ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ

အင်ဒရူးဘာတဲလ်စ်စမစ် (Andrew Bartles-Smith)၊ **ကိတ်ခရော့စ်ဘီ** (Kate Crosby)၊ **ပီတာဟာဗေး** (Peter Harvey)၊ **အသယ်တီလာကာရတ်နေ** (Asanga Tilakaratne)၊ **ဒန်နီယယ်ရတ်သိုင်ဇယ်** (Daniel Ratheiser)၊ **နိုဝဲလ်မော်ရေးထရူး** (Noel Maurer Trew)၊ **စတေဖင်နီယာထရာဗက်ဂ်ဂန်** (StefaniaTravagnin)၊ **အယ်လစ်ဇဘက်ဂျေဟယ်ရစ်** (Elizabeth J. Harris)၊ **မဟိန္ဒဒီးဂါလီ** (Mahinda Deegalle) နှင့် **ခရစ္စတီးနာအေခီလ်ဘီ** (Christina A. Kilby) တို့ တည်းဖြတ်သည်။

ROUTLEDGE

ဤစာအုပ်သည် ရဟန်းတော်များ၊ စစ်တပ်များတွင် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြသော ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို ကျွမ်းကျင်သူများ၊ ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံအမျိုးမျိုးမှ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်ကြသော အဆင့်မြင့် ပညာရှင်များအကြား ထူးခြားစွာ ပူးတွဲဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစာအုပ်သည် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားသော ကာလအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ပတ်သက်သော လက်ရှိ အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထားသော တန်ဖိုးရှိသည့် ကျမ်းစာတစ်စောင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤစီမံကိန်းက ဤအရေးပါသော ခေါင်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုများ အကြားနှင့် မတူညီသော ရှုထောင့်တို့အကြား တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆက်သွယ်မှုကို ဖော်ထုတ်ပေးထားပြီး ယင်းသည် ဤနယ်ပယ်တွင် လုပ်ကိုင်နေသူ မည်သူမဆိုအတွက် အခြေခံကျသော ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်းကျမ်းစာများတွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ ဤကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လေ့လာထားချက်များက ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းသည် စစ်ပွဲကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် အရေးကြီးသကဲ့သို့ စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရာတွင်လည်း အရေးကြီးသည်ဆိုသည့်အချက်ကို လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

Stephen Jenkins,
Professor Emeritus, Humboldt State University
(စတေဖင်နဲ့ဂျဲန်ကင်စ်၊
ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ၊ ဟမ်းဘို့လ်တ်ပြည်နယ်တက္ကသိုလ်)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ နှစ်ခုစလုံးတွင် လူသားတို့ခံစားရမည့် ဆင်းရဲဒုက္ခများ လျော့နည်းစေရန်ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်တူညီကြသော်လည်း ICRC က ကူညီပေးသော ဤစာအုပ်သည် ထိုနှစ်ခုအားအ တူတကွ ပေါင်းစပ်ရန် ပထမဆုံး ကြိုးစားအားထုတ်မှုကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံတကာတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ပညာရှင်များနှင့် IHL ပညာရှင်များသည် နယ်ပယ်နှစ်ရပ်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအကြား ပွင့်လင်းပြီး ဉာဏ်အလင်းရစေမည့် ဆွေးနွေးမှုများကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပြီး ဤကျမ်းစာက ယခုအထိ ၎င်းတို့၏ တွေ့ရှိထားသော အချက်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

Oxford Sayadaw Venerable Professor Khammai Dhammasami,
Rector of Shan State Buddhist University and Executive Secretary of the International Association of Buddhist Universities
(အောက်စ်ဖို့ဒ်ဆရာတော် ပါမောက္ခအရှင်ခမ်းမိုင်းဓမ္မသာမိ၊
ရှမ်းပြည်နယ်ဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်ပါမောက္ခချုပ်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဗုဒ္ဓတက္ကသိုလ်များအသင်း၏ အမှုဆောင်အတွင်းရေးမှူး)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေက စစ်ပွဲကာလအတွင်း ယေဘုယျ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အယူအဆများနှင့် ရှောင်ကြဉ်ချုပ်တည်း ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်ချက်များကို အလေးအနက် ဖော်ပြပါသည်။ ဤအယူအဆများကို ကမ္ဘာတဝှမ်းလုံးရှိ ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အဆုံးအမ တရားများတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ "ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ"သည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်သီလ စည်းမျဉ်းများ၊ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် IHL ၏ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများအကြား ပို၍အားကောင်းသော ချိတ်ဆက်မှုကို ရှာဖွေရန် ရည်ရွယ်ကြိုးပမ်းနေကြသော ပညာရှင်များ၏လေ့လာမှုများအတွက် ထူးခြားပြီး လိုအပ်နေသော အချိန်ကိုက် ဆောင်ရွက်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့အကြား ပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုကို စေ့ငုစစ်ဆေးခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းတွင်ရှိခဲ့သော စစ်ပွဲများကို အလေးအနက် စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် IHL ကို ရှင်းပြရန်နှင့် သင်ကြားပေးရန် မတူညီသောနည်းလမ်းများကို ကြည့်ရှုလေ့လာခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဤအရေးပါသော စာအုပ်သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်းများကို လျှော့ချပေးရန် ရည်မှန်းချက်အတွက် တွန်းအား ပို့မိုဖြစ်စေပါသည်။

Helen Durham AO,
Board Member of Geneva Call,
Senior Fellow of the Liever Institute,
Capita Selecta Scholar,
and Former Director of International Law and Policy at
the International Committee of the Red Cross
(ဟယ်လင်ဒူရန်း အေအို)၊
ဂျီနီဗာကောလ်ဘုတ်အဖွဲ့ဝင်၊
လီးဗဲရ်တက္ကသိုလ် အကြီးတန်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဝင်၊
ကက်ပီတာစီလက်တာပညာရှင်နှင့်
အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ၏ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒ ညွှန်ကြားရေးမှူးဟောင်း)

ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးတည်သော ဘာသာရေးယုံကြည်မှု ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဟောပြောချက် အဆိုအမိန့် ရှိ/မရှိဟူသော ကိစ္စသည် ပဟေဋ္ဌိ တစ်ခုဖြစ်နေပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ပါဝင်သော ဆောင်းပါးများပါ အချက်အလက်များစွာတို့က ဗုဒဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဟောပြောချက်ရှိသည်ဟု ပြဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အရင်းအမြစ်များမှ စတင်ပေါ်ထွက်လာသော ကရုဏာတရား၊ ကြင်နာသနားမှုနှင့် သည်းခံခြင်း အယူအဆအားလုံးတို့သည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်ရာတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်း မရှိသူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ကူညီပေးနေသည့် ခွဲခြားခြင်း၊ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်၊ အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိထားခြင်းတို့ကဲ့သို့သော IHL ၏ အဓိကစည်းမျဉ်းများကို ခိုင်မာအောင် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ရှေ့ဆောင်ပထမဖြစ်သော ဤစာအုပ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ မဂ္ဂိုမပဋိပဒါကျင့်စဉ်နှင့် သတိတရားပွားများမှု နည်းလမ်းတို့က စစ်ပွဲကို လူသားဆန်စေရန်နှင့် စစ်ပွဲ၏အဆိုးဆုံး အလွန်အကျွံဖြစ်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှုနှင့် အစွန်းမရောက်သော ခံစားမှုတို့ကို မည်သို့ ပြုစုပျိုးထောင် ပေးနိုင်သည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

Vitit Muntarbhorn,
Professor Emeritus at Chulalongkorn University,
former UN Independent Expert and Member of UN Commissions of Inquiry on Human Rights, Current UN Special Rapporteur, UN Human Rights Council, Geneva
(ဗီတစ် မွန်တာဘောန်၊
ချူလာလောင်ကွန်းတက္ကသိုလ် ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ၊
ကုလသမဂ္ဂလွတ်လပ်သောကျွမ်းကျင်သူနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂစုံစမ်းရေး
ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်ဟောင်း၊ လက်ရှိကုလသမဂ္ဂအထူးအစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူ၊
ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၊ ဂျီနီဗာ)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများနှင့် သတ်ဖြတ်ရမည့် သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခံရမည့် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ၊ ပြည်သူလူထု သို့မဟုတ် နိုင်ငံများကို တိုက်ခိုက်မှုမှကာကွယ်ပေးရသည့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်နေသူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့သော လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်သနည်း။ ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးပြီး စစ်ပွဲကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကန့်သတ်နိုင်ရန် စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသော လက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံ နည်းလမ်းများကို ကန့်သတ်သည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဥပဒေဟု တနည်းအားဖြင့် သိကြသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ IHL နှင့် မည်သို့ နှိုင်းယှဉ်နိုင်ပါသနည်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောက၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ရှိနေသော်လည်း ဤမေးခွန်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကိုင်တွယ်သည့် ခေတ်ပြိုင်လေ့လာချက် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပဋိပက္ခ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်းတို့ များစွာ ကြွယ်ဝသော်လည်း အမှန်တကယ် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက် ဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဟောပြောချက် အဆိုအမိန့်တို့ကို ဂရုပြုခြင်း အလွန်ပင် နည်းလှပါသည်။ ထို့အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြားတွင် IHL ကို သိရှိသူ အလွန် နည်းပါးလှသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအဖြစ် ကိုယ်တိုင် သတ်မှတ်ထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတို့၏ လမ်းညွှန်မှုကိုသာ ပိုမိုလိုက်နာလိုမှု ရှိကောင်းရှိနိုင်ကြသော စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သူတို့၏ အမူအကျင့်များအပေါ် IHL သည် လွှမ်းမိုးမှု မရှိနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေပါသည်။ ဤစတင်ပြုစုလိုက်သောစာတမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတို့အကြား ဆက်နွယ်မှုများကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် IHL ကို လေးစားလိုက်နာမှု ပိုမို တိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် တူညီသောစံနှုန်းများ သို့မဟုတ် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ရင်းမြစ်များအား ရှာဖွေဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ခြင်းအားဖြင့် ဤလိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းရန် ကြိုးပမ်းသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ စိမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားအပြင် စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခတို့ကို လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်နေကြသော ကျောင်းသားများနှင့် သုတေသီများအတွက် များစွာ အကျိုးရှိပါမည်။ ဤစာအုပ်တွင် ပါဝင်သောအခန်းများကို မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အထူးထုတ်အဖြစ် မူလက ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။

အင်ဒရူးဘာတဲလ်စမစ် (Andrew Bartles–Smith) သည် အာရှတိုက်ရှိ အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ဘာသာရေး အသိုင်းအဝိုင်းတို့နှင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံသည့် အတွေ့အကြုံ ရှိပါသည်။ ၎င်းသည် IHL နှင့် ဘာသာရေး သင်ကြားမှုများနှင့် ပတ်သက်သော

သုတေသနနှင့် ဆွေးနွေးမှုများကို အများပိုမိုသိရှိအောင် မြှင့်တင်ရန် ICRC ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအား ရှေ့ဆောင်ခဲ့ပြီး ပုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှင့်ပတ်သက်သော ဤစီမံကိန်းကို ဦးဆောင်ပါသည်။ ၎င်းသည် လန်ဒန် ကင်းကောလိပ် (King's College London) မှ စစ်ပွဲများနှင့်သက်ဆိုင်သော လေ့လာမှုဖြင့် အမ်အေ (M.A) ဘွဲ့ကို ရရှိထားပါသည်။

ကိတ်ခရောစ်ဘီ (Kate Crosby) သည် ယူကေနိုင်ငံ အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် (UK Oxford University) ၏ ပုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာမှု နုမာတပါမောက္ခ (Numata Professor of Buddhist Studies) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏စာအုပ်များတွင် အင်ဒရူးစခီလ်တန် - Andrew Skilton (1995) နှင့်အတူ ရေးသားသော Santideva's Bodhacryavatara (1995) ၊ Mahabharata's The Dead of Nights & The Women (2009)၊ Therawada Buddhism: Continuity, Identity, Diversity (2014) နှင့် Esoteric Theravada: The Story of the Forgotten Meditation Tradition of Southeast Asia (2020) တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ပီတာဟာဗေး (Peter Harvey) သည် ယူကေနိုင်ငံ ဆန်ဒါးလန်းတက္ကသိုလ် (University of Sunderland, UK) ၏ ပုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေး ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ (Emeritus Professor) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းရေးသားပြုစုခဲ့သော ကျမ်းစာများမှာ The Selfless Mind: Personality, Consciousness and Nirvana in Early Buddhism (1995), An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices (1990, 2013) နှင့် An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues (2000) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အသယ်တီလာခရတ်နေ (Asanga Tilakaratne) သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ် (University of Colombo, Sri Lanka)မှ ပါဠိနှင့်ပုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ (Emeritus Professor) ဖြစ်ပြီး Damrivi Foundation ၏ တည်ထောင်သူ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ပုဒ္ဓဘာသာဒဿန၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးရသော ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ပုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ် ပညာရပ်နှင့် အခြားဘာသာရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျမ်းစာများကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် သီရိလင်္ကာအစိုးရ ကထုတ်ဝေသော ပုဒ္ဓဘာသာ စွယ်စုံကျမ်း၏ အယ်ဒီတာချုပ်ဖြစ်ပါသည်။

ဒန်နီယဲလ်ရသိုင်းဇဲရ် (Daniel Ratheiser) သည် ICRC ၏ ဒေသဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဂျော့ခ်ျဝါရှင်တန်တက္ကသိုလ် (George Washington University)၊ ဟိုက်ဒလ်ဘာ့ဂ်နှင့် မားစထရစ်ချ် တက္ကသိုလ်တို့ (Universities of Heidelberge and Maastricht) တွင် စီးပွားရေးနှင့် ဘာသာရေးသိပ္ပံတို့ကို လေ့လာခဲ့ပြီး အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်ပြည်တို့တွင် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း အခန်းကဏ္ဍ၌ ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး မက်ခ်စ် မြူးလာ ဘာဝမ် (Max Mueller Bhawan) တွင် သင်ကြားပို့ချပေးခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ သုတေသနစာတမ်းသည် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယအကြား ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုကို အဓိကထားပါသည်။

နိုဝဲလ်မော်ရေးထရူး (Noel Maurer Trew) သည် ဗြိတိသျှ ကြက်ခြေနီ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အကြံပေး၊ အမေရိကန် လေတပ်၏ သုတေသန စိတ်ပညာရှင်ဟောင်းဖြစ်ပြီး အမေရိကန်လေတပ် အကယ်ဒမီ (USAF Academy) တွင် ပုဒ္ဓဘာသာ ဝတ်ပြုဆောင်၏

စေတနာ့ဝန်ထမ်းဟောင်းတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ယူကေနိုင်ငံ အိတ်ခ်ဆက်တာတက္ကသိုလ် (University of Exeter, UK) မှ မဟာဗျူဟာနှင့် လုံခြုံရေးလေ့လာမှုတွင် ပါရဂူဘွဲ့ (Ph. D) ရရှိထားသူ ဖြစ်ပါသည်။

စတေဖင်နီယာထရာဗက်ဂ်ဂန် (Stefania Travagnin) သည် ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် အက်စ်အိုအေအက်စ် (SOAS University of London, UK) တွင် တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်ထောက်ပါမောက္ခ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းထုတ်ဝေပြီးသော စာအုပ်များတွင် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဘာသာရေးနှင့် သတင်းမီဒီယာများ (Religion and Media in China) (2016) နှင့် တရုတ် ဘာသာရေးများကို လေ့လာရာတွင် အသုံးပြုသော အယူအဆများနှင့် နည်းလမ်းများ (Concepts and Methods for the Study of Chinese Religions) (2019-2020) ဟူသည့် အခြားသူများနှင့်အတူ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသော ကျမ်းစာသုံးခုတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် စီချွမ်ရှိ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှုများကို ပုံစံဖော်ထုတ်ခြင်း (Mapping Religious Diversity in Modern Sichuan) (CCKF Funding; 2017-2023) သုတေသနအစီအစဉ်၏ တွဲဘက်ညွှန်ကြားရေးမှူး (Co-Director) ဖြစ်ပါသည်။

အယ်လစ်ဇဘက်ဂျေဟဲရစ် (Elizabeth J. Harris) သည် ယူကေနိုင်ငံ၊ ဘာမင်ဂန်တက္ကသိုလ် (University of Birmingham, UK) ရှိ ဘာသာရေးကို အများပြည်သူ သိရှိနားလည်ရေး ဆောင်ရွက်သည့် ကက်ဘူရီ စင်တာ (Cadbury Centre for the Public Understanding of Religion) တွင် ဂုဏ်ထူးဆောင် ဝါရင့်သုတေသန အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၎င်းစာပေရေးသားရာ ယူကေဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာရေးအသင်း (UK Association for Buddhist Studies) ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ နောက်ဆုံးရေးသားခဲ့သော စာတမ်းမှာ သီရိလင်္ကာရှိ ဘာသာရေး၊ နေရာလပ်နှင့် ပဋိပက္ခ - ကိုလိုနီနှင့် ကိုလိုနီခေတ်လွန် အခြေအနေများ (Religion, Space and Conflict in Sri Lanka: Colonial and Postcolonial Contexts) (2018) ဖြစ်ပါသည်။

အရှင်မဟိန္ဒဒီးဂါလီ (Ven. Mahinda Deegalle) သည် ယူကေရှိ ဘာ့သ်စပါး (Bath Spa) တက္ကသိုလ်တွင် ဘာသာရေး၊ ဒဿနနှင့် သီလအကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ၊ ယူကေရှိ ကင်းဘရစ်ချ်တက္ကသိုလ် (University of Cambridge) တွင် ဧည့်ပညာရှင်၊ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကန်ဒီ (Kandy) ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာရေး သုတေသနစင်တာ (Research Centre for Buddhist Studies) ၏ အမှုဆောင်ဒါရိုက်တာ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် လူကြိုက်များ တွင်ကျယ်လာနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာ (Popularizing Buddhism) ကို ရေးသားသူဖြစ်ပြီး အခြားစာအုပ်စာတမ်းများစွာအား တည်းဖြတ်သူ အယ်ဒီတာ ဖြစ်ပါသည်။

ခရစ္စတီးနာအေခီလ်ဘီ (Christina A. Kilby) သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ဟယ်ရီဆန်ဘုခ်ရှိ ဂျိမ်းစ်မက်ဒီဆန်တက္ကသိုလ် (James Madison University, Harrisonburg, USA) တွင် ဘာသာရေး တွဲဘက်ပါမောက္ခ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကင်းဘရစ်ချ်ရှိ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် (Harvard University, Cambridge, USA) မှ ဘာသာရေးလေ့လာမှု (Theological Studies) နှင့်ပတ်သက်ပြီး အမ်အေ (M.A) ဘွဲ့ကို ရရှိထားကာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ချားလော့စ်ဗီးလ်ရှိ ဗာဂျီးနီးယားတက္ကသိုလ် (University of Virginia, Charlottesville, USA) မှ

ဘာသာရေးများ၏ သမိုင်းကြောင်း (History of Religions) နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပါရဂူဘွဲ့ (Ph.D) ရရှိထားပါသည်။ ၎င်းသည် တိဘက်အသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်ထားခဲ့ပြီး ၎င်း၏ လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော သုတေသနမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစားထိုး ဝင်ရောက်လာခြင်းများ ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဥပဒေ

အင်ဒရူးဘာတဲလ်စ်စမစ် (Andrew Bartles-Smith)၊
ကိတ်ခရော့စ်ဘီ (Kate Crosby)၊
ပီတာဟာဗေး (Peter Harvey)၊
အသယ်တီလာကာရတ်နေ (Asanga Tilakaratne)၊
ဒန်နီယယ်ရတ်သိုင်ဇယ် (Daniel Ratheiser)၊
နိုဝဲလ်မော်ရေးထရူး (Noel Maurer Trew)၊
စတေဖင်နီယာထရာဗက်ဂ်ဂန် (StefaniaTravagnin)၊
အယ်လစ်ဇာဘက်ဂျေဟယ်ရစ် (Elizabeth J. Harris)၊
မဟိန္ဒဒီးဂါလီ (MahindaDeegalle) နှင့်
ခရစ္စတီးနာအေခီလ်ဘီ (Christina A. Kilby) တို့
တည်းဖြတ်သည်။

Routledge
Taylor & Francis Group
LONDON AND NEW YORK

ပထမအကြိမ် ထုတ်ဝေခြင်း ၂၀၂၄

by Routledge
4 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RN

and by Routledge
605 Third Avenue, New York, NY 10158

Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an Informa business

Preface, Introduction, Chapters 1–4, 6–15 and 17–19 © 2024 Taylor & Francis
Chapter 5 © 2022 Elizabeth J. Harris. Originally published as Open Access.
Chapter 16 © 2022 Michael W. Charney. Originally published as Open Access.

The Open Access version of this book, available at www.taylorfrancis. com, has been made available under a Creative Commons Attribution Non Commercial-No Derivatives (CC-BY-NC-ND) 4.0 license.

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ (ICRC) က ရန်ပုံငွေကျခံပါသည်။

Trademark notice: Product or corporate names may be trademarks or registered trademarks, and are used only for identification and explanation without intent to infringe.

British Library Cataloguing-in-Publication Data
A catalogue record for this book is available from the British Library

ISBN13: 978-1-032-57549-0 (hbk)
ISBN13: 978-1-032-57550-6 (pbk)
ISBN13: 978-1-003-43982-0 (ebk)

DOI: 10.4324/9781003439820

Typeset in Myriad Pro by codeMantra / Win_Researcher / Merriweather

ထုတ်ဝေသူ၏အမှာ

ဤစာအုပ်ကို ဂျာနယ်ဆောင်းပါးများ အတိုအကျဆိုရလျှင် ဂျာနယ်အသုံးအနှုန်း ထည့်သွင်းခြင်းမှ စာအုပ်အခန်းများ အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့နိုင်သော မည်သည့် ကွဲလွဲမှုအတွက်မဆို ထုတ်ဝေသူက တာဝန်ယူပါသည်။

ကြေညာချက်

ဤစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါးများကို ပြန်လည်ပုံနှိပ်ရန် မူပိုင်ခွင့်ရှိသူများထံသို့ ၎င်းတို့၏ ခွင့်ပြုချက်အတွက် ဆက်သွယ်ရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတိုင်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ပြန်ကြားခြင်းမရှိသော မည်သည့်မူပိုင်ခွင့်ရှိသူထံမှမဆို ကြားသိရပါက ထုတ်ဝေသူများအနေဖြင့် ကျေးဇူးတင်ရှိမည် ဖြစ်ပါကြောင်းနှင့် ဤစာအုပ်အား နောင်တည်းဖြတ် ထုတ်ဝေမှုများတွင် မည်သည့်အမှားအယွင်းများ သို့မဟုတ် ချန်လှပ်ထားခြင်းများကိုမဆို ပြင်ဆင်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း ကတိပြုပါသည်။

မာတိကာ

ရည်ညွှန်းကိုးကားစာရင်း xvi
စာရေးသူများ၏ကိုယ်ရေးအကျဉ်း xxi

ကျမ်းဦးစကား ၁
Andrew Bartles-Smith

နိဒါန်း-
ဗုဒ္ဓဘာသာကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာ
ထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် မည်သို့ နှိုင်းယှဉ်မည်နည်း။
ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲတွင် လူသားဆန်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသလား။ ၁၂
Andrew Bartles-Smith

အပိုင်း (၁)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်များကို လေ့လာခြင်း. ၃၉

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ
(IHL) ကို ထောက်ခံအားပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စေ့ဆော်မှု၊
စစ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရသူများနှင့်
ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသူများ နှစ်ဘက်လုံး၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို
စိုးရိမ်မှုမှသည် နည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးစေရေးသို့ ၈၁
Peter Harvey

၂။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်ရန်
ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ၁၁၄
P.D. Premasiri

၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု၏ ရှုထောင့်နှစ်ရပ်နှင့် ၎င်းရှုထောင့်နှစ်ရပ်၏
တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ၁၃၆
Asanga Tilakaratne

၄။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တို့အတွက် ဝေခွဲရခက်စေသောကိစ္စများ ၁၅၆
Daniel Ratheiser and Sunil Kariyakarawana

၅။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏လက်တွေ့အပေါ် အခြေခံသော
ယထာဘူတအမြင်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခလုပ်ဆောင်မှု ၂၂၁
Elizabeth J.Harris

၆။ အခြေခံအသိပညာ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ
(IHL) ၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူများအတွက်
ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကြောင်းကျိုးပြချက် ၂၅၀
Diane Denis

အပိုင်း (၂)

စစ်တပ်နှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း ၂၉၁

၇။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၊ မဓျမက (Madhyamaka) စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်း ၂၉၃
Dharmacārin Simhanāda

၈။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို
ကန့်သတ်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့်
ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကြား သဟဇာတဖြစ်မှုများ ၃၂၀
Vishakha Wijenayake

၉။ ‘မသိခြင်းသည် အများဆုံး ဖြစ်တတ်သော သဘောဖြစ်သည်’
ကိုးအန်း (Kōan) ကျင့်သုံးမှုနှင့် စစ်ပွဲ၏ မသဲကွဲမှု ၃၄၃
Noel Maurer Trew

၁၀။ ဝိုင်းရံပိတ်ဆို့စစ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေမှုကို
တားမြစ်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) နှင့်
ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားတို့ ပေါင်းဆုံခြင်း ၃၈၉
Nishara Mendis

အပိုင်း (၃)

ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနှင့် လက်တွေ့တန်ဖိုးထားမှုများ ၄၃၄

၁၁။ 'အမုန်းတရားမှလွတ်မြောက်ခြင်း'၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) ၏ လုပ်ဆောင်မှုကို ပြည့်စုံအောင် အားဖြည့်ပေးရာတွင် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)၏ အခန်းကဏ္ဍ. ၄၁၆
Alex Wakefield

၁၂။ စစ်ပွဲတွင် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အပြစ်မဲ့ဒဏ်ရာ၊ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးစကားအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတွင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအယူအဆ ၄၄၁
Bhagya Samarakoon

၁၃။ အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာမူဘောင် ၄၅၅
Christina A. Kilby

၁၄။ ဗုဒ္ဓ၏ အနတ္တဒေသနာတော်နှင့် တရားအားထုတ်ခြင်းတို့ဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေခြင်း အကြောင်းရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း. ၅၁၅
Charya Samarakoon

၁၅။ စစ်အတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများနှင့်သက်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ၏တန်ဖိုးများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုအား ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်၏မူများက ကူညီနိုင်မည့်နည်းလမ်းများ ၅၄၃
Ven. Kosgama Muditha, Ven. Koralegama Gnanawasa, Ven. Kirindiwela Pagngnawansa

အပိုင်း (၄)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သမိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များ. ၅၆၀

၁၆။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ တော်ဝင်စိတ်ကူးများနှင့် စစ်ပွဲများတွင် ကန့်သတ်ချက်များ၊ နေ့စဉ်စစ်သည်များအပေါ် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာ့တော်ဝင်လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှု. ၅၆၂
Michael W. Charney

၁၇။ ယေဘုယျလူသားဆန်မှုနှင့် ဘက်လိုက်မှုအကြား- တောင်ကိုရီးယားစစ်တပ်၏ ချုံဂျီဗုဒ္ဓဘာသာ စစ်မှုထမ်းဘုန်းတော်ကြီးလက်စွဲစာအုပ်နှင့် ၎င်း၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့် ဆက်စပ်မှု ၅၈၁
Hyein Lee

၁၈။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် နီချီရန်းဗုဒ္ဓဘာသာ ၆၀၉
Daiki Kinoshita

၁၉။ လူမှုရေးတွင်ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း မူနှင့်ညီသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှု ၆၃၃
Ha Vinh Tho, Edith Favoreu, Noel Maurer Trew

ရည်ညွှန်းကိုးကားစာရင်း

ဤစာအုပ်ပါ အခန်းများကို မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) ဂျာနယ် အတွဲ (၂၂)၊ အမှတ် (၁ -၂) (၂၀၂၁) တွင် မူလက ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့ကို အကိုးအကားအဖြစ် အသုံးပြုသည့်အခါ ကျေးဇူးပြု၍ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မူရင်းစာမျက်နှာနံပါတ်များကို အသုံးပြုပါ။

ကျမ်းဦးစကား

Andrew Bartles-Smith
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၁-၇။

နိဒါန်း

ဗုဒ္ဓဘာသာကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် မည်သို့နှိုင်းယှဉ် မည်နည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲတွင် လူသားဆန်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသလား။
Andrew Bartles-Smith
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၈-၅၁။

အခန်း(၁)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို ထောက်ခံအားပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စေ့ဆော်မှု၊ စစ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရသူများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသူများ နှစ်ဘက်လုံး၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို စိုးရိမ်မှုမှသည် နည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးစေရေးသို့
Peter Harvey
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၅၂-၇၂။

အခန်း(၂)

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ
P.D. Premasiri
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၇၃-၈၇။

အခန်း(၃)

ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု၏ ရှုထောင့်နှစ်ရပ်နှင့် ၎င်းရှုထောင့်နှစ်ရပ်၏ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ
Asanga Tilakaratne
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၈၈-၁၀၁။

အခန်း(၄)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်တို့အတွက် ဝေခွဲရခက်စေသော ကိစ္စများ
Daniel Ratheiser, Sunil Kariyakarawana
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၁၀၂-၁၄၃။

အခန်း(၅)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လက်တွေ့အပေါ် အခြေခံသော ယထာဘူတအမြင်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ လုပ်ဆောင်မှု
Elizabeth J.Harris
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၁၄၄-၁၆၃။

အခန်း(၆)

အခြေခံအသိပညာ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)၏ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကြောင်းကျိုးပြချက်
Diane Denis
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၁၆၄-၁၈၉။

အခန်း(၇)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၊ မဈျယမက (Madhyamaka) စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်း
Dharmacārin Sinhanāda
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၁၉၀-၂၀၇။

အခန်း(၈)

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကြား သဟဇာတဖြစ်မှုများ
Vishakha Wijenayake
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၂၀၈-၂၂၂။

အခန်း(၉)

'မသိခြင်းသည် အများဆုံးဖြစ်တတ်သော သဘောဖြစ်သည်' ကိုးအန်း (Kōan) ကျင့်သုံးမှုနှင့် စစ်ပွဲ၏မသဲကွဲမှု
Noel Maurer Trew
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၂၂၃-၂၅၁။

အခန်း(၁၀)

ဝိုင်းရံပိတ်ဆို့စစ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေမှုကို တားမြစ်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားတို့ ပေါင်းဆုံခြင်း
Nishara Mendis
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၂၅၂-၂၈၀။

အခန်း(၁၁)

'အမုန်းတရားမှ လွတ်မြောက်ခြင်း'၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၏ လုပ်ဆောင်မှုကို ပြည့်စုံအောင် အားဖြည့်ပေးရာတွင် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)၏ အခန်းကဏ္ဍ
Alex Wakefield
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၂၈၁-၂၉၈။

အခန်း(၁၂)

စစ်ပွဲတွင် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် အပွမာဒတရား၊ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးစကားအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတွင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု အယူအဆ

Bhagya Samarakoon

မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၂၉၉-၃၂၁။

အခန်း(၁၃)

အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်လွယ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာမူဘောင်

Christina A. Kilby

မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၂၂-၃၃၄။

အခန်း(၁၄)

ဗုဒ္ဓ၏ အနတ္တဒေသနာတော်နှင့် တရားအားထုတ်ခြင်းတို့ဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့် ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေခြင်း အကြောင်းရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

Charya Samarakoon

မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၃၅-၃၅၄။

အခန်း(၁၅)

စစ်အတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှု ဥပဒေ၏ တန်ဖိုးများကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုအား ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်၏ မူများက ကူညီနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ

Ven. Kosgama Muditha, Ven. Koralegama Gnanawasa, Ven. Kirindiwela Pagngnawansa

မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၅၅-၃၆၆။

အခန်း(၁၆)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ တော်ဝင်စိတ်ကူးများနှင့် စစ်ပွဲများတွင် ကန့်သတ်ချက်များ၊ နေ့စဉ်စစ်သည်များအပေါ် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာ့တော်ဝင်လှုပ်ရှားမှုများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှု
Michael W.Charney
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၆၇-၃၇၉။

အခန်း(၁၇)

ယေဘုယျ လူသားဆန်မှုနှင့် ဘက်လိုက်မှုအကြား-တောင်ကိုရီးယား စစ်တပ်၏ ချို့ကျိဗုဒ္ဓဘာသာ စစ်မှုထမ်းဘုန်းတော်ကြီး လက်စွဲစာအုပ်နှင့် ၎င်း၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့် ဆက်စပ်မှု
Hyein Lee
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၈၀-၃၉၇။

အခန်း(၁၈)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် နီချီရန်းဗုဒ္ဓဘာသာ
Daiki Kinoshita
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၃၉၈-၄၁၃။

အခန်း(၁၉)

လူမှုရေးတွင်ပ ါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း မူနှင့်ညီသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှု
Ha Vinh Tho, Edith Favoreu, Noel Maurer Trew
မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) အတွဲ (၂၂)၊
အမှတ် (၁-၂)၊ (၂၀၂၁)၊ နှာ - ၄၁၄-၄၃၆။

အသုံးပြုရန်ခွင့်ပြုချက်တောင်းလိုပါက -
http://www.tandfonline.com/page/help/permissions

စာရေးသူများ၏ကိုယ်ရေးအကျဉ်း

Andrew Bartles–Smith သည် အာရှတိုက်ရှိ အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းတို့နှင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံလျက်ရှိသည့် အတွေ့အကြုံရှိပါ သည်။ ၎င်းသည် IHL နှင့် ဘာသာရေးသင်ကြားမှုများနှင့်ပတ်သက်သော သုတေသနနှင့် ဆွေးနွေးမှုများကို အများပိုမိုသိရှိအောင် မြှင့်တင်ရန် ICRC ၏ ကြိုးပမ်းမှုများအား ရှေ့ဆောင်ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှင့်ပတ်သက်သော ဤစီမံကိန်းကို ဦးဆောင်ပါသည်။ ၎င်းသည် လန်ဒန် ကင်းကောလိပ် (King's College, London) မှ စစ်ပွဲများနှင့် သက်ဆိုင်သော လေ့လာမှုဖြင့် အမ်အေ (M.A) ဘွဲ့ကို ရရှိထားပါသည်။

Michael W. Charney သည် မျက်မှောက်ခေတ်အကြိုကာလနှင့် မျက်မှောက်ခေတ်နှစ်ခုစလုံးတွင် အရှေ့တောင်အာရှရှိ စစ်ရေးနှင့် အင်ပါယာဆိုင်ရာ သမိုင်းပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ အန်းအာဘာရှိ မီချီဂန်တက္ကသိုလ် (University of Michigan, Ann Arbor, USA) မှ ပါရဂူ (Ph.D) ဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် စင်္ကာပူနိုင်ငံ၊ စင်္ကာပူအမျိုးသားတက္ကသိုလ် (National University of Singapore) ရှိ အဆင့်မြင့်လေ့လာမှုစင်တာ (Centre for Advanced Studies) တွင် ဒေါက်တာဘွဲ့လွန်သုတေသနအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ၂ နှစ် တာဝန်ယူခဲ့ပြီး (၁၉၉၉-၂၀၀၁) နောက် ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် (University of London, UK) ရှိ အာဖရိကန်နှင့် အရှေ့တိုင်းပညာလေ့လာမှုဌာန (School of African and Oriental studies) တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။

Kate Crosby သည် ယူကေနိုင်ငံ အောက်စဖို့တက္ကသိုလ် (UKOxford University) ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာမှု နုမာတပါမောက္ခ (Numata Professor of Buddhist Studies) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏စာအုပ်များတွင် Andrew Skilton (1995) နှင့်အတူ ရေးသားသော Santidev's Bodhacryavatara (1995)၊ Mahabharata's The Dead of Nights & The Women (2009)၊ Therawada Buddhism: Continuity, Identity, Diversity (2014) နှင့် Esoteric Theravada: The Story of the Forgotten Meditation Tradition of Southeast Asia (2020) တို့ ပါဝင်ပါသည်။

Ven. Mahinda Deegalle သည် ယူကေနိုင်ငံ၊ ဘာ့သ်စပါးတက္ကသိုလ် (Bath Spa University, UK) ရှိ ဘာသာရေး၊ ဒဿနိကဗေဒနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခဖြစ်ပြီး ယူကေနိုင်ငံ၊ ကင်းဘရစ်ခ်ျတက္ကသိုလ် (University of Cambridge UK) တွင် ဧည့်ပညာရှင်၊ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကန်ဒီ (Kandy, Sri Lanka) ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးသုတေသနစင်တာ (Research Centre for Buddhist Studies)

၏ အမှုဆောင်ဒါရိုက်တာ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် Popularizing Buddhism ကို ရေးသားသူဖြစ်ပြီး အခြားစာတမ်းများစွာကို တည်းဖြတ်သူအယ်ဒီတာ ဖြစ်ပါသည်။

Diane Denis သည် နီပေါနိုင်ငံ၊ ခတ္တမန္ဒူတက္ကသိုလ် (Kathmandu University, Nepal) တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးနှင့် ဘာသာစကားများဆိုင်ရာ လက်ထောက်ပါမောက္ခတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် တက်ကြွသောပညာရှင်၊ ဘာသာပြန်ဆိုသူ၊ ဒဿနပညာရှင်ဖြစ်ပြီး လူမှုရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကြောင့်ကြထားသူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ သုတေသနပိုင်းစိတ်ဝင်စားမှုများတွင် အိန္ဒိယနှင့် တိဘက်ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်ဒဿန အထူးသဖြင့် မေတ္တေယျ (Maitreya) ပြုစုခဲ့သော ကျမ်းများနှင့် ယနေ့ကမ္ဘာတွင် ၎င်းတို့အား လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှု ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းတွင် နီပေါ၊ အိန္ဒိယနှင့် တိဘက်တို့၌ နှစ်ရှည်လများ လက်တွေ့ကွင်းဆင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အတွေ့အကြုံရှိပြီး ၎င်း၏ အမှန်တကယ် စာပေသင်ကြားသောကာလသည် နီပေါ၊ ပြင်သစ်နှင့် ကွီးဘက်တို့အကြား မျှဝေပါဝင်ပါသည်။

Edith Favoreu သည် ဂျီနီဗာစီမံခန့်ခွဲမှုတက္ကသိုလ် (Geneva Management School) ရှိ 'အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ပျော်ရွှင်မှု' အဆင့်မြင့်လေ့လာမှု လက်မှတ်ရအစီအစဉ် (Certificate of Advanced studies for Happiness in Organisations') ၏ တွဲဘက် ညှိနှိုင်းရေးမှူးဖြစ်ပြီး ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရှိ ပျော်ရွှင်ဖွယ်ရာကျောင်းများ (Happy Schools) စီမံကိန်းကို ဦးဆောင်သူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ပျော်ရွှင်မှုနှင့် ကောင်းကျိုးသုခအတွက် ယူရေးရှား (ဥရောပအာရှ) သင်ယူလေ့လာမှု အင်စတီကျု (Eurasia Learning Institute for Happiness and Wellbeing) တွင် အကြီးတန်းစီမံကိန်းအကြံပေး၊ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးသူနှင့် ဖြစ်မြောက်အောင် ပံ့ပိုးပေးသူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ပျက်စီးလွယ်သော အခြေအနေများနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီးသော ဒေသများ၌ ဖွံ့ဖြိုးရေး အကူအညီပေးမှုတွင် ၁၆ နှစ်ကျော်ကြာလုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအစိုးရ မဟုတ်သောအဖွဲ့များ (NGOs) နှင့် ယူနက်စကို (UNESCO) တို့အတွက် ကွင်းဆင်းအခန်းကဏ္ဍနှင့် ဌာနချုပ်အခန်းကဏ္ဍတို့တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

Ven. Koralegama Gnanawasa သည် ပီရဒဲနိယတက္ကသိုလ် (University of Peradeniya) မှ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးတွင် ဘီအေဘွဲ့ကို ရရှိထားပြီး (၂၀၁၈) ၎င်းသည် ယခုအခါ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒဲနိယတက္ကသိုလ် (University of Peradeniya, Sri Lanka) ၌ လူမှုဘာသာရပ်များနှင့် လူမှုရေးသိပ္ပံ ဘွဲ့လွန်သင်တန်းအင်စတီကျု (Postgraduated Institute of Humanities and Social Science) တွင် မဟာဒဿနဘွဲ့အတွက် လေ့လာဆည်းပူးလျက်ရှိပါသည်။

Elizabeth J. Harris သည် ယူကေနိုင်ငံ၊ ဘာမင်ဂန်တက္ကသိုလ် (University of Birmingham, UK) ရှိ ဘာသာရေးကို အများပြည်သူ သိရှိနားလည်ရေးဆောင်ရွက်သည့် ကက်ဒ်ဘူရီစင်တာ (Cadbury Centre for the Public Understanding of Religion) တွင် ဂုဏ်ထူးဆောင် အကြီးတန်း သုတေသနအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး ၎င်းစာပေရေးသားရာ

ယူကေ ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာရေးအသင်း (UK Association for Buddhist Studies) ၏ ဥက္ကဋ္ဌလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ နောက်ဆုံးရေးသားခဲ့သော စာတမ်းမှာ သီရိလင်္ကာရှိ ဘာသာရေး၊ နေရာလပ်နှင့် ပဋိပက္ခ - ကိုလိုနီနှင့် ကိုလိုနီ ခေတ်လွန်အခြေအနေများ (Religion, Space and Conflict in Sri Lanka: Colonial and Postcolonial Contexts) (2018) ဖြစ်ပါသည်။

Peter Harvey သည် ယူကေနိုင်ငံ ဆန်းဒါးလန်းတက္ကသိုလ် (University of Sunderland, UK) ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာရေးဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ (Emeritus Professor) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းရေးသားပြုစုခဲ့သော ကျမ်းစာများမှာ The Selfless Mind: Personality, Consciousness and Nirvana in Early Buddhism (1995), An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices (1990, 2013) နှင့် An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues (2000) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

Sunil Kariyakarawana သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဒဿနိကဗေဒ၊ ဘာသာဗေဒသီအိုရီဆိုင်ရာနှင့် သိမြင်ခံစားမှုဆိုင်ရာသိပ္ပံပညာတို့ကို သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကီလနိယတက္ကသိုလ် (University of Kelaniya, Sri Lanka)၊ ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်စီးတီးတက္ကသိုလ် (City University of London, UK)၊ ယူကေနိုင်ငံ၊ ဝေလရှိ ကားဒစ်ဖ်တက္ကသိုလ် (Cardiff University in Wales, UK)၊ ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်ယူနီဗာစတီကောလိပ် (University College London, UK)၊ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကောနဲလ်တက္ကသိုလ် (Cornell University, USA) နှင့် ဂျပန်နိုင်ငံ၊ တိုကျိုမြို့ရှိ ရစ်ခရော့တက္ကသိုလ် (Rikkyo University, Tokyo, Japan) အပါအဝင် တက္ကသိုလ်ပေါင်းများစွာတို့တွင် နှစ်ပေါင်း (၂၀) ကျော် သင်ကြားပို့ချပေးနေသူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းတွင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် အခြားအစိုးရဌာနများအား ဘာသာရေး/ လူမှုရေး ထိန်းကျောင်းမှုနှင့် ပတ်သက်သော အကြံဉာဏ်နှင့် လမ်းညွှန်မှုပေးပါသည်။

Christina A. Kilby သည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ဟယ်ရီဆန်ဘုခ်ရှိ ဂျိမ်းစ်မက်ဒီဆန်တက္ကသိုလ် (James Madison University, Harrisonburg, USA) တွင် ဘာသာရေးတွဲဘက်ပါမောက္ခ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ကင်းဘရစ်ချ်ရှိ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် (Harvard University, Cambridge, USA) မှ ဘာသာရေးလေ့လာမှု (Theological Studies) နှင့် ပတ်သက်ပြီး အမ်အေ (M.A) ဘွဲ့ကို ရရှိထားကာ အမေရိကန်နိုင်ငံ၊ ချားလော့စ်ဗီးလ်ရှိ ဗာဂျီးနီးယားတက္ကသိုလ် (University of Virginia, Charlottesville, USA) မှ ဘာသာရေးများ၏ သမိုင်းကြောင်း (History of Religions) နှင့်ပတ်သက်ပြီး ပါရဂူဘွဲ့ (Ph.D) ရရှိထားပါသည်။ ၎င်းသည် တိဘက်အသိုင်းအဝိုင်းများအကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကွင်းဆင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်ထားခဲ့ပြီး ၎င်း၏ လက်ရှိလုပ်ဆောင်နေသော သုတေသနမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အစားထိုး ဝင်ရောက်လာခြင်းများ ဖြစ်ပါသည်။

Daiki Kinoshita သည် စိုးခဂတ်ခိုင်း (Soka Gakkai) ၏ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးရုံးတွင် တာဝန် ထမ်းဆောင်နေပြီး ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သော အရေးအရာကိစ္စရပ်များကို

တာဝန်ယူရပါသည်။ ၎င်းသည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစတင်၍ ဂျပန်ဘာသာရေးနှင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းလေ့လာရေး အသင်း (Japanese Association for the Study of Religion and Society) ၏ တွဲဖက်အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေပြီး ၂၀၁၉ ခုနှစ်မှစတင်ကာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ရေးရာ သုတေသန အင်စတီကျူ (Research Institute for Indio-Pacific Affairs) ၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်ကာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်မှ စတင်ကာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးဥပဒေအသင်း (International Human Right Law Association) ၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

Hyein Lee သည် ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ ဘာလင်ဖရိုင်းအီးတက္ကသိုလ် (Freie University Berlin, Germany) ရှိ အရှေ့အာရှလေ့လာရေးဘွဲ့လွန်သင်တန်း (Graduate School of East Asian Studies) တွင် ပါရဂူဘွဲ့သင်တန်းသားဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ကိုးရိးယားလေ့လာမှုအကယ်ဒမီ (Academy of Korean Studies) ရှိ ကိုးရိးယားလေ့လာမှု ဘွဲ့လွန်သင်တန်းကျောင်း (Graduate School of Korean Studies) မှ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ကို ရရှိထားပြီး တောင်ကိုးရိးယား၊ ဆိုးလ်အမျိုးသားပညာရေးတက္ကသိုလ် (Seoul National University of Education) မှ ဘီအေ (B.A) ဘွဲ့ကို ရရှိထားပါသည်။ ၎င်း၏ သုတေသနစိတ်ဝင်စားမှုများတွင် စစ်ဘက်ဘာသာရေးဝန်ထမ်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပြည်သူ့စစ်နှင့် မျက်မှောက်ခေတ် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆများ အခြေတည်မှု ဖြစ်စဉ်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

Nishara Mendis သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ် (University of Colombo, Sri Lanka) ရှိ ဥပဒေပညာ မဟာဌာနတွင် အများပြည်သူဆိုင်ရာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေဌာန၏ အကြီးတန်းကထိကဖြစ်ပြီး ဥပဒေအကျိုးဆောင်ရွေ့နေလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် လူ့အခွင့်အရေး လေ့လာရေးစင်တာအတွက် လူ့အခွင့်အရေး အွန်လိုင်းဒီပလိုမာ (E-Diploma) သင်တန်း၏ ပညာရေးဆိုင်ရာ တွဲဘက်ညှိနှိုင်းရေးမှူးလည်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဘာသာရေးနှင့် ဥပဒေနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားစာပေတို့အကြား ပေါင်းကူးဆက်သွယ်မှုကို အလွန်စိတ်ဝင်စားပြီး လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား သင်ကြားပေးခဲ့ပြီး သုတေသနအကြံပေးအဖြစ် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

Ven. Kosgama Muditha သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒီနိယတက္ကသိုလ် (University of Peradeniya, Sri Lanka) မှ ပါဠိဘာသာလေ့လာရေးတွင် ဘီအေဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့ပြီး (၂၀၁၈) သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒီနိယတက္ကသိုလ်၌ ပါဠိနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာမှုဌာနတွင် ယာယီကထိက ဖြစ်ခဲ့ကာ (၂၀၂၁) လက်ရှိအချိန်တွင် ဟောင်ကောင်ရှိ ဟောင်ကောင်တက္ကသိုလ် (University of Hong Kong) ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးစင်တာ (Centre of Buddhist Studies) တွင် မဟာဘွဲ့အတွက် ကျမ်းပြုဖတ်ကြားလျက်ရှိပါသည်။

Ven. Kirindiwela Pagngnawansa သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒီနိယတက္ကသိုလ် (University

of Peradeniya, Sri Lanka) မှ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးဖြင့် ဘီအေဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်တွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒီနိယတက္ကသိုလ်၏ လူမှုဘာသာရပ်များနှင့် လူမှုရေးသိပ္ပံဘွဲ့လွန်သင်တန်းအင်စတီကျူ (Postgraduate Institute of Humanities and Social Sciences) တွင် ၎င်း၏မဟာဒဿနဘွဲ့အတွက် ကျမ်းပြုဖတ်ကြားလျက်ရှိပါသည်။

P.D. Premasiri သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ပီရဒီနိယတက္ကသိုလ် (University of Peradeniya, Sri Lanka) ၏ ပါဠိနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေးတွင် ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ထိုတက္ကသိုလ်၏ လူမှုရေးသိပ္ပံနှင့် လူမှုဘာသာရပ်များ ဘွဲ့လွန်သင်တန်းအင်စတီကျူ (Postgraduate Institute of Social Sciences and Humanities) နှင့် သီရိလင်္ကာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အကယ်ဒမီ (အက်စ်အိုင်ဘီအေ) - Sri Lanka International Buddhist Academy (SIBA) တို့တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ဆဲဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ် ဒဿန၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ စိတ်ပညာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဒဿနတို့နှင့် ပတ်သက်သော နယ်ပယ်များတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

Daniel Ratheiser သည် ICRC ၏ ဒေသဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဂျော့ခ်ျဝါရှင်တန်တက္ကသိုလ် (George Washington University)၊ ဟိုက်ဒယ်လ်ဘာ့ဂ်နှင့် မားစထရစ်ခ်္ဆတက္ကသိုလ်တို့ (Universities of Heidelberge and Maastricht) တွင် စီးပွားရေးနှင့် ဘာသာရေးသိပ္ပံတို့ကို လေ့လာခဲ့ပြီး အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်ပြည်တို့တွင် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်း အခန်းကဏ္ဍ၌ ထမ်းဆောင်ခဲ့ပြီး မက်ခ်စ် မြူးလာ ဘာဝမ် (Max Mueller Bhawan) တွင် သင်ကြားပို့ချ ပေးခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ သုတေသနစာတမ်းသည် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယအကြား ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုကို အဓိကထားပါသည်။

Bhagya Samarakoon သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကိုလံဘိုရှိ မူဝါဒရွေးချယ်စရာများစင်တာ (Centre for Policy Alternatives) တွင် တွဲဖက်ထားသော သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ် (Universtiy of Colombo) ၏ ဥပဒေပညာ မဟာဌာနမှ ဥပဒေဘွဲ့ (LLB) ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပဒေပညာမဟာဌာန၏ ကျောင်းသူတစ်ဦးအဖြစ် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘာလီ၊ ဒင်ပါဆာ (Denpaser) တွင် ကျင်းပခဲ့သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ယွမ်ပစ်တေး (Jean Pictet) ပြိုင်ပွဲ (၃၄ ကြိမ်မြောက်အစီအစဉ်) တွင် ဆီမီးဖိုင်နယ်ရောက်အသင်း၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်ပြီး သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ်၊ ဥပဒေပညာ မဟာဌာနတွင် ကိုလံဘိုဥပဒေရီဗြူး ၂၀၁၉ (Colombo Law Review 2019) အတွက် အယ်ဒီတာ၏ လက်ထောက်လည်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ ရေးသားထုတ်ဝေမှုများတွင် ကိုလံဘိုဥပဒေရီဗြူး (Colombo Law Review) နှင့် ကိုလံဘိုဥပဒေ ဂျာနယ် (Colombo Law Journal) ပါ ဆောင်းပါးများပါဝင်ပါသည်။

Charya Samarakoon သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ် (University of Colombo) ရှိ ဥပဒေပညာမဟာဌာနမှ ဥပဒေဘွဲ့ကိုရရှိခဲ့ပြီး မူဝါဒရွေးချယ်စရာများစင်တာ (Centre

for Policy Alternatives) တွင် သုတေသနနှင့် အားပေးထောက်ခံမှု (Research and Advocacy) အဖွဲ့၏ သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

Dharmacarin Simhanada သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူဖြစ်ပြီး ဆရာတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ အဓိကစိတ်ပါဝင်စားမှုများတွင် ယုတ္တိဗေဒ (dialectics)၊ ဆန့်ကျင်ဒဿန (Anti-Philosophy) အဖြစ် မဓျမက (Madyamaka) နှင့် ယောဂါစာရ-မဓျဃမက (Yogarcara-Madyamaka) ပေါင်းစပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ လောကီရေးရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်အနေဖြင့် ၎င်းသည် သုတေသီ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စမ်းသပ်စစ်ဆေးမှု စိတ်ပညာရှင် (psychometrician)၊ ဆရာ၊ နည်းပြများကို လေ့ကျင့်ပေးသူ၊ စီးပွားရေးပညာသင်ကျောင်းကထိက၊ အဖွဲ့ကို လမ်းညွှန် ကူညီပေးသူ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ၊ အပြောင်းအလဲကိုအားပေးသူနှင့် အဖွဲ့အစည်းများ ဖွံ့ဖြိုးရေး (OD) နယ်ပယ်တွင် စီမံခန့်ခွဲရေးအတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ကဏ္ဍမျိုးစုံတွင် နှစ်ပေါင်း ၄၀ ကျော်ကြာ ကျယ်ပြန့်သော အတွေ့အကြုံရှိသူဖြစ်ပါသည်။ ဤနယ်ပယ်များတွင် အစဉ်အလာဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်သုံးမှုနှင့်အတူ အခြားနယ်ပယ်မှ အယူအဆကို ယူငင်သုံးစွဲရန် ၎င်း၏ ကြိုးပမ်းမှုများတွင် မဓျမကကို ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း နည်းစနစ်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးချခြင်းပါဝင်ပါသည်။

Asanga Tilakaratne သည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ကိုလံဘိုတက္ကသိုလ် (University of Colombo, Sri Lanka) မှ ပါဠိနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာရေး ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခ (Emeritus Professor) ဖြစ်ပြီး Domrivi Foundation ၏ တည်ထောင်သူဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဒဿန၊ လက်တွေ့ကျင့်သုံးရသော ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်ပညာရပ်နှင့် အခြား ဘာသာရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျမ်းစာများကို ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် သီရိလင်္ကာအစိုးရကထုတ်ဝေသော ဗုဒ္ဓဘာသာစွယ်စုံကျမ်း၏ အယ်ဒီတာချုပ်ဖြစ်ပါသည်။

Stefania Travagnin သည် ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် အက်စ်အိုအေအက်စ် (SOAS University of London, UK) တွင် တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်ထောက်ပါမောက္ခဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းထုတ်ဝေပြီးသော စာအုပ်များတွင် တရုတ်နိုင်ငံရှိ ဘာသာရေးနှင့်သတင်းမီဒီယာများ (Religion and Media in China) (2016) နှင့် တရုတ်ဘာသာရေးများကို လေ့လာရာတွင်အသုံးပြုသော အယူအဆများနှင့် နည်းလမ်းများ (Concepts and Methods for the Study of Chinese Religions)(2019-2020) ဟူသည့် အခြားသူများနှင့်အတူ တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေသော ကျမ်းစာသုံးခုတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် စီချွမ်ရှိ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှုများကို ပုံစံဖော်ထုတ်ခြင်း (Mapping Religious Diversity in Modern Sichuan)(CCKF Funding; 2017-2023) သုတေသနအစီအစဉ်၏ တွဲဘက်ညွှန်ကြားရေးမှူး (Co-Director) ဖြစ်ပါသည်။

Noel Maurer Trew သည် ဗြိတိသျှကြက်ခြေနီ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအကြံပေး၊ အမေရိကန်လေတပ်၏ သုတေသနစိတ်ပညာရှင်ဟောင်းဖြစ်ပြီး အမေရိကန်လေတပ်အကယ်ဒမီ (USAF

Academy) တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝတ်ပြုဆောင်၏ စေတနာ့ဝန်ထမ်းဟောင်းတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ယူကေနိုင်ငံ အိတ်ခ်ဆက်တာတက္ကသိုလ် (University of Exeter, UK) မှ မဟာဗျူဟာနှင့် လုံခြုံရေးလေ့လာမှုတွင် ပါရဂူဘွဲ့ (Ph. D) ရရှိထားသူ ဖြစ်ပါသည်။

Ha Vinh Tho သည် ပျော်ရွှင်မှုနှင့် ကောင်းကျိုးသုခအတွက် ယူရေးရှား (ဥရောပအာရှ) သင်ယူ လေ့လာမှု အင်စတီကျု (Eurasia Learning Institute for Happiness and Wellbeing) ကို တည်ထောင်သူဖြစ်ပြီး ယူရေးရှားဖောင်ဒေးရှင်း (Eurasia Foundation) ၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဘူတန်နိုင်ငံ အမျိုးသားပျော်ရွှင်မှုစင်တာ - Gross National Happiness (GNH) Center Bhutan ၏ အစီအစဉ်ညွှန်ကြားရေးမှူးဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီတွင် လေ့ကျင့်ရေး၊ သင်ယူရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး အကြီးအကဲဟောင်းဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဗီယက်နမ် ဇင်ထုံးတမ်းအစဉ်အလာတွင် လူဝတ်ကြောင် ဗုဒ္ဓဘာသာဆရာ (Thich Nhat Hanh) ဖြစ်ပါသည်။

Alex Wakefield သည် စာရေးဆရာနှင့် သုတေသီတစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ယူကေနိုင်ငံ၊ လန်ဒန်တက္ကသိုလ် အက်စ်အိုအေအက်စ် (SOAS University of London, UK) မှ ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာမှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယ စကြာဝဠာဗေဒကို အထူးပြုထားသော သုတေသနဖြင့် မဟာဘွဲ့ရရှိထားပါသည်။ ၎င်းသည် ယူကေနိုင်ငံ၊ ဂရင်းဝစ်ခ်တက္ကသိုလ် (University of Greenwich, UK) တွင် ဧည့်ကထိကအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ယခုအခါ ယူကေနိုင်ငံတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာစင်တာများအတွက် ပညာရေးအစီအစဉ်များကို ဖွံ့ဖြိုးစေရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

Vishaka Wijenayake သည် ကနေဒါနိုင်ငံ၊ မွန်ထရီရယ်လ် မက်ဂီးလ်တက္ကသိုလ်၏ ဥပဒေပညာ မဟာဌာန (McGill University's Faculty of Law, Montreal, Canada) တွင် ပါရဂူသင်တန်း တက်ရောက်နေသူဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို အထူးပြု လေ့လာလျက်ရှိပါသည်။ McGill တွင် ၎င်းသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် မတူကွဲပြားမှုများ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေမှုစင်တာ (Centre for Human Rights and Pluralism) သို့ တွဲဖက်ထားသော အိုဘရိုင်ယန် (O'Brien) အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးလည်းဖြစ်ပြီး Fonds de recherché du Quebec ၏ ထောက်ပံ့ကြေးကို ရရှိထားသူ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ရေးသားထုတ်ဝေမှုများတွင် ကြက်ခြေနီ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရီဗြူး (International Review of Red Cross) ကဲ့သို့သော ဂျာနယ်များတွင် အရည်အချင်းတူသူများက ပြန်လည်သုံးသပ်ထားသော ဆောင်းပါးများပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်လေးခုနှင့် အိုင်စီအာရ်စီ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL လေ့လာမှုအတွက် အိုင်စီအာရ်စီက နောက်ဆုံးထုတ်ဝေသော ရှင်းလင်းချက်များအတွက် သုတေသန ပြုလုပ်ရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသုတေသန စိတ်ဝင်စားမှုများတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ၊ လိင်နှင့်ပတ်သက်သော လေ့လာမှုများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ ဥပဒေအမျိုးမျိုးကို လေ့လာခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။

ICRC

ကျမ်းဦးစကား

Andrew Bartles–Smith

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများနှင့် သတ်ဖြတ်ရမည့် သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခံရမည့် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများ၊ ပြည်သူလူထု သို့မဟုတ် နိုင်ငံများကို တိုက်ခိုက်မှုမှကာကွယ်ပေးရသည့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်နေသူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့သော လမ်းညွှန်မှုပေးနိုင်သနည်း။ ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးပြီး စစ်ပွဲကြောင့်ဖြစ်ပေါ်စေသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကိုကန့်သတ်နိုင်ရန် စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသောလက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကို ကန့်သတ်သည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေဟု တနည်းအားဖြင့်သိကြသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဥပဒေ IHL နှင့် မည်သို့ နှိုင်းယှဉ်နိုင်ပါသနည်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာလောက၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့တွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများရှိနေသော်လည်း ဤမေးခွန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကိုင်တွယ်သည့် ခေတ်ပြိုင်လေ့လာချက် အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပဋိပက္ခကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ပဋိပက္ခ ဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းတို့ များစွာကြွယ်ဝသော်လည်း အမှန်တကယ်စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဟောပြောချက် အဆိုအမိန့်တို့ကို ဂရုပြုခြင်း အလွန်ပင်နည်းလှပါ သည်။ ထို့အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြားတွင် IHL ကိုသိရှိသူ အလွန်နည်းပါးလှသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအဖြစ် ကိုယ်တိုင်သတ်မှတ်ထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းတို့၏ လမ်းညွှန်မှုကိုသာ ပိုမိုလိုက်နာလိုမှု ရှိကောင်းရှိနိုင်ကြသော စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သူတို့ အမူအကျင့်များ အပေါ် IHL သည် လွှမ်းမိုးမှုမရှိနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေပါသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် အကူအညီပေးရန်အပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို ပိုမိုလေးစား လိုက်နာလာစေရန် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့် ရရှိထားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီ ကော်မတီ (အိုင်စီအာရ်စီ) သည် ဤအကြောင်းများကြောင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့နှင့် ပတ်သက်သော စီမံကိန်းတစ်ခုကို စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ ပညာရှင်များ၊ ဥပဒေကျွမ်းကျင်သူများ၊ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့များနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးနေသည့်

DOI: 10.4324/9781003439820-1
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

အဖွဲ့များထံ ဆက်သွယ်ပြီးနောက် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ဒမ္မူလမြို့၌ "လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေခြင်း - ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတို့အကြား ဆက်သွယ်မှု" ဟူသည့် ခေါင်းစဉ်ဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ညီလာခံတစ်ခုတွင် ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ဤစီမံကိန်း၏ ပထမအဆင့်ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင်ပါဝင်သောဆောင်းပါးများ၏ ပထမမူကြမ်းကို ဤညီလာခံသို့ တင်ပြခဲ့ပါသည်။[၁] ထိုညီလာခံတွင် ရှုထောင့်အမြင်စာတမ်း (position paper) အဖြစ် တင်သွင်းခဲ့သော အစောဆုံးမူကြမ်းဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်မျိုးလုံးကို လေ့လာခြင်းနှင့် ထိုလေ့လာမှု၏ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော လက်တွေ့အသုံးချမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဤနယ်ပယ်ကို မျက်ခြည်မပြတ် လေ့လာထားသည့် အလားတူအမည်နှင့် စုပေါင်းရေးသားထားသော အဓိကဆောင်းပါး (Bartles-Smith et al. 2020) ကိုလည်း ယခင်စာအုပ် မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ (၂၁း၁-၂) - Contemporary Buddhism (21:1-2) တွင် ထုတ်ဝေပြီး ဖြစ်ပါသည်။[၂]

ဤစာအုပ်နှင့် ဤစာအုပ်က တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းပါဝင်နေသော ဤစီမံကိန်းတွင် ရည်ရွယ်ချက် အများအပြား ရှိပါသည်။ ပထမဆုံးအချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တိုက်နေသူများ ပိုမိုအကျွမ်းတဝင် ရှိနိုင်မည့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမနှင့် အယူအဆများကိုစေ့ငုဆန်းစစ်ခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြား အလားသဏ္ဌာန်တူသည့်ဆက်နွယ်မှုကို ၎င်းက ဖော်ထုတ်ပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL ကို ပေါင်းစည်း ချိန်ညှိ နိုင်သလောက်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံသဘောတရားများနှင့် IHL စည်းမျဉ်းများ အလားသဏ္ဌာန်တူနိုင်သလောက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုရှိသည့် အခြေအနေများတွင် IHL အား လေးစားလိုက်နာမှုကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန်နှင့် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ဤဆန်းစစ်မှုက အထောက်အကူ ပြုနိုင်သည့်အပြင် IHL ပညာရေးနှင့် စစ်သင်တန်းအစီအစဉ်များတွင် ယင်းကိုပေါင်းစပ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုနေထိုင်ရာနိုင်ငံများရှိ စစ်တပ်များက အနောက်တိုင်းလေ့ကျင့်ရေးပုံစံများကို လက်ခံကျင့်သုံးလေ့ရှိသည့်အတွက် ဤစီမံကိန်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ အနေဖြင့် စစ်ပွဲအတွင်း၌ ချုပ်တည်းရှောင်ကြဉ်ထိန်းသိမ်းရမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အမွေအနှစ်များအား ထုတ်ယူ အသုံးပြုမှုကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံအတော်များများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများကို ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာလူထုများ၊ နိုင်ငံအစိုးရများ၊ စစ်မှုထမ်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်များက အလွန်လေးစားကြသောကြောင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လမ်းညွှန်ချက်များကို IHL နှင့်ဆက်စပ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အကြားတွင် သိသိသာသာ ပိုမိုခိုင်မာ အားကောင်းလာနိုင်ပါသည်။

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံသဘောတရားများအကြား အလားသဏ္ဌာန်တူသည့် ဆက်စပ်မှုများကို ကျော်လွန်၍ IHL နှင့်တူညီသော ဗုဒ္ဓဘာသာစံနှုန်းများ သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို ဆန္ဒအလျောက်လေးစားလိုက်နာမှု ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန်အတွက် IHL နှင့် IHL ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ကျင့်သုံးခြင်းတို့အကြား ကွာဟမှုကို အထိုက်အလျောက် ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ပေးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကျင့်တရားများနှင့် စိတ်ဓာတ်အင်အားများကို မည်သို့မည်ပုံ ညွှန်ကြားပြသနိုင်သည်ကို ဤစာအုပ်က စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စိတ်ကို လေ့ကျင့်ပေးခြင်းအပေါ် ဗဟိုပြုပြီး ၎င်း၏ ထူးခြားသော သတိပဋ္ဌာန် နည်းလမ်းက စစ်သင်တန်းတွင် ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း၊ မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် ဖိအားကြီးမားသော ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် စစ်မြေပြင်နေရာ၏ အခြေအနေမှန်အား နား လည် သဘောပေါက်နိုင်စွမ်းတို့ကို မြင့်မားစေရန် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို တိတိကျကျနှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ပြည့်စုံမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်သော ရှုထောင့်အမြင်စာတမ်းများ (position papers) ၏ ကနဦးမူကြမ်းများကို Professor Peter Harvey၊ Professor P.D Premasiri နှင့် Professor Asanga Tilakaratne တို့ကရေးခဲ့သည့် အချိန်သည် ပထမဦးဆုံးသော အောင်မြင်မှုမှတ်တိုင်ကို ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ယင်းသည်နောက်ပိုင်းတွင်ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သောကြောင့် ရှုထောင့်အမြင်စာတမ်း ကိုအသိပေးပြီး မူလညီလာခံအတွက် စာတမ်းများကို ခေါ်ယူကာ ဤအောင်မြင်မှုမှတ်တိုင်က သုတေသနအတွက် မူဘောင်တစ်ခုကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးခဲ့ပါသည်။[၃] ဤစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါး များအား မျက်မှောက်ခေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ (Contemporary Buddhism) စာတမ်းကို တည်းဖြတ်ခဲ့ကြ သော အယ်ဒီတာအဖွဲ့နှင့် IHL ကျွမ်းကျင်သူတို့ပါဝင်သည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းအဖွဲ့ဝင်များက ကြား ဝင်ကာ အချိန်ကာလ တစ်ခုကြာ ပြန်လည်သုံးသပ်ခဲ့ကြပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် မွမ်းမံခဲ့ကြပါ သည်။ ထိုဆောင်းပါးများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာပညာရှင်များနှင့် ဥပဒေပညာရှင်များအပြင် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လက်တွေ့ဆောင်ရွက်နေသည့် ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် အခြားသော ကျွမ်းကျင်သူများထံမှ ဆောင်းပါးများပါ ပါဝင်သည်ဖြစ်ရာ ယင်းတို့သည် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု သက်သက်မျှသာ မဟုတ်တော့ပေ။

ဤစာအုပ်ကို Andrew Bartles-Smith ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့နှင့် ပတ်သက်သော နိဒါန်းဆောင်းပါးနှင့် စဖွင့်ထားပါသည်။ ထိုဆောင်းပါးက ဤစီမံကိန်း၏ အခြေခံအကြောင်း တရားအတော်များများကို အကျဉ်းမျှဖော်ပြထားပြီး တရားမျှတသောစစ်ပွဲသည် IHL ပေါ်ထွက် ခဲ့ခြင်းမှ အစပြုကြောင်း အပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့၏ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်များ စံနှုန်းများအကြား ကွဲပြားခြားနားမှုများကိုလည်း နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည်။ ထို့နောက် ထိုဆောင်းပါး သည် စစ်မှုထမ်းများကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်း အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ စည်းမျဉ်းများနှင့် အများဆုံး အကျုံးဝင် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှုထောင့်များကို ဖော်ထုတ် ပေးသည့်အပြင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲသည့်အခါ လူသားဆန်စေရေးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့ ဖြည့်ဖက်အဖြစ် ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်မှု၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အားဖြည့်ပေးမှု အတိုင်းအတာများကိုလည်း စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။

IHL နှင့်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ရှုထောင့်များကို လေ့လာခြင်းဟူသည့် ဤစာအုပ်၏ ပထမပိုင်းတွင် ဤခေါင်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်သော အခြေခံသဘောတရားအချို့ကို တင်ပြထားသော ဆောင်းပါးများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤအပိုင်းကို Peter Harvey ၏ဆောင်းပါးနှင့် စဖွင့်ထားပါသည်။ ၎င်းက ထောက်ခံပြောဆိုထားသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်လာ ကရုဏာတရားနှင့် တစ်ဦး တစ်ယောက်၏ ပြုလုပ်မှုကံတရားတို့၏ မကောင်းကျိုးပေးမှုများကို ကန့်သတ်ရန် အလေးထား ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးအလို့ငှာ လူသားချင်းစာနာ

ထောက်ထားမှု၊ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်၊ ခွဲခြားမှု၊ အချိုးအစားညီမျှမှုနှင့် ကြိုတင်သတိထားမှုဟူသော IHL ၏မူများနှင့်အညီ တင်းတင်းကျပ်ကျပ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနှင့် ထိန်းကျောင်းရန်အပြင် ၎င်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ IHL က လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် စည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်ပေးစဉ် ဗုဒ္ဓဘာသာကလည်း စစ်သင်တန်းများတွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းနိုင်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ မူသဘောတရားများနှင့် စိတ်ဓာတ်လှုံ့ဆော်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အလေးထားဖော်ပြပြီး IHL ကို ပိုမိုလေးစားလိုက်နာစေရန် ပါဝင်ထောက်ကူပေးကြောင်း Harvey က ရှင်းပြထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရား အခြေခံမူများသည် စစ်ပွဲအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေရေးကို အလေးထားပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အတွင်းအဖျားတွေ အခြေခံအကြောင်းတရားများကို ထင်ဟပ်သုံးသပ်ထားကြောင်း P.D. Premasiri က သဘောတူပါသည်။ Premasiri က နိုင်ငံရေးကိုယ်ကျင့် သီလနယ်ပယ်ကို အထူးပြုပြီး ပါဠိစာပေများတွင် ပါဝင်သော စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုစံနှုန်းများကို စေ့ငုဆန်းစစ်ပြီး ဇာတ်တော်လာ (ဇာတက) ပုံဝတ္ထုများနှင့် သိကြားမင်းနှင့် ပတ်သက်သော ပုံဝတ္ထုများတွင် ပါရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ချုပ်တည်းရှောင်ကြဉ်ထိန်းသိမ်းရမည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ဥပမာများပေးကာ ဖော်ပြသည့်အပြင် ဧကရာဇ်မင်းကြီးအသောက၏ အမိန့်ပြန်တမ်းများနှင့် သီရိလင်္ကာ မဟာဝံသဇာတ်လမ်းများကိုလည်း ထုတ်နှုတ်ဖော်ပြထားပါသည်။

Asanga Tilakaratne က စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် မည်သည့်နေရာ၌မဆို သံသရာမှလွတ်မြောက်ရေးကို သို့မဟုတ် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရရှိရေးကို ဦးတည်သော ရဟန်းတော်တို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ မျှော်မှန်းချက်များကို တမလွန်ကာလ၌ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့်ဘဝသစ်ပြန်လည် မွေးဖွားခြင်းမျှကိုသာ မျှော်မှန်းသည့် ရည်မှန်းချက်နည်းပါးသူ သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တိုက်နေသူများ၏ မျှော်မှန်းချက်များမှ ခွဲခြားသိမြင်ရမည်ဟု ဆိုပါသည်။ သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ လောကီဆိုင်ရာ တာဝန်များဖြစ်သော အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့ချစ်ခင်မြတ်နိုးသူများ၊ ပြည်သူလူထုနှင့် နိုင်ငံများအားတိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကောင်းဆုံးစံများနှင့် လက်တွေ့ကျကျဟန်ချက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ရပါသည်။ လောကီစံနှုန်းအားဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ကုသိုလ် (ကုသလ) ဖြစ်သော်လည်း ခြီးမွမ်းထိုက်သော (ပုည) ကုသိုလ်လုပ်ရပ်များသည် နိဗ္ဗာန်ရအောင် ကြိုးပမ်းသူ၏ ကုသိုလ် (ကုသလ) လုပ်ရပ်များနှင့် မတူညီဟု Tilakaratne က ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအနေဖြင့် ကံမကောင်းအကြောင်းမလှသော်လည်း ခုခံသောစစ်ပွဲ သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးသော စစ်ပွဲကို ရံဖန်ရံခါတွင် မလွှဲမရှောင်သာတိုက်ရပြီး သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တိုက်သူများသည် IHL နှင့်အညီ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များကို ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများနှင့် ဟန်ချက်ညီအောင်ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဟု သိရှိနားလည်ထား ပါသည်။

Daniel Ratheiser နှင့် Sunil Kariyakarawana တို့က ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်အကြား ထင်ရှားသည့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိသဘောတရားများကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓစာပေ

ကျမ်းဂန်လာ အဆုံးအမများနှင့်တကွ သံဃာတော်များနှင့် စစ်ရေးတွင် ပါဝင်နေရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ပြောကြားချက်များကို အရင်းခံလျက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဟိသတရား၊ ကံတရား (ကာမ) နှင့် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော (ကုသလ) ကုသိုလ်လုပ်ဆောင်ချက်တို့နှင့် အံမဝင်သော်လည်း စစ်တပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခြင်းသည် မရှောင်လွှဲနိုင်သောအချက်ဆိုသည့် အယူအဆကို ၎င်းတို့က စောဒကတက်ထားပါသည်။ ထို့နောက် ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများက စစ်သည်များအား မည်သည့်လမ်းညွှန်ချက်ပေးသည်နှင့် စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုတွင် ထိုအဆုံးအမ လမ်းညွှန်ချက်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ၊ ကောင်းမြတ်သည့်အရာတို့ကို ကာကွယ်ရန် စည်းကမ်းရှိသော၊ ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်သော၊ ကျွမ်းကျင်သောစစ်တပ်အား ထိန်းသိမ်းထားခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာက ထောက်ခံသည်ဆိုသောအချက်တို့ကို ၎င်းတို့က စူးစမ်းလေ့လာပါသည်။

သုတ္တန်ပိဋကတ်လာ ဥပမာများကို ထုတ်နှုတ်လျက် Elizabeth Harris က အများကြိုက်အမြင်နှင့် မတူဘဲ စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ် (Dn.26)၊ မဟာဒုက္ခန္ဓသုတ် (Mn.13) နှင့် မဟာနိဒါနသုတ် (Dn.15) တို့ကဲ့သို့သော အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပါဠိစာပေများသည် စစ်ပွဲ၏ မနှစ်ဖြို့ဖွယ်ရာအမှုန်တရားများကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းဖော်ထုတ် အသိပေးထားသော လက်တွေ့ မျက်မြင်ကို အခြေခံသည့် သရုပ်မှန်အမြင်ဖြင့် ထူးခြားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာဆောင်သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤသုတ္တန်များတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပွားစေသော စိတ်ပိုင်း ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများအပြင် ယင်း၏ နားလည်ရခက်သော သဘာဝကို ခေတ်မီ ဆန်းပြားစွာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပြီး ပပဉ္စတရား သို့မဟုတ် တဟုန်ထိုးတိုးပွားလာသော အမြင်များဖြင့် လွှမ်းမိုးသော လူ့အသိုင်းအဝိုင်းတွင် လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတရားတို့က လက်တွေ့ဘဝ၏ မတူညီသောတည်ဆောက်မှုပုံစံများအား မည်သို့ဖန်တီးသွားသည်တို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဤတည်ဆောက်မှုပုံစံများက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခခါးသီးမှုကို မည်သို့ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်နှင့် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များက IHL ကို လေးစားလိုက်နာခြင်းအား ဆန့်ကျင်နိုင်သည့် သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့များ၏လုပ်ငန်းများကို ဟန့်တားနိုင်သည့်အလားအလာ မည်သို့ တိုးပွားလာသည်တို့ကို Harris က ဖော်ပြထားပါသည်။

Diane Denis ၏ ဆောင်းပါးက IHL နှင့် ယောဂါစာရိုက်ားနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသော ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာတစ်ခုဖြစ်သော ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ (DDV) တို့အကြား ဆက်သွယ်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ယင်းကျမ်းစာများသည် IHL က ပုံဖော်ထားသည်ဆိုသော ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြေခံမူတို့၏ သဘောသဘာဝအတွင်းသို့ ထိုးဖောက်သိမြင်နိုင်စွမ်းကို မည်သို့ပေးစွမ်းနိုင်ကြောင်းနှင့် ယင်းကျမ်းစာများသည် IHL ၏ အလေးထားမှုတစ်ခုချင်းနှင့် အလေးထားမှုအစုစု၏တို့ကိုဖော်ပြထားသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်ဦးချင်းစိတ်နေသဘောထားများ၏ အတွင်းအဖျစ္ဆတ္တလုပ်ဆောင်နေမှုများနှင့် မည်သို့ဆက်စပ်နိုင်သည်ကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ DDV အရ သက်ရှိအားလုံးတို့၏ သဘာဝသည် ကရုဏာတရားနှင့် ခွဲထုတ်၍မရသော အခြေခံကျသည့်ဥာဏ်ပညာအမြော်အမြင် သို့မဟုတ် အသိဥာဏ်ဖြစ်ပြီး ဤအတွေးအခေါ်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်းမှာပင်လျှင် အခြားသူများကို စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီပြုမူရန် တစ်ဦးချင်းစီ၏ဆန္ဒအား မည်သို့မည်ပုံဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်သည်ကို Denis က စူးစမ်းထားပါသည်။

စစ်တပ်နှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းဟူသော ဤစာအုပ်၏ဒုတိယအပိုင်းသည် အထူးသဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော် လမ်းညွှန်ချက်နှင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု ပြုလုပ်ရာတွင် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့အကျိုးပြုနိုင်သည်ကို အဓိက ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအပိုင်းကို မမ္မစာရီသီဟန္ဒာ ရေးသားသော ဆောင်းပါးဖြင့် အစပြု ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များသည် အကြမ်းမဖက်ရေး သို့မဟုတ် မည္သည်းဆဲရေးကို မကျိုးဖြင့်ပြုထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ (အဟိ်သ) တရားတော်နှင့် တစ်စုံတစ်ရာ ဆန့်ကျင်နေသည်ဟု အချို့က ရှုမြင်ကြသည့် အတွေးအခေါ်ကို ၎င်းက ဆန်းစစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓ ဘာသာ အခြေခံမူ သဘောတရားများကို စစ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေတွင် မည်သို့အသုံးချနိုင် သည်ကို လေ့လာခြင်းထက် ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ် အယူအဆနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်ဟူသည် မည်သို့သဘောရှိနိုင်သနည်းဟူသည့် အချက်ကို နားလည်အောင် ကြိုးစားရန် မချမက (မဟာယာန) အစဉ်အလာ ရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်လေ့လာမှုကို သီဟနာဒက ရွေးချယ်ပါသည်။

Vishakha Wijenayake က ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုလုံးသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း အထူးသဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏အသက်ကို အကာအကွယ်ပေးရန် နှစ်ဘက် စစ်သည်များအား အပြန်အလှန်ချုပ်တည်းကာ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရန် မည်သို့ တိုက်တွန်းအားပေးကြောင်းကို လေ့လာဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ၎င်းက ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး IHL နှင့်အတူ ဗုဒ္ဓတရားတော်များ အထူးသဖြင့်(ဇာတက) ဇာတ်တော် ပုံဝတ္ထုများကိုလေ့လာပြီး အထူးသဖြင့် သေယျဇာတက (အမှတ် ၂၈၂) တွင် ပါရှိသော IHL ၏ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်း စည်းမျဉ်းဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအပေါ် မလိုလားအပ်သောအန္တရာယ်ကျရောက်မှုအား မည်သို့လျှော့ချနိုင်သည်ကို လေ့လာပါသည်။

ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး လေးစားလိုက်နာရန်မှာ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ အနေဖြင့် စစ်မြေပြင်နေရာ၌ဖြစ်ပျက်နေသည်များကို မှန်ကန်စွာနားလည်ရန် လိုအပ်သောကြောင့် လက်တွေ့ အခြေအနေတွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး IHL ကို ကျင့်သုံးရန်ခက်ခဲလှသည့် ပြဿနာကို အာရုံစိုက်စဉ်းစားရသည့် ပုံတိုပတ်စများနှင့် ပဟေဠိများပါဝင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျင့် ပုံစံတစ်မျိုးဖြစ်သည့် ဇင်ကိုရန်ကျင့်စဉ်က မည်သို့လွယ်ကူလာအောင် ကူညီပေးနိုင်ကြောင်းကို Noel Trew က လေ့လာထားပါသည်။ ကိုရန်ကျင့်စဉ်သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ဒွိဟဖြစ်စေသော သတင်းအချက်အလက်များပေါ် အခြေခံ၍ အရေးကြီးသော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်နိုင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ပြင်ဆင်နိုင်စေသည့်အပြင် ၎င်းတို့အတွေး သို့မဟုတ် အမြင်တွင် မှားယွင်းမှုများရှိနေပါက ပြင်ဆင်နိုင်စေသည်ဖြစ်ရာ ဤနည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အား စစ်ပွဲ၏ မဝိုဝိုးတဝါး မသဲမကွဲဖြစ်မှု အခြေအနေများကို ထွင်းဖောက်သိမြင်စေသည် ဟု ၎င်းကဆိုပါသည်။

ဝိုင်းရံပိတ်ဆို့ တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် လူ့ယဉ်ကျေးမှု စတင်သည့်ကာလမှ စတင်တည်ရှိခဲ့ပြီး မျက်မှောက်ခေတ် စစ်ပွဲများတွင်လည်း မကြာခဏတွေ့ရသော စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Nishara Mendis က ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော် (အမှတ်-၅၄၆) နှင့် အသာတရူပဇာတ်တော် (အမှတ်-၁၀၀)တို့ကို ပုံဆောင်ပြကာ ဝိုင်းရံပိတ်ဆို့ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရန်နှင့် အရပ်သားများအား

ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်မွတ်စေခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် IHL ကို ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားများက မည်သို့ထောက်ကူ ပေးနိုင်သည်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာပြီး ဤရှေးဟောင်းဖြစ်ရပ် လေ့လာမှုများ၏ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုက ဥပဒေ သို့မဟုတ် စစ်သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်မှုနှင့် ပညာရေးတို့တွင် ယင်းတို့ကို အသုံးပြုမှု ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို ပြဆိုနေသည်ဟု ၎င်းကဆိုပါသည်။

ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနှင့် လက်တွေ့တန်ဖိုးထားမှုများဟူသော ဤစာအုပ်၏ တတိယပိုင်းက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို လက်တွေ့ အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော တိကျသည့်ဗုဒ္ဓဘာသာအရည်အသွေးများ၊ အယူအဆ အမြင်သဘောထားများနှင့် အကျင့်တရားများကို အထူးပြုလေ့လာပါသည်။ Alex Wakefield က ဗုဒ္ဓဘာသာအရည်အသွေးဖြစ်သော စိတ်ရှည်ခြင်း၊ အောင့်အည်းထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် သည်းခံခြင်းသဘောဖြစ်သော ခန္တီတရားက စစ်ပွဲအတွင်း မသင့်လျော် မကျွမ်းကျင်သော အမူအကျင့်များကို လျှော့ချခြင်းအားဖြင့် IHL ကိုမည်သို့ အထောက်အကူပေးနိုင်သည်ကို ဦးစွာ ဆန်းစစ်ပါသည်။ ခန္တီတရားသည် မုန်းတီးမှုနှင့် ဒေါသတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီး လက်တုံ့ မပြန်ခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ လွှမ်းခြုံထားသောကြောင့် ၎င်းသည် အထူးသဖြင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း၊ ဒုက္ခရောက်ရသည့်အခြေအနေနှင့် လက်စားချေလိုခြင်းတို့က စွဲဆောင်ပေးလိုက်သည့် ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်မှုများအပါအဝင် ဒေါသနှင့် အင်အားအလွန်အကျွံအသုံးပြုခြင်းကို အကျိုးဆက်ဖြစ်စေ နိုင်သော မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ပျောက်ဆုံးခြင်းတို့ကို ငြင်းဆန်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ပြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခန္တီတရားတိုးပွားအောင်ကျင့်သုံးနိုင်ပြီး စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်ပေးမှုနှင့် IHL အား လေးစားလိုက်နာမှုတို့ကို အားဖြည့်ပေးရန် ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းကို မေတ္တာဘာဝနာနှင့် အနတ္တာဖြစ်ကြောင်း ဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုတို့နှင့် ပေါင်းစပ်နိုင်သည်ဟု Wakefield က ဆိုပါသည်။

Bhagya Samarakoon သည် ဗုဒ္ဓဟောကြားသော တရားတော်များတွင် အကြိမ်များစွာ ပါဝင်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏နောက်ဆုံးစကားတွင်အပါအဝင်ဖြစ်သော အပ္ပမာဒဟုခေါ်သည့် သတိတရားသည် စစ်ပွဲများတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းရှိစေရန်နှင့် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများ လျော့နည်းစေရန် မည်သို့ပါဝင်နိုင်သည်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာပါသည်။ အရပ်သားများကို ထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်စေနိုင်သောတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုကိုပြုလုပ်ရန်ဆုံးဖြတ်ချက်သည်တိတိကျကျသတ်မှတ်ထားသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူ၏ အသိအမြင်၊ တန်ဘိုးထားမှုများနှင့် စိတ်စေတနာကောင်းတို့ပေါ်မူတည်ပြီး IHL ၏ ကြိုတင်သတိထားမှုအခြေခံမူနှင့် ကြီးမားစွာသက်ဆိုင်သည့်အတွက် ဤအပ္ပမာဒတရားသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤအယူအဆတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားရှုထောင့် ပါဝင်ပြီး ယင်းသည်စစ်ပွဲ၌ ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသော အခါများတွင်အသုံးဝင်ပြီး စစ်သည်တို့၏ စိတ်သန္တာန်တွင် ဤအရည်အသွေးကို တရားလေ့လာ နာယူသင်ကြားခြင်းနှင့် သတိပဋ္ဌာန်ပွားများ ကျင့်သုံးခြင်းတို့ဖြင့်ရရှိနိုင်သည်ဟု ၎င်းကဆိုပါသည်။

Christina Kilby က လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အကြမ်းဖက်မှု၊ အထိတ်တ လန့်ဖြစ်မှု သို့မဟုတ် နေရပ်စွန့်ခွာရွှေ့ပြောင်းမှုတို့ကြောင့် အန္တရာယ်ကျရောက်လွယ်သော လူထုကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ မူဘောင်တစ်ခုအဖြစ် ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းမှု လက်ဆောင်ဟူသည့် အဘယဒါနကို တင်ပြထားပါသည်။ ဤအဘယဒါန တရားသည်

ယခုခေတ်အခါ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ကျင့်သုံးမှုနည်းပါးသွားသည့် ရှေးခေတ် အိန္ဒိယ အယူဝါဒဖြစ်သော်လည်း အဘယဒါနသဘောသည် IHL တွင် ထည့်သွင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသော အကာအကွယ်ပေးခြင်း အခြေခံမူများကို ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်စွက်ပေးပြီး အားဖြည့်ပေးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပဓာနကျသော အကာအကွယ်ပေးခြင်း အခြေခံမူ သဘောတရားတစ်ခုဖြစ်ပြီး အစိုးရများနှင့် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များကို ၎င်းတို့အုပ်ချုပ်ရန် ရည်ရွယ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးရန် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ကို သတိရစေရန် နှိုးဆော်သတိပေးသည်ဟု ၎င်းကဆိုပါသည်။

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ဖြေရှင်းရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများ ရှိနေသော်လည်း စစ်ပွဲများတွင် ပဋိပက္ခနှင့် နှီးနွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ ပုံ့နှံ့ကျန်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ဤပြဿနာကို ကူညီဖြေရှင်းရန် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်နှင့် အကျင့်တရားများက IHL အား ပိုမိုပြည့်စုံအောင် မည်သို့ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်မည်ကို Charya Samarakoon က ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားထိုင်သင်တန်း အသုံးပြုခြင်းနှင့် အနတ္တလက္ခဏသုတ် (Sam.22.59) တွင် အသေးစိတ် ဟောကြားခဲ့သည့်အတိုင်း ထာဝရတည်မြဲသော အတ္တမရှိဟူသည့် ဒေသနာ၏ အရေးပါမှုတို့ကို ၎င်းက အဓိက ဖော်ပြထားပြီး ထိုနည်းလမ်းဖြင့် စစ်သည်တို့၏ စာနာမှုနှင့် ကရုဏာတရား ထားနိုင်စွမ်းတို့ကို ပိုမိုအားကောင်းစေနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဤသဘောတရား ရင်းမြစ်များသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်သော အဆိပ်အတောက်ဖြစ်သည့် အင်အားနှင့် လိင်ဆိုင်ရာ သဘောထားခံယူချက်တို့ကို ပပျောက်စေနိုင်သည့် လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းများဖြစ်သည်ဟု Samarakoon က ဆိုပါသည်။

Ven. Kosgama Muditha ၊ Ven. Koralagama Gnanawasa နှင့် Ven. Kirindiwela Pagngnawansaတို့ကလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ပဋိပက္ခများ၏ အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော စိတ်အတွင်းရှိ ကိလေသာ အညစ်အကြေးတို့ကို ပိုမိုသတိပြုမိစေခြင်းအားဖြင့် IHL ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာ၌ မည်သို့လွယ်ကူချောမွေ့စေနိုင်ပြီး စစ်ပွဲတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို မည်သို့လျှော့ချပေးနိုင်သည်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာသုံးသပ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓအဆုံးအမတရားတော်တို့သည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများကို လိုအပ်သော မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းလိုက်နာမှုနှင့် စစ်ပွဲအတွင်း ဖမ်းဆီးရမိသူများကို လူသားဆန်စွာ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲဆက်ဆံရန်တာဝန်တို့ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ကြောင်း ဝေပစိတ္တသုတ် (Sam.11.4) ကို အထူးသဖြင့် ရည်ညွှန်းပြီး မဟာစိတ္တာရိသကသုတ် (Mn.117) တွင် ပေးထားသော လုပ်နည်းစနစ်က ဤအရည်အချင်းများကို လက်တွေ့အသုံးချရာတွင် အကူအညီဖြစ်နိုင်သည်ဟု အကြံပြုထားကြောင်း ၎င်းတို့က ဆိုပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ သမိုင်းနောက်ခံနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်ဟူသော ဤစာအုပ်၏ စတုတ္ထနှင့် နောက်ဆုံးပိုင်းတွင် စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ လက်တွေ့ကျင့်သုံးနေသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူသဘောတရားများတွင် သမိုင်းနောက်ခံ ဥပမာများနှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကတင်ပြထားပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်

ထားမှုဆိုင်ရာ တံ့ပြန်ပုံတို့နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကတင်ပြထားပါသည်။ Michael Charney က တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်မဟုတ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် IHL ၏ စည်းမျဉ်းများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အနောက်တိုင်းမှ အစပြုခဲ့သည်များဖြစ်သော်လည်း စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာ၌ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ဆောင်ရွက်ခြင်းကို အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော လူဘောင်အဖွဲ့အစည်း အများအပြားက လက်ကိုင်ပြုကျင့်သုံးကြကြောင်း တင်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ကိုလိုနီမဖြစ်မီက ဘုရင့်နန်းတော်တွင် စစ်ပွဲများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာစေ့ဆော်မှုဖြင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် ကန့်သတ်ချက်များအား မည်သို့ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာဘုရင်အား ဗြိတိသျှတို့ နန်းချပြီးနောက် အမြဲတမ်း စစ်တပ်ပြိုကွဲသွားကာ နောက်ဆက်တွဲ ထကြွသောင်းကျန်းမှုကို ရက်ရက်စက်စက် နှိမ်နင်းခဲ့သည့် လှုပ်ရှားမှုကြောင့် ဤပုံစံကို မေ့မေ့ပျောက်ပျောက်ဖြစ်သွားခဲ့ပြီး အစောပိုင်းကာလ ဗုဒ္ဓဘာသာစေ့ဆော်မှုဖြင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်မှု မှတ်သားထားချက်များ ကွယ်ပျောက်သွားကြောင်း ၎င်းက ဆက်လက်ရှင်းပြထားပါသည်။

Hyein Lee က ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ချိုဂျီ (Chogye) ဂိုဏ်းက ရေးသားစီရင်ပြီး တောင်ကိုးရီးယားစစ်စခန်းများတွင် ဖြန့်ဝေသည့် "လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော အခြေခံဗုဒ္ဓအဆုံးအမများ" ဟူသော ခွတ်ခွန်း ပိုဗျော့ ချစ်ပ် (Kukkun Pobyo Chip) ဟူသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ စစ်မှုထမ်းဘုန်းတော်ကြီးများအတွက် လက်စွဲကို ဆန်းစစ်လေ့လာထားပါသည်။ စစ်မှုထမ်းဘုန်းတော်ကြီးများအား ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာအကြောင်းအရာများနှင့် လက်တွေ့အကြောင်းအရာများအပြင် စျာပနကိစ္စများနှင့် အခြားအရေးပါသော ဘာသာရေးရိုးရာ ဓလေ့များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်ပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေကျမ်းဂန်များနှင့် အဆုံးအမများ ပေါ်တွင် ဤလက်စွဲက မည်သို့ ထုတ်နှုတ်ယူထားကြောင်းကို ၎င်းက ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူအဆများကို ကိုးရီးယားအမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် ပေါင်းစပ်ထားပြီး ယင်းက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL ကို အတိအလင်း ရည်ညွှန်းထားခြင်းမရှိသည့်တိုင် IHL နှင့် သဘောတရားချင်း ကိုက်ညီသော စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့အကြား တင်းမာမှုကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုးရီးယားဘာသာရေး စစ်မှုထမ်းဘုန်းကြီးအလုပ်ဖြင့် IHL ၏ တန်ဘိုးထားမှုများနှင့် ဖြည့်ဖက်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ပညာရေးဖော်ဆောင်ရန် အလားအလာရှိသည်ဟု Lee ကအကြံပြုထားပါသည်။

Daiki Kinoshita က တရုတ်ပြည်တွင် ကျိရီ (Zhiyi) ကလည်းကောင်း၊ ဂျပန်တွင် နိချိရန်း (Nichiren) နှင့် စိုးခ ဂတ်ခိုင်း (Soka Gakkai) တို့ကလည်းကောင်း ကြာပန်းသုတ္တန် (Lotus Sutra) ကို မဟာယာနရှုထောင့်မှ မည်သို့အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို IHL ၏ အဓိကအခြေခံ မူများနှင့် ဆက်နွယ်ပြီး စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ ၎င်းက ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးခ ဂတ်ခိုင်း အဓိကဒေသနာသုံးရပ်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာထားပြီး အထူးသဖြင့် ချူးကလီးယား လက်နက်များ တားမြစ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ယနေ့ခေတ်တွင် IHL အား လေးစားလိုက်နာမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းများက မည်သို့ပိုမိုတိုးတက်အောင် မြှင့်တင်လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာသုံးသပ်ထားပါသည်။

ဤစာအုပ်ကို လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ

ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှုက အစပြုချမှတ်ခဲ့သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်း၊ ခွဲခြားမှု မရှိခြင်း၊ ကြားနေခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းဟူသော အဓိကမူများအကြား ဆက်သွယ်မှုများကို မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားသော Ha Vinh Tho၊ Edith Favoreu နှင့် Noel Trew တို့၏ ဆောင်းပါးနှင့် အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ IHL ၏ အစိတ်အပိုင်းမဟုတ်သော်လည်း ဤအခြေခံမူများသည် IHL နှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုအတွက် ကြားနေသော၊ ခွဲခြားမှုမရှိသော၊ လွတ်လပ်သော ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို အခိုင်အမာကျောထောက်နောက်ခံပြုထားပြီး အခြားသောလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းအများအပြား၏လုပ်ငန်းကိုလည်း လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။

ဤ IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာစီမံကိန်းအတွက် ကျေးဇူးတင်ရမည့် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ပါဝင်ကူညီ ပံ့ပိုးမှုပေးခဲ့သူတို့၏စာရင်းကို ဤနေရာတွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြရန်မှာ အလွန်ပင်ရှည်လျားပေလိမ့်မည်။ ဤစာအုပ်ကိုရေးသားကြသူများ၊ တည်းဖြတ်ကြသူများနှင့် မူလညီလာခံတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူများအပြင် ဒိုင်ခံပူးပေါင်းညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးသူများနှင့် ဤစာအုပ်ကိုစီစဉ်ရာတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် များစွာသော ICRC လုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်များမပါဘဲ ဤစီမံကိန်း ဖြစ်လာနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL ဆောင်းပါးများ၊ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော နောက်ထပ်သတင်းအချက်အလက်များနှင့် အခြားသော ကိုးကွယ်ရာဘာသာများနှင့်ပတ်သက်သည့် ICRC ၏ အလားတူစီမံကိန်းများကို ICRC ၏ ဘာသာရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူများ အင်တာနက်စာမျက်နှာ website ဖြစ်သည့် https://blogs.icrc.org/religion-humanitarianprinciples တွင် ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁။ https://blogs.icrc.org/religion-humanitarianprinciples/project-on-the-interface-between-buddhism-and-ihl/. ကိုကြည့်ပါ။

၂။ https://blogs.icrc.org/religion-humanitarianprinciples/contemporarybuddhism-publishes-icrc-article-exploring-interface-between-buddhism-andihl/.ကိုကြည့်ပါ။

၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL စီမံကိန်းများအတွက် https://blogs.icrc.org/religion-humanitarianprinciples/project-on-the-interface-between-buddhim-and-ihl/. ကို ကြည့်ပါ။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

ပါဠိကျမ်း အကိုးအကားများအတွက် အသုံးပြုထားသော အတိုကောက်စကားလုံးများသည် PTS မူအတွက် ဖြစ်ပါသည်။ အခြား ကျမ်းအကိုးအကားများအတွက်အသုံးပြုထားသော အတိုကောက်စကားလုံးများသည် ဤနေရာတွင် ဖော်ပြထားသောတည်းဖြတ်မှု (သို့) ဘာသာပြန်မှုများအတွက် ဖြစ်ပါသည်။

Dn. ဒီဃနိကာယ် - Dīgha Nikāya. Translated by M. Walshe. [1987] 1995. The Long Discourses of theBuddha: A Translation of the Dīgha Nikāya. Boston: Wisdom.

Mn. မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima Nikāya. Translated by Bhikkhu Ñānamoli and Bhikkhu Bodhi. 1995. The Middle Length Discourses of the Buddha: A Translation of the Majjhima Nikāya. Boston:Wisdom.

Sam. သံယုတ်နိကာယ် - Samyutta Nikāya. Translated by Bhikkhu Bodhi. 2000. The Connected Discoursesof the Buddha: A Translation of the Samyutta Nikāya. Boston: Wisdom.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

ICRC

နိဒါန်း - ဗုဒ္ဓဘာသာကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် မည်သို့နှိုင်းယှဉ်မည်နည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲတွင် လူသားဆန်မှုကိုဖြစ်စေနိုင်ပါသလား။

Andrew Bartles-Smith

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးတွင် စစ်ပွဲကိုထိန်းကျောင်းသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများကို ဆန်းစစ်လေ့လာပြီး ယင်းတို့ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့်လည်းကောင်း၊ IHL ကို သင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာတို့နှင့်လည်းကောင်း နှိုင်းယှဉ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားများသည် စစ်ပွဲအတွင်းဖြစ်ပေါ်သော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် IHL ၏ စည်းမျဉ်းများနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကိုက်ညီမှုရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာ ရင်းမြစ်များက ယေဘုယျ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များကို လေးစားလိုက်နာမှုပိုအားကောင်းလာအောင် IHL အား ကူညီထောက်ပံ့ပေးနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သတိပဋ္ဌာန် နည်းလမ်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကိုပင်လျှင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာခံနိုင်ရည်ရှိမှု၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်းကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ IHL သည် အချို့သော အခြေအနေများတွင် ဖြစ်ပေါ်သော အကြမ်းဖက်မှုများကို တရားဝင်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ဥပဒေစနစ်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာက အတည်ပြုလက်ခံသော စည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်ပေးသလို ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အခြေခံအားဖြင့် အပြုအမူများကို ဖြစ်စေသော စေ့ဆော်မှုများနှင့် အတွင်းအဖျားတွေ့ အကြောင်းရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုဖြစ်ရာ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပြီး အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူနိုင်ပါသည်။ ယင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားနယ်ပယ်နှင့် ထပ်တူညီမှုရှိနေပြီး စစ်ရေးဆိုင်ရာ

DOI: 10.4324/9781003439820-2
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် ပါဝင်အကျိုးပြုနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း မည်သူ့ဆဲရေး(အဟိသ)ကိုမဆို ထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရန် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဤနည်းအားဖြင့် အလွန်အမင်းထိန်းချုပ်မှုမရှိသော IHL ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်များကို စစ်ဆေးရန် - အထူးတလည် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ပြုလုပ်သင့်ကြောင်း ဟောကြားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော တရားဝင်ဖြစ်အောင်လုပ်ရန်နှင့် ဤနည်းအားဖြင့်စစ်ပွဲကို အတည်တကျ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန် မလိုလားခြင်းနှင့် ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ တရားများ၏အနက်ထွေပြားခြင်းက စစ်တိုက်နေသူများအတွက် လိုက်နာရန် တရားသောစစ်ပွဲ လမ်းညွှန်ချက်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ဆောင်ခြင်းမှ ယင်းကို ယေဘုယျအားဖြင့် ဟန့်တားပိတ်ပင်ခဲ့ပြီး စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာရင်းမြစ်များကို အဓိကအားဖြင့် အသုံးမပြုရသေးပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလ၏ သမားရိုးကျ အစဉ်အလာများကိုလည်း ပို၍နက်နဲပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပျံ့နှံ့မှုမရှိသော ယုံကြည်မှုများနှင့် ကျင့်သုံးပုံများမှလည်းကောင်း၊ တူညီသောရှောင်ကြဉ် ထိန်းသိမ်းမှု အတိုင်းအတာ သေချာပေါက် ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစု အကျွမ်းတဝင်ရှိပြီး ကျင့်သုံးနေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အကျင့်တရားများမှလည်းကောင်း ခွဲခြားနားလည်သင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်မက် တိုက်ခိုက် နေကြသူများတွင် ၎င်းတို့၏ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာနှင့် အခြေအနေ အချိန်အခါအရ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကွဲပြားခြားနားသော အယူအဆများ သို့မဟုတ် မျှော်လင့်ချက်များ ရှိကောင်းရှိနိုင်ပေမည် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ဆိုထားသည်ကို မရှင်းမလင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပေမည်။

နိဒါန်း

ယခုအခါအများစုအတွက် ယုစ်အင်ဘဲလို - jus in bello နှင့် အဓိပ္ပါယ်တူသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) သည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းအပေါ် လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ ခက်မတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ IHL ၏ အဓိကစာချုပ်များကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအားလုံးက အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားပြီးဖြစ်သည့်တိုင် IHL သည် စစ်ပွဲ၏အကျိုးသက်ရောက်မှုများကိုကန့်သတ်ရန် ယခုအထိဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သော အထိရောက်ဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သော်လည်း ယင်းကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် အာဏာသက်ရောက်စေရန် လွန်စွာခက်ခဲပါသည်။ (Sassòli 2007, 46-47; Bartles – Smith 2022, 1726) ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ ပြင်းထန်သောအခြေအနေများသည် ပင်ကိုအားဖြင့် မင်းမဲ့စရိုက်ဖြစ်သည့်အပြင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများ၏ စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်မှုနှင့် ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ထိန်းကျောင်းနိုင်စွမ်းကို ဆုတ်ယုတ်စေပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကို ထိန်းကျောင်းရန်အတွက် ဥပဒေသည် လိုအပ်သည့်အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်သော်လည်း ယင်းသည် အမြဲတစေ လုံလောက်မှုမရှိသောကြောင့် ယင်းကို လေးစားလိုက်နာမှု ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေရန် နောက်ထပ်ဥပဒေဆိုင်ရာနည်းလမ်းများကို ရှာဖွေကြရပါမည်။ (Sassòli 2007; 52,73; Bartles – Smith 2022, 1727)

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ယေဘုယျစံနှုန်းများအား လေးစားလိုက်နာမှုကို မြှင့်တင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် IHL နှင့် ဘာသာရေးအစဉ်အလာများ အကြား ဆက်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်သောဆွေးနွေးပွဲများကို စတင်ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။ (ICRC 2021a; Bartles–Smith et al. 2020) ဗုဒ္ဓဘာသာ လောက၏ အစိတ်အပိုင်းများတွင် IHL ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ချိုးဖောက်မှုများ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားလာပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် အခြားနိုင်ငံ အတော်များများ၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များတွင်ပါဝင်လာကြသောကြောင့် ICRC က ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့နှင့်ပတ်သက်သောစီမံကိန်းကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ (ICRC 2019a) မျက်မှောက်ခေတ် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းအား အကြံပေးပြောဆိုရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စွမ်းပကားကို အံ့သြဖွယ်ရာပင် ယခုတိုင် စိုးစဉ်းမျှသတိမထားမိကြချေ။ (Bartles–Smith et al. 2020, 370-372) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ စစ်ပွဲများတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်မှာ နှစ်ပေါင်း (၂၅၀၀) ရှိခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်စစ်ပွဲကို ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်း မသက်ဆိုင်သကဲ့သို့ မှတ်ယူခဲ့ကြပြီး ထို့ကြောင့်လည်း စစ်ပွဲများကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမရင်းမြစ်များကို မတွေ့ရှိခဲ့ကြချေ။ (Harris 2003, 93-94)

ဤဆောင်းပါးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို IHL နှင့် ယင်းကို သင်ကြားပေးခြင်းဖြင့် အနောက်တိုင်း၏ တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲများဆင်နွှဲရာတွင် လူသားဆန်စေရေးအတွက် IHL ကို အထောက်အကူပြုနိုင်မည်လားဟု စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် IHL နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တူညီမှုရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အခြေခံမူသဘောတရားများသည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်

နေသူများ၏ အကျိုးစီးပွားအလို့ငှာ ၎င်းတို့ကြောင့် အခြားသူများအပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှု အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရန်နှင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အတွက် ကံအကျိုးဆက်များ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ဟု ဆိုလိုသည်ဖြစ်ရာ IHL ၏ အခြေခံမူများနှင့် များစွာသဘောချင်းထပ်တူဖြစ်သည်ဟု ဤဆောင်းပါးကထောက်ခံထားပါသည်။ (Harvey 2021, ဤစာအုပ်တွင်ပါဝင်သည်) ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် IHL စည်းမျဉ်းများနှင့်ဆက်စပ်မှုရှိပြီး ယင်းတွင် ချုပ်တည်းမှု ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်သော ဥပမာပုံဆောင်ဇာတ်လမ်းများနှင့် ပုံဝတ္ထုများ ပါဝင်ပါသည်။ (Bartles–Smith et al. 2020)

သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းသည် တူရာတူရာချင်းကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ စံအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော မတူကွဲပြားသည့်စနစ်နှစ်ခု အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များကို နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အမှန်စင်စစ် ဤမတူကွဲပြားမှုများသည် တူညီသောအချက်များကဲ့သို့ပင် သိသာထင်ရှားပြီး စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို မည်သို့ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်လာစေနိုင်မည်ကို ပြသပါသည်။ IHL တွင် ပါဝင်သောအချက်များနှင့် ၎င်း၏စီရင်ပိုင်ခွင့်နယ်ပယ်သည် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ရန် ရည်ရွယ်သော် လည်း ၎င်းသည် အနောက်တိုင်းပုံစံဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဆက်စပ်မှုက ၎င်းကို IHL အထူးသဖြင့် အာရှနိုင်ငံအများအပြားထံ ပိုမိုလက်လှမ်းမီရောက်ရှိစေရန် ပြုလုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ (Caserta 2021; Kindella and Mantilla 2020: Bartles- Smith 2022, 1731)

IHL သည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများလိုက်နာရန် စနစ်တကျစီစဉ်ပေါင်းရုံးထားသော စည်းမျဉ်းများကိုချမှတ်ထားသည့် လောကီနှင့်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေစနစ်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကိုးကွယ်မှုဘာသာအယူဝါဒ၊ အတွေးအခေါ် ဒဿနနှင့် လူသားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လက်တွေ့လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းကိုနည်းလမ်း အမျိုးမျိုးဖြင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားသော မတူကွဲပြားသည့် ဓလေ့ထုံးစံအစဉ်အလာများကို ဝန်းရံလွှမ်းခြုံထားပါသည်။ (Gethin 1998, 1; Jerryson 2010,5) ဤအကြောင်းကြောင့် ပညာရှင်အတော်များများက ဗုဒ္ဓဘာသာဟူသော ဝေါဟာရကို ဗဟုဝုစ်ကိန်းဖြင့်အသုံးပြုရန် ပိုမိုလိုလားကြပါသည်။ (Gethin 1998,1) မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အဓိကကျသောဂိုဏ်းများသည် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမ၏ ပင်မဖြစ်သော အတွေးအခေါ်ယုံကြည်မှုတွင် တူညီကြပြီး ဤဆောင်းပါးက ထုတ်နှုတ်ယူမည့်အကြောင်းအရာသည် ဤကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပညာဆိုင်ရာ အနှစ်သာရတို့အပေါ်တွင် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Keown 2005, 3)

အခြားသော ဘာသာရေးနှင့် ဒဿနသဘောတရားများကဲ့သို့ပင် စစ်ပွဲအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုကိုသာ အလေးထားသည်မဟုတ်ဘဲ စစ်ပွဲကို အားကိုးအားထားပြုခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်ပါ၏လောဆိုသည့်အချက်ကိုလည်း အလေးထားပါသည်။ ဤအချက်ကို ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ် - jus ad bellum ဟူသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အခြားခက်မတစ်ခုက လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ထားပြီး ယခုအခါ ၁၉၄၅ ခုနှစ်၊ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းတွင်ပါဝင်ကာ ဤစာတမ်းက မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရန်နှင့် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက ခွင့်ပြုသောအခါတို့မှလွဲ၍ စစ်ပွဲကို

တားမြစ်ထားပါသည်။ (Melzer 2016, 27) ထို့ပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဥပနေယ်ပယ်ကိုကျော်လွန်ပြီး ယင်းကို ကျော်ထောက်နောက်ခံပြုထားသော ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ကို တွန်းအားပေး လှုံ့ဆော်မှုဆိုင်ရ ာမူဘောင်များအထိ အကျုံးဝင်ပါသည်။ ဤနှစ်ခုလုံးနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မူလဘူတဖြစ်သော ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ် jus ad bellum နှင့် ယုစ်အင်ဘဲလို jus in bello တို့၏ အဓိကအယူအဆများနှင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အတွင်းအဖျတ္တဘဝတို့နှင့် အလားတူ သက်ဆိုင်သည်တို့မှလာသော အနောက်တိုင်း တရားမျှတသည့် စစ်ပွဲအစဉ်အလာနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသောအချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ (Whetham 2011b, 71-72) စင်စစ်အားဖြင့် အနောက်တိုင်းအစဉ်အလာအတွက် ခရစ်ယာန် အယူဝါဒ၏အရေးပါမှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဥပေက္ခာပြုမှုဒဿန (Stoic Philosophy) နှင့် ရောမဥပဒေ (Roman Law) တို့၏လွှမ်းမိုးမှုတို့ကြောင့် အစောပိုင်းကာလ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပါဠိစာပေ ကျမ်းရင်းများတွင်ပါဝင်သော အရင်းအမြစ်ဖြစ်သော အခြေခံအားဖြင့် အကြမ်းမဖက်ရေး အဟိ်သဝါဒနှင့် ဓမ္မသစ်/ပညတ်တော်အသစ်ကြားတွင်လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓတရားတော် ဓမ္မအတွေးအခေါ် အယူအဆနှင့် သဘာဝဥပဒေသတို့ကြားတွင်လည်းကောင်း အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝသော တူညီမှုများကို ထုတ်နှုတ်ယူနိုင်ပါသည်။ တရားမျှတသောစစ်ပွဲအစဉ်အလာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် St Thomas Aquins ကဲ့သို့သော သာသနာ့ဘောင်မှ သူတော်စင်များ (monastics) ၏ ပါဝင်မှုကလည်း သာသနာ့ဘောင်အသိုင်းအဝိုင်း၊ သံဃာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကို ဗဟိုပြုကာ စစ်ပွဲအား ယင်း၏တုံ့ပြန်မှုကို ဘောင်ခတ်ရာ၌ အဆက်အစပ်ရှိသော စဉ်းစားဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုဖြစ်ပါသည်။

ယင်း၏ ပင်မဗဟိုချက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကောင်းသောပြုလုပ်မှုကို အတွင်းသန္တာန်၌ တည်ဆောက်ရန်နှင့် ပြင်ပဒဏ်ခတ်မှုများကြောင့် လိုအပ်ချက်ကိုလျှော့ချနေစဉ် ကောင်းသော ပြုလုပ်မှုကို အထောက်အကူပေးရန်အတွက် အပြုအမူများ၏ အတွင်းအဖျတ္တအကြောင်းရင်း ဇာစ်မြစ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့် ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပညာဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (Keown 2005, 31; Gethin 2004, 190) ဤအကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြချက်သည် အာဏာသက်ရောက်စေရန်ခက်ခဲသော IHL ၏ စည်းမျဉ်းများကို ပိုမိုပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက်ပေးမည့်ပုံပေါ်ပြီး ထိုသို့သောအကြောင်းကြောင့် IHL သို့မဟုတ် တူညီသော ဗုဒ္ဓဘာသာစံနှုန်းများကို ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာမှု ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်ရေးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာက ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် အလားအလာအခန်းကဏ္ဍ မှာ အရေးပါပါသည်။ (Terry and McQuinn 2018; Bartles – Smith et al. 2020, 388) ဗုဒ္ဓဘာသာအရ မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအပြင် စိတ်ကို စည်းကမ်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့် စိတ်ကို ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့ဖြင့်သာ ပဋိပက္ခ၏ ဇာစ်မြစ်အကြောင်းရင်းများနှင့် သရုပ်သကန်တို့ကို အမြဲထာဝရပြောင်းလဲနိုင်ပေမည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်များသည် ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ကို ထိန်းသိမ်းရန်အကြိမ်ကြိမ် ထပ်ခါထပ်ခါ ထပ်တလဲလဲ ပြောဆိုထားပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် အကောင်းဆုံးစစ်သည်များသည် အမြင့်မားဆုံး အကောင်းဆုံး ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုနှင့် ကိုယ်တိုင်စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံခြင်းတို့ကို သာသနာ့ဘောင်စည်းကမ်းအားလုံးနီးပါးနှင့် ပေါင်းစပ်ပါသည်။ (Jenkins 2010a , 67; Sugiki 2020a; Tomas 2019, 544)

စစ်ပွဲ၏ ရှုပ်ထွေးသောသဘော၊ ဆုံးဖြတ်ရခက်သောသဘောနှင့် စစ်ပွဲကပေးသော စိတ်ဒဏ်ရာ

တို့အကြားတွင် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှု၊ စိတ်ဖိစီးမှုနှင့် ပြင်းထန်သော စိတ်ခံစားချက်တို့က တိုက်ပွဲဆင်နွှဲသူတို့၏ အာရုံယူနိုင်စွမ်း၊ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် အမှားအမှန်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းတို့ကို အားလျော့စေသောအခါ မိမိကိုယ်ကိုထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်းနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာဆင်ခြင်သုံးသပ်မှုတို့သည် အရေးပါလာပါသည်။ (Van Baarda 2011, 157; Mallon and Nichols 2010; Whetham 2011a) ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သတိပဋ္ဌာန် ပွားများမှုကျင့်စဉ်နည်းလမ်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သည့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကိုပင် ခံနိုင်ရည်နှင့် စိတ်စွမ်းအင်တို့ကို ပိုမို ကောင်းမွန်စေပြီး တိကျမှုနှင့် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုတို့ဖြင့် ၎င်းတို့၏ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းကို မြင့်မားစေပါသည်။ (Stanley el al. 2011; Jha et al. 2015) ယင်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားနယ်ပယ်တွင် ထပ်တူညီသည်များရှိပြီး စစ်သင်တန်း လေ့ကျင့်မှုများတွင် များစွာအထောက်အကူပြုနိုင်ပေသည်။

ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာသဘောတရားအရ စစ်ပွဲဟူသည် ပြင်ပစစ်ပွဲများကဲ့သို့ပင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် မိမိရူထောင့်မှကြည့်တတ်သော သဘာဝဖြစ်ရပ်ဟု သိရှိနားလည်ရပါသည်။ ထို့ပြင် မိမိတို့၏အတွင်းသန္တာန်၌ သန့်ရှင်းကောင်းမွန်သော သွင်ပြင်သဘောတို့ရှိနေသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးသည် မိမိတို့၏အတွင်းသန္တာန်၌ အာရုံအချို့တွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲနေရသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (Sinclair 2014, 160; Harris 2021, ဤစာအုပ်တွင်ပါဝင်သည်) ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ သက်ရှိအားလုံး၏ အတွင်းသန္တာန်တွင်ဖြစ်ပေါ်နေသောအတွင်း အဏ္ဏတ္တပဋိပက္ခကို ဖော်ပြရန် အသုံးပြုသော ဝေါဟာရများတွင် စစ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ဥပမာပုံဆောင်တင်စားသော စကားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ချက်များပါဝင်ပါသည်။ (Kosuta 1997) ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မူလအကျဆုံးစစ်ပွဲမှာ ဗောဓိပင်အောက်တွင် တရားရှာဖွေနေသော သိဒ္ဓတ္ထနှင့် စိတ်ကိုလှည့်ဖျားပြီး မကောင်းမှုသို့ ဆွဲဆောင်တတ်သောမာရ်နတ်တို့၏ စစ်ပွဲဖြစ်ပါသည်။ မာရ်နတ်ဟူသည် မကောင်းသော စိတ်သဘောတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ပုံဖော်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သတိတရားဖြင့် စောင့်ကြည့်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် ဤမကောင်းသော စိတ်သဘောတို့ကို ဟန့်တားပယ်ဖျက်ခြင်းတို့ကြောင့် ရရှိသော သိဒ္ဓတ္ထ၏အောင်ပွဲက ၎င်းကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရပြီး ဗုဒ္ဓအဖြစ်သို့ ရောက်စေခဲ့ပါသည်။ (Dn.11. 104; Whitaker နှင့် Smith 2017, 70; Singh 2017, 261) ထို့အပြင် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း လက်နက်ကိုင်စွဲထားသည့် ဗောဓိသတ္တ (ဘုရားအလောင်းတော်) ကို သရုပ်ဖော်ထားမှု အမြောက်အများရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအားလုံးတွင် တရားအားထုတ်သူများကို ရန်ပြုသော အကုသိုလ်စိတ်သဘောများကို ဥပမာပုံဆောင်သည့် မာရ်နတ်စစ်သည်များ၏ရန်မှ ကာကွယ်ပေးသော နတ်ကောင်းနတ်မြတ်များ ပါဝင်ပါသည်။ (Jerryson 2017, 58) စစ်ပွဲများတွင် အနိုင် သို့မဟုတ် အရှုံးနှင့် စစ်ပွဲများကို မည်သို့ဆင်နွှဲသည်ဆိုသည့်အချက်သည် မည်သည့်စစ်ပွဲ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရလဒ်ထက်မဆို စိတ်ဓာတ်ကသာ ပိုမိုအရေးကြီးလေ့ရှိသောကြောင့် အပြင်ရန်များကဲ့သို့ပင် တိုက်ပွဲဝင်သူကာယကံရှင်၏ စိတ်အနေအထားပေါ်တွင် များစွာ မူတည်ပါသည်။

သို့သော်လည်း အကြမ်းမဖက် သို့မဟုတ် မထိခိုက်စေသော (အဟိ်သ) တရားသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် နဂိုကပင် မှန်ကန်သောတရားဖြစ်ပြီး အဟိ်သတရားက ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် အထူးတလည်ကြိုးပမ်းအားထုတ်သင့်သည်ဟု

ဟောကြားထားသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်သော စစ်ပွဲကိုထောက်ခံရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်မှု၊ ယင်းနှင့် ပတ်သက်၍ တရားအဆုံးအမများအပေါ် လိုသလို အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူနိုင်သည့် မရေရာမှုနှင့် အမြင်ပေါင်းစုံ အသံမျိုးစုံရှိမှုတို့ကြောင့် လက်တွေ့တွင် စစ်ပွဲကို လူသားဆန်စေရန် အလားအလာကို အားနည်းစေပါသည်။ (Frydenlund 2013, 2017b, 209; Bartles-Smith et. al. 2020, 420)

IHLသည် တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာမှ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာပြီး နိုင်ငံများက စစ်ပွဲကို မတတ်သာသည့်အဆုံး တရားဝင်ဥပဒေနှင့်အညီ ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်းနှင့် မည်သို့ တိုက်ခိုက်နိုင်ကြောင်းတို့အရ စံနှုန်းများကိုသတ်မှတ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာကမူ ခုခံစစ်ပွဲကိုပင် မှန်ကန်တရားမျှတကြောင်းပြသရန်နှင့် တရားဝင်သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေပါသည်။ (Harris 2003, 93; Bartles- Smith et al. 2020, 420) ထို့ကြောင့် တရားမျှတသောစစ်ပွဲ၏ ဝိသေသလက္ခဏာကို ရံဖန်ရံခါခြေရာခံ ကောက်ကြောင်းလိုက်ခဲ့သော်လည်း တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာဟူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ မရှိချေ။ (Frydenlund 2017b, 206; Harris 2003)

ဤသို့ တရားမျှတသောစစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သည့် ကန့်သတ်ချက်မူဘောင် အတိအကျ မရှိခြင်းအတွက် ကောင်းသည့်အချက်လည်းရှိသလို မကောင်းသည့်အချက်လည်းရှိပါသည်။ တစ်ဘက်မှ ကြည့်လျှင် တရားမျှတမှုပင်ဖြစ်စေ၊ ခုခံစစ်ပင်ဖြစ်စေ တရားဝင်ဖြစ်သည်ဟုဆိုရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအနေဖြင့် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်ရခြင်းမှာ ဒေသနာတရားသဘောအရ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အခြားအစဉ်အလာများထက် စစ်ပွဲကြောင့်ဖြစ်ရသော ထိခိုက်နစ်နာမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ပိုမိုဆန္ဒရှိသည့်အတွက် ထိန်းချုပ်မှုအလွန်နည်းပါးသော IHL ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ဤနည်းအားဖြင့် စစ်ဆေးကြည့်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင်လည်း ကန့်သတ်ချက်မူဘောင် အတိအကျမရှိခြင်းက စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူတို့ လိုက်နာရန် လက်တွေ့ကျသည့် တရားမျှတသောစစ်ပွဲလမ်းညွှန်ချက်များ ဖွံ့ဖြိုးဖော်ဆောင်မှုကို ကြိုတင် ဟန့်တားထားပြီး ထိုလမ်းညွှန်ချက်များကို ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍတွင် အထောက်အကူ ပေးနိုင်သည့် ဗုဒ္ဓကျမ်းဂန်လာ အချက်အလက်များကို လုံးဝမဖော်ထုတ်ရသေးပေ။ (Bartles – Smith et al. 2020, 420) ဤအချက်က အချို့သော စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများအား ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲကိုလက်မခံဟု ယူဆသွားစေနိုင်ပြီး စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်ပြီး လိုက်နာရမည့် စည်းမျဉ်းများ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လုံးဝမရှိဟု ယူဆသွားစေနိုင်ပေသည်။ သမိုင်းတွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို ချုပ်တည်းမှုဖြင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအား ရံဖန်ရံခါ အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ထို့ကြောင့်ပင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းမရှိသော အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်နိုင်သောအခါတွင် ယင်းကိုအသုံးချခဲ့သည်များရှိပေသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Jayatilleke 1967, 555-557; Charney 2021; Schmithausen 1999, 62,63; Victoria 2022)

ခေတ်ပြိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရား အစဉ်အလာများ၊ နက်နဲသောအယူအဆ အကျင့်တရားများနှင့် အများပြည်သူ ကျင့်သုံးကြသော အယူအဆနှင့် အကျင့်တရားများ၊ သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစု ကျင့်သုံးနားလည်ကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာ သဘောတရားများအကြား ကွဲပြားခြားနားမှုများကလည်း စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများသည် တူညီသောနည်းလမ်းဖြင့်

ဗုဒ္ဓဘာသာကို နားမလည်နိုင် သို့မဟုတ် မကျင့်သုံးနိုင်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (Stanford and Jong 2019; Van Schaik 2020; Spiro 1970) စင်စစ်အားဖြင့် ရံဖန်ရံခါအမျိုးမျိုးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အယူအဆများ၊ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလောကရှိစစ်ပွဲ၏ လက်တွေ့ကျမှုများအကြားတွင် အဆက်အစပ်မရှိသည်ကို မြင်ရပါသည်။ (Schmithausen 1999, 53) အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက စစ်ဆန့်ကျင်ရေး ရပ်တည်ချက်ပေါ်တွင် ပြောင်းလဲရပ်တည်ကြပြီး၊ ကရုဏာတရားကြောင့်သော်လည်းကောင်း လူအများ၏ အကျိုးအတွက်သော်လည်းကောင်း စေ့ဆော်မှုကြောင့် တိုက်ခိုက်ရသည့် တရားသောစစ်ပွဲများ အထိုက်အလျောက်ရှိနိုင်သည်ဟု ဝန်ခံသော ဒလိုင်းလားမားကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်များရှိကြသော်လည်း အခြားသူများကမူ ဗုဒ္ဓတရားတော်နှင့် IHL ၏ စံနှုန်းများကို ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုကျူးလွန်သည့် စစ်ပွဲများကိုထောက်ခံရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ထိန်းချုပ်အသုံးချခဲ့ကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူ အတော်များများက ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလကို လိုက်နာပြီး ၎င်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ကြိုးစားသော်လည်း စစ်ပွဲဟူသည် လူအများစု ပေါင်းပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုဖြစ်ရာ ၎င်းတို့၏ အစုအဖွဲ့အမူအကျင့်များအပေါ် ကောင်းစွာလွှမ်းမိုးမှုရှိစေရန် စစ်ရေးဆိုင်ရာမူ သဘောတရားများနှင့် လေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်များတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလကိုလည်း ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရပါမည်။ (Munoz – Rojas and Fresard 2004) ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အချို့ အခြေအနေများတွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော်လည်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည် စစ်သည်များ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာပိုင်းကိုမြှင့်တင်ပေးရန် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိနေကြသော်လည်း စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုတွင် အမှန်တကယ်ပါဝင်သည်များမှာ လောကီရေးရာလွှမ်းမိုးပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ လုံးဝပါဝင်ခြင်း မရှိပါ။ (Selth 2021; Kent 2008; ICRC 2021c) ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို IHL နှင့် ပေါင်းစည်းနိုင်ရန်အယူအဆနှင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ရန် အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာကို လက်တွေ့အသုံးချရန်အယူအဆတို့ကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း အတည်တကျ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် IHL ကို တရားဝင်ဖြစ်အောင်၊ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်၊ ပြည့်စုံအောင် အကူအညီပေးနိုင်ကြောင်းနှင့် IHL ကမျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲကိုထိန်းကျောင်းမှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာရင်းမြစ်များအား စွမ်းအားသစ်ပေးနိုင်ကြောင်း တညီတညွတ် အများဆန္ဒကြီးထွားလာသော်လည်း ဤကိစ္စ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေမှာ လုံးဝ အလှမ်းကွာနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2019b, 2020, 2021b)

ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားမှု

ဤနိဒါန်းဆောင်းပါးသည် အဓိကအားဖြင့် IHL နှင့် အနောက်တိုင်း တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာတို့ကို အစထား၍ စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ချုပ်တည်းလုပ်ဆောင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပါဝင်သော အချက်အလက်များကို စစ်ဆေးလေ့လာထား

ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် အထူးသဖြင့် ခိုင်လုံသည်ဟု ယူဆကြသော အစောပိုင်းကာလ အိန္ဒိယဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားများပေါ်တွင် အဓိကအခြေခံကာ ကောက်နှုတ်ယူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ယခုအခါ၌ သီရိလင်္ကာနှင့် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ထွန်းကားသော ထေရဝါဒဂိုဏ်း၏ ပါဠိကျမ်းစာများနှင့် အာရှအရှေ့ပိုင်းနှင့် အလယ်ပိုင်းတို့တွင် ထွန်းကားသော မဟာယာနနှင့် ဝဇြရာယာနဂိုဏ်းတို့၏ အဓိကကျသော အဆုံးအမတရားများပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤဆောင်းပါး၌ ယခုခေတ်တွင် သက်ရှိထင်ရှားရှိသော ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၏ ရှင်းလင်းချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ထားပါသည်။

ဤဆောင်းပါး၏ အပိုင်း(၁)က IHL နှင့် ၎င်း၏ ကန့်သတ်ချက်များကို ဆန်းစစ်ထားပြီး ၎င်း၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များနှင့် ပြန်လည်ဆက်စပ်မှုက ယေဘုယျ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံများအား လေးစားလိုက်နာမှုကို မည်သို့ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေနိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ထို့နောက်တွင် ဤဆောင်းပါးက အနောက်တိုင်း တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာပေါ်ထွန်းခဲ့ရာ မူလဘူတဖြစ်သော အိန္ဒိယအစဉ်အလာတို့ကို မိတ်ဆက်ပေးထားပါသည်။ အပိုင်း(၂)တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာစတင်ပေါ်ထွန်းလာချိန်ကတည်းက အစပြုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ပွဲတို့အကြား ဆက်စပ်မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ထားပြီး စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလများ၏ စိတ်ပညာဆိုင်ရာသဘာဝနှင့် ဆောင်ရွက်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ အပိုင်း(၃)တွင် စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် စစ်ပွဲ၏ဆင်းရဲဒုက္ခများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းညွှန်မှုဖြင့် မည်သို့ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပြီး အချို့သောဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာများတွင် တရားသောစစ်ပွဲ၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ မည်သို့ ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ကြောင်း ရှင်းပြထားပါသည်။ ထို့နောက်အပိုင်း(၄)တွင် အမှန်တကယ်စစ်ပွဲဆင်နွှဲမှုကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းရှိစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မည်သို့ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်ကြောင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် သတိတရားပွားများမှု နည်းလမ်းများက စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုကို မည်သို့ပိုမိုကောင်းမွန်စေနိုင်ကြောင်း ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ နောက်ဆုံးအပိုင်း (၅)တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများက ရံဖန်ရံခါဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလကိုလက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် မည်သို့ပျက်ကွက်ကြကြောင်းနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို ဖောက်ဖျက်ရန် ဗုဒ္ဓ၏တရားတော်များကို မှားယွင်းစွာ မည်သို့လိမ်လည်ဖော်ပြကြကြောင်းကို ရှင်းပြထားပါသည်။

အပိုင်း (၁)။ IHL ၊ဘာသာရေးနှင့်တရားမျှတသောစစ်ပွဲ

IHL နှင့်၎င်း၏အကန့်အသတ်များ

IHL ၏ အဓိကစာချုပ်များမှာ တစ်ကမ္ဘာလုံးကလက်ခံအတည်ပြုခဲ့သော ၁၉၄၉ခုနှစ် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်လေးခုနှင့် ၎င်းတို့၏ ၁၉၇၇ခုနှစ် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ (နောက်ဆက်တွဲ ၁ နှင့် ၂) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယင်းသို့သော စာချုပ်ဥပဒေအပေါင်းအစုအပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL (CIHL) တွင် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံအတွက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဥပဒေနှင့် မညီသော အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို ဆန့်ကျင်သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ ပါဝင်ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ယင်းတို့ထဲမှ အချို့သည် မည်သည့်ရုပ်သိမ်းမှုကိုမျှ ခွင့်မပြုဟူသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံမူများအဖြစ် မှတ်ယူထားသည့် အပြီးအပြတ်ဖြစ်သော - ယုစ်ကိုဂင်နစ် - jus cogens -(“မဖြစ်မနေ လိုက်နာရသည့်ဥပဒေ” - ‘compelling law’) စံနှုန်းများ ဖြစ်ပါသည်။ (Melzer 2016, 22; Henckaerts and Doswald-Beck 2005; Khen 2016, 34)

IHL တွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့အကြား ဟန်ချက်ညီမှုပါဝင်ပါသည်။ IHL သည် ၁၈၆၈ ခုနှစ် စိန့်ပီတာစဘာ့ဂ် ကြေငြာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် “စစ်ပွဲအတွင်း နိုင်ငံများကဆောင်ရွက်ရမည့် တစ်ခုတည်းသောတရားဝင် ရည်မှန်းချက်မှာ ရန်သူ၏လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ကို အားနည်းသွားစေရန်နှင့် အရပ်သားလူထုနှင့် အရပ်သားတစ်ဦးချင်းစီသည် စစ်ဆင်ရေးများကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အန္တရာယ်များမှ ယေဘုယျကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ရရှိစေရန်” ဟူသော သဘောတူညီမှုပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL က စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသည့် လက်နက်များနှင့် တိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ၊ အရမ်းကာရော မဆင်မခြင်ပြုလုပ်ခြင်းများ၊ မလိုလားအပ်သော ထိခိုက်မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်း၊ သဘာဝဝန်းကျင်ကို အကြီးအကျယ် ထိခိုက်စေခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အားလုံး ပေါင်းစပ်ပါဝင်သည်များအား တားမြစ်ခြင်းတို့ကို ပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။ (ICRC 2022, 5-6) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဒဏ်ရာရနှင့် ဖျားနာနေသောတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၊ အရပ်သားများနှင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရသူများ အပါအဝင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်ရာတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသူများ သို့မဟုတ် ဆက်လက်မပါဝင်တော့သူများ၏ အသက်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကိုလည်း IHL က အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ (ICRC 2022)

စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရာတွင် IHL သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုနှင့် စစ်ပွဲ၏ဖျက်ဆီးမှုတို့ကို ကန့်သတ်ရန် ခွဲခြားခြင်း၊ အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိထားခြင်းဟူသော အဓိကမူ သုံးရပ်ပေါ် အခြေခံကာ ကြိုးပမ်းပါသည်။ (ICRC ၂၀၂၂၊ ၅-၆)။ ခွဲခြားခြင်းမူ အရ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့များသည် အရပ်သားလူထုနှင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအကြားတွင်လည်းကောင်း၊ အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအကြားတွင်လည်းကောင်း အမြဲတစေခွဲခြားရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ စစ်ဆင်ရေးများသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များကိုသာ တိုက်ရိုက်ဦးတည်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပို ၄၈၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၁ နှင့် ၇၊ Melzer 2016,

18) အရပ်သားများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများအား မတော်တဆထိခိုက်မှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ခြင်းမရှိသော တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သောအဖွဲ့များသည် မျှော်မှန်းထားသည့် ခိုင်မာသော တိုက်ရိုက်စစ်ရေးအသာစီးရမှု အကျိုးအမြတ်နှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံဖြစ်နိုင်သည့် မတော်တဆ အရပ်သားအသက်ဆုံးရှုံးမှု၊ အရပ်သားများ ထိခိုက်မှု၊ အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများ ပျက်စီးမှု သို့မဟုတ် ယင်းတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုဖြစ်စေရန် မျှော်လင့်နိုင်သော မည်သည့်တိုက်ခိုက်မှုမဆိုကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟူသော အချက်အရ အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူကို လိုက်နာရပါမည်။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပို ၅၁(၅)(ခ) နှင့် ၅၇(၂)(က)(၃)နှင့် (ခ)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ IHL စည်းမျဉ်း ၁၄၊ ၁၈၊ ၁၉၊ Melzer 2016, 19) အလားတူပင် ကြိုတင်သတိထားခြင်းမူအရ အရပ်သားလူထု၊ အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုရန် အမြဲ သတိထားရမည်ဖြစ်ပြီး တိုက်ခိုက်သည့် တပ်ဖွဲ့နှင့် တိုက်ခိုက်ခံရသည့်အဖွဲ့ နှစ်ဘက်စလုံးက မတော်တဆ အရပ်သားသေဆုံးမှုနှင့် ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် အစီအမံများအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရမည်ဟူသော အချက်ကို လိုအပ်ပါသည်။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပို ၅၇(၁)နှင့် ၅၈၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၁၅နှင့် ၂၂၊ Melzer 2016, 18-19)

IHL ၏ ဥပဒေမူဘောင်သည် ၁၈၆၄ ခုနှစ်တွင် ပထမဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်ကို အရေးပါသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအပေါင်းအစုအတွင်း လက်ခံခဲ့သည်မှအစပြု၍ လျင်မြန်စွာကျယ်ပြန့် လာခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း အစိုးရများက IHL ကို ပြည်တွင်းဥပဒေ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာနှင့် စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်တို့တွင် ပေါင်းစပ်ရန် ၎င်းတို့၏တာဝန်ကို ပိုမိုဖြည့်ဆည်းကြသော်လည်း စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများ၏အပြုအမူကို ထိန်းကျောင်းရာတွင် ယင်း၏ထိရောက်မှုကို မကြာခဏဆိုသလို သံသယဖြစ်ကြပါသည်။ အားကောင်းသော အာဏာသက်ရောက်မှုစနစ် မရှိသည့်အပြင် ၎င်းအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် အခြားတစ်ဘက်တွင် မှီခိုနေရသော IHL အပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ တစိတ်တဝမ်းရှိမှုသည် မကြာခဏယို ယွင်းယိုင်လဲမှု ဖြစ်ရပါသည်။ (Sassòli 2007, 52) မကြာသေးမီနှစ်များတွင် IHL ကို အများပိုမို သိရှိစေရန် ခိုးကျူးလောက်သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ဥပမာ - လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ယင်းကို အတော်လေး လူသိနည်းနေဆဲဖြစ်ရာ IHL ကို လူ့အဖွဲ့အစည်းက သိရှိနားလည် သဘောပေါက်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံတို့က လက်ခံမှု ပိုမိုတိုးပွားလာအောင် အလုပ်ပိုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ (Sassòli 2007, 47; Kaplan 2013; Bartles – Smith 2022, 1756)

စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများနှင့် ၎င်းတို့ကို တာဝန်ယူထားရသော သူများသည် IHL စည်းမျဉ်းများကို အမြဲတစေ သိသင့်သလောက်မသိဘဲ အရေးမစိုက်သောကြောင့် ယင်းတို့ကို မကြာခဏ တမင်သက်သက်ဖောက်ဖျက်ရန် စေ့ဆော်လျက်ရှိပါသည်။ IHL ၏ အာဏာသက်ရောက်မှု အားနည်းသော်လည်း ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာမှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်နှင့် စစ်ပွဲကာလ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသော အခြေအနေများတွင် ဤစည်းမျဉ်းများကို အသုံးချရန် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား ကူညီရန်အတွက် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များကို ထိထိရောက်ရောက် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုကလည်း ယေဘုယျအားဖြင့် မရှိချေ။ (Williams 2015,Wolfendale 2008)

ဘာသာရေးနှင့် တရားမျှတသောစစ်ပွဲ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို တစ်ကမ္ဘာလုံးကလက်ခံလာရန် လောကီရေးရာဖြစ်ရမည်ဆိုသော်လည်း ဥပဒေပညာလေ့လာမှုတွင် အကောင်းမြင်ဝါဒီနှင့် ဘာသာရေးမှ ကင်းလွတ်သော လောကီရေးရာ သဘောထားများသည် ဘာသာရေးနှင့် ဥပဒေတို့အကြား ဆက်သွယ်မှုနှင့် ဥပဒေအယူအဆကို ယဉ်ကျေးမှုကွဲသို့ အရေးမပါသည့်သဘော မှေးမှိန်သွားစေခဲ့ပြီး ဤအချက်က ဥပဒေကိုငင်း၏ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာကျောထောက်နောက်ခံတို့မှဖယ်ခွာပစ်ခြင်း အန္တရာယ် ဖြစ်စေပါသည်။ (French and Nathan 2014, 15; Stephens 2014)

အစဉ်အလာအားဖြင့် ဘာသာရေးတို့သည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် လူအများကို အတူတကွ တစ်စုတစ်စည်း ချည်နှောင်တွယ်ကပ်ပေးခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ကိုပြင် ပဋိမိုးခြောက်မှုများအား ဆန့်ကျင်ရေး ဆော်သြစည်းရုံးရန် ထောက်ကူပေးလျက်ရှိပြီး အစုအဖွဲ့များအတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပိုမိုတိုးတက်စေရန် မြှင့်တင်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ (Haidt 2012, 246-273; Martin 2018, 8) ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲမှုအတွက် ထိရောက်သော စိတ်ဓာတ်ရေးရာ လှုံ့ဆော်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မူဘောင်တစ်ခုကို ပေးပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြားသော ရေရှည် ထိန်းချုပ်ထားသည့် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းရင်းတချို့အတွက် တိုက်ရဲခိုက်ရဲသေရဲစေရန် ၎င်းတို့၏ တန်ခိုးစွမ်းအားကို ပေးပါသည်။ ဘာသာရေးများသည် တခါတရံ တစ်ဘက်ရန်သူများအပေါ် အကန့်အသတ်မရှိအကြမ်းဖက်ခြင်းကိုဖြစ်စေရန် အားပေးသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ယခုခေတ် IHL အဆောက်အအုံ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ခဲ့မှုစတင်ရာ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော မူသဘောတရားများ၊ အယူအဆများနှင့် စစ်ပွဲဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို အခြေချပေးခဲ့သည့် ဦးစီးရှေ့ဆောင်လည်းဖြစ်ပါသည်။ (Bryant 2021; Juergensmeyer, Kitts and Jerryson 2017, 6) ထိခိုက်နစ်နာမှုများအတွက် ၎င်းတို့၏ အလားအလာကို ကြည့်ရှုစစ်ဆေးနေစဉ်မှာပင် IHL ကို အထောက်အပံ့ပေးရာတွင် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုကို အားပေးရန် ၎င်းတို့၏ အင်အားဆပွားမှု အလားအလာကို တနည်းနည်းဖြင့် ဖော်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ (Bartles- Smith 2022, 1735-1736) အမှုအကျင့်များအား စေ့ဆော်မှုပေးရာတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားအပေါ် တန်ဖိုးထားမှုများသည် ဥပဒေစည်းမျဉ်းများထက် ပိုမိုအားကောင်းလေ့ရှိကြောင်းကို သုတေသနများကပြသနေပြီး စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများသည် IHL ကဂင်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများ၊ ကျင့်ဝတ်သီလစည်းမျဉ်းများနှင့် ကိုက်ညီလျှင် IHL ကို ပိုမိုလိုက်နာရန် အလားအလာရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့က IHL ကို အထိုက်အလျောက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်း ဝင်ဆံ့စေရန် သွတ်သွင်းခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်း ပြုကြပါသည်။ (Terry and McQuinn 2018; Koh 2005; Kaplan 2013)

IHL ကို ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် စစ်ပွဲတို့နှင့်အကြား အတွေးအခေါ်အမြင့်မားဆုံး စိန့်ဩဂတ်စတင်း (၃၅၄-၄၃၀)၏ အတွေးအခေါ်များမှ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် အနောက်တိုင်း တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာက နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းလွှမ်းမိုးထားပါသည်။ အရိုင်းအစိုင်း ကျူးကျော်မှုများနှင့် တိတ္ထိများ တဟုန်ထိုးတိုးပွားလာမှုကြောင့် ခရစ်ယာန်

လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းသည် အတ္တဘဝ အမှန်ဝါဒ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုများနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ဩဂတ်စတင်းက ခရစ်တော်၏ ဘဝဇာတ်တော်ဖြစ်သော ဧဝံဂေလိတရားတော် (gospel) များ၏ အကြမ်းမဖက်ရေးဝါဒကို အပြစ်မဲ့သူများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးရန် ရောမအင်ပါယာ၏ တာဝန်နှင့် ညှိနှိုင်း ပြေလည်စေခဲ့ပါသည်။ (Whetham 2011b, 71; Neff 2005, 46-47) စိန့်သောမတ်စ် အကွီနာ့စ် St Thomas Aquinas (1225-1274) နှင့် ဟျူဂိုဂရိုရှပ်စ် Hugo Grotius (1583-1645) အပါအဝင် ဘာသာရေးကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ဥပဒေပညာရှင် အဆက်ဆက်တို့က တရားမျှတသောစစ်ပွဲ အစဉ်အလာကို လက်ရှိခေတ်ပုံစံဖြစ်အောင် အခြေခံအားဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့ပြီး ဤနည်းအားဖြင့် ယခုခေတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ချမှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ (Whetham 2011b, 71; Bryant 2021, 88; Neff 2005, 46-48) ၎င်းတို့၏ အခြေခံ အကြောင်းပြချက်ဖြစ်သည့် လူသားတို့သည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အခွင့်အာဏာထက်ကျော်လွန်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အသိတရားဝေမျှမှုကို ပိုင်ဆိုင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် သဘာဝ နိယာမတရား၏ ခိုင်မာနေပြီဖြစ်သောအတွေးအမြင်သည် ဤအဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်မှုအတွက် အခရာကျပြီး ပထမဦးစွာ ခရစ်ယာန်ဘာသာရေး ထို့နောက် သံသရာမှလွတ်မြောက်ခြင်း အယူအဆအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးသက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။ (Boyel eSihf Meyer 1998, 214-216; Neff 2005, 45; Traven 2021, 16)

အနောက်တိုင်းတရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာအရ စစ်ပွဲများသည် အချို့သောစံနှုန်းများနှင့် ပြည့်စုံမှသာလျှင် တရားမျှတသည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ အခွင့်အာဏာများ ကွဲပြားသော်လည်း စစ်ပွဲကို အားကိုးအားထားပြုရန် အခြေခံဖြစ်သော ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ် jus ad bellum စံနှုန်းများအရ စစ်ပွဲသည် နောက်ဆုံးအားထားစရာ နည်းလမ်းအဖြစ် တရားမျှတသော အကြောင်းရင်း၊ တရားဝင်အခွင့်အာဏာလုပ်ပိုင်ခွင့်၊ မှန်ကန်သောရည်ရွယ်ချက်၊ အောင်နိုင်ရန် ယုတ္တိတန်သောအခွင့်အရေးတို့ ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး အခြားသောလက်တွေ့ကျသည့် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းအားလုံးမရှိတော့ခြင်း ဖြစ်ရပါမည်။ (Robinson 2003, 1) စစ်ပွဲဆင်နွှဲ တိုက်ခိုက်ခြင်းအတွက် အခြေခံဖြစ်သော ယုစ်အင်ဘဲလို့ jus in bello စံနှုန်းအရ မည်သူ့အား ဦးတည်ပစ်မှတ်ထား တိုက်ခိုက်မည်ကဲ့သို့ ခွဲခြားခြင်းကို ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်ပြီး အသုံးပြုသည့် အကြမ်းဖက်မှုအတိုင်းအတာသည် လိုချင်သည့်ရည်မှန်းချက်များနှင့် အချိုးအစားညီမျှရပါမည် (၁)။ ဤအခြေခံများပေါ်တွင် IHL ၏ ခွဲခြားခြင်းနှင့် အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူတို့ ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သို့သော်လည်း IHL နှင့် တရားမျှတသော စစ်ပွဲစည်းမျဉ်းများကို အခြားဘာသာရေးများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအများအပြားတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ (Bryant 2021; Fox နှင့် Sandler 2004, 167) ဗုဒ္ဓဘာသာအစပြုရာဖြစ်သော ရွှေဟောင်းအိန္ဒိယအစဉ်အလာတို့သည် ဤကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ လွန်စွာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခဲ့ပြီး ယနေ့ခေတ်တိုင်အောင်ပင် စစ်ပွဲတွင် လက်ခံနိုင်သော အရာများနှင့်ပတ်သက်သည့် စဉ်းစားချက်များကို ယှဉ်ပြိုင်စိန်ခေါ်လျက်ရှိပါသည်။ (Penna 1989; Draper 1995)။

ရှေးဟောင်း အိန္ဒိယရှိ တရားမျှတသောစစ်

စစ်ပွဲကို ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယတွင် တွေ့ရလေ့ရှိပြီး စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍ ကြောင်းကျိုးဆီလျော်သည့် အယူအဆသီအိုရီတစ်ခု သတ်သတ်မှတ်မှတ်မရှိသော်လည်း ၎င်းသည် မှတ်သားလောက်ဖွယ် ထူးထူးခြားခြားအတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ ပုံစံတကျဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (Singh 2017, 245,468; Brekke 2006; Armour 1922) ပြဟ္မဏဝါဒ သို့မဟုတ် ဟိန္ဒူအစဉ်အလာတွင် ဓမ္မနှင့် ပတ်သက်သောအယူအဆပါဝင်ပြီး ထိုအယူအဆအရ အမျိုးဇာတ် (ဝါန) သို့မဟုတ် မွေးဖွားမှု (ဇာတိ) တစ်ခုစီ၌ လိုက်နာရမည့်တာဝန်များရှိပြီး လူမှုစနစ်အစီအစဉ်တွင် ဇာတ်တို့ကို အနိမ့်အမြင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပါသည်။ အိန္ဒိယသားတို့၏ တရားမျှတသောစစ်ပွဲနှင့် ညီမျှသည့် တရားဓမ္မနှင့်အညီ တိုက်ခိုက်ရသော ဓမ္မယုဒ္ဓ ခေါ် တရားသောစစ်ပွဲသည် ခတ္တိယခေါ် စစ်သည်တော် အမျိုးဇာတ်၏ ဖြစ်တည်မှုအကြောင်းရင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Penna 1989, 338; Bryant 2021, 39) တရားနှင့်ညီသော ဓမ္မယုဒ္ဓစစ်ပွဲကို အခြားနည်းလမ်းများ မရှိမှသာ နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် တိုက်ခိုက်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် မှန်ကန်ပြီး စစ်ခင်းခြင်းအတွက် သင့်လျော်သော စည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာသည့်အခါ နှစ်ဘက်စလုံးက အသုံးပြုသည့် လက်နက်များနှင့် နည်းဗျူဟာများကို တားမြစ်ခြင်းမရှိဘဲ ခွင့်ပြုပါသည်။ (Bryant 2021, 39; Penna 1989)

ထို့ကြောင့်ပင် မဟာဘာရတ (C. 400 BCE 300CE) နှင့် ရာမာယန (C 700BCE – 300CE) ကဲ့သို့သော စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း ဇာတ်လမ်းများနှင့် ဓမ္မသုတ္တ (C. 600-100 BCE)၊ မနုသမုတိ (C. 200BCE – 300 CE) နှင့် အတ္ထသ္သတ္တရ (C. 200 BCE-300 CE) ကဲ့သို့သော စစ်ပရိယာယ် သို့မဟုတ် စစ်ဥပဒေများနှင့် ပတ်သက်သော ကျမ်းစာများသည် မှတ်သားလောက်ဖွယ်ရာ အသေးစိတ်ကျကျ ဖော်ပြထားပြီး IHL နှင့် လိုက်ဖက်ညီသည့် သို့မဟုတ် ယင်းထက်ကျော်လွန်သည့် လူသားဆန်သော လုပ်ဆောင်မှုစည်းမျဉ်းများကို ဖော်ပြပါသည်။ (Penna 1989; Balkaran and Dorn 2022) ဤစည်းမျဉ်းများတွင် အရပ်သားများနှင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရထားသော စစ်သည်များကဲ့သို့ မသန်မစွမ်းဖြစ်သွားသော သို့မဟုတ် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်နိုင်စွမ်းမရှိသော ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နိုင်ခြင်းမရှိသူ (ဟော့စ် ဒီ ကွန်မ်ဘက်တ် -hors de combat) စစ်သည်တော်များကို အကာအကွယ်ပေးရန် စည်းမျဉ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ (Balkaran and Dorn 2022) ထို့အတူ အလွန်အမင်း ဖျက်ဆီးအားကောင်းသော လက်နက်များကို အသုံးပြုခြင်းအပေါ် တားမြစ်ချက်များနှင့် ဆေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ဒဏ်ရာရထားသော ရန်သူများကို စောင့်ရှောက်ရန်တို့လည်း ပါဝင်ပါသည်။ (Penna 1989, 340, 345) ဤစည်းမျဉ်းများကို အမှန်တကယ် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ လိုက်နာသည်ဆိုသည့် အထောက်အထား အနည်းငယ်မျှသာရှိသော်လည်း Greek Megasthenes (C.350-290 BCE) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရပ်ခြားလေ့လာသူများက မောရိယခေတ် ထူးခြားသော သွင်ပြင်လက္ခဏာ ဆောင်သည့်စစ်ပွဲတွင် စစ်သားများအား လယ်သမားများကို ကိုယ်ထိလက်ရောက်စော်ကားခြင်း မပြုရန် အမိန့်ပေးထားသောကြောင့် လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့၏ ဒေသအနီးတဝိုက်တွင် စစ်ပွဲများဖြစ်နေသည့်တိုင် ထွန်ယက်စိုက်ပျိုး လုပ်ကိုင်နိုင်ကြကြောင်းကို ဥပမာပေးရှင်းပြထားပြီး ထူးခြားစွာ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ (Roy 2012, 50; Singh 2017, 266-67; Salomon 2007)။

ဓမ္မယုဒ္ဓအယူအဆ အမျိုးမျိုးအရ တိုက်ခိုက်သောစစ်ပွဲသည် တရားဝင်သည်ဆိုသော်လည်း မဟာဘာရတနှင့် မနုသမုတိကဲ့သို့သော ကျမ်းများတွင် တွေ့ရသော ရန်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် မကောင်းမှုမဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုမဟုတ်ဘဲ အကောင်းဆုံး စွန့်လွှတ်ခြင်းဆိုသည်ကို အုပ်စိုးသူများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များက ထူးထူးခြားခြား အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သက်ဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ (Singh 2017, 279) ဤအချက်ကို မဟာဘာရတတွင် အပေါ်ယံ အဓိပ္ပာယ် ကင်းမဲ့သည့် လူသတ်ပွဲ၌ ယုဒစ်သီရ (Yudhisthira) ကဲ့သို့သော ဘုရင်များနှင့် စစ်သည်တော်များက ဖော်ပြခဲ့သော မချိတင်ကဲဝေဒနာဖြင့် ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ (Singh 2017, 279; Brekke 2006, 114)

အိန္ဒိယသမိုင်းတလျှောက်တွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် မည့်ငြးပန်းခြင်း (အဟိ်သ) တို့အကြား အားပြိုင်မှုသည် အိန္ဒိယ၏ ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အကျယ်တဝင့် ဟောပြောရေးသားမှုများတွင် အဓိကဖြစ်နေပြီး ဟိန္ဒူဘာသာ၏ အစောဆုံးကျမ်းများဖြစ်သည့် စစ်ပွဲတွင်သေဆုံးသူများ နတ်ရွာလားသည်ဆိုသော ဝေဒကျမ်းများတွင် လာသည့် စစ်သည်တော် ကတိသစ္စာ သီးခြားလက္ခဏာနှင့် ဥပနိသ္ဒ (C. 800 BCE မှစတင်ခဲ့)နှင့် နောက်ပိုင်းပေါ်ထွန်းလာသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဂျိန်းဘာသာတို့တွင် တွေ့ရသည့် အကြမ်းမဖက်သော အကောင်းဆုံး စွန့်လွှတ်မှုများအကြား ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုကို ထင်ဟပ်ထားပါသည်။ (Singh 2017, 480; Balkaran နှင့် Don 2022, 1766- 1767) မဟာဘာရတနှင့် ရာမာယနကဲ့သို့သောကျမ်းများတွင် ဤအစဉ်အလာနှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ပါဝင်ပါသည်။ (Balkaran and Dorn 2022, 1766-1767)

အပိုင်း (၂)၊ စစ်ပွဲနှင့်သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရား

စစ်ပွဲကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အကြောင်းပြပြီး ပေါ်ပေါက်လာသော ဗုဒ္ဓဘာသာ

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အိန္ဒိယတိုက်ငယ်အတွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြားမှ ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ကြောင့် အစောပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် စစ်ပွဲနှင့် စစ်ပွဲ၏ အကျိုးဆက်များအကြောင်း အသေးစိတ်ဖော်ပြချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harris 2021) ဗုဒ္ဓဖွားတော်မမူခင် ရာစုနှစ်အစဉ်အလာအားဖြင့် မှတ်ယူထားသော ဘီစီ ၅၆၃ - C.563 BCE သို့မဟုတ် ဘီစီ ၄၈၀ 480BCE တွင် အပြိုင်အဆိုင်ဖြစ်နေကြသော သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ် ကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများ၏ တစ်စတစ်စ သိမ်းပိုက်ခြင်းကိုခံရသော မျိုးနွယ်စုပြည်နယ်များတွင် အထူးသဖြင့် ဆူဆူပူပူ ရှုပ်ထွေးမှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး စစ်တပ်အဖွဲ့အစည်းသည် ပို၍စနစ်တကျ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ (Singh 2017, 248; Bodhi 2014) ဗုဒ္ဓ၏ ဘဝသက်တမ်းအတွင်း စစ်ပွဲကိုတွေ့ကြုံခဲ့ရသည့် သာကီဝင်တို့၏ နိုင်ငံသည် ကောသလ၏ လက်အောက်ခံ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ (Bodhi 2014) နိပါတ်တော်ဇာတ်လမ်းများအရ ဗုဒ္ဓသက်တော်ကြီးရင့်လာချိန်တွင် ကောသလဘုရင် ဝိဍူဎဘ (Kosalan king Vidudabha) သည် ယခုခေတ် စစ်ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ဆင်တူသော အကြမ်းဖက်လူမျိုးတုန်း သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်အဖြစ် နို့စို့ကလေးငယ်များကို အစထားပြီး သာကီဝင်တို့ကို အစုလိုက် အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ (Jat. IV. 91-98; Bodhi 2014)

တဟုန်ထိုး အရှိန်မြင့်တက်လာသောစစ်ပွဲများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ဗြဟ္မဏတို့ ကျင့်သုံးသော တိရစ္ဆာန်များအား သတ်ဖြတ်ယဇ်ပူဇော်ခြင်းတို့ကို တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ဗုဒ္ဓနှင့်ခေတ်ပြိုင် ဂျိန်းဘာသာကို တည်ထောင်သူ မဟာဝီရတို့သည် နိကွမ္မအကျင့်တရားနှင့် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်ခြင်းအကျင့်တို့ကို ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ (Singh 2017, 248) ၎င်းတို့နှစ်ဦးစလုံးသည် ခတ္တိယအမျိုး ဇာတ်ဝင်များဖြစ်သောကြောင့် ဤအယူအဆများကို စစ်သည်တော် သီးခြားလက္ခဏာများပါဝင်သည့် အသုံးအနှုန်းများဖြင့် ဟောကြားခဲ့ကြပါသည်။ (Singh 2017, 248; Jerryson 2010, 10)။ ၎င်းတို့၏ စွမ်းပကားများကို ပြင်ပစစ်ပွဲများမှ ၎င်းတို့၏ အတွင်းသန္တာန် ပျိုးထောင်မှုသို့ ပြောင်းလဲခဲ့ကြသော ၎င်းတို့သည် စစ်သည်တော်အဖြစ်မှ လုံးဝရပ်တန့်ခဲ့ခြင်း မရှိကြသူများ ဖြစ်သည့်အလျောက် ၎င်းတို့နှစ်ဦးစလုံးအတွက် စစ်ပွဲဟူသည် ဥပမာတင်စားမှုထက် ပိုပါသည်။ (Jenkins 2017)

ဗုဒ္ဓက ဓမ္မယုဒ္ဓအယူအဆနှင့် စစ်ပွဲသည် မှန်ကန်ပြီး ကောင်းမြတ်သော အလုပ်ဖြစ်သည်ဆိုသော အစဉ်အလာ စစ်သည်တော် အတွေးအခေါ်ကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရန် သို့မဟုတ် ဆက်လက်ရှိနေဆဲဖြစ်သော စစ်ပွဲ၏ အကြမ်းဖက်မှုကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ထိန်းပေးပြီး လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြင်ဆင်ညှိနှိုင်းပေးသည့် ဗြဟ္မဏ သို့မဟုတ် ဟိန္ဒူတို့၏ စစ်ပွဲစည်းမျဉ်းများကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ခဲ့ပါသည်။ ကျမ်းစာအကိုးအကားများအရ ယင်းသည် ရှားရှားပါးပါး အရေးပါသည့် လူသားဆန်သော အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိခဲ့ပါသည်။ (Jayatilleke 1967, 544-577; Sugiki 2020b)

အရေးပါသည်မှာ ဗုဒ္ဓသည် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ စင်ကြယ်မှု အညွှန်းအဖြစ် ဗြဟ္မဏတို့၏

ဇာတ်စနစ်ကို ပယ်ချခဲ့ပါသည်။ (An. VIII. 19; Gombirch 2006, 30) ဓမ္မကို သက်ရှိအားလုံးနှင့် ညီတူညီမျှ သက်ဆိုင်သည့် လောကနိယာမ နှင့် အမြဲတမ်းမှန်ကန်မှု သစ္စာတရားအဖြစ်သို့ ဗုဒ္ဓ၏ ပြောင်းလဲမှုသည် စကြဝဠာနှင့် သက်ဆိုင်သောသဘာဝတရားနှင့် ကိုယ်ကျင့်သီလအစီအစဉ်ကို ထိန်းကျောင်းပေးပြီး ယင်းသည် ဗုဒ္ဓ၏ အခြေခံစည်းမျဉ်ဖော်ပြချက်၌ "ကြိုးတန်းပေါ်တွင် ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်နေသော သတ္တဝါအားလုံး သေခြင်းတရားကို ကြောက်ရွံ့ကြသည်ဟူသော အထင်ရှား အကျော်ကြားဆုံးဟောကြားမှုဖြင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုသမိုင်းတွင် အရေးပါသည့် ထူးခြားမှုတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သတ္တဝါအားလုံးကို ကိုယ်နှင့်ယှဉ်ပြီး သူ့အသက် သတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သေစေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း မပြုလုပ်သင့်ပေ"။ (Dhp. 129) ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ တရားဓမ္မသည် သဘာဝနိယာမနှင့် တူညီသောကြောင့် အနောက်တိုင်းရှိ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အဓိကကျပါသည်။ (Keown 2005, 3) ယေဘုယျလူသားဆန်မှုနှင့် လူသားဂုဏ်သိက္ခာကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း တို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုလုံးအတွက် အခြေခံဖြစ်ပြီး တစ်ဦးကိုတစ်ဦး လေးစားရန်နှင့် စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများကို ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ စောင့်ရှောက်ရန် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများ၏ တာဝန်ကို မီးမောင်းထိုးပြပါသည်။ (Bartles – Smith et al. 2020, 382 – 384)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံရင်းမြစ်ဖြစ်သော သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် စာနာခြင်းသည် ယနေ့ကာလအထိ အရေးပါသည်ဟု ခံစားနေရဆဲဖြစ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့မျိုးစိတ်၏ ကန့်သတ်ချက်များကို ကျော်လွန်ကာ ယင်း၏ ယေဘုယျ သတိရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုမှုက အမြင့် ကျဉ်းမြောင်းမှုအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုကို ဖော်ထုတ်ပြသပါသည်။ (Bartles – Smith et al. 2020, 384) ဗုဒ္ဓဘာသာသည် လူသားဆန်မှု အခွင့်ထူးဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တည်းမှာပင် လူသားဘဝသစ်တဖန် ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းက စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ရတောင့်ရခဲ ရှားရှားပါးပါး အခွင့်အရေးကို ရရှိစေနိုင်သောကြောင့် ပုံစံသစ်ဖြင့် စဉ်ဆက်မပြတ် ပြန်လည်ရှင်သန်နေသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်မှုကို အလေးအနက် ထားပါသည်။ ဤအချက်ကို ဗုဒ္ဓတရားဒေသနာဖြစ်သော သတ္တဝါအားလုံးတို့၌ ထာဝရတည်သော အတ္တမရှိခြင်း (အနတ္တ)၊ သတ္တဝါတို့ မည်သူမည်ဝါ ပုံသေအမြဲမရှိခြင်းဟူသော မမြဲခြင်း(အနိစ္စ)၊ တန်းတူညီမျှခြင်း(သမတာ) တို့ဖြင့် အားဖြည့်ပေးပါသည်။ (Bartles – Smith et al. 2020, 382-383) မတူသည့်အချက်မှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကာကွယ်သည့် IHL ၏ ပြဌာန်းချက်များကို ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲအတွင်း အမေရိကန်၏ ပေါင်းသင်းဆေး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုမှုကြောင့် မကြာသေးမီကမှ အလျင်အမြန် ထပ်မံဆောင်းထည့် ဖြည့်သွင်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Murphy and Gieseken 2021)

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအနှစ်သာရ

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ယဉ်ကျေးမှုအရ သင့်လျော်အောင်ပြုပြင်ထားသော နတ်ဘုရားအများအား ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ နတ်များ၊ မကောင်းဆိုးဝါးနတ်များနှင့် အခြားသော လူသားမဟုတ်သည့် သဘာဝလွန် သက်ရှိသတ္တဝါများ စကြဝဠာတွင်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် နတ်ကိုးကွယ်သော ဘာသာအယူဝါဒ မဟုတ်ချေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဖန်ဆင်းရှင် သို့မဟုတ်

လောကကို ထိန်းချုပ်သော နတ်ဟူ၍မရှိဘဲ သြဇာအာဏာဖြင့် အတင်းအကျပ်ပြုသည့် ပညတ်တော်များ မရှိချေ။ (Skilton 2013, 341-342) စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သီလကျင့်သုံးမှု (သိက္ခာပဒ) အလေ့အကျင့်သည် မိမိကိုယ်တိုင်ဆန္ဒအလျောက် ကျင့်သုံးရသော အကျိုးရှိသည့် ပညတ်ချက်များဖြစ်ပါသည်။ ရဟန်းပြုကြသောသူတို့သည် ရံဖန်ရံခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေ (ယင်းတွင် ဥပဒေပညာသဘောတရား နည်းပါးလွန်း) ဟု ရည်ညွှန်းသော သိက္ခာပုဒ်ပေါင်း (၂၀၀)ကျော်ပါဝင်သော သာသနာ့ဘောင် ရဟန်းဝိနည်း စည်းကမ်းအကျင့် (ဝိနယ) များကို တိတိကျကျ လိုက်နာရသော်လည်း အစဉ်အလာမျိုးစုံတွင် ၎င်းတို့သည် ရဟန်းအဖြစ်မှ လူဘဝသို့ မချိန်မရွေး ပြန်လည်ကူးပြောင်း လူဝတ်လဲနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပညတ်ချက်များပေါ် အခြေခံသည့် စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်သော စနစ်တစ်ခုထက် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စနစ်တစ်ခုအဖြစ် ဝိသေသ လက္ခဏာရှိပြီး ကျင့်သုံးသူတို့၏ အမူအကျင့်ကို စည်းကမ်းတင်းကျပ် ပုံစံသွင်းခြင်းထက် ၎င်းတို့၏ အသိစိတ်အား ပြုပြင်ခြင်းကို ပို၍အဓိကထားပါသည်။ (Cozort and Shield 2017; Keown 2005, 13) အနောက်တိုင်းအစဉ်အလာနှင့် နှိုင်းယှဉ်မည်ဆိုပါက ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အကျိုးခံစားရသည့် အကျင့်ကောင်းကို အတွင်းသန္တာန်၌ တည်စေရန် လေ့ကျင့်မှုနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုပေါ် အလားတူ အလေးထားပြီး စစ်ရေးဆိုင်ရာ အကျင့်ကောင်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် အနောက်တိုင်းစာပေ အများစု၏ အခြေခံ ကျောထောက်နောက်ခံလည်းဖြစ်သော အရစ္စတိုတယ်၏ ကောင်းမွန်သော ကိုယ်ကျင့်သီလပုံစံနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ဆင်တူပါသည်။ (Olsthoorn 2019, 38; Keown 2005, 23-25; Gethin 1998, 36)

ဗုဒ္ဓဘာသာက ယင်း၏ အတွေးအမြင် ပဓာနဝိညာဏဝါဒနှင့် လူသားတို့၏ အမှားအယွင်းကင်းစွာ ပြီးပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းတွင် ယုံကြည်မှုတို့နှင့် အတူတွဲ၍ လူသားတို့၏ အခြေအနေအား လေးနက်တည်ငြိမ်စွာ ဆန်းစစ်လေ့လာမှုကို အရှိအတိုင်း လက်ခံသည့် ယထာဘူတဝါဒီ နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ် ပညာရှင်များအား မျှဝေပေးပြီး ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများနှင့် ယင်းတို့အား မည်သို့လျော့ပါးစေနိုင်ကြောင်း လက်တွေ့ကျကျ ပိုင်းခြားစိစစ်ခြင်းကို ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ ဘဝဟူသည် မမြဲသောသဘော (အနိစ္စ)ဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲခြင်း၊ နာကျင်ခြင်းနှင့် အလိုမပြည့်ခြင်းတို့ (ဒုက္ခ)ပြည့်နှက်နေကာ သက်ရှိသတ္တဝါတို့သည် မွေးဖွားခြင်း၊ ဒုက္ခခံစားခြင်း၊ သေဆုံးခြင်းနှင့် တဖန်ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်း သံသရာဖြစ်လာပြီး ၎င်းတို့သည် အစဉ်မပြတ် လည်ပတ်နေသော သံသရာစက်ဝိုင်းတွင် ရုန်းမထွက်နိုင်အောင် ပိတ်မိနေကြပါသည်။ ကာယိကဒုက္ခနှင့် ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းတို့သည် ဒုက္ခ၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ကြသော်လည်း ယင်းသည် အရင်းခံအားဖြင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝဖြစ်ပြီး ယင်းကို ပြင်းပြသော တပ်မက်မှု (တဏှာ) က ဖြစ်စေပါသည်။ အဆိပ်သုံးမျိုး သို့မဟုတ် မကောင်းသော အမြစ်များဖြစ်သည့် အလိုကြိုးခြင်း/တပ်မက်ခြင်း(လောဘ)၊ စိတ်ဆိုးခြင်း/မုန်းတီးခြင်း (ဒေါသ)နှင့် မသိနားမလည်ခြင်း/ယုံမှားခြင်း (မောဟ)ဟူသော အကုသိုလ်မူလတရားသုံးပါးတို့သည် တပ်မက်ခြင်း၏ မူလဘူတဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် အခြားသော အကုသိုလ်အမှုများအားလုံးကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းတရားဖြစ်ပါသည်။ (Harvey 2018) ထိုမှဆက်လက်၍ ဤအဆိပ်တို့သည် စစ်ပွဲများနှင့် စစ်ပွဲများအတွင်း ကျူးလွန်သည့်

ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများကို ဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းဇာစ်မြစ်ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းသည် ထိုတရားများကို တန်ပြန်သည့် သက်ဆိုင်ရာ ဖြေဖျောက်ပေးနိုင်သော ရက်ရောမှု သဒ္ဓါ၊ မေတ္တာနှင့် ပညာတို့ဖြင့် စိတ်ကို လေ့ကျင့်ပေးမှုပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ (Harvey 2018, 13)

မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရားလမ်းကြောင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အား ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ပဋိပက္ခတို့ကို လျော့ပါးစေခြင်းနှင့် အဆုံးသတ် ဖယ်ရှားခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှု သို့မဟုတ် နိဗ္ဗာန်ကို ရစေနိုင်သည့် နည်းလမ်းအနှစ်ချုပ် ဖြစ်ပါသည်။ လိုအပ်သောစည်းကမ်း၊ မိမိကိုယ်မိမိ သတိပြုမိစေသည့် ကိုယ်ပိုင်အသိနှင့် အပြုအမူကို ပြောင်းလဲရန် အတွင်းသဘောတို့ ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးအတွက် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရားတော်သည် ကိုယ်ကျင့်တရား (သီလ) သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ သီလစောင့်ထိန်းမှု အလေ့အကျင့်နှင့်အတူ တရားထိုင်ခြင်း (သမာဓိ) နှင့် စဉ်းစားဉာဏ် ရင့်သန်လာစေရန် ပျိုးထောင်ခြင်း (ပညာ) တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ (Whitaker and Smith 2017, 51)

ဓမ္မ၏ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာရှုထောင့်သည် တရားမျှတမှုနှင့် သူတော်ကောင်းတရားအယူအဆများကို ပေါင်းစပ်ထားပြီး ကာမနိယာမ (ကမ္မ) သို့မဟုတ် စေတနာပါသော လုပ်ရပ်တွင် ပေါ်လွင်ပါသည်။ (Harvey 2000, 251) ကုသိုလ်စေတနာနှင့် ကုသိုလ်ကံ (ကုသလ) အလုပ်တို့သည် ဓမ္မနှင့်အညီဖြစ်ပြီး ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ပြည့်စုံခြင်း ကောင်းကျိုးများကို ပေးနိုင်သော ကံမျိုးစေ့များကို ချပေးပြီး ထိုကုသိုလ်ကံများ ရေရှည်အားကောင်းလာပြီး တိုးပွားလာခြင်းဖြင့် သံသရာမှ လွတ်မြောက်မှုကို ရရှိသည်အထိ ပိုမိုမြင့်မားသော သို့မဟုတ် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အသစ်တဖန် ပြန်လည်မွေးဖွားမှုများကို ဖြစ်စေပါသည်။ အကုသိုလ်ကံစေတနာနှင့် အကုသိုလ်အလုပ် (အကုသလ) တို့သည် ဓမ္မနှင့်မညီဘဲ ထိုအကုသိုလ်တို့ အားကောင်းလာလျှင် ပိုပြီး နိမ့်ကျသောဘဝများတွင် အသစ်တဖန် ပြန်လည်မွေးဖွားမှုများကို ဖြစ်စေပါသည်။

လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခု၏ နောက်ကွယ်ရှိ ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် ဆန္ဒ (စေတနာ) သည် ကံဖြစ်ပြီး ထိုကံက ကံ၏ အကျိုးဆက်များကို ဖြစ်စေရန် ပြဋ္ဌာန်းပေးပါသည်။ (Harvey 2018, 8) အရေးကြီးသောအချက်မှာ စေတနာဟူသည် လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုကို ဖြစ်စေသော တဒင်္အတွင်း ရုတ်ချည်းဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆန္ဒကို ရည်ညွှန်းပြီး ဖြစ်ပေါ်လာသောစိတ်နှင့် အတူယှဉ်တွဲသည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို ကြာရှည်အချိန်ယူရသော စေ့ဆော်မှုများ သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များမှ ခွဲခြားသိမြင်ရပါမည်။ (Harvey 2018, 9; Kent 2008, 117) ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အခြားသူများကို ရည်ရွယ်ချက်စေတနာဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းသည် သမားရိုးကျ လက်ခံထားမှုအရ ကိုယ်ကျင့်သီလအားဖြင့် မှားယွင်းသည့်အပြင် မကောင်းသော အကုသိုလ်စေတသိက်များက ယင်းကိုဖြစ်စေသောကြောင့် ကိုယ်တိုင်အကြောင်းရင်းများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ (Gethin 2004, 190) စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလသည် လူ့ကျင့်ဝတ်နှင့်ဆိုင်သော စနစ်ဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ စိတ်၏ အလုပ်လုပ်ပုံနှင့် ကျွန်ုပ်တို့အား လုပ်ဆောင်ရန် စေ့ဆော်နေသည့် စိတ်နှင့်သက်ဆိုင်သော သဘာဝဖြစ်စဉ်တို့ကို ဖော်ပြမှုဖြစ်ပါသည်။ (Gethin 2004, 190)

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ယေဘုယျလူသားဆန်မှု စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံစင်စစ်အားဖြင့် ဇီဝဗေဒပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေခံကို ခေတ်သစ်စိတ်ပညာနှင့် ဦးနှောက်နှင့် အာရုံကြောသိပ္ပံတို့ကဲ့သို့ပင် အခိုင်အမာ စိစစ်ထားပါသည်။ (Wallace 2007) ဗုဒ္ဓဘာသာက ကျွန်ုပ်တို့၏ အတွေးများနှင့် စိတ်ခံစားချက်များအား နှိုင်းယှဉ်သည့် သဘောသဘာဝနှင့် ဓမ္မဓိဌာန်မကျသည့် သဘောသဘာဝတို့ကို ထက်မြက်သော နားလည်သဘောပေါက်မှုသည် စစ်ပွဲများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများ၏ စိတ်ပိုင်းစေ့ဆော်မှုများနှင့် ၎င်းတို့၏အပြုအမူများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် များစွာ သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harris 2021) အမှန်စင်စစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ စိတ်ပညာ၏ ကျမ်းရင်းဖြစ်သော ထေရဝါဒ အဘိဓမ္မာကျမ်းစာများသည် စစ်ပွဲနှင့် စစ်ပွဲ၏အလွန်အကျွံကိစ္စများကို ဖြစ်စေသော အစစ်အမှန် သဘောတရားများနှင့် ယူဆချက်များကို တိုက်ဆိုင်စိစစ်ရန် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုတွင် အဓိက သီအိုရီသဘောတရားနှင့် အပြုသဘောဝါဒတို့နှင့် သဘောချင်းကိုက်ညီမှုရှိပြီး သိမြင်မှုလုပ်ငန်းစဉ်၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေ (ကိလေသာ)၊ စုစည်းမှု (ခန္ဓာ)၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တည်ဆောက်မှု (သခ်ါရ) တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းကျမ်းစာများတွင် ပါဝင်သည့် ဖော်ပြချက်များသည် ယခုနောက်ဆုံး စိတ်ပညာသုတေသနများနှင့် ထပ်တူညီပါသည်။ (Lancaster 1997; Harvey 2018; Ronkin 2018)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကြမ်းမဖက်ရေးနှင့်စစ်ပွဲအစစ်အမှန်

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ရှုပ်ထွေးသည့်စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာရင်းမြစ်များ ပါဝင်သည်ဆိုသော်လည်း မထိခိုက်စေရေး (အဟိံသ) မဏ္ဍိုင်က မည်သည့် အခြေအနေများအောက်တွင်မဆို စစ်ပွဲ၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး ထူးခြားစွာ ဆန့်ကျင် ကွဲလွဲမှုများ ရှိသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (Harris 2003, 93-94; Premasiri 2006, 81) ဥပမာအားဖြင့် ကျမ်းရင်းဖြစ်သော ထေရဝါဒ ကျမ်းစာများတွင် မည်သည့် အကြမ်းဖက်မှုမျိုးကိုမဆို ထောက်ခံမှုပါဝင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့အပြင် စစ်ပွဲ၏ အချည်းနှီး အကျိုးမဲ့ဖြစ်ခြင်း သဘောနှင့် ပတ်သက်ပြီး တူဖြစ်သူ အဇာတသတ္တုအား နောက်ပိုင်းတွင် ရှုံးနိမ့်ပြီးနောက် ပသေနဒီဘုရင်အား ဟောကြားသောတရားတွင် ဗုဒ္ဓက တိုတိုနှင့်လိုရင်း အချုပ် ထုတ်ပြထားပါသည်။ **"**အောင်နိုင်ခြင်းက ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်းကို ဖြစ်စေသည်။ ရှုံးနိမ့်သူသည် ချမ်းသာစွာ မအိပ်ရ။ ငြိမ်းချမ်းသောသူသည် အောင်နိုင်ခြင်းနှင့် ရှုံးနိမ့်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်ပြီး သောက ကင်းဝေးစွာ အိပ်ပျော်၏။**"**(Dhp. 201; Sam. 1. 83; Harvey 2000, 255; Bartles – Smith et al. 2020, 397-398)

တုတ်ကိုဆောင်ထားခြင်း သို့မဟုတ် တင်းပုတ်ဖြင့် ရိုက်ခြင်းကဲ့သို့သော လက်တွေ့ အစီအမံများအပြင် အတူတကွဖြင့် တိုက်ခိုက်သူများရန်မှ အနည်းဆုံးအကာအကွယ် သို့မဟုတ် အဟန့်အတားကို ပေးသည်ဆိုသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များသည် ပုရွက်ဆိတ်လေးတစ်ကောင်ကို သတ်ဖြတ်ရန်ပင် တားမြစ်ထားပါသည်။ (Vin. I. 97; Vin. IV. 124-125; Bartles–Smith et al. 2020, 380) ရဟန်းတော်များသည် ဘုရင်များ၊ မားပြများ၊ ဝန်ကြီးများ၊ စစ်တပ်များ၊ အန္တရာယ်များနှင့် စစ်ပွဲများအပါအဝင် နိမ့်ကျသော

သို့မဟုတ် မနှစ်မြို့စရာကောင်းသော အကြောင်းအရာများကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟု ဗုဒ္ဓက သတိပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့ပြင် ထေရဝါဒဝိနည်းအရ ရဟန်းတော်များသည် စစ်တပ်စခန်းများသို့ အလည်အပတ်သွားခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ပွဲများနှင့် စစ်သင်တန်း လေ့ကျင့်မှုများကို လေ့လာကြည့်ရှုခြင်းတို့ကို ချွင်းချက်ပြုထားသော အခြေအနေများ အောက်မှလွဲ၍ မပြုလုပ်ရချေ။ (Dn. I. 7-8; Vin. IV. 104-107; Florida 2013, 332) မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ရဟန်းများနှင့် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ဗောဓိသတ္တဆုပန်ထားသူတို့သည် မည်သို့နည်းနှင့်မဆို စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ အထောက်အကူပေးခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း မပြုလုပ်ရဟု အလားတူ ဖော်ပြထားပါသည်။ (Harvey 2000, 254)

သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓသည် စစ်ပွဲများကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အုပ်စိုးသူများအား ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်များကို ဖျက်သိမ်းရန် ပြောဆိုခြင်းမျိုးမလုပ်ခဲ့ပါ။ (Keown 2014, 668; Yu 2013, 195) ထို့အပြင် အုပ်စိုးသူတို့တွင် ၎င်းတို့၏ ပြည်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် တာဝန်ရှိကြောင်းကို ဗုဒ္ဓက အလေးထားပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ (An. III. 149; Dn. III. 58-79; Bartles–Smith et al. 2020, 393, Jayatilleke 1967, 540; Keown 2014, 668) စစ်မှုထမ်းခြင်းသည် မိစ္ဆာအာဇီဝတရား (၇)ပါး သို့မဟုတ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ပုံစံများတွင် မပါဝင်သော်လည်း လက်နက်ကုန်သွယ်ခြင်းသည်ကား မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓက စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ စစ်မှုထမ်းခြင်းအလုပ်ကို စွန့်ခွာရန် တိုက်တွန်းခြင်းမပြုခဲ့ပါ။ (An. III. 208; Bartles – Smith et al. 2020, 412; Jerryson 2010, 11; Keown 2014, 669) စင်စစ်အားဖြင့် ကျမ်းရင်းစာပေများစွာတို့တွင် ရဟန်းတို့ကို ပွင့်လင်းစွာ ချီးမွမ်းထားသော စစ်ရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည်။ (An. IV. 181; Keown 2014, 669) ကျူးကျော်စစ်ပွဲများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် မနှစ်မြို့စရာဖြစ်သော်လည်း အစိတ်အပိုင်းနေရာ အတော်များများအတွက် ခုခံတွန်းလှန်စစ်ပွဲများသည် ရံဖန်ရံခါ ပိုမိုကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် လိုအပ်နိုင်ကြောင်း ယင်းက ဝန်ခံပြောဆိုထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် အကောင်းဆုံးမျှော်လင့်နိုင်သည်မှာ စစ်ပွဲ၏ အနိဋ္ဌာရုံများကို ကန့်သတ်နိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ (Bodhi 2014)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အတော်များများက ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စစ်ရေးစစ်ရာများမှ ထိုက်သင့်သည့် အားလျော်စွာ ဝေးဝေးနေလိုကြသည့်အချက်နှင့် စာပေကျမ်းဂန်လာအဆို၏ အရေးကြီးဆုံးအပိုင်းကို ရှာဖွေရန် သေချာပေါက် မလိုအပ်သည့် အချက်တို့ကြောင့် ဤအပေါ်ယံ သတင်းစကားမျိုးစုံတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်ထွက်လာသည့် ရှုပ်ထွေးမှုကို ပိုဆိုးစေပါသည်။ (Jenkins 2015) စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် စစ်ပွဲအစစ်အမှန်ကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်းထက် အတွင်းသန္ဓာန်၌ ငြိမ်းချမ်းမှုရရှိရေးကို ပိုမိုစိတ်နှစ်ပြီး နေထိုင်ရန် တိမ်းညွတ်ကြပါသည် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကို ၎င်းတို့၏ပုံမှန် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု အလေ့အထမှ အကန့်ခွဲထားရန် တိမ်းညွတ်ကြပါသည်။ (Salomon 2007, 57; Schmithausen 1999; Fuller2021)

ရဟန်းတော်များ၏ ဝိနည်းနှင့် သာမန်လူတို့၏သီလ

ဤအကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အရေးပါသောအချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သံဃာတော်များ၏ အကြမ်းမဖက်ရေး အတွေးအမြင်ဝါဒနှင့် ယင်းကို မိမိတို့၏ လောကီရေးတာဝန်များ၊ လောကဝတ္တရားများနှင့် ဟန်ချက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ရမည့် သာမန်လူဝတ်ကြောင် ဒါယကာများ၏ ပိုမို၍ ယေဘုယျကျသည့် လက်တွေ့ အကျိုးမျှော် ဝါဒတို့အကြားတွင် ခွဲခြားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Tilakaratne 2021; Bodhi 2014) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ရရှိရေးလမ်းကို ရှေးရှုအားထုတ်နေသည့် သံဃာတော်များသည် အကြမ်းမဖက်ရေးအကျင့်ကို တိတိကျကျ ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်သော်လည်း သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူဝတ်ကြောင်တို့အနေဖြင့် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ရဟန်းတော်တို့ကဲ့သို့ တူညီသော အလျင်အမြန်လမ်းကြောင်း ကျင့်သုံးမှုမဟုတ်သည့်အတွက် ၎င်းတို့၏အခြေအနေနှင့် ဘာသာရေး ရည်မှန်းချက်တို့အပေါ် မူတည်၍ သီလကို မည်ရွေ့မည်မျှ လက်တွေ့စောင့်ထိန်းမည်ဆိုသည်ကို အခြေခံကျကျရွေးချယ်နိုင်ပေသည်။ (Lammerts 2018; ဤစာအုပ်မှ Tilakaratne 2021)

အကုသိုလ်ဖြစ်သော အလုပ်များမှ ရှောင်ကြဉ်သည့် ငါးပါးသီလ (ပဉ္စသီလ) သည် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အားလုံး လိုက်နာကျင့်သုံးရန် အားထုတ်ကြသောဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ၏ အဓိကအနှစ်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သည့် ပထမဆုံးသီလမှာ ကျိုးပေါက်မည့်ပုံရှိပါသည်။ သာမန်လူများသည် ရံဖန်ရံခါ ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများကိုသော်လည်းကောင်း တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အင်အား သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုနည်းလမ်း အသုံးပြုခြင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက လက်ခံထားပါသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့ ထိုသို့ပြုခြင်းကြောင့် တစ်ဘက်တွင် ဖြစ်ပေါ်မည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုနှင့် အချိုးကျ ကံအကျိုးဆက်များကို ခံစားရပါမည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် လူတစ်ဦးချင်းစီအား ၎င်းတို့၏ကံကြမ္မာကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ထိန်းချုပ်ခွင့်ပေးထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စံများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုက မလိုက်နာကြသောကြောင့် မရရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သည့်အတိုင်း ရှိနေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကိုယ်ကျင့်သီလတွင် ရဟန်းတော်တို့၏ အကြမ်းမဖက် ဝါဒကို ခြွင်းချက်မရှိ စံပြကျင့်သုံးခြင်းမှသည် ဗုဒ္ဓဘာသာစံများကို သာမန် စစ်မက်တိုက်ခိုက်နေသူများက နိုင်ငံရေးနှင့် (အမျိုးသား)လုံခြုံရေး လက်တွေ့အခြေအနေများနှင့် ညှိယူရသည့် လက်တွေ့ကျသည့် အပေးအယူ ညှိနှိုင်းမှုများအကြား ကံတရားဆိုင်ရာ ဟန်ချက်ညီမှုအထိ အပြုအမူတစ်မျိုးမှ တစ်မျိုးသို့ တဖြည်းဖြည်းချင်း ပြောင်းလဲမှုကို မျှော်မှန်းနိုင်သော မသိမသာ ပြောင်းလဲရေးဝါဒီ အရည်အချင်း ရှိပါသည်။ Peter Harvey ၏ အဆိုအတိုင်း "အကယ်၍ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အသုံးပြုခဲ့သည်ဆိုလျှင် ယင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာက တစ်စုံတစ်ရာ နားလည်ပေးနိုင်သော်လည်း အမှန်တကယ် ထောက်ခံခြင်းမပြုပါ။" (Harvey 2000, 252)

စင်စစ်အားဖြင့် ဖော်ပြခဲ့သောဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခကို လျော့နည်းစေရန်ဖြစ်ပြီး အဟိသတရားသည် အကြမ်းဖက် နှိပ်စက်ညှင်းဆဲခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသာမက သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် ဝီရိယစိုက်ထုတ်၍ ကရုဏာတရား

ပွားများခြင်းလည်း ပါဝင်ပြီး စစ်ပွဲစတင်သော နေရာများတွင် ဤပန်းတိုင်သည် ရပ်တန့်သွားခြင်းမရှိပါ။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် ၎င်း၏တပည့်သာဝကများအတွင်း စစ်ခင်းနေကြသော ဘုရင်များနှင့် စစ်သည်တို့အကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖျန်ဖြေပေးခဲ့ပါသည်။ (Sn. 935-954; Florida 2013, 331) ဗုဒ္ဓသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော် စံနှုန်းများကို သူခေတ်သူအခါက ရှိခဲ့သော လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အစစ်အမှန်အခြေအနေများနှင့် ဟန်ချက်ညီအောင် လက်တွေ့ကျကျလုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏ အဆုံးအမတရားများကို လူတိုင်းက တပြေးညီ လိုက်နာနိုင်စွမ်းမရှိကြောင်းနှင့် အကောင်းမြင်နိုင်စွမ်းမရှိကြောင်းကို သိရှိနားလည်ခဲ့ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Tilakaratne 2021) ဤအချက်သည် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာစံနှုန်းများကို စစ်ပွဲ၏မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ အစစ်အမှန်အခြေအနေများနှင့် ဟန်ချက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ရမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များအတွက် အထောက်အထားဖြစ်ပါသည်။

အပိုင်း (၃)။ စစ်ပွဲမဖြစ်ပွားမီနှင့် စစ်ပွဲဖြစ်ပြီးနောက် အကြမ်းဖက်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုနှင့် စစ်ကိုကာကွယ်တားဆီးခြင်း

စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို စည်းမျဉ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ကူညီပေးနိုင်သည်ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အတွက် ပထမဦးစွာ စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို အားကိုးအားထားပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ဆိုထားသည်ကို နားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ပဋိပက္ခမဖြစ်အောင် ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် အဓိက သက်ဆိုင်ပါသည်။

ၚင်းတို့၏ ပြည်သူများကိုအုပ်ချုပ်ရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်များသည် ရံဖန်ရံခါ စစ်ပွဲကို လိုအပ်ပြီး ထိုတာဝန်ရှိသည့် အုပ်စိုးသူများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဆုံးဖြတ်ရခက်ခဲသော မရေရာမှုကို ဗုဒ္ဓက ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ (Jenkins 2017, 161) ဤသို့သော ပြဿနာမျိုးကို သေယျဇာတ်တွင် ဘုရားလောင်း ဗောဓိသတ္တမင်းက "ဒုက္ခဆင်းရဲကို ဖြစ်အောင်ပြုပြီးမှ ပိုင်ဆိုင်ရသည့် နိုင်ငံကို ငါမလိုချင်"ဟု ဆိုကာ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်လာသော ရန်သူတပ်များအတွက် ၚင်း၏ မြို့တော်တံခါးများကိုဖွင့်ရန် အမိန့်ပေးသည်ဟု အကျဉ်းမျှပြဆိုထားပါသည်။ (Jat. II. 273-274)။

အစောပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ နိုင်ငံရေး လုပ်ဆောင်ချက်များကို အဓိကနှင့် အများဆုံး သရုပ်ဖော်ထားသော ရင်းမြစ်များသည် အစဉ်အလာ ဂိုဏ်းအားလုံးတွင် တွေ့ရသည့် ဇာတကကျမ်းလာ ဇာတ်တော်များဖြစ်ပြီး ယင်းတို့သည် အထင်ရှားဆုံးနှင့် နားလည်ရန် အလွယ်ဆုံးကျမ်းရင်းဖြစ်သော ထေရဝါဒစာပေများလည်း ဖြစ်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Jenkins 2017, 162; Premasiri 2021) ဤဇာတ်တော်များတွင် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ တာဝန်များနှင့် အလေးထားမှုများမှ ရုန်းမထွက်နိုင်အောင် ရှိနေခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓ၏ ယခင်က အဖန်ဖန်ပြန်လည် မွေးဖွားခဲ့သည့် ဘုရားလောင်းဘဝ ဖြစ်စဉ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဘုရားလောင်းသည် မကြာခဏပင် ဘုရင်အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ မှူးမတ်အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ စစ်သည်တော်အဖြစ်သော်လည်းကောင်း ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့သောကြောင့် စစ်ပွဲကို ထိုးထွင်းဉာဏ်ဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အဆိုးရွားဆုံး အခြေအနေများမှာပင် စစ်ပွဲ၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း ဇာတကဇာတ်တော်များက ညွှန်ပြနေပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Jenkins 2017, 166-167; Premasiri 2021; ဤစာအုပ်မှ Mendis 2021)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှု အယူအဆအတော်များများကို တိုင်းသူပြည်သားများနှင့် ၚင်းတို့ကို အုပ်စိုးသူမင်းများ၏ အခွင့်အရေးများအကြောင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြထားသည့် ကြီးမြတ်သော ရွှေကောက်ခံ မဟာသမ္မတဟုခေါ်သော ဤဘဒ္ဒကမ္ပာ၏ ပထမဆုံး ဘုရင်အကြောင်း ဖော်ပြသည့် ထေရဝါဒကျမ်းစာများတွင် အတိုချုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ (Dn. III. 93; Jerryson and Juergensmeyer 2010, 11-12) ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စံပြထိုက်သော အုပ်ချုပ်သူမင်းသည် တရားနှင့်အညီ အုပ်စိုးသော စက္ကဝတ္တိမင်းဖြစ်ပြီး

ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် အတိတ်ဘဝများ၌ စက္ကဝတ္တိမင်း ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (An. IV. 89-90, cf. Dn. I. 88-89; Dn.III. 59; Harvey 2000, 252) အချုပ်အခြာအာဏာဟူသည် အုပ်စိုးသူထံတွင် အခြေခံအားဖြင့် ရှိမနေသော်လည်း ဓမ္မနှင့်လျော်ညီသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားအခြေခံမူများကို လိုက်နာရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းသည်အုပ်စိုးသူက တိုင်းသူပြည်သားအားလုံးကို တရားနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ တားဆီးကာကွယ်ခြင်း၊ အကာအကွယ်ပေးခြင်း (စောင့်ရှောက်ခြင်းဆိုရာတွင် စစ်ပွဲကို စောင့်ရှောက်ခြင်းလည်းအပါအဝင်) တို့ လုပ်ဆောင်ပေးရန် လူမှုပဋိညာဉ်အဖြစ်ဖြင့် အုပ်စိုးသူအား စည်းနှောင်ထားကာ တာဝန်ရှိစေပါသည်။ (An. III. 149; Dn.III. 58-79; Bartles–Smith et al. 2020, 393; Jayatilleke 1967, 540)

ဦးစွာ ဗုဒ္ဓဘာသာက အုပ်စိုးသူမင်းတို့ကို မည်သို့ တရားမျှတစွာ အုပ်ချုပ်ရမည်၊ အခြားနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းအောင် မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်ကို လမ်းညွှန်မှုပေးပြီး ဤနည်းအားဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ ဆူပူမငြိမ်သက်မှု အလားအလာမရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အုပ်စိုးသူမင်းက ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများကို အကျယ်ပြန့်ဆုံး လုံခြုံမှုပေးရန် တာဝန်ကို အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်၊ (အဘယဒါန - အိန္ဒိယ အစဉ်အလာ အတော်များများတွင်တွေ့ရသော အယူအဆ)ဟုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အုပ်စိုးသူမင်းက ၎င်း၏ ပြည်သူများကိုပေးသည့် ဤလက်ဆောင်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးထက်ပင် ပိုမိုကြီးမားသည့် တန်ဖိုးရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Kilby 2021) နိုင်ငံနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းအဆင့်တွင် စစ်ပွဲဟူသည် အုပ်စိုးသူတို့က ဤလက်ဆောင်ကိုပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်းအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ ထိန်းမနိုင် သိမ်းမရလောက်အောင် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ် အမြတ်ထုတ်မှုတို့သည် ပဋိပက္ခကို မီးထိုးပေးနိုင်သော ရာဇဝတ်မှုနှင့် လူထုကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုတို့၏ အဓိကအကြောင်းရင်းများအဖြစ် ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ်လာ ဒဏ္ဍာရီဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်တွင် အုပ်စိုးသူမင်း၏ တာဝန်များထဲမှ တစ်ခုကို လျစ်လျူရှုခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုများ ဖြစ်ပွားလာပြီး ဤနည်းအားဖြင့် စစ်ပွဲအထိ ဆင့်ကဲ အကျိုးဆက်များကို ဖြစ်စေနိုင်ပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ (Dn. III. 64; ဤစာအုပ်မှ Harris 2021)

နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် အုပ်စိုးသူမင်းသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်သာ တူညီမျှခံစားရန် ကောင်းမွန်သော အလုပ်များကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိပြီး ယခုခေတ် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းနှင့် ဆင်တူသည့် အချက်ဖြစ်သော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ခြင်း မပြုရန်လည်း တာဝန်ရှိပါသည်။ (Jayatilleke 1967; 557; Dias and Gamble 2010, 18) စက္ကဝတ္တိမင်းသည် အင်အားကြီးသော အဂ်ီလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော စစ်တပ်ရှိသော်လည်း အလားအလာရှိသော ရန်သူများကို အကြမ်းဖက်သောနည်းလမ်းဖြင့် အနိုင်ယူခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ပြီး ဆွေဆောင်မှုရှိသော တရားမျှတခြင်းအစွမ်း (ပါဝါအပ္ပေါ) ဖြင့် အောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ (Dn. III. 58-79; Bartles–Smith et al. 2020, 393-394) သို့သော်လည်း ဤဒဏ္ဍာရီလာ စံနှုန်းများကို လူသားအားလုံး တရားနှင့်အညီ ကျင့်ကြံကြသော ယခင်အခါ ရွှေခေတ်တွင်သာ ရရှိနိုင်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့နေထိုင်ရာ တရားဓမ္မကျင့်သုံးမှု လျော့ကျလာသောခေတ်တွင် မဖြစ်နိုင်ဟု ဗုဒ္ဓဘာသာက ဝန်ခံထားပါသည်။ (Sugiki 2020; Natlier 1991) ထို့ကြောင့် အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရမင်းတို့သည် ရံဖန်ရံခါတွင် ဆင်ဆင်ခြင်ခြင်ဖြင့်

အင်အားအသုံးပြုခြင်း၊ အကြမ်းပတမ်းပြုရခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ရခြင်းတို့ကို ၎င်းတို့၏ ပြည်သူအများအား ကာကွယ်ရန် မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရပြီး အဟန့်အတားဖြစ်စေရန်နှင့် မတတ်သာသည့်အဆုံး နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် အသုံးပြုရန် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ကို ထားရှိရန် မျှော်လင့်ခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာက သိရှိနားလည်ထားပါသည်။ (Jenkins 2017, 162; Keown 2014, 666) ထို့ကြောင့် ထိုးစစ်ဆင်သော စစ်ပွဲမျိုးကို ပြစ်တင်ရှုံ့ချသော်လည်း ခုခံကာကွယ်သော စစ်ရေး စွမ်းဆောင်နိုင်မှုကိုမူ လိုလားပါသည်။ ထို့အပြင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ထေရဝါဒသုတ္တန်များတွင် တွေ့ရသော အုပ်စိုးသူ မင်းကောင်းမင်းမြတ်တစ်ဦး၏ ဂုဏ်ရည် ဆယ်ပါးဖြစ်သော ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း၊ သီလစောင့်ထိန်းခြင်း၊ ရက်ရောခြင်း၊ ရိုးသားခြင်း၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့ခြင်း၊ ဘာသာရေးကိုကျင့်သုံးခြင်း၊ ဒေါသထိန်းနိုင်ခြင်း၊ သနားခွင့်လွှတ်ခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို Gethin က ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ (Gethin 2014, 73)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ရှေးခေတ် အိန္ဒိယနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် တင်းမာမှုများ မြင့်တက်လာသည့်အခါများတွင် သိသာထင်ရှားသော လက္ခဏာတစ်ခုမှာ စစ်ပွဲ အလားအလာကို မလိုလားခြင်းသည် ပထမနေရာ၌ရှိပြီး ဖြစ်နိုင်သ၍ စစ်ပွဲကို ရှောင်လွှဲနိုင်မည့် ရွေးချယ်စရာများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှာဖွေကြိုးပမ်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Jenkins 2017, 161; Singh 2017, 321) Kautilya ၏သက္ကတနိုင်ငံရေးကျမ်း အာသသ္ထတ္တရ (Arthaśāstra) တွင် ပြည်နယ်အချင်းချင်း တင်းမာမှုများကို ဖြေရှင်းရန် သင့်လျော်သော ဥပါယ်နည်းလမ်းများ (ဥပယ) ကို (၄)မျိုး ခွဲပေးထားပါသည်။ ထိုလေးခုထဲတွင် တစ်ခုတည်းကသာ အင်အားသုံးခြင်းပါဝင်ပြီး ယင်းတို့ မှာ ရင်ကြားစေ့ဖျန်ဖြေခြင်း (သာမ)၊ ပေးကမ်းခြင်း (ဒါန)၊ အင်အားသုံးခြင်း (ဒဏ္ဍ) နှင့် ဖြိုခွဲပစ်ခြင်း (ဘေဒ)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (Singh 2017, 310; Sugiki 2020b, 15) ထိုနည်းလမ်း (၄)သွယ် အတူပေါင်းကာ သံခင်းတမန်ခင်းနှင့် သူလျိုလုပ်ခြင်းအပါအဝင် နည်းလမ်းများစွာကို လွှမ်းခြုံ အကျုံးဝင်စေပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကိုမသုံးဘဲ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် ယခုခေတ်တွင် နိုင်ငံအတော်များများက ယင်းတို့ထဲမှအချို့ကို ပေါင်းစပ်၍ မျိုးကွဲအဖြစ် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲမျိုးဆက်သစ်အဖြစ် မျှော်မှန်းအသုံးပြုနေကြပါသည်။

စစ်ပွဲအခြေအနေတည်ရှိမှု မတိုင်မီနှင့် ဖြစ်ပွားပြီးနောက်တို့တွင် အကြမ်းဖက်မှုနောက်ဆုံး နည်းလမ်းမပါဘဲ ရည်မှန်းချက်များ ရရှိရေးအတွက် ကရုဏာနှင့် ပညာကို မည်သို့ အသုံးပြုနိုင်ကြောင်းပြသရန် ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများက ဤလက်တွေ့အသုံးတည့်သော နည်းလမ်းများကို ပြုပြင်မွမ်းမံပြီး အခြားရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသုံးပြုရန် ညှိယူဖန်တီးပါသည်။ (Sugiki 2020b, 17) စစ်ပွဲကိုရှောင်ရှားရန် အုပ်စိုးသူမင်းသည် ရဟန်းပြုနိုင်ပါသည်။ ထွက်ပြေးခြင်းကို ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ စစ်ကိုရှောင်ရန် လက်နက်ချအညံ့ခံနိုင်ပါသည်။ (Sugiki 2020b, 4; Jenkins 2010a, 65; Jat. II. 224-226) ပြင်းထန်မှုနည်းပါးသော ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းများထဲတွင် ရန်သူနှင့် မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်း၊ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာပေး၍ပြေငြိမ်းစေခြင်း၊ အင်အားကောင်းသောစစ်တပ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသောနိုင်ငံများနှင့် အခိုင်အမာ မဟာမိတ်ပြုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Jenkins 2010a, 66) အုပ်စိုးသူမင်း၏ တရားမျှတမှု ဂုဏ်သတင်းကလည်း ရန်သူကို အလားတူ ရှိန်သွားစေနိုင်ပြီး တိုက်ခိုက်မှုပြုမလာ အောင် ဖျောင်းဖျ တားဆီးနိုင်ပေသည်။ သို့မဟုတ် တန်ခိုးကြီးသော နတ်များကဲ့သို့ သဘာဝလွန်

အင်အားစုများ၏ ဝန်းရံကူညီမှုကို ရယူနိုင်သည့်အပြင် တရားမျှတသောမင်းသည် မိမိရန်သူကို ၎င်း၏နည်းလမ်းများ မှားယွင်းနေကြောင်းကို ပြသပြီး တရားပင် ဟောကြားနိုင်ပါသည်။ (Sugiki 2020b, 6-8)

အသောကမင်းအကြောင်း ဥပမာများ

အချို့သော အုပ်စိုးသူမင်းများသည် စက္ကဝတ္တိမင်းကို အတုယူကျင့်သုံးရန် အခြားသူများထက် ပို၍ အထူးကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသည်။ သို့မဟုတ် ထိုသို့လုပ်ဆောင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဘီစီ သုံးရာစုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာပြန့်ပွားအောင် အကြီးအကျယ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော အသောကမောရိယမင်း (C. 304 -232 BCE) ကို သမိုင်းတွင် အထူးတလည်စံပြုထိုက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုရင်အဖြစ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် မှတ်ယူခဲ့ကြပါသည်။ (Harvey 2000, 253) လူတစ်သိန်းကျော် အသတ်ခံရပြီး တစ်သိန်းခွဲ အိုးပစ်အိမ်ပစ် ထွက်ပြေးခဲ့ရသော ဘီစီ(၂၆၂)တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ကာလင်္ဂစစ်ပွဲ (ယခုခေတ် ဩရိဿ)ကို အောင်နိုင်ပြီးနောက် အသောကမင်းသည် နောက်ထပ် ကျူးကျော်အောင်နိုင်မှုကို စွန့်လွှတ်ကြောင်း လူသိရှင်ကြားကြေငြာခဲ့ပြီး ၎င်း၏ လူသိများထင်ရှားသော (၁၃)ခုမြောက် ကျောက်စာတိုင်သည် ဆိုးရွားလှသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျိုးဆက်များအတွက် ၎င်း၏နောင်တနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ (Roy 2012, 50; Singh 2017, 268-270)

အသောကမင်း၏ စစ်ပွဲကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်းသည် အကြွင်းမဲ့မဟုတ်ချေ။ ၎င်းသည် အင်အားကြီးမားသော စစ်တပ်ကြီးကို ဆက်လက်ထားရှိပြီး တောတွင်းသားများအား နိုင်ငံကို ဒုက္ခပေးခြင်း မပြုလုပ်ရန်နှင့် လုပ်ခဲ့လျှင် လက်တုံ့ပြန်နှိမ်နင်းမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် သတိပေးခဲ့ပါသည်။ (Singh 2017, 270) ထို့အပြင် ယခင်က ၎င်းတိုက်ခိုက်ခဲ့သောစစ်ပွဲများနှင့် အိန္ဒိယတိုက်ငယ် တစ်ခုလုံးနီးပါးကို ၎င်း၏ ဩဇာအောက်သို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည့် ၎င်း၏ အမိန့်ပေး ကွပ်ကဲမှုအောက်ရှိ အင်အားကြီးမားလှသော စစ်တပ်ကြီးတို့ကြောင့်သာလျှင် ၎င်းကို သနားကြင်နာတတ်သော အာဏာရှင်တစ်ဦးအဖြစ် ပုံရိပ်တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပုံရပါသည်။ (Jenkins 2017, 172-173)

အသောက၏ ကျောက်စာများတွင် ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်သော သည်းခံနိုင်စွမ်းနှင့် အခြားသော လူများနှင့် တိရစ္ဆာန်များ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုအပေါ် စိတ်ထိခိုက်ခံစားလွယ်မှုတို့ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ (Draper 1995, 196-197) အသောကမင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အခြားသော ကျယ်ပြန့်သည့် အိန္ဒိယကိုယ်ကျင့်သီလတို့ကို အင်ပါယာဥပဒေများအတွင်း စနစ်တကျ စုစည်းပေါင်းရုံးခဲ့ပါသည်။ ဤတရားတို့သည် ရေရှည် တည်တန့်ခိုင်မြဲခဲ့ခြင်းမရှိဘဲ သက်တမ်းတိုတောင်းခဲ့သော်လည်း ပြည်တွင်းပြည်ပ ဆက်ဆံရေးတို့အပေါ် လွှမ်းမိုးခဲ့ပြီး လူသားတို့နှင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ မွန်မြတ်သန့်စင်သော ဘဝကို လေးစားမှုရှိရန်အပြင် အားလုံးအပေါ် လူသားဆန်စွာနှင့် တရားမျှတစွာဆက်ဆံရန် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ (၁၉၇) အသောကမင်း၏ ကျောက်စာများတွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် ပတ်သက်သောစည်းမျဉ်းများ မပါရှိသော်လည်း ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူ သဘောတရားများဖြစ်သည့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှု၊

ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းတို့ကို ရှေ့ဆောင်အဖြစ် စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သူဖြစ်ပြီး ထိုမူများပေါ် အခြေခံကာ ယနေ့ခေတ် IHL နှင့် လူ့အခွင့်အရေးစနစ်တို့ကို တည်ဆောက်ထားသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းသည် ယနေ့တိုင် အာရှတလွှားနှင့် စင်စစ်အားဖြင့် ကမ္ဘာတဝှမ်းရှိနိုင်ငံများနှင့် သက်ဆိုင်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ (၂၀၅-၂၀၆)

နိုင်ငံအစိုးရများသည် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်လိုက်နာရမည့် IHL စည်းမျဉ်းများကို အတည်ပြုလက်မှတ်ထိုးခြင်း၊ အများသိရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့အပြင် ၎င်းတို့၏ ဥပဒေစနစ်များတွင် ယင်းကို ပေါင်းစပ်ခြင်းအတွက် အဓိကတာဝန်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အာရှနိုင်ငံများ၏ အစိုးရများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အများအပြားအပေါ်တွင် အရေးပါသော လွှမ်းမိုးမှု ဆက်လက်ရှိနေသည်ဆိုသောအချက်ကြောင့်လည်းကောင်း အာရှနိုင်ငံဖွဲ့စည်းမှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အရေးပါမှုသည် အလွန်သက်ဆိုင်နေပါသည်။ (Frenth 2015; 383; Jayatilleke 1967, 544-448) စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းသည် ကမ္ဘာတွင် ရှေးအကျဆုံးနှင့် အဓွန့်အရှည်ဆုံး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (Jayatilleke 1967, 451) ဒိုမီနီကန်တို့ကဲ့သို့သော ဘာသာရေးဂိုဏ်းများအပါအဝင် ကက်သလစ်ဘုရားကျောင်းများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်များနှင့် IHL တွင် ပါဝင်သည့် တရားမျှတသော စစ်ပွဲအခြေခံမူများကို ချမှတ်ရာတွင် အကူအညီပေးခဲ့သကဲ့သို့ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းသည် နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံမူသဘောတရားများကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအဆင့်ရောက်အောင် ဆောင်ရွက်ရာ၌ ကမ္ဘာအနှံ့ဖြစ်စဉ်၏ အစောပိုင်းကာလ အဆင့်တစ်ခုကို ရှေ့ဆောင်ခဲ့သော ၁အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ (Jayatilleke 1967, 549, 557; Dias and Gamble 2010, 16)

ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအချို့၏ စစ်ပွဲများအတွက် ပိုမိုကိုက်ညီသောအချက်များ

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်ကို စွန့်ခွာတောထွက်ကျင့်သုံးခြင်း မူလသဘောမှ စတင်ပြီး အာရှတိုက်၏ အရေးအပါဆုံး ဘာသာရေးအဖြစ်သို့ ကျယ်ပြန့်လာသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အစောပိုင်း ထေရဝါဒပါဠိကျမ်းစာများတွင် တွေ့ရသော အဆုံးအမ ဗဟိုချက်နှင့် ခေတ်ပြိုင်ဂိုဏ်းများ၏ ကျမ်းစာများမှ စတင်လာပြီး ဘာသာရေး၊ ဒဿနနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအပြောင်းအလဲအမျိုးမျိုးရှိသည့် မဟာယာနနှင့် ဝဇ္ဇရယာနဂိုဏ်း ရေစီးကြောင်းများစွာအဖြစ်သို့ အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပါသည်။ (French 2015, 835-836) မဟာယာနနှင့် ဝဇ္ဇရယာနဗုဒ္ဓဘာသာသည် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာထက်ပို၍ အချို့အပိုင်းများတွင် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ဇောင်းပေးမှုများ ရှိသောကြောင့် တစ်ခုတည်းသော တန်ဖိုးထားမှုစနစ်အတွင်း အကြမ်းမဖက်သည့် သံဃာ့စံနှုန်းနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များအကြား တင်းမာမှုကို ဤနည်းလမ်းဖြင့် ဖြေရှင်းပေးခဲ့ပါသည်။ (Schmithausen 1999, 62; Sinclair 2014, 152) ဤနည်းအားဖြင့် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် အထူးသဖြင့် အုပ်စိုးသူမင်းများအား ပိုမို ပွင့်လင်းသော တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်းနှင့်အတူ စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများကို နှစ်မြို့ပ်ပြီး ပိုမို တက်ကြွသည့် ဘာသာရေးအခန်းကဏ္ဍကို ရရှိစေခဲ့ပါသည်။ (Schmithausen

1999, 62) သာဓကအားဖြင့် ကိုးရီးယားတွင် ရဟန်းတော် Won Gwang(c. 541-530) က သာမန်လူများအတွက် စစ်ရေးနှင့်ပတ်သက်သော ကျင့်သုံးရန် သီလ(၅)ခုကို ဟောကြားခဲ့ရာ "ပထမဦးဆုံးအချက်မှာ ဘုရင်အပေါ် သစ္စာရှိစွာအမှုထမ်းရန်၊ စတုတ္ထမြောက်အချက်မှာ စစ်ပွဲတွင် ဆုတ်ခွာခြင်း မပြုရန်နှင့် ပဉ္စမမြောက်အချက်မှာ လက်လွတ်စပယ် မဆင်မခြင် သတ်ဖြတ်ခြင်းမပြုရန်" တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (Ahn 1989, 19; Schmithausen 1999, 54-55)

အချို့ဘုန်းတော်ကြီး ဂိုဏ်းများသည် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်းပင်ရှိပြီး ကိုယ်ခံပညာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုတွင် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြ ဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။ (Lorge 2011) ကျူးကျော်မှု၊ စစ်ပွဲများနှင့် လုယက်တိုက်ခိုက်မှုများကို တုံ့ပြန်ရန် ဘုန်းတော်ကြီး တိုက်ခိုက်ရေးတပ်များသည် အလယ်ခေတ်တွင် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ကိုးရီးယားနှင့် တိဘက်တို့အပြင် ဥပမာများ မကြာသေးမီက တရုတ်-ဂျပန် (Sino- Japanese) စစ်ပွဲအတွင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ (Jerryson, 2017, 60; yu 2013; Schmithausen 1999, 52)

အနောက်တိုင်း၏ တရားမျှတသော စစ်ပွဲအစဉ်အလာနှင့် နောက်ပိုင်းပေါ်ပေါက်လာသော IHL တို့သည် အချိန်ကာလ ကြာညောင်းလာသည်နှင့်အမျှ ယေဘုယျအားဖြင့် အထိန်းအချုပ် လျော့ရဲမှု နည်းပါးလာသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်အင်အားအသုံးပြုခြင်းနှင့် တရားမျှတသော စစ်ပွဲအယူအဆတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ရံဖန်ရံခါ ပိုမို ပွင့်လင်းလာပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် တရားမျှတသောစစ်ပွဲ၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ

ဗုဒ္ဓဘာသာလာ တရားမျှတသော စစ်ပွဲဝိသေသလက္ခဏာများနှင့် ပတ်သက်၍ တွေးခေါ်သုံးသပ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုနေထိုင်ကြသော နိုင်ငံများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ပိုမိုနီးစပ်ကြသောနိုင်ငံများတွင်ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပါသည်။ (Jerryson 2010; Prydenlund 2017c, 27) ဤသို့တွေးခေါ်ခြင်းသည် ဩဂတ်စ်တင်း (Augustine) သက်ရှိထင်ရှားရှိခဲ့သော ကာလက ခရစ်ယာန်များကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ အခြားနိုင်ငံများမှ ကျူးကျော်ခြင်း သို့မဟုတ် ကိုလိုနီပြု ကျူးကျော်ခြင်းစသည့် ၎င်းတို့၏ ရှင်သန်ရပ်တည်မှုအပေါ် ခြိမ်းခြောက်မှု ကျရောက်လာပြီဟု မြင်ကြသောအခါ စစ်အင်အားအသုံးပြုခြင်းအတွက် ဘာသာရေးအရ တရားဝင်မှုကို ရှာဖွေလေ့ ရှိတတ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ (Frydenlund 2017c, 29) ထို့အပြင် ဤတွေးခေါ်စဉ်းစားခြင်းက ပထမဆုံးသီလသိက္ခာပုဒ်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့် ရလာမည့် အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးရလဒ်များကို ထေပစ်ရန် ညွှန်ကြားချက်များနှင့် သိက္ခာပုဒ်ကိုယ်တိုင်ကို နှိုင်းယှဉ်ပြုလုပ်သည့် ရလဒ်ပေါ်တွင်လည်း ကြီးမားသော အလေးထားမှုကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ (Schmithausen 1999, 56-57)

အစောပိုင်းခေတ်၏ စစ်ပွဲအတွက် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်ကြောင်း အကြောင်းပြချက်များကို သီရိလင်္ကာ ဆင်ဟားလိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူရဲကောင်း ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း (၁၆၁-၁၃၇ BCE) က ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်ဆိုကာ တမီးလ်ဘုရင်ဧဠာရမင်းနှင့် စစ်ခင်းမှု သမိုင်းမှတ်တမ်းများ ဖြစ်သည့် ငါးရာစုတွင်ပေါ်လာခဲ့သော မူရင်းပါဠိကျမ်းဂန် မဟုတ်သော မဟာဝံသ၌ ဖော်ပြထားပါသည်။ (Harvey 2000, 255-256) ဥပမာအားဖြင့် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းသည် သူ၏

တပ်ကို အနုရာဓပူရမြို့သို့ စစ်ချီသည့်အခါ ရဟန်းငါးရာကိုပါ ၎င်းနှင့်အတူ ပင့်ဆောင်သွားပြီး ၎င်း၏ လှံထဲတွင် ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော်ကို ထည့်သွင်းမြုပ်နှံထားကြောင်းဆိုပါသည်။ (Singh 2017, 469)

မဟာယာနနှင့် ဝဇ္ဇရယာနဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလသိက္ခာပုဒ်များကို ကြုံတွေ့ရသည့် အခြေအနေပေါ်၌ မူတည်၍ သော်လည်းကောင်း၊ လက်တွေ့အကျိုးကို တွက်ဆ၍ သော်လည်းကောင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ကြသောကြောင့် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာထက် အကြမ်းဖက်မှုကို အသုံးပြုခြင်းများနှင့် ပတ်သက်လျှင် ပိုမိုလွတ်လပ်သည့် အယူဝါဒ ဖြစ်ပါသည်။ (Keown 2005, 18) ၎င်းတို့၏ ကျမ်းစာများတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်လိုသော ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ္တ၏ ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျိုးမဖက်သော သတ်ဖြတ်ခြင်း အယူအဆပါဝင်ပြီး၊ ဤအယူအဆသည် တစ်စုံတစ်ဦး၏ အိမ်နီးချင်းကို ချစ်မြတ်နိုးမှုကြောင့် မတော်မတရားပြုသူတို့အပေါ် သေစေလောက်သော အင်အားကို အသုံးပြုခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်နိုင်သည်ဆိုသော အစောပိုင်းကာလ ကက်သလစ်တို့၏ တရားမျှတသော စစ်အတွေးအခေါ်နှင့် ဆင်တူယိုးမှားဖြစ်ပါသည်။ (Jayasuriya 2009, 424)

ကရုဏာကိုအခြေခံ၍ သတ်ခြင်းအမှုပြုခြင်းကို အစောပိုင်း မဟာယာနလာ ဩဇာကြီးမားသော ဥပါယ-ကုသလသုတ် (Upāya-kauśalya Sūtra, Skill-in-Means Sutra) တွင် ဖော်ပြထားသည်ကို လူသိများကြပါသည်။ ထိုဥပါယ-ကုသလသုတ်တွင် ဘုရားလောင်းသည် ပင်လယ်ရေကြောင်းသွားသင်္ဘော၏ မာလိန်မှူးဖြစ်ပြီး သင်္ဘောတွင် လိုက်ပါလာသော ခရီးသည်များနှင့် သင်္ဘောသားများကို သတ်မည့် လူသတ်သမား တစ်ယောက်ကို သတ်ခဲ့သည်။ ဤသို့သတ်ခြင်းကြောင့် ရလာမည့် အကုသိုလ်ကံ၏ အပြစ်များကို ၎င်းကခံယူလိုက်ပြီး လူသတ်မှုကျူးလွန်တော့မည့် လူသတ်သမားကိုလည်း ပို၍ဆိုးရွားသော မကောင်းမှုများ မပြုလုပ်နိုင်ရန် ကယ်တင်ခဲ့ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021) အခြားသူများကို ကယ်တင်ရန် သင်္ဘောမာလိန်မှူးသည် ၎င်းငရဲကျနိုင်ခြေကို လက်ခံခဲ့ခြင်းနှင့် ထိုသို့စိတ်ပိုင်းဖြတ်မှုကြောင့် ၎င်း၏စိတ်သည် အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းရှင်းနေသည့်အတွက် ၎င်းသည်ငရဲကိုမကျခြင်း သို့မဟုတ် ကျလျှင်လည်း ခေတ္တမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။

အခြားသော မဟာယာနကျမ်းစာများက ပိုပြီး တည့်တည့်ရှင်းရှင်းဆိုပေသည်။ (Schmithausen 1999, 57-59) ဥပမာ- လူသိများထင်ရှားသော မဟာနိဗ္ဗာနသုတ်တွင် ပြဆိုသည်မှာ မဟာယာနဘာသာဝင်တို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်အတွက် လက်နက်များသုံးပြီး သတ်ဖြတ်ခြင်းပြုရမည်ဆိုလျှင်ပင် သိက္ခာပုဒ်များကို လိုက်နာခြင်းထက် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကာကွယ်ရန်က ပိုအရေးကြီးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Schmithausen 1999, 57-58, Bictoria 2022)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ တရားမျှတသောစစ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အရှင်းလင်းဆုံး၊ လိုရင်းအကျဆုံး ရှင်းလင်းချက်ကို လေးရာစုနှင့် ခြောက်ရာစုနှစ်များအတွင်း အိန္ဒိယတွင်ရေးသားခဲ့သော မဟာယာနအရိယသစ္စကပရိဝတ္တ (Ārya-satyaka–parivarta, သစ္စာစကားပြောသူ၏ မြင့်မြတ်သောတရားတော်)တွင် တွေ့ရပါသည်။ (Sugiki 2020a, 2; Bartles – Smith et al. 2020, 374)

စစ်ပွဲလမ်းညွှန်ချက်နှင့် ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာတရားအများစုသည် ကျယ်ပြန့်ပြီး စုစည်းရခက်သော ကျမ်းဂန်တို့တွင် ပုံနှံနေပြီး အရိယသစ္စကပရိဝတ္တသုတ်တွင် အုပ်စိုးသူမင်းများအတွက် နိုင်ငံခြားကျူးကျော်စစ်ကို မည်သို့ရင်ဆိုင်ရမည်ကို စာပိုဒ်အတိုအနည်းငယ်မျှနှင့် အကြံပြုဖော်ပြထားပါသည်။ ဇာတကဇာတ်တော်များနှင့် အခြား ကျမ်းရင်းပိဋကတ် ကျမ်းဂန်များအတိုင်း စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရန် တရားစောင့်သောမင်းသည် ရန်သူကို မိတ်ဆွေဖြစ်အောင် လုပ်ခြင်း၊ ရန်သူတို့အား လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများပေးခြင်း၊ အခြားနိုင်ငံများနှင့် မဟာမိတ်ပြု၍ ထိုရန်သူအား ခြိမ်းခြောက်ခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်ရန် အကြံပြုထားပါသည်။ (Sugiki 2020a, 11; Zimmermann 2000, 190–191)

ဝဇြရယာန၏ ကာလစကြတန္တရ Kālacakra-tantra ကလည်း တရားသောစစ်နှင့် ပတ်သက်သော အတွေးအခေါ်အချို့ကို ရှင်းလင်းစွာပြဆိုထားပါသည်။(၁၁)ရာစု အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ရေးသားခဲ့သော ဤကျမ်းစာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မူဆလင်ကျူးကျော်သူတို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်အောက် ကျရောက်ခဲ့ချိန် ဒဏ္ဍာရီလာ ရှမ်ဘလ (Shambhala) ဟိမဝန္တာဘုရင့်နိုင်ငံကို တိုင်းတပါး မလက်ခ (mleccha) စစ်တပ်ကျူးကျော်မှု ကြုံတင်ဟောကိန်းထုတ်ထားပြီး စက္ကဝတ္တိမင်းက ကျူးကျော်သူများအား ချေမှုန်းအောင်နိုင်ပုံနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအား စောင့်ရှောက်ပုံတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ (Sinclair 2014, 158; Schmithausen 1999, 58) တန္တရဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဇာတကဇာတ်တော်များနှင့် အရိယသစ္စကပရိဝတ္တသုတ်တို့တွင် ပါဝင်သကဲ့သို့ စစ်အင်အားအသုံးပြုရန်အတွက် လိုအပ်သည့် ကြိုတင်သတ်မှတ်ချက်များ ပါဝင်ပါသည်။ စစ်ပွဲကို ဖြေရှင်း၍မရ အလွန်ခက်ခဲသော အကြမ်းဖက်လာသည့်ရန်သူအား နောက်ဆုံးသုံးရသည့် နည်းလမ်းအဖြစ်သာ တိုက်ခိုက်ရမည်ဖြစ်ပြီး ရန်သူကို မုန်းတီးခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ စည်းစိမ်ဥစ္စာများကို လုယူလိုစိတ်ကြောင့်မဟုတ်ဘဲ တိုင်းပြည်ကိုကာကွယ်လိုသောဆန္ဒ၏ စေတနာစေ့ဆော်မှု သက်သက်သာ ဖြစ်ရပါမည်။ (Sinclair 2014, 160) ထို့ကြောင့် မဟာယာနနှင့် ဝဇြရယာနကျမ်းစာများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများစိတ်ကို ပို၍လွှမ်းမိုးထားနိုင်ပေသည်။

စစ်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် လမ်းညွှန်ထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများသည် နက်နဲသော ယုံကြည်မှုများနှင့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများအထိ ကျယ်ပြန့်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယ ဝဇြရယာနဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သောစာပေများသည် တန္တရဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သောကျမ်းစာများ၌ အကျယ်တဝင့်ရေးသားထားချက်များနှင့် မွန်ဂိုတို့၏ ခြိမ်းခြောက်မှုရန်ကို တွန်းလှန်ရန် ဘာသာရေးကျင့်စဉ်အစီအမံများကို အသေးစိတ်ပြင်ဆင်ပြုလုပ်ခဲ့သောကြောင့် Sokdokpa (မွန်ဂိုတွန်းလှန်သူ) ဟု သိကြသော တိဘက်ရေးရာကျမ်းကျင်သူတစ်ဦးဖြစ်သည့် Lodro Gyeltsen (1552–1624) တို့ထက် များစွာသာလွန်ပါသည်။ (Sinclair 2014, 150; Dalton 2011, 133–134) အကြမ်းမဖက်သည့်နည်းလမ်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် သဟဇာတဖြစ်ကာ တွဲဖက်အသုံးပြုနိုင်သောကြောင့် အကြမ်းမဖက်သည့်နည်းလမ်းများကိုအသုံးပြုခြင်းသည် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို ဆွဲဆောင်မှုရှိပြီး စစ်ပွဲကို တားဆီးကာကွယ်ရန် အသုံးတည့်သော နည်းလမ်းများတွင် မှော်ဆန်သော သို့မဟုတ် သဘာဝလွန်အင်အားများကို အသုံးပြုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Debreczeny 2019; Van Schaik 2020, 89)

အပိုင်း (၄) ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့အရ စစ်ပွဲအတွင်း အကြမ်းဖက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်း

စစ်ပွဲအတွင်း ကံနှင့်စေတနာ

စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် စစ်ပွဲသည် မတတ်သာသည့်အဆုံး နောက်ဆုံးနည်းလမ်း (ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ်)တို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ဆိုထားသည်ကို ဆန်းစစ်ပြီးသည့်နောက် ဤဆောင်းပါး၏ ဒုတိယတစ်ဝက်က စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း (ယုစ်အင်ဘဲလို သို့မဟုတ် IHL)နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ဆိုထားသည်နှင့် စစ်သည်များ ကိုယ်တိုင် ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရသော အကျပ်အတည်း ပြဿနာများကို လေ့လာထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များ၏ အဓိက စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုမှာ စစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းတို့တွင် အကုသိုလ်ကံများ တိုးပွားလာနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိခိုက်နာကျင်အောင်လုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်လာသော အကုသိုလ်ကံ၏ ပမာဏသည် ထိခိုက်နာကျင်စေလိုသော ဆန္ဒ၏ ပြင်းပြမှု၊ အသုံးပြုသည့် အားစိုက်ထုတ်မှုပမာဏ အပါအဝင် လုပ်ဆောင်မှု၏ သဘာဝနှင့် ထိုလုပ်ဆောင်မှုကို ခံလိုက်ရသူ၏ သဘာဝ နှစ်ခုလုံးတို့အပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ (Singh 2017, 254) အကျယ်တဝင့် ယေဘုယျပြောရလျှင် သူတော်ကောင်းတစ်ဦးကို ထိခိုက်နာကျင်အောင်ပြုခြင်းက လူဆိုးတစ်ဦးကို ထိခိုက်နာကျင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းထက်၊ လူသားတစ်ဦးကို ထိခိုက်နာကျင်အောင်ပြုခြင်းက တိရစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို ထိခိုက်နာကျင်အောင် ပြုခြင်းထက်၊ ကြီးမားသောတိရစ္ဆာန်ကို နာကျင်အောင်ပြုခြင်းက သေးငယ်သောတိရစ္ဆာန်ကို နာကျင်အောင်ပြုခြင်းထက် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာ ပြဋ္ဌာန်းမှုနှင့် ပိုမိုကြီးမားသော အားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုတို့ကြောင့် ပို၍ဆိုးပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021) ရန်သူ၏ စစ်မှန်သော သို့မဟုတ် တွေ့မြင်ရသော ကိုယ်ကျင့်တရား ဇာတိရုပ်သည် စစ်ပွဲတွင် အမှန်တကယ် များစွာသက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ ဇာတက ဇာတ်တော်များတွင် ဘီလူးများ သို့မဟုတ် မကောင်းဆိုးဝါးများကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းအတွက် တစ်စုံတစ်ရာဖော်ပြခြင်းမရှိဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေခြင်း သည် ၎င်းတို့၏နိမ့်ကျလွန်းလှသော ကျင့်ဝတ်သီလအဆင့်အတန်းကြောင့်ဖြစ်ပုံရပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် ရံဖန်ရံခါ အခြားသူများကဲ့သို့ပင် လက်တွေ့ဘဝတွင် ရန်သူများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်နိုင်ရန် မကောင်းဆိုးဝါးပူးကပ်သည်မျိုး သို့မဟုတ် လူမဆန်ခြင်းမျိုးဖြစ်လေ ရှိနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို အကြံပြုထားပါသည်။ (Jenkins 2017, 163-164)

အရေးပါသည်မှာ စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများအတွက် ကံအကျိုးဆက်သည် ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်ရန် စေ့ဆော်သည့် အရင်းခံအကြောင်းတရားများနှင့် ဥပမာရန်သူကို မသန်မစွမ်းဖြစ်စေလိုခြင်းလော သို့မဟုတ် သေစေလိုခြင်းလောဟူသည့် ၎င်းတို့ အင်အားအသုံးပြုသည့် အခိုက်အတန့်တွင်ထားရှိသော တိကျသည့် စေတနာရည်ရွယ်ချက် နှစ်ခုလုံးအပေါ် မူတည်ပါသည်။ ထို့နည်းတူစွာ ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သည့်အတိုင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး၏ သေခါနီးဖြစ်သောစိတ် (မရဏစိတ္တ) သည်၎င်းအား မည်သည့်ဘဝ၌ ပြန်လည်မွေးဖွားမည်ဆိုသည့် လာမည့် နောက်ဘဝနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်အရေးပါပေသည်။ (Jenkins 2017, 144) စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် သက်ရှိ တစ်စုံတစ်ဦးကို

သေစေရန် သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေရန် ပြုရတော့မည်ဆိုလျှင် စင်ကြယ်နိုင်သမျှ စင်ကြယ်ပြီး အတတ်နိုင်ဆုံး ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သော စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ရာ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ရွေးချယ်စရာ အကန့်အသတ်နှင့် အလွန်အမင်း စိတ်ဖိစီးမှု ကြီးမားပြီး ပြင်းထန်သော စိတ်ခံစားမှုများနှင့် လုပ်ကိုင်ရသည့် ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ဤသို့ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲပါသည်။

ထင်ရှားသည့် သုတ္တန်တစ်ခုတွင် ယောဓာဇီဝခြေလျင်တပ်သား သို့မဟုတ် ကြေးစားစစ်သားတစ်ဦးက ဗုဒ္ဓကို ဟိန္နျဝါဒလာအယူအဆအတိုင်း စစ်ပွဲတွင် ၎င်းသေခဲ့လျှင် နတ်ပြည်သို့ ရောက်မည်လောဟု မေးသည့်အခါ အကယ်၍ ၎င်း၏ စိတ်သည် နိမ့်ကျ၊ယုတ်မာပြီး သူ၏အတွေးတွင် "ဤသက်ရှိသတ္တဝါများ သေပါစေ၊ ချုပ်နှောင်ခံရပါစေ၊ ပျက်စီးပါစေ၊မတည်တံ့ပါစေနှင့်တော့"ဟု(တွေးပြီး) ပြုလုပ်လျှင် စစ်ပွဲသတ်ဖြတ်သော ၎ရဲသို့ ရောက်ရပေမည်ဟု ဗုဒ္ဓကဖြေကြားခဲ့ပါ။ (Sam. IV. 308–9; Sugiki 2020a, 8)

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများသည် စစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းတို့၏ စိတ်ကို အကုသိုလ်ဝင်ရောက်ခြင်းမှ အမှန်တကယ် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန်နှင့် ထိုသို့ တားဆီးခြင်းက မကောင်းသော ကံအကျိုးဆက်များကို ဖြေဖျောက်ပေးနိုင်သည်ဟူသည့် အယူအဆနှင့်ပြီး အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ ကွဲပြားသော အမြင်များရှိပါသည်။ (Keown 2014, 657, 670–671) ထေရဝါဒအဘိဓမ္မာ ကျမ်းစာများအရ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်အများစုဌ်ပင် ဥပန်သော အကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်း ပါဝင်နေသောကြောင့် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ကုသိုလ်စေတနာသက်သက်ဖြင့် သေစေရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ (Gethin 2004, 190) သို့သော်လည်း မဟာယာနကျမ်းစာ အတော်များများက စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများသည် ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာဖြစ်သော သို့မဟုတ် ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့် သတ်နိုင်သည်ဟု ခံယူထားပါသည်။ (Sugiki 2020a, 6–8) မည်သို့ဆိုစေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်သူများ၏ အကျိုးငှာ ၎င်းတို့ကြောင့် ဖြစ်စေသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို IHL နှင့်အညီ တတ်နိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ဆိုသည့် အချက်မှာ ရှင်းပါသည်။

IHLအရ စစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တစ်ဦးချင်းစီတွင် တာဝန်ရှိသကဲ့သို့ ၎င်းတို့ ပြုသည့်ကံအတွက်လည်း တစ်ဦးချင်းတွင် တာဝန်ရှိပါသည့်အပြင် ဥပဒေနှင့် မညီသော အမိန့်များကို လိုက်နာခြင်းသည် အကြောင်းပြချက် ဆင်ခြေတစ်ခုမဟုတ်ချေ။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပိုဒ် ၈၆(၁))

ကံဟူသည် စေတနာဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသီလများကို ချိုးဖောက်ရန် အမိန့်ပေးသူတို့သည် ကံ၏ အကျိုးဆက်ရလဒ်များအတွက် တာဝန်ရှိပြီး တနည်းအားဖြင့် ထိုသို့တာဝန်ရှိမှုသည် ၎င်းတို့၏အမိန့်ကို လက်တွေ့လုပ်ဆောင်သော စစ်သည်များ၊ ကွပ်ကဲမှုအဆင့်ဆင့်တွင် ပါဝင်နေသူများအားလုံးတို့ထက် ပိုပြီးကြီးမားပါသည်။ (Mn. II. 188; Harvey 1999, 280) စင်စစ်အားဖြင့် လေးရာစုနှစ်က ၎နွာရီရဟန်းဝသုဗန္ဓု၏ အဆိုအရ စစ်တပ်တွင်းရှိ စစ်သားများအားလုံးတွင် အုပ်စုလိုက် ပြုလုပ်သော ကံရှိသည်ဖြစ်သောကြောင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းအတွက် ၎င်းတို့ မျှဝေတာဝန်ရှိကြပါသည်။ (Harvey 2000, 254; Bartles –

Smith et al. 2020, 401)

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်သည်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာပေါ် အခြေခံသော မိမိကိုယ်မိမိ ပြန်လည်ဆန်းစစ်မှုသည် အနောက်တိုင်း တရားမျှတသော စစ်ပွဲ အစဉ်အလာ အပါအဝင် အခြားဘာသာရေးများနှင့် ကိုယ်ကျင့်သီလစနစ်တို့၏ ဝိသေသလက္ခဏာ ဖြစ်ပါသည်။ (Whetham 2011b, 71-72; Bartles – Smith 2022, 1745) စစ်သည်တို့၏ လုပ်ရပ်နောက်ကွယ်မှ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ မှားယွင်းနေလျှင် စည်းမျဉ်းများကို သေချာပေါက် လိုက်နာစောင့်ထိန်းလိမ့်မည်မဟုတ်ဟု Aquinas က သိရှိနားလည်ထားခဲ့ပြီး ယင်းအချက်သည် လုပ်ရပ်တစ်ခု၏ နောက်ကွယ်ရှိ စေ့ဆော်မှု အကြောင်းရင်း သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာဖြစ်ပြီး အပြုအမူ၏ အရေးပါဆုံးသော အဆုံးအဖြတ်နှင့် နိမိတ်လက္ခဏာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာကဲ့သို့ပင် ၎င်း၏တရားမျှတသောစစ်ပွဲ သီအိုရီ အယူအဆသည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို ထိန်းချုပ်သော ယုစ်အင်ဘဲလို (jus in bello)အသေးစိတ် စည်းမျဉ်းများထက် ယေဘုယျ အခြေခံမူ သဘောတရားများကိုသာ ပေးရသည့် အကြောင်းရင်းကို တစိတ်တပိုင်း ရှင်းပြနိုင်ပါသည်။ (Whetham 2011b, 71-72)

စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာတွင်ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL ကိုကျင့်သုံးခြင်း

စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးရန် အသုံးပြုသောလှည့်ကွက်များနှင့် ပရိယာယ်များအပြင် ဇာတကဇာတ်တော်များကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများက အကယ်၍ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားမည်ဆိုလျှင် အကြမ်းဖက်မှုများကို အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရန် မည်သို့ ထိုးထွင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း ပြပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် အတိတ်ဘဝများတွင် စစ်ပွဲကာလ ရှင်ဘုရင်၊ မူးမတ် သို့မဟုတ် လူသားအသွင် စစ်သည်တော် သို့မဟုတ် ဥပမာအားဖြင့် ဉာဏ်ပညာ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့်ယှဉ်သော ကရုဏာနှင့် မိမိကိုယ်ကို စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှုတို့ ပေါင်းစပ်ထားသော စစ်မြင်းကဲ့သို့ တိရစ္ဆာန်ပုံစံ စစ်သည်တော် အဖြစ် မကြာခဏ ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့ပါသည်။ (Jenkins 2017, 166-167) ဤအတိတ်ဘဝများတွင် ဘုရားလောင်း ဗောဓိသတ္တအဖြစ် စစ်ပွဲ၏ အကြမ်းဖက်မှုကို လျှော့ချရန် ၎င်း၏ ကြိုးပမ်းမှုသည် တကယ့်စစ်သည်များအတွက် အတုယူရန် ကြိုးပမ်းနိုင်သည့် စံနမူနာပြ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှု၏ ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုကို ပြဋ္ဌာန်းပေးပါသည်။ ထို့အပြင် ဤသို့သော ဇာတကဇာတ်တော်များကို ဘုရားစေတီများနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းနံရံများတွင် ထွင်းထုထားပြီး တစ်ကမ္ဘာလုံးမှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ သိရှိကြပြီး နှစ်ခြိုက်ကြသည်ဆိုသောကြောင့် IHL စည်းမျဉ်းများကို အသိပညာပြန့်ပွားအောင် မည်သို့ဖြန့်ဝေနိုင်ကြောင်း နည်းလမ်းရရှိနိုင်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Mendis 2021; ဤစာအုပ်မှ Wijenayake 2021)

လက်တွေ့မကျဟု ဆိုလျှင်ဆိုနိုင်သော်လည်း စစ်ပွဲတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းလာ ဥပမာတစ်ခုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သိကြားမင်းသက္ကာ၏ ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပါသည်။ အသုရာတို့ထံမှ ဆုတ်ခွာခဲ့သောအခါ သိကြားမင်းသည် အချို့ဌက်ကလေးများ၏ အသိုက်များကို သူ၏လှည်းဝင်ရိုးနှင့် ထိခိုက်မိနိုင်သည့် အန္တရာယ်ကို စိုးရိမ်၍ ၎င်း၏စစ်တပ်ကို ပြန်လှည့်ပြီး ရန်သူကို ပြန်လည်ရင်ဆိုင်ရန်

အမိန့်ပေးခဲ့ပါသည်။ (Sam. I. 224) ဤနေရာ၌ ကရုဏာတရားနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့အကြား ဟန်ချက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် ကရုဏာတရားက ပို၍ အရေးပါပြီး အပြစ်မဲ့သူတို့၏အသက်ကို အလေးထားခြင်းသည် IHL နှင့်အညီဖြစ်ကာ ယင်းတွင် လက်တွေ့ကျသော စစ်ရေးဆိုင်ရာနှင့် မဟာဗျူဟာကျသော ရည်ရွယ်ချက်တို့ပါရှိပါသည်။ (Jenkins 2017, 171) စင်စစ်အားဖြင့် ကရုဏာတရားကြီးမားသော အင်အားအသုံးပြုခြင်းသည် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာ ပိုမိုကောင်းမွန်သည်သာမက သတိနှင့်ယှဉ်ရာလည်း ရောက်သောကြောင့် ကရုဏာတရားကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် စစ်သည်များကို မလိုလားအပ်သည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများမဖြစ်အောင် ရှောင်ကြဉ်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ (165) ထို့ကြောင့် သတိကြီးစွာဖြင့် အမှတ်အသားပြုခြင်းနှင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းတို့ပိုမို ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။

ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများတွင် စစ်ပွဲ၌ပင် ရန်သူတပ်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သော စစ်သည်တော်များ၏ ဇာတ်လမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် ရန်သူကို အရှင်ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ကို ပြန်မလွှတ်မီ ၎င်းတို့၏ မုန်းတီးမှုကို အဆုံးသတ်စေရန် သစ္စာဆိုစေခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Sugiki 2020b, 17) ထိုနည်းတူစွာ မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်တွင် သတ်ဖြတ်ခြင်းမပြုဘဲ ရန်သူတိုက်ခိုက်မှုများကို ဟန့်တားရန် လက်နက်များအသုံးပြုခြင်းကို ထောက်ခံထားပါသည်။ စစ်ပွဲကို ရှောင်ရှားရန် ဝန်းရံပိတ်ဆို့ထားမှုအား အသုံးပြုခြင်းကို အနည်းအကျဉ်းသာ ထောက်ခံခဲ့ပါသည်။ အသာတရူပဇာတ်တွင် မင်းသားနှင့် ၎င်း၏ မိခင်တို့သည် ဗာရာဏသီပြည်ကို အစာရေစာနှင့် လောင်စာဖြတ်တောက်ရန် နည်းလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်ကို ဆင်းရဲခြင်းကြီးစွာ ခံစားခဲ့ကြရပါသည်။ ယင်းသည် ဇာတကဇာတ်တော်ထဲတွင် ပါဝင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓ၏ ဘုရားလောင်း အတိတ်ဘဝဖြစ်စဉ်မဟုတ်ပေ။ (Jat. I. 242- 43; Sugiki 2020b, 11)

အရိယသစ္စကပရိဝတ္တသုတ် (Ārya-satyaka–parivarta)တွင် ပို၍ လက်တွေ့ကျသော လမ်းညွှန်မှုကို ပေးထားပြီး စစ်တပ်ကို အထိရောက်ဆုံး မည်သို့ ခင်းကျင်းနိုင်သည်ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ (Jamspal and Hackett 2010, 61) ထို့အပြင် ဤသုတ်က စစ်ပွဲအတွက် အသင့်ဖြစ်နေချိန်တွင် တရားနှင့်ညီသော အုပ်စိုးသူတို့ စိတ်တွင်ထားရမည့် အချက်သုံးချက်ဖြစ်သည့် ၎င်း၏ပြည်သူများကို အပြည့်အဝ အကာအကွယ်ပေးရန်၊ရန်သူကို အနိုင်ယူရန်နှင့် ရန်သူကို အရှင်ဖမ်းဆီးရန်တို့ကို ညွှန်ကြားထားပါသည်။ (Sugiki 2020a, 14; Jenkins 2010a, 67)

ထူးထူးခြားခြား ထိုအရိယသစ္စက ပရိဝတ္တသုတ်က တရားနှင့်ညီသော အုပ်စိုးသူမင်းသည် ရန်သူတပ်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ဒဏ်ရာရစေခြင်း၏ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်ကို ရှောင်ရှားနိုင်ပြီး အောက်ပါအခြေအနေများတွင် အတိုင်းမသိ ကုသိုလ်ရနိုင်ကြောင်းကို အခြားကျမ်းများထက်ပိုပြီး ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းတို့မှာ ၎င်းသည် စစ်ပွဲကိုရှောင်ရှားရန် ဖြစ်နိုင်သမျှ အားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုများကို ယခင်က လုပ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ကရုဏာနှင့် သတိတရားတို့က အခြေခံအကြောင်းတရားအဖြစ် ၎င်းအား စေ့ဆော်မှုပေးခြင်းနှင့် ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများအား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ၎င်း၏အသက်နှင့် ၎င်း၏စည်းစိမ်တို့ကို စွန့်လွှတ်ရန် အဆင်သင့်ရှိခြင်းတို့ပင် ဖြစ်ပါသည်။ (Sugiki 2020a,

14; Jenkins 2017, 173) သို့သော် ဤအချက်များသည် သမားရိုးကျခံစားမှုအနေဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ကောင်းသော်လည်း စစ်သည်များကို စစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းတို့ပြုလုပ်သည့် ထိခိုက်နစ်နာစေသောလုပ်ရပ်များအတွက် အသက်ရှူပေါက်ချောင်စေရန် ယေဘုယျအားဖြင့်ခွင့်မပြုသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြချက်ဖြစ်ပါသည်။

အရိယသစ္စာပရိဝတ္တသုတ်က စစ်ပွဲနှင့်သက်ဆိုင်သော်လည်း စစ်ပွဲအကြောင်းဆွေးနွေးချက်မှတသီးတခြားအကြောင်းအရာအဖြစ် IHL၏ပြဌာန်းချက်များနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကိုက်ညီသည့် တရားနှင့်ညီသောအုပ်စိုးသူမင်းသည် 'သက်ရှိသတ္တဝါများနှင့် ၎င်းတို့၏နေထိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်ကို မည်သို့အကာအကွယ်ပေးရမည်'ကိုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

> . . . အုပ်စိုးသူမင်းသည် သက်ရှိသတ္တဝါများကို ၎င်းတို့၏ နေထိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်အားမီးရှို့ခြင်း သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးခြင်း စသည်တို့ မပြုလုပ်ဘဲ အကာအကွယ်ပေးရမည်။ အုပ်စိုးသူမင်းသည် ၎င်း၏ ဒေါသကို ထွက်ပေါက်ရှာသည့် အနေဖြင့် မြို့များ၊ ရွာများ၊ ရေလှောင်ကန်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ နေအိမ်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ သီးပင်များကို ခုတ်လှဲပစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကောက်ပဲသီးနှံများကို ဖျက်ဆီးခြင်းစသည်တို့ မပြုလုပ်ရပါ။ အတိုချုပ်ဆိုရလျှင် ကောင်းစွာပြင်ဆင်ထားသော၊ ကောင်းစွာ တည်ဆောက်ထားသော၊ ကောင်းစွာ တိုးချဲ့ထားသော ဒေသများကို ဖျက်ဆီးပစ်ခွင့်မရှိပါ။ ဤအရာများသည် အပြစ်မရှိသော သက်ရှိသတ္တဝါများ အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် ယေဘုယျ စုပေါင်းအသုံးပြုလျက်ရှိသော ရင်းမြစ်များဖြစ်ပါသည်။ (Jamspal and Hockett 2010, 56)။

ငါးပါးသီလသည် သာမန်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ကိုယ်ကျင့်သီလအတွက် အခြေခံဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းအတွက် အခြေခံလည်းဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များအနေဖြင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် စောင့်ထိန်းသော ပထမဦးဆုံးသီလကို ချိုးဖောက်ရသည်ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့အနေဖြင့် သီလကိုထိန်းသိမ်းရန် မဖြစ်နိုင်သည့်ကြားမှာပင် အဆက်မပြတ် ပြန်လည်စောင့်ထိန်းရန် အရေးကြီးပေသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Trew 2021) စင်စစ် IHL ကို ထောက်ခံသော ကျန်သီလသိက္ခာ(၄)ပါးကို ချိုးဖောက်ရန် ၎င်းတို့အတွက် အကြောင်းပြချက်မရှိချေ။ သူဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်းမပြုရန် စောင့်ထိန်းသော ဒုတိယသိက္ခာပုဒ်သည် ပြည်သူတို့ ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းဥစ္စာများကို လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း၊ သိမ်းယူခြင်းမပြုရန် IHL ပြဌာန်းချက်များနှင့် ညီညွတ်ပါသည်။ လင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ် ပျက်ပြားသည့် ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ အမှုကျူးလွန်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် သိက္ခာပုဒ်သည် မုဒိန်းမှုကျူးလွန်ခြင်းနှင့် အခြားသော လင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများနှင့် ပတ်သက်၍ IHL၏ တားမြစ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ (ဓလ့ေထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၅၁နှင့် ၅၂။ Bartles – Smith et al. 2020, 414-415) လိမ်ညာမုသားပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သည့် စတုတ္ထမြောက်သီလသည် သစ္စာမဲ့မှု (IHL၏အကာအကွယ်ပေးမှုကို အလွဲသုံးစားလုပ်ခြင်း)နှင့် ရက်စက်သော၊လူမဆန်သော၊သိက္ခာမဲ့စေသော နှိမ့်ချဆက်ဆံမှုမျိုးဖြစ်စေသည့် အညှိုးထားသော သို့မဟုတ် စော်ကားသော စကားများကို ပြောဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် IHLတားမြစ်ချက်များနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ (ဓလ့ေထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၆၅နှင့် ၉၀) ထို့ပြင် မူးယစ်စေတတ်သောအရာများကို သုံးစွဲခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည့် ပဉ္စမမြောက် သီလသိက္ခာပုဒ်သည် IHLစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ရန် လိုအပ်သော

စိတ်၏ ရှင်းလင်းမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Kilby 2021)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရွတ်ဖတ်ခြင်းများ၊ ပူဇော်ပသခြင်းများနှင့် ဘာဝနာအားထုတ်နည်းများကိုလည်း ရန်သူတပ်ဖွဲ့များအား နှိမ်နင်းရာတွင် လူ့အသက် မသေစေသည့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စစ်ပွဲပုံစံများအဖြစ် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုနေကြပါသည်။ (Sinclair 2014) ဥပမာအားဖြင့် ဝဇိရယာနပူဇော်ပသခြင်း လက်စွဲ သို့မဟုတ် ကြိယတန္တရ (kriya-tantras)တို့တွင် ရန်လိုနေသော စစ်တပ်ကို ကြက်သေသေသွားစေရန်၊ ရပ်တန့်သွားစေရန် သို့မဟုတ် လူစုကွဲစေရန် သို့မဟုတ် လက်နက်ချအညံ့ခံစေရန် မန္တာန်ရွတ်ဆိုခြင်းကို အသေးစိတ်ညွှန်ကြားပေးခြင်းများ၊ စိတ်ကူးအတွေးများနှင့် ယောဂကျင့်စဉ်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Sinclair 2014, 152–153) ထိုနည်းလမ်းအချို့၏ ထိရောက်မှုကို သံသယဖြစ်နိုင်သော်လည်း ထိုနည်းလမ်းများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် IHL တို့နှင့်ပါ လုံးဝ ကိုက်ညီနေပါသည်။

အလားတူ နည်းလမ်းများကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် အသုံးပြုကြပါသည်။ လက်ဖွဲ့အဆောင်များ ဝတ်ဆင်ခြင်း၊ ကျမ်းဂန်လာ အကာအကွယ်ပေးသောဂါထာများနှင့် ပိဋကတ်ကျမ်းစာ (ပရိတ်တရား) များကို ရွတ်ဆိုခြင်းက ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အကြားတွင် အများသူငါအသုံးပြုကြသည့် နည်းလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ (Frydenlund 2017c, 37) ထိုနည်းတူပင် ဘေးအန္တရာယ်မှကာကွယ်ရန် ဂရုဏာတရားသည် သဘာဝလွန်စွမ်းအားတစ်ခုဟု ယူဆကြသည်ကများပါသည်။ (Jenkins 2010a, 65) ဤသို့သောယုံကြည်မှုများနှင့် ကျင့်စဉ်များက စစ်ပွဲ၏အရေးပါသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုထောင့်တစ်ခုကို ထင်ဟပ်စေပြီး အကျိုးရှိသောသက်ရောက်မှုများကို သိပ္ပံနည်းကျသက်သေပြထားပြီးဖြစ်သည့် တရားထိုင်ခြင်းကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်များနှင့် တထပ်တည်းကျပါသည်။ (Dalton 2011, 137)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အခြေခံမူများ

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလ၏ အခြေခံမူသဘောတရားများသည် IHL ၏ အဓိကအခြေခံမူများဖြစ်သော ခွဲခြားခြင်း (distinction)၊ အချိုးအစားညီမျှခြင်း (proportionality) နှင့် ကြိုတင်သတိထားခြင်း (precaution) တို့နှင့်အညီ စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေသူတို့၏ အကျိုးငှာ ၎င်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်ရသည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021) ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ တိကျရှင်းလင်းသော အဆုံးအမများသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ ဒဏ်ရာရသူများကို ပြုစုစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အကျဉ်းသားများ သို့မဟုတ် ရှုံးနိမ့်သွားသောရန်သူများကို လူသားဆန်စွာဆက်ဆံခြင်းဟူသည့် IHL စည်းမျဉ်းများနှင့်လည်း ကိုက်ညီပါသည်။ (Tilakaratne et al. 2021; Bartles–Smith et al. 2020, 405)

IHL တွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်တို့အကြား ချိန်ခွင်လျှာညီမျှမှုရှိသကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင်လည်း စစ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက် တစ်ခုချင်းနှင့် စစ်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်တိုင်းသည် စစ်ရေးမဟုတ်သော ရွေးချယ်စရာများအပါအဝင်

အခြားနည်းလမ်းများအရ လုံးဝ လိုအပ်သည်၊ မလိုအပ်သည်ကို စိစစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်ရှိမှုအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းသည် အလွန်တိကျပြီး ရှင်းလင်းပါသည်။ အစောဆုံး စစ်ရေးအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲနေချိန်မှစ၍ ထိခိုက်နစ်နာမှုမဖြစ်စေနိုင်သည့် အခြားရွေးချယ်စရာများကို ပထမဦးစွာ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရပါသည်။ ထိုသို့မလုပ်ဖြစ်လျှင် အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ရှိစေရမည်ဖြစ်ပြီး လတ်တလော ခြိမ်းခြောက်နေသည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ သို့မဟုတ် စစ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သောအရာများကိုသာ ပစ်မှတ်ထားရန် တတ်နိုင်သမျှ ညွှန်ကြားရပါမည်။ ဖြစ်နိုင်သည့်အခါတိုင်း ရန်သူစစ်သားများကိုသတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်မှုဖြစ်စေခြင်းထက် အင်အားချိန်ခွင်အောင် သို့မဟုတ် တိုက်ပွဲဝင်နိုင်စွမ်းမရှိအောင် လုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ဤအချက်သည် စစ်နည်းဗျူဟာနှင့် အသုံးပြုသည့်လက်နက်များ ရွေးချယ်မှုအတွက်လည်း လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။

အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ကိုပျက်စီးစေမှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေရမည့် အပြင် ပြီးခဲ့သောပျက်စီးသွားခဲ့ပြီးသည်များကိုလည်း ပြင်ဆင်ရန် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားအားထုတ်ရပါမည်။ (Scorsine 2014, 123) တမင်ရည်ရွယ်ခြင်းမဟုတ်နိုင်သော်လည်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့သော အမှားအယွင်းများသည် IHL ၏ ကြိုတင်သတိထားခြင်းမူနှင့်အညီသတိ(အပွမာဒ)မရှိခြင်းသို့မဟုတ် ဂရုတစိုက်မရှိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သည့်အတွက် မည်သို့ဆိုစေ ယင်းတို့ကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်ရပါမည်။ (ဤစာအုပ်မှ Samarakoon 2021) ဤသို့သော စိတ်ဖိစီးမှုမြင့်မားလှသည့် တိုက်ပွဲအခြေအနေများတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်နိုင်မှုအတိုင်းအတာသည် တစ်ကိုယ်ရည်ရဲစွမ်းသတ္တိ၊ အခြားသူများအတွက် မိမိအသက်ကို ပေးနိုင်သည့်ဆန္ဒတို့ မြင့်မားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် လိုအပ်သည့် မိမိကိုယ်ကိုစွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှုအဆင့်သည် အထူးသဖြင့် မြင့်မားလှပါသည်။ (Jenkins 2010a, 67)

စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် အချိုးအစားညီမျှခြင်း အယူအဆတို့သည် IHL ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင် အဓိကကျပါသည်။ အလွန်အလွန် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ် မရှိလှသော်လည်း စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်၏ အရေးပါမှုနှင့် လက်ခံနိုင်လောက်သော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူတို့အား ဆက်စပ်သေဆုံးစေမှု အတိုင်းအတာပမာဏ သတ်မှတ်ချက်သည် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ပုဂ္ဂလ ဓိဌာန်ခံစားချက်ဖြင့် ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်ချက်ပေါ်တွင် မူတည်သောကြောင့် ထိုမူများသည် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူများကို ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် အတိုင်းအတာတစ်ခု ပေးထားပါသည်။ (Khen 2016; 36; Gisel 2016, 23) လက်တွေ့ကျသော စစ်မိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ စံနှုန်းကဲ့သို့သော (သီးခြားအခြေအနေတွင် လက်တွေ့ကျသောကွပ်ကဲသူတစ်ဦးက အဓိကဘာလုပ်မည်ဆိုသည့်) ဤအခက်အခဲ ပြဿနာပြန့်သွားရန် ဖြေရှင်းချက်များကို အဆိုပြုခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း ယင်းက မတူညီသောစစ်ဆင်ရေးအခြေအနေများတွင် အယူအဆနောက်ခံများ မတူညီကြသော ခေါင်းဆောင်များအကြား ‘လက်တွေ့ကျသော’ ကို မည်သို့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆို သတ်မှတ်နိုင်သည် ဆိုသည့် မေးခွန်း အထင်အရှား ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ (Henderson and Reece 2018)[9] စစ်သည်တို့သည် စစ်ပွဲနှင့် ဆက်စပ်ထိခိုက် သေကြေပျက်စီးမှုများကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း

သို့မဟုတ် နည်းနိုင်သမျှအနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းတို့ကို ပိုမိုအားစိုက်လုပ်ဆောင်လာစေရန်အတွက် စစ်သည်တို့၏ လုပ်ဆောင်မှုနောက်ကွယ်ရှိ ရည်ရွယ်ချက် စေတနာထက်သန်မှုအပေါ် အဓိကအလေးထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာက IHL အခြေခံမူများကို အလွန်တရာလျော့တိလျော့ရဲ မရေမရာအနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လက်တွေ့ကျသော အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ တစ်ဦးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာများကို အသုံးပြုပြီး ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် စစ်အင်အားအသုံးပြုမှုတွင် အကန့်အသတ် များပြားလွန်းပြီး ကရုဏာ၊ ဉာဏ်ပညာနှင့် နည်းဗျူဟာအမြင်အပြင် အမှန်တကယ် ဖြစ်နိုင်သည့်အခါတိုင်းတွင် စစ်ရေးမဟုတ်သည့် နည်းလမ်းများအပါအဝင် ထိခိုက်နစ်နာမှုမရှိစေသည့် နည်းလမ်းများကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုနိုင်ရန် လုပ်ပိုင်ခွင့်တို့ လိုအပ်ပါသည်။ ယခုခေတ်စစ်ရေးဆိုင်ရာ စကားရပ်တွင် ယင်းသည် သမားရိုးကျမဟုတ်သော နှလုံးရည်နှင့် စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးနည်းလမ်းနှင့် ပိုမိုဆက်စပ်မှုရှိနိုင်ပြီး ၎င်းတွင် စစ်ရေးအရ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းသည် အကြမ်းမဖက်သောတုံ့ပြန်မှုမှလွဲ၍ အဟန့်အတားအဖြစ် သို့မဟုတ် နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် အဓိကအားဖြင့် အသုံးပြုရသည့် အခြေခံသဘောတရားတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤအဟန့်အတားကို ထိရောက်မှုရှိစေရန် သစ်နက်ဟန်(Thich Nhat Hanh) အကြံပြုထားသကဲ့သို့ပင် စကြဝတေးမင်း၏ အင်္ဂါ (၄)ပါးရှိသော စစ်တပ်ကဲ့သို့ အင်အားကြီးမားတောင့်တင်းသော စစ်တပ်ကို ထိန်းသိမ်းထားရှိရန် လိုလားအပ်ပေသည်။ (Keown 2014, 675)

စစ်သည်တစ်ဦး၏ အခန်းကဏ္ဍတွင် အခြေခံကျသောအပိုင်းမှာ ပြည်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့သည်လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါးစေရန် အထူးအခွင့်အရေးရှိသည့် အနေအထားတွင်ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021; ဤစာအုပ်မှ Ratheiser and Kariyakarawana 2021) IHL ၏စည်းမျဉ်းများသည် စစ်ပွဲကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို ကန့်သတ်ရုံသာမက စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်ရသူများအတွက် စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုကိုလည်း သေချာစေရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်သည်တို့သည် ဒဏ်ရာရသူများ၊ နာမကျန်းဖြစ်နေသူများ၊ ဖမ်းဆီးခံထားရသူများ၊ အိုးပစ်အိမ်ပစ် နေရပ်စွန့်ခွာထွက်ပြေးရသူများနှင့် အခြားစစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်ရသူများကို အကူအညီပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ကုသိုလ်ကံကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ခွင့်ရှိပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တို့သည် စစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းတို့ပြုလုပ်မိသော အကုသိုလ်ကံကို ထေမိစေရန် ကုသိုလ်ဖြစ်စေသော အလုပ်များကို ပြုလုပ်နေကြဆဲဖြစ်ပြီး ကုသိုလ်ကံသည် အကုသိုလ်ကံ အသီးအပွင့်အကျိုးမပေးအောင် အကာအကွယ်မပေးနိုင်သော်လည်း မည်သို့ဆိုစေ ကုသိုလ်ကံ၏ ကောင်းကျိုးများက အကုသိုလ်ကံ၏ဆိုးကျိုးများကို အထိုက်အလျောက် သက်သာစေပါသည်။ (Suhmithausen 1999, 53; Bartles – Smith et al. 2020, 393) သာမန်အားဖြင့် ကုသိုလ်လုပ်ခြင်းတွင် သံယာတော်တို့ကို ဆွမ်းကပ်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားလိုအပ်သည့်အရာများ လှူဒါန်းခြင်း(ဒါန)အပြင် ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရက ဘုရားကျောင်းကန်များသို့ ရက်ရက်ရောရော လှူဒါန်းခြင်းလည်းပါဝင်ပြီး စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့ကြသူများက ပြုလုပ်သောအခါတွင် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အဆိုးမြင်ခံရနိုင်ပေသည်။

အလယ်ခေတ် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်သူရဲကောင်းများ စစ်ပွဲမှပြန်လာသည့်အခါ အာပတ်ဖြေခြင်းကဲ့သို့ စစ်ပွဲစည်းမျဉ်းများကိုလိုက်နာသူများသည် မိမိတို့အပေါ် ကျရောက်မည့် ကံ၏မကောင်းကျိုးအပြစ်များကို သတိပြုမိကာ ၎င်းတို့ကလည်း ဤကုသိုလ်ပြုခြင်းအမှုကို တူညီစွာပြုလုပ်ကြပါသည်။ (Verkamp 1988) ကုသိုလ်အမှုကိုပြုခြင်းသည် IHL နှင့်အညီ စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စောင့်ရှောက်မှုနှင့် အကူအညီပုံစံမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ သီလကျင့်ဝတ်များ

IHL စည်းမျဉ်းများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူသဘောတရားဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတများကို ပိုမိုပြည့်စုံစေရန် အလွန်ရှုပ်ထွေးပြီး စိတ်ဖိစီးမှုကြီးမားသော စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် ယင်းတို့ကို အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူရန်နှင့် လက်တွေ့အသုံးချရန် ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် ဖြည့်စွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး အကောင်းဆုံးမှာ ယင်းတို့ကို စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများ မတိုင်မီတွင် ကြိုတင်လေ့ကျင့်ထားရပါမည်။ (Whetham 2011a) ကုသိုလ်အပြုအမူ၊ အကုသိုလ်အပြုအမူအဖြစ် ကိုယ်ကျင့်သီလအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှုထောင့်အမြင်နှင့် စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ခြင်းနှင့် စည်းကမ်းလိုက်နာ စောင့်ထိန်းခြင်းတို့အပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလေးထားမှုက ဤနေရာတွင် အလွန်အကျုံးဝင်ပါသည်။

စစ်တပ်နှင့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအကြား စည်းကမ်းများနှင့် လေ့ကျင့်မှုတို့တွင် တူညီသောသဘောကို သတိပြုမိကြသည်မှာ ကြာပြီဖြစ်ပြီး ယင်းမှာ အစောပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် အဓိကဆိုလိုရင်း အာဘော်ဖြစ်ပါသည်။ (An. IV. 181; Sam. I. 98-99; Kent 2008, 98) စစ်ရေးဆိုင်ရာ အလေ့အထကောင်းများကို မိမိစိတ် အတွင်းသန္တာန်ရှိ မကောင်းဆိုးရွားများအား အောင်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးသူများက အတုယူသကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စင်ကြယ်သောသီလ သူတော်ကောင်းတရား သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သဘောထားများသည်လည်း စစ်မှုထမ်းများအတွက် အကျိုးကျေးဇူးရှိစေပါသည်။ (Roebuckle 2010, xlix) အကျင့်စရိုက်ဖြစ်ပေါ်မှု ပုံစံပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလေးထားမှုကို စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုတွင် ကောင်းစွာ လိုက်လျောညီထွေ အသုံးပြုနိုင်ပြီး စစ်သည်တို့ ရံဖန်ရံခါ စည်းမျဉ်းများကို အဘယ့်ကြောင့် ချိုးဖောက်ကြသည်ဆိုသည်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်လာနိုင်စေရန် စစ်သည်တို့၏ အပြုအမူနောက်ကွယ်မှ စိတ်ခံစားမှု၊ ခံယူချက် သဘောထားအမြင်နှင့် အာရုံစိုက်ခြင်း အကြောင်းရင်းများကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အဆုံးအမ ရင်းမြစ်များကို အသုံးပြု စစ်ဆေးနိုင်ပါသည်။(Olsthoorn 2019, 38-39) ထို့ကြောင့် စစ်သည်များအတွက် မေးခွန်းသည် ရိုးရိုးစင်းစင်း 'ငါဘာလုပ်သင့်သလဲ' မျှသာမဟုတ်ဘဲ 'အဲဒါကိုလုပ်နိုင်တဲ့ စစ်သားမျိုး ငါဘယ်လို ဖြစ်လာနိုင်မလဲ'ဟု ဖြစ်လာပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာက ကျွန်ုပ်တို့၏ အပြုအမူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့် စိတ်ခံစားမှုများ၏ စွမ်းအားကို အထူး အလေးအနက်ထားပါသည်။ (McCrae 2017, 336) မာရ်နတ်နှင့် တိုက်ခိုက်ရသော စစ်ပွဲကဲ့သို့ Kālacakra-tantra တွင် ဖော်ပြထားသည့် နောက်ဆုံးတိုက်ပွဲသည် စစ်သည်၏ စိတ်အတွင်းသန္တာန်ရှိ ညစ်ညမ်းစေသော ကိလေသာများကို

အဆက်မပြတ် တိုက်ခိုက်ရခြင်းဖြစ်ပြီး ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာက တရားမျှတစွာ စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းသည် ပြင်ပအခြေအနေများပေါ် မူတည်သကဲ့သို့ပင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲသူ ကာယကံရှင်၏ စိတ်အခြေအနေပေါ် တွင်လည်း မူတည်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ (Sinclair 2014, 160)

အေဒီ(၄)ရာစုမှ (၅)ရာစုအတွင်း ပေါ်ထွန်းခဲ့ကြသော ပညာရှင်ကြီးများဖြစ်ကြသည့် ဗုဒ္ဓဃောသနှင့် ဝသဗန္ဓုကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏အဆိုအရဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အကျင့်သိက္ခာအတွက် မိမိကိုယ်မိမိထိန်းသိမ်းခြင်းဟု ပို၍တိကျစွာဘာသာပြန်ဆိုနိုင်သော ပါဠိအသုံးအနှုန်း "သီလ" ၏ ဝေါဟာရသမိုင်းတွင် 'ဦးခေါင်း'၊ 'အေးမြခြင်း' သို့မဟုတ် "လန်းဆန်းတက်ကြွခြင်း" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ပါဝင်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် သက်ဆိုင်သော အပြုအမူအနေအထိုင်သည် အေးချမ်းသော သို့မဟုတ် တည်ငြိမ်သော ဦးခေါင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ (Whitaker နှင့် Smith 2017, 54) ဤအေးချမ်း တည်ငြိမ်မှုသည် ဒေါသ၊ မုန်းတီးမှုများနှင့် သောကအပူတို့ ပေါင်းစည်းမှုအတွက် ဖြေဖျောက် မှု ဖြစ်ပြီး ထိုအေးချမ်းတည်ငြိမ်မှုသည် စစ်ပွဲ၏ ပူလောင်မှုအခြေအနေများတွင် အလွန်အရေးပါသော ထိန်းချုပ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ (၅၄)

ဗုဒ္ဓခွင့်ပြုသော သတ်ဖြတ်ခြင်းမျိုးရှိပါသလားဟု မေးသည့်အခါ ဗုဒ္ဓက ဒေါသတရားကို အမြစ်ပါမကျန်သတ်ဖြတ်ပစ်ရန် ဟောကြားပါသည်။ (Sam. I. 41) ကာလိင်္ကျောက်စာ(၁) တွင် အသောက ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ခွဲခြားမှုမရှိသော စိတ်သဘောထားကို ပျိုးထောင်ရန်နှင့် အပြစ်မဲ့သူများအပေါ် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် အဒေါသ(မေတ္တာတရား)၊ တည်ငြိမ်မှုနှင့် စိတ်ရှည်သည်းခံမှုတို့၏ လက်တွေ့အရေးပါမှုကို အသောက မောရိယမင်း နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့ပါသည်။

> ဥပဒေကို လုံးဝလိုက်နာနေသည့်ကြားထဲမှ အချို့သူတို့သည် အကြောင်းမဲ့ ချုပ်နှောင်ခံရ၊ ကြမ်းတမ်းစွာ ဆက်ဆံခံရ၊ အသတ်ခံရခြင်းမျိုးပင် ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် သင့်ရည်ရွယ်ချက်သည် ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ မနာလိုမှု၊ ဒေါသ၊ ရက်စက်မှု၊ အမုန်းတရား၊ လျစ်လျူရှုမှု၊ ပျင်းရိမှု သို့မဟုတ် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုဟူသော တရားများကြောင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် သင့် ရည်ရွယ်ချက်မှာ 'ဤတရားများ ငါ့သန္တာန်မှာမရှိပါစေနှင့်'ဟု ဖြစ်သင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဤသဘောထား၏ အရင်းခံမှာ အဒေါသ (မေတ္တာ)နှင့် သည်းခံခြင်း (ခန္တီတရား)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (Dhammika 1993, 30)

ဗြဟ္မဝိဟာရတရားလေးပါးဖြစ်သော မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာနှင့် ဥပေက္ခာတရားတို့ကဲ့သို့သော ကုသိုလ်တရားဖြစ်ပြီး ကောင်းကျိုးကိုပေးနိုင်သော စိတ်၏သဘောတရားများကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို ဒေါသ၊ အမုန်းတရားနှင့် အကြမ်းဖက်မှုပြုလိုခြင်းကဲ့သို့သော ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော စိတ်သဘောများကို ဖြစ်မလာနိုင်အောင် ကူညီပေးနိုင်သည့်အပြင် စစ်ပွဲများတွင် အပြုအမူများကို ထိန်းသိမ်းနိုင်စေရန် များစွာအထောက်အကူပြုပါသည်။ (Gethin 1998; Bartles – Smith

et al. 2020, 385) သည်းခံခြင်း သို့မဟုတ် စိတ်ရှည်ခြင်း (ခန္တီတရား) ကလည်း အားထုတ်မှု၊ လုံ့လဝီရိယ၊ သတ္တိနှင့် ကိုယ်ကျိုးစွန့်လွှတ် အနစ်နာခံမှုကဲ့သို့သော ပိုမို၍ သမားရိုးကျ စစ်ရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အရည်အသွေးဖြစ်သောကြောင့် အလွန်တန်ဖိုးရှိပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Wakefield 2021; Bartles–Smith et al. 2020, 404-405)

သတိတရားနှင့် စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုများ

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သတိပ္ပဋ္ဌာန်းများမှ ကျင့်စဉ်နည်းလမ်းများသည် သီလကျင့်သုံးခြင်းကို ခိုင်မာအောင် အထောက်အပံ့ပေးသည့်အပြင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ စွမ်းဆောင်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေသည့် အလားအလာ ရှိပါသည်။ စိတ်ပညာနှင့် ဦးနှောက်နှင့် အာရုံကြောဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာ၏ သုတေသနလုပ်ဆောင်ချက်များအရ တွေ့ရသည်မှာ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ကျင့်သုံးအားထုတ်မှုသည် ဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းရည်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများကို ပိုမို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေနိုင်သည့်အပြင် စိတ်ဖိစီးမှုမြင့်မားသော စစ်ပွဲများတွင် ၎င်းတို့၏ သိမြင်နိုင်စွမ်းအာရုံများကို အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်အညစ်အကြေးများကို လျှော့ချပေးနိုင်ပြီး ဤနည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့အား တိုက်ပွဲများတွင် မိမိကိုယ်ကို ပိုမိုထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ရှိလာစေနိုင်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ tanley et al. 2011; Jha et al. 2015; Braboszcz, Hahusseau and Delorme 2010; Barthles–Smith et al. 2020, 408) ယင်းတွင် စိတ်တည်ငြိမ်စွာဖြင့် အာရုံစူးစိုက်နိုင်စွမ်း၊ မျက်မှောက်တွင်ရှိနေသော အနေအထားတို့ကို သတိဖြင့် သုံးသပ်နိုင်စွမ်းနှင့် အလုပ်လုပ်သော မှတ်ဉာဏ်စွမ်းအားတို့အပြင် ဇဝေဇဝါကိစ္စများနှင့် ရှုပ်ထွေးသောကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းကဲ့သို့သော စိတ်စွမ်းရည်သတ္တိများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ IHL စည်းမျဉ်းများအား ပိုမိုလိုက်နာလာစေရေးတွင် ဤနည်းလမ်းများက တိတိကျကျ မည်မျှအထိ ထိထိရောက်ရောက် ကူညီပေးနိုင်သည်နှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနများ ထပ်မံလုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ဆေးဝါးနှင့် ကျန်းမာရေးအကြံပေးအဖွဲ့(၄)၏ အစီရင်ခံစာတွင်ဒေါ်သ သို့မဟုတ် စိတ်ဖိစီးမှုအဆင့် ပိုမိုမြင့်မားနေသော သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးပြဿနာများ ကြုံတွေ့နေရသော စစ်မှုထမ်းများသည် အီရတ်တွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို နှိပ်စက်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေ နှစ်ဆရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ (2006, 3-4)

အမေရိကန်စစ်တပ်အတွက် သတိတရားကို အခြေခံပြီး စိတ်ကျန်းမာရေးကောင်းအောင် လေ့ကျင့်ပေးသည့်အလုပ်တွင် ဦးနှောက်အာရုံကြောဆိုင်ရာသိပ္ပံပညာရှင် Amishi Jha နှင့်အတူ လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသော အမေရိကန် စစ်မှုထမ်းဟောင်း Elizabeth Stanley ၏ အဆိုအရ ဒဏ်ခံနိုင်မှုစွမ်းရည်သည် ထိန်းချုပ်မှုကောင်းသော အလိုအလျောက် အာရုံကြောစနစ်ပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ယင်းသည် မိမိ၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင် သို့မဟုတ် တန်ဖိုးထားမှုများကို ဆန့်ကျင်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ထားသည့် နယ်ပယ်တလျောက် တသီတခြားခွဲခြားခြင်းမရှိဘဲ စိတ်ဖိစီးမှုတွေ့ကြုံနေရစဉ်အတွင်း ပိုမို၍ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင်နိုင်သောကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ IHL စံနှုန်းများကို လိုက်နာနိုင်ရေးအတွက်

အရေးကြီးသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (Stanley 2014) စစ်မှုထမ်းနေသူတို့၏ ခံနိုင်စွမ်းရည်၏ အရေးပါမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာက သိရှိနားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။ အကျမသုတ်တွင် သာဓကအား ဖြင့် ရဟန်းသည် မြားစူးဝင်ခြင်းကဲ့သို့သော ကြောက်မက်ဖွယ်ရာအသွင်သဏ္ဌာန်များ၊ အသံများ၊ အနံ့အသက်များနှင့် စစ်ပွဲ၏ အထိအတွေ့ခံစားချက်များအပေါ် မိမိကိုယ်မိမိ စိတ်တင်းထားသော ဘုရင့်စီးတော်ဆင်ကဲ့သို့ ထိထိရောက်ရောက်တိုက်ခိုက်နိုင်ရန် ထိုကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အာရုံများကို ခံနိုင်ရည်ရှိရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ (An.V. 139)

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့သည် အခြားသူများကို ထိထိရောက်ရောက် အကာအကွယ်မပေးနိုင်မီ ပထမဦးစွာ မိမိတို့ကိုယ်မိမိ အကာအကွယ်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး Amishi Jha က ဤသတိတရားပွားများမှုနည်းလမ်းများကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် "စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သံချပ်ကာ" ပုံစံအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ (Senauke and Gates 2014; French 2017, 8,12) မိမိလေးနက်စွာစောင့်ထိန်းသော သီလကျင့်ဝတ်ကိုချိုးဖောက်သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများကို မြင်တွေ့ရခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကာကွယ်တားဆီးမပေးနိုင်ခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ကျူးလွန်မိသည့်အတွက်ကြောင့်သော်လည်းကောင်း ရှက်ရွံ့မှုနှင့် အပြစ်ရှိသည်ဟု ခံစားရမှုစိတ်ဒဏ်ရာများကိုလေ့လာသည့် စိတ်ပညာသုတေသနက ဤသို့သော အကာအကွယ်ပေးမှု လိုအပ်ချက်ကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။ (Hamrick, Kelley and Bravo 2020, 109; Frankfurt and Frazier 2016; Bartles – Smith 2022, 1755) စစ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင် သော အခြေအနေများ၌ ဤသို့သော အတွေ့အကြုံများတွင် IHL ချိုးဖောက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရခြင်း၊ အပြင်းအထန်ဒဏ်ခတ်ခံရခြင်း၊ ခေါင်းဆောင်မှုပေးရန် ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် ထိတွေ့တိုက်ခိုက်မှုစည်းမျဉ်းများအပေါ် ဝေခွဲမရဖြစ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Hamirck, Kelley and Bravo 2020, 109) စိတ်ဒဏ်ရာရခြင်း၏လက္ခဏာများတွင် မိမိကိုယ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများကိုသော်လည်းကောင်း ခွင့်လွှတ်ရန် ခက်ခဲခြင်း၊ ဒေါသဖြစ်ခြင်း၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းမှ ရှောင်ဖယ်နေခြင်းမှသည် စိတ်ဓာတ်ကျခြင်း၊ စိတ်ဖိစီးခြင်း၊ ပရိဒေဝမီးတောက်လောင်ပြီး စိတ်မူမမှန်ခြင်း(PTSD)နှင့် မိမိကိုယ်ကို သေကြောင်းကြံခြင်းတို့အထိ ပါဝင်ပါသည်။ (Hamirck, Kelley and Bravo 2020, 110; Shay 2010, 115) စစ်သည်အတော်များများအတွက် ကံ၏ ရှုထောင့်မှသော်လည်းကောင်း၊ စိတ်ပညာသဘောသက်သက်အရသော်လည်းကောင်း ၎င်းတို့ ကျူးလွန်ဖောက်ဖျက်မှုများ၏ အကျိုးရလဒ်များသည်လည်း အမှန်တကယ် ဖြစ်ကြပါသည်။

မကောင်းမှုပြုခြင်းကို ရှက်ခြင်း(ဟီရိ)နှင့် ထိုမကောင်းမှုပြုခြင်း၏ ဆိုးကျိုးများကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း(ဩတ္တပ္ပ)တို့သည်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ နှစ်သက်တန်ဖိုးထားသည့် အရည်အချင်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။ (Bodhi 1993) ဟီရိတရားသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် မိမိကိုယ်ကို တန်ဖိုးထားမှုတို့ကို မည်သည့်အရာနှင့်မျှ အပေးအယူအလဲအလှယ်မလုပ်ဘဲ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဩတ္တပ္ပတရားသည် နောင်တရသော မိမိကိုယ်ကို အပြစ်တင်မှု၊ အခြားသူများ၏အပြစ်တင်ခံရမှု၊ ဥပဒေအရ အရေးယူခြင်းခံရမှု အပါအဝင် နောင်ခံစားရမည့် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးများကဲ့သို့သော ဂယက်ရိုက်မှုများကို ရှောင်ရှားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအရအရေးယူခံရခြင်းတစ်ခုတည်းကို ကြောက်ရွံ့ စိုးရိမ်မှုထက်ပို၍ မကောင်းသောအပြုအမူများကိုဟန့်တားရန် ပိုမိုအားကောင်းပါသည်။ (Grasmick, Bursik and

Kinsey 1991; Bartles–Smith 2022, 1755-1756)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် စိတ်အတွင်းသန္တာန်ကို အကာအကွယ်ပေးသည့် သံချပ်ကာအတွက် လိုအပ်ချက်ကိုသိရှိနားလည်ကြပြီး ယင်း၏ထိရောက်မှုသည် မိမိ၏ လုပ်ဆောင်မှုပေါ်တွင်မူတည်ကြောင်းကို ထေရဝါဒကျမ်းစာမှ ကောက်နှုတ်ချက်က အောက်ပါအတိုင်း ပြဆိုပါသည်-

> ကာယကံ၊ ဝစီကံနှင့် မနောကံတို့ဖြင့် အကုသိုလ်ကိုကျူးလွန်သောသူတို့သည်. . . . . ၎င်းတို့ကို ဆင်တပ်ကြီးက အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မြင်းတပ်ကြီးက အကာအကွယ်ပေးနိုင်သည်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့အတွက် မိမိကိုယ်မိမိ အကာအကွယ်မဲ့နေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ထိုအကာအကွယ်သည် ပြင်ပအကာအကွယ်ပေးမှုဖြစ်ပြီး စိတ်အတွင်းသန္တာန် အကာအကွယ်ပေးမှုမဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ . . . . ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ဖြင့် ကုသိုလ်အမှုပြုကြသူတို့သည် မိမိတို့ကိုမိမိတို့ အကာအကွယ်ပေးရာရောက်ပါသည်။ . . . . ထိုအကာအကွယ်သည် စိတ်အတွင်းသန္တာန် အကာအကွယ်ပေးမှုဖြစ်ပြီး ပြင်ပအကာအကွယ်ပေးမှု မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။. . .
>
> ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော အသိစိတ်၊ မည်သည့်နေရာတွင်မဆို ချုပ်တည်းထိန်းချုပ်ခြင်းသည် အကြင်သူကို အကာအကွယ်ပေးသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Sam. I. 168-169)

အသိသတိနှင့် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းကို အလေးထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံလှုံ့ဆော်မှုဖြစ်သည့် ကိုယ်လုံပညာနှင့်ပတ်သက်သည့်စွမ်းရည်ကို စနစ်တကျလေ့လာရန် လိုအပ်နေပေသေးသည်။ ကိုယ်လုံပညာရပ်တို့၏ ဝိသေသလက္ခဏာသည် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်မှု၊ ချုပ်တည်းမှုနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာခွန်အားကို ကောင်းစွာထိန်းချုပ်မှုတို့အပေါ် အလေးထားသည့်သဘောဖြစ်ရာ IHL နှင့်အညီ ဖြစ်နေပါသည်။ (Lorge 2011; Bartles–Smith et al. 2020, 410-411) စင်စစ်အားဖြင့် ထိုကိုယ်လုံပညာမျှားသည် လူငယ်များတွင် ရန်လိုသည့် ခိုက်ရန်ဒေါသစိတ်ကို လျော့နည်းစေသည်ဟု သုတေသနများက ပြသနေပါသည်။ (Harwood , Lavidor and Rassovsky 2017) ကိုယ်လုံပညာအတော်များများကို ကမ္မဌာန်းနည်းလမ်းနှင့် တိုက်ခိုက်ရေးနည်းလမ်း နှစ်ခုလုံးအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ၎င်း၏ စစ်သည်တော်ဘုန်းကြီးများ၏ ကျွမ်းကျင်မှုစွမ်းရည်ကြောင့် ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် ရှောင်လင်ကျောင်းတော်ဖြစ်သော မဟာယာနဇင်ဂိုဏ်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဆက်နွယ်မှုသည် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးပါသည်။ (Shahar 2008) ကိုယ်လုံပညာကို စွမ်းရည်ပိုမိုထက်မြက်သော တိုက်ခိုက်ရေးသမားများ အလွယ်တကူမွေးထုတ်ရန်အတွက် အမှန်တကယ် အသုံးချနိုင်ပြီး ဂျပန်ဆာမူရိုင်းတို့က အကြောက်တရားကို ဖယ်ရှားရန်နှင့် ဤတကယ့်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ပစ္စုပ္ပန်အပေါ်တွင် စိတ်ကို စူးစိုက်ထားနိုင်သည့် သမာဓိအားကောင်းစေရန် ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ (Soho 2012; Mann 2012; Victoria 2022) သို့သော်လည်း သတိကပ်ခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ၏ အခြားသောအစိတ်အပိုင်းများနှင့် ပေါင်းစပ်သင့်သကဲ့သို့ပင်

တိုက်ခိုက်ရေးစွမ်းရည် ပိုမိုကောင်းမွန်လာခြင်းကိုလည်း မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းနှင့် ပေါင်းစပ်ပေးရပါမည်။ အစဉ်အလာအားဖြင့် ကိုယ်လုံပညာများသည် လေ့ကျင့်ခန်း အဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ဖျော်ဖြေရေးအတွက်သော်လည်းကောင်း အပန်းပြေစေနိုင်သော အခန်းကဏ္ဍ၌ ရှိခဲ့ပြီး စစ်ပွဲတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ချုပ်တည်းနိုင်စွမ်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ယခင်က ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုခဲ့ဘူးသည်ဆိုသည့် အချက်ကမူ မရှင်းလင်းလှပေ။ (Lorge 2011, 3; Bartles – Smith 2022, 1748)

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ရဟန်းတော်များ၏ အထောက်အကူ

ဗုဒ္ဓနှင့် ၎င်း၏ သာဝကရဟန်းတော်များက ဘုရင်များနှင့်စစ်သည်တော်များကို ဩဝါဒပေးသကဲ့သို့ပင် ယနေ့ခေတ်ရဟန်းတော်များကလည်း အစိုးရများ၊ စစ်တပ်များ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သောလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကို ဩဝါဒဆက်လက်ပေးလျက်ရှိသည့်အပြင် ဘာသာရေးအခမ်းအနားများကို ဦးဆောင်ကျင်းပပေးခြင်းနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးခြင်းတို့ကိုလည်း ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ (Kent 2008; Frydenlund 2017a, 18) စစ်မှုထမ်းများသည် အနီးအနား၌ရှိသော ဘုရားကျောင်းကန်များသို့ မကြာခဏ သွားရောက်ကြပြီး နေ့ထူးနေ့မြတ်အခါသမယများတွင် ရဟန်းတော်များက ၎င်းတို့အား တရားဟောကြားကြပါသည်။ (Kent 2008, Frydenlund 2017a, 18) စစ်တပ်တချို့ကလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများကို ခန့်ထားကြပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Bosco 2024; Lee 2021)

ဗုဒ္ဓသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သားများစွာတို့သည် ၎င်းတို့ တိုးပွားစုပေါင်းရရှိလာနိုင်မည့် အကုသိုလ်ကံများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်သောကဖြစ်ကြကြောင်းကို သီရိလင်္ကာတွင် ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုများက ပြသခဲ့ပါသည်။ (Kent 2008, 3-4) ထို့ကြောင့် စစ်သည်တို့၏ ကောင်းမှုကုသိုလ်သည် အခြားသူများအပေါ် ၎င်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ် စေသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းပေါ် တွင် မူတည်နေကြောင်း သတိပေးရန် ရဟန်းတော်များကို ထားရှိပေးပြီး ၎င်းတို့က ဟောကြားသောတရားများ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဒေါသကိုဖယ်ရှားရန်နှင့် စိတ်ကိုတည်ငြိမ်အောင်ထားရန်ဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲအတွင်းမှာပင် မိမိတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို သတိပြုမိနေရန် ဖြစ်ပါသည်။ (Kent 2008, 131-158, 202) ရဟန်းတို့ကလည်း စစ်သားများအား ရသည့်အခွင့်အရေးကိုယူပြီး ကောင်းမှုလုပ်ခြင်းဖြင့် ကုသိုလ်စုဆောင်းရန် အကြံပြုကြပါသည်။ ပညာရှင်အချို့က သီရိလင်္ကာရဟန်းတို့သည် တရားမျှတသောစစ်ပွဲအယူအဆတွင် စိတ်ပါဝင်စားကြသည်ဟု ထောက်ခံပြောဆိုကြသော်လည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သည့် ဘုန်းကြီးများအတွက် ဆွေးနွေးငြင်းခုံသည့်အကြောင်းအရာ ကွဲပြားကြပါသည်။ (Bartholomeusz 2005; Kent 2008, 200-201) ထိုရဟန်းတို့က စစ်ပွဲအား တရားမျှတမှုရှိကြောင်းကို ပြသရန်မကြိုးပမ်းဘဲ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ကောင်းကျိုးနှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအခြေအနေအပြင် ၎င်းတို့၏ကံနှင့်ပတ်သက်သည့်အကြောင်းအရာများသည်သာ ထိုရဟန်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်ပြီး အလေးထားပါသည်။ (Kent 2008, 200-201; Frydenlund 2017c, 29)

စစ်သည်များအား စေ့ဆော်မှုပေးခြင်း၏ အရေးပါသောလိုအပ်ချက်တစ်ခုမှာ

ၵင်းတို့ကို အသတ်ခံရနိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး ၵင်းတို့ ကိုယ်တိုင်ကံစီမံရာအဖြစ်လက်ခံထားရန် အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အကူပေးမှုက အရေးပါကာ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုမရှိရအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်စေပါသည်။ ကျဆုံးသွားသော စစ်သည်တို့၏ အသုဘကိစ္စတွင် ရဟန်းတော်များက ဦးဆောင်ကျင်းပပေးခြင်းသည်လည်း အရေးပါပြီး ၵင်းတို့ အချိန်မတိုင်မီ သေဆုံးရခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး သောကရောက်ရသူများကို ဖြေသိမ့်ပေးနိုင်ပါသည်။ (Kent 2008; Hassner 2016, 86-87) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ နောက်ဘဝ ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းကို ယုံကြည်မှုက ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး စစ်သည်များကို ဖြေသိမ့်ပေးနိုင်ပြီး သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုများအရ တိုက်ပွဲစိတ်ဒဏ်ရာရရှိထားသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ စိတ်သောက ထပ်မံဖြစ်ပွားရခြင်းကိုလည်း ကာကွယ်တားဆီးပေးပါသည်။ (Hassner 2016, 124-125)

အပိုင်း (၅)၊ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL စံနှုန်းများကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်စွမ်းမရှိခြင်း

အကြမ်းဖက်မှုကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်နိုင်စွမ်းမရှိဟု ဗုဒ္ဓဘာသာကို သမိုင်းတွင် မှားယွင်းဖော်ပြမှု

သမိုင်းအရဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များနှင့် ရင်းမြစ်ကျမ်းဂန်များက ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာအောင် မြှင့်တင်ပေးရန်ဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် ရံဖန်ရံခါ စစ်ပွဲကာလ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများအတွက်လည်း တာဝန်ရှိပါသည်။ (Jerryson ၂၀၁၀) ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားတော်များကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ လက်တွေ့အသုံးပြုခဲ့သည် သို့မဟုတ် စနစ်တကျ နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အခြေခံကျသော မေးခွန်းများရှိပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ရန်သူအုပ်စုများကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းမရှိဘဲ အကြမ်းဖက်နိုင်စေရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဆုံးအမတရားအချို့ကို ပုံဖျက်ဟောပြောခြင်းများလည်း ရှိပါသည်။ (Victoria 2022)

အခြားသောလူမှုအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ရံဖန်ရံခါတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သူများ၏အသက်ကို ထည့်မတွက်ခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်လေ့ရှိပါသည်။ သီရိလင်္ကာမဟာဝံသသမိုင်းတွင် ဧဠာရဘုရင်အပေါ် အောင်နိုင်ရာတွင် ၎င်းသတ်ခဲ့သော သေဆုံးသူများစွာတို့အတွက် စိတ်သောကရောက်နေသော ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းကို ရဟန္တာဟု ယူဆရသောသူအချို့က ပြောခဲ့သည်မှာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းသည် စစ်တိုက်ရာတွင် မှားသောအယူကို ယူကြသော လူယုတ်မာများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် တိရစ္ဆာန်များကို သတ်ခြင်းမျှလောက်သာ အပြစ်ရှိသည်ဟု ဟောပြောခဲ့သော မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာဂါထာတစ်ခုရှိပါသည်။ (Gbrch 2006, 141; SDgh 2017, 469) ဤအချက်ကို ပညာရှင်အတော်များများက မဖြစ်နိုင်ဟု ယူဆကြသော်လည်း (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021) ထိုဂါထာကို ယခုခေတ်တွင် နာမည်ကျော်ကြားသော ရဟန်းတချို့အပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အချို့က ပြန်လည်အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ (Fuller 2017)

မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၏ အပိုဒ်တစ်ခုတွင် မှားယွင်းသော တရားများကို ယုံကြည်ပြီး မဟာယာနကို ဆန့်ကျင်သော တွေဝေမိုက်မဲသည့် သတ္တဝါများဖြစ်သော ဣစ္ဆန္တိကများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် သစ်ပင်များကိုခုတ်လှဲခြင်း၊ မြတ်ရိတ်ခြင်း၊ လူသေကောင်ကို ခွဲစိတ်ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသည်ဟုဆိုပြီး ဝဇီရယာန Sarva – durgati – parisodhana – tantra ၏အဆိုအရ ရတနာသုံးပါးကို မုန်းတီးသော၊ ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို စော်ကားသော၊ (ဝဇီရယာန)ဆရာတော်များကို စော်ကားပြောဆိုသောသူများကို တွေ့သည့်နေရာတွင် သတ်သင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Schmithausen 1999, 58) အခြားသောသက်ရှိသတ္တဝါများအတွက် ဗုဒ္ဓ၏ သဘာဝ ပင်ကိုဇီဇမရှိဘဲ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို မရနိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ထိုသူတို့၏ အသက်ရှင်သန်မှုသည် အခြေခံအားဖြင့် အဓိပ္ပါယ်မရှိချေ။ (Victoria 2022; Jerryson 2017, 50; Singh 2017, 256; Jenkins 2017,

164; Yu 2013, 204-205) နှစ်ဆယ်ရာစု ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်ဝါဒီများ၏အယူအဆအရ နိမ့်ကျသော ရန်သူသက်ရှိသတ္တဝါများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော အမှုဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့သည် ထပ်မံမမွေးဖွားမည့် ပို၍ကောင်းမွန်သောဘဝတွင် ဗုဒ္ဓ၏သဘာဝကို ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သောကြောင့်ဟုဆိုပြီး ထိုအဆိုက စစ်ရာဇဝတ်မှုများစွာကို ဖြစ်စေသော အင်ပါယာအယူဝါဒကို အားဖြည့် ကျားကန်ပေးပါသည်။ (Demieville 2010, 44-45)

ထို့ကြောင့် ကံနှင့် ဘဝသစ်၌ တဖန်ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အဓိကအယူအဆကို စစ်ပွဲတွင် သေဆုံးခြင်းများအတွက် ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော ကံတရားအရ ဝင်္ဂလည်ခြင်းဟု ရှုမြင်သည့် အရာရာကို ကြိုတင်ပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ်ထားပြီး မရှောင်လွှဲနိုင်ဟူသော ယုံကြည်မှုနှင့် အနီးစပ်ဆုံးအရာကို အားပေးအားမြှောက်ပြုရန် မှားယွင်းစွာ ဖော်ပြခဲ့ကြပြီး ဤသဘောထားက ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဂျပန်စစ်သားအချို့ အထူးသဖြင့် ခါမိခါဇေ လေယာဉ်မှူးများ၏ အသေခံ ရဲစွမ်းသတ္တိတွင် မျက်မြင်တွေ့ရှိရသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် များအား ၎င်းတို့၏အသက်ကို အလေးမထားစေရန်လည်း အားပေးခဲ့ပါသည်။

မာရ်နတ်ဟူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကျင့်သုံးသူတို့ အောင်နိုင်ရမည့် မလိုလားအပ်သော စိတ်အတွင်းသန္တာန်၏ အရည်အသွေးများနှင့် ဖြားယောင်းသွေးဆောင်မှုများကို ကိုယ်စားပြုသည့် နတ်ဆိုးဖြစ်သော်လည်း၎င်းကို ရံဖန်ရံခါတကယ့်ကို ဘီလူးသရဲစီးနေသော သို့မဟုတ်၎င်းတို့အပေါ် လူမဆန်သော အကြမ်းဖက်မှုပြုလုပ်နိုင်သည့် တကယ်စင်စစ်ရှိနေသောရန်သူများအပေါ် မာရ်နတ်အဖြစ် လွှဲချခဲ့ကြပါသည်။ (Victoria 2022; Jekins 2017, 163-164; French and Jack 2015) ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပြန်လည်တည်ထောင်မည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်ထားသော အနာဂတ်တွင် ပွင့်ထွန်းလာမည့်ဘုရား မေတ္တေယျဗုဒ္ဓအယူအဆက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူများကိုလည်းကောင်း၊ မမှန်ကန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကိုလည်းကောင်း နှစ်ပေါင်းထောင်ချီသည့် ဆူပူအုံကြွ ပုန်ကန်မှုများစွာကို အားပေးခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တရုတ်ပြည်၌ အေဒီ(၆)ရာစုတွင် ရဟန်း Faqing က မာရ်နတ်ကို တိုက်ခိုက်သည့် အလွန်အရေးပါသောစစ်ပွဲတွင် ရန်သူဆယ်ဦးကို သတ်သောသူတိုင်း မြင့်မြတ်သောဗောဓိသတ္တအဆင့်ကို ရလိမ့်မည်ဟုဆိုကာ ၎င်း၏ နောက်လိုက်များကို စေလွှတ်ရာတွင် သွေးရူးသွေးတန်း ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ သတ်ဖြတ်ခြင်းဖြစ်စေသည့် မူးယစ်စေတတ်သောဆေးများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ (Jerryson 2017, 60; Victoria 2022)

ဝဇ္ဇရယာနဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သီလသိက္ခာပုဒ်များကို ဘာသာရေးကျွမ်းကျင်သူတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖောက်ဖျက်မှုများ ပါဝင်ပြီးပြည့်စုံသောကျင့်သုံးသူ (siddhaa) များသည် သမားရိုးကျ သီလသိက္ခာ စံနှုန်းများ၏ အထက်တွင်ရှိသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ (Schmithausen 1999, 61) တန္တရကျမ်းစာအတော်များများက အမှန်တကယ် အကြမ်းဖက်မှုများထက် ပုံဆောင်ခိုင်နှိုင်းခြင်းများနှင့် သေစေနိုင်သောအင်အား အသုံးပြုခြင်းကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် တားမြစ်မှုများကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ယင်းကို ကျင့်သုံးမှုများသည်လည်း ထိန်းချုပ်မှုများစွာမရှိဘဲ သတ်ဖြတ်ခြင်းဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ (Sinclair 2014, 161; Daltor 2011, 133-138) ဥပမာ အေဒီ(၈)ရာစုနှစ် ဟေဝဇ္ဇရ-တန္တရ Hevajra-tantra တွင်

ရန်သူစစ်တပ်တစ်ခုလုံးနှင့် ၎င်းတို့၏ နတ်များကို ဖျက်ဆီးရန် အသေးစိတ်စီမံထားသော ပူဇော်ပသမှုများ ပါဝင်ပါသည်။ (Debreczeny 2019) စင်စစ် မွန်ဂိုတို့သည် တကယ့်စစ်တပ်များကို ချေမှုန်းအောင်နိုင်ရေး၌ ၎င်းတို့ကို ကူညီရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ကျွမ်းကျင်သူများကို အသုံးချခဲ့ပြီး တရုတ်ပြည်တောင်ပိုင်း "ဆောဝမ်မင်းဆက်"ကို ထူးခြားစွာအောင်နိုင်မှု၌ ကူဘလေခန်၏ တိဘက်လူမျိုးဆရာကို အသုံးချခဲ့ပါသည်။ (DbrczDy 2019; DaCtD 2011ç 136)

Kalacalera–tantra ကို ဒဏ္ဍာရီဟု လက်ခံထားသော်လည်း ယင်းက အနာဂတ် တကယ့်စစ်ပွဲတစ်ခုကဲ့သို့ သဘောထားဖော်ပြထားပြီး ရှန်ဘဲလားဘုရင်က အရိုင်းအစိုင်းတပ်များကို နှိမ်နင်းသုတ်သင်ပြီး ၎င်းတို့၏ကိုးကွယ်ရာဘာသာကို ဖျက်ဆီးပစ်မည်ဟု ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့ပြီး (အဋ္ဌကထာတစ်ခုက ၎င်းသည် ရန်သူအသက်များကို သတ်မည်မဟုတ်ဟု ဆိုထားသော်လည်း) ယင်းသည် တိုကျိုမြေအောက်ရထားတွင် ၁၉၉၅ ခုက အုမ်းမ်ရှင်းရိကျို့ Aum Shinrikyo ၏ ဆာရင်းအဆိပ်ဓာတ်ငွေ့ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုနောက်ကွယ်ရှိ လှုံ့ဆော်အားပေးမှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (Jerryson 2010, 8; Sinclair 2014, 159-60; Schmithausen 1999, 61-62)

မှော်အတတ်နှင့် ဒေသတွင်းနတ်များကို ပူဇော်ပသမှုကဲ့သို့သော ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထတချို့ကို စစ်တပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုဝင်များ အပါအဝင် ဩဇာကြီးမားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အချို့က ယုံကြည်ကြပြီး သဘာဝလွန်နည်းလမ်းများဖြင့် ကံကို ၎င်းတို့ လိုသလို စီမံနိုင်ရန်နှင့် ဤနည်းအားဖြင့် ဖောက်ဖျက်ထားသော အကြမ်းဖက်များ၏ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်များကို ရှောင်ရှားနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ (Pranke 2010; Van Schaik 2020, 98)

ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပိုပြီး အထိန်းအချုပ်မရှိ လွတ်လပ်စွာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းများသည် နည်းလမ်းများတွင် ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုနှင့် ကရုဏာအခြေခံသော အကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့သော အယူအဆများအား ရံဖန်ရံခါ လက်နက်သဖွယ်အသုံးပြုခြင်းနှင့် အလွဲသုံးစားခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်ခဲ့သော မဟာယာနနှင့် ဝဇိရယာနဗုဒ္ဓဘာသာလောကတို့တွင် ပိုမိုပျံ့နှံ့နေလေ့ရှိပါသည်။ (Schmithausen 1999, 46; Jenkins 2010b, 308-310) ဘုရားဖြစ်ခါနီး ဗောဓိသတ္တဘုရားလောင်းများသည်သာ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သောစေတနာဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု ယူဆကြသော်လည်း ဤအချက်ကို အမြဲတမ်းလိုက်နာကြသည်တော့ မဟုတ်ပေ။ (Schimithausen 1999, 46; Jenkins 2010b, 308, 310) ထို့အပြင် အမြဲတည်သော အတ္တမရှိခြင်း၊ အနိစ္စဖြစ်ခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမတရားများနှင့် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သုညတအယူအဆတို့ကို ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ အရာအားလုံးတွင် ပင်ကိုယ်ဖြစ်တည်မှု ကင်းမဲ့သောကြောင့် ထိုအယူအဆအရ လူဘဝနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းအလုပ်တို့ကို အရေးပါမှုမရှိသော အသေးအဖွဲကိစ္စနီးပါးအဖြစ် အဆင့်လျှော့ချချောင်ထိုးခဲ့ကြပါသည်။ (၁၇)ရာစုတွင် Rinzai ဇင်ဘုန်းတော်ကြီး Jakuan ကရေးခဲ့သည်မှာ -

> မြောက်ထားသောမားတွင် စိတ်ဆန္ဒအလိုမရှိ။ ထိုအရာသည် သုညသဘောသာ ဖြစ်သည်. . . . . အသတ်ခံရတော့မည့်သူသည်လည်း သုညပင်ဖြစ်ပြီး မားကို ကိုင်စွဲထားသော သူသည်လည်း သုညပင်ဖြစ်သည်။ အသတ်ခံရတော့မည့် 'ငါ' သည်

> လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း နွေဦးရာသီ၌ တိုက်ခတ်သော လေပြေက ခွဲလိုက်ခြင်းကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ (Victoria 2003, 26)

ဂျပန်အင်ပါယာစစ်တပ်မှ စစ်သူကြီးဗိုလ်မှူး အိုးခုဘို ခိုးအိချိ (Ōkubo Kōichi)၏အဆိုအရ အမြဲတည်သောအတ္တမရှိခြင်းဟူသည် 'စစ်သည်တစ်ယောက်သည် ၎င်း၏အထက်အရာရှိနှင့် တသားတည်းဖြစ်နေရမည် . . . ၎င်းသည် ၎င်းလက်ခံရရှိသည့်အမိန့်ဖြစ်ရမည်' ဟုလည်း ဆိုလိုပါသည်။ Vicotria (1997) 2006, 103) ဤအချက်က စည်းကမ်းကိုတိတိကျကျလိုက်နာရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်သော်လည်း သတ္တဝါတိုင်းသည် ၎င်းတို့ပြုသော ကံအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဆိုသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အနှစ်သာရ တရားများနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် ဥပဒေနှင့်မညီသော အမိန့်များကို မလိုက်နာဘဲနေရန် တာဝန်ရှိသည်ဆိုသော IHL ၏စည်းမျဉ်းများနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ (Melzer 2016, 286)

IHL စည်းမျဉ်းများအား ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တရားမျှတမှုနှင်းကန်ကြောင်း အကြောင်းပြချက်ပေးရန် ဗုဒ္ဓတရားတော်အချို့ကို မှားယွင်းစွာ အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းနှင့် အယူတိမ်း လမ်းလွဲရောက်စေခြင်း၏ အန္တရာယ်မှာ အလွန်ထင်ရှားပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်တွင် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလများကို လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခြင်းများ

မိမိကိုယ်မိမိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဟုဆိုကြသော စစ်သည်များက ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဓိက အဆုံးအမများကို သေချာပေါက် မလိုက်နာသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ကမ္မဌာန်းအားထုတ်မှုကိုကြည့်လျှင် ထိုစစ်သည်များ ကမ္မဌာန်းအားထုတ်သလား (များသောအားဖြင့် အားမထုတ်ပါ) ဆိုသည့် မေးခွန်းနှင့် သက်ဆိုင်လာပါသည်။ (Richmond 2012) ထို့အပြင် နိုင်ငံတော်ဘာသာဖြစ်ပြီး သာမန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုကျင့်သုံးကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာများသည် လတ်တလော လောကီချမ်းသာအတွက် ကောင်းသောကုသိုလ်ကံ(ပုည) တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်းပေါ်တွင် အဓိက စိတ်တိမ်းညွတ်ကြသော်လည်း တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း၏ စိတ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲပေးရန် ပိုမိုမြင့်မားသော ဗုဒ္ဓအဆုံးအမများကိုမူ စိတ်နှစ်လုပ်ဆောင်မှု နည်းပါးကြပါသည်။ (Standord and Jong 2019; Frydenlund 2017a; Bellah 1967)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL စံနှုန်းများကို အပြင်းအထန် ချိုးဖောက်ခြင်းများသည် မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာလောက၏ အစိတ်အပိုင်းတို့ကို ပျက်စီးစေရန် ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေပြီး ယင်းတို့အများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုရှိသော စစ်တပ်များ၏ အပြုအမူနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလတို့အကြား ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသည့် ဝိရောဓိကို ဖြစ်စေပါသည်။ (Selth 2021; Deegalle 2006) စစ်မှုထမ်းအချို့က ကုသိုလ်ဖြစ်စေသော အလှူဒါနများသည် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၏ မကောင်းသောကံကို အစားထိုးပေးနိုင်သည်ဟုလည်းကောင်း၊ မကောင်းသောကံ ပဲ့တင်ရိုက်ခတ်မှုမရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ ရန်သူများကို ၎င်းတို့ သတ်ဖြတ်နိုင်သည်ဟုလည်းကောင်း တထစ်ချ ယုံကြည်ကြပုံပေါ်ပါသည်။

သို့သော်လည်း စစ်တပ်အချို့နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးတို့ လူသိရှင်ကြား အပြန်အလှန် ဆက်ဆံရေးရှိကြသော်လည်း သတိပြုသင့်သည်မှာ ၎င်းတို့၏ သမားရိုးကျ စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှု၏ သဘောသဘာဝနှင့် ယင်းတွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများသည် အဓိကအားဖြင့် အထူးသီးသန့်မဟုတ်လျှင် လောကီရေးဖြစ်ပြီး ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလများ လုံးဝပါဝင်ခြင်းမရှိဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ (Frydenlund 2017a, 14-15; ICRC 2021c) စစ်တပ်တော်တော်များများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးများကို ခန့်အပ်ထားသော်လည်း သံဃာနှင့် စစ်တပ်၏ဆက်ဆံရေးမှာ များသောအားဖြင့် နီးနီးကပ်ကပ်မရှိသည့်အပြင် စစ်တပ်နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်မှု သိပ်များလာလျှင် လူများစု၏ယုံကြည်မှုကို ဆုံးရှုံးနိုင်သည့်အန္တရာယ်ကြောင့် အချို့အခြေအနေများတွင် ရဟန်းကို စစ်ရေးစစ်ရာကိစ္စများမှ သီးခြားခွဲခြားထားသည့် ဝိနည်း(ဝိနယ)အမိန့်များဖြင့် ထိုလောကီရေး သီးခြားလက္ခဏာကို အားကောင်းစေပါသည်။ (Kend 2008, 42-43, 78; Frydenlund 2017a; ICRC 2021b) စစ်တပ်များကိုယ်တိုင်က ဤကန့်သတ်ချက်များကို အပြန်အလှန်သဘော ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဤအချက်က စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုန်းကြီးနှင့် အခြားဘာသာများမှ ဘုန်းကြီးများရှိနေခြင်းကို အားမပေးသည့်သဘော ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2021c) အချို့ရဟန်းများက စစ်မှုထမ်းများအား စစ်ပွဲတွင် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်ပြီး အလွတ်သဘောအကြံပေးခြင်းနှင့် အထောက်အကူပေးခြင်းတို့ ရှိကြသော်လည်း IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတို့အကြား ဆက်စပ်ပေးရန် ထိုရဟန်းအများစုမှာလည်း IHL အသိပညာဗဟုသုတမရှိကြချေ။ (Kend 2008; Bartles – Smith et al. 2020)

အချို့စစ်တပ်များတွင် တပ်သားသစ်များကို လူမဆန်စွာ နှိပ်စက်ခြင်းနှင့် တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုကို ကင်းမဲ့စေသော တင်းကြပ်သည့်စည်းကမ်းများသည် ၎င်းတို့၏ အပြုအမူပေါ်တွင် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုကို ရှိစေပါသည်။ မှန်ပါသည်။ အချို့သော ယခုခေတ် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား လူမဆန်စေရန်နှင့် စစ်မှုထမ်းများအား လူမှုရေးစံနှုန်းများမှ သီးခြားခွဲထုတ်နိုင်ပြီး အခြားအုပ်စုများအပေါ် ရန်လိုမှုနှင့် မလိုမုန်းထားမှုတို့ကို မြင့်မားလာစေသည့် "ငါတို့နဲ့ သူတို့" စိတ်ဓာတ် - us versus them' mentality - ကို သွတ်သွင်းရန် ပုံဖော်ရေးဆွဲထားပါသည်။ (Grossman 2014; French and Jack 2015; Inspector – General of the Austrelian Defence Force 2020) ဤအချက်သည် သတ်ဖြတ်ခြင်းအပေါ် တားမြစ်ချက်များကို လွှမ်းမိုးစေရန် ၎င်းတို့အား ပိုမို လွယ်ကူသွားစေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ သီလကျင့်ဝတ်များသည် တစ်ဦးချင်း စစ်မှုထမ်းများစွာအပေါ် ကြီးမားသည့်သြဇာ ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ စံနမူနာပြလောက်သော စောင့်ထိန်းမှုသည် စိတ်ဝင်စား အားကျစရာဖြစ်သော်လည်း ၎င်းတို့ကို စစ်တပ်တစ်ခုလုံး၏ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်အတွင်း ယေဘုယျအားဖြင့် ပေါင်းစပ်မှု နည်းသောကြောင့် စစ်တပ်တစ်ခုလုံး၏ စုပေါင်းထားသော အပြုအမူပေါ်တွင် သက်ရောက်မှုနည်းပါးနိုင်ပါသည်။ (ICRC 2019b, 2021b, 2021c) ဤအချက်က အချို့သော စစ်သည်များအား စစ်တပ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် မသက်ဆိုင်သော သီးခြားနယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟူသော ယုံကြည်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး ၎င်းတို့သည် IHL နှင့် ညီသည့်တိုင် ဤအချက်က အခြားသူများအတွက် အထိန်းအကွပ်မဲ့

အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို တရားဝင်အောင် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာကို မှားယွင်းဖော်ပြစရာ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ (ICRC 2021b; Kariyakarawana 2011; Victoria [1997] 2006)

ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများနှင့် သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် ရှေးယခင်က ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာ၌ လူသားဆန်ရန် အဆုံးအမများ ပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြချက်များရှိသော်လည်း ဤအမွေအနှစ်ကို သိရှိမှုလည်း လျော့နည်းလာခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပြီး အနောက်တိုင်း လှုံ့ဆော်မှု စစ်ရေးနည်းလမ်းများနှင့် စစ်ရေးမူဝါဒ သဘောတရားများကို ရွေးချယ်လက်ခံကျင့်သုံးလာခြင်းသည် ရံဖန်ရံခါ ဗုဒ္ဓဘာသာလှုံ့ဆော်မှု သီလစောင့်ထိန်းခြင်း စံနှုန်းများနေရာတွင် အစားထိုးဝင်ရောက်လာပါသည်။ (Jayatilleke 1967, 555- 557; ဤစာအုပ်မှ Charney 2021)

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာပါစည်းမျဉ်းထက် အရိယသစ္စကပရိဝတ္တ (Ārya-satyaka–parivarta) ကဲ့သို့ စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များကို လိုရင်းတိုရှင်း၊ အသုံးပြုရလွယ်ကူစေရန် တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း စုစည်းထားသောကျမ်းသည် ခြွင်းချက်အဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် IHL နှင့်ပတ်သက်ပြီး မျက်မှောက်ခေတ်စစ်သည်များအတွက် လက်တွေ့ကျပြီး ခိုင်လုံသောဗုဒ္ဓဘာသာအကြံပြုချက်များပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများကို စုစည်းပေါင်းရုံးခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေညှိနှိုင်းခြင်းတို့အတွက် ပြောရန်များစွာရှိပါသေးသည်။ (Little 2011; Peto 2014) တချိန်တည်းမှာပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်အချို့က ဤကိစ္စကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အလွတ်သဘော စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။

နိဂုံး

အခြား ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများအတွင်း သုတေသနလုပ်ဆောင်မှုများ ကျယ်ပြန့်လာခြင်း၊ အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော နိုင်ငံများမှ IHL ကိုလက်ခံမှုများ တိုးပွားလာခြင်းတို့ရှိသော်လည်း IHL နှင့် စစ်ပွဲကို လေ့လာမှုများသည် အနောက်တိုင်းလွှမ်းမိုးသောနယ်ပယ်များအဖြစ် ရှိနေဆဲဖြစ်ကာ အရှေ့တိုင်းတွင် စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် စစ်ပွဲအတွင်း 'ရှောင်ကြဉ်ထိန်းသိမ်းခြင်းအသိပညာ' ကို လေ့လာရန် များစွာကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ (Keegan 1994, 392)

အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော၊ စစ်ရေးနှင့် အမှန်တကယ်မပတ်သက်သော အမြင်များသည် စစ်ပွဲစည်းမျဉ်းအပေါ် နားလည်ရလွယ်ကူစေရန် အထောက်အကူပေးနိုင်သည်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက ပြသနေပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုများနှင့် တူညီမှုများကို ခြုံငုံလေ့လာခြင်းဖြင့်သာလျှင် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပိုမိုပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်စွမ်းနှင့် အထောက်အကူပေးနိုင်စွမ်း အလားအလာကို ပြသနိုင်ပေမည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့ကို နှစ်ဘက်စလုံး ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ နားလည်လာနိုင်သည်နှင့်အမျှ ယခုအခါ ဗုဒ္ဓစာပေရင်းမြစ်များကို အနောက်တိုင်းစစ်တပ်အချို့က စတင်အသုံးပြုနေကြပြီဖြစ်သကဲ့သို့ ဤနားလည်နိုင်မှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နိုင်ငံများ၌ IHL အပေါ် ထားရှိသည့်အမြင်နှင့် IHL အား

အကောင်အထည်ဖော်မှုတို့အပေါ် အပြုသဘောဆောင်သောသက်ရောက်မှုများလည်း ရှိပါမည်။ (Stanley 2014; ICRC 2021b)

စစ်ရေးဆိုင်ရာ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှု အယူအဆများအရ ဝန်လေးစရာမရှိသည့်တိုင် သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကို လက်ခံနိုင်သည်ဆိုသည့်တိုင် ယေဘုယျ အများလက်ခံထားမှုတွင် တရားမျှတမှုသည် ကျင့်ဝတ်အရ အကြောင်းပြချက်ကောင်းဖြစ်သော်လည်း စစ်ပွဲဟူသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓဘာသာက ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပြဆိုထားပါသည်။ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို မည်သည့်အခါကမျှ တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်း လုံးဝမရှိသောကြောင့် စစ်သည်များတွင် IHL စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရန် ထပ်ထည့်ထားသည့် ဆွဲဆောင်မှုတစ်ခုရှိပါသည်။ ယင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာကို စစ်ပွဲ၏သမိုင်းတွင် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ဖွယ်ရာ ကိစ္စများကိုပင် သည်းခံနိုင်စွမ်းနည်းပါးလာသည့် မျက်မှောက်ခေတ် သိမြင်ခံစားနိုင်စွမ်းများနှင့် သဟဇာတဖြစ်စေပါသည်။

ဤမူများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းသည် နောက်ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များသည် စောင့်ထိန်းရမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL မူများကို ရံဖန်ရံခါ လိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓက စစ်ပွဲဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများအား စုစည်းပေါင်းရုံးရာတွင် ပါဝင်ခြင်း မရှိခဲ့ဘဲ စစ်ပွဲကိုမရှောင်လွှဲနိုင်သည့်အခါ အခြေခံဖြစ်သော ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ မူသဘောတရား များကို စစ်သည်များအား လမ်းညွှန်နိုင်ရန်အတွက် လိုရင်းအချုပ်ဖော်ပြရန်ကိုသာ ကျေနပ်နှစ်သက်ခဲ့ပုံရပါသည်။ မည်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူသဘောတရားများနှင့် ရင်းမြစ် တရားတော်များကို စစ်သင်တန်းလေ့ကျင့်မှုတွင် လက်တွေ့ကျကျ မည်မျှ ပေါင်းစပ်နိုင် မည်ကို မေးခွန်းထုတ်စရာရှိပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harvey 2021) ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းရင်း၏ အဓိကအဆုံးအမဖြစ်သော ခြွင်းချက်မရှိ အကြမ်းမဖက်မှု-အဟိංသဝါဒ သို့မဟုတ် မဟာယာနနှင့် ဝဇြရယာနဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ အဆုံးအမများဖြစ်သည့် ပို၍ မသေချာသောလက်တွေ့အကျိုးမျှော်ဝါဒဖြစ်သည့် ဇာတကဇာတ်တော် ပုံဝတ္ထုများနှင့် နည်းပရိယာယ်များ (skill-in-means teachings) သည် ပြည့်စုံမှုမရှိလှသော်လည်း ယင်းတို့ကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ပွဲ၏အနိဋ္ဌာရုံများကို ကန့်သတ်ပေးနိုင်ခြင်းတို့ ပိုမိုရရှိခဲ့သလားဆိုသည်မှာလည်း ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အစဉ်အလာဂိုဏ်းများက စစ်ပွဲကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ထည့်သွင်း စဉ်းစားသည်ဖြစ်စေ အားလုံးသည် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားသည်နှင့်တပြိုင်နက် စစ်ပွဲကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရမည်ဟူသော IHL နှင့် သဘောတရားချင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကိုက်ညီပါသည်။

စစ်သည်များကို IHL စည်းမျဉ်းများအားလိုက်နာရန် သာမန် ညွှန်ကြားနေရုံမျှဖြင့် မလုံလောက်ပေ။ စစ်ပွဲ၏အလွန်အကျွံဖြစ်သောအခြေအနေများနှင့် IHL ၏ ထိရောက်မှုမရှိသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့က စစ်သည်များသည် စိတ်နှင့်ပတ်သက်၍သတိထားမှုနှင့် မိမိတို့ကိုယ် မိမိတို့ ထိန်းကျောင်းနိုင်စွမ်းတို့ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် ဆောင်ရွက်ကြရမည်ဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်စေပါသည်။ စစ်သည်များသည် ရံဖန်ရံခါအဘယ်ကြောင့် မသင့်လျော်သောအပြုအမူများကို ပြုမူကြသနည်းဟူသောအချက်ကို နားလည်စေနိုင်မည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိုးထွင်းသိမြင်မှုသဘောတရားများနှင့် အဆုံးအမရင်းမြစ်များ ဗုဒ္ဓဘာသာထဲတွင် ပါဝင်နေသောကြောင့် ဤကဏ္ဍသည်

ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက်ကောင်းစွာ လိုက်လျောညီထွေညှိနှိုင်းပေးနိုင်မည့် အခန်းကတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (ဤစာအုပ်မှ Harris 2021) Rupert Gethin ၏အဆိုကို တနည်းပြောရလျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဓမ္မနှင့်အညီ၊ IHL နှင့်အညီ မည်သို့လုပ်ဆောင်ရမည်ကိုသိလိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့စိတ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ပထမဦးစွာ သိရှိနားလည်ရပေမည်။ (Gethin 2004, 72)

မှတ်စု

၁. 'လက်တွေ့ကျသော အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ' စံနှုန်းကို နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁) အား ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုအတွင်း အလုပ်မဖြစ်နိုင်ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ပယ်ချခဲ့ပါသည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

ပါဠိတော်များ

AD. အင်ဂုတ္တရနိကာယ် - *Anguttara Nikāya.* Translated by Bhikkhu Bodhi. 2012. The Numerical Discourses of the Buddha: A Translation of the Anguttara Nikāya. Boston: Wisdom.

DhE. ဓမ္မပဒ - *Dhammapada.* Translated by Valerie J. Roebuck. 2010. The Dhammapada. London: Penguin. See also, translated by Acharya Buddharakkhita. 1996. The Dhammapada: The Buddha's Path of Wisdom. https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/kn/dhp/index.html

DD. ဒီဃနိကာယ် - *Dīgha Nikāya.* Translated by Maurice Walshe. [1987] 1995. The Long Discourses of the Buddha: A Translation of the Dīgha Nikāya. Boston: Wisdom.

Jat. ဇာတက - *Jātaka.* Translated by various hands under Edward Byles Cowell. 1895–1907. The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births, 6 vols. London: Pali Text Society. References by volume and page number.

Mn. မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima Nikāya. Translated by Bhikkhu Ñāṇamoli and Bhikkhu Bodhi. 1995. The Middle Length Discourses of the Buddha: A Translation of the Majjhima Nikāya. Boston: Wisdom.

Sam. သံယုတ်နိကာယ်- *Samyutta Nikāya.* Translated by Bhikkhu Bodhi. 2000. The Connected Discourses of the Buddha. A Translation of the Samyutta Nikāya. Boston: Wisdom.

Sn. **သုတ္တနိပါတ** - *Sutta Nipāta.* Translated by Kenneth Roy Norman. 1984. The Group of Discourses (Sutta–Nipāta) Vol. 1, with alternative translations by IB Horner and Walpola Rahula. London: Pali Text Society. Also, translated by Kenneth Roy Norman. 1992. The Group of Discourses (Sutta-Nipātā) Vol. II, Revised Translation with Introduction and Notes. London: Pali Text Society.

Vin. **ဝိနယပိဋက** - Vinaya Pitaka. Translated by Isaline Blew Horner. 1938-1966. The Book of the Discipline (Vinaya-pitaka), 6 vols. London: Pali Text Society. References by volume and page number.

IHL ဆိုင်ရာများ

နောက်ဆက်တွဲ ၁ - AP I (Additional Protocol I) Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, 8 June 1977.

နောက်ဆက်တွဲ ၂ - AP II (Additional Protocol II) Protocol additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts, 8 June 1977.

ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ် ၃ - Common Article 3 Article 3 common to the Geneva Conventions of 12 August 1949.

ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL - CIHL Customary International Humanitarian Law, according to the ICRC study. https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/home

စိန့်ပီတာစဘာဂ့်ကြေငြာစာတမ်း - St Petersburg Declaration Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 Grammes Weight, 29 November / 11 December 1868.

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းမူကြမ်းအမျိုးမျိုးအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေသော မှတ်ချက်များအတွက် စာရေးသူသည် Dr Stefania Travagnin, Professor Peter Harvey, Dr Elizabeth Harris, Professor Kate Crosby, Dr Noel Trew နှင့် Daniel Ratheiser တို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Ahn, K. H. 1989. "A Short History of Ancient Korean Buddhism." In Introduction of Buddhism to Korea: New Cultural Patterns, edited by L. R. Lancaster and C. S. Yu, 1–27. Berkeley: Asian Humanities Press.

Armour, W. S. 1922. "Customs of Warfare in Ancient India." Transactions of the Grotius Society 8: 71–88.

Balkaran, R., and W. Dorn. 2022. "Charting Hinduism's Rules of Armed Conflict: International Humanitarian Law in Indian Sacred Texts." International Review of the Red Cross 104 (920–921): 1762–1797. doi:10.1017/S181638312200056X.

Bartholomeusz, T. J. 2005. In Defense of Dharma: Just-War Ideology in Buddhist Sri Lanka. London: Routledge.

Bartles-Smith, A. 2022. "Religion and International Humanitarian Law." International Review of the Red Cross 104 (920–921): 1725–1761. doi:10.1017/S1816383122000376.

Bartles-Smith, A., K. Crosby, P. Harvey, P. D. Premasiri, A. Tilakaratne, D. Ratheiser, M. Deegalle, N. M. Trew, S. Travagnin, and E. J. Harris. 2020. "Reducing Suffering During Conflict: The Interface Between Buddhism and International Humanitarian Law." Contemporary Buddhism 21 (1–2): 369–435.

Bellah, R. N. 1967. "Civil Religion in America." Journal of the American Academy of Arts and Sciences 96 (1): 1–21.

Bodhi, B. 1993. "The Guardians of the World." BPS Newsletter, Cover Essay No. 23. Reprint Access to Insight (BCBS Edition). http://www.accesstoinsight.org/lib/authors/bodhi/bps-essay_23.html

Bodhi, B. 2014. "War and Peace: A Buddhist Perspective." Inquiring Mind, Spring 30: 2. https://www.inquiringmind.com/article/3002_5_bhodi-war-and-peace-a-buddhist perspective/

Bosco, R. M. 2014. "Battlefield Dharma: American Buddhists in American Wars." Journal of Buddhist Ethics 21: 827–849.

Boyle, E. H., and J. W. Meyer. 1998. "Modern Law as a Secularized and Global Model: Implications for the Sociology of Law." Soziale Welt 49 (3): 213–232.

Braboszcz, C., S. Hahusseau, and A. Delorme. 2010. "Meditation and Neuroscience: From Basic Research to Clinical Practice." In Integrative Clinical Psychology, Psychiatry and Behavioral Medicine: Perspectives, Practices and Research, edited by R. Carlstedt, 755–778. New York: Springer.

Brekke, T. 2006. "Between Prudence and Heroism: Ethics of War in the Hindu Tradition." In The Ethics of War in Asian Civilization: A Comparative Perspective,

edited by T. Brekke, 113–144. London: Routledge.

Bryant, M. S. 2021. A World History of War Crimes: From Antiquity to the Present. 2nd ed. London: Bloomsbury.

Caserta, S. 2021. "Western Centrism, Contemporary International Law, and International Courts." Leiden Journal of International Law 34 (2): 321–342.

Charney, M. W. 2021. "Buddhism, the Royal Imaginary and Limits in Warfare: The Moderating Influence of Precolonial Myanmar Royal Campaigns on Everyday Warriors." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2038029.

Cozort, D., and J. M. Shields. 2017. "Introduction." In The Oxford Handbook of Buddhist Ethics, edited by D. Cozort and J. M. Shields, 1–4. Oxford: Oxford University Press.

Dalton, J. P. 2011. The Taming of the Demons: Violence and Liberation in Tibetan Buddhism. New Haven: Yale University Press.

Debreczeny, K. 2019. "War Magic: The Wizarding World of Tibetan Sorcery." The Rubin. https://rubinmuseum.org/spiral/war-magic-the-wizarding-world-of-tibetan-sorcery

Deegalle, M. 2006. "Introduction." In Buddhism, Conflict and Violence in Modern Sri Lanka, edited by M. Deegalle. London: Routledge.

Demiéville, P. 2010. "Buddhism and War." In Buddhist Warfare, Translated by M. Kendall, edited by M. Jerryson and M. Juergensmeyer, 17–58. Oxford: Oxford University Press.

Dhammika, S. 1993. The Edicts of King Asoka: An English Rendering. Wheel Publication No. 386/387. Kandy: Buddhist Publication Society.

Dias, N., and R. Gamble. 2010. "Buddhism and Its Relationship with International Law." Law & Justice- The Christian Law Review 164: 3–26.

Draper, G. I. A. D. 1995. "The Contribution of the Emperor Asoka Maurya to the Development of the Humanitarian Ideal in Warfare." International Review of the Red Cross 35 (305): 192–206.

Fiske, A. P., and T. S. Rai. 2014. Virtuous Violence: Hurting and Killing to Create, Sustain, End, and Honor Social Relationships. Cambridge: Cambridge University Press.

Florida, R. 2013. "State, Society, and the Buddhist Order." In Human Rights and the World's Major Religions: Condensed and Updated Edition, edited by W. H. Brackney. Westport: Praeger.

Fox, J., and S. Sandler. 2004. Bringing Religion into International Relations. New York: Palgrave Macmillan.

Frankfurt, S., and P. Frazier. 2016. "A Review of Research on Moral Injury in Combat Veterans." Military Psychology 28 (5): 318–330.

French, R. R. 2015. "What is Buddhist Law: Opening Ideas." Buffalo Law Review 63

(4): 833–880.

French, S. E. 2017. The Code of the Warrior: Exploring Warrior Values Past and Present. Lanham: Rowman & Littlefield.

French, S. E., and A. I. Jack. 2015. "Dehumanizing the Enemy: The Intersection of Neuroethics and Bioethics." In Responsibilities to Protect: Perspectives in Theory and Practice, edited by D. Whetham and B. Strawser, 169–195. Leiden: Brill Nijhoff.

French, R. R., and M. A. Nathan. 2014. "Introducing Buddhism and Law." In Buddhism and Law: AnIntroduction, edited by R. R. French and M. A. Nathan, 1–28. Cambridge: Cambridge University Press.

Frydenlund, I. 2013. "Canonical Ambiguity and Differential Practices: Buddhism and Militarism in Contemporary Sri Lanka." In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by T. Brekke and V. Tikhonov, 95–119. New York: Routledge.

Frydenlund, I. 2017a. "'Operation Dhamma': The Sri Lankan Armed Forces as an Instrument of Buddhist Nationalism." In Military Chaplaincy in an Era of Religious Pluralism: Military-Religious Nexus in Asia, Europe, and USA, edited by T. Brekke and V. Tikhonov, 81–103. New Delhi: Oxford University Press.

Frydenlund, I. 2017b. "'Buddhism Has Made Asia Mild': The Modernist Construction of Buddhism as Pacifism." In Buddhist Modernities: Re-Inventing Tradition in the Globalizing Modern World, edited by H. Havnevik, U. Hüsken, M. Teeuwen, V. Tikhonov, and K. Wellens, 204–221. Abingdon: Routledge.

Frydenlund, I. 2017c. "Buddhist Militarism Beyond Texts: The Importance of Ritual During the Sri Lankan Civil War." Journal of Religion and Violence 5 (1): 27–48.

Fuller, P. 2017. "Sitagu Sayadaw and Justifiable Evils in Buddhism." New Mandala, November 13. https://www.newmandala.org/sitagu-sayadaw-justifiable-evils buddhism/

Fuller, P. 2021. An Introduction to Engaged Buddhism. London: Bloomsbury.

Gethin, R. 1998. The Foundations of Buddhism. Oxford: Oxford University Press.

Gethin, R. 2004. "Can Killing a Living Being Ever Be an Act of Compassion? The Analysis of the Act ofKilling in the AbhidhammaandPāliCommentaries."Journalof Buddhist Ethics 11: 166–202.

Gethin, R. 2014. "Keeping the Buddha's Rules: The View from the Sutra Pitaka." In Buddhism and Law, edited by R. R. French and M. A. Nathan, 63–77. Cambridge: Cambridge University Press.

Gisel, L. 2016. "The Principle of Proportionality in the Rules Governing the Conduct of Hostilities Under International Humanitarian Law." International Expert Meeting, Quebec, June 22–23. https://www.icrc.org/en/document/ international-expert meeting-report-principle-proportionality

Gombrich, R. F. 2006. Theravāda Buddhism. 2nd ed. London and New York: Routledge.

Grasmick, H. G., R. J. Bursik, and K. A. Kinsey. 1991. "Shame and Embarrassment as Deterrents to Noncompliance with the Law: The Case of an Antilittering Campaign." Environment and Behavior 23 (2): 233–251.

Grossman, D. 2014. On Killing: The Psychological Cost of Learning to Kill in War and Society. New York: Open Road Media.

Haidt, J. 2012. The Righteous Mind: Why Good People are Divided by Politics and Religion. New York: Vintage Books.

Hamrick, H. C., M. L. Kelley, and A. J. Bravo. 2020. "Morally Injurious Events, Moral Injury, and Suicidality Among Recent-Era Veterans: The Moderating Effects of Rumination and Mindfulness." Military Behavioral Health 8 (1): 109–120.

Harris, E. J. 2003. "Buddhism and the Justification of War: A Case Study from Sri Lanka." In Just War in Comparative Perspective, edited by P. Robinson, 93–108. Abingdon: Ashgate.

Harris, E. J. 2021. "Buddhist Empirical Realism and the Conduct of Armed Conflict." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2038025.

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Harvey, P. 2018. "Karma." In Oxford Handbook of Buddhist Ethics, edited by D. Cozort and J. M. Shields, 7–28. Oxford: Oxford University Press.

Harvey, P. 2021. "Buddhist Motivation to Support IHL, from Concern to Minimise Harms Inflicted by Military Action to Both Those Who Suffer Them and Those Who Inflict Them." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2021.2037892.

Harwood, A., M. Lavidor, and Y. Rassovsky. 2017. "Reducing Aggression with Martial Arts: A Meta-Analysis of Child and Youth Studies." Aggression and Violent Behavior 34: 96–101.

Hassner, R. E. 2016. Religion on the Battlefield. Ithaca: Cornell University Press.

Henckaerts, J. M., and L. Doswald-Beck, ed. 2005. Customary International Humanitarian Law, Vol. 1: Rules. Cambridge: Cambridge University Press.

Henderson, I., and K. Reece. 2018. "Proportionality Under International Humanitarian Law: The Reasonable Military Commander Standard and Reverberating Effects." Vanderbilt Journal of Transnational Law 51: 835.

ICRC. 2019a. "Reducing Suffering During Armed Conflict: The Interface Between Buddhism and International Humanitarian Law (IHL)." ICRC Conference, Dambulla, Sri Lanka, September 4-6. https://www.icrc.org/en/document/reducing-suffering during-conflict-interface-between-buddhism-and-international

ICRC. 2019b. "Videos from the Buddhism and IHL Conference- Presentations." ICRC Religion and Humanitarian Principles Blog, November 1. https://blogs.icrc.org/reli gion-humanitarianprinciples/videos-from-the-buddhism-and-ihl-

conference presentations/

ICRC. 2020. "Project on the Interface Between Buddhism and IHL." ICRC Religion and Humanitarian Principles Blog, March 3. https://blogs.icrc.org/religion humanitarianprinciples/project-on-the-interface-between-buddhism-and-ihl/

ICRC. 2021a. "Introduction." ICRC Religion and Humanitarian Principles Blog. https:// blogs.icrc.org/religion-humanitarianprinciples/about/

ICRC. 2021b. "Interview with the Buddhist Chaplain to Her Majesty's (British) Armed Forces." ICRC Religion and Humanitarian Principles Blog, April 5. https://blogs. icrc. org/religion-humanitarianprinciples/interview-with-the-first-buddhist-chaplain-to the-her-majesty-s-british-armed-forces/

ICRC. 2021c. "Sri Lanka: Discussions on Buddhism and IHL with the Security Forces." ICRC Religion and Humanitarian Principles Blog, September 14. https:// blogs.icrc.org/ religion-humanitarianprinciples/sri-lanka-discussions-on-buddhism-and-ihl-with the-security-forces/

ICRC. 2022. What is International Humanitarian Law. Geneva: ICRC. https://www. icrc. org/en/document/what-international-humanitarian-law

Inspector-General of the Australian Defence Force. 2020. The Inspector-General of the Australian Defence Force AfghanistanInquiryReport. Canberra:DepartmentofDefence. https://www.defence.gov.au/sites/default/ files/2021-10/IGADF-Afghanistan-Inquiry Public-Release-Version.pdf

Jamspal, L., trans. 2010. The Range of the Bodhisattva, a Mahāyānasūtra (Ārya bodhisattva-gocara): The Teachings of the Nigrantha Satyaka, edited by P. G. Hackett. New York: American Institute of Buddhist Studies.

Jayasuriya, L. 2009. "Just War Tradition and Buddhism." International Studies 46 (4): 423–438. Jayatilleke, K. N. 1967. "The Principles of International Law in Buddhist Doctrine." Académie de droit international: Recueil des cours 120 (1967–I): 441–567.

Jenkins, S. 2010a. "Making Merit Through Warfare and Torture According to the Ārya Bodhisattva-gocara-upāyavis _ aya-vikurvan _ a-nirdeśaSūtra." In Buddhist Warfare, edi ted by M. Jerryson and M. Juergensmeyer, 59–75. Oxford: Oxford University Press.

Jenkins, S. 2010b. "On the Auspiciousness of Compassionate Violence." Journal of the International Association of Buddhist Studies 33 (1–2): 299–331.

Jenkins, S. 2015. "Of Demon Kings and Protestant Yaks _ as." Religious Studies Project, May 21. https://www.religiousstudiesproject.com/response/of-demon-kings-and protestant-yak%e1%b9%a3as/

Jenkins, S. 2017. "Once the Buddha Was a Warrior: Buddhist Pragmatism in the Ethics of Peace and Armed Conflict." In The Nature of Peace and the Morality of Armed Conflict, edited by F. Demont-Biaggi, 159–178. London: Palgrave Macmillan.

Jerryson, M. 2010. "Introduction." In Buddhist Warfare, edited by M. Jerryson and M. Juergensmeyer, 3–16. Oxford: Oxford University Press.

Jerryson, M. 2017. "Buddhist Traditions and Violence." In Violence and the World's Religious Traditions, edited by M. Juergensmeyer, M. Kitts, and M. Jerryson, 37–69. Oxford: Oxford University Press.

Jerryson, M., and M. Juergensmeyer, ed. 2010. Buddhist Warfare. Oxford: Oxford University Press.

Jha, A. P., A. B. Morrison, J. Dainer-Best, S. Parker, N. Rostrup, and E. A. Stanley. 2015. "Minds 'At Attention': Mindfulness Training Curbs Attentional Lapses in Military Cohorts." Plos One 10 (2): e0116889.

Juergensmeyer, M., M. Kitts, and M. Jerryson. 2017. "Introduction: The Enduring Relationship of Religion and Violence." In Violence and the World's Religious Traditions, edited by M. Juergensmeyer, M. Kitts, and M. Jerryson, 1–6. Oxford: Oxford University Press.

Kaplan, O. 2013. "Nudging Armed Groups: How Civilians Transmit Norms of Protection." Stability: International Journal of Security and Development 2 (3): 1–18.

Kariyakarawana, S. 2011. "Military Careers and Buddhist Ethics." International Journal of Leadership in Public Services 7 (2): 99–108.

Keegan, J. 1994. A History of Warfare. London: Victoria Books.

Kent, D. 2008. "Shelter for You, Nirvana for Our Sons: Buddhist Belief and Practice in the Sri Lankan Army." PhD diss., Department of Religious Studies, University of Virginia. https://thecarthaginiansolution.files.wordpress.com/2011/08/buddhist belief-practise-in-sl-army.pdf

Keown, D. 2005. Buddhist Ethics: A Very Short Introduction. Oxford: Oxford University Press.

Keown, D. 2014. "The Role of Deterrence in Buddhist Peace-Building." Journal of Buddhist Ethics 21: 655–678.

Khen, H. M. E. 2016. "Aidōs and Dikē in International Humanitarian Law: Is IHL a Legal or a Moral System?" The Monist 99 (1): 26–39.

Kilby, C. 2021. "The Gift of Fearlessness: A Buddhist Framework for the Protection of Vulnerable Populations Under International Humanitarian Law." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2038027.

Kinsella, H.M., andG.Mantilla. 2020. "Contestation Before Compliance: History, Politics, and Power in International Humanitarian Law." International Studies Quarterly 64 (3): 649–656.

Koh, H. H. 2005. "Internalization Through Socialization." Duke Law Journal 54 (4): 975–982.

Kosuta, M. 1997. "The Buddha and the Four-Limbed Army: The Military in the Pali

Canon." Religiologiques, Rituels Sauvages 16 (automne 1997): 105–112.

Lammerts, D. C. 2018. Buddhist Law in Burma: A History of the Dhammasattha Texts and Jurisprudence, 1250-1850. Honolulu: University of Hawaii Press.

Lancaster, B. L. 1997. "On the Stages of Perception: Towards a Synthesis of Cognitive Neuroscience and the Buddhist Abhidhamma Tradition." Journal of Consciousness Studies 4 (2): 122–142.

Lee, H. 2021. "Between Common Humanity and Partiality: The Chogye Buddhist Chaplaincy Manual of the South Korean Military and Its Relevance to International Humanitarian Law." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2021.2089426.

Little, V. 2011. "Army's First Buddhist Chaplain Serving 11th Engineer Bn." US Army, December15. https://www.army.mil/article/70976/armys_first_buddhist_chaplain_ serving_11th_engineer_bn

Lorge, P. A. 2011. Chinese Martial Arts: From Antiquity to the Twenty-First Century. New York: Cambridge University Press.

Mallon, R., and S. Nichols. 2010. "Rules." In The Moral Psychology Handbook, edited by J. M. Doris and The Moral Psychology Research Group, 297–298. Oxford: Oxford University Press.

Mann, J. 2012. When Buddhists Attack: The Curious Relationship Between Zen and the Martial Arts. Rutland: Tuttle.

Martin, M. 2018. Why We Fight. Oxford: Oxford University Press.

McCrae, E. 2017. "The Psychology of Moral Judgement and Perception in Indo-Tibetan Buddhist Ethics." In The Oxford Handbook of Buddhist Ethics, edited by D. Cozort and J. M. Shields, 335–358. Oxford: Oxford University Press.

Melzer, N. 2016. International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/4231-international humanitarian-law-comprehensive-introduction/

Mendis, N. 2021. "Siege Warfare and the Prohibition of Intentional Starvation of Civilians: The Convergence of IHL and Buddhist Ethics." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2080362.

Muñoz-Rojas, D., and J.-J. Frésard. 2004. The Roots of Behaviour in War: Understanding and Preventing IHL Violations. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/ 0853-roots-behaviour-war-understanding-and-preventing-ihl-violations

Murphy, V., and H. O. Gieseken. 2021. "Fighting Without a Planet B: How IHL Protects the Natural Environment in Armed Conflict." ICRC Law & Policy Blog, May 15. https:// blogs.icrc.org/law-and-policy/2021/05/25/fighting-without-planet-b/

Nattier, J. 1991. Once Upon a Future Time: Studies in a Buddhist Prophecy of Decline. Nanzan Studies in Asian Religions, No. 1. Berkeley: Asian Humanities Press.

Neff, S. C. 2005. War and the Law of Nations: A General History. Cambridge: Cambridge University Press.

Olsthoorn, P. 2019. "Military Virtues and Moral Relativism." In Military Virtues, edited by M. Skerker, D. Whetham, and D. Carrick, 38–39. Havant: Howgate.

Penna, L. R. 1989. "Written and Customary Provisions Relating to the Conduct of Hostilities and Treatment of Victims of Armed Conflicts in Ancient India." International Review of the Red Cross 29 (271): 333–348.

Peto, A. 2014. "The Buddhist Solider." Alan Peto, June 22. https://alanpeto.com/buddhism/buddhist-soldier-military/

Pfanner, T. 2009. "Various Mechanisms and Approaches for Implementing International Humanitarian Law and Protecting and Assisting War Victims." International Review of the Red Cross 91 (874): 279–328.

Pranke, P. 2010. "On Saints and Wizards– Ideals of Human Perfection and Power in Contemporary Burmese Buddhism." Journal of the International Association of Buddhist Studies 33 (1–2): 453–488.

Premasiri, P. D. 2006. "A 'Righteous War' in Buddhism?" In Buddhism, Conflict and Violence in Modern Sri Lanka, edited by M. Deegalle, 78–85. London and New York: Routledge.

Premasiri, P. D. 2021. "Implications of Buddhist Political Ethics for the Minimisation of Suffering in Situations of Armed Conflict." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/ 14639947.2021.2037893.

Ratheiser, D., and S. Kariyakarawana. 2021. "The Paradox of the Buddhist Soldier." Contemporary Buddhism 22.

Richmond, L. 2012. "Buddhism and Meditation: Why Most Buddhists in the World Don't Meditate." HuffPost, May 2. https://www.huffpost.com/entry/most-buddhists dont-medit_b_1461821

Robinson, P. 2003. Just War in Comparative Perspective, edited by P. Robinson. London: Routledge.

Roebuck, V. J. 2010. "Introduction." In The Dhammapada, translated and edited by V. J. Roebuck, xiv–lxv. London: Penguin Classics.

Ronkin, N. 2018. "Abhidharma." In Stanford Encyclopedia of Philosophy. Summer 2018 ed., edited by E. N. Zalta. Stanford: Metaphysics Research Lab, Stanford University. https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/abhidharma/

Roy, K. 2012. Hinduism and the Ethics of Warfare in South Asia: From Antiquity to the Present. Cambridge: Cambridge University Press.

Salomon, R. 2007. "Ancient India: Peace Within and War Without." In War and Peace in the Ancient World, edited by K. A. Raaflaub, 52–64. Malden: Blackwell.

Samarakoon, B. 2021. "Restraint in Warfare and Appamāda: The Concept of Collateral Damage in International Humanitarian Law in Light of the Buddha's Last

Words." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2021.2083397.

Sassòli, M. 2007. "The Implementation of International Humanitarian Law: Current and Inherent Challenges." Yearbook of International Humanitarian Law 10: 45–73.

Schmithausen, L. 1999. "Aspects of the Buddhist Attitude to War." In Violence Denied: Violence, Non-Violence and the Rationalization of Violence in South Asian Cultural History, edited by J. E. M. Houben and K. R. van Kooij, 45–67. Leiden: Brill.

Scorsine, J. M. 2014. "Reconciliation and Postbellum Restoration: The Buddhist Perspective." In Buddhist Contribution to Global Peace-Building, edited by T. N. Tu and T. D. Thien, 117–131. Vietnam: Religion Press.

Selth, A. 2021. Myanmar's Military Mindset: An Exploratory Survey. Griffith Asia Institute. https://blogs.griffith.edu.au/asiainsights/myanmars-military-mindset/

Senauke, A., and B. Gates. 2014. "Interview with Neuroscientist Amishi Jha: Mental Armor." Inquiring Mind 30: 2. https://www.inquiringmind.com/article/3002_18_w_ jah-interview-with-neuroscientist-amishi-jha-mental-armor/

Shahar, M. 2008. The Shaolin Monastery. History, Religion, and the Chinese Martial Arts. Honolulu: University of Hawaii Press.

Shay, J. 2010. Achilles in Vietnam: Combat Trauma and the Undoing of Character. New York: Simon & Schuster.

Sinclair, I. 2014. "War Magic and Just War in Indian Tantric Buddhism." In War Magic: Religion, Sorcery and Performance, editedbyD. S. Farrer, 149–164. New York: Berghahn.

Singh, U. 2017. Political Violence in Ancient India. Cambridge: Harvard University Press.

Skilton, A. 2013. "Buddhism." In The Oxford Handbook of Atheism, edited by S. Bullivant and M. Ruse, 337–350. Oxford: Oxford University Press.

Soho, T. 2012. The Unfettered Mind: Writings from a Zen Master to a Master Swordsman. Translated by W. S. Wilson. Berkeley: Shambhala Publications.

Spiro, M. E. 1970. Buddhism and Society: A Great Tradition and Its Burmese Vicissitudes. New York: Harper & Row.

Stanford, M., and J. Jong. 2019. "Beyond Buddhism and Animism: A Psychometric Test of the Structure of Burmese Theravada Buddhism." Plos One 14 (12): e0226414.

Stanley, E. A. 2014. "Cultivating the Mind of a Warrior." Inquiring Mind 30 (2): 16–31. https://www.inquiringmind.com/article/3001_16_stanley-cultivating-the-mind-of-a-warrior/

Stanley, E. A., J. M. Schaldach, A. Kiyonaga, and A. P. Jha. 2011. "Mindfulness-Based Mind Fitness Training: A Case Study of a High-Stress Predeployment Military Cohort." Cognitive and Behavioral Practice 18 (4): 566–576.

Stephens, D. 2014. "Behaviour in War: The Place of Law, Moral Inquiry and Self-Identity." International Review of the Red Cross 96 (895–896): 751–773.

Sugiki, T. 2020a. "Compassion, Self-Sacrifice, and Karma in Warfare: Buddhist Discourse onWarfare as an Ethical and Soteriological Instruction for Warriors." Religions 11 (2): item 66.

Sugiki, T. 2020b. "Warriors Who Do Not Kill in War: A Buddhist Interpretation of the Warrior's Role in Relation to the Precept Against Killing." Religions 11 (10): item 530.

Terry, F., and B. McQuinn. 2018. The Roots of Restraint in War. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/4352-roots-restraint-war

Thomas, J. 2019. "Case Study: Professionalism in the Military." In Military Virtues, edited by M. Skerker, D. Whetham, and D. Carrick, 538–562. Havant: Howgate.

Tilakaratne, A. 2021. "Two Dimensions of Buddhist Practice and Their Implications on Statecraft." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2038024.

Tilakaratne, A., P. Harvey, S. Kariyakarawana, and A. Bartles-Smith. 2021. "GCIII Commentary: A Buddhist Perspective on the Treatment of Prisoners of War." ICRC Law and Policy Blog, January 19. https://blogs.icrc.org/law-and-policy/2021/01/19/ gciii-commentary-buddhist/

Traven, D. 2021. Law and Sentiment in International Politics: Ethics, Emotions, and the Evolution of the Laws of War. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

Trew, N. M. 2021. "'Not Knowing is Most Intimate': Koan Practice and the Fog of War." Contemporary Buddhism 22. doi:10.1080/14639947.2022.2038026.

van Baarda, T. 2011. "The Ethical Challenges of a Complex Security Environment." In Ethics, Law and Military Operations, edited by D. Whetham, 148–172. London: Palgrave Macmillan.

van Schaik, S. 2020. Buddhist Magic: Divination, Healing, and Enchantment Through the Ages. Boulder: Shambala.

Verkamp, B. J. 1988. "Moral Treatment of Returning Warriors in the Early Middle Ages." The Journal of Religious Ethics 16 (2): 223–249.

Victoria, B. D. [1997] 2006. Zen at War. 2nd ed. Boulder: Rowman and Littlefield.

Victoria, B. D. 2003. Zen War Stories. London: Routledge Curzon.

Victoria, B. D. 2022. "Does Buddhism Hold the Instincts for War?" Buddhistdoor Global, May 18. https://www.buddhistdoor.net/features/does-buddhism-hold-the-instincts-for-war/

Wakefield, A. 2021. "'Freedom from Hatred': The Role of Khanti in Complementing the Work of International Humanitarian Law (IHL)." Contemporary Buddhism 22. doi:10. 1080/14639947.2022.2038030.

Wallace, B. A. 2007. Contemplative Science: Where Buddhism and Neuroscience Converge. New York: Columbia University Press.

Whetham, D. 2011a. "Ethics, Law and Conflict." In Ethics, Law and Military Operations, edited by D. Whetham, 10–28. London: Palgrave Macmillan.

Whetham, D. 2011b. "The Just War Tradition: A Pragmatic Compromise." In Ethics, Law and Military Operations, edited by D. Whetham, 65–89. London: Palgrave Macmillan.

Whitaker, J. S., and D. Smith. 2017. "Ethics, Meditation, and Wisdom." In The Oxford Handbook of Buddhist Ethics, edited by D. Cozort and J. M. Shields, 51–73. Oxford: Oxford University Press.

Wijenayake, V. 2021. "Limiting the Risk to Combatants Lives: Confluences Between International Humanitarian Law and Buddhism." Contemporary Buddhism 22.

Williams, G. 2015. "Seeing Through the Fog of War: The Need for Professional Military Ethics Education." Strife, September 24. https://www.strifeblog.org/2015/09/24/seeing-through-the-fog-of-war-the-need-for-professional-military-ethics-education/

Wolfendale, J. 2008. "What is the Point of Teaching Ethics in the Military?" In Ethics Education in the Military, edited by P. Robinson, N. de Lee, and D. Carrick, 175–188. Abingdon: Ashgate.

Yu, X. 2013. Buddhism, War, and Nationalism: Chinese Monks in the Struggle Against Japanese Aggression 1931-1945. London: Routledge.

Yu, X. 2013. "Buddhism and the Justification of War with Focus on Chinese Buddhist History." In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by T. Brekke and V. Tikhonov, 194–208. New York: Routledge.

Zimmermann, M. 2000. "A Mahāyānist Criticism of Arthaśāstra: The Chapter on Royal Ethics in the Bodhisattva-Gocaropāya-Viśaya-Vikurvan _ anirdeśa-Sūtra". InAnnual Report of the International Research Institute for Advanced Buddhology at Soka University for the Academic Year 1999, 177–211. Tokyo: Soka University.

အပိုင်း (၁)

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေနှင့် ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်များကို လေ့လာခြင်း

ICRC

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ကို ထောက်ခံအားပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စေ့ဆော်မှု၊ စစ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် ဒုက္ခခံစားရသူများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသူများ နှစ်ဘက်လုံး၏ ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို စိုးရိမ်မှုမှသည် နည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးစေရေးသို့

Peter Harvery

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးသည် တိုက်ပွဲအခြေအနေတွင် ပါဝင်နေသူများအား ၎င်းတို့၏ စစ်ရေးပန်းတိုင် သတ်မှတ်ချက်များအတွင်း ၎င်းတို့ကြောင့် အခြားသူများအပေါ် ဖြစ်ပေါ်သည့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် တွန်းအားပေးမည့် အတွေးအခေါ်များနှင့် အခြေခံမူများ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားတွင် မည်သို့ပါဝင်သည်ဆိုသည့် အချက်ပေါ်တွင် အဓိကထားပါသည်။ ဤအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအခြေခံမူသည် အခြားသူများအပေါ် ကရုဏာထားခြင်းနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါဆုံးရှုံးစေခြင်းတို့အတွက် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့ တန်ပြန်ခံစားရမည့် အကုသိုလ်ကံအကျိုးရလဒ်များကို ကန့်သတ်ရန် အလေးထားခြင်းနှစ်မျိုးလုံးနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ သတ်ဖြတ်ခြင်းလုပ်ရပ်အတွက် လှုံ့ဆော်ပေးသည့်စေတနာသည် သတ်ဖြတ်ခြင်း၏ အကုသိုလ်ကံ အကျိုးရလဒ်ကို ပိုဆိုးစေနိုင် သို့မဟုတ် ပိုနည်းစေနိုင်ပြီး ဒဏ်ရာရသူများကို ကူညီပေးခြင်းကဲ့သို့ တိုက်ပွဲနှင့်မသက်ဆိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးကို အားနည်းစေနိုင်သည့် ကုသိုလ်အကျိုးပေး ကံကို ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း သတ်ဖြတ်သည့် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးကိုမူ မချေဖျက်နိုင်ပေ။ ဖြစ်နိုင်သည့်အခါတိုင်းတွင် လူနှင့် လူမဟုတ်သူ နှစ်မျိုးစလုံးအား ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန်ဖြစ်သော်လည်း လူတစ်ဦးကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းသည် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးရွားပါသည်။ မဟာဝံသကျမ်းလာ ဒုတ္ထဂါမဏိမင်း၏

DOI: 10.4324/9781003439820-4
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

စစ်တပ်က သတ်ဖြတ်ခြင်းခံရသော စစ်သည်များနှင့် ပတ်သက်သည့် စာပိုဒ်တစ်ခုတွင် လူမပီသသူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် အကုသိုလ် အနည်းငယ်သာဖြစ်သည် သို့မဟုတ် အကုသိုလ် လုံးလုံးမရှိဟူသည့် ကျမ်းဂန်အဆို စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဥာဏ်အလင်းရထားပြီးဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက် ရဟန္တာများ၏နှုတ်မှလာသော စကားဆိုသည်မှာ လုံးဝမဖြစ်နိုင်သောဖော်ပြချက်ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)[၁]

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အဓိကအဆုံးအမအခြေခံမူသည် အကြမ်းမဖက်ရေးဖြစ်ရာ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရစေခြင်းသည် ကျူးလွန်သူထံ အကုသိုလ်ကံအကျိုးရလဒ်များကို သယ်ဆောင်လာသည်ဟု မြင်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်များသည် ခွဲခြားခြင်း (distinction)၊ အချိုးအစားညီမျှခြင်း (proportionality)နှင့် ကြိုတင်သတိထားခြင်း (precaution) ဟူသော IHL ၏အခြေခံမူများနှင့်အညီ ၎င်းတို့၏ စစ်ရေးအရလုပ်ဆောင်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများ၏ အကျိုးဆက်များကိုကန့်သတ်ရန် ပြင်းပြသောစိတ်စေတနာစေ့ဆော်မှုရှိမည်မှာ သေချာပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ နှစ်ခုလုံးသည် ထိခိုက်နစ်နာမှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် ထိခိုက်နစ်နာမှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအချို့ကို မလွဲမသွေဖြစ်စေသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများနှင့် IHL နှစ်ခုလုံးတို့က ယင်းတို့ကို "ပိုနည်းလေ၊ ပိုကောင်းလေ"ဟု မုချသဘောတူလက်ခံကြပါသည်။ ထိုသဘောထားကို ဗုဒ္ဓအားကြည်ညိုသော သိကြားမင်း (သက္က) သည် အသူရာနတ်တို့နှင့် စစ်ခင်းရာတွင် ၎င်း၏စစ်ရထားများ ဖြတ်သန်းသွားမှုကြောင့် အသိုက်များထဲရှိငှက်များ မတော်တဆသေဆုံးကြရခြင်းကိုပင် ရှောင်ရှားရန်ကြိုးပမ်းခဲ့သည့် ပုံဝတ္ထုဖြင့်ဥပမာပေးကာ အခိုင်အမာ ဖော်ပြထားပါသည်။ (S.I.224)[၂]

IHL တွင် နိုင်ငံအများက စုစည်းပေါင်းရုံးပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားစဉ် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ကျယ်ပြန့်သည့်ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် စိတ်စေတနာစေ့ဆော်မှုဆိုင်ရာမူဘောင်များကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအချက်က လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦး၏ဘဝနှင့် သံဃာတစ်ပါး၏ဘဝတို့အကြား အလုပ်သဘောအရ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တူညီမှုရှိသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ဦးစလုံးသည် ၎င်းတို့သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း၏ တူညီသောရည်မှန်းချက်များအတွက် မျှဝေကာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေရသည့်အဖွဲ့ဝင်များ၏ စည်းကမ်းတကျဘဝမျိုးတွင် ရှင်သန်နေထိုင်နေကြရပါသည်။

သံဃာတော်တစ်ပါး၏ဘဝတွင် (လိုက်နာရမည့်) ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ယေဘုယျအခြေခံမူသဘောတရားများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားကာ ချဲ့ထွင်ပြီး အသေးစိတ်စုစည်းပေါင်းရုံး ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၏အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးတွင် စစ်စည်းကမ်း၏ ယေဘုယျစည်းမျဉ်းများရှိသည့်အပြင် "အင်အားကို မှန်ကန်စွာအသုံးပြုရမည်" ဟူသော အယူအဆမှ "အင်အားသည်သာ အမှန်" ဟူသော အယူအဆသို့ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာခြင်းမရှိစေရန် ကာကွယ်တားဆီးပေးသည့် သက်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သက်ဆိုင်သော

စံနှုန်းများကို အထောက်အကူပြုသည့် IHL စည်းမျဉ်းများကို သိရှိခြင်း၊ လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့် လိုက်နာရန်လိုအပ်ခြင်းတို့ ရှိပါသည်။

ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် ငါးပါးသီလစောင့်ထိန်းသော သာမန်လူပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ ဝိနည်းစည်းကမ်း (၂၀၀)ကျော်စောင့်ထိန်းရသော သံဃာတစ်ပါးဖြစ်စေ ကျင့်သုံးမှုတွင် ယင်းသီလ၊ ဝိနည်းစည်းကမ်းများကို လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန် တိကျပြတ်သားသော သန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် စိတ်တွင် အမြဲအမှတ်ရခြင်းရှိနေစေရန် ထိုစောင့်ထိန်းရသည့် သီလ၊ ဝိနည်းစည်းကမ်းများကို ပုံမှန်ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ဤတူညီသော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အကျင့်သည် အနည်းဆုံးအားဖြင့် သီလများကိုရွတ်ဆိုလေ့ရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် IHL စည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အထောက်ကူပြုကောင်းပြုနိုင်ပါသည်။ အနည်းဆုံး ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကိုလိုက်နာစောင့်ထိန်းရန် ရံဖန်ရံခါ သတိလစ်ဟင်းမေ့လျော့သွားသည့်တိုင် ယင်းကိုသိရှိပြီး ပြန်လည်လိုက်နာရန်ကြိုးစားခြင်းသည် ထိုသို့ကြိုးစားခြင်းပင်မရှိတော့ဘဲ အကုသိုလ်ကံများကိုပြုနေခြင်းထက် ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြားသောဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအချို့က သီလစောင့်ထိန်းခြင်းသည် အလေးအနက်ကိစ္စဖြစ်သောကြောင့် သီးခြားသီလတစ်ခုကို မိမိစောင့်ထိန်းနိုင်မည်ဟု မယူဆသမျှ ထိုသီလကို မခံယူခြင်းက ပိုကောင်းသည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ (Harvey 2000, 82-87) တိကျပြတ်သား သောသန္နိဋ္ဌာန်ဖြင့် သီလစောင့်ထိန်းခြင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် ကောင်းမွန်သကဲ့သို့ အကုသိုလ်ကံများကိုလည်း နည်းပါးစေပါသည်။ IHL စည်းမျဉ်းများအတွက်လည်း အလားတူ မလွဲမသွေသက်ဆိုင်ပါသည်။ စည်းမျဉ်းများနှင့် ထိုစည်းမျဉ်းများကိုချိုးဖောက်မိပါက ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဆိုးကျိုးရလဒ်များကို နိုးနိုးကြားကြားသတိပြုမိနေခြင်းသည် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း ကိုယ်နှုတ်အပြုအမူဆိုင်ရာစံနှုန်းများ တဖြည်းဖြည်းယိုယွင်းကျဆင်းမလာစေရန် ကာကွယ်ခြင်းကို ကူညီပေးပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) ၏ စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများ (၂၀၁၈, ၉) - The Roots of Restraint in War (2018,9) လေ့လာမှုအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း -

> ဥပဒေချည်းသက်သက်ပေါ်တွင် အဓိကမဏ္ဍိုင်ပြုခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် ထိုဥပဒေကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော တန်ဖိုးထားမှုများအား ပေါင်းစပ်မှုလောက် (တစ်ဦးတစ်ယောက်၏)အပြုအမူပေါ် သြဇာလွှမ်းမိုးရာတွင် ထိရောက်မှုမရှိချေ။ ဥပဒေကို ဒေသဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ၊ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်းသည် ထိုဥပဒေကို လိုက်နာစေရန် ပိုမိုကြီးမားသောအင်အား ဖြစ်စေပါသည်။ ဥပဒေ၏အခန်းကဏ္ဍသည် စံနှုန်းများချမှတ်ရေးအတွက်အရေးပါသော်လည်း ယင်းသည် ထိုတန်ဖိုးထားမှုများကို ခံယူချက်၊ လုပ်ဆောင်ချက်အသွင်ဖြစ်ရန် တစ်ဦးချင်းစီကို တိုက်တွန်းအားပေးခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုသို့တိုက်တွန်းအားပေးခြင်းသည် ချုပ်တည်းမှုဖြင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ခြင်းကို ပိုမိုကျင့်သုံးလာကြစေရေး မြှင့်တင်ပေးရာတွင် ပိုမိုရေရှည်ခံသည့် နည်းလမ်းဖြစ်သော အစမှအဆုံးတိုင် လူဘောင်အတွင်း သွတ်သွင်းခြင်းကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏အစိုးရများသည် ၎င်းတို့ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည့် မည်သို့သော IHL ချိုးဖောက်မှုများကိုမဆို ဖုံးကွယ်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ဂုဏ်သတင်းကို ကာကွယ်ရန် မကြိုးပမ်း

သင့်ဟု ထိုအချက်ကဆိုပါသည်။ အမှန်စင်စစ် အမှားကိုပွင့်လင်းစွာဝန်ခံခြင်းက အဖွဲ့အစည်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာကိုကာကွယ်နိုင်သည့် ပိုမိုကောင်းမွန်သောနည်းလမ်းဖြစ်ပြီး ဖုံးကွယ်ခဲ့သည့် ရှေးက ကျူးလွန်ထားသော အမှားများပေါ်လာလျှင် ယင်းဖုံးကွယ်ခဲ့မှုအတွက် ထပ်ပေါင်း၍ ဂုဏ်သိက္ခာ ပိုမိုကျဆင်းမည်ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ၎င်းတို့၏ ဘုန်းတော်ကြီးများအကြား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမှားအယွင်းပြုလုပ်မှုဖြစ်စဉ်များကို ဖုံးကွယ်ရန် ကြိုးစားခဲ့ရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် လူသိရှင်ကြား ဖြစ်ခဲ့ရသည်များကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် တစ်ဦး သို့မဟုတ် တစ်ဦးထက်ပိုသော လူသားများကို ၎င်းတို့က သတ်ဖြတ်နိုင်ရန် သို့မဟုတ် အနာတရဖြစ်စေနိုင်ရန်နှင့် ထိုသို့ပြုလုပ်ရာတွင် အခြားသူများကိုအားပေးကူညီနိုင်ရန် အခွင့်အရေးအစဉ်ရရှိကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအနေဖြင့် (စောင့်ထိန်းသော) ငါးပါးသီလ၏ ပထမဆုံးသီလမှာ "ကျွန်ုပ်သည် သက်ရှိသတ္တဝါ (ပါဏာ-စာပေအလိုအရ အသက်ရှူသူများ) တို့အား သေစေခြင်း (အတိပါတာ)မှ ရှောင်ကြဉ်သော အကျင့်သီလသိက္ခာပုဒ် (သိက္ခာပဒံ) ကို တာဝန်ယူပါသည်" ဖြစ်ပြီး (Khp.1) ယင်းသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်ဆိုင်သော စည်းကမ်း(သီလ)ကို ကောင်းစွာလုံခြုံသူတစ်ဦး မည်သို့ ပြုမူကြောင်းဖော်ပြချက်ပေါ် အခြေခံထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ပိုမိုဖတ်ရှုရန် -A.IV.284) "သက်ရှိသတ္တဝါတို့အား (သေချိန်မတိုင်ခင်) သေစေခြင်းမှ" ဆိုသည့်ပုဒ်ကို "သက်ရှိသတ္တဝါတို့အား ပျက်စီးအောင် ဖျက်ဆီးခြင်းမှ"ဟု ဝိဘင်္ဂအဋ္ဌကထာတွင်ရှင်းပြထားပြီး "သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ" ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ (Vibh-a.381) အခြားကျမ်းများတွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည် -

> သက်ရှိသတ္တဝါတို့အား သတ်ဖြတ်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်ခြင်း -သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးတို့၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာအတွက် တုတ်၊ ဓားလက်နက်တို့မပါဘဲ ရိုးသားဖြောင့်မတ်သော၊ မေတ္တာကရုဏာတရားကြီးမားသော စိုးရိမ်ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ခြင်းဖြင့် အကြင်သူသည် ဤအမှုကိုမပြုဘဲ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (M.I.345; အလားတူကြည့်ရန် D.I.4)
>
> သက်ရှိသတ္တဝါတစ်စုံတစ်ရာကို မသတ်သင့်ပေ(e [mae])။ (A.I.214 aD 254)
>
> လောကရှိကြသည့် မတုန်လှုပ်သူ၊ ထိတ်လန့်တတ်သူသတ္တဝါအားလုံးတို့သည် အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုစွန့်ပစ်၍ အကြင်သူသည် သက်ရှိသတ္တဝါတို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း မသတ်ရာ (နဟာနေ)၊ သူတစ်ပါးတို့ကိုလည်း မသတ်စေရာ၊ သတ်ဖြတ်ကုန်သော သူတစ်ပါးတို့အားလည်း ခွင့်ပြုလိုက်လျော သဘောမတူရာ (ဟနတံ)။ (SD.394)

ကိုယ်နှုတ်အမူအယာအားလုံးကို ဦးဆောင်လမ်းပြပေးသည့် အခြေခံသဘောတရားဖြစ်သော (ငါးပါးသီလထဲမှ) အဦးဆုံးသီလမှာ လူ သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန် မည်သူကိုမဆို ရည်ရွယ်၍ သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါမည်ဟု ကတိပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (ထိုသို့ သီလခံ

ယူထားသော်လည်း) သတိမမူမိဘဲ သီလကျိုးပေါက်နိုင်ပါသည်။ ထိုအခါ အကြင်သူသည် မိမိသီလကျိုးပေါက်သွားကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုနှလုံးသွင်း (မှတ်သား) လက်ခံပြီး တချိန်တည်းတွင် ထိုသီလကိုစောင့်ထိန်းရန် မိမိတို့၏ ကတိကဝတ်ကို ထပ်မံအတည်ပြု ဆောက်တည်ရပါမည်။ သတ်ဖြတ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေခြင်းသည် ထိုပထမသိက္ခာပုဒ်ကို ဆန့်ကျင်နေသော်လည်း အပြည့်အဝချိုးဖောက်ခြင်းမဟုတ်ပေ - သို့သော် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် (A.III.213)လာ ဂါထာတစ်ပိုဒ်အရ ဤသီလကို "ထိခိုက်ဒဏ်ရာ မရစေခြင်း" ဟု အလွယ်တကူ အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူနိုင်သည့်ပုံစံ ဖော်ပြထားပါသည် - "မိမိလုံ့လကို အစွမ်းကုန်ပြု၍ သတ္တဝါတို့အား ထိခိုက်ဒဏ်ရာ မရစေရာ (နှ ဟိသေ ပါဏ-ဘူတာနိ) . . . . "။ တစ်စုံတစ်ယောက်၏စေခိုင်းမှုကြောင့် တစ်စုံတစ်ဦးက တစ်ယောက်ယောက်ကို သတ်ဖြတ်လျှင်ပင် ဤပထမသီလကျိုးပေါက်ပြီး သတ်ဖြတ်ရန်စေခိုင်းသူရော၊ သတ်ဖြတ်သူပါ ဤသီလကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ရည်ရွယ်သူမဟုတ်ဘဲ သတ်ဖြတ်သူက မှားယွင်း သတ်ဖြတ်လျှင် သတ်ဖြတ်သူသာ သီလချိုးဖောက်မှုအတွက် တာဝန်ရှိပါသည်။ (Khp-a.29-30) ခြုံ၍ သုံးသပ်ရလျှင် ပထမသီလသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၏ ဒုတိယအင်္ဂါရပ်ဖြစ်သော သမ္မာသင်္ကပ္ပအားဖြင့် (စောင့်ထိန်းပါ့မည်ဟူသော) မှန်ကန်သောစိတ်ပိုင်းဖြတ်မှုနှင့်အတူ "ထိခိုက်ဒဏ်ရာမရစေခြင်း - အဟိံသာ (သင်္ကတ)၊ အဝိဟိံသာ(ပါဠိ) (M.III.73)" ၏တန်ဖိုးကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ပထမသီလကို ချိုးဖောက်လျှင် ထိုက်၏အကျိုးပေးခံရိန်တန်သည့်အခါ မနှစ်သက်ဖွယ် အကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးကို ဖြစ်စေတတ်ပါသည်။

> ရဟန်းတို့ သက်ရှိသတ္တဝါတို့အား သတ်ဖြတ်ခြင်းအမှုကို ကျင့်ခြင်း ၊ မွေးမြူခြင်း၊ ထပ်တလဲလဲ ပြုလုပ်ခြင်းတို့သည် ငရဲသို့လားစေခြင်း၊ တိရိစ္ဆာန်ဝမ်း၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ ပြိတ္တာဘုံ၌ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အကျိုးတို့ကိုရ၏။ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် အနိမ့်ဆုံးအကျိုးပေးသည်ပင် လူ့ဘဝတွင် အသက်တိုခြင်းဟူသောအကျိုးကို ဖြစ်စေသည်။ (A.IV.247)

> အချို့သော ယောကျ်ား သို့မဟုတ် မိန်းမသည် သက်ရှိသတ္တဝါတို့အားသတ်ဖြတ်ပြီး ၎င်းသည် လူသတ်သော သွေးစွန်းသောလက်ပိုင်ရှင်ဖြစ်ကာ သတ္တဝါများအပေါ် အကြင်နာမဲ့စွာဖြင့် ထိုးနှက်သတ်ဖြတ်၍ ကြမ်းတမ်းစွာပြုမူ၏။ ထိုအမှုတို့ကို ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့် ခန္ဓာကြေပျက်သောအခါ၊ သေလွန်ပြီးသည့်နောက် ဆင်းရဲချို့တဲ့သော၊ စိတ်မချမ်းမြေ့သောနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာဖိစီးနှိပ်စက်ခံရသော ငရဲသို့ကျရောက်သည် သို့မဟုတ် လူအဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားသည့်အခါတိုင်းတွင် ၎င်းသည် အသက်တို၏။ (M.III.203)

ထိုကြောင့် စစ်ပွဲအတွင်းသတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ဆိုးရွားသည့် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးသာ ရနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားစွာမြင်နိုင်ပါသည်။ တစ်ခါက မြတ်စွာဘုရားကို စစ်သည်တော်အဖြစ် အသက်မွေးသူ (ယောဓာဇီဝ)မှ "သူကဲ့သို့ စစ်သည်တစ်ဦး တိုက်ပွဲအတွင်း အသက်ပေးခဲ့ရလျှင် ထူးထူးခြားခြား နတ်ပြည်သို့ရောက်ရှိနိုင်မည်လား"ဟု မေးခွန်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ၎င်းဆိုလိုသည်မှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသည့် စစ်သားလား သို့မဟုတ် ကြေးစားစစ်သားလား ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဖြေတော်မမူခဲ့ဘဲ ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူခဲ့သော်လည်း

ၦင်းက နှစ်ကြိမ်မက ထပ်မံမေးမြန်းရာ မြတ်စွာဘုရားက ထိုသူသည် အထူးသဖြင့် တစ်ပါးသူတို့အား သေစေလိုသည့် မှားယွင်းသောစိတ်ထားဖြင့် သေဆုံးခြင်းဖြစ်သည့်အလျောက် ထိုသူသည် အမှန်တကယ် ငရဲ သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန်ဘုံတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားကြောင်း ရှင်းပြတော်မူပါသည် -

> ယောဓဇီဝ ခေါင်းဆောင်. . . . . စစ်မြေပြင်၌ အားထုတ်ကြိုးစား(တိုက်ခိုက်)သူ စစ်သည်သူရဲသည် "ဤသတ္တဝါတို့ အသတ်ခံကြရပါစေ၊ အသက်ပေါင်းများစွာ သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးခံကြရပါစေ၊ အမြစ်ဖြတ်သုတ်သင်ခံကြရပါစေ၊ ပျက်စီးကြပါစေ၊ မျိုးပြုတ်ပါစေ" ဟူသောအတွေးကို ရှေးကပင်စွဲယူခဲ့ခြင်းကြောင့် ၎င်း၏စိတ်ထားသည် နိမ့်ကျယုတ်မာကာ လမ်းမှားသို့ရောက်နှင့်ခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ စစ်မြေပြင်၌ အားထုတ်ကြိုးစား (တိုက်ခိုက်)နေစဉ် တစ်ဖက်စစ်သည်တို့၏ ညှဉ်းဆဲသတ်ဖြတ်ခံရသော ထိုစစ်သည်သူရဲသည် ခန္ဓာပျက်ကြွေသေဆုံးပြီးသည်မှနောက်၌ "စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်း (ပရဇိတမည်သော) ငရဲ" သို့ ရောက်ရ၏။[၃]

ထိုအတွေးကြောင့် ယုတ်မာသော၊ လမ်းမှားပို့သောစိတ်ထားမျိုးဖြင့် သေလွန်သွားပြီးနောက် စစ်သည်တော်သည် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်သည့် နတ်တို့၏ဘုံ (ပရဇိတနတ်ပြည်)တွင် ပြန်လည်မွေးဖွားလိမ့်မည်ဟူသောအယူကို အထက်ပါစာပိုဒ်တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓက(စစ်သည်သေဆုံးလျှင် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်သည့် နတ်တို့၏ဘုံတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားလိမ့်မည်ဟူသော) ထိုမှားယွင်းသောအယူကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်းကပင် ငရဲတွင် သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန်အဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (ဗုဒ္ဓ၏ ထိုစကားကို) မိုက်ကယ်ဂျယ်ရီဆင် (၂၀၁၈, ၄၆၆) က 'ယောဓဇီဝကို သေဆုံးခါနီးအချိန်တွင် ထိုကဲ့သို့ နိမ့်ကျသောအတွေးကို ရှောင်ကြဉ်ရန် သတိပေးခြင်းသာဖြစ်ပြီး သတ်ဖြတ်ခြင်းအမှုကို ရှောင်ကြဉ်ရန်မလို' ဟု ယူဆပါသည်။ ဗုဒ္ဓက စစ်သည်တော်တစ်ဦး စစ်ပွဲတွင်သေလွန်သည့်အခါ နတ်ပြည်တွင် ပြန်လည်မွေးဖွားမည်လားဆိုသည့် မေးခွန်းကိုဖြေကြားခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် မိုက်ကယ်ဂျယ်ရီဆင်၏အဓိပ္ပါယ်ကောက် လွဲနေသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ (ယောဓဇီဝ၏) မေးခွန်းမှာ ၎င်းယူဆသကဲ့သို့ သေဆုံးခါနီးအချိန်ဖြစ်ပေါ်သည့် စိတ်အခြေအနေကို မေးမြန်းခြင်းမဟုတ်ပေ။ သေဆုံးချိန်ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်အခြေအနေသည် ဒုဂ္ဂတိဘုံသို့ ရောက်စေနိုင်သည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုအချို့ရှိမည်ဟုဆိုမှသာ အဓိပ္ပါယ်ရှိပါမည်။

စစ်ကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးရမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အလေးထားမှုကို ဥပမာနှစ်ခုတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ (Gethin 2007, 74-78) အိန္ဒိယဧကရာဇ် အသောကမင်း (268-239 BCE)ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ လူမှုကိုယ်ကျင့်တရားများနှင့်ပတ်သက်၍ စံပြပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတစ်ဦးအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိသေလေးစားကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဖြစ်ခင် သူ၏အစောပိုင်းနန်းစံကာလများတွင် သူသည် ကလိင်္ဂတိုင်းကို တိုက်ခိုက်အောင်နိုင်ခဲ့သော်လည်း ကလိင်္ဂကျောက်စာအမှတ်(၄)[၄]တွင် ထိုအချိန်ကဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူသတ်ခြင်း၏ ကြောက်မက်ဖွယ်အနိဋ္ဌာရုံကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ရှေးဟောင်းသီဟိုဠ်ကျွန်း(ယခု သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)မှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မင်းဖြစ်သူ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း (သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ဒုဋ္ဌဂမုဏု၊ 101-77 BCE)သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းမြောက်ပိုင်းရှိ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း တမီးလ်ဘုရင်ကို ချေမှုန်းအနိုင်ရပြီးနောက် အလွန်များပြားလှသည့် အရေ

အတွက်/စစ်တပ်ကြီးတစ်ခုလုံး(ပါဠိ-အက္ခောဟိနီ) အား သေဆုံးမှုများဖြစ်စေခဲ့သည့်အတွက် စိတ်သောကရောက်ခဲ့ရကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ (မဟာဝံသ - Mahāvamsa ch.XXV.103, 108; Geiger 1912 ကို ကြည့်ပါ။).

လူ့ဘဝတန်ဖိုးနှင့် ၎င်း၏မတူညီသောအဆင့်အတန်းများ

စစ်ပွဲအတွင်း တစ်ဖက်ရန်သူကို မိမိနှင့် အခြေခံအားဖြင့်မတူညီသူ၊ ဘုံလူ့အကျိုးစီးပွားမျှဝေမှု မရှိသော "လူတစိမ်း"၊ စင်စစ်အားဖြင့် လူထက်နိမ့်ကျသူဟု ရှုမြင်သောအခါ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်းများ ပိုမိုဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခြေရှိပါသည်။ ICRC ၏ စစ်ပွဲတွင်းအပြုအမူ၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများ (၂၀၀၄၊ ၁၀) - The Roots of Behaviour in War (2004,10) လေ့လာချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေကို အလွဲသုံးစားပြုခြင်းသည် "ကျင့်ဝတ်သွေဖည်ခြင်း" ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

> တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း၊ မသိမသာသော်လည်းကောင်း ရန်သူကို အခြားသူများမှ အဆိုးမြင်အောင်လုပ်ဆောင်ပြီး အဖျက်သမားအဖြစ်မှတ်ယူစေပါသည်။ ထို့နောက် အဖျက်သမားကို အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ရမည်။ တခါတရံတွင် ရန်သူကိုအမြစ်ဖြတ်ရန် လိုအပ်သော ရောဂါတစ်ခုအသွင် နှိုင်းယှဉ်တတ်သည်။ နိုင်ငံရေးသမားများ၊ သတင်းစာဆရာများ၊ သိပ္ပံပညာရှင်များ၊ တရားသူကြီးများနှင့် ပညာရှင်များက ရန်သူကို အဖျက်သမား (သို့) ဗိုင်းရပ်စ်နှင့်ခိုင်းနှိုင်းလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် စစ်သည်များအတွက် ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ရန်အတွက်သာမက ၎င်းတို့အပေါ် အရက်စက်ဆုံးအပြုအမူများအတွက် ဆီလျော်သည့် အကြောင်းပြနိုင်ရန်နှင့် ထိုအပြုအမူများသည် တရားမျှတပြီး လိုအပ်ကြောင်း သိမ်းသွင်းစည်းရုံးရန်လည်း ပိုမိုလွယ်ကူစေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းတွင် အထက်ပါအတွေးအခေါ်အတိုင်း ထပ်တူကျပုံပေါ်သည့် အာဘော် အနည်းငယ်မျှသာရှိသောကြောင့် ထိုအချက်ကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်လေ့လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အထူးခြားဆုံးသောဖော်ပြချက်သည် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းနှင့် ထပ်မံဆက်နွယ်နေပါသည်။[၅] ခရစ်နှစ် (၅)ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မဟာဝံသ သီဟိုဠ်ကျမ်းစာ (XXV.109-11)တွင် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း၏ စိတ်သောကကိုဖြေဖျောက်ပေးရန် ရဟန္တာရှစ်ပါးသည် ကောင်းကင်မှ ဓျန်ဖြင့် ကြွလာခဲ့ကြပါသည်။

> ထိုလုပ်ရပ်သည် သင်၏ နတ်ပြည်သို့သွားရာလမ်းကို အဟန့်အတားမဖြစ်စေပါ။ အို . . . မင်းကြီး . . . သင်သည် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဝက်မျှ၏ သေဆုံးခြင်းကိုသာ ဖြစ်စေခဲ့သည် (မနုဇ)။ တစ်ဦးမှာ ရတနာသုံးပါးကို ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်ပြီး တခြားတစ်ဦးမှာ ငါးပါးသီလကို ဆောက်တည်သူဖြစ်သည်။ ကျန်သည့်လူများမှာ ယုတ်မာသည့် အယူမှားရှိသူ(မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ ဒုဿီလာ)များဖြစ်ရာ ထိုသူများ၏သေဆုံးခြင်းသည် သားရဲတိရိစ္ဆာန်ကောင်များ သေဆုံးခြင်းနှင့် ပမာတူသည်။

(တနည်း - ထိုသူများ၏သေဆုံးခြင်းသည် သားရဲတိရိစ္ဆာန် (ပသု[၆]-သမာ)များ သေဆုံးခြင်းအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်သည်။) သင်သည် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမများကို နည်းလမ်းမျိုးစုံဖြင့် ထွန်းလင်းတောက်ပစေလိမ့်မည်ဖြစ်သောကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ ထပ်မံမဖြစ်ပါလင့်။ (ဘာသာပြန် Gombrich 2006, 141, ပါဠိနှင့်တကွ?)

ယင်းကို ထိုဖြစ်ရပ်များပြီးသည့်နောက် ရာစုနှစ်များစွာအကြာတွင် ရေးသားခဲ့ပြီး အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းမှ ခြိမ်းခြောက်မှုများ နောက်တစ်ဖန် ပေါ်ပေါက်လာသည့်အချိန်တွင် ယင်းက ဖော်ပြရန်ရည်ရွယ်ခြင်းဖြစ်ပြီး H.L. Seneviratne (၁၉၉၉, ၂၁)က "ဇာတ်လမ်းတစ်ခုလုံးသည် စိတ်ကူးယဉ်ဖြစ်နိုင်သည်" ဟုလည်းကောင်း၊ Rupert Gethin က "ဒဏ္ဍာရီ ဆန်လွန်းသည်" ဟုလည်းကောင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ကြပါသည်။ (၂၀၀၇, ၇၅)။ လိမ်ညာပြောဆိုခြင်းမပြုနိုင်တော့သည့် သူတော်စင်များဖြစ်သော ရဟန္တာ[၇]ဟူ၍ မှတ်ယူထားသူများ၏နှုတ်မှ ဤစကားကိုပြောကြားခဲ့သည်ဆိုခြင်းမှာ အံ့သြဖွယ်ဖြစ်နေပြီး အကယ်၍ ထိုသို့ပြောကြားခဲ့သည်ဆိုလျှင် ထိုစကားကိုပြောသူတို့မှာ ရဟန္တာမဟုတ်နိုင်ကြောင်း အခိုင်အမာ ညွှန်ပြနေပါသည်။ Gethin က ထိုရဟန္တာများ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ထက် ကျမ်းပြုသူ မဟာနာမကို "၎င်းတို့၏ (သူတို့ကိုးကွယ်သည့်) ဗုဒ္ဓဘာသာအပေါ် လွဲမှားစွာယူဆနိုင်မည့် ဤအယူအဆများ မည်သို့ရောက်လာခဲ့ပါသနည်း"ဟု မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ (2007, 63 and 76-77) ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းသည် သူနှင့် သူ့စစ်တပ်တို့၏လုပ်ရပ်ကြောင့် လူအများအပြား သေကြေရသည်ကို နောင်တရခဲ့ခြင်းသည် ဆီလျော်သော်လည်း ဤနေရာတွင် တကယ့်ပြဿနာမှာ သေဆုံးသူအများစုသည် လူသားစစ်စစ်သို့မဟုတ် လူအပြည့်အဝမဟုတ်သည့်အတွက် ထိုသူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းတွင် ပြဿနာအနည်းငယ်သာရှိသည်ဟူသော အံ့သြဖွယ်ရာပြောဆိုချက်ဖြစ်ပါသည်။ မဟာကမ္မဝိဘင်္သုတ္တန်အရမကောင်းမှုဒုစရိုက်ကျူးလွန်သူတစ်ဦးသည် သူ၏မကောင်းမှုကံအကျိုးမပေးသေးသရွေ့ သူ၏လာလတ္တံ့သော နောက်ဘဝတွင် (ဒုတိယဘဝတွင်) သုဂတိဘုံ၌ ပြန်လည်မွေးဖွားနိုင်သေးသည်မှာ အမှန်ဖြစ်ပါသည်။ (M.III.209-215; HarFy 2000, 24-25) အခြားခိုင်လုံသော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန်များက တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းထက် လူတစ်ယောက်ကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းက အမြဲတမ်းပို၍ဆိုးကြောင်းနှင့် တိရိစ္ဆာန် တစ်ကောင်ကို သတ်ခြင်းသည်ပင် အကုသိုလ်ကံအကျိုးများကို ရရှိစေနိုင်သည်ဟု အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်။

လူတစ်ယောက် သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ပထမသီလတွင် အကျုံးဝင်ပြီး ထိုသီလအရ "အသက်ရှူနေသူ" သို့မဟုတ် သက်ရှိသတ္တဝါမည်သူကိုမဆို ရည်ရွယ်၍ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ပါသည်။ သို့သော် သာသနာ့ဘောင်ဝိနည်းစည်းကမ်းအရမူ ရဟန်းသို့မဟုတ် သီလရှင်တစ်ပါးသည် လူတစ်ဦးကို ရည်ရွယ်၍သတ်မိပါက သာသနာနွယ်ဝင်ဘဝ ဆုံးရှုံးသော်လည်း (Vin.III.73) တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင် အနိမ့်ဆုံးပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကို သတ်မိခြင်းတွင်မူ အပြစ်လျော့နည်းပါသည်။ (Vin.IV.124-125) မည်သည့်လူမျိုးမဆို လူတစ်ယောက်သည် လူသားအဖြစ်ပြန်လည်မွေးဖွားရန်အတွက် အတိတ်ကပြုခဲ့သော ကောင်းမှုကုသိုလ် ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး အတိတ်ကုသိုလ်ကံနည်းပါးမှုပေါ် အခြေခံပြီး ပိုမိုနိမ့်ကျသောတိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်အဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် လူသားအဖြစ်မွေးဖွားလာခြင်းသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ရှားပါးပြီး အဖိုးတန်သောအခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ လူဘဝရရှိရန် သို့မဟုတ် နတ်ဘဝရရှိရန် သို့မဟုတ် နှစ်ဘဝလုံးဆက်တိုက်ရရှိရန်

ခဲယဉ်းသည်ဟု ဆိုပါသည်။

(S.V.75-76; အလားတူကြည့်ရန် Dhp.182) အခြားဘုံဌာနများတွင် မွေးဖွားသူများနှင့် လူသားအဖြစ်မွေးဖွားသူတို့ကို နှိုင်းယှဉ်ရလျှင် အခြားဘုံဌာနများတွင် မွေးဖွားသည့်ပမာဏမှာ ကမ္ဘာမြေထုကြီးအလားဖြစ်ပြီး လူအဖြစ်မွေးဖွားသူတို့မှာ လက်မနှင့် လက်ညှိုးဖြင့်ညှပ်ယူသည့်အခါ ပါလာသော သဲအရေအတွက်အလားဖြစ်ပါသည်။ (S.II.263) တနည်းအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ သာယာလှပသောတောအုပ်လေးများနှင့် ကြမ်းတမ်းသောမြေပြင်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ (A.I.35) ငရဲသားတစ်ဦး၏ လူသားအဖြစ်ပြန်လည် မွေးဖွားနိုင်သောအခွင့်အရေးမှာ နှစ်(၁၀၀)ကြာမှ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ် သို့တက်လာသော လိပ်ကန်းကြီးတစ်ကောင်၏ ဦးခေါင်းနှင့် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်ကိုဖြတ်၍ တိုက်သည့်လေကြောင့် မျောနေသော ကွင်းကြီးတစ်ခု စွပ်မိသွားနိုင်ခြေထက် နည်းပါးပါသည်။(M.II.169; Bca.IV.20) ထို့ကြောင့် တိဗက်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက အဖိုးတန်လှသော လူ့အဖြစ်ကိုရခြင်းသည် စိတ်ဓာတ်ရေးရာမြင့်မားမှုအတွက် အံ့ဖွယ်အခွင့်အရေးတရပ်ဖြစ်ပြီး ယင်းကို အသိဉာဏ်ရှိစွာ အသုံးချ၍ အခြားသူများအပေါ် တွင်လည်း (အခြားသူများ၏ လူ့အဖြစ်ကိုလည်း) အလေးထားသင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Guenther 1959, 14-21)

ထေရဝါဒမှလွဲ၍ အချို့သော အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းခွဲများက အချို့အခြေအနေများတွင် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကိုသတ်ခြင်းသည် လူတစ်ဦးကိုသတ်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးဝါးနိုင်သည်ဟု လက်ခံထားပုံရပါသည်။ အချို့သောအိန္ဒိယဝိနည်းအဋ္ဌကထာများနှင့် ကျမ်းဂန်များမှ ထုတ်နှုတ်တင်ပြထားသော တရုတ်ဝိနည်းဆရာတော် ဒေါင်ရွှမ် (Daoxuan 道宣) (၅၉၆-၆၆၇) ၏အမြင်များကို Ann Heirman (2020, အထူးသဖြင့် 31-34) က ဆွေးနွေးထားပါသည်။ သူ့အသတ်သတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏ဆွေးနွေးမှု (T40 no.1804,49a9-14) တွင် ဘုန်းတော်ကြီးဒေါင်ရွှမ်သည် Lü ershier mingliao lun[9] ဟူသော သမ္မိတိယဂိုဏ်းဝင် အိန္ဒိယဘုန်းတော်ကြီး ဗုဒ္ဓတြာတ (*Buddhatrāta)၏ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို ကိုးကားခဲ့ပါသည် -

> Mingliao lun တွင်ဖော်ပြထားချက်အရ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် (လုပ်ရပ်တစ်ခုကို)ရည်ရွယ်၍ လုပ်ဆောင်ပါက ထိုလုပ်ရပ်၏ ကြီးမားသော အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်ကို ခံစားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကျမ်းစာတွင် ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း (ရည်ရွယ်၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည်) အရှက်တရားကင်းမဲ့ခြင်းနှင့် နောင်တရခြင်း၏အစပင် မရှိသောကြောင့် ယင်းသည် အကျိုးမပြုသော စိတ်အခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် Chengshi lun[T32 no.1646, 291a11-13]ကျမ်းတွင် မကောင်းသောစိတ်ဖြင့် (ရည်ရွယ်၍) ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကိုသတ်ခြင်းသည် သနားကရုဏာဖြင့် လူတစ်ယောက်ကို သတ်ခြင်းထက် ပိုဆိုးရွားသည်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ထိုကံအကျိုးဆက်မှာ ကြီးမားမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသူသည် ပါစိတ္တိယပြစ်ဒဏ်[10] သင့်ပြီးသည့်တိုင်အောင် ထိုကံ၏ အကျိုးပေးမှုကို မလွဲမသွေခံစားရမည်ဖြစ်ပါသည်။ (Heirman 2020, 32)။

ဒေါင်ရွှမ် (T40 no.1804, 92c22-24) ကိုယ်တိုင်က ခရစ်နှစ်သုံးရာစုအလယ်တွင်

အိန္ဒိယဘုန်းတော်ကြီး ဟရိဝါရမန် (Harivarman) စုစည်းခဲ့သည့် တတ္တဝသိဒ္ဓိ သျှတ္တရ (*Tattvasiddhi-śāstra) ကျမ်း၏ ဘာသာပြန်ဖြစ်သော Chengshi lun (T32 no. 1646, 318c12-14)ကျမ်းကို ကိုးကားထားပါသည်။

> [သဗ္ဗတ္ထိဝါဒအဘိဓမ္မာ]၏ ရှတ္ဝါဒါဘိဓရမ (Satpādābhidharma) [liu zu pitan 六足毘曇] ကျမ်းများတွင် ဆိုထားသကဲ့သို့ အယူလွဲနေသူတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ပိုးမွှားတစ်ကောင် (သို့) ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကို သတ်ခြင်းထက် ပို၍အပြစ်ပေါ့ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုသို့သောသူသည် လောကကို ညစ်နွမ်းစေပြီး ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကြောင့်ပင်တည်း။

ဒေါင်ရွှမ်က 'ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကိုပင် ရည်ရွယ်၍ သတ်မိခြင်း (haixin 害心)သည် လူတစ်ဦးကို သနားကရုဏာဖြင့် (cixin 慈心)သတ်ဖြတ်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးရွားကြောင်းဖြင့် နိဂုံးချုပ်ထားပါသည်'။ (Heirman 2020,32) အထက်ပါကိုးကားချက်က သနားကရုဏာဖြင့်သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ညွှန်ပြပုံပေါ်ပြီး ဒေါင်ရွှမ်တွင်၎င်း၏စိတ်အတွင်း၌ မကောင်းသောလူသားတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းအတွက် မည်သည့်သေးငယ်သောဝိနည်းအပြစ်မဆို သေစေလိုစိတ်ဖြင့် ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကို သတ်ခြင်းပင်လျှင် အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်များမှာ ပြင်းထန်ပါသည်။ (သေစေလိုစိတ်ဖြင့် ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကိုသတ်ခြင်းသည်) မကောင်းသောလူတစ်ယောက်ကို သတ်ခြင်းထက် ကံအကျိုးပေး ပို၍ပြင်းထန်နိုင်မည်လားဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ Heirman က "ဒီဖြစ်စဉ်မှာ ဒေါင်ရွှမ်ပြောတာ သိပ်များလွန်းသွားပါတယ်။ တကယ်လို့ တစ်ယောက်ယောက်က သူ့စကားနဲ့ သူ့ကိုထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မယ်ဆိုရင် သူဒီလောက်လွန်သွားမလားဆိုတာ ငါတော့ မသေချာဘူး။ တစ်ဖက်မှာလည်း သေစေလိုစိတ် (အမှုမဲ့အမှတ်မဲ့အပြုအမူအပါအဝင်) က အဓိကကျတဲ့ အချက်ဖြစ်နေပါတယ်"။ (Heirman 2020,32)

(ခရစ်နှစ် လေးရာစုဝန်းကျင်ခန့်က အိန္ဒိယ သို့မဟုတ် ဗဟိုအာရှဒေသတွင် ရေးသားခဲ့သော)မဟာယာန၏ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန်တွင် အတိအလင်းပြဆိုထားသည်မှာ "သက်ရှိတို့တွင် ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါကဲ့သို့သော အခြေခံကောင်းခြင်းအကြောင်းတရား (၅) ဖြာရှိသော်လည်း ကွန္ဓာန္တိကပုဂ္ဂိုလ်တွင် ထိုအခြေခံကောင်းများ ထာဝရကင်းမဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကိုသတ်ခြင်းသည် အပြစ်ဖြစ်သော်လည်း ထိုကွန္ဓာန္တိကပုဂ္ဂိုလ်ကို သတ်ခြင်းသည် အပြစ်မဟုတ်ပေ"ဟု ၎င်းက ဆိုပါသည်။ (Taishō 1, 562b) ကွန္ဓာန္တိကဟူသည် ကယ်တင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သော မကောင်းမှုကိုပြုသူ၊ စစ်မှန်သောတရားကို ပုတ်ခတ်ပြောဆိုသော နောင်တရခြင်းအလျဉ်းမရှိသူ သို့မဟုတ် ပါရာဇိကစသော အကြီးလေးဆုံးဖြစ်သော ဝိနည်းစည်းကမ်းများကိုချိုးဖောက်သူ သို့မဟုတ် မိဘကိုသတ်ခြင်းစသည့် ပဉ္စနန္တိယကံငါးထဲမှ တစ်ပါးပါးကို နောင်တကင်းစွာ ကျူးလွန်သူဖြစ်သည်။ (Taishō 374, xvi, 459a-460b, Demiéville 1957,368 တွင် ကိုးကားထားသည့်အတိုင်း၊ Welch 1972, 281)

ပါဠိကျမ်းစာများတွင် ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ကို သတ်မိခြင်းသည် ဆိုးရွားသည့်လူမိုက်တစ်ယောက်ကိုသတ်ခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးရွားသည်ဟုဆိုထားသည်ကိုမူ မတွေ့ရသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကွဲများအကြား လူတစ်ချို့ကိုသတ်ခြင်းသည် အခြားလူများကို သတ်ခြင်းထက်

ပိုမိုဆိုးရွားကြောင်းကိုမူ တူညီစွာလက်ခံကြပါသည်။ နောက်ဘဝတွင် ငရဲသို့ အသေအချာရောက်စေမည့် အဆိုးရွားဆုံးသောပြစ်မှုတို့တွင် မိခင်၊ ဖခင် သို့မဟုတ် ရဟန္တာတို့ကို သေစေလိုစိတ်ဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ (Vibh.378, M-a.IV.109-110) ယင်းသည် တန်ဖိုးထားလေးစားသင့်သောသူများ (သို့) အကျင့်သီလစင်ကြယ်သူများကိုအန္တရာယ်ပြုခြင်းသည် အလွန်ဆိုးရွားကြောင်း ညွှန်ပြနေပါ သည်။[၁၁] ထေရဝါဒအဋ္ဌကထာဆရာကြီး အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ (ခရစ်နှစ် ငါးရာစု) က ပထမသီလနှင့်ပတ်သက်၍ ယေဘုယျကျကျ ဤသို့ပြောဆိုခဲ့ပါသည် -

> "သက်ရှိသတ္တဝါအား သတ်ဖြတ်ခြင်း" ဆိုရာတွင် (ထိုသူသည်) အသက်ရှင်လျက်ရှိသူဖြစ်ကြောင်း သိရှိခြင်း၊ (ထိုသူအား) သတ်ရန်ဆန္ဒရှိခြင်း (ဝဓစေတနာ)၊ (ထိုသူအား သတ်ရန်) ခန္ဓာကိုယ်အမူအယာ သို့မဟုတ် စကားတို့ဖြင့် ဖော်ပြခြင်း၊ (ထိုသူ)အသက်သေဆုံးစေရန် တိုက်ခိုက်မှုပြုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ခြိုးမွမ်းအပ်သောတရား (ဂုဏ)များ (သီလစသည်) မရှိသော တိရိစ္ဆာန်စသည်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုလုပ်ဆောင်မှုသည် ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်အရွယ်အစားသေးငယ်လျှင် နည်းသောအပြစ် (အပ္ပသာဝဇ္ဇော)ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမားလျှင်မူ အပြစ်ကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ (ခန္ဓာကိုယ်ကြီးမားလျှင် သတ်ရန်) ပိုမိုအားစိုက်ထုတ်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ အားထုတ်မှုတူညီသည့်အခါတွင်လည်း သတ်ဖြတ်ရာတွင်အသုံးပြုသည့်အရာ (ဝတ္ထု) (လုပ်ရပ်၏) (လက်နက်ကို ဆိုလို) ပိုကြီးလျှင် အပြစ်လည်း ပိုကြီးပါသည်။ ခြိုးမွမ်းအပ်သောတရားများ(သီလစသည်)ရှိသော လူသားစသည်တို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသတ်ခံရသူသည် ထိုခြိုးမွမ်းအပ်သော တရားအနည်းငယ်ရှိသူ ဖြစ်လျှင် ထိုလုပ်ရပ်သည် အပြစ်ပိုနည်းပြီး ထိုခြိုးမွမ်းအပ်သော တရားများစွာရှိသူဖြစ်လျှင် အပြစ်ပိုကြီးပါသည်။ သို့သော် အရွယ်အစား သို့မဟုတ် ခြိုးမွမ်းအပ်သောတရားရှိသည့်အရည်အချင်း တူညီပါက သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေသည့်တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ကိလေသာစိတ်ညစ်ညမ်းမှုလျော့နည်းလျှင် ထိုလုပ်ရပ်၏အပြစ် ပိုနည်းပြီး ၎င်းတို့ ပြင်းထန်သည်နှင့်အမျှ အပြစ်ပိုကြီးပါသည်။ (ပထမသီလ ကျူးပေါက်ရန်) သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ခြင်း၊ သက်ရှိသတ္တဝါဟုအမှန်သိခြင်း၊ သတ်ရန်စိတ်ကူး၊ တိုက်ခိုက်မှုနှင့် တိုက်ခိုက်မှု၏ရလဒ်အဖြစ် သေဆုံးခြင်းဟူသည့် အချက်(၅)ချက် ပါဝင်ပါသည်။ (M-a.I.198, အလားတူကြည့်ရန် Khp-a.28-9 and As.97; and Gethin 2004, 71-2 ကိုကြည့်ပါ)

ထို့နောက် သတ်ဖြတ်သူ၏စိတ်အခြေအနေကို သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်၏ အကုသိုလ်အတိုင်းအတာပမာဏနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းလုပ်ဆောင်မှု၏ ပြင်းထန်မှုအပေါ် သက်ရောက်မှုအဖြစ် တွေ့မြင်ရသည်ကိုလည်း မှတ်သားရပါမည်။

တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းထက် လူတစ်ဦးကိုသတ်ခြင်းက ပိုမိုဆိုးရွားသည်၊ သီလနည်းသူကိုသတ်ခြင်းထက် သီလများသူကိုသတ်ခြင်းက ပိုမိုဆိုးရွားသည် ဆိုသည့်အချက်သည် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကိုပေးကမ်းသော ကောင်းမှုထက် လူတစ်ဦးကို ပေးကမ်းသောဒါနကောင်းမှု၊ သီလနည်းသူအပေါ်ပြုသောကုသိုလ်ထက် သီလများသူအပေါ် ပြုသောကုသိုလ်က ပို၍ကောင်းကျိုးပေးနိုင်ကြောင်းဟောကြားထားသည့် သုတ္တန်၏ အယူအဆနှင့် ကြေးမုံပုံရိပ်အသွင် မြင်ရပါသည်။

မဇ္ဈိမနိကာယ၊ အတွဲ (၃)၊ စာမျက်နှာ (၂၅၅)လာ ဒက္ခိဏာဝိဘင်္သုတ္တန်တွင် သက်ရှိများ၏ စာရင်းကို ထိုသူတို့အားပေးကမ်းသည့် ဒါန၏အကျိုးပေးအလိုက် ဖော်ပြထားရာ - (က) တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကိုပြုသောဒါနသည် အဆတစ်ရာ (ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို)ပေးသည်၊ (ခ) လူသာမန်(ပုထုဇဏ)[၁၂] ဒုသီလ(သီလမရှိသူ)ကို ပြုသောဒါနသည် အဆတစ်ထောင် ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကိုပေးသည်၊ သီလစင်ကြယ်သော လူသာမန်ကို ပြုသောဒါနသည် အဆတစ်သိန်း ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို ပေးသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သော်လည်း ကာမဂုဏ် အာရုံများမှ လွတ်ကင်းသူကို ပြုသောဒါနသည် အဆကုဋေတစ်သိန်း ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို ပေးသည်၊ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရရန်ကျင့်ကြံ၍ သောတာပန်တည်သူကို ပြုသောဒါနသည် မတိုင်းတာ မရေတွက်နိုင်လောက်သည့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာများရရှိပြီး သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြုသောဒါနသည် ထို့ထက်မကပင် ပိုမိုများပြားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးမျိုးတို့အား ထိခိုက်နစ်နာစေရန်အန္တရာယ်ပြုခြင်း၏ အကုသိုလ်အကျိုးပေးကံမှာလည်း ဤအတိုင်းအတာအတိုင်းပင် ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ဤအယူအဆကို ဝိဘင်္အဋ္ဌကထာတွင် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။ (Vibh-a.382-383) ဝိဘင်္အဋ္ဌကထာတွင် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၏အပြစ်သည် ၎င်းတို့၏အရွယ်အစားပေါ်တွင်မူတည်ကာ ပို၍တိုးကြောင်းကို ငယ်သောပုရွက်ဆိတ်၊ ကြီးသောပုရွက်ဆိတ်၊ သေးသောဒုက်၊ ကြီးမားသောဒုက်ဂဠုန်၊ ဖွတ်၊ ယုန်၊ သမင်၊ နွားထီး၊ မြင်းနှင့် ဆင်တို့ကို ဥပမာပေး၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ လူကိုသတ်လျှင် ပိုဆိုးကြောင်း ထပ်မံပြဆိုထားပြီး အပြစ်အသေးအကြီးကို အသတ်ခံရသူအမျိုးအစားအလိုက် အစဉ်အတိုင်းဖော်ပြထားရာ သီလမရှိသူ(ဒုသီလ)၊ ကျွဲနွားကဲ့သို့ကျင့်သူ (ဂေါရူပ-သီလက)၊ ဘုရား တရား သံဃာ ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ယုံကြည်သူ၊ ငါးပါးသီလစောင့်ထိန်းသူ၊ သာမဏေ၊ သာမန်(ပုထုဇဏ)ရဟန်း၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်နှင့် ရဟန္တာတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွဲနွားကဲ့သို့ကျင့်သူ (ဂေါရူပ-သီလက)ကို ဋီကာကျမ်းတွင် ပင်ကိုယ်အားဖြင့်ကောင်းမွန်သူ (ပကတိ-ဘဒ္ဒေါ်)ဟု ဆိုထားပါသည်။ ဖြစ်နိုင်သည်မှာ ထိုသူ၏နုံအသော၊ ထုံထိုင်းသော နေ့စဉ်ဘဝဖြတ်သန်းမှုကြောင့် သီလစောင့်သူဖြစ်လာသူဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ယူနိုင်ပါသည်။ ဆိုခဲ့သည့်အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆယ့်နှစ်ရာစုတွင် အာနန္ဒမထေရ်ရေးသားခဲ့သော ဥပသကာ-ဇနာလင်္ကာရကျမ်း (Upj.206) တွင် “သို့သော် မည်သည့်သက်ရှိသတ္တဝါကိုမဆို သတ်ဖြတ်ခြင်း(အမျိုးအစား)အားလုံးသည် ကြီးမားသောပြစ်မှုကို ဖြစ်စေပါသည် (ပါဏာတိပါတောပိ မဟာ-သာဝဇ္ဇာ ဝ)” ဟု ဖြည့်စွက်ကာ ထပ်တူဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုကျမ်းစာက ခွေးတစ်ကောင်ကို ရေနှစ်သတ်ဖြတ်သောကြောင့် ငရဲသို့ကျရောက်ရသည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဇာတ်လမ်း (Dhp-a.III.41-42)ကို ကိုးကားထားပါသည်။ (Upj.209)

ထို့ကြောင့် တိရိစ္ဆာန်များကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်နိုင်သည့်အခြေအနေမျိုးတွင် မသတ်ဘဲ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် လျော်ကန်မှုရှိသည်နှင့်တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် လူများကိုသတ်ဖြတ်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ရန် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးတော့ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို နည်းနိုင်သမျှအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်သည် ပို၍ပင်အရေးကြီးပါသည်။ မိမိရန်သူများ၏သီလအဆင့်အတန်းကိုသိရှိရန် ခက်ခဲသော်လည်းမည်သည့်လူအဖွဲ့အစည်း၌မဆို သီလကောင်းသူများပါဝင်မည်မှာ သေချာပေသည်။ ထိုသူတို့ကို သတ်ဖြတ်ရန်

ပိုဆိုးသွားနိုင်သည့်အတွက် လူတစ်ဦးသီလပိုရှိသည်ကို တစ်စုံတစ်ဦးအနေဖြင့် သိရန်မလိုအပ်ဟု ထေရဝါဒက အနည်းဆုံး ယူဆပါသည်။ (သိသည်ဖြစ်စေ၊ မသိသည်ဖြစ်စေ ထိုကံ၏အကျိုးဆက်ကို မုချပြန်လည်ခံစားရမည်ဖြစ်သည့်အတွက်) (မှတ်ချက် ၁၁ ကို ကြည့်ပါ။) ယနေ့ခေတ် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် (Facebook)ကဲ့သို့သော မီဒီယာများ၏ အကူအညီဖြင့် ရန်သူ အသိုင်းအဝိုင်းအကြောင်း "မကောင်းသတင်း" ကို သွေးကွဲစေသော မဟုတ်မမှန် အပုပ်ချခြင်းများနှင့် ဝါဒဖြန့်ခင်း ပုံစံများဖြင့် မမှန်စကားများကို တစ်ဦးတစ်ယောက်အား အယုံသွင်းမည်ဆိုလျှင် ယင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်မှု မရှိချေ။ အခြားသူများအားကူညီရန် ရည်စူးထားသော ဆေးဝန်ထမ်းများထဲတွင် အကျင့်သီလပိုကောင်းသူများကို အသေအချာတွေ့နိုင်သော်လည်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များမှာ အကျင့်ကောင်းမဟုတ်သော သတ်ဖြတ်ခြင်းများနှင့် ဆက်နွယ်နေသူများ ဖြစ်သောကြောင့် သီလအရာတွင် နည်းပါးပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ကလေးများသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူ လူကြီးများထက် ပို၍အပြစ်ကင်းပါသည်။ အကာအကွယ်မဲ့သူများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် အထူးတလည်ဆိုးဝါးကြောင်း ညွှန်ပြသောဂါထာများမှာ-

> အကြမ်းမဖက်သည့် အပြစ်မဲ့သူများအား အကြမ်းဖက်ခြင်းဖြင့် ထိခိုက်နစ်နာအောင် ပြုလုပ်သူမှာ အောက်ပါအခြေအနေဆယ်မျိုးမှ တစ်မျိုးမျိုးနှင့် သိပ်မကြာခင် အမှန်တကယ် ကြုံတွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ ပြင်းထန်စွာနာကျင်မှု၊ သို့မဟုတ် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှု၊ ပြင်းထန်သောအနာရောဂါ၊ သို့မဟုတ် စိတ်ဖောက်ပြန်ရူးသွပ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ မင်းဘေးသင့်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် အပြင်းအထန်စွပ်စွဲခံရခြင်းများ၊ ဆွေမျိုးများပျက်စီးခြင်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားပျက်ခြင်း၊ အိုးအိမ်များမီးလောင်ပျက်စီးခြင်းနှင့် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီးသေဆုံးခါနီးတွင် ထိုဥာဏ် ပညာကင်းမဲ့သောမိုက်မဲသူသည် ငရဲ၌မွေးဖွားရခြင်းတို့ ဖြစ်၏ (Dhp.137-140)။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု လိုအပ်နေသောသူများနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓက "ငါဘုရားအား စောင့်ရှောက်ရန် ဆန္ဒရှိသူ မည်သူမဆို နာမကျန်းသူများကို စောင့်ရှောက်သင့်သည်"ဟု မိန့်တော်မူ၏။ (Vin.I.301)

ထိုသီလအဆင့်အတန်းများအပြင် လူသားတို့၏ ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုနှင့် အကြင်နာတရားရောင်ပြန်ဟပ်ခြင်းရှထောင့်လည်း ရှိပါသည်။ လူမျိုး၊ မျိုးနွယ်စု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်ရာဘာသာ မတူညီသူများကို အခြားသူ သို့မဟုတ် လူစိမ်းအနေဖြင့် ရှုမြင်နိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အဆုံးအမတရားတော်များအရ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးတွင် မရေတွက်နိုင်သော အတိတ်ဘဝများစွာရှိခဲ့သည့်အတွက် အတိတ်ဘဝအချို့တွင် နီးစပ်စွာဆွေမျိုးမတော်ခဲ့သော၊ မိတ်ဆွေမဖြစ်ခဲ့သော၊ မိမိအပေါ် အလွန်ကောင်းသူမဖြစ်ခဲ့သော လူတစ်ယောက် သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန်တစ်ကောင်ကို ရှာဖွေရန် ခက်ခဲပါသည်။ (S.II.189-190) ထို့ပြင် လူတစ်ဦးသည် နောင်ဘဝတွင် ၎င်းက လက်ရှိတိုက်ခိုက်နေသော တစ်ဖက်အုပ်စုတွင် ပြန်လည်မွေးဖွားနိုင်ပေသေးသည်။

IHL ၌ အကျင့်သီလပိုကောင်းသူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းက ပိုဆိုးသည်ဟူသော အကိုးအကားမရှိသော်လည်း ဒဏ်ရာရသူများ သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးထား

သည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၊ ဆေးဝန်ထမ်းများ သို့မဟုတ် တိုက်ပွဲများတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်းမရှိသော အရပ်သားများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်းကို IHL ၏ စည်းမျဉ်းများက လက်မခံပေ။ သန်စွမ်းသူများ၊ လက်နက်ချအညံ့မခံသော ရန်သူတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် တိုက်ပွဲများတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်နေသောအရပ်သားများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်းကို ပိတ်ပင်ခြင်းမရှိ သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးခွိန်ညှိပေးပါသည်။[၃၃] အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ပထမအုပ်စုတွင်ပါဝင်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် မသန်မစွမ်းဖြစ်စေခြင်းသည် ဒုတိယအုပ်စုတွင်ပါဝင်သူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် မသန်မစွမ်းဖြစ်စေခြင်းထက် ပိုမိုဆိုးရွားမှုအဖြစ် IHL က ရှုမြင်သည်ဆိုသည့် အချက်ကို ဆိုလိုကြောင်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရံဖန်ရံခါမတူကွဲပြားသော မူများပေါ် အခြေခံပြီး လွယ်ကူအောင် ချိတ်ဆက်ထားသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလေးထားမှုများသည် IHL ၏ ခွဲခြားခြင်း (distinction) မူနှင့် ကိုက်ညီနေပုံရပါသည်။

တိုက်ပွဲအခြေအနေတွင် အခြားသူများနှင့် မိမိကိုယ်တိုင်အပေါ် ထိခိုက်မှုအနည်းဆုံး ဖြစ်စေခြင်း

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပထမသီလသိက္ခာပုဒ်ကို ချိုးဖောက်မှုအချို့ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။သို့သော်ငြားလည်း ဤသီလသိက္ခာပုဒ်နှင့်ကိုက်ညီအောင် တတ်နိုင်သမျှနှင့် ဖြစ်နိုင်သမျှ မကြာခဏဆိုသလို နေသင့်ပါသည်။ ယင်းသည် IHL ၏ စည်းမျဉ်းများဖြစ်သော စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်-လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များသည် "ပဋိပက္ခ၏ တရားဝင်ရည်မှန်းချက်ကို ရရှိရန်အတွက် လိုအပ်သောအင်အားအတိုင်းအတာနှင့် အမျိုးအစား' ကိုသာ အသုံးပြုနိုင်သည်၊[၃၄] အချိုးအစားညီမျှခြင်း - "ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသော စစ်ရေးအသာစီးရမှုနှင့်နှိုင်းစာလျှင် အရပ်သားဆုံးရှုံးမှုများသည် အလွန်အကျွံမဖြစ်ရန် မျှော်မှန်းထား [ပထမအကြိမ် သုံးသပ်ပြီး] မှသာလျှင် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်ကို တိုက်ခိုက်နိုင်သည်"[၃၅]နှင့် ကြိုတင်သတိထားခြင်းများ - "လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့သည် စစ်ဆင်ရေးများကိုပြုလုပ်ရာတွင် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများအား တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုရန် အမြဲတမ်း သတိထားရမည်" တို့နှင့်အညီဖြစ်ပါသည်။[၃၆] ယင်းသည် (၁) ဖြစ်ပေါ်သည့် သေဆုံးမှုနှင့် ထိခိုက်မှုတို့ကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေပြီး (၂) တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ သီလချိုးဖောက်မှုအတွက် အကုသိုလ်ကံကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေသည်ဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပါလိမ့်မည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကျင့်ဝတ်သီလများသည် အခြားသူများအား ရည်ရွယ်၍ ထိခိုက်စေရန်လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ထိုလုပ်ဆောင်မှုကံ၏ အကျိုးပေးရလဒ်အားဖြင့် ထိုလုပ်ဆောင်သူကိုယ်တိုင်ထံသို့ ထိခိုက်မှုကိုသယ်ဆောင်ခြင်းဟု မြင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကာယကံအမှု မပြုခင် (ပြုဆဲနှင့် ပြုပြီးသည့်အခါများတွင်လည်း) အလေးအနက်ထား၍ စဉ်းစားဆင်ခြင်သင့်သည်ဟု ဆိုပါသည် -

ကျွန်ုပ်ပြုလုပ်လိုသော ကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်မှုသည် ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင်ကို

ဒုက္ခဖြစ်စေမည်လား (-အတ္တဗျာဗာဓါယ) သို့မဟုတ် အခြားသူများကို ဒုက္ခဖြစ်စေမည်လား သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်ကိုရော အခြားသူများကိုပါ ဒုက္ခဖြစ်စေမည်လား။ နောက်ဆက်တွဲ ဒုက္ခဆင်းရဲ (ဒုကခုဒြယ-)ဖြစ်စေမည့် မကောင်းသော ကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်မှုလား။ ဝိပါက်အကျိုးဆက်(ဒုက္ခဝိပါက-) ဖြစ်စေမည့် မကောင်းသောကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်မှုလား။ (အမ္ဗလဋ္ဌိက ရာဟုလောဝါဒ သုတ် - AmbalatthikārāhulovādaSutta, M.I.415)။

ဤသို့ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် ထိုသို့သောလုပ်ဆောင်မှုသည် အခြားသူများအား ကိုယ်နှင့်စိတ်ကို ထိခိုက်နာကျင်စေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားကို ထိခိုက်စေသောကြောင့်လည်းကောင်း ရှောင်ကြဉ်ရမည့် လုပ်ဆောင်မှုမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် သတိရှိခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကို မှန်မှန်ကန်ကန်စောင့်ရှောက်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် အခြားသူများအား စောင့်ရှောက်ခြင်းများကိုလည်း အထောက်အကူပြုသည်ဟု ဆိုပါသည်။ မိမိသန္တာန်၌ သူတော်ကောင်းစိတ်ကို မွေးမြူခြင်းသည် အခြားသူများအပေါ် စိတ်ရှည်သည်းခံခြင်း၊ အန္တရာယ်မပြုခြင်း၊ သနားကြင်နာခြင်းနှင့် ကရုဏာထားခြင်းတို့ဖြင့် မိမိက အခြားသူများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာဆက်ဆံသည့်အချက်ဖြစ်ပြီး၊ ဤနည်းလမ်းသည် ထိုသူများကို တိုက်ရိုက်အကျိုးရှိစေသည့်နည်းတူ မိမိကိုယ်တိုင်အတွက်လည်း အကျိုးများစေသည့်အချက်ဖြစ်သည် ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (S.V.169)

IHLမူများဆိုင်ရာ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် သတိရှိမှုတို့အပြင် သက်ဆိုင်ရာလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွင်းယင်းတို့ကို အလေးထားမှုတို့သည် အခြားသူတို့အပေါ် ထိခိုက်နစ်နာမှုကိုလျော့နည်းစေခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပဓာနကျပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တို့၏ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်သည့်အပြုအမူအပေါ် IHL စံနှုန်းများ၏သက်ရောက်မှုအတိုင်းအတာကို ၎င်းတို့စိတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလစံနှုန်းများ စွဲမြဲနေမှုနှင့် (လိုက်နာမည်ဟူသော) သန္နိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် မြှင့်တင်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး သီလကျိုးပေါက်သည့်အတိုင်းအတာ အလျှောက် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးသည်လည်း ကြီးမားလာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကျင့်ဝတ်တန်ဖိုးများနှင့် စံနှုန်းများကို သတိပြုလိုက်နာခြင်းသည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ အလေ့အကျင့်ဖြစ်လာသည့်အခါ ထိုသူတို့ကို နမူနာယူ၍ အခြားသူတို့သည်လည်း ပို၍ကောင်းမွန်လာနိုင်မည်မှာ သေချာပါသည်။ ဤနေရာတွင် လူဘောင်အတွင်း သွတ်သွင်းခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် သက်ဆိုင်လာပါသည်။ ICRC ၏ စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများ (၂၀၁၈၊ ၂၅) The Roots of Restraint in War (2018,25) အစီရင်ခံစာက ဆိုထားသည့်အတိုင်း -

ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့စိတ်ဝင်စားသော ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသည့် လူဘောင် အတွင်းသွတ်သွင်းခြင်း သုံးမျိုးရှိပါသည်။ ပထမတစ်ခု(အမျိုးအစားသုည)တွင် စံနှုန်းများကို နှလုံးသွင်းလက်ခံကျင့်သုံးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ဒဏ်ပေး သို့မဟုတ် ဆုပေး နည်းလမ်းအသုံးပြုမှုကြောင့် ယာယီစံနှုန်းအဖြစ်သာ လက်ခံခြင်းပါဝင်ပါသည်။ ကျန်အမျိုးအစား

> နှစ်ခုတွင် မတူညီသော နှလုံးသွင်းလိုက်နာကျင့်သုံးမှုအတိုင်းအတာများပါဝင်ရာ အုပ်စု မျှော်မှန်းချက်များနှင့် အမူအကျင့်များကို ကိုက်ညီစေရန် စံနှုန်းတစ်ခုကို လေ့လာခြင်းနှင့် လိုက်နာခြင်း (အမျိုးအစားတစ်)နှင့် 'မှန်တာကို လုပ်ရန်' ဟူသော တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်လာစေရန် ထိုစံနှုန်းကို အပြည့်အဝနှလုံးသွင်းလိုက်နာ ကျင့်သုံးမှု (အမျိုးအစား နှစ်) တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဤစာအုပ်ပါ အသင်္ဃ တီလခရတ်နေ (Asanga Tilakaratne) ၏ဆောင်းပါးတွင် အဓိက အလေးပေးဆွေးနွေးထားချက်ကို ဤနေရာတွင် ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပါသည်။ ရဟန်းသံဃာနှင့် နိဗ္ဗာန်ရကြောင်း ကျင့်ကြံနေသော သာမန်လူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကျင့်ဝတ်သီလပိုင်းတွင် မည်သို့သော အကြမ်းဖက်ခြင်းမျိုးနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းမျိုးအတွက်မျှ နေရာမရှိသော်လည်း ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်း နယ်ပယ်ပေါ်အခြေခံသည့် သံသရာအတွင်း ပိုမိုချမ်းသာပျော်ရွှင်သော အခြေအနေကိုရှာဖွေ ကြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူဝတ်ကြောင်အများစု၏ ကျင့်ဝတ်သီလပိုင်းတွင် အကန့်အသတ်ရှိသော အကြမ်းဖက်မှုမျိုးအတွက် နေရာအချို့ရှိကြောင်း ၎င်းက ထောက်ပြထားပါသည်။ အမှန်စင်စစ် နောင်သံသရာတွင် ပိုမိုချမ်းသာပျော်ရွှင်ရမှုအပေါ် အလေးထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တစ်ဦးခြင်း IHL မူများကို ချိုးဖောက်ခြင်းတွင်ပါဝင်သည့် မကောင်းသောလုပ်ဆောင်မှုများသည် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးကိုသယ်ဆောင်လာမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုမကောင်းသောလုပ်ဆောင်မှု များကိုလုပ်ဆောင်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ရန် ပြင်းပြသောစေ့ဆော်မှု ရှိပါသည်။ IHL မူများကို ချိုးဖောက်သည့်လုပ်ဆောင်မှုအမျိုးအစားများသည် မလိမ္မာသောအပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော (အကုသလ)နှင့် "အပြစ်ဖြစ်သော"(အပုည)၊ ယုတ်မာသော (ပါပ) လုပ်ဆောင်မှုများဖြစ်ပါ သည်။

"ခြီးမွမ်းထိုက်သော" (ပုည) လုပ်ဆောင်မှုများသည် များသောအားဖြင့် အကုသလ မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော။ မကောင်းသောအကုသိုလ်ဖြစ်သည်ဟူသော Tilakaratne ၏အဆိုကို ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် သဘောမတူသော်လည်း အချို့ခြီးမွမ်းထိုက်သော ပုညကုသိုလ်ကောင်းမှုကို လုပ်ဆောင်ရန်ကြိုးစားရာ၌ လူတို့ဆုပ်ကိုင်ထားနိုင်သောသဘောထားတွင် အကုသိုလ် (အကုသလ)အရိပ်အယောင်များ ပါရှိနိုင်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် "ငါသည် ဤလုပ်ရပ်၏ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံ အကျိုးရလဒ်ကို ရရှိခံစားနိုင်ရန် ဤဒါနအလှူကို ငါပေးမည်"။ သို့သော် ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရာတွင် စိတ်စေတနာအားနည်းပါက အထင်နှင့်ခြားနားစွာ ကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးလည်း အားနည်းတတ်ပါသည်။ (A.IV.60-63; Harvey 2000, 19-21) အလားတူပင် IHL ကို ချိုးဖောက်သည့် မကောင်းသောလုပ်ရပ်ကို ကရုဏာတရားအခြေခံကာ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် အကုသိုလ်၏မကောင်းကျိုးရလဒ်ကို သာမန်အားဖြင့် ရှောင်ရှားရန် မကောင်းမှုကို မပြုခြင်းထက် ပိုအားကောင်းသည့်စေ့ဆော်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ထိုစေ့ဆော်မှုသည် ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်များနှင့် ဧကန်မုချ များစွာသက်ဆိုင်နေသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စေ့ဆော်တွန်းအားပေးသော အခြေခံအကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ရန်သူသေဆုံးမှုနှင့် ဒဏ်ရာရမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်း

ဒဏ်ရာရရန်သူကို သတ်ဖြတ်သည့်အခိုက် သို့မဟုတ် နှိပ်စက်သည့်အခိုက် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ထောက်ခံကူညီသည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို ထိခိုက်အောင်ပြုလုပ်သည့်အခိုက်ကဲ့သို့သောအခြေအနေတွင် ဒေါသနှင့် အကြောက်တရားတို့သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးကို လိုသည်ထက်ပို၍ သေစေလောက်သောအင်အားကို အသုံးပြုစေနိုင်သည့် အဓိကစိတ်ခံစားမှုအခြေအနေများဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်များက ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်မြင့်တင်ပေးသည့် စိတ်တည်ငြိမ်မှုနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာစည်းကမ်းစောင့်ထိန်းမှုသည် အကျိုးရှိသောအခန်းကဏ္ဍဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အမျက်ဒေါသနှင့် အမုန်းတရားကို လွန်စွာကဲ့ရဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဃောသ၏ 'ထိုတိုက်ခိုက်မှုနှင့် စိတ်ညစ်ညမ်းမှုကိလေသာအားတို့ မပြင်းထန်သောကြောင့် ထိုလုပ်ရပ် အပြစ်ပိုပေါ့ပြီး ယင်းတို့၏ ပြင်းထန်မှုကြောင့် အပြစ်ပိုကြီးသည်"ဟူသောအဆိုကို ကျွန်ုပ်တို့ အထက်၌ တွေ့မြင်ပြီးဖြစ်ပါသည်။

ပိုမိုသတိရှိခြင်းသည် မိမိစိတ်ခံစားမှုများ၏ သွေးဆောင်ရာသို့ လိုက်ပါခြင်းမရှိဘဲ မိမိကိုယ်ကိုစောင့်ထိန်းမှုအား အထောက်အကူပြုသည့်အပြင် နိုးကြားမှုနှင့် အာရုံစူးစိုက်မှုတို့ကိုလည်း ကူညီပေးပါသည်။ ညံ့ဖျင်းသော ထောက်လှမ်းရေးသတင်းများ သို့မဟုတ် တဇောက်ကန်းဆန်လွန်းခြင်းတို့အပေါ် အားကိုးအားထားပြုလိုသောဆန္ဒကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ပစ်မှတ်ထားရာတွင် မဆင်မခြင်အလေးမထားမှုမှတဆင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကို ရှောင်ရှားရာတွင် သို့မဟုတ် လျော့နည်းအောင်ပြုလုပ်ရာတွင် ဤအရည်အသွေးများသည် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အာရုံစူးစိုက်မှုကောင်းမွန်ခြင်းသည် တိကျသောပစ်မှတ်ထားခြင်းကို ထောက်ကူနိုင်သော်လည်း သတ်ဖြတ်ရန် သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရစေရန် ရည်ရွယ်၍ လက်နက်ဖြင့်ပစ်ခတ်နေစဉ်အတွင်း သတိမရှိဘဲ လွဲမှားသော အာရုံစူးစိုက်မှုသာ[၃၇] ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ တခြိန်တည်းတွင် သတိရှိခြင်းသည် IHL စံနှုန်းများကို နှလုံးသွင်းထားရာတွင်နှင့် အခြို့သောလူများကို ပစ်မှတ်မထားသင့် ဆိုသည့်အချက်တို့တွင် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပါသည်။

စိတ်နိုးကြားသတိရှိခြင်းသည် နှစ်ဘက်လုံးတွင် အသေအပျောက်အနည်းဆုံးဖြင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်ကိုရရှိရေးအတွက် လိမ္မာပါးနပ်သောဗျူဟာများကို ကြံစည်တွေးတောနိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးကိုလည်း ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ပါသည်။ (မဟာ)ဥမ္မဂ္ဂ ဇာတ်တော်[၃၈]တွင် အတိတ်ဘဝတစ်ခု၌ ဘုရားလောင်းသည် ဘုရင့်အကြံပေးအဖြစ် သူလျှိများ၊ အတတ်ပညာသုံးလက်နက်များနှင့် လှည့်စားမှုပရိယာယ်များကိုပင် အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပွားအံ့ဆဲဆဲ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို ရှောင်ရှားစေခဲ့ပါသည်။

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကိုယ်တိုင်အပေါ် ကျရောက်မည့် မကောင်းမှုကံများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်း

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ ကိုယ်တိုင်အပေါ် ကမျရောက်မည့် မကောင်းမှုကံများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အပေါင်းပါဖြစ်သောစိတ်အခြေအနေသည် အမျက်ဒေါသ၊ အမုန်းတရားတို့ကဲ့သို့ အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ အပြစ်ဖြစ်သော(အပုည) အရည်အသွေးများဖြစ်သည့် အကုသိုလ်စေတသိက်တရားတို့ကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ကဲ့သို့ ဖြစ်သင့်ပါသည်။ သူ့အသတ်သတ်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်တစ်ခုမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် မကောင်းမှုကံအကျိုးပေးသည် ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိန်းသိမ်းမှု အဘက်ဘက်က ကောင်းမွန်သူတစ်ဦးအတွက် ထိုသို့ကောင်းမွန်ခြင်းမရှိသူတစ်ဦးထက် ပိုမိုသက်သာသည်ဟုလည်း ဆိုပါသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ အတွဲ ၁၊ စာမျက်နှာ ၂၄၉-၂၅၀(ဆားတစ်ခဲသုတ္တန်) ၌ ဗုဒ္ဓက အနည်းငယ်သောဆားကို ရေတစ်ခွက်အတွင်းသို့ထည့်ပါက သောက်မရသကဲ့သို့ ကာယဘာဝနာ[၃၉]ကိုလည်း မပွားများ၊ သီလကိုလည်း မပွားများ၊ စိတ်ကိုလည်း မပွားများ၊ ပညာကိုလည်း မပွားများသောသူအတွက် ထိုသူပြုအပ်သော အနည်းငယ်မျှဖြစ်သော မကောင်းမှုကံသည် ထိုသူကို ငရဲသို့ရောက်စေနိုင်သည်ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။ အနည်းငယ်သော ဆားသည် ဂင်္ဂါမြစ်ရေကို သောက်မရအောင် မလုပ်နိုင်သကဲ့သို့ တူညီသောလုပ်ရပ်သည် ကာယဘာဝနာကိုလည်း ပွားများ၊ သီလကိုလည်း ပွားများ၊ စိတ်ကိုလည်း ပွားများ၊ ပညာကိုလည်း ပွားများသောသူအတွက် မျက်မှောက်ဘဝတွင် မကောင်းမှုကံ အကျိုးပေးအနည်းငယ်မျှကိုသာ ဖြစ်စေပြီး နောင်ဘဝတွင် မည်သည့်အကျိုးပေးမျှ မရှိပေ။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဖွံ့ဖြိုးပြည့်စုံနေသူတွင် သေးငယ်သောသီလကျိုးပေါက်မှုသည် ၎င်း၏ ပွားများထားသည့် စိတ်အရည်သွေးကောင်းများကြောင့် အားပျော့သွားပြီး အားနည်းသောအကျိုးပေးသာဖြစ်နိုင်မည်ဟု ဤအချက်က ဆိုလိုပုံပေါ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် "နည်းပါး သေးသိမ်သော အကျင့်ရှိသူ" (ပရိတ္တ အပ္ပါတုမော) ဟု ဖော်ပြထားသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဖွံ့ဖြိုးမှုမရှိသူအတွက် တူညီသောလုပ်ရပ်တွင် ပိုမိုကြီးမားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပြီး "၎င်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခတွင်း၌ ဝဲလည်နေပါမည်"။ ယင်းသို့ပွားများခြင်းသည် လူတစ်ဦး၏ စရိုက်လက္ခဏာကို "ပိုမိုကောင်းမွန်စေပြီး" ရှင်းအောင်ဆိုရလျှင် အခြားယင်းသို့သော ပဲ့တင်ရိုက်ခတ်မှုများနှင့်အတူ သဟဇာတလိုက်ဖက်မှုဖြင့် ထိုစရိုက်လက္ခဏာအတွင်း ပိုမိုကြီးမားအားကောင်းသော ပဲ့တင်ရိုက်ခတ်မှုများကို ပျိုးထောင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သူတော်ကောင်းတစ်ယောက်သည် သူပြုခဲ့သည့် မကောင်းမှုအတွက် ဒုက္ခအနည်းငယ်သာ ခံစားရနိုင်သော်လည်း သူ၏ လက်ရှိဘဝတွင် ကံအကျိုးပေးအများစုလာနေသောကြောင့် ယခုအကျိုးပေးသည် ချက်ချင်း မပေါ်လွင်နိုင်ပေ။ ထိုလက်ရှိဘဝအကျိုးပေးရလဒ်များတွင် နာကျင်စိတ်မချမ်းမြေ့စရာ နောင်တများ ပါကောင်းပါနေနိုင်ပါသည်။

ဤဆားတစ်ခဲသုတ္တန်ပါစာပိုဒ်သည် စစ်ပွဲအတွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့မဟုတ်ဘဲ သေးငယ်သောမကောင်းမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော်လည်း ကောင်းသောစရိုက်ရှိခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် သီလချိုးဖောက်မှုလုပ်ရပ်၏ ကံအကျိုးပေးကို လျော့နည်းစေသည့်အချက် ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ပြုလုပ်သည့် မည်သို့သောသတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ်

ဒဏ်ရာရစေခြင်းတို့၏ အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးများကို မပျောက်စေသည့်တိုင် ထို (ဘာဝနာပွားများခြင်းဖြင့်ရရှိသော) အရည်အသွေးကောင်းများ၏ ကုသိုလ်ကံအားဖြင့် လျော့ပါးသွားစေရန် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွင်းရှိနေသူတို့သည် ဤအရည်အသွေးများတွင် ကောင်းစွာ ဖွံ့ဖြိုးမှုရှိစေရေးကို ရည်မှန်းသင့်ပါသည်။ ထိုအရည်အသွေးကောင်းများကို စစ်မှုထမ်းဘဝ၏ အစိတ်အပိုင်းအနေဖြင့် အမှန်တကယ်ပျိုးထောင်နိုင်ပါသည်။ မည်သည့်ဘက်မှမဆို ဒဏ်ရာရထားသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအတွက် ပြုစုစောင့်ရှောက်မှုကို သေချာစေခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အတွက် အစားအစာနှင့် ခိုလှုံစရာနေရာထိုင်ခင်းရရှိမှုကို သေချာစေခြင်းကဲ့သို့သော IHL နှင့်သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ဆောင်ချက်များ မုချပါဝင်ပါသည်။ အခြားယင်းသို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ မျိုးနွယ်စုတစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင်များက အခြားမျိုးနွယ်စုတစ်ခု၏အဖွဲ့ဝင်များအား တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်း ပါဝင်နိုင်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုလုပ်ငန်းများ၊ အုပ်စုတစ်ခုကို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နစ်နာမှုအန္တရာယ်မှ အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် အခြားသူများအား ၎င်းတို့ကို ထိခိုက်နစ်နာ စေခြင်းကြောင့် အကုသိုလ်ကံဖြစ်စေခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ အခြား ယင်းသို့သော လုပ်ဆောင်ချက်များမှာ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ချိန်များတွင် အကူအညီ ပေးခြင်း၊ စေတနာအလျောက် ပရဟိတလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သံယာတော်များကို လှူဒါန်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ယခင်ကရန်သူဖြစ်ခဲ့သူများနှင့်ပတ်သက်သော အမုန်းတရား၊ အမျက်ဒေါသအာဃာတနှင့် အထင်အမြင်လွဲမှားခြင်းများကို စွန့်လွှတ်လိုက်ခြင်း သည်လည်း လူမှုသဟဇာတဖြစ်ရေးနှင့် စိတ်အေးချမ်းငြိမ်သက်မှုအတွက် နှစ်ဘက်စလုံးကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မကောင်းသောလုပ်ဆောင်မှုများ၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများမှာ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ (M.I.47) မောဟ၏ ဖော်ပြချက်တစ်ခုမှာ သတ်ဖြတ်ခြင်း၌ မည်သည့်အမှားမျှမရှိ၊ တစ်ဘက်ရန်သူကို မိမိနှင့်ထပ်တူအလေးထား စိုးရိမ်ပူပန်မှုများနှင့် စိတ်ပါဝင်စားမှုများရှိသည့် လူသားတစ်ဦးအဖြစ် လေးစားရန်ဟူသော အယူမှားကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုအယူမှားဖြင့် လုပ်ဆောင်သော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်အနေဖြင့် IHL ကို ချိုးဖောက်ပြီး အခြားသူများကို ပိုမိုထိခိုက်နစ်နာစေမည့် အန္တရာယ်ရှိပုံပေါ်သည်သာမက ၎င်းကိုယ်တိုင်အတွက်လည်း မကောင်းသောအကုသိုလ်ကံ အကျိုးကို ပိုမိုဖြစ်စေနိုင်သည်ဟု ဤနေရာ၌ဆိုလိုပါသည်။ "ရန်သူ"၏ လူသားဆန်မှု လူသဘောသဘာဝကို နှိမ့်ချခြင်းသည် မည်သည့်လူသားမဆို လူသားတစ်ယောက်အဖြစ် ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့ရန် ကောင်းမွန်သည့် အတိတ်ကုသိုလ်ကံတစ်ခုရှိရမည်ဆိုသည့်အချက်ကို လျစ်လျူရှုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ်၏ အခြေခံသည် "သင့်အပေါ် မပြုလုပ်စေလိုသည့်အရာကို အခြားသူအပေါ်တွင် မပြုလုပ်ပါနှင့်"ဟူသော ရွှေစည်းမျဉ်းမူဖြစ်ပါသည်။ (Veludvāreyyā Sutta, S.V.353-356) ထို့ကြောင့် အခြားသူတို့၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုများ အကျိုးစီးပွားများကို ဖယ်ထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် လုံးလုံးလျားလျားလွှမ်းမိုးခြင်းမှာ မှားယွင်းပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသီလများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက ချိုးဖောက်သည့်အခါ ထိုသီလချိုးဖောက်သူက မိမိသီလချိုးဖောက်မှုကို အမြဲတမ်းဝန်ခံသင့်ပြီး အရေးမကြီးသကဲ့သို့ ပေါ့ပေါ့မထားသင့်ပေ။ မိမိစောင့်ထိန်းသည့် သီလများကို စိတ်တွင် စွဲမြဲစေရန်နှင့် (မကျိုးပေါက်စေရန်) အစဉ်သတိဖြင့် စောင့်ထိန်းရန်

လိုအပ်ပါသည်။ တတ်နိုင်သမျှ လေးစားသမှုထားသင့်သည့် အခြားသူများ၏ စိတ်ပါဝင်စားမှုများ အကျိုးစီးပွားများကို ငြင်းပယ်ခြင်းသည် မောဟဖုံးလွှမ်းခြင်းနှင့် အယူမှား ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မိလိန္ဒပဉှာ(၈၄)တွင် "မကောင်းမှုတစ်ခုကို မသိဘဲကျူးလွန်ခြင်း (အဇာနတော)သည် သိလျက်နှင့် ကျူးလွန်ခြင်းထက် ပို၍ဆိုးရွားသော ကံအကျိုးပေးကိုရစေသည်" ဟု ဆိုပါသည်။ ရဲရဲနီပူလောင်နေသော သံလုံးကိုကိုင်ထားသူသည် မသိဘဲ ယင်းကိုလုပ်မိလျှင် ပို၍ပြင်းထန်စွာ အပူလောင်မည်ဟုဆိုကာ ယင်းကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ သူ့အသက်သတ်ခြင်း ကဲ့သို့သော မကောင်းမှု (မိလိန္ဒ၊ ၁၅၈)သည် (မကျူးလွန်မိရန်) စောင့်ထိန်းခြင်းလည်းမရှိ၊ (ကျူးလွန်ပြီးနောက်) နောင်တရခြင်းလည်းမရှိလျှင် ပို၍အပြစ်ကြီးသည်ကို ဤအချက်ကဖော်ပြနေပါသည်။ မိမိပြုလုပ်လိုက်သည့်အမှုကို အမှားဟု လုံးလုံးမမြင်လျှင် ထိုအမှုကို ပြုလုပ်ရာတွင်ပါဝင်သည့် စိတ်ဇောကို တားဆီးထိန်းချုပ်နိုင်မည်မဟုတ်သည့်အချက်မှာ ကိစ္စဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ မိလိန္ဒပဉှာ(၁၅၈) အဋ္ဌကထာ(၂၉)တွင် "မကောင်းမှုဟုမသိခြင်း(ပါပ-အဇာနန)"ဟုဆိုပါသည်။ထိုသို့မကောင်းမှုဟု မသိဘဲ ပြုလုပ်လိုက်သည့်လုပ်ဆောင်မှုတွင် IHL ၌ တားမြစ်ထားသည့် ခွဲခြားမှုမရှိသော မဆင်မခြင် သိမ်းကျုံးတိုက်ခိုက်မှုများနှင့် လိုသည်ထက်ပိုသော ဒဏ်ရာရစေခြင်းတို့ပါဝင်သည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အဓိန့်ကို လိုက်နာသောအားဖြင့် ဤလုပ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ရသည်ဆိုလျှင်ပင် ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားများတွင် သို့မဟုတ် IHL တွင် မထူးခြားပါ။

ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် စေ့ဆော်မှုများ အပြန်အလှန်အားပြိုင်မှု

တရားရုံးများရှိဥပဒေစီမံခန့်ခွဲမှုသည် လူတစ်ဦးအားစွဲချက်တင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရန်သာမက ပြစ်ဒဏ်အတိုင်းအတာကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင်လည်း စေ့ဆော်မှုကို မကြာခဏ ရည်ညွှန်းလေ့ရှိကြပါသည်။ IHL တွင် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာပြစ်ဒဏ်သင့်သော ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်သည့် 'ကြီးလေးသောချိုးဖောက်မှုများ(grave breaches)' ဟု သိကြသည်များကို အရေးယူသည့် သဘောတူညီချက်များ၏ ပြဌာန်းချက်အပိုဒ်များတွင် လုပ်ရပ်တစ်ခု၏ရည်ရွယ်ချက်အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားချက်များကို တွေ့ရပါသည်။ ဤနေရာတွင် "ကြံစည်ထားသော" စကားလုံးကို အသုံးပြုခြင်းသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေ၏အရေးပါမှုကို ပြသပါသည်။ (ဥပမာ- ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၁၊ အပိုဒ် ၅၀၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၂၊ အပိုဒ် ၅၁ နှင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၃၊ ၁၃၀၂၀) ထို့အပြင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်နှင့် သို့မဟုတ် ၎င်း၏ အထက်မှကွပ်ကဲသူတို့၏စိတ်အတွင်းရှိ စေ့ဆော်ပေးသည့်အကြောင်းအရာများက IHL ချိုးဖောက်မှုအား အနည်းနှင့် အများ ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် လုပ်ရပ်တစ်ခု၏အဓိကအင်္ဂါရပ်မှာ ယင်း၏ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဆိုင်သော သဘောသဘာဝ။ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သွေဖည်သော သဘောသဘာဝရှုထောင့်နှင့် ယင်းလုပ်ရပ်၏အကျိုးဆက်ဖြစ်သော ကံအကျိုးပေးရလဒ်များ ရှုထောင့်တို့အရ ထိုလုပ်ရပ်တွင် ပါဝင်သည့် စေ့ဆော်မှု-စေတနာပင်ဖြစ်ပါသည်။ 'အို. . . ရဟန်းတို့ ယင်းသည် သဘောဆန္ဒ (စေတနာ) ဖြစ်ပြီး ထိုစေတနာကို ကံဟု ငါဘုရားခေါ်သည်။ စိတ်ဆန္ဒရှိခြင်းဖြင့် အကြင်သူသည် ကိုယ်၊ နှုတ် သို့မဟုတ် စိတ်တို့မှတဆင့် လုပ်ဆောင်ပါသည်။' (A.III.415) စေတနာတွင်

လုပ်ရပ်တစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် စေ့ဆော်မှုပါဝင်သော်လည်း အထူးသဖြင့် ယင်း၏ လတ်တလော ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိသော လက်ငင်းရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်သည့် စိတ်တွန်းအားက ထိုလုပ်ရပ်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်စေပြီး တည်တံ့စေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မှတ်သားရန်မှာ သတ်ဖြတ်ခြင်းတွင်ပါဝင်သည့်ရည်ရွယ်ချက်သည် မတူညီသောစေ့ဆော်မှုများမှ ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-အမွေကို လိုချင်သောလောဘ၏စေ့ဆော်မှု သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ယောက်အား ထိခိုက်မည့်အန္တရာယ်မှ အကာအကွယ်ပေးလိုသော ဆန္ဒ၏စေ့ဆော်မှု၊ ပါဠိဘာသာစကားဖြင့် 'ကမ္မ'၊ သကကတဘာသာစကားဖြင့် "ကရ်မ"၊ သဒ္ဒါအလိုအရ " ပြုလုပ်ခြင်း" ဟူသည် လုပ်ရပ်တစ်ခု၏နောက်ကွယ်မှ အလုံးစုံသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုတ္တိတန်သည့် တွန်းအားတစ်ခုဖြစ်သည့်အပြင် ယင်းသည် ကံ'မျိုးစေ့'ကို စိုက်ပျိုးပြီး ကံအသီးအပွင့်အဖြစ် အဆုံးသတ်ကိုဖြစ်စေသည့် အကြောင်းတရားများ၏ ကွင်းဆက်ကို အသက်သွင်းကာ ဝိပါက်အကျိုးများကိုဖြစ်စေပါသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် ကံအသီးအပွင့် ဝိပါတ်အကျိုးပေးစေရန် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရပါမည်။ အင်းဆက်ပိုးမွှားများကို မတော်တဆနင်းမိခြင်းအတွက် ယင်းအကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိသော်လည်း ဂျိန်းဘာသာဝင်တို့ကမူ ထိုသို့ ဂရုမစိုက်အမှုမဲ့ပြုမိခြင်းတွင် ယင်း၏ကိုယ်ပိုင် မကောင်းသည့်ရည်ရွယ်ချက်မျိုး ပါဝင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ (Harvey 1999, 276-278)

စစ်ပွဲအတွင်း မဆင်ခြင်သော သို့မဟုတ် ဂရုမစိုက်သော အပြုအမူများ (ဥပမာ-တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုကိုစီစဉ်ရာတွင် ဖြစ်နိုင်သည့်ကြိုတင်သတိထားမှုများအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းဖြင့်)သည် အားလုံးကို သိမ်းကျုံးကာ သေကြေစေခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေခြင်းတို့ကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်အခြားသူများ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိစေသည့် မိမိလုပ်ရပ်၏အကျိုးဆက်များကို အလေးမထားမှုနှင့် ယုံမှားခြင်း မောဟတို့မှ လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း အဆင်ခြင်မဲ့သည့်သဘောထားသည် အရပ်သားလူထုအတွက် အလွန့်အလွန် ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်စေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပစ်မှတ်ကိုတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် စစ်ရေး အသာစီးရမှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အရပ်သားများအား သေကြေစေမှု သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေမှုသည် အလွန်အမင်း ဖြစ်နေမည်မှာ ထင်ရှားလာနေသော်လည်း ကွပ်ကဲသူက တိုက်ခိုက်မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးဖြစ်ပါသည်။ဤသည်မှာ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင် ရည်မှန်းချက်များ(အောင်မြင်ရန်)ကို စွဲလန်းခြင်းနှင့် အရပ်သားလူထုအပေါ် ကျရောက်မည့် ကံကြမ္မာကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လျစ်လျူရှုခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရှုထောင့်အရ အထက်ပါအချက်နှစ်ချက်တွင် ထပ်တလဲလဲဂရုမစိုက်လျစ်လျူရှုခြင်းက အဆိုးဆုံး ဖြစ်ပုံရသော်လည်း ယင်းသည် မောဟအားကောင်းခြင်းမှပေါ်ထွက်ခဲ့လျှင် မဆင်မခြင် စွဲလန်းခြင်းက ပိုဆိုးနိုင်ပါသည်။

မကောင်းသော အကုသိုလ်လုပ်ရပ်များအား လောဘ၊ ဒေါသနှင့် သို့မဟုတ် မောဟတို့ကို အရင်းခံသည့် အရာများအဖြစ် ရှုမြင်ပြီး ယင်းလုပ်ရပ်တို့သည် မနှစ်သက်ဖွယ် ကံအကျိုးတရား အသီးအပွင့်များကို ဖြစ်စေပါသည်။ (M.I.47[၁၅]) ကောင်းသောကုသိုလ်လုပ်ရပ်များအား အလောဘ (ပေးကမ်းခြင်း၊ စွန့်လွှတ်ခြင်း)၊ အဒေါသ(အကြင်နာ၊ ကရုဏာ)နှင့် သို့မဟုတ် အမောဟ(စိတ်ကြည်လင်ခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာ)တို့ကို အရင်းခံသည့် အရာများအဖြစ် ရှုမြင်ပြီး ယင်းလုပ်ရပ်များသည် နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ကံအသီးအပွင့်များကို ယူဆောင်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့်

လုပ်ရပ်တစ်ခု၏ ကံအကျိုးပေးများသည် ၎င်းတို့၏ စေတနာဆန္ဒ အရင်းခံရာ သဘာဝအရ ပြောင်းလဲပါလိမ့်မည်။

သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ Rupert Gethin က-

> သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်သည့်လုပ်ရပ်အား ကုသိုလ်စိတ်က စေ့ဆော်နိုင်သည် ဟူသောဖြစ်နိုင်ခြေကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဘိဓမ္မာစိတ်ပညာတွင် အလွယ်တကူခွင့်မပြုချေ။ အခြားသူတစ်ဦးကိုသတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာတွင် မုန်းတီးခြင်း သို့မဟုတ် မနှစ်သက်ခြင်း သည် အမြဲတမ်း အဓိကပါဝင်နေပါသည်။ (Gethin 2004) အချို့သော သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်များသည် ပိုမိုအားကောင်းပြီး ပိုမိုတင်းမာသော ဒေါသ၊ မုန်းတီးမှု သို့မဟုတ် မနှစ်သက်မှုဖြစ်စဉ်တို့၏သရုပ်သကန်များဖြစ်နိုင်သော်လည်း မည်သည့် သတ်ဖြတ်မှုမှန်သမျှ ယင်းတို့နှင့် လုံးလုံးလျားလျား မကင်းလွတ်နိုင်ချေ။ မည်သည့် သတ်ဖြတ်ခြင်းလုပ်ရပ်အတွက်မဆို လုံးဝအပြစ်ကင်းသကဲ့သို့၊ မနှစ်သက်မှု သို့မဟုတ် မုန်းတီးမှုအစွန်းအထင်း အလျဉ်းကင်းသကဲ့သို့ ကျိုးကြောင်းပြချက်မရှိနိုင်ချေ။ အဘိဓမ္မာ စကားအရ သတ်ဖြတ်ခြင်းလုပ်ရပ်များကို အကုသိုလ်အနည်းအများအဖြစ်သာ ရှင်းလင်း ချက်ပေးနိုင်ပြီး ယင်းသည် သန့်စင်သောကုသိုလ် မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်နိုင်ပေ။ စစ်ပွဲတွင် သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်ပေ။ (Gethin 2007, 70–71)

သူတစ်ပါးကို အကာအကွယ်ပေးလိုသော ယှဉ်ဘက်စေ့ဆော်မှု ရည်ရွယ်ချက်ထက် (ဥပမာ) ဒေါသ၊ လက်စားချေလိုမှု သို့မဟုတ် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြင့် ဘက်လိုက်မှုတို့ကို အဓိက အရင်းခံသည့်အခါ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိသတ်ဖြတ်ခြင်း၏ ကံအကျိုးပေးရလဒ်များသည် ပိုမိုဆိုးရွားနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့သောကိစ္စရပ်များတွင် သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်၏ မကောင်းကျိုးများနှင့်အတူ တွဲဖက်၍ သူတစ်ပါးကို အကာအကွယ်ပေးလိုသည့် စေ့ဆော်မှုသည် ယင်းနှင့်ဆိုင်သော ကောင်းကျိုးများကို ရရှိပါမည်။ စင်စစ်အားဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ရပ်အချို့မှ မကောင်း သောအကုသိုလ်ကံ အကျိုးပေးဖြစ်ပေါ်စေသည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် သူတပါးကို ထိခိုက်မည့်အန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ပေးလိုသည့်ဆန္ဒကြောင့် ဤလုပ်ရပ်ကိုလုပ်ရန် ၎င်းတို့ဆန္ဒကို အပြုစိတ် လုပ်ဆောင်မှုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

ဆိုးရွားသောအခြေအနေများတွင် ကရုဏာအပေါ် အခြေခံ၍ လူတစ်ဦးကို သတ်ခြင်းသည် အမှန်တကယ်တရားမျှတကြောင်း အချို့သောမဟာယနကျမ်းစာများက ဆိုပါသည်။ (Harvey 2000, 15–38) ဥပါယကုသလသုတ္တန်တွင် ဗုဒ္ဓ၏အတိတ်ဘဝတစ်ခုတွင် ဘုရားလောင်း သင်္ဘောမာလိန်မျူး ဖြစ်ခဲ့စဉ်က ၎င်း၏ သင်္ဘောပေါ်တွင်ပါလာသော သူခိုးတစ်ဦးက အားလုံးသော ဘုရားလောင်းအဆင့် တချို့ရောက်နေပြီဖြစ်သည့် ခရီးသည်ငါးရာကိုသတ်ဖြတ်ရန် စီစဉ်နေသည်ကိုသိကြောင်း ဆိုထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခရီးသည်ငါးရာကိုကယ်တင်ရန်၊ လူငါးရာကိုသတ်ဖြတ်ခြင်း မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကျူးလွန်ခြင်းမှ သူခိုးအားကယ်တင်ရန်၊ သူခိုး၏ လျှို့ဝှက်အကြံအစည်ကို ခရီးသည်တို့သိသွားခဲ့လျှင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် သူခိုးကို ဒေါသတကြီးသတ်ဖြတ်ခြင်း မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံကိုကျူးလွန်ခြင်းမှ ခရီးသည်များအား ကယ်တင်ရန် ထိုသူကို ကိုယ်တိုင်သတ်ဖြတ်ရန် ရွေးချယ်လိုက်ပါသည်။ (Tatz 1994, 73–76)

သူခိုးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် သူ့အား "ကမ္ဘာတစ်သိန်း" ကြာ ငရဲတွင် ဘဝများစွာ ပြန်လည်မွေးဖွားကျခံရနိုင်သည်ကိုသိသော်လည်း သူတစ်ပါး၏ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် သူသည် ထိုဆင်းရဲကို သည်းခံရန်ဆန္ဒရှိပြီး သူ၏လုပ်ရပ်ကို "မဟာကရုဏာနှင့် လိမ္မာပါးနပ်စွာ" ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းစိတ်စေတနာ၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ထိုကမ္ဘာတစ်သိန်းကြာ ငရဲခံရမည့် ပြန်လည်မမွေးဖွားခြင်းစက်ဝန်း "ပြတ်တောက်" သွားသော်လည်း ဘုရားအဖြစ် နောက်ဆုံးဘဝတွင် "ထိုအကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးပေးအကြွင်းအကျန်" အဖြစ် ဆူးခက်ပေါ်နင်းခဲ့ရပါသည်။ (Tatz 1994, 76) ထိုဖော်ပြချက်အရ ကရုဏာစေ့ဆော်မှုမပါဘဲ ပြုလုပ်သလောက် မဆိုးရွားသော်လည်း ထိုလုပ်ရပ်တွင် မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်များစွာ ရှိပုံရပါသည်။ အကယ်၍ မာလိန်မျူးသည် ထိုလုပ်ဆောင်ချက်အတွက် ဘဝများစွာ ငရဲကျနိုင်သည်ကို (ကျေနပ်စွာ) လက်မခံခဲ့လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ ငရဲကျသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို မလိုချင်ခဲ့လျှင်သော်လည်းကောင်း သူ၏လုပ်ရပ်သည် ကရုဏာ(နှင့် ပညာ) ကင်းမဲ့နေသည့်အတွက် သူသည်ငရဲတွင် ကြာရှည်စွာဆင်းရဲဒုက္ခခံရပါလိမ့်မည်။ ဤနေရာတွင် သူတစ်ပါးအားကူညီရန် လိုလိုလားလားစွန့်စားခဲ့မှုကြောင့် ငရဲ၌ ကြာရှည်စွာခံစားရမည့်အဖြစ်ကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်ခဲ့ခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။ သို့တိုင် John Dunne[JJ] အဆိုအရ ခေတ်ပြိုင်တိဘက်အများစုက ထိုဇာတ်လမ်းပါဘုရားလောင်းသည် "အသက်တစ်ချောင်းကိုသတ်မိသဖြင့် ငရဲကျခဲ့သော်လည်း ထိုအပြုအမူ၏နောက်ကွယ်ရှိ ကရုဏာတရားကိုအခြေခံသော စိတ်သဘောထားကြောင့် ငရဲ၌ ကြာရှည်စွာမခံစားခဲ့ရ" ဟု ဆိုပါသည်။

ကရုဏာတရားကြောင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းအယူအဆကို အသေးစိတ်လေ့လာသည့် အိန္ဒိယမဟာယနရေးသားချက်များတွင် Stephen Jenkins က ဥပါယကုသလသုတ္တန်၏ ကျယ်ပြန့်စွာ လွှမ်းမိုးပုံ ((Jenkins [2010] 2011, 299)၊ မှတ်ချက်ပြုထားပြီး အိန္ဒိယဃမဟာယန အတွေးအခေါ်ရှင်ကြီးအများအပြားက ယင်းသုတ္တန်ကို ကိုးကားခဲ့ကြပြီး ကရုဏာအခြေခံသော အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် မကောင်းသောအကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးမရှိဘဲ မင်္ဂလာရှိသောကုသိုလ်ရစေသည့် အခွင့်အရေးဖြစ်နိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို အများစုက သဘောတူညီကြကြောင်း မျှဝေကြသည့်အပေါ် မှတ်ချက်ပြုထားပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 300) Stephen Jenkins က ဤနေရာတွင် Asaṅga(လေးရာစု)၏ရေးသားမှုများသည် သြဇာလွှမ်းမိုးသော ရင်းမြစ်အထောက်အထားဖြစ်သည်ဟု မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင်ငင်းက မြင့်မြတ်သော စိတ်ဓါတ်ရှိသည့် လူအများကို သတ်လုဆဲဆဲဖြစ်သည့်သူခိုးကို ဘုရားလောင်းက သတ်လိုက်သည့် အကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည် - (Jenkins [2010] 2011, 301)

ဤကျရာက်အံ့ဆဲဆဲ အဖြစ်ဆိုးကိုမြင်သော ဘုရားလောင်းသည် ထိုသူခိုးကို သူသတ်လျှင် သူကိုယ်တိုင် ငရဲကျနိုင်သည်ကို သဘောပေါက်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းသို့သော ကံကြမ္မာကို ခံစားရန် ထိုသူကိုခွင့်ပြုခြင်းထက် သူငရဲသို့သွားခြင်းက ပိုကောင်းသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

> ထိုစိတ်သဘောထားဖြင့် ဘုရားလောင်းသည် တည်ငြိမ်သော သို့မဟုတ် ကြည်လင်သော စိတ်[JK] [ကုသလစိတ္တော]ဖြင့်၊ နောင်တတရားဖြင့် [ɾtīyamāna]၊စာနာသောစိတ်[အနုကမ္ပါစိတ္တံ] ဖြင့်သာ ထိုသူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းလုပ်ရပ်သည် အပြစ်မဲ့ [အနာပတ္တိကော]၍ များစွာသော ကုသိုလ်[ပုညံ] ကိုသာ ဖြစ်ထွန်းစေသည်

[ဗောဓိသတ္တဝဘူမိ - Bodhisattvabhumi 113.24-114.2]။

Jenkins က မဟာဥပါယကုသလသုတ္တန်ကိုမှ ပုံဝတ္ထုတစ်ခုတွင် လှည်းသားငါးရာထဲမှ တစ်ဦးသည် ငါးရာသောဓါးပြတို့လွတ်လိုက်သော သူလျှိုတစ်ဦးကို သူ၏မိတ်ဆွေဖြစ်သည့် တိုင် ခရီးသည်လှည်းသားငါးရာတို့ကို ဓားပြတို့သတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန် သို့မဟုတ် ခရီးသည်များက ထိုသူလျှိုကိုသတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် သူကိုယ်တိုင် ထိုသူလျှိုကိုသတ်ခြင်းဟူသော မကောင်းမှုကိုပြုခဲ့ကြောင်း ဆိုပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 314) "မဟာယာန အတွေးအခေါ်တွင် ယေဘုယျပုံစံတစ်ခုရှိပြီး ယင်းမှာ ဘုရားလောင်းတစ်ဦး၏ရည်ရွယ်ချက်သည် ငရဲသို့သွားရန် ပိုစင်ကြယ်လေလေ၊ သူထိုသို့လုပ်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေ နည်းလေလေဖြစ်သည်။ . . . ငရဲ၏ဆင်းရဲများကို သည်းခံမည်ဟု ရည်ရွယ်ထားသူများသည် သူတို့ကိုယ်တိုင် လိုလားစွာလုပ်လိုသော ဆန္ဒကြောင့် ငရဲသို့မကျရောက်ကြပါ"ဟု ၎င်းက ထောက်ပြထားပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 319)

၎င်းက "ကရုဏာဖြင့်သတ်သူသည်ယင်းကံ၏မကောင်းသောအကျိုးဆက်ကိုခံစားရသည့် ဥပမာမျိုး မိမိမတွေ့ရသေးပါ"ဟုဆိုကာ (Jenkins [2010] 2011, 320) ဗုဒ္ဓက သူ၏မကောင်းမှုကံ အကျိုးပေးမဟုတ်သော်လည်း (Tatz 1994, 77) မကောင်းသောလုပ်ဆောင်မှုများတွင် မကောင်းမှုကံ အကျိုးပေးများရှိကြောင်းကို အခြားသူများအား သင်ကြားပြသရန်အတွက် ဆူးပေါ်နင်းပြခဲ့ခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း ထောက်ပြထားပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 317) သို့သော် ဤအချက်က ဗုဒ္ဓကို ရဟန္တာတို့အတွက်ပင် သက်ဆိုင်နေဆဲဖြစ်သည့် ကံအကျိုးပေး အားလုံးထက် ကျော်လွန်နေသူအဖြစ် ဖော်ပြနေသည့်ပုံပေါ်နေပါသည်။ Jenkins က Bhāviveka (490-570) (Eckel 2008, 185) ကိုးကားထားသည့် အကြီးအကျယ်ဆိုးသွမ်းသူအဖြစ်မှ လူကောင်းအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလာသူများဖြစ်သည့် လူများစွာကိုသတ်ခဲ့သည့် အင်္ဂုလိမာလ၊ အဖသတ်သူ အဇာတသတ်မင်းနှင့် ယုတ်မာဆိုးသွမ်းခဲ့သော အသောကမင်းတို့ ငရဲ၌ ခဏတာမျှသာ ခံစားခဲ့ရသည့်အကြောင်းကို ကိုးကားဖော်ပြထားပါသည်။ ဥပါယကုသလ သုတ္တန်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ကရုဏာကြီးသူ မာလိန်မျှူးနှင့်ပတ်သက်၍ Bhāviveka က မာလိန်မျှူးသည် သူငရဲသို့ကျမည် သို့သော် ခဏမျှသာဖြစ်မည်ကို အသေအချာသိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 320, Eckel 2008, 188) ဤသဘောအတိုင်းပင် ခေတ်ပြိုင် တိဗက်ပညာရှင်တို့က ကရုဏာတရားအခြေခံပြီး သတ်ဖြတ်သူများသည် ငရဲတွင် အလွန့်အလွန် တိတောင်းသော အချိန်အတိုင်းအတာမျှသာ ခံစားရသည်ဟု ရှုမြင်ကြပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 321)

ဤအချက်သည် အားလုံးအလွန်ကောင်းပါသည်ဆိုသော်လည်း ဤနေရာတွင် ပြဿနာရှိပါသည်- ဤ "ကင်းလွတ်ခွင့်"ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရှိလာကြလျှင် ယင်းသည် အလုပ်ဖြစ်နိုင်ပါတော့မည်လား။ ငရဲကျခြင်းမှ လွတ်မြောက်ရန်အတွက် ငရဲကျနိုင်မှန်းသိသော်လည်း သူတစ်ပါးကို ကရုဏာဖြင့် စွန့်စား၍ကူညီခြင်းသည် စစ်မှန်ကြီးကျယ်သောစွန့်စားခြင်းဟု စိတ်ဝယ်ယုံကြည်ရပါမည်။ သို့သော် ထိုအယူအဆများနှင့် အကျွမ်းဝင်သော လူတစ်ဦးအတွက်မူ စစ်မှန်သောစွန့်စားမှု ဟုတ်၊ မဟုတ်ကို ဒွိဟဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းသို့ ကရုဏာတရားဖြင့် စတေးခံခြင်းကြောင့် ထပ်မံသတ်ဖြတ်ရမည့်

အရေးကြုံလာလျှင်လည်း သတ်ဖြတ်သောသူသည် ငရဲမှတစ်ဖန် လွတ်မြောက်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ယင်းသည် အလွန်အင်မတန် စွန့်စားရာကျပါသည်။ ထို့ကြောင့် Jenkins (Jenkins [2010] 2011, 322-324) က ဥပါယကုသလသုတ္တန်၏ ကောက်နှုတ်ချက်သည် သူ့အသက်သတ်ခြင်းကြောင့်ရရှိမည့် ကံအကျိုးပေးများသည် မည်မျှဆိုးနိုင်ကြောင်း (စိတ်မပါဘဲ လုပ်ရသည့် အလွန်ဘောင်ခတ်ထားသောအခြေအနေများတွင် အနည်းဆုံးက ကရုဏာမရှိသော လူသတ်သမားအတွက်) အလေးထားဖော်ပြခြင်းဖြင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်းအမှုကို ဟန့်တားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လုပ်ရပ်တစ်ခုသည် ကာယကံ၊ ဝစီကံ သို့မဟုတ် မနောကံ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယူဆထားပြီး နောက်ဆုံးတွင် ကာယကံ သို့မဟုတ် ဝစီကံအလုပ်ကို ပြုလုပ်ရန်ရည်ရွယ်သော အတွေးကိုယ်တိုင်သည်ပင်လျှင် လုပ်ဆောင်မှုတစ်မျိုး ဖြစ်ပါသည်။[၂၅] မကောင်းသည့်ဘက်မှကြည့်လျှင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအတွက်နောင်ကြုံလာမည့်တိုက်ပွဲတွင် လိုအပ်ပါကသတ်ဖြတ်ရန် စိတ်ဆုံးဖြတ်ထားရခြင်းသည် မကောင်းသောအချက်တွင် ပါဝင်နေပြီး အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် စစ်တပ်ထဲသို့ဝင်စဉ်ကတည်းက ယေဘုယျအားဖြင့် ဖြစ်နိုင်သည့် နောင်အနာဂတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို သဘောတူလက်ခံမှု ပါဝင်ပေ လိမ့်မည်။[၂၆] သို့သော် အကောင်းဘက်မှကြည့်လျှင် သတ်ဖြတ်ရန်လိုအပ်ချက်ကို ရအောင်ကြဉ်နိုင်ရန်နှင့် သတ်ဖြတ်ခဲ့ပြီးပါကလည်း နောင်တတရားရရှိနိုင်ရန် မျှော်လင့်ခြင်းပါဝင်နိုင်ပါသည်။ မိမိအဖွဲ့အစည်း၊ မိမိရဲဘော်ရဲဘက်နှင့် စင်စစ်မိမိကိုယ်တိုင်ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခအတွင်း နှစ်ဘက်လုံးမှ သို့မဟုတ် မည်သည့်ဘက်မှမပါသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများကိုလည်းကောင်း ကာကွယ်ပေးလိုသည့်စိတ်ဆန္ဒလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွက် စံနမူနာပြမင်းဖြစ်သော စက္ကဝတ္တိမင်း၏တာဝန်များတွင် ငြဟ္မာဏပုဏ္ဏားမိသားစုများ၊ မြို့နေပြည်သူများ၊ တောနေပြည်သူများ၊ ခြိုးခြံသောအကျင့်ကိုကျင့်သည့် တောထွက်သူများနှင့် (စွန့်လွှတ်သူ) ငြဟ္မာဏများ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် ငှက်များအတွက် သင့်တော်မှန်ကန်သော(ဓမ္မိက) နားခိုရာ၊ အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ကာကွယ်ရေးစီစဉ်ပေးရန်တို့ ပါဝင်သည်ဟု ဆိုကြောင်းကို မှတ်သားရန် ဖြစ်ပါသည်။ (D.III.61) ထိုတာဝန်များသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးနှင့်လည်း မုချ သက်ဆိုင်ပါသည်။

သို့သော်လည်း တစ်စုံတစ်ဦးကို လက်နက်ဖြင့်ပစ်ခတ်နေစဉ် တဒင်္ဂစေတနာ သို့မဟုတ် ဆန္ဒ၏စေ့ဆော်မှုတွင် ထိုသူတို့အား ကာယကံမြောက် ထိခိုက်နာကျင်စေလိုသည့် မကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက် ပါဝင်ပါမည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး လုပ်ဆောင်ရန် အမှန်တကယ် လုံးဝလိုအပ်သည်မှာ မိမိဘက်ကို စစ်ရေးအရ ထိခိုက်မှုဖြစ်စေမည့် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ဆက်လက်ပါဝင်နိုင်ခြင်း မရှိစေရေးအတွက် တဖက်ရန်သူကို တိုက်ပွဲတွင် တိုက်ခိုက်နိုင်စွမ်း မရှိစေရန် ဖြစ်ပါသည်။ တခါတရံ ရန်သူကို သေစေလောက်သည့် သို့မဟုတ် ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ချို့တဲ့စေလောက်သည့် ပြင်းထန်သောလုပ်ဆောင်မှုကို အခြေအနေကတောင်းဆိုပြီး ယင်းသည် ရည်ရွယ်ထားသော(စစ်ရေး)ရလဒ်၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်လာပါသည်။ ထို့အပြင် လုပ်ဆောင်နေစဉ်တွင် နောက်ခံစေ့ဆော်မှု သို့မဟုတ် စိတ်အခြေအနေကို လွှမ်းမိုးထားမှုသည် လက်စားချေခြင်း၊ ကြွားလုံးထုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့က မိမိဘက်ကို အမှန်တကယ် ထိခိုက်မှုမဖြစ်စေသည့်တိုင် မိမိနှင့်မတူသော အခြားနိုင်ငံ အခြားလူမျိုးစု သို့မဟုတ်

အခြားကိုးကွယ်ရာဘာသာမှရန်သူများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် လူသားများအဖြစ် ရှင်သန်နိုင်ခြင်းနှင့် ကြီးပွားတိုးတက်နိုင်ခြင်းတို့မှ ကာကွယ်တားဆီးရန်ဖြစ်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ယင်းသည် ပိုဆိုးပြီး အကုသိုလ်ကံထိခိုက်မှု ပိုများပါသည်။ IHL တွင်လည်း လုပ်ရပ်တစ်ခု၏ နောက်ကွယ်မှရည်ရွယ်ချက်သည် အထက်တွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ သက်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း IHL သည် ပိုမိုနက်နဲသော ကျောထောက်နောက်ခံ စေ့ဆော်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ပူပန်ပုံမရပေ။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး၏ လုပ်ဆောင်မှုသည် ဥပဒေနှင့်ညီပါက (ဥပမာ - ရန်သူတိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦးကို ဥပဒေနှင့်အညီ သတ်ဖြတ်ခြင်း) ထိုလုပ်ဆောင်မှုသည် ၎င်း၏အပြုအမူပေါ်တွင် လက်စားချေခြင်း၊ ကြွားလုံးထုတ်လိုခြင်း သို့မဟုတ် ရန်သူကို ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးလိုခြင်းတို့၏ စေ့ဆော်မှုရှိလား ဆိုသည့်အချက်နှင့် မသက်ဆိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာတွင် ဥပဒေနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရား။အကျင့်သိက္ခာသည် ဦးတည်ချက်များ တခြားစီကွဲသွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် စိတ်အခြေအနေ ကောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်တရားများသည် ဥပဒေအား လိုက်နာစေရေးကို ခိုင်မာစေရန် အထောက်အကူဖြစ်သော်လည်း ယင်းတို့သည် IHL အရ တရားဝင် လုပ်ဆောင်မှုအတွက် လိုအပ်သော ကြိုတင်သတ်မှတ်ချက်မဟုတ်ချေ။

နိဂုံး

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်နှင့် တန်ဖိုးများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား IHL နှင့်အညီလုပ်ဆောင်ရန် စေ့ဆော်မှုကို အထောက်အကူပြုမည့် အကြောင်းရင်းများစွာ ပံ့ပိုးပေးထားသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်ရပြီး ထိုသို့ IHL နှင့်အညီ လုပ်ဆောင်သည့်အတိုင်း ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများနှင့်အညီလည်း လုပ်ဆောင်ကြလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းတို့၏ အလုပ်သည် သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပထမသီလသိက္ခာပုဒ်ကို ၎င်းတို့ ကောင်းကောင်းကြီးချိုးဖောက်နိုင်သည့် အလားအလာ ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် အခြားသူများအပေါ် ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရန် ၎င်းတို့ ကြိုးပမ်းနိုင်ဆဲဖြစ်ပြီး အကျိုးဆက်အဖြစ် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အပေါ် ကျရောက်လာမည့် အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးကိုလည်း လျှော့ချနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလေးထားမှုများသည် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်စုနှင့် ယင်းကိုကျော်လွန်၍ လူဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တိရိစ္ဆာန်ဖြစ်စေ ကိုယ်ပိုင်အုပ်စုပြင်ပမှ အခြားသူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အကူအညီ ပေးခြင်းတွင် ၎င်းတို့အား ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီ စည်းကမ်းလိုက်နာသူများအဖြစ်၊ သဘောထားကြီးပြီး တတ်နိုင်သလောက်အကူအညီပေးသူများအဖြစ် ဖြစ်လာစေရန်လည်း စေ့ဆော်မှုပေးပါလိမ့်မည်။

မှတ်စုများ

၁. IHL နိဒါန်းအကျဉ်းကို ဤစာအုပ်၏ မိတ်ဆက်အခန်းတွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

၂. ဤစာအုပ်ပါ Premasiri ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ရန်။ Dhp-a.I.279, Jat.I.202-03 တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။

၃. ယောဓဇီဝသုတ္တံ၊ S.V.308-09။ ဗုဒ္ဓသည် ဆင်တပ်စစ်သူကြီး(ဟတ္ထာရိုဟ)နှင့် မြင်းတပ်စစ်သူကြီး(အက်ဆာရိုဟ) တို့၏အမေးကိုလည်း ထိုသုတ္တန်နည်းတူ ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။

၄. Nikam and McKeon (1959), 27-30.

၅. ယခုစာပိုဒ်နှင့် မတူသောအမြင်ကို ဤစာအုပ်ပါ Tilakaratne ကို ကြည့်ပါ။ Premasiri ပါဆွေးနွေးချက်ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၆. ယေဘုယျအားဖြင့် 'ပသု'ဟူသော ပါဠိဝေါဟာရသည် ကွဲ၊ နွားတိရိစ္ဆာန်ဟု အဓိပ္ပာယ်ရပါသည်။

၇. Deegalle (2002)ကို ကြည့်ပါ။ ထိုစာပိုဒ်တွင် Gombrich (1971, 257-258) က သီရိလင်္ကာတောမီရဟန်းအချို့၏အမြင်များကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။

၈. သို့သော်လည်း ထိုရဟန္တာများသည် စစ်ရှုံးသွားသော စစ်တပ်မှ စစ်သည်တစ်ဦးချင်းစီ၏ ကောင်းမှုအနည်းအများကို သိနိုင်စွမ်းသော တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်လည်း ရှိကောင်းရှိနိုင်ပေမည်။

၉. 律二十二明了論(Treatise on the Elucidation of 22[Verses] on Vinaya), T24 no. 1461. (ဝိနည်းနှင့်ပတ်သက်သည့် လင်္ကာ ၂၂ပုဒ်အား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းကျမ်း)

၁၀. ပါစိတ္တိယသည် ဝိနည်းဝေါဟာရများထဲတွင် လူတစ်ဦးကိုသတ်ဖြတ်သည့် ပြစ်ဒဏ်လောက် မပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်ဖြစ်သည်။

၁၁. မိဘတို့ကို သေစေလိုစိတ်ဖြင့် မဟုတ်ဘဲ သတ်ဖြတ်ခဲ့လျှင် ပြင်းထန်သော အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေး မဖြစ်ချေ။ (Kv.593)။ သို့သော် ထေရဝါဒကျမ်းဂန် (Vin-a. 444-445, Upj.315, Harvey 1999, 275) တို့တွင် သေစေလိုစိတ်ဖြင့် သတ်ဖြတ်ခံရသူသည် တိရိစ္ဆာန် သို့မဟုတ် (မိဘတို့မဟုတ်ဘဲ) အခြားသူဖြစ်လျှင်လည်း (သဗ္ဗတ္ထိဝါဒ AKB.iv.103d ကမူ ယခုအမြင်နှင့် ကွဲပြားပါသည်) သို့မဟုတ် မိဘဟုမသိဘဲ သတ်ဖြတ်မိလျှင်လည်း (မဟာယာန Uss.179 သည် ယခုအမြင်နှင့် ကွဲပြားပါသည်) ထိုမကောင်းမှုကံ၏အကျိုးပေးကို ခံစားရကြောင်း လက်ခံထားကြပါသည်။ Vin-a. 444-445 က သေစေလိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကြောင့် (မကောင်းမှုကံ၏ အကျိုးပေးကို ခံစားရခြင်း)ဖြစ်သည်ဟု ရှင်းပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် (ထိုမကောင်းမှုကံ၏ အကျိုးပေးကို ခံစားရခြင်းသည်) သတ်ဖြတ်ခံရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သို့သောပုဂ္ဂိုလ်မျိုးဖြစ်သည်ကို မသိခြင်းနှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်းလည်း ရှင်းပြထားပါသည်။

၁၂. သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာတို့မဟုတ်ဘဲ မဂ်ဖိုလ်မရသေးသော ပုဂ္ဂိုလ်သို့ မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်းလမ်းစဉ်ကို ကျင့်ကြံနေသူ။

၁၃. ICRC (2014, 67, 4649)။

၁၄. ICRC (2014, 6)။

၁၅. ICRC (2014, 47)။

၁၆. ICRC (2014, 48)။

၁၇. ထေရဝါဒအာဘိဓမ္မာအရ သတိသည် ကုသလစိတ်တို့တွင်သာ ဖြစ်နိုင်ပြီး (Bodhi 1993, 83-86) လက်နက်ဖြင့် သူတစ်ပါးကို ပစ်ခတ်စဉ်တွင် မှန်ကန်သောသတိ မဖြစ်နိုင်ပါ။ အခြားဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းခွဲများအရမူ အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် အဆင့်နိမ့်သော မှန်ကန်သော သတိများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထေရဝါဒသုတ္တန်များတွင် “မှားယွင်းသောသတိ” ကို မှားယွင်းသတိရခြင်း (သို့) မှားယွင်းစွာ အမှတ်ရခြင်းဟု မှတ်ယူပါသည်။ (As.250; Gethin 2001, 42-44)

၁၈. အမှတ် ၅၄၆၊ ဇာတက၊ ၆၊ ၃၂၉-၄၇၈။ မဟော်သဓာဇာတကဟုလည်း သိကြသည်။ Appleton နှင့် Shaw (2012-187-333)တို့မှ အသစ်ထပ်မံ ဘာသာပြန်ဆိုထားကြပါသည်။ Premasiri ၏ ဤစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၉. ကာယ - ဟူသည် တိုက်ရိုက်အနက်အားဖြင့် ‘ကိုယ်ခန္ဓာ’ ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဂုံတ္တနိကာယ အဋ္ဌကထာ (A-a.II.361)အရ ကာယဘာဝနာကို ဆိုလိုပါသည်။

၂၀. ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၁၊ အပိုဒ် ၅၀ - စစ်မြေပြင်တွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွင်းရှိ ဒဏ်ရာရသူများနှင့် နာမကျန်းဖြစ်နေသူများ၏အခြေအနေ တိုးတက် ကောင်းမွန်ရေး အတွက် သဘောတူညီချက် (၁) ဂျီနီဗာ၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက် - ၂၀၁၆ခုနှစ် ရှင်းလင်းချက်၊ အပိုဒ် ၅၀၊ ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုများ။ https://ihldatabases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Comment.xsp?action=openDocument&documentId=21B052420B219A72C1257F7D00587FC3

ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၂၊ အပိုဒ် ၅၁ - ပင်လယ်ပြင်တွင် ဒဏ်ရာရသူ၊ နာမကျန်းဖြစ်သူနှင့် သင်္ဘောပျက်ရာတွင်ပါဝင်သူ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ အခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် သဘောတူညီချက် (၂)၊ ဂျီနီဗာ၊ ၁၉၄၉ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက်၊ ၂၀၁၇ခုနှစ် ရှင်းလင်းချက်၊ အပိုဒ် ၅၁ - ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုများ။https://ihldatabases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Comment.xsp?action=openDocument&documentId= 51B3435E776E06CEC1258115003EC277

ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၃၊ အပိုဒ် ၁၃၀ - စစ်သုံ့ပန်းများအပေါ် ပြုမူဆက်ဆံခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီချက် (၃)၊ ဂျီနီဗာ၊ ၁၉၄၉ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက်၊ ၂၀၂၀ပြည့်နှစ် ရှင်းလင်းချက်၊ အပိုဒ် ၁၃၀ - ကြီးလေးသော

ချိုးဖောက်မှုများ။ https://ihldatabases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Comment.xsp?action=openDocument&documentId=B0BAF7DBF7E5B3FAC1258584004494BF

၂၁. Harvey (1995, 2010 and 2000, 42-43, 46-49).

၂၂. John Dunne, 'Precept Keeping' posting to 'Buddha-L' Internet discussion forum,July 1995, and 'Killing Hitler' posting, 21 March 1996.

၂၃. ယင်းသည် သတ်ဖြတ်သူ၏ စိတ်ကိုဆိုလိုသည်လား၊ သတ်ဖြတ်ခံရသူ၏စိတ်ကို ဆိုလိုသည်လားနှင့် ပတ်သက်ပြီး အခြေအတင်ငြင်းခုံမှုရှိပါသည်။ နှစ်ခုစလုံးက ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော်လည်း Jenkins က သတ်ဖြတ်သူ၏စိတ်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်ဟူသော အဋ္ဌကထာဆရာ ဇိနပုတ္တရ Jinaputra ၏အမြင်နှင့် တူပါသည်။ (Jenkins [2010] 2011, 303-304)

၂၄. Demiéville (1957, 379), citing Taishō (156, vii, 161b–162a).

၂၅. အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဥပမာပေးပြောဆိုရာတွင် အထူးအားဖြင့် လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ကို ပြဆိုကြပါသည်။ (M.I.47) Heim (2014, 72,41) က ထိုကဲ့သို့သော စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှုတို့သည် တိကျသည့်အနာဂတ်လုပ်ဆောင်မှုကို လက်တွေ့စီစဉ်နေသော လောဘနှင့် ဒေါသတို့နှင့်အတူ လောဘ၊ဒေါသနှင့် မောဟဟူသော ယေဘုယျစေ့ဆော်မှုအကြောင်းတရားများထက် ကျော်လွန်သွားသည့် လုံးဝဖွံ့ဖြိုးပြီး တက်ကြွလန်းဆန်းသော စိတ်အခြေအနေများဖြစ်သည်ဟု ရှင်းပြထားပါသည်။ အလားတူ As.77 တွင် နောင်အခါ အထူးလက်ဆောင်တစ်ခုပေးရန် တစ်စုံတစ်ယောက်က ဆုံးဖြတ်လိုက်သည့်အခါမျိုးတွင် ဒါနနှင့်စပ်သော မနောကံစေတနာဖြစ်သည်ဟု ရှင်းပြထားပါသည်။

၂၆. တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စစ်တပ်အတွင်းသို့ အတင်းအကြပ်စစ်မှုထမ်းရန် ဝင်ရောက်ရလျှင် "မိမိအသက်အန္တရာယ်ရှိလာသည့်တိုင် သူတစ်ပါးအသက်ကိုမသတ်ပါ"ဟု ကြိုတင်စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထားခြင်းမရှိလျှင် အဖွဲ့ဝင်အားလုံးသည် တူညီသောဘုံရည်မှန်းချက်တစ်ခုကို မျှဝေရယူထားပြီး အချင်းချင်း တစ်ဦးကိုတစ်ဦး လှုံ့ဆော်နေကြသည်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသူသည် အခြားသူများပြုသည့် သတ်ဖြတ်မှုတိုင်း၏အပြစ်ကို မျှဝေရယူရလိမ့်မည်ဟု Vasubandhu က Sarvāstivāda ရှုထောင့်မှ ဆိုပါသည်။ (AKB.iv 72c–d)

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

A အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် - Anguttara Nikāya; tr. Bhikkhu Bodhi, The Incremental Discourses of the Buddha, Wisdom in 2012.

A-a အဋ္ဌကထာ- Untranslated commentary on A: Manorathapūranī.

AK အဘိဓမ္မကောသ - Abhidharmakośa-bhāyam (of Vasubandhu – mostly Sarvāstivāda); tr. L. M. Pruden (from L. de La Valleé Poussin's French translation), Abhidharmakośabhāyam, 4 vols., Berkeley, Asian Humanities Press, 1991.

As အဋ္ဌသာလိနီ - Ahasālinī; (tr. Pe Maung Tin), The Expositor, 2 vols., London, PTS, 1920 and 1921.

Bca သန္တိဒေဝ၏ ဗောဓိကာရိယဝတ္တာရ - Bodhicaryāvatāra of Śāntideva; tr. K. Crosby and A. Skilton, Śāntideva: The Bodhicaryāvatāra, Oxford and New York, Oxford University Press, 1995.

D ဒီဃနိကာယ် - Dīgha Nikāya; tr. M. Walshe, Long Discourses of the Buddha, 2nd revised edition, Boston, Wisdom, 1996, one vol.

Dhp ဓမ္မပဒ - Dhammapada; tr. K. R. Norman, The Word of the Doctrine, London, PTS, 1997; tr. V. Roebuck, The Dhammapada, London, Penguin, 2010. Buddharakkhita and Thānissaro translations on Access to Insight website.

Dhp-a ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ - Dhammapada Ahakathā, commentary on Dhp; tr. E. W. Burlingame, Buddhist Legends, 3 vols., Harvard Oriental Series, Harvard University Press, 1921; repr. London, PTS, 1995.

Jat ဇာတက - Jātaka with Commentary; tr. by various hands under E. B. Cowell, The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births, 6 vols., London, PTS, 1895–1907. S. Shaw, The Jātakas: Birth Stories of the Bodhisatta, New Delhi: Penguin, 2006, translates 26 of the Jātakas.

Khp ခုဒ္ဒက- Khuddaka-pāha; tr. with its commentary, Bhikkhu Ñānamoli, Minor Readings and Illustrator, London, PTS, 1960.

Khp-a ခုဒ္ဒကအဋ္ဌကထာ - Commentary on Khp: see last item for translation.

Kv ကထာဝတ္ထု - Kathāvatthu; tr. S. Z. Aung and C. A. F. Rhys Davids, Points of Controversy, London, PTS, 1915.

M မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima Nikāya; tr. Bhikkhu Ñāamoli and Bhikkhu Bodhi, The Middle Length Discourses of the Buddha, Boston, Wisdom, 1995.

M-a ပပဉ္စသုဒနီ - Untranslated commentary on M: Papañcasūdanī.

Mil မလိန္ဒိပဉ္ဉ - Milindapañha; tr. I. B. Horner, Milinda's Questions, 2 vols., London, PTS, 1963 and 1964. PTS Pali Text Society.

S သံယုတ်နိကာယ် - Sayutta Nikāya; tr. Bhikkhu Bodhi, The Connected Discourses of the Buddha, Boston, Wisdom, 2005, one vol.

Sn သုတ္တ-နိပါတ - Sutta-nipāta; tr. K. R. Norman, The Group of Discourses, in paperback The Rhinoceros Horn and Other Early Buddhist Poems, London, PTS, 1984; tr. K. R. Norman, The Group of Discourses Vol.II, London, PTS, 1992, revised translation with introduction and notes.

Upj ဥပါသကဇနာလင်္ကာရ - Upāsaka-janālakāra; tr. Giulio Agostini, The Ornament of Lay Followers: Upāsakajanālakāra, Bristol, Pali Text Society, 2015.

Uss ဥပါသက-သီလသုတ် - Upāsaka-śīla Sūtra; tr. Heng-ching Shih, The Sutra on Upāsaka Precepts, Berkeley, Numata Center for Buddhist Translation and Research, Bukkyō Dendō Kyōkai, 1994 (translation from Chinese of Taishō, vol. 24, text 1488). References are to translation pagination.

Vibh ဝိဘင် - Vibhaga; tr. U. Thiila, The Book ofAnalysis, London, PTS, 1969.

Vibh-a ဝိဘင်္အဋ္ဌကထာ - Commentary on Vibh., Sammohavinodanī; tr. Bhikkhu Ñāamoli, The Dispeller of Delusion, 2 vols., Oxford, PTS, 1996.

Vin ဝိနယပိဋိက - Vinaya Piaka; tr. I. B. Horner, The Book of the Discipline, 6 vols., London, PTS, 1938–1966. Vin III and IV are translated respectively as Book of the Discipline, vols. I plus II (1-163), and II (164-416) plus III, with Vin. I and II as Book of the Discipline, vols. IV and V, and Vin V is Book of the Discipline VI.

Vin-a သမန္တပါသာဒိက - Untranslated commentary on Vin: Samantapāsādikā.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (IRCR) က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Peter Harvey http://orcid.org/0000-0002-4696-0379

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Appleton, N., and S. Shaw. 2012. The Ten Great Birth Stories of the Buddha: The Mahānipāta of the Jātakavan _ n _ anā. Vol. 2. Chiang Mai: Silkworm.

Bodhi, B. 1993. A Comprehensive Manual of Abhidhamma: The Abhidhammattha Sangaha. Kandy: Buddhist Publication Society.

Deegalle, M. 2002. "Is Violence Justified in Theravada?" Current Dialogue 39: 8–17.

Demiéville, P. 1957. "Le Bouddhisme et la guerre: Postscriptum a L'Histoire des moines guerriers du Japon de G. Renondeau." Melanges publiés par L'Institut des Hautes Etudes Chinoises 1, 347–385. Reprinted in his 1973 Choix d'etudes bouddhiques (1929–1970), 261–299. Leiden: E. J. Brill. Translated as "Buddhism and War" by M. Kendall, in Buddhist Warfare, ed. M. K. Jerryson and M. Juergensmeyer, 17–57. Oxford: Oxford University Press.

Eckel, M. 2008. Bhāviveka and His Buddhist Opponents. Cambridge: Harvard University Press.

Geiger, W. 1912. The Mahāvam _ sa or Great Chronicle of Ceylon. London: Pali Text Society.

Gethin, R. 2001. The Buddhist Path to Awakening. Oxford: Oneworld.

Gethin, R. 2004. "Can Killing a Living Being Ever Be an Act of Compassion? TheAnalysis of the Act of Killing in the Abhidhamma and Pāli Commentaries." Journal ofBuddhist

Ethics 11: 166–202. http://blogs.dickinson.edu/buddhistethics/files/2010/04/geth0401.pdf

Gethin, R. 2007. "Buddhist Monks, Buddhist Kings, Buddhist Violence." In Religion and Violence in South Asia: Theory and Practice, edited by J. R. Hinnells and R. King, 62–82. London: Routledge.

Gombrich, R. 1971. Precept and Practice: Traditional Buddhism in the Rural Highlands of Ceylon. Oxford: Clarendon Press.

Gombrich, R. 2006. Theravāda Buddhism. 2nd ed. London and New York: Routledge.

Guenther, H. V. 1959. The Jewel Ornament of Liberation: SGam-po-pa. London: Rider.

Harvey, P. 1995. "Criteria for Judging the Unwholesomeness of Actions in the Texts of Theravāda Buddhism." Journal of Buddhist Ethics 2: 140–151. http://www.buddhis tethics.org/2/harvey.txt

Harvey, P. 1999. "Vinaya Principles for Assigning Degrees of Culpability." Journal of Buddhist Ethics 6: 271–291. http://www.buddhistethics.org/6/harvey991.pdf

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Harvey, P. 2010. "An Analysis of Factors Related to the Kusala/Akusala Quality of Actions in the Pāli Tradition." Journal of the International Association of

Buddhist Studies 33 (1–2): 175–209. https://www.academia.edu/21057483/An_analysis_

Heim, M. 2014. The Forerunner of All Things: Buddhaghosa on Mind, Intention, and Agency. Oxford: Oxford University Press.

Heirman, A. 2020. "Protecting Insects in Medieval Chinese Buddhism: Daoxuan's Vinaya Commentaries." Buddhist Studies Review 37 (1): 27–52. doi:10.1558/bsrv.18495.

ICRC. 2004. The Roots of Behaviour in War: Understanding and Preventing IHL Violations. Edited by D. Muñoz-Rojas and J. Frésard. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/ publication/0853-roots-behaviour-war-understanding-and-preventing-ihl violations

ICRC. 2014. International Humanitarian Law: Answers to Your Questions, 6–7, 46–49. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/0703-international humanitarian-law-answers-your-questions

ICRC. 2018. The Roots of Restraint in War. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/roots-restraint-war

Jenkins, S. [2010] 2011. "On the Auspiciousness of Compassionate Violence." Journal of the International Association of Buddhist Studies 33 (1–2): 299–331.

Jerryson, M. 2018. "Buddhism, War and Violence." In Oxford Handbook of Buddhist Ethics, edited by D. Cozort and J. M. Shields, 453–477. Oxford: Oxford University Press.

Nikam, N. A., and R. McKeon. 1959. The Edicts of Aśoka. Chicago and London: University of Chicago Press.

Seneviratne, H. L. 1999. The Work of Kings: The New Buddhism in Sri Lanka. Chicago and London: Chicago University Press.

Tatz, M. 1994. Skill in Means: Upāyakauśalya, Sūtra. Delhi: Motilal Banarsidass.

Welch, H. 1972. The Practice of Chinese Buddhism, 1900–1950. Cambridge: Harvard University Press.

ICRC

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်များ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ

P.D. Premasiri

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးတွင် ပါဠိကျမ်းစာများကိုထုတ်နုတ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၏ မူများနှင့်အညီ စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာ၌ပင် ဆင်းရဲဒုက္ခ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရေးအား အလေးထားကြောင်းကို မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ပဋိပက္ခ၏ အတွင်းကျသည့်ဇစ်မြစ်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပြီး အုပ်ချုပ်မှုနှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲမှုဆိုင်ရာ အကောင်းဆုံးစံနမူနာများကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါ သည်။ အထူးသဖြင့် ဇာတကဇာတ်တော်လာ ပုံဝတ္ထုများ၊ သိကြားမင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပုံဝတ္ထုများတွင် ပါရှိသည်များကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားသကဲ့သို့ ဧကရာဇ်အသောက၏ အမိန့်တော်များနှင့် မဟာဝံသမှတ်တမ်းတို့တွင် ဖော်ပြချက်တို့ကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

နိဒါန်း

လွန်ခဲ့သောရာစုနှစ်၏ ကမ္ဘာစစ်ပွဲနှစ်ခုသည် ခေတ်သစ်စစ်ပွဲက ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည့် ခါးသီးသော ဆင်းရဲဒုက္ခအမှတ်တရများကို ချန်ထားရစ်ခဲ့သည်မှာ အထင်အရှားဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဆင်းရဲဒုက္ခများ၏ ကြီးမားသောအစိတ်အပိုင်းအား ပဋိပက္ခအခြေအနေအတွင်း၌ပင် လူမှုရေး အမူအကျင့်များအပေါ် လွှမ်းမိုးသင့်သည့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို အလေးမထားခြင်း၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ စစ်ပွဲများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အချို့သောအခြေခံမူများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လိုက်နာရပါသည်။ ရှေးဟောင်းလူ့ယဉ်ကျေးမှု အဖွဲ့အစည်းများပင်လျှင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လိုက်နာရမည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေများ သို့မဟုတ် အခြေခံမူများကို

DOI: 10.4324/9781003439820-5
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

အတိအလင်း သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်၍ အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးယခင်က အဆိုပါ အခြေခံမူများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို တစ်ကမ္ဘာလုံးသဘောတူညီသည့်ဥပဒေများအဖြစ် အမြဲတစေ တစ်စုတစ်စည်းတည်း စနစ်တကျ စုစည်းပေါင်းရုံးခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်တို့၏ လိုအပ်သော ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကြပြီး ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များက အဆိုပါအခြေခံမူများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို ယေဘုယျ အားဖြင့် လေးစားလိုက်နာခဲ့ကြပါသည်။ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် စနစ်တကျ စုစည်းပေါင်းရုံးခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကြိုးပမ်းမှုများမှာ မကြာသေးမီ ဆယ့်ကိုးရာစုတွင်သာ ဖြစ်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန် စစ်ပွဲကို အသုံးချသောနည်းလမ်းသည် ရှောင်လွှဲ၍မရဟု အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပုံရပါသည်။ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဧကန်မုချ ဖျက်ဆီးနိုင်သည့် အဖျက်စွမ်းအားကြီးမားသော လက်နက်များကို ပိုမိုတိုးတက်ထုတ်လုပ်ခဲ့သည့် စက်မှုနည်းပညာသုံးစစ်ပွဲကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များရော အရပ်သားများပါ နှစ်ဘက်စလုံး စစ်ပွဲ၏ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပိုမိုတိုးတက်ခံစားကြရပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံတကာသဘောတူအတည်ပြုသော သဘောတူလက်ခံမှုနှင့် လက်တတွေ့သုံးချမှု ပြလုပ်နိုင်သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများ တစ်စုတစ်စည်း လိုအပ်မှု ရှိလာပါသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများနှင့်သက်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၏ အဓိကအလေးထားသည့် ကိစ္စရပ်နှစ်ခုမှာ တိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသူများ သို့မဟုတ် ဆက်လက်ပါဝင်ခြင်းမရှိတော့သူများကို အကာအကွယ် ပေးခြင်းနှင့် စစ်ပွဲနည်းလမ်းများ အထူးသဖြင့် အသုံးပြုသည့်လက်နက် အမျိုးအစား များနှင့် စစ်ပွဲတွင်ကျင့်သုံးသည့်နည်းဗျူဟာများကို ကန့်သတ်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဤအလေးထားသော နှစ်ချက်၏ ရည်ရွယ်သည့်အကျိုးဆက်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေရေး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာတွင် အထူးသဖြင့် ၎င်း၏မူရင်းကျမ်းစာနှင့် အဖွင့်ကျမ်းများတွင် တာရှည် ထိန်းသိမ်းထားသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအခြေခံမူများနှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီချက်များ များစွာပါရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအဖြစ် ဖွင့်ဟဝန်ခံထားသူများ၏ ရှေးဟောင်းကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများတွင်လည်း ပုံရိပ်ထင်ဟပ်ခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းတွင် ယင်းတို့ကို ဥပဒေများအဖြစ် စုစည်းပေါင်းရုံးထားခြင်း မရှိသော်လည်း ယင်းတို့ကို အလွန့်အလွန် အရေးပါသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုလက်ခံနိုင်ပြီး ယင်းတို့သည် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော စစ်ပွဲ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းစစ်အခြေအနေများတွင် လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်သည့် IHL စနစ်တစ်ရပ် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် မည်သည့်ကြိုးပမ်းမှုအပေါ် မဆို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ တင်ပြချက်သည် ထေရဝါဒဂိုဏ်းက အရှည်ထိန်းသိမ်းလာခဲ့သော အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းရင်းပုံစံများ၊ အဖွင့်ကျမ်းများနှင့် ထိုဂိုဏ်း၏ မှတ်တမ်းများမှလာသော ပုံဝတ္ထုဇာတ်တော်များကို ဆန်းစစ်ခြင်း ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဘီစီသုံးရာစုအလယ်က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသောကမင်း၏ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း များ၌ တွေ့ရသော အခြေခံမူသဘောတရားများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို အခြေခံမူသဘောတရားများကိုရှင်းလင်းပြရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့် ဒေသနာများ၊ သုတ္တန်များတွင် စစ်ရေးနှင့် ပဋိပက္ခအပေါ် ထင်ဟပ် ဖော်ပြချက်များ

ဗုဒ္ဓ၏ဖြစ်တော်စဉ်ကိုပြဆိုသော ကျမ်းစာများတွင် ဘုရားမဖြစ်မီ မင်းသားငယ်တစ်ပါးအဖြစ် ဗုဒ္ဓ၏ စိတ်ဆန္ဒစေ့ဆော်မှုသည် အိမ်ယာတည်ထောင် လူဘောင်ဘဝ၏ တဒင်္ဂသာယာမှုကို စွန့်၍ အဆုံးစွန်ငြိမ်းချမ်းမှုရရှိစေမည့်နည်းလမ်းကို ရှာဖွေရန် ကြိုးပမ်းခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဖော်ပြထား ပါ သည်။ (အနုတ္တရံ သန္တိဝရပဒံ၊ M.I.163) ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် တရားတော်၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို မေးလျှောက်သည့်အခါ "တရားတော်သည် လောကဌ် မည်သူနှင့်မဆို ပဋိပက္ခဖြစ်ခြင်း(ဝိဂ္ဂဟ)ကို ရှောင်ကြဉ်ရန်အတွက်ဖြစ်ပြီး အဆုံးဌ် စစ်ပွဲများ သို့မဟုတ် ကြီးမားသောလက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအသွင် ကြီးထွားလာနိုင်ပြီး ခိုက်ရန်ဒေါသ ဖြစ်ပွားစေသော အပြုအမူများပါဝင်သည့် လူစိတ်အတွင်းသန္တာန်ရှိ မကောင်းသော အညစ်အကြေးများကို အဆုံးသတ်ပယ်ရှားရန် ဖြစ်သည်ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။" (ကလဟ ဝိဂ္ဂဟဝိဝါဒရ. . ဒဏ္ဍာဒါန သတ္ထာဒါန M.I.108 f.) ဗုဒ္ဓ၏ တရားတော်အလိုအရ စစ်ပွဲများနှင့် ပဋိပက္ခများ၏ ရှောင်လွှဲ၍မရသော အကျိုးဆက်သည် လူသားတို့၏ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတို့ကြောင့် လူသားများနှင့် အခြားသက်ရှိများကို ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်စေပါသည်။ စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ မျက်နှာချင်းဆိုင် ရင်ဆိုင်ကြခြင်းဖြင့် စစ်မြေပြင်တွင် အပြန်အလှန်ဆင်းရဲဒုက္ခများ ဖြစ်စေပုံကို ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ဖော်ပြချက်ဖြစ်သည့် မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်တွင် ပြင်းထန်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများဌ ဖြစ်ပေါ်သော လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများကို အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ (M.I.86) ဗုဒ္ဓက "ငါဘုရား၏ တရားဒေသနာသည် ဒုက္ခခပ်သိမ်း အမြဲချုပ်ငြိမ်းစေရန် ဖြစ်သည်"ဟု ထပ်တလဲလဲ ဟောတော်မူထားပါသည်။ (M.I.140) ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာတော်သည် ယင်းကို အပြည့်အဝ လိုက်နာကျင့်သုံးရန် သန္နိဋ္ဌာန်ပြုနိုင်သူများအတွက် ကြမ်းတမ်း၍ ထင်ရှားသည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သိမ်မွေ့သည်ဖြစ်စေ ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါင်းကို နောက်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းစေပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခကို လုံးဝဥသုံ၊ ကျော်လွှားနိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဌ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မကောင်းဟုမှတ်ယူသောကြောင့် ထိုဆင်းရဲဒုက္ခကို တတ်နိုင်သမျှ အဆင့်တိုင်းတွင် ရှောင်ရှားခြင်း၊ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အကြံပြုထားပါသည်။

ဤအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မွန်မြတ်သည့်အဖိုးတန်ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိရန် တစ်စုံတစ်ဦးအနေဖြင့် ကြံတွေ့ရမည့်ကျင့်စဉ်တွင် ရံဖန်ရံခါပါဝင်သည့် ဆင်းရဲဒုက္ခ မျိုးကို ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟု မဆိုလိုပေ။ ဥပမာ - တရားထိုင်ရာဌ အချို့သောအချိန်များတွင် ခန္ဓာကိုယ်မသက်မသာဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့သောဆင်းရဲကို ခံစားရခြင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် သူတစ်ပါးကို ဆင်းရဲပင်ပန်းစေသော အကုသိုလ်တရားများနှင့် ဒုစရိုက်အားလုံး၏ စိတ်အရင်းခံများ ပပျောက်ရေးကို ရှေးရှုသည့်လုပ်ငန်းစဉ်ဌ ဘေးထွက်အကျိုးသက်ရောက်မှု တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ တရားကျင့်ရာလမ်းကြောင်းဌ တွေ့ကြုံရသော ဆင်းရဲကို ထိုဆင်းရဲခြင်း၏ အဆုံးသတ်အဖြစ် သဘောထားခြင်း မပြုဘဲ တစ်ဦးချင်းအဆင့်ဌ ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းရေး လမ်းစဉ်၏

အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် သဘောထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အရင်းခံသည့် လုပ်ဆောင်မှုသည် မိမိကိုယ်တိုင်ကို ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်စေပြီး သူတစ်ပါးတို့ကို ထိခိုက် နစ်နာစေသော လုပ်ရပ်များဖြစ်ပေါ်ရန် ဦးတည်စေပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မိမိဘဝကို မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားများဖြင့် ထုံမွှမ်းနေထိုင်ခြင်းသည် သူတစ်ပါးအား ဆင်းရဲဒုက္ခပေးခြင်းကို ရပ်စဲလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြေငလျင်၊ မုန်တိုင်းနှင့် ဆူနာမီကဲ့သို့သော သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များအပြင် အိုခြင်း၊ နာခြင်းနှင့် သေခြင်းဟူသော သဘာဝဖြစ်စဉ်များကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ သတ္တဝါအားလုံး ယေဘုယျကြုံတွေ့ရသော ဆင်းရဲဒုက္ခအပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအရ လူသားတို့ကိုယ်တိုင် မကောင်းမှုပြုလုပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခလည်းရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမဒေသနာတော်သည် လူသားများအနေဖြင့် လူတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများအား မကောင်းမှုအကုသိုလ်ဖြစ်စေရန် စေ့ဆော်ပေးသော အရင်းခံအကြောင်းတရားများဖြစ်ကြသည့် လိုချင်တပ်မက်မှု (လောဘ)နှင့် မုန်းတီးမှု(ဒေါသ)တို့အပြင် ယင်းတို့နှင့်ဆက်စပ်လျက် ရှိသည့် ထိုပထမအကြောင်းတရား နှစ်မျိုး ပေါ်ပေါက်လာခြင်းကြောင့် အသိအမြင်ကို လမ်းလွဲရောက်စေသော ယုံမှားခြင်းတနည်း မသိမှု(မောဟ)တို့ကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများအားခံစားစေသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးနှင့် အဓိကအားဖြင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ လူတို့၌ ထိုးထွင်း သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်၏ရင့်ကျက်မှုသည်လည်းကောင်း၊ တည်ငြိမ်မှုနှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်သောဉာဏ်ကို ပျိုးထောင်ခြင်းအားဖြင့် လူအပေါင်းလိုလားနေသည့် ရရှိနိုင်သည့် နိမ့်ကျသောစိတ်ခံစားမှုများအား ပြောင်းလဲခြင်းအဆင့်တို့သည်လည်းကောင်း အမှန်တကယ်ပင် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ကွဲပြားမှုရှိပါသည်။ ဤအချက်ကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားလျက် အားလုံးသော လူခပ်သိမ်းသည် လောကတွင် လုံးဝငြိမ်းချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်စွမ်းရှိပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းရင်းဇာစ်မြစ်များကို ကျော်လွှားနိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု စိတ်ကူးကြည့်ရန် ဗုဒ္ဓသည် ထိုမျှလက်တွေ့မဆန်သူ မဟုတ်ချေ။ သတ္တဝါတို့သည် ၎င်းတို့၏သဘာဝအရ သဟဇာတဖြစ်စွာနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာနေထိုင်လိုသော ဆန္ဒရှိနိုင်သော်လည်း မနာလိုခြင်း(ကျဿာ)နှင့် ဝန်တိုခြင်း(မစ္ဆရိယ)ဟူသော ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် စွမ်းအားအကြီးမားဆုံး အကြောင်းတရားနှစ်ပါး၏ ဟန့်တားနှောက်ယှက်ခံနေရသောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ မနေနိုင်ကြဆိုသည့်အချက်ကို ဗုဒ္ဓက အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခဲ့ပါသည်။ (D.II.276) ရှေ့ပိုင်းတွင် မှတ်သားခဲ့သည့်အတိုင်း စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် မိမိရော သူတပါးကိုပါခံစားစေသည့် အဆိုးဆုံးသောဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးစုံတို့ ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းစစ်ပွဲဟူသည် ဗုဒ္ဓသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် ကာလအတွင်း ကြုံတောင့်ကြုံခဲဖြစ်ရပ် မဟုတ်ခဲ့ချေ။ ဗုဒ္ဓနှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာဘဝ၏ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ဆက်စပ်သည့် ကိစ္စရပ်များအပေါ် ဗုဒ္ဓ၏ အကြံဉာဏ်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်များကို အမြဲတစေတောင်းခံကြသည့် ဘုရင်မင်းများသည်ပင် စစ်ပွဲများ တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ ပါဠိကျမ်းစာရင်းမြစ်များတွင် ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းဆင်ခြင်တော်မူသော ဗုဒ္ဓအား "ကိုယ်တိုင်လည်း မသတ်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မသတ်စေ၊ စစ်ရေး အောင်ပွဲခံခြင်းကို ကိုယ်တိုင်လည်း မပြု၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မပြုစေ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း မပူဆွေး၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း မပူဆွေးစေဘဲ သီလကို တိတိကျကျလိုက်နာပြီး တရားသဖြင့် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ရန် ဖြစ်နိုင်ပါသလော"

ဟု ဤသို့သော စိတ်အကြံဖြစ်သည်ဟု ဆို၏။ ('သက္ကာ နု ခေါ ရဇ္ဇံ ကာရေတုံ အဟနံ အယာတယံ အဇိနံ အဇာပယံ အသောစံ အသောစာပယံ ဓမ္မေန'တိ S.I.116) ဤမေးခွန်းအတွက် တိကျသည့်အဖြေပေးမထားချေ။ ဤနည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အလွန်အမင်းခက်ခဲကြောင်းကို တွေ့မြင်သောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ယခင်က နယ်မြေချဲ့ထွင်ရန် သို့မဟုတ် သယံဇာတများ ပိုမိုရရှိရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြင်းထန်သောစစ်ပွဲများကို မကြာခဏ ဆင်နွှဲတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသော်လည်း ယနေ့ကမ္ဘာတွင် ယင်းသို့သောရည်ရွယ်ချက်များမှ အနည်းဆုံးပေါ်ပေါ်ထင်ထင် စတင်ဖြစ်ပေါ်မလာတော့ဘဲ အခြားအကြောင်းတရားများမှ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ခြိမ်းခြောက်မှုများသည် ပိုမို ရှုပ်ထွေးလာပါသည်။ မှန်ပေသည်၊ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် ကမ္ဘာကြီး၏ အကန့်အသတ်ရှိသော သယံဇာတရင်းမြစ်ပစ္စည်းများအတွက် ပြိုင်ဆိုင်မှုကြောင့် အချင်းချင်းအပြန်အလှန် အမြဲသံသယစိတ်ကို ခံစားနေကြရပါသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် ဤအဓိကအကြောင်းရင်းအပြင် ဘာသာရေး သို့မဟုတ် လူမျိုးစု ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများ၊ နယ်မြေကန့်သန့်ချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အငြင်းပွားမှုများနှင့် ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သည့် နိုင်ငံရေးအယူဝါဒများနှင့်ပတ်သက်သော သဘောထားကွဲလွဲမှုများစသည့် အခြားသော အကြောင်းများလည်း အများအပြားရှိပါသေးသည်။ ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် မပြောင်းလဲသော တိမ်းညွတ်မှုသည် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့တဖွဲ့ချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင်ရပ်တည်ချက်အတွက် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာတရားမျှတကြောင်း အကြောင်းပြချက်ကို အခိုင်အမာ ပြောဆိုနိုင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်လူသားမျိုးနွယ်တွင် ခိုးကျူးထိုက်သော အောင်မြင်မှုများ အများအပြားရှိသော်လည်း ဖျက်ဆီးတတ်သော စစ်ပွဲများဖြစ်နိုင်ခြေကို ထည့်မတွက်ဘဲထား၍ မရနိုင်ပေ။ စစ်ပွဲကို လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟဟူသည့် အကုသိုလ်အကြောင်းရင်းသုံးပါး၏ ဖော်ပြချက်ဟု ဗုဒ္ဓဘာသာက မှတ်ယူသော်လည်း မတရားသောကျူးကျော်ရန်စတိုက်ခိုက်မှုအား မိမိကိုယ်မိမိ ခုခံကာကွယ်ရန် တရားမျှတသည့် အဖွဲ့တစ်ခုကိုပင် လက်နက်ကိုင်ခုခံတော်လှန်ရေးအတွင်း ဆွဲသွင်းခြင်းခံခဲ့ရသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။ လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၌ ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တန်ဖိုးထားမှုများ ရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့သည် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော စစ်ပွဲများနှင့် ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများတွင်လည်း ပါဝင်ပတ်သက်နေကြသောကြောင့် ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏တန်ဖိုးထားမှုများအရ ၎င်းတို့ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် မည်သို့သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍မဆို အလေးအနက်စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြရန် လိုအပ်ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းတွင် စစ်ပွဲ၏ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ် အမြဲမပြတ်ရှိနေသည့်အချက်အား ဝန်ခံခြင်းကို ရင်ဆိုင်ရသော်လည်း စစ်ပွဲနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ပြဿနာရပ်များကို ဖော်ထုတ်တင်ပြ နိုင်သည့်အပြင် ဖော်ထုတ်တင်ပြခြင်းလည်း ပြုရပါမည်။ ဤအချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဘာသာရေးထုံးတမ်းစဉ်လာသည် တန်ဖိုးရှိသည့် အထောက်အကူပေးခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်သည့်အနေအထားတွင် ရှိသည်ဟုပြောရန် လုံလောက်သည့်အကြောင်းရှိပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်သည် "တရားနှင့်အညီအုပ်စိုးသူ" (ဓမ္မရာဇ) အယူ အဆ ကို မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပြီး ထိုမင်းသည် ဤကမ္ဘာလောကတွင် တစ်ချိန်မဟုတ်တစ်ချိန် အခါ

အားလျော်စွာ ပေါ်ထွန်းလာသောတစ်ကမ္ဘာလုံးကို ဩဇာဖြန့်ကြက်အုပ်စိုးသူ 'စကြဝတေးမင်း' (စက္ကဝတ္တိ) ဖြစ်ကာ ၎င်း၏ နိုင်ငံ့ဩဇာတည်ထောင်ခြင်းနှင့် အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် စစ်လက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ပြီး တရားနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်သည့်စနစ်ကို ထိန်းသိမ်းသည့်မင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းကဲ့သို့သော အုပ်စိုးသူ မင်းသည်ပင်လျှင် ရန်သူတပ်များကို သုတ်သင်ချေမှုန်းနိုင်စွမ်းရှိသည့် အင်္ဂါလေးရပ်နှင့် ပြည့်စုံသော လက်နက်ကိုင်တပ်မကြီးများနှင့် သွေးရင်းအလား အားထားရသော စစ်သည်တော် တစ်ထောင်ကျော်ပါဝင်သည့် အင်အားကြီးမားသောစစ်တပ်ကို ထိန်းသိမ်းထားရှိသည်ဟုဆိုပါ သည်။ (D.III.59) နိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရာတွင် စစ်ပွဲသည် လုံးဝရှောင်လွှဲ၍မရနိုင်ကြောင်းကို ဤအချက်ကပြသနေပါသည်။ဗုဒ္ဓဘာသာက ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်သော စစ်ပွဲများအား လောဘနှင့် သို့မဟုတ် ဒေါသ၏ သိသာထင်ရှားသောဖော်ပြချက်ဖြစ်ပြီး အကြွင်းမဲ့ကျင့်ဝတ် ပျက်ပြားသော မကောင်းမှု ဒုစရိုက်ဟု မှတ်ယူထားခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အထက်၌မှတ်သားခဲ့သည့်အတိုင်း နိုင်ငံတော်သည် ၎င်း၏နိုင်ငံသားများအား ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်သော ရန်သူတပ်များ၏ရန်မှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး မတရားကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုကို နိုင်ငံတော်ကခုခံရန် အခါအားလျော်စွာ လိုအပ်ချက် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လုပ်ဆောင်မှုဆိုင်ရာ ဇာတက ဇာတ်ဝတ္ထုများ

ထိုသို့သောအခြေအနေများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းတွင် ရံဖန်ရံခါစစ်တိုက်သော်လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေနိုင်သောနည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်သည့် ဘာသာတရားကို အလွန်ရှိသေကိုင်းရှိုင်းသော ဗုဒ္ဓ၏တပည့်သာဝကတစ်ဦးအဖြစ်ရှုမြင်ခံရသူ သိကြားမင်းအား သရုပ်ဖော်သည့်ကိစ္စမျိုးတွင်ကဲ့သို့ဒဏ္ဍာရီဖြစ်ရပ်များကို မိတ်ဆက်ပေးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကျင့်ဝတ်ပိုင်းဆိုင်ရာပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပုံပြင်ဆန်သည်ဟုခေါ်ဆိုနိုင်သောစာပေ၏ အဓိကအပိုင်းဖြစ်သည့် ဇာတကဇာတ်တော်များတွင် ဘုရားအဖြစ်ကိုရရှိရန် ပါရမီဖြည့်ကျင့်ခဲ့စဉ်အခါက ဗုဒ္ဓ၏အတိတ်ဘဝ ပုံဝတ္ထုများပါဝင်သည်ဟု ယူဆကြပါသည်။ ဇာတ်တော်များသည် တစ်ခါတစ်ရံစစ်ပွဲအခြေအနေများကို ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်အဖြစ် တစ်ခါတစ်ရံ စစ်ပွဲတွင်တိုက်ရိုက်ပါဝင်သူအဖြစ် "ဘုရားအလောင်းအလျာ" (ဗောဓိသတ္တ)ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ယခုဆွေးနွေးချက်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဤအဓိကစာပေမှ ဇာတ်လမ်းအတော်များများကို အောက်တွင် စတင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းသို့သောအခြေအနေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအနေဖြင့် လိုက်နာရမည့်ကျင့်ဝတ် ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို လုံးဝဥသုံအလေးဂရုပြုသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာကို ၎င်းတို့၏ အယူဝါဒအဖြစ် ယုံကြည်ကိုးကွယ်သူတို့သည် စစ်ပွဲတွင်းတိုက်ရိုက်ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် သာဓကဖြစ်ရပ်များလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းတွင်ရှိပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များသည် ပဋိပက္ခအခြေအနေများနှင့်သက်ဆိုင်သော အထူးသဖြင့် စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်ရသည့် အပြစ်မဲ့သူများအား ပြုမူဆက်ဆံပုံ၊ စစ်ပွဲ၏ အလွန်ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သောနည်းလမ်းများကို ရှောင်ရှားပုံ၊ စစ်ရှုံးပြီး နှိမ်နင်းခံရသောရန်သူများကို ကရုဏာတရားဖြင့်ဆက်ဆံပုံ

တို့နှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ရန်ငြိုးမထားခြင်းဖြင့် ရန်လိုခြင်းကို အောင်နိုင်ခြင်း၊ ကရုဏာဖြင့် အမုန်းတရားကို အောင်နိုင်ခြင်းတို့ကို အလေးအနက်တိုက်တွန်းထားသည့် ဓမ္မပဒကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန်စာပေရင်းမြစ်များတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဖော်ထုတ်ထားသည့် ထိုအခြေခံကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ သြဝါဒဒေသနာများကို ထိုသာဓကဖြစ်ရပ်များတွင် ရှင်းလင်းစွာ ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုကျင့်ဝတ်များသည် မုန်းတီးမှု(ဒေါသ)နှင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့မှု(ပဋိဃ)တို့ အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သော စစ်ပွဲအခြေအနေများနှင့် အထူးသဖြင့်သက်ဆိုင်ပါသည်။

ကျင့်ဝတ်အရအရေးပါသည့် မည်သို့သောအခြေအနေမျိုးတွင်မဆို ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ခြင်းအတွက် ရပ်တည်ချက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး အဓိကမေးခွန်းတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ကျင့်ဝတ်သည် အမှန်၊ အမှား၊ အကောင်း၊ အဆိုး၊ လုပ်သင့်မလုပ်သင့်တို့နှင့် သက်ဆိုင်နေသည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကဲ့သို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အကြောင်းပြချက်များပြုလုပ်နိုင်သည့် ရှင်းလင်းချက်လိုအပ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်စွမ်းများသည် သြဇာအာဏာ သို့မဟုတ် ထုံးတမ်းစဉ်လာများအပေါ် အတန်အသင့်အခြေမခံနိုင်ချေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းအတွက် မည်သည့်ပညတ်ချက် သဘောတရားပုံစံမျိုးကိုမဆို ဘုရားသခင်က ပညတ်သည့်အယူအဆကိုပင် မထောက်ခံဘဲ စဉ်းစားဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓ၏သွန်သင်မှုကို လွန်စွာလျော်ကန်သင့်မြတ်သော အလေးအနက်စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုအဖြစ် ဧကန်မုချရှုမြင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအရ လူကျင့်ဝတ်နှင့်ကိုက်ညီသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းများကို အခြေခံအားဖြင့် လူသားတို့ကိုယ်တိုင်က ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ (ဖန်ဆင်းရှင်ဘုရားသခင်ကိုယုံကြည်သူတစ်ဦး ရှုမြင်သည့်အတိုင်း) "ဘုရားသခင် ပညတ်သောအရာ"သည် အကောင်းလော အဆိုးလော ဆိုသည်မျိုးမဟုတ်ဘဲ "ဘုရားသခင် ပညတ်ချက်များ"မှာ ကောင်းသည် မှန်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ကောင်းခြင်း၊ ဆိုးခြင်းကို လူသား၏ကိစ္စရပ်အပေါ် အလေးအနက်စဉ်းစားဆင်ခြင်မှု ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့်သာ ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ တရားတော်၏ ဆန်းစစ်မှုမှ လာသည့်နေရာတိုင်း လူတိုင်းအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းအဖြစ် ချင့်ချိန်အကဲဖြတ်နိုင်ရန် လူသား၏အပြုအမူကြောင့် ထွက်ပေါ်လာနိုင်ခြေရှိသော မည်သည့်ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းမဆို ပျော်ရွှင်မှုချမ်းသာသုခ သို့မဟုတ် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ထည့်တွက်ရမည်ဆိုသည့် အချက်သည် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်လာပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုများ အရေးပါသည့်အခြေအနေအားလုံးတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေပြီး ချမ်းသာသုခကို အများဆုံးဖြစ်စေခြင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အထင်ရှားဆုံး လူကျင့်ဝတ်တာဝန်များဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အခိုင်အမာဆိုပါသည်။ ဤဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အကောင်းဆုံးစံနမူနာကို ethical သို့မဟုတ် unethical နှင့် moral သို့မဟုတ် immoral ဟူသည့် အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများနှင့် အနီးစပ်ဆုံးတူညီသည့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာရှိသော သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော (ကောင်းမှု)နှင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာမရှိသော သို့မဟုတ်

ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းမရှိသော (မကောင်းမှု)ဟု ယေဘုယျ ဘာသာပြန်ဆိုသည့် ကုသလနှင့် အကုသလတည်းဟူသော ပါဠိဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွင် ထင်ဟပ်ထားပါသည်။ အကျင့်သီလမရှိသော အကုသိုလ်အမှုသည် မိမိတစ်ဦးတည်းသာမက တစ်ပါးသူများကိုပါ ရေရှည်ဆင်းရဲစေပြီး (ဒုက္ခုဋ္ဌယံ ဒုက္ခဝိပါကံ) ကုသိုလ်အမှုသည် မိမိကိုရော သူတပါးကိုပါ အရှည်ချမ်းသာပေးပါသည်။ (သုခုဋ္ဌယံ သုခဝိပါကံ)(M.II.114-115) ခပ်သိမ်းသောအခြေအနေများတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေရေးသည် လူသားတာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဆိုသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအခြေခံမူကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ကိုယ်ကျင့်သီလစနစ်တွင် ထင်ထင်ရှားရှားအသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ဘုရားသခင်ကောင်းချီးပေးသည့် ပညတ်တော်ကဲ့သို့သော အခြားစံချိန်စံညွှန်းကို ဆင်းရဲဒုက္ခနည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးရေးမူထက် ပိုမိုဦးစားမပေးပေ။ ထို့ကြောင့် ဤအခြေခံမူသည် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်းသည် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ကာ လိုအပ်သောနောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက် ဖြစ်လာသည့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းအတွက် သွယ်ဝိုက်သောအားဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများရှိပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေကျမ်းဂန်၏ ကျမ်းရင်းခေတ်နှောင်းပိုင်းကာလအတွင်း တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်ရာ၌ လိုက်နာကျင့်သုံးအပ်သော မင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါး (ဒသ-ရာဇ-ဓမ္မ)ဟု ရည်ညွှန်းသည့် နိုင်ငံရေးကိုယ်ကျင့်သီလများပါဝင်သည့် ကျင့်ဝတ်တစ်ခုကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုတရား(၁၀)ပါးတွင် ယခုဆွေးနွေးချက်ပါ အကြောင်းအရာအတွက် အမှန်တကယ်ထင်ရှားပေါ်လွင်သော ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိပါသည်။ စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအပြုအမူ အပြင်းထန်ဆုံးချိုးဖောက်မှုများသည် စစ်ရှုံးရန်သူများအပေါ် လက်စားချေ လက်တုံ့ပြန်ရန်ကြိုးပမ်းခြင်းနှင့် အပြစ်မဲ့သူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို စာနာစိတ်ကင်းမဲ့စွာ လျစ်လျူရှုဥပေက္ခာပြုမှုကိုပြသခြင်းရည်ရွယ်ချက်တို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်သော အုပ်ချုပ်သူအစိုးရများအောက်တွင် ဖြစ်ပွားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာကယင်းကို သတိပြုမိခဲ့ပြီး ယင်းကဲ့သို့သော အပြုအမူများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် ကရုဏာတရားနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ကိုထောက်ခံအားပေးသည်နှင့်အညီနိုင်ငံတော်အာဏာပိုင်များ ကတိကဝတ်ပြုကျင့်သုံးရမည့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကိုဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် စစ်မှန်သောကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ်ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဇာတ်တော်လာပုံဝတ္ထုများသည် သက်ဦးဆံပိုင်အုပ်စိုးသူမင်းများနှင့် နိုင်လိုမင်းထက်ပြုမူသော အုပ်စိုးသူမင်းများ၏ နိုင်ငံတော်အာဏာအလွဲသုံးစားပြုမှုနှင့်အတူ ဒုန်တွဲပါလာသည့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် အလွန်အကျွံမှုများ၏ လူမှုဘဝအဖြစ်မှန်များကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ အာဏာရှင်ဆန်သော အုပ်စိုးသူ အစိုးရမင်းများအပေါ်တွင် အာဏာအလွဲသုံးစားခြင်းများဖြစ်လိုဟန်ရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံခြင်း၏နောက်တွင် အင်အားကြီးသူသာအမှန်ဆိုသည့် မူသဘောတရားလိုက်ပါလာသည်ဖြစ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာတွင် ဖိနှိပ်မှုနှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုလုပ်ရပ်များမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများအဖြစ် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ကျင့်သုံးရာတွင် လိုက်နာရန် ဤမင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါးကို အတူတကွထားရှိခဲ့ပုံ ပေါ်ပါသည်။

ထိုတရား(၁၀)ပါးကို နန္ဒိယမိဂဇာတ်(ဇာတ်တော်အမှတ် ၃၈၅) တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ယင်းဇာတ်တော်တွင် သမင်အုပ်တစ်ခု၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော ဘုရားလောင်းသမင်မင်းသည်

တောကစားခြင်းအတွက် သမင်လိုက်ရသည်ကိုနှစ်ခြိုက်သော ဘုရင်တစ်ပါးက သူ့အားချိန်ရွယ်ထားသောမြားကို ပစ်လွှတ်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန် ၎င်း၏ ကိုယ်ကျိုးမငဲ့ ရဲစွမ်းသတ္တိကို အသုံးပြုထားသည့်အဖြစ်ကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ထို့နောက် ထိုဘုရားအလောင်းသမင်မင်းသည် ဘုရင်ကြီးအား လူတို့ကျင့်သုံးအပ်သော ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဘုရင်၏တာဝန်တို့ကို အလေးအနက်ထားရန် တိုက်တွန်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်တွင် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်သူတို့သည် မတရားသောအပြုအမူဖြစ်သည့် အဂတိတရားလေးပါး ကင်းရှင်းစွာဖြင့် အုပ်ချုပ်သင့်ကြောင်းနှင့် မင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါးကို တင်းကျပ်စွာ လိုက်နာသင့်ကြောင်းကို ထောက်ပြထားပါသည်။ (ဒသ-ရာဇ-ဓမ္မ၊ Jat.III.274) ၎င်းမင်းကျင့်တရားတို့မှာ -

(၁) ဒါန (အလှူပေးခြင်း)

(၂) သီလ (စင်ကြယ်သောအကျင့်)

(၃) ပရိစ္စာဂ (စွန့်လွှတ်ခြင်း)

(၄) အဇ္ဇဝ (စိတ်ထားဖြောင့်မတ်ခြင်း)

(၅) မဒ္ဒဝ (စိတ်ထားနူးညံ့ခြင်း)

(၆) တပ (အခါအားလျော်စွာ ဥပုသ်သီတင်းစောင့်ထိန်းခြင်း/ ခြိုးခြံခြင်း)

(၇) အက္ကောဓ (မေတ္တာရှေ့ထား အမျက်မပွားခြင်း)

(၈) အဝိဟိသ (တိုင်းသူပြည်သားတို့အား မနှိပ်စက် မညှင်းပန်းခြင်း)

(၉) ခန္တီ (သည်းခံခြင်း)

(၁၀) အဝိရောဓန (တိုင်းသူပြည်သားတို့နှင့် မဆန့်ကျင်ခြင်း။ လက်တုံ့မပြန်ခြင်း)

ယင်းတို့တစ်ခုချင်းသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခနည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရေးအတွက် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပုံဝတ္ထုစာပေများကို လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် နိုင်ငံတော်အာဏာကိုကျင့်သုံးသူများအား လမ်းညွှန်မှုအတွက်အပါအဝင် အချို့သောကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများတွင် ထည့်သွင်းအသုံးပြုသွန်သင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏နည်းလမ်းကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် သိသာထင်ရှားစွာ အနက်အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူနိုင်ပါသည်။ ထိုအခြေခံမူများတွင်ပါဝင်သော အကောင်းဆုံးကျင့်ဝတ်စံနှုန်းကို စစ်ပွဲတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည့် အချို့သောတကယ့်သမိုင်းဖြစ်ရပ်များတွင်ပင် အတည်ပြုလက်ခံခဲ့ကြသည်ကိုလည်း မှတ်သားနိုင်ပါသည်။

သိသိသာသာပမာနကျသည့် ရာဇဝင်မှတ်တမ်းအစစ်အမှန်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာ အတော်များများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသိများသော ဝတ္ထုကြောင်းတစ်ခုမှာ မဂဓမင်း အဇာတသတ်နှင့် ပသေနဒီကောသလမင်းတို့အကြား တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်စစ်ပွဲများကို အကိုးအကားပြုထားပါသည်။[၁] (Jat.II.243, Jat.IV.343) အဇာတသတ်ကို ၎င်း၏ဘဝအစောပိုင်းငယ်ရွယ်စဉ်ကာလက ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သူဖြစ်ပြီး အဖကိုသတ်သည့် မင်းဖြစ်သောကြောင့် ပိတုဃာတကကံကို ကျူးလွန်ခဲ့သူအဖြစ် ဖော်ပြထားသည့်အပြင် ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကို တုပြိုင်ခဲ့သော ဒေဝဒတ်ရဟန်း၏ မကောင်းသဖြင့် လွှမ်းမိုးခြင်းကိုခံခဲ့ရသူ ဖြစ်ပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များအရ ပသေနဒီကောသလမင်းကြီး၏ ညီမအရင်းသည် အဇာတသတ်မင်း၏ ခမည်းတော်ဖြစ်သော ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ၏ မိဖုရားခေါင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အဇာတသတ်၏ ရက်ရက်စက်စက်အစာအငတ်ထားသည့်လုပ်ရပ်ကြောင့် ဖခင်သေဆုံးခဲ့သည့်နောက် မိဖုရားကြီးမှာ ပရိဒေဝသောကဖိစီးကာ ကွယ်လွန်ခဲ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့ မင်္ဂလာအခမ်းအနားတွင် အစ်ကိုဖြစ်သူ ပသေနဒီမင်းက အသပြာတစ်သိန်း ထိုက်တန်သော ဘဏ္ဍာစားရွာကို မိဖုရားခေါင်ကြီး၏ ခန်းဝင်ပစ္စည်းအဖြစ် ပေးခဲ့ရဖူး၏။ နှမတော်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ပသေနဒီကောသလဘုရင်က ထိုပေးဆောင်မှုကို ရုတ်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ ယင်းကိစ္စကို အကြောင်းပြုကာ နှစ်နိုင်ငံအကြား စစ်ပွဲများအကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ပသေနဒီကောသလမင်းသည် စစ်ပွဲတွင် ယခင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သူကြီးဟောင်းဖြစ်သော ဓနုဂ္ဂဟတိ၊ ရဟန်းထံမှ စစ်ဗျူဟာနှင့်စပ်သောအကြံများကို မထင်မှတ်ဘဲရရှိခဲ့ပြီးနောက် အဆုံးတွင် တိုက်ပွဲကို အောင်နိုင်ခဲ့လေသည်။ အဇာတသတ်ကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချကာ နှောင်ကြိုးများဖြင့် ချည်နှောင်ထားခဲ့ပါသည်။ ပသေနဒီကောသလမင်းသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာအဆုံးအမများကို တိုက်ရိုက်လွှမ်းမိုးခြင်း ခံရသူဖြစ်လာခဲ့သောကြောင့် အဇာတသတ်အား ရက်အနည်းငယ်ကြာ အကျဉ်းချပြစ်ဒဏ်ပေးသော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် နှစ်ဘက်ပြေလည်မှု ရရှိခဲ့ပါသည်။ ထို့မျှမက ပသေနဒီကောသလမင်းသည် ဝဇီရမည်သော သမီးအရင်းကိုပါ အဇာတသတ်မင်းသားနှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပေးခြင်း၊ အငြင်းပွားခဲ့သော အခွန်စားရွာကိုပင် နဂိုအတိုင်း 'ရေချိုးသကယ်မုန့်ဖိုး' အဖြစ် လက်ဆောင်နှင်းခြင်းတို့ဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသည်ကို စိတ်ထား နူးညံ့ခြင်း(မဒ္ဒဝ)၊ အမျက်မထွက်ခြင်း(အက္ကောဓ)၊ မည့်ငြင်းပန်းမနှိပ်စက်ခြင်း(အဝိဟိသ)စသော မင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါးအောက်တွင် အခြေခံမူများအဖြစ် သရုပ်ဖော်ထားသောသာဓကအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

သိကြားမင်း၏ ပဋိပက္ခအတွင်း စောင့်ထိန်းခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဒဏ္ဍာရီစာပေများတွင် သိကြားမင်းကို စစ်ပွဲတွင် အောင်နိုင်သောအဖွဲ့သည် အင်အားကြီးမားသော အနေအထား၌ ရှိနေသည့်အခြေအနေများတွင် ကျင့်ဝတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အတုယူရမည့် စံနမူနာပြပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ကိုယ်စားပြုဖော်ပြထားပါသည်။ သိကြားမင်းနှင့် ဝေပစိတ္တိအသူရိန်တို့အကြား တိုက်ခိုက်ခဲ့သောစစ်ပွဲများကို ကိုးကားထားသည့် သက္ကသံယုတ် ခေါ် ကျမ်းစာစုတွင် ဤဒဏ္ဍာရီဆန်သောအခြေအနေတွင် ဖမ်းဆီးထားသော ရန်သူ၏

အပြင်းအထန်ရန်စခြင်းကိုခံရသောကာလ၌ပင်လျှင် စိတ်ထားနူးညံ့ခြင်း(မဒ္ဒဝ)၊ အမျက်ဒေါသ မထွက်ခြင်း(အက္ကောဓ)၊ အနာတရမပြုခြင်း (အဝိဟိသ)၊ သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)၊ လက်တုံ့ မပြန်ခြင်း(အဝိရောဓန)စသော မင်းကျင့်တရားအချို့အား ကျင့်သုံးနိုင်ပုံကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ဝတ္ထုကြောင်းအရ သိကြားမင်း၏ ဦးဆောင်မှုအောက်ရှိ တာဝတိံသာနတ်များသည် ဝေပစိတ္တိအသူရိန်ဦးဆောင်သော အသူရာနတ် (စိတ်ယုတ်မာရှိသည့် နတ်အုပ်စု) တို့အား အောင်နိုင်ခဲ့ပြီး ဝေပစိတ္တိနတ်မင်းကို သိကြားမင်းပိုင်ရာ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ နှောင်ကြိုးတည်း ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ သိကြားမင်း၏ သုဓမ္မာနတ်သဘင်အနီးရှိ အကျဉ်းခန်းတွင် အကျဉ်းချခံထားရသော ဝေပစိတ္တိအသူရိန် သည် သုဓမ္မာသဘင်သို့ ဝင်ထွက်သွားလာနေသော နတ်တို့သနင်းသိကြားမင်းကို ယုတ်မာကြမ်းတမ်း သောစကားတို့ဖြင့် ဆဲရေးတိုင်းထွာနေပါသည်။ ထိုအခါ သိကြားမင်း၏ ရထားထိန်းဖြစ်သော မာတလိနတ်သားသည် နတ်တို့သနင်းသိကြားမင်းကို လက်တုံ့ပြန်ရန် ပန်ကြား၏။ ဤဖြစ်ရပ်တွင် သိကြားမင်းက မာတလိအား "အမောင်မာတလိ အကြင်ပညာရှိသည် သူတစ်ပါး အမျက်ထွက်သည်ကိုသိ၍ သတိနှင့်ပြည့်စုံလျက် ငြိမ်းအေး၏၊ ဤသို့ ငြိမ်းအေးခြင်းကိုသာလျှင် သူမိုက်အား တားမြစ်ခြင်းဟူ၍ ငါမှတ်ယူ၏"ဟု ပြောဆိုကာ သိကြားမင်းသည် ၎င်း၏တည်ငြိမ်သောစိတ်ကို ထိန်းသိမ်းထားပြီး အင်အားကြီးမားသည့်နေရာတွင် ရှိနေသူသည် ဖမ်းဆီးထားသောရန်သူကို သနားငဲ့ညှာမှုမပြသင့်ဟူသော မာတလိ၏အမြင်ကို မသင့်တော်ကြောင်း ထောက်ပြပါသည်။ အင်အားကြီးသောနေရာတွင်ရှိနေစဉ် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းရှိခြင်းနှင့် သည်းခံခြင်းသည် ခိုးကျူးထိုက်ဆုံးသော သည်းခံခြင်းမျိုးဖြစ်သည်ကို သိကြားမင်းက ထောက်ပြပါသည်။ "တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ဖြစ်သော နတ်တို့ကိုအစိုးရသော အကြီးအမှူးဖြစ်သော မင်းတစ်ပါး ဖြစ်လျက် သည်းခံခြင်းတရား၌ မွေ့လျော်ခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဆိုလေ့ရှိဘိသေး၏" ဟု ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဤဝတ္ထုနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သုံးသပ်ချက်အား ရဟန်းတို့ကို မိန့်ကြားပါသည်။ (S.I.121-122)။

အဆိုပါ သက္ကသံယုတ်လာ ဝတ္ထုဇာတ်ကြောင်းတူများထဲတွင် တိုက်ပွဲဝင်ရန် အသင့်ပြင်ဆင်ထားသောစစ်တပ်ကို ဆိုးဆိုးရွားရွားထိခိုက်စေသော အကျိုးဆက်များ ဖြစ်စေနိုင်သည့် စစ်ပွဲများ၌ပင်လျှင် အပြစ်မဲ့သူများ၏အသက်ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်တို့အား အန္တရာယ်ကျရောက်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း တည်းဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ကျင့်ဝတ်သီလကို သရုပ်ဖော်မှုတစ်ခုရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဟောကြားချက်အရ အခါတပါးတွင် နတ်နှင့် အသုရာတို့ စစ်ဖြစ်ကြရာ ထိုစစ်ပွဲ၌ အသုရာတို့အောင်၍ နတ်တို့ ရှုံးကြကုန်ပြီး သိကြားမင်းဦးဆောင်သည့်နတ်တို့သည် ၎င်းတို့၏ အသက်ခန္ဓာကို အကာအကွယ်ရရန်အတွက် စစ်မြေပြင်မှ ထွက်ပြေးကြကုန်၏။ ယင်းသို့ပြေးကြရာ ရထားဝင်ရိုးများသည် ဂဠုန်ငှက်တို့၏ အသိုက်များနှင့်ငြိပြီး ဂဠုန်ငှက်ငယ်လေးများ သေကြေကုန်ကြ၏။ ဤအချင်းအရာကိုသိသော် နတ်တို့သနင်းသိကြားမင်းသည် နောက်မှ ထက်ကြပ်မကွာလိုက်လာသော ရန်သူလက်တွင်း သူ၏စစ်သည်တော်များ အသက်အန္တရာယ် ကျရောက်အံ့ဆဲဆဲဖြစ်နေသော်လည်း သူ၏စစ်တပ်ကို ပြန်လှည့်ရန် အမိန့်ပေးပါသည်။ ထိုသို့ ရထားဦးပြန်လှည့်သောအခါ၌ ဝေပစိတတအသူရာမင်း၏ အသုရာစစ်တပ်သည် သိကြားမင်း၏ တပ်များက ၎င်းတို့ကိုတိုက်ခိုက်ရန် စစ်ကူများနှင့်အတူ ပြန်လှည့်လာသည်ဟုအောက်မေ့လျက်

ထွက်ပြေးကြကုန်၏။ ၎င်းနောက် ဗုဒ္ဓက သိကြားမင်းသည် ၎င်း၏မှန်ကန်သောလုပ်ဆောင်မှုကြောင့် အောင်ပွဲရခြင်းဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်ဟု ဟောတော်မူလေသည်။ (ဓမ္မေနေဝဇယော၊ S.I.225) ဤဇာတ်ကြောင်းကို အရိပ်အမြွက်ရည်ညွှန်းသည့် ကုလာဝကဇာတ်(ဇာတ်တော်နံပါတ် ၃၁)၏ နိဒါန်းတွင် ဗုဒ္ဓက အောက်ပါအတိုင်း ဟောတော်မူပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ ရှေးဘဝ ဖြစ်ဖူးသည်ကား နတ်နှင့် အသုရာတို့၏ စစ်ပွဲသည် ရင်ဆိုင်မိဖူးပြီ၊ ရဟန်းတို့ ထိုစစ်ပွဲ၌ အသုရာတို့အောင်၍ နတ်တို့ရှုံးကုန်၏၊ ရဟန်းတို့၊ နတ်တို့သည် ရှုံးကုန်သည် ဖြစ်၍သာလျှင် မြောက်အရပ်သို့လှည့်၍ ပြေးကုန်ရကား အသုရာတို့သည် ထိုနတ်တို့ကို ရှေးရှုလိုက်ကုန်သည်သာလျှင်တည်း၊ ရဟန်းတို့ ထိုအခါ နတ်တို့အရှင် သိကြားမင်းသည် အကူအညီဖြစ်သည့် မာတလိနတ်သားအား ဂါထာဖြင့် - "မာတလိ လက်ပံတောဒ္ဒ (ဂဠုန်ငှက်တို့၏) အသိုက်တို့ ရှိကုန်၏၊ ထိုအသိုက်တို့ကို ရထားဦးမှ ရှောင်လွှဲပါလော့၊ ငါတို့သည် အသုရာတို့၌ အသက်ကို စွန့်ကြရစေကာမူ ဤ (ဂဠုန်) ငှက်တို့သည် အသိုက်မှ ကင်းကုန်သည် မဖြစ်စေကုန်လင့်"ဟု (ရွှတ်ဆို၏)။[၂] (Jat.I.198)

ဤဇာတ်တော်လာ အကြောင်းအရာသည် အခြားသောသတ္တဝါများကို မည်းဆဲမထိခိုက်စေသော "အဝိဟိသ"တရားနှင့်အတူ မိမိကိုယ်ကို စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှု "ပရိစ္စာဂ"တည်းဟူသော အဆင့်မြင့်ကိုယ်ကျင့်တရား(မင်းကျင့်တရား)ကို အထူးသဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသနေပါသည်။

ဇာတကဇာတ်တော်များလာ နောက်ထပ်အကြောင်းအရာများ

ဇာတ်အဋ္ဌကထာများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ စစ်ပွဲဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားသော ခိုင်မာသည့်အကြောင်းအရာများပါဝင်သည့် ပုံဝတ္ထုပေါင်းများစွာ ပါဝင်ပါသည်။ အထက်တွင် ထောက်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မင်းကျင့်တရား(၁၀)ပါးအား ဖော်ထုတ်လာသည်ကို ဤစာပေများတွင် တွေ့ရပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ သူတော်ကောင်းတရားကို ဥပမာပေးရာတွင် အဓိကသရုပ်ဆောင်အဖြစ်ပုံဖော်ထားသော ဘုရားအလောင်းတော် (ဗောဓိသတ္တ) နှင့် ပြိုင်ဘက်ဘုရင်များအကြား တိုက်ခိုက်ခဲ့သော စစ်ပွဲများကို ရည်ညွှန်းသည့် ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများစွာရှိပါသည်။ အချို့ဖြစ်ရပ်များတွင် ဘုရင်များအနေဖြင့် စစ်ပွဲများတွင် ၎င်းတို့ပါဝင်သည့်အခါ ၎င်းတို့ မချိုးဖောက်သင့်သည့် ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့ကို လမ်းညွှန်ချက်ပေးသော ပညာရှိတိရစ္ဆာန်များ (အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အဆိုပါ တိရစ္ဆာန်သည် ဘုရားလောင်းကိုယ်တိုင် ဖြစ်နေပါသည်) က ဘုရင်များကို မိန့်ဆိုပါသည်။ ဗောဇ္ဈာနိယဇာတ်(ဇာတ်တော်နံပါတ် ၂၃)သည် ယင်းသို့သော သာဓကတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ ဇာတ်တော်၌ ဘုရားအလောင်းတော်သည် အတိတ်ဘဝ တစ်ခုတွင် ဗာရာဏသီပြည့်ရှင် ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီး၏ ကောင်းစွာလေ့ကျင့်ပေးထားသော မင်္ဂလာမြင်းတော်တစ်စီးဖြစ်ခဲ့သည်။ ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးသည် အိမ်နီးချင်း ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့၏ စစ်ပြုရန်ခြိမ်းခြောက်မှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ၎င်းတို့၏ပူးပေါင်းတပ်များဖြင့်ဝိုင်းထားခြင်းကို ခံခဲ့ရ၏။ စီးချင်းထိုးရန်အတွက် ဘုရားအလောင်းတော်မင်္ဂလာမြင်းကို မြင်းစီးသူရဲကောင်းက ရွေးချယ်သည်။ ဘုရားအလောင်းတော် မင်္ဂလာမြင်းသည် သေလုမျောပါး ဒဏ်ရာရထားသော်လည်း

မင်းခုနစ်မင်းတို့၏ စစ်တပ်များကို အနိုင်တိုက်ခိုက်နိုင်ခဲ့သည်။ သေခါနီးတွင် ဘုရားအလောင်းတော် မဂ်လာမြင်းသည် ငြဟ္မဒတ်မင်းကြီးအား စစ်ရှုံးမင်းတို့ကို မသတ်ရန်နှင့် ကျမ်းသစ္စာဆိုကာ သစ္စာခံစေပြီး လွှတ်ပေးရန် လမ်းညွှန်ဆုံးမပါသည်။ (Jat.I.180)

မဟာသီလဝဇာတ်(ဇာတ်တော်နံပါတ် ၅၁)သည် အတိတ်ဘဝတစ်ခုတွင် ဗာရာဏသီပြည်ကို သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)၊ ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း(မေတ္တာ)၊ သနားခြင်း(အနုဒ္ဒယာ) နှင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သော မဟာသီလဝ(အလွန်မွန်မြတ်သော) မင်းအဖြစ် မွေးဖွားခဲ့သော ဘုရားအလောင်းတော်၏အဖြစ်အပျက်ကို ဇာတ်ကြောင်းပြန်ထားပါသည်။ (Jat.I.261) ထိုမင်းသည် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူရာဇဝတ်သားများကိုပင် ကရုဏာဖြင့် ဆက်ဆံသည်။ ခိုးဆိုးလုယက်သူများအား အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုနိုင်သော ဓနဥစ္စာများရပြီးသည်နှင့် ၎င်းတို့ဘဝကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲစေနိုင်ရန် လက်ဆောင်ပစ္စည်းများပေးသည်။ မဟာသီလဝမင်းသည် လူတစ်ဦးကို ထိုသူ၏အပြစ်အတွက် တိုင်းပြည်မှနှင်ထုတ်ခဲ့ပြီး ထိုနှင်ထုတ်မှုက ၎င်း၏ဘုရင့်နိုင်ငံအား ကောသလမင်း၏ နန်းသိမ်းအောင်ပွဲဖြစ်ရန်လှုံ့ဆော်မှု ဖြစ်စေပါသည်။ ကောသလဘုရင်အား လွယ်လင့်တကူအနိုင်ယူရန် အင်အားအလုံအလောက် ရှိသော်ငြားလည်း လူအသက်ထိခိုက်မည်ကို မနှစ်မြို့သည့်အတွက် မဟာသီလဝမင်းသည် ၎င်း၏အင်အားကြီးမားသော စစ်တပ်ကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုရန် အမိန့်ပေးခဲ့သည်။ ကောသလမင်းသည် ဘုရင့်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ပါသည်။ သို့သော် မဟာသီလဝမင်းကြီး၏ သီလနှင့် ကောင်းမှုစွမ်းအားတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသက်ဘေးမထိခိုက်စေသော ဗျူဟာကို အသုံးပြုခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့်လည်းကောင်း မိမိ၏ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှုလုပ်ရပ်အမှားကို နောင်တရကာ သူ၏ဘုရင့်နိုင်ငံကို သူ့ထံသို့ ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။

အသာတရူပဇာတ်(ဇာတ်တော်နံပါတ် ၁၀၀)သည် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များကို ရရှိနိုင်ရန် အရပ်သားလူထုကို ငတ်မွတ်စေခြင်းကဲ့သို့သော ကျင့်ဝတ်မဲ့စစ်ဗျူဟာများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့က အားမပေးသည့်ဥပမာကောင်းတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားအလောင်းဖြစ်သော သီလနှင့်ပြည့်စုံသော မင်းကောင်းမင်းမြတ်ဖြစ်သည့် ဗာရာဏသီမင်းကိုသတ်ဖြတ်ကာ ထီးနန်းလုယက်နန်းတက်ခဲ့သော ကောသလမင်းအကြောင်းကို ဇာတ်ကြောင်းပြန်ထားပါသည်။ ထိုအသတ်ခံရသော ဗာရာဏသီမင်း၏သားသည် ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခဲ့ပြီးနောက် တချိန်တွင် စစ်သည်ဗိုလ်ပါအင်အားကြီးမားသော စစ်တပ်ကိုစုဆောင်းပိုင်ဆိုင်ခဲ့ပြီး နန်းလုမင်းအား စိန်ခေါ်ပါသည်။ မင်းသားငယ်၏ မိခင်သည် စစ်မထိုးရဘဲ စစ်ပွဲကိုအနိုင်ရနိုင်ရေးအတွက် ထင်း၊ ရေနှင့် စားနပ်ရိက္ခာကဲ့သို့သော အသက်ရှင်ရန် လိုအပ်ချက်အားလုံးကို အရပ်သားလူထု မရစေရေးပိတ်ပင်ပြီး ပြိုင်ဘက်မင်း၏ နယ်မြေအား ပိတ်ဆို့သည့် ဗျူဟာကို နောက်ပိုင်းတွင် ချမှတ်ရန် အကြံပေးပါသည်။ ခုနစ်ရက်ကြာ ပိတ်ဆို့ပြီးနောက် ငတ်မွတ်နေသော လူထုသည် ကောသလမင်းအား ဆန့်ကျင်တော်လှန်ကြကာ ဘုရင်ကိုသတ်ပြီး ၎င်း၏ ဦးခေါင်းကို မင်းသားထံသို့ ဆက်သကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဤဇာတ်လမ်းနှင့်အတူ ခုနစ်နှစ်ကြာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခဲ့ရပြီး မီးမဖွားနိုင်သည့်အတွက် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး ကြီးစွာသော မီးဖွားခြင်း ဒုက္ခဝေဒနာကို နာကျင်စွာခံစားခဲ့ရသည့် အမျိုးသမီးဥပါသိကာတစ်ဦးဖြစ်သော သုပဝါသာကို ရည်ညွှန်းကာ ဇာတ်ကြောင်းပြန် ဟောကြားထားသည်ကို မလေ့လာရသေးပါက ဤပုံဝတ္ထုသည် ဝိုင်းရံ ပိတ်ဆို့ခြင်းအား ကျင့်သုံးမှုကို ထောက်ခံသည့် ပုံပေါ်နေပါသည်။

ဗုဒ္ဓက မိခင်ရောကလေးပါ ကြီးစွာသော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်းသည် အတိတ်ဘဝက အရပ်သားလူထုအား ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးစေခြင်းပါဝင်သော ပိတ်ဆို့သည့် ကျင့်ဝတ်နှင့် မညီသော စစ်ပွဲဗျူဟာကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်း၏ မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်အဖြစ် ရှင်းပြ ဟောကြားပါသည်။ (Jat.I.409)(အဋ္ဌကထာအလိုအရ သူမ၏ ဘုရားရှင်အပေါ် သဒ္ဓါတရား ယုံကြည်သက်ဝင်မှု သတင်းစကားကို ဗုဒ္ဓထံလျှောက်ထားပြီး ဗုဒ္ဓက သူမအား ကျန်းမာစေကြောင်း ဆုတောင်းမေတ္တာတို့ပြန်ပြီးနောက် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ချိန် ဆုံးခန်းတိုင်ကာ ကောင်းစွာမွေးဖွားသည်ဟု ဆိုပါသည်။)

အလားတူသတင်းစကားမျိုးကို မောနသာခဇာတ်(ဇာတ်တော်နံပါတ် ၁၅၃)တွင် တွေ့ရပါသည်။ ယင်းဇာတ်တော်သည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သော လုပ်ရပ်များကို လုပ်ဆောင်ပြီး ၎င်း၏ ရက်စက်မှု အကျိုးဆက်ကို ခံစားရသော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် မင်းတစ်ပါးဖြစ်သော ဗြဟ္မဒတ်မင်း(ဗြဟ္မဒတထကုမာရ)အကြောင်းကို ပုံဆောင်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုမင်းသား နန်းတက်သည့်အခါ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအားလုံးကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်ရန် အကြံဖြစ်၏။ မင်းပေါင်းတစ်ထောင်တို့ကို ဖမ်းဆီးပြီးနောက် တက္ကသိုလ်ပြည်ကြီး (တက္ကသီလာဘုရင့်နိုင်ငံ) ကိုပါ သိမ်းပိုက်ရန် ကြိုးစားသည်။ သူ၏ကြိုးပမ်းမှု မအောင်မြင်သောအခါ သူ၏ ယုတ်ညံ့သော ပုရောဟိတ်ပုဏ္ဏားကြီးက ဖမ်းဆီးထားသော မင်းတို့၏ မျက်လုံးများကို ဖောက်ထုတ်ပြီးငင်းတို့၏ အသားဖြင့် ယဇ်ပူဇော်ရန် အကြံပြုသည်။ ဇာတ်လမ်းအရ နောက်ဆုံးတွင် ထိုမင်းသည် သူပြုလုပ်သည့် ကံတရား၏ နိယာမကို မလွန်ဆန်နိုင်ဘဲ သေပွဲဝင်ကာ ငရဲလားခဲ့ရရှာလေသည်။ (Jat.III.157)

အသဒိသဇာတ် (ဇာတ်တော်နံပါတ် ၁၈၁)တွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် စစ်ရေးစစ်ရာတွင် အလွန်ကျွမ်းကျင်ပြီး လက်တွေ့တွင် အသက်ဘေးထိခိုက်မှုမရှိဘဲ ရန်သူကို အနိုင်ယူနိုင်စွမ်းရှိသော ဗာရာဏသီပြည့်ရှင် မင်းတစ်ပါးဖြစ်သည်။ မိသားစုထဲတွင် သူသည် နောင်တော်မင်းသားတစ်ပါး ဖြစ်သော်ငြားလည်း မင်းစည်းစိမ်ကို စွန့်လွှတ်ကာ ညီတော်ကို ဦးစားပေးခဲ့သည်။ ညီတော်ဖြစ်သော မင်းသည် အပေါင်းအပါတို့၏ စကားကို နားယောင်ယုံကြည်ကာ နောင်တော်မင်းသားအား သစ္စာဖောက်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ဗာရာဏသီပြည်ကို သိမ်းပိုက်လိုသော ဆယ်ပြည်ထောင်မင်းတို့က ညီတော်ဖြစ်သောမင်းကို ဝိုင်းရံ တိုက်ခိုက်လာသောအခါ လေးအတတ်ပညာ၌ တစ်ဖက်ကမ်းခတ် ကျွမ်းကျင်သော နောင်တော်ဘုရားအလောင်းသည် သူ၏ လေးအတတ်စွမ်းရည်ကိုပြကာ သတိပေးရုံမှဖြင့် ရန်သူတို့ကို မောင်းထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်၏ ရည်ရွယ်ရင်းမှာ စစ်ပွဲအတွင်း သွေးချောင်းစီးခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် အကျွမ်းကျင်ဆုံး နည်းလမ်းဖြင့် စွမ်းရည်ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်တွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် လိုအပ်ချိန်တွင် ညီတော်အား ကူညီခြင်းဖြင့် ညီတော်၏ သစ္စာဖောက်မှုအပေါ် စိတ်မကွက်ဗွေမယူခဲ့ချေ။ (Jat.II.87)

ကုသဇာတ် (ဇာတ်တော်နံပါတ် ၅၃၁)သည် ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါ လွန်စွာအကျည်းတန်သော မင်းသားတစ်ပါးအဖြစ် မွေးဖွားလာသော ဘုရားအလောင်း ကုသမင်းသားအကြောင်းကို ပြဆိုပါသည်။ ကုသမင်းသည် သူ၏ရုပ်အဆင်းကို ဖုံးကွယ်ထားကာ ထိုစဉ်အခါက

အလှဆုံးမင်းသမီးဖြစ်သော ပဘာဝတီကို ကြင်ယာတော်အဖြစ် ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ သို့သော်လည်း သူ၏အဆင်းကို သတိထားမိသည့်အခါတွင် ပဘာဝတီသည် ကုသမင်းကို မကျေမချမ်းဖြစ်ပြီး စွန့်ပစ်ကာ ဖခမည်းတော်ကြီးမဒ္ဒမင်း၏ နေပြည်တော်သို့ ပြန်သွားခဲ့လေသည်။ အိမ်နီးချင်း ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့သည် ပဘာဝတီကို ကိုယ်စီ ကြင်ယာအဖြစ် တောင်းဆိုခြင်းဖြင့် ခမည်းတော် မဒ္ဒမင်းကြီးအား စစ်ခင်းရန် စစ်ချီလာကြပါသည်။ မဒ္ဒမင်းကြီးသည် ထိုခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့ကို ချေမှုန်းအနိုင်ယူရန် ကုသမင်း၏ အကူအညီကို မဖြစ်မနေရယူခဲ့ရပါသည်။ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသော ကုသမင်းသည် ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့ကို အောင်နိုင်ခဲ့ပြီး ပဘာဝတီမင်းသမီးကိုပါ ရရှိပါသည်။ မဒ္ဒမင်းကြီးက ကုသမင်းကို ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့အား သတ်ဖြတ်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့သော်လည်း ကုသမင်းသည် သူတော်ကောင်းတရားရှိသော ဘုရားအလောင်းတော် ဖြစ်သည့်အတွက် စစ်ရှုံး ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့နှင့် ပြေလည်မှုရအောင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပြီး ပဘာဝတီနှင့်မခြား ပဘာဝတီနီးပါး လှပသည့် မဒ္ဒမင်းကြီး၏ အခြားသမီးတော် ခုနစ်ဖော်တို့နှင့် အသီးအသီး ထိမ်းမြား လက်ထပ်ပေးခဲ့ပါသည်။ (Jat.V.278)

ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်(ဥမင်္ဂဇာတ်၊ ဇာတ်တော်နံပါတ် ၅၄၆)သည် စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် ထိခိုက်မှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေသည့် ကိုယ့်ကျင့်သီလ သူတော်ကောင်းတရားကို သရုပ်ဖော်ထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒီပနီပုံဝတ္ထုတို့အနက် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဇာတ်တော်သည် ဝိဒေဟမင်းကြီး၏ ပညာရှိအမတ် မဟော်သဓာ ဘုရားအလောင်း၏ ဇာတ်ကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဇာတ်လမ်းအရ ပညာရှိမဟော်သဓာအမတ်ကို ဘုရင့်အကြံပေး အခြားသော အမတ်ကြီးလေးဦးတို့က မနာလိုမှုစိမ့်ဖြစ်ကာ မုန်းတီးကြသည်။ ယင်းအမတ်ကြီးတို့က ဝိဒေဟမင်းကြီးနှင့် မဟော်သဓာအမတ်တို့အကြား စိတ်ဝမ်းကွဲစေရန် ကြိမ်ဖန်များစွာ အားထုတ်ကြသည်။ အခါတပါးတွင် မင်းကြီးသည် သူနှင့် မဟော်သဓာတို့အကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုတစ်ခုဖြစ်စေရန် ထိုအမတ်ကြီးလေးဦးတို့က မမှန်သတင်း လျှောက်တင်လာသည်ကို သတိထားမိခဲ့သည်။ မင်းကြီးသည် ထိုအမတ်ကြီးလေးဦးတို့အား ကွပ်မျက်ခြင်းဖြင့် အပြစ်ပေးရန် အကြံဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မဟော်သဓာပညာရှိအမတ်က ယင်းသို့သော ပြင်းထန်သည့် အပြစ်မပေးရန် မင်းကြီးအား တောင်းပန်ပြီး သက်သာသော ပြစ်ဒဏ်ကိုသာပေးရန် မင်းကြီးကို ဖြောင်းဖျပါသည်။ မင်းကြီးက သက်သာသော ပြစ်ဒဏ်ပုံစံများကို အဆိုပြုခဲ့ပြီးနောက် နောက်ဆုံးတွင် မဟော်သဓာပညာရှိအမတ်က မင်းကြီးအား ၎င်းတို့အားလုံးကို ခွင့်လွှတ်ပေးရန်နှင့် မူလဝန်ကြီးရာထူးနေရာများတွင် ပြန်လည်ထားရှိပေးရန် နားချဖြောင်းဖျပါသည်။ (Jat.VI.389)

ယင်း ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်တွင် ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးနှင့် သူ၏အမတ်ကေဝဋ္ဋတို့ အကြောင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ကေဝဋ္ဋအမတ်သည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးအား ဇမ္ဗူဒိတ်တစ်ကျွန်းလုံး (အိန္ဒိယ) ကို အစိုးရသော ဘုရင်ကြီးတစ်ပါး ဖြစ်လာစေရန် အိမ်နီးချင်း တိုင်းပြည်တို့အား သိမ်းပိုက်စိုးမိုးရေး အစီအစဉ်တစ်ခု ကြံစည်ပါသည်။ ကေဝဋ္ဋအမတ်သည် အင်အားနည်းသော မင်းများကို ပထမဦးစွာ ဖယ်ရှားရန် စီစဉ်ရာ ဝိဒေဟမင်းကြီးအား ပိုမိုကြီးမားသော စစ်ရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် ပထမဆင့်အဖြစ် ၎င်းတို့အားလုံးပေါင်း (၁၀၀) ကို အဆိပ်ခပ်သုတ်သင်ရန် လျှို့ဝှက်ကြံစည်ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဘုရင့်အတိုင်ပင်ခံ ဘုရားလောင်း

မဟော်သဓာ ပညာရှိအမတ်က လိမ္မာပါးနပ်သော သူလျှိုမှတဆင့် လျှို့ဝှက်အကြံအစည်ကို နှောက်ယှက်ဟန့်တားပါသည်။ ဝိဒေဟမင်းကို တိုက်ခိုက်ရန် ထိုမင်းငယ်များသည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ထားကြသည့်တိုင် ဘုရားအလောင်းသည် အဆိုပါမင်းပေါင်း (၁၀၀) တို့အား ရက်စက်စွာ သေဆုံးစေခြင်းဘေးမှ အကာအကွယ်ပေးရန် ကြားဝင် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်အပြီး ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် ကေဝဋ္ဋ သတိပေးနေပါသော်လည်း ယင်းကို ဆန့်ကျင်ကာ ဝိဒေဟမင်းကို အနိုင်ယူရန် စိတ်ပိုင်းဖြတ်ပြီး စစ်မြေပြင်သို့ ချီတက်သွားပါသည်။ ၎င်းနောက် မဟော်သဓာပညာရှိသည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းကို ထောင်ချောက်ဆင် ဖမ်းဆီးရာတွင် အောင်မြင်သွားသော်လည်း ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ အသက်ကို ချမ်းသာပေးပြီး အသက်ပေါင်းများစွာကို ဖျက်ဆီးအံ့ဆဲဆဲဖြစ်နိုင်သော စစ်ပွဲကို ရှောင်ကြဉ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မဟောသဓာသည် ဗြဟ္မဒတ်မင်းအား သူ၏ အရည်အချင်းများကို ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့ပြီး အကယ်၍ ၎င်းသာ ဇမ္ဗူဒီပ တစ်ကျွန်းလုံး၏ ဘုရင်ဖြစ်လိုသည့် ဆန္ဒရှိခဲ့ပါလျှင် ဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ သို့သော်လည်း တပါးသူများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ရရှိလာမည့် ဘုရင်မင်းတစ်ပါးအဖြစ်ကို ပညာရှိ သူတော်ကောင်းများက လက်မခံကြကြောင်း ပြောပြသည်။ မဟော်သဓာ ပညာရှိအမတ်သည် ဘုရင်များအားလုံးကို ပြေလည်အောင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးပြီး ၎င်းတို့အားလုံး ပျော်ရွှင်စွာဖြင့် စည်းလုံးမှု ရသွားကြလေသည်။ (Jat.V.460)

အသောကမင်း၏ ပြုမူဆောင်ရွက်ပုံ (သူ၏ကျောက်စာများမှ)

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒဏ္ဍာရီပုံဝတ္ထုများအပြင် စစ်ပွဲ၏ကျင့်ဝတ်များအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံသဘောတရားများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို သာဓကပြသော အထင်ကြီးဖွယ်ရာ သမိုင်းဖြစ်ရပ်မှန်များလည်း ရှိပါသည်။ အကောင်းဆုံးသာဓကမှာ ဘာသာတရားကို ကိုင်းရှိုင်းသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး ဖြစ်လာပြီးသည့်နောက် ၎င်း၏အစောပိုင်းကာလက ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပြီး စစ်ဝါဒီဆန်သော စိတ်နေသဘောထားတို့ကို စွန့်လွှတ်ခဲ့သည့် အိန္ဒိယ၏ ဘုရင် အသောကမင်း(BCE 268-39) ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ် ဩရိသပည်နယ်ဟုခေါ်သော ကလိင်္ဂတိုင်းတွင် စစ်ပွဲအတွင်း အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုများအပါအဝင် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော စစ်အောင်နိုင်ခြင်းဖြင့် ၎င်း၏အင်ပါယာကို တည်ထောင်ပြီးသည့်နောက် အသောကဘုရင်သည် စစ်ပွဲများအတွင်း လူတို့အပေါ် ၎င်းပေးခဲ့သော ဆင်းရဲဒုက္ခများနှင့် ပတ်သက်၍ နောင်တကြီးစွာ ရခဲ့ပါသည်။

ကျောက်စာအမှတ်(၁၃)တွင် အသောကသည် သူ၏ နောင်တကို ဖော်ပြထားပြီး သူ့ကြောင့်ဖြစ်ခဲ့သော ပူပန်သောကများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများအတွက် ကြီးမားစွာ နောင်တရသည်ကို ဖော်ပြထားပါသည် -

> (၁) ကလိင်္ဂတိုင်းကို ဝိယဒသီ (အသောက) မင်းက သိမ်းပိုက်စိုးမိုးခဲ့ပါသည် . . . ရှစ်နှစ်ကြာ ၎င်းကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေခဲ့ပြီးသောအခါ။ လူပေါင်းတစ်သိန်းငါးသောင်းကို သုံ့ပန်းအဖြစ် ခေါ်ဆောင်သွားခဲ့ကာ လူတစ်သိန်း သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရပြီး ထိုအရေအတွက်ထက် အဆများစွာ သေဆုံးခဲ့ပါသည်။

(၂) ၎င်းနောက် . . . ဒေဝါနံပိယ(အသောက)မင်းသည် ဓမ္မပါလန (တရား၏ စောင့်ရှောက်ခြင်း)ကို လွန်စွာ သက်ဝင်ယုံကြည်လာပါသည် . . . .

(၃) ကလိင်္ဂတိုင်းကို အောင်နိုင်သူ ဒေဝါနံပိယမင်းသည် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ သေဒဏ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးခြင်းများ ရှိခဲ့သည့်အတွက် သူ၏အောင်နိုင်ခြင်းသည် စစ်မှန်သော အောင်နိုင်ခြင်း မဟုတ်ဟူသည့်အတွေးကြောင့် ယခုအခါ နောင်တတဖန် ပူပန်ခဲ့ရပါသည်။ . . . ထို့အတွက် လေးနက်သော ပူပန်သောကနှင့် နောင်တတို့ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခံစားနေရပါသည် . . .

(၄) ယခုအခါ ဒေဝါနံပိယမင်းသည် ကလိင်္ဂပြည်ကို အောင်ခဲ့စဉ်က သတ်ဖြတ်ခဲ့သော သို့မဟုတ် သေဆုံးခဲ့ကြသော သို့မဟုတ် သုံ့ပန်းခေါ်ဆောင်သွားခဲ့သော အသက်ပေါင်းများစွာ၏ တစ်ရာပုံ တစ်ပုံ သို့မဟုတ် တစ်ထောင်ပုံတစ်ပုံ ဆုံးရှုံးခြင်းကိုပင် ဝမ်းနည်းဖွယ်ဟု သဘောထားလာပါ သည်။ (Murti and Aiyanger 1951, 39ff.)

ကလိင်္ဂကျောက်စာအမှတ်(၁)တွင် အသောကမင်း ပြောထားသည်မှာ . . . . .

. . . လူအားလုံးသည် ကျွန်ုပ်၏ သားသမီးများ ဖြစ်ကြသည်။ ကျွန်ုပ်၏ သားသမီးများကိုယ်စား ၎င်းတို့ကို ဤဘဝတွင်သာမက နောင်ဘဝတွင်ပါ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုနှင့် ပျော်ရွှင်မှု အလုံးစုံကိုအပြည့်အဝ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ဆန္ဒရှိသကဲ့သို့ အလားတူစွာ လူအားလုံးကိုယ်စား ၎င်းတို့အပေါ်တန်းတူ (ယခုဘဝရော နောင်ဘဝပါ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှုနှင့်ပျော်ရွှင်မှုပေးရန်) ဆန္ဒရှိပါသည်။ (Murti and Aiyanger 1951, 53-55)

ကျောက်စာအမှတ်(၂)တွင် သိမ်းပိုက်စိုးမိုးထားသော နယ်မြေများအတွင်းနှင့် နယ်စပ်ဒေသတို့တွင် အသောကမင်းသည် လူများရော တိရစ္ဆာန်များအတွက်ပါ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကို ထူထောင်ခြင်းကဲ့သို့သော အကျိုးပြုလုပ်ငန်း အစီအမံ အများအပြားကို စတင်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Murti and Aiyanger 1951, 5) ကျောက်စာအမှတ်(၅)က လူတို့၏ လိုအပ်ချက်များကို စုံစမ်းရန်နှင့် လူနေမှုကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူ သဘောတရားများနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့အား မှန်မှန်ကန်ကန် လမ်းညွှန်ခြင်းကို စောင့်ကြည့်ရန် ဓမ္မမဟာဝန်ကြီးများဟုခေါ်သော အရာရှိများ ခန့်အပ်ထားခြင်းကို ကိုးကားဖော်ပြ ထားပါသည်။ (Murti and Aiyanger 1951, 15)) အထက်ပါ ကျောက်စာများတွင် ဖော်ပြထားသော ရပ်တည်ချက်သဘောထားများသည် အသောကမင်း အကျွမ်းတဝင်ရှိမှုကို ပြသပုံပေါ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန် အဆုံးအမများတွင် ပါရှိသော အကျင့်သီလနှင့်အညီ တရားသဖြင့် အုပ်စိုးသူ မင်းကောင်းမင်းမြတ်(ဓမ္မိကော ဓမ္မရာဇာ)၏ အရှိန်အဝါကို သေချာပေါက် ထင်ဟပ်နေပါသည်။ ဓမ္မဟူသော ဝေါဟာရသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ် စနစ်အားလုံးနီးပါးတွင် နိုင်ငံရေးအယူဝါဒ၏ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အခြေအနေတွင် ယေဘုယျ အသုံးများကြသော်လည်း ဓမ္မ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူအဆသည် ထူးထူးခြားခြား ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဓမ္မကို ယင်း၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အနက်ကင်းမဲ့သော 'ဥပဒေ'သက်သက်မျှအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်မကောက်ချေ။ ဤအချက်သည်

ဗုဒ္ဓဘာသာက တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဓမ္မသည် စစ်လက်နက်များ အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ချန်လှပ်ထားသင့်ကြောင်း ပြလျက်ရှိသည် (ဆိုလိုသည်မှာ စစ်လက်နက်အသုံးမပြုခြင်း) ဆိုသည့် အချက်မှ လာသည်မှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်လာပါသည်။ ဓမ္မကို သစ္စာခံသော မင်းသည် လက်နက်ဖြင့် အနိုင်ယူ အောင်ပွဲခံခြင်းမပြု၊ လက်နက်တပ်ဆင်ထားသောတပ်များ အသုံးမပြုခြင်းဖြင့် အနိုင်ယူ အောင်ပွဲခံသည်။ (အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန ဓမ္မေန အဘိဝိဇယ) အသောက၏ ကျောက်စာများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နောက်ပိုင်းကာလများ၌ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ခဲ့သော စံနှုန်း(၁၀)ခုစာရင်းတွင် မင်းကျင့်တရားများနှင့် လုံးဝဥဿုံ၊ သိသိသာသာ ကိုက်ညီမှုရှိသည့် အတိုင်းအတာကိုလည်း ထင်ဟပ်လျက်ရှိပါသည်။

အသောက၏ အပိုင်းတွင် ယင်းသို့သော ကျင့်ဝတ်အခြေခံမူများနှင့် ညီညွတ်လာခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဆုံးအမ လွှမ်းမိုးမှုဖြင့် ၎င်း၏စရိုက် ပြောင်းလဲလာခြင်းတည်းဟူသော ရလဒ်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။

စစ်ပွဲအတွင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ မဟာဝံသရာဇဝင် မှတ်တမ်း

အသောကမင်း အုပ်စိုးစဉ်ကာလအတွင်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကို စတင်မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပြီး သီရိလင်္ကာ ရာဇဝင်မှတ်တမ်းများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းဂန်အဖွင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာများအရ ထိုအဖွင့်ကျမ်းများ၏ မိတ်ဆက်နိဒါန်းများမှ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသောဘာသာသို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ဘာသာအဖြစ် ပြဌာန်းသတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာမှုဖြစ်စဉ်ကြောင့် နိုင်ငံအတွင်း 'ဆင်ဟာလိဗုဒ္ဓဘာသာ' (သီဟိုဠ် ဗုဒ္ဓဘာသာ) အဖြစ် ရည်ညွှန်းလာခဲ့သည့် ထင်ရှားသော အမျိုးဘာသာ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ပါသည်။ ဤကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ပုံဖော်စဉ်အတွင်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသည် မတူညီသောမျိုးနွယ်စုနှင့် မတူညီသော ဘာသာရေး ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာရှိသူများ အခြေချနေထိုင်ကြသော ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတောင်ပိုင်းမှ အဆက်မပြတ်ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်ဟု သီရိလင်္ကာသမိုင်းမှတ်တမ်းများက ထင်ကြေးပေးကြပါသည်။[၃] ထင်ရှားသည့် ဆင်ဟာလိဗုဒ္ဓဘာသာ အမျိုးဘာသာ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ဖန်တီးရာတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သော မဟာဝံသရာဇဝင်ကျမ်းသည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံသို့ ဗုဒ္ဓဘာသာ စတင်ရောက်ရှိလာပြီး ရာစုနှစ်နှစ်ခုအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော အကြီးစားခြိမ်းခြောက်မှု သန္ဓေတည်ခဲ့သည့်အကြောင်းကို မှတ်တမ်းပြုထားပါသည်။ ဤမှတ်တမ်းအရ နိုင်ငံ၏ အဓိကအချက်အချာမြို့တော်ကို ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသော အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းနွယ်ဖွား အုပ်စိုးသူမင်းတစ်ပါးက သိမ်းပိုက်စိုးမိုးခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်သည် ဆင်ဟာလိဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အဓိက ထားသူများက ခုခံတိုက်ခိုက်မှု ရလဒ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းနှင့် ဧလာရ (ကျေးကုလား) တို့အကြား စစ်ပွဲအဖြစ် သမိုင်းတွင်ရစ်ပါသည်။ ယခင်တိုက်ခိုက်ခဲ့မှုသည် ၎င်း၏ နိုင်ငံရေး ဩဇာအာဏာရရှိရန် တိုက်ခိုက်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ဗုဒ္ဓဓမ္မ၏ ဂုဏ်သိက္ခာအတွက် ကြွေးကြော်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရခြင်း ဖြစ်သည်ဆိုသော မဟာဝံသ၏ ဖော်ပြချက်နှင့်အတူ ဤစစ်ပွဲတွင်

ဒုဋ္ဌဂါမုနု(ပါဠိအမည်-ဒုဋ္ဌဂါမဏိ)မင်းသည် တိုင်းပြည်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကို အကာအကွယ် ပေးလိုသောကြောင့် ကျေးကုလားတို့အား ရက်စက်သည့်စစ်ပွဲတစ်ခုကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Geiger, 1912 Mahāvamsa, XXV, vv.2–3, 111)

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ အခြေခံသဘောတရားများအရ ယင်းသို့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုကို တရားမျှတ မှန်ကန်ကြောင်း ကျိုးကြောင်းပြခြင်း ပြဿနာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ခေတ်ပြိုင်ဆွေးနွေးမှု အများအပြား ရှိခဲ့ပါသည်။ အထက်ပါ ဆွေးနွေးချက်များအရ ဘုရားအလောင်း (ဗောဓိသတ္တ) ကိုယ်တိုင်သည်ပင်လျှင် စစ်ပွဲ အခြေအနေများ၌ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦးအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေများတွင် ပုံဖိုင်းထားသည်ကို မှတ်သားရပါသည်။ ဤနေရာတွင် အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ စစ်ပွဲအတွက် ကျိုးကြောင်းပြချက်ပေးရေးကိစ္စမဟုတ်ဘဲ လောကီရေးရာ လူမှုဆက်ဆံရေးများတွင် စစ်ပွဲကို ရှောင်လွှဲ၍မရသော အခြေအနေများ ဖြစ်လာနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အသိအမှတ်ပြုရေးအတွက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် သက်ဆိုင်သည့်ကိစ္စရပ်မှာ ဤဆောင်းပါးတွင် လှစ်ဟထားသော အဓိက မေးခွန်းဖြစ်သည့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာ၌ လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ မဟာဝံသရာဇဝင်ကျမ်းပါ ဖြစ်စဉ်တွင် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းနှင့် ကျေးကုလားတို့အကြား ဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်ပွဲနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောင်နိုင်သူ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းက အမျက်မထွက်ခြင်း(အက္ကောဓ)ကဲ့သို့ အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ အခြေခံမူများကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟူသော ညွှန်ပြချက်များ ရှိပါသည်။ ၎င်း၏ စစ်အောင်ပွဲပြီးသည့်နောက် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း ခံစားခဲ့ရဟန်ရှိသော နောင်တက လူ့အသက်များကို သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အလေးထားမှုနှင့် မည်းဆဲခြင်း (အဝိဟိံသ)၏ ကိုယ်ကျင့်သီလတန်ဖိုးတို့ကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြပါသည်။ ဤအခြေအနေကို မဟာဝံသကျမ်းစာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည် -

> ထို့နောက် သင်းပျံ့သည့် ရနံ့အပြည့်နှင့် မွှေးကြိုင်သော ဆီမီးများထွန်းညှိထားသည့်၊ နတ်သမီးကဲ့သို့ ဆင်မြန်းထားသည့် ကချေသည်များနှင့် ခမ်းနားထည်ဝါလှသော နန်းတော်ကြီး၏ နန်းရင်ပြင်တွင် ထိုင်ကာ အဖိုးတန် ကမ္မလာကော်ဇော ဖုံးအုပ်ထားသည့် အိစက်ညက်ညောသော ညောင်စောင်းထက်၌ အနားယူ နေတော်မူစဉ် ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော အောင်ပွဲကြီးကို ပြန်လည်တွေးတော ကြည့်သောအခါ ထိုအောင်ပွဲသည် ကြီးမားသည် မှန်သော်လည်း သန်းပေါင်းများစွာသော သတ္တဝါတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကြောင်း အမှတ်ရ အောက်မေ့လျက် အတွေးများနှိပ်စက်ကာ မချွင်လန်းနိုင်ဘဲ ဖြစ်ရ၏။ (Geiger, 1912, Mahāvamsa, XXV, vv.101–103)[၅]

စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက်သော ရာဇဝင် မှတ်တမ်းများနှင့် ဆက်စပ်သော အခြားမှတ်သားဖွယ် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းကြီး၏ စစ်ရှုံးရန်သူအပေါ် တုံ့ပြန်မှု ဖြစ်ပါသည်။ အောင်ပွဲရပြီးသောအခါ ရှုံးနိမ့်သွားသော ရန်သူကို အလေးထား လေးစားသမှု ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည် -

> ဤသို့ဖြင့် စစ်ပွဲတွင် အောင်မြင်ခဲ့ပြီး သီရိလင်္ကာ နိုင်ငံတော်ကြီးကို အုပ်စိုးသူ

> မင်းတစ်ပါးတည်း၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ပေါင်းစည်းညီညွတ်စေခဲ့ပြီးသောအခါ ၎င်းသည် ရထားတပ်၊ မြင်းတပ်၊ မြင်းစီးသူရဲများနှင့်တကွ မြို့တော်အတွင်းသို့ ချီတက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် မြို့တော်အတွင်း စည်ကို တီးစေကာ တစ်ယူဇနာ ပတ်လည်ရှိသော အရပ်မှ လူများကို ဆင့်ခေါ်ခဲ့ပြီး ဧဋ္ဌောရဘုရင်၏ ဈာပနပွဲကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်ရုပ်အလောင်း ကျဆုံးခဲ့ရာ နေရာ၌ အလောင်းစင်နှင့်အတူ ၎င်းက မီးရှို့ သင်္ဂြိုလ်ပေးခဲ့ပြီးနောက် ထိုနေရာ၌ အထိမ်းအမှတ် အဆောက်အအုံတစ်ခု တည်ဆောက်ပေးခဲ့ပြီး ဝတ်ပြုရန် စီမံပေးခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ခေတ်အခါ၌ပင် သီရိလင်္ကာ မင်းညီမင်းသားများသည် ထိုနေရာ အနီးသို့ရောက်လျှင် ဤဝတ်ပြုမှုကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဂီတသံများကို တိတ်ဆိတ် ငြိမ်သက်စေလေ့ရှိပါသည်။ (Geiger, 1912, Mahāvamsa, XXV, vv.71–74)

နိဂုံး

ဤဆွေးနွေးချက်ကို နိဂုံးချုပ်ရသော် နယ်ချဲ့ရန် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအပေါ် စစ်ရေးအရ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှု သာဓက ဖြစ်ရပ်များသည် အိန္ဒိယနှင့် သီရိလင်္ကာတို့တွင် အလွန်ရှားပါးခဲ့ပြီး သမိုင်းအထောက်အထားမှ ရရှိသည့် လုံလောက်သော သက်သေခံမှုနှင့်အတူ ယင်းကို ယေဘုယျ လေ့လာမှုတစ်ခုအဖြစ် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့သော သဘောထားကို ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အစွန်းအထင်းဖြစ်စေသည့် လုပ်ဆောင်မှု၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြောင်းရင်းဇစ်မြစ်များအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ ဒေသနာများတွင် အလေးအနက်ထားမှုအဖြစ်ရော မေတ္တာနှင့် ကရုဏာတို့ကို ထိုစနစ်အတွင်း ဦးစားပေးမှုများအဖြစ်ပါ မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ အထက်တွင် မှတ်သားခဲ့ရသည့်အတိုင်း လူသားတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာအရည်အချင်းကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ဦးစားပေးသောစံတစ်ရပ်မှာ အပြုအမူတစ်ခုခုကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသည့် ရေရှည်ပျော်ရွှင်ချမ်းသာသုခ သို့မဟုတ် ရေရှည်ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆုံးသတ်ရည်မှန်းချက်များဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည့် အရာများကို ရရှိရေးအတွက် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သည့် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အသုံးပြုရန် လိုအပ်သည့် အခြေအနေများတွင်ပင်လျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနည်းလမ်းဖြင့်လုပ်ဆောင်ရန် သြဇာနှင့် အခွင့်အာဏာ ကိုင်တွယ်သုံးစွဲသူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာက မေတ္တာရပ်ခံပန်ကြားပါသည်။ ထို့အပြင် ယင်းကဲ့သို့သော အပြုအမူ၏ ဥပမာသာဓကများစွာကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမဒေသနာများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. ဤစာအုပ်ပါ Cf. Harris ၏ ဆောင်းပါး

၂. ယနေ့ခေတ်စာဖတ်သူများအတွက် အလိုက်သင့်ညီထားသော ဘာသာပြန်

၃. ၁၉၉၀ နှစ်များအတွင်း သီရိလင်္ကာပညာရှင်များက ၎င်းသည် နောက်ကြောင်းပြန် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ခဲ့သည်။ အဆုံးတွင်မူ တမီးလ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များရှိခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်ရဟန်းပြုလိုသူတစ်ဦး၏ မိခင်ဘာသာ စကားဖြစ်နိုင်သော ဘာသာစကားများထဲမှတစ်ခုအဖြစ် အဋ္ဌကထာဆရာ အရှင်မဟာ ဗုဒ္ဓဃောသက တမီးလ်ကို မကြာခဏ ဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း၏ စစ်တပ်ထဲတွင် မတူကွဲပြားသော လူမျိုးစုများ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခဲ့ကြသည်ကိုလည်း ဆန်းစစ်လေ့လာမှုက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

၄. 'သန်းပေါင်းများစွာ' သည် 'စစ်တပ်တစ်ခုလုံး (သို့မဟုတ် . . . သန်းပေါင်းများစွာ) အဖြစ် Cone (2001, 78) ရှင်းပြထားသော akkhohinī ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

D. ဒီဃနိကာယ် - Dīgha-nikāya, edited by T. W. Rhys Davids and J. Estlin Carpenter, in 3 vols. London, Luzac and Co., 1890–1911. Reprinted, London: Pali Text Society.

Jat ဇာတက- The Jātaka, Together with its Commentary, edited by V. Fausboll, 6 vols. London, Luzac and Co. (vol.1), & Tibner and Co. (vols. 2–6), 1877–1896. The Pali, and English translations of all of them, are available at: https://jatakastories.div.ed.ac.uk. The translations are those done by various hands under E. B. Cowell, The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births, 6 vols., London: Pali Text Society, 1895–1907. Newer translations are the following: Naomi Appleton and Sarah Shaw, The Ten Great Birth Stories of the Buddha; The Mahānipāta of the Jātakavannanā, Chiang Mai: Silkworm, 2 volumes, 2015; this translates the final 10, and longest Jātakas: nos. 538–547. Sarah Shaw, The Jātakas: Birth Stories of the Bodhisatta, New Delhi: Penguin, 2006, translates 26 of the Jātakas: nos. 1, 9, 20, 37, 48, 55, 75, 94, 95, 99, 106, 108, 121, 128, 248, 273, 313, 316, 385, 402, 407, 476, 506, 538, 539, and 540. Nos. 385 and 546 are discussed above.

M. မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima-nikāya, edited by V. Trenkner and Robert Chalmers, 3 vols. London, Luzac and Co., 1888–1899. Reprinted, London: Pali Text Society.

S. သံယုတ်နိကာယ် - Samyutta-nikāya, edited by Leon Feer, 5 vols. London, Luzac and Co., 1884–1898. Reprinted, London: Pali Text Society.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) ကကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Cone, M. 2001. Dictionary of Pāli. Vol. 1. Oxford: Pali Text Society.

Geiger, W. 1912. The Mahāvam _ sa, or the Great Chronicle of Ceylon. London: Pali Text Society.

Murti, G. S., and A. N. K. Aiyangar. 1951. Edicts of Aśoka (Priyadarśin), with English Translation. Adyar: Adyar Library.

ICRC

ဗုဒ္ဓဝါဒကျင့်သုံးမှု၏ ရှုထောင့်နှစ်ရပ်နှင့် ၎င်းတို့၏ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ

Asanga Tilakaratne

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးသည် ဗုဒ္ဓဝါဒအတွင်း၌ ဘဝသစ်တဖန် ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်း စက်ဝန်းလည်ပတ်မှုအစဉ် (သံသရာ)တွင် ကျင်လည်စဉ်အတွင်း ပိုမို ကောင်းမွန်သော ဘဝသစ် ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းများကို ရရှိရန် ရည်ရွယ်သော ကိုယ်ကျင့်သီလ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် သံသရာမှ လွတ်မြောက်၍ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် ရည်ရွယ်သော ကိုယ်ကျင့်သီလ အခြေခံတို့ကို ရှင်းလင်းစွာ ခွဲခြား သိမြင်သင့်ကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ ရဟန်းသံဃာနှင့် သီလရှင်များအများစုဖြစ်ကြသည့် နိဗ္ဗာန်ရှာဖွေသူများ၏ ကိုယ်ကျင့်သီလတွင် စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းအတွက် နေရာမရှိပေ။ သို့သော်လည်း ပိုမိုရှုပ်ထွေးသော လောကီလူဘောင်၌ ကျင်လည်နေကြသော အခြားဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိုယ်ကျင့်သီလတွင်မူ ဆင်းရဲဒုက္ခကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)နှင့်အညီ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ကြိုးပမ်းသော ခုခံစစ်ပွဲများတွင် အတန်အသင့်ပါဝင်ခွင့် ပြုထားပါသည်။ လူဝတ်ကြောင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ အလေးထားမှုသည် မကောင်းမှု(ပါပ)ကို ရှောင်ကြဉ်၍ “ကောင်းမှု” (ပုည)ကို ပြုလုပ်ခြင်းပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ယခုဘဝနှင့် နောင်ဘဝတို့တွင် ပျော်ရွှင်ချမ်းသာ သုခအကျိုးရရန် ဆိုလိုသည်ဟု ဤဆောင်းပါး၌ ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ “ပုည” သည် လောကီစံနှုန်းအရ ကောင်းမှုဖြစ်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်ရှာဖွေသူတို့၏ “ကုသိုလ်” (ကုသလ) အမှုတို့နှင့် မတူညီပေ။ နိဗ္ဗာန်ရှာဖွေသူတို့၏ ကုသိုလ်အမှုတို့သည် အခါခပ်သိမ်း အကြမ်းမဖက်ရေး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူဝတ်ကြောင်တစ်ဦးက အစစ်အမှန် ကုသိုလ်အမှု အချို့ကိုလည်း မလုပ်ဆောင်နိုင်ဟု ဆိုခြင်းမဟုတ်ပါ။

DOI: 10.4324/9781003439820- 6
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

နိဒါန်း

ဤဆောင်းပါး၏ အယူအဆသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ခြင်း အတတ်ပညာအတွက် အထူးသဖြင့် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ခြင်း အတတ်ပညာ၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ် ဖြစ်သော စစ်ပွဲအတွက် မတူကွဲပြားသည့် သွယ်ဝိုက်ပါဝင် ပတ်သက်မှုများကို ဖြစ်စေသည့် ရှုထောင့်အမြင်(၂)မျိုး ရှိသည်ဆိုသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ လောကီနှင့် လောကုတ္တရာ ဟူသော ရှုထောင့်(၂)မျိုးကြားတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခွဲခြားမှုမပြုလုပ်လျှင် စစ်ပွဲအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရပ်တည်ချက်အား နားလည်မှုလွဲမှားသည့်ရလဒ်ရှိကြောင်း ဤလေ့လာမှုက နောက်ထပ်အကြံပြုထားပါသည်။ ဤနားလည်မှုလွဲမှားခြင်းသည် ပဋိပက္ခများနှင့် စစ်ပွဲများ အမျိုးအစားအားလုံး အပါအဝင် စိတ်ဆင်းရဲခြင်းဝေဒနာနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အရင်းခံဖြစ်သည့် လူစိတ်၏ လက္ခဏာသုံးခုဖြစ်သော တွယ်တာမှု၊ သံယောဇဉ်၊ မနှစ်သက်မှုနှင့် ယုံမှားမှု (လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ) တို့နှင့် ပတ်လည်ဝိုင်းနေသောလောကတွင် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမများနှင့် သက်ဆိုင်မှုအပေါ် ဆိုးဝါးသောသက်ရောက်မှုများဖြစ်စေကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် အဓိကကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးပမ်းသည့်ကိစ္စရပ်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့အကြား အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေမှု ဖြစ်ပါသည်။ IHL သည် စစ်ပွဲ၏လုပ်ဆောင်မှုများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရန် ရည်ရွယ်ပြီး ထိုနည်းလမ်းအားဖြင့် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် မျက်မှောက်ခေတ် "စစ်ပွဲဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ" (ဆိုလိုသည်မှာ ယုစ်အင်ဘဲလို ခေါ် စစ်ပွဲအတွင်း လိုက်နာရန် စည်းမျဉ်းများ jus in bello) ဖြစ်ပါသည်။ IHL သည် စစ်ပွဲအတွင်း ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်သော လုပ်ဆောင်မှုများနှင့်သာ သက်ဆိုင်၍ ၎င်းသည် စစ်ပွဲအား နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ယေဘုယျအားဖြင့် စစ်ပွဲ၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း သို့မဟုတ် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်သည် တရားဝင်ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် မဖြစ်သည်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ထိုသို့စစ်ပွဲ တိုက်ခိုက်ခြင်း အတွက် ရည်ရွယ်ချက်များသည် တရားဝင်မဝင် (ဆိုလိုသည်မှာ ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ် ခေါ် အင်အားအသုံးပြုခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ jus ad bellum) နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း မှတ်ချက်ပြုခြင်းမရှိပေ။ မျက်မှောက်ခေတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအဖြစ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကို ကျင့်သုံးခြင်းအတွက် အကြောင်းရင်းများ၏ တရားဝင်မှုသည် ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်စာတမ်းတွင် အကျုံးဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL သည် စစ်ပွဲကို လျစ်လျူရှုခြင်းသော် လည်းကောင်း၊ ရှုတ်ချခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတစ်ခုချင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်များ တရားမျှတမှု သို့မဟုတ် တရားဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ တစ်စုံတစ်ရာ ရပ်တည်ခြင်းသော် လည်းကောင်းမရှိဘဲ စစ်ပွဲဖြစ်နိုင်သည့် အလားအလာကို အမှန်အဖြစ်ယူဆပြီး လက်ခံပါသည်။[၃] သို့သော်လည်း အောက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသကဲ့သို့ အင်အားအသုံးပြုခြင်း jus ad bellum နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရပ်တည်ချက်သည် လုံးဝဆီလျော်မှုရှိပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုရပ်တည်ချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာက စစ်ပွဲအတွင်းလိုက်နာရန် စည်းမျဉ်းများ jus in bello/IHL ၏ တရားဝင်မှုအား ရှုမြင်ပုံအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြားဆက်စပ်မှုကို စူးစမ်းရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စစ်ပွဲအပေါ် ရပ်တည်ချက်သဘောထားကို မူလအစကတည်းကပင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိရန် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် 'အကောင်းဆုံးရပ်တည်ချက်'ဟုဆိုရမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဒဿနအရ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အကြွင်းမဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးဝါဒဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲအတွက် လုံးဝနေရာမရှိဟု အချို့က ဆုပ်ကိုင်ထားသည့် ရပ်တည်ချက်တစ်ခုရှိပါသည်။[၂] ဤရပ်တည်ချက် မှန်ကန်လျှင် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ဆွေးနွေးချက် သည် အုပ်စုနှစ်ခုအကြား အခြေခံအကျဆုံးပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ ဘုံတူညီချက် နယ်ပယ်မရှိသော ဆွေးနွေးချက်တစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ဆက်စပ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဆွေးနွေးမှုများအတွက် ရှေးဦးလိုအပ်ချက်တစ်ရပ်အဖြစ် ဤကိစ္စရပ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားလည်မှုရှိသည်ဆိုသည့် အချက်မှာ အရေးကြီးသည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်မြင်ယူဆပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက် ၍ IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ဘုံတူညီချက် နယ်ပယ်ရှိသောကြောင့် ဤအဆိုပြုထားသော ဆွေးနွေးချက်သည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်သည်ဆိုသည့်အချက်ကိုပြသရန် ကျွန်ုပ်မျှော်လင့်ပါသည်။

စံနမူနာပြရပ်တည်ချက်

စံနမူနာပြရပ်တည်ချက်ဟု ကျွန်ုပ်ခေါ်ဆိုမည့် ရပ်တည်ချက်သည် ရဋ္ဌပါလသုတ်ကဲ့သို့သော ဒေသနာများ၌ ဖော်ပြထားသည့် အခြေအနေအား မှန်ကန်စွာ နားမလည်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ (M sutta 82) ငယ်ရွယ်ပြီး ချမ်းသာကြွယ်ဝသော လူလင် ရဋ္ဌပါလသည် ဗုဒ္ဓ၏ တရားကို နာကြားပြီးနောက် တရားဓမ္မကို အပြည့်အဝ ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းငှါ အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်စည်းစိမ်ကို စွန့်လွှတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ တရားပွဲမှ အခြားသော တရားနာကြားသူအားလုံး ထွက်ခွာပြီးသည့်အခါ ရဋ္ဌပါလက ဗုဒ္ဓထံပါးချဉ်းကပ်၍ အောက်ပါအတိုင်း လျှောက်ထားခဲ့ပါသည် -

> အရှင်ဘုရား အကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားဟောတော်မူသည့် တရားတော်ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သိပါ၏၊ ထိုသို့ သိရသည့်အတိုင်း စင်စစ် လူဘောင်၌ နေသူသည် ပြည့်စုံစင်ကြယ်၍ ခရုသင်းပွတ်သစ်နှင့်တူသော ဤမြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်ရန် မလွယ်ကူပါ၊ အရှင်ဘုရား အကျွန်ုပ်သည် ဆံမုတ်ဆိတ်ကို ပယ်ပြီးလျှင် ဖန်ရည်ဆိုးသော အဝတ်တို့ကို ဝတ်ရ၍ လူဘောင်မှ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်ရောက်လိုပါသည်၊ အရှင်ဘုရား အကျွန်ုပ်သည် မြတ်စွာဘုရားထံ၌ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ရလိုပါ၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် အကျွန်ုပ်ကို ရဟန်းပြုတော်မူပါလော့။(M.II.55)

ရဋ္ဌပါလ၏ အဖြစ်သည် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ အပြီးတိုင် လွတ်မြောက်ရန် အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်ကို စွန့်လွှတ်သူများအတွက် စံနမူနာပြ ဖြစ်ပါသည်။[၃] ဗုဒ္ဓထံတော်၌ တရားနာကြားသူအားလုံးက ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို လိုက်နာကျင့်ကြံရန် ရွေးချယ်ခဲ့ကြသောအဖြစ် မဟုတ်ဆိုသည့် အချက်ကို တွေးကြည့်လျှင် ဤသည်မှာ သဘာဝကျပါသည်။ ရဋ္ဌပါလကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်အချို့သည် အိမ်ရာစွန့်လွှတ် ရဟန်းပြုသူ ပဗ္ဗဇိတများ (ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့တွင် ခေါ်ဆိုသည့်အတိုင်း အမျိုးသားဘိက္ခု၊ အမျိုးသမီးဘိက္ခုနီ) ဖြစ်လာခဲ့ကြသကဲ့သို့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်

များစွာတို့သည် 'လူဝတ်ကြောင်' အဆုံးအမခံယူသူများ (ဥပါသက၊ ဥပါသိကာမ)အဖြစ် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကိုခံယူရန် ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါသည်။ ဤအုပ်စုလေးခုတွင် ရဋ္ဌပါလဇာတ်လမ်းအရ ပထမ အုပ်စုနှစ်ခုဖြစ်သည့် ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအဖြစ်ခံယူကြသူများသည် ဒုတိယအုပ်စုနှစ်ခုဖြစ်သည့် ဥပါသက၊ ဥပါသိကာအဖြစ် ခံယူကြသူများထက် အရေအတွက်ပို၍နည်းကြောင်း ပြသနေပါသည်။[၇] ရဋ္ဌပါလက တရားပွဲအပြီး တရားနာပရိသတ်အားလုံး ထွက်ခွာသွားသည့် အခါမှသာ ဗုဒ္ဓထံပါးသို့ ချဉ်းကပ်ခဲ့ခြင်းသည် ထိုကိစ္စရပ် မည်သို့ဖြစ်ခဲ့သည်ကို ဥပမာကောင်းပေးသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်က ဤနေ့ရက်တွင် ရဋ္ဌပါလတစ်ဦးသာ ရဟန်းပြုရန် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး အခြားတရားနာသူများသည် ဘုရား၊ တရားနှင့် သံဃာတို့တွင် 'ခိုမှီရာအဖြစ် ဆည်းကပ်'သော သရဏဂုံသုံးပါးခံယူသူ လူဝတ်ကြောင် ဥပါသက၊ဥပါသိကာမများ ဖြစ်ခဲ့နိုင်ကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ဆိုခဲ့သည့် အုပ်စုလေးခုအပြင် ဗုဒ္ဓထံမှ တရားနာယူကာ အဆုံးအမ လမ်းညွှန်ချက် အချို့ကိုခံယူပြီး သာမန်အိမ်နေသူများအဖြစ် သံဃာတော်များအား ပစ္စည်းလေးပါး ထောက်ပံ့လူဒါန်းကြသော်လည်း ဥပါသက၊ ဥပါသိကာမများပင် ဖြစ်မလာကြသော အရေအတွက် ပိုမိုများပြားသည့် အခြားအုပ်စုတစ်ခုလည်းရှိခဲ့မည်ဟု ယူဆရန် ရှိပုံပေါ်ပါသည်။ သုတ္တန်ဒေသနာများတွင် မကြာခဏ တွေ့လေ့ရှိသည့် ဂဟဋ္ဌ (အိမ်နေသူများ)နှင့် ပဗ္ဗဇိတ (အိမ်ရာစွန့်လွှတ်ရဟန်းပြုသူ)ဟူသော ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အုပ်စုတွင် ဤတတိယအုပ်စု၌ အိမ်နေသူ လူအများပါဝင်ရာ ယင်းတို့ထဲတွင် ဥပါသကနှင့် ဥပါသိကာမများ အုပ်စုငယ်အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ဂဟဋ္ဌဆိုသည်မှာ သုတ္တန်ဒေသနာများတွင် ကာမဂုဏ်ငါးပါး ခံစားသော၊ သားသမီးအပြည့်နှင့် နေအိမ်တွင်နေထိုင်သော၊ ကာသိတိုင်းထွက် စန္ဒကူးနံ့သာကို အသုံးပြုသော၊ ပန်းကုံးများ၊ ရေမွှေးရနံ့များနှင့် နံ့သာဆီများကို လိမ်းကြဲဆင်မြန်းသော၊ ရွှေနှင့် ငွေတို့ကို လက်ခံရရှိသော သူများအဖြစ် ဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ (A.IV.281)

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်သုံးမှု၏ ရှုထောင့်နှစ်ရပ်

ပဗ္ဗဇိတဟုခေါ်သော ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီတို့အတွက် ရည်ရွယ်သည့် စံနမူနာပြ ရပ်တည်ချက်နှင့် လူဝတ်ကြောင် ဥပါသက၊ ဥပါသိကာများ၏ ဘဝနေထိုင်ပုံတို့ကြား ကွဲပြားခြားနားမှုကို ဗုဒ္ဓ၏တရားဒေသနာ ဟောပြမှုနည်းလမ်း၊ ဓမ္မတရားတော်၏ ဖြည်းဖြည်းချင်းနက်ရှိုင်းသော သဘော လက္ခဏာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဌ်တွေ့ရသည့် ကောင်းမှု၏ ကျယ်ဝန်းသော အယူအဆနှစ်ခု ဖြစ်သည့် 'ခိုးမွမ်းထိုက်သောအမှု' (ပုည) နှင့် 'ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသောအမှု' (ကုသလ) တို့အကြား ကွဲပြားခြားနားမှု စသည်တို့ကဲ့သို့သော အရင်းခံအကြောင်းတရားများကို ရည်ညွှန်းကိုးကားခြင်း အားဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသနိုင်ပါမည်။

ဗုဒ္ဓသည် တရားတော်ကို ဖြည်းဖြည်းချင်း အစဉ်အတိုင်း ဟောပြတော်မူ၍ ထိုတရားတော်ကို ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းသည်လည်း ဖြည်းဖြည်းချင်း အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏အစဉ်အတိုင်း ဟောကြားသော ဒေသနာကို'တစ်ဆင့်ချင်း တိုးတက် ဟောကြားသော ဒေသနာ' (အနုပုဗ္ဗိကထာ)ဟု ခေါ်သည်။ ထေရဝါဒ ပါဠိတော် ကျမ်းဂန်များ၏

ဦးဆောင်အဖွင့်ကျမ်းဆရာ အရှင်ဗုဒ္ဓယောသ၏ အဆိုအရ အနုပုဗ္ဗိကထာဆိုသည်မှာ ပေးကမ်းခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတရား၊ နတ်ပြည်ဘုံဌာန၊ ကျင့်စဉ်နည်းလမ်း (ဒါန၊ သီလ၊ သဂ္ဂ၊ မဂ္ဂ)တို့၌ အစဉ်အတိုင်း ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ မြတ်ဗုဒ္ဓ ဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဒေသနာစဉ်များ၏ သာဓကများစွာထဲမှ တစ်ခုကို ဥပါလိသုတ် (M. sutta 56)တွင် တွေ့ရပါသည်

-

> ထို့နောက် မြတ်စွာဘုရားသည် ဥပါလိသူကြွယ်အား အစဉ်အတိုင်းသော တရားစကားကို ဟောတော်မူ၏၊ ဤသည်ကား အဘယ်နည်း၊ ဒါနနှင့် စပ်သောစကားကိုလည်းကောင်း၊ သီလနှင့်စပ်သော စကားကိုလည်းကောင်း၊ နတ်ပြည်နှင့်စပ်သော စကားကိုလည်းကောင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ယုတ်ညံ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ညစ်ညူးခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ (ကာမဂုဏ်တို့မှ) ထွက်မြောက်ခြင်း၌ စွန့်လွှတ်ခြင်း၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း ပြတော်မူ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဥပါလိသူကြွယ်၌ သင့်လျော်သောစိတ် သဘောပေါက် လက်ခံလွယ်သည့် နူးညံ့သောစိတ်၊ အပိတ်အပင် 'နီဝရဏ'မှ ကင်းသောစိတ်၊ တက်ကြွသောစိတ်နှင့် ယုံကြည်သောစိတ်ရှိသည်ကို သိတော်မူသောအခါ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ကိုယ်တိုင်ထုတ်ဖော်သိမြင်ပြီးသော 'ဆင်းရဲဒုက္ခ'၊ ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း 'သမုဒယ'၊ ဆင်းရဲချုပ်ရာ 'နိရောဓ' နှင့် ဆင်းရဲချုပ်ရာသို့ရောက်ကြောင်းလမ်းစဉ် 'မဂ္ဂ' (သာမုက္ကံသိက) အထူး တရားဒေသနာတော်ကို အသေးစိတ် ရှင်းလင်း ဟောကြားတော်မူပါသည်။ (M.I.379-380)

ဤဖော်ပြချက်အရ ဗုဒ္ဓသည်ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခြင်းအားဖြင့် နတ်ရွာကာမဂုဏ်ငါးပါးချမ်းသာကို ပြန်လည်ရရှိရန် ယုံကြည်တောင့်တသော သံသရာကို ကိုင်းညွှတ်သည့် သာမန်လူတို့အတွက် တရားဒေသနာကို စတင်ဟောကြားပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာကို နာယူကြသူများစွာမှာ ဤသိနားလည်မှုအဆင့်တွင် ရှိနေခဲ့မည်ဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ကာမဂုဏ်အာရုံအပျော်အပါးများ၏ ဦးငွေ့ဖွယ် အပြစ်ဘက်ကို သာဓက ပုံဆောင်ကာ အဆင့်ပြောင်း ဟောကြားတော်မူသည့်အခါ တရားနာပရိတ်သတ် အများစုသည် တရားပွဲမှ ထွက်ခွာသွားခဲ့မည်သို့မဟုတ် တရားပွဲတွင် လူကဆက်ရှိနေခဲ့သည့်တိုင် တရားတော်သည် ၎င်းတို့၏ စိတ်ပျော်မွေ့ရာ လောကီဘောင်ကို ကျော်လွန်နေသောကြောင့် ဘုရားဟောကြားနေသည့် တရားဒေသနာကို နှလုံးသွင်း လိုက်နာခြင်း မရှိခဲ့မည်ကို မှန်းဆကြည့်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက သူ၏ တရားနာပရိသတ်သည် ပို၍ အဆင့်မြင်သော တရားဓမ္မကို နာယူရန် အသင့်ရှိကြောင်း သိရှိတော်မူခဲ့မှသာလျှင် (အထက်တွင် 'အထူး' ဟု အနက်ဖွင့်သည့်) သံသရ ၁၀၌ဆင်းရဲမှ ကောင်းစွာ ထုတ်ဆောင်တတ်သော တရားဟု ရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် 'အသိဉာဏ်မြင့်တင်ပေးသည့် (သံ+ဉက္ကံသ+ဏ္ဍက) တရားဒေသနာ'ကို အဆင့်တက် ဟောကြားတော်မူပါသည်။ ဤသီးခြား ဇာတ်လမ်းတွင် ဥပါလိသူကြွယ်သည် သာမန် နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း အဆင့်ထက် ကျော်လွန်သွားရန် အသင့်ရှိခဲ့ပါသည်။ ရဋ္ဌပါလ၏ ဇာတ်လမ်းတွင်မူ ၎င်းသည် ထို့ထက်ပို၍ပင် နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းသွားရန်နှင့် အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်ကို စွန့်လွှတ်ရန် အဆင်သင့်ရှိခဲ့သူ ဖြစ်ပါသည်။

ဤအဆင့်ဆင့်သော ဒေသနာစဉ်၏ နောက်ကွယ်ရှိယူဆချက်မှာ လူတို့တွင် မတူညီသော နားလည်သဘောပေါက်သိမြင်နိုင်စွမ်းအဆင့်ဆင့်ရှိသည်ဆိုသည့် သိသာထင်ရှားသောအချက်ဖြစ်ပါသည်။ သုတ္တန်ဒေသနာများ၌တွေ့သော လူသိများသည့် အမျိုးအစားခွဲခြားမှုအရ လူတို့၏ ဉာဏ်ရည်နှိုင်းယှဉ်ချက်ပေါ်မူတည်၍ အကျဉ်းပြကာမျှဖြင့် လျင်မြန်စွာတရားကိုသိမြင်နားလည်သူ (ဥဂ္ဃဋိတညူ)၊ တရားကို အသေးစိတ်ဟောကြားမှ သိမြင်နားလည်နိုင်သူ(ဝိပစ္စတညူ)၊ တရားကို သိမြင်နားလည်နိုင်ရန် မပြတ်လမ်းညွှန်ဆုံးမရန်လိုအပ်သူ(နေယျ)နှင့် စကားလုံးကိုသာ အမြင့်ဆုံးနားလည်နိုင်သူ(ပဒပရမ)ဆိုလိုသည်မှာ စကားလုံးများကိုကျော်လွန်၍ ထိုးထွင်းနားလည်သိမြင်နိုင်စွမ်းမရှိသူဟူ၍ လေးမျိုးရှိပါသည်။ (A.II.135) တန်းတူအရေးပါသော်လည်း ဉာဏ်ရည်နှင့် သက်ဆိုင်သော လူသိမများလှသည့် ပိုင်းခြားစိစစ်မှုဒေသနာတစ်ရပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်-အသင့်ဖြေဆိုတတ်၍ လျင်စွာမဖြေဆိုတတ်သောသူ၊ လျင်စွာဖြေဆိုတတ်၍ အသင့်မဖြေဆိုတတ်သူ၊ အသင့်လည်းဖြေဆိုတတ် လျင်စွာလည်းဖြေဆိုတတ်သူနှင့် အသင့်လည်း မဖြေ ဆိုတတ် လျင်စွာလည်း မဖြေဆိုတတ်သူတို့ ဖြစ်ပါသည်။ (A.II.135) ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဤအမျိုးအစား လေးမျိုးအနက် နောက်ဆုံးအမျိုးအစားသည် ဓမ္မတရားဒေသနာ၏အကျိုးကျေးဇူးကို ဉာဏ်ရည်အရ မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ရရှိနိုင်စွမ်းမရှိသူဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပါသည်။

ဉာဏ်ရည်အလိုက်ခွဲခြားခြင်းအပြင် အခြားအလွန်အရေးပါသော လူများအကြား ခွဲခြားနည်းတစ်ခုရှိရာ ယင်းမှာ အတိုင်းအဖျဲတွဖွံ့ဖြိုးမှုကိုရှေးရှုသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအထုံဝါသနာကိုင်းညွတ်မှုအဆင့်အလိုက် ခွဲခြားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

> ဥပမာသော်ကား ဥပ္ပလကြာတော၌လည်းကောင်း၊ ပဒုမ္မာကြာတော၌လည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဍရိတ်ကြာတော၌လည်းကောင်း အချို့သော ဥပ္ပလကြာ၊ ပဒုမ္မာကြာ၊ ပုဏ္ဍရိတ်ကြာတို့သည် ရေ၌ ပေါက်ကုန်၏၊ ရေ၌ ကြီးပွားကုန်၏၊ ရေမှ မပေါ်ထွက်သေးကုန်၊ ရေထဲ၌ မြှပ်၍ဖွံ့ဖြိုးကုန်၏၊ အချို့သော ဥပ္ပလကြာ၊ ပဒုမ္မာကြာ၊ ပုဏ္ဍရိတ်ကြာတို့သည် ရေ၌ ပေါက်ကုန် ၏၊ ရေ၌ ကြီးပွားကုန်၏၊ ရေမှ မပေါ်ထွက်သေးကုန်၊ ရေနှင့်အညီ တည်ကုန်၏၊ အချို့သော ဥပ္ပလကြာ၊ပဒုမ္မာကြာ၊ ပုဏ္ဍရိတ်ကြာတို့သည် ရေ၌ ပေါက်ကုန်၏၊ ရေ၌ ကြီးပွားကုန်၏၊ ရေပေါ်သို့တက်၍ တည်ကုန်၏၊ ရေနှင့် မလိမ်းကပ်ကုန်။ ရဟန်းတို့ ဤအတူသာလျှင် ငါဘုရားသည် ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် လောကကို ကြည့်တော်မူလတ်သော် (ပညာ) မျက်စိ၌ (ကိလေသာ)မြူနည်းပါးသူ (ပညာ) မျက်စိ၌ (ကိလေသာ)မြူများပြားသူ၊ ကွန်ဒြေရင့်ကျက်သူ၊ ကွန်ဒြေနုသေးသူ၊ကောင်းသော အခြင်းအရာရှိသူ၊ မကောင်းသောအခြင်းအရာရှိသူ၊ သိစေရန် လွယ်ကူသူ၊ သိစေရန်ခက်ခဲသူ၊ တမလွန်လောက အပြစ်တို့ကို ဘေးဟုရှုလေ့ရှိသူအချို့နှင့် တမလွန်လောကအပြစ်တို့ကို ဘေးဟုမရှုဘဲ နေလေ့ရှိသူ အချို့တို့ကို မြင်တော်မူခဲ့၏။ (M.I. 169, လေးနက်စေရန် ဖြည့်စွက်ထားသည်)။

ဤနေရာ၌ ရည်ညွှန်းထားသည့် ဖြစ်စဉ်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်၌ အရေးကြီးဆုံးဖြစ်၍ ယင်း၏အစွန်အဖျားတိုင်မှာ လောကီကာမဂုဏ်ဆန္ဒနှင့် တွယ်တာမှုသံယောဇဉ်အားလုံး အကင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းရေးနှင့် ယင်းဆန္ဒနှင့် တွယ်တာမှုသံယောဇဉ်တို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းရေး ဖြစ်ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ဉာဏ်ရည်အရ တရားဓမ္မကို ထိုးထွင်းသိမြင်နားလည်ရန် စွမ်းသည့်တိုင် ထိုသူသည် ထိုသို့သိမြင်နားလည်ရန် အထုံဝါသနာကိုင်းညွတ်ခြင်း

မရှိပါက ထိုသူကို တရားဓမ္မလိုက်နာကျင့်ကြံအားထုတ်ရန် ဖျောင်းဖျနိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။

သို့သော်လည်း မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ အဆင့်ဆင့်အစဉ်လိုက် ဟောကြားတော်မူသော ဒေသနာအစဉ်သည် နာယူသူ၏ဉာဏ်ရည်နှင့် အတွင်းသန္တာန် အထုံဝါသနာကိုင်းညွှတ်မှု ကွဲပြားချက်များကြောင့် လိုအပ်သည့်မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ တရားဒေသနာဟောကြားမှုနည်းလမ်း၏ ယုတ္တိတန်မှုကိစ္စသက်သက်မျှသာ မဟုတ်ပေ။ ယင်းသည် ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည့်လမ်းစဉ်၏ တဖြည်းဖြည်းချင်းနက်နဲလာသော သဘောလက္ခဏာနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ "မဟာသမုဒ္ဒရာသည် တဖြည်းဖြည်းချင်း အစဉ်အတိုင်းနိမ့်သကဲ့သို့၊ အစဉ်အတိုင်းကိုင်းသကဲ့သို့၊ အစဉ်အတိုင်း ရှိုင်းသကဲ့သို့ စလျှင်စချင်း မတ်စောက်မသွားသကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဤဓမ္မဝိနယဒေသာသနာတော်၌ အစဉ်အတိုင်းကျင့်ရသော သိက္ခာရှိ၏၊ အစဉ်အတိုင်းပြုအပ်သော လုပ်ငန်းရှိ၏၊ အစဉ်အတိုင်း ကျင့်အပ်သော အကျင့်ပဋိပဒါရှိ၏၊ စလျှင်စချင်း အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍မသိချေ"။ (A.IV.200-201) လူတို့၏ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးနှင့် နှလုံးသွင်းမတူညီမှုတို့နှင့်အတူ ဤတရားဓမ္မ၏ တဖြည်းဖြည်းချင်း အစဉ်အတိုင်းနက်ရှိုင်းသွားသော သဘောလက္ခဏာသည် ဓမ္မနှင့် သက်ဆိုင်သော စံနမူနာပြရပ်တည်ချက်အနေဖြင့် ဓမ္မနောက်လိုက်ဘက်တော်သားများ၏ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးနှင့် စိတ်ခံစားမှုပိုင်း မတူကွဲပြားမှုအရှိတရားကို သိမ်းဆည်းထားရန် အလွန်ကျဉ်းမြောင်းလွန်းသည် ဆိုသည့်အချက်ကို ပြသသင့်ပါသည်။

ဤအချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သုတ္တန်ဒေသနာရှိ အဓိက အသိသညာနှစ်ခုဖြစ်သော ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ် (ကုသလနှင့် အကုသလ) စိတ်အခြေအနေများနှင့် လုပ်ရပ်များအပြင် 'ချီးမွမ်းထိုက်သော' သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်အရ ကောင်းသောနှင့် ဆိုးယုတ်သောလုပ်ရပ်များ (ပုညနှင့် ပါပ) တို့ကို အကိုးအကားပြုလျက် အတွင်းကျကျ ထပ်မံရှင်းပြနိုင်ပါသည်။ အကုသိုလ်(အကုသလ)သည် တွယ်တာမှုသံယောဇဉ်(လောဘ)၊ မနှစ်သက်မှု အမျက်(ဒေါသ)နှင့် ယုံမှားမှု(မောဟ)တို့၏ စရိုက်လက္ခဏာရှိသည့် တရားများဖြစ်ကြပြီး ကုသိုလ် (ကုသလ)သည် အကုသိုလ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် စရိုက်လက္ခဏာများ ဖြစ်ကြသော တွယ်တာမှု သံယောဇဉ်မရှိခြင်း (အလောဘ)၊ အမျက်မထွက်ခြင်း(အဒေါသ)နှင့် ယုံမှားမှုမရှိခြင်း(အမောဟ) တရားများဖြစ်ကြပါသည်။ 'ကုသလ' နှင့် 'အကုသလ' ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများသည် သုံးရိုးသုံးစဉ် အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရများဖြစ်ကြသော 'skillful' 'unskillful' (သို့မဟုတ် 'wholesome' နှင့် 'unwholesome') ဆိုသည့် ပြန်ဆိုချက်များက ပေးသည်ထက် ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရ ထူးခြားသည့် အဓိပ္ပာယ်ဆောင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စိတ်ကို သရုပ်ခွဲမှုအရ မင်္ဂဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်မပြုရသေးသူ၏ အပြုအမူများကို အကုသိုလ်၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများဖြစ်သော တွယ်တာမှုသံယောဇဉ်(လောဘ)၊ မနှစ်သက်မှု(ဒေါသ) နှင့် ယုံမှားမှု(မောဟ)တို့က အရောင်ဆိုးပေးနေပါသည်။ ဤအကုသိုလ်၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများသည် ဒါန၊ သီလစသည့် ကျင့်ဝတ်အရ ကောင်းသောအမှုများ သို့မဟုတ် ချီးမွမ်းထိုက်သောအမှုများဟု မှတ်ယူသည့် ကုသိုလ်များကို ပြုလုပ်နေစဉ် အတွင်း၌ပင်လျှင် မကြာခဏ ရှင်သန်နိုးကြား တက်ကြွနေနိုင်ပါသည်။

ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်၏ သဘောသဘာဝနှင့် ပုည၊ ပါပတို့၏သဘောသဘာဝကြားတွင်

သိသာထင်ရှားသည့် ခြားနားချက်ရှိပါသည်။ ပုထုဇဉ် 'လောကီသားများ' သို့မဟုတ် 'သာမန်လူများ နှင့် ကိလေသာအချို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်ရှားပြီးသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ 'မြင့်မြတ်သူ'များဖြစ်သည့် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်တို့နှင့် သံသရာဝဋ်ကို တွယ်နှောင်ထားသည့် ကိလေသာအားလုံးကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ရှားပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ခွဲခြားထားမှုသည် ဤနေရာ၌ ဆီလျော်မှုရှိပါသည်။ ပုထုဇဉ်လောကီသားတို့၏ စိတ်၌ အကုသိုလ် အရင်းအမြစ်တို့ အမြဲမပြတ်ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့လုပ်သမျှ အရာတိုင်းကို အနည်းနှင့် အများဆိုသလို ထိုအရင်းအမြစ်စိတ်များက လှုံ့ဆော်ပေးနေပါသည်။ ၎င်းတို့ ကောင်းမှုကုသိုလ်များကို ပြုကြသည့်အခါ မကောင်းမှု သဘာဝဖြစ်စဉ်များကို ယာယီချိုးနှိမ်ထားခြင်းဖြင့်သာ ထိုသို့ ပြုကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် နတ်ရွာသုဂတိ ကာမဂုဏ်ရရှိရေး ရည်မှန်းချက်ဖြင့် ခိုးမွမ်းထိုက်သော ကောင်းမှုပြုသည့်အခါတွင်ပင် ၎င်းတို့၏စိတ်သည် ယင်းသဘာဝဖြစ်စဉ်မှ လုံးဝ မလွတ်မြောက်နိုင်ကြပေ။ ဤအကြောင်းကြောင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရဋ္ဌပါလဇာတ်လမ်း၌ ရဋ္ဌပါလ၏ အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘဝကိုစွန့်ကာ ရဟန်းပြုမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကြောင့် စိုးရိမ်ထိတ်လန့်သွားသော မိဘများက ရဋ္ဌပါလအား ထိုသို့အိမ်ရာတည်ထောင် လူဘောင်ကိုစွန့်မည့် အစား အိမ်၌မိသားစုနှင့်အတူ နေထိုင်ကာ ကာမဂုဏ်ခံစားရင်း ကောင်းမှုကုသိုလ်များ ပြုလုပ်ရန် မိဘတို့ပေးသည့် အကြံကို ရဋ္ဌပါလက လက်မခံခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဤအချက်ကရှင်းပြနေပါသည်။ ပုညဟုခေါ်သော ကောင်းမှုတို့သည် သံသရာနယ်အတွင်းသာဖြစ်သည်။ ကောင်းမှုတို့သည် သံသရာခရီးကို မွေ့လျော်ဖွယ် ဖြစ်စေသော်လည်း သံသရာတွင်း ကျင်လည်စေ၍ သံသရာကို ရှည်လျားစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သံသရာဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ရန် ဆုံးဖြတ်ထားသူတစ်ဦးအတွက် ယင်းကို လက်မခံနိုင်သည်မှာ ရှင်းပါသည်။

ဆိုးယုတ်သော မကောင်းမှုများ(ပါပ)သည် အကုသိုလ်အကြောင်းတရားများ စေ့ဆော်မှုကြောင့် လူမှုရေးအရ ထိခိုက်မှုဖြစ်စေသည့် အပြုအမူများလည်းဖြစ်ပါသည်။ သာမန်လူသားတစ်ဦး၏ အပြုအမူသည် အနည်းနှင့် အများဆိုသလို အကုသိုလ် အကြောင်းတရားများက စေ့ဆော်သည့်တိုင် လူမှုရေးအရ ထိခိုက်မှုမဖြစ်သမျှ ကာလပတ်လုံး မကောင်းမှု(ပါပ)မဟုတ်ချေ။ တစ်နည်း ဆိုရလျှင် မကောင်းသည့် အပြုအမူ(ပါပ)မှန်သမျှကို အကုသိုလ်အကြောင်းတရားများက စေ့ဆော်သော်လည်း အကုသိုလ် အကြောင်းတရားများက စေ့ဆော်သည့် အပြုအမူမှန်သမျှသည် မကောင်းမှု (ပါပ) မဟုတ်ချေ။ နိဂုံးချုပ်ရလျှင် သာမန်ပုထုဇဉ်တစ်ဦးသည် အကုသိုလ်အကြောင်းတရားများမှ လွတ်မြောက်ရန် စတင်အားမထုတ်ရသေးသဖြင့် အကုသိုလ်အကြောင်းတရားများ ကျန်ရှိနေခြင်းကြောင့် သံသရာဝဋ်အတွင်း ဖြစ်တည်မှုမှာ ထင်ရှားလျက်ရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်ကို ပုညနှင့် ပါပ၊ ကုသလနှင့် အကုသလဟူသော အမျိုးအစားနှစ်ရပ်မှ ရွှေမြင်သုံးသပ်သည့် အခါ ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ သံသရာရွှေထောင့်နှင့် နိဗ္ဗာန်ရွှေထောင့်ဟူသော ရွှေထောင့်နှစ်ရပ်ရှိကြောင်း ထင်ရှားလာပါသည်။ အကျယ်အားဖြင့်ဆိုရလျှင် လူဝတ်ကြောင်များက သံသရာရွှေထောင့်အတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြပြီး ရဟန်းသံဃာများက နိဗ္ဗာန်ရွှေထောင့်အတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြသည်ဆိုသော်လည်း လက်တွေ့အားဖြင့်ကား ဗုဒ္ဓလက်ထက်တော်ကတည်းကပင် မြင့်မြတ်သော လူဝတ်ကြောင်အရိယာများရှိခဲ့ကြသကဲ့သို့ (M.I.490-493) ပုထုဇဉ်ရဟန်းတော်များလည်း ရှိခဲ့ကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ပွဲ

နိဗ္ဗာန်(ကုသလ) ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် စစ်ပွဲကို လက်ခံနိုင်စရာမရှိပေ။ ဖြစ်နိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသောစစ်ပွဲမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့အရ အထက်တွင် ဆိုခဲ့သည့် လိုချင်တပ်မက်မှု၊ အမုန်းတရား၊ ယုံမှားမှု (လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ) ကိလေသာတရားများကို လူပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် တင်စားပုံဆောင်ခိုင်းနှိုင်းထားသည့် မာရ်နတ် သို့မဟုတ် မကောင်းသော စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်နှင့် ဖြစ်သော စစ်ပွဲသာ ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲ၌ ပါဝင်ခြင်းကိုထားဘိ၊ ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ ရဟန်းသံဃာများအတွက် စစ်ပွဲအကြောင်း ပြောဆိုခြင်းကိုပင် တားမြစ်ထားခဲ့သည်ဖြစ်ရာ လူဆန်သော စစ်ပွဲမေးခွန်းသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မပေါ်ပေါက်နိုင်ချေ။ ဝိနည်းပိဋကတ် ၃ တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း သေဒဏ်ကျခံရသူကို ဝေဒနာ အသက်သာဆုံးဖြစ်စေရန် ပါးကွက်သားအား သူ့အလုပ်ကို မြန်မြန်ဆန်ဆန်လုပ်ရန် အကြံပေးခဲ့သော ရဟန်းသည် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို အားပေး ကူညီရာရောက်သည့် အပြစ်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသဖြင့် ရဟန်းအဖြစ်မှ ကြဉ်သော ပါရာဇိကာ မြောက်ပါသည်။ (VD.III.86) ဤဝိနည်းပညတ်ချက်အရ ရဟန်း သို့မဟုတ် ဘိက္ခုနီတစ်ပါးသည် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အကြောင်းပြချက်ပေါ်တွင်ပင် IHL ၏ရှုထောင့်များအရ ခွင့်ပြုထားသည့် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို သဘောတူညီခြင်းဖြင့် ပြင်းထန်သော ဝိနည်းအပြစ် အကျိုးဆက်များကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါသည်။ ဤအချက်က ၎င်းတို့၏ ကျင့်သုံးမှုအတွင်း သံသရာနှင့် နိဗ္ဗာန်ရှုထောင့် နှစ်ရပ်လုံးကို ပေါင်းစပ်ရန် ကြိုးပမ်းနေသော မျက်မှောက်ခေတ်ရဟန်း သို့မဟုတ် ဘိက္ခုနီတစ်ပါးအပေါ် သက်ရောက်နိုင်မည် သို့မဟုတ် မည်သို့သက်ရောက်နိုင်မည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန် ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလ၏ သံသရာရှုထောင့်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည်ဆိုပါက အထက်တွင် ဆိုခဲ့သော အချက်သည် တစ်ခုတည်းသောဗုဒ္ဓဘာသာ ရပ်တည်ချက် မဟုတ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိရပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် လူဝတ်ကြောင်များအတွက် ဝိနည်းစည်းကမ်းများချမှတ်ခဲ့ခြင်း မရှိဆိုသည့်အချက်ကို လူအများသိကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ လူဝတ်ကြောင်များသည် လောကီတရား ဥပဒေအောက်တွင်သာ အမြဲတမ်းရှိခဲ့ကြပါသည်။ စစ်တပ်မှ စစ်ပြေးများ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လိုသည့်အခါ (မှန်မှန်ကန်ကန်စွန့်လွှတ်ခြင်းမရှိပါက) ဗုဒ္ဓ၏ စည်းမျဉ်းအရ ၎င်းတို့ကို လက်မခံရန် ပညတ်တော်မူခဲ့ပါသည်။ (VD.I.74) ဗုဒ္ဓသည် စစ်ပွဲကို မနှစ်သက် မလိုလားသော်လည်း နိုင်ငံ၏ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများအား အလေးထားသည်ကို ဤအချက်ကဖော်ပြနေပါသည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံ၏ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ ကမ္မနိယာမနှင့်သော်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။ လူဝတ်ကြောင်ဘဝသည် လိင်ဆက်ဆံခြင်း၊ ငွေကြေးရှာဖွေရခြင်း၊ မိသားစုကို ကျွေးမွေးပြုစုရခြင်း၊ စာမေးပွဲများ အောင်မြင်ရန် ယှဉ်ပြိုင်ရခြင်းစသည်တို့ ပါဝင်သည်ဖြစ်ရာ အကုသိုလ်အမှုများနှင့် အကုသိုလ်စိတ် အခြေအနေတို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံ့ဥပဒေက ထိုလုပ်ဆောင်မှုများကို အခြားသူများအား ထိခိုက်နစ်နာမှု ကဏ္ဍများ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ထိန်းကျောင်းပေးသော်လည်း ထိုအကုသိုလ် ကဏ္ဍများသည် Max Weber ကဲ့သို့သော ပညာရှင်များ ယူဆသကဲ့သို့ လူဝတ်ကြောင်များအား စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အစိတ်အပိုင်းမဟုတ်ဟု ဆိုလိုပါသလား။

သက်သေအထောက်အများက အခြားနည်း ဖော်ပြပုံရပါသည်။ ဝိနည်းပိဋကတ်၌ ဖော်ပြထားသော ယသနှင့် အပေါင်းပါမိတ်ဆွေများ ဗုဒ္ဓ၏ သာသနာပြုမှု အစဦးဆုံး၌ ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာ့အဖွဲ့အစည်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ခြင်းနှင့် ယသ၏မိဘများ (နှင့် အခြားသော မိသားစုဝင်များပါဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိ) ဗုဒ္ဓ၏လူဝတ်ကြောင်သာဝကများ တချိန်တည်းတွင်ဖြစ်လာခဲ့သည့် ပုံဝတ္ထုကို အလေးအနက်ထားမည်ဆိုလျှင် ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်သာဝက လူဝတ်ကြောင်များသည် သံဃာ့အသိုင်းအဝိုင်းနှင့်အတူ တပြိုင်နက်နီးပါး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (VD.I.15-18) နောက်ပိုင်းတွင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီး လူဝတ်ကြောင် သာဝက (ဥပါသကနှင့် ဥပါသိကာမ) များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပရိသတ်လေးပါးတွင် နှစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့ပြီး အခြားပရိသတ်နှစ်မျိုးမှာ ဘိက္ခုနှင့်ဘိက္ခုနီတို့ ဖြစ်ပါသည်။

လူဝတ်ကြောင်တို့၏ လမ်းစဉ်သည် သံဃာများ၏ လမ်းစဉ်နှင့် ခြားနားပါသည်။ ဤခြားနားချက်သည် ကျင့်ကြံသည့် နည်းလမ်းမဟုတ်ဘဲ ကျင့်ကြံသည့် အတိုင်းအတာဖြစ်ပါသည်။အရောင်စုံသော်လည်း နွေးကွေးသည့် ဥဒေါင်းငှက်နှင့် ရိုးရှင်းသော်လည်း လျင်မြန်သည့် ဟင်္သာငှက်တို့ကို အကိုးအကားပြုကာ အဆိုပါ ခြားနားချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည် -

> အမောက်ရှိသော အပြာရောင်မျက်လုံးရှိသော ဥဒေါင်းငှက်သည် ကောင်းကင်ယံတွင် ပျံဝဲတက်ခြင်းသည် ဟင်္သာ၏ လျင်မြန်ခြင်းကို တစ်ရံတစ်ခါမျှ မမှီနိုင်သကဲ့သို့ ဤအတူ အိမ်နေသူ လူသည် မုနိဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာမှ ကင်းဆိတ်၍ တောခို စျာန်ဝင်စားလေ့ရှိသော ရဟန်း၏ လျင်မြန်ခြင်း အတုလိုက်၍ မပြိုင်နိုင်ပေ။ (Sn.221)

အုပ်စုနှစ်စုသည်တူညီသောလမ်းစဉ်ကိုမတူညီသောနှုန်းဖြင့်လိုက်နာကျင့်သုံးကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူဝတ်ကြောင်၏ ကျင့်သုံးမှုသည် ကောင်းမှုပုညနှင့် တခါတရံ ကုသိုလ်ဖြစ်မှု ပါဝင်သည့် အကုသိုလ်ကံတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော သံသရာခရီးသည်၏ ဘဝဖြစ်ပြီး ယင်းသည်ပင် လူဝတ်ကြောင် အများစုကြီးအတွက် ဖြစ်နိုင်သောကျင့်သုံးမှု ဖြစ်ပါသည်။[၆]

ဤလူဝတ်ကြောင် အမျိုးအစားအတွင်း အုပ်စိုးသူများနှင့် စစ်သည်များတွင် အုပ်စိုးသူများသည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် ဆုံးဖြတ်သူများဖြစ်ပြီး စစ်သည်များသည် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ရသူများဖြစ်ပြီး အုပ်စိုးသူများ အတွင်းမှာရော စစ်သည်များ အတွင်းမှာပါ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်လိုက်တပည့်များ ရှိကြပါသည်။ ကျမ်းဂန်များအရ ဗုဒ္ဓသည် စစ်ပွဲကို ထောက်ခံခြင်းမပြုသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် စစ်ပွဲသည် လောကီကိစ္စများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ရာ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတရားတို့၏ လုပ်ဆောင်ပုံကို အခြားသူအားလုံးတို့ထက် ကောင်းစွာ သိတော်မူသည့် ဗုဒ္ဓသိတော်မမူဆိုသည်မှာ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ဗုဒ္ဓသည် လူအများကို စစ်ပွဲမဖြစ်စေရေး ကာကွယ်တားဆီးရန်[၇] ကြိုးပမ်းခဲ့သည့် နည်းတူ စစ်ပွဲဆီသို့ သွားရောက်ခဲ့သူများကိုလည်း ဟန့်တားပြီး ထိုသို့မလုပ်ရန် ဖျောင်းဖျခဲ့ပါသည်။[၈] သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓသည် ရှင်ဘုရင်များအား ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်များကို ဖျက်သိမ်းပစ်ရန် မိန့်တော်မမူခဲ့ပေ။[၉]

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ၏ သံသရာနယ်ပယ်အတွက် ရင်းမြစ်ကောင်းတစ်ခုဖြစ်သော

ဇာတက ဇာတ်တော်စာပေ[၁၀]၌ အဓိကဇာတ်ဆောင်အဖြစ် ပါဝင်သည့် ဘုရားအလောင်းတော် (ဗောဓိသတ္တ သို့မဟုတ် နောင်အခါ ဘုရားဖြစ်မည့်သူ) သည် အုပ်စိုးသူရှင်ဘုရင်တစ်ပါး သို့မဟုတ် ရှင်ဘုရင်၏ အကြံပေး မူးမတ်အဖြစ် အရေးကြီးသော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ခဲ့သည့် ပုံဝတ္ထုများစွာ ရှိပါသည်။ ဤပုံဝတ္ထုများတွင် အထူး အလေးနက်ထားပြဆိုသည်မှာ စစ်ပွဲကို ရှောင်ရှားရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘုရားအလောင်း ရှင်ဘုရင်များသည် အများအားဖြင့် စစ်တပ်များကို ထားရှိကြပြီး ဩဇာအာဏာ၏ လိုအပ်ချက်ကို ဤပုံစံဖြင့် လက်ခံထားကြပါသည်။[၁၁]

ဗုဒ္ဓ၏ နိုင်ငံရေးဒဿနဟုခေါ်ဆိုနိုင်မည့် ဟောကြားတော်မူချက်ကို တွေ့နိုင်သည့် သုတ္တန်ဒေသနာများတွင် စကြဝတေးမင်း(ရာဇာစက္ကဝတ္တိ)သည် စစ်တပ်တစ်တပ်ကို ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး အခြားဘုရင်များ အားလုံးကို ဤစစ်တပ်အင်အား ဩဇာအာဏာ၏ အကူအညီဖြင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အသုံးမပြုဘဲ ၎င်း၏တရားမျှတသော အုပ်ချုပ်မှုအာဏာစက်အောက်သို့ သိမ်းသွင်းပါသည်။ (စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ်၊ D.III.58-79) သို့သော်လည်း ထိုလက်အောက်ခံ ဘုရင်များအနက် တစ်ပါးပါးသည် မိမိနယ်မြေအတွင်းသို့ စစ်ချီတက်လာသော စကြဝတေးမင်း၏ စစ်တပ်ကို ဆန့်ကျင်မည်ဆိုပါက နောက်ဆုံးရလဒ်မည်သို့ ဖြစ်မည်ဆိုသည်မှာ တွေးကြည့်ရန် ခက်ပါသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသည်မှာ ယင်းသုတတန်များ၌ စစ်ပွဲတွင်း အပြုအမူကောင်းများ ဖော်ပြထားသည်ကို ရှာမတွေ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်မှာ စကြဝတေးမင်းသည် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရခြင်း မရှိဟူသော ရိုးရှင်းသည့် အကြောင်းရင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း စစ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်အချို့ကို သိကြားမင်းနှင့် သူ၏ ရန်သူအသုရာနတ်များ တိုက်ခိုက်ကြသည့် စစ်ပွဲများအကြောင်း ဖော်ပြထားသော သုတ္တန်များ၌ တွေ့ရပါသည်။[၁၂] နှောင်းခေတ်အိန္ဒိယ မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေများ၌ စစ်ပွဲအတွင်း အပြုအမူကောင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ တိကျသော လမ်းညွှန်ချက်အချို့ကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရပါသည်ဟု K.N. Jayatilleke က ဆွေးနွေး တင်ပြထားပါသည်။ (2009၄ 472)

စစ်ပွဲသည် အင်အားအသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်ခြင်း၏သာဓကတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အချို့သော အခြေအနေများတွင် အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို လက်ခံပုံရပါသည်။ အဘယရာဇကုမာရသုတ္တန်(M. sutta 58)ဒေသနာ၌ ပြဆိုထားချက်အတိုင်း ဗုဒ္ဓသည် မှန်ကန်ပြီး စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ အသုံးဝင်မှသာလျှင် ကြားနာသူ မနှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော စကားတို့ကို ရံခါ မိန့်တော်မူခဲ့ပါသည်။ (M.I.395)။ သုတ္တန်၌ ဖော်ပြထားသော ဥပမာဥပမေယျအရ ဘုရင်သည် သူ့သားငယ်၏လည်မျိုး၌ မျက်နေသော အရိုးကို ဖယ်ရှားရန် သားငယ်၌ နာကျင်မှု ခံစားရစေကာမူ အတင်းအကြပ် ပြုမူမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားရာ စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့် အပြုခံသူအား အကျိုးရှိစေမည်ဆိုလျှင် အတင်းအကြပ်ပြုမူသည် ခွင့်ပြုနိုင်ကောင်းသည်ဟု အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်ပါသည်။ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ကဏ္ဍကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပြီး ကိုယ်ပိုင်သီလ(အကျင့်သိက္ခာ)နှင့် လွတ်မြောက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် အကျင့်သီလတို့နှင့်ယှဉ်လျက် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဥပဒေစနစ်နှင့် လုပ်ဆောင်ရသည့် ဝိနည်းပိဋကတ်မှ သက်ဆိုင်သော ဥပမာတစ်ခုမှာ ဝိနည်းစည်းကမ်းကို ချိုးဖောက်သူများအတွက် အခြေခံအားဖြင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြစ်ဒဏ်များ (ဥပမာ - အပြစ်ကျူးလွန်သူကို

အခေါ်အပြောမလုပ် စကားမပြောခြင်း) ထားရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အတင်းအကြပ်ပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဝိနည်းပိဋကတ်(Vin.II.12) (ကမ္မက္ခန္ဓက)၌ တွေ့ရသည့် အခြားသာဓကတစ်ခုမှာ ဗုဒ္ဓက အပြုအမူ မမှန်ကန်သော ရဟန်းနှစ်ပါးဖြစ်သည့် အဿဇိနှင့် ပုနဗ္ဗက ရဟန်းနှစ်ပါးကို နှင်ထုတ်ခြင်း ပြစ်ဒဏ် (ပဗ္ဗာဇနီယကံ)ပေးရန် အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါး ဖြစ်တော်မူသည် ရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန် မထေရ်တို့ကို စေလွှတ်တော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပြစ်ဒဏ်ပေးရမည့် ထိုရဟန်းနှစ်ပါးသည် ကြမ်းကြုတ်သော စရိုက်ရှိကြသူများဖြစ်သဖြင့် ဗုဒ္ဓက ၎င်း၏ အဂ္ဂသာဝက နှစ်ပါးကို နောက်ပါသံဃာများစွာနှင့်အတူ သွားရန် မိန့်တော်မူခဲ့ပါသည်။

သို့သော်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည့် ရဇ္ဇသုတ္တန်(S.I.116–117)တွင်မူ အတင်းအကြပ် ပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့် အမေးပစ္စာမျှ ရှိပုံမရပေ။ ဤသုတ္တန်၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်စေခြင်းတို့ မရှိဘဲသော်လည်းကောင်း၊ အနိုင်ယူခြင်းနှင့် အနိုင်ရစေခြင်းတို့ မရှိဘဲသော်လည်းကောင်း တရားဓမ္မနှင့်အညီ တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရန်ဖြစ်နိုင်၊ မဖြစ်နိုင် ဆင်ခြင်တော်မူကြောင်းကို ရည်ညွှန်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုအခိုက်တွင် မာရ်နတ်ရောက်လာကာ ဗုဒ္ဓကို တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ်ရန် အောက်ပါအတိုင်း လှျောက်ထား၍ ဖြားယောင်းရန် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ 'အရှင်ဘုရား မြတ်စွာဘုရားသည် အလိုရှိတော်မူလတ်သော် ဟိမဝန္တာတောင်မင်းကို ရွှေဟု နှလုံးသွင်းလျှင် ရွှေဖြစ်ရာ၏' ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက မာရ်နတ်ကို အောက်ပါအတိုင်း မိန့်တော်မူကာ တုံ့ပြန်တော်မူခဲ့ပါသည်-

> တောင်တစ်တောင်လုံးသည် ကောင်းသောအဆင်းရှိသော ရွှေတောင် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ (တစ်ခုသောတောင်ကား ရှိစေဦးတော့)
>
> နှစ်ဆကြီးသော ရွှေတောင်ကြီးသော်လည်း တစ်ဦးတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား (အလိုပြည့်အောင်) မစွမ်းနိုင်ရာဟု သိ၍ လျော်စာကျင့်ရာ၏။

ဤဖော်ပြချက်သည် ကနဦး မေးခွန်းကို ဖြေဆိုမထားသော်လည်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အုပ်ချုပ်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှု အခြေခံမူကို အရိပ်အမြွက် ပြပါသည်။ 'ဓမ္မ'(တရားနည်းလမ်းကျမှု)နှင့် 'သမ' (မျှတမှု)အယူအဆကို ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများတွင် မင်းကောင်းမင်းမြတ်များ၏ စည်းမျဉ်း ဥပဒေသကို ဖော်ပြရာ၌ ရည်ညွှန်းလေ့ရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများ၌ ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရသည့် ဤကျယ်ဝန်းသောမူ သဘောတရားများကို လိုက်နာပြီး အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် မင်းကောင်းမင်းမြတ်များသည် စစ်ပွဲကို ရံဖန်ရံခါ ရှောင်ရှားရန် ကြိုးစားလေ့ရှိကြသော်လည်း စစ်ပွဲဖြစ်နိုင်ခြေကို လုံးဝဖယ်ကြဉ်ခဲ့ခြင်း မရှိချေ။ ယင်းအယူအဆ နှစ်ခုသည် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာပေါ် မူတည်သည့်အပြင် သီးခြား အခြေအနေများပေါ် မူတည်ကာ ပိုမိုတိကျသည့် ဖော်ထုတ်မှုကို လိုအပ်သည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ရဇ္ဇသုတ္တန်၌ ဗုဒ္ဓက ကိုယ်တော်တိုင် မေးတော်မူသည့် မေးခွန်းကို တိကျသော အဖြေမပေးဘဲ မဆုံးဖြတ်သည့် အချက်သည် အဓိပ္ပာယ်မဲ့ မဟုတ်ချေ။[၃၇] ထို့ကြောင့်ရဇ္ဇသုတ်သည် ဘုရားလက်ထက်တော်အခါက အုပ်စိုးသူများ၏ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံနှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓ၏ ဘဝင်မကျမှုအပြင် အုပ်စိုးသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ တိုင်းသူပြည်သားများ၏ သာမန်လောကီ(ပုထုဇဉ်) စိတ်သဘာဝကြောင့် စစ်ပွဲအား ရှောင်လွှဲမရနိုင်ခြင်းကို သတိပြုမိတော်မူခြင်းအား ဖော်ပြမှုအဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။ တစ်ခါက

ဗုဒ္ဓသည် မဂဓဘုရင်ကို စစ်ရှုံးခဲ့သော ကောသလမင်းကြီးကို 'နိုင်သူရန်ပွား၍ ရှုံးသူမှာ ဆင်းရဲစွာ အိပ်စက်ရ၏။ အနိုင်အရှုံးတို့ကို စွန့်လွှတ်ပြီးသော ငြိမ်းအေးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်[၁၅]သည် ချမ်းသာစွာ အိပ်စက်ရ၏' ဟု ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်။ ယင်းဂါထာသည် ကောသလမင်းကြီး၏ နားလည်နိုင်စွမ်းကို ကျော်လွန်သော နိုင်ခြင်း၊ ရှုံးခြင်းကို ကျော်လွန်သည့် စံနမူနာကို သွယ်ဝိုက်၍ ရည်ညွှန်းပြောဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။(ဓမ္မပဒ - Dhammapada 201)တိုင်းပြည်ကို အမှန်တကယ် အုပ်ချုပ်ခြင်း၏ လက်တွေ့ အစစ်အမှန် အခြေအနေများသည် လွန်စွာ ရိုးရှင်းလွယ်ကူခြင်း မရှိသည်ကို မြတ်ဗုဒ္ဓသိတော်မူခဲ့ကြောင်း ရဇ္ဇသုတ္တန်ကညွှန်ပြနေပုံ ပေါ်ပါသည်။

စစ်ပွဲသည် သံသရာ ဖြစ်တည်မှု၏ နယ်ပယ်ကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် ဗုဒ္ဓသိတော်မူခဲ့သည်ဆိုပါက ဗုဒ္ဓသည် စစ်ပွဲကို ပိုမိုလူသားဆန်စေရန်အတွက် စည်းမျဉ်းဥပဒေသများကို အဘယ်ကြောင့် ဖော်ဆောင်ချမှတ်တော် မမူခဲ့သနည်းဟု မေးခွန်းထုတ်စရာ ရှိပါသည်။ ဤမေးခွန်းကို ဖြေဆိုရန် နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ ဗုဒ္ဓက အုပ်စိုးသူမင်းများအား ထင်ရှားသော 'မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး'[၁၅] (ဒသရာဇဓမ္မ၊ ဥပမာ- Jat.I.260 and 399)။နှင့် 'စကြဝတေးမင်း၏ မွန်မြတ်သော တာဝန်ဝတ္တရားများ' (အရိယစက္ကဝတ္တိဝတ္တ၊ စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ် ၊ D.III.61) ကဲ့သို့သော မှန်ကန်တရားမျှတသည့် အပြုအမူ နည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ ဟောကြားတော်မူခဲ့ပုံကို ပြသနိုင်ပါသည်။ ထိုကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာကျင့်ကြံပါက စစ်ပွဲများမလိုအပ်တော့ဘဲ စစ်ပွဲဖြစ်ခဲ့လျှင်လည်း ဘုရင်သည် တရားနှင့်အညီ လူသားဆန်သည့်ပုံစံဖြင့် ပြုမူပေလိမ့်မည်။ စစ်ပွဲအတွင်း ပြုမူပုံနှင့် ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေသများ ချမှတ်ပေးခြင်းသည် စစ်ပွဲကို မလိုအပ်စေရန် ပြုလုပ်ခြင်းဟူသည့် ဗုဒ္ဓ၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကို အားလျော့သွားစေနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းထက် အုပ်စိုးသူမင်းများအတွက် တရားနှင့်ညီသော အပြုအမူများ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သော မူသဘောတရားများအား လိုရင်းအချုပ် ဖော်ပြခြင်းကို ဗုဒ္ဓသည် အားရကျေနပ်တော်မူခဲ့ဟန်ရှိပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကျေးဇူးပြုမှုကို ဆွေးနွေးတင်ပြသည့်အခါ Jayatilleke (2009, 472-475)က ဟိန္ဒူစာပေရှိ စစ်ပွဲတွင် ပုံမှန် ကျင့်သုံးအပ်သော အပြုအမူဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းအစု ပါဝင်သည့် မဟာဘာရတစစ်ပွဲ ကဗျာရှည်တွင် ပါဝင်သော သျှံတိပရ်ဝန် (Shanti Parvan) (ငြိမ်းချမ်းရေးကျမ်း)ကို ရည်ညွှန်း ကိုးကားထားပါသည်။ Jayatilleke ကဟိန္ဒူနိုင်ငံ ဦးဆောင်မှု၏ ဤနယ်ပယ်ကို လူသားဆန်မှု၊ အကြမ်းမဖက်မှု၊ သမာသမတ်ကျမှု ကဲ့သို့သော အုပ်စိုးသူမင်းများအတွက် ယင်းသို့သော သူတော်ကောင်းတရားပေါ် အလေးအနက်ပြုသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် ပုံဖော်ထားပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။

သမိုင်းဆိုင်ရာကျင့်သုံးမှု

ဗုဒ္ဓဘာသာ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိရာ တိုင်းပြည်များ၏ သမိုင်းအတွေ့အကြုံအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အုပ်စိုးသူမင်းများသည်(ယေဘုယျအားဖြင့်) အခြားသော တိုင်းနိုင်ငံများ သို့မဟုတ် အခြားသော နိုင်ငံရေးအရ သီးခြားဖြစ်တည်မှုများနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် ကျူးကျော်ရန်စခြင်း မရှိသော အခြေခံ

ရပ်တည်ချက်ကို လိုက်နာစောင့်ထိန်းလေ့ ရှိခဲ့ကြပါသည်။ ထင်ရှားသောသာဓကမှာ ဘီစီသုံးရာစု အလယ်တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော အိန္ဒိယဧကရာဇ် အသောကမင်း ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အုပ်စိုးသူမင်းများက ၎င်းကိုသမိုင်းတလျှောက် စံနမူနာပြု မင်းအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြပါသည်။ အသောကမင်းသည် ယနေ့ခေတ်ဩရိသပြည်နယ်ဖြစ်သော ကလိင်္ဂတိုင်းကို သွေးချောင်းစီး စစ်ပွဲဆင်နွှဲ အောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် စစ်ပွဲကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ပါသည်။ (ကလိင်္ဂကျောက်စာ၊ Nikam and Mckeon 1959, 27-30) သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့အတွက် အသောကထံ၌ စစ်ပွဲအတွင်းကျင့်သုံးမှု အလေ့အထကောင်းများ၏ အထောက်အထား မရှိဘဲ ရိုးရှင်းသော အကြောင်းပြချက်မှာ ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို သက်ဝင်ကာ ဗုဒ္ဓဝါဒီ ဖြစ်လာခဲ့ပြီးနောက် စစ်ပွဲဆင်နွှဲမှု မရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း (101-77 BCE) သည် တိုင်းပြည်နှင့် ၎င်း၏ယဉ်ကျေးမှု၊ ဘာသာတရားနှင့် စီးပွားရေးတို့ကို ကာကွယ်ရန် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံအား ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်သူ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းသား တမီးလ်တို့အား စစ်ခင်းရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု ခံစားခဲ့သည့်အချက်ကို သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၌ ကျွန်ုပ်တို့အတော်များများ ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။[၁၆] ဒုဋ္ဌဂါမဏိအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ထင်ရှားစေသည့် ရှင်းလင်းသော သာဓကဖြစ်ရပ်နှစ်ခု ရှိပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အသက်သေကြေပျက်စီးမှု အနည်းဆုံးဖြစ်စေနိုင်ရန် ဆန့်ကျင်ဘက်ဘုရင်ဖြစ်သည့် ဧဠာရမင်းကို တစ်ဦးချင်း စီးချင်းထိုးရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျန်တစ်ခုမှာ စစ်ပွဲကို အနိုင်ရပြီးသည့်နောက် ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းသည် ဝမ်းသာခြင်းထက် နောင်တရခြင်းကို ခံစားခဲ့ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိသည် မိမိပြုခဲ့သည့်အမှုမှာ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပြီး မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာဆိုသည်ကို သိမြင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ (မဟာဝံသ - MahāvamsaXXV, v.103) သို့သော်လည်း အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အမြောက်အမြား ရှိနေခဲ့သောကြောင့် ၎င်းအနေဖြင့် စစ်ပွဲ တိုက်ခိုက်ရန် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိသည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းတစ်ခုကို ကြုံခဲ့ရကြောင်း သိသာထင်ရှားပြီး ၎င်းသည် ခက်ခက်ခဲခဲဖြင့် စစ်ပွဲကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိသည် ဧဠာရအပေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အာဃာတ တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ ၎င်း၏အုပ်ချုပ်မှုကြောင့် တိုင်းပြည်နှင့် ဘာသာတရားအပေါ် ဖြစ်ပေါ်စေသော ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို စိုးရိမ်သောကြောင့်သာ ဆိုသည့်အချက်ကို ဧဠာရမင်း ကျဆုံးပြီးသည့်နောက် ဒုဋ္ဌဂါမဏိက လေးစားသမှုဖြင့် သင်ကြိုးခဲ့ခြင်းက ပြသနေပါသည်။ (မဟာဝံသ - MahāvamsaXXIII, vv.9-10)

ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်တစ်စုက ဝမ်းနည်း နောင်တရနေသော ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းအား ၎င်းသည် လူသားတစ်ဦးနှင့် တဝက်ကိုသာ သတ်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်ဟု နှစ်သိမ့်တော်မူကြကြောင်း မဟာဝံသကျမ်း၌ (MahāvamsaXXV, vv.103-112)ဖော်ပြထားရာ ယင်းဖော်ပြချက်ကို ပညာရှင်များ အပြင်းအထန် အငြင်းပွားနွေးနွေးခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။[၁၇] ဤဖြစ်ရပ်တွင် ရဟန္တာများဟု အခိုင်အမာ ဖော်ပြထားသော သံဃာတော်များ၌ ရွေးချယ်စရာ နှစ်ခု ရှိခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိသည် သူ၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော လုပ်ရပ်ကြောင့် ငရဲကျမည်(နောင်ဘဝ သို့မဟုတ် အနာဂတ်ဘဝတစ်ခုခု၌)ဟု မိန့်ဆိုခြင်းဖြစ်၍ ဒုဋ္ဌဂါမဏိကို ပို၍ စိတ်ပျက်ဝမ်းနည်းစေမည် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ ဒုဋ္ဌဂါမဏိသည် အခြားသူတို့၏ အကျိုးစီးပွားအတွက် ၎င်းကိုယ်တိုင် အကျင့်သီလအရ မေးခွန်းထုတ်နိုင်သည်ဟု

အမှန်တကယ် မှတ်ယူထားသည့်အမှုကို ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု နှစ်သိမ့်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ 'ရဟန္တာမထေရ်မြတ်များ'က ဒုတိယတစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ရန် ရွေးချယ်ခြင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ သံသယမရှိဟု အကြောင်းပြချက်ပေးခြင်းကို လက်ခံနိုင်ဖွယ် မရှိပေ။ သို့သော်လည်း သီဟိုဠ်နိုင်ငံ၏ သမိုင်းတစ်ခုလုံး၌ ယခင်က မကြုံဖူးသေးသော ထိုဖော်ပြချက်အတွက် ဤတဝက်တပျက် သမိုင်းမှတ်တမ်းဖြစ်သော မဟာဝံသပါ ဇာတ်လမ်းအတွင်းရှိ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် နောက်ခံ အခြေအနေများကို နားလည် သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ စစ်ပွဲ၌ သေဆုံးခဲ့သော စစ်သားတစ်ဦးသည် ငရဲကျမည်ဖြစ်ကြောင်းကို ဖြေကြားတော်မူရန်အတွက် ဗုဒ္ဓသည်ပင် အမေးသုံးကြိမ်တိတိ စောင့်ဆိုင်းတော်မူခဲ့သည်ဖြစ်ရပ်ကို ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ မမေ့အပ်ပေ။ (ယောဓာဇီဝသုတ်၊ S.IV.308-309)[၁၈] ဗုဒ္ဓနှင့် ဒုဋ္ဌဂါမဏိဇာတ်လမ်းပါ ရဟန္တာ မထေရ်မြတ်များဟု အခိုင်အမာ ဖော်ပြခဲ့သည့် သံဃာများသည် ဤသို့ ခက်ခဲသော သီးခြား အခြေအနေများကို စနစ်တကျ တုံ့ပြန်ဖြေဆိုရန် ဥပါယကောသလ္လ[၁၉]၊ ဥပါယ်တံမျဉ်ကို သုံးတော်မူခဲ့ကြသည်ဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။[၂၀]

ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း လက်ထက်ပြီးနောက် နောက်ပိုင်း သီရိလင်္ကာဘုရင်များသည် ကျူးကျော်သူတို့နှင့် စစ်ပွဲများ ဆင်နွှဲခဲ့ကြကြောင်း သမိုင်းမှတ်တမ်းများ ရှိပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များ၌ ၎င်းတို့ကို ကျူးကျော်စစ် ဆင်နွှဲခဲ့ကြသူများဟု မယူဆကြဘဲ အုပ်စိုးသူမင်းများအဖြစ် ခုခံကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိသည့် ခုခံကာကွယ်သူများအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြပါသည်။ အလယ်ခေတ်တွင် သီဟိုဠ်ဘုရင်များက အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း၏ ဒေသများကို ကျူးကျော်ခဲ့ကြောင်း သာဓက အချို့ ရှိပါသည်။ (ဒုတိယသေနမင်း853-887, မဟာပရက္ကမဗာဟု1153-1186, နိသန္ဓကမလ္လမင်း 1187-1196, ပရက္ကမဗာဟု-61412-1467) မဟာဝံသအရ ဤဖြစ်ရပ်များအားလုံးကို တိုင်းတပါးကျူးကျော်မှု သို့မဟုတ် အမှားလုပ်ရပ်တို့အပေါ် ဤဘုရင်များ၏ တုံ့ပြန်မှုများအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအချက်အရ သီရိလင်္ကာဘုရင်များသည် ၎င်းတို့ အချင်းချင်းကြား အာဏာအတွက် ၎င်းတို့အတွင်း တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ရုန်းကန်မှုများ မရှိခဲ့ဟု ဆိုလိုခြင်း မဟုတ်ပေ။

နိဂုံး

နိဗ္ဗာန်ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အမြစ်ပြတ် သုတ်သင်ရှင်းလင်းခြင်း သို့မဟုတ် အပြီးတိုင် ဖယ်ရှားခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ၎င်း၏ သားတော် ရာဟုလာအား မိမိကိုယ်တိုင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သူတပါးကိုသော်လည်းကောင်း၊ မိမိနှင့် သူတပါး နှစ်ဘက်လုံးကိုသော်လည်းကောင်း နာကျင်မှုဖြစ်စေလျှင် ထိုသို့သော အမှုကို မပြုသင့်ဟု ဟောတော်မူရာတွင် နာကျင်မှု အတိုင်းအတာကို အတိအကျ မိန့်တော်မူခြင်း မရှိခဲ့ပေ။(အမ္ဗဋ္ဌရာဟုလောဝါဒသုတ်, M. sutta 61, M.I.414-20) မတူသည့် အချက်မှာ IHL ၏ ပန်းတိုင်ဖြစ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံး ဖြစ်စေခြင်းဆိုရာ၌ အချို့သော အခြေအနေများအောက်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခ အချို့ ဖြစ်စေခြင်းသည် မှန်ကန်ကြောင်း ထင်ရှားပြသနိုင်ပြီး လက်ခံနိုင်သည်ဟူသော ယူဆချက်တွင် အခြေခံပါသည်။

ဗုဒ္ဓဝါဒနှင့် ပတ်သက်၍မူ ဤအချက်ကို သံသရာနှင့်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှုထောင့်မှသာ လက်ခံနိုင်ပါသည်။ သံသရာနှင့်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှုထောင့်သည် အကန့်အသတ်များအတွင်း အင်အား အသုံးပြုခြင်းနှင့် နာကျင်မှုဖြစ်စေခြင်းကို ခွင့်ပြုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကို ကာမဂုဏ်ပျော်ရွှင်မှုဆိုသော်လည်း အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော နေထိုင်မှုဘဝ ဖြစ်စေရန် လမ်းဖွင့်ပေးပါသည်။ နိဗ္ဗာန်နှင့်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်အရ ဆင်းရဲဒုက္ခကို အပြီးတိုင် ဖယ်ရှားခြင်းဟူသော ယင်း၏ ပန်းတိုင်မှ ဆင်းသက်လာသည့် ယေဘုယျ အခြေခံမူ သဘောတရားအဖြစ်သာလျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံး ဖြစ်စေခြင်းအား လက်ခံနိုင်သော်လည်း ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နာကျင်မှု ဖြစ်စေသည့် အသုံးပြုခြင်းကို တရားမျှတကြောင်း လက်ခံမထားပေ။

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ဆက်စပ်မှု အကြောင်းအရာကို ပြန်လည် ဆွေးနွေးရလျှင် IHL တွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံများက သဘောတူညီထားသော စည်းမျဉ်းများကို စုစည်းထားသည့် စည်းမျဉ်းအစု ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင်မူ အလားတူ စည်းမျဉ်းများကို စုစည်းထားခြင်းမျိုးမရှိဘဲ ယင်းတို့၏ အခြေခံ သဘောတရားမျှသာရှိကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ သိရှိရပါသည်။ ပြဿနာမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ စည်းမျဉ်းဥပဒေသများ၌ ယင်းကဲ့သို့ ပြည့်စုံစွာ ဖော်ဆောင်ထားသည့် စနစ်တစ်ခုမရှိသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် IHL စည်းမျဉ်းများကို လက်ခံရမည်လော သို့တည်းမဟုတ် ငြင်းပယ်ရမည်လော ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသော ရပ်တည်ချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သံသရာရှုထောင့် အမြင်မှ IHL စည်းမျဉ်းများကို မူအားဖြင့် သဘောထားချင်း တိုက်ဆိုင်မှုတွင် အခက်အခဲမရှိဟူသောအချက် ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာ၌ မြတ်ဗုဒ္ဓက တိုက်ရိုက် ဟောကြားတော်မူခဲ့ခြင်း မရှိသည့် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာတွင် မတွေ့ရသည့် အချက်ကို တစ်စုံတစ်ရာ ကောင်းသည်ဟု လက်ခံခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင် ကန့်ကွက်နိုင်ပါသည်။အလားတူ အခြေအနေများတွင် လိုက်နာရမည့် လမ်းညွှန်ချက်အချို့ ဗုဒ္ဓအဆုံးအမ ကိုယ်တိုင်၌ ရှိပါသည်။ ထိုလမ်းညွှန်ချက်များအနက် အဓိကမှာ'မဟာပဒေသတရား'ဟုခေါ်သော စံဖြစ်ပါသည်။ မဟာပဒေသတရားအရ အဆိုတစ်ရပ်သည် ဓမ္မနှင့် ဝိနယတို့နှင့် မဆန့်ကျင်လျှင် ဘုရားဟောအဖြစ် လက်ခံနိုင်သည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။[၂၁] ဤစံ၏နောက်ကွယ်ရှိ အခြေခံမူ သဘောတရားမှာ ဘုရားဟောနှင့် ညီညွတ်မှုဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓ၏ဟောကြားချက်နှင့် ညီညွတ်သောအရာကို ဘုရားဟောအဖြစ် ယူနိုင်သည်ဆိုသော အချက်မှာ ရှင်းပါသည်။ အခြား ထိုသို့ လမ်းညွှန်ချက်မှာ 'မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသမျှ အားလုံးသည် ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူသည် ချည်းဖြစ်သည်' (သင်္ဃသုဘာသိတံတဿဘဂဝတောဝစနံ, A.IV.164) ဆိုသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ကောင်းစွာ ဟောကြားတော်မူခြင်းဆိုသည်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခကို အပြီးတိုင် အမြစ်ပြတ် သုတ်သင်ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည်ဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။ ဤစံလမ်းညွှန်ချက်များက ကောင်းမွန်၍ လက်ခံနိုင်သည့် အရာများကို ယင်းတို့၏အရင်းအမြစ်ကို ပဓာနမထားဘဲ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ခွင့်ပြုထားပါသည်။

ဤစံများပေါ် အခြေခံ၍ IHL သည် လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် အခြားသော

ဆင်းရဲဒုက္ခ အဖုံဖုံကို နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရာတွင် ထောက်ကူသောကြောင့် IHL ကို လက်ခံနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အခြားအစဉ်အလာများ မကောင်းသောအရာတို့ကို လက်ခံသည့် သမိုင်းရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာသည် အတွေးအခေါ် လွတ်လပ်မှု၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် ခေတ်မီခြင်းတွင် ကောင်းသောအရာတို့ကို အထူးသဖြင့် ခေတ်သစ်သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာတို့ကို လက်ခံရာတွင် ပြဿနာ တစ်စုံတစ်ရာ မရှိခဲ့ပေ။ အခြားဘာသာတရား အစဉ်အလာများနှင့်မတူဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သိပ္ပံနှင့်(ဆီလျော်မှုရှိသော) နည်းပညာတို့ကို ဆန့်ကျင်ကာ ကဏ္ဍကောစပြု စစ်ခင်းသည့် သမိုင်းမရှိပေ။ ဆိုလိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ရှေးခေတ်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မျက်မှောခေတ်ဖြစ်စေ ကောင်းသောအရာတို့နှင့် သဘောထားချင်းတိုက်ဆိုင်ရန် အခက်အခဲမရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အချုပ်ဆိုရလျှင် IHL ကို လက်ခံခြင်း သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စစ်ပွဲအပေါ် ရှုမြင်သည့် သဘောထားအမြင် သို့မဟုတ် တစ်နည်းဆိုရလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲဖြစ်နိုင်ခြေကို လက်ခံခြင်း/လက်မခံခြင်းအပေါ် မူတည်ပါသည်။ စစ်ပွဲအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သဘောထားအမြင်သည် ပြဿနာများအား ဖြေရှင်းရာတွင် နည်းလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် အင်အားအသုံးပြုခြင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သဘောထားအမြင်ကို ချဲ့ထွင်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထက်တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များအရ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် သံသရာရှုထောင့်နှင့် နိဗ္ဗာန်ရှုထောင့် ဟူ၍ ပုံစံနှစ်မျိုးကွဲပြားမှုရှိသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်ခဲ့ရပြီး သံသရာရှုထောင့်အမြင်အရ စစ်ပွဲနှင့် အင်အား အသုံးပြုခြင်းတို့ကို ကန့်သတ်ချက်များအား လိုက်နာရသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဘောင်အတွင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်ကိုလက်ခံလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် မလွဲသာမရှောင်သာနောက်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် စစ်ခင်းကြသည့်အခါ စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်ကြသည့် အဖွဲ့များကို ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေမည့် အခြေခံမူများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအချို့က လမ်းညွှန်ပေးရမည်ဆိုသည့်အချက်မှာ ပြောဖွယ်ရာမရှိပေ။

မှတ်စုများ

၁. Jus in bello (IHL) နှင့် Jus ad bellum တို့ကြား ကွဲပြားခြားနားချက်ကို ပိုမိုသိရှိနိုင်ရန် https://www.icrc.org/en/document/what-are-jus-ad-bellum-and-jus-bello-0. ကိုကြည့်ပါ။ https://www.icrc.org/en/war-and-law/ihl-other-legal-regmies/jus-in-bellojus-ad-bellum.ကိုလည်းကြည့်ပါ။

၂. အလားတူ ရပ်တည်ချက်အတွက် Rahula (1978, 84) ကိုကြည့်ပါ။

၃. သတ္တဝါများ အဖန်တလဲလဲမွေးဖွားရာနှင့် သေဆုံးရာဖြစ်သော သံသရာစက်ဝန်း။

၄. မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ် (M.I.490-493) တွင် ရဟန္တာဖြစ်သွားသော ရဟန်းများနှင့် ဘိက္ခုနီအရေအတွက် (အပေါင်း၁,၀၀၀ကျော်)သည် အောက်မင်္ဂဖိုလ်များ ရရှိသွားသော ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများ (ဦးရေ ၂,၀၀၀ ကျော်)ထက်စာလျှင် အရေအတွက်

နည်းပါသည်။ S.V.406 တွင်လည်း အောက်မင်္ဂဖိုလ်များ ရသွားသော ရဟန်းနှင့် ဘိက္ခုနီအရေအတွက်သည် ရဟန္တာဖြစ်သွားသော ရဟန်းနှင့် ဘိက္ခုနီအရေအတွက်ထက် ပိုမိုများပြားပါသည်။

၅. ဝိနည်းဟူသည် ရဟန်းနှင့် ဘိက္ခုနီများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေစနစ်ဖြစ်ပြီး ယင်းဝိနည်းဖြင့် သံဃာထုအတွင်း သံဃာများက စီမံအုပ်ချုပ်ကြသည်။ ယင်းသည် ထေရဝါဒ၏ ပိဋကတ်သုံးပုံထဲမှ ဝိနယပိဋကတ် (စည်းကမ်းအပုံ) ထဲတွင် ပါဝင်သည်။

၆. သို့သော် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း မင်္ဂဖိုလ်တရားများသည် ပုထုဇဉ်များအတွက် လုံးဝလက်လှမ်းမမှီဟု ဆိုလိုခြင်း မဟုတ်ပါ။ သုတ္တန်ဒေသနာများတွင် မင်္ဂဖိုလ်ရသော အချို့သော လူဝတ်ကြောင်အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများကို ရည်ညွှန်းကိုးကားထားပါသည်။ ဥပမာ- မဟာဝစ္ဆဂေါတ္တသုတ်၊ M. sutta 73 (M.I.490-493)

၇. ဥပမာ - အဇာတသတ်မင်း၏ မှူးမတ်ဝန်ကြီးများဖြစ်သော သုနီဓနှင့် ဝဿကာရတို့မှ ဝဇ္ဇီတို့နှင့် စစ်ခင်းရန် အသင့်ဖြစ်နေကြောင်း ဗုဒ္ဓအား လျှောက်ထားသဖြင့် ဗုဒ္ဓက ယင်းသည် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ဆုံးဖြတ်ချက်မဟုတ်ပါဟု ဖြောင်းဖျတော်မူခဲ့သည်။ (မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် - Mahāparinibbāna Sutta)

၈. ဤစံနှုန်း၏ ရင်းမြစ်မှာ Mahāparinibbāna Sutta, D. sutta 16, D.II. 72-76 မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ဖြစ်ပါသည်။

၉. ဥပမာ- သကျတိုင်းသားတို့နှင့် ကောလိယတိုင်းသားတို့ကြား ရောဟိနီမြစ်ရေနှင့် ပတ်သက်ပြီး စစ်ပွဲဖြစ်ပွားအံ့ဆဲဆဲဖြစ်ရပ်။(Jat.V.412414)

၁၀. ဗုဒ္ဓ၏ အလောင်းတော်ဘဝများအကြောင်း အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ်ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဝင် ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်။

၁၁. ဤစာအုပ်မှ Premasiri ၏ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၂. ဤစာအုပ်မှ Premasiri ၏ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၃. ဤစာအုပ်မှ Premasiri ၏ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၄. ဗုဒ္ဓဘာသာလွတ်မြောက်ရေးလမ်းစဉ်တွင် အမြင့်ဆုံးသော တရားထူးတရားမြတ်ရသောသူ။

၁၅. ဤစာအုပ်မှ Premasiri ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၆. ဤစာအုပ်မှဏမမေ ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၁၇. ဥပမာ- Harvery (2000, 257).

၁၈. ဤစာအုပ်မှ Harvery ၏ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၉. ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အခြေအနေနှင့် လက်တွေ့ကျမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ အခြေခံသဘောတရား။

၂၀. ဤပုံဝတ္ထုနှင့် ပတ်သက်သည့် မတူကွဲပြားသော မူအတွက် ဤစာအုပ်မှ Harvey ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၂၁. ဤစံ၏ ရင်းမြစ်မှာ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် - Mahāparinibbāna Sutta, D. sutta 16, D.II. 124-125 ဖြစ်သည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

A. အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်-Ariguttara-nikaya vol.I (1961,2nd ed.), vol.II (1888,repr.1976),edited by R.Morris.Vols.III–V(1897,1899,1900,repr.1958),edited by E. Hardy. London: Pali Text Society, as translated by Bhikkhu Bodhi, The Numerical Discourses of the Buddha. Boston: Wisdom Publications,2012.

D. ဒီဃနိကာယ် - Digha-nikāya vols. I–III, (1890, 1893, 1911, repr. 1976), edited by J. E. Carpenter. London: Pali Text Society, as translated by M. Walshe, The Long Discourses of the Buddha, Massachusetts: Wisdom Publications, 1995.

D-a. ဒီဃနိကာယ် အဋ္ဌကထာ- Dīgha Nikāya Atthakathā, vols. I–III, 2nd ed. (1968, 1971), Pali Text Society: ___ commentary on the Dīgha Nikāya, untranslated, edited by T. W. R. Davids and J. E. Carpenter (I and II) and W. Stede (III).

Jat. ဇာတကနှင့် ၎င်း၏အဋ္ဌကထာ - The Jātaka, Together with Its Commentary, Ed. by V. Fausboll, 6 vols. London, Luzac and Co. (vol.1), & Tibner and Co. (vols 2–6), 1877–1896. The Pali, and English translations all of them are available at: https://jatakastories.div.ed.ac.uk. The translations are those done by various hands under E. B. Cowell, The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births, 6 vols., London: Pali Text Society, 1895–1907. Newer transla- tions are the following. N. Appleton and S. Shaw, The Ten Great Birth Stories of the Buddha: The Mahānipāta of the Jātakavannanā, Chiang Mai: Silkworm, 2 volumes, ___ 2015; this translates the final 10 and longest Jātakas: nos. 538–547. S. Shaw, TheJātakas: Birth Stories of the Bodhisatta, New Delhi: Penguin, 2006, translates 26 of the Jātakas: nos. 1, 9, 20, 37, 48, 55, 75, 94, 95, 99, 106, 108, 121,128, 248, 273, 313, 316, 385, 402, 407, 476, 506, 538, 539, and 540.

M. မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima-nikāya I–III (1888, 1898, 1899, repr. 1979), edited by V. Trenckener. London: Pali Text Society, as translated by Ñānamoli Bhikkhu and Bhikkhu Bodhi. The Middle Length Discourses of the Buddha. Boston: Wisdom Publications, 2001.

S. သံယုတ်နိကာယ် - Samyutta-nikāya vols. I–V (1884–1898, repr. 1973–1976), edited by M. L. Feer. London:_Pali Text Society, as translated by Bhikkhu Bodhi. The Connected Discourses of the Buddha. Boston: Wisdom Publications, 2000.

Sn. သုတ္တန်ပိဋကာ - Suttanipāta, translated by N. A. Jayawickrama, Suttanipāta: Text and Translation. Colombo: Postgraduate Institute of Pali and Buddhist Studies, 2001.

Vin. ဝိနယပိဋကာ - Vinaya-pitakam vols. I–V, edited by H. Oldenberg. London: Pali Text Society, 1879–1883, repr. 1969. Translated by I. B. Horner as The Book of the Discipline, 5 vols., London: Pali Text Society, 1938–1966.

References to Sn. are by verse number; those to the other texts above are by the volume and page number of the Pali text, the page numbers being shown in their translations within square brackets. In the case of Vin., vols. I and II of the Pali are vols. IV and V in the translations.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Jayatilleke, K. N. 2009. “The Principles of International Law in Buddhist Doctrine.” In Facets of Buddhist Thought: Collected Essays, 371–482. Kandy: Buddhist Publication Society.

Nikam, N. A., and R. McKeon. 1959. The Edicts of Asoka. Chicago and London: University of Chicago Press.

Rahula, W. 1978. What the Buddha Taught. London: Gordon Fraser.

ICRC

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်တို့အတွက် ဝေခွဲရခက်စေသော ကိစ္စများ

Daniel Ratheiser and Sunil Kariyakarawena

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

အပေါ်ယံအားဖြင့် စစ်မှုထမ်း ဘဝနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်သုံးခြင်းကို ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်းကဲ့သို့ မြင်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သီလဖြူစင်ခြင်းကို အမြင့်ဆုံး၌ထားရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတွင် ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ တစ်ခုခုဖြင့် ရက်စက် ကြမ်းကြုတ်စွာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အားပေးထောက်ခံသည့် အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာကို မည်သည့်နေရာတွင်မျှ မတွေ့နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ရေးတို့သည် မလိုက်ဖက်သော အတွဲဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သီးခြားစရိုက်လက္ခဏာ၊ တန်ဖိုးနှင့် စံနှုန်း အဆင့်အတန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးနေစဉ် စစ်တပ်တွင် စစ်မှုထမ်းခြင်းသည် အချို့က စိတ်ကူးကြည့်ရန် ခက်ခဲကြောင်း တွေ့နိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဤဆောင်းပါးက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ရေးတို့အကြား ဤအများက လက်ခံထားသော စိတ်ကူးကို စိန်ခေါ်ထားပြီး ဤထင်ရှားပေါ်လွင်သော ဝေခွဲရခက်မှုကို ဖြေရှင်းထားပါသည်။ ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့တွင် ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများ ပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ သံဃာတော်များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မှုထမ်းများ၏ ပြောဆိုချက်များကိုလည်းကောင်း သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် 'ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်'နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံ အဆုံးအမဖြစ်သော အဟိංသ-ညှင်းပန်း နှိပ်စက်မှု မပြုခြင်း၊ ကမ္မ-ကံတရားနှင့် ကုသိုလ်(ကုသလ)အမှုများ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမကို စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒနှင့် တန်းတူသည်ဟုဆိုခြင်း၊ စစ်သည်တို့၏ တာဝန်နှင့် နိုင်ငံတော်က အကာအကွယ်ပေးရန်၊ စစ်မှုထမ်းခြင်း ကို 'သမ္မာအာဇီဝ' အဖြစ်ဆိုခြင်းနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတွင် ကံ၏ ပါဝင်နေမှုတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ထင်ရှားပြီး အဖြစ်များသော မှားယွင်းသည့် အယူအဆများကို ပိုမို နားလည်လွယ်စေရန် ကျွန်ုပ်တို့ ရှင်းလင်းပါမည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားပေါ် အခြေခံသော ရည်ညွှန်း ကိုးကားချက်အဖြစ် စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းကို ထိန်းကျောင်းပေးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်က စစ်သည်များအား မည်သည့် လမ်းညွှန်မှုပေးပြီး စစ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရာ၌ အသုံးချခြင်း အပါအဝင် စစ်ပွဲများတွင်

DOI: 10.4324/9781003439820-7
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေရေးကို ဦးတည်လုပ်ဆောင်ရာ၌ ၎င်းတို့ မည်သို့ပါဝင်နိုင်ပုံ အလာအလာ တို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ကောင်းမြတ်သည်များကို အကာအကွယ် ပေးရန် စည်းကမ်းကောင်းပြီး အကျင့်သီလကောင်းမွန်သော ကျွမ်းကျင်သည့်စစ်တပ်များအား ထိန်းသိမ်းထားရှိခြင်းအယူအဆကို ဗုဒ္ဓဘာသာက ထောက်ခံပါသည်။ အချိန်တိုင်းမှာပင် အခြားသူများ ဆင်းရဲဒုက္ခမရောက်စေရန် ရည်ရွယ်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ပိုမိုဆိုးရွားသောဆင်းရဲဒုက္ခများကိုပင် ကာကွယ်တားဆီးခြင်းအား အထိခိုက်ခံခြင်းမျိုး မည်သည့်အခါမျှ မဖြစ်စေရပါ။

နိဒါန်း

အပေါ်ယံအားဖြင့် စစ်မှုထမ်းဘဝနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်သုံးခြင်း[1]ကို ပြဒါးတစ်လမ်း သံတစ်လမ်းကဲ့သို့ မြင်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သီလဖြူစင်ခြင်းကို အမြင့်ဆုံး၌ ထားရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတွင် ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတစ်ခုခုဖြင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အားပေးထောက်ခံသည့် အထောက်အထား တစ်စုံတစ်ရာကို မည်သည့်နေရာတွင်မျှ မတွေ့နိုင်ပေ။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမ အားလုံးနှင့် ကျင့်သုံးမှု အားလုံးတို့သည် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများ၏ အကျိုးအတွက် အဟိသ (ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုမပြုခြင်း) အခြေခံသဘောတရားနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိပါသည်။

တာဝန်ထမ်းဆောင်ရာတွင် စစ်သည်များအားအသက်ဆုံးရှုံးစေခြင်းအပါအဝင် ခက်ခဲသော လုပ်ဆောင်မှုများကို အတင်းအကျပ်ခိုင်းစေနိုင်ပါသည်။ ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော စစ်တပ်များသည် ပို၍ပို၍ အထိခိုက်မခံနိုင်ဘဲ သတိထား လုပ်ဆောင်ရပြီး စည်းကမ်းကြီးကာ ဥပဒေများနှင့် ထိန်းကျောင်း ထားသော်လည်း ရက်စက်သောစစ်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်ဖြစ်ရပ်များကြောင့် ရံဖန်ရံခါ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအပေါ် မကောင်းမြင်မှု ရှိစေပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လူအများအနေဖြင့် စစ်တပ်အား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကျင့်သုံးခြင်းအတွက် 'မသွားရနယ်မြေ' အဖြစ်မြင်ကြပြီး အချို့သူများက စစ်မှုထမ်းခြင်းကို 'မှားယွင်းသောအသက်မွေးမှု' အဖြစ်ပင် ဆိုကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများအားလုံးတွင် စစ်တပ်များရှိသည့်အချက်ကိုထောက်ဆလျှင် ဤကွဲပြားခြားနားမှုများကို မည်သို့တည့်မတ်ပေးမည်နည်း သို့မဟုတ် ဤဝေခွဲမရမှုကို မည်သို့စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးမည်နည်း။

စစ်ပွဲ၊ ဘာသာရေး ယုံကြည်ချက်နှင့် သေခြင်းတရား၏ အဓိပ္ပာယ်တို့သည် အလွန်အခြေခံကျသည့် အဆင့်၌ ဆက်စပ်မှု ရှိနေပါသည်။ သေအံ့ဆဲဆဲဖြစ်နေသေ ၁စစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သော ထုံးတမ်းစဉ်လာများတွင် ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှာဖွေခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်တိုင် ဤပတ်ဝန်းကျင်ထဲတွင် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး စစ်ပွဲဟူသော အကြောင်းအရာနှင့် နီးနီးကပ်ကပ် ဆက်စပ်လာခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာက ဤလောကီ ဖြစ်တည်မှု (သံသရာ)အခြေအနေများတွင် စစ်ပွဲသည် ရှောင်လွှဲမရနိုင်အောင် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့်အခါ အလွန်စပ်ဆိုင်သော အခြေအနေတွင် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရခြင်းကို နားလည်အောင် လုပ်ရန်လိုသည်ဟု အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

စစ်ပွဲဟူသည် ပဝေသဏီကာလကတည်းကပင် အချို့သောအခြေခံမူများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများကို လိုက်နာခဲ့ရပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL)၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေကို ဘာသာရေးအမွေအနှစ်နှင့် အတွေးအခေါ် ဒဿနအစဉ်အလာများပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားပါသည်။ IHL သည် စစ်ပွဲများ မှန်ကန်မျှတမှု ရှိမရှိ (ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ် jus ad bellum) ဟူသောမေးခွန်းနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စစ်ပွဲတွင်းအပြုအမူ (ယုစ်အင်ဘဲလို jus in bello) ပေါ် အဓိကထားပါသည်။ ၎င်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အလေးထားစိုးရိမ်မှုတို့ကို ဟန်ချက်ညီစေခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို လျော့နည်းစေရန် ဖြစ်ပါသည်။ (Melzer 2019, 17-56)IHL သည် ကျွန်ုပ်တို့အား ဆင်ခြင်တုံတရားပေါ် အခြေခံသော ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်နှင့်အတူ စစ်မက်အခြေအနေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို နားလည်စေရန် ကြိုးပမ်းခြင်းအတွက် အထူးသဖြင့် အနှစ်သာရပြည့်ဝသော သရုပ်သကန် မြင်ကွင်း များကိုပေးပါသည်။ စစ်သည်အားလုံးသည် ဥပဒေအရ IHL နှင့်အညီလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် IHL ကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာရှုထောင့်မှကြည့်ပြီး တူညီသောအချက်များနှင့် ကွဲပြား ခြားနားသော လက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန်သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ ပါဠိအဋ္ဌကထာ တို့တွင်ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ သံဃာတော် များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းများ၏ ပြောဆိုချက်များကိုလည်းကောင်း သုံးသပ်ဆွဲယူခြင်းဖြင့် 'ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်စစ်သည်'၏ပဂေဠိပုစ္ဆာကို ပိုမိုနားလည်လွယ်စေရန် ကျွန်ုပ်တို့ ကြိုးစားမည်ဖြစ်ပြီး စစ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးရာ၌ အသုံးချခြင်းနည်းလမ်းအပါအဝင် စစ်ပွဲများတွင် ဆင်းရဲ ဒုက္ခလျော့နည်းစေရေးကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများက မည်သို့ပါဝင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပုံ အလားအလာတို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပါမည်။

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ လက်ရှိတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ယခင်တပ်ဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများထံမှ ပြန်ပြောင်း ဆင်ခြင်သုံးသပ်ချက်များနှင့်အတူ စစ်ပွဲ၏အစစ်အမှန်အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက် သည့် ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများက ဘာသာရေးအရ လမ်းညွှန်မှုနှင့် စစ်ရေးဆောင်ရွက်မှုများ အကြား ကွာဟမှုများကို ပေါင်းကူးပေးရန်အတွက် အသုံးဝင်သော ထိုးထွင်းအမြင်ကိုပေးပါသည်။

ဤဆောင်းပါးက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ရေးအကြား လှည့်စားတတ်သည့် သဟဇာတမဖြစ် ခြင်းသည် အဟိ်သ(မညှင်းပန်းမနှိပ်စက်ခြင်း)၊ ကံနှင့် ကုသိုလ်အမှုဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆ များကို နားလည်သဘောပေါက်မှုလွဲမှားခြင်းနှင့် အကာအကွယ်ပေးရန် စစ်သည်၏တာဝန်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်းတို့မှ အရင်းခံသည်ဆိုသောအချက်ကို ထောက်ခံထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် ထိခိုက်စေရန်ရည်ရွယ်သည့် အခြားသော မည်သည့်အပြုအမူ အတွက်မဆို နေရာမရှိသော်လည်း ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာရှိသောရည်ရွယ်ချက်များအတွက် စစ်အင် အားအသုံးပြုခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ ထည့်မတွက်ဘဲမထားပေ။ ဗုဒ္ဓစာပေကျမ်းဂန်တို့တွင် ကောင်းမြတ်သည်တို့ကိုအကာအကွယ်ပေးရန် စည်းကမ်းကောင်းပြီး ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်း သော ကျွမ်းကျင်သည့်စစ်တပ်များအား ထိန်းသိမ်းထားရှိခြင်းအယူအဆကို ထောက်ခံပါသည်။ အချိန်တိုင်းမှာပင် အခြားသူများကို ဆင်းရဲဒုက္ခမရောက်စေရန် ရည်ရွယ်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ပိုမိုဆိုးရွားသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကိုပင် ကာကွယ်တားဆီးခြင်းအား အထိခိုက်ခံခြင်းမျိုး မည်သည့်

အခါမျှ မဖြစ်စေရပါ။

အဟိသတရား

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းတို့တွင် မတူကွဲပြားမှုများစွာရှိသော်လည်း အစဉ် အလာအားလုံးမှာ အကျင့်သီလဆောက်ရာတွင် တူညီကြပါသည်။ သီလအကျင့်တရားသည် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားတွင်ပါသော (သီလမဂ္ဂင်၊ သမာဓိမဂ္ဂင်၊ ပညာမဂ္ဂင်) အစိတ်အပိုင်း သုံးပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး နှိပ်စက်ညှင်းပန်းခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဟူသည့် အဓိက စေ့ဆော်မှုနှင့်အတူ ကိုယ်တိုင်စောင့်စည်းထိန်းသိမ်းခြင်းကျင့်ဝတ်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် သီလအကျင့်တရားသည် အကျိုးတရားကိုဖြစ်စေပြီး ကံ (စာပေ အလို 'လုပ်ဆောင်မှု')နှင့်အတူ ငုပ်နေသောအင်အားပါဝင်သည့် အနာဂတ်စေတနာ[၃]အပေါ်လွှမ်းမိုး ခြင်းအကျိုးဆက်ဖြင့် ပြုလုပ်သူ၏စိတ်တွင် အမှတ်အသား ကျန်ရှိစေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့် သီလကို လုပ်ရပ်တစ်ခုသည် မိမိ သို့မဟုတ် အခြားသူများအပေါ် ထိခိုက်နှိုင်ခြေ ရှိ/မရှိဆိုသည့် အချက်အား ပြုလုပ်သူ၏စေတနာကို ချင့်တွက်ခြင်းဖြင့် ထိုသူ၏လုပ်ဆောင်မှုများကို အကဲဖြတ်သည့် အကျင့်သိက္ခာနှင့်အတူ ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် အဓိကထိန်းချုပ်ပါသည်။ ထိခိုက်စေသော လုပ်ဆောင်မှုရလဒ်ဖြစ်စေသည့် မကောင်းသော အကုသိုလ်စိတ်အခြေအနေ ဖြစ်သောကြောင့် သူတော်ကောင်းတရားများ ပျိုးထောင်ခြင်းအပေါ် များစွာအလေးအနက်ထားပါသည်။

ကမ္မတရားတော်က တစ်စုံတစ်ဦး၏ စေတနာရည်ရွယ်ချက်ပါသောအလုပ်များဖြင့် ထိုသူ၏အနာဂတ်ကို ပုံဖော်နေသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ရှင်းပြထားပါသည်။ (ကာယကံဖြစ်စေ၊ ဝစီကံဖြစ်စေ၊ မနောကံဖြစ်စေ) ပြုလုပ်သောကံတွင် တကယ့်အပြုအမူနှင့် ထိုအပြုအမူ၏ နောက်ကွယ်ရှိ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာဟူသော အစိတ်အပိုင်းနှစ်ခုပါဝင်ပါသည်။ ပြုလုပ်သော ကံများ၏နောက်ကွယ်ရှိ စိတ်ဓာတ်ရေးရာလှုံ့ဆော်မှုများက 'ကံမျိုးစေ့များ' ကိုချပေးပြီး နောက်ဆုံးတွင် 'ကံအသီးအပွင့်များ' အဖြစ် အဆုံးသတ်သွားစေမည့် လှုပ်ရှားမှုအစဉ်ကို ဖြစ်စေပါသည်။[၄] ပုံဖော်ရလျှင် ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ မတော်တဆထိခိုက်မှုဖြစ်စေခြင်းက အကုသိုလ်ကံဆိုးကျိုးများကို မပေးနိုင်သော်လည်း သက်ရှိသတ္တဝါတစ်ဦးကို တမင်တကာ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထိခိုက်စေခြင်းသည် နောင်အနာဂတ်တွင် ဆိုးကျိုးရလဒ်များအဖြစ် သဘာဝအလျောက် ရင့်မှည့်လာမည့်မျိုးစေ့များကို ချပေးပါမည်။[၅] သို့သော် ကံတစ်ခုတည်းကိုသာ ပုံပြီး ယုံကြည်ခြင်းသည်လည်း ကံနှင့်ပတ်သက်သောအယူအဆကို မှားယွင်းစွာ နားလည်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ လက်ရှိတွေ့ကြုံရသော နာကျင်မှုဝေဒနာနှင့် ပျော်ရွှင်မှုသုခတို့သည် ခန္ဓာကိုယ် တွင်းရှိ ဇီဝဆိုင်ရာအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကဲ့သို့သော အခြားအကြောင်းရင်းများ ကြားထဲမှ အတိတ်ကံနှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကံတို့၏ အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပါသည်။ (Sn. 36 . 21) ဤအချက်က မိမိ၏ လွတ်လပ်သောသဘောဆန္ဒအတိုင်း ကောင်းမွန်သောစေတနာဖြင့်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် အတိတ်ကံ လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ကံမျိုးစေ့များမှ ကံအကျိုးပေး သီးပွင့်မလာမီ ဆင်းရဲဒုက္ခအဆုံးသတ်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ၊ စေတယိတ္တာ ကမ္မံ ကရောတိ - ကာယေန၊ ဝါစာယ၊ မနသာ - 'ရဟန်းတို့ စေတနာကို ကံဟု ငါခေါ်သည်။ စေတနာနှင့်တကွ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတို့ကို ပြုသည်။' (An.6.63)

ဗုဒ္ဓက 'စေတနာသည်ကံ' ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ထိုစေတနာသည် ကံအထုပ်အထည်စုဆောင်းမှုနှင့် လူဆင်းရဲဒုက္ခများ၏ အဓိကအကြောင်းရင်းအဖြစ် စိတ်အတွင်း၌ဖြစ်စေလိုသည့်အရာကို ရည်ရွယ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဟု ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ စေတနာ[6]သည် စေတသိက်တရားဖြစ်ပြီး ၎င်းက စိတ်ကို တိကျသည့်ရည်ရွယ်ချက်ပန်းတိုင်တစ်ခုဆီသို့ သီးခြားလမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြင့် တိုက်တွန်းပါသည်။ စေတနာသည် ၎င်း၏အကျင့်သီလအကောင်းအဆိုးခွဲခြားမှုကို ၎င်းနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲဖြစ်လာသော မူလတရား(အရင်းအမြစ်များ)ဟုခေါ်သော စေတသိက်များမှတဆင့် ရရှိပါသည် 'ရဟန်းတို့ အကုသိုလ်ဖြစ်သော မူလတရားသုံးပါးရှိသည်။ အဘယ်သုံးပါးနည်း။ လောဘသည် အကုသိုလ်ဖြစ်သော မူလတရားတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဒေါသသည် အကုသိုလ်ဖြစ်သော မူလတရားတစ်ခုဖြစ်ကာ မောဟသည် အကုသိုလ်ဖြစ်သောမူလတရားတစ်ခုဖြစ်သည်။' (မူလသုတ်၊ An. 3. 69)

မိမိပြုသောကံသည် အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်သည့်အတွက် ကုသိုလ်ကံကိုပြုရပေမည်။ ကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခကိုဖြစ်စေနိုင်သောအပြုအမူမျိုးကို ရှောင်ရှားသည်။ လူတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများကို အကျင့်သီလပိုင်းအရအကဲဖြတ်ရာတွင်သုံးစွဲသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အသုံးအနှုန်းဝေါဟာရမှာ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်ဖြစ်ပါသည်။ အကုသိုလ်လုပ်ရပ်များသည် အကုသိုလ်မူလသုံးပါး (အဆိပ်သုံးမျိုးဟုလည်း သိကြသည်) ဆိုလိုသည်မှာ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ပေါ်တွင်အခြေခံနေသည်ဟုရှုမြင်သည်ဖြစ်ရာ ထိုလုပ်ရပ်များကြောင့် မကောင်းသောကံအကျိုးဆက်ရလဒ်များကို ဖြစ်စေပါသည်။ ကုသိုလ်အလုပ်သည် လျှဒါန်းပေးကမ်းလိုခြင်း။ ငြိတွယ်မှု မရှိခြင်း (အလောဘ)၊ မေတ္တာ အကြင်နာ။ မုန်းတီးမှုမရှိခြင်း (အဒေါသ)နှင့် အသိဉာဏ်ပညာ။ မောဟကင်းခြင်း (အမောဟ) ဟူသော ကုသိုလ် မူလသုံးပါးအပေါ် အခြေခံနေသည်ဟုရှုမြင်သောကြောင့် ကောင်းမွန်သောကံအကျိုးတရားရလဒ်များကိုယူဆောင်ပါသည်။

ဥပဒေချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့် ဥပဒေအရအပြစ်ပေးခံရသည့် အကျိုးဆက်ရလဒ် ခံစားရခြင်းနှင့်အလားတူစွာပင် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေရန် ပြုလုပ်သည့်စေတနာသည် မကောင်းသောကံ၏အကျိုးဆက်များရှိသော်လည်း ယင်းတို့ကို အပြစ်ဒဏ်များအဖြစ် မရှုမြင်ဘဲ သဘာဝအတိုင်း ကံစီမံရာရလဒ်များအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပို၍ပင်ကျယ်ပြန့်သော အမြင်ရှိပြီး မနောကံအားလုံးနှင့် ဝစီကံအားလုံးတို့တွင် ကံအကျိုးဆက်များရှိသည်ဆိုသည့် အချက်မှာ မှားယွင်းနိုင်ခြင်းမရှိဆုံးသော အမြင်မတူမှုဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအချက်သည် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုအားလုံးက နောက်ဆုံးတွင် ၎င်းတို့၏မူလဘူတကို သယ်ဆောင်ပြီး ဝစီကံဖြင့် သို့မဟုတ် ကာယကံဖြင့် အခြားသူများအပေါ်ဖြစ်စေသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ဆဲအဆင့်ကို ဦးတည်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် တယူသန်မစွဲသည့် ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းကို လိုက်နာလျက် မူလတရားများနှင့် ဖြစ်လာနိုင်သောပြုလုပ်မှုတို့၏ ကံအကျိုးဆက်များကို သတိထားချိန်ဆပြီး အခြေအနေတစ်ခုချင်းပေါ်မူတည်ကာ မှန်ရာကုသိုလ်အမှုကိုလုပ်ရန် တစ်ဦးချင်းစီကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပညတ်တော်ဟူ၍ မရှိသော်လည်း သီလတရားနှင့် ပြုလုပ်မှုကို လမ်းညွှန်ပေးရန်ရည်ရွယ်သည့် အခြေခံသဘောတရားများရှိပြီး မိမိနှင့် အခြားသူများကို ထိခိုက်စေခြင်းမှ ရှောင်ရှားရန် နည်းလမ်းများကိုပေးပါသည်။ သို့သော်လည်း ထူးခြားသော အခြေအနေများအောက်တွင် သီလချိုးဖောက်မှုအတွက်လည်း လက်ခံစဉ်းစားပေးပါသည်။ ငါးပါးသီလ (ပဉ္စသီလသည် သတ္တဝါတို့၏အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ လိင်မှုကိစ္စ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ လိမ်လည်ခြင်းနှင့် မူးယစ်စေတတ်သောအရာများကိုသုံးစွဲခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ရန် ကတိကဝတ်ပြုခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

ဤငါးပါးသီလ၏အခြေခံမှာ အဟိංသဖြစ်ပါသည်။ အဟိංသတရားသည် ဓမ္မလမ်းကို လျှောက်လှမ်း ရာတွင် ပထမဆုံးခြေလှမ်းဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်မူလအဆိပ်သုံးပါးမှ လွတ်မြောက်ရန် လက်တွေ့လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ အဟိංသဟူသောစကားလုံးကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် 'အကြမ်းမဖက်ခြင်း' (non-violence)နှင့် (ဟိංသကို 'အကြမ်းဖက်ခြင်း'violence)ဟု အယူအဆလွဲမှားစရာကောင်းအောင် ဘာသာပြန်ဆိုကြလေ့ရှိသော်လည်း အဟိංသ၏ စစ်မှန်သောအဓိပ္ပါယ်မှာ သက်ရှိသတ္တဝါတစ်စုံတစ်ဦးကို မနောက်၊ ဝစီကံ သို့မဟုတ် ကာယကံအမှုတို့ဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိထိခိုက်စေခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Jenkins 2011) 'နာကျင်အောင်မပြုခြင်း' (non-harming) ဟူသည့် ဝေါဟာရသည် သက်ရှိသတ္တဝါ အားလုံးနှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိသောဆက်ဆံရေးကို ကောင်းစွာဆွဲဆောင်ထားပြီး ထိခိုက်စေသည့်မည်သည့်အမှုမဆို မိမိကိုယ်ကိုလည်းထိခိုက်စေပါသည်။ ထိခိုက်စေသော အကုသိုလ်စေတနာများကို လက်သင့်ခံပုန်းခိုခွင့်ပေးခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာက ချိုးနှိမ်နိုင်ရန်ကြိုးစားနေသည့် အလွန်သိမြင်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော အခြေအနေများကို အားပေးမြှင့်တင်ပြီး ဤနည်းလမ်းဖြင့် မိမိ ကိုယ်တိုင်ကိုလည်း တိုက်ရိုက်ထိခိုက်စေပါသည်။

အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရ 'violence' (အကြမ်းဖက်ခြင်း)နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆဖြစ်သည့် ဟိංသ/အဟိංသတို့ကိုပေါင်းစပ်သည့်အခါ အခြေခံအကျဆုံး ပြဿနာတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ဟိංသနှင့်အဟိංသတို့၏ အဓိပ္ပါယ်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင်ရှိသော violence အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုမရှိခြင်းဟူသောအယူအဆတို့နှင့်? အခြေခံအားဖြင့်ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ Oxford Dictionary (Lexico 2021) အောက်စ်ဖို့ဒ်အဘိဓာန်အလိုအရ 'violence' ဟူ သည် တစ်စုံတစ်ဦး သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ခုကို ထိခိုက်စေရန်၊ ပျက်စီးစေရန် သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကာယကံအားဖြင့်ပါဝင်သည့် အပြုအမူအဖြစ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။[၈]

သာမန်အားဖြင့် violence အကြမ်းဖက်ခြင်းဟူသောစကားကို တိတိကျကျမဟုတ်ဘဲ မိမိဆိုင်ရာရှုထောင့်မှ သတ်မှတ်ကြသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်အရ ရည်မှန်းချက်များကို ရှေးရှုခြင်းအပါအဝင် ကြည့်ရှုသူ၏ အမြင်တွင် လက်ခံနိုင်ဖွယ်မရှိသော ကာယကံမြောက်အင်အားအသုံးပြုခြင်းဟု ဆိုနိုင်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အပြစ်တင်ခြင်းယေဘုယျသဘော ပါဝင်ပါသည်။ (ဟိංသ၊ အဟိංသနှင့် အခြေခံအားဖြင့် ကွာခြားသော အခြားအချက်တစ်ခုမှာ ဟိංသ၊ အဟိංသသည် လူသားချင်းထက် ကျော်လွန်ကာ အခြားသက်ရှိသတ္တဝါများအပေါ်တွင်လည်း အကျုံးဝင်သလို ဝစီကံနှင့် မနောကံအားဖြင့်ကျူးလွန်ခြင်းလည်းအကျုံးဝင်ပါသည်။) အချို့သူများက လူမဆန်သောထိခိုက်ဒဏ်ရာ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်စေနိုင်သည့် တက်ကြွသောကာကွယ်မှုကို ဤအဓိပ္ပါယ်တွင် ထည့်သွင်းယူနိုင်ပြီး ဤအချက်က ကြည့်ရှုသူ၏ အမြင်ပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ဒဏ်ရာအနာတရ ဖြစ်စေခြင်းဟူသော နောက်ဆုံးရလဒ်ကို

ကြည့်သောအခါ ဤသို့ဖြစ်စေခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာကို နားမလည်ဘဲ ဟီသဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ ကရုဏာသက်သက်ဖြင့် လုပ်သောအလုပ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ထိခိုက်မှုနည်းစေရန် ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေသည့် ပြင်းထန်သော ကာယကံအမှုတစ်ခုကို ရွေးချယ်လိုက်ရခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အကြမ်းဖက်ခြင်း(violence)နှင့် ဟီသတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုသည် သိမ်မွေ့သော ကွဲပြားမှုထက်ပိုပြီး ပဋိပက္ခ အခြေအနေများအား ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုများကို သိရှိနားလည်မှုအပေါ် ပြတ်ပြတ်သားသား သက်ရောက်မှုရှိပါသည်။[၉] ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းအတွက် မှန်ကန်မှုတကြောင်း အကြောင်းပြချက်များကို လူအများက ရှာဖွေခဲ့ကြပြီး အပြင်ပန်းအားဖြင့်တွေ့ရှိခဲ့ကြသော်လည်း ထိုရှာဖွေတွေ့ရှိမှုများသည် မည်သည့်အခါကမျှ ဟီသ၊ အဟီသ နောက်ခံအခြေအနေအတွင်းမှ အကြောင်းပြချက်များမဟုတ်ကြောင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေလိုသော စေတနာအရင်းခံသည့် ပြုလုပ်မှုတစ်ခုခု၏ အကြောင်းပြချက်များမဟုတ်ကြောင်းကို နားလည်ရန်အရေးကြီးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအသုံးအနှုန်းတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ကြောင်း ပြသရန်ကြိုးစားခြင်းသည် ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အဓိပ္ပာယ်မဲ့သော ကြိုးပမ်းမှုဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များသည် အနှစ်သာရအားဖြင့် လက်တွေ့ကျသည့် အပြင် ကာယကံမြောက်အင်အားသုံးရန် မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရနိုင်သော အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရခြင်းကဲ့သို့ ခက်ခဲသောအခြေအနေများအောက်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရခြင်း၏ နက်နဲရှုပ်ထွေးမှုကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ စေတနာရည်ရွယ်ချက်မပါခဲ့သည့်တိုင် မည်သည့် အခြေအနေများအောက်တွင် အခြားသူများကို ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေနိုင်သည့် အလားအလာရှိသော အပြင်းအထန် ကာယကံမြောက် အင်အားအသုံးပြုမည်နည်းဟု လူတိုင်းနီးပါး ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ မေးခွန်းထုတ်ကြည့်လျှင် ဥပမာ ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ချစ်ခင်ရသော သူတို့ကို အကာအကွယ်ပေးရသည့် အခါများကဲ့သို့သော သီးခြားအခြေအနေများတွင် ထိုသို့ဖြစ်ပွားနိုင်သည်ကို မှန်းဆကြည့်နိုင်ပါသည်။

မည်သည့်သက်ရှိသတ္တဝါကိုမဆို သတ်ဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း သိက္ခာပုဒ်သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် အမြဲကျင့်သုံး ဆောက်တည်ရမည့် သီလသိက္ခာပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း လူသားတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ဘဝသက်တမ်းအတွင်း သေးငယ်လှသော တိရစ္ဆာန်လေးများအား သေကြေပျက်စီးမှုကိုဖြစ်စေသောကြောင့် မည်သူမျှ အပြည့်အဝလိုက်နာနိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ဓမ္မအစဉ်အလာတွင် အကြင်သူသည် အလုပ်တာဝန်ဝတ္တရားများကြောင့် ဒဏ်ရာအနာတရကိုဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်တွေ့ရှိရပါသည်။ လယ်ယာမြေအလုပ်ကိုလုပ်ကိုင်ကြသည့်အခါ သေးငယ်သော တိရစ္ဆာန်လေးများထိခိုက်ကြရသော်လည်း ဤသို့ဖြစ်စေရန် လယ်သမားများတွင် ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏အလုပ်တာဝန်ကိုလုပ်ဆောင်နေစဉ် ဖြစ်ပွားသွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။[၁၀] ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းကိုလုပ်ကိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအလုပ်တာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အဟီသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တွင် ရပ်တည်ခြင်းဟု ပင်ကိုယ်အားဖြင့် မယူဆပါ။[၁၁]

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အဟိංသသည် စည်းမျဉ်းဥပဒေသမဟုတ်သော်လည်း အခြေခံသဘောတရား ဖြစ်ပါသည်။ စည်းမျဉ်းဥပဒေသများနှင့် အခြေခံမူသဘောတရားများ နှစ်ခုစလုံးသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုလမ်းညွှန်ပေးသော ထည့်သွင်းစဉ်းစားရသည့်အချက်များဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံမူသဘောတရားသည် လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးသက်ရောက်သည့် အခြေခံကျသောယုံကြည်မှုဖြစ်ပါသည်။ အခြေခံမူသဘောတရားများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်း၊ မှန်ကန်သောလမ်းကြောင်းသို့ဦးတည်ရန် အချက်ပြလမ်းညွှန်ပေးခြင်း၊ ကောင်းမွန်မှန်ကန်ပုံရသောနည်းလမ်းဖြင့်လုပ်ဆောင်ရန် အတွင်းသန္ဌာန်အားဖြင့် စေ့ဆော်မှုပေးခြင်းတို့အတွက် အခွင့်အရေးပေးပါသည်။ တင်းကျပ်သောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများသည် နားလည်ရန်၊ အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေရန် လွယ်ကူသော်လည်း ထူးခြားသောအခြေအနေများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်မရှိချေ။ ယင်းအစား အခြေခံမူသဘောတရားများအတွက် ခြွင်းချက်များပြုလုပ်နိုင်သည့်အချက်ကို အပြည့်အဝသိရှိထားသော်လည်း ၎င်းတို့ကိုလိုက်နာရန် စဉ်ဆက်မပြတ်ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုကျင့်သုံးနိုင်ရန် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုကို ပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကပိုမို၍မသိမသာကွဲပြားသော၊ စစ်ပွဲအတွင်းပျံ့နှံ့လျက်ရှိသော ရှုပ်ထွေးသည့်ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအခြေအနေများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာထင်ဟပ်သည့်အခြေအနေပေါ်မူတည်သော လုပ်ဆောင်မှုကို ခွင့်ပြုပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ စစ်ပွဲနှင့် နိုင်ငံတော်

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒနှင့်တူညီသည်ဟု မကြာခဏဆိုကြပါသည်။ 'ဤယုံကြည်မှုအရ စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများသည် လက်ခံနိုင်ဖွယ်မရှိသည့်အပြင် အငြင်းပွားမှုများ အားလုံးကို ငြိမ်းချမ်းသောနည်းလမ်းများဖြင့် ဖြေရှင်းသင့်ပါသည်။' (Oxford Reference 2021) စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒသည် အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ (Absolute pacifism) မှသည် ခြွင်းချက်သဘောဆောင်သော သီးသန့်စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒအထိ (conditional and selective pacifism) ကျယ်ပြန့်သောနယ်ပယ်တစ်ခုလုံး အကျုံးဝင်ပါသည်။ (အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ Absolute pacifism ဟူသည် စစ်ရေးအရကာကွယ်ခြင်းအတွက်ပင်လျှင် လူ့အသက်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် မည်သို့မျှတရားမျှတမှန်ကန်နိုင်ရန် အကြောင်းမရှိဆိုသည့် ယုံကြည်မှုဖြစ်ပါသည်။) (ခြွင်းချက်သဘောဆောင်သော သီးသန့်စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ conditional and selective pacifism သည် စစ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်အား မကောင်းမှုအကုသိုလ်နည်းပါးသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည့် အချို့သောအခြေအနေများရှိသည်ဆိုသည့်အချက်ကို လက်ခံပါသည်။) ပါဠိအဋ္ဌကထာကျမ်းစာများတွင်တွေ့ရသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် လိုအပ်ပါက စစ်ရေးနည်းလမ်းများဖြင့် တိုင်းပြည်အားကာကွယ်ရန်ကိုပင် ခွင့်မပြုနိုင်သည့် အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒနှင့် ဧကန်မုချတူညီမှုမရှိပေ။

အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒီဖြစ်ရန် 'စစ်မှန်သောဗုဒ္ဓဘာသာ' အား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် အနောက်တိုင်းအယူအဆ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူချက်ဖြစ်ပြီး[၁၂]

ယင်းအချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းနှင့်သာမက ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများနှင့်ပါ စောဒကတက်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်တွင် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာလားရာသစ်များတွေ့ရှိခြင်းနှင့် ပေါ်ထွက်လာသောကျင့်သုံးမှုတို့မှအချက်အချို့သည် စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ၏ ပုံစံမျိုးစုံနှင့် တစ်သဘောတည်း ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ယေဘုယျလမ်းညွှန်မူသဘောတရားအဖြစ် ယူလျှင် စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်နှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည်ပဋိပက္ခအခြေအနေများအတွက်အချိန်တိုင်းတွင်မထိခိုက်စေသောဖြေရှင်းနည်းများရှာဖွေခြင်းကို ခွင့်ပြုထားပြီး လူသားတို့၏အသက်ပေါ်တွင်အဓိကထားသော ကျဉ်းမြောင်းသည့် အမြင်အား အခြားသောသက်ရှိဘဝမျိုးစုံကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းအထိပင် ကျယ်ပြန့်စေပါသည်။

ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် နိုင်ငံတော်နှင့် သံဃာတော်တို့ နီးနီးကပ်ကပ်နီးစပ်မှုရှိခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံဗုဒ္ဓဘာသာက အကြမ်းဖက်ခြင်းကို သွယ်ဝိုက်၍ထောက်ခံအားပေးနေသည်ဟူသောအမြင်ကို ဖြစ်စေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒနှင့် တထပ်တည်းပေါင်းစည်းကြည့်မြင်သည့် လေ့လာသူများအတွက် သံဃာများထံမှ စစ်တပ်ကို အားပေးထောက်ခံသည့် သဘောထားအသံများကို သူတော်ကောင်းယောင်ဆောင်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ လူအမှားလူအားနည်းချက်များကို ထင်ဟပ်ခြင်းအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရန်လွယ်ကူပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သံဃာသည် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ အထောက်အပံ့ကြည်ညိုမှုကို ပိုမိုရရှိစေရေးအတွက် မျက်နှာသာပေးမှုရရန်ကြိုးစားနေသည်ဟု မကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်နှင့် အကျင့်ပျက်ခြစားခြင်းတို့ကို ၎င်းတို့က ရှုမြင်ကြပါ သည်။[၁၃]

စစ်ပွဲများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သောသမိုင်းကြောင်းနှင့် စစ်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်မှန်လျှင် မည်သည့်ပုံစံကိုမဆိုဆန့်ကျင်သည်ဟုရပ်တည်သော အကောင်းဆုံးစံနမူနာပြဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကို ချိန်ညှိရန်ကြိုးစားသည့်အခါ အဘယ့်ကြောင့် ဗုဒ္ဓက နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအား ဟောကြားသည့် ၎င်း၏ တရားဒေသနာများတွင် စစ်ပွဲကိုစွန့်လွှတ်ရန် မည်သည့်အခါကမျှအကြံမပေးခဲ့ခြင်းကိုရှင်းလင်းရန် အချို့က မဟာလက်တွေ့ပဓာနနိုင်ငံရေးဟုစွပ်စွဲကြပါသည်။ နိုင်ငံကို စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့်ကာကွယ်ရန် တောင်းဆိုခြင်းများကဲ့သို့သော ၎င်းတို့သဘောမတူနိုင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ဖော်ပြချက်အစစ်အမှန်မဟုတ်ဘဲနှင့် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ဖော်ပြချက် အမှားအယွင်းများအဖြစ် လူသိရှင်ကြားစွပ်စွဲရှုတ်ချခြင်းဖြင့်[၁၄] ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အသိုင်းအဝိုင်းများကို ဂုဏ်သရေဖျက်သိက္ခာချနေစဉ် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်အယူအဆကို အလေးအမြတ်ပြုဂုဏ်တင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အခြားသောလူအဖွဲ့အစည်းများကဲ့သို့ပင် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းသည်လည်း လူသားတို့၏အမှားနှင့် အားနည်းချက်များမကင်းသော်လည်း အပြင်ပိုင်းလုပ်ရပ်များအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်သက်သက်ဖြင့် မကောင်းသောအကုသိုလ် စိတ်စေတနာအကြောင်းတရားအဖြစ်မှတ်ယူသည့်အခါ တစ်စုံတစ်ယောက်အနေဖြင့် သတိထားရန်လိုအပ်ပါသည်။

အင်အားကြီးမားသော ကာယကံအမှုသက်သက်သည် ကုသိုလ်လည်းမဟုတ် အကုသိုလ်လည်းမဟုတ်ချေ။ ကိုယ်ကျင့်သီလ၏အရည်အသွေးဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကို ပေးသည်မှာ ပြုလုပ်မှု၏အရင်းခံဖြစ်သော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ လူတို့သည် ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ကာကွယ်ရန် အခွင့်ရှိသည်ဆိုလျှင် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက ၎င်းကိုယ်၎င်း

ကာကွယ်သည့်အခါ အကြမ်းဖက်ခြင်းဟု အဘယ့်ကြောင့်ခေါ်သနည်းဟု မေးနိုင်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ဘိက္ခုဗောဓိက သမိုင်းဆိုင်ရာရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ထားပါသည် -

> ဗုဒ္ဓ၏အခြေခံမူသဘောတရားများပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ထိုသဘောတရားတို့ကို အတိုင်းအတာကြီးကြီးမားမားချဲ့ကားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း တရားမျှတသောထိုးစစ်သို့မဟုတ် ကျူးကျော်ရန်စတိုက်ခိုက်သောစစ်ပွဲအယူအဆကို မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ မှန်ကန်မျှတကြောင်းပြသနိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ်မယူဆပါ။ အငြင်းပွားနိုင်သော၊ အငြင်းပွားခဲ့နိုင်သော၊ အငြင်းပွားခဲ့ပြီးသော ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းတလျှောက်တွင် ကျင့်သုံးခဲ့ကြသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုမှာ ခုခံကာကွယ်ရသောစစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် တရားမျှတမှန်ကန်သည်ဆိုသောအချက်ဖြစ်ပြီး တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအားလုံးနီးပါးသည် ဤသို့သောစစ်ပွဲမျိုးများတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့ရသည်ဆိုသည့်အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ (ဘိက္ခုဗောဓိ - Bhikkhu Bohdi in Wrght 2020)

ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းကိုရေးသားပြုစုရာတွင် စစ်ပွဲများကို အခြားသူများ၏ မတရားသော လုပ်ဆောင်မှုကို လိုအပ်သောတုံ့ပြန်မှုများအဖြစ် ထူးထူးခြားခြားရှင်းပြထားပြီး တရားမျှတသောအုပ်စိုးသူမင်းများဘက်မှ ကရုဏာထားသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ကို အလေးအနက်ထားခြင်းဖြင့်ရှင်းပြထားပါသည်။ မပေးသောအရာကို မယူရဟူသော (အဒိန္နာဒါန) သီလသိက္ခာပုဒ်အရ စစ်ပွဲများကို အောင်နိုင်ခြင်းသည် အခက်အခဲစင်စစ်ဖြစ်ပါမည်။ သို့သော် ခုခံကာကွယ်ရသောစစ်ပွဲတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည်များနှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အခြေအတင် ဆွေးနွေးရခြင်းသည် ပိုမိုရှုပ်ထွေးပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ခုခံကာကွယ်မှုကိုပြုလုပ်ရန်နှင့် ပိုမိုပေါ်ပေါက်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် အစပျိုးတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုကို လိုအပ်လာသည့်အခြေအနေများအား မှန်းဆကြည့်နိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် (အခြားသော တရားဓမ္မအစဉ်အလာများတွင်ကဲ့သို့) စစ်မက်ကို အန္တရာယ်များသောဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းအဖြစ် မှတ်ယူပြီး ၎င်း၏အကျိုးဆက်များကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန် အလွန်ခက်ခဲပါသည်။ (ဝူ - Wu 2019)

သမိုင်းတလျှောက်ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်စစ်ပွဲများတွင်ပါဝင်ခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ သာဓကအတော်များများအပေါ် တစ်စုံတစ်ဦး၏ရပ်တည်ချက်ကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားလျှင် ဘာသာရေးသည် မျိုးနွယ်စုကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာနှင့် မကြာခဏ ပြင်းပြင်းထန်ထန် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ထပ်နေလေ့ရှိသော ပဋိပက္ခအတွင်းရှိ အကြောင်းရင်းများစွာထဲမှ တစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။

လေ့လာသူများက 'ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်ပွဲ' အကြောင်း မကြာခဏပြောကြသည့်အခါယင်းမှာ ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သော အုပ်စုတစ်ခုက ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အဖြစ် ဖော်ပြကြသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ မွန်မြတ်သောကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိသည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း၌ပင် သမိုင်းတလျှောက် အလွန်ထင်ရှားသောလူသားတို့၏ အမှားအယွင်းပြစ်ချက်များကို အလားတူအတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ တွေ့ရှိရပါသည်။ အဓိကဘာသာကြီးများအားလုံးတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းအပေါ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာတားမြစ်ချက်များပါဝင်သော်လည်း ဤဘာသာကြီးများအားလုံးတွင် မကောင်းသောအကုသိုလ်လုပ်ရပ်များကို ဘာသာရေးအရ တရားမျှတမှန်ကန်ကြောင်း အကြောင်းပြချက် များပေးကာ ကျူးလွန်ကြသော ဘာသာဝင်များ

ရှိကြပါသည်။ ကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုတစ်ခုကို သဘောတူလက်ခံရုံမျှလက်ခံခြင်းနှင့် ထိုကိုးကွယ် ယုံကြည်မှုနှင့်အညီ အမှန်တကယ်လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းတို့အကြားတွင် အကြီးအကျယ် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အတွေးအခေါ်ပညာရှင်များက အကြိမ်ကြိမ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်သည်ဆိုရုံမျှဖြင့် ထိုသူ၏လုပ်ရပ်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုကိုယ်စားပြုသူဟု မဆိုလိုပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူ သဘောတရားများအရ ဘဝကိုနေထိုင်ရန်အတွက် အကျင့်သီလစောင့်ထိန်းမှုကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အမြဲထာဝရ ပျိုးထောင်နေရပါမည်။

လူသားမျိုးနွယ်၏သမိုင်းတစ်လျှောက် စဉ်ဆက်မပြတ် လူတို့၏ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ကြောင့် ဆိုလိုသည်မှာ အဆိပ်သုံးမျိုးတို့ကြောင့် ရေရှည်ဖြစ်ပွားသည့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအခြေအနေ၊ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုက အကြမ်းဖက်မှုကိုဖြစ်စေပြီး စစ်ပွဲတစ်ခုပြီးဆုံးခြင်းက အခြားစစ်ပွဲများဖြစ်စေရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့၏ သာမန်လောကီဘဝ ဟူသောသံသရာ၏ ခွဲခြားမရနိုင်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်မှာ ပေါ်လွင်ပါသည်။ သံသရာသည် အမြဲတမ်းဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ပြည့်နှက်နေမည်ဖြစ်ရာ ယင်းမှာ သစ္စာလေးပါးတွင် ပထမဦးဆုံး မြင့်မြတ်သောသစ္စာတရား ဖြစ်ပါသည်။

စစ်ပွဲသည် ဗုဒ္ဓသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်ကာလတွင်လည်း သာမန်ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်ကိစ္စဖြစ်ခဲ့ပြီး ဘုရားဟောသုတ္တန်ဒေသနာများထဲ၌ စစ်ပွဲသည် ထပ်တလဲလဲပါဝင်သော အကြောင်းအရာတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ 'စစ်ရေးနှင့်သက်ဆိုင်သောသုတ္တန်များ၊ တရားတော်အပိုဒ်များ အားလုံးကို ကျမ်းစာတစ်အုပ်တည်းတွင် အတူတကွစုစည်းမည်ဆိုလျှင် သီးသန့်စာမျက်နှာ ငါးရာကျော် ရှိသောကြောင့် သီးခြားပိဋကတ်ကျမ်းစာအတွဲတစ်ခုပုံစံ ဖြစ်နိုင်ပါသည်'ဟု ကိုစုတ - Kosuta (1997, para 11)က မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ ပါဠိကျမ်းစာများတွင် စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက်ပြီး အကောင်းဘက်မှ ရှုမြင်သည့် အလင်္ကာမြောက်တင်စားချက်များ၏အရေအတွက်မှာ အမှန်ပင်အံ့ဩဖွယ်ကောင်းလောက်အောင် များပြားနေသည်။ တိုက်ပွဲနှင့် စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ဘာသာစကားအသုံးအနှုန်းများကို အရေးပါသောလောကုတ္တရာဟောကြားချက်များတွင် အကြိမ်ပေါင်းမြောက်များစွာ အသုံးပြုထားပါသည်။

ပါဠိကျမ်းစာများတွင် လူသားအချင်းချင်းဖြစ်ပွားသောစစ်ပွဲများအကြောင်းများစွာတွေ့ရှိရသော်လည်း သံယုတ္တနိကာယ်ပါ နတ်ဒေဝါနှင့် အသုရာစစ်ပွဲ[၁၅]အပြင် သေခြင်းတရားနှင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်မရနိုင်အောင်ဆန့်ကျင်သည့် အဖျက်အင်အားများအားလုံးကို ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် တင်စားထားသည့် သွေးဆောင်ဖြားယောင်းတတ်သော မာရ်နတ် - မာရ(စာပေအလိုအရ 'သေစေခြင်း'၊ 'သတ်ခြင်း')နှင့်တိုက်ခိုက်သောစစ်ပွဲကဲ့သို့သော အခြားအဆင့်များတွင် တိုက်ခိုက်ကြသည့်စစ်ပွဲများကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့အပြင် ဓမ္မကိုကာကွယ်စောင့်ရှောက်ကြသောဂုဏ်တို့၏ကိုယ်ပိုင်သီးသန့်ချပ်ဝတ်တန်ဆာများနှင့် လက်နက်များကိုပြည့်စုံစွာဆင်မြန်းကိုင်ဆောင်ထားကြသည့် နတ်စစ်သူကြီးများကဲ့သို့ လောကပါလနတ်များကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါးအနက် ပထမတစ်ပါးဖြစ်ပြီး ပညာအရာနှင့် တရားဟောပြမှုတွင် ကျော်ကြားသော အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် ဓမ္မသေနာပတိ (ဓမ္မစစ်သူကြီး) ဟူသော ဘွဲ့ထူးကိုရခဲ့သည်ဖြစ်ရာ ဘုရင်တစ်ပါး၌ စစ်သူကြီးတစ်ဦးရှိသကဲ့သို့ပင်ဖြစ်ပါသည်။ သူရဲကောင်း

စစ်သည်တော်၏ပုံရိပ်သည် ခီးကျူးထိုက်သောလက္ခဏာများကို ထင်ရှားအောင် သရုပ်ဖော်သည့်အခါတွင် ထပ်တလဲလဲအသုံးပြုရသော အဓိကအရာဖြစ်ပါသည်။ ရဟန်းတော်တို့၏ ခီးကျူးထိုက်သောအရည်အချင်းတို့ကို စစ်သည်တို့၏အရည်အချင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပုံဆောင်ပြခြင်းက ဗုဒ္ဓဘာသာအစောပိုင်းကာလတွင် စစ်တပ်သည် လေးစားထိုက်သောအဖွဲ့အစည်းဖြစ်ခဲ့သည်ဟူသော သတင်းစကားကိုပေးပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ကြီးကျယ်သော မဟာစစ်သည်တော်ကြီးများအလား ပုံဖော်ထားသူများစွာတို့က အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲတိုးတက်ခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များကို တစ်ဖက်ကမ်းခပ်ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်ခဲ့ကြပြီး လက်ဆင့်ကမ်းဖြန့်ဝေပေးခဲ့ကြကာ အထောက်အပံ့ပြုခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင်သည်ပင် အုပ်စိုးသူမင်းတစ်ပါး၏သားတော်အဖြစ် မွေးဖွားလာပြီး (စစ်သည်တော်လူတန်းစား ခတ္တိယမျိုးနွယ်ဝင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရသူ) စစ်ရေးကျွမ်းကျင်မှုတွင် လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးထားသည့် ဖြစ်တန်စွမ်းရှိခဲ့သည့်အပြင် ဘုရားအလောင်း အဖြစ်ရှိခဲ့သော အတိတ်ဘဝများတွင် အရေးပါသောစစ်တပ်အခန်းကဏ္ဍများကို ရယူပိုင်ဆိုင်ခဲ့ပြီး ထိုအချက်က နိဗ္ဗာန်သို့သွားရာ ၎င်း၏ခရီးလမ်းကြောင်းကို အဟန့်အတားမဖြစ်စေခဲ့ပါ။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသည် ဓမ္မလမ်းညွှန်ချက်များပေးရန် စစ်သည်တော်တို့နှင့် စစ်အောင်နိုင်မှုဘာသာစကားဝေါဟာရများကို အသုံးပြုသည့်အခါ ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံကို အခြေခံဟောကြားခဲ့သော်လည်း စစ်ပွဲ၏ဆိုးရွားသော အနိဋ္ဌာရုံများကိုဖော်ပြသည့်အခါတွင်လည်း ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံကို အခြေခံဟောကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် (ဒုက္ခဖြစ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှည်လျားသောသုတ္တန်ဒေသနာ)တွင် စစ်ပွဲ၏အခြေအနေများနှင့် ထိုအခြေအနေများကိုဖြစ်စေသော အရင်းခံအကြောင်းတရားအချက်များကို ဗုဒ္ဓက ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ဇာတ်ကြောင်းပြန်ဟောကြားခဲ့ပါသည် -

> ကာမဂုဏ်တရားများတွင် ပျော်ရွှင်မှုသုခများကိုခံစားရန်အတွက် ၎င်းတို့သည်၎င်းတို့၏ မားနှင့် ဒိုင်းတို့ကို ဆင်မြန်းကြသည်။ ၎င်းတို့၏ လေးနှင့်မြားများကို ခိုင်မြဲအောင် ချည်နှောင်ကြသည်။ ပျံသန်းနေသောမြားများနှင့် လှံများ၊ အရောင်လက်နေသော မားများဖြင့် ရွှဲစိုနေအောင် သရွတ်ကိုင်ထားသော ခံတပ်များကို တိုက်ခိုက်ကြသည်။ ဤနေရာတွင် ၎င်းတို့ကို တိရစ္ဆာန်မစင်သုတ်လိမ်းထားသော မြားများနှင့် လှံများဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဆူးခွေနပါသောအတုံးများဖြင့်ဖိချေခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ဦးခေါင်းများကို ခုတ်ပိုင်းခြင်းခံရပြီး သေဆုံးခြင်း သို့မဟုတ် သေလောက်အောင်နာကျင်ခြင်းတို့ကို ခံစားကြရသည်။ (Mn. 13; PTS 1. 86–87)

'ဗုဒ္ဓဘာသာလူမှုပဋိညာဉ်'ကို ဒီဃနိကာယ်တွင် အသေးစိတ်ရှင်းပြထားပါသည်။ ဤလူ့ဘောင်အယူအဆတွင် တိုင်းသူပြည်သားများနှင့် ၎င်းတို့အားအုပ်စိုးသူမင်း၏ တာဝန်ဝတ္တရားများသည် ထွေးရောယှက်တင်ဖြစ်နေပါသည်။ အုပ်စိုးသူမင်းသည် တိုင်းသူပြည်သားများကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်တာဝန်ရှိပြီး ထိုတာဝန်ကပင် အုပ်စိုးသူမင်းအား အုပ်ချုပ်ရန် တရားဝင်မှုကို ပြန်ပေးပါသည်။ အဂ္ဂညသုတ် ('အမြင့်ဆုံးအသိပညာ')တွင် စစ်သည်တော်လူတန်းစား(ခတ္တိယအမျိုးအနွယ် - 'လယ်ယာမြေတို့၏

အရှင်') ပေါ်ပေါက်လာခြင်းသည် လူအများက ၎င်းတို့ထဲမှ အကာအကွယ်ပေးသူအဖြစ် အစွမ်းဆောင်နိုင်ဆုံးသော သူများကို သတိတရားဖြင့် ရွေးချယ်မှုဖြစ်ကြောင်း ဗုဒ္ဓက ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ 'ခတ္တိယမျိုးနွယ်သည် ကျွန်ုပ်တို့ကဲ့သို့ပင် လူသားမျိုးနွယ်မှ ပေါက်ဖွားလာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိဘဲ တရားသဘောနှင့်အညီ ထူးခြားမှုမရှိပါ'။ (Dn. 27; PTS Pali III.93)

နိုင်ငံတော်အစိုးရသည် နိုင်ငံသားများကိုကာကွယ်ရန် တာဝန်ရှိပြီး မိမိကိုယ်ကို ရုတ်ခြည်းကာကွယ်ခုခံမှုပြုရသည့်ကိစ္စမှလွဲ၍ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုအား တရားဝင်စီမံခန့်ခွဲမှု[၁၆]ကို ချုပ်ကိုင် ထားပါသည်။ လောကီသီးသန့်ဝါဒနှင့်တူညီသော ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် သံဃာတို့သည် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အထောက်အကူပြုသော်လည်း ၎င်းတို့တွင် အလွန်တိကျသော သက်ဆိုင်ရာတာဝန်များရှိကြပါသည်။ သံဃာက နိုင်ငံတော်အစိုးရကို ကောင်းချီးပေးပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရက သံဃာကို အပြန်အလှန်အားဖြင့် အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် သံဃာက လူအဖွဲ့အစည်းကို ကိုယ်ကျင့်တရားပိုင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များပေးခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် တိုင်းသူပြည်သားများက ပါဝင်ကူညီ အကျိုးပြုပါသည်။

တရားဓမ္မနှင့်အညီ အုပ်ချုပ်သောမင်းဖြစ်ပြီး မည်သည့်နေရာကိုမဆို စကြာယဉ်ဖြင့် သွားသည့် တရားဥပဒေဓိပိုးမိုးရေးထိန်းသိမ်းရန် အဓိကအခန်းကဏ္ဍပိုင်ရှင် စက္ကဝတ္တိ (သက္ကတတွင် စက်ရဝရ်တိန်)ဟူသော စကြဝတေးမင်းကို ဗုဒ္ဓနှင့် လောကီနယ်ပယ်တွင် အဆင့်တူအကောင်းဆုံး စံနမူနာပြခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်း၏ စက္ကဝတ္တိရတနာ ခုနစ်ပါးအနက် နှစ်ပါးမှာ စစ်သည်အခင်းအကျင်းနှင့် ရှေးခေတ်အိန္ဒိယတွင် မြင်းနှင့် ဆင်ဟူသည့် စံပြုလောက်သော စစ်စခန်းကြီးများဖြစ်ပါသည်။[၁၇] ဘုရင်တစ်ပါးက 'ငင်းရရှိထားသည့် အောင်မြင်မှုကို ထိန်းထားရန်'လိုအပ်သည့် အရည်အသွေးငါးပါးအနက်တစ်ပါးမှာ 'သစ္စာရှိပြီး အမိန့်နာခံသော ဘုရင့်စစ်တပ်၏ စစ်အင်္ဂါလေးပါးအင်အား' ဖြစ်ပါသည်။ (An.5.134)

ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ရှေးဘဝများတွင် အကြိမ်ပေါင်းများစွာ 'ကမ္ဘာမြေပြင်၏ အရပ်လေးမျက်နှာ အဆုံးထိ အောင်နိုင်ခြင်း၊ တိုင်းပြည်ကိုတည်ငြိမ်အောင် အုပ်ချုပ်နိုင်ခြင်း၊ ရတနာ(၇)ပါးကို ပိုင်ဆိုင်ပြီး 'ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ ကြံ့ခိုင်သော၊ ရန်သူကိုချေမှုန်းနိုင်သော သားရတနာပေါင်းတစ်ထောင်ကျော်' ရှိခြင်း အင်္ဂါရပ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသည့် စကြဝတေးမင်းဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (An. 7. 62) ဘုရင့်အကြီးဆုံးသားတော်အတွက် ထီးနန်းအရိုက်အရာကို ထိုက်ထိုက်တန်တန်ဆက်ခံရန် ဆင်အတတ်၊ မြင်းအတတ်၊ ရထားအတတ်၊ လေးအတတ်နှင့် ဓားအတတ်ဟူသော အဘိသိက်ခံမင်းတစ်ပါး တတ်မြောက်သင့်သည့်အတတ်တို့ကို သေချာကျနစွာ သင်ယူတတ်မြောက်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ (An. 5. 135) စက္ကဝတ္တိမင်း၏ အုပ်ချုပ်မှုသည်ပင် ပျက်စီးတတ်ပြီး စစ်ရေးစွမ်းဆောင်မှုကိုပြသရန် အကြောင်းခိုင်လုံစေပါသည်။ (Dn. 17, 26. PTS Pali 11. 172–173, 111. 63 -67)

စက္ကဝတ္တိကဲ့သို့သော သမိုင်းတွင်ထင်ရှားရှိသည့် အသောကသည်လည်း နိုင်ငံတော်လုံခြုံစေရန်အတွက် ၎င်း၏ စစ်တပ်ကိုဖျက်သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးမပြုဘဲထားခြင်းတို့ မလုပ်ခဲ့ပါ။ ၎င်း၏ကျောက်စာများတွင် အသောကမင်းက ၎င်း၏ စစ်တပ်အင်အားဖြင့် တောတွင်းလူမျိုးစုများကို

သတိပေးပါသည်။ ကာယကံမြောက်အပြစ်ပေးခြင်းကိုလည်း ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းပါသည်။ ၎င်းအားဆက်ခံသူများကို နောက်ထပ်စစ်ပွဲအောင်နိုင်မှုကြိုးပမ်းသည့်အခါ 'သည်းခံခြင်းနှင့် သက်သက်ညှာညှာအပြစ်ပေးခြင်း' တို့ကို လက်ကိုင်ထားရန် မှာကြားပါသည်။ (Eka -14)

မိမိ၏နိုင်ငံသားများကိုအကာအကွယ်ပေးရန် ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့မရှိသည့် နိုင်ငံတော်၏ အစွန်းရောက်မှုကို ပိုမိုကတ်ကျမ်းစာများတွင် ရွေးချယ်စရာအလားအလာအဖြစ် လုံးဝဆိုမထားပါ။[၁၈] တနည်းအားဖြင့်ဆိုလျှင် နိုင်ငံသားများအားအကာအကွယ်ပေးရန် မိမိ၏တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင်မဆောင်ရွက်ခြင်းက အုပ်စိုးသူမင်းများအတွက် မကောင်းသောကံ ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုများ ရှိပါလိမ့်မည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့မရှိပါက ပြည်သူများသည် ပြင်းထန်သောပြည်တွင်းပဋိပက္ခများနှင့် ပြည်ပကျူးကျော်မှုများကို စိုးရိမ်မှုဖြင့် ရှင်သန်နေရပေလိမ့်မည်။ မလုံခြုံခြင်းသည် ကြောက်ရွံ့မှုဖြင့်လုပ်ဆောင်ရသည့်ဝန်းကျင်အနေအထားကိုဖြစ်စေပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် တိုးပွားလာသောအကုသိုလ်ကံများနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်နွယ်နေသောကြောင့် မိမိ၏ လမ်းကြောင်းပေါ်ရှိ တိုးတက်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် အကာအကွယ်ပေးမှုကိုလိုအပ်နေသူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှု၏ အာမခံချက်ဖြစ်ရန် လက်ဆောင်ဟုယူဆထားသော အဘယဒါန ('အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်') အယူအဆတွင် ဤထင်ဟပ်ဖော်ပြချက်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။[၁၉]

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာစည်းကမ်းဥပဒေများ

IHL တွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေရန် ရည်ရွယ်သည့် စည်းမျဉ်းအစုနှင့် အခြေခံဖြစ်သော မူသဘောတရားများ ပါဝင်ပါသည်။ IHL ၏ တိုက်ရိုက်ရင်းမြစ်များတွင် နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များ (အထူးသဖြင့် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်များနှင့် ၎င်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ)၊ ဥပဒေ၏ ယေဘုယျအခြေခံမူများနှင့် အခြားအရာအားလုံး၏ ရေသောက်မြစ်ဖြစ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတို့ ပါဝင်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေသည် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ ဘာသာရေး ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ စုစည်းသိမ်းထားရာ နေရာဌာနတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် မတူညီသော ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ၊ ဘာသာရေးစံနှုန်းများနှင့် အခြေခံမူ သဘောတရားများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုး သက်ရောက်မှုကို နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းဖြစ်သည့် ဥပဒေနှင့်ညီသော တာဝန်သိစိတ်(opinio juris)ကို အခြေခံသော နိုင်ငံအစိုးရ၏ ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများ (usus) ပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများအပါအဝင် မတူညီသောယဉ်ကျေးမှုများက လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအား မည်သို့မည်ပုံ နားလည်သည်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာရာတွင် ပါဝင်ခြင်းဖြင့် ဤဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာများနှင့် အခြေခံမူများအား စုစည်းထားမှုသည် တဖြည်းဖြည်း တစ်ကမ္ဘာလုံး အတိုင်းအတာဖြင့် တိုး၍ ကျင့်သုံးလာနေကြသော IHL ဖြစ်လာပြီး ၎င်းသည်

အနောက်တိုင်းမှ သွတ်သွင်းသည့် စနစ်ဖြစ်သည်ဟူသော အမြင်ကို ကျော်လွှားရန်ဖြစ်ပြီး ဤနည်းအားဖြင့် IHL ကို ပိုမိုသတိပြုမိစေပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးလာစေရန် ဖြစ်ပါသည်။

ဥပဒေချိုးဖောက်ခြင်း၏ ဆိုးကျိုးကိုကြောက်သော သူတို့၏ဝန်းကျင်တွင် ဥပဒေစနစ်များသည် ကောင်းစွာအလုပ်ဖြစ်သော်လည်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်းတွင်မူ မကြာခဏဆိုသလို ဤသို့ အလုပ်မဖြစ်တတ်ချေ။ သို့ရာတွင် IHL သည်လည်း ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာစနစ်တစ်ခုကဲ့သို့လုပ်ဆောင်ပါသည်။'လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု'ဟူသော ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းသည် ဤသဘောကို ဖော်ပြနေပါသည်။ အထိုက်အလျောက်အားဖြင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း လုပ်ဆောင်မှုများကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရန်နှင့် ကန့်သတ်ရန် နိုင်ငံများက ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်ကြခြင်းမှာ စစ်ပွဲ၏ထူးခြားသောသဘာဝနှင့် ၎င်းကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့် လူ့ဘဝနှင့်ဆိုင်သော ခြိမ်းခြောက်မှု အန္တရာယ်၌ အရင်းခံပါသည်။ စစ်ပွဲ၏ ထူးကဲသောဝန်းကျင်နှင့် ဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့ ကွေးညွှတ်လွယ်မှုတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက IHL ထိရောက်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်စေရန် (ဆိုလိုသည်မှာ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို အမှန်တကယ်လျော့နည်းစေရန်) IHL ၏ အခြေခံကျသော ကိုယ်ကျင့်တရား ရှုထောင့်များကို ပိုမိုခိုင်မာ အားကောင်းစေရန်မှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

ဘုံသဘောတူညီမှုကို ရှာဖွေခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကဲ့သို့သော ကမ္ဘာပေါ်ရှိယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေး ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန် အခြေအနေကတောင်းဆိုသည့် ဥပဒေအရ နောက်ဆက်တွဲဆိုးကျိုး အလားအလာ တစ်စုံတစ်ရာမရှိသည့်တိုင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဆိုင်ရာအကျိုးရလဒ်များ ဖြစ်ပေါ်စေမည့် ရွေးချယ်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ရန်အတွက် ဥပဒေ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ခိုင်မာအောင်ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် အထူးသဖြင့် ရည်ညွှန်းကိုးကားမည့် တန်ဖိုးမှာ ဘိက္ခုနှင့် ဘိက္ခုနီတို့၏ ဘဝကို လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ထားသော စည်းမျဉ်းများဖြစ်သည့် ဝိနည်း ('စည်းကမ်း') ဖြစ်ပါသည်။ ဝိနည်းစည်းကမ်းကဲ့သို့သော 'ဗုဒ္ဓဘာသာ စည်းကမ်းဥပဒေ'နှင့် IHL တို့သည် လူသားတို့ ရေးဆွဲ သတ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်သောကြောင့် အခြေအနေပေါ်မူတည်ပြီး လိုက်လျောညီထွေ ရှိစေရန်နှင့် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ဤအစဉ်အလာကို ဗုဒ္ဓက စတင် ခဲ့ပြီး မတူကွဲပြားသော ဝိနည်းအစဉ်အလာတို့က ယင်းကို အထိုက်အလျောက် ဆက်လက် တည်တံ့စေခဲ့ပါသည်။ မဟာကစ္စာန[၂၀]၏ တောင်းဆိုမှုကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓက အဝန္တိဒက္ခိဏာပထ (အိန္ဒိယအလယ်ပိုင်း)နှင့် အခြားနယ်စပ်ဒေသများမှ ရဟန်းတော်များ အဆင်ပြေစေရေးအတွက် သီးသန့်ဝိနည်းစည်းမျဉ်းများကို ပညတ်ခဲ့ပါသည်။ (Vin.1.197-198) ဥပမာ - ရဟန်းတော်များအနေဖြင့် မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မတူညီသောရာသီဥတု အခြေအနေတိုတွင် သင့်တော်သောအဝတ်ကို ဝတ်ရန် ခွင့်ပြုခြင်းမျိုးဖြစ်ပါသည်။ ဝိနည်းသည် ရဟန်းတော်များအတွက် ရည်ရွယ်သော်လည်း ရဟန်းတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သောတန်ဖိုးထားမှုများအတွက်လည်း လမ်းညွှန်မှုပေးပါသည်။ လူဝတ်ကြောင်များသည် ရဟန်းဝိနည်းများကိုလိုက်နာရန် မဟုတ်သော်လည်း ဝိနည်း၏အခြေခံကျသော မူသဘောတရားများမှာ ၎င်းတို့နှင့် များစွာသက်ဆိုင်ပါသည်။ လူဝတ်ကြောင်များနှင့် ရဟန်းတော်တို့သည် နောက်ဆုံးဦးတည်ရာပန်းတိုင် တစ်ခုတည်း

သို့တူညီသောလမ်းကြောင်းအတိုင်း မတူညီသည့်အမြန်နှုန်းဖြင့်သာ သွားနေကြခြင်းဖြစ်ပါသည်။[၂၁]

ဗုဒ္ဓဘာသာက ကာယကံမြောက် ထိခိုက်မှုမှ မိမိကိုယ်ကို အကာအကွယ်ပေးရန် ခွင့်မပြုဟု မည်သည့်နေရာတွင်မှ ဟောကြားဆုံးမထားခြင်းမရှိပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရဟန်းတော်များသည်ပင်လျှင် တိုက်ခိုက်မှုများကိုကာကွယ်ရန် တုတ်ချောင်းကိုင်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ခွင့်ပြုထားသော်လည်း မကောင်းသောအကုသိုလ်ရည်ရွယ်ချက်နှင့် မဟုတ်ပေ။[၂၂] ဝိနည်းစည်းကမ်းပါစိတ္တိယ-၇၄ (ဘိက္ခုဒြာနိဿရော - Thanissaro Bhikkhu 1995)က ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဒေါသဖြင့် အခြားရဟန်းအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုပြုပါက ပါစိတ်အာပတ်သင့်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (ပါစိတ်အာပတ်သည် မိမိအပြစ်ကိုဝန်ခံခြင်း၊ ဒေသနာကြားခြင်းပြုရသော အငယ်စားချိုးဖောက်မှုအာပတ်ဖြစ်ပါသည်။) အကယ်၍ ဤသို့ပြုခြင်းသည် အခြားသက်ရှိသတ္တဝါအပေါ် ၌ဖြစ်လျှင် (မှားယွင်းစွာပြုကျင့်ခြင်းဟူသော) ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ပါသည်။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟူသည် မသင့်တော်သောအမှုကို ပြုမိသောကြောင့် အငယ်ဆုံးအာပတ်သင့်မှုဖြစ်ပါသည်။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်လျှင် အခြားရဟန်းတစ်ပါး ရှေ့မှောက်တွင် မိမိအပြစ်ကို ဝန်ခံရပါသည်။

သို့သော်လည်း 'အခက်အခဲတစ်ခုအတွင်း၌ ပိတ်မိနေသော ရဟန်းတစ်ပါးက "လွတ်မြောက်လိုသောဆန္ဒဖြင့်" တစ်စုံတစ်ဦးကို ထိုးသတ်ခြင်း'သည် မည်သည့် အာပတ်မျှ မသင့်ချေ။ (ဘိက္ခုဒြာနိဿရော - Thanissaro Bhikkhu 1995၊ ပါစိတ္တိယ-၇၄) ဤသို့ ထိုးသတ်ခြင်း၌ မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း (လက်သီး၊ တံတောင်၊ ကန်ကျောက်ခြင်းစသည်)၊ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပါရှိလာသော အရာဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း(တုတ်၊ ဓားစသည်)၊ သို့မဟုတ် ပစ်လွှတ်နိုင်သော အရာဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်း(ကျောက်တုံး၊ မြှားဖြင့် ပစ်ခြင်းစသည်)တို့ ပါဝင်သည်ဟု နားလည်အပ်ပါသည်။ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ဦးသည် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ်ရင်း အခြားသူကို ထိခိုက်စေလျှင် စိတ်တွင် ဒေါသပါသည့်တိုင် အာပတ်မသင့်ချေ။ အကယ်၍ မိမိအား တိုက်ခိုက်သူ သေဆုံးသွားလျှင် သေစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက် စေတနာမပါရှိသောကြောင့် ပထမဆုံးသိက္ခာပုဒ်ကို ချိုးဖောက်ရာမရောက်ပေ။ ဤဝိနည်း ပညတ်ချက်များသည် ရဟန်းတော်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပညတ်ချက်စည်းမျဉ်းများ ဖြစ်သောကြောင့် အနည်းဆုံးအားဖြင့် လူဝတ်ကြောင်များကိုလည်း အကုသိုလ်စေတနာဖြင့် ပြုခြင်းမဟုတ်သမျှ ကာလပတ်လုံး ၎င်းတို့ ကိုယ်၎င်းတို့ အကာအကွယ်ပေးရန် ခွင့်ပြုထားပါသည်။

သံဃာ့စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ဝိနည်းပညတ်ချက်များသည် လူကို ကိုယ်တိုင်သတ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ လူကို သေစေရန် စီစဉ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ လူကိုသေစေရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် သေဆုံးခြင်း၏အကျိုးကျေးဇူးကို ဖော်ပြခြီးမွမ်းခြင်းဖြင့်ဖြစ်စေ လူတစ်ဦး၏ သေဆုံးမှုကို ရည်ရွယ်ချက် စေတနာဖြင့် ပြုလုပ်ခြင်းကို ပါရာဇိက('အဆုံးသတ်ခြင်း') ပြစ်မှု လေးပါးထဲမှ တစ်ပါးအဖြစ်မှတ်ယူပြီး ရဟန်းဘောင်မှ ချက်ခြင်းထုတ်ပစ်သည့်ရလဒ်ကိုဖြစ်စေပါသည်။ အခြားသတ္တဝါများကိုသတ်ခြင်းသည် ပိုမိုအားနည်းသောအာပတ်ဖြစ်ပါသည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အား အသက်ဆုံးရှုံးစေသော ရဟန်းတစ်ပါး၏ပြုလုပ်မှုသည် သေစေရန်ရည်ရွယ်ခဲ့လျှင် ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏။ အာပတ်သင့်/မသင့်ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ ပါဝင်ခြင်းသည် လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်က IHL သည် မျက်မှောက်ခေတ် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေစနစ်နှင့်အလားသဏ္ဌာန်တူပြီး ယင်းစနစ်တွင် ပြစ်မှု (အပြစ်ရှိသောလုပ်ရပ်

actus reus) မြောက်ရန် သက်သေပြရမည့် လိုအပ်ချက်နှစ်ခုတွင် ရည်ရွယ်ချက် (အပြစ်ရှိသောစိတ် mens rea)သည် လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ - မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရင်း တပါးသူကို သေစေခြင်းသည် သေသူအားသတ်ဖြတ်လိုသည့်ဆန္ဒဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်းမဟုတ်သောကြောင့် လိုအပ်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည့်အတွက် ယင်းကို လူသတ်မှုအဖြစ် မယူဆပေ။

ဥပဒေတွင် လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခု၏ နောက်ကွယ်မှအကြောင်းရင်း(motive)နှင့် ရည်ရွယ်ချက် (intent)တို့ကို မတူကွဲပြားသောအယူအဆများအဖြစ် မကြာခဏမှတ်ယူလေ့ရှိသော်လည်း ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် စေ့ဆော်မှုများကဲ့သို့ ပိုမို၍အဆုံးစွန်ဖြစ်သော ရည်ရွယ်ချက်များအကြား သဘာဝကျသည့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သောခွဲခြားမှုကို မတွေ့မြင်နိုင်ပေ။[၂၃] ဥပဒေကျင့်သုံးမှုတွင် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုထပ်နေခြင်းမျိုး အမြဲရှိပြီး ဥပဒေသိပ္ပံကလည်း ဤလုံးဝကွဲပြားခြားနားသော သဘောကို ခွဲခြားရန် ပိုမိုစူးစမ်းမှုပြုလုပ်ရာ ဤပြုလုပ်မှုသည် ဆယ့်ကိုးရာစုအတွင်း ရာဇဝတ်ဥပဒေကို ဓမ္မဓိဌာန်မကျသော အတ္တစွဲသတ်မှတ်ချက်များမှ ဓမ္မဓိဌာန်ကျသည့် ယုတ္တိတန်မှုဆီသို့ ဦးတည်ရေး ပြောင်းရွှေ့ခြင်းတနည်း ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာစံနှုန်းများထက် သိပ္ပံနည်းကျ စံနှုန်းများကို စတင်မိတ်ဆက်ရန်ကြိုးပမ်းမှုတွင် လေတစ်လုံး မိုးတစ်လုံး အပြောသက်သက်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Binder 2002) အခြေခံကျသော စေ့ဆော်မှုများ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ တန်ဖိုးကို စုစည်းပေါင်းရုံးရန်မှာ အမှုကိစ္စတစ်ခုချင်းအလိုက် ဆန်းစစ်လေ့လာသုံးသပ်ရမည်ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန်ခက်ခဲသောကြောင့် ဥပဒေများ၏ ကြုံတင်ခန့်မှန်းနိုင်စွမ်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး ကျူးလွန်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရသူများကို အပြစ်ပေးရန်မှာ ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်ထက် ၎င်းတို့ထင်မြင်သည့် စရိုက်လက္ခဏာကြောင့် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည့် အလားအလာ ရှိနေပါသည်။

IHL နှင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတို့တွင်ကဲ့သို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နောက်ခံအကြောင်းရင်း စေ့ဆော်မှုများကို အပြစ်ပေးသင့်မသင့်ဆုံးဖြတ်ရန် အဓိကအချက်အဖြစ်မှတ်ယူခြင်းမျိုး ဝိနည်း၌ မရှိပါ။ စေ့ဆော်မှု အကြောင်းရင်းကိုသိရန် အခြားသူများ၏စိတ်အစဉ်တို့ကို အသေးစိတ်သိနားလည်မှုနှင့် အတွင်းကျကျထိုးထွင်းသိမြင်မှုတို့ရှိရန်လိုသည့်အတွက်ကြောင့် ပြင်ပလေ့လာသူများက အကြောင်းရင်းအဖြစ် မှတ်ယူချက်သည် မှန်းဆချက်ဖြစ်ပါသည်။ မိမိ၏ စိတ်အစဉ်ကို အောင်မြင်စွာစောင့်ကြည့်နေရန် ခက်ခဲသောကြောင့် ကျူးလွန်သူတရားခံကိုယ်တိုင်ပင်လျှင်ကောင်းစွာ သိချင်မှသိပေလိမ့်မည်။ အပြစ်မကင်းသည့်အပိုင်းအပေါ် အဓိကအာရုံစူးစိုက်ကြည့်ခြင်းဖြင့် မှန်းဆထားသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောစေ့ဆော်မှုများနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ယုတ္တိတန်မှုစံနှုန်းများ ဆိုလိုသည်မှာ အမှန်တကယ် တားမြစ်ထားသောလုပ်ရပ်နှင့် ယင်းလုပ်ရပ်တွင်ပါဝင်ရန် ဆန္ဒရှိမှုတို့ဖြင့် ထိုအချက်ကိုပြသနိုင်ပြီး တစ်ဖက်သတ်ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို နည်းပါးသွားစေနိုင်ပါသည်။ အများမကင်းသော လူသားတို့ကရေးဆွဲထားသည့်ဥပဒေဖြင့် အပြစ်ပေးသင့်မသင့်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာဆုံးဖြတ်ရာတွင် အစွမ်းကုန်ဂရုစိုက်ရပါသည်။ ဤအချက်သည် လူတိုင်းအတွက် အစဉ်အမြဲတရားမျှတမှုကိုပေးသော ကံ၊ ကံ၏အကျိုး ဥပဒေသနှင့် လွန်စွာကွဲပြားပါသည်။ IHL ကို ချိုးဖောက်ခြင်းအပါအဝင် ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်သူတို့ မကြာခဏဆိုသလို ဥပဒေအရ အရေးယူခြင်းမခံရလေ့ရှိသည့် ဤကမ္ဘာလောကတွင် ဤအချက်သည် ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် ပဲ့တင်ထပ်နေပါသည်။

သံဃာနှင့် စစ်တပ်တို့တွင် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွက် ၎င်းတို့ တစ်ဖွဲ့ချင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ကိုယ်ပိုင်တာဝန်များရှိပါသည်။ သံဃာ့ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် နိုင်ငံတော်ကို နိုင်ငံ၏ စစ်အင်အားအပါအဝင်ဖြစ်သော အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် လက်ခံပါသည်။ လောကီရေးရာနှင့် ဓမ္မ၏စိတ်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာလမ်းညွှန်မှုတို့သည် အချင်းချင်းအကာအကွယ်ပေးမှုမှ အပြန်အလှန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသော ထာဝစဉ်ညီညွတ်သည့် ဆက်ဆံမှုရှိပါသည်။ စစ်တပ်၏ ကာယကံမြောက် အကာအကွယ်ပေးမှုကို ရဟန်းတော်များကအကျိုးခံစားရပြီး သံဃာ၏ ဘာသာရေးအရ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေးမှုကို စစ်တပ်ကအကျိုးခံစားရပါသည်။ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ၎င်းတို့လုပ်ရပ်များ၏ ကံအကျိုးဆက်ကို ရှောင်လွှဲမရအောင်ပူပန်နေရသည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့အား စိတ်ဓာတ်ရေးရာအထောက်အပံ့ပေးခြင်းကိုလည်း သံဃာထုက ပြုလုပ်ပေးရပါသည်။ ပင်ကိုယ်အားဖြင့် ဤနယ်ပယ်နှစ်ခုသည် မကြာခဏပင် အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်ကျေးဇူးပြုပြီး စစ်သားများက ရဟန်းဖြစ်လာခြင်းနှင့် ရဟန်းများက စစ်သားဖြစ်လာခြင်းမျိုးပင် ရှိပါသည်။

ရဟန်းသံဃာနှင့် စစ်တပ်အကြားဆက်ဆံရေးကို ထိန်းကျောင်းပေးရာတွင် ဝိနည်းသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ပါသည်။ ဘိက္ခုပါတိမောက်(သိက္ခာပုဒ်နံပါတ်၁၂၉-၁၃၁)နှင့် ပါစိတ်(၄၈-၅၀)အရ ဘိက္ခုနှင့် ဘိက္ခုနီတို့သည် ၎င်းတို့၌ သင့်လျော်သောအကြောင်းရှိလျှင် တန်းပြည့် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော စစ်တပ်ကိုတွေ့ခွင့်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်တပ်နှင့်အတူ နှစ်ည သို့မဟုတ် သုံးညပင်နေနိုင်သော်လည်း စစ်သည်များ တိုက်ပွဲဝင်နေစဉ်၊ တန်းစီလူစစ်နေစဉ် သို့မဟုတ် စစ်ရေးပြနေစဉ် တွေ့ခွင့်မရှိပါ။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ တွေ့ပါက ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ပါသည်။ မဂဓတိုင်း၏နယ်စပ်ဒေသများ ကသောင်းကနင်းဖြစ်နေစဉ် ကာလတွင် စစ်သည်များ သာသနာ့ဘောင်သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းဝင်ရောက်ခြင်းဖြင့် တာဝန်မှစွန့်ခွာ ထွက်ပြေးကြခြင်းကို တားဆီးပေးပါရန် သေနိယဗိမ္ဗိသာရမင်းက ဗုဒ္ဓကို လျှောက်ထားတောင်းပန်ခဲ့ပါသည်။ စစ်တပ်တွင် လက်ရှိစစ်မှုထမ်းနေသူများ သို့မဟုတ် အခြားဘုရင့်မင်းမှုထမ်းများ (ဥပမာ-အခွန်အတုပ်ကောက်ခံသူများ) မည်သူ့ကိုမျှ ရဟန်းပြုမပေးရန် ဝိနည်းပညတ်ခဲ့ပြီး ကျူးလွန်ပါက ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်ပါသည်။ (Mahāvagga 40, Vin. I. 74) စစ်သားများ ရဟန်းပြုခြင်းကိုကာကွယ်တားဆီးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓသည် စစ်သည်တို့၏တာဝန်နှင့် နိုင်ငံတော်ကို အကာအကွယ်ပေးရသော ဘုရင်၏တာဝန်တို့ကို ပင်ကိုယ်အားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။

Wu (2019) က အဇာတသတ်မင်း၏ ဝဇ္ဇီတို့နှင့်စစ်ပွဲ၏ ဝိနည်းအကြောင်းကို ရှာဖွေခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာချက်တွင် စစ်ပွဲများနှင့် ပဋိပက္ခနှင့်နှိုးနွှယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကိစ္စရပ်များကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဥပဒေပညာရှင်များက အသေးစိတ်ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်များသည် လက်တွေ့ဘဝတွင် အလေးထားစိုးရိမ်ရသောကိစ္စများဖြစ်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ စစ်ပွဲဇုန်များအတွင်းသွားလာနေကြချိန်တွင် ဘိက္ခုနီများ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အလွဲသုံးစားပြုလုပ်ခြင်းခံရသော ရွေ့ပိုင်းသာဓကများကြောင့် ဝိနည်းအစဉ်အလာအတော်များများတွင် ဘိက္ခုနီတို့ကို လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသက်ရောက်မှုရှိနေသောဒေသများသို့ သွားရောက်ခြင်းကို တားမြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှ ထွက်ပေါ်လာမည့်ရလဒ်ကိုခန့်မှန်းရန် အလွန့်အလွန်ခက်ခဲသော စစ်ပွဲများ၏ ရှုပ်ထွေးပြီး အစဉ်အမြဲပြောင်းလဲနေသော သဘာဝကိုလည်း ဤမှတ်တမ်းများမှ ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာသိရှိရပါသည်။ သို့သော်လည်း စစ်ပွဲမှပေါ်ထွက်လာမည့်ရလဒ်ကို ကြိုတင်ဟောကိန်းထုတ်ရန် ရဟန်းများအား ခွင့်ပြုထားခြင်းကို ဝိနည်းအားလုံးက သဘောတူလက်ခံပါသည်။

အကာအကွယ်ပေးခြင်းနည်းလမ်းများ

နိုင်ငံသားများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက် လက်နက်များနှင့် ခံစစ်ပြင်ဆင်ခြင်းများကဲ့သို့သော ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများနှင့် အကာအကွယ်ပေးမှု နည်းလမ်းများကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် အကျော်ကြားဆုံး ကျမ်းစာတစ်ခုဖြစ်သည့် မိလိန္ဒပဉှ(မိလိန္ဒ၏မေးခွန်းများ)တွင် အချိန်မရွေး ကျရောက်လာနိုင်သော အန္တရာယ်ကို တားဆီးကာကွယ်ရန်အတွက် စစ်တပ်ထားရှိရန် လိုအပ်သည်ဟူသော အချက်ကို တွေ့ရပါသည်။[၂၄]

> ‘မင်းကြီး၊ ပြိုင်ဘက်မင်းတို့က သင့်အား ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ခြင်း ရှိဖူးပါသလော။’
>
> ‘ရှိဖူးပါသည်။’
>
> ‘ထိုသို့တိုက်ခိုက်လာသောအခါမှသာ သင်သည်စစ်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်သလော။’
>
> ‘လုံးဝမဟုတ်ပါ။ အနာဂတ်တွင်ဖြစ်လာနိုင်သော အန္တရာယ်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် အားလုံးကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခဲ့ပါသည်။’ (Mp. PTS I.81)

ထိခိုက်မှုမရှိအောင် အကာအကွယ်ပေးရန် စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုအတွက် ဗုဒ္ဓကျမ်းစာအများအပြားမှ အခြေခံအုတ်မြစ်များကို ထိုင်းဘုရင့်နိုင်ငံ၏အမြင့်ဆုံး အများကြည်ညိုလေးစားခြင်းခံရသော သံဃရာဇာဝဇိရညာဏနှင့် သူ့မျိုးဆက်၏ဦးဆောင် ပညာရှင်တပည့်ကြီးများက ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော ‘နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကိုဦးတည်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏သဘောထား’ကျမ်းစာတွင် တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ထိုကျမ်းစာတွင် အနာဂတ်ကိုမျှော်မှန်း၍ ကြိုတင်စီမံလုပ်ဆောင်ထားရန် လိုအပ်ကြောင်းကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည် -

> ပြည်ပရန်သူများကို ကာကွယ်ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးမူဝါဒများအနက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး လျစ်လျူရှု၍မရနိုင်သောအချက်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲဟူသည် များသောအားဖြင့် ရုတ်ခြည်းဖြစ်ပွားတတ်ပြီး လူအင်အား၊ လက်နက်အင်အားနှင့် ခဲယမ်းအင်အားရှိရုံမျှဖြင့် အောင်ပွဲမရနိုင်ပါ။ သေချာပေါက်အောင်ပွဲရရန်အတွက် စိတ်တည်ငြိမ်မှု(သတိ)၊ အသိတရားရှိမှု(ပညာ)၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိမှု၊ အတွေ့အကြုံရှိမှု၊ အမိန့်နာခံရန်အသင့်ရှိမှုနှင့် တိုက်ခိုက်ရန်ကောင်းမွန်သည့် အနေအထားများရှိမှု စသည်တို့ပေါ်လည်း မူတည်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းနေစဉ်ကာလ၌ပင် စစ်ပွဲအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရပါမည်။ ဤသို့ ပြင်ဆင်ထားခြင်းမရှိပါက လုပ်ဆောင်သင့်သည်များကို အချိန်မီလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ တစ်ဘက်ရန်သူအားအလေးသာစေမည့် အားနည်းချက်ဖြစ်လာပေလိမ့်မည်။ (Vajiranana 1916, 19)

ထို့အပြင် နာဂရူပမသုတ်တွင် (နယ်စပ်ခံတပ်မြို့ကို ဥပမာပုံဆောင်ပြောသည်။ Ab.7.67) နယ်ခြားခံတပ်မြို့တစ်ခုကို မဖြိုဖျက်နိုင်အောင်လုပ်ဆောင်ရမည့် ကာကွယ်ရေးနည်းလမ်းခုနစ်သွယ်ကို ဗုဒ္ဓက ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ နက်ရှိုင်းပြီး ခိုင်မာသောအုဒ်ခြမြစ်ရှိခြင်း၊ ကျယ်ပြန့်ပြီး နက်ရှိုင်းသောကျုံးဖြင့် ဝိုင်းပတ်ထားခြင်း၊ ကျယ်ပြန့်မြင့်မားသောလမ်းဖြင့် ဝိုင်းပတ်ထားခြင်း၊ အင်္ဂတေကိုင်အပ်သော မြင့်မားပြီးထူထဲသည့် မြို့ရိုးတံတိုင်းရှိခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာရှိပြီး အရည်အချင်း

ရှိသော မြို့စောင့်တံခါးမျူးရှိခြင်း၊ လက်နက်များထားရှိသည့် ကြီးမားသော လက်နက်တိုက်ရှိခြင်း (ဒုံးလက်နက်များ၊ မြားနှင့် လှံတို့ကဲ့သို့ အဝေးသို့ပစ်ခတ်ခြင်းနှင့် ဓားကဲ့သို့လက်တွင်ကိုင်စွဲခြင်း) နှင့် အမျိုးမျိုးသောတပ်ဖွဲ့အမျိုးအစားများရှိခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်နှင့် ဆင်တပ်တို့ကို စာရင်းပြုပြီးသောအခါ လေးသည်တော်များ၊ ရှေ့ဆောင်အထမ်းသမားများ၊ စစ်ပွဲအခင်းအကျင်းကိုစီစဉ်သော စစ်ဦးစီးများ၊ ထောက်ပံ့ရေးတပ်ဖွဲ့၊ အတွေ့အကြုံရှိသော မင်းညီမင်းသားများ၊ ရှေ့တန်းကွန်မန်ဒိုအသေခံများ၊ ဝါရင့်စစ်ပြန်သူရဲကောင်းများနှင့် ဒိုင်းကိုင် စစ်သားများစသည့် ခြေလျင်တပ်သား အစိတ်အပိုင်းအမျိုးမျိုး ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားပုံကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

နယ်ခြားခံတပ်များသည် စစ်ပွဲများတွင် အဓိကအနေအထား၌ရှိနေခဲ့ပါသည်။ ဤခံတပ်များသည် ငြိမ်းချမ်းသောတည်ရှိမှုကိုအားပေးသည့် အရေးကြီးသော အခြိမ်းအခြောက်အဟန့် အတားအဖြစ် လုပ်ဆောင်သည့်နည်းတူ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွက် ခိုလှုံရန်နေရာဖြစ်သည့် အပြင် ကျူးကျော်သူများ၏ အပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ရပ်တန့်စေပါသည်။ ပြတ်ပြတ်သားသား အနိုင်ရရန်အတွက် မဟာဗျူဟာကျသော ဤခံတပ်များကို သိမ်းယူနိုင်ရန်လိုအပ်ပြီး ခံတပ်ဂိတ်တံခါးများကို ဆင်များဖြင့် ဖြိုဖျက်ချိုးဖွင့်ကာ ယင်းလိုအပ်ချက်ကိုပြီးမြောက်စေပါသည်။ ဤသို့သောအပြင်းအထန်တိုက်ခိုက်မှုကို သင်္ဂါမာဝစရဇာတ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်တွင် ဗုဒ္ဓသည် အတိတ်ဘဝတစ်ခုဌ ဘုရားလောင်းအဖြစ် မင်းစီးဆင်၏ဆင်ထိန်းဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဗာရာဏသီကိုတိုက်ခိုက်မှုအတွင်း ဆင်ကကြောက်ရွံ့လာသောအခါ ဘုရားလောင်းက ဤသို့အားပေးခြင်းဖြင့် ထိုဆင်၏ ယုံကြည်မှုအောင်စိတ်ကို ပြန်လည်ရရှိစေခဲ့ပါသည် -

> အို. . . ရဲရင့်သူ အသင်ဆင် - စစ်မြေပြင်သည် သင့်နေအိမ်ဖြစ်တော့သည်။ ယခု သင့်ရှေ့မှာ ဂိတ်တံခါးပေါက်ရှိပေသည်။ သင်ဘာကြောင့်ပြန်လှည့်ပြီး အလျော့ပေးရသနည်း။ အမြန်လှုပ်ရှားလော့။ သံတိုင်များကို ချိုးဖျက်လော့။ တိုင်များကို ဖြိုလဲ့လော့။ ဂိတ်များကိုချိုးခြေဖျက်ဆီး၍ ဝင်လော့။ စစ်ပွဲကို အမြန်အပြီးသတ်ကာ မြို့အတွင်းသို့ ဝင်လော့။ (Jat.182)

ရှေးခေတ်အိန္ဒိယတွင် ဆင်များသည် စစ်တပ်တပ်မတစ်ခု၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သည့် ထူးခြားသော ပေါင်းစပ်စစ်လက်နက်တစ်ခု (စစ်ပွဲသုံးတင့်ကားများ၏ရှေ့ပြေးအဖြစ် မကြာခဏတင်စားခေါ်ကြသည်)နှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုအတွက် အဓိကလက်နက်များဖြစ်ပါသည်။ ဆင်များသည် ၎င်းတို့၏ အသိဉာဏ်နှင့် လှုပတင့်တယ်မှုကြောင့် များစွာနှစ်သက်ခံရသော သက်ရှိသတ္တဝါများဖြစ်ကြပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် ဆင်များကိုအသုံးပြုခြင်းသည် ဗုဒ္ဓမတိုင်မီ ရာစုနှစ်များအတွင်းစတင်ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီး ထိုသို့အသုံးပြုခြင်းသည် စစ်ပွဲများအတွင်း မျှခြေကို လုံးဝအပြောင်းအလဲဖြစ်စေပါသည်။[၂၅] အိန္ဒိယစစ်ပွဲများတွင် ဆင်များသည် ဩဇာကြီးမားသောတပ်ဖွဲ့အဖြစ် လျင်မြန်စွာ ရောက်လာခဲ့ပြီး သေနတ်များပေါ်ထွန်းပြီး နောက်ပိုင်းအချိန်ထိတိုင် ဆက်လက်အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ (Trautmann 2015, 108–119)

အစောပိုင်းကာလ ဝေဒကျမ်းစာများ၌ သရုပ်ဖော်သည့်အခါ (c. 1500–1000 BCE) ဆင်တို့က အရေးမပါလှသော်လည်း စစ်ပွဲတွင်အသုံးပြုနိုင်အောင် ၎င်းတို့အား

ယဉ်ပါးစေခြင်းနှင့်ထပ်တူညီစွာ ဤအမြင်သည် တဟုန်ထိုးလျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ (ထရောက်မန်း - Trautmann 2015, 95-102) စစ်တပ်(ဗလ)ကိုယ်တိုင်သည်ပင်လျှင် အခြေလေးချောင်းရှိသော(စတုရင်္ဂ)သတ္တဝါကဲ့သို့ယူဆကြပြီး စတုရင်္ဂဗလဟူသည် အင်္ဂါလေးပါးဖြစ်သည့် ခြေလျင်စစ်သည်များ၊ ရထားစစ်သည်များ၊ မြင်းတပ်နှင့် ဆင်တပ်များဖြစ်ကြပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် အင်အားအကောင်းဆုံးလက်နက်မှာ လေးဖြစ်ပါသည်။ ဆင်များသည် လေးသည်တော်များအတွက် မြင့်မားသောစင်မြင့်ဖြစ်ပြီး[၂၆] ဘုရင်နှင့် အခြားတပ်မှူးများအား ၎င်းတို့၏တပ်များကို ထိန်းချုပ်ကွပ်ကဲရန် ပိုမိုတပန်းသာစေပါသည်။ နင်းချေဖျက်ဆီးရန်နှင့် ခြောက်လှန့်ရန်၊ စစ်ပွဲပုံစံများကို ချိုးဖောက်ရန်၊ ရန်သူတပ်ဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏ စစ်မြင်းများအကြား ရိုသေခန့်ညားမှုကို လှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် ကြောက်ရွံ့မှုကိုဖြစ်စေခြင်းအပြင် နဂရူပမသုတ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ခဲ့ပြီးဖြစ်သည့် အတိုင်းရန်သူခံတပ်များကိုရိုက်ချိုးဖျက်ဆီးရန်လည်းစစ်ပွဲသုံးတိုက်ဆင်များကိုအသုံးပြုပါသည်။[၂၇]

ပါဠိကျမ်းစာများတွင် ဆင်များကို အတော်ပင်အလေးအမြတ်ထားပြီး အခြားတိရစ္ဆာန်များထက် ဆင်များကို မကြာခဏ ပိုမိုညွှန်ပြလေ့ရှိပါသည်။ အခြားသောလက္ခဏာများစွာထဲတွင် ဆင်များ၏ အမူအကျင့်နှင့် ဆင်အမျိုးမျိုးအကြောင်း၊ တောထဲတွင် ဆင်များအားခြေရာခံပုံ၊ လေ့ကျင့်ပေးရန်အတွက် ဖမ်းယူပုံ၊ ၎င်းတို့အား ယဉ်ကျေးအောင်ပြုလုပ်ပုံ၊ ခံနိုင်ရည်လေ့ကျင့်ခန်းများနှင့် လှုံ့များဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများအား တော်လှန်ပုံကိုပြသခြင်းတို့ဖြင့် တိုက်ပွဲအတွက်လေ့ကျင့်ပေးပုံအပြင် စစ်မြေပြင်တွင် ဆင်တို့၏အားနည်းချက်များကိုပင် ကျွန်ုပ်တို့ အသေးစိတ်လေ့လာသိရှိရပါသည်။ (ဓမ္မိက - Dhammika 2015) ဗုဒ္ဓနှင့် ရဟန်းများကို မကြာခဏပင် ဆင်များနှင့် ခိုင်းနှိုင်းလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သောတာသုတ်(Sotar Sutta)တွင် ကြည်ညိုဖွယ်ဂုဏ်ရှိသော ရဟန်းတစ်ပါး၏ အရည်အချင်းတို့ကို ဘုရင့်စစ်ပွဲသုံးတိုက်ဆင်၏အရည်အချင်းတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည် -

> အင်္ဂါငါးရပ်ရှိသောကြောင့် မင်းစီးဆင်သည် ဘုရင်နှင့်ထိုက်တန်ကာ ဘုရင်၏ အဖိုးတန်ပစ္စည်းဖြစ်ပြီး ဘုရင်၏ခြေလက်အင်္ဂါအဖြစ် မှတ်ယူသည်။ အဘယ်ငါးခုနည်း။ ဘုရင့်ဆင်တော်သည် နားထောင်တတ်သူဖြစ်၏၊ ဖျက်ဆီးတတ်သူဖြစ်၏၊ အကာအကွယ်ပေးတတ်သူဖြစ်၏၊ ခံနိုင်ရည်ရှိသူဖြစ်၏၊ ခရီးရှည်သွားနိုင်၏။
>
> ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် နာယူတတ်သူ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဆင်ထိန်းက ယဉ်ကျေးအောင် လေ့ကျင့်ပေးနေသောဆင်ကို တာဝန်တစ်ခုပေးသည့်အခါတိုင်း ယခင်ကလုပ်ဖူးသည်၊ မလုပ်ဖူးသည်ကိုမကြည့်ဘဲ အာရုံစိုက်၏၊ စိတ်ကိုမြှုပ်နှံလိုက်၏၊ နားလည်းထောင်၏။
>
> . . . ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးတတ်သူ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် စစ်မြေပြင်တွင် ဆင်တစ်ကောင်ကို ဆင်ထိန်းနှင့်တကွ ဖျက်ဆီး၏။ မြင်းကို မြင်းစီးသူနှင့်တကွ ဖျက်ဆီး၏။ ရထားကို ရထားမောင်းနှင့်တကွ ဖျက်ဆီး၏။ ခြေလျင်စစ်သည်ကို ဖျက်ဆီး၏။
>
> . . . ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် ကာကွယ်တတ်သူ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဘုရင်၏ စီးတော်ဆင်သည် စစ်မြေပြင်တွင် သူ၏ရှေ့ပိုင်းကိုကာကွယ်၏။ သူ၏နောက်ပိုင်းကို

ကာကွယ်၏။ သူ၏ရှေ့ခြေတို့ကို ကာကွယ်၏။ သူ၏နောက်ခြေကို ကာကွယ်၏။ သူ၏ဦးခေါင်းကို ကာကွယ်၏။ သူ၏နားရွက်ကို ကာကွယ်၏။ သူ၏အစွယ်တို့ကို ကာကွယ်၏။ သူ၏နှာမောင်းကို ကာကွယ်၏။ သူ၏အမြီးကို ကာကွယ်၏။ သူ၏ဆင်ဦးစီးကို ကာကွယ်၏။

. . . ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် ကြံ့ကြံ့ခိုင်နိုင်သူ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် စစ်မြေပြင်တွင် လှံ၊ ဓား၊ မြားနှင့် ပုဆိန်တို့ဖြင့် ပစ်လွှတ်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်၏။ စည်များ၊ လင်းကွင်းများ၊ ခရုသင်းများ၊ ဗုံရှည်များ၏ပဲ့တင်ထပ်မျှမြည်ဟည်းသံကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်၏။

. . . ဘုရင်၏စီးတော်ဆင်သည် သွားသူ အဘယ်သို့ဖြစ်သနည်း။ ဘုရင်၏ ယဉ်ပါးသောစီးတော်ဆင်သည် ၎င်းကိုဆင်ထိန်းက မည်သည့်ဦးတည်ရာသို့ စေလွှတ်သည်ဖြစ်စေ၊ ယခင်ကသွားခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်စေ၊ မသွားခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်စေ မဆိုင်းမတွသွား၏။ (An. 5140)

ထိန်းချုပ်မထားသောစိတ်ကို အန္တရာယ်အများဆုံး လက်နက်ဖြစ်သော ဆင်ရိုင်းနှင့်နှိုင်းယှဉ်၏၊ ထိုဆင်ရိုင်းတို့သည် ယဉ်ပါးအောင်လေ့ကျင့်ထားသော စည်းကမ်းလိုက်နာသော မည်သည့်အဟန့်အတားကိုမဆို ဖျက်ဆီးပစ်ရန် ခိုင်းစေနိုင်သော ဘုရင့်စီးတော်ဆင်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏။ လူစိတ်ကဲ့သို့ပင် ဆင်တို့၏ဖျက်ဆီးနိုင်သောခွန်အားကို ထိန်းချုပ်ရန်လိုပေ၏။ (Dhp 326)

ဓမ္မအစဉ်အလာများတွင် ဆင်များကို မြင့်မြတ်ခြင်းနှင့် နတ်တမျှခိုင်းနှိုင်းခြင်းသည် ၎င်းတို့ကို စစ်ပွဲများတွင်အသုံးပြုရန်အတွက် ယဉ်ပါးစေခြင်းနှင့် သင့်လျော်သောနည်းလမ်းဖြင့် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တိုက်ဆင်များသည် ဘုရင်နှင့် ဘုန်းတန်ခိုးဩဇာတို့နှင့် အတွင်းကျကျဆက်စပ်နေပြီး အခမ်းအနားများနှင့် ဘုရင်တိုင်းခန်းလှည့်လည်ခြင်းတို့တွင် ပြသသည့် စစ်အင်အားကြီးမားမှု၏အထင်ကြီးလောက်သော ပြယုဂ်သင်္ကေတဖြစ်ပါသည်။ (မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ရေးပြများတွင် စစ်အင်အားပိုင်ဆိုင်မှုပြသခြင်းမျိုးနှင့်အလားသဏ္ဌာန် တူညီပါသည်။) စင်စစ်အားဖြင့် ဆင်သည် ဘုရင့်ရတနာခုနစ်ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

ဇာတကအတော်များများတွင် ဘုရားလောင်းသည် ဆဒ္ဒန်ဆင်ဖြူတော် (အစွယ်ခြောက်ချောင်း ရှိသည့်) မင်းကဲ့သို့သော ဆင်ဘဝဖြင့်မွေးဖွားမှုရှိပါသည်။ (Jat. 514) ဆင်ဖြူတော်သည် စစ်ပွဲအတွင်း နတ်တို့နှင့် ၎င်းတို့ခေါင်းဆောင်များဘုရင်ဖြစ်သည့် ကဏ္ဍြာ[၅](သိကြားမင်း)၏စီးတော်ယာဉ် နတ်ဆင်မင်း(ဧရာဝဏ်)အသွင်ဖြင့်လည်း ပေါ်ထွက်လာ ပါသည်။ (Snp 379) ကျမ်းစာတို့တွင် ကဏ္ဍြာကို သက္က('အင်အားကြီးသူ')၊ တာဝတိံသာ ('နတ်မင်းသုံးဆယ့်သုံးပါးတို့၏နေရာ') နတ်ပြည်ကို အစိုးရသူ၊ အလွန်အားကောင်းသောကုသိုလ်ကံများ စုပေါင်းမိခြင်း၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ရောက်ရှိနိုင်သည့် သံသရာတွင် လူအများပြန်လည်မွေးဖွားရန် ကြိုးပမ်းကြသည့်ဘဝကို ပိုင်ဆိုင်ထားသူအဖြစ် အများဆုံးရည်ညွှန်းကိုးကားပါသည်။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၏အထိမ်းအမှတ်ဖြစ်သော ရှားပါးတန်ဖိုးရှိလှသော ဆင်ဖြူတော်သည် ဗုဒ္ဓအား ဖွားတော်မူသည့် ပုံဝတ္ထုတွင် မယ်တော်မာယာဒေဝီက ၎င်းအား ဆင်ဖြူတော်ပုံစံဖြင့် နံဘေးသို့ ဝင်ရောက်သွားခဲ့သည်ဟု အိပ်မက်မြင်မက်သည်ဟု ပါရှိပါသည်။[၂၉]

စစ်သည်ဘဝနှင့် 'မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှု' (သမ္မာအာဇီဝ)

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အကြွင်းမဲ့စစ်ဆန့်ကျင်ရေးကို ဟောကြားသည်ဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ယူဆထားမှုများကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် စစ်ပွဲများပျံ့နှံ့နေသော ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်း ဝန်းကျင်တွင် ဥပဒေနှင့်ညီပြီး လက်တွေ့ကျသော အလေးထားပူပန်စရာများကို လျစ်လျူရှုသည်ဟု အခြေအမြစ်မရှိဘဲ ဝေဖန်အပြစ်ပြောဆိုခြင်းကို ခံနေရပါသည်။[၃၀] ဤအလားတူယူဆချက်များကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း အထင်လွဲခံရလေ့ရှိပြီး ဤအချက်က ၎င်းတို့ကို နောက်ထပ်စိတ်ဖိစီးမှုဖြစ်စေပါသည်။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ကမ္ဘာတဝှမ်းစစ်တပ်များ၌ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များရှိကြပြီး၊ အခြားနိုင်ငံများကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများတွင် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်၏အမျိုးသား အကျိုးစီးပွားကို အကာအကွယ်ပေးရန် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များထားရှိကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဘူတန်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ မြန်မာ၊ သီရိလင်္ကာနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့၏ စစ်တပ်များရှိ စစ်သည်အများစုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ကြပါသည်။

အချို့အဝန်းအဝိုင်းများအတွင်း၌ စစ်သည်တို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကောင်းများဖြစ်နိုင်ပါသလားဟူသည့်အချက်သည် အငြင်းပွားစရာအကြောင်းအရာတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အသက်ကိုသတ်ခြင်းသည် အလွန်တရာပြစ်တင်ရှုတ်ချထိုက်သည်ဟူသော အယူအဆကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အနည်းစု (များသောအားဖြင့် အနောက်နိုင်ငံများမှ)က လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွင် စစ်မှုမထမ်းသင့်ဟုဆိုကြပါသည်။ ဤအခြေအတင်ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုတွင် စစ်တပ်များ၏ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာသဘော သဘာဝကို မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အမြင်များပေါ် မူတည်ပြီးရပ်တည်ဆွေးနွေးကြပါသည်။ စစ်တပ်ကို ပင်ကိုယုတ်ညံ့မှုအဖြစ် ရှုမြင်သူများအတွက် စစ်မှုထမ်းခြင်းသည် ကိုယ်ကျင့်သီလအရ လက်မခံနိုင်သောကိစ္စဖြစ်လာသည်ဟု နားလည်ရန်လွယ်ကူပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးအတွက် စစ်တပ် သို့မဟုတ် အခြားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခုတွင် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရခြင်း၌ ခက်ခဲသောသီလပိုင်းဆိုင်ရာပဟေဠိများ မရှိမဟုတ်ဆိုသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ စစ်သားတစ်ယောက်၏ အခန်းကဏ္ဍတွင် အလုပ်တာဝန် အမျိုးမျိုး ပါဝင်နေသည်ဖြစ်ရာ လူ့အသက်များကို သတ်ရခြင်း သို့မဟုတ် ထိုသို့လုပ်ဆောင်နေသောအခြားသူများကို အထောက်အကူပေးရခြင်းမျိုး ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ မြင်သာသည့်အချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ရေးတို့သည် မလိုက်ဖက်သောအတွဲဖြစ်သည်ဟု အချို့ကဆိုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သီးခြားစရိုက်လက္ခဏာ၊ တန်ဖိုးနှင့် စံနှုန်းအဆင့်အတန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးနေစဉ် စစ်တပ်တွင် စစ်မှုထမ်းခြင်းသည် အချို့က စိတ်ကူးကြည့်ရန်ခက်ခဲကြောင်း တွေ့နိုင်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

သို့ရာတွင် စစ်သားများသည် ဆင်းရဲဒုက္ခမပေါ်ပေါက်စေရေးကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ကူညီရာ၌ အဓိကအခန်းကဏ္ဍတွင်လည်း ပါဝင်ကြသူများဖြစ်ရာ ၎င်းတို့ကို ကောင်းမြတ်သော ကုသိုလ်ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အင်အားတစ်ရပ်ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ စစ်တပ်သည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် တစ်ခုတည်းအတွက်သာမဟုတ်။ စစ်တပ်အနေဖြင့် အရေးပါသောအဟန့်အတားအဖြစ် လုပ်ဆောင်သည့်အပြင် ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ အရေးပေါ်ကူညီထောက်ပံ့ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော အခြားနေရာများတွင် ဒေသခံပြည်သူလူထုကို ကူညီပေးပါသည်။ စစ်တပ်များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသော တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် လူ့အဖွဲ့

အစည်းကို အလုပ်အကျွေးပြုရန်၊ ၎င်းတို့၏ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုကို ထိန်းသိမ်း ပေးရန်၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အထောက်အကူပြုရန်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် အခြားကောင်းမြတ်သော ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရန် ၎င်းတို့၏ ရှင်းလင်းပြတ်သား သောရည်ရွယ်ချက်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် အတိအလင်း ထုတ်ပြန်ထားကြပါသည်။ စစ်တပ်များ၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို နားလည်မှုလွဲမှားသည့်အခါ အချို့က စစ်သည်ဘဝသည် မကောင်းသောအသက်မွေးမှုဟု မြင်နိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် ဤ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ပြုသူများကပေးသောလုံခြုံမှုကို ခံစားကြရပါသည်။ စစ်တပ်ကို ဖျက်သိမ်းလိုက်ခြင်းဖြင့် လုံခြုံမှု ကင်းမဲ့သွားမည်ဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခများ ပိုမိုပေါ်ပေါက်လာစေရန် အကြောင်းမဲ့ ခွင့်ပြုလိုက်သည့်ရလဒ် ပေါ်ထွက်လာပေလိမ့်မည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလအရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအသက်မွေးမှုအပေါ် အမြင်ကို ပြိတိန်၌ ကျင်းပခဲ့သော ပထမအကြိမ်လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းညီလာခံတွင်[၄၁] အသေးစိတ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ Ajahn Brahmavamso[၄၂] က မည်သူမဆို အခြေအနေတစ်ရပ်ကို လက်တွေ့ကျကျနားလည်ရန်လိုအပ်သည်ဟု ရှင်းလင်းပြောကြားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်ဒဿနကို စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒအဆင့်သို့ ဆွဲမချသင့်ဟု ကန့်ကွက် ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ဦး၏အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုတွင် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသည့်အခါ မည်သည့်အသက်မွေးမှုဆိုသည်ထက် ထိုသူ၏ရည်ရွယ်ချက်များက အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်ပါသည်။ အရေးကြီးသော မှတ်သားသင့်သည့်အချက်မှာ အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ခြင်းသည်လည်း တသီးတခြား သတိကြီးကြီးဖြင့် လမ်းညွှန်အတိုင်းသွားရမည့် ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာ ပဟေဠိများရှိသည် ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။

အများက လွန်စွာလေးစားကြရသော ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသည့် ထိုင်းလူမျိုး ခြိုးခြံသော တပသီအကျင့်ကျင့်သုံးသူ ဗုဒ္ဓဒါသဘိက္ခုက ပြောခဲ့သည်မှာ 'မည်သည့်အလုပ်ကို လုပ်သည်ဖြစ်စေ- နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး သို့မဟုတ် စင်စစ်စစ်ပွဲပင်-အကျင့်သီလရှိစွာလုပ်ဆောင်ခဲ့မည်ဆိုလျှင် အရာရာအားလုံးသည် သဘာဝအတိုင်း သဟဇာတမျှတစွာ ဟန်ချက်ညီညီရှိနေပြီး သဘာဝလောကကြီး၏ မူလအစီအစဉ်နှင့် ညီညွတ်နေပေလိမ့်မည်။' (Buddhadāsa Bhikkhu 1986, 119-120)

ပါဠိကျမ်းစာများတွင် စစ်သားများ၏ဘဝ၊ တာဝန် သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများကို အခြားသော သာမန်အသက်မွေးမှု အလုပ်များထက်ပို၍ ပြင်းထန်စွာဝေဖန်ခြင်းမရှိပါ။ ခတ္တိယ အန္တယ်ဝင်တို့၏ အထူးပြုနယ်ပယ်ဖြစ်သော စစ်ပွဲအယူအဆများကို တုံ့ပြန်သည့် က္ကဿတ္တ ('လေး အတတ်')သုတ္တန်ထဲတွင် စစ်တပ်၏ လူသစ်စုဆောင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လူမှုရေးအလွှာထက် တိုက်ရည်ခိုက်ရည် အရည်အချင်းပေါ် အခြေခံကြောင်း ဗုဒ္ဓက ဟောကြားခဲ့ပါသည် -

> 'မြတ်သောမင်းကြီး၊ သင့်တွင်တိုက်ခိုက်ရမည့်စစ်ပွဲတစ်ပွဲရှိ၏။ ထိုအချိန်မျိုးတွင် လေ့ကျင့်မှု ရှိမထားသော၊ လေးအတတ်၌အတွေ့အကြုံမရှိသော၊ ကြောက်ရွံ့ပြီး စစ်မြေပြင်မှ ထွက်ပြေးမည်ဖြစ်သော စစ်သည်တော်လူငယ်များ ရောက်လာ၏။ ဤလူငယ်များကို

သင်၏ တပ်သားအဖြစ်လက်ခံမည်လော။ ၎င်းတို့သည် ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း စစ်ကို နိုင်အောင် တိုက်နိုင်ပါမည်လော။'

'အရှင်ဘုရား၊ ၎င်းတို့ကို တပ်သားသစ်အဖြစ် တပည့်တော်လက်မခံပါ။ ၎င်းတို့သည် တပည့်တော်၏ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။' . . .

'ဤသို့ဆိုလျှင် ဗြဟ္မဏလူငယ်များ . . . အိမ်ထောင်ရှိလူငယ်များ. . . အမျိုးဇာတ်ပျက်သူ လူငယ်များ၊ လေ့ကျင့်ထားပြီး လေးအတတ်၌အတွေ့အကြုံရှိသော၊ မကြောက်တတ်ဘဲ စစ်မြေပြင်မှထွက်ပြေးမည်မဟုတ်သော လူငယ်များရောက်လာ၏။ ၎င်းတို့ကို သင်၏ တပ်သားသစ်အဖြစ် လက်ခံမည်လော။ ၎င်းတို့သည် ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း စစ်ကို နိုင်အောင် တိုက်နိုင်ပါမည်လော။'

➢အရှင်ဘုရား၊ ၎င်းတို့ကို တပ်သားသစ်အဖြစ် တပည့်တော်လက်ခံပါမည်။ ၎င်းတို့သည် တပည့်တော်၏ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။' . . .

ထို့နောက် ဗုဒ္ဓကဆက်မိန့်သည်မှာ 'လေးအတတ်၌ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော၊ အင်အားကြီး သော၊ တက်ကြွသော မည်သည့်လူငယ်ကိုမဆို စစ်ပွဲသို့သွားမည့်မင်းက ခန့်အပ် အသုံးပြုပေလိမ့်မည်။ - အရည်အချင်းမရှိသောသူတို့ကို ဇာတ်မြင့်သောကြောင့် ခန့်အပ် အသုံးပြုမည်မဟုတ်ပေ။' (Sn, 3. 24)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူဝတ်ကြောင်တို့ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့်သီလကို နားလည်သဘောပေါက်ရေး အတွက် ပြဆိုရာ၌ အရေးပါသော ဒီဃဇာဏုသုတ် (An.8.54) တွင် လူတို့အတွက် ယခုဘဝမှာပင် စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် ပျော်ရွှင်မှုတို့ရနိုင်ရန် ဗုဒ္ဓက လေးအတတ် (စစ်မှုထမ်းများ၏ အမြင့်ဆုံး သင်္ကေတဖြစ်သော)နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုများတွင် ဘုရင့်ထံပါးအမှုထမ်းခြင်း (ဥပမာ-အခွန်အတုတ်ကောက်ခံသူများလည်း ပါဝင်သည်)တို့ကို အတိအလင်းစာရင်းထည့်သွင်းခဲ့ပြီး ဤအသက်မွေးမှုများတွင် ကျွမ်းကျင်မှုရှိအောင်ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။

လေးသည်တော်များကို လေးနှင့် မြားထောက်ပံ့ပေးရန်အတွက် လက်နက်များထုတ်လုပ် ရန်လိုအပ်ပြီး ဤအချက်က မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် ပဋိမအခြေခံအဖြစ် ပါဝင်သည့် 'မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှု'(သမ္မာအာဇီဝ)နှင့်ပတ်သက်၍ လက်နက်ကုန်သွယ်ခြင်းကို ပြစ်တင် ဝေဖန်ရှုတ်ချ ခြင်းသည်ကျွန်ုပ်တို့ထံပေးလိုက်သောနောက်ထပ်သက်ဆိုင်သည့်အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဝါဏိဇသုတ် ('ကုန်သွယ်မှု'၊ 'ကုန်သွယ်လုပ်ငန်း'၊ 'အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနည်း လမ်းတစ်ခုအဖြစ် ကုန်သွယ်လုပ်ငန်း')တွင် 'လူဝတ်ကြောင် ဒါယကာတစ်ဦးသည် ကုန်သွယ် လုပ်ငန်းငါးမျိုးတွင် ပါဝင်မလုပ်ဆောင်သင့်ဟုဖော်ပြထားပါသည်။ အဘယ် ငါးမျိုးနည်း။ လက်နက်၊ လူ၊ အသား၊ သေရည်သေရက်ကဲ့သို့ မူးယစ်စေသောအရာများနှင့် အဆိပ်တို့ကို ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။' (An.5.177)[၃၇] လက်နက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ လက်နက် ထုတ်လုပ်သူများကိုသော်လည်းကောင်း ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းမဟုတ်သော်လည်း သူ့အသက်သတ်ရာတွင် အသုံးပြုသည့်ကိရိယာများအား ဖြန့်ချိခြင်းကို ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းဖြစ်ပါ သည်။[၃၇] လက်နက်များ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်ခြင်းတို့ကို တားမြစ်ခြင်းသည်

အများပြည်သူ၏ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးကို သေချာစေရန်နှင့် အကာအကွယ်ပေးသော တပ်ဖွဲ့များကို ထားရှိရန် အုပ်စိုးသူမင်း၏တာဝန်နှင့် တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်နေပေလိမ့်မည်။၃၅

ဓားရှည်များ၊ အဲမောင်းလှံရှည်များ၊ ဓားတိုများ၊ မြားသွားများနှင့် လှံသွားများကဲ့သို့သော လက်နက်များကိုထုတ်လုပ်ခြင်းသည် စစ်သည်များကိုလက်နက်တပ်ဆင်ပေးရန်နှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ပန်းပဲသမား(ကမ္မာရ)တို့က အဓိကလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပန်းပဲသမားတို့ကို အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ဖွဲ့စည်းထားပြီး ၎င်းတို့အဖွဲ့အစည်း၏ခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏အရေးအရာများကို ဘုရင့်တော်ဝင် တရားရုံးနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရပါသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင်ပင်လျှင် အလောင်းအလျာဘဝက ပန်းပဲဆရာတစ်ယောက်ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီး (သူစိ ဇာတက၊ Jat. 387) ဘုရားလောင်းပန်းပဲဆရာက 'ဘုရင်ချစ်ခင်သော' (ရာဇဟလဘ) အခြားပန်းပဲဆရာတစ်ယောက်၏သမီးကို လိုချင်ခဲ့ပါသည်။ သေတကေတုဇာတ်(Jat 377)တွင် မင်းဆရာဘုန်းကြီးပုံစံဖြင့် ဘုရားလောင်းသည် လက်နက်ကိုင်လူဝတ်ကြောင်တို့အား ဒိုင်းများနှင့် လက်နက်များတပ်ဆင်ပေးကာ ထိုသူတို့ကို ဘုရင့်ထံအမှုထမ်းရန် စေခိုင်းပါသည်။

မုဆိုးတစ်ယောက်၏ ဇနီးသည် မုဆိုး၏လက်နက်များကို အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ပေးရခြင်းအတွက် ၎င်း၏ခင်ပွန်း ခိုင်းသည်ကို ဆောင်ရွက်ပေးရခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် အကုသိုလ်မဖြစ်ကြောင်း ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ (Dhp-a.II.24-28)မှ လေ့လာသိရှိရပါသည်။ 'ဒဏ်ရာမရှိသောလက်ဖြင့် အဆိပ်ကိုကိုင်ခြင်းကြောင့် အဆိပ်မမိသကဲ့သို့ အကုသိုလ်မလုပ်သောသူအတွက် အကုသိုလ်အကျိုးဆက်ကိုမခံစားရပါ' (Dhp. 124) ဟူသော အဋ္ဌကထာ၏အစိတ်အပိုင်းကလုပ်ရပ်တစ်ခုကိုလုပ်ခြင်း၏စေတနာများကို ခန့်မှန်းအကဲဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် အပြင်ပန်းအမြင်များနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ အခြေခံကျသောတာဝန်များနှင့် စိတ်အခြေအနေကိုနားလည်ရန် လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

'မှန်ကန်သောအသက်မွေးမှု'(သမမာအာဇီဝ) မေးခွန်းသည် ကမ္မာတစ်ဝှမ်း စစ်လက်နက်များကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းနှင့် ထုတ်လုပ်ခြင်းတွင်ပါဝင်နေသည့် စစ်သည်များနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်နေပါသည်။ စင်ကြယ်သောမြေဂိုဏ်း(Pure Land School) ၏ ထင်ရှားကျော်ကြားသည့် ဆရာတစ်ဆူဖြစ်သော Master Chin Kung (Jing Kong) က ၎င်း၏ဆွေးနွေးချက်တစ်ခုတွင် ဤအချက်ကိုဖြေရှင်းခဲ့သည်မှာ -

> ဒါကတရုတ်ပြည်က ဒါယကာတစ်ယောက်မေးတဲ့မေးခွန်းပါ။ သူပြောတာက 'ဗုဒ္ဓဘာသာကို အမှန်တကယ်စိတ်ဝင်တစားလေ့လာတဲ့ သာမန်လူတစ်ဦးရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် သူက စစ်သားတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး တိုက်ပွဲအစီအမံတွေနဲ့ လက်နက်ထုတ်လုပ်ရေးမှာ နေ့စဉ်ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေရတယ်။ သူက ဒီအတွက် ဒွိဟသံသယတွေဖြစ်ပြီး အရှင်ဘုရား - သနားသောအားဖြင့် ဟောပြတော်မူပါ'တဲ့။
>
> ဒီအသက်မွေးမှုမှာ ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေတာ အမှားမဟုတ်ပါဘူး။ ဘာလို့လဲဆိုတော့ သင့်ရဲ့ အသက်မွေးမှု၊ သင့်ရဲ့အလုပ်က နိုင်ငံကိုအကာအကွယ်ပေးဖို့၊ အများပြည်သူတွေရဲ့ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို အကာအကွယ်ပေးဖို့ဖြစ်တယ်။ ဒါကို 'အကြောက်တရား

> ကင်းခြင်းလက်ဆောင်'လို့ ခေါ်တယ်။ ဒါဟာအမှားမဟုတ်ဘူး။ ကမ္ဘာမှာ နိုင်ငံတိုင်းဟာ ကာကွယ်ရေးအတွက် စစ်သားတွေရှိရတယ်။ စက်ာပူဟာ နိုင်ငံအသေးလေးဖြစ်ပေမယ့် သူ့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်စစ်တပ်ရှိပါတယ် . . . .
>
> နောက်တစ်နည်းရှင်းပြရရင် - ကျွန်ုပ်တို့ဟာ အကြောင်းမဲ့စစ်ပွဲဆင်နွှဲပြီး တခြားနိုင်ငံတွေကို ကျူးကျော်တာ ဘယ်တော့မှမလုပ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါကမှန်ပါတယ်။ ဒီတော့ ကာကွယ်တဲ့စစ်ပွဲ၊ ခုခံစစ်ပွဲ . . . အတွက် ဒါဟာမမှားဘူးဆိုတဲ့အချက်ကို ဗုဒ္ဓနဲ့ ဘုရားလောင်းတွေ အားလုံးက သဘောတူကြတယ်။ အဲဒီအခါမှာ ထူးခြားတဲ့အခြေအနေတွေမှာ သူ့အသက်ကိုသတ်ရတာရှိတယ်။ ဒါက သီလကိုချိုးဖောက် (po jie 破戒) တာမဟုတ်ဘဲ ရုပ်သိမ်း (kai jie 开戒) ထားလိုက်တာလို့ ဆိုလိုတာပါ။ သင်ဟာ ဘုရားလောင်းတို့ရဲ့သီလကိုကျင့်သုံးတဲ့ ဒါမှမဟုတ် ငါးပါးသီလကိုကျင့်သုံးတဲ့ စစ်သည်တစ်ယောက်အနေနဲ့ သင့်နိုင်ငံကိုကာကွယ်ရမယ်ဆိုရင် ရန်သူကိုရင်ဆိုင်ရမယ်ဆိုရင် သင် သူတို့ကို သတ်မှာလား၊ မသတ်ဘူးလား။ ဒီအချိန်မှာ 'အို- သူ့အသက် မသတ်ဘူးလို့ သီလဆောက်တည်ထားခဲ့တယ်။ သူတို့ကို ငါသတ်ရင် ငါ့သီလကို ချိုးဖောက်ရာရောက်လိမ့်မယ်'လို့ သင်တွေးမှာလား။ ကောင်းပြီ။ ရန်သူတွေ ဝင်ရောက်လာရင် အကာအကွယ်ပေးဖို့တာဝန်ကို သင်ပျက်ကွက်တာကြောင့် ငါတို့ရဲ့မြို့၊ ငါတို့ရဲ့နိုင်ငံထဲမှာ လူတွေဘယ်လောက်များများသေမှာလဲ။ အဲဒီလိုဆိုရင် သင်ဟာ အရမ်းကြီးတဲ့အပြစ်ကို ကျူးလွန်မိသွားပြီ။ ဒါကြောင့် သင်ဟာ သင့်ရဲ့ဘဝကို စွန့်လွှတ်ရမယ်ဆိုရင်တောင် သင့်ရဲ့တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရမှာပါပဲ။ သင့်အလုပ်က ရန်သူကိုတိုက်ခိုက်တွန်းလှန်ဖို့ပါ။ ဗုဒ္ဓရဲ့အဆုံးအမတွေဟာ ကြောင်းကျိုးဆီလျော်ပြီး ယုတ္တိတန်ပါတယ်။ သင့်အသက်မွေးမှုက သင့်နိုင်ငံ၊ သင့်နယ်မြေကို အကာအကွယ်ပေးဖို့ပါ။ ဒါဟာ သင် ကျေပွန်ရမယ့်တာဝန်ပါပဲ။ သင့်မှာ လုံးဝအပြစ်မရှိဘူးဆိုတာကို သံသယမရှိပါနဲ့။ (Chin 2017)

ထို့ကြောင့် အစိုးရ၏ အနီးကပ်စောင့်ကြည့်မှုအောက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် စစ်သည်များဖြစ်နိုင်ကြသလို စစ်လက်နက်ထုတ်လုပ်ရေးတွင်လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်စိတ်စေတနာများက အကုသိုလ်အဆိပ်သုံးပါးတွင် အခြေမခံသမျှ ၎င်းတို့ကို အကုသိုလ်ကံတာဝန်ရှိမှုအဖြစ် မှတ်ယူမည်မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း ဤအချက်က လက်နက်များကို အလိုအလျောက်ထောက်ခံခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုလုံး၏ရှုထောင့်မှ ဇီဝ၊ ဓာတုနှင့် အနုမြူလက်နက်များကဲ့သို့သော လက်နက်ပုံစံများကြောင့် မလိုလားအပ်သည့် မည်သူ့ကိုမဆိုသိမ်းကျုံးထိခိုက်နိုင်သည့် ကာလရှည်ကြာစွာ ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သည့်လက်နက်များသည် အလွန်ကြီးကျယ်သောပြဿနာများဖြစ်ပါသည်။[၃၆]

IHL ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအခြေခံမူက မည်သည့်ဘက်မဆို တစ်ဘက်ဘက်၏ တရားဝင်ပဋိပက္ခရည်ရွယ်ချက် ပေါက်မြောက်ရေးအတွက် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ရန်သူလက်တွင်းသို့ ကျရောက်သွားသောသူများကို အချိန်တိုင်းတွင် လူသားဆန်စွာဆက်ဆံရန် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ (Melzer 2099) ထို့အပြင် IHL သဘောတူစာချုပ်များစွာတွင်တွေ့ရသော လူသိများထင်ရှားသော Martens Clause က ဖော်ပြသည်မှာ -

> ဤနောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် သို့မဟုတ် အခြားအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်တို့တွင် အကျုံးမဝင်သည့်ကိစ္စရပ်များတွင် အရပ်သားများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် အခြေခိုင်နေပြီဖြစ်သော ဓလေ့ထုံးတမ်းများ (custom)၊ လူသားချင်းစာနာမှု အခြေခံမူများ (principles of humanity)နှင့် အများပြည်သူတို့၏ အမှားအမှန်ပိုင်းခြားတတ်သည့် အသိစိတ်၏လမ်းညွှန်ချက် (dictates of public conscience) တို့မှ ဆင်းသက်လာသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံမူများကပေးသည့် အကာအကွယ်နှင့် ဩဇာအာဏာစက်အောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေပါသည်။[၃၃]

ထို့ကြောင့် ပိုမိုတိကျသောဥပဒေများ၏လွှမ်းခြုံမှုအောက်တွင် အကျုံးဝင်ခြင်းမရှိသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများအတွင်း၌ပင် လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူများ (principles of humanity)နှင့် အများပြည်သူတို့၏ အမှားအမှန် ပိုင်းခြားတတ်သည့် အသိစိတ်၏ လမ်းညွှန်ချက် (dictates of public conscience)တို့က စစ်တိုက်နေကြသူများ၏ အပြုအမူကို ဆက်လက်လမ်းညွှန်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး အရပ်သားများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား အကာအကွယ်ပေးမှုကို အနိမ့်ဆုံးအဆင့် ဆက်လက်ပေးရပါမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အခြေခံမူသဘောတရားများသည် စစ်ပွဲရှိခြင်း/မရှိခြင်းနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ အချိန်တိုင်းတွင်ပို၍ပင် သက်ဆိုင်မှုရှိနေပြီး 'စစ်ပွဲတွင် ဥပဒေအရတားမြစ်ထားခြင်းမရှိသည့် အရာတိုင်းကို ခွင့်ပြုသည်'ဟူသောအမြင်နှင့်လည်း ဧကန်မုချဆန့်ကျင်နေပါသည်။ တနည်းအဟိသတရားကို ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် အရာရာကို ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိစေပါသည်။[၃၅] IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှစ်ခုစလုံးက စစ်ပွဲ၏ ပကတိအရှိတရားများကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြပြီး လက်နက်များကြောင့်ဖြစ်ရသော ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်ပတ်သက်သည့် ၎င်းတို့၏အလေးထားစိုးရိမ်သောကများကို မျှဝေကြရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာက စိတ်တွင်းလက်နက်ဖျက်သိမ်းခြင်းဖြစ်သည့် အထွတ်အထိပ်လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးကို ဦးတည်ပါသည်။

စစ်သည်ဘဝ၏ ကံနှင့်ဆိုင်သော ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ

စစ်တပ်တာဝန်ထမ်းဆောင်သူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် အရေးပါဆုံးနှင့် အများဆုံးဆွေးနွေးမှုများသည် တိုက်ပွဲမတိုင်မီ၊ တိုက်ပွဲတွင်းနှင့် တိုက်ပွဲပြီးနောက် စစ်သည်များရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသော ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စများဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် စစ်မှုထမ်းခြင်း၏ အကုသိုလ်ကံအကျိုးဆက်များနှင့်သက်ဆိုင်သည်များအပြင် သူ့အသက်သတ်ဖြတ်ခြင်းအပေါ် လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်နှင့်ပတ်သက်သည်များ ဖြစ်ပါသည်။[၃၆] ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်တို့ဆုံရာတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီး စစ်တပ်ကိုယ်ကျင့်တရားကို ပညာပေးရာ၌ အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍများတွင် ဖြည့်ဆည်းပေးလျက်ရှိသည့် စစ်မှုထမ်းဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများက ဤနေရာ၌ ထူးခြားသော အမြင်တစ်ခုကို ပေးပါသည်။ အိန္ဒိယ၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မြန်မာနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံအပါအဝင် အာရှနိုင်ငံအတော်များများတွင် တရားဝင်ခန့်အပ်ထားသော စစ်မှုထမ်းဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးများနှင့် တရားဝင်မဟုတ်သော အလွတ်သဘော စစ်တပ်အတွက် ဘာသာရေးဟောကြားပေးသော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးများရှိကြပါသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အနောက်နိုင်ငံစစ်တပ်များ

ကလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးများကို စတင်စာရင်းသွင်းခန့်ထားလာကြပါသည်။ ရှေ့တန်း စစ်မျက်နှာမှ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော ဥပမာတစ်ခုကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် အီရတ်၌ တပ်ဖြန့်ထားခဲ့သော အမေရိကန်စစ်တပ်တွင် ပထမဆုံးတာဝန်ထမ်းဆောင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီး ဗိုလ်ကြီး သောမတ်စ် ဒိုင်ယာ (Captain Thomas Dyer)က ကျွန်ုပ်တို့ကို ပြောပြခဲ့ ပါသည် -

> အီရတ်တွင်ဖြစ်ပွားသောစစ်ပွဲတစ်ခုအတွင်း အမေရိကန်လူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တစ်ဦးက အိမ်တစ်အိမ်၏ လသာဆောင်တွင်ဝပ်နေသော လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် သောင်းကျန်းသူတစ်ဦးကို ပစ်ခတ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ပစ်ခတ်ချက်များက ထိုသောင်းကျန်းသူကို သေစေခဲ့ရုံသာမက အိမ်အတွင်းကိုပါ ရောက်ရှိသွားခဲ့ပြီး ထိုသောင်းကျန်းသူ၏ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ဇနီးသည်နှင့်အတူ ခြောက်နှစ်အရွယ် သားကိုပါ သေဆုံးစေခဲ့ပါသည်။ ထိုစစ်သားက သောမတ်စ်ဒိုင်ယာထံ အကူအညီတောင်းရန် သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ဒိုင်ယာက ပြန်လည်ပြောပြသည်မှာ 'ထိုစစ်သားက သံယုတ္တနိကာယ်မှ သုတ်တစ်ခုကို အသေးစိတ် ပြောပြခဲ့ပါသည်။ အတိုချုံးရလျှင် စစ်သည်တော်တစ်ဦးသည် စစ်ပွဲတွင် ကိုယ်တိုင်အားထုတ်ကြိုးပမ်းနေစဉ် တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုသေစေလျှင် ထိုသူသည် သေပြီးသည့်နောက် ငရဲကျမည်ဟု ထိုသုတ်က ဆိုထားပါသည်။ စစ်တပ်တွင် တာဝန်ထမ်းရသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးတစ်ပါးအနေဖြင့် ကျွန်ုပ် ဤဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သားကို မည်သို့အကူအညီပေးနိုင်မည်နည်း။ ကျွန်ုပ် ဘာပြောရမည်နည်း။' ဒိုင်ယာက စစ်သားကိုပြောခဲ့သည်မှာ 'တိုက်ပွဲတွင် ဆိုးရွားသောအရာများ ဖြစ်ပွားသော်လည်း ဤလောကကြီးသည် အကာအကွယ်ပေးမည့်အင်အားစုများမရှိဘဲ သူ့ချည်းတည်တံ့နိုင်မည်မဟုတ်။ စစ်တပ်ကလုပ်ခဲ့သည့် ကောင်းသောအရာများကို ကျွန်ုပ်တို့ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ .... ထို့နောက် ၎င်း၏အမှုထမ်းခြင်းသည် တန်ဖိုးရှိပြီး လိုလည်းလိုအပ်ကြောင်းနှင့် ... ၎င်းသည် မှန်ကန်သောလုပ်ရပ်ကို မှန်ကန်သောအချိန်တွင် လုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သူ့အားသတိပေးပြောဆိုခဲ့ပြီး ၎င်းကို စစ်သည်တစ်ဦးအဖြစ် ကျွန်ုပ်က အခိုင်အမာ ရပ်တည်ပေးခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအဖြစ် ၎င်း၏ စေတနာရည်ရွယ်ချက်များကောင်းလျှင် သူ၏ကံလည်းကောင်းမည်သာဖြစ်သည်။' (Bosco 2014, 837)

မကြာခဏရည်ညွှန်းကြသော (အထက်၌ပြခဲ့သကဲ့သို့ မှားယွင်းဖော်ပြခဲ့ကြသော) ဂါမဏိသံယုတ်တွင် ဂါမဏိ(ရွာသူကြီးများ၊ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းခေါင်းဆောင်များ)အတော်များများကို ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရသော အသက်မွေးမှုလုပ်ငန်းများ၏ ကံပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဟောကြားခဲ့သော ဗုဒ္ဓ၏တရားများအကြောင်း ပါဝင်ပါသည်။ အလားတူ သုတ္တန်သုံးခုဖြစ်သော ယောဓာဇီဝသုတ် (Sn. 42-3)၊ ဟတ္ထာရောဟသုတ် (Sn. 42-4) နှင့် အဿရောဟသုတ်(Sn. 42-5)တို့တွင် ဗုဒ္ဓက ယောဓာဇီဝရွာသူကြီးနှင့် ဆင်ထိန်းများ၊ မြင်းသည်တော်များကို တရားဟောကြားခဲ့ပါသည်။ (သဒ္ဒါအလိုအရ ယောဓာဇီဝသည် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူ'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသောကြောင့် ကျွမ်းကျင်စစ်သည်တော်များကို ရည်ညွှန်းပါသည်။) ယောဓာဇီဝရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ တိရစ္ဆာန်များနှင့်နီးနီးကပ်ကပ် အခြေချနေထိုင်နေကြသည့် ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုအရလုပ်ကိုင်ရသော ဆင်ထိန်းများနှင့် မြင်းသည်တော်တို့နှင့် ကွဲပြားသောကြောင့် (ဆင်း - Singh 1989) ယောဓာဇီဝဟူသည် ဘုရင့်စစ်တပ်ရှိ ခြေလျင်စစ်သည်များအကျိုးဝင်နိုင်ခြေရှိသည့် ကျယ်ပြန့်သော ဝေါဟာရအသုံး

အနှုန်း ဖြစ်ဟန်ရှိပါသည်။[၄၀]

> "အကယ်၍ သူသည်(ယောဓဇီဝ)တစ်ယောက်အဖြစ် စစ်ပွဲတွင် ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး လုံ့လစိုက်ထုတ်မည်ဆိုလျှင် အကယ်၍သူ၏စိတ်သည် 'ဤသက်ရှိသတ္တဝါတို့ အသတ်ခံရပါစေ၊ ချည်နှောင်ခံရပါစေ၊ သုတ်သင်ခံရပါစေ၊ ပျက်စီးပါစေ သို့မဟုတ် အသက်မဆက်ပါစေနှင့်တော့'ဟူသောအတွေးဖြင့် နိမ့်ကျပြီးသား၊ ယုတ်ညံ့ပြီးသားနှင့် လမ်းလွဲရောက်ပြီးသား ဆိုလျှင် ထို့နောက်တွင် သူသည် ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး လုံ့လစိုက်ထုတ်နေစဉ်အတွင်း အကယ်၍အခြားသူတို့က (စစ်ပွဲအတွင်း) သူ့အားသတ်ဖြတ်ကြပြီး ဇာတ်သိမ်းသွားလျှင် ခန္ဓာပျက်သုဉ်းခြင်းနှင့်အတူ သေဆုံးပြီးသည့်နောက်တွင် သူသည် သရာဇိတ(Sarājita) အမည်ရသော ငရဲသို့ ကျရောက်ရပါသည်။' (Sugiki 2020, 8, n.28)

ဤအချက်ကို အချို့က စစ်ပွဲတွင် စစ်သည်တို့၏ စိတ်စေတနာသည် သေချာပေါက်သတ်ဖြတ်ရန်နှင့် အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ရန်သာ ဖြစ်သည်ဟူသော ၎င်းတို့၏ ယူဆချက်ပေါ် အခြေခံထားသောကြောင့် စစ်ပွဲတွင်သေဆုံးသော စစ်သည်အားလုံးတို့သည် စစ်ငရဲ(သရာဇိတ)[၄၁]တွင် ကျရောက်အဆုံးသတ်ရသည့်သဘော နားလည်ကြပါသည်။ အမှန်စင်စစ် သုတ္တန်သုံးခုလုံး၌ သတ်ဖြတ်ရန်၊ အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ရန်ရည်ရွယ်သည့် စေတနာအတွေးတို့အပေါ် အခြေပြုသော လမ်းလွဲစိတ်ဖြင့် သေဆုံးသောစစ်သည်တို့သည် စစ်ငရဲသို့ ကျရောက်ကြောင်းနှင့် မကောင်းသောအပါယ်ဘုံသို့ ကျရောက်ခြင်းကို အကုသိုလ်စေတနာဆိုးက ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဟောကြားထားပါသည်။

ဤသုတ္တန်သုံးခုထက်စောသည်မှာ တာလပုဋ္ဌသုတ္တန် (Sn. 42. 2)ဖြစ်ပြီး ဤသုတ္တန်တွင် တာလပုဋ္ဌအမည်ရှိသော သဘင်သည်တို့၏ခေါင်းဆောင်နှင့် စကားပြောသည့်အခါ ၎င်းတို့အားလုံး ရီမောခြင်းငရဲသို့ ကျရောက်လိမ့်မည်ဟု သိမ်းကျုံးပြောမည့်အစား ဗုဒ္ဓက လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ဖြင့် ယစ်မူးနေသော၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း သတိကင်းမဲ့ပြီး အခြားသူများကိုလည်း သတိကင်းမဲ့စေသော သဘင်သည်တို့သည် ရီမောခြင်းငရဲသို့ ကျရောက်လိမ့်မည်ဟု ဟောတော်မူခဲ့ပါသည်။

ထပ်၍ဆိုရလျှင် စိတ်အခြေအနေနှင့် စေတနာတို့မှာ အဓိကဖြစ်ရာ သဘင်သည်တို့၏ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏ဖျော်ဖြေမှုများတွင် ကံအားဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သော်လည်း တာလပုဋ္ဌသည် ရဟန္တာတစ်ပါးဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ (Thag. 19.1)

မဟာကမ္မဝိဘင်္သုတ္တန်[၄၂] (ကံအကြောင်းကို အကျယ်တဝင့်ဟောပြသောသုတ္တန်)တွင် သတ္တဝါ၏အသက်ကို သတ်ဖြတ်သူတစ်ဦးသည် နောက်ဘဝတွင် ငရဲသို့ မလွဲမသွေကျရောက်ခြင်း မရှိဘဲ နတ်ပြည်လောကသို့ပင် ရောက်နိုင်ကြောင်းကို ဗုဒ္ဓက အသေးစိတ်ရှင်းလင်းဟောကြားခဲ့ပါသည်။ လူစိတ်သဘောနှင့် ဘဝတလျှောက်တွင် စုဆောင်းမိလာသော ကံအမျိုးမျိုးတို့၏ ခက်ခဲနက်နဲရှုပ်ထွေးမှုဖြင့် ဤအချက်ကို ရှင်းပြထားပါသည်။ သေခါနီးအချိန်၌ နောက်ဆုံးဖြစ်သော စိတ်အခြေအနေ(မရဏာစိတ္တ)ကလည်း တစ်စုံတစ်ဦး၏ ပြန်လည်မွေးဖွားမည့်ဘဝအပေါ် ကြီးမားစွာ လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။

အသက်မွေးမှုအလုပ်အကိုင်များက ကျွန်ုပ်တို့ကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်းမဟုတ်၊

ကျွန်ုပ်တို့၏အလုပ်အား ကျွန်ုပ်တို့ မည်သို့မည်ပုံလုပ်သည်ဆိုသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့က ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဤသုတ္တန်တို့က ဖော်ပြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တို့သည် စစ်ပွဲတွင် တိုက်ခိုက်နေစဉ် ၎င်းတို့၏စိတ်အခြေအနေကို ဂရုတစိုက်စောင့်ကြည့်ရန်လိုပြီး အကယ်၍၎င်းတို့၏ စိတ်စေတနာသည် သတ်ဖြတ်ရန်နှင့် ဖျက်ဆီးရန်ဖြစ်လျှင် မကောင်းသောကံအကျိုးပေးကိုဖြစ်စေသည့် မကောင်းသောအကုသိုလ်စိတ်အခြေအနေများ အစဉ်ထာဝရပါဝင်နေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် မိမိစစ်သည်များအားကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် လေးစားရန် နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကိုလည်း ဟောကြားထားပါသည်။ စက္ကဝတ္တိ-သီဟနာဒသုတ္တန်တွင် 'သင့်မိသားစု၊ စစ်တပ်အတွင်းရှိ သင့်စစ်သည်များ ----- အား တရားမမှုအရ စောင့်ကြပ်မှု၊ နယ်မြေ၊ အကာအကွယ်ပေးမှုတို့ကို တည်ထောင်သတ်မှတ်ပေးရန်' ဘုရင်တို့ကို အကြံပြုထားပါသည်။ (Dn.26; PTS Pali III. 61) သံဝရဇာတကတွင် စစ်တပ်၏ အပိုင်းကဏ္ဍများအားလုံးရှိ စစ်သည်များကို သင့်လျော်သောလုပ်အားခ[၆၅] ချီးမြှင့်သည့်အတွက် ဘုရင်အား ချီးမွမ်းခဲ့ပြီး သာမဇာတကတွင် နတ်ပြည်လောကသို့ ရောက်ရှိစေနိုင်သော ဘုရင်တို့၏တာဝန်ဆယ်ရပ်တွင် ၎င်းတို့၏စစ်သည်များအတွက် တာဝန်ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။[၆၆]

IHL တွင် မိမိ၏တပ်ဖွဲ့ဝင်များအတွက် တာဝန်အားအသိအမှတ်ပြုမှုကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မလိုလားအပ်သောဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကျရောက်စေသည့်အခါ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ တရားဥပဒေနှင့် ဆင်ခြင်တုံတရားကိုလိုက်နာခြင်းဖြင့် ထိုရာဇဝတ်မှုများတွင် မိမိတပ်ဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများလည်း ပါဝင်သည့်အချက်ကို ထောက်ခံပြောဆိုနိုင်ပါသည်။ IHL အရ နစ်နာသူအားအကာအကွယ်ပေးမှုကို ငြင်းပယ်ရန်အတွက် ဘက်တစ်ဘက်တည်း၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်အချင်းချင်းဖြစ်သောကြောင့်ဆိုသည့်အချက်မှာ တရားဝင်အကြောင်းပြချက်မဖြစ်စေရပါ။[၆၇] IHLက အချို့သောအခြေအနေများတွင် မိမိတပ်ဖွဲ့ဝင်များအပေါ် ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍သာ မှတ်ချက်ပေးသော်လည်း စစ်ဘက်ဥပဒေနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေတို့ကဲ့သို့သော ဆက်စပ်ဥပဒေများသည် မိမိတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ ကောင်းကျိုးကို အာမခံရန် ဤတာဝန်ကိုလည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလ၏ ယေဘုယျအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအရ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေများကို လေးစားလိုက်နာရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကယ်၍ ဥပဒေက တစ်စုံတစ်ဦးကို အတင်းအကျပ်စစ်မှုထမ်းစေမည်ဆိုလျှင် ထိုသူက မည်သို့မျှဆန့်ကျင်နိုင်ခြေမရှိဘဲ မည်သည့် စစ်ပွဲကိုမဆို ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရန် အခြေခံအားဖြင့်ဆန့်ကျင်လျှင် တစ်စုံတစ်ဦးသည် သန္ဓိဋ္ဌာန်ချပြီး သံဃာ့ဘောင်သို့လည်း ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းမျိုးကဲ့သို့သော လုံခြုံမှုအခင်းအကျင်းသို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့်ညီသော ဝန်းကျင်ကို လွှမ်းမိုးရန်ကြိုးစားနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် သီရိလင်္ကာ၌ 'လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေခြင်း - ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြားဆက်သွယ်မှု'[၆၈] ဟူသော ခေါင်းစဉ်ဖြင့်ကျင်းပခဲ့သည့် ညီလာခံအတွင်း စစ်တပ်ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်းတစ်ဦးက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် နိုင်ငံရေးသမားများအပေါ် ပိုမိုအာရုံစိုက်ရန် လိုအပ်ကြောင်းကို အလေးထားပြောဆိုခဲ့ပါသည် -

> လူတို့သည် တိုက်ခိုက်သောလက်နှင့် ဆုံးဖြတ်သည့်ဦးနှောက်တို့အကြား ခွဲခွဲခြားခြားပြုလုပ်ရန် ပျက်ကွက်ကြပါသည်။ တိုက်ခိုက်ရန်မှာ စစ်သည်တို့၏တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ လူတိုင်းက စစ်သည်အကြောင်းကို အမြဲပြောကြသည်။ . . . သင်တို့သည် မူဝါဒချမှတ်သူများအကြောင်းကို စဉ်းစားရပါမည်။ . . . . အခြားသူတို့၏ ရဲရင့်မှုအတွက် အခြေခံအားဖြင့်လိုအပ်သည်မှာ အချို့သောသူတို့၏ ကျရှုံးမှုများဖြစ်ပါသည်။ စစ်သည်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာမှာ အများပြည်သူတို့ကို ကယ်တင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2019)

စစ်သည်တို့သည် နိုင်ငံကို အလုပ်အကျွေးပြုရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့၏ တာဝန်များနှင့် အခြေအနေများအရ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖြစ်နိုင်သမျှအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ၎င်းတို့ပြုသည့်ကံကို စီမံခန့်ခွဲပုံနှင့်ပတ်သက်၍ ရွေးချယ်မှုများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော် IHL အရ အမိန့်များကို အဆင်ခြင်မဲ့စွာ လိုက်နာရန် တာဝန်မရှိပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ တစ်စုံတစ်ဦးက အခြားတစ်ဦးကိုပြုလုပ်ရန် အမိန့်ပေးသည့်အခါ လုပ်ရပ်များမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် အကျိုးရလဒ်အတွက် အမိန့်ပေးသူနှင့် အမိန့်ပေးခြင်းခံရသူ နှစ်ဦးစလုံးတွင် တာဝန်ရှိပါသည်။[၄၃] အမိန့်ပေးသူသည် ထိုနောက်ဆုံးလုပ်ရပ်ကို မလုပ်ခဲ့ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် လုံးဝဥသံ၊ တာဝန်မကင်းသလို အမိန့်ပေးခြင်းခံရသူသည်လည်း 'အမိန့်များကိုနာခံရခြင်းသာ'ဟူသော အကြောင်းကြောင့် တာဝန်ကင်းသည် မဟုတ်ပါ။ အမိန့်ပေးသူတွင် ပိုမိုကြီးမားစွာ တာဝန်ရှိပြီး အမိန့်ပေးခြင်းခံရသူတွင် ကျင့်ဝတ်နှင့်မညီသော အမိန့်များကိုမလိုက်နာဘဲ ငြင်းဆန်ရန် တာဝန်ရှိ ပါသည်။[၄၄] ဤအချက်သည် ဥပမာ အရပ်သားများကိုသတ်ဖြတ်ရန် အမိန့်များကဲ့သို့ ဥပဒေနှင့်မညီသော အမိန့်များကို လိုက်နာခြင်းမပြုရန် စစ်သားတစ်ဦးချင်းစီ၏ တာဝန်နှင့် ပတ်သက်သည့် IHL ၏ အလေးထားမှုနှင့် ကောင်းစွာညီညွတ်ပါသည်။ (Henckaerts and Doswald – Beck 2005, 563, Rule 154) မိမိတို့၏ လက်အောက်ငယ်သားများက ကျူးလွန်နေသည့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများကို သိရှိပြီး ၎င်းတို့ကို တားဆီးရန်မကြိုးပမ်းလျှင် သို့မဟုတ် ဖြစ်ရပ်ပြီးသည့်နောက် တာဝန်ရှိသူများကိုအပြစ်မပေးလျှင် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၌ တာဝန်ရှိသည်အထိလည်း ဤအချက်က ကျယ်ပြန့်သွားပါသည်။ (Henckaerts and Doswald – Beck 2005, 558, Rule 153)

ဗုဒ္ဓဘာသာဒဿနပညာရှင်တို့တွင် အရေးပါဆုံးသူများထဲမှတစ်ဦးဟု ယူဆကြသော နာဂဇုန(နှစ်/သုံးရာစု CE) ရေးသားခဲ့သော ရာဇာပရိကထာ-ရတနမာလာ (ဘုရင်မင်းကြီးအတွက် အဖိုးတန်အကြံပြုပန်းကုံး) ကျမ်းက အုပ်ချုပ်သူအစိုးရကောင်းတွင် ပါဝင်ရမည့်အရာများကို အကြံပေးခဲ့ရာ၌ 'သဘောထားကြီး စိတ်ထားမြင့်မြတ်သော၊ တပ်မက်မှုကင်းသော၊ ရဲရင့်သော၊ နူးညံ့သော၊ တည်ကြည်သော၊ သတိမြဲမြံပြီး ဓမ္မကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသောသူတို့ကို လက်နက်ကိုင်တပ်များ၏ ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ခန့်အပ်လေလော့'ဟူသော အချက်ပါဝင်ပါသည်။ (Rpr. 3. 24)

နှစ်ဦးစလုံး ဗုဒ္ဓ၏တပည့်သာဝကများဖြစ်ကြသည့် စစ်သူကြီးများဖြစ်ကြသော

လိစ္ဆဝီမျိုးနွယ်မှ အဇိတ('အနိုင်မခံအရှုံးမပေးသော')နှင့် သီဟ('ခြင်္သေ့')တို့၏ ဖြစ်ရပ်များသည် ဤအခြေအနေနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ခေတ်အခါက စစ်မှုထမ်းရာတွင်[၃၉] မကြာခဏ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည့် သေစေလောက်သော ပဋိပက္ခနောက်ကွယ်မှ တပ်မှူးများအဖြစ် ၎င်းတို့တွင် ကံနှင့်ဆိုင်သောတာဝန် အလွန်ကြီးသော်လည်း ၎င်းတို့သည် နတ်ပြည်နတ်ဘုံလောကသို့ ရောက်ရှိရန် အခွင့်အရေးရခဲ့ကြသည့်အပြင်[၃၀] အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုပါ ရရှိခဲ့ကြပါသည်။ စစ်သူကြီး အဇိတသည် သေဆုံးပြီးနောက်ချက်ချင်း 'သုံးဆယ့်သုံးပါးသောနတ်တို့'နှင့်အတူ နတ်ပြည်၌ ပြန်လည်မွေးဖွားခဲ့ပါသည်။ (Dn.24; PTS Pali III . 14. 15) အဂ်ုတ္တရနိကာယ်တွင် ဗုဒ္ဓက စစ်သူကြီးသီဟကို စစ်တပ်မှထွက်ရန် အကြံပြုမည့်အစား ၎င်း၏တာဝန်များကို ကောင်းမွန်စွာ ထမ်းဆောင်ရန် မိန့်ကြားခဲ့ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့လေ့လာသိရှိခဲ့ရပါသည်။ ထို့နောက် သီဟသည် သောတာပန်တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ (An. 8. 12) သောတာပန်ဟူသည် သဒ္ဒါအလိုအရ 'အဆက်မပြတ်စီးဆင်းမှု (သောတ)အတွင်းသို့ဝင်ရောက်သူ (အာပန္န)'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပြီး နိဗ္ဗာန် ဟူသည့် အပြောကျယ်သောသမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့စီးဝင်သော စမ်းချောင်းတစ်ခုအလား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး လမ်းကြောင်းကို တင်စားမှု အသုံးပြုထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Sn. 55. 5) သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအတွက် အလွန်ဆုံးခုနစ်ဘဝအတွင်း အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုရနိုင်ပြီး ကြိုးစားအားထုတ်လျှင် လက်ရှိဘဝတွင်ပင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရနိုင်ပါသည်။

CE ငါးရာစုခန့်က ဂန္ဓာရရဟန်းတော် ဝသုဗန္ဓုရေးသားခဲ့သော အဘိဓမ္မကောသကာရိကာ (အဘိဓမ္မရတနာသိုက်အကြောင်းဂါထာများ)၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာဖြစ်သော အဘိဓမ္မကောသဗျာသ(အဘိဓမ္မာရတနာသိုက်အကြောင်းကိုဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာဟူသည့်ကျော်ကြားထင်ရှားသော ကျမ်းစာကလည်း စစ်တပ်အလုပ်ကို ကံရှုထောင့်မှ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းမရှိပေ။ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် သတ်ဖြတ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့တစ်ခုခုသို့ ဝင်ရောက်သောအခါ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည်တိရစ္ဆာန်များကိုသတ်ဖြတ်ရန်ရည်ရွယ်သော မုဆိုးအုပ်စုဖြစ်စေ၊ လူအသက်ကို အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ရန်ရည်ရွယ်သော တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့ဖြစ်စေ၊ ထိုအဖွဲ့ထဲမှ တစ်ဦးတည်းက သတ်ခြင်းအမှုကို အမှန်တကယ်ပြုသည့်တိုင် ၎င်းတို့အားလုံးတွင် သတ်ဖြတ်ရန်ရည်ရွယ်ချက် စေတနာအညီအညွတ်ရှိကြသည့်အတွက် ၎င်းတို့အားလုံးတွင် ပြုလုပ်သောကံအတွက် တန်းတူတာဝန်ရှိပါသည်။ အကယ်၍ တစ်စုံတစ်ဦး သည် ထိုသို့သော အဖွဲ့အစည်းမျိုးကို ဝင်ရောက်ရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခံရသည့်တိုင် မိမိအသက်ကိုအကာအကွယ်ပေးရာ၌ပင် သူ့အသက်ကိုမသတ်ဟုသန္နိဋ္ဌာန်ချထားခြင်းဖြင့် ထိုအဖွဲ့အစည်း၏ သတ်ဖြတ်လိုစိတ်ရှိသော ရည်ရွယ်ချက် စေတနာကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခြင်းမပြုလျှင် ထိုကံအတွက် မိမိမှာလည်း တာဝန်ရှိပေသည်။[၃၁] အခရာပြဋ္ဌာန်းခြင်းကိုပြုသည်မှာ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာဖြစ်သည်ဟု ထပ်လောင်းပြောဆိုချင်ပါသည်။

စစ်တပ်၏တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်းဖြစ်ပေါ်လာသော မည်သည့်သေဆုံးခြင်းအတွက်မဆို စစ်တပ်သို့ ဝင်ရောက်သူ မည်သူမဆို ကံအရ တူညီစွာတာဝန်ရှိသည်ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူမှုသည် စစ်တပ်ဆိုသည်မှာ သတ်ဖြတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အညီအညွတ်ပြုထားသော သတ်ဖြတ်သည့် စက်များဖြစ်သည်ဟူသည့် နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းပေါ်တွင် တည်ပါသည်။ အရည်အချင်းရှိသော စစ်သည်များကို တာဝန်ပေးအပ်သည့်အခါ ၎င်းတို့၏ စိတ်စေတနာသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကောင်းသောကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ပိုများပေလိမ့်မည်။

အောက်ပါစကားများသည် ဗြိတိသျှစစ်တပ်ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦး၏ အတွေးနယ်ချဲ့သော ထင်ဟပ်မှုများဖြစ်ပါသည် -

> ကျွန်ုပ်တို့ အလွယ်တကူ လျစ်လျူရှု၍မရနိုင်သော အလေးအနက်ထားရမည့် စစ်ရေးပိုင်းရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်မြင်ပါသည်။ ယင်းမှာ ခက်ခဲသည့်အချက်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်တပ်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ခွင့်မပြုနိုင်သည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ စစ်သည်များ၊ အရာရှိများက စစ်မြေပြင်တွင် ခိုတုံချတုံ တွန့်ဆုတ် ဝန်လေးနေသည့် အခြေအနေ ဖြစ်ပါသည်။ . . . အမိန့်များက ဥပဒေနှင့် မညီလျှင် ထိုအမိန့်များကို ကျွန်ုပ်တို့ မျက်ကန်းသဖွယ် အဆင်ခြင်မဲ့လိုက်နာရမည်ဟု ကျွန်ုပ်မဆိုလိုသော်လည်း စစ်သည်အားလုံးကို မည်သည့်ကိစ္စတွင်မဆို အမိန့်နာခံရန် သင်ကြားထားပါသည်။ အမိန့်က ဥပဒေနှင့်မညီလျှင် ယင်းမှာ မတူကွဲပြားသည့်အရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်၏ ထင်မြင်ချက်တွင် ကျွန်ုပ်၏အနေအထားကို မကြာခဏာကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်မှာ -

> ကျွန်ုပ်၏ အစိုးရက ၎င်းတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အသုံးပြုမှုအပေါ် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခြင်းများတွင် စေ့ဆော်မှုအကြောင်းရင်းမှန်ကန်သည်ဟု ကျွန်ုပ်ယုံကြည်ပါသလော။ ကျွန်ုပ်တို့၏ စစ်တပ်သည် အတတ်နိုင်ဆုံးလူသားဆန်သော အလုပ်များကို လုပ်ပါသလော။ ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ဆောင်နေဆဲအရာများတွင် ကောင်းကျိုးဆောင်သည့်တပ်ဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် ကျွန်ုပ် ထင်မြင်ပါသလော။ ဤမေးခွန်းများအားလုံးကို ဟုတ်ပါသည်၊ မှန်ပါသည်ဟု ယုံယုံကြည်ကြည်ဖြင့် ကျွန်ုပ်ဖြေနိုင်မည်ဆိုလျှင် ဤအလုပ်တွင် ကျွန်ုပ်ဆက်ရှိနေနိုင်ခြင်းကို ကျွန်ုပ်က ကျေနပ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ဤသည်မှာ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းမှာ ကျွန်ုပ်၏ ကံဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ ဤမေးခွန်းများအပေါ် ကျွန်ုပ်၌ သံသယများရှိမည်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်စစ်တပ်မှ ထွက်ရပေလိမ့်မည်။

> သို့သော်လည်း သေချာသောအရာတစ်ခု ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်က စစ်တပ်တွင် ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်နေပြီး အသက်သတ်ခြင်းပါဝင်သော အမိန့်ကို ကျွန်ုပ်ကဆောင်ရွက်ရန် သို့မဟုတ် ပေးရန်အချိန်ရောက်လာမည်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို သတိအပြည့်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည့်အပြင် ထိုကံ၏အကျိုးဆက်များကိုလည်း အပြည့်အဝထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ် ခိုတုံချတုံဖြစ်၍မရပါ။ ကျွန်ုပ်၏ အလုပ်နှင့်ပတ်သက်သောဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျွန်ုပ် ထိုအခြေအနေသို့မရောက်မီ ချမှတ်ရပါမည်။ စစ်မြေပြင်တွင် ယင်းသို့သော စဉ်းစားတွေးတောမှုများကို ပြုလုပ်နေရမည့် အချိန်မဟုတ်ပါ။

> သို့သော်လည်း တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကျွန်ုပ်၏ ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်က ကျွန်ုပ်အား အခြားသူများ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ခြင်းကို သတိပြုမိစေပါလိမ့်မည်။ ကျွန်ုပ်တတ်နိုင်သမျှ ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေရန် ကျွန်ုပ်ဆောင်ရွက်ပါမည်။ဖြစ်နိုင်သောအချိန်တိုင်း အကြင်နာတရားနှင့် ကရုဏာတရားကို ကျွန်ုပ် ပြသပါမည်။ ကောင်းကျိုးဆောင်သည့်တပ်ဖွဲ့ဖြစ်စေရန် ကျွန်ုပ်အမြဲတမ်း ကြိုးစားနေပါမည်။ (Kariyakarawan and Gilberat 2011, 7 တွင် ဖော်ပြထားခဲ့သည်။)

စစ်ပွဲတွင်းအပြုအမူ

ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမသည် စစ်ပွဲတွင်း အပြုအမူနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ရင်းမြစ် အကြောင်းအရာ များစွာကို ပေးပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့ရှုထောင့်မှ စစ်ပွဲကို မည်သည့်အချိန်တွင် မည်ကဲ့သို့ ဆင်နွှဲရမည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ အကြံပြုရန် ဗုဒ္ဓအတွက် အဓိပ္ပာယ်မရှိပါ။ သီးသန့်အခြေအနေများတွင် ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဟု စိတ်ကူးကြံစည်နိုင်သည့် အရာများကို ယေဘုယျသဘော ခွင့်ပြု၍မရနိုင်သည့်အပြင် အကယ်၍ ဗုဒ္ဓက ကြိုတင် သတ်မှတ်ချက်အောက်တွင် တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စစ်ပွဲသို့သွားနိုင်ရန် ရှင်းလင်းပြတ်သားသော စည်းမျဉ်းများကို ချမှတ်ပေးခဲ့မည်ဆိုလျှင် ဤသို့ ချမှတ်ခြင်းက လူအများကို စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်လာစေရန် လှုံ့ဆော်ခဲ့နိုင်ပေလိမ့်မည်။ စစ်ပွဲဆင်နွှဲပုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိကျသော လမ်းညွှန်ချက်ပေးခြင်းသည် စစ်ပွဲကို ရှောင်ရှားရန် အန္တိမရည်မှန်းချက်အား လမ်းကြောင်း ပြောင်းသွားခဲ့စေပေလိမ့်မည်။

ယင်းအစား ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သည်မှာ မိမိ၏ သန္တာန်တွင်ရှိသော အကုသိုလ် မူလအကြောင်းတရားများကို ဆန့်ကျင် တိုက်ထုတ်ရသည့် မတူကွဲပြားသော‘စစ်ပွဲ’မျိုး ဖြစ်ပါသည်။

တရားတော်က ပို၍ကျယ်ပြန့်သော သီလပိုင်းဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို အဓိကထားသော် လည်း တိုက်ပွဲလုပ်ဆောင်မှုကို သည်းခံချုပ်တည်းပြီး ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းရှိစေရန် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်သော လမ်းညွှန်ချက်ပေးခြင်း မပြုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ဝန်းရံပိတ်ဆို့တိုက်ခိုက်ခြင်းကို အပြစ်ပြပြောဆိုခြင်း[၁၂]နှင့် လက်နက်မဲ့များအား တိုက်ခိုက်ခြင်းကိုရှောင်ကြဉ်ရန် တားမြစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဝသလသုတ်တွင် ‘မြို့ရွာများကို ဖျက်ဆီးခြင်း သို့မဟုတ် အစာရေစာပြတ်အောင် ဝန်းရံပိတ်ဆို့ထားခြင်းပြုသူ မည်သူမဆို . . . ထိုသူကို အပယ်ခံအဖြစ် သိထားရန်’ (Snp. 118) ဗုဒ္ဓက ဟောကြားခဲ့သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ဓမ္မပဒက ဆိုသည်မှာ ‘အားလုံးက လက်နက်ဘေးကို စိုးရိမ်တုန်လှုပ်ကြသည်၊ အားလုံးက သေခြင်းတရားကို ကြောက်ရွံ့ကြသည်ချည်း ဖြစ်သည်။ ကိုယ်နှင့်ယှဉ်ထားကာ သူ့အသက်သတ်ခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း အခြားသူများအား သတ်စေခြင်းကိုသော်လည်းကောင်း မပြုရ။’ (Dhp. 129) ဤအချက်က မိမိကိုပြုမူဆက်ဆံစေချင် သည့်အတိုင်း အခြားသူများကို မိမိက ဆက်ဆံရသည်ဟူသော အပြန်အလှန်သဘောကိုယ်ကျင့် တရား ရွှေရောင်စည်းမျဉ်း(Golden Rule)၏ မူကွဲတစ်ခုဖြစ်ပြီး ပင်ကိုအားဖြင့် အဟိသမ္မ ဆင်း သက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မည်သူကမျှ အခြားသူများကို မိမိတို့အပေါ်တွင်မကောင်းသောရည်ရွယ် ချက်စေတနာဖြင့် ပြုမူလုပ်ဆောင်စေလိုမည်မဟုတ်ပေ။ ဤတရားတွင် ‘လက်နက်မရှိသော သူများနှင့် ဒုက္ခမပေးနိုင်သောသူများကို လက်နက်ကိုင်ပြီး ထိခိုက်စေသူများအတွက် ပြန်လည် ခံစားကြရမည့် ပြင်းထန်သောကံ၏ အကျိုးပေးရလဒ်များကိုလည်း စာရင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ (Dhp. 137–140)

ပဋိပက္ခတွင် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတစ်ဦးအဖြစ် ထားရှိရမည့် ရည်ရွယ်ချက်သည် ထိခိုက်မှု ဖြစ်စေရန်မဟုတ်ဘဲ တိုက်ပွဲများ အလျင်အမြန် ပြီးဆုံးစေရန် ဖြစ်ရပါမည်။ ထို့အပြင် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေမှု အနည်းဆုံးဖြင့် ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်နိုင်မည်ဆိုလျှင် ပါဝင်သော အဖွဲ့အားလုံးအတွက် အကျိုးရှိပေမည်။ ဤအချက်ကို မိလိန္ဒပဉ္ဉာတွင် ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်

-

> နာဂသေန၊ ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော တိုက်ပွဲအတွင်း ပါဝင်ရသည့်အခါ အလျင်မြန်ဆုံးဖြင့် သူ့ရန်သူတို့၏ဦးခေါင်းများကို သူ့ချိုင်းအောက်တွင်ထားပြီး ၎င်းတို့ကိုဒရွတ်တိုက်ဆွဲကာ ထိုရန်သူအကျဉ်းသားတို့ကို သူ့အရှင်သခင်ထံသို့ ဆောင်ယူလာနိုင်စွမ်းရှိသည့် သန်မာသောယောကျ်ားအလား အစွမ်းနိုင်ဆုံး သူရဲကောင်းအဖြစ် လောကတွင် တံခွန်စိုက်ထူနိုင်သူဟုသတ်မှတ်ပြီး မြွား၊ လှံတို့ကို အမြန်ဆုံး ဆွဲနှုတ်ကာ ဒဏ်ရာကို အမြန်ဆုံးသက်သာစေသော ဆေးသမားအလား အတော်ဆုံးသူဟု မှတ်ယူသည်။ (Mp. PTS 293)

စစ်ပွဲတွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းဟူသည် မလိုလားအပ်သော ထိခိုက်မှုများကို မဖြစ်စေဘဲ အနာရောဂါကို လျင်မြန်စွာ ကျော်လွှား လွန်မြောက်နိုင်ခြင်းဟု ဆိုလိုပါသည်။[၅၃]

အဆိုးဆုံးဖြစ်ရပ်အခြေအနေတစ်ခုတွင် တစ်စုံတစ်ဦး၏အမိန့်အရ အခြားသူများ၏ အသက်ကို ယူငင်ရန် တာဝန်ဖိစီးနေသည့်အခါ ထိုစစ်သည်၏ စိတ်စေတနာရည်ရွယ်ချက်ကို လုပ်ရပ်နှင့် ရလဒ်ကို ကြည့်ခြင်းဖြင့်သာလျင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းမရှိပါ။ လက်နက်များနှင့် တိုက်ခိုက်နေကြသူနှစ်ဦးကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုနောက်ကွယ်မှ ရည်ရွယ်ချက်များကို မှန်းဆခြင်း မပြုနိုင်ပါ။ အဓိကမဟာယာနသုတ္တန်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သော မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်တွင် ဗုဒ္ဓက အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းဟောကြားသည်မှာ-

> စိတ်ထားကောင်းသောဒါယကာ၊ ထပ်၍ဆိုရလျှင် ဤအရာသည် များ သို့မဟုတ် လှံနှင့် တိုက်ခိုက်နေသူ နှစ်ဦးကဲ့သို့ဖြစ်၏။ တစ်ဦးက မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန် မားကိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် အခြားတစ်ဦး ဒဏ်ရာရပြီး ထိုသူကို သွေးထွက်စေခြင်းနှင့် သေစေခြင်းရလဒ်များဖြစ်ပေါ်သည် ဆိုပါစို့။ ထိုသူ၌ သေစေရန် ရည်ရွယ်ချက်စိတ်စေတနာမရှိခဲ့လျှင် ထိုကံ၏ အကျိုးရလဒ်မှာ ပြင်းထန်မည်မဟုတ်ဘဲ ပေါ့ပါးသက်သာပေမည်။ ဗုဒ္ဓထံသို့ သတ်ဖြတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်မဟုတ်ပဲ လာသူတစ်ဦးအတွက် ဗုဒ္ဓကို သွေးထွက်စေခဲ့သည့်တိုင် ထိုကံ၏အကျိုးရလဒ်မှာ ကြီးလေးမည်မဟုတ်ဘဲ ပေါ့ပါးသက်သာပေမည်။ (Mm. 9.6)

လူသိများထင်ရှားသော သီရိလင်္ကာလူမျိုး ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းပညာရှိ အရှင်ကေသရိဓမ္မနန္ဒ (Venerable K.Sri Dhammananda)က ဤအချက်ကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောစစ်တပ်နှင့် ဆက်စပ်ကာ -

> ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ၎င်းတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာကိုဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မည်သည့်အရာကိုမဆိုဖြစ်စေ အကာအကွယ်ပေးသည့်အခါ ရန်လိုစတင်တိုက်ခိုက်သူများ မဖြစ်သင့်ပါ။ ၎င်းတို့သည် အကြမ်းဖက်ရက်စက်သောလုပ်ရပ်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး ရှောင်ရှားရပါမည်။ ရံဖန်ရံခါ ၎င်းတို့သည် ဗုဒ္ဓက သွန်သင်ဆုံးမဟောကြားသည့်အတိုင်း လူသားချင်း ညီနောင်ချစ်ခင်ရေးအယူအဆကို အလေးထားလေးစားခြင်းမရှိသူများက စစ်ပွဲသို့ အဓမ္မစေလွှတ်ခြင်းကို ခံရကောင်း ခံရနိုင်ပါသည်။ ပြည်ပကျူးကျော်မှုမှ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံကို ကာကွယ်ရန် ဆင့်ခေါ်ခံရနိုင်သည့်အပြင် လူဘောင်လောကကို မစွန့်ခွာသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ၎င်းတို့သည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက် ရုန်းကန်မှုတွင် ပါဝင်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ ဤအခြေအနေများအောက်တွင် စစ်သားများ ဖြစ်လာခဲ့ခြင်း

> သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရေးတွင် ပါဝင်နေခဲ့ခြင်းတို့အတွက် ၎င်းတို့ကို အပြစ်မဆိုနိုင်ပါ။. . .
>
> သတ္တဝါတိုင်း မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန်အတွက် ရုန်းကန်နေကြပြီး အခြားသူများကို တိုက်ခိုက် နေကြသည်မှာ သဘာဝဖြစ်သော်လည်း ရန်လိုတိုက်ခိုက်မှု၏ ကံအကျိုးဆက်သည် ၎င်းတို့၏ စိတ်သဘောထားပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန် ရုန်းကန်နေစဉ်အတွင်း လူတစ်ဦးသည် သတ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်မရှိဘဲ ၎င်း၏ ရန်သူကို သတ်မိပါက ထိုသေဆုံးမှုအတွက် အကုသိုလ်ကံကို ကျူးလွန်ရာမရောက်ပါ။ အခြားတစ်ဘက်တွင် မည်သည့်အခြေအနေမျိုးအောက်တွင်မဆို သတ်ရန်ရည်ရွယ်ချက် စိတ်စေတနာဖြင့် ထိုသူက အခြားလူတစ်ယောက်ကိုသတ်ဖြတ်လျှင် ကံ၏ တန်ပြန် သက်ရောက်မှုမှ ထိုသူ မလွတ်မြောက်ဘဲ အကျိုးဆက်များကို ထိုသူခံစားရပါမည်။ (Dhammananda 2002, 383-390)

သေစေလောက်သော အင်အားအသုံးပြုခြင်း၏ ကိုယ်ကျင့်သီလများသည် အလွန်ရှုပ်ထွေးပါသည်။ မဟာယာနအစဉ်အလာတွင် သေစေလောက်သောအင်အားကို ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အသုံးပြုခြင်း ပါဝင်သော အခြေအနေများတွင်ကျင့်သုံးသည့် ဥပါယ-ကုသလ ('နည်းလမ်းများတွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်း')ဟူသော အယူအဆကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဥပါယ-ကုသလတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အနည်းဆုံး ဖစ်စေရန်နှင့် မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံကို အကောင်းဆုံး ကာကွယ်တားဆီးရန် လူအမျိုးမျိုး၊ အခြေအနေအမျိုးမျိုးတို့နှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်မည့် သင့်တော်သောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်း အယူအဆကို ဖော်ပြထားပါသည်။

စစ်မက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အကျယ်တဝင့်အဖြစ်ဆုံး ဟောကြားထားသည့် သုတ္တန်တစ်ခုကို (အစောပိုင်းမဟာယန)တွင် တွေ့ရှိရပြီး ယင်းမှာ Ārya-Satyakaparivarta (သစ္စာတရားပြောကြားသူ၏ မြင့်မြတ်သောသုတ္တန်)ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတ္တန်တွင် ဘုရင်များအတွက် ၎င်းတို့၏ ပြည်သူများအားအကာအကွယ်ပေးရန် သင့်လျော်သောအစီအမံများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကရုဏာတရားလိုအပ်ကြောင်း ဟောကြားဆုံးမထားပါသည်။ Jenkins (၂၀၁၀)နှင့် Sugiki (၂၀၂၀)တို့ တင်ပြထားသကဲ့သို့ ဤကျမ်းစာတွင် စစ်ပွဲကိုရှောင်ရှားရန် မူဝါဒများနှင့် ရန်သူတပ်ဖွဲ့များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမပြုဘဲ မည်သို့ရင်ဆိုင်နိုင်ပုံတို့နှင့် ပတ်သက်သော သုတ္တန်များ ပါဝင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်နက်ကိုင် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ကြိုးပမ်းမှုများအားလုံး မအောင်မြင်လျှင် ဘုရင်သည် ၎င်း၏ ပြည်သူများကို အကာအကွယ်ပေးသည်၊ ရန်သူကို အောင်နိုင်ပြီး ရန်သူတပ်ဖွဲ့များကို အရှုံးဖမ်းဆီးသည်ဆိုသည့် အတွေးသုံးခုကို ၎င်း၏စိတ်တွင် နှလုံးသွင်းပြီး စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်သင့်ပါသည်။

> စစ်နည်းဗျူဟာများကို ကျွမ်းကျင်နှံ့စပ်ပြီး စစ်ရေးဗဟုသုတကြွယ်ဝသော မင်းသည် တိုင်းတပါးစစ်တပ် (၏စစ်သည်တော်များ)ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာရစေခြင်းကိုပြုသည့်တိုင် ထိုမင်းအတွက် အမှားနည်းပြီး အကုသိုလ် ဒုစရိုက်နည်းကာ ရရှိသည့် ကံအကျိုးဆက်သည်လည်း မသေချာပေ။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ ၎င်းသည် ဤအလုပ်တာဝန်ကို စိတ်တွင် စွန့်လွှတ်ခြင်းမရှိသော ကရုဏာတရားဖြင့် ထမ်းဆောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ထိုအလုပ်တာဝန်ကို ၎င်းကိုယ်၎င်းနှင့်

ၵင်း၏စည်းစိမ်ချမ်းသာကို လုံးဝစွန့်လွှတ်ပြီး ၵင်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများကို ကောင်းစွာ အကာအကွယ်ပေးရန် အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ ၵင်း၏သား၊ ဇနီးမယားနှင့် မျိုးနွယ်တို့အတွက်လည်းကောင်း ထမ်းဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် တိုင်းဆ၍မရသော ကုသိုလ်လည်း ပွားများပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဘုရင်တို့သည် ၵင်းတို့၏ တိုင်းသူပြည်သားများအပေါ် ထားရှိသော ကရုဏာတရားအပြင် အခြားသော နည်းလမ်းများ မရှိတော့သည့်နောက် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်သည့်အခါ လူသတ်သမားတစ်ယောက်ကဲ့သို့သော ကံအကျိုးပေးမျိုးကို ရမည်မဟုတ်ပေ။ Ārya- Satyakaparivarta တွင် ခွင့်ပြုနိုင်သော စစ်ပွဲပုံစံများကို ကန့်သတ်ဖော်ပြထားပြီး စစ်ပွဲအတွင်း အသက်သတ်ခြင်းအတွက် တင်းကျပ်သော စည်းကမ်းများ ချမှတ်ထားပါသည်။ ဤကျမ်းစာတွင် စစ်သုံပန်းများအား လူသားဆန်စွာ ဆက်ဆံရန် လိုအပ်ချက်နှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား အကာအကွယ်ပေးခြင်းအကြောင်းတို့ကိုလည်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ထို့အပြင် စစ်ပွဲကာလများမှာပင် ကောင်းမှုကုသိုလ် စုဆောင်းရန် အခွင့်အလမ်းများရှိပါသည်။

သို့ရာတွင် ဤနေရာ၌ စစ်ပွဲကိုယ်တိုင်က ကောင်းမှုကုသိုလ် ဆောင်ကြဉ်းပေးသည်ဟု ဖော်ပြခြင်း မပြုသော်လည်း အထူးပြုပြောသည်မှာ စစ်ပွဲကာလအတွင်းတွင် မိမိလူများကိုရော ရန်သူ့လူများကိုပါ ထိခိုက်မှုကို ကန့်သတ်ရန် ကရုဏာတရားနှင့်ပြည့်စုံသော ရည်ရွယ်ချက် စေတနာ ဖြစ်ပါသည်။

နည်းဗျူဟာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းအဖြစ် သူ့အသက်သတ်ခြင်းအတွက် ထင်ရှားသော နောက်ဥပမာတစ်ခုကို ဥပါယ-ကုသလသုတ်[၃၉]တွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ အဆိုပါသုတ်တွင် ပို၍ မကောင်းမှုအကုသိုလ်နည်းပါးစေသော အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများ မရှိတော့သည့်အတွက် သဘော်ဘတစ်စီး၏ မာလိန်မှူး (ဘုရားလောင်းအဖြစ် ဗုဒ္ဓ၏အတိတ်ဘဝတစ်ခု)က ခိုးသားဓားပြ တစ်ဦးအား ကုန်သည်တစ်စုကို သတ်ဖြတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်လာမည့်မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဆက်များတိုးပွားလာခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန်အတွက် ၵင်းကိုသတ်ပစ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ အကယ်၍ မာလိန်မှူးက ကုန်သည်များအား သတိပေးခဲ့မည်ဆိုလျှင် ဓားပြကို ၵင်းတို့ကိုယ်တိုင် သတ်ဖြတ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး ထိုမကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံများ တိုးပွားပေလိမ့်မည်။ မာလိန်မှူးသည် အခြားသူများ ပိုဆိုးသောကံကျရောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန်၊ ဓားပြကိုရော ကုန်သည်တို့ကိုပါ ဤနည်းလမ်းဖြင့်ကယ်တင်ခြင်းကို မိမိကိုယ်မိမိ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံပြီး ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဘဝပေါင်းများစွာ ငရဲခံရနိုင်သည့် လူ့အသက် သတ်ခြင်းဟူသော ကံပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို မိမိသဘောဆန္ဒအတိုင်းခံယူကာ ကိုယ်တိုင် အဆုံးစွန်ပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အခြားသူများ အကုသိုလ်ကံ ပြုလုပ်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန် ထိုအကုသိုလ်ကံကို ခံယူသည့် ဤဆန္ဒအား အမေရိကန်လေတပ်၏ ပထမဆုံး ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး ဘရက်ကမ့်ဘဲလ် - Brett Campbell ကလည်း သက်သေသာဓက ထင်ရှားပြသခဲ့ပါသည် -

မည်သူ့ကိုမဆို ထိုသူ၏ လုပ်ရပ်များက ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသည့်တိုင် ကျွန်ုပ် ထိုသူကို

> အကူအညီပေးရန် ငြင်းမည်မဟုတ်ပါ။ . . . ကျွန်ုပ်သည် လေတပ်သားများအား စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကြံ့ခိုင်မှုရှိနေစေရန် ကူညီပေးခြင်းအားဖြင့် လေတပ်၏တာဝန်ကို အထောက်အကူပေးပါသည်။ အကယ်၍ ဤပြုလုပ်မှုကြောင့် ကျွန်ုပ်၏ ဘဝလမ်းတွင် အကုသိုလ်ကံ အကျိုးတရားများ ရရှိမည်ဆိုလျှင်လည်း ရှိပါစေတော့။ ဤလေတပ်သားများ ဘာသာရေးအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ်ဓာတ်ရေးရာအားဖြင့်လည်းကောင်း ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးကို ကူညီပေးရန် အခွင့်အရေးအတွက် ထိုကံအကြွေးကို ကျွန်ုပ် ဝမ်းမြောက်စွာ လက်ခံပါမည်။ (Thieme 2017)

ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများတွင် ငါးပါးသီလကို ချိုးဖောက်ပြီး လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် မလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့၏ ကံအကျိုးတရားများ အဘယ်ကပို့ကြီးသည်ကို ချင့်ချိန်ရသည့် ခက်ခဲသော သီလပိုင်းဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကို ဖော်ပြထားပါ သည်။ မချာမကဂိုဏ်း၏ ခုနစ်ရာစုအတွင်းက ထင်ရှားရှိခဲ့သောပညာရှင် Candrakīrti က ချောက်ကမ်းပါးအစွန်းတွင် အငြင်းအခုံဖြစ်နေသော မုဆိုး၏ သားနှစ်ယောက် ဥပမာကို ကိုးကားခဲ့ပါသည်။ ထိုသားနှစ်ယောက်အနက် တစ်ယောက်က နှစ်ယောက်စလုံး ချောက်ထဲကျရအောင် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အခြားတစ်ယောက်ကို ဆုပ်ကိုင်ထားသောအခါ ဖခင်ဖြစ်သူမှာ နှစ်ယောက်ထဲမှ အနည်းဆုံး တစ်ယောက်ကို ကယ်တင်နိုင်ရန် သားတစ်ယောက်ကို မြှားဖြင့်ပစ်ရန် ရွေးချယ်စရာတစ်ခုသာ ကျန်ပါတော့သည်။ (Jenkins 2011 , 314) ဤဥပမာတွင် ဒဏ်ရာအနာတရ ဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်လိုက်ခြင်းထက် ဘာမျှမလုပ်ပဲနေခြင်းက ပိုမိုထိခိုက်စေပါမည်။ ဤကိစ္စတွင် အချိုးအစား ညီမျှခြင်းနှင့် စုစုပေါင်း ထိခိုက်မှုပမာဏတို့သည် ဗဟိုချက်ဖြစ်ရာ ဟီသဟူသော နှိပ်စက်ညှင်းပန်းခြင်းကို မလုပ်ဘဲနေလျှင်ပေါ် ပေါက်လာနိုင်သော ပိုမို၍ပင် ကြီးမားသည့် ထိခိုက်မှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဒဏ်ရာ အနာတရ ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာဖြင့် လုပ်ရနိုင်ကြောင်းကို ဤအချက်က ထပ်မံပြသခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်စရာနောက်တစ်ခုမှာ အသက်ကယ်တင်ခြင်းကို မကြာခဏ ပြုလုပ်လေ့ရှိသော်လည်း သေစေလောက်သည်ဟု ယူဆရသော ခွဲစိတ်ကုသခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အဟိသသည် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာအပေါ်မူတည်သောကြောင့် ကြီးမားသော ကာယအင်အားကို ကျွမ်းကျင်စွာ အသုံးပြုခြင်းအတွက် ခွင့်ပြုသောနေရာများ ရှိပါသည်။ အရေးပါသောအချက်မှာ အဟိသနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ကြီးမားသော အင်အား အသုံးပြုခြင်းကို လိုအပ်နိုင်ပြီး တစ်ဘက်တွင် အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို ထိန်းချုပ် ကန့်သတ်ထားခြင်းကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ ထိခိုက်စေနိုင်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် သတ်ဖြတ်ခွင့်ပေးခြင်း မဟုတ်ပါ။ ယင်းနှင့်ပြောင်းပြန် အကုသိုလ် စေတနာ အနည်းငယ်မျှဖြင့် အသက်သတ်ခြင်းသည် ပင်ကိုယ်အရပင် မကောင်းချေ။ ထိခိုက်စေသော စိတ်သဘောထားမပါဘဲ သေစေနိုင်လောက်သည့် အလားအလာရှိသော အင်အားကို အသုံးပြုရန် အတတ်နိုင်ဆုံး ကျွမ်းကျင်လိမ္မာရန် လိုအပ်ပါသည်။ သီလသိက္ခာပုဒ်များ အထူးသဖြင့် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်သော သူ့အသက်မသတ်ခြင်းကို ဖောက်ဖျက်သည့်အခါတိုင်း ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိသည့် အကုသိုလ် ဆိုးကျိုး အလားအလာများကို သတိပြုထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဤသတိပြုတတ်ခြင်း ကိုယ်တိုင်သည်ပင် တစ်စုံတစ်ဦးကို ဂရုတစိုက်နှင့် သတိထားလုပ်ကိုင်စေသည့် နည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် အကုသိုလ်ကံကို ဆန္ဒအလျောက်ရယူသော မိမိကိုယ်ကို စွန့်လွှတ် အနစ်နာခံခြင်းသည် အခြေခံအကြောင်းရင်းကို

လျော့ပါး သက်သာစေသော ကောင်းမှုကုသိုလ် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း သေစေလောက်သော အင်အားအသုံးပြုခြင်းဟူသော ကံပါဝင်ပတ်သက်မှုကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းရန် ခက်ခဲသောကြောင့် အခြားနည်းလမ်းများ မရှိတော့သည့် နောက်မှသာလျှင် ယင်းကို လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိပါသည်။

အလားတူပင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း IHL သည် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များအကြား ဟန်ချက်ညီအောင် ထိန်းညှိပေးပါသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် အခြေခံမူသည် 'ပဋိပက္ခ၏ တရားဝင် ရည်မှန်းချက်ပေါက်မြောက်စေရန် ဆိုလိုသည်မှာ လူ့အသက်နှင့် ရင်းမြစ် အနည်းဆုံး သုံးစွဲခြင်းဖြင့် ရန်သူကို ဖြစ်နိုင်သမျှ အစောဆုံးလုံးဝ သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အညံ့ခံစေရန်အတွက် လိုအပ်သော အင်အားအမျိုးအစားနှင့် အတိုင်းအတာကိုသာ ခွင့်ပြုပါသည်။' (ICRC 2014, 6) (ICRC 2014, 6). ဤဟန်ချက်ညီမှုမှ အလွန်အကျွံ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုနှင့် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်းတို့ကို တားမြစ်ချက် တိုက်ရိုက် မြစ်ဖျားခံ ဆင်းသက်လာပါသည်။

IHL ၏ ခွဲခြားခြင်းမူအရ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတစ်ခုတွင် ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များသည် အချိန်တိုင်းတွင် အရပ်သားနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ပစ်မှတ်များအကြား ခွဲခြားရန် လိုအပ်ပြီး တိုက်ခိုက်မှုများသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များကိုသာ တိုက်ရိုက်ဦးတည်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် IHL အရ အရပ်သား မတော်တဆသေကြေဒဏ်ရာများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုတို့ကို ရှောင်ရှားရန် ဖြစ်နိုင်သည့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှုများအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ (ICRC 2014, 48) အရပ်သားများနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ကို တမင်သက်သက် သို့မဟုတ် မည်သူမည်ဝါ မခွဲခြားဘဲ မဆင်မခြင် သိမ်းကျုံး ထိခိုက်စေခြင်းသည် အဟိသတရားကို မုချ ချိုးဖောက်ရာလည်း ရောက်ပေလိမ့်မည်။

IHL ၏ အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူသည် ခွဲခြားခြင်း၏ အကျိုးဆက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော မတော်တဆထိခိုက်မှုသည် မျှော်မှန်းထားသော ခိုင်မာသည့် စစ်ရေးအသာစီးရမှုနှင့် နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံမဖြစ်စေရဟု ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။(ICRC 2014, 47) အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူသည် ဥပဒေက ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနှင့် တိုက်ရိုက် လမ်းညွှန်မှုမပေးသည့်အခါ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်စွမ်းပေါ် အခြေခံပြီး ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် ကိစ္စများ အပြိုင်ဖြစ်နေခြင်းနှင့် ခက်ခဲသော ရွေးချယ်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခြင်းတို့ကို ချင့်ချိန်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း ထူးခြားသော အခြေအနေများအောက်တွင် သတ်ဖြတ်ခြင်း၏ တရားဝင်မှုကို မကြာခဏခွင့်ပြုပေးရန် တောင်းခံလေ့ရှိရာ ထိုသို့ တောင်းခံမှုက ကိုယ်ကျင့်သီလ နယ်ပယ်တစ်ခုရှိရန် အဆုံးစွန် အရေးပါမှုကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာ ခက်ခဲသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အဆိုအမိန့်များစွာရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ များပြားလှစွာသော အခြေခံမူ သဘောတရားများဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာက တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက် အများအပြား ပေးပါသည်။

မကသ ('ခြင်')ဇာတကတွင် အင်အားကို ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ပြီး အချိုးအစား ညီမျှစွာ

အသုံးပြုရန် လိုအပ်ခြင်းအတွက် ဥပမာကောင်းများ ပေးထားပါသည်။ ဘုရားအလောင်းသည် ဒဏ်ရာရနေကြသော လူများ၏ ရွာတစ်ရွာသို့ ရောက်သွားခဲ့ပြီး စုံစမ်းကြည့်လိုက်သောအခါ ထိုသူတို့သည် ခြင်ကိုက်ခြင်းကြောင့် စိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်ပြီး လေးမြွားလက်နက်တို့ အသုံးပြုကာ ခြင်များနှင့် စစ်ခင်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြရာ ၎င်းတို့ အချင်းချင်း ပစ်မိခြင်းဖြင့်သာ နိဂုံးချုပ်သွားပါသည်။ ထို့နောက် ဘုရားအလောင်းက လက်သမား၏ သားဖြစ်သူသည် ၎င်း၏ ဖခင်ကို ကူညီရန် ခြင်မောင်းရာ၌ ခြင်ကို ခုတ်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပုဆိန်ကိုအသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ခြင်အစား ဖခင်၏ ဦးခေါင်းကိုသာ ခုတ်မိသည့် အလားတူ ပုံဝတ္ထုကို ပြန်လည် ပြောပြပါသည်။ 'လူအများ၏ လက်စားချေခြင်းကို ကြောက်ရွံ့သူသည် လူတစ်ယောက်အား သတ်ဖြတ်ခြင်းကို တားမြစ်လိမ့်မည်ဖြစ်ရာ ထိုသို့သော အသိဉာဏ်ရှိသည့် ရန်သူသည် ဆိုခဲ့သည့် သားကဲ့သို့သော မိတ်ဆွေထက် ပိုကောင်းပေသည်။' (Jat. 44) ဤဖြစ်ရပ်နှစ်ခုစလုံးသည် ရည်ရွယ်သည့် ရလဒ်တစ်ခုအတွက် အချိုးအစား မညီမျှသောလက်နက်များကို အသိဉာဏ်ပညာမဲ့စွာ အသုံးပြုခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် ဥပမာများ ဖြစ်ပါသည်။ စေတနာရည်ရွယ်ချက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ သန်မာသော ကာယအင်အား၏ ဒုက္ခပေးသော သဘောသဘာဝသည် ဉာဏ်ပညာနှင့် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုတို့၏ ထိန်းချုပ်မှုကို လိုအပ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်သင်တန်းပေး လေ့ကျင့်မှု

လေ့ကျင့်မှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုစလုံး၏ အလယ်ဗဟို အချက်အချာဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုစလုံးက စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့ကျင့်ခြင်းကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ကံတစ်ခုကို ထပ်ခါထပ်ခါ ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် စုဝေးမိလာသည့် ထိုကံ၏ ထင်ကျန်မှုများက အဆုံးသတ်တွင် အမှုအကျင့် ဓလေ့စရိုက်များနှင့် တုံ့ပြန်မှုများကို ပုံသွင်းပေးပါသည်။ စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့ကျင့်ခြင်းက ပရမ်းပတာဖြစ်နေသောပြင်ပပတ်ဝန်းကျင်များနှင့်တစ်စုံတစ်ဦး၏ ခေါင်းထဲရှိ ပရမ်းပတာ အရှုပ်အထွေးများကို ရည်ညွှန်းသည့် အရှုပ်ထွေးဆုံးသော ပရမ်းပတာ အခြေအနေများမှာပင် ထိုသူ၏ ကိုယ်ပိုင် အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်းကို ခိုင်မာ အားကောင်းစေပါသည်။ သံဃာတော်များအား လေ့ကျင့်ပေးခြင်းကို ကုသိုလ်ရေး ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဖိအားပေးသော လုပ်ဆောင်ချက်၏ ဥပမာအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ 'ဆိန္ဒ သောတံ ပရက္ကမ္မ၊ ကာမေ ပနုဒ - ထကြွလုံ့လပြု၍ တဏှာရေအလျဉ်ကို ဖြတ်တောက်လော့၊ ကာမဂုဏ်အာရုံ၌ စွဲလမ်းခြင်းကို မောင်းနှင်ပစ်လော့'။ (Dhp. 383)

၂၀၀၉ခုနှစ် ဇြတိန်၌ ကျင်းပသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်း ညီလာခံ (Armed Forces Buddhist Community Conference)သို့ ဖိတ်ကြားခြင်း ခံရသည်ကို ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း သဝဏ်လွှာတွင် ဘုန်းတော်ကြီး ဒလိုင်းလားမားအရှင်သူမြတ်က စစ်သားများနှင့် ရဟန်းတော်များအကြား တူညီမှုများကို အချုပ်ဖော်ပြခဲ့ပါသည် -

> အခြားသူများအား ကာကွယ်ပေးရာတွင် လုပ်ဆောင်ရန် အသင့်ပြင်ဆင်ထားသူများကို ၎င်းတို့၏ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် သန္ဓိဋ္ဌာန်အတွက် ကျွန်ုပ်အမြဲပင်ချီးကျူးခဲ့ပါသည်။

အမှန်စင်စစ်တွင် ရဟန်းများနှင့် စစ်သားများ၊ သင်္ဘောသားများနှင့် လေတပ်သားများသည် ကနဦးထင်မြင်ထားသည်ထက် ပိုမိုတူညီမှုများရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ်က ထင်မြင်ကြောင်းပြောလျှင် သင်တို့ကို အံ့အားသင့်ကောင်း အံ့အားသင့်စေပေမည်။ တင်းကျပ်သောစည်းကမ်းသည် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးအတွက် အရေးကြီးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး တူညီဝတ်စုံဝတ်ကြရသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အတူနေအပေါင်းအဖော်များအပေါ် မှီခိုကြရပြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ ရဲဘော်ရဲဘက်များအား ကူညီကြရပါသည်။

ကာယအင်အားသည် အရေးအကြီးဆုံးအရာဖြစ်သည်ဟု အများက ထင်ကောင်းထင်ကြမည် ဖြစ်သော်လည်း ကျွန်ုပ်ယုံကြည်သည်မှာ စစ်သားကောင်း၊ သင်္ဘောသားကောင်း သို့မဟုတ် လေတပ်သားကောင်းတစ်ယောက်ဖြစ်စေသည့်အချက်မှာ ရဟန်းကောင်းတစ်ပါး ဖြစ်စေသည့်အချက်ကဲ့သို့ပင် အတွင်းစိတ်ခွန်အားဖြစ်ပါသည်။ အတွင်းစိတ်ခွန်အားသည် ခိုင်မာသောအပြုသဘောစေ့ဆော်မှု အရင်းခံရှိခြင်းပေါ် မူတည်ပါသည်။ ခြားနားချက်မှာ သင်သည် အခြားသူများ၏ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို အခြေခံအားဖြင့် လိုလားသည် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကို အကြောင်းမဲ့ထိခိုက်စေလိုသည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။

ပင်ကိုအားဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံအပေါ် ယံအမြင်၌ကြမ်းတမ်းပုံ သို့မဟုတ် ခက်ထန်ပုံပေါ် သည့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ကျွန်ုပ်တို့လုပ်ရန် လိုအပ်သည့်အခါမျိုး ရှိတတ်သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏ အရင်းခံစေ့ဆော်မှုကောင်းမည်ဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ဆောင်မှုသည် အမှန်တကယ်အကြမ်းဖက်ခြင်းကင်းသည့် သဘောရှိပါသည်။ အခြားတဖက်တွင်လည်း ကျွန်ုပ်တို့သည် လှည့်ဖျားရန်၊ ခေါင်းပုံဖြတ်ရန်နှင့် အမြတ်ထုတ်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ချိုသာသောစကားများနှင့် ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာသောအပြုအမူများကို အသုံးပြုလျှင် ကျွန်ုပ်တို့၏ အပြုအမူသည် နှစ်လိုဖွယ်ရှိပုံပေါ် နိုင်သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့သည် အမှန်တကယ် လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာမရှိသော အကြမ်းဖက်မှုတွင် အမှန်စင်စစ်ပါဝင်နေခြင်းဖြစ်ပေမည်။ (ဒလိုင်လားမား - Dalai Lama 2010)

စစ်သည်များကဲ့သို့ပင် ရဟန်းတို့သည်လည်း စဉ်ဆက်မပြတ်လေ့ကျင့်မှုနှင့် တင်းကျပ်သော စည်းကမ်းများကိုလိုအပ်ပါသည်။ စစ်သည်များနှင့် ရဟန်းတော်များသည် ခက်ခဲသောအနေအထားများကို စိတ်ရှည်လက်ရှည်သည်းခံခြင်းနှင့် စိတ်ခံစားမှုလှိုင်းကို လွတ်ထွက်မသွားစေခြင်းတို့ကို အလေးထားရပါသည်။ မိလိန္ဒပဉ္ဉာတွင် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ပုံဆောင်ပြသော ဥပမာတစ်ခုမှာ-

မြင့်မြတ်သောဘဝ၏ ချုပ်တည်းရခြင်းအမျိုးမျိုးကို ၎င်းတို့ မည်သို့ဖော်ပြကြသနည်း။ အိုး-မင်းကြီး သူရဲဘောကြောင်သူတစ်ဦးအနေဖြင့် စစ်မြေပြင်သို့သွားပြီး ရန်သူတပ်၏ ဘက်ပေါင်းစုံမှဝိုင်းရံခြင်းကိုခံရသောအခါတွင် သူ့အသက်သေဆုံးမည်ကို ကြောက်ရွံ့သဖြင့် ပြန်လှည့်ပြီးပြေးသကဲ့သို့ပင် မိမိကိုယ်ကိုထိန်းသိမ်းချုပ်တည်းနိုင်စွမ်းမရှိသော၊ အရှက်မဲ့သော၊ သည်းခံနိုင်စွမ်းမရှိသော၊ တည်ကြည်ခြင်းမရှိသော မည်သူမဆို လူ့ဘောင်လောကကို စွန့်ခွာပြီးနောက် သီလအကျင့်တရားများစွာကို လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်စွမ်း မရှိသည့်အခါ ပိုမိုနိမ့်ကျသောအဆင့်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိသွားတတ်ပါသည်။ (Mp. PTS 251)

ရဟန်းတော်တို့သည် မိမိကိုယ်မိမိ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်းရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။[၁၅] ဤသို့ရှိမှသာ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့ကို ဖယ်ရှားနိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်များဖြစ်သော အလောဘ၊ အဒေါသနှင့် အမောဟတရားတို့ကို ပျိုးထောင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဓမ္မပဒတွင် ဥပမာ ဆောင်ထုတ်ပြသည်မှာ 'စစ်မြေပြင်တွင် ဆင်တစ်ကောင်အနေဖြင့် လေးမှပစ်လွှတ်လိုက်သော မြားဒဏ်ကို တောင့်ခံသကဲ့သို့ ငါသည်လည်း မတရားစော်ကားခြင်းကို သည်းခံပါမည်။ အမှန်စင်စစ်သော်ကား လူအများစုသည် ကိုယ်ကျင့်သီလစောင့်ထိန်းမှု မရှိကြပေ။' (Dhp. 320) စစ်တပ်တွင် စည်းကမ်းဟူသည် အရေးကြီးဆုံးအရာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ အခြေခံအုတ်မြစ်ဟုမှတ်ယူထားရာ စည်းကမ်းလိုက်နာခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းရှိလာသည်၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းကို ကျော်လွှားနိုင်အောင်ကူညီပေးသည်။ တည်ကြည်မှုသမာဓိကို မြှင့်တင်ပေးသည်။ ဤအရည်အသွေးအားလုံးက စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်းမရှိသူတို့အား အကာအကွယ်ပေးမှုကို အစွမ်းကုန်မြှင့်တင်ပေးပါသည်။

စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုစနစ်များကို ဘာဝနာအားထုတ်မှု နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာရှုရင်းမြစ်များစွာတွင် တွေ့ရှိရပါသည်။ အမေရိကန်စစ်တပ်မှ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး ဗိုလ်ကြီးစိုးမြမာလာသီရိ (Captain Somya Malasri)က ရှင်းပြသည်မှာ - 'စစ်သားတွေရဲ့စိတ်ထဲမှာ တင်းကြပ်တဲ့ဖိစီးမှုရှိတယ်လို့ ကျွန်ုပ်ယူဆပါတယ်။ ဒါကြောင့် သူတို့ကိုဘာဝနာအကျင့်လုပ်စေခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်ကူညီပေးနိုင်ပါတယ်။ သူတို့ကို ဘယ်လိုတရားဘာဝနာပွားများရမယ်၊ စိတ်ဖိစီးမှု၊ ဒေါသနဲ့ စိတ်သောကတွေကို ဘယ်လိုဖယ်ရှားရမယ်ဆိုတာ ကျွန်ုပ်သင်ကြားပေးနိုင်ပါတယ်။' (Bosco 2014, 834) သုတေသနများက ဘာဝနာအကျင့်ကို သင်ကြားလေ့ကျင့်ပေးခြင်းသည် ရန်လိုမှုများကို နှိမ့်ပါးသွားစေခြင်းနှင့် စစ်တပ်အတွင်း စည်းကမ်းချိုးဖောက်မှုအရေအတွက်ကိုလည်း လျော့နည်းသွားစေခြင်းတို့တွင် ထိရောက်မှုမြင့်မားကြောင်း အမှန်တကယ်ဖော်ပြနေပါသည်။[၁၆]

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စေနိုင်သည့် နည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးသည် ဘာဝနာအားထုတ်ပုံနည်းအမျိုးမျိုးပေါ်တွင် အဓိက အာရုံစိုက်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစောဆုံးခေတ်ကျမ်းစာအချို့တွင် ပါဝင်သော အာနာပါနသတိ (ဝင်လေထွက်လေကိုအာရုံပြု၍ သတိတရားပွားများခြင်းနည်းလမ်း)သည် ထေရဝါဒ၊ ချန်တိုင်း Tiāntāi နှင့် ဇင် Chán (Zen/Seon/Thiên) အစဉ်အလာတွင် အဓိက ဘာဝနာ အားထုတ်နည်း အလေ့အထဖြစ်နေဆဲပင် ဖြစ်ပါသည်။ မတူညီသောဘာဝနာကျင့်စဉ် နည်းလမ်းများက သတိ(သိနေခြင်း)၊ သမာဓိ(စူးစိုက်မှု)၊ သမထ(စိတ်ငြိမ်သက်မှု)နှင့် ဝိပဿနာ(ဉာဏ်အလင်းရခြင်း)ကဲ့သို့သော မတူညီသည့် ဝိသေသလက္ခဏာများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ပွားများစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ ဘာဝနာအားထုတ်နည်းများအားလုံးကို မပွားများမီနှင့် ပွားများနေဆဲတို့တွင် ကုသိုလ်စိတ်အခြေအနေများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းတွင် အထောက်အကူပြုသည့် သီလစောင့်ထိန်းမှုနှင့် မှန်ကန်သောလုံ့လစိုက်ထုတ်မှုတို့ကဲ့သို့သော အလေ့အထများကို ဦးစွာရှေ့ပြေးကျင့်သုံးရန်နှင့် ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ပါသည်။[၁၇]

သတိတရားသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအပိုင်းဖြစ်ပါသည်။

သတိတရားသည် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အင်္ဂါခုနစ်ပါးတွင် ပထမဆုံးအင်္ဂါရုပ်ဖြစ်ပြီး၊ မှန်ကန်သောသတိရှိမှု 'သမ္မာသတိ'သည် မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားတွင် ခုနစ်ခုမြောက်အင်္ဂါရုပ်ဖြစ်ပါသည်။ အကြမ်းအားဖြင့်ပြောရလျှင် သတိတရားပွားများကျင့်သုံးခြင်းတွင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ဖြစ်ပျက်နေသည့် အရာတိုင်းကို သတိပြုမိသော အရည်အချင်းကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် သတိတရားကိုပွားများခြင်းနှင့် အကျင့်နှင့် သီလကို ပျိုးထောင်ခြင်းတို့အကြား တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုရှိပါသည်။ သတိတရားကင်းမဲ့စွာပြုမူခြင်း သဘောမဖြစ်စေရေး တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် သတိတရားသည် မရှိမဖြစ်ပဓာနဖြစ်ပြီး ဤသတိတရားကြောင့် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော အလုပ်များကို လုပ်စေနိုင်ပါသည်။

စိတ်ဖိစီးမှု အလွန်မြင့်မားသော တိုက်ပွဲအခြေအနေများတွင် ၎င်းတို့၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များရရှိအောင် ဆောင်ရွက်နေစဉ်မှာပင် ထိခိုက်မှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်နှင့် IHL ချိုးဖောက် မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန်ကြိုးစားနေရသည့် စစ်သည်များအတွက် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် ကမ္ဘာလောကအတွင်းသို့ စိတ်ဖြင့်မှန်ကန်စွာ ထိုးဖောက်သိမြင်ရန်မှာ ဧကန်မုချ ပဓာနကျသော မရှိမဖြစ် လိုအပ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ သတိတရားကိုပွားများခြင်းအကျင့်က တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များတွင် စိတ်ဓာတ်ကြံ့ခိုင်မှုကို တည်ဆောက်ပေးပြီး စိတ်ကျန်းမာရေးပြဿနာများမှ ကာကွယ်တားဆီးပေး သောနည်းလမ်းများကိုလည်းပေးပါသည်။ ကာယလေ့ကျင့်ခန်းက ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်ပြောင်းလဲ မှုများကို ဖန်တီးပေးသကဲ့သို့ စိတ်လေ့ကျင့်ခန်းများသည် စိတ်ကို 'ပိုမိုကြံ့ခိုင်စေသူ'ဖြစ်ပြီး ရှုပ်ထွေး သောအခက်အခဲများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နိုင်နိုင်နင်းနင်းဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိလာစေပါသည်။

ဗြိတိန်စစ်တပ်မှ ဂေါ်ရခါးလူမျိုးအရာရှိဟောင်းဖြစ်သော ခါဂျိရှားပ - Kaji Sherpa က ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် အရှေ့တီမောခ္ဘသိမ်မွေ့သော ကုလသမဂ္ဂငြိမ်းချမ်းမှုထိန်းသိမ်းရေးအထူးတာဝန်တွင် ၎င်း၏ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို ပြန်ပြောင်းပြောပြရာတွင် ၎င်း၏သင်တန်းခ် ဗုဒ္ဓဘာသာသတိပဋ္ဌာန်လေ့ကျင့်ပွားများခြင်းက ၎င်းအားမြေပြင်ရှိ အလွန်တရာ မတည်ငြိမ်သော အခြေအနေများနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည့်အခါ အခြေအနေကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်စေပြီး စိတ်ကို ပိုမိုအေးဆေးတည်ငြိမ်စေခဲ့ပါသည်။ ၎င်းက ရှင်းပြသည်မှာ 'တိဘက်ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း ကျွန်ုပ်တို့အကြောက်ဆုံးသည် ကျွန်ုပ်တို့တိုင်းပြည်ကို ဆုံးရှုံးရမည့်ကိစ္စမဟုတ်၊ ကျွန်ုပ်တို့ပိုကြောက်သည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ သနားကြင်နာတတ်သော ကရုဏာတရား ပျောက်ဆုံးသွားမည်ကိုပင် ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2019) အမေရိကန် လေတပ်အရာရှိလောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးကလည်း ကရုဏာတရားအတွက် ဤလိုအပ်ချက်ကို ထောက်ခံပြောဆိုခဲ့ပါသည် -

> စစ်ပွဲသည် ကျွန်ုပ်တို့မလုပ်ချင်သောအရာဖြစ်သော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ စစ်ပွဲကိုအကြွင်းမဲ့ လိုအပ်ပြီး သင့်နိုင်ငံ၊ သင့်မိသားစုနှင့် သင် အကာအကွယ်ပေးနေရသူများအတွက် ကရုဏာတရားလိုအပ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့နားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တွင် နေရာတစ်ခု အတိအကျရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ်ယူဆပါသည်။ . . . (Boaco 2014, 843)

'သင့်ကိုယ်သင် သို့မဟုတ် သင့်မိသားစု သို့မဟုတ် နိုင်ငံအားအကာအကွယ်ပေးရန် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အသုံးပြုရန် မှန်ကန်သောအခါများရှိပါသလား'ဟု ဗီယက်နမ်ဘုန်းတော်ကြီး တစ်ခ်နှတ်ဟန်း (Veneralbele Thich Nhat Hanh)ကိုမေးသည့်အခါ ၎င်းကရှင်းပြသည်မှာ 'ပစ်ခတ်ရန်၊ ဖျက်ဆီးရန်ကြိုးစားနေသောသူတစ်စုံတစ်ဦးကို သင်တွေ့လျှင် ၎င်းအား ထိုသို့ မလုပ်နိုင်အောင် ကာကွယ်တားဆီးရန် သင်အတတ်နိုင်ဆုံးလုပ်ဆောင်ရမည်။ သင်မဖြစ်မနေ လုပ်ကိုလုပ်ရမည်။ သို့သော် ထိုသို့လုပ်ရာတွင် ဒေါသကြောင့်လုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ သင့်ကရုဏာ၊ သင့် အကာအကွယ်ပေးလိုသော ဆန္ဒဖြင့် လုပ်ရပါမည်။ ဤအချက်က အဓိကဖြစ်ပါသည်။' မေးမြန်းသူက ဆက်၍ 'ရဲအရာရှိတစ်ယောက်အတွက် တစ်ဘက်တွင် ဥပဒေကို လိုက်နာစေရန် အတင်းအကျပ်ပြုရာ၌ တစ်ခါတစ်ရံ အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ခြင်းနှင့် အခြားတစ်ဘက်တွင် သင့်အဆုံးအမများ ၊အကြားက ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိဖြစ်မှုကို အချို့ကမြင်ကြပါသည်။' ပြန်လည်ဖြေကြားရာတွင် 'ကောင်းပါပြီ။ သင်သေနတ် ကိုင်ဆောင်ထားပေမယ့် သေနတ်ထဲမှာ ကရုဏာအပြည့်ထည့်ပြီး ကိုင်ဆောင်ဖို့ တကယ့်ကိုဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ သင်သေနတ်ကိုင်ပြီး ပြောရမှာက 'ခင်ဗျား ဒါကိုမလုပ်သင့်ဘူး၊ လုပ်ရင် ခင်ဗျားဒုက္ခ ရောက်သွားနိုင်တယ်။' ဒါပေမယ့် အဲဒီစကားဟာ ကရုဏာပါနိုင်တဲ့စကား ဖြစ်ပါတယ်။ (PBS 2003)

> ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ကရုဏာသည် ပြုစုပျိုးထောင်ပေးနိုင်သော အရာဖြစ်ပြီး သူတော်ကောင်းတရား သုစရိုက်ပွားများခြင်းကို ဦးတည်ရည်ရွယ်သည့် ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထအများအပြားကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရတရားများဖြစ်သည့် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာနှင့် ဥပေက္ခာဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာ သူတော်ကောင်းတရားလေးပါးတို့အပြင် သတိပဋ္ဌာန်တရား ရှုမှတ်သည့် အလေ့အကျင့်တို့က ၎င်းတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးပါသည်။ စစ်သည်များကို တရားဟောကြားသည့်အခါ ၎င်းတို့၏စစ်မှုထမ်းခြင်းမှ အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးရလဒ်ကို နည်းနိုင်သမျှနည်းပါးစေရေးအတွက် ၎င်းတို့ကိုကူညီပေးရန် ကရုဏာဘာဝနာကို ရဟန်းတော်တို့က အလေးထားဆုံးမပေးလေ့ရှိပါသည်။ အကုသိုလ်စိတ်အခြေအနေများသည် မိမိကိုယ်ကိုထိခိုက်စေသကဲ့သို့ ကရုဏာတရားသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား စစ်ပွဲ၏ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ်ရာ အနိဋ္ဌာရုံများအလယ်တွင် မကောင်းသောစိတ်ခံစားမှုများ တိုးပွားလာခြင်းမှ အားကောင်းသော အကာအကွယ်ပေးမှု ပုံစံတစ်ခုကို ပေးပါသည်။ ထို့အပြင် စစ်ပွဲကာလအတွင်းမှာပင် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်စေတနာက စစ်သည်များအား ကုသိုလ်ဖြစ်စေရန် အခွင့်အရေးပေးပါသည်။

စစ်တပ်အတွင်း အသုံးချမှုတိုးပွားလာနေသည်ကို တွေ့ရှိသကဲ့သို့ ကိုယ်ခံပညာရပ်များ၏ အစဉ်အလာပုံစံများ[၅]သည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့အကြား ဆုံမှတ်ဖြစ်သည့် နောက်ထပ်နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ကိုယ်ခံပညာရပ်တို့အကြား ဆက်နွယ်မှုကို ချဲ့ထွင်ရန်နှင့် တန်ဆာဆင်ရန် သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ပုံပြင်သက်သက် သို့မဟုတ် မတော်တဆဖြစ်ရပ်သက်သက်ကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏တူညီမှုများကိုရှုမြင်ရန် မှတ်သားဖွယ်သဘောရှိပြီး စင်စစ်အားဖြင့် ထိုသဘောသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ကိုယ်ခံပညာရပ်များကို ဆက်စပ်ပေး သည့် အခြေခံအကျဆုံးအဆင့်တွင် သဘာဝအလျောက် ဆက်စပ်ပတ်သက်မှုဖြစ်ပါသည်။ ကိုယ်ခံပညာရပ်များကိုလေ့ကျင့်ကြသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည်

ၵင်းတို့၏ ကိုးကွယ်ရာဘာသာနှင့်သက်ဆိုင်သည်များကို အလွန်စိတ်ဝင်တစားရှိကြပြီး ထိုဘာသာရေးအဆုံးအမကို ၵင်းတို့၏အလုပ်တွင် မည်သို့အသုံးချရမည်ဆိုသည်ကို စိတ်ဝင်စားကြပါသည်။ ၵင်းတို့သည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိခြင်း၊ ကိုယ်ကျင့်တရားစည်းကမ်းနှင့် ၵင်းတို့၏အရှင်သခင်အတွက် စစ်ပွဲတွင် အသေခံရန်အသင့်ရှိခြင်း၊ သေခြင်းတရားကိုရင်ဆိုင်ရန် နည်းလမ်းတို့ လိုအပ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ကိုယ်ခံပညာရပ်များနှင့် တိုက်ပွဲနယ်ပယ်တို့သည် ရှောင်လွှဲမရအောင် အတွင်းကျကျရောယှက်နေကြပါသည်။

ကိုယ်ခံပညာရပ်များသည် အခြေခံအားဖြင့် ကြီခိုင်သောကိုယ်ကာယအင်အားကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် နှင့် ချုပ်တည်းနိုင်ရန် သင်ယူဆည်းပူးသောပညာရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အဆက်မပြတ်လေ့ကျင့်ခြင်းအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးက မိမိအားရန်ပြုခြင်းကို ပြန်လည်ခုခံရန် လိုအပ်သောကိုယ်ကာယအင်အား ပမာဏကိုသာ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ထိခိုက်မှုကိုရှောင်ကြဉ်ရန် ဆန်းပြားရှုပ်ထွေးသော နည်းစနစ်များအား အသုံးပြုနိုင်စွမ်းကို ဖွံ့ဖြိုးလာစေပါသည်။ သုတေသနလေ့လာချက်များက[၅၉] သတိပဋ္ဌာန် ကဲ့သို့ပင် ကိုယ်ခံပညာရပ်များကလည်း လေ့ကျင့်သူများအား ၵင်းတို့ကိုယ်ၵင်းတို့နှင့် ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေနှစ်ရပ်လုံးကို ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်း ပိုမိုကောင်းလာစေရန် အထောက်အကူပြုသည့်အပြင် မကောင်းသောစိတ်ခံစားချက်ဖြင့် တုံ့ပြန်မှုများကို ပိုမိုနည်းပါးလာစေပြီး အကြမ်းဖက်သောအပြုအမူများကို အလုံးစုံလျော့နည်းသွားစေကြောင်း တညီတညွတ်တည်းပြသကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ကိုယ်ခံပညာတို့ ပေါင်းဆုံမှုအပေါ် အခြားရှုထောင့်တစ်ခုလည်း ရှိပါသေးသည်။ တရားရှုမှတ်သည့်အခါ ခန္ဓာကိုယ် မသက်မသာဖြစ်ခြင်းကြောင့် စိတ်ပျံ့လွင့်မှုမဖြစ်စေရန် အကောင်းဆုံး ကိုယ်နေဟန်ထားကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်း၊ ဆွဲဆန့်ထားသော အချိန်ကာလအတွက် မိမိ၏အတွေးများနှင့် ထွက်လေဝင်လေရှုရှိုက်ခြင်းကို ထိန်းချုပ်ထားခြင်းတို့ကို တပြိုင်နက်တည်း လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ရုပ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခံနိုင်ရည်ဖွဲ့နှစ်မျိုးလုံး လိုအပ်ပါသည်။[၆၀] ကိုယ်ခံ ပညာလေ့ကျင့်ရေးတွင် သတိပဋ္ဌာန်အလေ့အကျင့်နှင့် အသေးစိတ်ကျသည့် လေ့ကျင့်ရေး စည်းကမ်းများအတွက် ခိုင်မာသောအခြေခံကိုသတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး လမ်းကြောင်းနှင့် ကိုယ်ခံပညာကျင့်သုံးမှု အစဉ်အလာနှစ်ခုလုံးသည် အပြုအမူနှင့် စည်းကမ်းကို ဗဟိုပြုပါသည်။ နေ့စဉ်လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့် စွဲစွဲမြဲမြဲထပ်တလဲလဲပြုခြင်းသည် စိတ်ကိုချုပ်တည်းနိုင်ရန် ဦးတည်ပါသည်။ အရိုးထဲအထိ ပြင်းထန်သောလေ့ကျင့်မှုကို စိမ့်ဝင်စေခြင်းဖြင့် အတွင်းရန်သူကို စစ်ခင်းခြင်းသည် သက်ရှိအားလုံး၏ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေမှုကို သိနားလည်စေပြီး ယင်းက အခြားသူများအပေါ် သနားကရုဏာကိုတိုးပွားစေပါသည်။

တိုက်ခိုက်မှုကို သဘာဝအလျောက်တုံ့ပြန်ခြင်းသည် ကြောက်စိတ်ဖြစ်ပြီး ယင်း၏ နောက်တွင် လိုက်ပါလာတတ်သော ရန်လိုတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့်အတူ တစ်စုံတစ်ဦး၏ ထိရောက်စွာ တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းကို လျှမ်းမိုးသွားပါသည်။ မိမိ၏စိတ်အတွေးများတွင် ကြောက်ရွံ့မှု တွဲပါလာသည့်အခါ အများအားဖြင့် မလိုလားအပ်သော အင်အားနှင့်အတူ တုံ့ပြန်တတ်သည်ဖြစ်ရာ ကျင့်ဝတ်အရ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရအကြောင်းခိုင်လုံမှုထက် ကျော်လွန်ကာ တိုက်ခိုက်သူကို ပိုမိုကြီးမားသောထိခိုက်မှုဖြစ်စေပါသည်။ ကပ်ငြိမှုကို

ကျော်လွှားနိုင်ခြင်းနှင့် မိမိကိုယ်ကိုယ်ကာကွယ်နိုင်စွမ်းအပေါ် ယုံကြည်မှုတိုးလာခြင်းဖြင့် မိမိ၏ ကြောက်စိတ်နှင့် အခြားသောစိတ်၏ပင်ကိုစရိုက်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာထိန်းချုပ်နိုင်ရန် သင်ယူရပါသည်။ စစ်ပွဲပြင်းထန်ချိန်တွင် ပဓာနအရေးပါမှုသည် စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုများအားလုံးကို ကျော်လွှားနိုင်သော လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ကာလတွင်ရှိနေသည့် တည်ငြိမ်သော ငြိမ်သက်သော စိတ်ဖြစ်ပါသည်။ မကောင်းသောစေ့ဆော်မှုများအပေါ် လုပ်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်းသည် တစ်စုံတစ်ယောက်အား ကောင်းသောကုသိုလ်ရည်ရွယ်ချက်စေတနာဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်နိုင်စေပါသည်။

စည်းကမ်းသေဝပ်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကိုနှိမ့်ချခြင်းနှင့် အခြားသူများကို လေးစားခြင်းကဲ့သို့သော အကျင့်စရိုက် တည်ဆောက်ခြင်း အခြေခံမူများပေါ် ၎င်းတို့၏ အစဉ်အလာအလေးထားမှုနှင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ကိုယ်ခံပညာအလေ့အကျင့်များသည် စစ်တပ်အတွက်လည်း မုချအကျိုးရှိနိုင်ပါသည်။ IHL ၏ ကျင့်ဝတ်နှင့်အညီပြုမူရန် အခြေခံမူသည် မိမိ၏စစ်သည်များကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး မုန်းတီးမှုကြောင့်မဟုတ်ဘဲ တာဝန်သိစိတ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်နေရသည့် ဘုံတူညီသော အလုပ်ကိုလုပ်နေရသူများဖြစ်သည့် ရန်သူများအကြားတရားမျှတမှုနှင့် အချင်းချင်းလေးစားမှုတို့ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တောင်းဆိုပါသည်။ လေးစားသမှုရှိခြင်းသည် IHL ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပဓာနမရှိမဖြစ်လိုအပ်ပြီး ယင်းကို ယဉ်ကျေးမှုအမျိုးမျိုးနှင့် ခေတ်ကာလအဆက်ဆက် စစ်သည်တော်ကိုဓလေ့ဗေဒများမှ ကောက်နှုတ်ဆွဲယူထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဌာန - US Department of Defense 2016, 65-66) ဥပဒေ၏ ဘောင်ခတ်မှုကိုကျော်လွန်ပြီး မကြာခဏ IHL မသက်ရောက်နိုင်သောနည်းလမ်းဖြင့် လူတို့၏ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများနှင့် ငုပ်နေသော စေ့ဆော်မှုများအတွင်းသို့ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ဘာသာရေးနယ်ပယ်တို့က ထိုးဖောက်နိုင်ပါသည်။ IHL ကို ကျော်ထောက်နောက်ခံပြုထားသော ကျင့်ဝတ်တန်ဖိုးများကို ထောက်ကူရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကဲ့သို့သော ဘာသာရေးအစဉ်အလာများအတွက် အရေးပါသော နေရာတစ်ခုရှိပါသည်။

အခြေခံကိုယ်ကျင့်တရားများကို အလေးထားခြင်းနှင့် ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းစေခြင်းဖြင့် စစ်သည်များသည် IHL ကို ပြင်ပမှ ၎င်းတို့အပေါ် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းသည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ ကောက်နှုတ်တောင်းဆိုမှုများဟုသာ ယူဆသဘောထားခြင်းထက် ပိုမို အဓိပ္ပါယ်ရှိသော နည်းလမ်းဖြင့် IHL နှင့် ချိတ်ဆက်နိုင်စေပါသည်။ ဤအချက်က ICRC လေ့လာမှုဖြစ်သော 'စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏အရင်းခံအကြောင်းတရားများ'[60]တွင် တွေ့ရှိချက်များနှင့်လည်း တူညီပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများသည် ဥပဒေကို ပိုမိုပြည့်စုံစေရန် ဖြည့်စွက်ပေးသည့် အားကောင်းသော ဖြည့်ဖက်အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပြီး မလိုလားအပ်သော အမူအကျင့်များကို အားမပေးခြင်းသည် 'စည်းမျဉ်းများနှင့် ဆန့်ကျင်သောကြောင့်'သာမက ယင်းသည် 'ကျွန်ုပ်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့်'လည်း ဖြစ်ပါသည်။

အစောပိုင်းကဖော်ပြခဲ့သော 'ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့အကြား ဆက်သွယ်မှု'ညီလာခံ (ICRC 2019) ၌ အမှုထမ်းဆဲနှင့် အငြိမ်းစားစစ်ဘက်အရာရှိများက ၎င်းတို့၏အလုပ်တွင်

IHL အခြေခံမူများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတို့ကို ၎င်းတို့မည်ကဲ့သို့ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်ကို ပြန်လည်ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် စစ်ဘက်တန်ဖိုးထားမှုများကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်မမြင်ဘဲ ဖြည့်ဖက်များအဖြစ် ရှုမြင်ကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့် သူတော်ကောင်းတရားပျိုးထောင်ခြင်းတို့ကို အလေးထားပြီး ထို့နောက် ယင်းတို့မှ ကုသိုလ်လုပ်ရပ်များ ပုံပေါ်လာပါသည်။ မည်သို့ဆိုစေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်များတွင် IHL နှင့် ၎င်းတို့ကိုးကွယ်ရာဘာသာတရား၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အဆုံးအမများနှင့် လေ့ကျင့်ပြီးဖြစ်လာရန် ကံတရားဆိုင်ရာ မက်လုံးများရှိပါသည်။ သေရေးရှင်ရေးအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်များပေးရန် တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသည့် အလုပ်တွင် စည်းကမ်းရှိသော၊ မွန်မြတ်သော၊ ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာရပ်တွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ရည်ရွယ်ချက်စေတနာတို့ကို ကောင်းမှုကုသိုလ်ဖြစ်စေခြင်းတွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်းတို့ နှစ်ခုလုံးပါဝင်သည့် ကျွမ်းကျင်သောတပ်ဖွဲ့ကို ထိန်းသိမ်းထားရန် အလွန်အလွန်အရေးကြီးပါသည်။

နိဂုံး

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အဟိသတရားကဲ့သို့သော ယင်း၏မြင့်မားသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အခြေခံမူ သဘောတရားများကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် လုံးဝယိမ်းယိုင်မှုမရှိသော်လည်း လက်တွေ့လောက၏ အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိစေရေး စဉ်ဆက်မပြတ်ညှိရန် လိုအပ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ အပြင်ဘက်မှ ယူဆလေ့ရှိကြသည်တို့နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ကျမ်းစာများပါ အဟိသအယူအဆကို လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ထားရှိခြင်းနှင့် လိုအပ်က စစ်ရေးနည်းလမ်းဖြင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာတို့ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့အား အတိုက်အခံပြုကာ ရပ်တည်ရန် လုံးဝနားမလည်ခဲ့ပါ။ ကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်များအတွက် သေစေလောက်သော အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို မည်သည့်အခါကမျှ ပစ်ပယ်ခြင်း အလျှင်းမရှိခဲ့ပါ။ စစ်ပွဲသည် အပြစ်အနာအဆာများနှင့် ရုပ်ပျက်နေသည့်သံသရာအတွင်း ရှောင်လွဲမရနိုင်သော၊ လူသားတို့၏အမှားများမှ ပေါ်ထွက်လာသောအရာဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ အကာအကွယ်ပေးရေးအတွက် စည်းကမ်းရှိသော၊ ကောင်းမွန်သော၊ ကျွမ်းကျင်သောစစ်တပ်တစ်ခုကို လိုအပ်ချက်အဖြစ် ရှုမြင်ပြီး စစ်တပ်ရှိခြင်းသည် မကြာခဏဆိုသလိုပင် ပဋိပက္ခများကိုရှောင်ရှားရန် အကြောင်းဖြစ်ပြီး စစ်တပ်မရှိပါက လူတို့သည် ကြောက်ရွံ့စိတ်ဖြင့်နေရသောကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ပိုမိုပေါ်ပေါက်ခြင်းကို ဖြစ်စေပါသည်။

အပြုအမူ၏ သီလအရည်အသွေးကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းရေးကို ရှေးရှုလုပ်ဆောင်ရာ၌ ထိုအပြုအမူ၏ ပါဝင်အထောက်အကူပြုမှုဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလွန်လက်တွေ့ဆန်သော ရှုထောင့်တွင် သိသာသည်မှာ ကံပေါ်တွင် အရင်းခံသော ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ၏ အမြင့်မားဆုံး အရေးပါမှုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည်ဆန္ဒပေါ် အဓိကထားသောကြောင့် ကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်များပေါ် အခြေခံသော စစ်ရေးဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် အဟိသတရားက ခွင့်ပြုပါသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ

နည်းနိုင်သမျှနည်းပါးစေရန် မကောင်းသောစိတ်ကို ချုပ်တည်းရပါမည်။ ရှောင်လွဲ၍မရနိုင်သော ရှားရှားပါးပါးဖြစ်ရပ်များတွင် ၎င်းက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအဖြစ်ပင် ရလဒ်ပေါ်ထွက်နိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း စစ်တပ်အင်အားကိုအသုံးပြုခြင်းသည် ခန့်မှန်း၍မရနိုင်သောကြောင့် (စစ်ပွဲ၏ရလဒ်များကဲ့သို့) ထိခိုက်မှုပိုမိုနည်းပါးသော အခြားရွေးချယ်စရာများမရှိမှသာ ၎င်းကိုအသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပြီး အကာအကွယ်ပေးသောရပ်တည်ချက်ဖြင့်အသုံးပြုရပါမည်။

ဤအချက်သည် အကြမ်းဖက်ခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကြောင်းပြချက်မဟုတ်သော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် - အကြမ်းဖက်ခြင်းသည် ထိခိုက်မှုဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာသဘော ပါဝင်သော်လည်း ထိခိုက်မှုကို အလုံးစုံ အနည်းဆုံး ဖြစ်စေရန် ဦးတည်သော ကုသိုလ်စေတနာသက်သက်ဖြင့် ထိုအင်အားကို ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းရန် အမြင့်မားဆုံးသောအကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာကတောင်းဆိုပါသည်။ ဤချုပ်တည်းမှုကို ရန်လိုသောကာယကံအမှုများ ရလဒ်အဖြစ် ထွက်ပေါ်မလာနိုင်မီ ရှေ့ပြေးများဖြစ်ကြသော မနောကံနှင့် ဝစီကံအထိ ချဲ့ထွင်ကျင့်သုံးရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်ခြင်းက နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုဖြစ်စေသော ထပ်ခါတလဲလဲဖြစ်တတ်သည့် ကံ၏သံသရာလည်ပတ်မှု သဘောသဘာဝကြောင့် စစ်ပွဲအတွင်း တစ်စုံတစ်ဦး၏ လက်မခံနိုင်သောအပြုအမူက နောင်အနာဂတ်ကာလတွင် ပဋိပက္ခပေါ်ပေါက်စေရန် အခြေအနေများကိုဖန်တီးပေးနိုင်ပြီး ဤအချက်သည် လူတိုင်း၏ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကို အဆုံးစွန်ဆွဲဆောင်နိုင်ပါသည်။

အဟိံသအကျင့်ကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် စစ်တပ်တွင်အမှုထမ်းခြင်းတို့အကြား အခြေခံကျသော ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောမရှိပါ။ အခြားအလုပ်အကိုင်များမှာကဲ့သို့ပင် အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ မိမိ၏အလုပ်ကိုမည်သို့လုပ်သည်နှင့် မိမိ၌ရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာတို့ဖြစ်ပါသည်။ အဆုံးအမတရားတော်တို့၌ စစ်ပွဲအတွင်း ပျံ့နှံ့နေသည့် သာမန်ထက် ထူးခြားသောအခြေအနေများနှင့် အကာအကွယ်ပေးရမည့် နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်နှင့် စစ်သည်၏တာဝန်တို့အား အသိအမှတ်ပြုမှုကို တွေ့ရှိရပါသည်။ တိုက်ပွဲတွင် စစ်သားတစ်ယောက်အနေဖြင့် မိမိလျှောက်လှမ်းနေသောလမ်းကြောင်းပေါ်တွင် တိုးတက်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသည့် သူ့အသက်မသတ်ခြင်းဟူသော အခြေခံသီလကိုချိုးဖောက်ရခြင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ မိမိ၏ရည်ရွယ်ချက်စေတနာသည် လောဘ၊ ဒေါသ သို့မဟုတ် မောဟတို့ဖြင့် ညစ်ထေးမှုမရှိစေရန် သတိကြီးကြီးထားရပါမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်တို့အနေဖြင့် မကောင်းသော အတွေးအကြံ၊ မကောင်းသော အပြောအဆိုနှင့် မကောင်းသော လုပ်ရပ်များမှ ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ စောင့်ရှောက်ရန် လိုအပ်ရုံသာမက ပေးကမ်းစွန့်ကြဲမှု၊ မေတ္တာတရားနှင့် ဉာဏ်ပညာတို့ကဲ့သို့သော တန်ပြန်ဖြေဖျောက်မှု အလေ့အကျင့်များကိုလည်း လိုအပ်ပြီး ယင်းတို့ကြောင့် ကုသိုလ်ဖြစ်သော အလုပ်များကို လုပ်ပေလိမ့်မည်။ ရဟန်းတော်များကဲ့သို့ပင် စစ်သည်များသည်လည်း ကောင်းစွာလေ့ကျင့်ထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ စည်းကမ်းလိုက်နာမှု၊ မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ သည်းခံမှု၊ ဇွဲရှိမှု၊ မိမိစိတ်ကိုအမှန်အတိုင်းထိုးထွင်းသိမြင်မှု၊ ကျွမ်းကျင်မှု - ဤအကြောင်းရင်းအားလုံးသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင်

ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေရန်အထောက်အကူပြုပါသည်။ အလွန်အရေးကြီးသောအချက်မှာ ဤတရားများသည် စစ်တပ်တွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော အဆင့်အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးအဆုံးအဖြတ်ပေးသူများအထိ သက်ဆိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာက ကျွန်ုပ်တို့ကို ယခုခေတ်စစ်ပွဲများအား ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ရင်းမြစ်အချက်အလက်များပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာများတွင် စစ်ပွဲကို ရှောင်ရှားနိုင်မည့် နည်းလမ်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ပရိယာယ်များ၏ ဇာစ်မြစ်ကိုဖော်ပြထားသော်လည်း စစ်တပ်ကို တပ်ဖြန့်ချထားခြင်းသည် နောက်ဆုံးနည်းလမ်း အဖြစ်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဇာတ်ကြောင်းပြန်ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သိလ အဆုံးအမများသည် စိတ်ပင်ပန်းမှုများနှင့် မပြတ်သားမှုများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်စွမ်းရှိစေပြီး နာကြားသူများကို အခြေအနေအမျိုးမျိုးနှင့် မိမိရင်ဆိုင်ရမည့် အတွေ့အကြုံဖြစ်သည့် ရှုပ်ထွေးသောရွေးချယ်စရာများတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ နှစ်မြှုပ်ထားရန် စိန်ခေါ်နိုင်စွမ်း ရှိစေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို ပဋိပက္ခကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် ဖြေရှင်းရေး အခြေအနေများတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးချခဲ့သော်လည်း စစ်ပွဲတွင်းအပြုအမူနှင့် သက်ဆိုင်သော အဆုံးအမများစွာကိုလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာကပေးပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်း၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များကို တိုးတက်ပြန့်ပွားစေရန်အတွက် 'လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေ'၊ IHL အား နက်ရှိုင်းသော လှုံ့ဆော်မှုကိုဖြစ်စေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတို့တွင် IHL နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အကြောင်းအရာများစွာ ပါဝင်ပြီး စိတ်ဝိဉာဏ်၌ တူညီမှုများစွာကို ပြသနေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုစလုံးက ပဋိပက္ခ၏ အရှိတရား သဘောသဘာဝကို လက်ခံပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းစေခြင်းကို ဦးတည်သည့် လမ်းကြောင်းကို ရှာဖွေရန်ကြိုးစားကြပါသည်။

မည်သို့ဆိုစေ ၎င်းတို့တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဘုံတူညီမှုများစွာရှိသော်လည်း ၎င်းတို့၏ခြားနားချက်များက ထိုးထွင်းအမြင်ရှိရန်လည်း သက်သေပြနေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူများသည် အချိန်တိုင်းတွင် ပို၍ပင်သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ယင်းသည် စိတ်၏လက်နက်ဖျက်သိမ်းခြင်းကို ဦးတည်သည့် မိမိသန္တာန်တွင်ရှိသော အကုသိုလ် အရင်းအမြစ်များကို တိုက်ခိုက်သည့်စစ်ပွဲဖြစ်ပြီး အဓိကနေရာတွင်ရှိသည့် နောက်ထပ် 'စစ်ပွဲ' အမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ အားကောင်းသော သီလပိုင်းဆိုင်ရာ ချုပ်တည်းမှုများဖြင့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို ပြည့်စုံအောင်ဖြည့်စွက်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ IHL တွင် လုပ်ရပ်တစ်ခု၏နောက်ကွယ်ရှိ ရည်ရွယ်ချက်သည် သက်ဆိုင်မှုရှိသော်လည်း လက်စားချေခြင်းကဲ့သို့သော အကုသိုလ်စိတ် အခြေအနေများသည် ယင်းအား လေးစားလိုက်နာခြင်းတွင် တိုက်ရိုက်အခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်ခြင်းမရှိချေ။ ဤသို့သောဝန်းကျင်တွင် IHL ကို ထိရောက်မှုရှိစေရန်အတွက် IHL ၌ပါဝင်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပျိုးထောင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ပဋိပက္ခများ၏ သဘောသဘာဝအစစ်အမှန်ကို လျစ်လျူရှုသူတို့သည် စစ်တပ်ကို

လူသိရှင်ကြား စွပ်စွဲရှုတ်ချကြပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအား ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ကာကွယ်ရန် ၎င်းတို့၏ တရားဝင်အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ကြပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များက မည်သို့ ပါဝင်အထောက်အကူပြုနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်နှင့် သက်ဆိုင်သော အရေးပါသည့် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိဘဲ ခပ်ခွာခွာနေကြပါသည်။ စစ်သည်များကို ဝိုင်းပယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဘာသာရေးရှုထောင့်မှ ပြစ်တင်ဝေဖန်ခြင်းသည် စိတ်ဓာတ်ကောင်းမွန်ပြီး ကျွမ်းကျင်သော စစ်သည်များဖြစ်လာရန်လည်း အထောက်အကူမဖြစ်သောကြောင့် အပြုအမူအပေါ် မကောင်းသော သက်ရောက်မှုဖြစ်စေပါသည်။ ပြဆိုခဲ့ပြီးသကဲ့သို့ 'ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင် စစ်သား'သည် ဝိရောဓိသဘောဖြစ်သော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောမဟုတ်ချေ။ အပေါ်ယံအားဖြင့်ကြည့်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်တို့တွင် ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာများ ထင်ဟပ်နေသောကြောင့် ယင်းကိုနားလည်ရန်ခက်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤဝိရောဓိကပင် ဖုံးကွယ်နေသောအမှန်တရားကို ကျွန်ုပ်တို့အား ဖော်ပြနေပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုများနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျင့်စဉ်များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ကျမ်းစာများအား အသုံးပြုပုံမတူခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာများကို မတူညီသောမျိုးရိုးစဉ်ဆက် သို့မဟုတ် မတူညီသော ဆွဲဆောင်မှုတို့အရ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူပုံ ကွဲလွဲခြင်းတို့ကြောင့် ဤမတူကွဲပြားမှုကို တစိတ်တပိုင်းထင်ဟပ်ပြသနေပါသည်။ ဤဆောင်းပါးက ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအသီးသီး၏ တူညီသောအခြေခံမူ သဘောတရားများနှင့် အားလုံးလက်ခံအသုံးပြုသောကျမ်းစာတို့ကို အဓိကထားလေ့လာသုံးသပ်နေစဉ် တပြိုင်တည်းတွင် ဤရှုပ်ထွေးသော ယဉ်ကျေးမှု၊ သမိုင်းနှင့် ဒဿနဆိုင်ရာ မတူကွဲပြားမှုများကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုပါသည်။

၂. ဤစာအုပ်ပါအသယ်တီလာခရတ်နေ - Asanga Tilakaratne ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၃. 'ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ'ဟူသော အသုံးအနှုန်းတွင် တစ်စုံတစ်ခုကို ပြုလုပ်လာအောင် တွန်းအားပေးသော 'စေ့ဆော်မှု'နှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထပ်တူညီသော သဘောများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤဝေါဟာရနှစ်ခုစလုံးက ပန်းတိုင်ကို ဦးတည်သောအပြုအမူ၏ နောက်ကွယ်ရှိ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအင်အားများကိုရည်ညွှန်းပြီး ယင်းတို့ကို အပြန်အလှန် အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ ဤအချက်သည် ('IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာစည်းမျဉ်းဥပဒေသများ' ကဏ္ဍတွင်ဖော်ပြထားသကဲ့သို့) နှစ်ပိုင်းကွဲသွားခြင်းဟု မှားယွင်းယူဆစေနိုင်သည့် အလွန်ကျဉ်းမြောင်းသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တို့နှင့် ကွဲပြားခြားနားပါသည်။ သို့ရာတွင် တစ်စုံတစ်ခုပြုလုပ်စေသည့် စေ့ဆော်မှုသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နောက်ခံအကြောင်းအရာနှင့် ဖုံးကွယ်နေသောအကြောင်းရင်းတို့နှင့် ဆက်စပ်၍ ကျင့်သုံးသော ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် အယူအဆဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လောဘနှင့် ဒေါသတို့ကို စေ့ဆော်မှုများအဖြစ် မကြာခဏဖော်ပြလေ့ရှိသော်လည်း

ရည်ရွယ်ချက်စေတနာတို့ကို ရည်ညွှန်းသည့်အခါ ထိုသို့အသုံးမပြုပေ။

၄. ဤစာအုပ်ပါ ပီတာဟာဗေး - Peter Harvey ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၅. သို့သော်လည်း အပြစ်တင်ခံထိုက်သော ဂရုမစိုက်အလေးမထားသည့်ကိစ္စများလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။

၆. စေတနာ (သင်္ကတ၊ ပါဠိ) ဟူသော ဝေါဟာရကို 'ရည်ရွယ်ချက်'၊ 'စေ့ဆော်မှု'၊ 'ဆန္ဒ'၊ 'ရည်မှန်းချက်'၊ 'စိတ်၏ဦးတည်ရာ' သို့မဟုတ် 'တစ်စုံတစ်ယောက်ကို တစ်စုံတစ်ခု ပြုလုပ်ဖို့ရန် တွန်းအားပေးသောအရာ' ဟု အများအားဖြင့် ဘာသာပြန်ကြပြီး ၎င်းတို့အားလုံးသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ဆက်စပ်နေသော အယူအဆများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတစ်ခုလုံးတွင် အသုံးပြုသော စေတနာဟူသည့် ဝေါဟာရ၏ အင်္ဂလိပ်စာလုံးဘာသာပြန်မှာ 'intention'('ရည်ရွယ်ချက်')ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်၏ အာရုံပြုတတ်သော သဘောနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ဦးတည်ရာရှိတတ်သော သဘောတို့သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုရောယှက်နေပြီး တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်အလှန် အထောက်အပံ့ပေးနေသည်ဆိုသည့် အချက်ကို ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသောကြောင့် intention သည် အသင့်တော်ဆုံးအသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။

၇. ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမို အသေးစိတ် ဆွေးနွေးချက်များအား ပါမောက္ခစတီဖင်ဂျန်ကင် (Prof. Stephen Jenkins)၏ဆောင်းပါး၌ ကြည့်ပါ။ - ဥပမာ- Jenkins (2011)

၈. ဤအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် 'ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေရန်၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ရန်၊ ပျက်စီးစေရန် သို့မဟုတ် ဖျက်ဆီးရန် ကာယအားကိုအသုံးပြုခြင်း' ဆိုသည့် Merriam - webster ကဲ့သို့ အခြားသောအဓိကအဘိဓာန်ကြီးများ၏ ဖော်ပြချက်နှင့်လည်း ကိုက်ညီပါသည်။ Merriam - webster တွင် (Merriam - webster 2021)

၉. အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် နေထိုင်ရန် ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော အားထုတ်မှုဖြစ်သည့် အင်္ဂလိပ်ဝေါဟာရ violence (အကြမ်းဖက်ခြင်း) အား ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အသုံးပြုပုံကို ဒလိုင်းလားမားအရှင်မြတ်က ဤသို့အသေးစိတ်ရှင်းပြထားပါသည်။ 'အကြမ်းဖက်ခြင်း - အကြမ်းမဖက်ခြင်း နယ်နိမိတ်အပိုင်းအခြားသည် စေ့ဆော်မှုနှင့် များစွာပတ်သက်ပါသည်။ နှုတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း အမျက်ဒေါသဖြင့် ပြုသောလုပ်ရပ်တချို့သည်ပင်လျှင် အခြားသူများ၏ ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို လိုလားသော စိတ်ခံစားချက် ကရုဏာတရားက စေ့ဆော်ခြင်းဖြစ်ရာ ဤလုပ်ရပ်မျိုးသည် အခြေခံအားဖြင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းမဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ကာယကံအဆင့်၌ အကြမ်းဖက်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း ဤသို့သော အကြမ်းဖက်ခြင်းမျိုးကို ခွင့်ပြုနိုင်ပါသည်။ (Dalailama 2009)

၁၀. ဥပမာအားဖြင့် Manu-smṛti ကိုကြည့်ပါ။ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းသည်

ကောင်းသောလုပ်ငန်းဖြစ်သည်ဟု လူတို့ယူဆကြပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအလုပ်သည် လူကောင်းတို့က အပြစ်တင်သော အလုပ်ဖြစ်နေပြန်ပါသည်။ သံထွန်သွားတို့ဖြင့် မြေကြီးကို ထွန်ယက်ခြင်းသည် မြေကြီးကို ပေါက်ပြဲစေသကဲ့သို့ မြေအောင်းသက်ရှိတို့ကိုလည်း ထိခိုက်စေပါသည်။ (Olivelle, 2004, 212)

၁၁. စိုက်ပျိုးရေးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုအပြစ်ရှာသောအမြင်ကို ဂျိန်းဘာသာတွင်တွေ့ရပါသည်။

၁၂. ဥပမာအားဖြင့် Frydenlund (2017) ကိုကြည့်ပါ။

၁၃. ဥပမာအားဖြင့် Gethin (2007, 73-74) ကိုကြည့်ပါ။

၁၄. ဥပမာအားဖြင့် Schmithausen (1999 , 53) က ဤအချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် အပြောတစ်မျိုး အလုပ်တစ်မျိုး နေရာတွင် စိတ်ကစဉ့်ကလျား ဖြစ်လုနီးပါးကဲ့သို့ 'တန်ဖိုးထားမှုများကို အကန့်ခွဲခြားခြင်း'ဟု ဖော်ပြပါသည်။

၁၅. ဤစာအုပ်ပါ P.D Premasiri ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၁၆. ဥပမာ - 'ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်လက်အင်္ဂါချိုတဲ့သည့် သေရာပါဒဏ်ရာရစေခြင်းတို့ကိုစီမံနေသူများကို ဘုရင်များဟု ခေါ်ပါသည်။' (Vin. III. 46-47)

၁၇. ဥပမာ - Dn.17,26 . An. 7.62 . နှင့် Sn.SS. I တို့ကိုကြည့်ပါ။

၁၈. သို့သော်လည်း အတွေ့ရများသော အထောက်အထားများအရ မိမိ၏လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ကို အသုံးပြုခြင်းသည် ကျူးကျော်သူတို့ရန်မှ နိုင်ငံကိုကာကွယ်ရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်း အမြဲတမ်းမဟုတ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ အထောက်အထားများစွာတွေ့ရှိရပါသည်။ သေယျဇာတ်(Jat.282)နှင့် မဟာသီလဝဇာတ်(Jat.SI) တို့တွင်ကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ဦးသည် ကောင်းသောအလုပ် သုစရိုက်ဖြင့် ဦးဆောင်နိုင်ပြီး သွေးချောင်းစီးမှုကို ကာကွယ် တားဆီးနိုင်မည်ဆိုလျှင် ထိုသူသည် ယင်းသို့ အမြဲ လုပ်သင့်ပါသည်။

၁၉. ဤစာအုပ်ပါ Christina Kilby ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၂၀. မဟာကစ္စာန(သက္ကတ - မဟာကာတျာယန)သည် ဗုဒ္ဓ၏ တပည့်သာဝကကြီး(၁၀)ပါးတွင် တစ်ပါးအပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။

၂၁. ဤစာအုပ်ပါ Tilakaratne ၏ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၂၂. ကိုးကားမှုများသော ကွန်စူပမသုတ္တန်(လွှဥပမာ)တွင်ပင် ရဟန်းတို့အား ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ခုခံခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းမရှိပါ။ 'ရဟန်းတို့ အကယ်၍ခိုးသားဓားပြတို့က သင်တို့အား လက်ကိုင်နှစ်ခုရှိသောလွှဖြင့် ခြေလက်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတို့ကို တစ်စစီဖြစ်အောင်ဖြတ်တောက်မည်ဆိုလျှင်ပင် သင်တို့ထဲမှ နှလုံးသားအား ဒေါသဖြစ်ခွင့်ပြုသူသည် ငါ၏ဆုံးမစကားကို

နားထောင်ရာရောက်လိမ့်မည်မဟုတ်။ သင်တို့ကိုယ်တိုင် လေ့ကျင့်အားထုတ်သင့်သည်မှာ 'ငါတို့၏ စိတ်များသည် ဖောက်ပြန်လိမ့်မည်မဟုတ်၊ မကောင်းသောစကားတို့ကို ငါတို့ပြောလိမ့်မည်မဟုတ်။ ငါတို့သည် စာနာထောက်ထားသောစိတ်၊ စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့် အတွင်းသန္တာန် ဒေါသကင်းကင်းဖြင့် နေကြမည်။ ငါတို့သည် ဤသူတို့အပေါ်၌ စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့်ယှဉ်သော သတိတရားကို ပြန့်နှံ့စေပြီး ထိုသူတို့မှအစပြု၍ ကမ္ဘာလောကတစ်ခုလုံးကို လွှမ်းခြုံနိုင်သည့် အလျှံပယ်ဖြစ်သော၊ ကြီးမားသော၊ တိုင်းတာ၍မရသော၊ ရန်လိုခြင်းကင်းသော၊ စေတနာဆိုးများကင်းသော စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့်ယှဉ်သည့် သတိတရားကို ပြန့်နှံ့စေပါမည်။' ဤသို့ သင်တို့ကိုယ်သင်တို့လေ့ကျင့်သင့်၏။ (Mn. 21; PTS Pali 1. 129)

၂၃. "တစ်စုံတစ်ခုကိုပြုလုပ်ရန် စေ့ဆော်ခြင်းသည် ဖုံးကွယ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက် တစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ပြုလုပ်သည့် အလုပ်တစ်ခုတွင် လုပ်ရသည့်အကြောင်းရင်း ရည်ရွယ်ချက်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ကို စေ့ဆော်မှုမှ ခွဲထုတ်လိုက်သည့်အခါ ရည်ရွယ်ချက်သည် ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းနှင့် ဆက်စပ်ပြီး စေ့ဆော်မှုက ထိုအလုပ်၏ အဆုံးသတ်နှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအဆုံးသတ်သည် နောက်အဆုံးသတ်အတွက် နည်းလမ်းများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် 'ရည်ရွယ်ချက်' ဟူသော စကားရပ်သည် ထိုအလယ်အလတ်ဖြစ်သော အဆုံးသတ်ဟုဆိုလျှင် ဆီလျော်ပါသည်။ လူတို့၏ ပြုလုပ်မှု အများစုတွင် ရည်ရွယ်ချက်များ ထပ်ခါထပ်ခါ အစဉ်လိုက်ရှိသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကွင်းဆက်တစ်ခု ပါဝင်နေပါသည်။" (Williams 1961, 48)

၂၄. မြန်မာနိုင်ငံ ပါဠိပိဋကတ်အစီအစဉ်အရ ခုဒ္ဒကနိကာယ်၏ ဆယ့်ရှစ်အုပ်မြောက် ကျမ်းစာဖြစ်သော မိလိန္ဒပဉ္ဉာတွင် အရေးပါသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဟောကြားချက်များ၌ စစ်တပ်ပုံရိပ် အသုံးပြုခြင်းအတွက် ဥပမာ အများအပြား ပေးထားပါသည်။

၂၅. နိုင်ငံရေးပရိယာယ်၊ စီးပွားရေးပညာနှင့် စစ်ရေးစစ်ရာများအတွက် အရေးပါသော အိန္ဒိယ၏ ရှေးဟောင်းမူလကျမ်းစာဖြစ်သော ၎င်း၏ အာသသ္ထတ္ထရကျမ်း(Ārthasastra) ကျမ်းတွင် ကောက်တိလျ(Kautilya)က ဆင်များ၏ စစ်ရေးတွင် အလွန့်အလွန်အရေးပါမှုကို ထပ်တလဲလဲ အတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် "ဘုရင်တစ်ပါး၏ အောင်ပွဲသည် ဆင်များပေါ်တွင် အဓိက မူတည်နေပါသည်။ ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်နှင့် သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးခြင်းများကို လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသော ဆင်များအတွက် ရန်သူစစ်သားများ၊ စစ်ပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ထားသော စစ်တပ်ဖွဲ့စည်းမှု ပုံစံများ၊ ခံတပ်များနှင့် စစ်စခန်းများကို အမြစ်ဖြတ်ချေမှုန်းနိုင်ပါသည်။" (As. 2. 2. 13–14)

၂၆. ဥပမာအားဖြင့် အဇန္တ နံရံဆေးရေးပန်းချီများ(Ajanta frescoes) ဂူအမှတ်၁၇(Cave 17) တွင် ဆင်များထက်၌ လေးသည်တော်သုံးဦးကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

၂၇. ၎င်းသွားရာလမ်းရှိ မည်သည့်အရာကိုမဆို ရှင်းလင်းနိုင်ရန် ဆင်၏အင်အားကို ဟိန္ဒူဓလေ့ထုံးတမ်းများတွင်လည်း ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားရာ ပိတ်ဆို့ တားဆီးထားသော

အဟန့်အတားတို့ကို ဖယ်ရှားသူအဖြစ် ဆင်ခေါင်းရှိသော ဂနေရှ(Ganeśa)ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ (Vighneśvara)

၂၈. အစောပိုင်း ဝေဒခေတ်တွင် ဣန္ဒြာကို စစ်ရထားစီးလျှက် ပုံဖော်သော်လည်း ဝေဒခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် Āiravata ကို သူ၏ ဝဟန(vahana) ("သယ်ဆောင်သောအရာ၊ ဆွဲသောအရာ")အဖြစ် ရရှိပါသည်။ မှတ်သားစရာကောင်းသောအချက်မှာ စစ်ပွဲများတွင် စစ်ရထားမသုံးတော့ဘဲ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တွင် လက်ရွေးစင်တပ်အဖြစ် ဆင်တပ်ကြီးများကို ဆက်တိုက် အစားထိုးခဲ့ပြီး (မိမိဆင်ထက်ရှိ ဘုရင်တစ်ပါးအဖြစ်) ဆင်ပေါ်တွင် စီးနင်းရခြင်း၏ ဂုဏ်သိက္ခာသည်လည်း တိုးလာခဲ့ရာ ယင်းကို ကိုယ်ပိုင်စီးတော်ယာဉ်(ဝဟန) ရှိကြသော နတ်တို့ဖြင့် ဓမ္မနှင့်ဆိုင်သော သင်္ကေတများတွင် ထင်ဟပ်ဖော်ပြကြပါသည်။ (Trautmann 2015, 100)

၂၉. ယနေ့ခေတ်တိုင် အရှေ့တောင်အာရှရှိ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားသော နိုင်ငံတို့တွင် မွေးရာပါအဖြူရောင် သို့မဟုတ် အထူးသဖြင့် အရေခွံဖြူသော ဆင်ဖြူများကို နိုင်ငံအတွက် တန်ခိုးဩဇာနှင့် ကံကောင်းခြင်း အမှတ်လက္ခဏာများအဖြစ် အစဉ်အလာကို ထိန်းသိမ်းထားကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

၃၀. မိမိနိုင်ငံ၏ နယ်မြေနှင့်လူဦးရေ တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းကဲ့သို့။

၃၁. ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးအကြိမ် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ ညီလာခံကို ယူကေရှိ Amport House ၏ Tri-service Armed Forces Chaplaincy Centre တွင် ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

၃၂. ထိုင်းတောရဆောက်တည်မှု အစဉ်အလာတွင် သင်ယူလေ့ကျင့်ခဲ့ပြီး ဩစတြေးလျရှိ ဗောဓိယနကျောင်းတိုက်၏ ကျောင်းထိုင်ဖြစ်သည့် ထင်ရှားသော ယူကေနိုင်ငံဖွား ရဟန်းတစ်ပါး။

၃၃. တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင် ဤငါးချက်သည် ဂျိန်းကျမ်းစာ နှစ်စောင်တွင်လည်းပါဝင်ပြီး ယင်းတို့တွင် မဟာဝီရက ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းမပြုရန် တားမြစ်ထားသော ကုန်ပစ္စည်း(၁၅)မျိုးကို ပညတ်ခဲ့ပါသည်။(Jaini 1979, 172)

၃၄. မိလိန္ဒပဉ္ဉာကျမ်းစာအလိုအရ လက်နက်များ လက်ဆောင်ပေးခြင်းကို ခွင့်မပြုပါ။ "နာဂသေန၊ ဤလောကတွင် လက်ဆောင်အဖြစ်ပေးရန် အများအားဖြင့် ခွင့်မပြုသည့် လက်ဆောင်(၁၀)မျိုးရှိသည်။ အဘယ်ဆယ်မျိုးနည်း။ နာဂသေန၊ သေရည်သေရက်၊ မြင့်မားသော နေရာများတွင် ပွဲများကျင်းပပေးခြင်း၊ မိန်းမများ၊ ကျွဲများ၊ လိင်ကိစ္စကိုဆွဲဆောင်သော ပန်းချီကား၊ လက်နက်များ၊ အဆိပ်၊ အနှောင်အဖွဲကြိုး၊ ကြက်ငှက်၊ ဝက်၊ ချိန်တွယ်ရာတွင်သုံးရန် အလေးချိန်မမှန်သော အလေးတုံးများနှင့် တိုင်းတာစရာများဖြစ်ပါသည်။"(Mp. PTS 278–279).

၃၅. ဆယ့်ကိုးရာစုနှင့် နှစ်ဆယ်ရာစုများတွင် အဖျက်စွမ်းအား အလွန်ကြီးမားသော လက်နက်အသစ်အဆန်းများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ Venturi (2014) ပိုင်းခြားစိစစ်ခဲ့သော ကျမ်းစာအတွဲများတွင် (၁၃)ဆက်မြောက် ဒလိုင်းလားမားက နိုင်ငံကို ကာကွယ်ရန် ခေတ်မီလက်နက်များ ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် စစ်တပ်အင်အားတို့သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်ဟူသော ၎င်း၏ခံယူချက်ကို ဖော်ပြရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူဝါဒ အတော်များများကို အသုံးပြုထားပါသည်။

၃၆. ဥပမာအားဖြင့် ရှူးကလီးယား လက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးကို အားပေးသည့် Soka Gakka ၏ ကာလကြာရှည်စွာ ရပ်တည်လုပ်ကိုင်ခဲ့မှု (ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိရန် ဤစာအုပ်ပါ Daiki Kinoshita ၏ ဆောင်းပါး) ကို ကြည့်ပါ။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှုက ရှူးကလီးယားလက်နက်များ တားမြစ် ပိတ်ပင်ရေးအတွက် ၎င်း၏ တောင်းဆိုမှုကို ၁၉၄၅ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့ပါသည်။

၃၇. ဤအချက်သည် ၁၉၄၉ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)၏ အပိုဒ် ၁(၂)တွင် အသုံးပြုထားသော မာတင်စာပိုဒ် (Martens Clause)ဖြစ်ပါသည်။

၃၈. လက်နက်များ ပိုမို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ထိခိုက်မှု နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေခြင်းသည်လည်း အဓိကကျသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်သည်ဟု မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။

၃၉. ဥပမာအားဖြင့် Bosco (2014) နှင့် Kent (2008)တို့ကို ကြည့်ပါ။

၄၀. သုတ္တန်တစ်ခုစီကို ယောဓာဇီဝသုတ္တန်(An.3.133,4.181,5.75,5.57)ဟုခေါ်သော အဂ်ိုတ္တရနိကာယ်ပါ သုတ္တန်လေးခုတွင် ဗုဒ္ဓသည် ရဟန်းများ အတုယူထိုက်သော စစ်သားတို့တွင်တွေ့ရသည့် လိုလားအပ်သော လက္ခဏာတို့ကို ပြခဲ့ပါသည်။ “ရဟန်းတို့ စစ်သည်တော်တစ်ယောက်သည် အင်္ဂါရုပ်လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံလျှင် ဘုရင်ဖြစ်ထိုက်၏၊ ဘုရင်၏ လက်စွဲဖြစ်ထိုက်၏၊ ဘုရင်ဖြစ်နိုင်သော လက္ခဏာရှိသည်ဟု ယူဆနိုင်၏။ မည်သည့်လေးပါးနည်း။ ဤတွင် စစ်သည်တစ်ဦးသည် နေရာဒေသများကို ကျွမ်းကျင်၏၊ အဝေးကို ပစ်နိုင်၏၊ ပစ်မှတ်ကို ထိအောင် ပစ်နိုင်၏၊ ကြီးမားသော ခန္ဓာကိုယ်ကို ပိုင်းနိုင်၏။ ဤအင်္ဂါရုပ်လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသည်ဆိုလျှင် စစ်သည်တစ်ဦးသည် ဘုရင်ဖြစ်ထိုက်၏၊ ဘုရင်၏ လက်စွဲဖြစ်ထိုက်၏၊ ဘုရင်ဖြစ်နိုင်သော လက္ခဏာရှိ၏။”(An.5.75) ဗုဒ္ဓက အကျင့်တရားကို အောင်မြင်စွာ ကျင့်သုံးနိုင်သော ရဟန်းအား ရန်သူကို အောင်နိုင်သော စစ်သားနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြပါသည်။ “ဖုန်မှုန့်များ တိမ်ဖုံးသကဲ့သို့ ထူသောနေရာ၊ ရန်သူ၏ အောင်လံတံခွန်နှင့် ဝရုန်းသုန်းကား ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများ ထိပ်ကို နှိမ်နင်းနိုင်၏။”(An.5.75) “ထို့ပြင် ၎င်း၏ ဓားရှည်နှင့် ဒိုင်းကို ကိုင်စွဲလျက် ၎င်း၏လေးနှင့်မြှားကျည်တောက်ကို လွယ်လျက် တိုက်ပွဲအတွင်းသို့ ဝင်သွား၏။”

၄၁. ဤစာအုပ်မှ Peter Harvey ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၄၂. "ယခု ဤနေရာတွင် သက်ရှိသတ္တဝါများကို သတ်ဖြတ်ဖူးသောသူသည် ရှိ၏။ . . . . မှားယွင်းသော အမြင် ရှိ၏။ ခန္ဓာကိုယ် ပျက်သုဉ်းသေဆုံးပြီးသောအခါ သူသည် ပျော်ရွှင်ဖွယ် နတ်ပြည်လောကဘုံဌာနဌ် ပြန်လည်မွေးဖွား၏။ သို့သော် (ဖြစ်နိုင်သည်မှာ) သူ၏ပျော်ရွှင်မှုကို ဖြစ်စေသော ကုသိုလ်ကံကို သူသည် အစောပိုင်းက ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် သူ၏ ပျော်ရွှင်မှုကိုဖြစ်စေသော ကုသိုလ်ကံကို သူသည် နောက်မှပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည် သို့မဟုတ် သူသေဆုံးသောအချိန်၌ မှန်ကန်သောအမြင်ကို တာဝန်ယူခဲ့ခြင်းနှင့် ပြီးပြည့်စုံစေခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။" (Mn.136;PTS.III.214)။

၄၃. "ဆင်တပ်များနှင့် ရထားတပ်၊ ဘုရင့်ကိုယ်စောင့်တပ်၊ ခြေလျင်တပ်များကို - ကျွန်ုပ်သည် နေ့စဉ်ထောက်ပံ့ကြေးကို ဆုံးရှုံးစေခြင်း မရှိသော်လည်း ၎င်းတို့အားလုံး၏ လုပ်ခကိုပေးပါသည်။" (Jat.462)

၄၄. ထို့နောက် မဟာလူသားက ပြောခဲ့သည်မှာ - "အိုမင်းမြတ်၊ နတ်ပြည်လောကသို့ ရောက်ပြီး ထိုနတ်ပြည်တွင် ပျော်ရွှင်စွာခံစားနိုင်ရန် သင်သည် ဤတာဝန်ဆယ်ပါးကို ကျင့်သုံးရပါမည်။ စစ်သည်တော်မင်းကြီး၊ သင်၏ တာဝန်ကိုကျေပွန်ရပါမည်။ . . . သင်၏ စစ်သားများကို လက်နက်အမျိုးမျိုး တပ်ဆင်ပေးရပါမည်။" (Jat. 540)

၄၅. ရန်သူကဲ့သို့ပင် မိမိတပ်ဖွဲ့များအား တန်းတူ အချို့သော အထောက်အပံ့များကို မည်သို့ ပေးနိုင်သည်ဆိုသည့် ဥပမာများကို ဤစာအုပ်ပါ Nicholson (2015) နှင့် Vishakha Wijenayake တို့၏ ဆောင်းပါးတို့ကို ကြည့်ပါ။

၄၆. ၂၀၁၉ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ(၄)ရက်နေ့မှ (၆)ရက်နေ့အထိ "လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းစေခြင်း -ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) တို့အကြား ဆက်သွယ်မှု" နှင့် ပတ်သက်သော ညီလာခံအတွက် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ ဒမ္မူလတွင် ကမ္ဘာတဝှမ်းမှ တက်ရောက်သူ (၁၂၀) ခန့် စုဝေးခဲ့ကြပါသည်။ ဤညီလာခံကို တက္ကသိုလ်များအပြင် ထေရဝါဒ၊ မဟာယာနနှင့် ဝဇ္ဇရာယာနဂိုဏ်းတို့မှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ပညာရှင်များ၊ ရဟန်းများ၊ ဥပဒေရေးရာ ကျွမ်းကျင်သူများနှင့် စစ်တပ်အရာရှိများ အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်း အများအပြားနှင့် ပူးပေါင်းကာ ICRC က ကျင်းပခဲ့ပါသည်။

၄၇. ဤအချက်အား အသိအမှတ်ပြုမှုကို စစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်ဖူးကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ခေါင်းဆောင်များနှင့် စစ်သည်များသည် မကြာခဏပင် အကုသိုလ်ကံ၏ ဆိုးကျိုးများကို ပယ်ဖျောက်ရန်အတွက် ဆွမ်းလှူခြင်း သို့မဟုတ် ဘုရားစေတီတည်ခြင်းကဲ့သို့သော ကုသိုလ်လုပ်ငန်းများဖြင့် အစားထိုးနိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ကြသည် ဟူသောအချက်ဖြင့် ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

၄၈. Vin. III. 53, 75 နှင့် Harvey (1999, 280) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၄၉. ဥပမာအားဖြင့် အဇာတသတ်မင်း၏ စစ်တပ်များကို ချေမှုန်းခဲ့သော သီဟစစ်သူကြီး အကြောင်းကို Wu(2019) တွင် ကြည့်ပါ။

၅၀. ဂျိန်းဘာသာ၏ တင်းကျပ်သော အဟိංသအစဉ်အလာတွင်လည်း စစ်ပွဲတွင် ရန်သူကို တိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် စစ်သည်တော်များသည် ယင်းနောက်တွင် နတ်ပြည်လောကသို့ ရောက်ခဲ့သော ဥပမာများကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဖြစ်ရပ်တစ်ခုတွင် "မိမိက စတင် တိုက်ခိုက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ခြင်းအဖြစ်သာ တိုက်ခိုက်ရန်ဟု စိတ်ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်"ဟု ဆို၏။ (Wu 2015, 106)

၅၁. Abhidharmakosa- bhasya IV. 72 c-d; La Vallee Poussin (1923- 1931) နှင့် Zhang (၂၀၀၉) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၅၂. ဇာတကများတွင် တွေ့ရသည့်အတိုင်း မြို့များ၊ ခံတပ်များကို ဝန်းရံ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို လေ့လာစူးစမ်းခြင်းအတွက် ဤစာအုပ်ပါ Nishara Mendis ၏ ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

၅၃. ယခုခေတ် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းဖြစ်သော 'တိကျသောတိုက်ခိုက်မှု' ('surgical strike') ခေါ် တရားဝင် စစ်ရေးပစ်မှတ်များကို ထိခိုက်ပျက်စီးစေပြီး ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု မရှိစေရန် သို့မဟုတ် အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သော စစ်ရေးဆိုင်ရာ တိုက်ခိုက်မှုများကို ရည်ညွှန်းရာတွင် ခွဲစိတ်ဆရာဝန်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

၅၄. ဥပမာအားဖြင့် Tatz (1994, 73-76) ကို ကြည့်ပါ။

၅၅. ဤအချက်ကို ဝိနယ('ဝိနည်းစည်းကမ်း')ဟူသော သံဃာတော်တို့ လိုက်နာရသော စည်းမျဉ်းများအမည်ဖြင့် ထင်ဟပ် ဖော်ပြထားပါသည်။

၅၆. စစ်သင်တန်း လေ့ကျင့်ရေးတွင် သတိပဋ္ဌာန်အားထုတ်မှုကို အသုံးချခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဤစာအုပ်ပါ Charya Samarakoon ၏ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၅၇. စစ်မှုရေးရာ ဖြစ်နေသောအခါများတွင် သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ အားထုတ်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရား၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် စစ်တပ်အဝန်းအဝိုင်းများတွင် ကိုအန်အကျင့်တရားအသုံးပြုပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိနိုင်ရန်အတွက် ဤစာအုပ်ပါNoel Trew ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၅၈. 'ကိုယ်ခံပညာရပ်များ'ဟူသော ကျယ်ပြန့်သည့် ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းသည် တိုက်ခိုက်ရေး နည်းလမ်းများအဖြစ် လည်းကောင်း၊အချို့သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အရည်အသွေးများကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်း အဖြစ်လည်းကောင်း စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် စနစ်တကျ စုစည်းပေါင်းရုံးထားသော ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများ လွှမ်းခြုံ ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ကိုယ်ခံပညာရပ်တို့အကြား သမိုင်းနောက်ခံ တူညီမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုသိရှိ

နိုင်ရန်အတွက် Bartles Smith el al. (2021)ကို ကြည့်ပါ။

၅၉. ဥပမာအားဖြင့် Harwood, Lavidor နှင့် Rassovsky(2017) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၆၀. ဥပမာအားဖြင့် Mann(2012)ကို ကြည့်ပါ။

၆၁. "ဥပဒေအပေါ် သီးသန့် အဓိကထားခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် ဥပဒေကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော တန်ဖိုးထားမှုများကို ပေါင်းစပ်ခြင်းကဲ့သို့ အပြုအမူများအပေါ် ထိထိရောက်ရောက် သြဇာလွှမ်းမိုး သက်ရောက်မှုမရှိချေ။" (Tery and McQuinn 2018, 9)

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းကိုပြုစုရာတွင် ဝေဖန်အကြံပြုချက်များပေးကြသော Prof. Peter Gilbert, Mr Keith Munnings,Prof. Upul Ranjith Hewawitanagamage, Prof. Peter Harvey, Prof. Stephen Jenkins, Prof.Matthew Kosuta, Prof. Stefania Travagnin, Prof. Kate Crosby, Prof. Asanga Tilakaratne, Prof. Christina Kilby, Dr Noel J. M. Trew နှင့် Mr Andrew Bartles-Smith တို့အား ကျေးဇူး အထူးတင်ရှိပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်လိုပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၏ မူဘောင်အဖြစ် ပါဝင်သင့်သည့် အချက်အလက်များကို Dr. Sunil Kariyakarawana က ပြုစုပေးပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် တင်ပြထားသော အမြင်အားလုံးသည် စာရေးသူတစ်ဦးတည်း၏ အမြင်ဖြစ်ပြီး မည်သည့်ချို့ယွင်း အားနည်ချက်မဆို စာရေးသူ၏ တာဝန်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

An. အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် - Anguttara Nikāya. The Book of the Gradual Sayings, Anguttara Nikaya or More Numbered Suttas, 5 vols. Tr. F.L. Woodward and E.M. Hare,Oxford: Pali Text Society, [1932–1936] 2001. Also: The Numerical Discourses of the Buddha.Bhikkhu Bodhi, Boston: Wisdom, 2012. An.5.140: Sotar Sutta: The Listener.Translated from the Pali by Thānissaro Bhikkhu, 1998.

https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/an/an05/an05.140.than.html

As အာသသ္ထတ္တရ - Arthaśāstra. The Kautilīya Arthaśāstra.3 parts. R. P. Kangle, Bombay:University of Bombay,1965–1972.

Dhp ဓမ္မပဒ - Dhammapada. The Dhammapada: A Translation. Tr. Thanissaro Bhikkhu,1997. Also: The Dhammapada: The Buddha's Path of Wisdom. Translatedfrom the Pali by Acharya Buddharakkhita with an introduction by BhikkhuBodhi, 1996.
https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/kn/dhp/index.html

Dhp-a ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ - Dhammapada-atthakathā. Buddhist Legends. 3 vols. Tr. E. W. Burlingame,Harvard Oriental Series, Cambridge: Harvard University Press, 1921.

Dn ဒီဃနိကာယ် - Dīgha Nikāya. Long Discourses of the Buddha. Tr. M. Walshe, 2nd revisededition, Boston: Wisdom, 1996.

Eka အသောကကျောက်စာများ- Edicts of King Ashoka. The Edicts of King Asoka. An English rendering by Ven.S. Dhammika.
https://www.accesstoinsight.org/lib/authors/dhammika/wheel386.html

Jat ဇာတက - Jātaka. The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births. 6 vols. Translatedby various hands under E. B. Cowell, London: Pali Text Society, 1895–1907.

Mn မဇ္ဈိမနိကာယ်- Majjhima Nikāya. The Middle Discourses. Tr. Bhikkhu Sujato, SuttaCentral,2018: https://suttacentral.net/mn. Also: The Middle Length Discourses of theBuddha: A Translation of the Majjhima Nikaya.Ñānamoli Bhikkhu and BhikkhuBodhi, Somerville: Wisdom, 1995.

Mm မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် - Mahāyāna Mahāparinirvāna Sūtra. The Mahayana Mahaparinirvana Sutra.Translated into English by K. Yamamoto, Taisho Tripitaka Vol. 12: 374, 1973.Also: Yamamoto, K., and T. Page. 2007. The Mahayana Mahaparinirvana Sutra.Tr. K. Yamamoto. Edited and revised by T. Page. http://lirs.ru/do/Mahaparinirvana_Sutra,Yamamoto,Page,2007.pdf

Mp မိလိန္ဒပဉ္ဟ - Milinda Pañha. The Debate of King Milinda. Edited by Bhikkhu Pesala, published by Motilal Banarsidass in 1991, revised 1998, Inward Path: Penang,2001. Online PDF edition updated in August 2021. http://www.aimwell.

org/milinda.html. Also: tr. I. B. Horner, Milinda's Questions, 2 vols, London, PaliText Society, 1969. Also: tr. T. W. Rhys Davids, The Questions of King Milinda,2 vols. Sacred Books of the East, 1890 and 1894. https://www.sacred-texts.com/bud/milinda.htm

PTS ပါဠိစာပေအသင်း - Pali Text Society.

Thag ထေရဂါထာ - Theragāthā(eighth book of the Khuddaka Nikāya). The Verses of the ArahantTalaputa Thera. Translated from the Pali with some reflections by BhikkhuKhantipalo, Kandy, BPS, 1996.

Rpr ရာဇပရိကဋ္ဌာရတနမာလာ - Rājaparikathā-ratnamālā. Nagarjuna: Ratnavali. G. Tucci, Journal of the RoyalAsiatic Society of Great Britain and Ireland, 1934, pp. 307–325; 1936, pp. 237–252, 423–435.

Sn သံယုတ်နိကာယ်- Sanyutta Nikāya. The Connected Discourses of the Buddha: A Translation of the Samyutta Nikāya. Bhikkhu Bodhi, Boston: Wisdom, 2000.

Snp သုတ္တနိပါတ - Sutta Nipāta (sutta collection in the Khuddaka Nikāya). Sutta-Nipata(SacredBooks of the East). V. Fausböll, Oxford: Clarendon, 1881. Tr. K. R. Norman, TheGroup of Discourses, London, PTS, 1984. Also: tr. K. R. Norman, The Group ofDiscourses Vol.II, London, PTS, 1992, revised translation with introduction andnotes.

Vin ဝိနယပဋကက - Vinaya Pitaka. The Book of the Discipline. 6 vols. Tr. I. B. Horner, London: PaliText Society, 1938–1966. Reference by volume and page number of Pali TextSociety edition of the Pali text.

ဤဆောင်းပါးရှင်များသည် အထက်ဖော်ပြပါ ကျမ်းစာအုပ်များမှ ကိုးကားချက်များပေါ်အခြေခံသည့် ဘာသာပြန်ဆိုချက်များအား အသုံးပြုမှုအတွက် အပြည့်အဝတာဝန်ယူပါသည်။ ထပ်ဆောင်းကျမ်းစာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ချက်အတွက် ဘာသာပြန်ဆိုမှုများကို ရှာဖွေရန် Wikipitaka – The Completing Tipitaka (https://tipitaka.fandom.com/) တွင်လည်း ကြည့်ပါ။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Bartles-Smith, A., K. Crosby, P. Harvey, P. D. Premasiri, A. Tilakaratne, D. Ratheiser,M. Deegalle, N. M. Trew, S. Travagnin, and E. Harris. 2021. "Reducing SufferingDuring Conflict: The Interface Between Buddhism and International HumanitarianLaw." Contemporary Buddhism 21 (1–2): 369–435.

Binder, G. 2002. "The Rhetoric of Motive and Intent." Buffalo Criminal Law Review

6 (1): 1–96. doi:10.1525/nclr.2002.6.1.1.

Bosco, R. 2014. "Battlefield Dharma: American Buddhists in American Wars." Journal ofBuddhist Ethics 21: 827–849.

Buddhadāsa Bhikkhu. 1986. "A Socialism Capable of Benefiting the World." In Dhammic Socialism, edited by D. Swearer, 19–44. Bangkok: Thai Inter-Religious Commission for Development.

Chin, K. (淨空). 2017. "Are Soldiers Sinful to Kill Enemy? Buddhist Master Chin-Kung (淨空法師)Speaks Dharma." https://www.youtube.com/watch?v=0zheNeoksGw

Dalai Lama. 2009. "Educating the Heart." Cambridge: Harvard Graduate School ofEducation and Harvard Divinity School. Memorial Church. April 30. https://www.youtube.com/watch?v=7Ycq5KUYIpw

Dalai Lama. 2010. "The Dalai Lama's Message to the Armed Forces." Buddhist MilitarySangha: An Online Resource for Buddhists Associated with the United States ArmedForces, June 21. http://buddhistmilitarysangha.blogspot.com/2010/06/dalai-lamasmessage-to-armed-forces.html

Dhammananda, K. S. 2002. What Buddhists Believe. Expanded 4th ed. Kuala Lumpur:Buddhist Missionary Society Malaysia.

Dhammika, S. 2015. Nature and the Environment in Early Buddhism. Singapore: Buddha Dhamma Mandala Society.

Frydenlund, I. 2017. "'Buddhism Has Made Asia Mild': The Modernist Construction ofBuddhism as Pacifism." In Buddhist Modernities: Re-Inventing Tradition in theGlobalizing Modern World, edited by H. Havnevik, U. Hüsken, M. Teeuwen,V. Tikhonov, and K. Wellens, 204–221. Abingdon: Routledge.

Gethin, R. 2007. "Buddhist Monks, Buddhist Kings, Buddhist Violence: On the EarlyBuddhist Attitudes to Violence." In Religion and Violence in South Asia: Theory andPractice, edited by J. R. Hinnells and R. King, 62–82. London: Routledge.

Harvey, P. 1999. "Vinaya Principles for Assigning Degrees of Culpability." Journal ofBuddhist Ethics 6: 271–291. https://blogs.dickinson.edu/buddhistethics/2010/04/07/vinaya-principles-for-assigning-degrees-of-culpability/

Harwood, A., M. Lavidor, and Y. Rassovsky. 2017. "Reducing Aggression with MartialArts: A Meta-Analysis of Child and Youth Studies." Aggression and Violent Behavior34: 96–101. doi:10.1016/j.avb.2017.03.001.

ICRC. 2005. Customary International Humanitarian Law. Volume I: Rules, edited byHenckaerts, J. and L. Doswald-Beck. Cambridge: Cambridge University Press.

ICRC. 2014. International Humanitarian Law: Answers to Your Questions. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/0703-international-humanitarian-law-answers-your-questions

ICRC. 2019. Reducing Suffering During Armed Conflict: The Interface Between Buddhismand International Humanitarian Law (IHL). Conference in Dambulla, Sri Lanka.September 4-6.

Jaini, P. 1979. The Jaina Path of Purification. Berkeley: University of California Press.

Jenkins, S. 2010. "Making Merit Through Warfare and Torture According to the ĀryaBodhisattva-gocara-upāyavis_aya-vikurvan_a-nirdeśaSūtra." In Buddhist Warfare, edited by M. Jerryson and M. Juergensmeyer, 59–75. New York: Oxford University Press.

Jenkins, S. 2011. "On the Auspiciousness of Compassionate Violence." The Journal of the International Association of Buddhist Studies 33: 299–331.

Kariyakarawana, S., and P. Gilbert. 2011. "Military Careers and Buddhist Ethics." TheInternational Journal of Leadership in Public Services 7 (2): 99–108.

Kent, D. 2008. "Shelter for You, Nirvana for Our Sons: Buddhist Belief and Practice inthe Sri Lankan Army." PhD Thesis. Department of Religious Studies, University ofVirginia. https://thecarthaginiansolution.files.wordpress.com/2011/08/buddhistbelief-practise-in-sl-army.pdf

Kosuta, M. 1997. "The Buddha and the Four-Limbed Army: The Military in the PaliCanon." Religiologiques, Rituels Sauvages 16 (automne 1997): 105–112.

La Vallée Poussin, L. de, ed. 1923–1931. L'Abhidharmakosa de Vasubandhu. 6 volumes.

Paris: Paul Geuthner.Lexico. 2021. "Violence." Lexico Powered by Oxford. https://www.lexico.com/definition/Violence

Mann, J. 2012. When Buddhists Attack: The Curious Relationship Between Zen and the Martial Arts. Rutland: Tuttle.

Melzer, N. 2019. International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/4231-international-humanitarian-law-comprehensive-introduction

Merriam-Webster. 2021. "Violence." Merriam-Webster Dictionary. https://www.merriam-webster.com/dictionary/violence

Nicholson, J. 2015. "Can War Crimes Be Committed by Military Personnel AgainstMembersofNon-OpposingForces?" InternationalCrimesDatabase.http://www.inter nationalcrimesdatabase.org/upload/documents/20151209T150352-Nicholoson% 20ICD%20Format.pdf

Olivelle, P. 2004. Manu's Code of Law: A Critical Edition and Translation of the ManavaDharmaśastra (South Asia Research). New York: Oxford University Press.

Oxford Reference. 2021. Pacifism. New York: Oxford University Press. https://www.oxfordreference.com/

PBS. 2003. Religion & Ethics NewsWeekly: Thich Nhat Hanh. https://www.pbs.org/wnet/ religionandethics/2003/09/19/september-19-2003-thich-nhat-hanh/

Schmithausen, L. 1999. "Aspects of the Buddhist Attitude Towards War." In

ViolenceDenied: Violence, Non-Violence and the Rationalization of Violence in South AsianCultural History, edited by J. Houben and K. van Kooij, 45–67. Boston: Brill.

Singh, S. 1989. Ancient Indian Warfare: With Special Reference to the Vedic Period. Delhi: Motilal Banarsidass.

Sugiki, T. 2020. "Compassion, Self-Sacrifice, and Karma in Warfare: Buddhist DiscourseonWarfare as an Ethical and Soteriological Instruction for Warriors." Religions 11 (2): 66–88. https://www.mdpi.com/2077-1444/11/2/66

Tatz, M., trans. 1994. The Skill in Means (Upāyakauśalya) Sūtra. Delhi:MotilalBanarsidass.

Terry, F., and B. McQuinn. 2018. The Roots of Restraint in War. Geneva: InternationalCommittee of the Red Cross.

Thanissaro Bhikkhu. 1995. The Buddhist Monastic Code: The Patimokkha Training Rules.

Valley Center: Metta Forest Monastery. https://www.nku.edu/kenneyr/Buddhism/lib/modern/bmc/index.html

Thieme, B. 2017. "First Buddhist Chaplain in the U.S. Air Force: Brett Campbell." NaropaMagazine. Fall. http://magazine.naropa.edu/2017-fall/features/first-buddhistchaplain-air-force-brett-campbell.php

Trautmann, T. 2015. Elephants and Kings: An Environmental History. Chicago: Universityof Chicago Press.

US Department of Defense. 2016. Law of War Manual. Washington, DC: US Government. https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/DoD%20Law%20of%20War%20Manual%20-%20June%202015%20Updated%20Dec%202016.pdf

Vajiranana (Prince Wachirayanawarorot, Son of Mongkut, King of Siam, Supreme Patriarch). 1916. The Buddhist Attitude Towards National Defence and Administration: A Special Allocution by His Holiness Prince Vajiranana. Bangkok.

Venturi, F. 2014. "The Thirteenth Dalai Lama on Warfare, Weapons, and the Right to Self-Defense." In Trails of the Tibetan Tradition: Papers for Elliot Sperling, edited by R. Vitali, 483–509. Dharamshala: Amnye Machen Institute.

Williams, G. 1961. Criminal Law: The General Part. 2nd ed. London: Stevens & Sons.

Wright, R. 2020. "Buddhism and War | Robert Wright & Bhikkhu Bodhi [The Wright Show]." YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=fI3mADy46xQ

Wu, J. 2015. "Comparing Buddhist and Jaina Attitudes Towards Warfare: Some Notes on Stories of King Ajātaśatru's/Kūn_ika's War Against the Vr_jis and Related Material."

Annual Report of the International Research Institute for Advanced Buddhology at Soka University (ARIRIAB) 18: 95–112.

Wu,J. 2019. "War as aBackdrop forLegislation: Stories of Ajātaśatru's Warfare in

Indian Buddhist Monastic Law Codes." Indo-Iranian Journal 62 (4): 293–339.

Zhang, X., ed. 2009. 阿毗达磨俱舍论梵汉对勘 Abhidharmakośabhās_ya, Sanskrit Text and Chinese Translations by Paramārtha and Xuanzang. Beijing: Research Institute of Sanskrit Manuscripts & Buddhist Literature, Peking University.

ICRC

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လက်တွေ့ကို အခြေခံသော ယထာဘူတအမြင်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆင်နွှဲခြင်း

Elizabeth J.Harris

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ဤဆောင်းပါးသည် ပဋိပက္ခ၏မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ လက်တွေ့ဘဝ သို့မဟုတ် ၎င်းကိုဖြစ်ပေါ်စေသည့် ဖုံးကွယ်နေသောအင်အားများကို ရှောင်လွှဲသည့် လက်တွေ့အခြေခံယထာဘူတအမြင်ဖြင့် ထူးခြားသော လက္ခဏာကို ဖော်ပြသည့် သုတ္တန်ပိဋကတ် ပါဠိတော်များမှ အဓိကထုတ်နုတ်ထားသော ဥပမာများကိုအသုံးပြုကာ တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ်နှင့် မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်ကဲ့သို့သော သုတ္တန်များသည် ဤယထာဘူတအမြင်၏ သိသာထင်ရှားသော ဥပမာများဖြစ်ပါသည်။ လူတစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် ဆက်တိုက်သတ်ဖြတ်နေသော လူသတ်သမားတစ်ဦး၏ ဘဝဖြစ်စဉ်နှင့်ဆက်စပ်သော အဂုံလိမာလသုတ်သည်လည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသောသုတ္တန်များသည် ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုကို ဆန်းစစ်လေ့လာပြီး ဥပမာ မဟာနိဒါနသုတ်သည် ပဋိပက္ခနှင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အခြားသော ကမောက်ကမဖြစ်မှုပုံစံများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှု သဘောတရားများကို အသုံးပြုပါသည်။ အစစ်အမှန်တရားနှင့် ကွဲပြားသော အဓိပ္ပါယ်ထွက်စေပြီး ပပဉ္စတရားက ဖြည့်သွင်းပေးသော အတွေးများ တဟုန်ထိုးတိုးပွားလာကာ လူ့ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်း လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟများ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းလာသည့်အခါ အားလုံးက လုံးဝနီးပါး ဖြေရှင်းရန် ခဲယဉ်းသော ပဋိပက္ခ၏ သဘောသဘာဝအပေါ် အဓိကထားလာကြပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ သုတ္တန်များကဲ့သို့သော ကျမ်းစာများကပြသသည့် လက်တွေ့ကိုအခြေခံသော ယထာဘူတအမြင် (empirical realism)သည် မျက်မှောက်ခေတ်ကမ္ဘာတွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက် အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်ရှိနေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များကြုံတွေ့ရသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ ခါးသီးသည့် အခြေအနေတချို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်ဆွေးနွေးပါမည်။ ဥပမာ အရပ်သားများကို အကာအကွယ်ပေးရန်အပြင်

DOI: 10.4324/9781003439820-8
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနှင့် ဂျိနီဗာသဘောတူညီချက်များနှင့် ယင်း၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)အား လေးစားလိုက်နာစေရေး တိုက်တွန်းအားပေးရန် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများက လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဇုန်နယ်မြေသို့ ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်းသည့်အခါ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သော အခက်အခဲများကို ၎င်းတို့ကထောက်ပြပါသည်။ ဒီဠိဘဝ၏ အဓိပ္ပါယ်များ အမျိုးမျိုးကွဲပြားနေခြင်း၏ အင်အားက IHL နှင့် ကရုဏာတရားအား လိုအပ်ချက်တို့သည်လည်း အခြားသော အလေးထားရမှုများနှင့်စာလျှင် အရေးမပါဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်နိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအခြေအနေများအတွင်း IHL ကို ထိထိရောက်ရောက် လိုက်နာရန်အတွက် နည်းလမ်းများကိုသာမက အချို့သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် IHL ၌ ပါဝင်သည့် အခြေခံမူများအား ဆန့်ကျင်နေသည့် အကြောင်းရင်းကိုပါ နားလည်နိုင်စေရန်အတွက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာသော နမူနာတစ်ခုကိုလည်း ပေးပါသည်။ လက်နက်ကိုင်အမှုထမ်းများက ဗုဒ္ဓဘာသာစံနှုန်းများနှင့်အညီ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စောင့်စည်းမှုသတိတရားကို ပျိုးထောင်နိုင်ခြင်းမရှိသေးမီ IHL အား အလွဲသုံးစားပြုမှုကို စောင့်ကြပ်ကာကွယ်ပေးရာတွင် ပြင်ပအာဏာပိုင်များအတွက် အခြေခံကျသည့် ကနဦးအခန်းကဏ္ဍကိုလည်း ဤဆောင်းပါးက အကြံပြုထားပါသည်။

နိဒါန်း

လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း (၃၀)ကျော် ပါဠိကျမ်းကို ကောင်းစွာစတင်ဖတ်ရှုခဲ့သောအခါ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားခဲ့သည့်တရားတော်များသည် မည်မျှလက်တွေ့ကျသည်ကို မယုံကြည်နိုင်လောက်အောင် ပင် အံ့အားသင့်ခဲ့ရပါသည်။ ထိုအချိန်က မိမိသည် သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်လျက်ရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာမှုဘွဲ့လွန်သင်တန်းတက်ရောက်သင်ကြားနေချိန်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံ၏တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းတို့တွင် အကြမ်းဖက်မှုကြီးထွားလာခြင်းကို အလွန်စိုးရိမ်ပူပန်နေရချိန်ဖြစ်ပါသည်။ မြောက်ပိုင်းသည် တမီးလ်အီလမ်ကျား လွတ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ (Liberation Tigers of Tamil Eelam, LTTE))နှင့် တိုက်ခိုက်နေသော အိန္ဒိယငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုတပ်ဖွဲ့ (Indian Peacekeeping Force, IPKF)၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိပြီး တောင်ပိုင်းသည် စစ်သွေးကြွ ဆင်ဟာလ လူငယ်လှုပ်ရှားမှု တစ်ခုဖြစ်သော ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်ဦး (People's Liberation Front, JVP)၏ အကြမ်းဖက်ဝါဒကို တွေ့ကြုံနေခဲ့ရပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာမှု မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့၏အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် 'လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုနှင့် နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီးမှု - အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းများကို လေ့လာခြင်း' ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ကျမ်းတစ်စောင်ကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထိုကျမ်းကို နောက်ပိုင်းတွင် ကန္ဒီရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးအဖွဲ့ (BPS)က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ (Harris 1994)

ဤဆောင်းပါးသည် အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာမှုကို မှီငြမ်းထားသော်လည်း ၎င်းကို ထပ်မံချဲ့ထွင်ထားပါသည်။ ၎င်းကိုအခြေခိုင်စေရန်ထောက်ကူထားသော အချက်သုံးချက်မှာ-

(၁) တည်ငြိမ်အေးချမ်းခြင်းနှင့် ဉာဏ်အလင်းရရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမ တရားတော်များအတွက် မူတည်နေသည့်အခြေအနေများသည် စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာများအပါအဝင် ဗုဒ္ဓလက်ထက် အိန္ဒိယပြည်၏နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးအရှိတရား များဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အတိအကျဆိုရသော် သီအိုရီအယူအဆထက် လေ့လာမှုနှင့် အတွေ့အကြုံကိုအလေးထားသော သိသိသာသာလက်တွေ့ကျသည့် ယထာဘူတဝါဒနှင့် အတူ ပါဠိကျမ်းစာတို့တွင် ယင်းအရှိတရားများကို ကိုယ်စားပြုကြပါသည်။[၁]

(၂) ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ပဋိပက္ခ၏အကြောင်းရင်းများကိုသာမက ပဋိပက္ခအတွင်း အလုပ်ခွင်တွင် ပြောင်းလဲစေနိုင်သောအင်အားကိုလည်း အခြေခံကျကျ ထိထိမိမိဆန်းစစ်ခဲ့ပါသည်။

(၃) အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လက်တွေ့ကျသောယထာဘူတအမြင် (empirical realism သည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL အကြား ဆက်စပ်မှုကိုလေ့လာခြင်းအတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိပြီး ၎င်းက ယနေ့ခေတ်ကမ္ဘာတွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်သားများ၊ အရပ်ဘက် အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ်ပါဝင်နေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွင်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများ၏ အပေါ်ယံအားဖြင့်ခဲယဉ်းပုံရသော ခါးသီးမှုကို ယင်းက ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ အရပ်သားများကိုအကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် အကူ အညီအထောက်အပံ့ပေးရန်အပြင် ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနှင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ နှင့် ၎င်း၏နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် များတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL)ကို လေးစားလိုက်နာစေရေး တိုက်တွန်းအားပေးရန် လူသားချင်းစာနာထောက် ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်သားများက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဇုန်နယ်မြေသို့ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်း သည့်အခါ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သောအခက်အခဲများကို ၎င်းကရှင်းပြနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအချက်များဖွဲ့ဖြိုးလာစေရန် ဤဆောင်းပါးကို ကဏ္ဍလေးခုဖြင့် ပိုင်းခြားထားပါသည်။ ပထမဦးစွာအကြမ်းဖက်ခြင်း၊ စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခခေါင်းစဉ်တို့နှင့်စပ်ဆိုင်သည့် ပါဠိကျမ်းစာတို့၌ ပါရှိသော မိမိသုံးနှုန်းထားခဲ့သည့် 'လက်တွေ့ကျသောယထာဘူတအမြင်'ကို သိသာစေသည့် ဥပမာ အချို့ ပေးပါမည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် ဤယထာဘူတအမြင်ထားရှိမှုအတွင်း ကျမ်းဂန်သဘောတရား ဆိုင်ရာမူဘောင်ကို စိစစ်လေ့လာသွားပါမည်။ တတိယအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အချို့ အခြေအနေများအတွင်း ထိုပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်ပတ်သက်သူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဆီမှပင်ငြင်းဆန် ခြင်းကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်သားများတွေ့ကြုံရသည့် အကြောင်းရင်းနှင့် စစ်ပွဲအတွင်းထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းမရှိနိုင်ရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကိုသိရှိနားလည်နိုင်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာစံနမူနာတစ်ခုထုတ်ဖော်နိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိကို စိစစ်လေ့လာရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ရွေးချယ်ထုတ်နှုတ်သွားပါမည်။ စတုတ္ထအနေဖြင့် စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်း သိမ်းသိမ်း ရှိမှုကိုအားပေးခြင်းနှင့် လက်တုံ့ပြန်မှုကို ထိန်းကျောင်းခြင်းတို့အပါအဝင် လက်နက်ကိုင်

ပဋိပက္ခ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ဟောကြားထားသည့် ပါဠိကျမ်းဂန်တွင် ဖော်ပြထားသော ကျမ်းစာများအပေါ် ထင်ဟပ်တင်ပြသွားပါမည်။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ လေ့လာမှုသည် ပါဠိကျမ်းဂန်ပေါ် အလေးထားမှုနှင့်အတူ အဓိကအားဖြင့် ကျမ်းစာအချက်အလက်များဖြစ်သော်လည်း မိမိအာရုံစိုက်သည်မှာ မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ဤအချက်အလက်များကို အသုံးချမှုဖြစ်ပါသည်။

ပါဠိပိဋကတ်ကျမ်းစာများလာ လက်တွေ့ကျသောယထာဘူတအမြင်

မဇ္ဈိမနိကာယ်မှ မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် (ဒုက္ခအစုအဝေးနှင့် ပတ်သက်၍ ပိုမိုကြီးမားသော အကျယ်တဝင့် ဟောကြားချက်)သည် ပဋိပက္ခ၊ စစ်ပွဲနှင့် ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှု အကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်၍ ပါဠိကျမ်းဂန်တွင် အသေးစိတ် အကျဆုံး ကျမ်းစာများအနက်မှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (M.I.83-90) ဤသုတ္တန်သည် ကာမဂုဏ်အာရုံတို့၏ နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းကွက်နှင့် အန္တရာယ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မေးခွန်းတစ်ခုဖြင့် အစပျိုးကာ ဇာတ်ကြောင်းပြန် ဟောကြားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဖြေကြားရာတွင် ကာမဂုဏ်အာရုံတို့အပေါ်တွင် ကပ်ငြိတွယ်တာသူတို့မှာ ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်မှုများကိုတပ်မက်တွယ်တာပြီး ပျက်စီးဆုံးရှုံးမည်ကို စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ကြကြောင်းနှင့် ထိုကာမဂုဏ်အာရုံများကြောင့်ပင် အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်သူအချင်းချင်း၊ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်း အချင်းချင်းတို့အကြားတွင် ခိုက်ရန်များဖြစ်ပွားကြကြောင်း မိန့်တော်မူပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဆက်လက်၍-

> 'ရဟန်းတို့ ထို့ပြင်လည်း ကာမအထောက်အပံ့၊ ကာမအရင်းခံ၊ ကာမတည်ရာ၊ ကာမတို့ကြောင့်သာလျှင် သန်လျက်နှင့် သားရေကာကိုကိုင်စွဲ၍ လေးနှင့် မျှားတောင့်ကို လွယ်၍ မြားလှံတို့ကို ပစ်လွှတ်နေကြစဉ်ပင် သန်လျက်တို့ကို တလက်လက်ဝှေ့ရမ်းနေကြစဉ်ပင် နှစ်ဖက်ရင်ဆိုင်တိုက်ရာ စစ်မြေပြင်သို့ တိုးဝှေ့ဝင်ရောက်ကြကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် ထိုစစ်မြေပြင်၌ မျှားတို့ဖြင့်လည်း ပစ်ကြကုန်၏။ လှံဖြင့်လည်း ထိုးကြကုန်၏။ သန်လျက်ဖြင့်လည်း ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ကြကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် ထိုစစ်မြေပြင်၌ သေခြင်းကိုလည်း ရောက်ကြကုန်၏။ သေလောက်သောဆင်းရဲဒုက္ခသို့လည်း ရောက်ကြကုန်၏။ (M.I.86)

ထို့နောက် မြို့ပြ 'ခံတပ်'များကို တဟုန်ထိုးတိုက်ခိုက်ရာတွင် မြို့တံတိုင်းအနီးတိုးဝှေ့လာသော စစ်တပ်များကို 'အရည်ပူမျှားဖြင့် သွန်းလောင်းခြင်း၊ လေးလံသောအရာများဖြင့်လည်း ပစ်ချခြင်းများ' ပြုကြသည်။ ၎င်းအပြင် အိမ်များကို ဖောက်ထွင်းခိုးယူခြင်း၌ ဖမ်းမိသောခိုးသူတို့ကို ဘုရင်က ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းနှင့်တကွ အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းတို့ကိုလည်း ဟောကြားထား၏။ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ပုံများမှာ ယနေ့ခေတ်ရုန်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအစိုးရတို့၏ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကို ပြန်ပြောင်းသတိရစေသော 'ကိုယ်ကို ဆီဆွတ်သည့်အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ကာ မီးပန်းပမာ ရှို့မြိုက်ခြင်း'၊ 'အရေအသားအကြောတို့ကို ငါးမျှားချိတ်ပမာ သံချိတ်ဖြင့် ချိတ်ဆွဲချခြင်း'နှင့်' ဆီပူဖြင့်ပက်ခြင်း' သို့မဟုတ် 'အရှင်လတ်လတ်တံကျင်လှီခြင်း' များကို အသုံးပြုကြသည်။ (M.I.87) ယနေ့ကာလစစ်ပွဲ၌ အသုံးပြုသောနည်းလမ်းများနှင့် အလွန်ကွာခြားသော်လည်း၊ ဤသုတ္တန်တွင် ပါရှိသော နည်းလမ်းများမှာ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း

ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပြီး ယခုတိုင်ပြောဆိုနေကြဆဲဟု မိမိဆိုချင်ပါသည်။

ဒီဃနိကာယ်၊ မဟာနိဒါနသုတ် (မူလအစနှင့်ပတ်သက်၍ အကျယ်တဝင့်ဟောကြားချက်ကြီး)တွင်လည်း မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်ကဲ့သို့ အလားတူစကားလုံးအသုံးအနှုန်းကိုပင် အသုံးပြုထားပါသည်။ (D.II.55-71) ထိုသုတ်တွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (မူလအကြောင်းတရားတို့ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မှီတည်ကြပုံ)ကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်း ဟောကြားထားပါသည်။ တပ်မက်ခြင်းတဏှာကို ဖြစ်စေရန် ပြုပြင်ပေးတတ်သောအချက်များနှင့် ၎င်း၏ပျက်စီးစေနိုင်သော အကျိုးရလဒ်များကို ဥပမာများပေး၍အသေးစိတ် ဤသို့ရှင်းလင်းဟောကြားပါသည် -

> ဤသို့လျှင် အာနန္ဒာ (မြတ်စွာဘုရား၏ အနီးကပ်အလုပ်အကျွေး) ခံစားခြင်းဝေဒနာကို စွဲ၍ တပ်မက်ခြင်းတဏှာသည် ဖြစ်၏။ တပ်မက်ခြင်းကိုစွဲ၍ ရှာမှီးခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ရှာမှီးခြင်းကိုစွဲ၍ရခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ရခြင်းကိုစွဲ၍ အသုံးချရန်စိတ်ပိုင်းဖြတ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ စိတ်ပိုင်းဖြတ်ခြင်းကိုစွဲ၍ နှစ်သက်တပ်မက်ခြင်း ဆန္ဒရာဂသည် ဖြစ်၏။ ထိုနှစ်သက် တပ်မက်ခြင်းကိုစွဲ၍ ငါဟာဟု မြဲမြံစွာဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ မြဲမြံစွာဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုစွဲ၍ သိမ်းပိုက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ သိမ်းပိုက်ခြင်းကိုစွဲ၍ ဝန်တိုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဝန်တိုခြင်းကိုစွဲ၍ ဥစ္စာကိုစောင့်ရှောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဥစ္စာကိုစောင့်ရှောက်ရခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် တုတ်၊ ဓားဆောင်ရခြင်း၊ ခိုက်ရန် ဖြစ်ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်းနှင့် မခံသာအောင်ပြောဆိုခြင်း၊ ကုန်းတိုက်ခြင်း၊ မဟုတ်မမှန်ပြောခြင်းဟူသော ယုတ်မာသောအကုသိုလ်တရားများစွာတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ (D.II.58-59)။[၂]

စစ်ပွဲအခြေအနေအတွင်း‘ပိုင်ဆိုင်မှုများ’တွင် မြေယာ၊ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ၊ရာထူးအဆင့်အတန်းနှင့် အခွင့်အာဏာတို့ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် မိမိအတွက် တိုက်ရိုက်အကျဆုံး အကျယ်တဝင့်ဟောကြားချက်သည် ယထာဘူတအမြင်အရ စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသုတ်တွင် ‘စကြာဝတေးမင်း’ အတိအကျဆိုရလျှင် တရားဓမ္မနှင့်အညီ တော်တည့် ဖြောင့်မှန်စွာအုပ်ချုပ်သော ဘုရင်သည် ‘မရှိဆင်းရဲသားတို့ကို ပစ္စည်းဥစ္စာပေးကမ်းမှု မရှိခြင်း’ကဲ့သို့ ၎င်း၏တာဝန်တစ်ရပ်ကို မကျေပွန်သောအခါ လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မည်သို့ဖြစ်လာနိုင်သည်ကို သရုပ်ဖော်ထားသော ဗုဒ္ဓဟောကြားသည့် ရှေးဟောင်းဒဏ္ဍာရီတစ်ပုဒ် ပါဝင်ပါသည်။(D.III.64)ဤသို့စကြာဝတေးမင်း က မရှိဆင်းရဲသားတို့ကို ဥစ္စာပစ္စည်းပေးကမ်းရန် ပျက်ကွက်ခြင်း၏ လက်ငင်းအကျိုးတရားမှာ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုတိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုဒဏ်ကို ခံစားရသူတစ်ဦးက ခိုးမှုကျူးလွန်သည်။ ဆင်းရဲချို့တဲ့မှုကြောင့် ထိုသူ ခိုးယူခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိသော အခါ ဘုရင်က ထိုသူကို ပစ္စည်းဥစ္စာပေးကမ်းသော်လည်း လူထုအတွင်း ဆင်းရဲချို့တဲ့မှု ပြဿနာပိုမိုကျယ်ပြန့်လာခြင်းကို ကိုင်တွယ်အရေးယူခြင်းမရှိချေ။ ထိုအခါ ခိုးသူတို့ကို ဘုရင်က ပစ္စည်းဥစ္စာပေးသတဲ့ဟူသော ကောလာဟလသည် ရှောင်လွှဲမရဘဲ ပျံ့နှံ့သွား၏။ ထိုအခါ ခိုးမှုမျာ ထူပြောလာသည်။ ထို့နောက် ဘုရင်သည်ပြောင်းပြန်ပြုလုပ်ကာ အပြစ်သားများထဲမှတစ်ဦးကို ခေါင်းဖြတ်သတ်စေ၏။ လူအများလည်း ယင်းကိုအတုခိုး၍ ၎င်းတို့ရှင်သန်ရန် လိုအပ်သည့် အရာကိုရရန် လူသတ်မှုစတင်ကျူးလွန်ကြ၏။ အကြမ်းဖက်မှုများ တိုးပွားလာခြင်းကြောင့် လူအဖွဲ့အစည်း၏သက်တမ်းကျဆင်းလာပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလလည်း ယေဘုယျအားဖြင့်

ဆုတ်ယုတ် ယိုယွင်းလာပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် လူတို့သည်အချင်းချင်း သားရဲတိရစ္ဆာန်အနေဖြင့် မှားယွင်းပြီး အဆင်ခြင်မဲ့စွာ လက်လွတ်စပယ်သတ်ဖြတ်ကြသည့်အခါ တစ်ခါက စည်းကမ်းသေဝပ်ခဲ့သော လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းသည် အကြမ်းဖက်သော မင်းမဲ့စရိုက်အတွင်းသို့ သက်ဆင်းသွားပြီး ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး 'မားခေတ်' ဟု ကျမ်းဂန်တွင်သုံးနှုန်းသည့် သတ္တန္တရကပ် ဆိုက်ရောက်သည်အထိဖြစ်သွားကြောင်း ထိုသုတ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အချို့သည် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အခြားရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းတစ်ခုရှိနိုင်သည်ကိုသဘောပေါက်ကြပြီး သစ်တောအုပ်များအတွင်းသို့ နောက်ထပ် ခုနစ်ရက်ကြာဝင်ရောက်ပုန်းအောင်းကြပါသည်။ ၎င်းတို့ပြန်ရောက်လာသောအခါကိုယ်ကျင့်သီလဆောက်တည်သောလမ်းကိုရွေးချယ်ကာ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန်ကူညီပေးကြပါသည်။

ဤသုတ္တန်၌ မင်းမဲ့စရိုက်ဆီသို့ လျှောကျသွားရာတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အလေးထားစိုးရိမ်မှုများကို အသားပေးထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် ခဲယဉ်းသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းတွင် ဘုရင်သည် ကျွမ်းကျင်မှုမရှိဘဲ အလွဲလွဲအချော်ချော် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ဘဲကျရှုံးရသည်ကို ပြသနေပါသည်။ နောက်ဆုံးကျမှသာ လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းဝင်အချို့သည် မတူကွဲပြားသောလမ်းကို ရွေးချယ်လိုက်သောအခါ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးထားမှုများကို ပြန်လည် ရရှိလာပါသည်။ ဤသုတ္တန်သည် ဒဏ္ဍာရီဆန်သော်လည်း ၎င်းသည်အခြေခံကျပြီး မည်သည့်ခေတ်ကာလအခြေအနေတွင်မဆို မှန်ကန်သည်ဟု ပြောလိုပါသည်။ တိတိကျကျဆိုသော် တိုင်းသူပြည်သားများအားလုံး စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံပြီး စည်းစိမ်ဥစ္စာ လုံခြုံမှုဖြင့်နေနိုင်စေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့် နိုင်ငံအစိုးရ၏ တာဝန်ပျက်ကွက် မှုများကြောင့် ပဋိပက္ခ၊ စစ်ပွဲနှင့် လူအဖွဲ့အစည်းပြိုလဲမှုတို့ကို မကြာခဏဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ဟု ဆိုချင်ပါသည်။ ဒဏ္ဍာရီထဲမှ ယထာဘူတအမြင်သည်ယင်းကို ပထမဦးစွာဖတ်လိုက်ကတည်းက မိမိကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းခံစားမိ စေပါသည်။ ယနေ့ခေတ်ကမ္ဘာကြီးတွင် ဥပမာအားဖြင့် နှစ်ဆယ်ရာစု၏အမှတ်အသားဖြစ်သော လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုများနှင့် ခါးသီးသောပြည်တွင်းစစ်တို့တွင် ယင်းကိုယှဉ်တွဲမြင်နိုင်ပါသည်။

စက္ကဝတ္တိသီဟနာဒသုတ်တွင် အကြမ်းဖက်မှု၏အကြောင်းရင်းသည် နိုင်ငံအစိုးရကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ချို့တဲ့မှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ အဂ်ုလိမာလသုတ်၌ (M.II.97-105) ကောသလပြည်တွင် 'ကျေးလက်တောရွာများ၊ မြို့များနှင့် ခရိုင်များ'တွင် လူတစ်ယောက်ပြီးတစ်ယောက် ဆက်တိုက်သတ်ဖြတ်သည့် အကြမ်းဖက်လူသတ်သမားတစ်ဦးမှစကာ အကြမ်းဖက်မှုပေါက်ဖွားလာပါသည်။ ၎င်းကို 'သွေးစွန်းသောလက်ရှိသောသူ၊ သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲမှု၌ စိတ်စောသူ၊ သတ္တဝါတို့၌ အသနားကင်းမဲ့သူ' ထို့အပြင် ၎င်းသတ်ခဲ့ပြီးသောသူများ၏ လက်ချောင်းများကိုပန်းကုံးသဖွယ် လည်ပင်းတွင်ဆွဲထားသူဟု ဖော်ပြကြပါသည်။ (M.II.98-99) နောက်ပိုင်း ပါဠိအဋ္ဌကထာကျမ်းတွင် ၎င်း၏အပြုအမူနှင့်ပတ်သက်သော နောက်ခံဇာတ်ကြောင်းကို ရှင်းလင်းထားသော်လည်း၎င်းမည်သို့အကြမ်းဖက်သောလူတစ်ယောက်ဖြစ်လာပုံကို သုတ္တန်တွင်ဟောကြားထားခြင်းမရှိပါ။ ၎င်းကိုယ်တိုင် ကလေးဘဝက အကြမ်းဖက်မှုကိုခံစားခဲ့ရသလား။ စစ်ပွဲကိုတွေ့ကြုံရသောကြောင့် စိတ်မမှန်ဖြစ်လာခဲ့ရခြင်းလား။ မိမိတို့မသိပါ။ ၎င်း မကြာခဏရောက်လာတတ်သည့် လမ်းများတလျှောက်တွင် လူတို့သည် အုပ်စုကြီးများဖွဲ့ကာ သာမန်အားဖြင့်သွားလာ

နေခဲ့ကြသော်လည်း ဤသို့သွားလာခြင်းသည်ပင်လျှင် ၎င်းတို့ကို လုံခြုံမှုမပေးခဲ့ပါဟု ဆိုကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် ရွာသားများ၏လျှောက်ထားချက်ကို ဆန့်ကျင်ကာ ၎င်းကို ပက်ပင်းဆုံတွေ့ရန် ကြွသွားခဲ့ပြီး အင်္ဂုလိမာလက ဗုဒ္ဓအား လိုက်လံဖမ်းဆီးခြင်းကိုတားဆီးရန် တန်ခိုးအစွမ်းကို အသုံးပြုတော်မူပါသည်။ ထိုအခါ အင်္ဂုလိမာလက ဗုဒ္ဓကို 'ရပ်လော့'ဟု ပြောဆိုလေသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓက 'ငါသည် အခါခပ်သိမ်းအလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၌ တုတ်၊ လှံတံကို ချပြီး ရပ်လျက်နေ၏၊ သင်သာသတ္တဝါတို့အား သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲမှုကို ရပ်လော့'ဟု မိန့်တော်မူသည်။ (M.I.129) ထိုအခါ အင်္ဂုလိမာလသည် ဗုဒ္ဓတစ်ပါးတည်း မကြောက်မရွံ့ကြွလာပြီး သူ့ကိုတရားပြ ဆိုဆုံးမသည်ကို အထင်ကြီးလေးစားသောကြောင့် တပည့်သာဝကအဖြစ်ခံယူကာ သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ပယ်စွန့်ပြီး ရဟန်းပြုလေသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို သရုပ်ပေါ်လွင်စေရန် အကြမ်းဖက်မှုတွင် အင်္ဂုလိမာလသုတ်နှင့် လိုက်ဖက်ညီသည်မှာ ကကစူပမာသုတ် (လွှဉ်ပမာသုတ်၊ M.I.122-129)အတွင်းမှအမြင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသုတ်၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရဟန်းတို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအကျင့်ဖြင့် စိတ်ကိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေး အလေးထားရန်ဖြစ်ပြီး ၎င်းမှာ ထိုသုတ်၏ နောက်ဆုံးဥပမာ ဖြစ်ပါသည်-

> ရဟန်းတို့၊ ခိုးသူတို့သည် လက်ကိုင်နှစ်ဘက်ရှိသောလွှဖြင့် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို အကယ်၍ တိုက်ဖြတ်ကုန်ငြားအံ့။ ထိုသို့တိုက်ဖြတ်ရာ၌ စိတ်ပြစ်မှားသောသူသည် ထိုစိတ်ပြစ်မှားခြင်းဖြင့် ငါ၏အဆုံးအမကို ပြုကျင့်သူမဟုတ်။ ရဟန်းတို့၊ ထိုသို့ တိုက်ဖြတ်ရာ၌လည်း သင်တို့သည် ဤသို့ကျင့်ရမည်။ 'ငါတို့၏စိတ်သည် ဖောက်ပြန်မှု မဖြစ်လတ္တံ့။ ယုတ်မာသောစကားကိုလည်း မမြွက်ဆိုကြကုန်အံ့။ ၎င်းတို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုငဲ့ညှာကာ မေတ္တာစိတ်ရှိကုန်လျက် ပြစ်မှားသောစိတ်မရှိဘဲ နေကြကုန်အံ့။' (M.I.129)

သုတ္တန်တစ်ပုဒ်၌လာသော ပုဏ္ဏအမည်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါးအကြောင်းကို ဤစိတ်နေစိတ်ထား၏ ဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် ယူနိုင်ပါသည်။ ထိုအရှင်ပုဏ္ဏ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ယခုမျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာပြည်၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် နယ်မြေတစ်ခုဟုယူဆနိုင်သော သုနာပရန္တတိုင်းသို့ သွားရန်ဖြစ်ပါသည်။ (S.IV.60-63) ထိုအရပ်တွင်နေထိုင်သူများသည် 'ရိုင်းစိုင်းပြီး ကြမ်းတမ်းခက်ထန်' သည်ဟု သိထားကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓက ပဏ္ဏအား ထိုပြည်သားများက တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် တိုး၍ ပိုမိုဆိုးရွားသောတိုက်ခိုက်မှုများဖြင့် ၎င်းကို တိုက်ခိုက်လျှင် ၎င်းက မည်သို့လုပ်မည်ကို မေးမြန်းရာ နောက်ဆုံးတွင် 'အသင် ပုဏ္ဏ၊ အကယ်၍သုနာပရန္တတိုင်းမှလူများက ဓားထက်ထက်ဖြင့် သင့်အသက်ကိုသတ်မည်ဆိုပါက သင်၏စိတ်သည် မည်သို့ဖြစ်မည်နည်း။' ဤဖြစ်နိုင်သည့်အလားအလာနှင့် ကြုံရသည့်တိုင် ပုဏ္ဏသည် လက်တုံ့ပြန်စကားဆိုရန် ငြင်းဆန်ကာ ဤကိစ္စတွင် လူအချို့ရှာဖွေနေသော သေခြင်းတရားကို အဝေးသို့သွားရှာရန်မလိုဘဲ ၎င်းထံ ရောက်လာမည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးစကားကိုသာ ဆိုပါသည်။ 'အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်အား သုနာပရန္တတိုင်းသားများက ဓားထက်ထက်ဖြင့်သတ်ကြလျှင် တပည့်တော်အား ဤသို့စိတ်ဖြစ်ပါလတ္တံ့။ ခန္ဓာကိုယ်မှငင်း၊ အသက်မှငင်း ငြီးငွေ့စက်ဆုပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ အသက်ကို ဆောင်တတ်သော ဓားလက်နက်ကိုရှာဖွေကြသော ဗုဒ္ဓ၏တပည့်သာဝကတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုအသက်ကို ဆောင်သော ဓားလက်နက်ကို ငါသည်မရှာဖွေဘဲလျှင်သာ ရအပ်၏ဟု စိတ်တွင်ဖြစ်ပါမည်' ဟု လျှောက်၏။ ထိုသုတ်အရ ပြီးနောက် အရှင်ပုဏ္ဏသည် သုနာပရန္တတိုင်းသို့သွားပြီး

ဥပသကာ(၅၀၀)နှင့် ဥပသိကာမ(၅၀၀)တို့သည် ၎င်း၏နောက်လိုက်သာဝကများဖြစ်လာကြပြီး ၎င်းသည် လွတ်မြောက်ရာအမှန် နိဗ္ဗာန်(နိဗ္ဗာန)ကို မျက်မှောက်ပြုတော်မူပါသည်။ ၎င်း ထိုအရပ်တွင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော်လည်း အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဟုတ်မဟုတ်ကိုမူ ဖော်ပြမထားပေ။

ဤဆောင်းပါးကိုရေးသားသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် မိမိအသားပေးဖော်ပြမည့် ဤသုတ္တန်များ၏နောက်ကွယ်တွင် လက်တွေ့ဆန်သောယထာဘူတအမြင် ထပ်ရှိနေပါသည်။ မိမိတို့၏ မျက်မှောက်ကမ္ဘာကြီးသည် ဤအကြမ်းဖက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်ဝါဒအမျိုးအစားများ၊ ဤအကြမ်းဖက်မှုရောဂါဗေဒများတို့နှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ဓားလွတ်များနှင့် မြားတို့ကို ကိုင်ဆောင်ခြင်းမပြုတော့ဘဲ အသေခံဗုံးများ၊ ဓားများ သို့မဟုတ် အဆိပ်ပါဝင်သော အရာများကို ကိုင်ဆောင်လာကြပါသည်။ ၎င်းတို့က ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမများသည် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အတူ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေတို့နှင့် ထပ်တူထပ်မျှဖြစ်သော အရာမှန်သမျှကို စွန့်ပစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုးကွယ်သူလူဝတ်ကြောင်နှင့် ရဟန်းသာဝကနောက်လိုက်တို့အား အသိအလိမ္မာမြင့်မားလာစေရန်သွေးပေးခြင်းနှင့် ဟောကြားပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း ပြသကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓနှင့် ၎င်း၏နောက်လိုက်သာဝကများသည် ၎င်းတို့အနီးဝန်းကျင်ရှိ ပဋိပက္ခအရှိတရားတို့မှ ခပ်ခွာခွာနေခဲ့ကြပါသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်က မိမိရေးသားခဲ့သည့်အတိုင်း-

> [ဗုဒ္ဓ၏]လူသားတို့၏အကျပ်အတည်းပြဿနာအတွက်စိုးရိမ်ပူပန်မှုသည်သူ့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအင်အားစုများအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်နိုင်ခြေကို သူ့အား အထူးတလည်သိမြင်စေခဲ့သည်။ ကောသလနှင့် မဂဓတိုင်းတို့အကြား အားပြိုင်မှုများ သို့မဟုတ် သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်စနစ်များပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောအခါ ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်ရေးကိုထိန်းသိမ်းရန် မင်းသမ္မတနိုင်ငံများ၏ ရုန်းကန်အားထုတ်မှုစသည့် အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းရှိ ပြိုင်ဘက် မင်းသမ္မတနိုင်ငံများနှင့် မင်းဆက်များ၏ နိုင်ငံရေးဝန်းကျင်သည် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမ တရားတော်များ၏ နောက်ခံဖြစ်ပါသည်။ (Harris 1994, 6–7, drawing on Thaper 1966, chapter 3)

ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒမူဘောင်အတွင်းမှ ယထာဘူတအမြင်-တပ်မက်မှုတဏှာတွင် နွံနစ်နေသော လောက

ပထမကဏ္ဍတွင် ပါဠိကျမ်းများအရ ဗုဒ္ဓသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာသစ္စာတရားကို လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေများမှကင်းကွာသော အတွေးအခေါ်သက်သက်အဖြစ် ဟောကြားခဲ့ခြင်း မဟုတ်ကြောင်းကို မိမိပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် အခြေအနေအားလျော်စွာ ထိုသစ္စာတရားကို အိန္ဒိယလူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စွဲမြဲခိုင်မာနေစေခဲ့ပြီး သမိုင်းတစ်လျှောက်ထိရောက်ထက်မြက်သော ဆရာသမားများ၏ သင်ကြားပြသမှုကိုလိုက်နာသော အခြေခံမူသဘောတရားများအား အသုံးချခြင်းဖြင့် ထိုလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ဒိဋ္ဌဖြစ်ရပ်များဖြင့် ယင်းသစ္စာတရားကို သရုပ်ဖော်ခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့၏ အဓိက ဆိုလိုရင်းနှင့် အလွန်ဆီလျော်အပ်စပ်မှုရှိပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမကို လိုက်နာသူများအတွက် အလုပ်တာဝန်တစ်ခုမှာ IHL အရ စစ်မက်

တိုက်ခိုက်နေသူများအား စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများနှင့် စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသည့်လက်နက်များကိုကန့်သတ်ရန်အပြင် အရပ်သားများနှင့် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နိုင်ခြင်းမရှိတော့သည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ (hors de combat) ကို အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိစေသည့် မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲအပါအဝင် အဆိုးဆုံးအကြမ်းဖက်သော အခြေအနေ များတွင် မိမိတို့ကိုပြောပြပေးနိုင်ခြေအလားအလာရှိသည့် ဥပမာအသစ်များ၊ သာဓကအသစ်များကိုဖန်တီးပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် ထိုဥပမာအသစ်များနှင့် သာဓကအသစ်များသည် အတ္တဆန်သည့် တပ်မက်မှုတဏှာတွင် နစ်ဝင်ကာ ရုန်းမထွက်နိုင်၊ ပိတ်မိနေသော လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအား ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်းနှင့် ကိုက်ညီရပါမည်။ အဂုံထွဋ်ရိန်ကာယ်မှ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်သည် ထိုအချက်ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖော်ပြထားပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ အကြင်တဏှာသည် လွှမ်းမိုးဖျက်ဆီးအပ်၊ ထက်ဝန်းကျင်မှေးယှက်အပ်သောကြောင့် ရက်ကန်းချည်ထွေးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စာပေါင်းသိုက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖူးဆံမြက်၊ ပြိန်းမြက်ကဲ့သို့လည်းကောင်းဖြစ်နေသော ဤသတ္တလောကသည် ချမ်းသာကင်းသော မကောင်းသောလားရာပျက်စီး၍ ကျရောက်ရာဖြစ်သော သံသရာကို မလွန်မြောက်နိုင်၊ ကွန်ရက်နှင့်တူသော ရွှေ့ပြောင်းလှည့်လည်တတ်၊ ပျံ့နှံ့တတ်၊ ကပ်ငြိတတ်သော ထိုတဏှာကို သင်တို့အား ငါဘုရားဟောကြားအံ့။ (A.II.211-212)

ဤသုတ်တွင်ဖော်ပြထားသော တဏှာများအနက် (၃၆)မျိုးသည်-'ငါသည်'ဟူသော အတ္တနှင့် ဆက်စပ်နေ၏ - 'ငါသည်' ဤသို့အခြင်းအရာ ဖြစ်သလော၊ တစ်ပါးသောအခြင်းအရာဖြစ်သလော။ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ်တွင် 'ငါသည်' ဤသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လတ္တံ့ဟုစွဲယူပြီး အတွင်းသန္တာန်ကိုစွဲယူသော တဏှာဝိစရိုက်နှင့် အပသန္တာန်ကိုစွဲယူသော တဏှာဝိစရိုက်အားလုံးတို့နှင့် ဆက်စပ်သည်။ သုတ္တနိပါတ်၌လာသော အတ္တဒဏ္ဍသုတ်သည် လူအဖွဲ့အစည်းကို ဤဆန်းစစ်လေ့လာမှု၏အရေးပါသော နောက်ထပ်သာဓကတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထိုသုတ်၏ ဇာတ်ကြောင်းပြောသူက လူအများအား 'ရေနည်းငါးကဲ့သို့လည်းကောင်း'၊ 'အချင်းချင်း ခိုက်ရန်ငြင်းခုံနေကြသည်ကိုလည်းကောင်း'၊ 'အရပ်မျက်နှာများအားလုံးသို့ ပြေးလွှားနေကြသည်ကိုလည်းကောင်း' တွေ့မြင်ရပြီး ထိုသို့တွေ့မြင်ရခြင်းသည် 'စိတ်နှလုံးကိုမှီနေသည်ဖြစ်၍ မြင်နိုင်ခဲသော တဏှာနှင့် မောဟမြှားငြောင့်'၊ တနည်းလူအဖွဲ့အစည်းကို ကမောက်ကမဖြစ်စေသော ဆူးငြောင့်ကို မမြင်မချင်း ကြောက်မက်ဖွယ်ဖြစ်ကြောင်းဆိုပါသည်။ (Sn.935-939)

ထိုအဂုံထွဋ်ရိန်ကာယ်မှ သုတ်နှင့် အတ္တဒဏ္ဍသုတ်နှစ်ပုဒ်ကို ချိတ်ဆက်လိုက်လျှင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းအတွက်သာမက လူအဖွဲ့အစည်းအတွက်ပါ ခြုံငုံအကျုံးဝင်ပါသည်။ တဏှာ 'ဆူးချိတ်'သည် လူတစ်ဦးချင်းသာမက ဤ'လောက'အတွင်းရှိ လူအားလုံး၌ပါ စူးဝင်နေပါသည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများ နှစ်မျိုးလုံးတွင် အခြားသူများမည်သို့ပင် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ပါစေ၊ ငါ သို့မဟုတ် ငါတို့အတွက် တိကျသောအနာဂတ်၊ 'ထာဝရ'ဖြစ်သော အနာဂတ်ကို ဖန်တီးရန် ပြဌာန်းခြင်းမှလာသော 'အတ္တ'စိတ်များ ရှိကြပါသည်။

ပါဠိပိဋကတ်ကျမ်းဂန်တို့အရ တစ်ဦးချင်းစီဖြစ်စေ၊ စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ၊ 'ငါ' စွဲအတွက် ဖြေဆေးတစ်ခွက်မှာ အိုခြင်း၊ သေခြင်းနှင့် သေလွန်ပြီးနောက် ခန္ဓာကိုယ်၏

ပုပ်သိုးဆွေးမြေ့မှုတို့အပေါ် တွင် တရားရှုမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရှုမှတ်ခြင်းသည် တစ်ဦးချင်းစီနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများအား ၎င်းတို့ကို အရှိအတိုင်း အတိအကျဆိုရသော် မမြဲခြင်းအနိစ္စအပြင် ပျက်စီးခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်း မရဏတို့ကိုလိုက်နာရခြင်းအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ရန် အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ ဤစာအုပ်၏ ခေါင်းစဉ်အတွက် အရေးပါသောအချက်မှာ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတရားများ၏ဖော်ပြချက်မှ ထွက်ပေါ် လာစေသည့်မြင်ကွင်းများဖြစ်သော ပဋိပက္ခနှင့် ပဋိပက္ခ၏ နောက်ဆက်တွဲ အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ လူမဆန်သော လုပ်ရပ်အထောက်အထားအဖြစ် သချိုင်းမြေပုံ အမြောက်အများ ရှာဖွေတွေ့ရှိခြင်းကို တွေ့မြင်ရပါသည်။ ဤနည်းသည် ခန္ဓာမမြဲခြင်းအနိစ္စကို ရှုမှတ်ပွားများရန်ရည်ရွယ်သည့် ကာယဂတာသတိသုတ် (M.III.88-98)မှ 'အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းများ' အနက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည် -

> ရဟန်းတို့ . . ထို့ပြင်လည်း ရဟန်းသည် သေ၍ တစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊ သေ၍ နှစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊ သေ၍ သုံးရက်ရှိသော သူသေကောင်၊ ဖူးဖူးရောင်နေသော သူသေကောင်၊ ရုပ်ဆင်းပျက်လျက် ညိုမဲနေသော သူသေကောင်၊ ပြည်ကဲ့သို့ အပုပ်ရည်ယိုစီးနေသော သချိုင်း၌စွန့်ပစ်ထားသော သူသေကောင်ကိုမြင်သကဲ့သို့ ထိုရဟန်းသည် 'ဤကိုယ်သည်လည်း ဤသို့သော သဘောရှိ၏။ ဤသို့သောသဘော ဖြစ်လိမ့်မည်သာတည်း။ ဤသို့သော သဘောကိုမလွန်ဆန်နိုင်'ဟု နှိုင်းယှဉ်ကာ ရုပ်အပေါင်းကို မမှေ့မလျော့ရှု၏။ ဤသို့လည်း ရဟန်းသည် ကာယဂတာသတိကို ပွားများ၏။

ထို့နောက် ကျီးတို့စားအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ စွန်ရဲ၊ လင်းတ၊ အိမ်ခွေး၊ ခွေးအနှင့် ပိုးအမျိုးမျိုးတို့ စားအပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အသားအသွေးရှိသေးသော၊ အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့ထားသော၊ အရိုးဆက်လျက်ရှိသေးသော၊ အသားအသွေးတို့ဖြင့်ပေကျံလျက် အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့ထားသော အရိုးဆက်လျက်ရှိသေးသော၊ အသားအသွေးကင်းလျက် အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့ထားသော အရိုးဆက်လျက်ရှိသေးသော၊ ဖွဲ့ခြင်းကင်းကုန်သော ထိုထိုအရပ်တို့၌ ကြဲပြန့်နေကုန်သော သချိုင်း၌စွန့်ပစ်ထားသော သူသေကောင်အစရှိသောနိမိတ်ပုံတို့ကို ဖြည့်စွက်ထားသည်။ (M.III.91-92) ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ တရားဒေသနာတော်အဆုံးအမဘောင်အတွင်း အဆုံးစွန်သော လက်တွေ့ပေါ် အခြေခံသည့်ယထာဘူတအမြင်ကို ကိုယ်စားပြုပုံရပါသည်။ ယနေ့ခေတ်ကာလတွင် မျက်မှောက်ခေတ်သင်္ကြိလ်ခြင်းအလေ့အထများသည် ဒိဋ္ဌအမှန်တရားများကို ဖုံးကွယ်ထားသော်လည်း စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခများက ထိုအရှိတရားတို့ကို ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ပေးပြီး ဤ'ပြန်လည်ဖော်ထုတ်မှု'သည် ဆိုရှယ်မီဒီယာလူမှုကွန်ရက်ပေါ် အပါအဝင် အသေခံဗုံးခွဲမှုများအပြီးတွင် ဆင်ဆာလုပ် စိစစ်ဖြတ်တောက်ထားခြင်းမရှိသော ဓာတ်ပုံများအဖြစ် အသေးစိတ်ပုံစံဖြင့်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤမျက်မြင်ဒိဋ္ဌလက်တွေ့ဘဝအပေါ် တရားရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အတွက် ရန်သူများအပါအဝင် မွေးဖွားခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်း သံသရာအတွင်း ကျရောက်နေသော အားလုံးသောသတ္တဝါများအတွက် ကရုဏာတရားကို ဖြစ်စေပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာတွင်ပါ လက်တွေ့ကျသောယထာဘူတအမြင်သည် လူသားတို့ကို အတားအဆီးမဲ့ လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟတို့၏ အကျိုးဆက်များနှင့် မကြာခဏရောယှက်နေမှုအဖြစ် အရှိအတိုင်း မြင်စေရန်အားပေးပါသည်။

အမှန်တရား ဖန်တီးခြင်းနှင့် စိတ်မသက်မသာဖြစ်ခြင်း

မိမိဆောင်းပါး၏ တတိယကဏ္ဍတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အချို့အခြေအနေများအတွင်း ထိုပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်ပတ်သက်သူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဆီမှပင် ငြင်းဆန်ခြင်းကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်သားများ တွေ့ကြုံရသည့်အကြောင်းရင်းနှင့် စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း မရှိနိုင်ရသည့် အကြောင်းရင်းတို့ကို သိရှိနားလည်နိုင်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာစံနမူနာတစ်ခု ထုတ်ဖော်နိုင်ခြင်းရှိ/မရှိကို စိစစ်လေ့လာထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အကြင်နာ မေတ္တာနှင့် သနားကရုဏာတို့ကို အလေးထားပြီး မျှဝေခံစားခြင်း မုဒိတာကို မြှင့်တင်ပေးပါသည်။ မျှဝေခံစားခြင်းကို အတိအကျဆိုရသော် မိမိတို့နှင့် သဘောထားကွဲလွဲသူများအပါအဝင် အခြားသူများ၏နေရာတွင် ဝင်ရောက်ခံစားကာ စာနာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုတရားတို့သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအကြား IHL ၏ရည်မှန်းချက်များနှင့် အခြေခံမူများအား ချက်ချင်းလက်ငင်း အားပေးထောက်ခံရန် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြသင့်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းမှာ အကြောင်းကိစ္စ အမြဲဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါ။ မိမိဆောင်းပါး၏ ယခုအပိုင်းတွင် ထိုဗုဒ္ဓဘာသာစံနမူနာတစ်ခုကို ပါဠိကျမ်းစာများမှတဆင့် ဖော်ထုတ်နိုင်ကြောင်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။

ဤဗုဒ္ဓဘာသာစံနမူနာ၏ အဓိကသော့ချက်မှာ ပါဠိတော်လာ အဆုံးအမဖြစ်သည့် ဗောဓိဉာဏ်မရရှိသေးသော ပုထုဇဉ်လူသားများ၏ စိတ်သည် အရာရာကို အရှိအတိုင်း ယထာဘူတကျကျ မြင်နိုင်စွမ်းမရှိကြရုံသာမက ဗုဒ္ဓဘာသာအခေါ် ပယ်သတ်ရန်ခဲယဉ်းသော အာသဝေါတရားများနှင့် စိတ်၏အညစ်အကြေးများ (ကိလေသာများ)ဖြင့် ပြုပြင်ခြင်းခံရသော အကြောင်းတရားများကို အခြေခံကာ 'အမှန်တရား' ကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ကြပါသည်။ အာသဝေါတရားလေးပါးရှိပါသည်- ကာမဂုဏ်အာရုံ(ကာမာသဝ)၊ ဘဝ၌တွယ်တာခြင်း(ဘဝါသဝ)၊ မှားယွင်းသောအယူ(ဒိဋ္ဌာသဝ) နှင့် မသိနားမလည်မှု(အဝိဇ္ဇာသဝ)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ကိလေသာ(၁၀)ပါးရှိပါသည်-တပ်မက်ခြင်း (လောဘ)၊ အမျက်ထွက်ခြင်း(ဒေါသ)၊ တွေဝေမိုက်မဲခြင်း(မောဟ)၊ ထောင်လွှားခြင်း(မာန)၊ အယူမှားခြင်း(ဒိဋ္ဌိ)၊ ယုံမှားခြင်း(ဝိစိကိစ္ဆာ)၊ စိတ်ထိုင်းမှိုင်းခြင်း(ထိန)၊ စိတ်၏ပျံ့လွင့်ခြင်း(ဥဒ္ဓစ္စ)၊ မကောင်းမှုမှ မရှက်ခြင်း(အဟိရိက)နှင့် မကောင်းမှုမှ မထိတ်လန့်ခြင်း(အနောတ္တပ္ပ)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို အဆိပ်များ(သို့) အကုသိုလ်ဟိတ်များ(မူလ) ဟူ၍ ပါဠိကျမ်းများတွင် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားပါသည်။ ပထမအာသဝ၏ အန္တရာယ်ကို မဟာဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အခြားသောသုတ္တန်များကိုလည်း တိုက်ရိုက်ကိုးကားနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-ပါတလိယသုတ် (M.I.359-368)တွင် အောက်ခြေက လှိုက်စားတတ်သော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့အပေါ် တပ်မက်ခြင်းနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှု၌ ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်းတို့ကို အသားမရှိသော အရိုး၊ တောက်လောင်နေသော မီးရှူးမြက်ကိုကိုင်၍ လေညာသို့သွားသူ၊ မီးကျီးခဲများအပြည့်ရှိသော မီးကျီးတွင်းတို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည်။ (M.I.364-365) သဗ္ဗာသဝသုတ်သည်လည်း အာသဝေါတရားတို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံဖော်ပြထားပါသည်။ (M.I.6-12) ဥပမာအားဖြင့် အတ္တဒိဋ္ဌိနှင့် ၎င်းနှင့်ပတ်သက်သော မှန်းဆချက်များကို ဤသို့ပြဆိုထားပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ ဤမှားသောအမြင်ကို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌတောအုပ်၊ ဒိဋ္ဌခရီးခဲ၊ ဒိဋ္ဌဆူးငြောင့်၊ ဒိဋ္ဌဖောက်ပြန်လှုပ်ရှားမှု၊ ဒိဋ္ဌသံယောဇဉ်ဟုဆိုအပ်၏။ ရဟန်းတို့ ဒိဋ္ဌသံယောဇဉ်နှင့်ယှဉ်သော အကြားအမြင်မရှိသောပုထုဇဉ်သည် (ပဋိသန္ဓေနေခြင်း) ဖြစ်ခြင်း၊ အိုခြင်းနှင့် သေခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ နာကျင်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်းနှင့် စိတ်ပျက်အားငယ်ခြင်းတို့မှ . . . စသော ထိုဆင်းရဲတို့မှ မလွတ်ဟု ငါဘုရားဟောတော်မူသည်။ (M.I.8)

အာသဝေါတရားနှင့် ကိလေသာတို့ကို ကျမ်းစာများတွင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်အတွက် ဒုက္ခဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းတရား၊ ချဲ့ရသော် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းတရားများအဖြစ်ဖော်ပြထားပါသည်။ သို့သော် 'ထိုတရားတို့၏အန္တရာယ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းရှိသည်ဆိုပါက စစ်ပွဲ၌ ကရုဏာတရားနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအကြားတွင်ပင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အဘယ့်ကြောင့် အတိုက်အခံဖြစ်ရသနည်းဟုမေးနိုင်ပါသည်။ ကျမ်းစာများတွင် ပေးထားသောအဖြေမှာ ၎င်းတို့၏ အလွန်ကြီးမားသောစွဲမြဲမှုနှင့်သာ သက်ဆိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက မိန့်တော်မူသည်မှာ-

> ရဟန်းတို့၊ မကျန်းမာခြင်း(၂)မျိုးရှိသည်။ အဘယ်နှစ်မျိုးတို့နည်း။ ကိုယ်မကျန်းမာခြင်းနှင့် စိတ်မကျန်းမာခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ လူတို့သည် ကိုယ်ကျန်းမာခြင်းကို တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ်၊ လေးနှစ်၊ ငါးနှစ်အားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဆယ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်ဆယ်၊ နှစ်သုံးဆယ်၊ နှစ်လေးဆယ်၊ နှစ်ငါးဆယ်သော်လည်းကောင်း၊ နှစ်တစ်ရာကြာနှင့် ထို့ထက်ပို၍ပင် ခံစားကြသူများကို ရှာတွေ့နိုင်သည်။ သို့သော် အာသဝေါတရားကို အပြီးတိုင်ဖျက်ဆီးပြီးသူများမှလွဲ၍ တခဏမျှလောက်ပင် စိတ်ကျန်းမာရေးကောင်းမွန်သူကို ဤလောက၌ ရှာတွေ့ရန် ခဲယဉ်းသည်။ (A.II.142-143)

ထို့ကြောင့် အာသဝေါတရားတို့ကို အပြီးတိုင်ဖယ်ရှားရန်မှာ မလွယ်ကူပါ။ ၎င်းတို့၏ စွဲမြဲမှုအကြောင်းရှင်းပြပုံကို စူဠဒုက္ခက္ခန္ဓသုတ် (ဆင်းရဲဒုက္ခအစုအဝေးနှင့်ပတ်သက်၍ အတိုဟောကြားချက်)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ (M.I.91-95) အခါတစ်ပါး၌ ဗုဒ္ဓထံသို့ သာမန်လူတစ်ဦးလာရောက်၍ လျှောက်ထားသည်မှာ 'အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်သည် လိုချင်ခြင်းလောဘ၊ ပြစ်မှားခြင်း ဒေါသနှင့် တွေဝေခြင်း မောဟတို့သည် စိတ်၏ ညစ်ညူးကြောင်းတည်းဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသောတရားကို ကြာမြင့်စွာကပင် သိပါ၏။ ထိုသို့သိပါသော်လည်း တပည့်တော်အား တစ်ရံတစ်ခါလိုချင်မှုတရားတို့သည် စိတ်ကိုကုန်ခန်းစေ၍ တည်ပါကုန်၏။ ပြစ်မှားမှု၊ တွေဝေမှု . . . တည်ပါကုန်၏။' ထိုအခါဗုဒ္ဓက 'သင်၏သန္တာန်၌ လိုချင်မှု၊ ပြစ်မှားမှု၊ တွေဝေမှုတရားတို့ကို မပယ်ရသေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်'ဟု မိန့်တော်မူသည်။ သင်၏သန္တာန်၌ ထိုတရားတို့ကိုပယ်ပြီးဖြစ်ငြားအံ့၊ သင်သည် အိမ်ရာတည်ထောင်၍ မနေရာ၊ ကာမတို့ကို မခံစားရာ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဆိုသည်မှာ သူသည် အမှန်တကယ်ဗုဒ္ဓလမ်းစဉ်ကို တိုးတက်စေရန်ဆိုလျှင် သူကိုယ်တိုင် သာသနာ့ဘောင်သို့ ဝင်ရောက်ကာ ရဟန်းအဖြစ်ကို ခံယူ၍ တရားရှုမှတ်သင့်သည်ဟုဖြစ်သည်။ သို့သော် ဘုရားလက်ထက်မှာပင် သံဃာ့အသိုင်းအဝိုင်းသည် အစဉ်အမြဲ စံနမူနာအနေဖြင့် စိတ်သဘောထား ညီညွတ်မနေကြောင်း သို့မဟုတ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် အားမထုတ်ကြကြောင်း ဖော်ပြထားသော သုတ္တန်များစွာရှိပြီး နောက်ပိုင်း

ကာလ ပါဠိကျမ်းစာများကို စုစည်းသည့်အခါတွင်လည်း ထိုနည်းတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာ-ကောသမ္ဗိယသုတ် (M.I.320-325)တွင် ရဟန်းတစ်စုတို့ ငြင်းခုံကြ၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ကုန်ကြ၍ ဝါဒကွဲပြားခြင်းသို့ ရောက်ကြကုန်ပြီးလျှင် အချင်းချင်း နူတ်လှံထိုးလျက်နေကြကုန်၏ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ (M.I.321) အနင်္ဂဏသုတ် (M.I.24-32) တွင် ရဟန်းသည် မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်ပြီး မကောင်းသောအလိုဆိုးဖြင့် လူတို့ထံမှအကြည်ညိုခံရအောင် ပြုသောအခါ သံယာအသိုင်းအဝိုင်းအကြား မနာလိုမှုနှင့် အချင်းချင်းယှဉ်ပြိုင်မှုကို ဤဥပမာဖြင့် လမ်းညွှန်ပြရာတွင်-

> ငါ့ရှင်၊ ဥပမာသော်ကား စျေးမှဖြစ်စေ၊ ပန်းတဉ်းသမားအိမ်မှဖြစ်စေ၊ စင်ကြယ်ဖြူဖွေးသော ကြေးခွက်ကို ဆောင်ယူခဲ့ရာ၏။ ထိုကြေးခွက်ပိုင်ရှင်သည် မြွေကောင်ပုပ်ကို ဖြစ်စေ၊ ခွေးကောင်ပုပ်ကို ဖြစ်စေ၊ လူကောင်ပုပ်ကို ဖြစ်စေ ပြည့်အောင်ထည့်၍ အခြားကြေးခွက်ဖြင့် ဖုံးပိတ်ကာ စျေးအတွင်းသို့ သွားကြရာ၏။ လူအပေါင်းသည် ထိုကြေးခွက်ကို တွေ့မြင်သော် 'အချင်း၊ အဘယ်ကြောင့် ဤအရာကိုသာလျှင် ကောင်းနိုးရာရာ လက်ဆောင်ကဲ့သို့ ယူဆောင်လာသနည်း'ဟု ပြောဆိုပြီးလျှင် ထိုခွက်ကိုထ၍ ဖွင့်လှစ်ကြည့်ရှုရာ၏။ (ထိုအကောင်ပုပ်)ကို မြင်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုလူအပေါင်းမှာ မနှစ်မြို့စိတ်၊ ရွံရှာစိတ်၊ စက်ဆုပ်စိတ်သည်ဖြစ်ရာ၏။ ဆာလောင်နေသူတို့ပင် မစားချင်ရာ၊ အစာဝနေသူတို့ကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိ။ (M.I.30)

ဤသာဓက၏ သင်ခန်းစာမှာ ကိလေသာအာသဝေါတရားတို့ သူ၏သန္တာန်၌ ရှိနေသေးသော်လည်း ပယ်စွန့်ပြီးသယောင်ပြုမူသောရဟန်းသည် မြွေကောင်ပုပ်၊ ခွေးကောင်ပုပ်တို့၏ အဆိပ်ကဲ့သို့ ပင်ဖြစ်သည်။[၄] ဒွေဓါဝိတက္ကသုတ် (ဝိတက်အတွေးနှစ်မျိုးနှင့်ပတ်သက်၍ M.I.114-118)တွင် ဗုဒ္ဓသည် သူ၏သာဝကများကို တရားရှုမှတ်နေစဉ်အခါ၌ပင် ကိလေသာ၊ အာသဝေါတရားနှင့် ပတ်သက်သော အကုသိုလ်ဝိတက်တို့ ဆက်လက်ရှိနေသေးလျှင် မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်ဆိုသည်ကို ဩဝါဒပေးထားပါသည်။ အကုသိုလ်ဝိတက်အား ထိန်းချုပ်ရန်နည်းလမ်းများကို လိုရင်းအနှစ်ချုပ် မိန့်မြွက်တော်မူပြီးနောက် ဗုဒ္ဓက နောက်ဆုံးအားကိုးရာ နည်းလမ်းအဖြစ် 'ရဟန်းသည် အံကိုတင်းတင်းကြိတ်၊ လျှာကို အာခေါင်တွင်ဖိထားပြီး စိတ်ကိုစိတ်ချင်း ရိုက်ချိုးဖျစ်ညှစ်ကြိတ်ချေကာ ကျင့်သင့်သည်'ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။ (M.I.120) ဤသုတ္တန်က ထိုအဆင့်သို့ရောက်ရှိခြင်းမှာ ထူးခြားမှုတစ်ခုမဟုတ်ဟု ဆိုထားပါသည်။ ကိလေသာ အာသဝေါတို့နှင့် ဆက်စပ်သောအတွေးတို့သည် ပြင်းထန်ပြီး အလွယ်တကူဖြင့် အပြီးတိုင် မပယ်ရှားနိုင်ပါ။ အကယ်၍ ၎င်းကိုပယ်ရှားရန် ရဟန်းတို့အတွက်ပင် မလွယ်ကူလျှင် လောကီလူသားများအတွက် အဘယ်မျှပို၍ ခက်ခဲလိမ့်မည်နည်း။ မောဟနသမိ်ပဂါဠော-ပါဠိကျမ်းစာအရတွေဝေမှု၊ စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုသည် လူသားအများစုတွင် မကြာခဏခံစားရသောအရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် လူအများစုမှာ ထိုကဲ့သို့သော စိတ်အခြေအနေနှင့် အမြဲလိုပင်ယှဉ်တွဲနေရသောကြောင့် ကာမဂုဏ်ကို ကပ်ငြိတွယ်တာခြင်းနှင့် ပစ္စည်းဥစ္စာပိုင်ဆိုင်မှုကို စုဆောင်းခြင်းတို့သည် အလားတူကပ်ငြိတွယ်တာမှုများနှင့်သာ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် ၎င်းတို့ဘဝအပေါ် ထားရှိသော သဘောထားနှင့် ၎င်းတို့၏ 'ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်အစစ်အမှန်အရှိတရားများ'ကို မည်သည့်အခါမျှ စိမ်ခေါ်လိမ့်မည်သို့မဟုတ် မေးခွန်းထုတ်လိမ့်မည် မဟုတ်ပါ။[၅]

ပဋိပက္ခနှင့် စစ်ပွဲအခြေအနေတို့တွင် ကိလေသာနှင့် အာသဝေါတရားတို့၏

လွှမ်းမိုးမှုအောက်၌ မိမိတို့၏ 'အစစ်အမှန်အရှိတရားများ'ကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ကြပြီး အရာရာကိုအရှိအတိုင်း ကိုယ်စားမပြုသည့်အချက်အလက်သည် IHL အား ဆွေးနွေးမှုတွင် အတိမ်းအစောင်းမခံသည့် အရေးပါသောအချက်ဖြစ်ပါသည်။ ပရိုတက်စတင့်ဘုရားကျောင်း (Mennonite) အဖွဲ့ဝင်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ John Paul Lederach (2001) သည် (၉/၁၁) အမှာမျှော်စင် တိုက်ခိုက်မှုနောက်ပိုင်းတွင် ရေးသားခဲ့သည်မှာ-

> အရှိတရားများအား ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသည်ကို အမြဲအမှတ်ရပါ။ ပဋိပက္ခသည် အခြားအရာများအနက် အရှိတရားအပေါ် အလွန်တရာကွဲပြားခြားနားသည့် အမြင်များနှင့် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူမှုများကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် ရေရှည်ထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်မှာ မိမိတို့တွင် တချိန်တည်း၌ အရှိတရားမျိုးစုံကို ပဋိပက္ခတွင်းရှိအရာများဖြင့် ထိုအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။[၅]

၎င်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာငြိမ်းချမ်းရေးလက်စွဲမှ ထုတ်နှုတ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် မိမိအကြမ်းဖျဉ်းဖော်ပြထားသောအယူအဆကို အလေးထားဖွယ် အသုံးပြုထားပါသည်။ Lederach က ဆက်လက်ရှင်းပြသည်မှာ လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများသည် ၎င်းတို့အမြင်တွင် လုံးဝယုတ္တိတန်သည်ဟု ယူဆပုံရသည့် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသောအရှိတရားကို စွဲကိုင်ထားနိုင်သော်လည်း ထိုအသိုင်းအဝိုင်း၏ ပြင်ပမှလူများအတွက်မူ ယုတ္တိမတန်ဘဲ မှားယွင်းပုံ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်ရှိပုံပေါ်နိုင်ပါသည်။

အနောက်တိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် သင်တန်းဆင်းစိတ်ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ Caroline Brazier က မိမိတို့၏ ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသော အရှိတရားကို စွဲလမ်းမှုဟူသော ဝါဟာရဖြင့် ဖော်ပြပြီး ၎င်းကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်းအဖြစ် တင်ပြထားပါသည် -

> သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာစိတ်ပညာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာနေသည့်အရာသည် စွဲလမ်းမှုစိတ်ပညာဖြစ်သည်ဆိုသောအချက်ကို ယခုထိ ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်သိရှိထားခဲ့ပြီးဖြစ်သည်များ (Brazier ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒဿနအပေါ် ရှင်းလင်းချက်)မှ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းနားလည်ထားသင့်ပါသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့ ဘာကို စွဲလမ်းနေတာပါလဲ။ ကျွန်ုပ်တို့အများစုအတွက် စွဲလမ်းမှုသည် ကိုယ့်အတ္တကို စွဲလမ်းခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ဖန်တီးထားသော အတ္တသည် ဘဝတွင် အခက်အခဲကြုံလာသောအခါ ထိုအတ္တကို လုံခြုံမှုနှင့် ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာမှု၏ ဇာစ်မြစ်အဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့က ပြောင်းလဲပစ်လိုက်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤခိုကိုးရာအလေ့အထပုံစံသည် ထပ်တလဲလဲအဖြစ်နှင့် မည်သည့်အရာကိုမဆို စွဲလမ်းမှုအတိုင်းမှားယွင်းသောအခြေခံအဖြစ် ရှိနေပါသည်။ (Brazier 2003,33)

မဓုပိဏ္ဍိကသုတ် (M.I.108-114)က ဤနေရာနှင့် သင့်တော်သော ပါဠိစကားလုံး 'ပပဉ္စ'ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ များသောအားဖြင့် 'တဟုန်ထိုးတိုးပွားလာခြင်း' ဟု ဘာသာပြန်လေ့ရှိကြသော်လည်း I.B. Horner က ၎င်းကို 'ဥပါဒါန်အစွဲ'ဟု ပြန်ဆိုပါသည်။ ပပဉ္စသည် ပုထုဇဉ်တို့၏ စိတ်တွင် ချဲ့ထွင်တတ်သော အတွေးများ၊ ခံစားမှုများနှင့် အဆုံးအဖြတ်များ တဟုန်ထိုး တိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မဓုပိဏ္ဍိကသုတ်မှ

ပပဉ္စတရားသည် လက်နက်စွဲကိုင်ခြင်း၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ ဖက်ပြိုင်ခြင်း၊ အငြင်းပွားခြင်းနှင့် အသရေဖျက်ခြင်းကဲ့သို့သော အရာများ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်ပြီး ပပဉ္စကို အနိုင်ယူခြင်းသည် ထိုကဲ့သို့သော လုပ်ရပ်များကို အဆုံးသတ်စေသည့် နည်းလမ်းဖြစ်သည်ဟု အလေးအနက် ဆိုထားပါသည် -

> ရဟန်း၊ အကြင်အကြောင်းကြောင့် သတ္တဝါကို ချဲ့ထွင်မှု သညာအစုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤအကြောင်း၌ အလွန်နှစ်သက်ခြင်း၊ စွဲလမ်းခြင်း၊ သက်ဝင်စွဲယူခြင်းသည် အကယ်၍ မရှိငြားအံ့၊ ဤသည်ပင် ရာဂါနုသယ (တပ်စွန်းမှုကိန်းဝပ်ခြင်း) တို့၏ အဆုံးတည်း။ ဤသည်ပင် ပဋိဃာနုသယ (ထိပါးမှုကိန်းဝပ်ခြင်း)တို့၏ အဆုံးတည်း။ ဤသည်ပင် ဒိဋ္ဌာနုသယ (မှားယွင်းသောအမြင်ကိန်းဝပ်ခြင်း)တို့၏ အဆုံးတည်း။ ဤသည်ပင် ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ (တွေးတောယုံမှားမှုကိန်းဝပ်ခြင်း)၊ မာနာနုသယ(မောက်မာမှုကိန်းဝပ်ခြင်း)၊ ဘဝရာဂါနုသယ(ဘဝကိုတပ်စွန်းမှုကိန်းဝပ်ခြင်း)၊ အဝိဇ္ဇာနုသယ(မသိမှုကိန်းဝပ်ခြင်း)တို့၏ အဆုံးတည်း။ ဤသည်ပင် တုတ်ဆွဲယူခြင်း၊ ဓားလက်နက်ဆွဲယူခြင်း၊ ရန်ဖြစ်ခြင်း၊ သဘောထားကွဲလွဲခြင်း၊ ငြင်းခုံခြင်း၊ နင်ပဲငဆ အပြန်အလှန် စွပ်စွဲပြောဆိုခြင်း၊ ကုန်းချောခြင်း၊ မုသားပြောဆိုခြင်းတို့၏ အဆုံးတည်း . . . (M.I.109-110)။

ပပဉ္စတရား၏ အစောပိုင်းစိစစ်လေ့လာချက်ကို ဘိက္ခုဉာဏနန္ဒက ၁၉၇၁ ခုနှစ် ('အယူအဆနှင့် လက်တွေ့ဘဝ' 'Conept and Reality')တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းက ပပဉ္စကို မိမိတို့၏အတွေးများနှင့် ခံစားချက်များကို ထိန်းချုပ်မရတော့သည့်အခါ မိမိတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်များ၏နောက်ဆုံးအဆင့်များ၌ ဖြစ်ပွားသော အယူအဆများ ပျံ့နှံ့မှုအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ၎င်းက ပါဠိသဒ္ဒါဖွဲ့စည်းပုံပေါ်အခြေခံသည့် စိတ်ဝင်စားစရာအကောင်းဆုံးအချက်တစ်ခုကို ဖြည့်စွက်ခဲ့ပါသည်။ ဤ 'ပျံ့နှံ့မှု' ဖြစ်ပွားသောအခါ မိမိတို့သည် မိမိတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဖန်တီးတည်ဆောက်မှုများ၏ သားကောင်များဖြစ်လာခဲ့ကြကြောင်း ၎င်းက ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းကမဓုပိဏ္ဍိက သုတ်မှ ထုတ်နှုတ်ပြီး အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားခဲ့ပါသည် -

> ကျားသေကို အသက်သွင်းသော မျက်လှည့်ဆရာကို ထိုကျားကပြန်ကိုက်စားသော ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ကဲ့သို့ပင် ဘာသာစကားအစဉ်အလာများသည် ၎င်းတို့ကို အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲစေသော လောကီလူသားကို ဒုက္ခပေးသည်။ အာရုံသိသညာ၏နောက်ဆုံးနှင့် အရေးကြီးသောအဆင့်တွင် အယူအဆသဘောထားသည် သူ့အရှိအတိုင်း ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော လက္ခဏာတစ်ခုအဖြစ် ပြည့်ဝလာသည်။ (Ñānananda 1971,29; quoted in Harris 1994, 29)

၎င်း၏အထောက်အထားမှာ ဥပမာ- မြင်သိစိတ်နှင့်ဆက်စပ်၍ အာရုံနှင့် အာရုံသိစိတ်တို့ တိုက်ဆိုင်သောအခါ စိတ်တွင်ပေါ်လာသောအရာနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သုတ္တန်ဖော်ပြချက်ဖြစ်ပါ သည်-

> ငါရှင်တို့ မျက်စိကိုလည်းကောင်း၊ အဆင်းကိုလည်းကောင်း စွဲ၍မြင်သိစက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြစ်၏။ ဤသုံးခုတို့၏ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် တွေ့ထိခြင်း-

ဖဿဖြစ်၏။ တွေ့ထိခြင်း-ဖဿဟူသောအကြောင်းကြောင့် ခံစားခြင်း-ဝေဒနာဖြစ်၏။ ခံစားပြီးသောအာရုံကို မှတ်သား၏။ မှတ်သားပြီးသောအာရုံကို ကြံစည်၏။ ကြံစည်ပြီးသော အာရုံကို (ပပဉ္စ) ချဲ့ထွင်၏။ အာရုံကိုချဲ့ထွင်သောအကြောင်းကြောင့် သတ္တဝါကို အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော မျက်စိဖြင့်မြင်ရသော အဆင်းတို့၌ ချဲ့ထွင်မှုသညာအစုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်၏။ (M.I.111-112)

ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒအဆိုအရ အထက်ပါကောက်နှုတ်ချက်တွင် 'ဒုက္ခဖြစ်စေသည်'ဟု ဘာသာပြန်ဆိုထားသော ပါဠိစကားလုံး 'သမုဒါစရန္တိ'သည် ပုံမှန်စိတ်ဝီထိဖြစ်စဉ်၏ ပြောင်းပြန်သဘော သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုပါသည်။ အတွေးများသည် ၎င်းတို့၏ဘဝနှင့်ဆန့်ကျင်ကာ တွေးတောသူကို ဒုက္ခပေးသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့က တွေးသူကို သားကောင်ဖြစ်စေသည်။ တွေးသူသည် အတွေးကို မည်သို့မျှ ဆက်လက်၍ ထိန်းချုပ် သို့မဟုတ် ချုပ်တည်းနိုင်ခြင်း မရှိတော့ချေ။

ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒက ပပဉ္စသည် ပုထုဇဉ်စိတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်ပြီး တပ်မက်ခြင်း(တဏှာ)၊ ထောင်လွှားခြင်း(မာန-သင့်ကိုယ်သင် အခြားသူများ၏ အထက်တွင်ရှိသည်ဟု အထင်ရောက်ခြင်း)တို့နှင့် အလုပ်လုပ်သည်ဟု အလေးအနက်ဆိုခဲ့ပြီး အတ္တကို ဗဟိုပြုသောစိတ်မှ စီးဆင်းလာသည်ဟု ရှုမြင်သုံးသပ်ပါသည်။ ၎င်းက တစ်ဦးချင်း၏စိတ်သို့မဟုတ် အစုအပေါင်း၏ စိတ်တွင်- 'ငါ ဒါကိုကြိုက်တယ်'၊ 'ငါ ဒါကို ရှင်းထုတ်ချင်တယ်'၊ 'ငါတို့ ဒါကိုကြိုက်တယ်'၊ ဟူသော ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူအကြား အကောင်းအဆိုး ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ ဒွန်တွဲနေသော သဘောတရားကို ဖြစ်စေရန် ဖန်တီးခြင်းဖြင့် ဤအချက်ကို ခိုင်မာစေရန် ကျားကန်ပေးသည့် ဘာသာစကားကိုလည်း အလေးထားခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ပပဉ္စ အကြောင်း နောက်ထပ်လေ့လာမှုကို အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာစိတ်ပညာရှင်တစ်ဦးဖြစ်သူ မာယာ ရှိုးဘရွတ်ခ် (Maya Shobrook) က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ (Shobrook, Helpless to Selfless) ၎င်းသည် ပပဉ္စနှင့် သိမြင်မှုဆိုင်ရာစိတ်ကုထုံးရှိ 'အလိုအလျောက်အတွေးများ'ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြင့် ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒ၏ အတွေးကို ပိုမို၍ အတွင်းကျကျလေ့လာခဲ့ပြီး 'ငါ' နှင့် 'ငါ့ဥစ္စာ'ဟူသော အယူအဆမှတစ်ဆင့် တွေးတောခြင်း၏အန္တရာယ်အား ဖော်ထုတ်ထားသော ပိုင်းခြားစိစစ်သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုတစ်ခုကို ပြသခဲ့ပါသည်။ ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒကဲ့သို့ပင် သူမသည် ပပဉ္စ၏ လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် မိမိတို့ 'ကူရာကယ်ရာမဲ့' ဖြစ်လာသည်ကို ဖော်ပြထားပြီး မိမိတို့၏ 'အတ္တ' အယူအဆ အသုံးပြုမှုနှင့် တလွဲသုံးမှုကို စောကြောခြင်းမပြုလျှင် မိမိတို့ကို ဒုက္ခဖြစ်စေသော ပြဿနာများအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဆန်းစစ်လေ့လာ အကဲဖြတ်မှု ပြုလုပ်ရန် မျှော်လင့်နိုင်မည် မဟုတ်ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ (Shobrook, Helpess to Selfless)။

၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒ၏ အတွေးကို အသုံးပြုပြီး ပပဉ္စ၏ လွှမ်းမိုးမှုခံရသော အတွေးတို့၏ စိတ်အစဉ်သည် အကယ်၍ ပဋိပက္ခ သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုကို အားပေးလျှင် မည်သို့ဖြစ်နိုင်မည်ကို စိတ်ကူးကြည့်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းကို အောက်ပါအတိုင်း လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ပြင်ဆင်ထားပါသည်-

ငါ ဒီအုပ်စု(ဒါမှမဟုတ် အသိုင်းအဝိုင်း ဒါမှမဟုတ် ကိုးကွယ်ရာဘာသာ)

> ကို မကြိုက်ဘူး။ ငါ့မှာ မကြိုက်ခွင့်ရှိတယ်။ ဒီအုပ်စုဟာ ကိုယ်ကျင့်တရားအရ စာရိတ္တပျက်ပြားတယ်။ (ဒါမှမဟုတ် နိမ့်ကျတယ် ဒါမှမဟုတ် အကြမ်းဖက်တယ်) အဲဒါကြောင့် ငါ့ရဲ့မနှစ်သက်မှုဟာ ဖြစ်ထိုက်တယ်။ ဒီထက်ပိုပြောရရင် ဒီအုပ်စုက ငါ့ရဲ့ဖြစ်တည်မှု ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကိုသာမက ငါ့အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးရဲ့ ဖြစ်တည်မှု ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကိုပါ ခြိမ်းခြောက်နေပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ငါ့ရဲ့ အသိုင်းအဝိုင်းကို အကာအကွယ်ပေးဖို့ ဒီအုပ်စုကို သုတ်သင် ရှင်းလင်းပစ်ရမယ်။ အဲဒီလိုမဖြစ်ဘူးဆိုရင် ငါအသက်ရှင်ကျန်နိုင်မှာမဟုတ်ဘူး။ ဒါ့ကြောင့် ငါ့အတွက်နဲ့ တခြားသူတွေအတွက် ဒီအုပ်စု (ဒါမှမဟုတ် နောက်ထပ်တခြားအရာ)ကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းပစ်ဖို့အတွက် လုပ်ဖို့က ငါ့တာဝန်ဘဲ။

ဤဖြစ်စဉ်တွင် 'ငါ မကြိုက်ဘူး' (ဒေါသ)က အရင်ဆုံးလာပါသည်။ ဒေါသသည် ကိလေသာဆယ်ပါးတွင် ဒုတိယမြောက်ကိလေသာဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် အတွေ့အကြုံပေါ်၊ လေ့ကျင့်ပေးမှုပေါ်၊ ပုဂ္ဂလိကနှစ်သက်မှုများနှင့် မနှစ်သက်မှုများပေါ်တွင်အမှီပြုသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဤအခြေအနေ၏ မူတည်သည့်သဘာဝသည် နောက်မှလိုက်ပါသော အတွေးစဉ်တန်းထဲတွင် ပျော်ဆုံးသွားပြီး ဤသဘာဝက ထိုအခြေအနေကို အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်စေခြင်းဖြင့် ယင်းသည် လက်တွေ့မျက်မြင်ကိုအခြေခံသော စိစစ် အတည်ပြုပေးနိုင်သည့် အရာအဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း၊ လုပ်ဆောင်ချက်အတွက် အရေးပါမှုအဖြစ်လည်းကောင်း ထိုနှစ်မျိုးလုံးကို ရှုမြင်ထားသည့် ခံယူချက်ဖြစ်လာစေပါသည်။ (Harris 2007) ထို့နောက် ဤခံယူချက်နှင့် လုပ်ဆောင်ချက်အတွက် အရေးပါမှုတို့ကို ပါဠိပိဋကတ်ကျမ်းများရှိ သုတ္တန်များစွာတွင် ဝေဖန်ထားသည့် သဘောထားတစ်ခုဖြစ်သော 'ဤတစ်ခုတည်းသာ အမှန်တရားဖြစ်သည်'ဟူသော စိတ်နေသဘောထားနှင့်အတူ စွဲမြဲစွာ ဖက်တွယ်ထားပါသည်။ အကြောင်းမှာ ပုထုဇဉ်တို့၏ စိတ်တွင် ထိုသို့သော ပြောဆိုရေးသားပုံတို့သည် ထုံးစံအတိုင်း မသိနားမလည်မှု မောဟတွင် အမြစ်တွယ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။[၃] အကြမ်းဖက်သော ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် အခြားသောအုပ်စုများကလည်း 'ဤတစ်ခုတည်းသာ အမှန်တရားဖြစ်သည်'ဟူသော သဘောထားအတိုင်း တူညီစွာစွဲကိုင်ထားသည့် လုံးဝကွဲပြားခြားနားသော အာဘော်တစ်ခုကို ဖန်တီးတည်ဆောက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကန့်သတ်ထားသော လေ့နံ့ထားထစ်အမြင်များ(ဒိဋ္ဌိ)သည် လူတို့၏ အာရုံစိုက်မှုကို ကျဉ်းမြောင်းစေပြီး ၎င်းတို့အား လူ့အခြေအနေကို အတူတကွမျှဝေထားသော လောကကြီးအပေါ် ကွဲပြားခြားနားသော ရှုထောင့်မှ ရှုမြင်ခြင်းကို ရပ်တန့်စေရန်ဟန့်တားပါသည်။

မိမိစဉ်းစားမိသည့် ဥပမာတွင် ကြောက်ရွံ့မှု၊ မနာလိုမှု၊ စိတ်ဆိုးမှု[၄] သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခံရသော ခံစားမှုတို့ကို 'မနှစ်သက်မှု' သို့မဟုတ် ဒေါသနှင့် အစားထိုးနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ဘိက္ခုဉာဏ်နန္ဒ၏ အတွေးကိုကိုးကား၍ ပဝဠ၏အန္တရာယ်များကို စူးစမ်းစစ်ဆေးနေစဉ်အချိန်က 'အကယ်၍ မိမိတို့သည် ကျားသေကိုအသက်သွင်းသော ပုံရိပ်ကို အလေးအနက်ထားအသုံးပြုလျှင် ဤအသုံးပြုမှုမျိုး တိုးတက်ပွားများလာခြင်းက တနည်းနည်းဖြင့် မိမိတို့ကို သတ်ဖြတ်နိုင်ပါသည် - မိမိတို့နှင့် မိမိတို့၏အသိုင်းအဝိုင်းများကို ဖျက်ဆီးနိုင်ပါသည်ဟု မိမိရေးသားခဲ့ပါသည်။ (Harris 2017)။ ၎င်းသည် IHL အား လေးစားလိုက်နာမှုကိုလည်း

ဖျက်ဆီးပြီး အန္တရာယ်ပေးနိုင်ပါသည်။

IHL ကို လေးစားလိုက်နာရန် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် "တည်ဆောက်ထားသော အမှန်တရားများ"

စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခတို့တွင် အာသဝနှင့် ကိလေသာတရားတို့ အမြစ်တွယ်နေသော အခြေခံပေါ်မူတည်သည့် အတွေးများ တဟုန်ထိုး တိုးတက်ပွားများလာခြင်းသည် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများ အားလုံးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟု မိမိ အကြံပြုလိုပါသည်။ ဤတိုးတက်ပွားများလာမှုသည် နိုင်ငံနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ နေရာဌာနများအပေါ်၊ အသိုင်းအဝိုင်းအလိုက် သို့မဟုတ် လူမျိုးစုအလိုက် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ သာလွန်မှုရှိသည်ဟု အခိုင်အမာယူဆမှုအပေါ်၊ အတိတ်ကရွေ့ထီးဆောင်းခဲ့သည်ကို အမှတ်ရမှု အပေါ်နှင့် ဤကြီးကျယ်မှုများကို ပြန်လည်ရရှိလိုသော ဆန္ဒအပေါ် သို့မဟုတ် စော်ကားမှုနှင့် သစ္စာဖောက်မှု အမြင်ကြောင့် ဖန်တီးသည့် အမျက်ဒေါသအပေါ်စွဲလမ်းမှု အကျိုးရလဒ်များကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော တွယ်တာစွဲလမ်းမှုများအားလုံးကို ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမက တဏှာ၏ အကျိုးရလဒ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးချင်းစီ သို့မဟုတ် အသိုင်းအဝိုင်းအလိုက် 'အတ္တကိုယ်ကျိုး'ကို ကပ်ငြိစွဲလမ်းမှု ပုံစံများအဖြစ်လည်းကောင်း ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချပါလိမ့်မည်။

ပပဉ္စတရား၏ အင်အားဖြင့် အာသဝ သို့မဟုတ် ကိလေသာတရားတစ်မျိုးမျိုးတွင် အမြစ်တွယ်သော စွဲလမ်းမှုသံယောဇဉ်များ ဖြစ်လာသောအခါ အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးအတွက် လက်တွေ့ကျကျ အတည်ပြုပေးနိုင်သော အမှန်တရားများဟု ယူဆရသည့် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသော အရှိတရား ပေါ်ပေါက်လာကာ ယင်းသည် အရာရာ ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ သို့သော် စိမ့်မဝင်နိုင်သော အခြား အာဘော်များ သို့မဟုတ် 'အရှိတရားများ' သည် ယခုအခါ ဆိုရှယ်မီဒီယာပေါ်တွင် မကြာခဏ ပျံ့နှံ့ခဲ့ပြီး ယင်းကို အချက်အလက် ရိုက်သွင်းလှုံ့ဆော်သော 'တောင်စဉ်ရေမရများ' ဖြင့် အားဖြည့်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖန်တီးထားသော 'အရှိတရားများ'သည် အစွန်းရောက် ဘာသာရေးအုပ်စုများ၊ အစိုးရတပ်ဖွဲ့များ၊ အများစုနှင့် အနည်းစု မျိုးနွယ်စုများအပြင် အခြားအသိုင်းအဝိုင်းမျိုးစုံအတွင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က လေ့လာထားသော လက်နက်ကိုင်အုပ်စု အဖွဲ့အစည်း အမျိုးအစား လေးမျိုးအတွင်း ရှိနိုင်ပါသည် - ၎င်းတို့မှာ ပေါင်းစည်းထားသော အစိုးရ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်ထားသည့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ၊ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုမရှိသည့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများနှင့် ဒေသခံလူထုက ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ (ICRC 2018) ၎င်းတို့သည် စစ်ပွဲအခြေအနေများတွင် ရှိနေသောအခါ ဤဖန်တီးထားသော အရှိတရားများ၏ အင်အားကြောင့် အရပ်သားများနှင့် အခြားဘက်မှ ဖမ်းဆီးရမိသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့် လူသားဆန်သော ဆက်ဆံမှု ကဲ့သို့သော IHL နှင့်ဆက်စပ်သော ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုတို့ကို မေ့လျော့စေနိုင်ပါသည်။ ဤဖန်တီးထားသော အရှိတရားများသည် လိုချင်သော အဆုံးသတ်ရရှိရေးအတွက် မြင့်မားသော ကိုယ်ကျင့်တရားစံနှုန်းကို ပြသသော အပြုအမူဖြစ်သည့် ရန်သူဟု

ယူဆထားသူအပေါ် လူသားဆန်မှုကို ငြင်းပယ်နိုင်ပြီး အကြမ်းဖက်မှု ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၀၄ခုနှစ်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)၏ လေ့လာမှုတစ်ခုက ဥပမာအားဖြင့် 'ရန်သူကို မကောင်းဆိုးဝါးနှင်သကဲ့သို့ ရှင်းပစ်ပြီး သားကောင်ဟု မှတ်ယူသည့်' အခါ 'လုပ်ရပ်တစ်ခုသည် တရားမဝင်သော်လည်း ယင်းကိုတရားဝင်သည်ဟု ထင်မြင်စေရန်ဆိုသည့် အချက်ကို အများပြည်သူသိစေရန်အတွက် 'လုံးဝဥဿံဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထောက်ပြပါသည်။ (ICRC 2004, 9-10) ဗုဒ္ဓဘာသာက ၎င်းကို ပပဉ္စတရားဟု မှတ်ယူနိုင်ပြီး ၎င်းက 'ဖန်တီးသောအရှိတရားများ'ကို အားပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပပဉ္စတရား၏ အင်အားဖြင့် စစ်မက်ပြုခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် IHL ချိုးဖောက်မှုများကို သံသရာလည်စေပြီး ဥပဒေကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိစေရန် ကြိုးပမ်းသူများရှိမှုကို အတိုက်အခံပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်ခြင်း ဖြစ်စေပါသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် ပဋ္ဌိပက္ခများကို သီးသန့် အမည်မဖော်ပြတော့ပါ။ သို့သော် မိမိသည် ဘော့စနီးယား၊ အိုင်ယာလန်၊ အစ္စရေး/ပါလက်စတိုင်း၊ ပါကစ္စတန်နှင့် သီရိလင်္ကာတို့တွင် ပဋ္ဌိပက္ခတို့ကို ကိုယ်တိုင် အတွေ့အကြုံရှိခဲ့ပြီး အာဖရိက နေရာအနှံ့အပြားတွင် ပဋ္ဌိပက္ခနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနပြုလုပ်နေသော ကျောင်းသားများကိုလည်း ကြီးကြပ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ဤအခြေအနေများအားလုံးတွင် ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသော အရှိတရားက ဖန်တီးနိုင်သည့် ကြီးစွာသော အပျက်အစီးကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ကြုံခဲ့ဖူးပါသည်။ ဥပမာ-ရန်သူဟုယူဆထားသူထံမှ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်ဝါဒ အတွေ့အကြုံများတွင် ဤ 'အရှိတရားများ'၌ ထုံးစံအတိုင်း အခြေခံ အကြောင်းတရားအချို့ အမှန်တကယ်ရှိပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်သည် ပပဉ္စတရားက အခြားလူမျိုးစုများနှင့် ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရားတို့အပေါ် စာနာခြင်းနှင့် အရှိအတိုင်း ရှုမြင်ခြင်းတို့မှ တားဆီးထားသည့် အချက်များကို လှစ်ဟပြသနိုင်ပါသည်။ လူတို့က မိမိတို့၏ လောကတွင် မိမိတို့၏ 'အရှိတရားများ'အား မည်သို့ ဖန်တီးပုံကို လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ထိုအယူအဆများနှင့် ပိတ်မိနေသော ထိုသူတို့ကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ လျော့ပါးသွားစေရန် ကူညီပေးနိုင်ပြီး ထိုသူတို့ကို အခြားသူများ၏ ဘဝရှင်သန်နေထိုင်မှု အတွေ့အကြုံများအား စိတ်ဝင်စားစေရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

လက်နက်ကိုင် ပဋ္ဌိပက္ခ၏ ဘက်ပေါင်းစုံတွင် ရှိသည့်'ဖန်တီးထားသော အရှိတရားများ'၏ ဖြစ်တည်မှုသည် လက်နက်ကိုင် ပဋ္ဌိပက္ခကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအား လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက လက်တွေ့အကူအညီပေးရန် ကြိုးပမ်းသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့၏ အလုပ်ကိုလည်း အဟန့်အတား ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ICRC အစီရင်ခံစာ 'စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း'၏ အကြောင်းတရားများ'က လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အပြင် လက်နက်ကိုင် အုပ်စုတို့အကြား ယုံကြည်မှု၏ အရေးကြီးမှုကို ပြောဆိုထားပါသည်။[၉] အစိုးရ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများသည် ICRC ကဲ့သို့သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ဘက်လိုက်သော ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် မလုပ်ဆောင်ဘဲ ၎င်းတို့၏ကြားနေခြင်းကျင့်ဝတ်နှင့် လျော်ညီအောင်နေမည်ကို ယုံကြည်မှုရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့သော် စစ်တိုက်နေသော

နိုင်ငံများအကြား 'ဖန်တီးထားသော အမှန်တရားများ'၏ တည်ရှိမှုသည် ယုံကြည်မှုကို ဦးတည်သည့် အဆုံးအဖြတ်များအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုး သက်ရောက်နိုင်ပါသည်။ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ဆောင်မှုကို ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့တစ်ခုက ဘက်လိုက်သည်ဟု မြင်သောကြောင့် လက်တွေ့ပေါ်အခြေခံသော အထောက်အထားကို သက်သေပြနိုင်သည့်တိုင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများကို ပဋိပက္ခဇုန်အချို့မှ တားဆီး ဟန့်တားခဲ့ကြပါသည်။'ဖန်တီးထားသော အရှိတရားများ'သည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်စေရန် မောင်းခလုပ်ဖြတ်နိုင်သည့် ပထမနေရာတွင်ရှိပြီး တိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ပုံနှင့် IHL ချိုးဖောက်မှုများ ဖြစ်မဖြစ်တို့အပေါ် ဩဇာသက်ရောက်နိုင်ပါသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို ထိန်းကျောင်းသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ

ဤစာအုပ်တွင် ပါဝင်သော အခြားဆောင်းပါးများ[၁၀]တွင် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းကျောင်းမှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်စေရန် ပဋိပက္ခ အခြေအနေများ၌ ၎င်းတို့၏ စိတ်ကို ထိန်းချုပ်ရန်နှင့် သို့မဟုတ် စင်ကြယ်စေရန်အတွက် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို အကူအညီပေးရန် ရည်ရွယ်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်မှု ပုံစံများကို စိစစ် လေ့လာထားပါသည်။ ထိုဆောင်းပါးများက 'အတွင်းသန္တာန် သက်ရောက်မှု'ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည့် အရာများကို အဆိုပြုထားပြီး ဤနည်းအားဖြင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်မှု၏ အကျိုးကျေးဇူးကို လက်ခံရရှိကာ ယင်း၏ အမှန်တရားကိုသိမြင်ပြီး ဆီလျော်အောင် ပြုမူရန် ကြိုးပမ်းကြမည်ဖြစ်ရာ အင်အား အလွန်အကျွံ အသုံးပြုမှုကို လျော့နည်းသွားစေမည် ဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများအား ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးထားမှုများ၏ လမ်းညွှန်မှုဖြင့် လွှတ်လပ်သော ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကိုယ်စားပြုသူများ ဖြစ်လာစေရန် ဤမိမိကိုယ်ကို စောင့်ထိန်းခြင်း နည်းလမ်းများဖြင့် လေ့ကျင့်ပေးရပါမည်။[၁၁] သို့သော် ဤနေရာတွင် မိမိက ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်မှုအပေါ် အဓိက အာရုံစိုက်မည် မဟုတ်ပါ။ စစ်ပွဲအရှိန် မြင့်တက်ချိန်တွင် မိမိကိုယ်ကို စောင့်စည်း ထိန်းသိမ်းနိုင်မှုသည် သူ့အလိုအလျောက် ဖြစ်လာရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤကဏ္ဍတွင် ပါဠိသုတ္တန်တို့၌ ပေါင်းရုံးပါဝင်နေသော အချက်အလက်တစ်ခုဖြစ်သည့် ပြင်ပသက်ရောက်မှုကို ရည်ညွှန်းသည့် အတိအကျဆိုရလျှင် ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးနယ်ပယ်များတွင် အခွင့်အာဏာ အပြည့်အဝဖြင့် ခေါင်းဆောင်မှုကို စူးစမ်း လေ့လာထားပါသည်။

ဤပေါင်းရုံးပါဝင်နေသော အချက်အလက်များအတွင်း အခြေခံကျသောကျမ်းစာမှာ အဂ္ဂညသုတ်ဖြစ်ပြီး (အစပြုခြင်းများ၏ အသိပညာ D.III.80-98) ယင်းက အခြားဒဏ္ဍာရီတစ်ခုအတွင်း အုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများမရှိဘဲ လောလောလတ်လတ် အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်း တပ်မက်မှုတဏှာ၊ ပိုင်ဆိုင်လိုမှု လောဘ၊ ခိုးမှု၊ မုသားပြောဆိုမှုနှင့် လူအချင်းချင်းကြား အကြမ်းဖက်မှုတို့ တိုးပွားလာမှုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤ'ဆိုးယုတ်မှုများ'

ပေါ်ပေါက်လာခြင်းသည် နောက်ဆုံးတွင် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းဝင်အချို့အား 'ဒေါသသင့်သောကြောင့် ဒေါသကိုပြသူ၊ ပြစ်တင်ဝေဖန်ထိုက်သူကို ပြစ်တင်ဝေဖန်သူနှင့် ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးထိုက်သူများကို ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးသူ 'တစ်ဦး၏ အတင်းအကျပ်ပြုမူ အခွင့်အာဏာလိုအပ်သည့် အချက်ကို အသိအမှတ်ပြုရန် ချက်ချင်း တုံ့ပြန်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရသြဇာတိက္ကမနှင့် ပြည့်စုံပြီး လုပ်ကိုင်စွမ်းရှိသော အကောင်းဆုံး အရည်အချင်းတို့နှင့်ပြည့်စုံသူဟုယုံကြည်ရသူထံ သွားကြပြီးနောက် ဤရွေးချယ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူက အာဏာစက်ရှိသည့် အမိန့်များကို ထုတ်ပြန်ခြင်းအတွက် အတုံ့အလှည့်အားဖြင့် အများပြည်သူက ထိုသူ၏ စားဝတ်နေရေးဘဝကို ထောက်ပံ့ပေးရန် လူမှုရေးပဋိညာဉ်အကျိုးဆက်အဖြစ် ပါလာပါသည်။ (D.III.92)

ဆိုးယုတ်မှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောအခါ အပြစ်ပေးရန် အခွင့်အာဏာအပြည့်အဝရှိသူက အမျက်ထွက်ခြင်း(ကောဓ)ကို ပြသခြင်းသည် အရေးကြီးကြောင်းကို ဤသုတ္တန်တွင် ကျိုးကြောင်းသင့် ရှင်းပြထားပါသည်။ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လူ့အသိုင်းအဝိုင်း၏ ကောင်းမွန်သော အခြေအနေကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဆိုးယုတ်သည့် မကောင်းမှု ပြုသူအား ပြည်နှင်ဒဏ်ခတ်ခြင်းကိုလည်း ထောက်ခံထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားတွင် အမျက်ထွက်ခြင်းကို ထုတ်ဖော်ပြသမှုသည် မကောင်းမှု(အကုသိုလ်)ဖြစ်သော်လည်း[၁၂] ဤပါဠိကျမ်းစာများအတွင်း ပေါင်းရုံးပါဝင်နေသော အချက်အလက်များက ယင်းကို ပဋိပက္ခကြောင့် စိတ်ဝမ်းကွဲသွားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း သင့်လျော်သော အာဏာကျင့်သုံးမှု၏ လိုအပ်ချက် အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ အငြင်းပွားဖွယ်နောက်ထပ်ဥပမာဖြစ်သည့် ကောသလဘုရင် ပသေနဒိနှင့် မဂဓဘုရင် အဇာတသတ်တို့ ဖြစ်ပွားသော ပဋိပက္ခတွင် ဤအချက်ကို ပြသနေပါသည်။ အဇာတသတ်က ဦးစွာကျူးကျော်သူဖြစ်ပြီး ပသေနဒိက ၎င်း၏ တိုင်းပြည်ကို စစ်မရှုံးစေရန်သာ ကာကွယ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓက ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို ကြားသိသောအခါ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်တော်မူသည်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ မဂဓဘုရင် အဇာတသတ်မင်းသည် ယုတ်မာသော အဆွေခင်ပွန်းရှိ၏။ ယုတ်မာသော အပေါင်းအဖော်ရှိ၏။ ယုတ်မာသောသူတို့၌ ကိုင်းညွှတ်သော စိတ်ရှိ၏။ ပသေနဒိကောသလမင်းသည်ကား ကောင်းသောအဆွေခင်ပွန်းရှိ၏။ကောင်းသော အပေါင်းအဖော်ရှိ၏။ ကောင်းသောသူတို့၌ ကိုင်းညွှတ်သော စိတ်ရှိ၏။ ရဟန်းတို့၊ ယနေ့၌သာလျှင် ပသေနဒိကောသလမင်းသည် စစ်ရှုံးသည်ဖြစ်၍ ဤညဉ့်ပတ်လုံး ဆင်းရဲစွာ နေရလတ္တံ့။ (S.I.82;seeHarris1994,18–19)

ပသေနဒိ ကောသလမင်းသည် ခံစစ်ကို အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ရန် ၎င်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အား ဤနေရာ၌ အပြစ်တင်စရာမရှိပေ။ သို့သော်လည်း စိတ်မကောင်းစရာမှာ ယင်းခံစစ်သည် ဘုရင့်အာဏာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံ့အာဏာ ကျင့်သုံးမှု၏ တစိတ်တပိုင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် နောက်စစ်ပွဲတွင် စစ်နိုင်သူမှာ ပသေနဒိမင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းက အဇာတသတ်မင်း၏ အသက်ကို ချမ်းသာပေးသော်လည်း လွန်လွန်ကဲကဲလက်တုံ့ပြန်သောအားဖြင့် အဇာတသတ်မင်း၏ စစ်သည်ဗိုလ်ပါများနှင့် ဆင်များ အားလုံးတို့ကို

သိမ်းယူ၏။ ဗုဒ္ဓထံသို့ ထိုသတင်းရောက်သောအခါ ဗုဒ္ဓ၏ တုံ့ပြန်မှုမှာ ထူးခြားပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် ကမ္မနိယာမကို အယူခံဝင်ခြင်းဖြင့် နှစ်ဖက်စလုံးကို အလုံးစုံ အကဲဖြတ်ခြင်းအဖြစ် ဗုဒ္ဓက အောက်ပါဂါထာကို ကျူးရင့်ပါသည် - 'သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲသူသည် သူတစ်ပါး၏ သတ်ဖြတ်ညှင်းဆဲခြင်းကို ခံရ၏။ သူတစ်ပါးကို အောင်နိုင်သောသူသည် မိမိအားသူတစ်ပါး အနိုင်ခံရ၏။ သူတစ်ပါးကို ဆဲရေးတတ်သောသူသည်လည်း မိမိအား သူတစ်ပါး ဆဲရေးခြင်းကို ခံရ၏။ သူတစ်ပါးကို ချုပ်ချယ်သောသူသည် မိမိအား သူတစ်ပါးချုပ်ချယ်ခြင်းကို ခံရ၏'။ (S.I.85)ပသေနဒီမင်းနှင့် အဇာတသတ်မင်းနှစ်ဦးစလုံး ဤဒုတိယစစ်ပွဲတွင် နှစ်နိုင်ငံအကြား သင့်လျော်သောအပြုအမူကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ချက် ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤပါဠိကျမ်းများတွင် ပေါင်းရုံးပါဝင်နေသော အချက်အလက်များအရ ဘုရင်အဆင့်သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်အဆင့် အခွင့်အာဏာကျင့်သုံးမှုတွင် ကာကွယ်ခုခံသည့် အင်အားအသုံးပြုမှုပါဝင်နိုင်ပါသည်။ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းက အကြမ်းဖက်ခြင်းကိုသာ အမြဲတစေ မွေးဖွားပေး၏ဟူသော အကောင်းဆုံးစံထားသည့် အယူအဆရှိသော်လည်း တဏှာဖုံးလွှမ်းနေသော လောကကြီးတွင် ယင်းသည်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏'လက်တွေ့ဆန်သော ယထာဘူတအမြင်' ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည်ဟု မိမိဆိုချင်ပါသည်။ သို့သော် ယင်းသို့သော အင်အားသည် အမြဲပင် ကမ္မနိယာမပေါ် မူတည်နေပြီး ပြစ်တင်ဝေဖန်ခံရမှုအောက်တွင် ရှိနေပါသည်။ သို့သော် ပသေနဒီ/အဇာတသတ် ဥပမာအတိုင်း စစ်ပွဲအတွင်းပါဝင်လျှင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ ကိုမျှော်လင့်ပြီး မေးခွန်းထုတ်သည်မှာ-ပဋိပက္ခနှင့် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားသည်နှင့် တပြိုင်နက် ပါဠိကျမ်းစာများတွင် ပေါင်းရုံးပါဝင်သော အချက်အလက်များအရ ပဋိပက္ခနှင့် စစ်ပွဲကို မည်သို့ထိန်းကျောင်းရမည်နည်း၊ အထူးသဖြင့် သားကောင်ဖြစ်သွားသူကို မကြာခဏ အလွန်အကျွံအင်အားဖြင့် လက်တုံ့ပြန် အကြမ်းဖက်မှုကို မည်သို့ ထိန်းကျောင်းရမည်နည်း ဆိုသည့်အချက်ကို အကြံပြုထားပါသည်။

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် တစ်ဦးချင်းစီအတွင်း မိမိကိုယ်ကို စောင့်ထိန်းမှုသည် ရွေးချယ်စရာ နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် အထက်တွင် အကြံပြုထားသကဲ့သို့ သေရမည်ကို ကြောက်ရွံ့စိတ်နှင့် 'ရန်သူ'အား စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကြိုတင်စဉ်းစား ပူပန်မှုသည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်မှု ပြုလုပ်ခဲ့စဉ်ထက် စစ်ပွဲပြင်းထန်နေချိန်တွင် ပိုမိုအားကောင်းလာသည်ကို သက်သေပြနိုင်ပါသည်။ထို့ကြောင့်ပြင်ပသက်ရောက်မှုကိုမိမိတို့ထည့်သွင်းစဉ်းစားလာရပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ ပါဠိကျမ်းများက ဘာသာတရားနှင့် သက်ဆိုင်သော ပြင်ပသက်ရောက်မှု ဇာစ်မြစ်လေးခုကို (အဆုံးအမတရားတော် စစ်မှန်မှုအတွက်) မဟာပဒေသတွင် တိတိကျကျ ဖော်ပြထားသည်မှာ -ဗုဒ္ဓ၊ ဝါစဉ်ကြီးသော မထေရ်ကြီးတစ်ပါး ပါဝင်သော သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း၊ စာပေကျမ်းဂန် နှံ့စပ်ကျွမ်းကျင်သော မထေရ်များအဖွဲ့နှင့် တစ်ပါးတည်းသော ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။[၁၃] သို့သော် စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခတွင် အသိအမှတ်ပြုထားသော ပြင်ပဇာစ်မြစ်များကား အဘယ်နည်း။ မိမိအနေဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်ကို ဓမ္မစည်းမျဉ်းများအား လိုက်နာသည်ဟု ရှုမြင်ရမည့် နိုင်ငံတော်နှင့် စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးများ(သေနာနာယက) ဖြစ်ပါက အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု အကြံပြုပါသည်။

ပဋိပက္ခနှင့် အလွန်အကျွံ လက်တုံ့ပြန်မှုတို့ကို ထိန်းကျောင်းခြင်းအတွက်

ပြင်ပသက်ရောက်မှု၏ ဇာစ်မြစ်များအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံစည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် အဆုံးအမ သုံးခုရှိသည်ကို မိမိ အကြံပြုထားပါသည်။ ပထမစည်းမျဉ်းမှာ 'ကမ္မနိယာမ'[၁၄] ဖြစ်ပြီး ယင်းကို IHL ချိုးဖောက်မှုများ သို့မဟုတ် အင်အားအလွန်အကျွံ အသုံးပြုခြင်းတို့အတွက် ဥပဒေအရရော ဘာသာရေးအရပါ ဒဏ်ခတ်မခံရခြင်းမျိုး မရှိနိုင်ဆိုသည့် အချက်ကို တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွင်း သွတ်သွင်းပေးရန် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ချိုးဖောက်မှုများအတွက် အပြစ်ရှိသူများသည် ဥပဒေနှင့် ကမ္မနိယာမတို့၏ ရှေ့မှောက်တွင် တာဝန်ယူ တာဝန်ခံရလိမ့်မည်ဆိုသည့် အချက်ကို တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား လက်ခံယုံကြည်စေရန် စည်းရုံး သိမ်းသွင်းရပါမည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ရာတွင် ဗုဒ္ဓ၏ ဒုတိယအဆုံးအမဖြင့် သိမ်းသွင်း ဆွဲဆောင်မှု ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ အတိအကျဆိုရလျှင် ကိုယ်ကျင့်သီလအရ မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း(ဟိရိ)နှင့် မကောင်းမှုကြောင့် ပြစ်တင်ကဲ့ရဲ့ခြင်းနှင့် အခြားအကျိုးဆက်များမှ ကြောက်ခြင်း(ဩတပ္ပ)တို့သည် လူအဖွဲ့အစည်းအား လည်ပတ်လုပ်ဆောင်နိုင်စေသော အင်အားများဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဤသို့ မိန့်တော်မူသည်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ ဖြူစင်သော တရားတို့သည် ဤ(၂)မျိုးတို့တည်း။ အဘယ်နှစ်မျိုးတို့နည်းဟူမူ မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်းနှင့် မကောင်းမှုမှ ထိတ်လန့်ခြင်းတို့တည်း။ ဖြူစင်သော ထိုတရားနှစ်ပါးသာ လောကကို မစောင့်ရှောက်ကုန်ငြားအံ့ (ယင်းသို့မစောင့်ရှောက်သော်) ဤလောက၌ အမိဟူ၍လည်းကောင်း၊ မိကြီးမိထွေးဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆရာ၏ မယားဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရိုသေလေးစားအပ်သူတို့၏ မယားသည်လည်းကောင်း မထင်ရှား၊ မသိသာကုန်ရာ။ (ယင်းသို့ မထင်ရှား မသိသာကုန်သော်)လောကသည် ဆိတ်များ၊ သိုးများကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကြက်၊ ဝက်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အိမ်ခွေး၊ တောခွေးတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ရှက်ခြင်းသို့ ရောက်ရာ၏။(A.I.52)

နောက်ထပ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ 'လက်တွေ့ကျသော ယထာဘူတအမြင်'ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခတို့၏ နယ်ပယ်များကို လွှဲပြောင်းခဲ့ပြီး ဤလက်တွေ့ကျသော ယထာဘူတအမြင်သည် မုဒိန်းမှုနှင့် လိင်အကြမ်းဖက်မှုတို့နှင့် ခွဲရလျှင် IHL ချိုးဖောက်မှုများ အထိပါ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်ပါသည်။ ပြင်ပသက်ရောက်မှု၊ IHL ချိုးဖောက်မှုများကို သည်းမခံသော စစ်ဘက်ယဉ်ကျေးတစ်ခု ဖန်တီးခြင်းဖြင့် 'စစ်တပ်စံတန်ဖိုးများ' ထိခိုက်ခဲ့သောကြောင့် အရှက်ရခြင်း၊ အပြစ်တင်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းတို့ကို ကြောက်ရွံ့သည့် လူသားအားလုံး၏ ပင်ကိုအစွမ်းအစကို ထိန်းကျောင်းခြင်း မဟာဗျူဟာအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။[၁၅]

ပါဠိကျမ်းစာတွင် ပါဝင်သော တတိယစည်းမျဉ်းမှာ စည်းကမ်းနှင့် တဖြည်းဖြည်းချင်း လေ့ကျင့်ပေးမှုပေါ်တွင် လွယ်ကူရိုးရှင်းစွာ ၎င်း၏ အလေးထားမှု ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးမှုတွင် စည်းကမ်းသည် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရေးကို ရှေးရှုသော ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်တွင် တိုးတက်မှုအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအရာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် မိမိမီးမောင်းထိုးပြသော ကျမ်းစာများတွင် အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အခွင့်အာဏာ ကျင့်သုံးမှုသည်လည်း မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ပါဠိကျမ်းများတွင် လေ့ကျင့်ထားသော စိတ်အတွက် လိုအပ်ချက်ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေရန် စစ်ပွဲတွင် လေ့ကျင့်ထားပြီး စည်းကမ်းလိုက်နာသော

တိရစ္ဆာန်၏ ဥပမာကို မကြာခဏ အသုံးပြုပါသည်။[၁၆] ဥပမာ လေ့ကျင့်ထားသော၊ ရဲရင့်သော၊ အတွေ့အကြုံရှိသော သူများကို ၎င်း၏ စစ်တပ်အတွက် အသုံးပြုရန် အုပ်စိုးသူတစ်ဦးအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ဗုဒ္ဓက ၎င်းတို့၏ စိတ်များကို လေ့ကျင့်ခဲ့ကြသူများ အတိအကျဆိုရလျှင် ရဟန်းသံဃာ အသိုင်းအဝိုင်းကို လျှုဖါယ်ပစ္စည်းများ လျှုဒါန်းခြင်း၏ တန်ဖိုးအား သာဓကအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ (A.I.99)ပါဠိကျမ်းစာများသည် အခွင့်အာဏာ ရှိသူများ၏ ဦးဆောင်မှုနှင့် စစ်ပွဲအတွင်းရော ငြိမ်းချမ်းစဉ်ဘွဲ့ပါ လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းရှိ အလွှာတိုင်းတွင် စည်းကမ်းရှိသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘဝများနှင့် စည်းကမ်းတို့အကြား တိုက်ရိုက် အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်မှုကို ရှုမြင်ပါသည်။

ဤအချက်သည် စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား လေ့ကျင့်ရေးအတွက် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားများ (The Roots of Restraint in War))တွင် 'လက်တွေ့ပေါ်' အခြေခံသော လေ့လာမှုများက လေ့ကျင့်မှုသည် စစ်မြေပြင်တွင် ချုပ်တည်း ထိန်းသိမ်းမှုကို တိုးပွားလာစေသည့် အချက်ကို ပြသခဲ့ပါသည်' ဟု ICRC က အလေးပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ (ICRC 2018, 28)လေ့ကျင့်ရေးသည် ဤဆောင်းပါး၏ အဓိကအချက် မဟုတ်ဘဲ အခြားသောသူများ ရေးသားသောဆောင်းပါးများက လေ့ကျင့်ရေးကို ခြုံငုံမိပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ပါဠိပိဋကတ်တွင် တဖြည်းဖြည်း လေ့ကျင့်ခြင်းကို အထိရောက်ဆုံး နည်းလမ်းအဖြစ် အားပေးထားပါသည်။ ၁၉၉၄ခုနှစ်တွင် မိမိအသုံးပြုခဲ့သော သာဓကတစ်ခုကို ထပ်မံကိုးကားရန် သင့်လျော်ပါသည်။ မဇ္ဈိမနိကာယ်ရှိ ဒန္တဘူမိသုတ်တွင် ဘုရင့်သားတော်နှင့် တရားဆွေးနွေးမှုတွင် မင်းသား၏ တုံ့ပြန်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မရှင်းမလင်းဖြစ်နေသော သာမဏေသည် ဗုဒ္ဓထံ ချဉ်းကပ်၍ လျှောက်ထားရာ ဗုဒ္ဓက 'ဤကာမမှ ထွက်မြောက်ခြင်း နက္ခမ္မဖြင့် သိသင့်သော၊ မြင်သင့်သော၊ ရောက်သင့်သော၊ မျက်မှောက်ပြုသင့်သော စိတ်တည်ကြည်မှုကို မင်းသားသည် ကာမဂုဏ်တို့၏ အလယ်၌နေလျက် ကာမဂုဏ်တို့ကို သုံးဆောင်လျက်နေသောကြောင့် သိသင့်၊ မြင်သင့်၊ ရောက်သင့်၊ မျက်မှောက်ပြုသင့်သော တရားကို လက်မခံနိုင် ဖြစ်ရသည်'ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထူးထူးခြားခြား ဗုဒ္ဓက စစ်ပွဲမှ သာဓကတစ်ခုကို အသုံးပြုပါသည်။ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ ' စစ်မြေပြင်သို့သွားရန် ဘုရင့်ဆင်တော်အား ဆူညံသံနှင့် စစ်လက်နက်များကို ကြုံကြုံခံနိုင်အောင် တဖြည်းဖြည်း လေ့ကျင့်ရသကဲ့သို့ လူသားများသည်လည်း အလားတူ လေ့ကျင့်ရပါမည်။ ၎င်းတို့အား ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမ တရားတော်များကို တဖြည်းဖြည်း လေ့ကျင့်ပေးရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသာမဏေသည် နေရာသစ်တစ်ခုတွင် စတင်ခဲ့လျှင် များစွာ ပိုမို ကောင်းမွန်ပါလိမ့်မည်။ (M.III.128-137; Harris 1994, 35-38)

တရားရှုမှတ်မှု လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့်စတင်ပြီး ဒေါသ၊ အမုန်းတရား သို့မဟုတ် ကြောက်ရွံ့မှုတို့ လုံးဝကင်းစင်သွားသည်အထိ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို လေ့ကျင့်ပေးရန် ဤအချက်ကို အသုံးပြုခြင်းသည် မိုက်မဲရာကျနိုင်ပါသည် သို့မဟုတ် အကျိုးရလဒ်များကို မမျှော်လင့်နိုင်လျှင် ဤသို့ပင် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ချိုးဖောက်သူများကို IHL အပါအဝင် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် စတင်ပြီး အမှန်တကယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အရေးယူမှုများနှင့် အပြစ်ပေးမှုများက ပိုမို ထိရောက်နိုင်ပါသည်။ ICRC က ၎င်း၏ အစောပိုင်း ထုတ်ဝေသော စာစောင်ဖြစ်သည့် စစ်ပွဲအတွင်း အပြုအမူများ၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများ (The Roots of Behaviour in

War))၌ ဤအချက်ကို အခိုင်အမာဖြစ်စေခဲ့ပြီး 'အမိန့်ကိုလိုက်နာရန် မည်သည့်ပျက်ကွက်မှုကိုမဆို အရေးယူရမည်' ဆိုသည့် အချက်ကိုသာမက ယင်းကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအပေါ် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု ရှိခဲ့သူများထံသို့ ရောက်ရှိရန်လည်း မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပြီးသို့မှသာ ၎င်းတို့၏ အမိန့်များသည် IHL နှင့်အညီ ဖြစ်ခဲ့မည်ဟု အလေးထား ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။[၁၇] သို့သော် စာနာနားလည်မှု ခံစားနိုင်စွမ်းကဲ့သို့သော တန်ဖိုးထားမှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် တဖြည်းဖြည်း လေ့ကျင့်မှုကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် လုံးဝအကြမ်းမဖက်ရေးကို အားပေးထောက်ခံရန် အောက်ဖော်ပြပါ ဓမ္မပဒဂါထာကို မကြာခဏအသုံးချလေ့ ရှိပါသည် -'အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် ဒဏ်မှ ထိတ်လန့်ကုန်၏။ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့ အသက်ကို ချစ်၏။ မိမိကိုယ်ကို ဥပမာပြု၍ သတ္တဝါတို့ကို မသတ်ဖြတ်မည့်ငြားဆဲရာ။ '(ဓမ္မပဒဂါထာ-၁၃၀) တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့သည် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ခဲယဉ်းသည့်တိုင် မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤဂါထာတွင်ပါရှိသော 'စာနာမှုနိယာမ' ကို လေ့ကျင့်ရေးတွင် အထူးသဖြင့် IHL အား ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အခြေအနေတွင် အသုံးချနိုင်ပြီး 'တန်ဖိုးထားမှု အခြေခံသော စေ့ဆော်မှု'ကို ဖြစ်စေကာ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ အပြုအမူအား စေ့ဆော်ပေးသူ တန်ခိုးရှင်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း၏ ခြိမ်းခြောက်မှုအဖြစ်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ (ICRC 2018, 32) ထို့နောက် 'သတိပွား များခြင်း'ကို နောက်ပိုင်းတွင် လေ့ကျင့်နိုင်ပေမည်။

နိဂုံးချုပ် အတွေးများ

ဤဆောင်းပါး၏ ပထမပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓလက်ထက်နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့ဘဝ အရှိတရားများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နောက်ခံအခြေအနေကို ၎င်းတို့၏ စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓက တင်စားမှုများ၊ ဥပမာများနှင့် သာဓကများကို အသုံးပြု၍ ဟောကြားဆုံးမခဲ့သည်ကို အထင်အရှား ပြသရန် မိမိ ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် ဤတင်စားမှုများနှင့် ဥပမာဥပမေယျများကို အသုံးပြုခြင်းသည် ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမကို အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေခဲ့ပြီး တပ်မက်ခြင်းတဏှာ စူးဝင်နေသော ဤကမ္ဘာလောကကြီးနှင့် ထိုအကျိုးဆက်တို့မှ တစ်ခုတည်းသော လွတ်မြောက်ရာသည် အတ္တဆန်သော တဏှာကို အပြီးတိုင် ပယ်သတ်ရေးနှင့် အရှိကို အရှိအတိုင်း မြင်နိုင်စွမ်းရှိသော ထိုးထွင်း သိမြင်နိုင်သောဉာဏ်ကို ရရှိရေးဖြစ်သည်ဟု မိမိ အထင်အရှား ပြသခဲ့ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၏တတိယပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခ၏ အချို့အခြေအနေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များသည်ပင်လျှင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများ လုပ်ဆောင်ရာတွင် IHL ကို ချိုးဖောက်ခဲ့ကြခြင်းနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများသည် ၎င်းတို့၏ အလုပ်ကို အတိုက်အခံ လုပ်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံခဲ့ရခြင်းတို့၏ အကြောင်းရင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်အတွက် မိမိသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ပိုင်းခြားစိစစ်လေ့လာမှု နမူနာ ပုံစံတစ်ခုကို ဖန်တီးခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို စိန်ခေါ်မှု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ပါဠိကျမ်းဂန်များ ကိုယ်တိုင်က စိတ်အတွင်းရှိ ပျက်စီးမှုများ(အာသဝေါ)နှင့် ညစ်ညမ်းမှုများ(ကိလေသာ)တို့၏ စွဲမြဲသော သဘောသက်သက်ကို ၎င်း၏ အဆုံးအမမှ တစ်ဆင့် ယင်းကဲ့သို့ နမူနာပုံစံတစ်ခုအား ပြဋ္ဌာန်းပေးနိုင်သည်ကို ထုတ်ဖော် ပြသခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့်

အတွေးများသည် ကိလေသာများ သို့မဟုတ် အာသဝေါတရားများ အမြစ်တွယ်မှုကို အခြေခံပြီး အကျိုးရလဒ်အဖြစ် တွေးသူကို သားကောင်ဖြစ်စေသော တဟုန်ထိုး ပွားများလာသော အတွေးများဖြစ်သည့် ပပञ္စတရားနှင့် တစ်ဦးချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အသိုင်းအဝိုင်းများကိုဖြစ်စေ အရှိအတိုင်းသိမြင်ခြင်းမှ အလှမ်းဝေးကွာစေသည့် ရလဒ်အဖြစ် ဖန်တီးထားသော 'အရှိတရားများ' ကို ဖြစ်စေသောအခါ စိတ်အတွင်းတွင် မည်သို့ ဖြစ်ပေါ်မည်နှင့် ပတ်သက်၍ မိမိ အဓိက အာရုံစိုက် လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အပါအဝင် လူများစုသည် ဤဆောင်းပါး၌ သုံးနှုန်းထားသည့် 'ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသော အရှိတရားများ' အပေါ် ယုံလွယ်သည့်သဘော ရှိနေပါသည်။ စစ်ပွဲနှင့် ပဋိပက္ခတွင် ဤဖန်တီးထားသော အရှိတရားတို့သည် အန္တရာယ်အရှိဆုံး ဖြစ်လာသည်ဟု မိမိ အကြံပြုလိုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် IHL အား လေးစားလိုက်နာစေခြင်းကို မသိမသာ ဖျက်လိုဖျက်ဆီးလုပ်နေသော အတားအဆီးများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် ဖန်တီးထားသော အရှိတရားများ ရှိနေသည့်တိုင် ပါဋိဂျမ်းဂန် အစည်အလာက အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ကာကွယ်ခုခံသော ကနဦး လုပ်ဆောင်မှုကို ထောက်ခံခြင်းရှိမရှိနှင့် ထိုလေ့ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာမှ အခြေခံမူများနှင့် အဆုံးအမများကို စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်း လုပ်ဆောင်မှုနှင့် IHL ချိုးဖောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးရန် အလွန်အကျွံ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းတို့ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ထိန်းကျောင်းနိုင်ရန် အသုံးပြုနိုင်ခြင်း ရှိမရှိတို့အပေါ် မိမိအနေဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ထားပါသည်။ အတွင်းသန္ဌာန်နှင့် ပြင်ပသက်ရောက်မှုတို့၏ ဇာစ်မြစ်များကို ထောက်ပြခဲ့ပြီး ဓမ္မစည်းမျဉ်းများကို လိုက်နာသော ပြင်ပသက်ရောက်မှုသည် ပဋိပက္ခအတွင်း တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးကို အာဏာတည်စေရန် လုပ်ဆောင်ရာ၌ အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခုကို ပိုင်ဆိုင်ပြီး အရေးယူမှုများနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းတို့ကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် အပြစ်တင်ခြင်းနှင့် အရှက်ရခြင်းအား လူသားတို့၏ကြောက်ရွံ့မှုကို အသုံးချရန် အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာက အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စစ်ပွဲပုံစံအားလုံးကို စံနမူနာပြ ပြစ်တင်ရှုတ်ချသည့် အချက်ကို အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း အလွန်အကျွံ အင်အား အသုံးမပြုစေရန်နှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများ၏ အလုပ်ကို နှောက်ယှက်ဟန့်တားခြင်းဖြင့် 'ရန်သူ' လူထုကို ထိခိုက်မှု မဖြစ်ပေါ်စေရန် ပဋိပက္ခနှင့် ပဋိပက္ခအား ထိန်းကျောင်းမှုများကို နားလည်သဘောပေါက်စေရေးအတွက် စစ်မှန်ပြီး လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းများကိုလည်း ပေးထားပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. လက်တွေ့ကျသော အလုပ်နှင့် လက်တွေ့ကျသော သုံးသပ်ချက်သည် သီအိုရီထက် တိုက်ရိုက်လေ့လာမှုနှင့် အတွေ့အကြုံအပေါ် အခြေခံပါသည်။ လက်တွေ့ကျသည်များမှတဆင့် အတိအကျဆိုရလျှင် အာရုံအသိများဖြင့် လေ့လာနိုင်သည်များမှတဆင့် အသေးစိတ်ကျပြီး တစ်ခါတစ်ရံ စိုးရိမ်စရာကောင်းသော ယထာဘူတဝါဒအဖြစ် ရလဒ်ပေါ်ထွက်လာစေသည့် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ပဋိပက္ခကို ကိုယ်စားပြုရန် ပါဋိဂျမ်းစာများ၏ အစွမ်းကို ညွှန်းဆိုရန်အတွက် ဤဆောင်းပါးတွင် 'လက်တွေ့ကျသော ယထာဘူတအမြင်' ဟူသော စကားစုကို သုံးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂. S.II.118 ကို ကြည့်ပါ။ အုံကြွတတ်သော တဏှာ၏ အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်များကို ဖော်ပြသော- 'ရဟန်းတို့၊ သမုဒ္ဒရာရေမြင့်တက်ခြင်းသည် မြစ်ရေကို မြင့်တက်စေသည်၊ မြစ်ရေမြင့်တက်ခြင်းသည် စမ်းချောင်းရေကို မြင့်တက်စေသည်။ စမ်းချောင်းရေမြင့်တက်ခြင်းသည် ကန်ရေမြင့်တက်ခြင်းကိုဖြစ်စေသည်၊ ကန်ရေမြင့်တက်ခြင်းသည် ရေအိုင်ကို မြင့်တက်စေသည်။ ထိုနည်းတူပင် အဝိဇ္ဇာအုံကြွခြင်းက သခ်ါရကို ဖြစ်စေသည်၊ သခ်ါရအုံကြွခြင်းက ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေသည်။ ဝိညာဏ်အုံကြွခြင်းက နာမ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေသည်။ နာမ်ရုပ်အုံကြွခြင်းက သဠာယတနကိုဖြစ်စေသည် အစရှိသဖြင့်. . .'။

၃. သံယာထုအတွင်း အကွဲအပြဲနှင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားခြင်းကို ဖော်ပြသော သုတ္တန်အများအပြားကို ညွှန်ပြနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ- သာမဂါမသုတ်(M.II.243-251)နှင့် ဥပေက္ခါလေသာသုတ်။ (မပြည့်ဝခြင်းများ သို့မဟုတ် ပျက်စီးခြင်းများနှင့် ပတ်သက်၍ M.III.153-162)

၄. ဥပမာ- သုနက္ခတ္တသုတ်ကို ကြည့်ပါ။ (M.II.252-261)

၅. Lederach(2001)

၆. မိမိသည် ပပဉ္စကို အရင်ရေးသားခဲ့ပြီး ဤဇာစ်မြစ်များမှ ထုတ်နုတ်ထားပါသည်။ Harris(1994, 27-30) နှင့် Harr(2007) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၇. 'ဤတစ်ခုတည်းသာ အမှန်တရားဖြစ်၏'ဆိုသော အမြင်အားဝေဖန်မှုအတွက် ဥပမာ အင်္ဂါဝစ္ဆသုတ်(M.I.483-489) နှင့် ဒီဃနခသုတ်ကို ကြည့်ပါ။ (M.I.497-501)7.

၈. ဤဆောင်းပါးတွင် သုတ္တန်တစ်ပုဒ်က 'ဒေါသ'ကို အကျွမ်းတဝင်ရှိသော 'မြွေ'နှင့် သာဓကပြု သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ဥပမာ-ဒေါသထွက်လွယ်သူတစ်ဦး ဖြစ်သော်လည်း သူ့ဒေါသသည် မကြာရှည်သောကြောင့် အဆိပ်ရှိသော်လည်း ကြောက်မက်ဖွယ် အဆိပ်မပြင်းသောမြွေနှင့်တူပြီး ဒေါသမထွက်လွယ်သလို ဒေါသမကြာရှည်သူသည် ကြောက်စရာမကောင်းသလို အဆိပ်မရှိသောမြွေနှင့် တူသည်။ (A.II.110-111) ထို့ကြောင့်ဒေါသကို မည်သည့်အခြေအနေနှင့် နိုင်ငံသားအစုအဝေးကိုမဆို အဆိပ်ခတ်သည့် အပျက်သဘောဆောင်သော အရည်အသွေး တစ်ရပ်အဖြစ် မြင်ကြပါသည်။

၉. ICRC (2018,67)

၁၀. ဥပမာ- ဤစာအုပ်မှ Harvey နှင့် Trew တို့၏ ဆောင်းပါးများကို ကြည့်ပါ။

၁၁. ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့် ဥပဒေ/ အခွင့်အာဏာနှစ်ခုလုံးပေါ်အခြေခံသော ကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုးထားမှုများ၏ အရေးပါမှုကို ICRC က အလေးထားဖော်ပြပါသည်။ (2018, e.g. 35 and 65)

၁၂. ဥပမာဓမ္မပဒရှိ ကောဓဝဂ် (ဒေါသအခန်း)ကို ကြည့်ပါ။ (vv.221-234)

၁၃. ဥပမာ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် D.II.123-24 ကို ကြည့်ပါ။

၁၄. ဥပမာ ဤစာအုပ်မှ Harvey ၏ ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ။

၁၅. ICRC (2018, 9 and 32) ကို ကြည့်ပါ။

၁၆. ဥပမာဓမ္မပဒဂါထာ- ၃၂၁ ကို ကြည့်ပါ။ 'ယဉ်ပါးပြီးသော ဆင်မြင်းကိုသာ တိုက်ပွဲသို့ဆောင်၏။ ယဉ်ပါးပြီးသော ဆင်မြင်းကိုသာ ဘုရင်စီး၏။ လွန်ကျူးစော်ကားသော စကားကို သည်းခံနိုင်သောသူသည် ယဉ်ကျေးပြီးဖြစ်၍ လူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သည်။' (Dhp. 321)

၁၇. ICRC (2004,16)

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

A. အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် - Anguttara-nikāya; as translated by Bhikkhu Bodhi, The Numerical Discourses ofthe Buddha: A Translation of the Anguttara Nikāya, Bristol: Pali Text Society, 2012.

D. ဒီဃနိကာယ် - Dīgha-nikāya; as translated by M. Walshe, The Long Discourses of the Buddha,Boston: Wisdom, 1995.

Dhp. ဓမ္မပဒ- Dhammapada; as translated by V. J. Roebuck, The Dhammapada, London:Penguin, 2010.

M. မဇ္ဈိမနိကာယ် - Majjhima-nikaya; as translated by Ñānamoli Bhikkhu and Bodhi Bhikkhu, TheMiddle LengthDiscourses of the Buddha. Boston: Wisdom, 1995.

S. သံယုတ်နိကာယ် - Samyutta-nikāya; as translated by Bhikkhu Bodhi, The Connected Discourses of theBuddha: A Translation of the Samyutta Nikāya. Boston: Wisdom, 2000.

Sn. သုတ္တနိပါတ - Suttanipāta, translated by K. R. Norman, The Group of Discourses (Sutta Nipāta),2nd ed. Oxford: Pali Text Society, 2001.

ဤဆောင်းပါးတွင် အသုံးပြုထားသော ပါဠိကျမ်းစာဘာသာပြန်များသည် အထက်ဖော်ပြပါ ကျမ်းများမှ ကိုးကားထားခြင်းဖြစ်သည်။ A., D., M. နှင့် S တို့သည် ပါဠိစာပေအသင်း Pali Text Society မူမှ စာမျက်နှာနှင့် အတွဲများအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ (ပါဠိစာမျက်နှာများကို ဘာသာပြန်နှင့်အတူ ကွင်းဖြင့်ပြထားပါသည်။) Dhp. နှင့် Sn. အတွက် ရည်ညွှန်းချက်ကို ဂါထာနံပါတ်ဖြင့် ပြသထားပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Brazier, C. 2003. Buddhist Psychology: Liberate Your Mind: Embrace Life. London: Robinson.

Harris, E. 1994. Violence and Disruption in Society: A Study of the Early Buddhist Texts. Kandy: Buddhist Publication Society.

Harris, E. 2017. "Understanding Conflicts over Land: Insights from the Buddhist Tradition". Paper given at "Israel-Palestine and theology of Land", a conference held in Windsor. December. https://ctbi.org.uk/Israel-palestine-and-theology-of land/

ICRC. 2004. The Roots of Behaviour in War. Geneva:

ICRC. ICRC. 2018. The Roots of Restraint in War. Geneva: ICRC.

Lederach, J. P. 2001. 'The Challenge of Terror: A Travelling Essay'. https://www.mediate.com/articles/terror911.cfm

Ñān _ ananda, B. 1971. Concept and Reality in Early Buddhist Thought. Kandy: Buddhist Publication Society.

Shobrook, M. 2015. From Helpless to Selfless: "Mine" and "I" in Papanca and Cognitive Therapy. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing.

Thapar, R. 1966. A History of India. London: Pelican Books.

ICRC

အခြေခံအသိပညာ -အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၏ အခြေခံဖြစ်သော အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြေခံမူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကြောင်းကျိုးပြချက်

Diane Denis

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

အရပ်သားလူထုသည် ၎င်းတို့ မည်သည့်ဘက်တွင် ရပ်တည်သည်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စစ်ပွဲကြောင့် ဧကန်အကြီးအကျယ် ထိခိုက်ခံစားရသည့် အချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး သဘောတူကြပါသည်။ အရပ်သားလူထုသည် အလုပ်ခွင်တွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများသာမက ရင်းနှီးမှုဆိုင်ရာ၊ စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ၊ စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဖိအားများ၏ သားကောင်များလည်း ဖြစ်နေကြပါသည်။ တကယ်တမ်းတွင် ပဋိပက္ခ၌ ပါဝင်သူတိုင်းသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်စိတ်နှင့် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပရမ်းပတာ အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်နေရပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) ဖော်ထုတ်ခြင်းကို တစ်ဦးချင်း သတိတရား၏ အတွင်းသန္ဓာန် လုပ်ဆောင်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရန် မကြာခဏ ပျက်ကွက်လေ့ရှိသည့် လူမှုရေးအရ အလေးပေးသောအသိဉာဏ်ဖွံ့ဖြိုးမှုက လွှမ်းမိုးထားခဲ့ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပါဝင်အထောက်အကူပြုမှုမှာ- ဒုက္ခကို ဖန်ဆင်းခြင်းနှင့် ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း နှစ်ခုလုံးအတွက် အခြေခံဖြစ်သည့် သိမြင်မှု ဖြစ်စဉ်အပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခိုင်အမာရပ်တည်မှု ဖြစ်ပါသည်။ ပို၍ တိတိကျကျဆိုရလျှင် ဤစာတမ်းသည် ရှေးခေတ်အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာဖြစ်သည့် ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ- Dharmadharmatāvibhāga (DDV) ကို အဓိကထား လေ့လာထားပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုသို့သော ရှေးဟောင်းကျမ်းစာ အများအပြားသည် စိတ်၏ အလုပ်လုပ်နေမှုများနှင့် လူသားတို့ကြား အပြန်အလှန် ဆက်ဆံမှုတို့တွင် 'အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူ သဘောတရားများအတွင်းရှိ အသိအမြင်အချို့ကို ပေးခြင်းအားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ မျက်မှောက်လောကကို အကျိုးပြုရန် အရေးပါသော တစုံတခုကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ထို့နောက် ဤမေးခွန်းရှိလာပါသည်-

DOI: 10.4324/9781003439820-9
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

'လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများအတွင်း၌ပင် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အပြုအမူကို စောင့်ရှောက်ရန်နှင့် ရုပ်လုံးဖော်ရန် တစ်ဦးချင်း ဆန္ဒဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် ဤအသိအမြင် အတွေးအခေါ်များက မည်သို့ အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပါသနည်း။'

ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ- Dharmadharmatāvibhāga (DDV)နှင့် 'ထောက်ပံ့ခြင်း' အယူအဆ[၁]

ဤကျမ်းစာ၏ ခေါင်းစဉ်- ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ- Dharmadharmatāvibhāga-(DDV)[၂] ကို 'သဘာဝဖြစ်စဉ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ သဘောသဘာဝများကြား ခြားနားချက်'[၃] ဟု ဘာသာပြန်ဆို နိုင်ပါသည်။ DDVသည် လေးရာစု အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်း အချေအတင်ဆွေးနွေးမှုများ (အဘိဓမ္မာ အဝန်းအဝိုင်းများအတွင်း)နှင့် ပြင်းထန်သော တရားအားထုတ်မှုကျင့်စဉ်များ (ကမ္မဋ္ဌာန်း)တို့မှ ပေါ်ပေါက်လာသောကျမ်း ဖြစ်ပါသည်။ မူလ ရည်ရွယ်ထားသော ပရိသတ်မှာ ကျင့်စဉ်ကို အဓိကထားသော (ယောဂါစာရ[၄]) ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ပါသည်။ တိဗက်ပိဋကတ်ကျမ်းစာတွင် ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ(DDV)ကို ဒဿနိကကျမ်းစာအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။[၅] ဗုဒ္ဓတရားတော်များ(ဗုဒ္ဓဝစန)၏ အဋ္ဌကထာ(śāstra)ကျမ်းများတွင် ယင်းကျမ်းသည် ကရုဏာ[၆]မှ ခွဲထုတ်မရနိုင်သော ပညာ[၇]တိုးပွားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။ တိဗက်အစဉ်အလာသည် မေတ္တေယျ(Maitreya)နှင့် ပတ်သက်သော ယင်း၏စာစီကုံးမှုများနှင့် Asanga နှင့် ပတ်သက်သော ယင်း၏ ရေးသားချက်များကို မှတ်ယူပါသည်။ ဤခေါင်းစဉ်က ညွှန်ပြထားသည့်အတိုင်း ယင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် နှစ်ခုဒွန်တွဲပုံပေါ်နေသည့်အရာများ (Dualistic appearances) (ဥပမာပြုသူနှင့် အပြုခံရသူ၊ မိမိနှင့် သူတစ်ပါး၊ မိမိတို့နှင့် သူတို့)နှင့် ယင်းတို့သည် အခြေခံအားဖြင့် နှစ်ခု ဒွန်တွဲနေခြင်းမဟုတ်သော သဘာဝကို ခွဲခြား သိမြင်စေရန် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ ဝေါဟာရ အဓိပ္ပါယ်ရင်းမြစ် ဖွဲ့စည်းမှုအတွင်း၌ အားထားမှု(reliance) သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှု (support) သို့မဟုတ် အခြေခံ(basis) အယူအဆများ ရှိပါသည်။[၈] အချုပ်အားဖြင့် လူသားဖြစ်တည်မှု၏ အခြေခံသည် အခြေခံကျသည့် ဉာဏ်ရည်(fundamental intelligence)ဟု ဆိုကြသော်လည်း ပဋိပက္ခများအတွင်း ရှုပ်ထွေးမှုများကြောင့် ယင်းဉာဏ်ရည်၏ ဖော်ပြမှုသည် မကြာခဏဆိုသလို မှေးမှိန် နေတတ်ပါသည်။[၉]

IHL နှင့် ယင်း၏ ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂ- Dharmadharmatāvibhāga (DDV)၏ ကြောင်းကျိုးပြချက်

IHL[၁၀]သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC, 2014)က ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အောက်ဖော်ပြပါအချက်များအပါအဝင် အချို့သောပင်မအခြေခံမူများပေါ် အခြေခံ၍ စစ်မက် တိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ယေဘုယျအပြုအမူနှင့် အပြုအမူ၏ထူးခြားသော အချို့အပိုင်းများကိုပင် လက်တွေ့ကျသောနည်းလမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းပေးသည်ဟု ဆိုပါသည် -

[. . .] IHLသည် ခွဲခြားခြင်း(distinction)၊ အချိုးအစားညီမျှခြင်း(proportionality) နှင့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်း (precaution)ဟူသည့် အဓိကအခြေခံမူ သုံးရပ်ပေါ် အခြေခံ၍ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများ၏ ယေဘုယျအပြုအမူကိုလည်း ထိန်းကျောင်းပေးပါသည်။ **ခွဲခြားခြင်းမူအရ** လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များသည် တစ်ဘက်တွင် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများနှင့် အခြားတစ်ဘက်တွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များအကြား အမြဲတစေခွဲခြားရန်လိုအပ်ပြီး တိုက်ခိုက်မှုများသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် စစ်ရေးရည်မှန်းချက်များကိုသာ ဦးတည်နိုင်ပါသည်။ ယင်း၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ အရပ်သားတစ်ဦးချင်း၊ အရပ်သားပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာများနှင့် အရပ်သားလူထုတစ်ရပ်လုံးအား အကာအကွယ်ပေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤမူအရ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ အားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ မဆင်မခြင်တိုက်ခိုက်ခြင်းများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ **အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူ**သည် ခွဲခြားခြင်းမူ၏ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး မတော်တဆ အရပ်သား အသက်ဆုံးရှုံးမှုနှင့် အရပ်သားပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာများဆုံးရှုံးမှု သို့မဟုတ် အရပ်သားများ ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုသည် ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသည့် ခိုင်မာသော တိုက်ရိုက်စစ်ရေးအသာစီးရမှု (အကျိုးအမြတ်)နှင့် နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံ မဖြစ်စေရဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ပစ်မှတ်ထားခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် တားမြစ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် **ကြိုတင်သတိထား ကာကွယ်ခြင်းမူ**က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များအားလုံးအနေဖြင့် တိုက်ခိုက်မှု တစ်ခုပြုလုပ်သည့်အခါ ပစ်မှတ်များသည် စစ်ရေးရည်မှန်းချက်များဖြစ်ကြောင်း သေချာအောင် စိစစ်အတည်ပြုရန် သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်မှုမတိုင်မီ အရပ်သားလူထုအား ထိရောက်သော သတိပေးမှုပြုရန်ကဲ့သို့သော သီးခြားကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှုများကို ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ၎င်းသည် တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခု၏ အချိန်နှင့် တည်နေရာအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် [နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ] နောက်ဆက်တွဲ(၁) - AP I ၏ အပိုဒ် ၃၅(၃) နှင့် ၅၅ တို့တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေရှည်နှင့် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးစေသည့် လက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ တိုက်ပွဲ လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော စည်းမျဉ်းများသည် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများနှင့် ဝတ်ပြုရာနေရာများအပါအဝင် အချို့သောအရာများ (လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားခဲ့လျှင် ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်အအုံများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ၁၉၅၄ ခုနှစ် ဟိဂ်သဘောတူညီချက်၊ နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၅၃၊နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် (၁၆)၊ အရပ်သားလူထု အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများ (နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၅၄၊နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် ၁၄)နှင့် 'အန္တရာယ်ရှိသော စွမ်းအားစုများပါဝင်သော အလုပ်များနှင့် လုပ်ငန်းဌာနများ' (နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၅၆၊ နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် ၁၅) ကိုလည်း အထူးအကာအကွယ်ပေးပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့သောအလုပ်များနှင့် လုပ်ငန်းဌာနများအပြင် ယဉ်ကျေးမှုအဆောက်အအုံ များနှင့် မြို့ပြကာကွယ်ရေးဝန်ထမ်းများနှင့် အထောက်အကူပြုဌာနများကို သီးခြား သင်္ကေတများဖြင့် မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ (2014, 3–4)

ၵင်းတို့အားလုံးတွင် အသိပညာဗဟုသုတ၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော အပြုအမူတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပါဝင်သည့် ခွဲခြားမှုလုပ်ငန်းစဉ် ပါဝင်ပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူသဘောတရားများက သင်ကြားပြသထားသော စံနမူနာပြအမူအကျင့်များသည် စိတ်အတွင်းသန္ဌာန်လေ့ကျင့်မှုလိုအပ်သော ပိုမိုကြီးမားသည့် တစ်ဦးချင်း တာဝန်ယူစိတ်ကိုပင် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။

ရှေးဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများနှင့် စစ်ရေးဒဿနများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များကို တွေ့ရသော်လည်း IHL ကို ၎င်း၏အစပိုင်းတွင် တစ်ဦးချင်းသိစိတ်၏ အတွင်းသန္ဌာန် လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ထူးခြားမှုများကို အသေအချာကိုင်တွယ်ရန်ထက်ဘုံ သို့မဟုတ် အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော တန်ဖိုးထားမှုများကို လက်ခံရန်ကြိုးပမ်းသော ခေတ်ကာလ၏ အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုက လွှမ်းမိုးခဲ့ပါသည်။[၁၁] ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်၏ နောက်ထပ်အသေးစိတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် တာဝန်ရှိသူ ဆွစ်ဇာလန် ဥပဒေပညာရှင် Jean Pictet က အောက်ပါအတိုင်း ဆိုပါသည်[၁၂]-

> ခေတ်သစ်ကမ္ဘာသည် ယင်း၏ မျှော်လင့်ချက်များကို နိုင်ငံတကာဝါဒ (internationalism) တွင် ထားရှိခဲ့ပြီး ယင်း၏ အနာဂတ်တွင် မည်သည့်သံသယမျှ မရှိပေ။ ယခုအခါ နိုင်ငံတကာပတ်ဝန်းကျင်တွင် လူ့အခွင့်အရေးများသည် အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လူမျိုးအားလုံး၏ အမျိုးသား(နှင့်အမျိုးသမီး)များကို အတူတကွ ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်စွမ်းရှိသော စိတ်ကူးများပေါ်တွင်သာ အခြေခံနိုင်ပါသည်။. . .

Pictet က IHL နှင့်ပတ်သက်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုများအကြား ဘုံသဘောတူညီမှုအတွက် လိုအပ်ချက်ကို မီးမောင်းထိုးပြပြီး အောက်ပါအတိုင်း ဆက်၍ ဆိုပါသည် -

> ဗဟုယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ယင်းတို့ကို စိတ်ဝင်စားပြီး နက်နက်နဲနဲလေ့လာရန် လိုအပ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ဤအချက်က လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများ အားလုံးအတွက် ၎င်းတို့ရှိနေနိုင်သည့် နေရာတိုင်းတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများသည် တူညီကြောင်းကို သတိပြုမိစေပါသည်။ မတူညီသောဓလေ့ ထုံးတမ်းများ၊ ကျင့်ဝတ်များနှင့် အတွေးအခေါ်များကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအတွက် စုစည်းသည့်အခါနှင့် ၎င်းတို့ပေါင်းစည်းသွားသည့်အခါ ၎င်းတို့၏ ထူးခြားချက်များကို ပယ်ပြီး ယေဘုယျတူညီမှုများကိုသာ ထုတ်ယူသည့်အခါ လူသားမျိုးနွယ်အားလုံး၏ အမွေအနှစ် ဖြစ်သည့် ဒြပ်စင်ကဲ့သို့ စင်ကြယ်သောအရာတစ်ခုသာ ကျန်ရစ်ပါသည်။ (1988,3–4)

ဥပဒေ၏ နယ်ပယ်များစွာကဲ့သို့ပင် တစ်ဦးချင်း စေ့ဆော်မှုနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များသည် IHL နှင့် သက်ဆိုင်နေပြီး ၎င်း၏ ချို့ဖောက်မှုများကို ဆင်ခြင်အကဲဖြတ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း နှစ်များကြာလာသည်နှင့်အမျှ IHL အား အကြွင်းမဲ့ 'တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း'အယူအဆကို ရံဖန်ရံခါ 'အနောက်တိုင်း'နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးသမိုင်းတို့၏ ထုတ်ကုန်တစ်ခုအဖြစ်ပင် ဝေဖန်ရှုမြင်ခံခဲ့ရပါသည်။ IHL ၏ မူလအစနှင့် ပတ်သက်၍ တိကျသည်ဖြစ်စေ၊ မတိကျသည်ဖြစ်စေ 'တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်း' အယူအဆကို ဆန့်ကျင်သည့် အငြင်းပွားမှုမှာ အယူအဆသည် အများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဘုံသဘောတူညီချက်အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ဖန်တီးပေးသော်လည်း ၎င်းသည်

ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သီးခြားသဘောထားကွဲလွဲမှုကို အစပျိုးပေးလိုက်ခြင်းလည်းဖြစ်သည် ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် တစ်ဘက်တွင် လူသားတိုင်းနှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်စေရမည့် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် နယ်ပယ်ကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေနေသည့် IHL နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေတို့ကဲ့သို့သော အပြန်အလှန်ဖြည့်ဘက်ဖြစ်သည့် ဥပဒေများ မိမိတို့၌ရှိနေပြီး အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ယဉ်ကျေးမှုအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်စေရန် 'ကိုယ်ကျင့်တရား' သို့မဟုတ် 'ကျင့်ဝတ်'ဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို မပြုလုပ်နိုင်ဆိုသည့်အယူအဆ ကျွန်ုပ်တို့တွင်ရှိနေပါသည်။[၃၄] ဤဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေမှုကို ရင်ဆိုင်နေရသော်လည်း Pictet အဆိုနှင့်အညီ ဤနိုင်ငံတကာဥပဒေနှစ်ခု၏ ရှုထောင့်အချို့သည် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း စစ်ပွဲအတွင်း ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ သိမ်းကျုံးကာ အဆင်ခြင်မဲ့ လက်လွတ်စပယ် သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်အင်္ဂါချို့တဲ့စေခြင်းတို့မရှိစေရန် အရပ်သားများအတွက် အခွင့်အရေးကို လူတိုင်းက ဧကန်မုချ အလေးထား လေးစားနိုင်မည်ဆိုသည့်အချက်ကို အဆိုပြုနိုင်ပါသည်။ သို့မဟုတ် တဖန်စစ်သည်များသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်မထားရပါ။ ဤအဆိုပြုချက်ကို DDV ရေးသားသူအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာ တွေးခေါ်ရှင်အများစုက သဘောတူကြပါလိမ့်မည်။ ဤနေရာတွင် IHL နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများသည် သီးခြားစီဖြစ်သော်လည်း အပြန်အလှန် ဖြည့်ဘက်ပြုသော ဥပဒေများဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း သတိပြုရပါမည်။ IHL ၏ အတွေးအခေါ် ဆိုင်ရာ အရင်းခံဇာစ်မြစ်များသည် ရှေးကျပြီး ၎င်း၏ရည်ရွယ်ချက်များမှာ စစ်ပွဲ၏ လူမဆန်မှုကြားတွင် လူသားဆန်မှုအချို့ကို အတန်အသင့် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် 'အနောက်တိုင်း'ယဉ်ကျေးမှုတွင်အရင်းခံပြီး နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များက ပိုမိုတောင်းဆိုကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးအယူအဆ နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတစ်ခုက အယုံအကြည်ကင်းမဲ့သည့်တိုင် IHL ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရံဖန်ရံခါ သဘောတူညီချက်ရရန်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်မှာ IHL နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေတို့တွင် မတူညီသောအတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ အရင်းခံဇာစ်မြစ်များ ရှိသည်ဆိုသောအချက်ကြောင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေထက်စာလျှင် IHL အတွက် မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေနိုင်ပါသည်။[၃၅]

DDV ၏ ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဥပဒေပါအကြောင်းအရာများ သို့မဟုတ် အကျိုးများနိုင်သော နည်းလမ်းများကို ကြည့်ရုံသာမက သက်ရှိတိုင်းနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးပြုမှု အားလုံးအတွက်ပါ သွယ်ဝိုက်ပါဝင်သည့် အတွင်းသန္တာန်ပိုင်း 'သိမြင်နားလည်ခြင်း လုပ်ငန်းဆောင်တာများ'ကို ကြည့်ခြင်းသည်လည်း ဤနေရာ၌ အထောက်အကူ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဤအခြေအနေတွင် စကားလုံးများနှင့် အယူအဆများသည် သိမြင်နားလည်မှုဖြစ်စဉ်၏ အသုံးချခံများဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ နီးကြားနေသောအခါ တစ်ဦးချင်း၏ သိမြင်နားလည်ခြင်း 'လုပ်ငန်းစဉ်' သည် လုပ်ဆောင်ချက်အစီအစဉ်တစ်ခုတွင် တိကျမှုများနှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ အစောပိုင်းဒဿနိကဗေဒဆိုင်ရာ ဖော်ပြချက်များအရ ပထမဦးစွာ အရာဝတ္ထုတစ်ခု၏ တိကျသော လက္ခဏာများကို ဖော်ထုတ်သည့်လုပ်ရပ်ဖြစ်သည့် သိမြင်မှတ်သားမှု(သညာ)ရှိပြီး

ယင်းမှာ ဤအရာဝတ္ထုကို မြင်ထားခြင်း၊ ကြားထားခြင်း၊ အရသာခံထားခြင်း၊ အနံ့ခံထားခြင်း၊ ထိတွေ့ထားခြင်း သို့မဟုတ် တွေးကြံထားခြင်းရှိ/မရှိ ဖော်ထုတ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသိမြင်မှတ်သားမှုသည် သိသာရုံမျှသော သဘောတရား(ပရိကပ္ပ)၏ လုပ်ကြံဖန်တီးမှုဆီသို့ ဦးတည်သွားပြီး ယင်းသည် ခွဲခြားမှုလုပ်ရပ်ကို ခွင့်ပြုသည့် (ဝိကပ္ပ)ဟူသော ယင်းနှင့်မတူသောအရာမှ ဤသိမြင်မှတ်သားမှုကို ပြန်လည်၍ သီးခြား ခွဲထုတ်ပြီးနောက် ထိုခွဲခြားမှုပေါ် အခြေခံ၍ ဂရုတစိုက်နှင့် အသေးစိတ် လုပ်ဆောင်ခြင်း(ပပဉ္စ)ဖြစ်ပျက်ပါသည်။[၁၅] ဤတစ်ဦးချင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော စိတ်များ၏ အတွင်းသန္တာန်ရှိ အလုပ်လုပ်ပုံများသည် ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းအားလုံးတွင် အပြုအမူဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြရန်အလေ့အထရှိကြပြီး ဤသည်မှာ နေရာတိုင်းရှိအလုပ်တွင် အခြေခံကျသော မူသဘောတရားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အတွေးအခေါ်များအား အဓိကပြဌာန်းပေးသူများမှာ တစ်ဦးချင်းသိမြင်မှတ်သားမှု လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ကူးစိတ်သန်းများနှင့် အတွေးအခေါ် အယူအဆများသည် ကွဲပြားမှုများနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများပါဝင်သည့်ဖြစ်စဉ်မှ ပေါက်ဖွား လာခြင်းဖြစ်သောကြောင့် အချေအတင်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ သီးခြား သဘောတူညီမှု သို့မဟုတ် သဘောထားကွဲလွဲမှုတို့ဖြစ်လာပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်တို့ပေါ် အခြေခံသော စည်းမျဉ်းများသည် လူတစ်ဦးချင်းအကြား သဘောကွဲလွဲမှုများကို မကြာခဏဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL သည် သဘောတူညီချက် တစ်မျိုးမျိုးကို လူတိုင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်သည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအနှံ့တွင် 'အများနှင့်ဆိုင်သော ဘုံယဉ်ကျေးမှု' တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးရန် နည်းလမ်းများစွာဖြင့် ကြိုးစားနေသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ပြောနိုင်ပါသည်။

သို့သော် Pictet ကြိုးပမ်းရှာဖွေသည့် 'သန့်စင်သောအရာ'သည် စိတ်ကူးစိတ်သန်းများနှင့် 'သိမြင်မှတ်သားမှုဖြစ်စဉ်'တို့၏ သဘောသဘာဝကြောင့် စိတ်ကူးသက်သက်ထဲတွင် တွေ့နိုင်ခြေမရှိနိုင်ကြောင်းကို ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်အကြံပြုလိုပါသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ဤ'သန့်စင်သောအရာ'ကို သက်ရှိအားလုံးတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြင့် ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသလား။ အသိအမြင်၏ဒွန်တွဲနေသော လုပ်ဆောင်မှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းအပြင် ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူတို့ ဒွန်တွဲမနေခြင်းနှင့် သက်ရှိအားလုံးအတွက် မွေးရာပါဖြစ်သော အခြေခံကျသည့် အသိဉာဏ်၏ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ IHL အရ တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော အကာအကွယ်ပေးမှုများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာကြောင်းကျိုးဖော်ပြချက်တစ်ခုကို နည်းလမ်းများစွာဖြင့် ပေးပါသည်။ ၎င်းသည် လူသားတို့၏အခြေခံလိုအပ်ချက်များအား ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းနှင့် IHL ၏ 'လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ' ရည်မှန်းချက်တို့အား ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်းအတွက် ကျိုးကြောင်းပြချက်တစ်ခုကိုလည်းပေးပါသည်။

Pictet က လူတို့သည် ကွဲပြားခြားနားကြသော်လည်း လူ့သဘောသဘာဝကား ကမ္ဘာပေါ်တွင် အတူတူပင်ဖြစ်သည် (1988, 34)ဟု အခိုင်အမာဆိုသည့်အခါ DDV က ၎င်းနှင့်သဘောထားချင်းတူညီသော်လည်း ပို၍ပင်နက်ရှိုင်းစွာ သွားပါသည်။ လူ့သဘာဝသည် ကမ္ဘာတဝှမ်းတူညီရုံသာမက သက်ရှိအားလုံးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်သည် တူညီသော သဘောသဘာဝရှိပြီး အရာရာသည် လုံးဝတသီးတခြားရှိမနေဘဲ အားလုံးနှင့် အရာရာတိုင်းသည် အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေပါသည်။ DDV ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဤအရာအားလုံး၏ အဓိကအချက်မှာ ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်ခြင်း (ပြုသူဟုမြင်ခြင်းနှင့် အပြုခံရသူဟုမြင်ခြင်းတို့၏

အပြန်အလှန်အမှီသဟဲပြုမှု)နှင့် အခြေခံအသိဉာဏ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုရေးအရ သက်ဆိုင်သူများအဖြစ် ကွန်နှိပ်တို့၏ လုပ်ငန်းတာဝန်သည် ဖြစ်နိုင်သည့် အချိန်တိုင်းတွင် ယင်းကိုယ်တိုင်ကိုဖော်ပြရန် ယင်းအတွက် အခြေအနေများကိုဖန်တီးပေးရန်ဖြစ်ပြီး ဤသို့ သွားနိုင်ရန် နည်းလမ်းများစွာရှိပါသည်။ အများနှင့်ဆိုင်သော ဘုံတန်ဖိုးထားမှုများကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေခြင်းသည် ယင်းနည်းလမ်းများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

မကြာသေးမီက ဘောဂဗေဒ၊ ဥပဒေနှင့် သဘာဝသိပ္ပံပညာရှင် (၁၅)ဦးသည် တွေးခေါ်ရှင်များအား လောကအမြင်ဖြစ်သည့် ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘော ခွဲခြားခြင်းအမြင်မှ ပြုသူ-ပြုသူအဆက်အသွယ်များ အပြန်အလှန်မြှင့်တင်ခြင်းအား နားလည်ခြင်း 'သက်ရှိတို့အိမ်ဂေဟာမြေကမ္ဘာ'[၁၇] အမြင်သို့ပြောင်းလဲရန် ဖိတ်ခေါ်ထားသည့် 'လူသားမျိုးနွယ်အား ဖြစ်တည်မှု၏ ဗဟိုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားခြင်းမှ အပြန်အလှန်တိုးတက်ကြီးပွားရေးသို့'[၁၆] ဟူသော ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို အွန်လိုင်းတွင်ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ဤဆွေးနွေးမှုများနှင့်အတူ တသီးတခြားခွဲထုတ်ခြင်း၏ ဖြစ်တည်မှုပညာ(ontology)မှ ဆက်နွယ်မှုသို့လည်းကောင်း၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းပိုင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ တန်ဖိုးထားမှုပညာ(axiology)မှသည် ကမ္ဘာလောကအတွက်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ဖော်ဆောင်မှုအတွက် တန်ဖိုးထားမှု များပြားခြင်းသို့ လည်းကောင်း ကူးပြောင်းမှုကို ၎င်းတို့က မျှော်မှန်းကြပါသည်။ Jones (2003) သည် ၎င်း၏စာအုပ်ဖြစ်သော 'ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူမှုမျက်နှာ' (The Social Face of Buddhism) တွင် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုခြင်း၏ အမှတ်အသားအဖြစ်နှင့် သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်၏ သဘောသဘာဝအဖြစ် ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သောအယူအဆကို ဆောင်ကြဉ်းခြင်းဖြင့် အလားတူ တောင်းဆိုမှုကို ပြုလုပ်သောကြောင့် တစ်ဦးချင်းနှင့် လူအဖွဲ့အစည်း၊ ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူ၊ သက်ရှိများနှင့် ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ဆက်နွယ်မှုကို ပြန်လည်စဉ်းစားစေပါသည်။ ၎င်း၏ အဓိကစာတမ်းမှာ အတွင်းသန္ဓာန်လွတ်မြောက်မှုသည် အစုအပေါင်းနှင့် အရှည်တည်တံ့သော ပြင်ပလွတ်မြောက်မှုအတွက် အဆုံးစွန်သော မရှိမဖြစ်လိုအပ်ချက်ဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။[၁၅] ဤသည်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါးစေရန် ကြိုးပမ်းရာတွင် တစ်ဦးချင်းစရိုက်လက္ခဏာ၏ အတွင်းသန္ဓာန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် အရင်းစိုက်ရမည်ဟု သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုပါသည်။

အလားတူပင် DDV သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုတွင် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ကြောင်းနှင့် IHL ကို အများသိစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီ၏လုပ်ငန်းကို ကူညီရန်အကြံပြုသည့် အကြောင်းရင်းများထဲမှတစ်ခုမှာ ဤဆောင်းပါးသည် အထူးသဖြင့် ဤလောကတွင်ဖြစ်ခြင်း၏လုပ်ရပ်၊ ဆက်ဆံရေးများတွင် ပါဝင်ခြင်းနှင့် ကိုယ်တွေ့ကြုံသူကိုယ်တိုင်(ဆိုလိုသည်မှာ ရောင်ပြန်ဟပ်သောအသိအမြင်) ကြုံတွေ့ရခြင်းကိုသိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် ၎င်းတွင်၎င်း၏ ပိုင်းခြား စိတ်ဖြာလေ့လာမှုရှိ တစ်ဦးချင်းအတွေ့အကြုံများပါဝင်ပြီး ပဋိပက္ခအတွင်း ဤတစ်ဦးချင်း အတွေ့အကြုံ၏အရေးပါမှုကို အလေးပေးထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ငြိမ်းချမ်းနေစဉ် ဖြစ်စေ ပရမ်းပတာအခြေအနေဖြစ်စေ ကြမ်းတမ်းသောမြေပြင်အတွေ့အကြုံကို လမ်းညွှန်ရန် ၎င်းတို့၏ မလွှဲမရှောင်သာရုန်းကန်မှုတွင် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် လေးနက်ပြီး မယိမ်းမယိုင် အထောက်အကူကို ဆောင်ကြဉ်းပေးရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဒဿနိက ကျမ်း စာများစွာကဲ့သို့ပင် အခြေအနေကိုဆန်းစစ်လေ့လာရာတွင် အထောက်အကူပြုရန်နှင့် လမ်းညွှန်မှု

ပေးရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်တစ်ခုကိုပေးခြင်းဖြင့် အတွေ့အကြုံ၏အနေအထားကို မှတ်သားခြင်းဖြင့် ၎င်းက သေချာပေါက် စတင်ပါသည်။

အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်မှုအတွက် မူဘောင်သုံးခု

သိမြင်မှုအမှတ်သညာဖြစ်စဉ်ကို တစ်ဦးချင်းအား အသိပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် DDV သည် ယင်း၏အခန်း(၁၂)၊ပထမပိုင်း၌ယေဘုယျအရေးအရာများ၏ အခြေအနေကိုတင်ပြထားပါသည်- 'သက်ရှိတို့သည် တစ်နေရာရာသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားသောအခါတိုင်း အဆုံးမရှိသော ဆင်းရဲဒုက္ခ သံသရာကို ငြိမ်းစေသော အထောက်အကူများရှိပါသည်။ ဤအဆိုးသံသရာတွင် မှီခိုအားထားရန် 'သက်ရှိများ'၏ အတွေ့အကြုံရှိသည့်အပြင် အထောက်အကူအဖြစ် ဖြည့်ဆည်းပေးနေသော ပတ်ဝန်းကျင် ရှိပါသည်။[၁၉] (၁၂)

'အထောက်အကူ'(support)အယူအဆသည် -သက္ကတအသုံးအနှုန်းဝေါဟာရများ အောက်တွင် āśraya (အခြေခံ)၊ sthana (ရပ်တည်မှု၊ နေရာ သို့မဟုတ် အခြေခံ)၊ pratistha (အမှီပြုခြင်း)[၂၀] စသည်ဖြင့်လည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ -ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ် ထုံးတမ်းစဉ်လာ များစွာကို စွဲလမ်းလုနီးပါးအထိ စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့နေပါသည်။

၎င်းကို အသုံးချခံကိရိယာသဘောဖြင့် မကြာခဏအသုံးပြုလေ့ရှိပြီး (ဆိုလိုသည်မှာ သက်ရှိတို့ရရှိသည့် အကျိုး) အခြားအချိန်များတွင် ပိုမိုအခြေခံကျသောခံစားမှုသဘောဖြင့် (ဆိုလိုသည်မှာ သက်ရှိများကို ထူးခြားသည့်အခြေအနေအား တွေ့ကြုံခံစားစေသောအရာများ) အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ ဤစွဲလမ်းမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ခုထဲသာမဟုတ်၊ လုံခြုံစိတ်ချရမှုအတွက် အခြေခံကျသော လူသားတို့၏စိုးရိမ်မှုဖြစ်ပြီး ၎င်း၏အဓိပ္ပါယ်ကို စဉ်ဆက်မပြတ်ရှာဖွေရန်အတွက် လည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေအနေတစ်ရပ်တွင် အထောက်အကူသဘောတရားသည် 'အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုခြင်း'နှင့် 'အကြောင်းရင်း'တို့၏ အယူအဆများနှင့် မလွဲသာမရှောင်သာ ဆက်စပ်နေပါသည်။

နှိုင်းယှဉ်ချက်အမှန်တရား၏ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် မည်သည့်အတွေ့အကြုံကိုမဆို အကြောင်းတရားများမရှိသကဲ့သို့ သတ်မှတ်ချက်များမရှိဟု မမှတ်ယူသင့်ပါ။ ထို့အပြင် အကြောင်းတရားများနှင့် အခြေအနေများ အပြန်အလှန်အကျိုးသက်ရောက်မှုတွင် မည်သူမျှအပြုခံရသူသက်သက် (passive receptor)မဟုတ်ပါ။ အမှတ်သညာသည် ဆုပ်ကိုင်ခြင်း၏ လုပ်ဆောင်မှု (သက္ကတအားဖြင့် ဂရဟ)ကို သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုပါသည်။ ဤနေရာတွင် သညာ၏လုပ်ဆောင်မှုကို 'လုပ်ငန်းစဉ်'နှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်ပြီး၊ ၎င်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ ကင်းသော်လည်း အကျိုးဆက်နှင့်အတူ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်နှင့် ၎င်း၏အကျိုးဆက်များကို မပြောင်းလဲသော အပြန်အလှန် အကျိုးပြုမှု၏ ရလဒ်အဖြစ် သို့မဟုတ် မရေမတွက်နိုင်သော အဖြစ်အပျက်များကြား သိမ်မွေ့သော စကားပြောဆိုမှုအဖြစ် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် လူပ်ရှားမှုတွင် ပြောင်းလဲနိုင်သော အင်အားရှိပြီး အခြေအနေအရဖြစ်ကာ တဒဂ်မျှသာဖြစ်ပြီး စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပါသည်။

အကြောင်းတရားများနှင့် အခြေအနေများတို့၏ ကွင်းဆက်သည် အလွန်ရှုပ်ထွေးသည်ဟု တွေးထင်သောကြောင့် အသိဉာဏ်ပညာအရ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို ကျော်လွန်၍ မယုံကြည်နိုင်လောက်အောင်ဖြစ်ပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် 'ဖြစ်ခြင်း'၊ 'သိမြင်ခြင်း'၊ 'တွေးတောခြင်း'၏ ရိုးရှင်းသောအချက်သည် . . ဆုပ်ကိုင်ရန်(ဂဟ)၊ တည်ဆောက်ရန်(ကပ္ပန)၊ ပါရိုကပ္ပန၊ ဝိကပ္ပ)နှင့် အသေးစိတ်ခွဲထွင်ရန်(ပပဉ္စ) သဘာဝယိမ်းယိုင်မှုဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ ဤကမ္ဘာ၏ မူလအစအပါအဝင် အရာအားလုံးသည် အောက်ဖော်ပြပါအတွေးများ၊ စိတ်ခံစားမှုများ၊ လုပ်ရပ်များစသည်တို့၏ အစီအစဉ်အပေါ် အကျိုးဆက်တစ်ခုရှိပါသည်။ ၎င်း၏ နောက်တကျော့ ပေါက်ဖွားမှု ဖြစ်စေသော စက်ဝိုင်းကဲ့သို့ အကန့်အသတ်မရှိ အဆုံးမဲ့။ . . .

ကံကိုယုံခြင်းနှင့် စိတ်ကူးသက်သက်ဖြစ်ခြင်းမှဝေးကွာသော ဤအမှတ်သညာဖြစ်စဉ်၏ ဤဗုဒ္ဓဘာသာဖော်ပြချက်တွင် 'အထောက်အကူ'ဟူသော အတွေးအခေါ်သည် ယင်းကဲ့သို့ သူအားလုံးတို့အား လူတို့တွင်အသိရှိခြင်းကဲ့သို့ အချို့သောအရာများအပေါ် လက်တွေ့ကျပြီး ချက်ချင်း လက်ငင်းကိုင်တွယ်နိုင်ခွင့်ရှိသည့်အချက်ကို သတိပေးပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် ဤနေရာတွင် ဖိတ်ခေါ်မှုသည် စိတ်၏အတွင်းသန္တာန်လုပ်ဆောင်မှုများအား လျစ်လျူရှုခြင်းကို ထပ်ခါ တလဲလဲပြုလုပ်သည့်အလေ့အထတစ်ခုမှ သတိတရားနှင့် တစ်ဦးချင်း 'တာဝန်ယူမှု' ဆီသို့ တဒင်္ဂပြောင်းလဲနိုင်သောအင်အားဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓအား ရည်ညွှန်းသော ပထမဆုံးကျမ်းစာများမှဖြစ်ပြီး ဆိုလိုသည်မှာ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန်နှင့် အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်ဖြစ်ပြီး နောင်အခါ မဟာယာနကျမ်းများဖြစ်သည့် ပညာပါရမီကျမ်း (Astasāhasrikā Prajñāpāramitāsūtra)နှင့် 'တစ်စုံတစ်ဦး မှီခိုအားထားနိုင်သောအရာ'ကိစ္စကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း သီးခြားတာဝန်ယူထားသော DDV ကဲ့သို့သော ကျမ်းစာများဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်၏အမြင်အရ ဤ'အထောက်အကူ'အတွေးအခေါ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာ[၂၁]နှင့် IHL အကြား ဆက်စပ်မှုကို ဆန်းစစ်ရာတွင် အဓိကကျပါသည် - ၎င်းသည် လူသားတိုင်းတွင် အလုပ်ခွင့်၌ ဖြစ်နိုင်သည့် 'အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအခြေခံမူ'ပေါ် ဗဟိုပြုထားသည့်အပြင် ၎င်းအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် ကြောင်းကျိုးပြချက်ပေါ်လည်း ဗဟိုပြုထားပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် စိတ်၏ လုပ်ဆောင်မှုများကို အသိအမှတ်မပြုပါက လက်ရှိအခြေအနေအတွက် သင့်လျော်သောတုံ့ပြန်မှုကို မပေးနိုင်ပေ။ လုပ်လေ့လုပ်ထ ပုံမှန်အခြေအနေအတိုင်း မျက်ကန်းတုံ့ပြန်မှုများသည် မိမိကိုယ်ကို သို့မဟုတ်/နှင့် အခြားသူများအတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခဖန်တီးရန် ချည်နှောင်ခံထားရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ၎င်းတို့သည် အခြေအနေတစ်ခု၏ တိကျမှုနှင့်အညီ မဟုတ်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့်လည်း မှန်ပါသည်။

ဤရှေးဟောင်းကျမ်းစာများအရ အမှန်တကယ်ရှုပ်ထွေးပြီး လုပ်ကြံဖန်တီးထားသော အခြေအနေကို နားလည်လက်ခံနိုင်သောအခါ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူသည် တိကျသောတုံ့ပြန်မှု တစ်ခုဖြစ်နိုင်ပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခကို လျှော့ချခြင်းတွင် အဓိကသော့ချက်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဤအလားတူ ပုံသဏ္ဌာန်အတိုင်း ဇီဝဗေဒပညာရှင်၊ ဒဿနိကဗေဒပညာရှင်နှင့် အာရုံကြော သိပ္ပံပညာရှင် ဖရန်စ္စစကို ဗာရယ်လာ Francisco Varela[၂၂](1999)သည် 'ကိုယ်ကျင့်တရား

နားလည် ကျွမ်းကျင်မှု၊ လုပ်ဆောင်မှု၊ အသိပညာနှင့် သိမြင်မှု' (Ethical Know-How, Action, Wisdom, and Cognition) အမည်ရှိ ၎င်း၏ တိုသော်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းသော စာအုပ်မှ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအယူအဆကို တကျော့ပြန်စိစစ်ပြီးနောက် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာ အလိုအလျောက် သဘောသက်ဝင်ခြင်းတွင် လေ့ကျင့်ရေးကို တောင်းဆိုထားပါသည် -

> ပထမဆုံး နီးစပ်သောခန့်မှန်းချက်အဖြစ် ပညာရှိ(သို့မဟုတ် သီလရှိသူ)ဆိုသည်မှာ ကောင်းသောအရာကိုသိရှိပြီး ကောက်ကာငင်ကာ ထိုကောင်းသောအရာကို လုပ်ဆောင်သူဟု ဆိုပါရစေ။ ယင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့အသည်းအသန် ဝေဖန်ဆန်းစစ်လိုသော သိမြင်မှတ်သားမှုအမှတ်သညာနှင့် လုပ်ဆောင်မှု၏ နီးစပ်မှုဖြစ်ပါသည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုသည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအပြုအမူကို စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့် ပုံမှန်နည်းလမ်းနှင့် သိသိသာသာ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောဖြစ်နေပြီး လုပ်ရပ်တစ်ခု၏ ရည်ရွယ်သောအကြောင်းအရာကို ပိုင်းခြား စိတ်ဖြာစိစစ်ခြင်းဖြင့်စတင်ကာ သီးခြားကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ဆင်ခြင်တုံတရားများ၏ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုကို အကဲဖြတ်ခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ပါသည်။ (1999, 4)

၎င်း၏တွေ့ရှိချက်များနှင့်အတူ ဗာရယ်လာက သင့်လျော်သော အသိပညာစံနှုန်းများပေါ် ဗဟိုပြုပြီး ရုတ်ခြည်းအမြင် (immediate perception)ပေါ် အခြေခံကာ ခိုင်မာသော ရှင်သန်နေသည့် တိုက်ရိုက်အတွေ့အကြုံအဖြစ် ယင်းတို့ကို ဖွင့်ဆိုပါသည်။ Varela သည် ဤပုံဖော်ထားသည့် လုပ်ဆောင်မှု အတွေ့အကြုံများကို မွေးရာပါဉာဏ်ပညာ အမြော်အမြင်နှင့်အတူ ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ ဤနေရာတွင် ၎င်းက စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်ခြင်း၏အရေးပါမှုကို မငြင်းသော်လည်း ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်ပတ်သက်သည့် ဆွေးနွေးမှုများတွင် သိမြင်မှုပုံစံနှစ်ခုလုံး (ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုနှင့် ချက်ချင်းလက်ငင်း)ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ကြောင်း ၎င်းက အခိုင်အမာပြောဆိုပါသည် -

> တနည်းဆိုရသော် သိမြင်မှုဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာ(cognitive science)သည် ထိုနေရာတွင်ရှိနေရုံ၊ ချက်ခြင်းဖြေရှင်းခြင်း၊ ရိုးရှင်းသော သို့မဟုတ် အလိုအလျောက်မှ အလှမ်းဝေးကွာသည်ဆိုသည့် ရိုးရှင်းသောအချက်ကို သတိပြုမိလာစေပါသည်။ ချက်ချင်းဖြေရှင်းခြင်းသည် စင်စစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရန် အခွင့်အရှည်ကြာဆုံးယူသည့် ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှုဖြစ်သောကြောင့် တကယ့်'ကြိုးစားအားထုတ်မှု' ဖြစ်ပါသည်။ အသေးစိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုများအတွင်း ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းသည် ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်များအရ မကြာသေးမီကမှသာ အလွန်လျင်မြန်စွာပေါ် ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ (1999,18)

ဗာရယ်လာအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများစွာ၏ ချဉ်းကပ်မှုနှင့် အမြင်သည် သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသနများနှင့် လုံးဝကွဲပြားခြားနားသော်လည်း ၎င်း၏ အာရုံကြောသိပ္ပံဆိုင်ရာတွေ့ရှိချက်များနှင့်အညီဖြစ်သည်ဆိုသောအချက်ကို သံသယမရှိပါ။ ၎င်းအတွက် ပိုအရေးကြီးသည်မှာ ဤဒေသနာတော်များသည် သဘာဝအလျောက်မွေးရာပါ အရည်အချင်းများကို အညစ်အကြေးကင်းစင်စေရာတွင် လေ့ကျင့်ရေးအတွက်ဖြစ်နိုင်သော လမ်းညွှန်များစွာထဲမှတစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း၊ သဘာဝကျသော လေ့ကျင့်မှုအမျိုးအစား တစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း လုပ်ဆောင်

နိုင်ပါသည်။ ဤသည်မှာ IHL ပညာရှင်များအတွက် နောက်ထပ်သုတေသနပြုရန် ဖြစ်နိုင်သော လမ်းကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အတိုချုပ်အားဖြင့် ဤအပိုဒ်၏ပထမပိုင်းက အခြေအနေတစ်ခုအား စဉ်းစားဆင်ခြင်သောအခါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အနည်းဆုံး အပြန်အလှန်အကျိုးပြုသော ဖြစ်စဉ်နှစ်ခုရှိသည်ဟုဆိုထားပါသည်။ ဤအပြန်အလှန် အကျိုးသက်ရောက်သော ဖြစ်စဉ်နှစ်ခုသည် ဆန့်ကျင်ဘက်လက္ခဏာနှစ်ရပ်ဒွန်တွဲမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော (dualistic)စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုကို ဖော်ထုတ်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်-

(၁) သက်ရှိတစ်ခုချင်းစီနှင့် ၎င်းတို့၏ 'သိမြင်မှုအမှတ်သညာ'ဖြစ်စဉ် (ပြုသူ - subject)

(၂) တစ်ဦးချင်းစီတို့အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်က ယူဆောင်သောပုံစံ (အပြုခံရသူ - object)

ဤအချက်မှာ အစောပိုင်းအိန္ဒိယ အမြင်တူသူအုပ်စုများထံမှ အတုခိုးထားသော ဂန္ဓဝင်အိန္ဒိယ တင်ပြပုံတစ်ခုဖြစ်ပါသည်- အထောက်အကူအဖြစ်လုပ်ဆောင်နေသော ထည့်စရာ (ဥပမာ ပတ်ဝန်းကျင် သို့မဟုတ် သားအိမ်) ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် အထောက်အကူ ပေးထားသောအရာအဖြစ် လုပ်ဆောင်ခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ သက်ရှိများ၊ မျိုးစေ့များ သို့မဟုတ် အလားအလာများ) ရှိပါသည်။[၂၃] ယင်းကို စိတ်နှင့် အကြောင်းအရာ ဆိုလိုသည်မှာ တစ်ဦးချင်း၏စိတ်နှင့် ၎င်းတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာပတ်ဝန်းကျင်တို့အကြား ပိုင်းခြားမှုတစ်ခုအဖြစ်လည်း ကျွန်ုပ်တို့မျှော်လင့်နိုင်သော်လည်း DDV သည် စိတ်၏ ယေဘုယျအရေးပါမှုအပေါ် အခိုင်အမာပြောပါသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခသည် ဤပြောင်းလဲစေနိုင်သောအင်အားရှိ တစ်ဦးချင်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အတွေ့အကြုံအတွင်း၌ ဖြစ်ပွားပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် DDV ၏ ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် သိမြင်မှတ်သားမှုသညာ၏ တက်ကြွသောလုပ်ငန်းစဉ်မရှိဘဲ ဤလောက၏ အတွေ့အကြုံမရှိပါ။ သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်မရှိဘဲ ဆင်းရဲဒုက္ခအတွေ့အကြုံမရှိပါ။ တစ်စုံတစ်ဦး၏ပန်းတိုင်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခလျှော့ချရန်ဖြစ်လျှင် သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်ကို အခြားအရာအားလုံးအခြေပြုနိုင်သည့် 'အဆောက်အအုံအကွက်'အဖြစ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဟု အကြံပြုထားပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အတွင်းနှင့် အပြင်အကြား ပိုင်းခြားမှု (ဒွန်တွဲမှု)သည် အစစ်အမှန်အရှိတရားထက် ပိုမိုထင်ရှားပါသည်။ သိမှုဖြစ်စဉ်သည် အခြေအနေများအားလုံးတွင် အဆုံးအဖြတ်ပေးသောအရာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အပိုဒ်(၁၂)၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် DDV သည် သိမြင်မှုဖြစ်စဉ်ကို ရှုထောင့်နှစ်ရပ်အဖြစ် ပိုင်းခြားထားပါသည်- 'စာပိုဒ်(၁၂)တွင် DDV သည် အသိအမြင်ဖြစ်စဉ်ကို ရှုထောင့်နှစ်ရပ်အဖြစ် ထပ်မံခွဲခြားထားနိုင်ခြေရှိပါသည်။ 'သက်ရှိတို့'၏ အတွေ့အကြုံသည် ၎င်းတို့က မျှဝေသည့်အရာများ(ဆက်နွယ်ပေါ်ထွက်လာသည့်အရာများ)နှင့် ၎င်းတို့က မျှဝေခြင်းမရှိသည့်အရာများ (ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သောနှင့် ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော)အဖြစ် ခွဲခြားနိုင်မှု အပေါ် မှီခိုနေပါသည်။[၂၄]

အပိုဒ် (၁၂)၏ ပထမပိုင်းနှင့် နောက်ဆုံးအပိုင်းကို ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ ယေဘုယျအားဖြင့်

အခြေအနေများကို ဆန်းစစ်လေ့လာရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့မူဘောင်သုံးပိုင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ထားပြီး အထူးသဖြင့် IHL အတွက် ဤနေရာတွင် ပိုမိုတိကျစွာ အဆုံးသတ်ထားပါသည်

(၁) သက်ရှိတို့ မျှဝေပုံရသောအရာ (အပြုခံရသူ - object)

(၂) အပြန်အလှန်မှီခိုခြင်းဖြင့် မျှဝေသည့်အရာ (ဆက်သွယ်မှု)

(၃) မျှဝေခြင်းမရှိသောအရာ သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းစီနှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိသောအရာ (ပြုသူ - subject)[၂၅]

ဤမူဘောင်၏ ပထမအချက်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ပြင်ပအခြေအနေများကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ 'ဖြစ်ဟန်တူသည်'ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်ပတ်သက်သော အမှန်တရား ကို အလေးထားပြီး စိတ်ကို ပထမဆုံးနေရာ၌ထားပါသည်။ ပြင်ပအခြေအနေများ၏ အတွေ့အကြုံသည် စိတ်ပေါ်မူတည်ပါသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အခြေအနေတစ်ခု၏ ဆက်နွယ်မှုအရ ဖြစ်သောကဏ္ဍကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ DDV သည် ဆက်နွယ်မှုအရဖြစ်သော လုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးကို အပြန်အလှန်အသွားအပြန်သဘောဖြစ်ပေါ်စေပြီး အဆုံးအဖြတ်ပေးကြောင်း ဤနေရာတွင်ညွှန်ပြပါသည်။[၂၆] ၎င်းတို့သည် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေပြီး တသီးတခြားမဟုတ်ဆိုသည့်အချက်ဖြင့် ၎င်းတို့သည် နှစ်ခုမဟုတ်ဆိုသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ပြောနိုင်ပါသည်။ သိမြင်မှတ်သားမှုဖြစ်စဉ်ကို ရှုင်းရှုင်းလင်းလင်း နားလည်သဘောပေါက်မှု ရှိလာသည်အထိ ဆက်ဆံရေးများအားလုံးသည် ထပ်တလဲလဲပုံစံများဖြင့် အချင်းချင်းခိုက်ဆက်နေပါသည်။ တတိယမြောက်လိုအပ်ချက်သည် အာရုံခံအသိစိတ်များ (အမြင်၊ အကြား၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အထိအတွေ့)ကိုရည်ညွှန်းပြီး ယင်းတွင် တွေးခေါ်မှုများနှင့် လေ့ကျင့်ပေးမှုအင်အားနှင့်အတူ အပြန်အလှန်အကျိုးပြုနေသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာသိမြင်စိတ်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ထပ်ဖြည့်ထားပါသည်။ ဤမူဘောင်သုံးပိုင်း၏ တတိယလိုအပ်ချက်သည် ဤလောကနှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုများ (ဆိုလိုသည်မှာ 'သိမြင်မှတ်သားမှု ဖြစ်စဉ်'ပေါ်တွင်)အား တစ်စုံတစ်ဦးတွေ့ကြုံရသည့်နည်းလမ်းပေါ် ဗဟိုပြုပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် သံသရာလည်ရန် ၎င်းသည် အဆုံးအဖြတ် ပေးသောအရာဖြစ်ပါသည်။ ပဋိပက္ခကာလများတွင်ပင်လျှင် စိတ်သည် ပထမဆုံးနေရာဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL အတွက် ဤအချက်သည် မည်သည်ကိုဆိုလိုသနည်း။ ဤ စိတ်အတွင်းပိုင်းလုပ်ငန်းစဉ် သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း အရပ်သားလူထုနှင့် စစ်သားများနှင့် မည်သို့သက်ဆိုင်သနည်း။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖော်ဆောင်ရမည့် အရည်အသွေးများစွာရှိသည့်အနက် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)- အကြမ်းမဖက်သော ဆက်သွယ်ခြင်းပုံစံ သို့မဟုတ် လေ့ကျင့်မှုပုံစံသည် အထူးအရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ပါဠိအသုံးအနှုန်း 'ခန္တီ'နှင့် တူညီသောအဓိပ္ပါယ်ကို ဆာဆာခီ(Sasaki)[၂၇]က ၎င်းတို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့်အတူ မိမိကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် သူတစ်ပါးကိုမထိခိုက်စေဘဲ အရာရာတိုင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အမြင်များအပေါ် အေးဆေးစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် 'စိတ်ဆန္ဒ' ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအသုံးအနှုန်းဖော်ပြချက်တွင် တစ်စုံတစ်ယောက်၏အမြင်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ အကျိုးဆက်များသည် ဤကိစ္စ၏ ဗဟိုအချက်အချာတွင် ရှိပါသည်။

ဤနေရာ၌ မည်သည့်အမြင်တွင်မဆို ၎င်း၏အကျိုးဆက်များရှိပြီး နှစ်ခု ဒွန်တွဲမနေသောအမြင် (non-duality)သည် အကောင်းဆုံးရလဒ်များကို ထွက်ပေါ်စေမည်ဟု ထင်မြင်ယူဆပါသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် မိမိနှင့် အခြားသူများအကြား တသီးတခြားဖြစ်မှုအမြင်ကို အရှိတရားအဖြစ် ဆုပ်ကိုင်သောအခါ အကျိုးဆက်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ စိုးရိမ်ပူပန်မှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို လှည့်စားခြင်းဟု ရှုမြင်သောအခါ၌ သည်းခံခြင်းကို ကျင့်သုံးမှု၏ အရေးပါမှု(ခန္တီ သို့မဟုတ် မည်သည့်အရာနှင့်မဆို ရှိနေသည်ဖြစ်စေ မတုန်လှုပ်ခြင်း)နှင့် 'ကိုယ့်'ဘက်က သူများအတွက်ရော 'တခြား'ဘက်က သူများအတွက်ပါ အကျိုးပြုမှု (မေတ္တာ)ကို လက်ခံလိုက်ခြင်းက ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ အဓိကအချက်သည် အကောင်းဆုံးရလဒ်ထွက်ပေါ်စေသည့် အာရုံခံစားမှုတွင် စိတ်၏လုပ်ဆောင်မှုများကို နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းတွင် ရှိပါသည်။

DDV ၏မူဘောင်တွင် လေ့ကျင့်ပေးမှု အင်အားသည် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲနေမှုအသွင်အပြင် (ဆိုလိုသည်မှာ ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူကြား လုံးဝတသီးတခြားဖြစ်မှု) သည် ယင်းပေါ်လာသည့်နည်းလမ်းအတိုင်း အမှန်တကယ်မတည်ရှိဟူသော ကောက်ချက်ဆီသို့ ဦးတည်စေပါသည်။ မည်သို့နည်း။ အမှတ်သညာဟူသောအရာကို သတိပြုမိစေရန် ဆောင်ကြဉ်းပေးသောအခါ အမှတ်သညာ၏ဖြစ်စဉ်သည် (ဆိုလိုသည်မှာ ဆုပ်ကိုင်ခြင်း၊ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အသေးစိတ်ချဲ့ထွင်ခြင်း) ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးသားဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အမှန်တကယ်တွေ့မြင်ရသောအရာ (ဥပမာ- ရန်သူ)သည် ဤနည်းလမ်းဖြင့်ပေါ်လာစေရန် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ စီစဉ်ထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြင်တွေ့နေရသောအရာသည် ထို'အရာဝတ္ထု' ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ဘဲ ထို'အရာဝတ္ထု'၏ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။[၂၅] အမြင်အားလုံးမှာ လုပ်ဇာတ်များသာဖြစ်ပြီး ပေါ်လာသည့်ပုံပန်းသွင်ပြင်အားလုံးသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမျှသာဖြစ်ပါသည်။[၂၆] အမြင်များကို တစ်ဦးချင်း၏ပင်ကိုယ်ဗီဇဓာတ်ခံများဖြင့် အဆိုးမြင်သဘော လွှမ်းမိုးပုံဖျက်ပြီး ယခင်အတွေ့အကြုံများက လုပ်ကြံဖန်တီးပြီး ပုံစံသွင်းကြပါသည်။

လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲနေမှု၏ အသွင်အပြင်သည် တမင်တကာမလုပ်ဘဲ သူ့အလိုအလျောက် ဖြစ်ပေါ်လာသော်လည်း အမှတ်သညာသည် တစ်စုံတစ်ဦး၏ကိုယ်ပိုင်သိမြင်မှတ်သားမှု ဖြစ်စဉ်မှ ပေါ်ထွက်လာသည့် ရလဒ်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းသည် လှည့်စားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူအကြားပိုင်းခြားမှု မည်သို့မျှမဖြစ်နိုင်ပါ။ လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲနေမှုသည် တံလျှပ်၊ စိတ်၏လှည့်စားမှု သို့မဟုတ် မျက်လှည့်ပြကွက် တစ်ခုအဖြစ် တစ်ဦးချင်းစီတွင် ပေါ်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကိုလျှော့ချရန် စူးစမ်းရှာဖွေရာတွင် သံသယကင်းသောယုံကြည်မှုနှင့် နှစ်ခုဒွန်တွဲနေသောအမြင်ပေါ် မှီခိုအားထားမှုတို့ကို ရန်လိုမှု/အဝိဇ္ဇာ၏ အသိမ်မွေ့ဆုံးသော ပုံစံအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပဋိပက္ခများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအားလုံးတို့၏ အခြေခံအဖြစ်လည်းကောင်း သတ်မှတ်ပါသည်။ ဤပိုင်းခြားစိတ်ဖြာမှုနှင့် ဤနမူနာများနှင့်အတူ တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ဒွန်တွဲနေသော အမြင်များနှင့်လုပ်ကိုင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးကို ချည်နှောင်ထားကြောင်း နားလည်ထားသော်လည်း ၎င်း'ဖြစ်စဉ်'၏ လှည့်စားခြင်းကို မခံရစေရန်အတွက် ကျွန်ုပ်တို့ လေ့လာသင်ယူနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ မျက်လှည့်ဆရာ၏ဦးထုပ်ထဲမှ ယုန်တစ်ကောင်ထွက်လာသည်ကို မြင်သည့်အခါကဲ့သို့ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုသည် လှည့်စားမှု

နောက်ကွယ်တွင် ရှိနေသည်ကို နားလည်နိုင်ပါသည်။

ဇင်ဓလေ့ထုံးစံလွှမ်းမိုးသော ဗုဒ္ဓဘာသာလူမှုရေးသီအိုရီကို ရှာဖွေရာတွင် ဂျုန်းစ် - Jones (2003)သည် ထို သို့သောဖြစ် နိုင် ခြေ၏ အကျိုးဆက်များကို ဤသို့ဆန်းစစ်ထားပါသည် - 'အတ္တ(ပြုသူ)က အားလုံးထံမှ ၎င်း၏တသီးတခြားခွဲခြားခြင်းစိတ်ခံစားမှုကို အရှည်တည်တံ့စေရန် ၎င်း၏ ရုန်းကန်မှုကို စွန့်လွှတ်လိုက်သောအခါ အခြားသူ(အပြုခံရသူ)ကို တစ်သားတည်း အညီအညွတ် ဖြစ်စေပါသည်။ (2003, 14)[၃၀] တနည်းအားဖြင့်ဆိုရသော် ဓမ္မဆိုင်ရာအမြင်ကို ၎င်း၏ညီညွတ်မှုနှင့် 'မှန်ကန်မှု(သစ္စာ)'တို့အရသာမက တစ်ဦးချင်းနှင့် အပေါင်းအစုဖြစ်သော အရှိတရားများအပေါ်တွင် သွယ်ဝိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှုများနှင့် တန်ပြန်ဂယက်ရိုက်ခတ်မှုတို့အရ ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ထားပြီး အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ အခြားသူများမှ၊ လောကမှနှင့် သဘာဝတရားတို့ထံမှ တသီးတခြားခွဲခြားသောစိတ်ခံစားမှုသည် အဓိပ္ပါယ်ကောက်လွဲမှားစေရုံသာမက တင်းမာမှု၊ ပဋိပက္ခနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများဆီသို့လည်း မလွဲမသွေ ဦးတည်သွားစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဩစတြေးလျဒဿနပညာရှင် ချက်ဒါ - Chadha(2018)က 'ဤနေရာတွင် ဒွန်တွဲမှုမရှိခြင်း(အမှီအခိုကင်းသောအတ္တ/ပြုသူ(subject)၏ ဖြစ်တည်မှုမရှိခြင်း)နှင့်အတူ တွဲလျက်ရှိသော အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုမှုအမြင်သည် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ စိစစ်မှုအတွက် ယုတ္တိတန်သော သုံးသပ်ချက်ဖြစ်သည်သာမက ပိုမိုနှစ်သက်ဖွယ်ရာ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်ဆိုင်သော ရပ်တည်ချက်လည်းဖြစ်ကြောင်း ဤသို့ဆိုပါသည် -'ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လောကကိုရှုမြင်ရာတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အတွေးအခေါ်နည်းလမ်းဖြစ်သည့် အဘိဓမ္မာတရားသည် အသိဉာဏ်ပညာအရလည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကျင့်တရားအရလည်းကောင်း နှစ်သက်ဖွယ်ရာ အတ္တကင်းမဲ့သည့် လောကအမြင်ကိုပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။'(2018, 1) ဤနေရာတွင် ချက်ဒါသည် အဘိဓမ္မာအမြင်နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးတလည်ရေးသားထားသော်လည်း အတ္တနှင့်ပတ်သက်သော ၎င်း၏ဖော်ပြချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းအများစု၏ အတွေးအခေါ်များနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် DDV တွင် ဒွန်တွဲမှုမရှိခြင်း (non-duality)က ယင်းကို သိမြင်ထားသည့်ပြုသူ(subject)မရှိဘဲ အပြုခံရသူ(object)ဆိုသည့် အမြင်မရှိသည့်အပြင် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ၎င်းတို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုနေကြသည်ဟု ညွှန်ပြထားပါသည်။

ပို၍အရေးကြီးသည်မှာ ချက်ဒါက ကိုယ်ကျင့်တရားများသည် ဉာဏ်ပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှ တသီးတခြားခွဲခြားထားခြင်းမဟုတ် (ဥပမာ- အပြန်အလှန်အမှီသဟဲပြုမှု အမြင်အား မှတ်မိစေသည့်မှတ်ဉာဏ်) ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဒီဃနိကာယ် (Digha Nikāya I.124) တွင် ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ဉာဏ်ပညာသည် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် ဆေးကြောနေသည့် လက်နှစ်ဘက်နှင့်တူသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သော အသုံးအနှုန်းများတွင် ကိုယ်ကျင့်သီလကို အသိဉာဏ်ပညာ၏ တကယ့်သရုပ်သကန်အဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။ လောကတွင်ရှိနေခြင်း၏ အကောင်းဆုံး စံနမူနာပြနည်းလမ်းမှ ၎င်းသည် လုပ်ဆောင်ချက်တွင် သဘာဝအတိုင်း ရှင်သန်နေသော အတွေ့အကြုံတစ်ခုအဖြစ် အဆင့်ဆင့်တိုးတက် ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအပြုအမူသည် ပေါ်လာသည့်အရာနှင့် အတူရှိနေလိုသော ဆန္ဒရှိမှုနှင့် သန္ဓိဌာန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆန္ဒရှိမှုနှင့်အတူ ၎င်းတို့ကိုငြင်းပယ်ခြင်းနှင့်

နှိုင်းရအရှိတရားကို လမ်းကြောင်းမပျောက်စေဘဲ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အပေါ် စိတ်စွဲလမ်းမှု ဥပဒါန်ဖြစ်ခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့ကို ပုံသေသတ်မှတ်ထားသောအရှိတရားများဖြင့် ပုံဖော်ခြင်း) မရှိစေဘဲ အသွင်အပြင်များအားဖြင့် လှည့်စားခံထားရသည့် တစ်စုံတစ်ဦး၏ ကိုယ်ပိုင်အမြင်များနှင့် စိတ်အာရုံမြင်ကွင်းများအတွက် တာဝန်ယူမှုဖြစ်လာပါသည်။ အကောင်းဆုံးဖြစ်စဉ်များတွင် ဤတင်ပြချက်သည် မည်သို့သောအနေအထားတွင်မဆို အကောင်းဆုံး အခြေအနေများအား ဖန်တီးမှုဌ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရာတွင် စင်ကြယ်သော အကျင့်သီလဖြစ်စေခြင်းကို ပါဝင်ထောက်ကူသော အနေအထားအား ပြန်ပြောင်းအမှတ်ရသည့် အမြင်ဖြင့် ဖော်ထုတ်ပြသနိုင်ပါသည် - တနည်းဆိုရသော် ခက်ခဲသော သဘောထားကွဲလွဲသော အခြေအနေများတွင် စံနမူနာပြဖြစ်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအပြုအမူကို ထင်ရှားစေခြင်းသည် အထူးအရေးကြီးပါသည်။

ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ချက်

အထက်တွင်ပြထားသည့်အတိုင်း ဤမူဘောင်သုံးရပ်သည် တစ်ဦးချင်းစီအတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အနေအထားကို ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ရန် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဤဖော်ပြချက်သည် တစ်ဦးချင်းဆိုင်ရာ စရိုက်လက္ခဏာများ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော်လည်း တစ်ချိန်တည်းတွင် အဖွဲ့အစည်းများအတွက်လည်း ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ အရပ်သားလူထု၏အနေအထားကို အကဲဖြတ်သည့်အခါ အဖွဲ့အစည်းများသည် ဤတူညီသောမူဘောင်ကို အသုံးပြုနိုင်ပြီး ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်-

(၁) အရပ်သားလူထု၏ပြင်ပအခြေအနေများနှင့် ၎င်းတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအခြေအနေ၊

(၂) အရပ်သားလူထုနှင့် ပဋိပက္ခကိုယ်တိုင်၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ သို့မဟုတ် စစ်သားများနှင့်ဆက်နွယ်မှု၊

(၃) နောက်ဆုံးတွင် လူတစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ကျယ်ပြန့်စွာကွဲပြားနိုင်သော တစ်ဦးချင်း အတွေ့အကြုံ။ (စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အနာဂတ်စိုးရိမ်မှုများအပါအဝင်)

ထိုသို့သောအကဲဖြတ်မှုသည် အခြေအနေမှန်ကိုနားလည်ရန် ရိုးရှင်းစွာရည်မှန်းထားသော်လည်း တစ်ဦးချင်းစီနှင့် တစ်ဖွဲ့ချင်းစီ၏ ကောင်းကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံးအခြေအနေများကို ဖန်တီးပေးလိုသောဆန္ဒဖြင့်လည်း စေ့ဆော်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းများသည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားဥပဒေနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကိုပေးရန် တစ်ခါတစ်ရံ ဤမူဘောင်ကို အသုံးပြုခဲ့ကြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းတွင် ခရစ်မပေါ်မီ ဘီစီ ၂၇၂-၂၃၆ ဝန်းကျင်၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုရင် အသောကမင်းလက်ထက်အတွင်း DDV သီကုံးမှုမတိုင်မီ ရာစုနှစ်များစွာ လည်ပတ်လုပ်ဆောင်ရန် ယင်းကိုသတိပြုနိုင်ပါသည်။ အမိန့်ပြန်တမ်းကျောက်စာနံပါတ် (၄)တွင်

ပါရှိသည့်အတိုင်း (၁)လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အတွက်၊ (၂) တစ်ဦးချင်းစီ၏ လက်တွေ့ဘဝအတွက် (၃) အသိစိတ်၏လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် အနာဂတ်ကာလတွင် ၎င်း၏အကျိုးဆက်များအပါအဝင် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာအခြေအနေနှင့်တစ်ဦးချင်းအတွေ့အကြုံတို့အတွက် အလေးထားစဉ်းစားရမည့် အချက်များရှိပါသည်။[၃၁] ဟပ်လ်ချ် - Hultzsch(1925)၏ ဘာသာပြန်ဆိုချက်သည် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည်

> အောက်ဖော်ပြပါ ဆန္ဒသဘောထားရှိခြင်းကြောင့် တရားစီရင်ရေးတွင် တပြေးညီရှိမှုနှင့် ပြစ်ဒဏ်များတွင် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း နှစ်ရပ်စလုံးရှိရပါမည်။ (၁)
>
> ထို့အပြင် အကျဉ်းထောင်အတွင်း၌ရှိနေကြသော ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ထားပြီးသူများ(နှင့်) သေဒဏ်ချမှတ်ထားသူတို့အား သုံးရက်အနားပေးရန် ကျွန်ုပ်က ခွင့်ပြု(ကြောင်း) ယခုချိန်ထိတိုင် ကျွန်ုပ်၏အမိန့် (ရောက်ရှိစေသည်)။[၃၂]
>
> (ဤနည်းဖြင့်)(၎င်းတို့၏) ဆွေမျိုးသားချင်းများက ၎င်းတို့(Lajukas)ကို အသက်ချမ်းသာ (ခွင့်ပေးရန်) ဖျောင်းဖျလိမ့်မည်(၂) သို့မဟုတ် (၎င်းတို့ကို) ဖျောင်းဖျမည့်သူမရှိလျှင် ၎င်းတို့သည် အခြားသော(လောက)ဘဝတွင် (ပျော်ရွှင်မှုချမ်းသာသုခရရှိစေရန်) အလှူအတန်းများ ပေးလိမ့်မည် သို့မဟုတ် ဥပုသ်သီလဆောက်တည်လိမ့်မည်။(၃)
>
> ကျွန်ုပ်၏ဆန္ဒသည် ဤသို့ဖြစ်သောကြောင့် ဤအချိန်ကာလ (အနားပေးမှု) ကုန်ဆုံးခဲ့ပြီးသည့်တိုင် ၎င်းတို့သည် အခြားသော(လောက)ဘဝ၌(ပျော်ရွှင်မှုချမ်းသာသုခ) ကို ရရှိစေရမည်။ (၃)
>
> (ထို့ကြောင့်) လူတို့အကြားတွင် အမျိုးမျိုးသောကိုယ်ကျင့်တရားကျင့်စဉ်များ၊ မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်ခြင်း(နှင့်) အလှူအတန်းများဝေငှခြင်းတို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ပါသည်။(၄)[၃၃] (အလေးထားမှုအတွက် အမှတ်စဉ်များထည့်ထားပါသည်။)

နော်မန် - Norman(1975)သည် အထက်ဖော်ပြပါ အမိန့်ပြန်တမ်း၏ ဆိုလိုချက်ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာခဲ့ပြီး သေဒဏ်ကို ရည်ညွှန်းချက်တစ်စုံတစ်ရာ ပြုလုပ်ခြင်းအဖြစ်ကို မတွေ့ရှိရပါ။

> ထို့အပြင် ယခုတိုင်အောင်ပင် ဤသည်မှာ ကျွန်ုပ်၏ကျင့်သုံးမှု ဖြစ်သည်။ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏ပြစ်ဒဏ်များကုန်ဆုံးပြီးသည်နှင့်၊ ရိုက်နှက်မှုများကို ခံယူပြီးသည်နှင့် သုံးရက်ကြာခွင့်ပြုချက်ကို ကျွန်ုပ်က ပေးခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းပြင် ၎င်းတို့၏ ဆွေမျိုးများက ၎င်းတို့၏အသက်ကိုကယ်တင်ရန် အားကိုးရာစဉ်းစားမှု (၎င်းတို့ကို) ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။ သေခြင်းကို အမှန်ပင် (ဘဝ၏)အဆုံးသတ်အဖြစ် စဉ်းစားမှုပြုစေခြင်းငှာ ၎င်းတို့သည် နောက်(လောက)ဘဝနှင့် ဆက်နွယ်သော အလှူတစ်ခုကို ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည် သို့မဟုတ် ဥပုသ်သီလဆောက်တည်ခြင်းကို ပြုလုပ်ကြလိမ့်မည်။
>
> ကျွန်ုပ်၏ဆန္ဒမှာ(၎င်းတို့အတွက် ကျန်ရှိနေသော)လက်ကျန်အချိန် အကန့်အသတ်အတွင်း

၌ပင် ဤနည်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် နောက်(လောက)ဘဝသို့ ရောက်နိုင်သည်။ (1975, 21)

ဘာသာပြန်ဆိုမှုပြဿနာများဖြစ်နိုင်သော်လည်း ယဉ်ကျေးမှုမျိုးစုံပါဝင်သောအခြေအနေများတွင် လူသားအချင်းချင်းအပြန်အလှန်အကျိုးပြုမှုကို စုစည်းရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွင် ဤမူဘောင်သုံးခုကို အသုံးပြုကြောင်း ဤနေရာ၌ သတိပြုမိနိုင်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်းစရိုက်လက္ခဏာများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့ကျင့်သင်ကြားမှုတွင် သီးခြားခွဲထုတ်မရသည့် အရည်အချင်းများဖြစ်သော ရက်ရောမှု စေတနာနှင့် စိတ်အတွင်းသန္တာန် စည်းကမ်းများကို အားပေးပါသည်။ အကျဉ်းသားများအားဆက်ဆံပုံနှင့်ပတ်သက်သည့် ထုတ်ပြန်ချက်သည် မြေပြင်ရှိ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အဖြစ်မှန်အရှိတရားများနှင့် သက်ဆိုင်ပြီး တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် တပြေးညီမှုအဖြစ် အကောင်းဆုံး ဖော်ပြခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ကျင့်ဝတ်များနှင့် ရှင်းလင်းသောစည်းမျဉ်းများကို လူအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ရှေ့နောက်ညီညွတ်သော လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို အစီအစဉ်တကျစုစည်းခြင်းနှင့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ သာယာဝပြောရေးအတွက် အခြေအနေကောင်းများဖန်တီးရာတွင် အဓိကအချက်အဖြစ် တင်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများနှင့် မိသားစုများ၏အခန်းကဏ္ဍကို ကြားဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြေရှိခြင်းအားဖြင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားပါသည်။ ဤသည်မှာတရားဥပဒေ၊ ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ဘာသာရေးအရ စိတ်ကိုလွှမ်းမိုးထားသောအရာများသည် စောင့်ရှောက်မှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို မြှင့်တင်ရန်အတူတကွလုပ်ဆောင်မှု၏ ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။သို့သော် DDV သည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာဉာဏ်ပညာဖွဲ့စည်းပါဝင်မှုဖြင့် လမ်းညွှန်မှုပေးရန် ၎င်း၏ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွင် ၎င်းထက်ပိုမိုသာလွန်ပါသည်။

ကိုယ်ကျင့်တရား၏ အုတ်မြစ်ဖြစ်သောအခြေခံအသိဉာဏ်

'ဆောင်ရန်'နှင့် 'ရှောင်ရန်'ဟူသော အသုံးအနှုန်းများတွင် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာ/ကိုယ်ကျင့်တရားအားကျွန်ုပ်တို့ပုံမှန်စဉ်းစားမိသည့်တိုင် ကောင်းသောအပြုအမူနှင့် မကောင်းသောအပြုအမူတို့ဖြစ်သော်လည်း အကျိုးဆက်အားဖြင့် ပဋိပက္ခကာလများတွင် ကောင်းသောအရာ (ကျွန်ုပ်တို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း/ယဉ်ကျေးမှု)နှင့် မကောင်းသောအရာ (ယင်းကို ခြိမ်းခြောက်သည့် အရာများ)-ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်က ရိုးရှင်းသော ဒွန်တွဲနေသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူမှုနှင့် တုံ့ပြန်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးပေးပါသည်။ စင်စစ် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းသည် ကောင်းမှု (ကုသိုလ်)နှင့် မကောင်းမှု(အကုသိုလ်)အကြား ခွဲခြားမှုပြုသော်လည်း ဒါမီယန် ခီယွန်း - Damien Keown ထောက်ပြသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရား(သီလ)သည် စံအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းမဟုတ်သော်လည်း လုပ်ဆောင်ချက်၏အကြောင်းတရားများနှင့် အကျိုးတရားများတို့နှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ (1996, 338) ယင်းက ဆွဲဆောင်မှု၊ မနှစ်သက်မှု၊ မသိနားမလည်မှု လုပ်ဆောင်ချက်တို့၏အကြောင်းတရားဖြစ်သော ဇာစ်မြစ်များကို ကြည့်ပါသည်။ ယင်းက ထိုလမ်းစဉ်ကိုချမှတ်သည့်အခါ ၎င်းတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားများကို ကြည့်ပါသည်။ ယင်းက ဤလုပ်ဆောင်ချက်များ၏အကျိုးရလဒ်များကိုလည်း အလေးပေးမှုတစ်ခုနှင့်အတူ ကြည့်ပါသည် -

- အနာဂတ်ရလဒ်အပေါ် (ရိုးရှင်းမှုမရှိသော ပစ္စုပ္ပန်အခြေအနေ)
- တစ်ဦးချင်း စရိုက်လက္ခဏာ၏ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံအပေါ် (ဆိုလိုသည်မှာ လမ်းကြောင်း/ခရီး)
- လွတ်မြောက်မှု သို့မဟုတ် တရားထူးရခြင်းအပေါ်။

အလားတူပင် DDV တွင် ကိုယ်ကျင့်တရားသည် ပညာ(ကရုဏာမှ ခွဲမထုတ်နိုင်သော) နှင့် သေချာပေါက် ချိတ်ဆက်ထားပါသည်။ ဤအခြေခံမူက ကာယကံ၊ ဝစီကံနှင့် မနောကံ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် တစ်ဦးချင်းစီ၏ စိတ်ရေစီးကြောင်း (အတွင်းရေးဖြစ်သော တစ်ဦးချင်း အတွေ့အကြုံ)တွင် စွဲထင်စေသောအမှတ်အသားများကို ချန်ရစ်သည့် (ဆန္ဒနှင့်တွဲဖက်နေသောပင်ကိုသဘော) လုပ်ဆောင်ချက်များဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန်ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရလဒ်အဖြစ် ဤအမှတ်အသားများသည် အနာဂတ်ဖြစ်ရပ်များ၏ အစီအစဉ်အပေါ် လွှမ်းမိုးထားသည့်အပြင် အဆက်အသွယ်များနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပြောင်းလဲစေနိုင်သော အင်အားကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခု၏ အနာဂတ်ရလဒ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အတွေးအခေါ်များသည် တစ်စုံတစ်ခုကိုလုပ်ရန် သို့မဟုတ် မလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သည့်တိုင် ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အတိတ်ဘဝနှင့် အနာဂတ်ဘဝများတွင် ယုံကြည်သည်ဖြစ်စေ၊ မယုံကြည်သည်ဖြစ်စေ လေ့ကျင့်ပေးမှု၏ ပြောင်းလဲနိုင်သော အင်အားဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ တနည်းဆိုရသော် ၎င်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးမဟုတ်၊ ယဉ်ကျေးမှုမဟုတ်ခဏ။ ၎င်းသည် ကြိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် မကြိုက်ခြင်းနှင့်မသက်ဆိုင်ပါ။ သို့မဟုတ် ၎င်းသည် တစ်ဦးချင်း၏ အသိစိတ်ဆန္ဒသက်သက်နှင့် မသက်ဆိုင်ပါ။[၃၄] လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခတစ်ခုအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၊ အကျဉ်းသား သို့မဟုတ် အရပ်သားတစ်ဦးအတွက် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာအပြုအမူ လုပ်ဆောင်နေမှုများတွင် အတွင်းကျကျ သိမ်းဆည်းထားသော အတွင်းစိတ်သန္တာန်ရှိ စွဲထင်မှတ်သားမှုများနှင့် တွေ့ကြုံမှုသည် သေချာပေါက်ပါဝင်နေပါသည်။ တစ်ဦးချင်းက တွေ့ကြုံခဲ့သည့်အတိုင်း ပြင်ပပဋိပက္ခသည် မလွှမ်းရှောင်သာသော စိတ်အတွင်းသန္တာန် ခရီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းသည် အသိစိတ်ဖြင့်နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့သောအခါ တင်းမာပြီး ပရမ်းပတာဖြစ်နေသော အခြေအနေများအတွင်း အလုပ်လုပ်နိုင်ရန် ကိုယ်ပိုင်စွမ်းရည်ကို အားကောင်းစေခြင်းတွင် ဝင်ရောက်နှောက်ယှက်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤအချက်သည် IHL ၏အခြေခံမူများနှင့်ညီညွတ်သည့်အပြုအမူ သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်သည့်အပြုအမူကို မည်သို့လွှမ်းမိုးနိုင်မည်နည်း။ အသောကဏ္ဍ၏အမိန့်ပြန်တမ်းနှင့် DDV ကပေးသော မူဘောင်သုံးရပ်တို့နှင့်အတူ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ပြင်ပဥပဒေတစ်ခုသည် (တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင် တပြေးညီမှု)ပဓာနကျသော်လည်း ၎င်းသည် အောင်မြင်မှုအတွက် ပါဝင်သည့်အရာများထဲမှ တစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်း စရိုက်လက္ခဏာများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အလေးထားမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသော အစစ်အမှန် အရှိတရားတို့အတွက် တစ်ဦးချင်းနှင့် အစုအဖွဲ့တို့၏ အလေးထား အာရုံစိုက်မှုသည်လည်း

အရေးကြီးပါသည်။ ဤနေရာတွင် အလေးထားမှုအား ကွဲပြားခြားနားမှုကို သိမြင်နိုင်သည့် တစ်ဦးချင်း စွမ်းရည်အပေါ် တွင် ထားရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။[၃၅] တရားသေဝါဒ(dogma) သို့ဦးတည်သော ခွဲခြားသိမြင်မှုဖြစ်စဉ် (အကောင်းနှင့်အဆိုး၏ ရိုးရှင်းသော ဆန့်ကျင်မှုကို အခြေခံ၍ အားကောင်းသော အလေ့အထအပြုအမူများ)နှင့် ပစ္စုပ္ပန် အခြေအနေတစ်ခု၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို ဆင်ခြင်နိုင်သော စွမ်းရည်နှင့်အတူ 'ဘက်မလိုက်သော ယုတ္တိဗေဒ'[၃၆]ကို ဦးတည်သည့် ခွဲခြားသိမြင်မှု ဖြစ်စဉ်သည် ခြားနားမှုရှိပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် အမြင်များ၊ တန်ဖိုးထားမှုများ၊ စည်းမျဉ်းများနှင့် လေ့ကျင့်မှုများသည် သီးခြားအပြုအမူတစ်ခုအား ရိုးရှင်းစွာ ချမှတ်ရန်မဟုတ်ဘဲ ပင်ကိုခွဲခြားသိမြင်မှုဖြစ်စဉ်၊ လွတ်မြောက်ခြင်းအတွက် ဗီဇစွမ်းရည်ကို အသိပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ စရိုက်လက္ခဏာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ပတ်သက်သည့်အခါ အမြင်၊ စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် ဥပဒေသည် ဝေဖန်ပိုင်းခြား တွေးခေါ်မှုကို[၃၇]ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်၊ အခြေခံ ဒဿနိက သဘောတရားများ ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်းကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်နှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် မူဘောင်တစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ DDV တွင် အခြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဒဿန ကျမ်းစာအများအပြားဌ တွေ့ရှိရသကဲ့သို့ ပေါ်လာသမျှ အရာအားလုံးသည် 'အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်မျှသာ' ဖြစ်သည်ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ အမှတ်ရခြင်းအားဖြင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုသည် ဦးစွာပထမ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာပါသည်။ ဤကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုမျိုးတွင် လေ့ကျင့်ရန် နောက်တစ်နည်းမှာ မမြဲခြင်း၊ အပြန်အလှန်မှီခိုခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ပေါ်လာသမျှ အရာအားလုံး၏ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားမှုကို အမှတ်ရနေရန် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ 'အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မျှသာ'ဟု ဆိုရာတွင် လေ့ကျင့်ခြင်းနှင့်အတူ အားသာချက်သည် အစစ်အမှန် အရှိတရားအား မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်သိမြင်မှုအတွက် သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုသော တာဝန်ရှိမှုတွင် တည်နေခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုအရှိတရားသည် 'မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်' သီးခြားသိမြင်မှုဖြစ်စဉ်က ယင်းကို ထိုသို့ပေါ်ပေါက်လာစေရန် လုပ်ဆောင်မှုကြောင့် ထိုကဲ့သို့သောနည်းလမ်းအားဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ဤနေရာတွင် တာဝန်ရှိမှုအယူအဆသည် သဘာဝအရ နောက်ကြောင်းပြန်ခြင်း သဘောမရှိဘဲ အမှားအယွင်းများ သို့မဟုတ် ကျရှုံးမှုများအတွက် ယင်းက အပြစ်တင်ခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ရှိသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပေ။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ဉာဏ်ပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ခိုင်မာသော ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများနှင့်အတူ ကြုံတင်စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် အလေ့အထဖြစ်သော ယိမ်းယိုင်မှုများ၏ ကြီးမားသော မူဘောင်များကို ပြောင်းလဲစေပါသည်။ ယင်းမှာ သိမှုဖြစ်စဉ်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် စိတ်ကို သူ့အလိုအလျောက် ပြောင်းလဲစေပြီး ယင်း၏ယိမ်းယိုင်မှုများမှ လွတ်မြောက်စေပါသည်။ သို့သော် အလေ့အထတစ်ခု သို့မဟုတ် အမြင်တစ်ခုကို အခြားတစ်ခုသို့ ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ပြောင်းလဲခြင်းသည် ထိုကျမ်းစာများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထို့ထက်ပို၍များစွာ အခြေခံကျပါသည်။

နောက်အပိုဒ်တွင်[၃၈]ပေါ်လာသမျှ အရာတိုင်းကို ဓမ္မတာ ရှုထောင့်မှ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် နောက်ထပ်ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ ဓမ္မတာဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အများအားဖြင့် သဘာဝဖြစ်စဉ်၏ သဘောသဘာဝ၊ ပေါ်လာသမျှ အားလုံးတို့၏ သဘောသဘာဝ - တစ်နည်း တောင်များနှင့်

သေနတ်များကဲ့သို့သော ပြင်ပအရာများ၏ သဘောသဘာဝ၊ မိတ်ဆွေသူငယ်ချင်းများနှင့် ရန်သူများကဲ့သို့ ဆက်စပ်နေသော အစစ်အမှန် အရှိတရားများ၏ သဘောသဘာဝ၊ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် စိတ်သက်သာရာရမှုကဲ့သို့ အတွင်းသန္တာန်၏ သဘောသဘာဝအဖြစ် ဘာသာပြန်ဆိုလေ့ရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းတွင် ရက်စက်မှုများသလောက် ကြင်နာမှုများ၊ မုန်းတီးမှုများသလောက် ချစ်ခြင်းမေတ္တာများနှင့် IHL ကဲ့သို့သော ဥပဒေများကို လိုက်နာခြင်း သို့မဟုတ် ချိုးဖောက်ခြင်းစသည့် အတွေ့အကြုံများ ပါဝင်ပါလိမ့်မည်။- ပေါ်လာသမျှသော အရာရာတိုင်း၏ ကြီးမားသော သဘောသဘာဝသည် အရှိတရား၏ မှန်ကန်သော သဘာဝ ဖြစ်ပါသည် (သက္ကတဖြင့် - တထတာ) ထိုအရာတို့၏ ၎င်းတို့အတိုင်းရှိမှုကဲ့သို့ ပင်ကိုအတိုင်းရှိမှု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့သော သဘောသည် ကောင်းသည်လည်းမဟုတ် ဆိုးသည်လည်းမဟုတ်၊ ‘. . ပေါ်လာသမျှအားလုံး၏ သဘောသဘာဝသည် ဆုပ်ကိုင်ထားသော အပြုခံရသူ(object) နှင့် ဆုပ်ကိုင်ထားသော ပြုသူ(subject)တို့အကြား တသီးတခြား ခွဲခြားထားမှုမရှိသော သို့မဟုတ် ပညတ်ထားသောအရာနှင့် ထိုပညတ်ချက်တို့(အကြား) တသီးတခြား ခွဲခြားထားမှု မရှိသော သဘာဝပင်ကို အရှိအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။[၃၉](၆)။

ထိုပင်ကိုအတိုင်းရှိခြင်း အသုံးအနှုန်းကို လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သော၊ အတ္တကင်းမဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် တစ်ကိုယ်ကောင်းမဆန်ခြင်း[၄၀] သို့မဟုတ် ဘာမှမရှိခြင်းဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။ တိကျခိုင်မာသော အသုံးအနှုန်းများတွင် ယင်းက အရာဝတ္ထုများ မည်သို့ပင် ပေါ်လာသည်ဖြစ်စေ ကိစ္စမရှိ။ အရှိတရားကို ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူအကြား ခြားနားမှုတစ်ခုသို့၊ ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ရပ် ဒွန်တွဲနေသော အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူမှုတစ်ခု သို့ လျှော့ပစ်၍မရနိုင်။ အရှိတရားကို စိတ်ကူးများသို့၊ စကားလုံးများသို့ သို့မဟုတ် ဤစကားလုံးများက ရည်ညွှန်းသည့် အရာသို့ လျှော့ပစ်၍မရနိုင်။ အရှိတရားကို မိတ်ဆွေများနှင့် ရန်သူများကြား ယတိပြတ် တသီးတခြားခွဲထုတ်ခြင်းသို့ လျှော့ပစ်၍မရနိုင်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

အင်တိုက်အားတိုက် တက်တက်ကြွကြွရှိသော လေ့ကျင့်ပေးမှုကို ကိုင်တွယ်ရန် ပထမခြေလှမ်းများသည် ‘ရည်ရွယ်ချက်’ သို့မဟုတ် ‘စေ့ဆော်မှု’တို့အပေါ် အလေးထားရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ အစဉ်အလာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် တစ်နေ့တာလုံး စိတ်၏ နိုးကြားနေသော အခြေအနေတွင် ဘုရား/ တရား/သံဃာ၌ ခိုလှုံဆည်းကပ်ခြင်းဟု ဆိုလိုနိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများ ကင်းရှင်းရန် အလေးနက်ဆုံးသော ရည်မှန်းချက်အား မိမိကိုယ်ကို သတိပေးရန် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ ခိုလှုံဆည်းကပ်မှု စိတ်ကူးစိတ်သန်းသည် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာရှိလိုသော သို့မဟုတ် အသုံးဝင်လိုသော (ကုသိုလ်) ဆန္ဒနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဤနေရာ၌ John Makransky(2017) ကဲ့သို့သော လူများသည် အရှည်တည်တံ့သော ကရုဏာတရား ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင်စေရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ ထူးခြားမှုနှင့် ဆက်စပ်သည့် အရည်အသွေးများ၏ အပြင်ဘက်၌ ဖြစ်သော ဤခိုလှုံဆည်းကပ်မှု စိတ်ကူးအား လက်တွေ့ဖော်ဆောင်နေကြသည်မှာ သတိပြုမှတ်သားဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။[၄၁] အစဉ်အလာအားဖြင့် ဤစေ့ဆော်မှုကို ကျွန်ုပ်တို့ ဖော်ပြခဲ့သည့် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ) အတွေးအခေါ်ထဲမှ အရည်အသွေးများစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအားဖြင့် နောက်ထပ် ပြုစုပျိုးထောင်မှုကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။ ယခုပင်ကို အတိုင်းရှိမှုနှင့်အတူ ဖွံ့ဖြိုးနေသော ဤအရည်အသွေးသည် သက်ရှိများကိုလည်းကောင်း၊

အခြေအနေများကိုလည်းကောင်း ၎င်းတို့ ဖြစ်နိုင်သည့်အရာများကို ရှေးရှုသည့် ညီမျှသာ စိတ်ထား (သမထ) ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေတွင် ဉာဏ်ပညာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အပြုအမူလုပ်ဆောင်ချက်များဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ထောက်ကူပေးပါသည်။ သတိနှင့် အသိရှိရန် ကနဦးသန္နိဋ္ဌာန်က ယင်းကို နောက်ထပ် ထောက်ကူပေးပါသည်။ ဤ'ညီမျှသောစိတ်' (သက်ရှိများအကြားနှင့် အခြေအနေများအကြား တန်းတူညီမျှမှုကို မြင်သော(သမထ)သဘောထား)သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏ ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာအား အပြည့်အဝဖော်ပြခြင်းကို ထောက်ကူပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရာဝတ္ထုများသည် တသီးတခြား ကွဲပြားနေပုံ ပေါ်သော်လည်း ယင်းတို့၏ အသွင်အပြင်သည် သိမြင်မှတ်သားမှုဖြစ်စဉ်မှ ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူမှုတွင်မဆို ယင်း၏ အကန့်အသတ်များ ရှိပါသည်။ ဤသည်မှာ DDV အရ စကားလုံးများနှင့် စိတ်ကူးများအပေါ် ကျွန်ုပ်တို့၏ မှီခိုအားထားမှုကြောင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင် ဤသို့ ဖြစ်နေပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၏ ကန့်သတ်ချက်ကို သိရှိခြင်းသည် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေးခေါ်မှု၏ လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်နှင့်ပြီးသား ဖြစ်ပါသည်။ ယင်း၏ ကန့်သတ်ချက်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်နေချိန်တွင် မိမိ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်အရ လုပ်ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေအနေတွင် ထိုပင်ကိုအတိုင်းရှိမှု အယူအဆသည် စိတ်ကူးစိတ်သန်းမဟုတ်သော၊ သဘာဝအလျောက်ဖြစ်သော၊ မွေးရာပါဖြစ်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အသိပညာအတွက် တံခါးပေါက်တစ်ခုဖြစ်လာပြီး အခြေခံ ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးဟုလည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ ယင်းသည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အသက်ရှူချောင်စေရန်အတွက် လိုအပ်သော နေရာတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးပါသည်။

အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော မူတစ်ခုအဖြစ် အခြေခံအသိဉာဏ်

ယုံကြည်စိတ်ချရသော အခြေခံကို ဖော်ထုတ်ရန် ယင်း၏ စူးစမ်းရှာဖွေမှုတွင် DDVသည် ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သော၊ အတွေးအမြင် အယူအဆမဟုတ်သော အခြေခံကျသာအသိဉာဏ်နှင့်အတူ ပင်ကိုအရှိအတိုင်းနှင့် ညီမျှပါသည်။[၅၂]အခြားသော စာပေများနှင့် အကြောင်းအရာများတွင် ဤသည်ကို ဉာဏ်ပညာ(ဉာဏ သို့မဟုတ် ပညာ)သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓသဘာဝ (တထာဂတဂါဘဟ သို့မဟုတ် ဂုတ္တရ)ဟုလည်း ခေါ်ဆိုပြီး အခြေခံကောင်းခြင်း၊ ဘာမှမရှိခြင်း(သုညတ[၅၃]) အပြင်တောက်ပခြင်း(ပရဘာစဝရ[၅၄])၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း(ပညာပါရမိတာ)အစရှိသည်ဖြင့်လည်း ခေါ်ဆိုပါသည်။ အပိုဒ်(၃၃)တွင်[၅၅]ယင်းကို သတ္တဝါတို့၏ အပြည့်အဝ ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို အမှန်တကယ် ဖြစ်လာစေသည့် အခြေခံအဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်(ဆိုလိုသည်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခ အလုံးစုံမှ လွတ်ကင်းခြင်းနှင့် ထူးခြားသော ဂုဏ်ရည်များနှင့်ပြည့်စုံခြင်း)။အပိုဒ်ရေ ၅၀. ၂ တွင် ဤအခြေခံကို အောက်ပါနည်းလမ်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည် -

> အတွေးအမြင် အယူအဆမဟုတ်သော အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာနှစ်မျိုး ဒွန်တွဲသော ကွဲပြားခြားနားခြင်း တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ အကိုးအကား ကင်းသည်။

ၚင်းသည် မည်သည့် အကိုးအကားများကိုမျှ ထူးထူးခြားခြား အသုံးပြုထားခြင်း မရှိသောကြောင့် ၚင်းတွင် ဆုပ်ကိုင်ထားသော အပြုခံရသူ(object)နှင့် ဆုပ်ကိုင်ထားသော ပြုသူ(subject) တစ်ခုမျှ မပါဝင်ပါ။[၄၆] (၅၀. ၂)

ဤနေရာတွင် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သော အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် ရိုးရှင်းစွာ တည်ရှိနေပြီး ယင်းသည် ပြုပြင်စီရင်မှုကင်းခြင်း(unconditioned)၊အလုံးစုံ ခြုံငုံပါဝင်ခြင်း(all-encompassing)၊ အားလုံးသော သတ္တဝါတို့၏ သဘောသဘာဝ (natue of all beings) ဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစား ဆင်ခြင်လာပါသည်။ DDV၏ ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် အခြေခံကျသာ အသိဉာဏ်သည် အချိန်တိုင်းတွင် နားလည်လက်ခံရန် လွယ်ကူပါသည်။ ယင်းအချက်ကို သတိမထားမိနိုင်သော်လည်း ပင်ကိုအတိုင်း ရှိခြင်း၏ ပြုပြင် စီရင်ခြင်းကင်းမဲ့သော နယ်ပယ်အား လက်လှမ်းမီခြင်းကို မည်သည့်အခါမျှ ကျော်လွန်မည် မဟုတ်ပေ။ 'အသင်္ခေ့ အနန္တတွင် ကန့်သတ်ချက်ဘောင် အကျုံးဝင်သည်'ဟု ဆိုနိုင်သကဲ့သို့ လက္ခဏာနှစ်ခု ဒွန်မတွဲခြင်း (non-duality) သည် လက္ခဏာနှစ်ခု ဒွန်တွဲခြင်း(duality)ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေရန် အခြေခံ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် တစ်စုံတစ်ဦးသည် ဆင်းရဲဒုက္ခနည်းပါးစေရန် အထောက်အကူပေးသော တစ်စုံတစ်ရာကို အားကိုးအားထား ပြုမည်ဆိုလျှင် ဤအားကိုးအားထား ပြုလောက်သော စဉ်းစားချင့်ချိန်တတ်သော အမှီအခိုကင်းသော အခြေခံ အကြောင်းတရားကို အားကိုးအားထားပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။ အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် ကျိုးကြောင်းသင့်ပြီး ရှေ့နောက် ညီညွတ်သောကြောင့်(စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ ဗာရယ်လာ၏ သုတေသန ကို ပဲ့တင်ပြန် သတိရစေပါသည်)ယင်းကို အားကိုးအားထား ပြုလောက်ပါသည်။ ယင်းသည် ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့်ဆိုင်သော အပြုအမူ လုပ်ဆောင်ချက်များကို အထောက်အကူပြုသောကြောင့် ယင်းအခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် စဉ်းစားဆင်ခြင်တတ်သော သဘောရှိပါသည်။ ထို့အပြင် သိသာထင်ရှားသော အကောင်းအဆိုးဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲမှုအပေါ် မှီခိုအားထားခြင်း မရှိသောကြောင့် ယင်းအခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် အမှီအခိုကင်းပါသည်။ မဟာယာန၏ အခြေခံကျသော ကျမ်းစာများအနက် တစ်ခုဖြစ်သည့် အာစတသာဟသရီခါ ပညာပါရမိတာသုတ္တ(As _ tasāhasrikā Prajñāpāramitā-sūtra) ၏ ပထမအခန်းအရ အမှီအခိုကင်းသော အခြေခံ အကြောင်းတရားသည် တိုက်ရိုက် သဘာဝ အတွေ့အကြုံတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ယင်းကိုယ်တိုင်အားဖြင့် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော နည်းလမ်းများ၏ ဖော်ပြချက်(ဆိုလိုသည်မှာ ကရုဏာတရား[၄၇])ဖြစ်ပါသည်။ဤမွေးရာပါဇာတိပကတိဉာဏ်(innate wisdom) သည် အခြေခံကျသော၊ ကောင်းသော သာမန်အသိဉာဏ်နှင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်သော သဘောတို့နှင့် ဤနေရာတွင် ဆက်စပ်နိုင်ပြီး မဟာယာနရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ယင်းသည် သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးတွင် အလုပ်လုပ်ရာ၌ အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် မူတစ်ရပ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့ကျကျဆိုရလျှင် အခြေအနေများကို အလုံအလောက် တုံ့ပြန်နိုင်ရန် မိမိ၏ လုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ်တွင် အသိအမှတ်ပြု တန်ဖိုးထားမှုနှင့် ယုံကြည်မှုတို့နှင့်အတူ မိမိ၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ စိတ်တွင်လည်းကောင်း ပရမ်းပတာဖြစ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ပြင်ဆင်ထားပြီးသား ဖြစ်သည်ဟု ယင်းကဆိုလိုပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူတိုင်းသည် ဤတူညီသော အခြေခံသဘောသဘာဝနှင့်ပြည့်စုံသည်ဟူသော အသိစိတ်နှင့်အတူ

ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော အပြုအမူ လုပ်ဆောင်ချက်သည် ထင်ရှားပေါ်လွင်လာပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအယူအဆသည် IHL ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ နည်းပါးရေး ရည်ရွယ်ချက်ကို သရုပ်ဖော်ရန် ယခုထက်ပို၍ မည်သို့ လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်မည်နည်း။

တစ်ဦးချင်းစရိုက်လက္ခဏာများ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု

မေးခွန်းများစွာ ရှိနေဆဲဖြစ်သော်လည်း အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်ကို အားလုံး လက်လှမ်းမီသည့် အတွေးအခေါ်ပေါ် အခြေခံကာ ဗာရယ်လာ ညွှန်ပြသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ နည်းလမ်းအချို့သည် လူတစ်ဦးချင်းစီအတွက် လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် IHL အတွက် 'အကျိုးမရှိသော' သို့မဟုတ် 'ရိုးစင်းသော' အခြေခံကျသည့် ကျိုးကြောင်းပြချက်အဖြစ် အယုံအကြည်ကင်းမဲ့သူ သံသယဝါဒီများက ထင်မြင်ယူဆနိုင်သည်ထက် ကျော်လွန်သည့် လက်တွေ့ကျသော အတွေးအခေါ်များနှင့် လေ့ကျင့်မှုများကို ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး တစ်လျှောက်လုံးတွင် လေ့ကျင့်နိုင်သော နည်းလမ်းအချို့ကို ကျွန်ုပ် အရိပ်အမြွက် ဖော်ပြခဲ့ပြီး[၄၅] အဓိကတစ်ခုမှာ စိတ်တွင်ပေါ်လာသမျှ အရာအားလုံးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်း၏ ရလဒ်ဖြစ်သည်ဟူသော နားလည်သဘောပေါက်မှုပေါ် အခြေခံသည့် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲခြင်း မဟုတ်သော အသိတရား (non-dual awareness) များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

'အရာရာသည် အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်'ဟူသော အမြင်ရှိလျှင် မထိန်းသိမ်းနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်သော သမုတိသစ္စာဖြစ်သည့် 'အခြားသော ရွေးချယ်စရာ အချက်များ'နှင့်အတူ အဆုံးသတ်သွားပြီး၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း သဘောတူညီရန် အခြေခံတူညီမှုမရှိဟု အယုံအကြည် ကင်းမဲ့သူများက အဆိုပြုခဲ့ပြီး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤအကြောင်းပြချက်ကို ဆန့်ကျင်ကာ 'အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူခြင်းမျှသာ'ဟူသော ဖော်ပြချက်သည် သိမြင်မှု/ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူမှု/ အလားအလာ ခန့်မှန်းခြေ ဖြစ်စဉ်အပေါ် ခိုင်မာသော အလေးထားမှုဖြစ်ကြောင်း အစောပိုင်း အယူအဆများနှင့် တစ်ခုတည်းသော ခြားနားချက်ဖြစ်သည့် အပြန်အလှန် မှီခိုမှုကို ပြောဆိုရန် နောက်တစ်နည်းဖြစ်သည်ဆိုခြင်းကို ထောက်ပြရန် ယင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက်များတါင်မဆို အကန့်အသတ်များ ရှိသည်ဟုပြောဆိုရန် နည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို သတိပဋ္ဌာန်သင်တန်း၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်လည်း အသုံးပြုပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများနှင့် ကျင့်စဉ်များ အားလုံး၏ အဓိကဗဟိုချက်ဖြစ်သော ပြန်လည်ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း၊ သတိရှိခြင်း (smrti-သို့မဟုတ်-anusmrti[၄၆]) ကို ပြန်လည် အမှတ်ရအောက်မေ့ခြင်း လုပ်ရပ်၊ အတွေးစိတ်ကူးများ'လွှင့်မျောခြင်း'မှ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း လုပ်ရပ်၊ မေ့လျော့မှု၊ အမှုမဲ့အမှတ်မဲ့ဖြစ်မှုနှင့် စိတ်ရှုပ်ထွေးမှုတို့ကို တိုက်ဖျက်ခြင်း လုပ်ရပ်အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် အသိအမြင်များသော သတိထားစောင့်ကြည့်

စူးစိုက်ဆင်ခြင်မှုနှင့် ဆက်စပ်နေပြီး သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာဟုဆိုသော သိက္ခာသုံးရပ် လေ့ကျင့်မှုအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ DDV တွင်'အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းမျှသာ'ကဲ့သို့သော အမြင်တစ်ခုကို ပြန်လည် အမှတ်ရခြင်းသည် သတိပဋ္ဌာန်တရားကို လေ့ကျင့်အားထုတ်နေခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အသိအမြင်များသော အတွေ့ကြုံပေါ် အခြေခံသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသွင်အပြင်များ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းနှင့် ချုပ်ပျက်သွားခြင်း နည်းလမ်းအား တစ်စုံတစ်ဦး၏ ကြီးထွားလာသော နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သော ကျင့်စဉ်များ၏ အခြားဥပမာများကို ပေးရန်အတွက် အစောပိုင်းဂိုဏ်းများနှင့် မကြာခဏ တွဲမြင်ရလေ့ရှိသော သတိပဋ္ဌာနသုတ် (မဇ္ဈိမနိကာယ် ၁၀) တွင် အလေးထားမှုကို ပေါ်နေခြင်းနှင့် ရပ်စဲခြင်း (ဖြစ်ခြင်းနှင့်ပျက်ခြင်း)ကို သတိထား စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ခြင်းပေါ်တွင် ထားရှိပါသည် -

> ဤနည်းအားဖြင့် သူမသည် စိတ်အဖြစ်အတွင်း၌ စိတ်ကို မပြတ် စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏ သို့မဟုတ် စိတ်အဖြစ်မရှိဘဲ စိတ်ကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏ သို့မဟုတ် စိတ်အဖြစ် အတွင်း၌နှင့် စိတ်အဖြစ်မရှိဘဲ စိတ်ကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏။ စိတ်၏ဖြစ်စဉ်တွင် ပေါ်လာသည့်အရာတို့၏ နည်းလမ်းကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏ သို့မဟုတ် စိတ်၏ ဖြစ်စဉ်တွင် ပြီးဆုံးသွားသည့် အရာတို့၏ နည်းလမ်းကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏ သို့မဟုတ် စိတ်၏ဖြစ်စဉ်တွင် ပေါ်လာသည့်အရာနှင့် ပြီးဆုံးသည့် အရာတို့၏ နည်းလမ်းကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်၏။ ထို့အပြင် စိတ်ရှိသည်ဆိုသော သူမ၏သတိပဋ္ဌာန်ကို ထူထောင်ထားသည်ဖြစ်ရာ အသိပညာဗဟုသုတနှင့် ပြန်လည်အောက်မေ့ သတိရခြင်းသည် အတိုင်းအတာ အပြည့်ဖြင့် ရှိနေပါသည်။ သူမသည် ဤလောကတွင် မည်သည့်အရာကိုမျှ ဆုပ်ကိုင်မထားဘဲ အမှီအခိုကင်းစွာ နေထိုင်ပါသည်။ ဤသို့ ကျင့်သောသူသည် စိတ်အဖြစ် စိတ်ကို စောင့်ကြည့် ရှုမှတ်ကာ နေထိုင်ပုံ ဖြစ်ပါသည်။[၁၀]

သဘောကျငြိကပ်တွယ်တာမှု သို့မဟုတ် မကျေမနပ် ငြင်းဆန်မှု သဘောများမပါဘဲ စိတ်အခြေအနေ၏ ဥပါဒဝယ-ဖြစ်မှုပျက်မှု သဘောတရားအား စူးစိုက်ဆင်ခြင် ရှုမှတ်သည့် ဤလေ့လာမှုသည် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ရေး လမ်းစဉ်တွင် မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရမည့် ပဓာနအချက် ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်၏ အဖြစ်အပျက်များကို တဒင်္ဂဖြစ်စဉ်များအဖြစ် ရှုမြင်ကာ စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး လေ့ကျင့်ပေးသည့်အပြင် ဤနေရာ၌ တရားထိုင်နေသူအား အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဖြစ်နေသော ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘောကို စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ အစောပိုင်းဂိုဏ်းများနှင့် နောက်ပိုင်းဂိုဏ်းများကြားတွင် ဘုံတူညီသော သတိပဋ္ဌာန်တရား ဆက်စပ်မှုကို ကျွန်ုပ် တွေ့ရပါသည်။ နောက်ပိုင်းပေါ်ပေါက်လာသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများနှင့် အများဆုံး ဆက်စပ်နေလေ့ရှိသည့် ပညာပါရာမိတသုတ္တရ (Prajñāpāramitā-sūtra)၏ ကဏ္ဍများစွာတွင် ထိုသတိပဋ္ဌာန်တရားနှင့် ပတ်သက်သော လမ်းညွှန်ချက်များကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ Asta ၏ ကိစ္စရပ်တွင် အလေးထားမှုအား

'မည်သည့်အရာကိုမျှ စွဲကိုင်မထားခြင်း'ပေါ်တွင် ထားရှိပါသည်။ ဤနေရာ၌ ပြန်လည်အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်း၏ လုပ်ရပ်ကို တွေ့ကြုံခဲ့ပြီးသော အဖြစ်အပျက်များအား 'တစ်စုံတစ်ရာ'အဖြစ်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် တိမ်းညွတ်ခြင်းကို တိုက်ဖျက်ရန် အသိပေးထားပါသည်

-

> ထိုအခါ သုဘူတိ (Subhuti)က သက္ကရ (Sakra) အား 'ကဲ၊ ကောသိက (Kausika)၊ ယခု ကောင်းစွာ နာခံ မှတ်သားလော့။ ဘုရားလောင်းသည် ပြီးပြည့်စုံသော ဉာဏ်ပညာဖြင့် မည်ကဲ့သို့ ရပ်တည်ရသည်ကို သင့်အား ငါသင်ကြားပေးမည်။. . . . ကြီးမားသော ချပ်ဝတ်တန်ဆာနှင့် လက်နက် တပ်ဆင်ကာ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသော ဘုရားလောင်းသည် အလွန်ဖွဲ့ဖြိုးတိုးတက်လာရသည် ဖြစ်သောကြောင့် 'အသွင်သဏ္ဌာန် အစရှိသည်မှာ မြဲသည် သို့မဟုတ် မမြဲ'၊ 'အသွင်သဏ္ဌာန်မှာ လွယ်ကူသည် သို့မဟုတ် ဆိုးယုတ်သည်'၊'အသွင်သဏ္ဌာန်မှာ အစိုးရသည်သို့မဟုတ်အစိုးမရ'၊ 'အသွင်သဏ္ဌာန် မှာ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သည် သို့မဟုတ် ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသည်'၊ 'အသွင်သဏ္ဌာန် မှာ ဗလာနတ္ထိဖြစ်သည်' သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာအဖြစ် သဘောပေါက် နားလည်သည်[၅၁] ဆိုသည့် အတွေးအခေါ်များပေါ်တွင် ၎င်း၏ ရပ်တည်ချက်ကို မယူပေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းများအကြား အတွေးအခေါ်ဒဿနဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုများနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ကိစ္စရပ်နှစ်ခုလုံးတွင် သတိဖြင့် နေထိုင်ခြင်းသည် မည်သည့်အရာကိုမျှ ဆုပ်ကိုင်ထားမှု မရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေထိုင်မှု နည်းလမ်းသည် အရာရာအား အရှိအတိုင်း ရှုမြင်ခြင်းကို၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဦးတည်သည် ဟုဆိုပါသည်။'အသိပညာဖြင့် စောင့်ကြည့်ရှုမှတ်ခြင်း (informed watching)'ကဲ့သို့ အခြားသော ရလဒ်ဥပမာတစ်ခုကိုလည်း မဟာသိဒ္ဓိ အစဉ်အလာနှင့် ဆက်စပ်၍ သတိပ(Śātipa) ဟု ကျော်ကြားသော အိန္ဒိယမှ တန္တရ(tantric) ပညာရှင် ရတ္တနာခရသန္တိ (Ratnākaraśānti)(CE 1000)က ဝေဝေဆာဆာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည် -'ထို့နောက် လောကကြီးတစ်ခုလုံး ပေါ်ပေါက်လာရာဖြစ်သော တစ်စုံတစ်ဦး၏ စိတ်တွင် ရောင့်ရဲခြင်းကင်းသော အဆုံးမရှိ ဗလာဟင်းလင်းဖြစ်သော သရုပ်သကန်ရှိသည့် ဆောင်းဦးရာသီ နေ့တစ်နေ့၏ မွန်းတည့်ချိန်၌ အစွန်းအထင်းမရှိသော ကောင်းကင်ကဲ့သို့ ရှိနေသည်ကို တွေ့မြင်ရပါသည်။[၅၂]

ဤပြန်လည်ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်း။ သတိရှိခြင်း အလေ့အကျင့်အများစု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် စိတ်အာရုံမြင်ကွင်းနှင့် လက်တွေ့ဘဝ အရှိတရားတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ယေဘုယျ စိတ်ကူးများ ထွက်ပေါ်ခွင့်ပြုခြင်းကို သင်ယူဆည်းပူးရန်ဖြစ်ပြီး ထိုအတိုင်းပင် တစ်စုံတစ်ဦး၏ ကိုယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံ၏ တိကျမှုနှင့် စေ့စပ်မှုကို အမှန်တကယ် တွေ့ကြုံခံစားကြည့်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ခန့်မှန်း သုံးသပ်ချက်များ၊ အလေ့အထများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များထက် ရှိနေသည်များမှ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို ဆွဲယူရန် ဖြစ်ပါသည်။ DDV ၏ အပိုဒ်(၃၇)သည် ဤနားလည် သဘောပေါက်မှုကို အတွေ့အကြုံအဖြစ် ချိတ်တွယ်ရန် အကူအညီပေးခြင်းအတွက် ပိုမိုတိကျသော အဆင့်များကို ပေးပါသည်-

> အခြေခံကျသည့် အတွေးအမြင် အယူအဆမဟုတ်သော အသိဉာဏ်ကို ရရှိမှုသည် မှန်ကန်သော ကျင့်သုံးမှု အလေ့အကျင့်ကို အဆင့်လေးဆင့်ဖြင့် ထူထောင်ပါသည်-

(၁) အမြင်နှင့်ကျင့်သုံးမှု-အနက်အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းသာ(interpretation-only)

(၂) အပြုခံရသူ(object)မရှိဘဲ ကျင့်သုံးမှု၊

(၃) ပြုသူ(subject) မရှိဘဲ ကျင့်သုံးမှုနှင့်

(၄) အကိုးအကားအဖြစ် ပြုသူ သို့မဟုတ် အပြုခံရသူမရှိဘဲ ကျင့်သုံးမှု။[၁၃](၃၇)

ယင်းအပိုဒ်သည် အဓိပ္ပာယ် မပေါ်လွင်သည့်ပုံ ရှိနိုင်သော်လည်း ဤအဆင့်လေးဆင့်သည် အလွန်တရာ အကျိုးများစေပါသည်။ ၎င်းတို့၏ အကျိုးများမှုသည် သီးခြားအမြင်တစ်ခု (ဆိုလိုသည်မှာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို အထောက်အကူပြုသော အမြင်)ကို စွဲမြဲစေရန် ခိုင်မာသောသန္ဓိဌာန်ပေါ် မူတည်ပါသည်။ ဦးစွာ တစ်ဦးချင်းသည် ပေါ်လာသမျှ အရာအားလုံးကို 'အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်းမျှသာ' ဖြစ်သည်ဟူသော အမြင်ကို သဘောတူ လက်ခံခြင်းဖြင့် လေ့ကျင့်ပေးပါသည်။(၁)'အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်းမျှသာ' ဖြစ်သည်ဟူသော အမြင်ကို ထပ်ခါထပ်ခါ အမှတ်ရနေခြင်း၏ ရိုးစင်းသောအချက်သည် အကြောင်းအရာများ၏ သဘောသဘာဝကို ထိုးထွင်း သိမြင်နိုင်စေရန် ၎င်းကိုယ်တိုင်က အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။ ဤလေ့ကျင့်မှု ပုံစံများသည် ၎င်းကိုယ်တိုင်ကို ဖော်ပြရန်နှင့် နေ့စဉ် လုပ်ငန်းဆောင်တာများတွင်သာမက ခက်ခဲသော အခြေအနေများတွင်ပါ ဦးဆောင်နိုင်သော အင်အားကို ဖြစ်လာစေရန် အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်အတွက် လိုအပ်သော အတွင်းသန္ဌာန်နေရာ တစ်ခုကို ဖန်တီးပေးသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆထားပါသည်။ ဤပထမအဆင့်နှင့် အတူ ပြင်ပလောကနှင့် အခြေအနေများသည် ၎င်းတို့ပေါ်လာသည့်အတိုင်း အတိအကျ တည်ရှိနေခြင်းမဟုတ်ဆိုသည့် အချက်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းတို့၏ အသွင်အပြင်များသည် သိမြင်မှတ်သားမှု အမှတ်သညာဖြစ်စဉ်မှ သီးခြားလွတ်လပ်စွာ တည်ရှိနေခြင်းမဟုတ်ဆိုသည့် အချက်ကို လည်းကောင်း အာရုံခံစား သိရှိနားလည်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤထိုးထွင်းသိမြင်မှုပေါ် အမှီပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဤထိုးထွင်း သိမြင်မှုအတွင်း တည်နေခြင်းသည် ဒုတိယအဆင့် ဖြစ်ပါသည်။ (၂) ပြင်ပအပြုခံများ(objects)၏ ခိုင်မာတောင့်တင်းမှု နိမ့်ဆင်းသွားသည်ဟု ထင်ရသောအခါ အပြင်ပန်း ကြည့်လေ့ရှိသည့် ပြုသူ(subject)သည် အာရုံစိုက်မှု၏ အပြုခံရသူ(object)အလိုအလျောက် ဖြစ်လာပါသည်။ အပြုခံရသူနှင့် အတူရှိသည့်အတိုင်း ပြုသူသည်လည်း 'အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်းသာ' ဖြစ်ပါသည်။ အခြားသူများနှင့် တသီးတခြား ခွဲခြားထားသော တစ်ဦးချင်း၏ ကိုယ်တိုင် ခံစားမှုအာရုံသည် အများစုမှာ လုပ်ကြံဖန်တီးမှု တစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားအရာ အားလုံးကဲ့သို့ ယင်းသည်လည်း အများစုမှာ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက် သက်သက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို အားကိုးအားထားပြုခြင်းသည် တတိယအဆင့် ဖြစ်ပါသည်(၃)။ နောက်ဆုံးတွင် ဤသဘောပေါက်မှုသည် လက္ခဏာနှစ်ခု ဒွန်တွဲခြင်း မဟုတ်သော သတိတရား (non-dual awareness)အား နေရာပေးပါသည်(၄)။

ဤနေရာ၌ မွေးရာပါ ဖြစ်တည်မှု မရှိခြင်း၏ အစစ်အမှန် အရှိတရားနှင့်အတူ အထိုက်အလျောက် နေတတ်အောင်နေခြင်းသည် ဂရုမစိုက်ခြင်းနှင့် သီးခြားရှိခြင်းကို မဖြစ်စေနိုင်ပါ။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် သိမှုဖြစ်စဉ်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို လေးလေးနက်နက်

သိမြင် သတိပြုမိလာသောအခါ တိုက်ရိုက် မသက်ဆိုင်သော စိတ်ပင်ပန်းမှုမှ လွတ်မြောက်ပြီး အတွင်းသနတာန် နေရာလပ်ကိုရရှိပါသည်။ ဤနေရာလပ်၌ မွေးရာပါဉာဏ်ပညာသည် ၎င်းကိုယ်ကို ဖော်ပြနိုင်ပြီး စံနမူနာပြ ကျင့်ဝတ်အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများက လေ့လာသည်မှာ ဤအသိတရားသည် ဂရုစိုက်မှု၏ နက်ရှိုင်းသော အာရုံခံစားမှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသည်ဟူသော အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် လုပ်ဆောင်ချက်တွင် ပြည့်ဝသော အသိသတိအဖြစ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားပြီး ၎င်းက လူအများအား လောကကြီးနှင့် ထိတွေ့ခြင်း၏ အာရုံခံစားမှုကို ဖြစ်ထွန်းစေပါသည်။ 'ဂရုစိုက်ခြင်း' ၏ သဘာဝ လုပ်ရပ်သည် လက်တစ်ကမ်းရှိ အခြေအနေနှင့် လုံးဝ တသီးတခြား ကွဲပြားမည် မဟုတ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်မှုမှ ဆင်းသက်လာပါသည်။ ယင်းသည် အခြေအနေကို တစ်စုံတစ်ဦး၏ ပြတ်သားသော အလွန်အရေးပါသည့် ဆန်းစစ်လေ့လာမှု၏ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုမှ လာပါသည်။[၁၆]

ဗုဒ္ဓဘာသာ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းအများစုကဲ့သို့ ဗာရယ်လာသည် သက်ရှိအားလုံး၏ သဘာဝအလျောက် သင်ယူမှု လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် ထပ်ခါတလဲလဲ ထိတွေ့အပေါ် အခိုင်အမာ ရပ်တည်ထားပါသည်။ 'ကျွမ်းကျင်မှု' အယူအဆနှင့် ပြောင်းလဲစေနိုင်သော အင်အားဆိုင်ရာ အထင်ကရ သီအိုရီများ၏ အဓိကအချက်မှာ အရှိအတိုင်း ထပ်တလဲလဲ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦး ဖြစ်လာသည်ဆိုသည့် အယူအဆဖြစ်ပါသည်။ စတင်သင်ယူသူ ဂီတသမားသည် ၎င်းတို့၏ တူရိယာပစ္စည်းပေါ်တွင် သံစဉ်များကို ထပ်ခါထပ်ခါ တီးသကဲ့သို့ပင် ပင်ကိုသဘာဝမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် အလိုအလျောက် လုပ်ဆောင်မှု၏ မြင့်မားသော အဆင့်တစ်ခုဖြင့် ကျွမ်းကျင်မှု ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။ ဤဖြစ်စဉ်တွင် ထပ်ခါတလဲလဲ လုပ်ခြင်းနှင့်အတူ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အမူအကျင့်ကို ဦးတည်သော အမြင်ကို ပေါင်းစပ်ပြီး အကောင်အထည် ဖော်ပါသည်။ တံ့ပြန်မှုများသည် ပိုမိုသဘာဝကျလာပြီး လက်ရှိအခြေအနေနှင့် ပိုမို လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်လာပါသည်။

မိရိုးဖလာ အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူ၊ပညာရှိသူကို အများအားဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားလေ့ရှိပြီး ထိုသူသည် စံနမူနာပြအဖြစ် လုပ်ဆောင်နိုင်ကြောင်း ဗာရယ်လာက ဖော်ပြထားပါသည်။ ခေတ်သစ် လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စံနမူနာများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် ခက်ခဲလာခဲ့ပါသည်။ ယင်းသည် ပြဿနာ ဖြစ်ပါသည်။ (1999,24) ဤအခြေအနေများကို ပြောင်းလဲရန် အချိန်တန်ပါပြီ။ ဘော့စတွန်ကောလိပ်မှ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နှိုင်းယှဉ်ဘာသာရေး လေ့လာမှုပညာ ပါမောက္ခနှင့် ကမ္ဘာ့နာစရိယဖြစ်သူ မာ့ခ်ရန်းစကီး(Makransky)အတွက် ဆက်သွယ်မှုသည် သော့ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ဆက်သွယ်မှုနှင့် ဉာဏ်ပညာတို့၏ ခွဲခြားမှုမရှိသော အာရုံခံစားမှုမပါဘဲ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် စစ်မှန်သော အဖြေမရှိဆိုသည့် အချက်ပေါ်တွင် အခိုင်အမာ ရပ်တည်ပါသည်။[၁၇]

နိဂုံး

အနှစ်ချုပ်ရလျှင် DDV၏ ရှုထောင့်မှ ပဋိပက္ခကာလများတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ချရန် ပထမသော့ချက်သည် အခြေအနေတစ်ရပ်ကို မှန်မှန်ကန်ကန် ဆန်းစစ်လေ့လာမှုမှလာပါသည်။ မူဘောင်သုံးရပ် (ပြင်ပ၊ ဆက်စပ်မှုနှင့် အတွင်းပိုင်း အခြေအနေများ)နှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဤဆောင်းပါး၏မူဘောင်သည် သိမှုဖြစ်စဉ်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ၎င်း၏ရလဒ်ဖြစ်သည့် လက္ခဏာနှစ်ရပ်ဖွန်တွဲနေသော တွေးခေါ်မှုအပေါ် နားလည်သဘောပေါက်မှုပေါ်တွင်မူတည်ပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် မိမိနှင့် သူတပါးအကြား လုံးဝ တသီးတခြားခွဲခြားရာတွင် ယုံကြည်မှုပေါ်အခြေခံသည့်သွင်ပြင်များသည် ရှင်းလင်းစွာသိမြင်နိုင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းတွင် ပါဝင်နေသည်ဆိုသည့် လွဲမှားနေသောအခန်းကဏ္ဍကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသောအခါ IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုကို အကောင်းဆုံး ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ ဤထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုပေါ်အခြေခံ၍ နောက်ထပ်အဓိကသော့ချက်တွင် မည်သည့်နေထိုင်မှုအခြေအနေ၌မဆို လုပ်ငန်းခွင်တွင် အခြေခံအကျဆုံးသော မူသဘောတရားများအဖြစ် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဖွန်တွဲမှုမရှိခြင်းနှင့် အခြေခံကျသောအသိဉာဏ်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ဤအခြေအနေကို လက်ခံယုံကြည်ပါက အမြင်များ၊ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် စည်းမျဉ်းများသည် သီးခြားအပြုအမူတစ်ခုကို ချမှတ်ရန်မဟုတ်ဘဲ မွေးရာပါ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းဖြစ်စဉ်ကို အသိပေးရန်နှင့် အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်၏ သဘာဝကျသော ထုတ်ဖော်ပြသမှုကိုဖိတ်ခေါ်ရန် ဖြစ်သည်ဟု ရှုမြင်ပါသည်။ လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဖွန်တွဲမှုမရှိခြင်း အယူအဆများနှင့် အခြေခံကျသော အသိဉာဏ်သည် တစ်ဦးချင်းစရိုက်လက္ခဏာများ ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အသုံးဝင်လျှင် ၎င်းတို့သည် IHL ၏ အရင်းခံဖြစ်သည့် အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကျိုးကြောင်းပြချက်တစ်ခုကိုလည်း ပေးပါသည်။ ဤနေရာတွင် အလေးထားမှုသည် ပရမ်းပတာ နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတွေ့ကြုံတို့၏ ကြမ်းတမ်းသော ပထဝီနေရာဒေသကို လမ်းညွှန်အတိုင်း သွားနေစဉ်၌ ပင်လျှင် ၎င်းတို့၏သက်ဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်းများ (မဟာမိတ်များနှင့် ရန်သူများအပါအဝင်) အတွင်း အထိအခိုက်မဖြစ်စေရန် ဂရုတစိုက် လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကိုပြသရန် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏သန္ဓိဌာန်နှင့် ပတ်သက်၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ကျွန်ုပ်သည် လူနာ၏ အသက်နှင့် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များ၏ အရည်အသွေးကို အဓိကထားသည့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာစောင့်ရှောက်မှုကို အထောက်အကူပေးသော အမြင်နှင့် စိတ်နေသဘောထားပေါ်တွင် အဓိကထားခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အခြေအနေတွင် လူဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုနှင့် တပြိုင်တည်းမှာပင် အကျိုးပြုသောစရိုက်လက္ခဏာ ထင်ရှားသောအမူအကျင့်များကိုတည်ဆောက်ရာတွင် ထပ်တလဲလဲလေ့ကျင့်ခြင်း၏ အရေးပါမှုကိုလည်း အလေးပေးထားပါသည်။ 'ရန်သူများ'အဖြစ် အစဉ်အလာအရ သတ်မှတ်ခံရသူများကိုရင်ဆိုင်သည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် တက်ကြွစွာလှုပ်ရှားနေသူများအတွက်သာမက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများ သို့မဟုတ် အလုပ်လုပ်ရသူများအတွက်ပါ တန်ဖိုးရှိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

မှတ်စုများ

၁. ဤစာတမ်းသည် Kate Crosby, Andrew Bartles-Smith နှင့် Peter Harvey တို့၏ ထက်မြက်ပြီး ထိုးထွင်း အမြင်ရှိသော မှတ်ချက်များနှင့် Charby Slemin ၏ အသေးစိတ် အသေအချာ ဖတ်ရှုပေးခြင်းတို့မှ အကျိုးကြီးမားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးကို စိတ်ရောကိုယ်ပါ ရိုးသားစွာ ကျေးဇူးတင် ရှိပါသည်။

၂. ဤကျမ်းစာ၏ သက္ကတမူရင်း အပြည့်အစုံကို မတွေ့ရှိခဲ့ပါ။ အပိုင်းအစများသာ ကျန်ရှိပါသည်။ စကားပြေ (DDV)နှင့် လင်္ကာအဖြစ်ပြောင်းလဲစပ်ဆိုထားသောမူများ (DDVK-kārikā) နှစ်ခုလုံး၏ ကျမ်းစာတစ်ခုလုံးကို တိဗက်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေမှု အများအပြား ရှိပါသည်။ တိဗက်ဘာသာဖြင့် ထုတ်ဝေမှုများကို အခြေခံထားသော မကြာသေးမီက တရုတ်ဘာသာပြန်များ ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် တိဗက်ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ Kagyu ခါညုဂိုဏ်းတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် Derge ဒဲ့ဂ်ဲ့ တိဗက် လင်္ကာအဖြစ် ပြောင်းလဲစပ်ဆိုထားသောမူ (DDVK) ပါ စာပိုဒ်အချို့၏ မူရင်းဘာသာပြန်ကို ကျွန်ုပ် တင်ပြထားပါသည်။ ၎င်း၏ မူရင်းပုံစံတွင် DDV သည် အလွန်နည်းစနစ်ကျသောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ဤဘာသာစကားကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာပိုဒ်များ၏ ယုံကြည်အားထားလောက်သော ဘာသာပြန် ဆိုချက်များကို ရှင်းလင်းချက်များတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

၃. ဤနေရာတွင် 'သဘာဝဖြစ်စဉ်(phenomena)'ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် သက္ကတအရ တရားဓမ္မဟု အဓိပ္ပါယ် ရပါသည်။ ဤအသုံးအနှုန်းနှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ထပ် အချက်အလက်များအတွက် Geiger နှင့် Geiger([1920] 1973), Stcherbatsky (1923), Carter (1976, 1978), Cox (2004), Gethin (2004) နှင့် မကြာသေးမီက Denis (2017) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၄. ဓမ္မဓမ္မတာဝိဘာဂသည် ယောဂါစာရဂိုဏ်းနှင့် အများဆုံးဆက်စပ်လေ့ရှိသော်လည်း ယေဘုယျမဟာယာန ကျမ်းဂန်လာ ပရဇ္ဉာပါရမိတာ - Prajñāpāramitā ကျမ်းနှင့် ပို၍ အတိအကျဆိုရလျှင် စာကြောင်းရေ ၈၀၀၀ ရှိသော အစတစာဟစရိခါ ပရဇ္ဉာပါရမိတာ သုတ္တရ - Astasāhasrikā Prajñāpāramitā-sūtra ၏ အခန်း ၁နှင့် ၂တို့နှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်မှုအဖြစ် ၎င်းအား အကောင်းဆုံးတွေ့ မြင်ရသည့် အချက်ကို မိမိ တွေ့ရှိပါသည်။ ဆက်စပ်မှုကို မှီခိုအားထားခြင်း အယူအဆဖြင့် လုပ်ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (DDV-၏ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ကျွန်ုပ်၏ နောင်လာမည့် ဆောင်းပါးကို ကြည့်ပါ)။ ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါး၏ အဓိကမေးခွန်းမှာ - 'ပဋိပက္ခကာလများ အတွင်း၌ တစ်စုံတစ်ဦးသည် အဘယ်အရာကို အားကိုးနိုင်ပါသနည်း'။

၅. ဤဗုဒ္ဓဘာသာအခြေအနေတွင် ဒဿနိကဗေဒကို ဤလောကတွင် တစ်ဦးချင်း အတွေ့အကြုံ အတွက် ရှောင်လွှဲမရသော အကျိုးဆက်တစ်ခုရှိသည်ဟူသော ယူဆချက်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ်ရသည့် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သော အရာတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။

၆. သက္ကတ- ပရာညာ(prajñā)၊ တိဗက်- shes rab. ၎င်း၏ အသုံးပြုမှုတွင် ဤအသုံးအနှုန်းတွင် ရှုထောင့်နှစ်ရပ် ရှိပါသည်- အစပိုင်းတွင် ၎င်းသည် (ကျမ်းစာများနှင့် ဆင်ခြင်ခြင်း အပေါ်အခြေခံသော) အယူအဆ ဖြစ်ပါသည်။ ပညာပြီးပြည့်စုံသောအခါ ယင်းသည် အယူအဆမဟုတ်သည့်အပြင် လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲခြင်း မဟုတ်ပါ။

၇. သက္ကတ- ကရုဏာ (Karunā)၊ တိဗက်- snying rje. ဤသက္ကတ အသုံးအနှုန်းသည် မူလရင်းမြစ်စကားလုံး kr(လုပ်ရန်)နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ အဆိုပါ တိဗက် အသုံးအနှုန်းသည် နှလုံးသား၏ အမြင့်ဆုံး အကောင်းဆုံး အခြေအနေကို ရည်ညွှန်းပါသည်။

၈. သက္ကတ- အာစရာယ(āśraya)၊စသာန(sthāna)၊တိဗက်- gnas, rten. ဤအသိဉာဏ်ဆိုင်ရာ အစဉ်အလာတွင် နန်စီ(Nance) (2007, 149-150) မှတ်သားထားသည့်အတိုင်း အိန္ဒိယနှင့် တိဗက်ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာများတွင် စာပေကျမ်းဂန်များနှင့် ယုတ္တိသဘောတရားများကို ကျော်လွန်၍ အတိုင်းအတာတခုအထိ တစုံတယောက်က တစ်စုံတစ်ခုသောအချက်ကို သေချာစွာ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် အချင်းချင်း အပြန်အလှန်စစ်ဆေးရန် ညွှန်ကြားထားပါသည်။ (သက္ကတ - အာဂမ(āgama)၊ ယုတ္တိ(yukti)၊တိဗက် - lung, rigs pa အသီးသီး) ထုံးစံအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူဝါဒဆိုင်ရာ တောင်းဆိုမှုများ၏ သီးခြား အနက်ဖွင့်ဆိုချက်များကို ထောက်ခံအားပေးရာတွင် ဤတရားဝင် အမိန့်ကို ကိုးကားထားပြီး သက္ကတကျမ်းများတွင် အသုံးအနှုန်းများကို အသံ နှစ်မျိုးထွက်သော နာမ်များစုပေါင်းထားသည့် ရောနှောစကားလုံးအဖြစ် အများအားဖြင့် တွဲလျက် တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် အာဂမနှင့် ယုတ္တိတို့ကို တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ခွဲထုတ်ထားပြီး ခွဲခြားနိုင်သော အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည့် နည်းလမ်းနှစ်ရပ်နှင့်/သို့မဟုတ် လုံလောက်သော အကြောင်းများအဖြစ် ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤခြားနားချက်ကို သတိပြုမိခြင်းဖြင့် မကြာသေးမီက ပညာရှင်များသည် တစ်ဘက်တွင် 'တရားသေလက်ခံထားသောဝါဒ' နှင့် အခြားတစ်ဘက်တွင် 'ဘက်မလိုက်သော ယုတ္တိဗေဒ'တို့အကြား ခြားနားခြင်းပုံစံဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံ ၎င်းကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၉. သက္ကတ- nirvikalpa-jñāna; တိဗက်- nam par mi rtog pa ye shes. 'အသိဉာဏ်'ဟူသော ဝေါဟာရကို တက်ကြွသော ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်စဉ်ဟု မကြာခဏယူဆလေ့ရှိကြသော်လည်း ဤနေရာတွင် 'မွေးရာပါ အယူအဆမဟုတ်သော လက္ခဏာနှစ်မျိုး ဒွန်တွဲခြင်းမဟုတ်သော ပညာ'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော nirvikalpajñāna ဟု ဘာသာပြန်လေ့ ရှိပါသည်။

၁၀. IHL သည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း စစ်ရေးအရ လိုအပ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လူသားများအတွက် ယေဘုယျ အလေးထားစိုးရိမ်မှုများမှ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲခဲ့သည့်အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် ယင်းသို့သော ဥပဒေတစ်ခုအောက်တွင် ဖော်ပြထားသော အခြေခံစည်းမျဉ်းများအကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်ကို သတိပေးရန် အရေးကြီးနိုင်ပါသည်။ ဒေးဗစ် - David(2002, 921-922) ၏ အလိုအရ ယင်းတို့ကို အကျင့်သီလလေးပါးဖြင့်

အနှစ်ချုပ်နိုင်ပါသည်- တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများကို မတိုက်ခိုက်ပါနှင့်။ တရားဝင်နည်းလမ်းများဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကိုသာ တိုက်ခိုက်ပါ။ သင့်အာဏာစက်တွင်း ရှိနေသူများကို လူသားဆန်စွာဆက်ဆံပါ။ ဒုက္ခရောက်သူများကို အကာအကွယ်ပေးပါ။ ဒေးဗစ်၏ စာအုပ်ကို Sassòli etal တွင် ကိုးကားထားပါသည်။ (2020, I.921-922)

၁၁. ယေဘုယျအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ အာရုံငါးပါးနှင့် စိတ်ဝိညာဉ်တစ်မျိုးတို့ကို ဟောကြားပါသည်။ DDV ကဲ့သို့ ကျမ်းဂန်များတွင် သတိပြုရမည့် ဤစွမ်းရည်ခြောက်ပါးတွင် လေ့ကျင့်ပေးမှုကို ပြောင်းလဲစေသော အင်အားအတွက် တာဝန်ရှိသူအဖြစ် အလုံးစုံ အခြေခံသော သတိကို ပေါင်းထည့်ထားပါသည်။ ထို့အပြင် ကိလေသာစိတ် သို့မဟုတ် ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော စိတ်ဟုခေါ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ တွေးခေါ်သူများက 'ငါ'၊ 'ငါ့ကို'၊ 'ငါ့ဟာ' ဟူသောအာရုံ၏ တက်ကြွမှုအစား ယခုမှစ၍ 'ငါတို့'၊ 'ငါတို့ကို'၊ 'ငါတို့ဟာ' ဟု ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် နည်းလမ်းတစ်ခုကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

၁၂. ဤကိုးကားချက်တွင် သိသာ ထင်ရှားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘာသာစကားကို ကျွန်ုပ်ပြောင်းလဲထားကြောင်း ဤနေရာတွင် သတိပြုပါ။

၁၃. ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းပျံ့နှံ့ခြင်း(universality)နှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်ဆွေးနွေးမှုများအတွက် https://www.globalpolicy.org/home/163-general/29441.html ကိုကြည့်ပါ။ အတိုချုပ်အားဖြင့် 'universality' ဟူသောအယူအဆကို လူမှုရေးအရ ဦးတည်ဝေဖန်သူများက ကမ္ဘာ့လူအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း(၁၉၄၈)တွင် ထည့်သွင်းထားသော အခြေခံမူများသည် အနောက်တိုင်း နိုင်ငံရေးသမိုင်း၏ ထုတ်ကုန်ဖြစ်သည်ဟု စောဒကတက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဤကြေငြာချက်၏ မူလဇာစ်မြစ်များမှာ ဗြိတိန်၏ Magna Carta (1215)၊ ပြင်သစ်တော်လှန်ရေး(၁၇၈၉)နှင့် အမေရိကန် လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေကြမ်း American Bill of Rights (1791) တို့ကဲ့သို့သော အနောက်နိုင်ငံသမိုင်း၏ နိုင်ငံရေးသမိုင်း မှတ်တိုင်များတွင် အရင်းခံပါသည်။ ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် နှိုင်းရဝါဒီ Relativist များက ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် အခြားကမ္ဘာ့နိုင်ငံများသို့ အနောက်တိုင်းစံနှုန်းကို ချဲ့ထွင်ရန် သမိုင်းဝင် ကြိုးပမ်းမှုတွင် ယဉ်ကျေးနယ်ချဲ့ဝါဒ၏ ပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်သည်ဟု စောဒက တက်ကြပါသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း ရဝမ်ဒါနှင့် ယခင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံတို့အတွက် ပဋိပက္ခလွန် အထူးခုံရုံးများနှင့် ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံးတို့ကို တည်ထောင်ခြင်းအား ကြည့်သောအခါ ပြဿနာမှာ အထူးထင်ရှားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် 'အစဉ်အလာ' သို့မဟုတ် တရားမျှတမှုအတွက် ဒေသဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများတွင် မပါဝင်သောကြောင့် ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခလွန် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးတွင် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး ယင်း၌ အနာဂတ်ကာလ သွယ်ဝိုက်ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကိုလည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားပါသည်။

၁၄. IHL ၏ ဒဿနဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေဆိုင်ရာ ရင်းမြစ်များ၏

ဆွေးနွေးချက်အတွက် https://international-review.icrc.org/sites/default/files/S0020860400071539a.pdf.

၁၅. အခြားအများအပြားထဲမှ Williams(1980) နှင့် Dreyfus(1997) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၁၆. ဤဟောပြောချက်တွင် လွှမ်းမိုးမှု အတွေးအခေါ်ပညာရပ်တစ်ခုမှ IHL နှင့်လည်း သက်ဆိုင်သည့် အသိပညာ ထုတ်ဖော်မှု၏ ပိုမို၍ သာတူညီမျှရှိသော ဆက်စပ်မှုရှိသော အယူအဆတစ်ခုသို့ ကူးပြောင်းမှုတစ်ခု ရှိပါသည်။ Roncancio et al ကိုကြည့်ပါ။ (2019)

၁၇. ဤအသုံးအနှုန်းသည် ယဉ်ကျေးမှု သမိုင်းပညာရှင်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘာသာတရားများ အထူးသဖြင့် အာရှ ထုံးတမ်းစဉ်လာများဆိုင်ရာ ပညာရှင် Thomas Berry(1914-2009) ကြောင့် လူသိများတွင် ကျယ်လာခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်းသည် ကမ္ဘာမြေကြီးသမိုင်းနှင့် ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကို လေ့လာခဲ့ပြီး ဂေဟဗေဒဆိုင်ရာ အလေးထား စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။

၁၈. Jones က ၎င်း၏ စာအုပ်တွင် 'လူမှုရေး ကဏ္ဍအများစုတွင်၊ အလုပ်ခွင်နှင့်ကျောင်းတွင်၊ လမ်းပေါ်တွင်၊ နိုင်ငံရေးတွင်၊ အစိုးရနှင့် ဥပဒေတွင်၊ မီဒီယာသစ်တွင် အဆက်မပြတ် သတိပေးချက်များ၌ အကျပ်ကိုင်ခြင်းသဘောသည် မည်သည့်အခါမျှ အပေါ်ယံမျက်နှာပြင်၏ အောက်ခြေအဝေးတွင် မရှိပေ'ဟု ရေးသားထားပါသည်။ (2003,143)လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခသည် ဤဖြစ်ရပ်မှန် အရှိတရားများ၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ပါသည်။ Jones ပြောသည့်အတိုင်း ဥပဒေသည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည်ဟု ယူဆသည့် လိုက်နာသူများကြောင့် သို့မဟုတ် အလေ့အထများနှင့် လေ့ကျင့်ပေးမှုကြောင့် သို့မဟုတ် ကံမကောင်းစွာ လူတို့ အာဏာလက်မဲ့ ခံစားချက်ရှိသည့်အခါ အခြားအချိန်များတွင် လိုက်နာခြင်းဖြင့် ဥပဒေတစ်ခုကို ခိုင်လုံသော ထိရောက်မှု ရှိစေပါသည်။ သို့သော် Jones ပြောသည့်အတိုင်း နားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့်အတူ လက်ခံယုံကြည်ထားခြင်း မရှိပါက ဥပဒေသည် အပေါ်ယံသာလျှင် ဖြစ်ပေမည်။ (2003, 151)

၁၉. အပိုဒ် (၁၂) ၏ ဤအပိုင်းကို အောက်ပါအတိုင်း တိုက်ရိုက် နားလည်ပါသည် - 'သတ္တဝါတို့သည် တစ်နေရာရာ တပိုက်သို့ ရွှေ့လျားသွားကြသည်နှင့် တပြိုင်နက် ၎င်းတို့လဲလျောင်းတည်ရာ အဆုံးမရှိခြင်း (ဆင်းရဲဒုက္ခသံသရာ) အပေါ် အထောက်အကူတို့သည် တည်ရှိကုန်၏။ [ဤဘီးတွင်]၊ 'သတ္တဝါ' နှင့်လည်းကောင်း၊ 'ထည့်စရာ' နှင့် လည်းကောင်း သက်ဆိုင်သော [အထောက်အကူများ] ရှိပါသည်။ တိဗက်၊ gangzhig gang du 'khor ba na / de ni kun tu gnas pas ste / sems can khams dang snod kyi khams / ... .

၂၀. တိဗက် gnas, gzhi, sten။

၂၁။ 'ဗုဒ္ဓဘာသာ'အသုံးအနှုန်းသည် ဘာသာတရားများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် ဖန်တီးထားသော

neologism ဟုခေါ်သော စကားလုံးအသစ် ဖြစ်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှု နယ်ပယ်သည် ဆယ့်ကိုးရာစုအတွင်း ပုံမှန်ဘာသာရပ်တစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ နည်းလမ်းများနှင့် ချဉ်းကပ်မှုများကို မတူညီသော ဘာသာရပ်များထံမှ ငှားရမ်းအသုံးပြုထားပါသည်။ ၎င်း၏ အဓိကတာဝန်မှာ ဘာသာရေး၏ သမိုင်းကြောင်း၊ မူလအစ ဇစ်မြစ်များနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များကို ကြည့်ရှုလေ့လာရန် ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရှင်အချို့အတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်း အယူအဆသည် ဤရှာဖွေမှုအတွက် အဓိကကျပါသည်။ အခြားသူများသည် တူညီမှုများထက် ကွဲပြားမှုများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ် သွားကြပါသည်။

၂၂. Francisco Varela သည် သိပ္ပံနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ဆွေးနွေးမှုတွင် ပါဝင်သည့် စိတ်နှင့် ဘဝအဖွဲ့အစည်း (Mind and Life Institute) ကို တည်ထောင်သူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။

၂၃. တစ်ဦးချင်း သတ္တဝါများ (သက္ကတ - သတ္တလောက၊ တိဗက် - sems cangyi ‘jig rten) နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် သို့မဟုတ် ‘သီးခြားအရည်အချင်းရှိသူ’ (Sk. bhājana-loka; Tib. snod kyi ‘jig rten)။

၂၄. အပိုဒ်(၁၂)၏ ဤအပိုင်းသည် အောက်ပါအတိုင်း ပိုမို၍ လုံးစေ့ပတ်စေ့ ဆိုထားပါသည် - ‘သတ္တဝါများ’နှင့် သက်ဆိုင်သည်များကို ၎င်းတို့က မျှဝေသည်များ [ဆိုလိုသည်မှာ အပြန်အလှန်မှီခိုနေသည်များ သို့မဟုတ် ဆက်စပ်မှုအရ ထွက်ပေါ်လာသည်များ]နှင့် ၎င်းတို့က မျှဝေခြင်း မပြုသည်များ (ဆိုလိုသည်မှာ- ရင်းနှီးသော သို့မဟုတ် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာကိစ္စရပ်များ) ဟူ၍ ပိုင်းခြားနိုင်ပါသည်။ တိဗက် - sems can khams ni thun mong dang / yang na thun mong ma yin pa'o/။

၂၅. အိန္ဒိယနှင့် တိဗက်နှစ်မျိုးလုံးသော အဋ္ဌကထာများတွင် ဤမူဘောင်သုံးရပ်သည် အခြားအရာများအနက်မှ ကာယက၊ ဝစီကံနှင့်မနောကံ သို့မဟုတ် ခန္ဓာငါးပါး- သွင်ပြင်(ခန္ဓာကိုယ်)၊ အာရုံခံစားမှု၊ သညာ၊ ဖွဲ့စည်းမှု(စကား)၊ သိမှု(စိတ်) တို့နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ၁။ ဤနေရာတွင် ခန္ဓာကိုယ်သည် သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ပြင်ပအခြေအနေ၊ အာရုံခံစားနိုင်စွမ်းနှင့်/သို့မဟုတ် ပြင်ပအရာများအားလုံးကို ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ ဤလောကီသဘောတရားကို ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းနယ်ပယ် ပဋိသန္ဓေခြောက်ပါးဖြင့် တစ်ခုချင်းစီတိုင်း၌ တွေ့ကြုံခံစားရသော ဆင်းရဲဒုက္ခ အတိအကျကို သရုပ်ဖော်လေ့ရှိပါသည်။ ၂။ ဝစီကံသည် ဆက်စပ်လုပ်ဆောင်မှု အမျိုးအစားအားလုံးကို ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။(အတွင်းနှင့် အပြင် - အာရုံခံစားမှုများ၊ အမှတ်သညာများနှင့် ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်မှုများ အပါအဝင်) ၃။စိတ်သည် တွေ့ကြုံခံစားနိုင်သောစွမ်းရည်၊ သိမြင်နိုင်သောစွမ်းရည်၊ သတင်းအချက်အလက်နှင့် အထင်အမြင်များကို စုဆောင်းနိုင်သည့်စွမ်းရည်ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ၎င်း၏ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်မှုတွင် DDV က အဆုံးတွင် တစ်ဦးချင်းစီ၏ သိမြင်မှုဖြစ်စဉ် (၃)သည် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပုံ နည်းလမ်းတွင် လည်းကောင်း၊ ပြင်ပအခြေအနေများကို တွေ့ကြုံခံစားပုံ နည်းလမ်းတွင်လည်းကောင်း အဓိကအချက်

ဖြစ်ကြောင်း ကောက်ချက်ချပါသည်။

၂၆. အပိုဒ်(၁၃)တွင် ဤသို့ဆိုပါသည် 'ပတ်သက်မှုအရ ပို၍တိကျစွာ သက်ဆိုင်မှုရှိသည်မှာ ၁ - မွေးဖွားမှုအတွေ့အကြုံ [ဆိုလိုသည်မှာ အမိ၊ အဖနှင့် ကလေးတို့၏ အတွင်းဖြစ်တည်မှု]၊ ၂ -အစဉ်အလာများ [ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများအတွက် လိုအပ်သော]၊ ၃-၄ - အကူအညီ သို့မဟုတ် အကျပ်ကိုင်မှု၊ ၅-၆- အကျိုးကျေးဇူး သို့မဟုတ် ဖိနှိပ်မှု၊ ၇-၈- နှင့် အရည်အသွေးများ သို့မဟုတ် အမှားအယွင်းများ [ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း] တို့ အားလုံးသည် အပြန်အလှန်ဖြစ်စေပြီး အဆုံးအဖြတ်ပေးပါသည်။ တိဗက် - de yang skye dang tha snyad dang / rjes su gzung dang tser gcod dan / phan pa dang ni gnod pa dang / yon tan skyon ni phan tshun du / bdag po nyid kyis phan tshun rgyu / yin pa'iong pir' thun o /.

၂၇. Sasaki (1986, အထူးသဖြင့် 64၊ 133-140) ကိုကြည့်ပါ။

၂၈. အတွေ့အကြုံများ၏တူညီမှုသည် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ပင်ကိုတူညီမှုမှ အရင်းခံဖြစ်ပေါ်လာသည်ဟု ဆိုပါသည်။ အလားတူ ပင်ကိုသဘောများ ဩဇာလွှမ်းမိုးသော ရလဒ်ရှိနေသည်ဟု ဆိုခြင်းသည် အတွေ့အကြုံ၏ပါဝင်မှုအကြောင်းအရာအပေါ် အများပြည်သူတို့ သဘောတူသည်ဟု မဆိုလိုပါ။ ၎င်းက သိမှုဖြစ်စဉ် နည်းလမ်းဖြစ်ပေါ်ရာတွင် တူညီမှုများရှိနေသည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ တူညီမှုများမရှိခဲ့လျှင် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိခြင်း သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခများပေါ်လာမည်မဟုတ်ပါ။ ၎င်းဖြစ်ပေါ်နိုင်မည်ပင် မဟုတ်ပါ။

၂၉. သင်္ကတ- vijñaptimātra; တိဗက်- rnam par rig tsam.

၃၀. တိဗက်ဗုဒ္ဓဘာသာချဉ်းကပ်ပုံနှင့်မတူဘဲ ဂျန်းစ် (Jones)၏လေ့လာမှုကို အတ္တနှင့် တစ်သားတည်းဖြစ်ခြင်းအယူအဆသည် ပြဿနာမဟုတ်ဟူသည့် ဇင်အစဉ်အလာဂိုဏ်းကလွှမ်းမိုးထားပါသည်။ အခြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများသည် ဤအတွေ့အကြုံကို ဤတူညီသောနည်းလမ်းဖြင့် မည်သည့်အခါမျှရှင်းပြမည့်အလားအလာ ရှိမည်မဟုတ်ချေ။

၃၁. ဤအမိန့်ပြန်တမ်းဖြင့် သရုပ်ဖော်ထားသော တရားဓမ္မချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် လူမှုရေးအခြေအနေတွင်ကျင့်သုံးသည့် မူဘောင်သုံးရပ်၏ အစောဆုံးဥပမာဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၃၂. တီးခဲန် - Tieken(2002)က ဤနေရာတွင် ရှင်းလင်းစွာသဘောပေါက်သည်မှာ ကွပ်မျက်ခြင်း၏ သုံးရက်ကြာနေထိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဤအမိန့်ပြန်တမ်းတွင် ဘုရင်သည် 'ဘဝလက်ဆောင်'နှင့်သက်ဆိုင်နေပါသည်။

၃၃. ဘာသာပြန်ထုတ်ဝေခဲ့သော အသောကကျောက်စာ (၁၉၂၅၊ ၁၁၉) E. Hultzsch ၏ ထိုအမိန့် ပြန်တမ်းဘာသာပြန်ကို ကျွန်ုပ်အသုံးပြုခဲ့သော်လည်း ဤစာကြောင်းများ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးမှုများစွာရှိခဲ့ပါသည်။ နော်မန် - Norman

(1975)နှင့် ဟားမန်း တီးခဲန် - Herman Tieken (2002) တို့ကို ကြည့်ပါ။ အသောကမင်း၏ ဇာတ်လမ်းအား စူးစမ်းရှာဖွေတွေ့ရှိချက်အပေါ် ပိုမိုသိရှိနိုင်ရန်အတွက် ချားလ်စ် အယ်လင် - Charles Allen (2014) ၏ ဆောင်းပါးကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၃၄. ဤနေရာတွင် ဆန္ဒ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပါသည်။ တစ်ဘက်တွင် ကံနှင့်အားထုတ်သည့်လမ်းစဉ် တိုးတက်မှုတို့၏ အင်အားတွင် အလုပ်ခွင်၌ 'လှုံ့ဆော်မှု' နှင့် 'ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ' အယူအဆတို့ရှိပါသည်။ သို့သော် ဆန္ဒသည် အရာဝတ္ထုများပေါ် ပေါက်လာမှုနှင့် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာမှုနည်းလမ်းအပေါ် အကျိုးဆက် ဖြစ်စေရန် တစ်ခုတည်းသောအချက်မဟုတ်ပေ။ ဆန္ဒအား ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာမှုသည် အလွန်ရိုးရှင်းခြင်း မရှိချေ။

၃၅. သက္ကတ- ဝိဘာဂ၊ တိဗက်- rnam par 'byed pa.

၃၆. နန်စီ - Nance (2007) ပြောသည့်အတိုင်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အမျိုးအစားများအတွင်း ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာမှု (သက္ကတ - ယုတ္တိ၊ Tib. rigs pa)ကို ထားရှိရန် အသုံးဝင်နိုင်ပေမည်။

Vasubandhu ၏ Abhidharmakosabhāsya နှင့် အခြားနေရာများတွင် သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်ရှင်များက 'ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ခွဲခြားသိမြင်မှု'ဟုခေါ်ဆိုပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ပါဝင်ထောက်ကူပေးခြင်း အဖြစ် ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤထိုးထွင်းသိမြင်မှုပုံစံသည် နားထောင်ခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် စိတ်ကိုငြိမ်းအေးအောင်လေ့ကျင့်ခြင်း(တရားထိုင်ခြင်း)မှ ရရှိလာသော ဉာဏ်သုံးဆင့်ပုံစံ၏ ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ Vasubandhu ၏အဆိုအရ ဝိတက်အားဖြင့် ရလာသော ဉာဏ်သည်လည်း 'ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်း' (yuktinidhyanaja)မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အရာအောက်၌ ကျရောက်၏။ ရဟန်းတို့ ဤတရားသုံးမျိုးတို့ကို ပိုင်းခြား၍သိအပ်ကုန်သော ရဟန်းတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ(သမာဓိ)၌ အဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အသိဉာဏ်ပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ဤလေ့ကျင့်မှုသုံးရပ်သည် ရှုပ်ထွေးစွာ ဆက်စပ်နေသည်သို့မဟုတ် တသီးတခြားခွဲခြား၍မရနိုင်ဟူသော အယူအဆဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ဤနေရာတွင် အဆုံးသတ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ဘဝနှင့်လည်းကောင်း၊ တရားထိုင်နေစဉ်အတွင်း လေးနက်သောထိုးထွင်းသိမြင်မှု (ဝိပဿနာ)၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုနှင့်လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ပါသည်။

၃၇. သက္ကတ- ယုတ္တိ၊ တိဗက်- rigs pa. မကြာသေးမီက Jay L. Garfeild (2021)သည် ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ အတွေးအခေါ်ဒဿန/ပညာနှင့် ကိုယ်ကျင့်သီလတို့အကြား နီးကပ်သောဆက်နွယ်မှုဆိုင်ရာ စာအုပ်တစ်အုပ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလ - ဒဿနဆိုင်ရာ စူးစမ်းရှာဖွေမှုခေါင်းစဉ်ဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။

၃၈. အပိုဒ်(၃၅)သည် အဆင့်လေးဆင့်ရှိသည့် လမ်းစဉ်ပေါ်တွင် စွန့်ပစ်ရန်လိုအပ်သော စိတ်ကူးများစာရင်းကို ပေးထားပါသည်။ ဤအဆင့်များကို အဝိခါလပဒေသရာနီ

(Avikalpadeśadhāranī)၌လည်း တွေ့ရပါသည်။ ပထမအဆင့်တွင် ကုထုံးများအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသောအရာများကို စွန့်ပစ်ခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ (ဥပမာ- စွဲလမ်းစေသောအမူအကျင့်များအား ၎င်းတို့၏အရာဝတ္ထုများ၏ မကောင်းသော အရည်အချင်းများကို ကြည့်ခြင်းဖြင့်စွန့်ပစ်ခြင်း) ထို့နောက် အရှိအတိုင်းဖြစ်သောစိတ်ကို ဆုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် ဤကုစားမှုများကိုစွန့်လွှတ်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခြင်း (ဥပမာ- သဘာဝဖြစ်စဉ် တွင် အကောင်းအဆိုးနိယာမသဘောတရားတို့ကို မလိုလားအပ်ပါ) ပြီးနောက် ထိုအရှိအတိုင်းဖြစ်မှုကို စွန့်လွှတ်ခြင်း (ဥပမာ- အရှိအတိုင်းဖြစ်ခြင်းကို တစ်စုံတစ်ခုအဖြစ် ပြုလုပ်လိုက်သောအခါ ၎င်းသည် အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်လာပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် တစ်စုံတစ်ဦးသည် လက်တွေ့ဘဝ၏အယူအဆများအားလုံးကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပါသည် - မျှော်လင့်ချက်များအားလုံးနှင့် အကြောက်တရားများ (ဥပမာ- အဆုံးတွင် တစ်စုံတစ်ရာ အကောင်အထည်ပေါ်လာရန် စိတ်ကူးသည် စွန့်လွှတ်ရန်သိမ်မွေ့သောအတားအဆီးတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်)။

၃၉. တိဗက်ဘာသာပြန်ကျမ်းနှင့် ပိုနီးစပ်သောတစ်ပိုဒ်မှာ 'သဘာဝဖြစ်စဉ်၏သဘောသဘာဝသည် ဆုပ်ကိုင်ထားသည့်ပြုသူနှင့် ဆုပ်ကိုင်ထားသည့်အပြုခံရသူအကြား သို့မဟုတ် ပညတ်ထားသည့်အရာနှင့် ပညတ်ချက်တို့အကြား တသီးတခြားခွဲခြားမှုမရှိဘဲ အရှိအတိုင်း ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်'ဟု ဆိုထားပါသည်။ တိဗက် - gzhan yang chos nyid mtshan nyid ni / gzung ba dang ni 'dzin pa dang / brjod par bya dang rjod par byed / khad med de bzhin nyid yin no /.

၄၀. ပြင်သစ်တွင်နေထိုင်လျက်ရှိသော လက်ဘနွန်နွယ်ဖွားစာရေးဆရာ Amin Maalouf (2000) ၏ အတွေးအခေါ်ဒဿနနောက်ခံသည် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်ချေ။ ၎င်း၏ Identités Meurtrières ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုထားသော စာတမ်းတိုဖြစ်သည့် 'ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ၊ အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်ရန်လိုအပ်ချက်အကြောင်းကြောင့်' (In the Name of Identity, Violence and the Need to Belong) ဟူသော ခေါင်းစဉ်အောက်၌ ၎င်းသည် မိမိနှင့်သူတပါး တသီးတခြားခွဲခြားခြင်းတွင် လေးနက်သောရှုပ်ထွေးမှု၏ အရင်းခံဇာစ်မြစ်ကိုလည်း ရှုမြင်ထားပါသည်။

၄၁. ဥပမာ- ရှင်သန်နိုးကြားသောကရုဏာအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ပိုမိုကောင်းမွန်သော လောကကြီးအတွက် ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများ၊ https://foundationforactivecompassion.org/ ကြည့်ပါ။

၄၂. သက္ကတ- nirvikalpajnana; တိဗက် -rnam par mi rtog pa ye shes.

၄၃. 'အနတ္တ'ဟူသော ဝေါဟာရကို မဟာယာန၌ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အသုံးပြုပါသည်။ ပရာဇ်ညာပါရမိတာ(Prajñāpāramitā)ကျမ်း၌ယင်းသည် ရုံဖန်ရုံခါအလယ်အလတ်လမ်းစဉ် (မဇ္ဈိမပဋိပဒ္ဓာလမ်းစဉ်)ကို ရည်ညွှန်းပြီး 'တည်ရှိခြင်းလည်း မဟုတ်၊ မတည်ရှိခြင်း လည်း မဟုတ်' ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓမ္မာကျမ်းကိုတို်ပြန်ရာတွင် ယင်းသည် ရံဖန်ရံခါပင်ကိုယ်ဖြစ်တည်မှု ဆဝဘဟာဝ (svabhāva) ကင်းမဲ့ခြင်း ဟု ဆိုလိုပါသည်။ အချို့သော တထာဂတဂါဘဟ (Tathagatagarbha)ကျမ်းများတွင် 'ဗုဒ္ဓ၏သဘာဝ၌ ညစ်ညူးမှုမရှိခြင်း' ကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ DDV ၌ ယင်းကိုသုံးလျှင် လက္ခဏာနှစ်ရပ်ဖွန်တွဲမှုမရှိခြင်း၊ အရှိအတိုင်း တထတာ (tathatā)နှင့် အခြေခံကျသောအယူအဆပေါ် အခြေတည်ခြင်းမဟုတ်သည့် အသိဉာဏ်/ဉာဏ်ပညာ နိရဝိကလ ပညာန(nirvikalpajñāna)ကို ရည်ညွှန်းပါမည်။

၄၄. စိတ်၏တောက်ပမှုအား ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များကို အစောပိုင်း ကျမ်းစာများတွင် တွေ့ရသော်လည်း ပရဉာ ပါရမိတ-သုတ္တရ (Prajñāpāramitā-sūtra)၊ လင်္ကာဝတရ-သုတ္တရ (Lankāvatāra-sūtra) စသည်တို့ကဲ့သို့သော ကျမ်းဂန်များတွင်စတင်ပြီး ရှင်းလင်းစွာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

၄၅. အပိုဒ်(၃၃)၏ဘာသာပြန်က အောက်ပါအတိုင်း ဆိုပါသည်- 'တစ်စုံတစ်ဦး မှီခိုအားထား နေသောအရာသည် နောက်ခံအကြောင်းအရာ သို့မဟုတ် အခြေခံကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း အားဖြင့် ဆိုလိုသည်မှာ အခြေခံကျသောအယူအဆပေါ်အခြေမခံသည့် အသိဉာဏ် ခြောက်မျိုး ဖြစ်သည့် - စိတ်ကိုဦးတည်သည့်(နည်းလမ်း)၊ စွန့်ပယ်အပ်သော ပင်ကိုအရည် အချင်းများ၊ မှန်ကန်သောအလေ့အကျင့်၊ ဤအသိဉာဏ်၏ ဝိသေသလက္ခဏာများ၊ ၎င်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် [၎င်း၏သီခြားလက္ခဏာ]များကို စေ့စေ့စပ်စပ်နားလည် သဘောပေါက်ခြင်းတို့ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့် အလွန်လေးနက်သော အပြောင်း အလဲကို ရရှိခြင်းဖြစ်ပွားပါသည်'။ သက္ကတအပိုင်းက အောက်ပါအတိုင်း ဆိုပါသည်- āśrayo . . .praveśah ... sadākāranirvikalpajñānapraveśāt sadākārapraveśah punarāla_ mbanato n_im_ittaparivarjanatah samyakprayog_ at_o laksanato_'nuśamsatah parijñānataś ca (San. kṛtyāyana 1938, 163, note 1). (San. kṛtyāyana 1938, 163, note 1)။ တိဘက်ဘာသာပြန်က ဤသို့ဆိုပါသည် - gnas sam rten_ la 'jug pa ni /rnam par mi rtog ye shes la / 'jug pa rnam pa drug gis te / dmigs dang mtshan ma spangs pa dang / yang dag pa yi sbyor ba dang / mtshan nyid dang ni phan yon dang / yongs su shes la' jug pas so.

၄၆. တိဗက်။ . . . de gnyis khyad par mi dmigs pa/ de ni rnam par mi rtogs pa'i/ ye shes yul med dmigs med pa/ mtshan ma thams cad mi dmigs pas/ rab phye ba ni yin phyir ro /.

၄၇. ပရဉာ ပါရမိတ (prajñā-pāramitā)နှင့် ဥပါယကောဆလျ (upāya-kauśalya)တို့၏ အပြန်အလှန်ဖလှယ်နိုင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ - 'ပညာ၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း'နှင့် 'အတတ်ပညာ' - de Breet (1992)ကို ကြည့်ပါ။

၄၈. ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများအားလုံးတွင် စံနမူနာပြအပြုအမူတစ်ခု၏ကျင့်စဉ် ဖွံ့ဖြိုးလာရန်အတွက် အခြေခံမူနိယာမတရားသုံးပါးဖြစ်သော တရားနာခြင်း၊ ဆင်ခြင် သုံးသပ်ခြင်းနှင့် တရားထိုင်ခြင်းတို့ လိုအပ်ပါသည်။ လေ့ကျင့်ခြင်းသည် အယူအဆများကို

လက်ခံခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ နားထောင်ခြင်း)နှင့် စတင်ပြီး တစ်စုံတစ်ဦး၏ကိုယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံ(ဆိုလိုသည်မှာ ဆင်ခြင်မှု)အရပိုင်းခြားစိတ်ဖြာခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်ခြင်းသို့သွားပါသည်။ အဆုံးတွင် စိတ်ကူးသည် အလေ့အထနှင့်ပေါင်းစည်းသွားပါသည်။ ဤနေရာတွင် တရားထိုင်ခြင်းကို အလေ့အထနှင့်ပျိုးထောင်ခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ ထပ်ခါတလဲလဲ ပွားများခြင်း) ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်သည့် နောက်ထပ်အချက်အလက်များအတွက် မှတ်ချက် (၃၆)ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၄၉. တိဗက်- dran pa.

၅၀. ဤအချက်သည်'သတိပဋ္ဌာန်ထူထောင်ခြင်း'သုတ္တံ(2013)အား ရူပတ်ဂီသင်(Rupert Gethin)၏ ဘာသာပြန်ဆိုချက်(2008,147)ကို လိုက်လျောညီထွေပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၅၁. ဤအချက်သည် အက်ဒွပ် ကွန်ဇီ (Edward Conze)၏ ဘာသာပြန်ဆိုချက် (1973၊ 97) ကို လိုက်လျောညီထွေပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဝီလစ် (Willis) (2002) ၏ ဘုရားလောင်း (ဗောဓိသတ္တ)ဟူသောစကားလုံးကို ဖတ်ရှုနားလည်ပြီးနောက် ကျွန်ုပ်သည် ပုလ္လင်နှင့် အပြန်အလှန်ဖလှယ်နိုင်သည့် ဣတ္ထိလိင်ကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည် - note 114, p.63 ကို ကြည့်ပါ - 'ဗောဓိသတ္တဟူသည် အန္တိမတရားထူး (ဗောဓိ)ရရန် ရည်ရွယ်သည့် 'သတ္တဝါ(sattva) တစ်စုံတစ်ဦး'ကို ဆိုလိုပါသည်။ အတိအကျဆိုရလျှင် ထိုကဲ့သို့သောသူ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအသုံးအနှုန်းနှင့်ဆက်စပ်သည့် ကန့်သတ်ချက်မရှိပေ'။

၅၂. Tomlinson (2018), ၁၂ ကိုကြည့်ပါ။

၅၃. အပိုဒ်(၃၇) က အောက်ပါအတိုင်း ပိုမို၍ လုံးစေ့ပတ်စေ့ဆိုထားပါသည် - 'အဆင့်လေးဆင့်ဖြစ်သော - [သဘာဝဖြစ်စဉ်အပေါ်] တစ်စုံတစ်ဦး၏ အာရုံစိုက်သတိကပ်ရန် [သီးခြားနည်းလမ်းတစ်ခု] အလေ့အကျင့်၊ တစ်စုံတစ်ဦး၏ အာရုံစိုက်သတိကပ်ရန်နှင့် ပတ်သက်၍ [ဆုပ်ကိုင်ထားသောအပြုခံရသူ] မပါသည့် အလေ့အကျင့်၊ တစ်စုံတစ်ဦး၏ အာရုံစိုက်သတိကပ်ရန်နှင့်ပတ်သက်၍ သတိမရှိသော [ဆိုလိုသည်မှာ ဆုပ်ကိုင်ထားသောပြုသူမပါသည့်] အလေ့အကျင့်၊ သတိမရှိဘဲ အာရုံစိုက် သတိကပ်သည့် [ဆိုလိုသည်မှာ ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူမပါသည့်] အလေ့အကျင့်တို့ဖြင့် မှန်ကန်သောကျင့်သုံးမှုအလေ့အကျင့်အားဖြင့် [အခြေခံကျသော အယူအဆပေါ် အခြေမတည်သည့် အသိဉာဏ်ကို ထူထောင်ခြင်းဖြင့်] ကျင့်သုံးရန်အခွင့်အလမ်း'။ တိဗက်- yang dag pa yi sbyor ba la / 'jug pa yang ni rnam bzhi ste / dmigs pa yi ni sbyor ba dang / mi dmigs pa yi sbyor ba dang / dmigs pa mi dmigs sbyor ba dang / mi dmigs' d o။ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်း - atha samyakprayoge'pi pravrttis tu caturvidhā / ālambanaprayogaś ca nirālambaprayogitā // lambālambaprayog_ aś ca tathā nirlambayojanam / (Phuntsok 1990, 62).

၅၄. ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများအကြား အမျိုးမျိုးသောကျင့်ဝတ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာ စစ်သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်မှု ဥပမာများ ရှိပါသည်။ ယင်းသည် ရန်လိုခြင်းမရှိဘဲ

အကာအကွယ်ပေးသည့်တပ်ဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် မိမိကိုယ်မိမိ ရှုမြင်ပါသည်။ ယင်းသည် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဥရောပတို့တွင် ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်များ အနက် တစ်ခုဖြစ်ပါသည် - ဤနေရာတွင် တိဗက်ရိုးရာအစဉ်အလာ တရားဓမ္မကာကွယ်သူများနှင့်ဆက်စပ်နေသော ခဆွန်း (Kasung)သင်တန်းဟု ကျွန်ုပ်ထင်မြင်ယူဆပြီး ၎င်းတို့၏ဝက်ဘ်ဆိုဒ်မှ ကျွန်ုပ်ကိုးကားခဲ့ပါသည်- '၎င်းတို့၏ ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် ဒေါ်ဂျီ ခဆွန်း (Dorje Kasung) သည် ဆက်သွယ်ရန်အလို့ငှာ တူညီဝတ်စုံများကိုဝတ်ဆင်ကြပါသည်။ အတ္တကင်းစင်ခြင်း (လက္ခဏာနှစ်ရပ် ဒွန်တွဲမှုမရှိခြင်း) စည်းကမ်းသေဝပ်ခြင်းနှင့် ရိုးရှင်းမှုတို့ကို ခုံမင်ကြပါသည်။ အသင့်ရှိနေခြင်းနှင့် အကူအညီရနိုင်ခြင်းဖြင့် အခြားသူများကို အလုပ်အကျွေးပြုပါသည်။ စဉ်ဆက်မပြတ်နိုးထခြင်းလမ်းစဉ်အတွက် သန္နိဋ္ဌာန် ရှိပါသည်။ ဂရုစိုက်မှုနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာတို့ကို ပြသပါသည်။ ဒေါ်ဂျီ ခဆွန် (Dorje Kasung) စစ်ရေးပုံစံများသည် ရိုးရာအစဉ်အလာ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးကျောင်း စည်းကမ်းများနှင့် ဆင်တူနေသောကြောင့် ဉာဏ်အလင်းရသော လူအဖွဲ့အစည်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ဖန်တီးတည်ဆောက်ကြမည်ဆိုလျှင် ရန်လိုမှုကိုပြောင်းလဲရန် ကျွန်ုပ်တို့လိုအပ်ကြောင်းကို သတိပေးချက်တစ်ခုအနေဖြင့် ဒေါ်ဂျီ ခဆွန် (Dorje Kasung)အသုံးပြုသည့် စစ်ရေးပုံစံများကို ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်'။ Dorje Kasung – Montréal Shambhala ကမ္ဘဋ္ဌာန်းဌာန - https://montreal.shambhala.org/kasung/?lang=en ကိုကြည့်ပါ။ စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ပေးမှုပေါ်တွင် အလေးပေးထားပါသည် - ဤလေ့ကျင့်ပေးမှုသင်တန်းအမျိုးအစားတွင် ခေတ်မီစစ်လက်နက်များအားအသုံးပြုမှုပါဝင်ခြင်းရှိမည် မရှိမည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။

၅၅. အွန်လိုင်းကိုကြည့်ပါ http://www.johnmakransky.org/summary.html. မာ့ခ်ရန်းစကီး (Makransky)သည် ရှင်သန်နိုးကြားနေသော ကရုဏာပေါ်အခြေခံသည့်အမျိုးအစားများ၏ လေ့ကျင့်မှုတစ်ခုကို လက်ရှိတွင် ဖော်ဆောင်နေပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)ကကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Allen, C. 2014. King Aśoka: The Search for India's Lost Emperor. London: Abacus.

Angulimāla Sutta. 2013. M 86. Translated from Pāli by Thanissaro Bhikkhu. https://www.dhammatalks.org/suttas/MN/MN86.html

Carter, J. R. and J. Ross. 1976. "Traditional Definitions of the Term 'Dhamma'." Philosophy East and West 26 (3): 329–337. doi:10.2307/1397863.

Carter, J. R. 1978. Dhamma. Western Academic and Sinhalese Buddhist Interpretations.

A Study of a Religious Concept. Tokyo: Hokuseido Press.

Chadha, M. 2018. "No-Self and the Phenomenology of Ownership." Australasian Journal of Philosophy 96 (1): 14–27. doi:10.1080/00048402.2017.1307236.

Conze, E. 1973. The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines & Its Verse Summary. Bolinas: Four Seasons Foundation.

Cox, C. 2004. "From Category to Ontology: The Changing Role of Dharma in Sarvāstivāda Abhidharma." Journal of Indian Philosophy 32 (5–6): 543–597. doi:10.1007/s10781-004-8635-4.

David, É. 2002. Principes de droit des conflits armés. Bruxelles: Bruylant. de Breet, J. A. 1992. "The Concept of 'Upāyakauśalya' in the Astasāhasrikā Prajñāpāramitā Sūtra." Vienna Journal of South Asian Studies 36: 203–216.

Denis, D. 2017. "La traduction du terme 'dharma' (tib. chos) dans le contexte du Dharmadharmatāvibhāga, texte bouddhique de l'Inde du IVe siècle." Laval Théologique et Philosophique 73 (1): 3–29. doi:10.7202/1041631ar.

Doswald-Beck, L., and S. Vité. 1993. "International Humanitarian Law and Human Rights Law." International Review of the Red Cross 293. https://international review.icrc.org/sites/default/files/S0020860400071539a.pdf

Dreyfus, G. 1997. Recognizing Reality. New York: State University of New York Press.

Garfeild, J. L. 2021. Buddhist Ethics:A Philosophical Exploration. Oxford: Oxford University Press.

Geiger, W., and M. Geiger. [1920] 1973. "Pāli Dhamma vornehmlich in der kanonischen Literatur." Kleine Schriften zur Indologie und Buddhismuskunde 6: 101–228.

Gethin, R. 2004. "He Who Sees Dhamma Sees Dhammas: Dhammain Early Buddhism." Journal of Indian Philosophy 32 (5–6): 513–542. doi:10.1007/s10781-004-8633-6.

Gethin, R. 2008. "Establishing Mindfulness (Majjhima Nikāya 10)." In Sayings of the Buddha: New Translations by Rupert Gethin from the Pali Nikāyas, 141–151. Oxford: Oxford University Press.

Hultzsch, E. 1925. "Inscriptions of Asoka, New Edition." In Corpus Inscriptionum Indicarum, Vol. I. Oxford: Clarendon Press. https://archive.org/details/InscriptionsOfAsoka.NewEditionByE.Hultzsch/page/n291

International Committee of the Red Cross. 2014. What is IHL? https://www.icrc.org/en/ download/file/4541/what-is-ihl-factsheet.pdf

Jones, K. 2003. The New Social Face of Buddhism: An Alternative Sociopolitical Perspective. Boston: Wisdom Publications.

Keown, D. 1996. "Karma, Character, and Consequentialism." Journal of Religious Ethics 24: 329–350.

Maalouf, A. 2000. In the Nameof Identity, Violence and the Need to Belong. Translated by Barbara Bray. New York: Arcade Publishing.

Makransky, J. 2017. Awakening Through Love: Unveiling Your Deepest Goodness. Somerville: Wisdom Publication.

Nance, R. 2007. "What Do We Rely on When We Rely on Reasoning?" Journal of Indian Philosophy 35 (2): 149–167. doi:10.1007/s10781-007-9013-9.

Norman,K.R.1975."Aśoka andCapitalPunishment." Journal of the Royal Asiatic Society 107 (1): 16–24.

Pictet, J. 1988. "Humanitarian Ideas Shared by Different Schools of Thought and Cultural Traditions." In International Dimensions of Humanitarian Law, 3–5. Paris: Unesco.

Phuntsok, T. 1990. Dharmadharmatāvibhāgakārikā (with Commentary by Vasubandhu– Tibetan Version, Sanskrit Restoration and Hindi Translation). Sarnath: Central Institute of Higher Tibetan Studies.

Roncancio, I. V., L. Temper, J. Sterlin, N. Smolyar, S. Sellers, M. Moore, R. Melgar-Melgar, et al. 2019. "From the Anthropocene to Mutual Thriving: An Agenda for Higher Education in the Ecozoic." Sustainability (MDPI) 11 (12): 1–19. https://www.mdpi. com/2071-1050/11/12

Sān : kr _ tyāyana, R. 1938. "Search for Manuscript in Tibet." The Journal of the Bihar Research Society 24 (4): 137–163.

Sasaki, G. H. 1986. Linguistic Approach to Buddhist Thought. Delhi: Motilal Banarsidass.

Sassòli, M., A. Bouvier, and A. Quintin, eds. 2020. How Does Law Protect in War? Cases, Documents and Teaching Materials on Contemporary Practice in International Humanitarian Law. 3rd ed. Vol. I, Outline of International Humanitarian Law. Brussels: ICRC.

Shambala Kasung Training. Centre de méditation Shambhala de Montréal. https://montreal.shambhala.org/kasung/?lang=en

Stcherbatsky, T. 1923. The Central Conception of Buddhism and the Meaning of the Word "Dharma". Delhi: Motilal Banarsidass.

Tieken, H. 2002. "The Dissemination of Aśoka's Rock and Pillar Edicts." Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Südasiens/Vienna Journal of South Asian Studies 46: 5–42.

Tomlinson, D. K. 2018. "The Tantric Context of Ratnākaraśānti's Philosophy of Mind." Journal of Indian Philosophy 46 (2): 355–372. doi:10.1007/s10781-018-9351-9.

Varela, F. J. 1999. Ethical Know-How, Action, Wisdom, and Cognition. Stanford: Stanford University Press.

Williams, P. 1980. "Some Aspects of Language and Construction in the Madhyamaka." Journal of Indian Philosophy 8 (1): 1–45. doi:10.1007/BF02539785.

Willis, J. 2002. On Knowing Reality. Delhi: Motilal Banarsidass.

အပိုင်း (၂)

စစ်တပ်နှင့် စစ်ဆင်နွှဲခြင်း

ICRC

ဗုဒ္ဓဘာသာစစ်သည် -မဈမက (Madhyamaka) စုံစမ်းမေးမြန်းခြင်း

Dharmacārin Simhanāda

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၏ သဘောသဘာဝနှင့် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာတို့နှင့် ပတ်သက်သော စိန်ခေါ်မှုမေးခွန်းကို အာရုံစိုက် သတိပြုမိစေပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်ကို ရိုးရိုးရှင်းရှင်း ဆန့်ကျင်ဘက်အစုံ ဒွန်တွဲမှုအဖြစ် မမှတ်ယူနိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်ကို အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် ဖွင့်ဟဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး စူးစမ်းရှာဖွေနိုင်ကာ နားလည်နိုင်သည့် ရှုပ်ထွေးပြီး အင်အားရှိသော ဝိရောဓိအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ မဈမက၏ အပြန်အလှန်တွေးခေါ်နိုင်စွမ်းကို အပြန်အလှန်ဖြစ်စဉ်အား ပိုင်းခြားစိစစ်မှု (DPA) ဖြင့် ထိန်းချုပ် အသုံးချပါသည်။ DPA သည် မြေပုံများကဲ့သို့ အတော် နားလည်ရန် လွယ်ကူပြီး ရှင်းလင်းပီသသော အကွာအဝေး ပုံစံဖြင့် ရှုပ်ထွေးပြီး အင်အားရှိသည့် အဆက်အသွယ်များကို ပြသသည့် နည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။ DPA မြေပုံများကို ရှုပ်ထွေးပြီး အင်အားရှိသည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ တာဝန်၏ သဘောသဘာဝ၊ တစ်ဦးချင်း တာဝန်ရှိမှုအဖြစ် စစ်သည်နှင့် လူမှုနိုင်ငံရေး အခြေအနေအတွင်းရှိ စစ်သည်တို့ကို ပိုင်းခြားစိစစ်ရန် အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ ဘုရားလောင်း၏ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာစံနှင့် ဂျန်ဂျီယန် စစ်သည်တော် သူရဲကောင်း နမူနာပုံစံအကြား ချိတ်ဆက်မှုများကို စူးစမ်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရက်စက်မှုကိစ္စရပ်တွင် ကျင့်ဝတ်နှင့် ဥပဒေလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်မှုပါဝင်သည့် စစ်ဆင်ရေးများ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူ လုပ်ဆောင်ချက်အတွက် IHL နှင့်အညီ နမူနာတစ်ရပ်ကို အဆိုပြုထားပါသည်။ ကျင့်ဝတ်များကို အရေးကြီးသော စမ်းသပ်မှုအတွက် 'သဘာဝကျင့်ဝတ်များ' အဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ရော ပိုမိုယေဘုယျကျသည့် အသုံးအနှုန်းဖြင့်ပါ နှစ်မျိုးလုံးဖြင့် ဆွေးနွေးထားပါသည်။ အရေးကြီးသော စမ်းသပ်မှုသည် ကျဉ်းမြောင်းသော ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရှေးရိုးစွဲ အတွေးအခေါ် တချို့အတွက်သာမဟုတ်ဘဲ ပဋိပက္ခနယ်ပယ်တွင် IHL အား လက်တွေ့ လေးစားလိုက်နာမှုအတွက်လည်း

DOI: 10.4324/9781003439820-11
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ဖြစ်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်နှင့်ဆိုင်သော စစ်သည်ဘဝ အလေ့အကျင့်တွင် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။ သိသာထင်ရှားသော ပြောင်းလဲမှုမရှိဘဲ ယင်းတို့ကို ကျော်လွှားနိုင်မည် မဟုတ်သောကြောင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုတွင် စီမံခန့်ခွဲမှုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အတွက် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို သတိပြု မှတ်သားရပါသည်။

နိဒါန်းနှင့် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာ ပြန်လည်ရှင်သန် နိုးထလာမှုက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)အား ကမ္ဘာ့ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာများနှင့် IHL ၏ တူညီသည့် အနေအထားကို ဆန်းစစ်ရန် ရှေ့ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ICRC သည် အထူးသဖြင့် အလားအလာကောင်းသော မိတ်ဖက်ကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုစလုံးသည် လူဂုဏ်သိက္ခာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက် ပဋိပက္ခဖြင့် အမှတ်အသားပြုထားသော ကမ္ဘာတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်း သက်သာစေရေးတို့နှင့် ပတ်သက် ဆက်နွယ်နေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လူကို အဓိကထားသော မနုဿဝါဒနှင့် သာမန်လူတို့ ဥာဏ်မမီနိုင်သော စိတ်ပိုင်းကို အလေးပေးသည့် ရုပ်လွန်ဝါဒရှုထောင့် နှစ်မျိုးလုံးရှိသော်လည်း ၎င်း၏လူသားဝါဒ ရှုထောင့်အမြင်သည် ICRC ၏ မဟာဗျူဟာတာဝန်နှင့် နီးကပ်စွာ လိုက်လျောညီထွေရှိပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလများသည် IHL၏ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကောင်းစွာ ကိုက်ညီနေပါသည်။

လုပ်ငန်းစီမံကိန်းတစ်ခုလုံးသည် ခိုင်မာပြီး ယုတ္တိတန်သော အတွေးအခေါ်ရှိသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်ပေါ်တွင် မူတည်နေသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြားဆွေးနွေးမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်အယူအဆအပေါ် အထူးဂရုပြုအာရုံစိုက်ပါသည်။ တစ်ဘက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်များ အထင်အရှားရှိနေသော်လည်း အခြားတစ်ဘက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်က ဆန့်ကျင်ဘက်အသွင် ဖြစ်နေသောကြောင့် ဤသည်မှာ ပြဿနာ ဖြစ်နေပါသည်။ ဤနေရာသည် ခက်ခဲသောကိစ္စရပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်အား -အမျိုးဇာတိ သို့မဟုတ် ဘာသာပြောင်းသည်ဖြစ်စေ မပြောင်းသည်ဖြစ်စေ ပင်ကိုအားဖြင့် မှားယွင်းမှု အနေအထားတစ်ခုကို ရယူထားသည်ဟု ကောက်ချက်ချရမည်လော။ သို့မဟုတ်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အကြမ်းမဖက်ခြင်းကို စစ်သည်၏ အသက်မွေးမှုဖြစ်သော အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် မည်ကဲ့သို့ အံဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်စေမည်နည်း။ စစ်ရေး အခြေအနေအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူ သဘောတရားများအား မည်ကဲ့သို့ ကျင့်သုံးနိုင်ပုံကို ဥပမာများ ကြည့်ခြင်းထက် သိသာသော ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုဖြစ်သော်ငြားလည်း ဤဆောင်းပါးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်ကိုယ်တိုင်၏ မေးမြန်းချက်ကို ရှင်းလင်းသွားစေရန် ဖွင့်ပြရန်နှင့် ထုတ်ဖော်ဖွင့်ဟရန် ကြိုးပမ်းထားသည်ဖြစ်ရာ ဆင်းရဲဒုက္ခများ လျော့နည်းစေရန် အလားအလာရှိသည့် အပြုသဘောဆောင်သော ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်၏ နားလည်သဘောပေါက်မှုတစ်ခုကို ရှာဖွေရန် မချမကတွင်

အခြေတည်သော စုံစမ်းမေးမြန်းမှုတစ်ခုကို လက်ကိုင်ပြုပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာပြဿနာတစ်ခုကို ဗုဒ္ဓဘာသာနည်းလမ်းဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မချမကသည် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးလာသော ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ် ဒဿနဆိုင်ရာ အစောဆုံးဂိုဏ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ဒုတိယရာစုဝန်းကျင်ခန့်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အတွေးအခေါ်ပညာရပ်အပြင် လက်ခံရရှိထားသောအမြင်များနှင့် တရားသေကိုင်စွဲထားသော အမြင်များကို စိန်ခေါ်ရန်အတွက် နည်းလမ်းများအပေါ် အကြီးအကျယ်အလေးအနက်ထားပါသည်။[၁] ဤဆောင်းပါးတွင်ပါရှိသည့် စုံစမ်းမေးမြန်းမှုသည် မချမကထုံးတမ်းစဉ်လာအတွင်းမှ ပင်မအတွေးအခေါ်များကို ရွေးချယ်ပြီး မူရင်းအတိုင်း အသုံးပြုထားပါသည်။ ၎င်းသည် မချမကတွေးခေါ်မှု၏ အဓိက အင်္ဂါရပ်တစ်ခုပေါ်တွင်တည်ပြီး-၎င်း၏စွမ်းရည်သည် သိသာသော ဆန့်ကျင်ဘက်များ၏ ဆက်နွယ်မှုကိုပြသခြင်းအားဖြင့် အရှုပ်အထွေးများကိုရှင်းလင်းရန်၊ ဖြေရှင်းရန်နှင့် ဝိရောဓိကိုကျော်လွန်ရန်တို့ ဖြစ်ပါသည်။[၂] ဤအပြန်အလှန်ဆက်နွယ်မှုကို ဘာရီ ဂျွန်ဆင် - Barry Johnson (1996) ၏ ဝိရောဓိဖြစ်မှု(ပဋိပက္ခဖြစ်မှု)ကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း (Polarity management) မှ ကျွန်ုပ်ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် ရှုပ်ထွေးသော ယုတ္တိဗေဒနည်းကျ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်၍ အမှန်တရားကို ဆန်းစစ်ရှာဖွေခြင်းအတွက် နည်းလမ်းကိုအသုံးပြုကာ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းသည် အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ရှုပ်ထွေးသောအကျပ်အတည်းများကို စံနမူနာပြုလုပ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းအတွက် ၎င်းက ရှေ့ပြေးတီထွင်ခဲ့သောနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် မချမကကို ထိန်းချုပ်အသုံးချရန်အတွက် ၎င်းတို့ကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်စေရန် သိသာသောဆန့်ကျင်ဘက်များကို ဖွင့်ထုတ်ကာ ထုတ်ဖော်ပြသသည့်နည်းလမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် အပြန်အလှန်ဖြစ်စဉ်အားပိုင်းခြားစိစစ်မှု (DPA)ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ DPA သည် ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၏ သဘောသဘာဝ ပြဿနာကိုကိုင်တွယ်ရန် အသေးစိတ်ပုံဖော်သည့် ပုံစံတစ်ခုကို ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်ဆိုသည်မှာ ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ခု ဒွန်တွဲမှုမဟုတ်သော်လည်း ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်ဆန်းစစ်ရှာဖွေသည့် ကောင်းကျိုးနှင့် စူးစမ်းရှာဖွေရန်လိုအပ်သည့် ရှုပ်ထွေးသော ဆက်စပ်ဝိရောဓိဖြစ်မှုကို သရုပ်ဖော်ပြသခြင်းအားဖြင့် ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ DPA အလုပ်လုပ်ပုံများကို အောက်တွင်ဖော်ပြပါမည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ လက်ရှိပြဿနာအတွက် ယင်းကိုကျင့်သုံးရာတွင် ယေဘုယျစစ်သည်နှင့် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို စံနမူနာပြအဖြစ်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးချင်းအဖြစ်လည်းကောင်း၊ လူမှုဘဝအခြေအနေတွင်ဟူ၍လည်းကောင်း ရှုထောင့်သုံးမျိုးမှ ရှုမြင်ပါသည်။ သမားရိုးကျ စစ်သည်သူရဲကောင်းကဲ့သို့ စံနမူနာပြစစ်သည်ကို ဘုရားလောင်းလမ်းစဉ်အတိုင်း ပါရမီမြောက်သော အရည်အချင်းနှင့် လက္ခဏာရှိသည့်အလုပ်ကို ဖြည့်ကျင့်သူ'ပြီးပြည့်စုံမှု' ပါရမီရှိသည့် ဘုရားလောင်းကဲ့သို့သော စံနမူနာပြ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါသည်။ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးအဖြစ် စစ်သည်၏တာဝန်ကို နိုးကြားတက်ကြွသောအစွန်းနှင့် လက်ခံရန်အသင့်ဖြစ်သော အစွန်းတို့ကြားတွင် အပြန်အလှန်အားပြိုင်မှုဖြင့် အသေးစိတ်ပုံဖော်ထားပါသည်။ လူမှုဘဝအခြေအနေအတွင်းရှိ တာဝန်ကိုထောက်ခံမှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုအစွန်းနှစ်ခုအကြား အပြန်အလှန်အားပြိုင်မှုအဖြစ် ပုံဖော်ထားပါသည်။

ယင်းအစွန်းများအကြောင်းကို အောက်တွင်ဆက်လက်ရှင်းပြပါမည်။ အပြန်အလှန်ဖြစ်သော ပြောင်းလဲပေးနိုင်သည့်အင်အားများကို ရှုပ်ထွေးသောလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ရှင်းလင်းပီသမှုကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အမြင်အထောက်အကူပေးသည့် မြေပုံပုံစံဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။

ကျွန်ုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ဤမေးမြန်းမှု၏ သဘောလက္ခဏာသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိရမည်၊ သိချင်စိတ်ပြင်းပြရမည်၊ စူးစမ်းလိုစိတ်ပြင်းပြရမည် -ယင်းသည် ကောင်းမွန်သော မေးခွန်းများကိုမေးရန် ရည်ရွယ်ပြီး၊ ၎င်းတို့ထံမှ ထွက်ပေါ်လာသည့်အရာနှင့် ၎င်းတို့ဦးဆောင်သည့်နေရာကို သိမြင်ရန်ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့် ယင်းက ခိုင်မာသော လက်တွေ့သာဓကဖြင့် ယေဘုယျစိတ်ကူးများကို အခြေပြုရန် ကြိုးပမ်းထားပါသည်။

စံနမူနာပြစစ်သည်

ICRC နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာတို့တွင် မြင့်မားသောစံနမူနာများကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ရှာဖွေခြင်းတို့အတွက် တူညီသော ကတိကဝတ်ရှိကြပါသည်။ ဤစံနမူနာများသည် အချင်းချင်းရှေ့နောက် ညီညွတ်ပါရဲ့လား။ စံနမူနာပြစစ်သည်ကို စံနမူနာပြဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် မည်သို့နှိုင်းယှဉ်နိုင်မည်နည်း။

စံနမူနာပြစစ်သည်ကို ကားလ်ဂျန်း - Carl Jung (1991, [1933] 2001) က မူရင်းအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ဂျိုးဇက်ကမ့်ဘဲလ် - Joseph Campbell ([1949] 2012)၊ မိုးရ် - Moore နှင့် ဂျလက် - Gilette (1990)တို့အပါအဝင် ၎င်း၏နောက်လိုက်များ (Jungians) က ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့သည့်အတိုင်း သူရဲကောင်းစစ်သည်တော်ဗီဇပုံစံဖြင့် စံနမူနာထားနိုင်ပါသည်။ ဂျန်း၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုတွင် 'ဗီဇကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးပုံစံ (archetype)' ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးချင်း၏အတွေးနှင့် လုပ်ဆောင်မှုအတွင်း တစ်ကိုယ်ရေအဆင့်တွင် တွေ့နိုင်သည့်ဖော်ပြချက်ဖြစ်သော 'နက်နဲသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ပြောင်းလဲနိုင်သည့် စိတ်အင်အား(deep transpersonal dynamics)' ဖြစ်ပါသည်။ မဟာယာနပေါ်ထွန်းလာချိန်မှစ၍ စံနမူနာပြ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကို ဘုရားလောင်းလမ်းစဉ်၏ ပါရမီများဖြည့်ကျင့်မှု ပါဝင်သည့် နည်းလမ်းပိုင်ရှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘဝ၏ သူရဲကောင်းပုံစံဖြစ်သော ဘုရားလောင်း (Bodhisattva) ဟု ဖွင့်ဆိုပါသည်။[၇] ဤစံနမူနာများသည် သဟဇာတဆီလျော်မှု ရှိပါ၏လော။

၎င်းတို့သည် မုချဆီလျော်မှုရှိပါသည်။ ဤအစဉ်အလာ၏ ပဝေသဏီအချိန်ကတည်းက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်သည်ဘဝသည် ရဲဘော်ရဲဘက်များဖြစ်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ဗုဒ္ဓကို ဘုရင့်သားတော်စစ်သည်တော်ဟောင်းတစ်ဦးအဖြစ်မြင်ခဲ့ကြပြီး၊ ဗုဒ္ဓသည် ၎င်း၏အဆုံးအမတရား ဒေသနာတော်များတွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာဥပမာများကို အသုံးပြုကာ ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဝင်အား ပြန်ပြောင်းဟောကြားရာ၌ လူသိအများဆုံးဥပမာမှာ ထင်ရှားသောမြားဇာတ်တော်[၇] ဖြစ်ပြီး အသက်ဘေးနှင့် ကျွမ်းကျင်အကူအညီ အရေးတကြီးလိုအပ်နေသည့် စစ်မြေပြင်၌ ဒဏ်ရာရစစ်သည်တစ်ဦးအဖြစ် လူသား၏အခက်အခဲကို ထိဇာတ်တော်၌ ဟောကြားထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ သမိုင်းနောက်ပိုင်းတောက်လျှောက် စစ်ရေးဆိုင်ရာ

သင်္ကေတ အမှတ်လက္ခဏာများသည် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အထင်အရှားရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ တိဗက်သရုပ်ဖော် အနုပညာလက်ရာပန်းချီများနှင့် သင်္ကေတများထဲရှိ ထင်ရှားသောဥပမာများတွင် Padmasambhava[6] ကိုင်ဆောင်ထားသော မဉ္ဇုသီရိ(Mañjuśri)[7]၏ စိန်ဓားမီးတောက်၊ Vajrapāni[8] ကိုင်ဆောင်ထားသော ဝရဇိန်မိုးကြိုးသွားနှင့် ဝရဇိန်[9] ဘုရားလောင်းပြဇာတ်တို့ပါဝင်ပါသည်။

ဇယား(၁)တွင် ဘုရားလောင်းလမ်းစဉ်၏ ပါရမီများနှင့် ဂျန်း၏စစ်သည်သူရဲကောင်း ဗီဇကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး (Moore နှင့် Gillette 1990) တို့ကို ခြားနားပေါ်လွင်အောင် ယှဉ်တွဲဖော်ပြထားပြီး၊ နီးစပ်သည့် ဆက်နွယ်မှုအချို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ စစ်သည်တော်သူရဲကောင်းဗီဇ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးပုံစံနှင့် ဘုရားလောင်းကြား ယင်းဆက်နွယ်မှုက တိမ်မြုပ်နေသော လူသားတို့၏ တူညီသောအစွမ်းအစပေါ် အရင်းခံကြောင်း ညွှန်ပြနေပါသည်။

ဇယား(၁)၊ ပါရမီ(၆)ပါးနှင့် ဆက်နွယ်သော စစ်သည်တော်သူရဲကောင်း၏ အရည်အသွေး (၈) ပါး

စစ်သည်တော်သူရဲကောင်းများ၏ အရည်အသွေး		ပါရမီ	
ဖျက်ဆီးသူ	စွမ်းရည်ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့ခြင်းကို စွန့်လွှတ်နိုင်စွမ်းရှိသည်။ အထောက်အကူမဖြစ်သော ကန့်သတ်ချက်များ၊ တားမြစ်မှုများနှင့် အုပ်စုစံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်သည်။	**ဒါနပါရမီ** ပေးကမ်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဦးတည်မှု ↓	သင့်လျော်သော၊ စည်းကမ်း သတ်မှတ်မထားသော လက်ဆောင်များ (ရိက္ခာ၊ အချိန်၊ ဂရုစိုက်မှု၊ ငွေကြေးနှင့် အရေးကြီးဆုံး တရားမဲ့)ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာမသိမှု မောဟတို့ကို လျော့ပါး သက်သာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပေးကမ်းနိုင်သည်။ ကြောက်ရွံ့မှုကင်းခြင်း လက်ဆောင် အဘယနှင့် ကိုယ်ကျိုးစွန့်ခြင်း၏ အမြင့်မြတ်ဆုံးသော ရက်ရောမှု စာဂတို့ ပါဝင်သည်။

စစ်သည်တော်သူရဲကောင်းများ၏ အရည်အသွေး		ပါရမီ	
မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှု	အမြင်၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အသိပညာပေါင်းစပ်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လေ့ကျင့်မှုတွင် အပြည့်အဝပါဝင်သည်။ မိမိ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တာဝန်ယူသည်။	**သီလပါရမီ** ကျင့်ဝတ်များနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဦးတည်မှု ↓	အခြေအနေအရ နက်ရှိုင်းသောသတိနှင့် သုညတအသိတို့မှ ထွက်ပေါ်လာသောလုပ်ဆောင်မှု။ အားလုံးအတွက် ပညာက အားပေးသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာပါးနပ်မှုနှင့် ဆီလျော်သော လုပ်ဆောင်မှု။
နည်းဗျူဟာ သမား	ဖြစ်ပျက်နေခြင်းကို သုံးသပ် အကဲဖြတ်သည်။ ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်ရန် မဟာဗျူဟာများ ဖော်ဆောင်နိုင်သည်။		
အနိုင်မခံသမား	စမ်းသပ်မှုများနှင့် အခက်အခဲများကို သည်းခံရန် စိတ်ဓာတ်ခွန်အားရှိသည်။ မခံမရပ်နိုင်သည်များနှင့် မသိသည်များကို သည်းခံနိုင်စွမ်းရှိသည်။	**ခန္တီပါရမီ** သည်းခံခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဦးတည်မှု ↓	သည်းခံခြင်းနှင့် ဒုက္ခအပါအဝင် အမှန်တရားကို မစွန့်သည့်စွမ်းရည်။ အခက်အခဲနှင့် မတူညီမှုတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး နေထိုင်နိုင်စွမ်း။
တက်ကြွ ထက်သန်သော	နှိုးကြားသည့်၊ အားစိုက်သည့်၊ တွန်းအားပေးသည့် အားထုတ်မှုရှိသည်။ အမြဲတမ်း အခြေအနေနှင့် ဆီလျော်သည်။	**ဝီရိယပါရမီ** ကောင်းကျိုးကို ရှာဖွေသော အားထုတ်မှုနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဦးတည်မှု ↓	စွမ်းအားကို တိုက်ရိုက်နှင့် သင့်လျော်စွာအသုံးပြုခြင်း။ အများအကျိုးအတွက် ထိန်းချုပ်ခဲ့ပြီး ကျွမ်းကျင်လိမ္မာပါးနပ်စွာ အသုံးပြုခဲ့ခြင်း။
မိမိကိုယ်ကို သိခြင်း	မိမိကိုယ်ပိုင် အစွမ်းအစများနှင့် အကန့်အသတ်များကို သိသည်။ သေခြင်းတရား၏ နီးကပ်မှုနှင့် ဘဝ၏ မခိုင်မြဲမှုအားသိခြင်းက လှုံ့ဆော်ပေးသည်။		

စစ်သည်တော်သူရဲကောင်းများ၏ အရည်အသွေး		ပါရမီ	
နှိုးကြားခြင်း	တွေးခေါ်ခြင်း၊ လေ့လာခြင်းနှင့် နှိုးကြားမှုတို့ဖြင့် ကြည်လင်ပြတ်သားမှုနှင့် ချင့်ချိန်နိုင်စွမ်း အမြော်အမြင်ကို အသုံးပြုသည်။	**သမာဓိပါရမီ** အလေးအနက်တွေးခေါ်ဆင်ခြင်မှုနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဦးတည်မှု ↓	အာရုံစူးစိုက်မှု၊ စိတ်တည်ကြည်မှု၊ သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံမှုတွင် ကျွမ်းကျင်ခြင်း။ အတွေးများကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်မှုစွမ်းရည်နှင့် စိတ်ကြည်လင်ပြတ်သားမှုနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်မှု အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် စွမ်းရည်။
ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ ကျော်လွန်သစ္စာရှိမှု	ရွေးချယ်မှုများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုသည် အမြင်နှင့် ပန်းတိုင်ဆက်စပ်မှုမှ ထွက်ပေါ်လာသည်။ ဘဝကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရထက် ကျော်လွန်၍ ဖြည့်ဆည်းမှု အဖြစ်ပေးဆပ်ခြင်း။	**ပညာပါရမီ** ပညာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဒါနဆီသို့ ‘ပြန်လည်’ ဦးတည်မှု ↑	အရာဝတ္ထုများအပေါ် ၎င်းတို့အရှိအတိုင်း ရှုမြင်ခြင်း အခြေခံအားဖြင့် မိမိနှင့် သူတစ်ပါးအား ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်စေသော သဘောသဘာဝရှိသော်လည်း အစဉ်အလာအရ အမှန်အမြင်။ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုကို သိခြင်း။ အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော အခြေအနေအား သိခြင်းကို သရုပ်ဖော်ခြင်း။

အမှောင်ဘက်ခြမ်း

ဤပုဂ္ဂိုလ်အဆင့်အတန်းနှင့် ကျင့်ဝတ်အရည်အသွေးများသည် မြင့်မြတ်ပြီး ကောင်းမွန်သည့် စံနမူနာပြအနေအထားကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ခိုင်မာသော ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုအတွင်း မှန်ကန်သောအမြင်နှင့် နားလည်ထားသည့် ရှုထောင့်အားလုံး မျှခြေအနေအထားတွင် ပေါင်းစည်းဆက်နွယ်နေမှသာလျှင် ပြီးပြည့်စုံမှုဆီသို့ ဦးတည်ရာ လမ်းကြောင်းကို ကိုယ်စားပြုနိုင်ပါမည်။ သို့ရာတွင် ဤစံနမူနာပြအနေအထားက အရိပ်တစ်ခုကို ထိုးစေပါသည်။ ပုထုဇဉ်(လောက)အခြေအနေကို ဗုဒ္ဓဘာသာခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုအရ ကျွန်ုပ်တို့သည် အလားအလာကောင်းသောနေရာမှ အစပြုပုံမရကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်ကို ထင်ဟပ်နိုင်ရန် အလေးအနက်ဆင်ခြင်စေပါသည်။ စစ်သည်၏ ဗီဇကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် ပတ်သက်၍ မှားယွင်းစွာနားလည်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်။ အထူးသဖြင့် စစ်သည်၏ဖျက်ဆီးသူနှင့် ရန်လိုသောသွင်ပြင်လက္ခဏာများသည် စစ်သည်တို့၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့်

အကြောင်းအရာများကို ကွယ်ပျောက်စေနိုင်ပြီး၊ ပုံမှန်မဟုတ်ဘဲ 'မြင့်မြတ်သောစစ်ပွဲ' (Holy war)[၉] အတွေးအခေါ်မှတဆင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ကျိုးကြောင်းသင့်ရှင်းပြရန်နှင့် အမွှမ်းတင်ရန် ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုလေ့ရှိပါသည်။ နိုးကြားအသိ ရှိလင့်ကစား ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာဇီဇ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးစွမ်းအင်များသည် အမြဲတမ်း အလုပ်လုပ်နေပြီး၊ တစ်ဦးချင်း စိတ်သဘောဖြင့် သေချာပေါက်ထုတ်ဖော်ပြသနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း Jung ၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုက အဆိုပြုထားပါသည်။ သတိရှိသော၊ အခြေအနေကောင်းမွန်ပြီး ပေါင်းစည်းထားသော နည်းလမ်းဖြင့် စစ်သည်သူရဲကောင်းစွမ်းအင်နှင့်အတူ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းသည် စွမ်းအင်ကို 'အရိပ်' ပုံစံသရုပ်သကန်ဖြင့် မောင်းနှင်ထုတ်သည့် ဖိနှိပ်မှုရလဒ်ကို ဖြစ်စေပါသည်။ အရိပ်သရုပ်သကန်သည် အခြေခံအားဖြင့် ဟန်ချက်မညီခြင်းဖြစ်ပြီး၊ မမျှတခြင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စွမ်းအင်သည် စိတ်အေးစေခြင်းနှင့် အခြားသောဇီဇ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးပုံစံများ အထူးသဖြင့် ဘုရင်နှင့်ချစ်သူ - King and Lover(Moore and Gillette 1990) (ရင့်ကျက်တည်ငြိမ်သောအာဏာနှင့် နက်ရှိုင်းသောကရုဏာတရား ချစ်ခြင်းမေတ္တာတို့ အကြား ဟန်ချက်ညီစေခြင်း) ကဲ့သို့ အခြေအနေကောင်းမွန်ပြီး ဆက်နွယ်မှုရှိသည့် ဘဝ၏ တန်းတူညီမျှသာအခြေခံများ၏လွှမ်းမိုးမှု ဟန်ချက်ညီခြင်းတို့မှ တသီးတခြားတည်ရှိခြင်း သို့မဟုတ် ကင်းကွာခြင်းတို့ဖြစ်လာခဲ့သောကြောင့် ထိုအရိပ်သရုပ်သကန် အဓိကအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဖိနှိပ်ခံရသော စွမ်းအင်သည် ယိုစိမ့်နေမည်ဖြစ်ပြီး သတိရတချက် မရတချက်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မသိစိတ်၏စေ့ဆော်မှုဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို့အပြင်/သို့မဟုတ် အသိစိတ်ကင်းမဲ့ကာ မသိဘဲနှင့်လည်းကောင်း စိတ်သဘောထားများနှင့် အပြုအမူများကို ပုံဖော်နေပေလိမ့်မည်။

ဇယား ၂။ စစ်သည်တော်သူရဲကောင်း၏အရိပ်သွင်ပြင်များ (မိုးရိန်နှင့် ဂျလက် ၁၉၉၀ - Moor and Gillette 1990 မှဆင်းသက်ခဲ့သော)

နာကျင်ဒုက္ခရောက်ခြင်း၌ သာယာသော သရုပ်သကန်	**ရက်စက်ခြင်း၌သာယာသော သရုပ်သကန်**
အထီးကျန်မှုနှင့်နက်ရှိုင်းသော စိုးရိမ်ပူပန်မှု၊ ပျက်ကွက်မှု သို့မဟုတ် ကင်းမဲ့မှုတို့မှအရင်းခံသည့် အလွန်အမင်း အလုပ်လုပ်သူ။ လွဲအပ်ရန် သို့မဟုတ် စုပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းမရှိခြင်း။ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းဖြစ်ရန် အခက်အခဲရှိသည်။	စိတ်ကူးထားသော မကျေနပ်ချက်ကို အားဖြည့်ပေးသည့် အရှက်တကွဲဖြစ်ခြင်းကို ခံစားရသည်။ ဒေါသ သို့မဟုတ် အကြောက်တရား၏ဇာစ်မြစ်ကို အပြစ်ပေးလိုသောလက်စားချေစိတ်။
စိတ်ပိုင်းနှင့် ရုပ်ပိုင်းကောင်းကျိုးချမ်းသာအတွက် ကိုယ်တိုင်စောင့်ရှောက်မှု ပြုနိုင်စွမ်းမရှိခြင်း။	အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ရက်စက်ခြင်းကို နှစ်သက်သည်။
မလုံခြုံသောအတွင်းသန္ဌာန် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုသည် ရေရှည်စွဲကပ်နေသော အတွင်းအဇ္ဈတ္တချို့တဲ့မှု စိတ်ခံစားချက်နှင့် ပင်ကိုတန်ဖိုးတို့ကို အားပေးရန် ပြင်ပလှုပ်ရှားမှုနှင့် ပြင်ပအသိအမှတ်ပြုမှုများ အပေါ် မှီခိုနေသည်။ အကြွင်းမဲ့ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ ဆုံးရှုံးမှုတွင် မြစ်ဖျားခံသည် -ဖြစ်တည်မှုနှင့် တန်ဖိုးတို့ကို အခိုင်အမာပြောဆိုနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။ 'ငါအလုပ်လုပ်တာကြောင့် ငါရှိတယ်။'	ရင်းနှီးမှုနှင့် ဆက်နွယ်မှုနှင့်ဆိုင်သော ဘဝတို့ကို ကြောက်ရွံ့မှုကြောင့် မိန်းမဆန်မှုအဖြစ် ဖော်ပြခံရခြင်းအပေါ် ဆန့်ကျင်ဘက်အစွန်းနှစ်ဘက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းနှင့် မုန်းတီးခြင်း။
ပြီးပြည့်စုံမှု သို့မဟုတ် ကြီးကျယ်သောလုပ်နိုင်စွမ်း၏ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်စေသော စိတ်ကူးယဉ်မှုများ ပျက်ပြားသွားသောကြောင့် မိမိကိုယ်ကို အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအပြုအမူ။ ' အောင်မြင်မှုကို စွဲလမ်းသူတွေ ကျရှုံးခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။'	မရေရာမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အာဏာနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အနှီး ခြိမ်းခြောက်ခံရသည့်အခါ ဖျက်လိုဖျက်ဆီးလုပ်တတ်ပြီး ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တတ်သော။

ဇယား(၂)တွင် စစ်သည်တော် သူရဲကောင်းဗီဇ အရည်အသွေး၏ အရိပ်ရှုထောင့်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အထင်ရှားဆုံးမြင်နိုင်သော ပုံစံများဖြစ်သည့် ကိုယ်တိုင်နာကျင်ထိခိုက်ခြင်း၌

သာယာမှု (မိမိကိုယ်ကို ထိခိုက်စေသည်)နှင့် အခြားသူများကို ရက်စက်ခြင်း၌ သာယာမှု (သူတပါးကို ထိခိုက်စေသည်) ပုံစံများကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤသည်မှာ စစ်ရေးအရ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၏ စိတ်ရောဂါဗေဒပုံတူဖြစ်ပြီး၊ နက်နဲသည့်အပျက်သဘောဆောင်ပုံစံအတွင်းရှိ အခြေခံကျသော မညီမျှမှုဖြစ်ပါသည်။ မချမက၏ စူးစမ်းလေ့လာခြင်းသည် မျှခြေဆုံးရှုံးမှုနှင့် မျှခြေပြန်လည် ရရှိစေခြင်း အနာဂတ်ဟောကိန်းထုတ်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ စံနမူနာအဖြစ်သော် လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ပိတ်ဆို့ခံရသည့်အခါ ကောင်းသောဗီဇ စွမ်းအင်ဖော်ပြချက်သည် ကနဦးတွင် ၎င်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်စွမ်းအင်များအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားသော်လည်း ဤအစဉ်မပြတ် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေမှုသည် နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် မျှခြေကိုပြန်လည်ရရှိစေရန် ဦးတည်သည့် ပိုမိုကြီးမားသောလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ ဟန်ချက်ညီစွာ နေထိုင်ခြင်းတွင် မတည်ငြိမ်ခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဂျန်း (Jung)က ဤဆန့်ကျင်ဘက်သို့ ကူးပြောင်းသွားခြင်း (enantiodromia)အား ဟန်ချက်ညီမှုကို ဆုံးရှုံးစေရန်၊ ဟန်ချက်ညီမှုကို ပြန်လည်ရရှိစေရန်နှင့် တန်ပြန်တွန်းအားများကို ဆန့်ကျင်သော အင်အားများဖြင့် ၎င်း၏ တသမတ်ပြောင်းလဲနေသည့် မျှခြေကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ရှုပ်ထွေးသော စနစ်၏ယိမ်းယိုင်မှုဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ပါသည်။[၁၀]

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ဖြစ်နေခြင်းသည် ပြဿနာတစ်ခုလား

ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်သောငြင်းခုံမှုက ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်အကြားဆက်စပ်မှု အများအပြားကို သမိုင်းကြောင်းအရသော်လည်းကောင်း၊ သင်္ကေတများအသုံးပြုခြင်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ စံနမူနာပြုပုံစံများ တည်ဆောက်ခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ ဆက်နွယ်မှုအတွက် ထင်ရှားသောအထောက်အထားရှိပါသည်။ သို့သော် ထိုဆက်နွယ်မှုသည် ယခုထိတိုင် နှိုင်းယှဉ်ချက်များအား ဖော်ပြချက်တစ်ခုဖြစ်သည့် အပြုသဘောဆောင်သော ဆက်စပ်မှုတစ်ခုထက် မပိုပေ။ ယင်းသည် ဖော်ပြချက်ကိုကျော်လွန်ကာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားရန်၊ ထိုနှိုင်းယှဉ်ချက်များကို ထဲထဲဝင်ဝင်စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်နှင့် ၎င်းတို့အတွင်း တည်ရှိနေ နိုင်သည်များကိုစူးစမ်းရှာဖွေရန် ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို လုံးလုံးလျားလျားဆန့်ကျင်ခြင်းမဟုတ်သော်လည်း ယင်းအတွက် ပြဿနာကား ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သို့ဆိုပါက ယင်းသည် မည်သို့သောပြဿနာမျိုးနည်း။

ဤမေးခွန်းကိုဖြေဆိုရာ၌ ပြဿနာများသည် သဘာဝအရကွဲပြားခြားနားကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြု လက်ခံခြင်းဖြင့် စတင်ရပါမည်။ အဓိကခြားနားချက်မှာ ဒွန်တွဲမှုနှင့် ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာတို့အကြားဖြစ်ပါသည်။ ဒွန်တွဲမှုပြဿနာများသည် အခြေခံအားဖြင့် ပုံစံရိုးရှင်းပြီး 'အဖြူနှင့် အမဲ' အစစ်အမှန်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ တစ်ခုတည်းသောသဘာဝကျသည့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုက အနိုင်-အရှုံးရလဒ်နှင့် ပြီးဆုံးမှုဆီသို့ ဦးတည်ရှေးရှုသောကြောင့် ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းနိုင်၊ အပြီးသတ်နိုင်ပြီး သူ့အလိုအလျောက် ရပ်တန့်သွားစေနိုင်ပါသည်။ စစ်မှန်သောဒွန်တွဲမှုနှင့်အတူ အနိုင်ရမှုတိုင်းသည် ၎င်းနှင့်အတူ အရှုံးကိုဆောင်ကြဉ်းသကဲ့သို့ သေဆုံးခြင်းနှင့် ရှင်သန်ခြင်း

ကြားတွင် အလယ်အလတ်လမ်းမရှိချေ။ ရှုပ်ထွေးသောပြဿနာများသည် ပိုမိုမြင့်မား သော စနစ်ကျနမှုရှိကြပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် 'အမှားအမှန်ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲသောအခြေအနေ' ပါဝင်နေ ပါသည်။ 'နှစ်ဘက်စလုံးအား တစ်စုံတစ်ရာ ပြောရန်ရှိသည့်'အခါမျိုးတွင် သင်သည် ၎င်းတို့ထဲမှ တစ်ဘက်နှင့် တွေ့ကြုံခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း နှစ်ဘက်စလုံးသည် ရင်ကြားစေ့ရန် ခက်ခဲကြောင်း ပြသနေသည်ကို သင်အသိပင် ဖြစ်ပါသည်။ ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာများသည် အဆုံးတွင်ဖြေရှင်း၍မရနိုင်၊ အပြီးမသတ်နိုင်သည့်အပြင် သူ့အလိုအလျောက် ရပ်တန့် မသွားနိုင်ချေ။ ၎င်းတို့အပါအဝင် နှစ်ဘက်စလုံးနှင့် သဘာဝကျသော ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှုက အနိုင်-အနိုင်ရလဒ်ပေါ်ထွက်လာစေရန်သာမက ဒုက္ခရောက်စေ နိုင်သော အရှုံး-အရှုံး အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေကိုလည်း ပေါ်ထွက်လာစေရန် အခွင့်အရေး ပေးပါသည်။ ၎င်းတို့သည် သဘာဝအားဖြင့် ပွင့်လင်းမှု၊ ပြောင်းလဲနိုင်သောအင်အားနှင့် ဆက်နွယ်မှုတို့ ရှိသောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဖြေရှင်းရာတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဝိရောဓိဖြစ်သော်လည်း ဆက်စပ်နေသည့်အစွန်းများကို စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ၎င်းတို့ကိုဟန်ချက်ညီစေရန် ထိန်းပေးခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ သင့်စက်ဘီးပေါ်တွင် နေနေခြင်းသည် အလယ်အလတ်လမ်းစဉ် (မဇ္ဈိမပဋိပဒါလမ်းစဉ်)ကို လိုက်နာနေခြင်းဟု ဆိုလို ပါသည် - ဘယ်ညာနှစ်ဖက်စလုံးသို့ ယိမ်းယိုင်သွားခြင်း၊ ရုံဖန်ရုံခါ ဒယီးဒယိုင် တိမ်းစောင်း သွားခြင်း၊ ယိုင်တိယိုင်တိုင်တုန်ခါနေခြင်းနှင့် ပြန်လည် ငြိမ်သက်လာခြင်း ဖြစ်စဉ်တို့သည် ဟန်ချက်ညီမှု၏ ပြောင်းလဲနိုင်သော အင်အားမျှခြေကို ထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်ပါသည်။ ညာဘက် သို့မဟုတ် ဘယ်ဘက်တစ်ဘက်ဘက်သို့ အလေးသာလိုက်မည်ဆိုလျှင် သင့်စက်ဘီးပေါ်မှ သင် ပြုတ်ကြပေလိမ့်မည်။

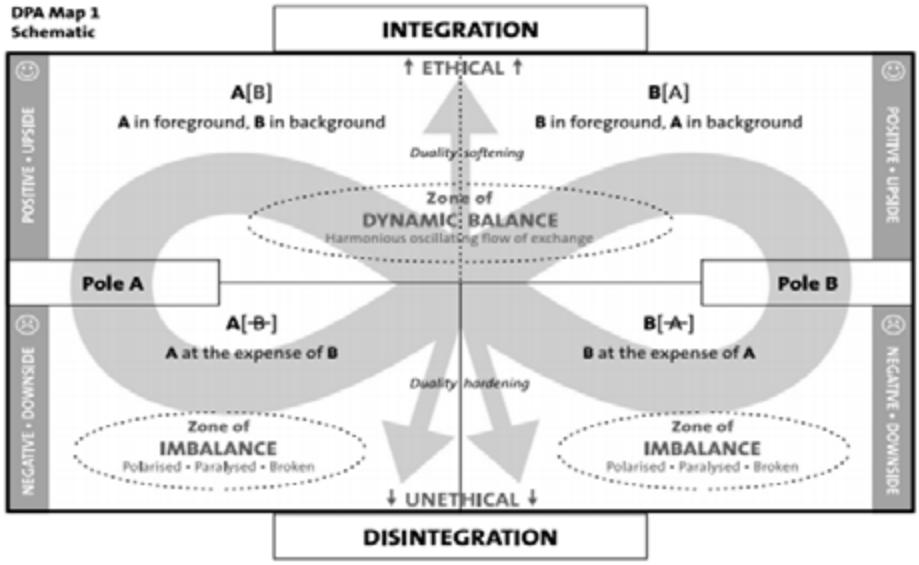

ပုံ(၁)၊ ဒီပီအေ(DPA) အခြေပြဇယား(၁) - ဖွဲ့စည်းပုံဇယား

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ဟူသည် ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ခု ဒွန်တွဲနေခြင်းမဟုတ်လျှင် ၎င်းသည် ရှုပ်ထွေးသော ဝိရောဓိတစ်ခုလော။ ဤမေးခွန်းအပေါ် မချမက၏ နည်းလမ်းကို အသုံးချရန်မှာ 'ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်'နှင့် 'စစ်သည်'သည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမရသော ဆန့်ကျင်ဘက်မဟုတ်သော်လည်း အပြန်အလှန်ဖြစ်သော ဝိရောဓိဖြစ်မှု ဆိုသည့်အချက်၏ ဖြစ်နိုင်ခြေကိုလေ့လာရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ထိုအခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းတစ်ခုချင်းသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းဖြစ်ပြီး နှစ်ခုလုံးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကာ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်စပ်နေကြပါသည်။ အစွန်းနှစ်ဖက်ကြား ဆက်စပ်မှုတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုနှင့် ဆက်နွယ်မှုနှစ်ခုလုံးကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်သည့် အထောက်အထားရှိပါက ထိုဆက်စပ်မှုသည် အပြန်အလှန်သဘောဖြစ်ပြီး ပြဿနာမှာ ရှုပ်ထွေးသောဝိရောဓိတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

DPA[၁၁]သည် အခြေပြဇယားရေးဆွဲခြင်းဖြင့် ထိုရှုပ်ထွေးသောဝိရောဓိကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အပြန်အလှန်ဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းဆက်စပ်မှု အခြေပြဇယား မည်သို့အလုပ်လုပ်သနည်း။ ဇယား ၁ သည် ဆန့်ကျင်ဘက် အစွန်းကြား အပြန်အလှန်ဆက်စပ်မှုကို သရုပ်ဖော်ပုံစံဖြင့် ယေဘုယျ ဖော်ပြထားသော အခြေပြဇယားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် ရှုပ်ထွေးသော လုပ်ငန်းစဉ်များကို ကိုယ်စားပြုသောကြောင့် ရှုပ်ထွေးသော သရုပ်ဖော်ပုံတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ နားလည်ရမည့် ပထမဆုံးအဓိကအချက်မှာ အပြုသဘောဆောင်သော အခြေအနေအားလုံးသည် ပုံ၏ အပေါ်ပိုင်း လေးပုံတစ်ပုံတွင် တည်ရှိနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အပြုသဘောဆောင်နေခြင်းမှာ ထိုစနစ်၏ကောင်းသော၊ကျွမ်းကျင်သော(ကုသလအခြေအနေတွင် ၎င်းတို့ကြား သဟဇာတဖြစ်သည့် အဆက်မပြတ်ဟန်ချက်ညီမှုရှိနေသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အောက်ပိုင်းလေးပုံတစ်ပုံတွင် အပျက်သဘောဆောင်သော အခြေအနေများ အားလုံးပါဝင်ပါသည်။ အပျက်သဘောဖြစ်ရခြင်းမှာ ၎င်းတို့သည် အစွန်းနှစ်ဘက်ဖြစ်သော ဟန်ချက်မညီခြင်းမှ ပေါ်ထွက်လာသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်တရားကို လက်ခံနိုင်ရန် တာဝန်ဝတ္တရား၏ဆန့်ကျင်ဘက်များအကြား ဆက်နွယ်နေမှုသဘာဝကို စိစစ်ခြင်းအားဖြင့် စိတ်ကူးသက်သက်အသုံးအနှုန်းမှ ခိုင်မာသည့်အသုံးအနှုန်းများအဖြစ် ဖော်ပြထားသည့် ပုံ (၂) ကို သုံးသပ်ကြည့်ပါ။ ၎င်း၏တိကျခိုင်မာသော ပုံစံများကို ပုံ(၂ မှ ၄)တွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသောကြောင့် သရုပ်ဖော်ပုံများသည် ပိုမိုအဓိပ္ပါယ် ရှိလာမည် ဖြစ်ပါသည်။ တာဝန်သည် အသုံးဝင်သည့် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ယင်းသည် ရိုးစင်းသည့် နှစ်ခု ဒွန်တွဲခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ၎င်း၏သဘာဝအရ ရှုပ်ထွေးဆက်နွယ်ပြီး အပြန်အလှန်သက်ရောက်မှု ရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ဤကြောင်းကျိုးဆက်စပ်မှုအရ IHL အောက်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော စစ်သည်တစ်ဦးသည် တပြိုင်နက်တည်းမှာပင် ဥပဒေအရ တာဝန်ရှိသူ တစ်ဦးဖြစ်သကဲ့သို့ လူမှုဘဝအခြေအနေအတွင်း ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

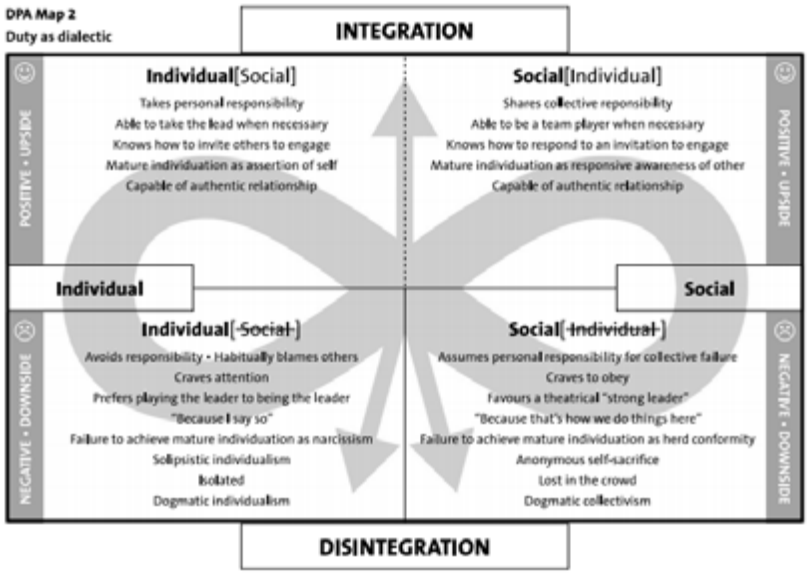

ပုံ(၂)၊ ဒီပီအေ(DPA) အခြေပြဇယား(၂) - ယုတ္တိဗေဒနည်းကျအမှန်တရားကို ဆန်းစစ်ရှာဖွေခြင်းအဖြစ် တာဝန်

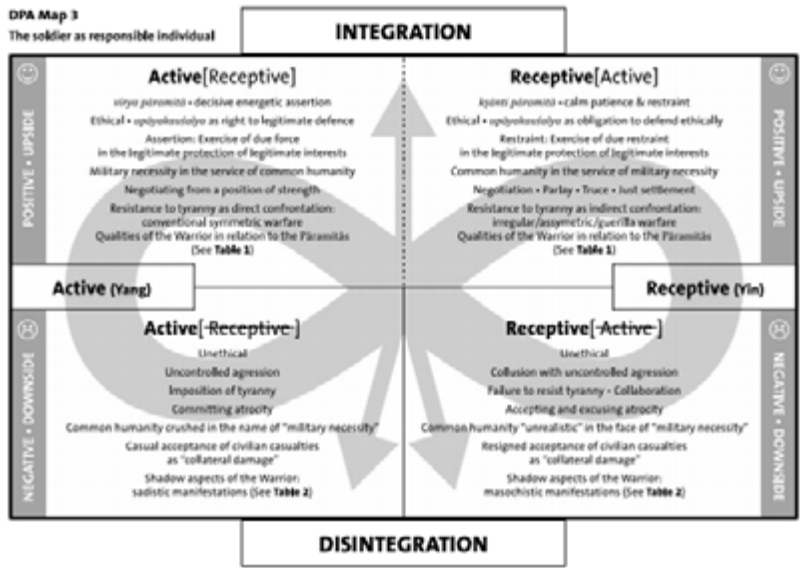

ပုံ(၃)၊ ဒီပီအေ(DPA) အခြေပြဇယား(၃) - တစ်ဦးချင်းတာဝန်ရှိမှုအဖြစ် စစ်သည်

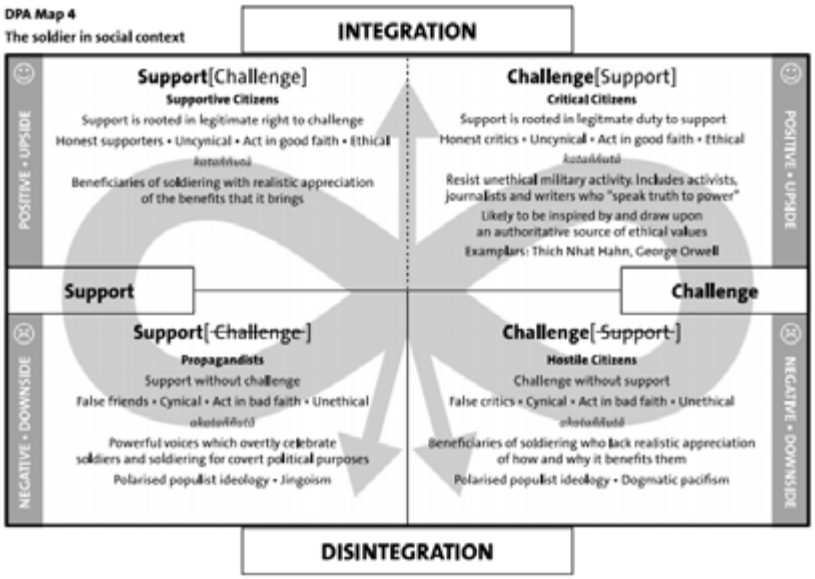

ပုံ(၄)၊ ဒီပီအေ(DPA) အခြေပြဇယား(၄) - လူမှုအခြေအနေအတွင်းရှိ စစ်သည်

ပုံ(၂)တွင် ပဂ္ဂလအစွန်းနှင့် လူမှုဘဝအစွန်းနှစ်ခုကြား အဆက်မပြတ်တည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းထားနိုင်စွမ်းရှိသည့် ဟန်ချက်ညီမှုအဖြစ် စစ်သည်တစ်ဦး၏တာဝန်နှင့်ပတ်သက်သော ယုတ္တိတန်သည့်အဆိုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ထိုအစွန်းတစ်ခုချင်းစီကို တစ်လှည့်စီ အသေးစိတ်ထပ်မံလေ့လာဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ပုံ(၃)သည် စစ်သည်အား တာဝန်ရှိသူအဖြစ် ထုတ်ဖော်ပြသထားပြီး ပုံ(၄)သည် လူမှုဘဝအခြေအနေတွင်းရှိ စစ်သည်ကို ထုတ်ဖော်ပြသထားပါသည်။

တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးအဖြစ် စစ်သည်

ပုံ(၃)သည် အပြည့်အဝကျွမ်းကျင်လိမ္မာခြင်း(ကုသလ)၊ နည်းလမ်းပရိယာယ်တွင် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာစွာ ကျင့်သုံးနေသူ (ဥပါယကောသလ္လ)၊ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် လက်ခံခြင်း ပုံစံများကို ပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် ဟန်ချက်ညီစေခြင်းစသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်သည့် စံပြဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးကဲ့သို့ နမူနာယူထိုက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဥပါယကောသလ္လ ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထတွင် မည်သည့်အခြေအနေ၌မဆို စိတ်ကူးဉာဏ်အကောင်းဆုံးနှင့် အသင့်လျော်ဆုံးဆန်းသစ်သောတုံ့ပြန်မှုပြုနိုင်ခြင်းပါဝင်ပါသည်။ IHL၏အခြေခံမူများကဲ့သို့သော သက်ဆိုင်ရာပြင်ပ ယေဘုယျ အယူအဆတင်ပြချက်ကို သိမြင်လေးစားမှုရှိသော်လည်း ၎င်းသည် ပြင်ပကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် လိုက်နာမှု မည်သည့်အခါမျှ မပါဝင်ပါ။ ဥပါယကောသလ္လသည် မည်သည့်အခါမျှ မစဉ်းစားဘဲ နာခံခြင်း မဟုတ်သကဲ့သို့ ဆန္ဒအလျောက် မနာခံခြင်းလည်း မဟုတ်ပါ။ ၎င်းသည် ထိရောက်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်တို့ကို အကောင်းဆုံးပေါင်းစပ်ထားကာ မှန်ကန်သော အရာများကို လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်စွာ လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ကို တသမတ်တည်းရှိစေပါသည်။ ထိရောက်မှုနှင့်

စွမ်းဆောင်ရည်ကို အမြင့်မားဆုံးအသုံးချခြင်းသည် ညီညွတ်မှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသော ရှေးခေတ် (ခရစ်တော်မပေါ်မီ ဘီစီခြောက်ရာစု)က တရုတ်စစ်မဟာဗျူဟာရှင် ဆွန်ဇူး (Sun Tzu) ၏အဆိုအမိန့်ဖြစ်သည့် 'တိုက်ခိုက်ခြင်းမပြုဘဲ အားလုံးကိုအနိုင်ယူပါ'၊ 'ကြီးမားသည့်အင်အားကို ရှောင်ပါ။ အားနည်းချက်ကို တိုက်ခိုက်ပါ။ (အမာကိုရှောင်၊ အပျော့ကိုတိုက်)'။ (McNeilly 2003, vii)

ကျင့်ဝတ်စနစ်တစ်ခုအတွင်း အပြန်အလှန်ရပ်တည်ချက်ကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် အားနည်းသူအပေါ် ကြင်နာစွာဆက်ဆံမှု၊ လေးစားမှုနှင့် စစ်သည်တော်ကျင့်ဝတ်တို့အပေါ် အငြင်းပွားမေးခွန်းထုတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် ခက်ခဲသောပြဿနာများကို တစ်နည်းတစ်လမ်း ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ထိန်းကျောင်းပေးပါသည်။ Rain Liivoja (2012) က မျက်မှောက်ခေတ် IHL တွင် အားနွဲ့သူများအား ညှာတာသည့် အချို့သောအယူအဆများ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းကို ဖော်ပြထားသော်လည်း ဥပဒေပညာရှင်နှင့် စစ်သည်ဖြစ်သူ VanLandigham(2015) က 'လူသားချင်း စာနာမှုအား မျှဝေခံစားခြင်း'ပေါ် အခြေခံသော IHL က အလေးထားသည့် အားနွဲ့သူများအား ညှာတာသည့် အယူအဆကို တိုက်ခိုက်ပယ်ချပါသည်။ ထိုရပ်တည်ချက်သဘောထား နှစ်ခုစလုံးသည် ဘုံကိုယ်ကျင့်တရား အခြေခံမူများအပေါ် မှီခိုအားထားသည့် အတိုင်းအတာအထိ ၎င်းတို့ကို စေ့စပ်ညှိနှိုင်းနိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် မဟာယာန၌ ဥပါယကောသလ္လသည် အင်အားသုံးခြင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရပ်တည်ချက်ကို ကျော်ထောက်နောက်ခံပြုထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ်သည် မူအားဖြင့် လုံးဝအကြမ်းမဖက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပထမကျင့်ဝတ်သီလမှာ ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိသိက္ခာပဒံသမာဓိယာမိ 'သက်ရှိများအား အန္တရာယ်ပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ကျင့်သုံးရေးမူကိုတာဝန်ယူရန်' ရည်ရွယ်ချက်ကို အခိုင်အမာကတိပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဤသည်မှာ တင်းကျပ်သောတယူသန်စစ်ဆန်ကျင့်ရေးဝါဒမဟုတ်ချေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်ဝတ်သီလများသည် လုံးဝဒွိစုံပညတ်ချက်များမဟုတ်သကဲ့သို့ ၎င်းတို့သည် မည်သည့် ပညတ်တော်အမျိုးအစားမျှမဟုတ်ချေ။ ၎င်းတို့သည် နေ့စဉ်လူနေမှုဘဝ၏ နေ့စဉ်လိုအပ်သော ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုအတွင်း စိတ်ရင်းကောင်းဖြင့် ကျင့်သုံးရန် လက်တွေ့ကျသော ကျင့်သုံးရေး အခြေခံမူများဖြစ်ပြီး[၃၂] စစ်ရေးအခြေအနေများသည် ရှုပ်ထွေးပြီး တောင်းဆိုမှုလိုအပ်ချက်များနှင့် စပ်ဆိုင်ပါသည်။ ဥပါယကောသလ္လသည် ရနိုင်သော အကောင်းဆုံးရလဒ်များကို ရှာဖွေရာတွင် ဤတောင်းဆိုမှုများကို ကျွမ်းကျင်စွာ စီမံခန့်ခွဲခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အခြားရွေးချယ်စရာမရှိသောကြောင့် အနိမ့်ဆုံး အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်တွင် အသိစိတ်နှင့် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသောအင်အားသုံးခြင်းဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရှာဖွေမှု ပါဝင်နိုင်ခြေ ရှိနိုင်ပါသည်။ ရပ်တည်ချက်မှာ လက်တွေ့ကျပါသည် - ရှုပ်ထွေးပြီး မသိမသာ ကွဲပြားခြားနားသည့် အင်အားရှိသော လက်တွေ့ဘဝ အစစ်အမှန်အတွက် ရှုပ်ထွေးပြီး မသိမသာကွဲပြားခြားနားသည့် အင်အားရှိသောတို်ပြန်မှု။ ရပိုင်ခွင့်များနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို အပြန်အလှန် ဟန်ချက်ညီစေပါသည် -လုပ်ဆောင်ပိုင်ခွင့်သည် စောင့်ထိန်းရမည့် တာဝန်နှင့် အမြဲဒွန်တွဲနေပါသည်။ အခြေအနေများကို ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ သိရှိနားလည်ခြင်းမှ ရှေ့သို့ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဥပါယကောသလ္လသည် တရားဝင်ကာကွယ်ခုခံပိုင်ခွင့် ကျင့်သုံးခြင်းအဖြစ် သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်အရ ကာကွယ်တားဆီးရန်

တရားဝင်တာဝန်အဖြစ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေနိုင်ပါသည်။ တရားဝင်အကျိုးစီးပွားများအား တရားဝင်အကာအကွယ်ပေးမှုတွင် ထိုက်သင့်သောအင်အားသုံးမှု သို့မဟုတ် ထိုက်သင့်သော ကန့်သတ်ထိန်းချုပ်မှုတို့ပါဝင်နိုင်ပြီး တရားဝင်ဖြစ်စေရန် IHL ၏ သတ်မှတ်စံနှုန်းများနှင့်လည်း ကိုက်ညီရမည် သို့မဟုတ် သာလွန်ရမည်။ နိုင်လိုမင်းထက်ပြုမှုကို ခုခံခြင်းသည် သမားရိုးကျ စစ်ပွဲ၏ တိုက်ရိုက်အချိုးညီသော ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု သို့မဟုတ် ပြောက်ကျားခုခံမှု၏ သွယ်ဝိုက်အချိုးမညီသော ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုတို့ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သားသည် အင်အား အနေအထားတစ်ခုမှ မည်သည့်အခါ၌ မည်သို့ညှိနှိုင်းရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယာယီ စစ်ပြေငြိမ်းရေး တောင်းဆိုရန်နှင့် ပြေလည်မှုရရှိရေးဆွေးနွေးရန် မည်သည့်အခါ၌ မည်သို့ ညှိနှိုင်းရမည်ကို လည်းကောင်း သိရှိပါသည်။ ရွှေ့လျားပြောင်းလဲမှုအဖြစ် ဤအင်အားသည် ချာချီလ် (Churchill)၏ ဆိုစကားအတိုင်း လိုရင်းတိုရှင်းဆိုပါက - 'စစ်ပွဲတွင် -ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ရုန်းနိမ့်ခြင်းတွင်-အမိန့်မနာခံခြင်း၊ အောင်မြင်ခြင်းတွင်-သဘောထားကြီးခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးတွင်-စိတ်စေတနာ' ဖြစ်ပါသည်။ IHL နှင့်ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသောအခါ အထူးသဖြင့်ဥပဒေအရ တစ်ဦးချင်းတာဝန်ယူမှုအား မေးခွန်းထုတ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘဝသည် စစ်မှန်သောတာဝန်ယူသူဖြစ်လာစေရန် အဓိက ရည်ရွယ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကျင့်ဝတ်များသည် တစ်ဦးချင်း တာဝန်ယူမှုအပေါ် အထူး အလေးထားကြောင်း မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ အဆင်ပြေသည့်အခါတိုင်းတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာသရုပ်မှန် အခြေအနေကိုရှောင်လွှဲနိုင်သော နိုင်ငံရေးသဘောသက်ရောက်ပြီး နှစ်ခြမ်းကွဲသော တသီးပုဂ္ဂလ ဝါဒသဘောတရားမျှသာမက လူသားများအလားအလာကို တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် တစ်ဦးချင်းနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အစစ်အမှန်လုပ်ဆောင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် စစ်မှန်သော တသီးပုဂ္ဂလ အပြန်အလှန်အမြင်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

စစ်သည်၏ တစ်ဦးချင်း ရပ်တည်မှုရှုထောင့်နှင့် လူမှုဘဝရပ်တည်မှု ရှုထောင့်တို့၏ အပြန်အလှန် အားပြိုင်မှုသည် ကျင့်ဝတ်ပညာရှင် ရှန်နွန်ဖရန့်ချ် - Shannon French (2017) ၏ စစ်သည်တော်ကျင့်ဝတ်အား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုတွင် ထင်ရှားမြင်သာပါသည်။ ဖရန့်ချ်၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုသည် လူသတ်ခြင်းကို စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့အကြား တင်းမာမှုကိုဖြေရှင်းရန် အားထုတ်မှု တစ်ခုအဖြစ် စစ်သည်ဘဝကျင့်ဝတ်ပုံစံသည် အကြွင်းမဲ့အပြန်အလှန်ဖြစ်နေပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းသော ဖြေရှင်းမှုကို အမြန်ပြီးမြောက်စေရန်နှင့် ထောက်ကူရန်ထိန်းကျောင်းပေးကြောင်း ဖရန့်ချ်က မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ IHL ကို လေးစားလိုက်နာခြင်းသည် အပြစ်မဲ့သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဖြည့်ဆည်းပေးသည်မှာ ရှင်းပြစရာမလိုသော်လည်း ဖရန့်ချ်က ဤထက်ပို၍ အတွင်းကျကျ ထိုးဖောက်ကာ စစ်သည်အနေဖြင့် သိသာထင်ရှားသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အန္တရာယ်နှင့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရ စိတ်ဒဏ်ရာရနိုင်သည့် အန္တရာယ်တို့ကို ရင်ဆိုင်ရနိုင်ကြောင်း တွေ့မြင်ထားပါသည်။ 'စစ်သည်တော်များအတွက် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုကိုလက်ခံရန် အကောင်းဆုံးအကြောင်းရင်းမှာ ၎င်းတို့အနေဖြင့် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိလျှင် အတွင်းသန္ဓာန်ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာထိခိုက်နိုင်ပြီး ပြင်းထန်သောစိတ်ဓာတ်ရေးရာထိခိုက်မှုကို ၎င်းတို့ခံစားရနိုင်ပါသည်။'(၆၇) ဖရန့်ချ်သည် ရှေး - Shay (1994)၏ ဗီယက်နမ်စစ်ပြန်များကြား စိတ်ဒဏ်ရာလွန် စိတ်ဖိစီးမှု

ရောဂါနှင့်သက်ဆိုင်သည့်စာအုပ်ကို ကိုးကားထားပြီး အဆိုပါစာအုပ်သည် ကိုယ်ကျင့်တရား၏ ပြင်းထန်သော သက်ရောက်မှုများအပြင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို မီးမောင်းထိုး ပြထားပါသည်။

အားနွဲ့သူများအပေါ် ညှာတာခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ရိန်းလီးဗိုဂျာ (Rain Liivoja)၏ အဆိုပြုချက်တစ်ခုအား ဆန်းစစ်ခြင်းဖြင့် ဤနယ်ပယ်ရှိ အပြန်အလှန်ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ လေ့လာမှု၏ စွမ်းအားကို သရုပ်ဖော်ပြသနိုင်ပါသည်။ လီးဗိုဂျာ(၂၀၁၂)က 'လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဥပဒေတစ်ရပ်လုံးသည် အခြေခံအားဖြင့် ဆန့်ကျင်နေသော အယူအဆများဖြစ်သည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့် လူသားဆန်မှုတို့ကြား သိမ်မွေ့သော ဟန်ချက်ညီမှုကို ထင်ဟပ်သည်ဟူသော ရေပန်းစားသည့် အယူအဆကို မေးခွန်းထုတ်ရန်' ကြိုးပမ်းပါသည်။

'လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေသည် လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စေ့ဆော်မှုနှစ်ခု ဖြစ်သည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများ အကြား သိမ်မွေ့သောဟန်ချက်ညီမှုမျှခြေတစ်ခုပေါ်တွင် အလုံးစုံအခြေခံနေသည်'ဟူသော ဒင်းစတိုင်း - Dinstein (2004, 16) ၏အဆိုကို ဆန့်ကျင်ကာ လီးဗိုဂျာက 'လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ချုပ်တည်း ထိန်းသိမ်းမှုကို ကျင့်သုံးခြင်းသည် အရပ်သားလူထုအကြား 'စိတ်နှလုံး'ကို သိမ်းကြုံးရရှိရန် မဟာဗျူဟာမြောက် ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ကြောင်း အများသိကြသောကြောင့် အဆိုပါ အင်အားများသည် သေချာပေါက်ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိကြောင်း' ငြင်းချက်ထုတ်ပါသည်။ သို့သော် လီးဗိုဂျာက ဤမျှဖြင့် ရပ်တန့်လိုက်ပါသည်။ ဒင်းစတိုင်း၏ အဆိုတွင် ပါရှိသည့် 'လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်'အပေါ် လီးဗိုဂျာက အောင်မြင်စွာချေပနိုင်သော်လည်း 'သိမ်မွေ့သော ဟန်ချက်ညီမှုမျှခြေ'ကိုမူ လွှတ်ပေးထားပါသည်။ ၎င်းက ယုတ္တိဗေဒနည်းဖြင့် ဆက်လက်စိစစ်ခြင်း မပြုတော့ပေ။

သို့သော် ယုတ္တိဗေဒအားဖြင့် ဆက်လက်စိစစ်ပါက အဘယ်အရာပေါ် ထွက်လာမည်နည်း။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ယုတ္တိဗေဒနည်းကျစိစစ်မှုက အဆိုပြုသည်မှာ - အစွန်းများ အကြားဆက်စပ်မှုတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်မှုနှင့် ဆက်နွယ်နေမှုနှစ်ခုစလုံးကို တွေ့ရှိနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားနေပါက ယင်းဆက်စပ်မှုသည် အပြန်အလှန်သဘောဖြစ်ပြီး ပြဿနာမှာ ရှုပ်ထွေးသော ဝိရောဓိတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်သည် တစ်ခါတစ်ရံ ဘုံသက်ဆိုင်သော လူသားဆန်မှုကို ခြိမ်းခြောက်ပြီး တစ်ခါတစ်ရံ ဘုံသက်ဆိုင်သော လူသားဆန်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါသည်။ အဓိကအချက်မှာ ရလဒ်နှစ်ခုလုံးထွက်ပေါ်လာနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤအချက်ကိုနားလည်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဒင်းစတိုင်း၏ 'သိမ်မွေ့သောဟန်ချက်ညီမှုမျှခြေ'သည် ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ခု အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်နေသည့်ဖြစ်စဉ်နှင့် များစွာအလားသဏ္ဌာန်တူပါသည်။

လူမှုအခြေအနေအတွင်းရှိ စစ်သည်

ပုံ(၄)သည် တရားဝင်စစ်သည်ဘဝကို ထောက်ခံမှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုတို့၏ လွတ်လပ်စွာ အပြန်အလှန်အားပြိုင်မှုအဖြစ် ပုံဖော်ထားပါသည်။ ဤနေရာတွင်'တရားဝင်စစ်သည်ဘဝ'ကို IHL နှင့်အညီဆောင်ရွက်သော စစ်ရေးကိစ္စအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ စစ်သည်ဘဝတစ်ခုလုံးတွင် လူမှုအခြေအနေအတွင်း သီးခြားလုပ်ဆောင်နေမှုများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် တရားဝင်စစ်သည်ဘဝကို စစ်သည်က အလုပ်အကျွေးပြုပြီး အကာအကွယ်ပေးခြင်းခံရသော ပြည်သူပြည်သားများနှင့် စစ်မှန်သောကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းအဖြစ် နားလည်ထားပါသည်။ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာစစ်မှန်မှုသည် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များအကြား အပြန်အလှန်ဟန်ချက်ညီမှုကို လိုအပ်ပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံသားများသည် သက်ဆိုင်သည်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီးနောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ပေါ်အခြေခံ၍လည်းကောင်း၊ အခြေအနေအရလည်းကောင်း ၎င်းတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၏ လုပ်ရပ်များကိုထောက်ခံရန် တာဝန် သို့မဟုတ် စိန်ခေါ်ရန်အခွင့်အရေးကို စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ ကျင့်သုံးရန်အဆင်သင့်ရှိပြီး ကျင့်သုံးရန်ဆန္ဒရှိနေသည့် အပြင် ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်းလည်းရှိပါသည်။ စစ်ရေးကိစ္စကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူ အားလုံး၏ ကိုယ်စားထောက်ခံမှု သို့မဟုတ် စိန်ခေါ်မှုပြုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုကျင့်သုံးရန် အလားတူ လွတ်လပ်မှုရှိသည့် သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်၌ကျွမ်းကျင်သော လွတ်လပ်ပြီး အမှီအခိုကင်းသည့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး၊ အိုင်စီအာရ်စီ) ကိုလည်း လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့သောလုပ်ရပ်သည် ထိခိုက်နစ်နာသော နိုင်ငံသားများ၏ မိခင်နိုင်ငံလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် နိုင်ငံစုံတပ်ဖွဲ့ သို့မဟုတ် ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်ထားသော တပ်ဖွဲ့များကဲ့သို့သော အခြားနိုင်ငံ၏ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထောက်ခံမှု သို့မဟုတ် စိန်ခေါ်မှုအားလုံး၏ တရားဝင်ဖြစ်မှု အတွက် အဓိကစမ်းသပ်မှုသည် IHL ၏ ပြဌာန်းချက်များကို လိုက်နာမှုပင်ဖြစ်ပါသည်။ IHL ၏ ထိရောက်သောလုပ်ဆောင်မှုသည် ဤလွတ်လပ်မှုနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံရန် အခွင့်အလမ်းပေါ်မူတည်ပါသည်။

စစ်မှုထမ်းခြင်းက ဆောင်ကြဉ်းပေးသော အကျိုးကျေးဇူးများအား အမှန်တကယ် အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့်အတူ စစ်မှုထမ်းတာဝန်၏အကျိုးကျေးဇူးကိုခံစားရသူ ထောက်ခံသော နိုင်ငံသားသည် စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့် ကျင့်ဝတ်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအသုံးအနှုန်းတွင် ယင်းတို့သည် ကတညုတာ ဖြစ်ပါသည် - ၎င်းတို့အတွက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်များကို သတိရကာ ကျေးဇူးတင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ထောက်ခံမှုသည် လိုအပ်သည့်အခါ စိန်ခေါ်ရန်အခွင့်အရေးတွင် အရင်းခံသောကြောင့် စစ်မှန်ပြီး ခိုင်မာပါသည်။ ဤအခွင့်အရေးကို ပေါ့ပေါ့တန်တန်ကျင့်သုံးခြင်းမဟုတ်ဘဲ ၎င်းကို IHL ၏ စံနှုန်းများကဲ့သို့ တရားဝင်စံနှုန်းများအား သစ္စာစောင့်သိခြင်းနှင့် အယူခံခြင်းတို့ဖြင့်ဖော်ပြသည့်အခါ ထောက်ခံသောနိုင်ငံသားသည် ဒွန်တွဲနေသော ထောက်ခံရန်တာဝန်မှ ၎င်း၏စိန်ခေါ်မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သည့် ဆန်းစစ်ဝေဖန်သော နိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်လာပါသည်။ ထိုဆန်းစစ်ဝေဖန်သောနိုင်ငံသားများသည် အန္တရာယ်ရှိသောလက်နက်များနှင့် အလွန်ပြင်းထန်သော အတင်းအကျပ်ပြုနိုင်သည့်အာဏာများကို ကိုင်စွဲထားသူများအား ပမာနကျသော ဟန်ချက်ညီစေသည့် တန်ပြန်အလေးသာမှုကိုပေးပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် စစ်ရေးကိစ္စများကို ဆန်းစစ်ဝေဖန်ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာတတ်သော အများအသိအမှတ်ပြုလေးစားခံရသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာဇာစ်မြစ်

(ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်နိုင်)မှ လှုံ့ဆော်လေ့ရှိသည့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ သတင်းသမားများနှင့် စာရေးဆရာများပါဝင်ပါသည်။ ယင်းကျော်ကြားသော ပုဂ္ဂိုလ်များတွင် သစ်ခ်နှက်ဟန်း (Thich Nhat Hanh)နှင့် ဂျော့ခ်ျအော်ဝဲလ်(George Orwell) တို့ပါဝင်ပါသည်။

အပြန်အလှန် သဘောဟန်ချက်ညီနေမှုသည် နည်းလမ်းနှစ်မျိုးဖြင့် ပျက်စီးသွားနိုင်ပါသည်။ စိန်ခေါ်မှုမပါသော ထောက်ခံမှုအဖြစ် ဆန့်ကျင်သော အစွန်းနှစ်ရပ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားခြင်းသည် ဝါဒဖြန့်ချိရေးသမားများ၏ အလုပ်ဖြစ်ပြီး သာမန်လူထုကို ကိုယ်စားပြုမည်ဟုကြွေးကြော်သော နိုင်ငံရေးသမား၏ လူကြားကောင်းရုံသက်သက် ပြောစကားဖြစ်ကာ အခြားသူများက တိုက်ပွဲဆင်နွှဲနေစဉ် လုံခြုံဘေးကင်းရာ အဝေးမှသြဘာပေးသူများအသံ ဖြစ်ပါသည်။ အခြားတဖက်တွင် ထောက်ခံမှုမရှိသော စိန်ခေါ်မှုအဖြစ် ဆန့်ကျင်သောအစွန်းနှစ်ရပ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခြင်းသည် စစ်မှုထမ်းခြင်းတာဝန်က ၎င်းတို့အား မည်သို့အကျိုးရှိစေသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းမရှိသော စစ်မှုထမ်းခြင်းတာဝန်၏ အကျိုးကျေးဇူးခံစားသူတစ်ယောက်ကို ရန်လိုသောနိုင်ငံသားအဖြစ် ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ရန်လိုသောနိုင်ငံသားသည် ကျင့်ဝတ်ကင်းမဲ့ပြီး လိမ်ညာရန်ကြိုရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုမူလုပ်ဆောင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအသုံးအနှုန်းတွင် ယင်းသည် အကတညုတာ ဖြစ်ပါသည် - တစ်စုံတစ်ဦးအတွက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ခြင်းအား သတိရရန်နှင့် ကျေးဇူးတင်အသိအမှတ်ပြုရန်ပျက်ကွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရန်လိုသောနိုင်ငံသားသည်ထောက်ခံရန်တာဝန်ကိုလျစ်လျူရှုကာစိန်ခေါ်ပိုင်ခွင့်ကိုကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များ၏ ဟန်ချက်ညီမှုကို ဖျက်ဆီးပါသည်။ ဆန်းစစ်ဝေဖန်သော နိုင်ငံသားနှင့် ရန်လိုသော နိုင်ငံသားအကြား ခွဲခြားခြင်းသည် သက်သေပြရန်ခဲယဉ်းနိုင်သော်လည်း ရန်လိုသောနိုင်ငံသား၏ ထူးခြားသောလက္ခဏာမှာ အစွန်းရောက်သောအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့် အခြေအနေများအားလုံးအောက်တွင် စစ်သည်အား တရားဝင်မှုကို ငြင်းဆိုသည့်သဘောတရားကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ်လိုက်နာမှုဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာ၌ တယူသန်စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ထိုစနစ်၏ ဟန်ချက်ညီပြီး ကောင်းမွန်သောအခြေအနေသည် ထိုစနစ်အတွင်းတွင် စစ်တပ်နှင့် ၎င်းက အလုပ်အကျွေးပြုအကာအကွယ်ပေးနေသည့် လူအဖွဲ့အစည်းတို့ ရင့်ကျက်သော အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုဖြင့် ပြောင်းလဲစေသည့်အင်အားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ စစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏ပြည်သူပြည်သားများနှင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ကြပါသည်။ ထိုတာဝန်၏တရားဝင်မှုသည် ၎င်း၏လူမှုအခြေအနေနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုပေါ်တွင်မူတည်ကြောင်းကို ၎င်းတို့သိရှိသတိပြုမိကြပါသည်။ နိုင်ငံသားများသည် ၎င်းတို့၏ စစ်သည်များနှင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးကြဆဲဖြစ်ပြီး ထောက်ခံခြင်းနှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လိုအပ်သောအခါ မေးခွန်းထုတ်ရန်နှင့် စိန်ခေါ်ရန် လွတ်လပ်စွာခံစားခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အားအပ်နှင်းသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို သိရှိနားလည်ကြပါသည်။ ဤသည်မှာ ဒီမိုကရေစီ လုပ်ဆောင်နေမှုအတွင်းရှိ စစ်ရေးကိစ္စအပေါ် ပါဝင်သူအားလုံး၏ တူညီသော သဘောဆန္ဒအခြေခံဖြစ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်အုပ်စု ကွဲထွက်သွားခြင်းသည် ရင့်ကျက်သောအပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုနှင့် ဆုတ်ယုတ်သည့် ပဋိပက္ခဆန်သောဆောင်ပုဒ်များအား ဖလှယ်မှုပေါ်တွင်မူတည်သော အချင်းချင်းယုံကြည်မှုကို ဖျက်ဆီးပစ်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ထိုစနစ်သည်ဟန်ချက်မညီတော့ဘဲ ကောင်းမွန်ခြင်းမရှိတော့ချေ။ အရပ်ဘက်နိုင်ငံရေးကျရှုံးသည့်အခါ အကူအညီပေးရန် ၎င်းတို့အပေါ် ကျရောက်

ကြောင်း စစ်သည်များအားလုံးကလည်း သတိပြုမိကြပါသည်။ 'မျိုးချစ်စိတ်'ဟူသော ၎င်းတို့၏ လူကြားကောင်းရုံသက်သက် လေလုံးထွားမှုများကြောင့် သာမန်လူထုကို ကိုယ်စားပြုမည်ဟု ကြွေးကြော်သည့် နိုင်ငံရေးသမား နှစ်ခြမ်းကွဲခြင်းမှ အကျိုးအမြတ်ရရန် ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းကျ အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို ကိုယ်ကျိုးရှာအမြတ်ထုတ်သည့် နိုင်ငံရေးသမားများသည် ၎င်းတို့၏ စစ်တပ်၊ ၎င်းတို့၏ ပြည်သူပြည်သားများနှင့် ဒီမိုကရေစီ၏အခြေခံတို့ကို ခြိမ်းခြောက်နေကြပါသည်။

နိဂုံး

ဤစုံစမ်းမေးမြန်းမှု၏ ယေဘုယျရည်ရွယ်ချက်မှာ အားလုံး၏အကျိုးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်၏အမြင် သဘောထားအယူအဆကို အသေးစိတ်စူးစမ်းလေ့လာရန် ကြိုးစားခြင်းဖြင့် IHL ၏ အကူအညီပေးမှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုကို ပါဝင်အကြံပြုရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်နှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ဆုံးစကားမဟုတ်သော်လည်း နားလည်ရန်ခက်ခဲသောပြဿနာတစ်ရပ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ဆန်းစစ်သောအခါ ရရှိနိုင်သည့်ရလဒ်များ၏ အရိပ်နိမိတ်အချို့ကိုပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆတွင် ပိတ်နေပုံရသည်ကို ဖွင့်ပေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းရှိပါသည်။ ဤနေရာတွင် နားလည်ရခက်သည့် ပဟေဠိကို လှစ်ဟဖော်ထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ဆိုသည်မှာ ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိသာဖြစ်သည်ဆိုသော သာမညရှုမြင်မှုထက်ကျော်လွန်၍ အချို့နည်းလမ်းကို ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာမချမကဒဿနအတွေးအခေါ်ကိုမူရင်းအတိုင်းအသုံးပြုခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ရှုပ်ထွေးမှု၊ ထူးကဲမှုနှင့် အရေးပါမှုဖြစ်စဉ်ကို ထုတ်ဖော်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၏ ကြောက်မက်ဖွယ်ကနဦးအသွင်အပြင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုကို လှစ်ဟထုတ်ဖော်ပြသနိုင်ကြောင်း အပြန်အလှန်သဘောပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုကိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် သရုပ်ဖော်ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာများနှင့် သင်္ကေတလေ့လာခြင်းတို့၏ အဓိကရှုထောင့်များအရ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်ကြားတွင် နီးစပ်သောတူညီမှုများကို ထောက်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်တပ်သည် အပြန်အလှန် တသမတ်တည်း ညီညွတ်မှုရှိသော အနက်အဓိပ္ပါယ်တူညီသည့် စံပြကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးနှင့် ပတ်သက်သော အမြင်များပင်ရှိကြောင်းကို ပြသခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်မှုသဘောပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းဖြင့် ထုတ်ဖော်ခြင်းသည် သီးခြား တစ်ဦးချင်းအစွန်းနှင့် လူမှုအစွန်းတို့အကြား ပြောင်းလဲနိုင်သော အင်အားရှိသည့် ဟန်ချက်ညီမှုအဖြစ် တာဝန်၏ သဘောသဘာဝကို ဖော်ထုတ်ထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှု အခြေအနေအတွင်း ကျင့်ဝတ်သိက္ခာပိုင်းအရတာဝန်ယူမှုရှိသော သီးခြားတစ်ဦးချင်းလုပ်ဆောင် နေမှုအဖြစ် စစ်သည်၏ ယုတ္တိဗေဒနည်းကျ အမှန်တရားရှာဖွေခြင်းကို စူးစမ်းလေ့လာရန် အဆိုပါ အစွန်းနှစ်ခုကို တစ်ခုချင်းစီ ဆက်လက်လေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဟန်ချက်ညီမှုရှိခြင်း၏ အပြုသဘောဆောင်သော အကျိုးဆက်များနှင့် ဟန်ချက်မညီမှုအတွင်း ကျရောက်ခြင်း၏

ဆိုးကျိုးများကို ညွှန်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြောင်းလေ့လာသည့် ICRC လုပ်ငန်းစီမံကိန်းအတွက် ဤပုံစံသည် သေချာပေါက်အရေးကြီးပါသည်။ တရားဝင်စိန်ခေါ်မှုကို ဖွင့်ပေးထားသည့် တရားဝင်ထောက်ခံမှု၏ လူမှုအခြေအနေအတွင်း အစစ်အမှန်လက်တွေ့လုပ်ဆောင်နေသော စစ်သည်သူရဲကောင်းကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးဖြစ်သည့် စွမ်းအင်(ဒီရိယ)နှင့် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ) တို့ကြား အပြန်အလှန်သဘောဟန်ချက်ညီမှုတွင်လုပ်ဆောင်နေသော စစ်သည်အနေဖြင့် IHL ကို လိုက်နာစောင့်ထိန်းခြင်းအတွက် အကောင်းဆုံးအလားအလာကိုပေးပါသည်။ အလားတူနည်းလမ်းဖြင့် ဤဟန်ချက်ညီမှုများကို နားမလည်၊ တန်ဖိုးမသိ၊ ပြုစုပျိုးထောင်မှုမရှိဘဲ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှုမရှိသောအခါ IHL အတွက် အလားအလာသည် အားရဖွယ်မရှိချေ။

ဤအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို စံနမူနာပြအကောင်းဆုံးစစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသလား။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အကောင်းဆုံးစံနမူနာများနှင့် သမားရိုးကျအဆင့်တွင် စစ်တပ်အကြား တသမတ်တည်တွတ်မှုသည် ဤအဆုံးသတ်ဆီသို့ ဦးတည် ကိုင်းညွှတ်သွားပါသည်။ အကောင်းဆုံးစံနမူနာပြ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကို စစ်သည်တော် သူရဲကောင်းအဖြစ်မြင်ခြင်းတွင် သာမန်ကာလျှံကာ ကိုယ်ပိုင်ဟန်ဖြစ်သော်လည်း အကောင်းဆုံး စံနမူနာပြ စစ်သည်တော် သူရဲကောင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးအဖြစ် မြင်ရန်မှာ ပို၍ ပင်ကိုမူရင်းဖြစ်ပြီး ICRC ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL လုပ်ငန်းစီမံကိန်းအတွက် အရေးကြီးသောပါဝင်ပတ်သက်မှုများရှိပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်ကို အခြားသောဘာသာရေးအယူဝါဒရှိသော (သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအယူဝါဒမရှိသော) စစ်သည်တို့ထက်ပိုပြီး အထူးအခွင့်အရေးပေးခြင်းသည် အလွန်ဆိုးပြီး အန္တရာယ်ရှိသော အမှားတစ်ခုဆိုသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သာမန်လူတို့ ဉာဏ်မမီနိုင်သည့်ရှုထောင့်နှင့် လူကိုပဓာနထားသောရှုထောင့်တို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့နှင့်မျှဝေသော တန်ဖိုးထားမှုများကို ပုံဖော်သူတို့ကြား ခွဲခြားခြင်းဖြင့် ထိုအမှားကို ရှောင်လွှဲနိုင်ပါသည်။ ဤစုံစမ်းမေးမြန်းမှုသည် ဤရှုထောင့်များအကြား ခွဲခြားခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လူသားကိုပဓာနထားသောရှုထောင့်အပေါ် အလေးထားသော IHL အကြား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုအား အဆိုပြုခြင်းတို့ဖြင့်ဖွင့်ခဲ့ပြီး ဤကမ္ဘာလောကအတွင်း ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအပြုအမူအား မေးခွန်းထုတ်မှုများအပေါ် လွတ်လပ်စွာအာရုံစိုက်ရန် ချန်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအတွက် အခြေခံလိုအပ်ချက်ဖြစ်သောကြောင့် ဤအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာကို အားပျော့စေခြင်း မရှိပါ -ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးကဲ့သို့ ပြုလုပ်သူတစ်ဦးသည် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အမှန်တကယ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးသာဖြစ်ကြောင်းကို ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာအတွင်း အထူးတလည်သက်သေပြရန်မလိုချေ။ အလားတူစွာပင် တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးအဖြစ် ခွဲခြားဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းမရှိဘဲ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ် အခြေခံမူများကို တစ်ထပ်တည်း လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်သီလဆိုင်ရာအပြုအမူကသာ ပဓာနကျပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ်သီလ၏ သဘောသဘာဝက ဤနေရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်ပါသည်။ တကယ့်သဘာဝအစစ်အမှန် ဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ်ကို သဘာဝအတိုင်းထိန်းသိမ်းထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် DPA သရုပ်ဖော်ပုံပေါ်တွင် အပျက်သဘောဆောင်သော အောက်ဘက်အပိုင်းများသည်

ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာမဲ့သော ပြိုကွဲခြင်းဆီသို့ ခွဲထွက်သွားစဉ် အပြုသဘောဆောင်သော အထက်ဘက်အပိုင်းများသည် ဆုံစည်းပြီး ကျင့်ဝတ်အရ ပေါင်းစည်းခြင်းတစ်ခုသို့ ဦးတည်သွားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအကောင်းဆုံးစံနမူနာပြ စစ်သားသည် နိုးကြားသတိရှိလျက် တမင်ရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မရည်ရွယ်သည်ဖြစ်စေ၊ ဘာသာရေးအယူဝါဒတစ်ခုခု (သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအယူဝါဒမရှိ) ကို ၎င်းတို့သည် ကိုးကွယ်ကောင်း ကိုးကွယ်နိုင်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်သူဖြစ်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခြင်းအတွက် IHL နှင့်အညီလုပ်ဆောင်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သည်ဟု ကောက်ချက်ချနိုင်ပါသည်။

ဤအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL လုပ်ငန်းစီမံကိန်းတို့သည် ရေရှည်ရည်မှန်းချက်များနှင့် ဆက်စပ်၍ ၎င်းကိုယ်တိုင် နှစ်ခုချမှတ်ရန် စဉ်းစားနိုင်သည်ဟု အကြံပြုထားပါသည်။ အနိမ့်ဆုံးရည်မှန်းချက်မှာ လိုက်နာသည့်စစ်သည် ဖြစ်နိုင်ပါသည် -လိုက်နာသည့် စစ်သည်ဆိုသည်မှာ အလုပ်ဝတ္တရားလိုအပ်ချက်အတိုင်း IHL နှင့်အညီ လုပ်ဆောင်သည့် စစ်သည် ဖြစ်ပါသည်။ အမြင့်ဆုံးရည်မှန်းချက်မှာ ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့် စစ်သည်ဖြစ်နိုင်ပါသည် -ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့် စစ်သည်ဆိုသည်မှာ အလုပ်ဝတ္တရား လိုအပ်ချက်အရသာမက အနိမ့်ဆုံးကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အပြုအမူစံနှုန်းအရပါ IHL နှင့်အညီလုပ်ဆောင်သည့် စစ်သည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါကျင့်ဝတ်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဖြစ်နိုင်သည့် သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာမဖြစ်နိုင်သည့် ယုံကြည်လောက်သော ဇာစ်မြစ်မှ ဆင်းသက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး IHL နှင့် အံဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်မဖြစ်မှာ စမ်းသပ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။

ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့်စစ်သည်သည် အလားအလာကောင်းသော အခြေအနေများကို မရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါ။ အရာရာ လက်ရှိတည်ရှိနေသည့်အတိုင်း သေချာသည်မှာ ဆန်းစစ်ဝေဖန်သော နိုင်ငံသားအတွက် ဘဝသည် ကြမ်းတမ်းနိုင်သော်လည်း ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့်စစ်သည်၏ အခြေအနေသည် ပို၍ အန္တရာယ်များနေနိုင်ပါသေးသည်။ စစ်သည်ဘဝ၏ အဖွဲ့တွင်း အားပြိုင်မှုတွင် အခြေခံအကျဆုံး လိုအပ်ချက်မှာ အဆင့်ဆင့် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲမှု ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံရေးနှင့်ကျင့်ဝတ်သည် ထိုရာထူးအဆင့်ဆင့်တွင် အတူတကွလွယ်ကူစွာ ရှိနေသည်ဟုမှတ်ယူရန်မှာ နံအရာကျပေလိမ့်မည်။ ပီတာဖွန်ဟာဂင်ဘာ့ခ် - Peter von Hagenbach (1474) ၏ သေဒဏ်စီရင်ခြင်းမှသည် နူရင်ဘာ့ဂ်အမှု စစ်ဆေးစီရင်မှုများ (1945)ကို ဖြတ်သန်း၍ Kafr Qassim (1956) နှင့် မိုင်လိုင် - My Lai (1968) တို့တွင် အစုလိုက်အပြုံလိုက်သတ်ဖြတ်မှုများ၊ အီရတ်စစ်ပွဲ(၂၀၀၃)အထိ အထက်အမိန့်များ၏ ကာကွယ်ရေးသမိုင်း (ဒင်းစတိုင်း - Dinstein 2012)သည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်ယုတ္တိတန်မှုအရ ရှေ့နောက်မညီညွတ်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအရ လက်တွေ့အကျိုးဖြစ်စေရန် သင့်လျော်သလို မီးစင်ကြည့်က ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။[၁၃] ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သော အမိန့်များကို နာခံခြင်းသည် ယင်းကိုယ်တိုင်က IHL ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သော်လည်း တစ်ဖက်တွင် ဥပဒေအရ သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်အရလုပ်ဆောင်နေရခြင်းနှင့် အခြားတစ်ဖက်တွင် အမိန့်နာခံရခြင်းအကြား ဝိရောဓိကိုရင်ဆိုင်နေရသည့် စစ်သည်အနေဖြင့် အပြင်းအထန် အခက်အခဲကြုံရဖွယ်ရှိပါသည်။ ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့်စစ်သားသည် ထိုကဲ့သို့သောပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကောင်းစားဖို့နေနေသာသာ

ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပင် ရလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသည့် စစ်သည်၏ လုပ်ဆောင်ချက်သည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ၊ တာဝန်နှင့် စွမ်းရည်တို့ကို အပြည့်အဝနားလည်မှုတွင် အခြေခံပါသည်။ ထိုနားလည်မှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အမျိုးမျိုးကွဲပြားသော်လည်း စစ်သည်တစ်ဦးချင်းစီ၏ စိတ်ထဲတွင်၊ ၎င်းတို့တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏အဆင့်တိုင်းတွင်၊ ၎င်းတို့လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ယဉ်ကျေးမှု အခြေအနေအတွင်း၊ အရပ်ဘက်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများအတွင်းနှင့် အိုင်စီအာရ်စီကဲ့သို့သော လွတ်လပ်သည့် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများအကြားစသည့် ဆက်စပ်နေသော နယ်ပယ်များတလျှောက် ခိုင်ခိုင်မာမာ အတည်တကျဖြစ်ပြီး သွက်လက်ဖြတ်လတ် နိုးကြားတက်ကြွနေခြင်းအပေါ် မူတည်ပါသည်။ ယထာဘူတကျကျ အပြန်အလှန် ဘက်ပေါင်းစုံစဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်းကို ငြင်းပယ်သည့် စိတ်သဘောထားကို တုံ့ပြန်ရာ၌ ထောက်ပြနိုင်သည့် ရှုပ်ထွေးသော၊ လိုအပ်နေသော၊ အလျင်အမြန်ပြောင်းလဲနေသော အခြေအနေများတွင် ကျွမ်းကျင်သည့် ယထာဘူတကျကျ ဘက်ပေါင်းစုံမှ စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုနှင့် လုပ်ဆောင်မှု၏ အကောင်းဆုံးဥပမာများတွင် ပရဝ်ရှားစစ်မြေပြင်သေနာပတိ ဖီးလ်ဒ်မာရှယ်လ် ဟဲလ်မတ်ဖွန်မော်လ်တ်ခဲ၏ စစ်မြေပြင်တွင် အဆက်မပြတ် တပ်ပေါ်ပေါက်လာသည့် အရေးပေါ်အခြေအနေများကို တုံ့ပြန်ရာတွင် လှုပ်ရှားမှုမြန်ဆန်သည့် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိမှုကို မရမကတောင်းဆိုခြင်း ပါဝင်ပါသည် - 'ရန်သူနှင့် ပထမဆုံးထိတွေ့လျှင် မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက် အစီအစဉ်မျှ အလုပ်မဖြစ်တော့ပေ။' (Hughes 1993, 92) အလားတူနားလည်ခြင်းသည် ဆွန်ဇူး - Sun Tzu၊ နပိုလီယန် ဘိုနာပတ် - Napoleon Bonapart (ကျွန်ုပ်မှာ စစ်ဆင်ရေးအစီအစဉ်ဘယ်တုန်းကမှမရှိခဲ့ဘူး)[၃၅]နှင့် ကားလ်ဖွန်ကလောက်စ်ဗစ်ဇ် - Carl von Clausewitz ([1832] 1989)တို့ကဲ့သို့ ကျော်ကြားသော စစ်ရေးမဟာဗျူဟာ အကျော်အမော်များအကြား ထင်ရှားပါသည်။

လုပ်ဆောင်မှုအတွက် အစီအစဉ်

ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသောစစ်သည်ကို ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်းသည် အနာဂတ်အလားအလာကို ပျိုးထောင်နေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစိစစ်လေ့လာမှုသည် လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပြောင်းလဲမှုကို ရှေ့ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိပါက အမှန်တကယ် အသုံးဝင်မှု အနည်းငယ်မျှသာ ရှိပါလိမ့်မည်။ ဤအစီအစဉ်သည် ICRC ကဲ့သို့သော အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုအတွင်း၌ရော စစ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရ အဆုံးအဖြတ်ပြုလုပ်သူများအကြား၌ပါ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုလေ့လာသင်ယူခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပင်ကိုမူရင်းစိတ်ကူးကောင်းပြီး တီထွင်ဖန်တီးသည့် လုပ်ဆောင်ချက်အတွက် အစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ နောက်ထပ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လိုအပ်သော အဓိကကျွမ်းကျင်မှု အရည်အချင်းများတွင် DPA ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုမှတဆင့် အဓိကယုတ္တိဗေဒနည်းကျအမှန်တရားကို ရှာဖွေခြင်းပုံစံများအပြင် စိတ်၏ ဗီဇစွမ်းရည်ရှုထောင့်နှင့် အလုပ်လုပ်ရာတွင် အသိပညာ၊ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် စိတ်နေသဘောထားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့အပါအဝင် မည်သူမည်ဝါ ခွဲခြားသတ်မှတ်မှု၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုနှင့် ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာများအတွက်

ဖြေရှင်းချက်တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်မှု အရည်အချင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ကျင့်ဝတ်လိုက်နာသော စစ်သည်နှင့် IHL ၏ စည်းမျဉ်းကို တိုက်ခိုက်ရန် မည်သည့်အခွင့်အရေးမျှ ပေးလိမ့်မည်မဟုတ်ပါ။

မှတ်စုများ

၁. မချမက တည်ထောင်သူသည် နာဂဇုန (Nāgārjuna) ခရစ်နှစ် ၁၅၀-၂၅၀ ဖြစ်ပြီး၊ အားကိုးရသည့်တပည့်မှာ အာယဒေဝ (Āryadeva) ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာအတွင်း နာဂဇုန၏အရေးပါမှုသည် ရံခါ'ဒုတိယဗုဒ္ဓ' တစ်ဆူအနေဖြင့် ကျော်ကြားပါသည်။ သို့သော်လည်း နာဂဇုနက ၎င်း၏အလုပ်သည် မူလဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် လုံးဝကိုက်ညီကြောင်း အခိုင်အမာဆိုပြီး ယင်းက ပြန်လည်အသက်သွင်းရန်ကြိုးပမ်းပါသည်။ ဤသည်မှာ မဟာယာန၏ အဓိကအနှစ်သာရဖြစ်ပါသည်။ နာဂဇုန၏ မူလမချမကကာရိကာသည် မချမက၏ အခြေခံကျမ်းစာဖြစ်ပြီး ပါဠိစာပေမှ ကစ္စယာနဂေါတ္တသုတ္တန်ကို ကိုးကားထားပါသည်။ (Kaccayānagoota Sutta, Samyutta Nikāya 12.15; ဘာသာပြန်အတွက် Thanissaro Bhikkhu 1997 ကိုကြည့်ပါ) သုတ္တနိပါတ၏ အဋ္ဌကဝဂ္ဂနှင့် ပါရာယနဝဂ္ဂကဲ့သို့သော အခြားမူရင်းပါဠိရင်းမြစ်များနှင့် နာဂဇုန၏ ကိုက်ညီမှုကို ဥပမာအားဖြင့် ကာလုပါဟာန - Kalupahana (1994)က အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။ နာဂဇုနနှင့် မူလမချမကကာရိကာတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ခိုင်လုံသော ခေတ်ပြိုင် အဋ္ဌကထာအတွက် ဥပမာအားဖြင့် ဂါးဖီးလ်ဒ် - Garfield(1995) အပြင် ဆီဒါးရစ် - Siderits နှင့် ခါဆုရ - Katsura(2013) တို့ကိုကြည့်ပါ။

၂. ထင်ရှားသည့် ဆန့်ကျင်ဘက်များအကြား အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်မှုကို စူးစမ်းနိုင်စွမ်းသည် မချမကအတွက်သာ ထူးခြားမှုမဟုတ်ဘဲ ယုတ္တိဗေဒနည်းကျ တွေးခေါ်မှုအပေါ် အခြေခံသည့် မည်သည့်ဒဿနဆိုင်ရာ နည်းလမ်းအတွက်မဆို ယေဘုယျတူညီပါသည်။ မချမက၏ ထူးခြားချက်မှာ ၎င်း၏ ယုတ္တိဗေဒနည်းကျအမှန်တရားကို ရှာဖွေခြင်းသည် သဘာဝဖြစ်စဉ်၏ အနှစ်မဲ့သော(သုညတ)သဘောသဘာဝအတွင်းသို့ ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းတွင် အခြေခံသည် ဖြစ်သောကြောင့် ဤနေရာတွင် ယင်းကိုရွေးချယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၃. ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာတွင် ပါရမီများကို နည်းမျိုးစုံဖြင့် တစ်ခုချင်းစာရင်းတင်ကြပါသည်။ ပါဠိစာပေတွင် ဗုဒ္ဓဝံသ(ခုဒ္ဒကနိကာယ [၃၇]) ၌ ပါရမီ(၁၀)ပါး စာရင်းပြထားပါသည်။ မဟာယာနထုံးတမ်းစဉ်လာတွင် ပရည္ဟာပါရမိတာသုတ္တရ၌ ပါရမီ(၆)ပါး စာရင်းပြထားပြီး ယင်းတို့ထဲတွင် သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဏရိကသုတ္တန်(ကြာပန်းဖြူ)က သတ္တမမြောက်ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ပါရမီ(ဥပါယအရမိတ)ကို ထည့်ပေါင်းပါသည်။ ထေရဝါဒအဋ္ဌကထာဆရာဓမ္မပါလ (မည်သူမည်ဝါနှင့် ခုနှစ်သက္ကရာဇ်မသေချာ ခရစ်နှစ် ၁၂ ရာစုမတိုင်မီခန့်)သည် ပါရမီ (၁၀) ပါးနှင့် (၆)ပါးတို့ကို တန်းတူသဘောထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာတရားတော်စာရင်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အစောပိုင်းကာလ နှုတ်တက်ဆောင်သည့် ဓလေ့ထုံးစံအတွင်း

အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲလာသော သရုပ်ခွဲမှုကိုအခြေခံသည့် ပုံဖြင့်သရုပ်ဖော်မှု၊ မှတ်ဉာဏ် အထောက်အကူပြု ဆောင်ပုဒ်လင်္ကာများထက် ပိုလည်းမပို (လျော့လည်းမလျော့) ဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းအရာက အရေအတွက်ထက် ပို၍အရေးကြီးပါသည်။ ခေတ်ပြိုင်ဆွေးနွေးမှုအတွက် ဥပမာအနေဖြင့် ရိုက်ထ် - Wright(2009)ကို ကြည့်ပါ။

၄. စူဠမာလုက္ကျပုတ္တသုတ်(Cula-Malunkyovada Sutta)၊ မဇ္ဈိမနိကာယ် ၆၃။ ဘာသာပြန်အတွက် ဌာနိဿရောဘိက္ခု (၁၉၉၈) - ThanissaroBhikkhu(1998) ကို ကြည့်ပါ။

၅. မဉ္ဇုသီရိ (Mañjuśri)၏ ပုံသကေ်တဥပမာများ- https://www.google.co.uk/search?source=univ&tbm=isch&q=manjushri+images&sa=X&ved=2ahUKEwjZkJv8vLLtAhVDC-wKHVGaCK0QjJkEegQIAxAB&biw=2560&bih=1329

၆. ပဒမသံဘဝ (Padmasambhava) ၏ ပုံသကေ်တဥပမာများ- https://www.google.co.uk/search?source=univ&tbm=isch&q=padmasambhava+images&sa=X&ved=2ahUKEwjG-oS4qd3tAhXHVsAKHSNlAbUQjJkEegQIBRAB&biw=2560&bih=1329&dpr=2

၇. ဝဇြရပါဏိ (Vajrapāni) ၏ ပုံသကေ်တဥပမာများ- https://www.google.co.uk/search?source=univ&tbm=isch&q=vajrapani+images&sa=X&ved=2ahUKEwiY7YGzvrLtAhXKvKQKHRLqAQkQjJkEegQIAxAB&biw=2560&bih=1329

၈. ဝဇြရသတ္တဝါ (VajraattFa) ၏ ပုံသကေ်တဥပမာများ- https://www.google.co.uk/search?q=vajrasattva+images&tbm=isch&ved=2ahUKEwjyirq0vrLtAhWJiqQKHfKEDRAQ2cCegQIABAA&oq=vajrasattva+images&gs_lCgNpbWcQAzICCAA6BAgAEEM6BggAEAcQHlCV3QRY5ewEYIjwBGgAcAB4AIABdIgB1wWSAQQxMC4xmAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=lDTJX_LwHImVkgXyibaAAQ&bih=1329&biw=2560

၉. 'မြင့်မြတ်သောစစ်ပွဲ' သဘောတရားသည် အဓိကကမ္ဘာ့ကိုးကွယ်ရာဘာသာကြီးများအတွင်း အကျွမ်းတဝင်ရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ခွင်းချက်အဖြစ် ရံဖန်ရံခါယူဆထားသော်လည်း ဂျပန်စစ်ဝါဒ၏ဆောင်ရွက်မှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတရားတော်များအား မတော်တရော်ကပြောင်းကပြန်ပြုခြင်းကို သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းအတွက် ဝိတိုရိယ - Victoria(2006)ကို ကြည့်ပါ။

၁၀. ဂျန်း - Jung(1990, စာပိုဒ် 709) က ဆန့်ကျင်ဘက်သို့ အသွင်ပြောင်းခြင်း - enantiodromia ကို 'အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း မသိစိတ်ဖြင့်မရည်ရွယ်ဘဲ ဆန့်ကျင်ဘက်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဟု ဖွင့်ဆိုပါသည်။ အစွန်းရောက်သော တစ်ဖက်သတ်စိတ်သဘောထားက အသိစိတ်ကို လွှမ်းမိုးသွားသောအခါ ဤဝိသေသလက္ခဏာရှိသော သဘာဝဖြစ်စဉ်သည် အမြဲတမ်း ဖြစ်ပေါ်ကာ

- အချိန်တန်လျှင် တန်းတူစွမ်းပကားရှိသော တန်ပြန်အနေအထားတစ်ခုကို တည်ဆောက်ပြီး အသိစိတ်စွမ်းဆောင်မှုကို ပထမတွင် အဟန့်အတားပြုကာ နောက်ပိုင်းတွင် အသိစိတ်ထိန်းချုပ်မှုကို ထိုးဖောက်ကျော်လွှားသွားပါသည်။' ဂျန်း - Jung(2014) မှတ်ချက်ပြုသည့်အတိုင်း ဤစဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံသည် နောက်ကြောင်းပြန် ကာလ ဟီရာကလစ်တပ်စ် (Heraclitus) ကဲ့သို့ အနောက်တိုင်းအစဉ်အလာတွင် တွေ့ရပါသည်။ ပလေတို၏ ဖေးဒို(Phaedo)နှင့် ဆိုကရေးတီး၏ ယုတ္တိဗေဒနည်းကျ အမှန်တရားကိုရှာဖွေခြင်း (အညမညနည်းဗေဒ) အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် တာအိုဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာများအတွင်း အခြေခံများအဖြစ် ထင်ရှားပေါ်လွင်နေပါသည်။

၁၀. မှတ်ချက်(၂)ကို ကြည့်ပါ။

၁၂. ဥပမာအနေဖြင့် Sangharakshita (1986)ကိုကြည့်ပါ။

၁၃. ဤအဖြစ်အပျက်များ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့် 'အထက်အမိန့်များ ကာကွယ်ရေး' ('Superior Orders defence') အကြောင်းကို https://en.wikipedia.org/wiki/Superior_orders တွင် ကြည့်ပါ။

၁၄. ဖွန်မော်လ်တ်ခဲ - Von Moltke (Hughes 1993, 92) ၏ကိုးကားချက်။

ကြေငြာချက်

ဤစာတမ်းကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Dharmacārin Simhanāda http://orcid.org/0000-0003-0258-5121

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Campbell, J. [1949] 2012. The Hero with a Thousand Faces. Collected Works of Joseph Campbell. 3rd ed. Novato: New World Library.

Dinstein, Y. 2004. The Conduct of Hostilities under the Law of Armed Conflict. Cambridge: Cambridge University Press.

Dinstein, Y. 2012. The Defence of Obedience to Superior Orders in International Law. Oxford: Oxford University Press.

French, S. E. 2017. "The Code of the Warrior: Ideals of Warrior Cultures Throughout

History." Journal of Character & Leadership Integration 4 (1): 64–71.

Garfield, J. 1995. The Fundamental Wisdom of the Middle Way: Nāgārjuna's Mūlamadhyamakakārikā. New York: Oxford University Press.

Hughes, D. J., ed. 1993. Moltke on the Art of War: Selected Writings. New York: Presidio Press.

Johnson, B. 1996. Polarity Management: Identifying & Managing Unsolvable Problems. 2nd ed. Amhurst: HRD Press.

Jung, C. G. 1990. Psychological Types. London: Routledge.

Jung, C. G. 1991. The Archetypes and the Collective Unconscious. Collected Works of C.G. Jung. London: Routledge.

Jung, C. G. [1933] 2001. Modern Man in Search of a Soul. London: Routledge.

Jung, C. G. 2014. Two Essays on Analytical Psychology. London: Routledge.

Kalupahana, D. J. 1994. A History of Buddhist Philosophy. Delhi: Motilal Banarsidass.

Liivoja, R. 2012. "Chivalry without a Horse: Military Honour and the Modern Law of Armed Conflict." In The Law of Armed Conflict: Historical and Contemporary Perspectives, edited by R. Liivoja and A. Saumets, 75–100. Tartu: Tartu University Press.

McNeilly, M. 2003. Sun Tzu and the Art of Modern Warfare. New York: Oxford University Press.

Moore, R., and D. Gillette. 1990. King, Warrior, Magician, Lover: Rediscovering the Archetypes of the Mature Masculine. New York: HarperOne. Sangharakshita. 1986.

Sangharakshita, Alternative Traditions. Glasgow: Windhorse.

Shay, J. 1994. Achilles in Vietnam: Combat Trauma and the Undoing of Character. New York: Simon & Schuster.

Siderits, M., and S. Katsura. 2013. Nāgārjuna's Middle Way: Mūlamadhyamakakārikā. Boston: Wisdom.

Thanissaro Bhikkhu, trans. 1997. "Kaccayānagotta Sutta: On Right View. Sam _ yutta Nikāya 12.15." Access to Insight. https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/sn/sn12/sn12.015. than.html

Thanissaro Bhikkhu, trans. 1998. "Cūla-Mālunkyovāda Sutta: The Shorter Instructions to Mālunkyā. Majjhima Nikāya 63." Access to Insight. https://www.accesstoinsight. org/tipitaka/mn/mn.063.than.html

VanLandigham, R. 2015. "The Law of War Is Not about 'Chivalry'." Just Security. https:// www.justsecurity.org/24773/laws-war-chivalry/

Victoria, B. D. 2006. Zen at War. 2nd ed. Lanham: Rowman & Littlefield.

vonClausewitz, C. [1832] 1989. On War (VomKriege). Edited by M. Howard and P. Paret. Princeton: Princeton University Press.

Wright, D. S. 2009. The Six Perfections: Buddhism and the Cultivation of Character. New York: Oxford University Press.

ICRC

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို ကန့်သတ်ခြင်း- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ကြား ပေါင်းဆုံမှုများ

Vishakha Wijenayake

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

စစ်ပွဲအတွင်း စစ်သားတို့အပေါ် ထားရှိသည့် ၎င်းတို့၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေမျှော်မှန်းချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဇာတကကျမ်းလာ ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်တော်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)တို့ကရှုမြင်ပုံကို စူးစမ်းလေ့လာရန် ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်တော်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတို့ကို ဤဆောင်းပါးတွင် ယှဉ်တွဲဖော်ပြ ထားပါသည်။ ဤရည်ရွယ်ချက်အလို့ငှာ စစ်ပွဲတွင် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိမှု အယူအဆကို IHL ရှုထောင့်မှ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ရှာဖွေထားပြီး ယင်းသည် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းနှင့် စစ်ပွဲကိုဆင်နွှဲခြင်းအတွက် အရေးပါလှကြောင်း ကျွန်ုပ် အဆိုပြု ဆွေးနွေးထားပါသည်။ အကြမ်းမဖက်ခြင်းကို ရှေ့ဆောင်သော လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအခြေခံမူအဖြစ် အပြန်အလှန် အပေးအယူ ပြုရသည့်သဘောတရား၏ အရေးပါပုံကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အလားတူ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ စစ်ပွဲအတွင်း တာဝန်ခံမှုတွင် အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေကို ကန့်သတ်ရာ၌ သေချာစေရန် IHL က ယင်း၏ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်း စည်းမျဉ်းဖြင့် ကြိုးစားပုံကို ကျွန်ုပ် သက်သေသာဓကနှင့် သရုပ်ဖော်တင်ပြထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်သည် ဤတင်ပြချက်ကို လက်နက်ချအည့်ခံသူအား အကြမ်းဖက်ခြင်းရပ်ဆိုင်းရန် လိုအပ်ကြောင်း သရုပ်ဖော်ထားသော သေယျဇာတ်တော် (အမှတ် ၂၈၂)နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည်။ စစ်တပ်များက မိမိတို့၏ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအပေါ် ပြုမူဆက်ဆံပုံ နည်းလမ်းသည် အဓိပ္ပါယ်ရှိသော လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းကို ကျင့်သုံးမှုနှင့် ဤနည်းအားဖြင့် စစ်ပွဲအားကန့်သတ်မှုများနှင့် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုများအတွက် အလွန်အရေးပါ

DOI: 10.4324/9781003439820-12
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

လှပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကလည်း မိမိစစ်သည်များ၏ အသက်ကို တန်ဖိုးထားရန်နှင့် မလိုအပ်ဘဲ အသက်အန္တရာယ် ကျရောက်မည့် စွန့်စားမှုမပြုလုပ်ရန် အုပ်စိုးသူများအား တိုက်တွန်းထားပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း ကြုံတွေ့ရသော မိမိအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ကန့်သတ်နိုင်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ ရွေးချယ်မှုကို များနိုင်သမျှများစေရန် IHL သည် စစ်တပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် ထုတ်ပြန်ထားသော အမိန့်များအပေါ် ပိုမိုအာရုံစိုက်သင့်ကြောင်း ကျွန်ုပ် သုံးသပ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအနေဖြင့် စစ်ပွဲအတွင်း မလိုလားအပ်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် စွန့်စားမှုများကိုပြုလုပ်ရန် ၎င်းတို့၏စစ်သည်များအား အမိန့်ပေးရန် ဝန်လေးသော အုပ်စိုးသူများ၏ ပုံရိပ်ကောင်းများကို အရိပ်ထိုးပေးသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ၎င်း၏အပိုင်းအတွက် စစ်မိန့်များအား အပြုသဘောအသုံးပြုခြင်းကို အဆင်ပြေအောင် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

နိဒါန်း

စစ်ပွဲဆိုသည်မှာ ဇာတ်ကြောင်းအမျိုးမျိုး ဖန်တီးတည်ဆောက်ထားသည့် ဝန်းကျင်တွင် နိုင်ငံရေးအကြမ်းဖက်မှုကို ဘောင်ခတ်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (Kahn 2013, 202) ယင်းသို့သော ဇာတ်ကြောင်းတစ်ခုသည် သေခြင်းတရားနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ စစ်ပွဲကာလအတွင်း သေဆုံးခြင်းကိုငြိမ်းချမ်းစဉ်ကာလတွင် သေဆုံးခြင်းနှင့် တန်းတူရှုမြင်၍ မရပေ။ ဤအချက်က တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ သေဆုံးမှုကို အရပ်သားသေဆုံးမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သည့် ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံနှင့် ပို၍ပင် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းစဉ်ကာလတွင် အခြားတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်မညီသော်လည်း စစ်ပွဲတွင် ရန်သူတိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် ဥပဒေနှင့်ညီပေသည်။ (နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် ၁၊ အပိုဒ် ၄၂) စစ်တပ်ထဲဝင်သူများသည် သေဆုံးရန် ဖြစ်တန်စွမ်း မြင့်မားသည်ဟု လက်ခံထားပါသည်။ ထို့အတူ စစ်ကာလအတွင်းနှင့် စစ်တပ်အတွင်း ကျင့်သုံးသည့် ကျင့်ဝတ်သည် အရပ်ဘက်လူအဖွဲ့အစည်းတွင် ကျင့်သုံးသည့် ကျင့်ဝတ်နှင့်မတူချေ။ (Durkheim 1951, 198; McMahan 2009, 36)။[၁] စစ်တပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်ပညတ်ချက်များကို ချမှတ်ပုံရပြီး ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စံနှုန်းအဆင့်ဆင့်ကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပုံရပါသည်။ (Cover 1983, 33) သို့သော်လည်း စစ်တပ်ကဲ့သို့ ဂိုဏ်းဂဏစွဲရှိသောအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ နယ်ပယ်သည်ပင် စိမ့်ဝင်နိုင်ပါသည်။ စစ်တပ်အပါအဝင် အသိုက်အဝန်းတစ်ခု၏ လောကအမြင်ကို ထူထောင်ပေးသည့် အခြေခံမူများက ၎င်းတည်ရှိရာအတွင်းရှိ အသိုက်အဝန်း၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ တည်ဆောက်မှုများကို ထင်ဟပ်လေ့ရှိပါသည်။ (Cover 1983, 33) တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးသည် ၎င်း၏သဘောထားကို စစ်တပ်လူချည်းသက်သက်အနေနှင့် သီးသန့်ထင်ဟပ်ရုံသာမက လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ပေါင်းစည်းမှုများ၏လွှမ်းမိုးမှုများကိုလည်း ထင်ဟပ်နေပါသည်။ (Huntington 1957, 60) ထို့ကြောင့် လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များသည် စစ်သားတစ်ဦး၏ဘဝ၊ လုပ်ရပ်များနှင့် နောက်ဆုံးသေဆုံးခြင်း၏တန်ဖိုးကိုသတ်မှတ်ရာတွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ဆက်လက်ပါဝင်နေပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာက အကြမ်းဖက်မှုကို အားမပေးသည့်အပြင် စစ်ပွဲအပေါ် ၎င်း၏ အမြင်အရ စစ်ဆန့်ကျင်ရေးဝါဒီဖြစ်ပါသည်။[၂] သို့သော်လည်း စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတော်လာ ဇာတ်တော်များက လုံးဝနှုတ်ဆိတ်နေခြင်းဟု မဆိုပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဟောတော်မူသော ဝမ္ဗုကိသူကရဇာတက ဇာတ်တော် အမှတ် ၂၈၃ (Vaddhakisūkara Jātaka, no. 283) တွင် လိမ္မာပါးနပ်သော စစ်မဟာဗျူဟာမှူးအဖြစ် ဖော်ပြထားသော ခနုဂ္ဂဟတိဿအမည်ဖြင့် ရဟန်းတစ်ပါးပါဝင်ခဲ့သည့် ရလဒ်အခြေအနေများ။ ဥပမာအနေနှင့် ထိုဇာတ်တော်ကို ဗုဒ္ဓဟောတော်မူနေချိန်အတွင်း ကောသလမင်းကြီးသည် ခနုဂ္ဂဟတိဿရဟန်းက ဥပတိဿရဟန်းအား ပြောပြသော စစ်ရေးမဟာဗျူဟာများကို ကြားသိရန် ဘုန်းကြီးကျောင်းများတဝိုက်သို့ သူလျှိုများကို စေလွှတ်ထားခဲ့ပါသည် -

> စစ်ပွဲတွင် ပဒုမဗျူဟာ၊ စက္ကဗျူဟာနှင့် သကဋဗျူဟာဆိုသည့် မဟာဗျူဟာ(၃) မျိုးရှိပါသည်။ သဋ္ဌကဗျူဟာမှာ တပ်ကို တစ်ဖက်စီတွင် နေရာချထားခြင်း၊ အချိန်တစ်ခုကြာအောင် တိုက်ခိုက်ပြီး ရုတ်တရက်ဆုတ်ခွာခြင်း၊ ထို့နောက် မာရိနတ်၏ စစ်တပ်ကဲ့သို့ ရန်သူစခန်းအလယ်သို့ တဟုန်ထိုး ဝင်ရောက် တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် စခန်းသိမ်း မဟာဗျူဟာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ဦးသည် ထိုတောင်နံဘေးတွင် ဤမဟာဗျူဟာကို အသုံးပြုပြီးတိုက်ခိုက်လျှင် ရန်သူကို အလွယ်တကူ အနိုင်ယူ ချေမှုန်းနိုင်ပါသည်။ (Jat. II.404) (Obeyesekere 2016, 251)

သူလျှိုများက ဤမဟာဗျူဟာကို ၎င်းတို့၏ရှင်ဘုရင်ထံ အချိန်ကိုက်သတင်းပေးခဲ့ပါသည်။ ရှင်ဘုရင်ကတဖန် စစ်ပွဲကာလကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများကို လိုအပ်သလိုပြုလုပ်ပြီးနောက် အဇာတသတ်မင်းကို လက်ရဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ (Obeyesekere 2016, 252)[၃] ဤဇာတ်လမ်းသည် ရဟန်းက စစ်တိုက်ပုံတိုက်နည်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်ဘုရင်အား တိုက်ရိုက်အကြံဉာဏ်ပေးရာတွင် ပါဝင်မှုမရှိကြောင်း သိသာထင်ရှားသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှုအစဉ်အလာများတွင် စစ်ပွဲအကြောင်းပြောဆိုမှု၊ စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့် လေ့လာအကဲခတ်သူ၏ရှုထောင့်မှ စစ်ပွဲအပေါ် အမြင်တို့ကို သုံးသပ်ပြထားသည့် ဇာတ်ကြောင်းများ ပါဝင်ကြောင်း ဖော်ပြချက်သည် လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် သာဓကတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယခုဆောင်းပါးတွင် ဇာတကဇာတ်တော်များမှတဆင့် တွေ့မြင်ရသည့်အတိုင်း ယင်းသို့သော အဖြစ်အပျက်များကို အဓိကလေ့လာရန် ရွေးချယ်ထားပါသည်။ ဘုရားဖြစ်စေနိုင်သော အရည်အချင်းများကို တစ်ဖက်ကမ်းခတ် ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စေခဲ့သည့် အတောအတွင်းဖြစ်သော ဇာတကဇာတ်တော်များသို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓ၏ အတိတ်ဘဝဇာတ်ကြောင်း ပုံဝတ္ထုများက ဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှု အစဉ်အလာ၏ အဓိကအခန်းကဏ္ဍကို ပုံဖော်ပေးပါသည်။ ဇာတကဇာတ်တော်များသည် မူလဇာစ်မြစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သက်ဆိုင်သည်ချည်းမဟုတ်ဘဲ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အိန္ဒိယနောက်ခံ အကြောင်းအရာများမှ ထုတ်ယူထားခြင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည့်တိုင် ယင်းဇာတ်တော်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူသိများထင်ရှားသော အခန်းကဏ္ဍ တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်မှာ နှစ်ပေါင်း(၂,၀၀၀)ကျော်ကြာ ရှိပြီဆိုသည့်အချက်ကို ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့် ဤပုံဝတ္ထုဇာတ်လမ်းများကို လျစ်လျူရှုထားရန်မဖြစ်နိုင်ပေ။ (Appletaon 2010, 10) အလားတူယင်းဇာတ်တော်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းများကြီးပြင်းလာရသည့် ပုံဝတ္ထုများဖြစ်ပြီး ထိုဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ ယဉ်ကျေးမှုရသခံစားနိုင်စွမ်းကို

ပုံဖော်ပေးပါသည်။ (ရှိုဘာ - Schober 1997, 1) အထူးသဖြင့် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများတွင် ဇာတကဇာတ်တော်များကို 'ဘုရားကျောင်းများတွင် ရေးဆွဲထားသော သရုပ်ဖော်ပုံများ၊ တရားပွဲများ၊ ကလေးသူငယ်များ၏ပုံပြင်စာအုပ်များ၊ ပြဇာတ်များ၊ ရုပ်သံအစီအစဉ်များ၊ ပြဇာတ်ရုံ၊ အကနှင့် ကဗျာများတွင် ရှိနေခြင်း'ဖြင့် လူတို့၏နေ့စဉ်ဘဝအတွင်း ထည့်သွင်းထားသည်ဟု အက်ပဲလ်တန် - Appleton(2010,2)က ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာလူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုရသခံစားနိုင်စွမ်းကိုသာမက ၎င်းတို့၏ လူ့ကျင့်ဝတ် အခြေခံမူများအပေါ် တွင်ပါ လွှမ်းမိုးနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဇာတကဇာတ်တော်များသည် စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ပါဝင်ကြပုံများနှင့် ပတ်သက်ပြီး စစ်တပ်များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပုံများအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းရှိကြောင်းကို ထောက်ဆလျှင် စစ်ပွဲနှင့် ၎င်းတို့ရေးဆွဲထားသည့် စစ်သည်ရုပ်ပုံတို့နှင့် ပတ်သက်ပြီး ထိုဇာတကဇာတ်တော်များကပေးသော သတင်းစကားများကို ဖော်ထုတ်ရန်ရှာဖွေခြင်းသည် အရေးကြီးသောအချက်တစ်ချက်ဖြစ်ပေသည်။

ဤဆောင်းပါးသည် စစ်ပွဲ၌ သက်စွန့်ကြိုးပမ်းကြမည့် စစ်သည်များအပေါ် ထားရှိသည့် မျှော်မှန်းချက်ကို ထိုဇာတကဇာတ်တော်များ၏ ရှုမြင်ပုံအား စူးစမ်းလေ့လာရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)ကို ထိုဇာတက ဇာတ်တော်များမှတဆင့် တွေ့မြင်ရသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာတော်လာအဖြစ်အပျက်၊ ပုံဝတ္ထုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာထားပါသည်။ ဤရည်ရွယ်ချက် အလို့ငှာ ပထမဦးစွာ စစ်ပွဲအတွင်း နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အယူအဆကို IHL ရှုထောင့်မှ နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် စူးစမ်းလေ့လာရှာဖွေထားပြီး စစ်ပွဲကို အကန့်အသတ်နှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းတိုက်ခိုက်ရန် အလွန်အရေးကြီးသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ကျွန်ုပ် အဆိုပြု တင်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။ သို့သော်လည်း နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အယူအဆဟူသည် IHL ၏ အခြေခိုင်နေသည့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းတွင်ပါဝင်သည့်ဖော်ပြချက်ကို ရှာဖွေရန်မဟုတ်ကြောင်းကို မှတ်သားထားရပါမည်။ အပြန်အလှန်ဆက်စပ်နေသော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထအဖြစ် စစ်ပွဲကိုစူးစမ်းလေ့လာခြင်းအားဖြင့် ကျွန်ုပ်၏ အဆိုပြုတင်ပြဆွေးနွေးချက်မှာ စစ်ပွဲတွင် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေသည် စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်မှု ပိုမိုတိုးမြှင့်ရေးဆိုင်ရာအပေါ် ယံမဟုတ်သော နက်ရှိုင်းသည့် IHL ၏ရည်ရွယ်ချက်အတိုင်း လုပ်ဆောင်နေသည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူစွာ ဗုဒ္ဓဘာသာက နှစ်ဘက် အပြန်အလှန်ဖြစ်မှု၏ အရေးပါပုံအား အကြမ်းမဖက်ခြင်းကို ဖြစ်စေသည့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာအခြေခံမူအဖြစ် လက်ခံအသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် တိုက်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များတာဝန်ခံပြုလုပ်ကြသည့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ စွန့်စားမှုကို IHL က ယင်း၏ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်းစည်းမျဉ်းဖြင့် ကန့်သတ်ခြင်းကိုသေချာစေရန်ကြိုးစားပုံကို သက်သေသာဓကနှင့်ထင်ထင်ရှားရှားပြသထားပါသည်။ လက်နက်ချအည့်ခံသည့်ကိစ္စရပ်များတွင် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းရန်လိုအပ်ချက်အားဖော်ပြထားသည့် သေယျဇာတ်တော်(အမှတ် ၂၈၂)နှင့် ဤဆွေးနွေးတင်ပြချက်ကို နှိုင်းယှဉ်ထားပါသည်။ တတိယအချက်မှာ စစ်တပ်များအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအပေါ် ပြုမူဆက်ဆံရာတွင် လက်နက်ချအည့်ခံခြင်းကို အဓိပ္ပါယ်ရှိရှိ ကျင့်သုံးရန် လွန်စွာအရေးပါကြောင်းနှင့် ထိုနည်းနှင့်ပင် စစ်ပွဲ၏ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ချုပ်တည်း လုပ်ဆောင်ရမှုများကို

ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကလည်း စစ်သည်များ၏အသက်ကို တန်ဖိုးထားရန်နှင့် မလိုအပ်ဘဲအသက်စွန့်မှုများမပြုလုပ်စေရန် စစ်ခေါင်းဆောင်များကိုတိုက်တွန်းထားကြောင်းကို ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် အရဲစွန့်ရသည့် အန္တရာယ်ကိုကန့်သတ်နိုင်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ရွေးချယ်ရန်အခွင့်အလမ်း များနိုင်သမျှ များစေရန် IHL အနေဖြင့် စစ်တပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ထုတ်ပြန်ထားသော အမိန့်များကို ပိုမို အာရုံစိုက်သင့်ကြောင်း သုံးသပ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ယင်း၏အပိုင်းအတွက် စစ်ပွဲအတွင်း မလိုလားအပ်သောစွန့်စားမှုများပြုလုပ်ရန် ၎င်းတို့၏ စစ်သည်များကို အမိန့်ပေးရန် ဝန်လေးသော အုပ်စိုးသူများ၏ အပြုသဘောဆောင်သည့် ပုံရိပ်ကောင်းများကို အခြားသူများထံ ချဲ့ထွင်ပြသခြင်းဖြင့် ဤအချက်ကို ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။

စစ်ပွဲအတွင်း တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် အပြန်အလှန်နှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ခြင်း

စစ်ပွဲဟူသည် သမိုင်းမတိုင်မီ ကာလများကတည်းက တစ်ဘက်နှင့်အပြန်အလှန်ဖြစ်သော လုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (Keely 2012, 11) ရေနယ်ပရိုဗို့စ် - René Provost(2012) က အပြန်အလှန်ဖြစ်မှု အယူအဆ သဘောတရားက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)ကို အခြေခိုင်အောင် ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားကြောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။ အလယ်ခေတ်ဥရောပ၏ မြင့်မြတ်သည့်ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများသည် ရန်သူဘက်မှ သူရဲကောင်းများအပါအဝင် သူရဲကောင်းများကြား ထားရှိသည့် အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုကို အထောက်အကူပြုပါသည်။ ဤကျင့်ဝတ်များကို မျက်မှောက်ခေတ် စစ်ပွဲကာလ ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများနှင့် အံဝင်ခွင်ကျ သဟဇာတဖြစ်စေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (Pilloud et al. 1987, 434) သို့ရာတွင် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များအား တစ်ကမ္ဘာလုံးက အတည်ပြုလက်ခံမှုအရ ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် ဆန့်ကျင်ဘက်နိုင်ငံများအဖွဲ့များက IHL ကို လေးစားလိုက်နာခြင်း၊ မလိုက်နာခြင်းနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ယခုအခါနိုင်ငံအားလုံးသည် IHL ကို လေးစားလိုက်နာရန် တာဝန်ရှိကြပါသည်။ (International Committee of the Red Cross 2016, 119; Provost 2012, 19; Dormann and Serralvo 2014; Megret 2013)။[၄] ဤသဘောတူညီချက်များအား အလိုအလျောက်ကျင့်သုံးမှုကို အလေးအနက်ထားခြင်းအားဖြင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ဘုံသဘောတူညီချက် အပိုဒ်(၁)တွင် 'စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများသည် အခြေအနေအားလုံး၌ ဤသဘောတူညီချက်များကို လေးစားလိုက်နာကြရန်နှင့် လေးစားလိုက်နာမှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်'ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။[၅] ထို့ကြောင့် အပြန်အလှန်ဖြစ်မှုသည် စစ်မက်ဖြစ်ပွားနေသောနိုင်ငံများအား IHL စည်းမျဉ်းများကို ကျင့်သုံးရန်အတွက် ယခုအခါသိပ်အရေးမပါဟု ကန့်ကွက်ကောင်း ကန့်ကွက်နိုင်ပါသည်။ ဤသို့ပြောင်းလဲမှုရှိသော်လည်း အပြန်အလှန်ဖြစ်မှုသည် တိုက်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပုံနှင့် သက်ဆိုင်နေဆဲဖြစ်သည်ဟု တင်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။'တိုက်ပွဲအတွင်း အပြန်အလှန်အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည့်စွန့်စားမှု'သည် ရန်သူများအကြားတွေ့ကြုံရသော နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ဘေးအန္တရာယ်နှင့် အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်မှုတို့ကို

အထင်အရှားသက်သေခံနေပါသည်။ (Kahn 2013, 218) ထို 'နှစ်ဦးနှစ်ဖက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေနှောင်ကြိုး' သည် သာမန်လူမှုဆက်ဆံရေးများ ယိုယွင်းပျက်ပြားမှုကို တွေ့ကြုံနေရသည့် စစ်ပွဲအတွင်း လူသားချင်းအပြန်အလှန်တုံ့ပြန်မှုကို ဆောင်ကြဉ်းပေးပါသည်။ (Megret 2013, 1310) ထို့ကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် စစ်မြေပြင်တွင် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် ထိပ်တိုက်တွေ့ကြသောအခါ ၎င်းတို့သည် အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်မှုဖြင့် ထိတွေ့တိုက်ခိုက်ကြပါသည်။ (Provost 2012, 36) ထို့ကြောင့် အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ စွန့်စားမှုသည် 'တိုက်ပွဲအတွင်း အကျင့်သိက္ခာ'ကို သတ်မှတ်ပေးပြီး (Kahn 2013, 201) စစ်ပွဲတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်းအတွက် လက်တွေ့ကျသော အသက်ရှင်ရပ်တည်မှု၏ အရေးကြီးဆုံး အကြောင်းရင်းအဖြစ် လုပ်ဆောင်ကြောင်းကို ထောက်ဆလျှင် ထိုအပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအား IHL ကို အားဖြည့်ပေးမှုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ (Evangelidi 2018, 100)

အပြန်အလှန်ဖြစ်မှုနှင့် စောင့်ထိန်းမှုတို့အကြား အချင်းချင်းအားဖြည့်ပေးသည့် ပတ်သက်ဆက်စပ်မှုမျိုးကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်ဝတ်သီလများတွင်လည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ (Scheible 2009, 212) ခမ္မပဒပါဠိတော်၌ ဗုဒ္ဓဟောကြားထားသည်ဟုယူဆထားသော ဂါထာများပါဝင်ပြီး ယင်းတို့ကို သီရိလင်္ကာနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် ပါဠိဘာသာဖြင့် အနှစ်ချုပ် စာညွှန့်ပေါင်းပုံစံ ထိန်းသိမ်းထားပါသည်။ ယင်းခမ္မပဒ ကျမ်းစာမူကွဲများကို ဗုဒ္ဓဘာသာနယ်ပယ်အတွင်း ဘာသာစကားများစွာဖြင့် တွေ့ရှိနိုင်ပြီး ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်များကို ကျစ်လျစ်ပြည့်စုံပြီး နားလည်ရလွယ်ကူသည့်တင်ပြချက်ဖြစ်သောကြောင့် အာရှမဟုတ်သော ဘာသာစကားများဖြင့် အများဆုံး ဘာသာပြန်ဆိုထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ပါဠိမူကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည် (Carter and Palihawadana 1987, 202-203) -

သတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် အပြစ်ဒဏ်ကို ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ကြကုန်၏။

သတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် သေခြင်းတရားကို ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ကြကုန်၏။

ကိုယ်ချင်းစာတရားထား၍ သက်ရှိသတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို မညှင်းဆဲ မသတ်ဖြတ်သင့်ပေ။

ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ရန် မစေခိုင်းသင့်ပေ။

သတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် အပြစ်ဒဏ်ကို ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ကြကုန်၏။

သတ္တဝါမှန်သမျှတို့သည် မိမိအသက်ကို ချစ်မြတ်နိုးကြကုန်၏။

ကိုယ်ချင်းစာတရားထား၍ သက်ရှိသတ္တဝါမှန်သမျှတို့ကို မညှင်းဆဲမသတ်ဖြတ်သင့်ပေ။

ညှင်းဆဲသတ်ဖြတ်ရန် မစေခိုင်းသင့်ပေ။

'မိမိကိုယ်ကို နှိုင်းယှဉ်စရာ ဥပမာထား၍'ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုခြင်းသည်

'ငါကဲ့သို့ အခြားသော သတ္တဝါတို့သည်လည်း အတူတူပင်တည်း'ဟု ဆိုလိုကြောင်းနှင့် သူတပါးကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းမှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းသည် သတ်မှတ်အတွေ့အကြုံတွင် ဖုံးကွယ်နေသော တစ်စိတ်တည်းတစ်သဘောတည်းဖြစ်မှု သို့မဟုတ် တူညီမှုအား သိရှိသတိပြုမိခြင်းကို ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် လမ်းညွှန်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း ချားလ်စ် ဟောလိဆေး - Charles Hallisey က ဖော်ပြထားပါသည်။ (Hallisey 2009, 136) 'သူတပါးတို့ကို မိမိနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျက်' ဟု ပြန်ဆိုခြင်းဖြင့် 'မိမိကိုယ်ကိုနှိုင်းယှဉ်စရာ ဥပမာထား၍'ဟု ရေးသားပြန်ဆိုထားသော တတိယမြောက်စာကြောင်းအတွက် ဘာသာပြန်နောက်တစ်နည်းကို နော်မန် - Norman (Norman 1997, 20)က အဆိုပြုထားပါသည်။ ထိုဘာသာပြန်ဆိုချက်သည် စိတ်နှလုံးကို အတွင်းကျကျကြည့်ရှုခြင်းအားဖြင့် သူတပါးတို့၏ အတွေ့အကြုံအား ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဆက်စပ်နိုင်ပုံနည်းလမ်းနှင့် ပတ်သက်သည့်အချက်ကို ပို၍ပင် ရှင်းလင်းသွားစေပါသည်။ ထို့အပြင် ငါးရာစုပါဠိကျမ်းစာဖြစ်သည့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တွင် ဓမ္မပဒပါဠိတော်လာ ဂါထာများကို ထင်ဟပ်ပုံဖော်ထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာတစ်ခု အောက်ပါအတိုင်းပါဝင်နေပါသည် -

> စိတ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာအားလုံးသို့ ကူးသန်းဖြတ်ကျော်သွားသောအခါ
>
> မိမိထက်ပို၍ချစ်မြတ်နိုးရသောသူကို မည်သည့်နေရာတွင်မှ မတွေ့ရနိုင်။
>
> ထိုနည်းတူစွာ လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မိမိကိုယ်ကိုအချစ်ဆုံးဟု မှတ်ယူကြကုန်၏။
>
> ထို့ကြောင့် မိမိကိုယ်ကိုချစ်မြတ်နိုးသောသူသည် သူတပါးတို့ကို ဒုက္ခမပေးသင့်ပေ။ (Ireland 1997, 62)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်နှင့် ဓမ္မပဒနှစ်ခုလုံးသည် မိမိကိုယ်ကို သူတပါးနေရာ၌ ထားရှိပြီး သူတပါးတို့အပေါ် ကိုယ်ချင်းစာနာနိုင်စွမ်းကို ဆွဲဆောင်သည့် လှုံ့ဆျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးချက်ကို တင်ပြထားပါသည်။ ခရစ်စ်တင် ရှိုင်းဘဲလ် (Kristin Scheible 2009, 122)၏အလိုအရ ဤအချက်သည် မိမိ မည်သို့ဆက်ဆံခံချင်ပုံ သို့မဟုတ် မည်သို့ဆက်ဆံစေချင်ပုံကို သတ်မှတ်ရန်လိုအပ်ပြီး မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်အကျိုးစီးပွားကို အခြားသူများအပေါ် လွှဲပေးသည့် အရည်အချင်းပါဝင်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

အလားတူ စစ်ပွဲ၌ အပြန်အလှန်ဖြစ်မှု အယူအဆသည် 'ထိုနည်းအားဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးရရှိကြောင်း အခြေခံပေါ်တွင် စံနှုန်းတစ်ခုဖြင့် တာဝန်ရှိကြောင်းကို သူလျှိုအများစုက သဘောတူမည့်အချက်ကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ (Provost 2012, 18) အလားတူပင် IHL သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် တစ်ဦး၏ အထူးအခွင့်အရေးကို ပေးပါသည်။ ယင်းမှာ စစ်မြေပြင်တွင် အခြားတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို တရားဝင်သတ်ဖြတ်ခွင့်ဖြစ်ပြီး ဤတိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များသည်လည်း ၎င်းတို့ကို ပစ်မှတ်ထားရန် တန်းတူအခွင့်အရေးရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။[6] IHL ကိုယ်တိုင်က အောက်ဖော်ပြပါနည်းလမ်းဖြင့် ဤသဘောတရားကို အတိအလင်း အကျယ်ချဲ့ ရှင်းပြမထားသော်လည်း စစ်ပွဲပညာရှင် မိုက်ကယ် ဝယ်လ်ဇာ(Michael Walzer) ဆိုထားသည့်အတိုင်း - 'သင်သေဖို့ အသင့်ပြင်ဆင်မထားသေးပါက

သင်မသတ်ဖြတ်နိုင်'ဟု ဖြစ်ပါသည်။ (Walzer 2004, 101) ဤအချက်သည် စစ်ပွဲ၏ အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်သော သဘောသဘာဝကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုသော အုပ်စုလက္ခဏာတစ်ရပ်အား အထင်အရှား သက်သေခံလျှက်ရှိပါသည်။ ထို့အတူ ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့များ၏ နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် သဘောရှိသော အပြုအမူသည် ထပ်တလဲလဲ အချိန်ကြာသည့်အခါ စစ်ပွဲတွင် အပြန်အလှန် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်မှုအလားအလာကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ကြောင်း ဘရိုင်ယန် ပီးလာ(Bryan Peeler)က တင်ပြ ဆွေးနွေးထားပါသည်။ (Peeler 2019, 23) ထိုကဲ့သို့သော စံသတ်မှတ်ချက် မရှိပါက ပဋိပက္ခကာလတွင် ဥပဒေအရသတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသော ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုများ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေရှိပြီး အလွန်အကျွံစစ်ပွဲများဆီသို့ ဦးဆောင်သွားပါမည်။ (Greenspan 1959, 319) ရန်သူကို ထိခိုက်နစ်နာစေခြင်းသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်အတွက် မိမိကိုယ်မိမိ အလားတူ ထိခိုက်နစ်နာမှုအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည်ကို လက်ခံရန် နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းသည် မထိန်းသိမ်းနိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်သော အကြမ်းဖက်မှု မဖြစ်ပေါ်စေရန် ကာကွယ်တားဆီးပေးပါသည်။ (Robinson 1999, 682)။ တနည်းအားဖြင့် ကျွန်ုပ်၏ တင်ပြဆွေးနွေးချက်သည် တိုက်ပွဲတွင် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်သည့် စွန့်စားမှုသည် IHL တွင် အတိအလင်းဖော်ပြထားသော စည်းမျဉ်းမဟုတ်သော်လည်း စင်စစ်အားဖြင့် စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပုံပေါ် အခြေခံသော သဘောတရားတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤညီမျှခြင်း၏ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဆင်ခြင်၍ရသောအချက်မှာ ရန်သူက ခြိမ်းခြောက်မှုမပြုသည့်အခါ အပြန်အလှန်သဘော ခြိမ်းခြောက်မှုပေါ် အခြေခံထားသည့် မိမိရန်သူအား ပစ်မှတ်ထားခြင်း၏ တရားဝင်မှုသည်လည်း ရပ်ဆိုင်းသွားပေလိမ့်မည်။ ဤနှစ်ဘက် အပြန်အလှန်ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ပုံစံသည် စစ်မြေပြင်၌ လက်နက်ချ အညံ့ခံပုံ နည်းလမ်းကို အကောင်းဆုံးပြသသည့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုကို ဦးတည်စေပါသည်။

လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်းဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို ကန့်သတ်ခြင်း

တာဝန်ဝတ္တရားများသည် 'သူတပါးတို့နှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်နေသည့် တာဝန်ဝတ္တရားများ၏ ဖြစ်တည်မှု' ပေါ်တွင် မူတည်လျှင် ထိုတာဝန်ဝတ္တရားများသည် အပြန်အလှန်သဘောဖြစ်ပါသည်။ (Provost 2002, 121) ထို့ကြောင့် လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်းသည် တိုက်ခိုက်မှုကို ရပ်စဲလိုက်သည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ကိစ္စတွင် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့အပေါ် အခြားအဖွဲ့ကပြုမူဆက်ဆံပုံဆက်ဆံနည်းအား အပြန်အလှန်နားလည်မှုအပေါ် မူတည်သော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းသည် စစ်ပွဲတွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးက ပြုလုပ်လိုသည့် စွန့်စားမှု အန္တရာယ်အား ကန့်သတ်မှုကို သိစေပါသည် - 'သင်သည် လက်နက်ချအညံ့ခံမည်မဟုတ်လျှင် သို့မဟုတ် အကျဉ်းသားအဖြစ် အဖမ်းခံမည်မဟုတ်လျှင်၊ သင့်ထံသို့ လက်နက်ချအညံ့ခံလာသူများကို နှိပ်စက်ညှင်းပန်းမည် သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်မည်ဆိုလျှင် သင်၏ရန်သူများကလည်း သင့်ကို စစ်သံ့ပန်းအဖြစ်ဖမ်းဆီးခံခွင့် သို့မဟုတ် လက်နက်ချခွင့်ပြုမည် မဟုတ်ပေ။ (Keely

2012, 10)

ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာတော်လာ ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများကို စူးစမ်းလေ့လာချက်တစ်ခုတွင် လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်း လုပ်ရပ်များဖြင့် စစ်ပွဲတွင် တိုက်ခိုက်ရန် ငြင်းဆိုကြသူများကို သက်ညှာခွင့်ပြုရန် ဤလိုအပ်ချက်ကို ထပ်လောင်း သရုပ်ဖော် ပြသထားပါသည်။ သေယျဇာတ်တော်(အမှတ် ၂၈၂)တွင် ဗာရာဏသီပြည်၏မင်းအဖြစ် မွေးဖွားလာသော ဘုရားလောင်းသည် ကရုဏာဘာဝနာကို ပွားများကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ၎င်း၏ ရန်သူကို ကျော်လွှား အောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ပြည်ပစစ်တပ်သည် ၎င်း၏ ဘုရင့်နိုင်ငံကို ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာသောအခါ ၎င်း၏ မြို့တော်အတွင်း စစ်သည်များသည် ကောသလမင်းရောက်ရှိနေကြောင်းကို ၎င်းထံ အသိပေးလျှောက်တင်ကြပြီး ကောသလမင်းကို စစ်ဆင်နွှဲရန် ပန်ကြားကြပါသည်။ ဗာရာဏသီမင်းက စစ်မတိုက်ရန် ၎င်း၏စစ်သည်များကို အမိန့်ပေးပြီး နန်းတော်ဝင်ထွက်ပေါက် တံခါးများကို ဖွင့်ထားရန် အမိန့်ပေးတော်မူပါသည်။ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိသော ကောသလမင်းသည် ဗာရာဏသီမင်းနှင့် မိဖုရားတို့အား ဖမ်းဆီးပြီး ထောင်သွင်း အကျဉ်းချထားလေသည်။ ထောင်ထဲရှိနေစဉ်တွင် ဘုရားလောင်းတဖြစ်လဲ ဗာရာဏသီမင်းသည် ကရုဏာဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်လေသည်။ ထိုသို့ပွားများအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ကောသလမင်း၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ မခံမရပ်နိုင်အောင် ပူလောင်လာသည်။ ဤသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ကရုဏာပေါ်အခြေခံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်သည့် ရှင်ဘုရင်အုပ်ချုပ်သော ဘုရင့်နိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ ကောသလမင်းသည် ဗာရာဏသီမင်းနှင့် အခြားသော ဖမ်းဆီးခံ အကျဉ်းသားတို့ကို လွှတ်ပေးလေသည်။ ဘုရားလောင်းသည် မျူးမတ်အပေါင်း ခြံရံလျက် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်၊ မေတ္တာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့် ၎င်းသည် မိမိအသက်ကိုသာမက သူတပါးတို့၏ အသက်များကိုလည်း ကယ်တင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု မျူးမတ်အပေါင်းအား ပြောပြလေသည်။ (Obeyesekere 2016, 249-250)

ဘုရားလောင်း ဗာရာဏသီမင်း၏ လုပ်ရပ်များမှတစ်ဆင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတော်လာ ပုံဝတ္ထုများသည် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းကို စစ်ပွဲ၌ တရားဝင် ကျင့်သုံးနိုင်သည့် ရွေးချယ်မှုတစ်ခုအဖြစ် လက်ခံထားပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုအတွက် အပြန်အလှန် ပြုရမည့် လိုအပ်ချက်များကို သေယျဇာတ်တော်က ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် တိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရန် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ၎င်းဆိုသောအခါ အကြမ်းဖက်မှုသည် ရပ်တန့်သွားရပါမည်။ သေယျဇာတ်တော်သည် စစ်ပွဲတွင် လက်နက်ချမှု ကျင့်သုံးခြင်းကို ထောက်ခံရုံသာမက စစ်နိုင်သူက ထိုသို့ တစ်ဖက်ရန်သူမှ လက်နက်ချခြင်းအား လေးစားရန်ကိုလည်း တောင်းဆိုထားလေသည်။ ထို့အတူ ၎င်း၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပူလောင်မှု ဝေဒနာများကို ခံစားရသော ကောသလမင်းက လက်နက်ချ အညံ့ခံလာသည့်အဖွဲ့ကို ထိခိုက်နစ်နာအောင် အန္တရာယ်မပြုရန် တာဝန်ဝတ္တရားကို နှိုးဆော်ထားပါသည်။ ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သော အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် လက်နက်ချ အညံ့ခံလာသူများကို သက်ညှာခွင့်မပေးပါက ဆိုးရွားသော ဂယက်ရိုက်မှုများကို တာဝန်ယူရလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း ဤအချက်က ညွှန်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်သည် ထိုသက်ရောက်မှုများကို လက်ငင်းခံစားရသည့် ဆိုးရွားသော ကာယကံမြောက် တန်ပြန်မှုတစ်ခုအဖြစ် တင်ပြထားသည်နှင့် တပြိုင်တည်းမှာပင် အားလုံးနှင့် ပိုမိုသက်ဆိုင်ပြီး လက်တွေ့ကျသည့် အဆင့်တွင် အနာဂတ်၌

လေးစားမှုကို မပြသသည့်အဖွဲ့အပေါ် ဥပမာအားဖြင့် ဆိုးဝါးသော ဂယက်ရိုက်မှု ရှိနိုင်ကြောင်းကို တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လက်နက်ချ အညံ့ခံလာသူတို့အား သက်ညှာခွင့်ပြုရန် ငြင်းဆန်ခြင်းသည် အပြန်အလှန်သဘော ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှု၏ အခြေခံများကို ပြိုလဲပျက်စီးစေပါလိမ့်မည်။ ဘုရားလောင်းဘုရင်ကြီးသည် ၎င်း၏ စစ်သည်များ ထိခိုက်နစ်နာမည့် အန္တရာယ်ကို ကန့်သတ်ရန် လိုအပ်ကြောင်း သတိထားမိပုံကို ဤဇာတ်တော်၏ နောက်ရှုထောင့်တစ်ခုက အထင်အရှား ဖော်ပြထားပါသည်။ ဘုရင်ကြီးသည် စစ်ပွဲ ဆင်နွှဲရန် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းနှင့် ကရုဏာတရားကို လက်တွေ့ ကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ၎င်း၏ စစ်သည်များအပါအဝင် မူးမတ်များအားလုံး၏ အသက်ကို ကယ်တင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအချက်က ဘုရားလောင်းသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော စစ်သည်များ၏ အသက်ကို တန်ဖိုးထားကြောင်းနှင့် စစ်သည်များသည် စစ်ပွဲ၌ ပါဝင် တိုက်ခိုက်ရမည်ဆိုလျှင် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းသည် ၎င်းတို့ ပြုလုပ်ရမည့် စွန့်စားမှုအား ကန့်သတ်ပေးလိမ့်မည်ကို သိရှိကြောင်း အသိအမှတ်ပြုမှု ဖြစ်ပါသည်။ ကန့်သတ်စစ်ပွဲ ၏သဘောတရားသည် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ၎င်း၏ ရန်သူများအပေါ် သဘောထားပြုမူဆက်ဆံပုံ နည်းလမ်းပေါ် တွင်သာမက စစ်တပ်တစ်ခုက ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော စစ်သည်တို့၏ အသက်များအပေါ် သဘောထားပြုမူသည့် ဆုံးဖြတ်ပုံ နည်းလမ်းအပေါ် တွင်လည်း အမှီပြုနေကြောင်းကို ဤအချက်က ပြသနေပါသည်။

ယင်း၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် IHL သည် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းကို လက်ခံသော အဖွဲ့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိုသို့ လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းအား လက်ခံရန် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပါသည်။ ဒဏ်ရာရထားသဖြင့် စစ်ဆက်မတိုက်နိုင်တော့သည့် ရန်သူတစ်ဦးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)အပိုဒ်၄၁တွင် ဆိုထားပါသည်။ ရန်သူအဖွဲ့နှင့် ပတ်သက်သည့် တာဝန်မှာ လက်နက်ချရန် ရည်ရွယ်ချက်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဆက်သွယ်လာသည့်အပေါ် ချက်ချင်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)အရ လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းသည် ခြွင်းချက်မရှိ ဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ချရန် ကမ်းလှမ်းချက်အား ငြင်းဆန်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ထိုကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရန်' စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်အရ မည်သည့် အကြောင်းပြချက်မျှ ကိုးကား၍ မရနိုင်ပါ။' (Pilloud etal.1987,488) IHL တွင် စစ်တိုက်နေသော အဖွဲ့သည် ၎င်း၏ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ လက်နက်ချ အညံ့ခံရန် ကမ်းလှမ်းချက်များကို ရန်သူက လက်ခံပုံနည်းလမ်းပေါ် မူတည်၍ စစ်မက်ဖက်ပြိုင်နေသော အဖွဲ့၏ လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်းအား လက်ခံ၊ မခံဆိုသည်ကို ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် မရှိပေ။ တနည်းအားဖြင့် စစ်တိုက်နေသောအဖွဲ့များသည် ရန်သူက ဤကျင့်သုံးမှုကို အပြန်အလှန်ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ မပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်းကို လက်ခံရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ IHL သည် လက်နက်ချ အညံ့ခံမှု ကျင့်သုံးခြင်းကို အပြန်အလှန် သဘောနည်းပါးစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ထားသည့်တိုင် သို့သော်လည်း နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် ဖြစ်မှုကမူ စစ်ပွဲတွင် လက်နက်ချအညံ့ခံပုံနည်းလမ်း၌ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအနေနှင့် ဆက်လက် ပါဝင်နေပါသည်။ 'စစ်ပွဲဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများမှ အကျိုးကျေးဇူး မရရှိဘဲ စစ်ပွဲဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများဖြင့် တစ်ဘက်ကို စည်းနှောင် တာဝန်ရှိစေပြီး အခြားဘက်သည် ထိုစည်းမျဉ်းများ၏စည်းနှောင် တာဝန်ရှိမှုကိုမခံရဘဲ ၎င်းစည်းမျဉ်းများမှ

အကျိုးကျေးဇူး ရရှိလိမ့်မည်ဟူသော စစ်မက်တိုက်ခိုက်ပုံကို ပုံဖော်ကြည့်ရန် မဖြစ်နိုင်' ဟု ဟာ့ရှ် လောက်တာပက်ခ်ျတ် (Hersch Lauterpacht)က အခိုင်အမာ ဆိုထားပါသည်။ ဤကိစ္စတွင် အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရန်သူ၏ ပြုလုပ်မှုမှ ဆင်းသက်လာခြင်းအဖြစ် ၎င်းက ရှုမြင်ပါသည်။ လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းကိစ္စ၌ မိမိစစ်တပ်၏ တပ်တွင်း စည်းမျဉ်းများဖြင့် လက်နက်ချ အည့်ခံနိုင်ခြင်းမှ တားဆီး ပိတ်ပင်ခံထားရသော ယင်းအဖွဲ့၏ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကြောင့် လက်နက်ချအည့်ခံမှုအား လက်ခံခြင်းကို ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့သည် ငြင်းဆန်နိုင်သည်ဟု ဤဆောင်းပါး၏ နောက်ပိုင်းကဏ္ဍတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စစ်ပွဲတွင် ကျင့်သုံးရမည့် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝသော နှစ်ဘက်အပြန်အလှန်ဖြစ်မှုနှင့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုအတွက် စစ်တပ်များသည် မိမိတို့၏ စစ်သည်များအား တိုက်ပွဲတွင် ၎င်းတို့၏ အသက်များကိုစွန့်ကြရန် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ မည်သို့တောင်းဆိုထားပုံကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် အရေးကြီးပါသည်။

စစ်ပွဲတွင် ကန့်သတ်ထားသော စွန့်စားမှုအတွက် စစ်တပ်က မိမိတပ်ဖွဲ့အပေါ် ပြုမူဆက်ဆံပုံ၏ အရေးပါမှု

သမိုင်းကြောင်းများအရ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် လက်နက်ချ အည့်ခံမှုကို ကျင့်သုံးရန် အခက်အခဲဖြစ်စေခြင်းဖြင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် စစ်ပွဲတွင် မျှော်မှန်းထားသည့် မိမိတို့ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ အတိုင်းအတာကို မကြာခဏ အဆုံးအဖြတ်ပေးလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စစ်သည်များ တပ်ဖွဲ့အလိုက် တိုက်ခိုက်ရပြီး စည်းလုံးမှုကို ထိန်းသိမ်းရန် ကြိုးပမ်းရသော အက်ဇ်တက်ခ်(Aztec)တိုက်ပွဲ၌ တစ်ဦးချင်းစီ ရန်သူထံတွင် ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သီးခြားခွဲ လက်နက်ချအည့်ခံရန် ခက်ခဲပါသည်။ (Hassing 2012, 116-117) လက်နက်ချ အည့်ခံသော မည်သည့် ရောမလူမျိုးမဆို ၎င်းကိုယ်တိုင်နှင့် ၎င်း၏မိသားစုအတွက် ဂုဏ်သိက္ခာညှိုးနွမ်းမှုကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (de Libero 2012, 33) ထို့ကြောင့် စစ်သည်တစ်ဦးသည် လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းထက် အသက်စွန့်ရန်ကို မျှော်လင့်ကြပါသည်။ (Kortum 2012, 43) ယနေ့ခေတ် ဥပဒေလွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်သော စစ်စည်းကမ်းတွင် လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ် တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းများ မပါဝင်ပေ။ သို့သော်လည်း လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းကို မကြိုက်မနှစ်သက်သည့် သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထ အကြွင်းအကျန်များ ဆက်လက်ကျန်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကို အချို့နိုင်ငံများတွင် လက်ရှိဥပဒေများသည် လက်နက်ချ အည့်ခံခြင်းကို နောက်ဆုံးနည်းအဖြစ် အသုံးပြုရန်သာ သေချာအောင် ကြိုးစားသည့်အချက်တွင် တွေ့မြင်ရပါသည်။ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲမှုနှင့် ခေါင်းဆောင်မှုတို့သည် စစ်သည်များ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်းတွင် ပါဝင်နိုင်ခြင်းရှိမရှိကို အခိုင်အမာ သက်သေထူရာ၌ အဓိကအခန်းတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်သည်တစ်ဦး တိုက်ခိုက်ခြင်းကို စွန့်လွှတ်နိုင်သော အချိန်အခါနှင့် ပတ်သက်သည့် တပ်တွင်း စစ်ဘက်စည်းမျဉ်းများသည် ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးများနှင့် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်ပါသည်။? အောင်မြင်စွာ ခုခံကာကွယ်မှုပြုရန် မဖြစ်နိုင်တော့သည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ကျင့်သုံးခဲ့လျှင်သာ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်းကို ခွင့်ပြုပါသည်။ လက်နက်ချ အည့်ခံရန်

ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ်သာ ကျင့်သုံးနိုင်ပြီး မိမိတပ်ဖွဲ့များ အကြီးအကျယ် အန္တရာယ်ကျရောက်နေသည့်အခါ၌သာ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပေါ့ပေါ့တန်တန် မလုပ်ရန် ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးများအား ယင်းဥပဒေများက ညွှန်ပြထားပါသည်။

ထို့အပြင် ပြည်တွင်းဥပဒေပါ အချို့သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် လုပ်ရပ်တို့တွင် ပါဝင်ခြင်းကို ပြစ်မှုသတ်မှတ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရန်သူထံသို့ အတိုက်အခိုက် ရပ်စဲလိုကြောင်းဖော်ပြသည့် အလံဖြူ အချက်ပြသူ မည်သည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်မဆိုအတွက် ပြစ်မှုသတ်မှတ်ကြောင်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ၁၉၄၉ခုနှစ် စစ်တပ်အက်ဥပဒေ (ပြင်ဆင်ချက်အတိုင်း) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ထိုဥပဒေတွင် အလံဖြူကို အသုံးပြုသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်၏ ရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် အလံဖြူကို အသုံးပြုရသော အခြေအနေများကို အတိအလင်းဖော်ပြမထားပေ။ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ ဥပဒေသည် ရန်သူထံသို့ အတိုက်အခိုက် ရပ်စဲလိုကြောင်း ပြသသည့် အလံကို သစ္စာဖောက်ပြီး သို့မဟုတ် အမိန့်မရဘဲ အချက်ပြသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို ပြစ်ဒဏ်ပေးပါသည်။[၈] သို့သော်လည်း ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် အမိန့်အရ အလံဖြူအသုံးပြုခြင်းကို ပြုလုပ်သည့်အခါ လက်နက်ချ အညံ့ခံရန် အလံဖြူကို အသုံးပြုနိုင်သည့် အခြေအနေကို ကြိုတင် မှန်းဆထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများအတွင်း လက်နက်ချ အညံ့ခံသူများ တောင်းဆိုနိုင်သော အဓိက အခွင့်အရေးသည် စစ်သံ့ပန်းများအဖြစ် ပြုမူဆက်ဆံခံရရန် ဖြစ်ပါသည်။ (Pilloudetal.1987,488)[၉] အချို့သော ဥပဒေများသည် ရန်သူ၏ ဖမ်းဆီးခံရခြင်းကို တားမြစ်ထားသော စည်းမျဉ်းများဖြင့် အတိုက်အခိုက် ရပ်စဲရန် စစ်တပ်တစ်ခုက မိမိစစ်သည်များ၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ကန့်သတ်ထားပါသည်။[၁၀] ထိုကဲ့သို့သော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် စစ်သည်များအတွက် ဥပဒေနှင့်အညီ လက်နက်ချ အညံ့ခံမှုကို ကျင့်သုံးရန် IHL အရ ခွင့်ပြုထားသော အစီအမံများကို လုပ်ဆောင်ခြင်းမှ တစ်ဦးချင်း စစ်သည်များကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားပါသည်။ထို့ကြောင့် လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်း ရည်ရွယ်ချက်ကို အတိအလင်း ဖော်ပြလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ရန်သူသည် ယင်းကိုလေးစားရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု IHL က တရားဝင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း အထက်ဖော်ပြပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် လက်နက်ချ အညံ့ခံရန် ကမ်းလှမ်းချက်ကို အဦးဆုံးပြုလုပ်ခြင်းအတွက် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်ကို ပြစ်ဒဏ်ပေးပါသည်။

လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်း သို့မဟုတ် စစ်သံ့ပန်း အဖမ်းခံရခြင်းကို ဤကဲ့သို့ တားမြစ်ခြင်းသည် အသက်သေဆုံးမှု အန္တရာယ်ကို ကန့်သတ်ခြင်းပေါ် အခြေခံသည့် လက်နက်ချ အညံ့ခံမှု ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် အပေးအယူသဘောကို ကျိုးပျက်စေပါသည်။ အသက်သေဆုံးသည်အထိ တိုက်ခိုက်ရန် အမိန့်ပေးခြင်းခံထားရသော သို့မဟုတ် လက်နက်ချ အညံ့ခံခွင့်မရှိသော သို့မဟုတ် လက်နက်ချ အညံ့ခံခွင့်ကို အကန့်အသတ်ဖြင့် ရွေးချယ်ရသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်အတွက် ၎င်း၏ အသက်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန် တိုက်ခိုက်မှုအား စွန့်လွှတ်လိုသူကို စာနာထောက်ထားရန် မည်သို့သော အားပေးမှုမျိုး ရှိပါသလဲ။ တိုက်ပွဲအတွင်း နှစ်ဘက် အပြန်အလှန် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ သဘောတရားတွင် ပါဝင်သော ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုသည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦးက ခြိမ်းခြောက်မှုကို ရပ်တန့်လိုက်သည့် အခိုက်အတန့်တွင် ၎င်းက ပစ်မှတ်ထားမည့် အန္တရာယ် နောက်ထပ်မရှိတော့ကြောင်းကို အဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့လုံးက

နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းအပေါ် တည်မှီပါသည်။ သို့သော်လည်း အသက်ဆုံးရှုံးရန် သေချာသောအခါတွင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ယောက်သည် အခြားဘက်က ခြိမ်းခြောက်မှု ရပ်ဆိုင်းမည့် အခိုက်အတန့်ကို ကြိုတင်မှန်းဆ၍ မရနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် စစ်တပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ တပ်တွင်း ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံများနှင့် အုပ်စုလက္ခဏာများတွင် မိမိတို့ တပ်ဖွဲ့ဝင် စစ်သည်များ၏ အသက်အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် သို့မဟုတ် များအောင် ပြုလုပ်သော ပုံစံသည် IHL နှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။

မတူကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှုများက စစ်ပွဲတွင် အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေအတွက် ကန့်သတ်ချက်များကို ပုံဖော်ရေးဆွဲရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ၏ နှစ်ဘက် အပြန်အလှန်ဖြစ်မှု အယူအဆကို ဆန်းစစ်လေ့လာရပါမည်။ ဝါလ်ဇာ(Walzer 2006, 23)၏ အလိုအရ စစ်ပွဲတွင် လိုက်နာရသော ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုများကို လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းက ဆုံးဖြတ်ပေးပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခြေအနေ အသီးသီးက 'မည်သူတွေတိုက်ခိုက်နိုင်သည်၊ မည်သည့် စစ်နည်းဗျူဟာများကို လက်ခံနိုင်သည်၊ စစ်ပွဲကို မည်သည့်အချိန်တွင် ရပ်ဆိုင်းရမည်နှင့် စစ်ပွဲသဘောတရား ကိုယ်တိုင်တွင် အောင်ပွဲနှင့်အတူ မည်သည့် ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အာဏာများ တွဲဖက်ပါဝင်မည်' ဆိုသည်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးလေ့ ရှိပါသည်။ စစ်ပွဲကို ကန့်သတ်လေ့ရှိသော်လည်း စစ်ပွဲကို ကန့်သတ်ပုံနှင့် ထိုကန့်သတ်ချက်များ၏ အတိုင်းအတာပမာဏသည် အချိန်ကာလနှင့် နေရာဒေသ အသီးသီးတွင် သီးခြား သတ်သတ်မှတ်မှတ်ဖြစ်ကြောင်း ဝါလ်ဇာ(Walzer 2006, 24-25)က ဆွေးနွေး တင်ပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်တပ်က မိမိ၏ စစ်သည်များအား ပြုမူဆက်ဆံသင့်ပုံ ပြဿနာကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတော်လာ ဇာတ်တော်များမှတစ်ဆင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခြေအနေများက ဖန်တီးထားပုံကို ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းများအား စူးစမ်းလေ့လာရန် ဆီလျော်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မိမိ၏ တပ်ဖွဲ့ဝင် စစ်သည်များအား ပြုမူဆက်ဆံသည့် ပုံစံကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ဟောကြားထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် 'စကြဝတေးမင်း' သို့မဟုတ် ကမ္ဘာကို အုပ်စိုးသည့် ဘုရင်သည်[၁၇]ဂုဏ်၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို ကောင်းမွန်သော အခြေအနေတွင် ထားရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုပြုမူဆက်ဆံပုံအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းသည် မိမိ၏ တပ်ဖွဲ့အား အခြေအနေ ကောင်းမွန်ရေး သေချာစေရန် ကောင်းကျိုးပြုမှုရှေးရှုသော လိုအပ်ချက် သက်သက်အတွက် ကန့်သတ်ခြင်းသာမက အားလုံးအပေါ် ကရုဏာတရားကို ပြသမည်လည်း ဖြစ်သည့်အပြင် အားလုံးကို လေးစားထိုက်သော အရည်အချင်းကိုလည်း ပေးအပ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဇာတ်တော်များအရ ဗုဒ္ဓသည် စစ်သည်များကို စွန့်လွှတ်ရပါက မည်မျှဆုံးရှုံးရသည်ကို အသိအမှတ်ပြုစေရန် ထိုစစ်သည်များအား တိုက်တွန်းခြင်းအားဖြင့် မိမိတို့စစ်သည်များ၏အသက်များတွင်ရှိသည့် တန်ဖိုးကို သိမြင်စေရန် မြင့်မြတ်သူ စစ်သည်ရဲမက်များအား တိုက်တွန်းတော်မူခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စူဠကာလိင်္ဂဇာတ်တော်(အမှတ်၃၀၁)တွင် နန္ဒိသေနအမတ်သည် ရှင်ဘုရင့် ကိုယ်ရံတော် အစောင့်တပ်သား တစ်ထောင်ကို ချောက်ကမ်းပါးပေါ် သို့ ခေါ်ဆောင်သွားပါသည်။ ထို့နောက် ဘုရင့်အသက်ကို ကယ်တင်ရန် ချောက်ကမ်းပါးမှ ခုန်ချပြီး အသက်စွန့်ရန် အသင့်ဖြစ်မဖြစ် ၎င်းက ထိုအစောင့်တပ်သားတို့အား မေးလေ၏။ ဤအမေးကို စစ်သည်များက

အသင့်ဖြစ်ကြပါပြီဟု မဆိုင်းမတွ ချက်ချင်း အဖြေပေးကြလေ၏။ (Obeyesekere 2016, 305) သို့သော်လည်း ထိုအမတ်က 'ဤချောက်ကမ်းပါးမှ ပြုတ်ကျခြင်းဖြင့် ဘာအသုံးကျမည်နည်း။ နောက်ပြန်မဆုတ်ဘဲ ရှေ့တက် တိုက်ခိုက်ပြီး ငါတို့ ဘုရင်၏ အသက်ကို ကယ်တင်ကြလော့' ဟု ဆိုလေ၏။ (Obyesekere 2016, 306) ဤပုံဝတ္ထုက စစ်ပွဲမှနောက်ပြန်ဆုတ်ခြင်းကို အားမပေးသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် မိမိအသက်ကို တန်ဖိုးမထားသည့် အစွန်းရောက် ကိုယ်ကျိုးမငဲ့ခြင်းကို မထောက်ခံကြောင်းလည်း ညွှန်ပြထားပါသည်။[၁၂] ဤဇာတ်တော်သည် တာဝန်ဝတ္တရားအား အစွမ်းကုန် ကြိုးပမ်း ထမ်းဆောင်ခြင်းကို အသက်သေသည်အထိ မဆင်မခြင် တိုက်ခိုက်ရန် တာဝန်ပေးအပ်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်မကောက်ယူနိုင်သည့် IHL အခြေခံမူများကို ထင်ဟပ် ဖော်ပြပါသည်။ ယနေ့ မျက်မှောက်ခေတ် ဥပဒေတွင် 'အလွန်အကျွံ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု'ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် တိုက်ခိုက်မှုကို တရားဝင် စွန့်လွှတ်နိုင်ခြင်း မရှိမီ စစ်သည်တစ်ဦးပြုလုပ်ရန် မှတ်ယူထားသည့် စွန့်စားမှု အတိုင်းအတာကို ပြဆိုပါသည်။ ကနေဒါနိုင်ငံ၏ အမျိုးသား ကာကွယ်ရေး အက်ဥပဒေပုဒ်မ(၇၄)တွင် စစ်ဆင်ရေး ဆောင်ရွက်ရန် အမိန့်ပေးခြင်းခံရသောအခါ ထိုအမိန့်များကို ဆောင်ရွက်ရန် အစွမ်းကုန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို အသုံးပြုရန် ပျက်ကွက်သော မည်သည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ပြစ်မှုမြောက်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ဤတရားဝင် ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို IHL နှင့် ကိုက်ညီသောပုံစံဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူရပါမည်။ ဤရည်ရွယ်ချက် အလို့ငှာ ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ဖောက်ဖျက်ရာမရောက်စေရန် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းနှင့် IHL တွင်ရှိသည့် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှု၏ အခြေခံ အယူအဆများနှင့် ပတ်သက်၍ အလွန်အကျွံ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု အပိုဒ်ငယ်ကို အသေးစိတ် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူရပါမည်။

သုပတ္တဇာတ်တော်(အမှတ်၂၉၂)တွင် ဘုရင်အတွက် အသက်စွန့်လိုသည့် စစ်သည်၏ စိတ်ဆန္ဒဖြင့် ဘုရင်၏ အလေ့အထကောင်းကိုရော စစ်သည်၏အလေ့အထကောင်းကိုပါ အကဲဖြတ်ထားပါသည်။ (Obeyesekere 2016, 280-281) ဤပုံဝတ္ထုတွင် ဘုရားလောင်းသည် ကျီးအပေါင်း (၈၀,၀၀၀)၏အကြီးအမှူးဖြစ်သည့် သုပတ္တအမည်ဖြင့် ထင်ရှားသော ကျီးအမျိုး၌ ဖြစ်လေ၏။ ဘုရားလောင်း၏ ကျီးမိဖုရားခေါင်ကြီးသည် ရှင်ဘုရင်၏ စားဖွယ်ကို ချင်ခြင်းတပ်လျက် ကိုယ်ဝန်ရင့်မာလာခဲ့၏။ ဘုရားလောင်းကျီးမင်း၏ စစ်သူကြီးဖြစ်သော သုမုခသည် စားဖိုအိမ်မှ မင်း၏ စားတော်ကို စားတော်ကဲဆောင်ယူလျက် ထွက်လာသောအခါ အောက်သို့ ထိုးဆင်းပျံသန်းပြီး ခွက်အဖုံးတို့ကို ပုတ်ချရန် စီစဉ်ထားလေ၏။ ထို့နောက် အခြားသော ကျီးလေးကောင်တို့သည် ထမင်းကို ထိုးဆင်းသုတ်ခြီကြလော့ဟု စီမံထားလေ၏။ စစ်သူကြီးသည် အဖမ်းခံရမည်ကို သိသော်လည်း မိမိအဖမ်းခံရကြောင်းကို ကျီးမင်းနှင့် မိဖုရားတို့အားမပြောရန် အခြားကျီးတို့အား မှာကြားထားခဲ့၏။ (Obeyesekere 2016, 280) စစ်သူကြီး သုမုခသည် မိဖုရားအတွက် ရှင်ဘုရင်၏ စားတော်ကိုရရှိရန် ၎င်း၏ အသက်ကို စွန့်လွှတ်ခဲ့ကြောင်းကို ကျီးမင်းအား မသိစေချင်ခဲ့ကြောင်းကို သတိပြုမှတ်သားရန် အရေးကြီးပါသည်။ ၎င်းတို့ သိရှိသွားပါက စားဖွယ်ကို သုံးဆောင်ရန် ငြင်းဆိုကြလိမ့်မည်ဟု ၎င်းက ဆိုလေ၏။ ကျီးမင်းသည် ၎င်းအတွက် စစ်သည်များ ၎င်းတို့၏ အသက်စွန့်ကြသည်ကို နှစ်သက်တော် မမူသည့်အပြင် ထိုသို့ ပြုလုပ်ပေးရန် အမိန့်ပေးခဲ့လိမ့်မည် မဟုတ်ဆိုသည်ကို ဤအချက်က ပြသနေပါသည်။

အလားတူစွာ မလိုအပ်ဘဲ ၎င်းတို့၏ အသက်များကို စွန့်လွှတ်ရန် မိမိတို့၏ တပ်ဖွဲ့များကို ဦးဆောင်ခြင်းမှ စစ်ခေါင်းဆောင်များကို တားမြစ်ထားရန်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်သည့်အချက်ကို IHL တွင် ဖြည့်စွက် ထည့်သွင်းသင့်ကြောင်း မိမိ ဆွေးနွေးတင်ပြ ထားပါသည်။ ထိုသို့ ထည့်သွင်းခြင်းသည် တည်ဆဲ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ပြောင်းလဲ တိုးတက်လာသည့် IHL ၏ ဦးတည်ချက်များနှင့် လုံးဝ ဆန့်ကျင်ဖီလာ ဖြစ်မည်မဟုတ်ပေ။ ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်များ၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ်(၁)သည် ၎င်းတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်ဆောင်နေသော အခြားသူများနှင့် အဖွဲ့များ အပါအဝင် စာချုပ်ဝင် နိုင်ငံများကိုယ်တိုင်နှင့် ပထမဦးဆုံး သက်ဆိုင်သော IHL ကို လေးစားလိုက်နာစေရေး သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည့် တာဝန်ကို ထည့်သွင်းထားပါသည်။ (International Committee of the Red Cross 2016, 118) ထို့အပြင် အစိုးရအနေနှင့် ဘော့စ်ကို နတဂန်ဒါ (၂၀၁၄)တို့၏ အမှုတွင် နတဂန်ဒါသည် သူ၏ UPC/FPLC (Union des Patriotes Congolais/ Forces Patriotiques pour la Liberation du Congo) ဟူသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ထဲသို့ အတင်းအကျပ် စစ်သားအဖြစ် စုဆောင်းခံရသော ကလေးသူငယ်များ အပါအဝင် အဓမ္မကျင့်မှုနှင့် လိင်ကျွန်ပြုမှုဟူသော စစ်ရာဇဝတ်မှုတို့ကို ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များအား နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး(အိုင်စီစီ)၏ အမှုစစ်ရုံး(Pre-Trial Chamber)က ကိုင်တွယ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုစစ်ရာဇဝတ်မှုများသည် မိမိတို့၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဆက်စပ်၍ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ၏ လုပ်ရပ်များအထိ ကျယ်ပြန့်သွားမည်ဖြစ်ကြောင်း တရားရုံးက ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။[၁၃] ဤအမှုတွင် ကလေးစစ်သားများကိုစွဲ၍ ကျင့်သုံးသည့် ယင်းသို့ အကာအကွယ်ပေးမှုရှိသော်လည်း 'ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များအားလုံးသည် အနိမ့်ဆုံးအနေဖြင့် ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက် အပိုဒ်(၃)ပေါ် အခြေခံလျက် ၎င်းတို့၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို လူသားချင်း စာနာစွာပြုမူဆက်ဆံမှုပေးရမည် 'ဟု ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက် အပိုဒ်(၃) အား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ၏ နောက်ဆုံးပြုစုထားသည့် ရှင်းလင်းချက်တွင် ဆွေးနွေး တင်ပြထားပါသည်။ (International Committee of the Red Cross 2016, 547-549) ထို့အပြင် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁) အပိုဒ်(၄၀) အရ ရန်သူကို အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သူမရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားပါသည်။ ဤအချက်ကို အပိုဒ်(၄၁)(လက်နက်ချအည့်ခံခြင်းများကိုလက်ခံရန် စစ်တိုက်နေသူများအားတောင်းဆိုခြင်း) မှ သီးခြားအပိုဒ်အဖြစ် ပြုလုပ်ထားခြင်းသည် ၎င်းတို့ အင်အားရှိသည့် အတိုင်းအတာအထိ ၎င်းတို့ ကိုယ်၎င်းတို့ ခုခံကာကွယ်သွားခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးတွင်အည့်ခံကာ လက်နက်ချခဲ့သော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို မသတ်ဖြတ်သင့်ဟူသော အခြေခံသဘောတရား၏ အရေးပါပုံကို မီးမောင်းထိုးပြသည့် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (Pilloud et al. 1987. 476) အပိုဒ်(၄၀)သည် ရန်သူလက်အတွင်းသို့ ကျရောက်နေသူများ၊ ဆက်လက် မတိုက်ခိုက်နိုင်တော့သူ သို့မဟုတ် လက်နက်ချ အည့်ခံသူတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ချအည့်ခံခြင်း အခြေခံမူနှင့် တွဲ၍ အသက်ရှင်ခွင့်မပေးခြင်းကို တားမြစ်ထားသော စည်းမျဉ်းကို လေ့လာသောအခါ ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များကို လက်တွေ့တွင် အဓိပ္ပာယ်ရှိစေရန်အတွက် စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ တာဝန်ယူ လက်ခံဆောင်ရွက်ရသည့် စွန့်စားမှု အန္တရာယ်များကို ရန်သူ၏ လုပ်ရပ်များဖြင့်သာမက ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော စစ်တပ်၏ တပ်တွင်း လေ့ကျင့်ပို့ဆောင်ထားသည့် ယဉ်ကျေးမှုဖြင့်ပါ

ကန့်သတ်ထားကြောင်းကို IHL တွင် သွယ်ဝိုက်ဖော်ပြရမည်ဟု ကျွန်ုပ်အဆိုပြုပါသည်။

နိဂုံး

IHL က ရေးဆွဲထားသော စစ်ပွဲပုံစံသည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေကို စစ်မက်တိုက်ခိုက်ရာ၌ ပါဝင်ခြင်း၏ လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ်တစ်ခုအဖြစ် လက်ခံထားသော်လည်း စစ်ပွဲ၏ ကြိုတင် သတ်မှတ်ချက်တစ်ခုအနေဖြင့် စစ်ပွဲတွင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦး သေချာပေါက်သေဆုံးရန် မျှော်လင့်မထားပေ။ သို့သော်လည်း စစ်ဘက်နှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာတွင် ရံဖန်ရံခါ အမိန့်နာခံမှု စံသတ်မှတ်ချက်များ သည် အလွန်အားကောင်းသောကြောင့် လုပ်ဆောင်ရန် အမိန့်ပေးထားသည့် အမှုကိစ္စတို့ကို အကျင့်ပျက်မှု သို့မဟုတ် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်မှုအဖြစ် မှတ်ယူသည့်တိုင် ၎င်းတို့သည် အာဏာပိုင်အား အမိန့်နာခံမှုသည် မှန်ကန်သည်ဟု ယူဆသော အရာကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ (Osiel 2001, 55)[၃၇] မြေပြင်တွင် စည်းကမ်း ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်မှုနှင့် စစ်သည်များကို စစ်ရာဇဝတ်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ တားမြစ်မှုတို့ကြား ဟန်ချက်ညီမျှမှုရှိရန် လိုအပ်သည်ဟူသော အချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အစုံလိုက်အပြီုလိုက် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော သမိုင်းအတွေ့အကြုံများက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို မှန်ကန်စွာ သိမြင်နိုင်ရန် အလင်းပြပေးပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (Ziv 2014, 20; Posner and Sykes 2007, 129) ယနေ့ခေတ်တွင် သိသိသာသာ ဥပဒေနှင့်မညီသည့် အမိန့်ကို မလိုက်နာရန် တာဝန်သည် အထက်အမိန့်ကို ထည့်သွင်းစဉ်စားမနေဘဲ IHL ၏ အခြေခံမူများကို လေးစားလိုက်နာသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ၏ စည်းမျဉ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အလားတူစွာ အိုင်စီအာရ်စီ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL လေ့လာမှု၏ စည်းမျဉ်း(၁၅၄)တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ကျူးလွန်ခဲ့လျှင် စစ်ရာဇဝတ်မှု မြောက်စေမည့် လုပ်ရပ်များကို သေချာပေါက် မလိုက်နာရဟု ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေက အကြံပြုလေ့ ရှိပါသည်။ မည်သည့်အရာနှင့်မဆို သက်ဆိုင်သော်လည်း စစ်ရာဇဝတ်မှုများကဲ့သို့သော ကမ်းကုန်သည့် အဆိုးရွားဆုံး ပြစ်မှုများကို ထိုက်သင့်သော လိုက်နာမှုသည် သိသိသာသာ ဥပဒေနှင့်မညီသည့် အမိန့်များအား မလိုက်နာဘဲနေရန် တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်မဖြစ် ဤစည်းမျဉ်းက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြမထားသေးပေ။ (Osiel 2001)) ထို့ကြောင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအနေဖြင့် မည်သို့သော အမိန့်မျိုးသည် သိသိသာသာ ဥပဒေနှင့် မညီသည့် အမိန့်ဖြစ်ပြီး မည်သို့သော ကိစ္စမျိုးတွင် ယေဘုယျ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ယင်းသို့သော အမိန့်များကို လိုက်နာခြင်း မပြုရန် တာဝန်ရှိသည်တို့ကို ဆုံးဖြတ်ကြရပါသည်။ တစ်ဘက်တွင် 'ဥပဒေနှင့် ညီသော'အမိန့်ဖြစ်လျှင် ပြည်တွင်းဥပဒေ လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ထားသော စစ်စည်းကမ်းအရ ၎င်းတို့သည် ထိုကဲ့သို့သော အမိန့်ကို လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်ကို အသက်သေဆုံးသည်အထိ တိုက်ခိုက်ရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကိုယ် ၎င်းတို့ အလွန်အကျွံ အန္တရာယ်ရှိသည့် စွန့်စားမှုကို ပြသစေရန် တောင်းဆိုသော အမိန့်သည် သိသိသာသာ ဥပဒေနှင့်မညီဆိုသည်မှာ အခြေအတင် အငြင်းပွားစရာဖြစ်သော်လည်း ဤဆောင်းပါးတွင် ဆွေးနွေးထားသည့်အတိုင်း ထိုသို့သော အမိန့်သည် IHL တွင်ပါရှိသည့် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်း အခြေခံမူကို မလိုအပ်သည့် အပို ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း မည်သည့်ကိစ္စတွင်မဆို တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအနေဖြင့် အသတ်ခံရနိုင်ခြေရှိသည်ကို ထောက်ဆလျှင် တိုက်ပွဲပြင်းထန်မှုနှင့်ကြာချိန် သို့မဟုတ် စစ်သည်များ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခအား

ကန့်သတ်ပေးသော မည်သည့် စည်းမျဉ်းကိုမဆို ကြိုဆိုရမည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုကဲ့သို့သော စံသတ်မှတ်ချက်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းသည် တစ်ကမ္ဘာလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောမတူညီမှုရလဒ်ကို ဖြစ်စေလိမ့်မည်မဟုတ်ဟု ပညာရှင်အချို့က ငြင်းချက်ထုတ်ပါသည်။ (Walzer 2006, 42) ထို့ကြောင့် အသက်သေဆုံးသည်အထိ တိုက်ခိုက်ရန်အမိန့်သည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦး မလိုက်နာရန် တာဝန်ရှိသည့် အလွန် သိသိသာသာ ဥပဒေနှင့်မညီသည့် အမိန့် ဖြစ်ပုံမရချေ။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် မိမိတို့၏ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအပေါ် ပြုမူဆက်ဆံပုံနှင့် ပတ်သက်သည့် အထူးသဖြင့် အသက်သေဆုံးသည်အထိ တိုက်ခိုက်ရန် အမိန့်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အတိအလင်းဖော်ပြထားသော စည်းမျဉ်းများဖြင့် သို့မဟုတ် လက်နက်ချ အညံ့ခံခြင်းကို တားမြစ်သော ဥပဒေများဖြင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြတ်ပြတ်သားသား သေချာမှု ရှိစေရန် IHL အတွက် အဆင့်ဆင့် လုပ်ဆောင်ရမည့် လိုအပ်ချက်ကို ဤအချက်က မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။

သို့သော်လည်း IHL စည်းမျဉ်းများက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြဋ္ဌာန်းပေးနိုင်ခြင်း မရှိသည့်အခါတွင် ဘာသာရေး ပုံဝတ္ထုများကဲ့သို့ အခြားသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လွှမ်းမိုးမှုများ ပါဝင်လာနိုင်ပြီး စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုကို စိန်ခေါ် အကဲစမ်းသော ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို ဟန့်တားထားပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း လူသားချင်းစာနာမှုကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရန် 'ဥပဒေ'သက်သက်ထက် အခြားတစ်စုံတစ်ရာအား ဤသို့ တောင်းခံခြင်းကို မာတန်စာပိုဒ်ငယ် (Martens Clause) အား လက်ခံခြင်းတွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ မာတန်စာပိုဒ်ငယ်သည် မြေပြင်စစ်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ၁၈၉၉ခုနှစ် ဟိဂ်သဘောတူညီချက်(၂)၏ နိဒါန်းတွင် အဦးဆုံး ပေါ်ထွက်လာကတည်းက လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ဖွဲ့စည်းပါဝင်ခဲ့ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ၏ အခြေခံမူများနှင့် လွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်ခြင်း မရှိသည့် အခါ လုံခြုံဘေးကင်းရာ အားကိုးအားထားအဖြစ် 'အများပြည်သူတို့၏ အမှားအမှန် ပိုင်းခြားတတ်သည့် အသိစိတ်'ကို တောင်းခံထားပါသည်။ အများပြည်သူ၏ အမှားအမှန် ပိုင်းခြားတတ်သော အသိစိတ် အယူအဆသည် ကျောက်သားကျောက်တိုင်ကြီး တစ်ခုမဟုတ်ဘဲ မိမိနှင့် အသက်ဆိုင်ဆုံးဖြစ်သည့် အရာအပေါ် အများပြည်သူ၏ အကောင်း သို့မဟုတ် အဆိုး နားလည်ပုံ နည်းလမ်းက တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦး၏ လုပ်ဆောင်ရန် ရွေးချယ်မှုကို လွှမ်းမိုးထားပါသည်။ ဤအချက်သည် အထူးသဖြင့် ဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ သိသာထင်ရှားမှု မရှိသောအခါ (အထက်အမိန့်၏ ဥပဒေနှင့် မညီမှုသည် အပြည့်အဝ သိသိသာသာ ထင်ရှားခြင်း မရှိသောအခါကဲ့သို့) ကိစ္စရှိလာပါသည်။ ထို့ကြောင့် 'ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသည့် စည်းမျဉ်းများက ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် လမ်းညွှန်ချက် မပေးသော အခြေအနေများတွင် လက်တွေ့ကျသော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျင့်သုံးရန်' ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပုံဝတ္ထု ဇာတ်ကြောင်းများက တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား အထောက်အကူ ပေးနိုင်ပါသည်။ (Walzer 2006, 37)

ဤဆောင်းပါးတွင် မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်သည်များအား ဖိစီးမှုပေးနိုင်သော အတ္တဘဝ အမှန်ဝါဒ သဘောတရားနှင့်ဆိုင်သော လူ့ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အမေးပုစ္ဆာပြဿနာများကို တုံ့ပြန် ဖြေရှင်းပေးပါသည်။

ဖြစ်နိုင်သမျှသော နေရာအားလုံးတွင် ၎င်းတို့တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏အသက်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သော ပုံစံဖြင့် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု ပြုလုပ်ရန် အမိန့်ပေး ကွပ်ကဲသူများ၏ အပိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ စောင့်ရှောက်ရမည့် တာဝန်ရှိကြောင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများတွင် ဘုရင်၏ တရားသဖြင့် တော်တည့်မှန်ကန်မှုနှင့် အလေ့အထကောင်းတို့ကို ၎င်း၏ စစ်သည်များ၏အသက်များအား စွန့်လွှတ်စေးရန် ၎င်း၏ ဝန်လေးမှုဖြင့် အကဲဖြတ်ပါသည်။ IHL အတွင်း မကြာသေးမီက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် ၎င်းတို့၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များအပေါ် လူသားချင်း စာနာစွာနှင့် ဂုဏ်သိက္ခာရှိရှိ ပြုမူဆက်ဆံခြင်းကို လေ့လာရန် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သော အဖွဲ့များအား စည်းနှောင်တာဝန်ရှိစေသည့် စံသတ်မှတ်ချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဆီသို့ ဦးတည်နေကြောင်း ဤဆောင်းပါးက ဆွေးနွေးထားပါသည်။

သို့သော်လည်း တစ်ဦးချင်း တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များက ကျင့်သုံးရသည့် ရွေးချယ်မှုအား ကန့်သတ်ထားသည်ကို ထောက်ဆလျှင် စစ်တပ်များသည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ လက်နက်ချအည့်ခံရန် ရွေးချယ်မှုကို ကျင့်သုံးခြင်းမှ တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်စေရန် ထိုနည်းဖြင့် ယင်းသို့သော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ အသက်များကို လွန်လွန်ကဲကဲ စွန့်လွှတ်ကြရန်ဦးဆောင်ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်စေရန် စစ်ပွဲတွင်စံအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော မူဘောင်များကို အားကောင်းအောင်ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်၏ လူသားချင်းစာနာမှုကို ကြိုက်နှစ်သက်သော နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေ၏ လုံ့လပြုအားထုတ်မှုများအတွက် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အများယုံကြည် လက်ခံနိုင်မှုကို အထောက်အကူပြုပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ကြသူများအပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုရှိသော ပုံဝတ္ထုများကြောင့် တသီးတခြား ပိုင်းကန့်ခွဲခြား၍ မရနိုင်သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့အကြား ဤသို့ အတူတကွ သဟဇာတဖြစ်မှုသည် အထူးသဖြင့် အရေးပါနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ရောယှက်နေကြပြီး ရည်မှန်းချက် ကွန်ရက်များကို ဖန်တီးပေးကြပါသည်။ IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့နှစ်ခုသည် စစ်ပွဲတွင် စစ်သည်များကို မည်သို့ ပြုမူ ဆက်ဆံရမည်ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ စစ်သည်များနှင့် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စစ်တပ်များက မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ရည်မှန်းချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော အရာပေါ်တွင် အခြေခံထားသော ပုံဝတ္ထုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ပူးပေါင်းမှုသည် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များက ၎င်းတို့၏ စစ်သည်များအပေါ် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပြုမူဆက်ဆံမှုကို ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

မှတ်စုများ

၁. McMahan(2009,36)က 'စစ်ပွဲဟူသည် လူကျင့်ဝတ် သိက္ခာနှင့် ပတ်သက်လျှင် အခြားသော ပဋိပက္ခပုံစံများ၊ အခြားသော လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှု အမျိုးအစားများနှင့် အခြေခံအားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားသည်'ဟူသော ဆွေးနွေး တင်ပြချက်ကို လက်ခံထားပါသည်။

၂. ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ငါးပါးသီလတွင် ပထမဆုံးသီလသည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်းဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲကာလများအတွက် ဤအခြေခံမူကို ခွင်းချက်ပေးမထားပေ။ သို့သော်လည်း ဤအတွေးအခေါ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ပညာရှင်များနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေပညာရှင်များက အခြေအတင်

ဆွေးနွေးထားကြပါသည်။ ဤအခြေအတင် ဆွေးနွေးမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ပို၍ အသေးစိတ် ဖော်ပြရှင်းလင်းထားသော ဆွေးနွေးချက်များကို ဤစာအုပ်၏အခြားသော ဆောင်းပါးများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

၃. ဤဆောင်းပါး၏ ကျန်သည့်အပိုင်းထဲမှ စာပေလက်ရာများကိုညွှန်းဆိုရာ၌ ကိုယ်ပိုင်အမည်၊ တစ်ဦးဆိုင်အမည်များကို ပါဠိပုံစံသို့ပြောင်းလဲထားပါသည်။

၄. IHL တွင် နှစ်ဘက်အပြန်အလှန်ဖြစ်မှု အခြေခံမူမှ ဤပြောင်းလဲမှုကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကိုထိန်းကျောင်းသော စည်းမျဉ်းများ၌ တွေ့နိုင်ပါသည်။ 'ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL - စည်းမျဉ်း ၁၄၅၊ လက်တုံ့ပြန်ခြင်း' 'Customary IHL – Rule 145. Reprisals'. https://ihl databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1-rul-rule 145

၅. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ(ICRC)၊ မြေပြင်တွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များရှိ ဒဏ်ရာရသူများနှင့် နာမကျန်းသူများ၏အခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် (ပထမဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်)၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်၊ 75 UNTS 31 at Art 1; အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ(ICRC)၊ ပင်လယ်ပြင်တွင် ဒဏ်ရာရသူများ၊ နာမကျန်းသူများနှင့် သင်္ဘောပျက်ရာတွင်ပါဝင်သူ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ အခြေအနေတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် (ဒုတိယဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်)၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်၊ 75 UNTS 85 at Art 1; အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ(ICRC)၊ ပင်လယ်ပြင်တွင် ဒဏ်ရာရသူများ၊ နာမကျန်းသူများနှင့် သင်္ဘောပျက်ရာတွင်ပါဝင်သူ လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ အခြေအနေတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် (ဒုတိယဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်)၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်၊ 75 UNTS 85 at Art 1; အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ(ICRC)၊ စစ်ပွဲကာလအတွင်း အရပ်သားများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် (စတုတ္ထဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်)၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်၊ 75 UNTS 287 at Art 1.

၆. တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ အထူးအခွင့်အရေးသည် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများနှင့် အတိအကျသက်ဆိုင်မှုမရှိပေ။ပညာရှင်များက IHL ၏ အပြန်အလှန်သဘောရှိသောအခြေခံများနှင့်ပတ်သက်၍ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား အသိအမှတ်ပြုမှုတွင် ဤအချို့မည်မှု၏အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အခြေအတင် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

၇. အောင်မြင်စွာ ခုခံကာကွယ်နိုင်မည့်အလားအလာမရှိတော့သည့် အခြေအနေမျိုးတွင် အသုံးပြုမှသာလျှင် လက်နက်ချအညံ့ခံခြင်းကို ခွင့်ပြုထားပါသည်။ လက်နက်ချအညံ့ခံရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်ဆုံးရွေးချယ်စရာအဖြစ်သာ ကျင့်သုံးနိုင်သော်လည်း မိမိတပ်ဖွဲ့များ အကြီးအကျယ်ဒုက္ခရောက်နေသည့်အခါ၌ပင် ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပေါ့ပေါ့တန်တန် မဆုံးဖြတ်နိုင်ဟု ဤဥပဒေကကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးများအား ညွှန်ပြ

ထားပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် နောက်ဆုံးပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ကနေဒါနိုင်ငံ၏ ၁၉၈၅ ခုနှစ် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ (National Defence Act, 1985 of Canada last amended in 2019, at 73)၊ အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ၏ ၁၉၅၄ ခုနှစ် ကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ အမှတ် ၁၈ (Defence Act No. 18 of 1954 of Ireland, at 124(b))၊ ဂမ်ဘီယာနိုင်ငံ၏ ၁၉၈၅ ခုနှစ် ဂမ်ဘီယာလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ(The Gambia Armed Forces Act, 1985 of Gambia, at 37(c))၊ အီရတ်နိုင်ငံ၏ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် စစ်တပ်ရာဇသတ်ကြီး (Military Penal Code, No. 13 of 1940 of Iraq, at 55)၊ ကင်ညာနိုင်ငံ၏ ၁၉၆၈ ခုနှစ် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Armed Forces Act, 1968 of Kenya, at 15(d))။

၈. အိုင်ယာလန်နိုင်ငံ၏ ကာကွယ်ရေးအက်ဥပဒေ၊ note 9 at 125 (b) and (c). အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်၊ စစ်တပ်အက်ဥပဒေ 34(f) ကိုလည်းကြည့်ပါ။

၉. နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံထားရသူများကို စစ်သံ့ပန်းအဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ခွင့်မရှိသော်လည်း ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ်(၃)အရ ၎င်းတို့ကို လူသားချင်းစာနာစွာ ပြုမူဆက်ဆံရပါမည်။

၁၀. မော်လ်တာနိုင်ငံ (Malta)၏ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Armed Forces Act, 1970 of Malta at 41 (1))၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၏လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Armed Forces Act of Malaysia, note 16 at 43 (1))၊ စင်္ကာပူနိုင်ငံ၏ ၁၉၇၂ ခုနှစ်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Armed Forces Act, 1972 of Singapore)၊ ဘော့ဆွာနာနိုင်ငံ၏ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Defence Force Act of Boswana, note 22 at 31 (1))၊ ကင်ညာနိုင်ငံ၏ ၁၉၆၈ ခုနှစ်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အက်ဥပဒေ (Armed Forces Act, 1968 of Kenya at 21 (1))။

၁၁. စကြဝဠာတစ်လောကလုံးအား တရားနှင့်အညီ ကရုဏာဖြင့် မင်းပြုစိုးစံတော်မူသော အကောင်းဆုံးစံနမူနာပြ ကမ္ဘာကိုအုပ်စိုးသည့် ဘုရင်တစ်ဆူဟုမှတ်ယူထားပါသည်။

၁၂. မိုးခေါင်သောအချိန်တွင် မြစ်ရေခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်တော့မည့်ဆဲဆဲဖြစ်ကုန်သော သာကီဝင်တို့နှင့် ကောလိယတို့အား ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ထိပ်တိုက်တွေ့တော်မူသော ကုဏာလဇာတ် (အမှတ် ၅၃၆) ကိုလည်းကြည့်ပါ။ 'တန်ဖိုးအနည်းငယ်သာရှိသည့် ရေတည်းဟူသောအရာအတွက် မြတ်သောစစ်သည်ဗိုလ်ပါမင်းမျိုးတို့၏ အသက်တည်းဟူသော တန်ဖိုးကြီးမားသည့်အရာကို သင်တို့စွန့်လွှတ်သင့်သလား'ဟု ဗုဒ္ဓကမေးမြန်းတော်မူခဲ့ပါသည်။

၁၃. အိုင်စီစီစွဲချက်များအား အတည်ပြုခြင်းဆိုင်ရာ နတာဂန်ဒါဆုံးဖြတ်ချက် ((ICC, Ntaganda Decision on the Confirmation of Charges, 2014: 76-78), htt://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_04750.PDF

၁၄. အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဖွန်လိဘ်၊ ၁၁ နူရင်ဘတ်စစ်ခုံရုံး ၅၁၁ (၁၉၈၄) (အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှု စစ်ဆေးစီရင်ခြင်း) US v. von Leeb, 11 Nuremberg Military Tribunals 511 (1984) (the High Command Trial): 'အချို့သော ကန့်သတ်ချက်များထဲတွင် စစ်သည်တစ်ဦးသည် မိမိအထက်အရာရှိများ၏အမိန့်များသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိကြောင်း မှတ်ယူခွင့်ရှိပါသည်။'

ကျေးဇူးတင်လွှာ

အစောပိုင်း စာမူကြမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏အထောက်အကူဖြစ်သော အကြံပြုဆွေးနွေးချက်များအတွက် Professor Rene Provost, Dr Noel Trew, Dr Elizabeth Harris, Professor Kate Crosby နှင့် Andrew Bartles-Smith တို့အား ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း အသိအမှတ်ပြုဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကြေညာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Appleton, N. 2010. Jātaka Stories in Theravāda Buddhism: Narrating the Bodhisatta Path. Farnham: Ashgate.

Carter, J. R., and M. Palihawadana. 1987. The Dhammapada. New York: Oxford University Press.

Cover, R. 1983. "Nomos and Narrative." Harvard Law Review 97 (1): 4–68. deLibero,L.2012."Surrender in Ancient Rome."In How Fighting Ends : A History of Surrender, edited by H. Afflerbach and H. Strachan, 8–14. Oxford: Oxford University Press.

Dörmann, K., and J. Serralvo. 2014. "Common Article 1 to the Geneva Conventions and the Obligation to Prevent International Humanitarian Law Violations." International Review of the Red Cross 96 (895/896): 707–736. doi:10.1017/S181638311400037X.

Durkheim, E. 1951. Suicide: A Study in Sociology. 2nd ed. London: Routledge.

Evangelidi, E. 2018. "Restraint in Bello: Some Thoughts on Reciprocity and Humanity." In International Humanitarian Law and Justice: Historical and Sociological Perspectives, edited by M. Deland, M. Klamberg, and P. Wrange, 100–113. Oxfordshire: Routledge.

Greenspan, M. 1959. The ModernLaw ofLandWarfare. Berkeley: University of

California Press.

Hallisey, C. 2009. “The Golden Rule in Buddhism [II].” In The Golden Rule: The Ethics of Reciprocity in World Religions, edited by J. Neusner and B. D. Chilton, 129–145. London: Bloomsbury.

Hassig, R. 2012. “How Fighting Ended in the Aztec Empire and Its Surrender to the Europeans.” In How Fighting Ends: A History of Surrender, edited by H. Afflerbach and H. Strachan, 113–123. Oxford: Oxford University Press.

Huntington, S. P. 1957. The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations. Cambridge: Harvard University Press.

International Committee of the Red Cross. 2016. Commentary on the First Geneva Convention: Convention (I) for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Cambridge: Cambridge University Press.

Ireland, J., trans. 1997. The Udāna: Inspired Utterances of the Buddha. Kandy: Buddhist Publication Society.

Kahn, P. W. 2013. “Imagining Warfare.” European Journal of International Law 24 (1): 199–226. doi:10.1093/ejil/chs086.

Keely, L. H. 2012. “Surrender and Prisoners in Prehistoric and Tribal Societies.” In How Fighting Ends: A History of Surrender, edited by H. Afflerbach and H. Strachan, 7–13. Oxford: Oxford University Press.

Kortüm, H. 2012. “Surrender in Medieval Times.” In How Fighting Ends: A History of Surrender, edited by H. Afflerbach and H. Strachan, 41–54. Oxford: Oxford University Press.

Lauterpacht, H. 1953. “The Limits of the Operation of the Law of War.” British Year Book of International Law 30: 206–243.

McMahan, J. 2009. Killing in War. Oxford: Clarendon.

Mégret, F. 2013. “The Humanitarian Problem with Drones.” Utah Law Review 5: 1283–1319.

Norman, K. R. 1997. The Word of the Doctrine Dhammapada. London: Pali Text Society. Obeyesekere, R. 2016. The Revered Book of Five Hundred and Fifty Jataka Stories: Volume II. Translated from the 14th Century Sinhala Version. Colombo: Gunasena.

Osiel, M. J. 2001. Obeying Orders: Atrocity, Military Discipline and the Law of War. Somerset: Routledge.

Peeler, P. 2019. The Persistence of Reciprocity in International Humanitarian Law. Cambridge: Cambridge University Press.

Pilloud, C., Y. Sandoz, C. Swinarski, and B. Zimmermann. 1987. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. Geneva: International Committee of the Red Cross.

Posner, E., and A. Sykes. 2007. “An Economic Analysis of State and Individual

Responsibility under International Law." American Law and Economics Review 9 (1): 72–134. doi:10.1093/aler/ahm001.

Provost, R. 2002. International Human Rights and Humanitarian Law. Cambridge: Cambridge University Press.

Provost, R. 2012. "Asymmetrical Reciprocity and Compliance with the Laws of War." In Modern Warfare: Armed Groups, Private Militaries, Humanitarian Organizations, and the Law, edited by B. Perrin, 17–42. Vancouver: UBC Press.

Robinson, P. 1999. "'Ready to Kill but Not to Die': NATO Strategy in Kosovo." International Journal: Canada's Journal of Global Policy Analysis 54 (4): 671–682.

Scheible, K. 2009. "The Formulation and Significance of the Golden Rule in Buddhism [I]." In The Golden Rule: The Ethics of Reciprocity in World Religions, edited by J. Neusner and B. D. Chilton, 116–128. London: Bloomsbury.

Schober, J. 1997. Sacred Biography in the Buddhist Traditions of South and Southeast Asia. Honolulu: University of Hawaii Press.

Walzer, M. 2004. Arguing About War. New Haven: Yale University Press.

Walzer, M. 2006. Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations. 4th ed. New York: Basic Books.

Ziv, B. 2014. "The Superior Orders Defense: A Principal-Agent Analysis." Georgia Journal of International and Comparative Law 41: 1–74.

ICRC

‘မသိခြင်းသည် အကျွမ်းတဝင်အရှိဆုံးဖြစ်သည်’ - ကိုးအန်း(Kōan)ကျင့်သုံးမှုနှင့် စစ်ပွဲ၏ မသဲကွဲမှု

Noel Maurer Trew

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)၏ ခက်မသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများအတွက် လက်တွေ့တွင် အသုံးချရန် များစွာ အခက်အခဲရှိနေပါသည်။ တိုက်ခိုက်မှုတွင် ခွဲခြားခြင်း၊ ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်းနှင့် အချိုးအစားညီမျှခြင်းစည်းမျဉ်းများသည် ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဥပဒေ၏ အခြေခံအချက်ဖြစ်သော်လည်း ဤစည်းမျဉ်းများကို လေးစားလိုက်နာခြင်းသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များက စစ်မြေပြင်တွင် ဖြစ်ပျက်နေသည်တို့ကို မှန်မှန်ကန်ကန် သိမြင် နားလည်သဘောပေါက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခု ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်သော၊ စီစဉ်သော၊ အကောင်အထည်ဖော်သော သူများအနေဖြင့် ထိုတိုက်ခိုက်မှုကို မှန်မှန်ကန်ကန် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အမျိုးအစား မှန်မှန်ကန်ကန် သို့မဟုတ် ပမာဏ မှန်မှန်ကန်ကန် အမြဲတစေ မရရှိနိုင်ချေ။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် မည်သည့် သတင်းအချက်အလက်မျိုး လိုအပ်သည်ကိုပင် မသိနိုင်ချေ။ မလုံလောက်သော ထောက်လှမ်းရေးသတင်းများနှင့် များပြားလွန်းသော သတင်းအချက်အလက်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် မရေရာမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် စစ်ပွဲ၏ မသေချာမရေရာသော အခြေအနေများကို အောင်မြင်စွာ ဖြတ်သန်းသွားရန် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် မည်သို့လေ့ကျင့်နိုင်မည်နည်း။ ဂျပန်ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာ (တရုတ်-ချန်ဗုဒ္ဓဘာသာ)တွင် လိုက်နာကျင့်သုံးသူများသည် ဖွင့်ထားသော အာရုံဟူသမျှကို စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် အာရုံစူးစိုက်ခြင်း အခြေခံ သဘောတရားတို့ ပါဝင်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု နည်းလမ်းများကို ထုံးစံအတိုင်း ကျင့်သုံးကြပါသည်။ ကိုးအန်းအကျင့် (Kōan practice)ဟု သိကြသော အာရုံစူးစိုက်သည့် ပုံစံတစ်ခုကို ရင်းဇိုင်း (Rinzai)နှင့် စိုးတိုး (Sōtō) ဇင်ဂိုဏ်းများက ကျင့်သုံးလေ့ ရှိပါသည်။ (စိုးတိုးဂိုဏ်းက အသုံးနည်းပါသည်။) ကိုးအန်းတို့သည် ‘ဒွန်တွဲမှုမရှိခြင်း’ အတွေ့အကြုံကဲ့သို့သော တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှုဖြင့် ဖော်ပြ၍မရနိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ထိုးထွင်း သိမြင်စွမ်းသော ဉာဏ်ကို

DOI: 10.4324/9781003439820-13
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

> ဆက်သွယ်ပြောဆိုရန် ဇင်ဆရာတို့အသုံးပြုသော ပုံပြင် ဇာတ်လမ်းတိုများ ဖြစ်ပါသည်။ ကိုးအန်းတို့ကို စကားထာများ သို့မဟုတ် ပဟေဠိများအဖြစ် ဖော်ပြလေ့ရှိသော်လည်း ၎င်းတို့ကို ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်သောနည်းဖြင့် အဖြေရှာရန် မရည်ရွယ်ပါ။ အတိအကျဆိုရလျှင် ကျင့်သုံးသူသည် ကိုးအန်းအပေါ် ၎င်းတို့၏ အာရုံကို စူးစိုက်ထားပြီး ထိုကိုးအန်းကို 'ဖြေရှင်းသည့်' ဘာသာစကားဆိုင်ရာနှင့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော နည်းလမ်းများ ပျောက်ကွယ်သွားသည့်အခါ မည်သို့ဖြစ်လာသည်ကို လေ့လာပါသည်။ သီးခြား အယူအဆများ သို့မဟုတ် ပြဿနာဖြေရှင်းလေ့ရှိသည့် နည်းလမ်းများအပေါ် စိတ်၏ အစွဲများအား အသိအမှတ်ပြုလက်ခံရန် စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ပေးခြင်းဖြင့် ဤကျင့်စဉ်ကို သင့်တော်သည့် အခြေအနေတွင် ကျင့်သုံးသောသူတို့သည် ဒွိဟဖြစ်ဖွယ်ရာ သတင်းအချက်အလက်များပေါ် အခြေခံပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ရခြင်းနှင့် ယင်းသို့ အလွန်အမင်းအရေးပါသော ကိစ္စများကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားရသည့်အခါ ၎င်းတို့၏အမြင် သို့မဟုတ် အတွေးများတွင် အမှားအယွင်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရန် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေနိုင်ပါသည်။

သတိ။ 'သင်ဘယ်ကလာခဲ့တာလဲ။' ဆရာကြီး ဂျိုဇို (Master Jizo) က ဟိုဂန် (Hogen) ကို မေးသည်။ 'ကျွန်ုပ် ဦးတည်ရာမဲ့ ဘုရားဖူးခရီးထွက်နေတာပါ' ဟိုဂန်က ဖြေသည်။ 'သင့် ဘုရားဖူးခရီးစဉ်၏ အဓိကအကြောင်းက ဘာလဲ' ဂျိုဇိုက မေးသည်။ 'မသိပါ' ဟိုဂန်က ဖြေသည်။ 'မသိခြင်းဆိုတာ အများဆုံးဖြစ်တတ်သည့် သဘောဖြစ်သည်' ဂျိုဇိုက မှတ်ချက်ချသည်။ ထိုအခိုက်တွင် ဟိုဂန်သည် ကြီးမားသော အသိဉာဏ်အလင်းကို ရသွားသည်။ [The Book of Equanimity, (Case 20) (Wick 2005, 63)]

နိဒါန်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)[၁] သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား စစ်ပွဲတွင် မည်သူ့ကို သို့မဟုတ် မည်သည့်အရာကို ပစ်မှတ်ထားနိုင်သည်နှင့် မည်သူ့ကို သို့မဟုတ် မည်သည့်အရာကို အကာအကွယ် ပေးရမည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင်ရန် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပါသည်။ လက်တွေ့တွင် ဤဥပဒေကို စိတ်ကောင်း စေတနာဖြင့် ရိုးသားစွာကျင့်သုံးရန်မှာ အကောင်းဆုံးအချိန်များတွင်ပင် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။ စစ်မြေပြင်နေရာနှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်မပြည့်စုံခြင်းကြောင့် သို့မဟုတ် သတင်းအချက် များပြားလွန်းသောကြောင့် မသေချာမရေရာဖြစ်ပုံပေါ်သည့် ပစ်မှတ်ထားခြင်း အခြေအနေများတွင် ယင်းကိုအသုံးချရန် ပို၍ပင်ခက်ခဲပါသည်။

ကိုးကွယ်ရာဘာသာများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများစွာတို့က စစ်ပွဲအတွင်းမှာပင် အင်အား အသုံးပြုခြင်းကို ကန့်သတ်မှုများရှိသင့်ကြောင်း လွတ်လပ်စွာကောက်ချက်ချထားပြီးဖြစ်သည်ကို အလေးထားခြင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလွှမ်းခြုံပျံ့နှံ့သည့် ဥပဒေ၏အခြေခံမူများကို မှီငြမ်း ကိုးကားရန် နိဒါန်းဖြစ်သော IHL ပြဋ္ဌာန်းချက်များအတွက် ယင်းမှာ အဆန်းတကြယ်မဟုတ်တော့ဘဲ ရိုးလာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။[၂] ဥပမာအားဖြင့် ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲတွင်းလိုက်နာရမည့်

ဥပဒေ(jus in bello) (စနစ်တကျကျင့်သုံးခဲ့မည်ဆိုလျှင်)အတွက် 'ဘာမဆိုလက်ခံသည်'ဟူသော ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို တားမြစ်ထားရုံသာမက ဇင် ကိုးအန်း ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထသည် ကျင့်သုံးသူများကို ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေဖြင့်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုတို့အကြား ဟန်ချက်ညီမှုကို လမ်းပြကူညီပေးရာတွင် အထူးသဖြင့် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။[၃] ရာစုနှစ်နှင့်ချီ၍ ဇင်အကျင့်ကိုကျင့်သုံးသူများသည် မိမိကိုယ်မိမိပြန်လည် ဆန်းစစ်ခြင်း ကိုးအန်းကို အသုံးပြုခဲ့ကြပြီး ယင်းမှာ ကျင့်သုံးသူတို့သည်ဖြေရှင်း၍ မရနိုင်သော ပြဿနာကိုအာရုံပြုခြင်းဖြင့် ကမ္ဘာနှံထိုင်သောအလေ့အကျင့်ဖြစ်ကာ ပြီးခဲ့သည့်ယုတ္တိကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားတတ်သော၊ ပျံ့လွင့်နေသောအတွေးတို့ကိုအဆုံးသတ်စေပြီး အလိုအလျောက် သိရှိနားလည်သဘောပေါက်သည့် အသိဉာဏ်အလင်းကို ရရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကျင့်သုံးမှုက ကျင့်သုံးသူကို လုပ်လေ့လုပ်ထဖြစ်နေသော စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံကိုအဆုံးသတ်စေပြီး ရှုထောင့်တစ်ခု သို့မဟုတ် အခြားတစ်ခုတွင် စိတ်ခံစားချက်အားဖြင့်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် ဉာဏ်ပညာဖြင့် တွေးခေါ်စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ပါဝင်ခြင်းမရှိဘဲ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဝိရောဓိအမြင်ကိုရစေရန်လည်း အထောက်အကူပြုပါသည်။

ကိုးအန်း မိမိကိုယ်မိမိ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို စိတ်ဖိစီးမှု သို့မဟုတ် မသေချာမရေရာမှုအခြေအနေများတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ရာ၌ ပိုမို ကောင်းမွန်စေရန် အထောက်အကူပြုသည့်တိုင် ဤကျင့်သုံးမှုအတွက် ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်ကို ဂရုပြုရန်အရေးကြီးပါသည်။ ပထမဆုံးအနေဖြင့် ယင်းသည် အချိန်တိုတစ်ခုအတွင်း သင်ယူနိုင်ပြီး ချက်ခြင်းအသုံးချ၍ရနိုင်သော ယေဘုယျနည်းလမ်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ ဒုတိယအချက်မှာ ကိုးအန်း သင်ရိုးဖြင့်[၄] တိုးတက်မှုသည် ဆရာနှင့် တပည့်ကြား ပုံမှန်ဆွေးနွေးမှုကိုလိုအပ်ပါသည်။ နောက်ဆုံး အချက်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာအကျင့်သီလအခြေခံကောင်းမရှိဘဲ ကိုးအန်းအကျင့်တစ်ခုတည်းဖြင့် လူတစ်ဦးကို IHL နှင့်ဆန့်ကျင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုပြုလုပ်သည့်ရလဒ် ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ယင်းမှာ ဤကျင့်သုံးမှုတွင် လွတ်လပ်သောကျင့်ဝတ်သီလပိုင်းဆိုင်ရာ တွေးခေါ်မှုမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးအန်း မိမိကိုယ်မိမိပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းသည် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူများ၊ စစ်ရေး စီစဉ်သူများနှင့် ရှေ့တန်းတွင်တိုက်ခိုက်ကြသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ လုပ်လေ့လုပ်ထရှိသော တွေးခေါ်မှုနည်းလမ်းများကို မေးခွန်းထုတ်ရန်နှင့် မသေချာမရေရာမှုကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာဖြေရှင်းရန်အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ကြောင်း အထောက်အထားကောင်းရှိသော်လည်း ကိုးအန်းအလုပ် (သို့မဟုတ် အခြားသောမည်သည့်ကမ္ဘာနှံးနည်းလမ်းမဆို)ကို လောကီရေးအခြေအနေတွင် IHL ကို လေးစားလိုက်နာမှုရှိစေရန် အဓိကအသုံးတော်ခံသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ကျွန်ုပ် သေချာပေါက်အကြံပြုရန်မလိုပါ။ အတိအကျဆိုရလျှင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေအရ ၎င်းတို့၏ ကတိကဝတ်များကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ဤအကျင့်ကို ကျင့်သုံးထားခဲ့သူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာသီလကျင့်စဉ်များနှင့် ယှဉ်တွဲကျင့်သုံးလျှင် ထိရောက်သော နည်းလမ်းဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် IHL တွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော စစ်ပွဲတွင်းဥပဒေ (jus in bello) စည်းမျဉ်းများအကျဉ်းချုပ် ခွဲခြားခြင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)၏အမြင်တွင် ၁၉၇၇ ခုနှစ် သံတမန်ညီလာခံ၏ ဂုဏ်ကျက်သရေရှိသော အောင်မြင်မှုမှာ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ(APs)တွင် အရပ်သားလူထုအတွက် အချို့သော အကာအကွယ်ပေးမှုများကို လက်ခံပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Pilloud 1987, 583) အစဉ်အလာအားဖြင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များက စစ်မက်ကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများကို အကာအကွယ်ပေးပြီး ဟိဂ်သဘောတူညီချက်များက စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု လုပ်ဆောင်ခြင်းများကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းခဲ့ပါသည်။ (Boothby 2012 , 5) သို့သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း အထူးသဖြင့် ဤဥပဒေများကိုရေးဆွဲစဉ်အခါက လေကြောင်းမှ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုမရှိသေးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သင်ခန်းစာရခဲ့မှုများကို ထင်ဟပ်ရန် ဟိဂ်ဥပဒေကို နောက်ဆုံးအခြေအနေအထိ လုံလောက်စွာပြုပြင်ရေးဆွဲမှုမလုပ်ရသေးခြင်းကို ICRC က အလေးထားစိုးရိမ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ICRC က နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များ (APs)၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တစ်ခုတည်းသောဥပဒေမူဘောင်အတွင်းသို့ 'IHL တွင် ပေါင်းရုံးပါဝင်နေသည့်အချက်နှစ်ခုကို အတူတကွဆောင်ကြဉ်းပေးခြင်း'အဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ ထိုနှစ်ချက်မှာ တစ်ဘက်တွင် ဒုက္ခရောက်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး အခြားတစ်ဘက်တွင် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု လုပ်ဆောင်သည့် အပြုအမူတို့ဖြစ်ပါသည်။ (Boothby 2012, 5) အထူးသဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)(API)က ခွဲခြားခြင်းမူအပြင် တိုက်ခိုက်မှုတွင် အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်း စည်းမျဉ်းများကို အလွယ်တကူနားလည်စေရန် ရှင်းပြထားပါသည်။ ယင်းတို့ကို နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (API) ၏ အပိုင်း(၄)၊ ကဏ္ဍ(၁)တွင် အခြေခံစည်းမျဉ်းနှင့်အစပြုပြီး ပေါင်းရုံးစုစည်းထားပါသည် -

> အပိုဒ် ၄၈။ အရပ်သားလူထုနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများကို လေးစားမှုနှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုအား သေချာစေရန်အတွက် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သောအဖွဲ့များသည် အရပ်သားလူထုနှင့်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအကြားအပြင် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များအကြား အချိန်တိုင်းတွင် ခွဲခြားရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ စစ်ဆင်ရေးများသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များကိုသာ တိုက်ရိုက် ဦးတည်ရမည်။

ဤအခြေခံစည်းမျဉ်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် IHL ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပြီး ယင်းကို နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ[၅]နှင့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ(NIAC) နှစ်ခုလုံးအတွက် ဓလေ့ထုံးတမ်း အဆင့်အတန်းရရှိခဲ့ခြင်းအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။[၆]

သီအိုရီသဘောတရားအရ ဤအခြေခံမူကိုကျင့်သုံးခြင်းသည် အရပ်သားလူထုနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်တို့အကြား သိသာထင်ရှားသော ကွဲပြားခြားနားမှုရှိသည့် အခြေအနေများတွင် အခက်အခဲရှိမည် မဟုတ်ပေ။ သို့ရာတွင် API ကို ဘောင်သွင်းသူများက စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များသည် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများအနီးတွင် တည်ရှိနေ

သည့်အခါ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူများအား တရားဝင်စစ်ရေးပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်နေစဉ် အရပ်သားလူထုအပေါ် လက်သင့်မခံနိုင်သော အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေအဆင့်သို့ ကျရောက်စေရန် ဆွဲဆောင်လာနိုင်သည့်အချက်ကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ ဤစိုးရိမ်မှုများကိုဖြေရှင်းရန် အပိုဒ် ၅၁ က အရပ်သားလူထုအား တိုက်ရိုက်ဦးတည်တိုက်ခိုက်ခြင်းများကို တားမြစ်ထားရုံသာမက မဆင်မခြင်သိမ်းကျုံးတိုက်ခိုက်မှုများသဘောသက်ရောက်သည့် စစ်ဆင်ရေးများကိုပါ တားမြစ်ထားပါသည်။ ထို့နောက် အပိုဒ် ၅၇ တွင် တိုက်ခိုက်သူများသည် အရပ်သားလူထုအပေါ် ၎င်းတို့စစ်ဆင်ရေးများ၏သက်ရောက်မှုများကို လျော့ပါးသက်သာစေရန် အပြုသဘောဆောင်သော အဆင့်များကိုလုပ်ဆောင်ရန် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

တိုက်ခိုက်မှုတွင် အချိုးအစားညီမျှခြင်း

တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုအား မဆင်မခြင်ပြုလုပ်ခြင်းဟု မှတ်ယူနိုင်ခြင်းရှိမရှိကို အဓိကစစ်ဆေးခြင်းသည် အချိုးအစားညီမျှမှုစည်းမျဉ်းဖြစ်ပါသည်။ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူက ပစ်မှတ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ သီးခြားလက်နက် (သို့မဟုတ် လက်နက်များ)ကို အသုံးပြုခြင်း၏ သက်ရောက်မှုအလားအလာနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း သိရှိထားသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါက ထိုတိုက်ခိုက်မှုနှင့်အတူတွဲပါလာသည့် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုသည် ထိုပစ်မှတ်ကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမှရရှိလာမည့်စစ်ရေးအကျိုးအမြတ်အသာစီးရမှုနှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံဖြစ်နေသလားဆိုသည်ကိုဆန်းစစ်ခြင်းသည် အချိုးအစားညီမျှခြင်းစည်းမျဉ်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစည်းမျဉ်း၏ မျက်မှောက်ခေတ်အတွေးအမြင်ကို API ၏ အပိုဒ် ၅၁ တွင် ပြဋ္ဌာန်းရန် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားပါသည် -

> အပိုဒ် ၅၁(၄)။ မဆင်မခြင်တိုက်ခိုက်ခြင်းများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ . . . . . (၅) အခြားတိုက်ခိုက်ပုံများထဲတွင် အောက်ပါတိုက်ခိုက်မှုအမျိုးအစားများကို မဆင်မခြင်အဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ရ (ခ) မတော်တဆအရပ်သားအသက်ဆုံးရှုံးမှု၊ အရပ်သားများ ဒဏ်ရာရရှိမှု၊ အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ထိခိုက်ပျက်စီးမှု သို့မဟုတ် ထိုအရာများအားလုံးပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုဖြစ်စေရန် မျှော်မှန်းနိုင်သောတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုသည် မျှော်မှန်းထားသောခိုင်မာပြီးတိုက်ရိုက်စစ်ရေးအသာစီးရမှုထက် အလွန်အကျွံဖြစ်ပါလိမ့်သည်။

အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ သို့မဟုတ် စစ်ရေးအစီအစဉ်ပြုလုပ်သူ နှိုင်းယှဉ်ရမည့် မျှော်လင့်ထားသော အရပ်သားဆုံးရှုံးမှုနှင့် မျှော်မှန်းထားသော စစ်ရေးအသာစီးရမှုတို့၏တန်ဖိုးသည် အတိုင်းထက်အလွန်များပြားပြီး ကိန်းဂဏာန်းဖြင့် တွက်ချက်၍မရနိုင်ဆိုသည့်အချက်ကိုမှတ်သားရန် အရေးကြီးပါသည်။

တိုက်ခိုက်မှုတွင် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်းများ

API အပိုဒ် ၅၁(၅)(ခ)တွင် အချိုးအစားမညီသောတိုက်ခိုက်မှုများကို ပြုလုပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ပြောင်းပြန်သဘောဆောင်သောလိုအပ်ချက်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသော်

လည်း အပိုဒ် ၅၇ တွင် ၎င်းတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများသည် အချိုးအစားညီမျှကြောင်း သေချာစေရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ လိုက်နာရမည့် ခိုင်မာပြီး အပြုသဘောဆောင်သော အစီအမံများကို ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည် -

> အပိုဒ်ခွဲ ၅၇(၂)(က)။ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုပြုလုပ်ရန် စီစဉ်သူများ သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်သူများသည် - (၁) တိုက်ခိုက်ရမည့် ရည်မှန်းချက်များသည် အရပ်သားများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများမဟုတ်ကြောင်းနှင့် အထူးအကာအကွယ်ပေးခြင်းခံရသည်များမဟုတ်ဘဲ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များဖြစ်ကြောင်း သေချာစေရန် ဖြစ်နိုင်သည့် အရာတိုင်းကို လုပ်ဆောင်ပါ။ . . . ၊ (၂) တိုက်ခိုက်မှုတွင် အသုံးပြုမည့်လက်နက်များနှင့် တိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကိုရွေးချယ်ရာတွင် မတော်တဆအရပ်သား အသက်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ အရပ်သားများဒဏ်ရာရခြင်းနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ပျက်စီးခြင်းတို့ကို ရှောင်ကြဉ်ရန်အမြင်နှင့် မည်သည့်ဖြစ်ရပ်တွင်မဆို နည်းနိုင်သမျှအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဖြစ်နိုင်သမျှ ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှုများ အားလုံးကိုလုပ်ဆောင်ပါ။ (၃) မတော်တဆ အရပ်သားအသက်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ အရပ်သားများ ဒဏ်ရာရခြင်းနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ပျက်စီးခြင်း သို့မဟုတ် ထိုအရာများ အားလုံး ပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုတို့ ဖြစ်စေနိုင်ရန် မျှော်လင့်နိုင်သော ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသည့် ခိုင်မာပြီး တိုက်ရိုက် စစ်ရေးအသာစီးရမှုနှင့် နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံဖြစ်စေမည့် မည်သည့်တိုက်ခိုက်မှုကိုမဆို ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။

API အပိုဒ် ၅၇ တွင် ဖော်ပြထားသော တိုက်ခိုက်မှုခွဲ ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ရမည့် အချက်များတွင် ပစ်မှတ်၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကဲ့သို့သော အချိုးအစားညီမျှမှုအား ဆန်းစစ်မှုကို မလုပ်ဆောင်မီ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူများ သို့မဟုတ် စစ်ရေး အစီအစဉ်ရေးဆွဲသူများက လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည့်လုပ်ဆောင်မှုများပါဝင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအချက်များတွင် ထိုဆန်းစစ်မှုကို ပြုလုပ်ပြီးသည့်နောက် လုပ်ဆောင်ရမည့် အရပ်သားလူထုအားကြိုတင်သတိပေးချက်များထုတ်ပြန်ခြင်းကဲ့သို့သော ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို နောက်ထပ်အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် လုပ်ဆောင်မှုများလည်းပါဝင်ပါသည်။[၈]

အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ သို့မဟုတ် စစ်ရေးအစီအစဉ် ရေးဆွဲသူသည် တိုက်ခိုက်မှုအတွက် အချိုးအစား ညီမျှမှုကို တိတိကျကျ တွက်ချက်မှု မလုပ်နိုင်မီ ၎င်းတို့ထံတွင် ထိုအခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ အောက်ပါမေးခွန်းများကို ဖြေဆိုနိုင်ရန် လုံလောက်သောသတင်းအချက်အလက်များ ရှိရပါမည်။

(၁) ထိုပစ်မှတ်သည် တရားဝင် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက် ဟုတ်ပါသလား။[၉]

(၂) ထိုပစ်မှတ်ကို တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ မည်သို့သော စစ်ရေးအသာစီးအကျိုးအမြတ် ရရှိနိုင်မည်နည်း။[၁၀]

(၃) အနီးအနားတွင် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ၏ နီးနီးကပ်ကပ်

တစ်စုတစ်ဝေးရှိမှုက မည်သို့ရှိပါသနည်း။[၁၁]

(၄) ထိုပစ်မှတ်ကို တိုက်ခိုက်ရန် မည်သည့်လက်နက်များကို ရရှိနိုင်ပါသနည်း။[၁၂] ထို့အပြင်

(၅) ထိုလက်နက်များကိုအသုံးပြုခြင်း၏ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့်အကျိုးဆက်များကားအဘယ်နည်း။[၁၃]

ပထမ၊ ဒုတိယနှင့် စတုတ္ထမေးခွန်းများကို အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူ သို့မဟုတ် စစ်ရေးအစီအစဉ် ရေးဆွဲသူတို့ ချက်ခြင်းအဖြေများ ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း တတိယနှင့် ပဉ္စမ မေးခွန်းများကို အဖြေပေးရန် နောက်ထပ်စုံစမ်းမှုများကို လိုအပ်မည့်ပုံရှိပါသည်။ အဆိုပြုထားသော ပစ်မှတ်၏ သဘာဝကိုသေချာစေရန် ဖြစ်နိုင်သမျှ အစီအမံများအားလုံးကို အသုံးပြုပြီးသည့်နောက် ၎င်း၏ ဝိသေသလက္ခဏာအပေါ် သံသယရှိနေဆဲဖြစ်လျှင် အပိုဒ် ၅၀(၁)နှင့် ၅၂(၃)တို့က ယင်းကို အရပ်သားအဖြစ် မှတ်ယူရမည်ဟုဖော်ပြထားပါသည်။ နောက်ဆုံး စစ်ဆေးသုံးသပ်မှုအဖြစ် ရည်မှန်းချက်တာဝန် လုပ်ဆောင်နေစဉ်အတွင်း တိုက်ခိုက်မှုက ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို အလွန် အကျွံဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားလာလျှင် အပိုဒ် ၅၇(ခ) အရ ထိုတိုက်ခိုက်မှုကို ရပ်ဆိုင်းရန် သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ရန် ပြဌာန်းထားပါသည်။

ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသည့် စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူကို စမ်းသပ်ခြင်း

ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး(ICTY)သည် ဘော်လ်ကန်နိုင်ငံများမှ နယ်ဘက်နှင့် စစ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် ၎င်းဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် အကောင်းဆုံးသိထားကြသည်နှင့် တပြိုင်တည်းမှာပင် အစိုးရရှေ့နေရုံးအား စစ်ပွဲများအတွင်း မြောက်အတ္တလန်တိတ်စာချုပ်အဖွဲ့ (NATO)၏ လေကြောင်းအင်အားအသုံးပြုခြင်းကို ဥပဒေနှင့်ညီကြောင်းကို စစ်ဆေးပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် အစိုးရရှေ့နေရုံး(OTP)သို့ တင်သွင်းသည့်အစီရင်ခံစာ၌ NATO ၏ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုအစီအစဉ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည့်ကော်မတီက ဤလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သူတို့သည် အလွန်အကျွံဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်စေရန် မျှော်လင့်နိုင်သော တိုက်ခိုက်မှုများအားမပြုလုပ်ရန်ဟူသော ၎င်းတို့၏တာဝန်ကိုလိုက်နာခဲ့ခြင်း ရှိမရှိ တိုင်းတာရန် 'ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး' တစ်ဦး၏ စံသတ်မှတ်ချက်ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကော်မတီက ဤသို့အကြောင်းပြခဲ့ပါသည် -

> လူအခွင့်အရေးရှေ့နေတစ်ဦးနှင့် အတွေ့အကြုံရှိ တိုက်ပွဲကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးတစ်ဦးတို့က စစ်ရေး အကျိုးအမြတ်အသာစီးရရန်နှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများ ဒဏ်ရာရရန် တို့ကို တူညီသောနှိုင်းရတန်ဖိုးများ သတ်မှတ်မည့်အလားအလာမရှိပေ။ ထို့အပြင် မူဝါဒ သဘောတရားမတူဘဲ တိုက်ပွဲအတွေ့အကြုံအတိုင်းအတာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံစစ်သမိုင်းမတူညီကြသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများသည် ဝိဝါဒကွဲပြားစရာ ကိစ္စရပ်များတွင် အမြဲတစေ သဘောထားချင်း တိုက်ဆိုင်ရန် အလားအလာမရှိပေ။ နှိုင်းရတန်ဖိုးများကို ဆုံးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းသည် 'ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူး'

> ဖြစ်ရမည်ဟု အကြံပြုထားပါသည်။ ဝိဝါဒကွဲပြားစရာရှိသော ကိစ္စရပ်များတွင် ငြင်းချက်ထုတ်ရန်အတွက် အခွင့်အရေးရှိမည်မှန်သော်လည်း ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများအနေဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများ ဒဏ်ရာရရှိမှု သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ထိခိုက်ပျက်စီးမှုတို့သည် ရရှိခဲ့သောစစ်ရေးအကျိုးအမြတ်နှင့် အချိုးအစားမညီမျှသည်မှာ သိသာထင်ရှားကြောင်း သဘောတူကြမည့်ကိစ္စရပ်များအများအပြားရှိပေလိမ့်မည်။ (ယခင် ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး၊ 2000, para. 50)

ဤစံသတ်မှတ်ချက်ကို စိတ်တွင်စွဲလျက် အဆိုပါကော်မတီသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အဖွဲ့နှင့် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့တို့ကဲ့သို့သော လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်းချိုးဖောက်သည်ဟု တင်ပြထားသော လေကြောင်းမှ ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်း မစ်ရှင်တစ်ရပ်လုံးနှင့် သီးခြားတိုက်ခိုက်မှုများ နှစ်ခုလုံးကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်သုံးသပ်ခဲ့ပါသည်။ အချို့ကိစ္စများတွင် အရပ်သားသေကြေထိခိုက်မှုမှာ မြင့်မားသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သော်လည်း အဆိုပါကော်မတီက ထိုတိုက်ခိုက်မှုများ၏ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှုကိုသေချာစေရန် သို့မဟုတ် စစ်ရာဇဝတ်မှုများအား တရားဝင်အမှုဖွင့်စုံစမ်းဆေးခြင်းကို လုပ်ဆောင်ရန် သက်သေအထောက်အထားမလုံလောက်ခြင်းကို အကြောင်းပြချက် ပေးခဲ့ပါသည်။

တိုက်ခိုက်မှုတွင် ကြုံတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်းများနှင့် အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှစ်ခုစလုံး၏ စည်းမျဉ်းများအား ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး၏ လိုက်နာမှုကိုသေချာစေရန် သင့်လျော်သော နည်းလမ်းအဖြစ် အခြားသောတရားရေးဆိုင်ရာနှင့် တရားရေးနှင့်မသက်ဆိုင်သောအဖွဲ့အစည်းများက ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး စံသတ်မှတ်ချက်ကို အစကတည်းကပင် အတည်ပြု တိုက်ရိုက်ကိုးကားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။[၁၅] ထို့အပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုစစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေလက်စွဲသည် 'ဖြစ်နိုင်သော ကြုံတင်သတိထားကာကွယ်မှုများ'ကို 'လက်တွေ့ကျသော ကြုံတင်သတိထားကာကွယ်မှုများ'မှ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ကွဲပြားခြားနားနေသည်ဟု ရှုမြင်ပုံမပေါ်ချေ။ (US Department of Defense 2016, 191-197)။[၁၅] ပြီးပြည့်စုံမှုမရှိစေကာမူ ဤကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု စံသတ်မှတ်ချက်သည် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး၊ အစီအစဉ်ရေးဆွဲသူ သို့မဟုတ် ရှေ့တန်းတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးက တိုက်ခိုက်မှုတွင် အချိုးအစားညီမျှမှုနှင့် ကြုံတင်သတိထားကာကွယ်မှုများကို လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်ထားသော စည်းမျဉ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် အကောင်းဆုံးစံကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

တုန်လှုပ်မှုကင်းသည့် စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း(ဥပေက္ခာ) သူတော်ကောင်းတရားပြုစုပျိုးထောင်နိုင်ရေးအတွက် ပွားများကျင့်ကြံသူများအား အထောက်အကူပြုရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာအတွင်းရှိ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလေ့အကျင့်များကို ပုံစံချစီစဉ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (သက္ကတ- Upeksa; ပါဠိ- upekkhā) ဤဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆကို ဆေးပညာအရ သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာသူ ပရိသတ်အတွက် ဘာသာပြန်ဆိုရာတွင် Desbordes et al, (2015, 357) က တုန်လှုပ်မှုကင်းသည့် စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်းကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည် -

> အတွေ့အကြုံအားလုံး သို့မဟုတ် အာရုံအားလုံး၏သက်ရောက်မှု (သာယာဖွယ်ရှိ၊

သာယာဖွယ်မရှိ၊ သာမန်) သို့မဟုတ် အခြေခံအကြောင်းက မည်သို့ပင်ဖြစ်စေကာမူ ထိုအတွေ့အကြုံနှင့် အာရုံများပေါ်တွင် ညီညွတ်အေးချမ်းအောင်ထားသောစိတ် သို့မဟုတ် ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်း ထားသောစိတ် . . . ဥပေက္ခာသဘောတရားတွင် ဘက်မလိုက်ခြင်း သဘောလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သာယာဖွယ်မရှိသောအတွေး သို့မဟုတ် ခံစားချက်ကို ချုပ်တည်းဖိနှိပ်ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ဖယ်ရှားလိုခြင်း၊ အကောင်းအဆိုးသတ်မှတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ရွံရှာမုန်းတီးခြင်းများမရှိဘဲ ကြည့်ရှုနိုင်သော အရည်အသွေးဖြစ်သည်။

ဤဥပေက္ခာဟူသော ဝေါဟာရသည် စိတ်ခံစားချက်ကင်းမဲ့စွာ တသီးတခြားရှိသည့် သဘောကိုမြင်စေသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်အရ ဥပေက္ခာသဘောသည် ဂရုမပြုလျစ်လျူရှုခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်မဟုတ်ပါ။ စင်စစ်မှာ ဤဝေါဟာရသည် တစ်စုံတစ်ဦးက သူ၏ အတွေ့အကြုံကို အပြည့်အဝရှုမြင်သုံးသပ်သော်လည်း ထိုအာရုံတွင် ငြိကပ်တွယ်တာနေခြင်း မရှိသည့် တည်ငြိမ်သောစိတ်အခြေအနေကို ဖော်ပြပါသည်။ Desbordes နှင့် ၎င်း၏မိတ်ဆွေများက ဥပေက္ခာသဘောဖြင့် အာရုံခံစားခြင်းကို သုတေသနပြုသူများ တိုင်းတာနိုင်အောင် နည်းလမ်း(၃) ခု ဖော်ပြပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းတို့မှာ မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်သည့်မေးခွန်းများ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအမှတ်အသားများ (ဥပမာအားဖြင့် ထိတ်လန့်စရာကိစ္စများတွင် မိမိ၏တုံ့ပြန်မှုပမာဏ)နှင့် အာရုံကြောနှင့်ဆိုင်သော အမှတ်အသားများ (ဥပမာအားဖြင့် စိတ်ခံစားမှုဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ဦးနှောက်အပိုင်းရှိ သက်ဝင်လှုပ်ရှားစေခြင်းစံနှုန်းများ)။ တည်ငြိမ်သောစိတ်၏ ဥပေက္ခာသဘောကို ဖော်ပြနေသော အချက်များအဖြစ် ဤသို့သော စံနှုန်းများကိုအသုံးပြုပြီး ရှေးဦးပြုလုပ်ခဲ့သောသုတေသနများကိုလေ့လာခြင်းအရ ဘာသာရေးပင်ဖြစ်စေ၊ လောကီရေးပင်ဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုနည်းအချို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူတို့၏ ဥပေက္ခာသဘောရှိသော စိတ်ကို ထိန်းထားနိုင်သည့်အရည်အသွေးကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေသည်ဟု မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး အယူအဆသည် ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာ၌ ဆင်ခြင်တုံတရားကိုရှေ့ထားပြီး သို့မဟုတ် စိတ်ရှင်းရှင်းဖြင့်ချနိုင်သောသူကို မဆိုလိုကြောင်း ရှင်းလင်းစွာနားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့အပြင် ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးကို စမ်းသပ်ခြင်းသည် ရှေ့ကိုကြိုတင်စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းသည် ကိစ္စတစ်ခုကို လွန်မှသိနိုင်သည့် အခြေအနေနှင့်သက်ဆိုင်သောအခြင်းအရာများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမပြုရပါ။ လက်တွေ့တွင် တရားသူကြီးများနှင့် အခြားသောတရားရေးဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်သူများသည် ဤစမ်းသပ်မှုကို ခိုင်မာသောယုံကြည်ချက်တစ်ခုက မှားယွင်းနေသည့်တိုင် ကောင်းမွန်သော ယုံကြည်ချက်နှင့်ပြုလုပ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများအား နှစ်သက်လက်ခံစေရန် ပမာဏကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပေးသည့်ပုံစံဖြင့် ကျင့်သုံးခဲ့ကြပါသည်။ (Threw 2017, 124 – 126) ဥပဒေက သေချာစွာ ပြဋ္ဌာန်းမထားသော်လည်း ဘေးအန္တရာယ်နှင့်ရင်ဆိုင်ရသည့် အခါ ဥပေက္ခာသဘောကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်နှင့် ၎င်း၏ပင်ကိုတွေးခေါ်ပုံအကျင့်စရိုက်ကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် လေ့ကျင့်ထားသူသည် မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို ယုတ္တိတန်သော ဆန်းစစ်မှုပြုလုပ်ရန်နှင့် ထိုဆန်းစစ်မှုပေါ်အခြေခံကာ ပိုမို၍ကြောင်းကျိုးဆီလျော်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်ရန် အခြေအနေပိုမိုကောင်းမွန်နိုင်ပါသည်။ ဤအချက်က ဥပဒေအား လေးစား လိုက်နာမှုကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အထောက်အကူ ပြုနိုင်သည့်အပြင် IHL

အား ချိုးဖောက်မှုများကို ဖြစ်စေနိုင်သောဆုံးဖြတ်ချက်တွင် အမှားအမျိုးမျိုးကို ကာကွယ်တားဆီးပေးနိုင်ပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲတွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်း၏ အစစ်အမှန်အရှိတရား

ပစ်မှတ်ထားခြင်း သုံးမျိုး

ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေသည် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ (သို့မဟုတ် ဆေးတပ်ဖွဲ့များကဲ့သို့ အခြားသောအကာအကွယ်ပေးထားသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် အရာဝတ္ထုများ)အား ပစ်မှတ်ထားခြင်းကို လုံးဝပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်း ဆိုလိုသည်မှာ ခွဲခြားခြင်းနှင့် အစပြုပါသည်။ အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်းစည်းမျဉ်းများက အရပ်သားများ သို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက် အနီးရှိနိုင်သော အန္တရာယ်ရှိသည့်ကိစ္စရပ်များတွင် ခွဲခြားခြင်းအား လုပ်ဆောင်ပုံနည်းလမ်းကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။

ဤစည်းမျဉ်းများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများ (ဆိုလိုသည်မှာ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် စစ်ရေးအစီအစဉ်ရေးဆွဲသူများ)သည် စစ်မြေပြင်နေရာတွင် အမှန်တကယ် ဖြစ်နေသည်များနှင့် ၎င်းတို့တိုက်ခိုက်မှုများ၏ သက်ရောက်မှုအလားအလာအပေါ် ယုံကြည်မှုတို့အား ဆန်းစစ်မှုများကို ကောင်းစွာဟန်ချက်ညီအောင်ထိန်းညှိရပါမည်။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတော်များများသည် ပစ်မှတ်ထားခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးမျိုးကို အကြမ်းဖျဉ်းအားဖြင့် ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်း (deliberate targeting)၊ အရှင်လှုပ်ရှားပြောင်းလဲပစ်မှတ်ထားခြင်း (dynamic targeting)နှင့် ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများ (combat engagements)ဟူ၍ အုပ်စုသုံးမျိုး ခွဲခြားထားပါသည်။

ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်းတွင် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် စစ်ရေးအစီအစဉ်ရေးဆွဲသူများ၌ တိုက်ခိုက်ရမည့် စစ်မြေပြင်နေရာနှင့်ပတ်သက်သည့် ထောက်လှမ်းရေးသတင်းအချက်အလက် များကို စုဆောင်းရန်နှင့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်ရန်အပြင် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများအပေါ် အဆိုပြုထားသည့်တိုက်ခိုက်မှု၏ ဖြစ်လာနိုင်သောသက်ရောက်မှုကို စူးစမ်းရှာဖွေရန် အချိန်ပိုမိုရရှိပါသည်။ အမေရိကန်လေတပ်အရာရှိဟောင်းတစ်ဦး ပြန်လည်ပြောပြသကဲ့သို့ ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်းသံသရာသည် စီစဉ်ထားပြီးဖြစ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း အများဆုံးလုပ်ဆောင်ရခြင်းဖြစ်ပြီး လုပ်ဆောင်သူမျိုးစုံထံမှ ပေးသည့်အချက်အလက်များပါဝင်ပါသည် -

> ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့်အတူ ယင်းသည် ချမှတ်ထားသော စည်းကမ်းအတိုင်း လုပ်ဆောင်ရသည်ကများပြီး နက်နက်နဲနဲ စဉ်းစားတွေးတောရန် အချိန်များများမရှိပါ။ ယင်းသည် ဆောင်ရွက်ရန်စာရင်းဖြစ်ပြီး အစီအစဉ်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူ မျိုးစုံရှိပြီး ကိုက်ညီသော သို့မဟုတ် မကိုက်ညီသော စံနှုန်း သတ်မှတ်ချက်များ ရှိပါသည် . . . . . ။ ကျွန်ုပ်တို့လုပ်နေခဲ့သည့် အရာအတော်များများတွင် ဥပဒေသမား ပါဝင်ပါသည် သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်မှု

> မျက်နှာပြင်ဧရိယာများ (ပစ်မှတ်စာရင်းများ)နှင့် စုစည်းစာရင်းပက်ကွေ့ချိုများပါဝင်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာ သုံးသပ်ချက် ပါဝင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုသဘောဖြင့် 'ထိုဆောင်ရွက်ရန်စာရင်းများနှင့် ထိုစံသတ်မှတ်ချက်များကို ဖန်တီးလုပ်ဆောင်ရာတွင် မည်သည်တို့ပါဝင်ခဲ့သည့်သနည်းနှင့် ၎င်းတို့ မည်သည့်နေရာက လာသနည်း' ကို သင်မေးရပါမည်။ ထိုအချက်ကို ကျွန်ုပ်မပြောနိုင်ပါ။ . . တိုက်ပွဲဇုန်နယ်မြေတွင် ရှိနေသူအများစု ဤကိစ္စကို တွေ့ကြုံဖူးမည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်ပါသည်. . . ။ ၎င်းတို့သည် (လုပ်ငန်းစဉ်များကို) အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းတစ်ခုတည်း ဖြစ်ပါသည်။[၁၆]

ဤသို့ အကာအကွယ်ပေးထားမှုများရှိသော်လည်း ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်းတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများသည် အရာခပ်သိမ်းသိမြင်ကြသူများ သို့မဟုတ် အမှားကင်းကြသူများ မဟုတ်ကြပေ။ သီးခြားပစ်မှတ်တစ်ခုကို လုပ်ဆောင်ရန် ရရှိထားသော အချက်အလက်များပေါ်မူတည်ပြီး ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျကျ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသော အခါများတွင်ပင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ သို့မဟုတ် ထိတွေ့တိုက်ခိုက်မှုစည်းမျဉ်းများ(RoE)ကို မူကြမ်းရေးဆွဲသောအဆင့်တွင် ဘက်လိုက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသေးသည်။ ယင်းသို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထိုသို့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၌ ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်းရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်အတိုင်းအတာတချို့လည်း ရှိပါသေးသည်။ သို့သော်လည်း အရှင်လှုပ်ရှားပြောင်းလဲပစ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်းမစ်ရှင် လုပ်ဆောင်မှုများအတွင်း ဖြစ်ပေါ်စေသည့် နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုမှာ အတော်နည်းပါးသည်ဟုဆိုပါသည်။ (Human Rights Watch 2008, 29-33)

အရှင်လှုပ်ရှားပြောင်းလဲပစ်မှတ်ထားခြင်းတွင် အခွင့်ကြုံခိုက် တိုက်ခိုက်ရသော ပစ်မှတ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၊ ထောက်ပံ့ရေးဝန်ထမ်းများနှင့် ရွေ့တန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်စစ်သည်များအတွက် ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်စဉ်များအတွင်းမှာကဲ့သို့ သတင်းအချက်အလက်များကို များနိုင်သမျှများများ စုဆောင်းရန် သို့မဟုတ် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်ရန် ယင်းသို့အချိန်မရနိုင်ပေ။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့သည် အခြေအနေကို ၎င်းတို့တွေ့ရသည့်အတိုင်း ၎င်းတို့ရသည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုအသုံးပြု၍ သင့်လျော်သလို ဆန်းစစ်ကြရပါမည်။

လိုအပ်ချက်အရ ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများ (ဥပမာ - တပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ရန်သူနှင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုတွင် တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ရင်ဆိုင်နေရချိန်များ)သည် ပို၍ပင် အခြေအနေအရ သင့်တော်သလို လုပ်ဆောင်ရသည့် သဘောသဘာဝရှိပြီး ရည်ရွယ်ပစ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် အရှင်လှုပ်ရှားပြောင်းလဲပစ်မှတ်ထားခြင်းကဲ့သို့ တူညီသောလုပ်ငန်းစဉ်များပေါ် မူတည်ခြင်းမရှိချေ။ (NATO 2016, 1:2 – 1:3)[၁၇] ရင်ဆိုင်တိုက်ပွဲများတွင် အနည်းငယ်မျှသော ထောက်ပံ့မှုလိုအပ်ချက်အကူအညီနှင့် ပစ်ခတ်ခံနေရသည့်တပ်ဖွဲ့သည် စစ်ဆင်ရေးလုပ်ဆောင်နေသောဝန်းကျင်နှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအချိန်၌ရှိနေသော အခြေအနေအား ၎င်းတို့ အကောင်းဆုံးနားလည်သဘောပေါက်မှုပေါ် အခြေခံကာ ပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်ရပါမည်။

ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၊ စစ်ရေးအစီအစဉ်ရေးဆွဲသူများနှင့် ရှေ့တန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား စစ်နည်းဗျူဟာများ၊ နည်းစနစ်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (TTsP)အပြင် ခွဲခြားခြင်းဟူသော စစ်ပွဲတွင်းဥပဒေ (jus in bello) အခြေခံမူနှင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်း အတန်းအစားတစ်ခုချင်းစီ အတွက် ဆီလျော်သောတိုက်ခိုက်မှုတွင် အချိုးအစားညီမျှခြင်းနှင့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်ခြင်း စည်းမျဉ်းများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ထိတွေ့တိုက်ခိုက်မှုစည်းမျဉ်းများ (RoE)တို့ကို ပေးအပ်ပါမည်။ သို့တိုင် ထိုကိစ္စရပ်သုံးခုလုံးတွင် စကားပုံလာ စစ်ပွဲ၏မသေချာမရေရာမှု (fog of war)[၁၈]သည် ပစ်မှတ်ထားခြင်းကို ပိုင်းခြားစိစစ်ရာတွင် ဇဝေဇဝါဖြစ်စေနိုင်ပြီး ထိုဖြစ်စဉ်အတွင်း အထူးသဖြင့် စိတ်ဖိစီးမှုများသော သို့မဟုတ် အချိန်လုရသောအခါများတွင် တစ်ဦးချင်းတို့အတွက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘက်လိုက်မှုများကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်လာရန် အခွင့်အလမ်းများဖန်တီးပေးပါသည်။

စစ်ပွဲ၏ မသဲကွဲမှု

စစ်ပွဲအတွင်း တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် တစ်ဦးချင်းတို့၏ အစုအဖွဲ့အတွက်ပင် စစ်မြေပြင်နေရာနှင့် ပတ်သက်၍ မှန်ကန်သောသတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်ကိုက်ရရှိနိုင်ရန် ခက်ခဲသောကြောင့် စစ်ပွဲ၏မသေချာမရေရာမှု ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ရန်သူက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိထုတ်ပေးသော သတင်းအမှားက အခြေအနေတစ်ခုကို မှန်ကန်စွာသိမြင်နိုင်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုများကို ပို၍ရှုပ်ထွေးစေပါသည်။ အစောပိုင်းကာလ စစ်ပွဲများတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသူများအတွက် စစ်မြေပြင်နေရာနှင့်ပတ်သက်၍ လုံလောက်သော သတင်းအချက်အလက်များ (ဥပမာ - မှန်ကန်သောမြေပုံများ၊ ဓာတ်ပုံများ သို့မဟုတ် ပစ်မှတ်နှင့် ပတ်သက်၍ လူထောက်လှမ်းရေးသတင်းများ)ကို ရရှိရန် အခက်အခဲရှိနိုင်ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ခက်ခဲမှုအလားအလာ ရှိနေသေးသော်လည်း ယခုအခါ နောက်ထပ်တိုးလာသောပြဿနာမှာ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် ၎င်းတို့၏ဝန်ထမ်းများအနေဖြင့် အချိန်မီသင့်တော်စွာ ပိုင်းခြားစိစစ်နိုင်သည်ထက် ပိုမိုများပြားသော သတင်းအချက်အလက်များကို ရရှိနေနိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဟိုးလေးတကျော်ဖြစ်ခဲ့သော အမေရိကန်တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုတွင် ဒရုန်း အော်ပရေတာတစ်ဦးသည် အနီးအနားရှိရန်သူတပ်ဖွဲ့များ၏ အန္တရာယ်ပေးနိုင်သည့် သတင်းများတွင် နစ်မြောနေခဲ့ပုံရပြီး ထိုနေရာတွင်ရှိနေသော ယာဉ်များနှင့် လူများသည် ရန်သူတပ်ဖွဲ့ဝင်များမဟုတ်ဘဲ အရပ်သားများဖြစ်ပုံရသည်ဆိုသည့် သတင်းများကို သတိမပြုမိခဲ့ချေ။ ထိုယာဉ်များကို ပစ်မှတ်ထား/မထား ဆုံးဖြတ်ရန် ဖိအားများလာသည့်အခါ ၎င်းတို့ကို တာလီဘန်တို့၏ ယာဉ်တန်းဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်သောကြောင့် ထိုအော်ပရေတာက ရဟတ်ယာဉ်တစ်စီးကို ၎င်းတို့ပေါ်သို့ပစ်ခတ်ရန် ခွင့်ပြုပေးခဲ့ပါသည်။ အာဖဂန်အရပ်သား (၂၃)ဦးကို သေစေခဲ့သော ဤချိုးဖောက်မှု၏ အကြောင်းရင်းသည် သတင်းအချက်အလက် များပြားလွန်းသောကြောင့်ဟု မှတ်ယူခဲ့ရပါသည် -

> ဤအမှုသည် စစ်ခုံရုံး၌ အဖြေမထွက်သေးသောကြောင့် အမည်မဖော်လိုကြောင်း ပြောဆိုခဲ့သည့် ထိုလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအား စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍

> အသေးစိတ် ရှင်းလင်းတင်ပြသည့် အကြီးတန်းစစ်အရာရှိတစ်ဦးက 'သတင်းအချက်အလက် များပြားလွန်းခြင်း - အတိအကျဖော်ပြချက်'ဟု ဆိုသည်။ 'တကယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ မှန်မှန်တွေးပြီး အရာရာကို အရှိန်လျှော့ချခဲ့မယ်ဆိုရင်' ဒီသေဆုံးမှုတွေကို ကာကွယ် တားဆီးခဲ့နိုင်မှာပါဟု ၎င်းက ပြောခဲ့ပါသည်' (Shanker and Richtel 2011) [My emphasis]

သတင်းအချက်အလက်များလွန်းခြင်းသည် မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲတွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းခံပါဝင်သည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ယင်းကဲ့သို့ကြီးမားသော အခက်အခဲကိုဖြစ်စေပါသည်။ ထို့အတွက် စစ်ဘက်သုတေသီအချို့က ဝင်လာသော သတင်းအချက်အလက်များကို ပြန့်နှံ့စေရန် အာရုံခံကိရိယာကို အသုံးပြုသူ၏ အာရုံခံလိုင်းအမျိုးမျိုးကို ဖြတ်သန်းစေနိုင်သော အာရုံခံစနစ်တုံ့ပြန်မှုကို တပ်ဖွဲ့များအား တပ်ဆင်ပေးထားရန် အဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ (Elliott and Redden 2012) အခြားသူများကမူ ရုပ်ပုံဓာတ်ပုံပုံရိပ်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာပြီး တစ်စုံတစ်ရာသာမန်မဟုတ်သည့်အခါတွင် လူသား အော်ပရေတာကို သတိပေးရန်သာဥာဏ်ရည်တုကို အသုံးပြုရန် အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် Johnson နှင့် Wald 2017 တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့) အချို့က တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ဦးနှောက်လုပ်ဆောင်မှုကို တုံ့ပြန်ပြောင်းလဲပေးနိုင်သော ကွန်ပျူတာများ တည်ဆောက်ရန်ပင် အကြံပြုခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းမှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ စိတ်မရှည်တော့သည့် ကွန်ပျူတာက လူသားအော်ပရေတာဖြစ်နေသည်ကို ယုံကြည်ပုံနည်းလမ်းပေါ် အခြေခံကာ တင်ပြသော သတင်းအချက်အလက်ပမာဏကို အလိုအလျောက် ညှိယူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Lance and Mc Dowell 2012)

သတင်းအမှားကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သတင်းအချက်အလက်မရခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ သတင်းအချက်အလက် များလွန်းသောကြောင့်ဖြစ်စေ စစ်ပွဲ၏မသေချာမရေရာမှုသည် ပစ်မှတ်အလားအလာ၏ စစ်ရေးအသာစီးရမှုကို အပြည့်အဝနားလည်သဘောပေါက်ရန် သို့မဟုတ် အရပ်သားများသို့မဟုတ် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများအပေါ် အဆိုပြုထားသော တိုက်ခိုက်မှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အားကိုးအားထားပြုနိုင်သော ကြိုတင်ခန့်မှန်းမှုပြုလုပ်နိုင်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် အခက်အခဲဖြစ်စေသည့် ဇဝေဇဝါဖြစ်မှုနှင့် မသေချာမရေရာမှု ခံစားချက် ကို အားဖြည့်ပေးနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့သော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အထူးသဖြင့် စိတ်ဖိစီးမှုအောက်တွင် (Yu 2016) တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် ထိုအချိန်တွင်ရရှိသော သတင်းအချက်အလက်များအား ၎င်းတို့၏အမြင်များဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်ရန် ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေလေ့လာ သင်ယူတတ်မြောက်နည်းနှင့် သိမြင်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ဘက်လိုက်မှုများအပေါ် ပြန်လည်ကျော်သွားမည့်ပုံဖြစ်လာပါသည်။ သိမြင်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သောစိတ်ပညာတွင် ကိုယ်တိုင်လေ့လာသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းသည် လုံ့လစိုက်အားထုတ်မှုပါသော ကျိုးကြောင်းသင့် တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုထက် ဘက်လိုက်မှုနှင့် ဗီဇအသိစိတ်တို့ပေါ်တွင် ပို၍အခြေခံသည့် အလိုအလျောက်စဉ်းစားတွေးတောခြင်းနည်းလမ်းများဖြစ်သော စိတ်၏ပင်ကိုယ်ဗီဇသဘောကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ (Kahneman, Slovic and Tversky 1982) အလားတူပင် ယောဂါစာရ (Yogācāra) ဗုဒ္ဓဘာသာ စိတ်ပညာတွင် ပါရှိသော ဝါသနာသဘောတရားသည် လူတစ်ယောက်အတွက် ၎င်းတို့၏ 'စိတ်အတွင်းကိန်းအောင်းနေသည့် အတိတ်ကာလအတွေ့အကြုံနှင့် လုပ်ဆောင်မှု' တွင် စွဲထင်နေသည့် အရာများပေါ် အခြေခံပြီး အလိုအလျောက်ပုံစံဖြင့် စဉ်းစားတွေးတောရန် သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်

ရန် အကျင့်ပါနေသော တိမ်းညွတ်မှု သို့မဟုတ် ပင်ကိုစရိုက်ကို ဖော်ပြပါသည်။ (Keowl 2004: 212)

တွမ်မာဘရောက်ဒီ (Tomer Broude)နှင့် အက်ရှ်လေဒိခ်စ် (Ashley Deeks) တို့၏ ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေလေ့လာသင်ယူတတ်မြောက်နည်းနှင့် IHL တို့နှင့်ပတ်သက်သော အစောပိုင်း ကာလရေးသားပြုစုမှုအပေါ် ထပ်ဆင့်၍ အမေရိကန်ရေတပ်ဥပဒေအကြံပေး လုခ်ဝှစ်တီမိုး - Luke Whittemore(2016) က ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေလေ့လာ သင်ယူတတ်မြောက်နည်းအနေဖြင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ အရည်အသွေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော နည်းလမ်း အတော်များများကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်လေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေသင်ယူ တတ်မြောက်ခြင်းကို ရရှိထားခြင်းသည် တစ်ဦးချင်းအတွက် ပြန်လည်စဉ်းစားရန် ခက်ခဲသော သတင်းအချက်အလက်များထက် မှတ်ဉာဏ်အတွင်းမှ အလွယ်တကူ ရရှိနိုင်သည့် သတင်း အချက်အလက်များအပေါ် မူတည်လုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်တတ်ခြင်းကို ဖော်ပြပါသည်။ ဤကိုယ်တိုင် ရှာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းက အကျိုးသက်ရောက်သည့်အခါ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး သို့မဟုတ် အစီအစဉ်ရေးဆွဲသူသည် မကြာသေးမီက သို့မဟုတ် စိတ်ခံစားမှုကိုအဓိကထား တိုက်ခိုက်မှုမျှားမှ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု နည်းပါးခြင်းသတင်းများကို ယေဘုယျ အရပ်သားသေကြေထိခိုက်မှု မှန်မှန် တိုးလာနေသည့် သမိုင်းကြောင်းအရ အလားအလာရှိသည့်တိုင် နောက်တစ်ကြိမ် တိုက်ခိုက်မှုအတွက် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုနည်းပါးနိုင်ခြေဟု ညွှန်ပြရန် ပိုမိုမှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ အလားတူ ဘက်လိုက်အတည်ပြုမှုသည် လူတစ်ယောက်က သတင်းအချက်အလက်ရှာဖွေ ရန်နှင့် လက်ခံရန် မည်သို့ဖြစ်တတ်သည်ကို ဖော်ပြပါသည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်သည် ၎င်းကို အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေမည့် သက်သေအထောက်အထားများကို ထည့်မတွက်ဘဲ တချိန်တည်းတွင် အခြေအနေတစ်ရပ်အား ၎င်းတို့၏ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို အတည်ပြု ပေးပါသည်။ ဤကိုယ်တိုင် ရှာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်း၏ လွှမ်းမိုးခြင်းခံရသည့် စစ်ရေး အစီအစဉ်ရေးဆွဲသူများသည် မြို့ပြစစ်မြေပြင်နေရာတစ်ခု၏ ဒရုန်းဖြင့်ရိုက်ကူးထားသော ကောင်းကင်ဓာတ်ပုံဗီဒီယိုများကဖော်ပြသော လူတစ်စု၏အပြုအမူဆိုပါစို့၊ ထိုအပြုအမူ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏သီအိုရီအယူအဆကိုအတည်ပြုပေးမည့် သတင်း အချက်အလက်ကိုရှာဖွေရန် ကြိုးစားနိုင်ပါသည်။ ထိုအုပ်စုသည် အရပ်သားဖြစ်သည်ဟုညွှန်ပြ သော ဝိရောဓိဖြစ်သည့် အထောက်အထားများထက် ထိုအုပ်စုသည် တိုက်ပွဲများတွင် တိုက်ရိုက် ပါဝင်နေသည်ဟုညွှန်ပြသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပိုမိုကြီးမားလှစွာသော အလေးသာမှု ပေးစေနိုင်ပါသည်။ (အထက်၌ ဆွေးနွေးခဲ့သော ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဥပမာတွင်ကဲ့သို့)

စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားများ - The Roots of Restraint in War (Terry and McQuinn 2018, 29)နှင့် ပတ်သက်သည့် ICRC ၏ လေ့လာမှုက တပ်မဖြန့်မီ တိုက်ရိုက်အသေးစိတ် ရှင်းလင်းမှာကြားခြင်းသည် စစ်ခေါင်းဆောင်များ အတွက် တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား IHL ၏ အခြေခံမူကောက်နုတ်ချက်များကို တစ်စုံတစ်ရာ ခိုင်ခိုင် မာမာလက်တွေ့ကျင့်သုံးရတော့မည့်အချိန်မတိုင်မီ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ရမည့် စံနှုန်း များကို ပိုမိုခိုင်မာအောင်အားဖြည့်ပေးရန် အဓိကအခွင့်အလမ်းရစေသည်ဟု အခိုင်အမာဆိုထား ပါသည်။

ထိုနည်းတူစွာပင် ဗုဒ္ဓတိမိုး၏လေ့လာချက်က ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၏ IHL ကို လိုက်နာရေးနှင့်ပတ်သက်သော မစ်ရှင်အကြို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြောကြားမှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုကို အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။ ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများအားအကြံပေးရသော ၎င်း၏အတွေ့အကြုံပေါ်တွင် တစ်စိတ်အပိုင်း အခြေခံ၍ ကိုယ်တိုင် ရှာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းနည်းလမ်းနှစ်ခု အထူးသဖြင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ရာတွင် သိမြင်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သောဘက်လိုက်မှုနှင့် မိမိပိုင်အား တန်ဖိုးပိုမိုမြင့်တင်မှုတို့ကြောင့် ၎င်းတို့အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိနိုင်ကြောင်းကို ၎င်းက အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ အသေးစိတ်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းသည် လူတစ်ဦးအတွက် ရွေးချယ်စရာအမျိုးမျိုးကို ထိုရွေးချယ်စရာများနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက်များအားတင်ပြပုံ နည်းလမ်းပေါ်တွင်သာအခြေခံပြီး ဆွဲဆောင်မှုအနည်းသို့မဟုတ် အများကိုထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ဖြစ်ပေါ်တတ်မှုကို ဖော်ပြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြောကြားသူက ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသည့် စစ်ရေးအသာစီးရမှု၏တန်ဖိုးကို အလေးအနက်ထားပြောကြားလျှင် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတပ်မှူးက လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကိုခွင့်ပြုရန် ပိုမိုဆန္ဒရှိနိုင်ပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြောကြားသူက မျှော်လင့်ထားသောဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၏ ဆိုးရွားပြင်းထန်မှုကို အလေးအနက်ထားပြောကြားလျှင် ၎င်းတို့ကိုခွင့်ပြုရန် အလားအလာနည်းပါးနိုင်ပါသည်။ ဤကိစ္စရပ်နှစ်ခုအနက် မည်သည့်ကိစ္စတွင်မဆို ဖြစ်စဉ်၏ရည်ရွယ်ချက်အကြောင်းခြင်းရာများ မပြောင်းလဲခဲ့ဘဲ ကိစ္စရပ်နှစ်ခုလုံးတွင် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတပ်မှူးအား ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသော စစ်ရေးအသာစီးရမှုနှင့် မျှော်လင့်ထားသောဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုတို့အတွက် တူညီသောတန်ဖိုးများကို မြင်သာအောင်ပြသရမည်ဖြစ်ပြီး တစ်ခုတည်းသောအပြောင်းအလဲမှာ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာမည့်နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ အကျိုးအမြတ်များ သို့မဟုတ် ဆုံးရှုံးမှုများကို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြောကြားသူ၏ အလေးအနက်ထားပြောကြားပုံ နည်းလမ်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ထပ်အချက်တစ်ခုမှာ မိမိပိုင်အားတန်ဖိုးပိုမိုမြင့်တင်မှု (endowment effect) ကြောင့် အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတပ်မှူးသည် ဆင်ခြင်တုံတရားကိုအခြေခံသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်းမှ လမ်းကြောင်းသွေဖည်သွားစေနိုင်ပါသည်။ မိမိပိုင်အား တန်ဖိုးပိုမိုမြင့်တင်မှု (endowment effect)သည် လူတို့အတွက် အရာဝတ္ထု (သို့မဟုတ် အယူအဆ)တစ်ခုကို ၎င်းတို့ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်လာလျှင် ပိုမိုတန်ဖိုးထားတတ်သော ဖြစ်တတ်သည့်တိမ်းညွတ်မှုကို ဖော်ပြပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မစ်ရှင်အကြို အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြောကြားချက်ကို အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတပ်မှူးအား မစ်ရှင်အပြည့်အဝအောင်မြင်မှုကို ၎င်း၏အောင်မြင်မှုအဖြစ်ခံစားစေမည့် နည်းလမ်းဖြင့် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားပါက မစ်ရှင်အလယ်တွင်မျှော်လင့်ထားသော ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအလွန်အကွဲဖြစ်နိုင်ကြောင်း သိသာထင်ရှားလာသည့်အခါ ၎င်းတို့သည် တိုက်ခိုက်မှုကို ဖျက်သိမ်းရန် အခက်အခဲတွေ့နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓတီမိုး အလေးအနက်ထားဖော်ပြခဲ့သော ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေ သင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော တွေးတောစဉ်းစားခြင်းသည် ကိစ္စရပ်အားလုံးတွင် သေချာပေါက်မှားယွင်းခြင်းမရှိချေ - စင်စစ်အားဖြင့် ဤအလျင်အမြန်ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း 'တိုက်ရိုက်ညွှန်ကြားချက်များ'သည် အချို့အခြေအနေများတွင် အရပ်သားများအား အကာအကွယ်ပေးမှုကို ပိုမို၍ပင်ချွတ်ထွင်ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး၏ မစ်ရှင်အကြိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်း ပြောကြားခြင်း၏ ဖွဲ့စည်းမှုတွင် အနည်းငယ်မျှသာ အပြောင်းအလဲများသည်

စစ်ရေးအစီအစဉ် ပြုလုပ်သူများနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများကို 'ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော စစ်ဘက်အမိန့်ပေး ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး' စံ သတ်မှတ်ချက်ကို ပိုမိုနီးကပ်စွာ ဖြတ်တောက်ရန် ၎င်းက အကြံပြုခဲ့ပါသည်။

ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းအတွက် ယင်းသို့လက်တွေ့ကျသောအစီအမံများအပြင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုနှင့် သတိတရားပွားများခြင်း ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများက အထူးသဖြင့် စိတ်ဖိစီးမှုအောက်တွင် ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်များကို လုပ်နေရသူများ၏ အရည်အသွေးတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် အထောက်အကူပေးခြင်းအတွက် ကတိတချို့ကိုလည်း ဆုပ်ကိုင်ထားပါသည်။

မသေချာမရေရာမှုများကို ထွင်းဖောက်ဖြတ်တောက်ခြင်း - ကိုးအန်းနည်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်း

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား၏ အကျိုးကျေးဇူးများ

ထောက်လှမ်းရေးသတင်း မလုံလောက်မှုနှင့် သတင်းအချက်အလက်များလွန်းခြင်း နှစ်ခုလုံးကြောင့် ဖြစ်စေသော မသေချာမ ရေရာမှုအပြင် မသေချာမရေရာသော အခြေအနေများတွင် စစ်ရေး အစီအစဉ် ရေးဆွဲသူများနှင့် ရှေ့တန်းတိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် ခွဲမရအောင် တွဲပါလာသော ကိုယ်တိုင် ရှာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းနည်းလမ်း အခြေခံကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုနှင့် ဘက်လိုက်မှုများအပေါ် ပြန်လည်ကျရောက်ခြင်းတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် စစ်ပွဲ၏ မသေချာမရေရာမှု တလျှောက်လုံးကို ကူညီဖြတ်တောက်ရန် မည်သည်ကို လုပ်နိုင်မည်နည်း။ အစောပိုင်းက အဆိုပြုထားသော နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းများအပြင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်မှုက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို နိုးကြားအသိ ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်နိုင်ရန် နည်းလမ်းပေးနိုင်ပါသည်။ စိတ်ပညာနှင့် အာရုံကြောသိပ္ပံပညာနယ်ပယ်များမှ လေ့လာမှုများက ဗုဒ္ဓဘာသာကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများသည် စိတ်အပေါ် ထိရောက်သောသက်ရောက်မှုများရှိပြီး အတွေ့အကြုံရှိထားသူများ၏ကိစ္စတွင် ဦးနှောက်အတွင်းဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများကိုပင် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်ဟု ပြသခဲ့ပါသည်။ (Austin 1999)

ဘရာဘော့ဇ် (Braboszcz)၊ ဟဟပ်စ်ရှောင်း (Hahusseau)နှင့် ဒီလောမ်း (Delorme) (2010)တို့၏အဆိုအရ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများသည် ပြင်ပဖြစ်ရပ်များအပေါ် အသိအမြင်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖြစ်စေနိုင်သည့် တချိန်တည်း၌ပင် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ပြင်ပလှုံ့ဆော်မှု တုံ့ပြန်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အား လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို လျော့နည်း စေခြင်းနှင့်အတူ တွဲဖက်နေပါသည်။ ဤအဆိုများသည် အတွေ့အကြုံရှိ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ အားထုတ်သူများအတွက် အံ့အားသင့်စရာဖြစ်ပုံမရသော်လည်း စိတ်ဝင်စားနိုင်မည့်အရာမှာ အချို့သော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများက သိမြင်မှု သို့မဟုတ် ဦးနှောက်ဖွဲ့စည်းပုံတွင် သီးခြားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုများကို အားပေးသည့်နည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။

ဥပမာ 'ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်၌ပေါ်လာသော အာရုံတို့ကို စောင့်ကြည့်ခြင်း' ကမ္မဋ္ဌာန်းအား ထုတ်မှုပုံစံများ (ဝိပဿနာ သို့မဟုတ် ဇာဇန်ကဲ့သို့ သော) ကို ကျင့်သုံးသူများသည် ၎င်းတို့၏ဝန်းကျင်အား နေသားကျအောင်ကျင့်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်ခုခံရန် တိမ်းညွတ်မှု ဖြစ်စေတတ်ပါသည်။ ထိုသူတို့သည် အာရုံများကို ပထမဆုံးတွေ့ကြုံရဖူးသကဲ့သို့ စဉ်ဆက်မပြတ် သိမြင်နိုင်စွမ်း ပိုမိုအားကောင်းပုံရှိပြီး ယင်းကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နေချိန် မဟုတ်သည့်တိုင် ၎င်းတို့၏ အာရုံကို ပြောင်းလဲရာတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်ပြီး ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အပြောင်းအလဲများကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ရိပ်စားမိပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ 'တစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံပြုသော' ကမ္မဋ္ဌာန်းပုံစံများ (ကိုးအန်း မိမိကိုယ်မိမိ ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းကဲ့သို့) ကို ကျင့်သုံးသူတို့သည် ၎င်းတို့ဝန်းကျင်တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော အပြောင်းအလဲများကို အာရုံယူရန် အဆင်သင့်မဖြစ်နိုင်သော်လည်း ၎င်းတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်၌ပေါ်လာသမျှ အာရုံကို စောင့်ကြည့်သောအကျင့်ကို ကျင့်သုံးသူတို့ထက် စိတ်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆန့်ကျင်ဘက်သဘော လှုံ့ဆော်မှုများကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ထိန်းထားနိုင်ပုံပေါ်ပါသည်။ ထို့အပြင် တစ်ခုတည်းကိုသာ အာရုံပြုသောကျင့်စဉ် (သမထကျင့်စဉ်)ကို အားထုတ်ထားသော အလေ့အကျင့်ရှိသူတို့အနေဖြင့် စတင်အားထုတ်သူများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် အာရုံစူးစိုက်မှုကို အရှည်ထိန်းသိမ်းထားမှုနှင့် ဆက်စပ်သော ဦးနှောက်၏နယ်ပယ်များတွင် ဇီဝကမ္မဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှု လျော့ကျသွားသည်ကို ပြသနေပြီး ၎င်းတို့သည် အာရုံစူးစိုက်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောရင်းမြစ်များအား ပိုမို၍ အလိုအလျောက်နှင့် ထိထိရောက်ရောက်အသုံးပြုမှုကိုပိုင်ဆိုင်ကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။

သတင်းအချက်အလက်များလွန်းခြင်းအား အထောက်အကူပေးရာတွင် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်းက ပြသသည့် အတိတ်နိမိတ်သည် စစ်ရေးသုတေသီများအပေါ် မျက်ခြည်မပြတ်ခဲ့ချေ။ ဥပမာအားဖြင့် အမေရိကန်စစ်တပ်က 'သတိတရားအခြေပြု စိတ်ကျန်းမာရေးလေ့ကျင့်ခန်း' သို့မဟုတ် MMFT ဟုခေါ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းစနစ်ကို စမ်းသပ်ခဲ့ပါသည်။ (Stanley et al. 2011) လောကီ ရေးရာကျင့်စဉ်ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဆက်စပ်မှု ရှိ/မရှိ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိသော်လည်း ဤနည်းစနစ်နှင့် ၎င်း၏ရလဒ်နှစ်မျိုးလုံးသည် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကို စောင့်ကြည့်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဝိပဿနာ) ကျင့်စဉ်ပုံစံကို ကျင့်သုံးသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့နှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိနိုင်ပါသည် -

> 'ကျွန်ုပ်တို့မေးနေသော မေးခွန်းမှာ အာရုံပြုမှုစနစ်၏ လုပ်ဆောင်မှုကို သတိပဋ္ဌာန်တရားဖြင့် ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာစေနိုင်သည်လား'ဟု ဂျော့ချ်တောင်းတက္ကသိုလ် လုံခြုံရေး လေ့လာမှုလက်ထောက်ပါမောက္ခတစ်ဦးဖြစ်သော အယ်လစ်ဇာဘက် အေ စတန်လေ (Elizabeth A. Stanley)ဟူသည့် သုတေသီတစ်ဦးက ဆိုပါသည်။ ၎င်းသည် မကြာသေးမီက ရေတပ်အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခုသို့ သင်တန်းပေးရန် ငွေကြေးအထောက်အပံ့ရခဲ့ပြီး မိုင်ယာမီတက္ကသိုလ်မှ အာရုံကြောသိပ္ပံပညာရှင် အာမိရှိဂျား (Amishi Jha)နှင့်အတူ ၎င်းပြုလုပ်ခဲ့သော သက်ဆိုင်သည့် ရှေ့ပြေးလေ့လာမှုမှ ကနဦးရလဒ်များတွင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကျင့်စဉ်က ရေတပ်သားတို့ကို အာရုံစူးစိုက်နိုင်အောင် အထောက်အကူပြုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ (Shanker and Richtel 2011)

စစ်တပ်တွင် သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှုကို အသုံးချခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အဆိုအချို့က ဤကျင့်စဉ်

သည် တပ်ဖွဲ့များကို ပိုမိုထိရောက်စေရန် သို့မဟုတ် ခံနိုင်ရည်ရှိလာစေရန် အလားအလာရှိပုံများအပေါ် ဗဟိုပြုထားသည်ဆိုသော်လည်း[၃] ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသနပြုနေသူတို့က သတိပဋ္ဌာန် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းသည် တပ်ဖွဲ့ဝင်စစ်သည်များအား ပစ်မှတ်ထားခြင်းအမှားများဖြစ်စေသည့် အလိုအလျောက်ပေါ်လာတတ်သော အတွေးမျိုးကို ရှောင်ရှားနိုင်အောင် အထောက် အကူပေးနိုင်ပုံကိုလည်း အလေးအနက်ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ အာရုံကြောသိပ္ပံပညာရှင် အာမိရှိဂျား (Amishi Jha) က ယခုကဲ့သို့ ဆိုထားပါသည် -

> စိတ်ဖိစီးမှုမြင့်မားသော အခြေအနေတွင်ရှိနေခြင်းသည် ချင့်ချိန်မြော်မြင်နိုင်စွမ်းကို နိမ့်ကျသွားစေပါသည်။ မြင့်မားသောစိတ်ဖိစီးမှုအောက်တွင် ဘာဖြစ်နေသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့မမြင်ကြပါ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အလိုအလျောက်ပုံစံဖြင့် သွားနေကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် သမားရိုးကျပုံစံဖြင့် တုံ့ပြန်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤလေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုသည် စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ယူဆချက်များအစား ၎င်းတို့၏ရှေ့မှောက်တွင် အမှန်တကယ်ရှိနေသော အခြေအရာများအပေါ် ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ်ချက်များကိုအခြေခံစေရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ပိုမိုချင့်ချိန်မြော်မြင်နိုင်ခြင်းသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စစ်သည်ဖြစ်လာစေသည့် အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်ပါသည်။ (Jha in Senauke and Gates 2014)

ဤနယ်ပယ်တွင် သုတေသနပြုမှုသည် သွက်လက်မြန်ဆန်ခဲ့ပြီး ဇာနက်စ်ကိုအက်အယ် (Zanesco et al) (2019)၏ မကြာသေးမီကလေ့လာမှု၌ အထူးတလည်ပြင်ဆင်ထားသော ပစ္စုပ္ပန်အာရုံများအား ဆင်ခြင်ခြင်းကမ္မဋ္ဌာန်းပုံစံသည် လက်တွေ့စမ်းသပ်ခန်းတွင်း ရေရှည်အာရုံစူးစိုက်သည့်အလုပ်တွင် အထူးစစ်ဆင်ရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ လုပ်ဆောင်မှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခဲ့ကြောင်း ပြသခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်က ပစ္စုပ္ပန်အာရုံမှန်သမျှကို ဆင်ခြင်သည့် ဝိပဿနာကျင့်စဉ်နှင့် တစ်ခုတည်းအပေါ် အာရုံစူးစိုက်သည့် သမထကျင့်စဉ် ကမ္မဋ္ဌာန်းပုံစံနှစ်မျိုးလုံး၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို စစ်မှုထမ်းအဖွဲ့ဝင်များအား ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ အပြောင်းအလဲများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ သိမြင်နိုင်စေရေးနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေမည့် နည်းလမ်းအဖြစ် ၎င်းတို့၏အာရုံကို အောင်မြင်စွာစူးစိုက်လာနိုင်စေရေးတို့ကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် ပေါင်းစပ်နိုင်ကြောင်း အဆိုပြုထားပါသည်။

မိုက်ကယ်စတုန်း - Michael Stone(2014)နှင့် ရိုဘာပါစာ - Rober Purser(2014)တို့ကဲ့သို့သော အနောက်တိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အချို့က လောကီဆိုင်ရာကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်နှင့် MMFT ကဲ့သို့သော သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှု နည်းလမ်းများကို စစ်တပ်အတွက် Stone ပြောသည့်အတိုင်း 'စီစဉ်ထားသော အကြမ်းဖက်မှုကို အသင့်တော်ဆုံးဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်ရန်' ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် မိတ်ဆက်ပေးရန် ကြိုးပမ်းမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး စိုးရိမ်မှုကို ဖော်ပြခဲ့ကြပါသည်။ Stone နှင့် Purser တို့ နှစ်ဦးလုံးတင်ပြထားသည့် အဓိကဝေဖန်ထောက်ပြချက်တစ်ခုမှာ သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှုနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုတို့ကို ရည်ရွယ်ချက်စေတနာဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းအား ကျင့်ဝတ်သီလအရ အပြင်းအထန်တားမြစ်ချက်များ ပါဝင်သည့် အဆုံးအမများကိုဖြစ်စေခဲ့သော ဘာသာရေး အဆုံးအမများမှ သီးသန့်ခွဲမထုတ်သင့်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုများကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်ရန် စစ်ဘက်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သူများအား အထောက်အကူပြုရန်အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုနှင့် သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှုတို့ကို အသုံးပြုရန်ဖြစ်နိုင်သည့်တိုင် မည်သို့သော

သတ်ဖြတ်ခြင်းမျိုးကိုမဆို ဆန့်ကျင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ခိုင်မာအားကောင်းသော ကျင့်ဝတ်သီလ ဆိုင်ရာပညတ်ချက်က မည်သို့သောစစ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုနှင့်မျှ အတူတကွတွဲဖက်၍ ယင်း၏ အဆုံးအမများအား အသုံးပြုခြင်းကို ဟန့်တားပိတ်ပင်ပေလိမ့်မည်ဟု Purser က အကြံ ပြုထားပါသည် -

> MMFT ကို ထောက်ခံသူများက ဤလေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းသည် စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှုကိုပင် ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေနိုင် သည့် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာစည်းကမ်းအဆင့်များပိုမိုမြင့်မားလာခြင်းနှင့်အတူ တုံ့ပြန်မှုလွန်ကဲ ခြင်းနှင့် ခိုင်လုံမှုထက် ပိုမို၍ ယေဘုယျဆန်ဆန်ကောက်ချက်ချခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးနိုင် သည့် မှတ်ဉာဏ်၏ အလုပ်လုပ်နိုင်စွမ်းကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာစေသောကြောင့် ယင်းကို 'ထိခိုက်မှုလျော့ချခြင်း'ပုံစံအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ သတိတရားပိုမိုအားကောင်းလာ ခြင်းနှင့်အတူ စစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏ပစ်မှတ်များကို ပိုမို၍ 'ခွဲခွဲခြားခြားပြုလုပ်နိုင် စွမ်း'ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သောကြောင့် 'ထိခိုက်မှုကိုလျော့ချပေးခြင်း' . . . . . ။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်မှာ 'စစ်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များ'၏ ဘောင်ခတ်ထားသော လောကအတွင်း သတ်မှတ်ထားသောရန်သူကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဦးတည်ရည်ရွယ်ခြင်းနှင့် တပြိုင်တည်းမှာပင် အရပ်သားများ၏ အသက်ကို မတိုက်ခိုက်ဘဲ ချမ်းသာပေးခြင်းသည် နမူနာယူဖွယ်ရာ အလေ့အထအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ သို့သော် ယင်းသည် ထိခိုက်မှုမရှိစေ ခြင်း၊ ဒဏ်ရာမရစေခြင်းစေတနာများနှင့် သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ဖြန့်ကျက်ထား သော မေတ္တာနှင့် ကရုဏာတို့ပေါ် အခြေခံသည့် အကျင့်သီလနှင့်ဆိုင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ ယင်းသည် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာကျင့်သုံးမှု အလေ့အထ၏ ကျမ်းကျိန်ခြင်းဖြစ်သည့် ထိခိုက်မှုမရှိအောင် လုပ်ရန်သည် ပထမဟူသောအချက်မှလည်း လွန်စွာအလှမ်းကွာပါသည်။ ဤအချက် သည် MBSR[၂၀]၏ အခြေခံမှ တူညီသောအခြေအနေဖြစ်ပါသည်။ (Purser 2014)

ဤထောက်ပြချက်သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ သီလကျင့်စဉ်ကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပုံနှင့် ကိုက်ညီသော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် တစ်ယောက်အနေဖြင့် အခြားသိမ်းပိုက်မှုကိုရှာရန် ကြိုးစားခြင်းထက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ခက်ခဲသောအခြေအနေများ၌ မည်သို့မည်ပုံ ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် လုပ်ဆောင်ရမည်ကို လမ်းပြခြင်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက် အနည်းအကျဉ်းသာ ပေးထားပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလသည် အကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်အသုံးပြုခြင်းကို ခွင့်လွှတ်ကြောင်း ပြောဆိုရန်မှာ ထောင်ကျနေသည့်ကာလ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် IHL နှင့် အထူးသဖြင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေကို ကျောထောက် နောက်ခံပြုထားသော လိုအပ်ချက်နှင့် လူသားဆန်မှုအကြား အားပြိုင်မှုမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် ဘီစီပထမရာစုကပေါ်ထွန်းခဲ့သော မဟာယာနကျမ်းစာတစ်ခုဖြစ်သော နည်းပရိယာယ်၌ ကျွမ်း ကျင်ခြင်း (ဥပါယကုသလ) သုတ်[၂၁] (Tatz 1994, 73–76)တွင် ပုံဝတ္ထုတစ်ခု ရှိပါသည်။ ဤသုတ်တွင် 'ကရုဏာရှင် သင်္ဘောမာလိန်မျှား' ပုံဝတ္ထုသည် ကုန်သင်္ဘောတစ်စီး၏ 'မဟာကရုဏာရှင်'အမည်ရသော မာလိန်မျှားဖြစ်ခဲ့စဉ်အခါက သကျမုနိဗုဒ္ဓ၏ ယခင်ဘဝကို

ပြန်ပြောင်း ပြောပြထားပါသည်။ ကုန်သွယ်ခရီးစဉ်တစ်ခုတွင် သင်္ဘောပေါ်၌ ပါလာသော ကုန်ပစ္စည်းများကို ခိုးယူလုယက်နိုင်ရန်အတွက် သင်္ဘောပေါ်ပါ ခရီးသည် (၅၀၀)လုံးကို သတ်ဖြတ်ရန် စီစဉ်ထားသော ခိုးသားဓားပြတစ်ဦး ခရီးသည်များထဲတွင် ပါလာသည်ကို မာလိန်မျူးက တွေ့ရှိသွားခဲ့ပါသည်။ အခြားသော ရွေးချယ်စရာများ အားလုံးကို ပြီးပြည့်စုံအောင် လေ့လာပြီးသည့်နောက် ခိုးသားဓားပြအား ခရီးသည်ငါးရာလုံးကို သတ်ဖြတ်ခွင့်ပြုခြင်း၏ အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးသည် ဓားပြအတွက် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာဖြစ်ပြီး ၎င်းအား ၎င်း၏ အစီအစဉ်ကို ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် အခြားခရီးသည်များက ထိုခိုးသား ဓားပြကို အငြိုးဖြင့်သတ်လိုက်ခြင်းထက် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာစွာနှင့် ကရုဏာစိတ်ဖြင့် ခိုးသားဓားပြကို သတ်လိုက်ခြင်းက ပိုကောင်းမည်ဟု မာလိန်မျူးက ကောက်ချက် ချခဲ့ပါသည်။ ဤသို့လုပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် မာလိန်မျူးသည် လူအသက်ငါးရာကို ကယ်တင်ခဲ့ပြီး ခိုးသားဓားပြသည် လူသတ်မှုများကို ကျူးလွန်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့ပါက ငရဲတွင် ကပ်ကမ္ဘာပေါင်းများစွာ ဒုက္ခဆင်းရဲခံ စောင့်စားရမည့်ဘေးမှ ချမ်းသာရာရသွားခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဤဥပမာ၌ မဟာကရုဏာရှင်သည် ဤသို့ပညာနှင့်ယှဉ်ကာ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး ၎င်းကိုယ်တိုင်သည် ခိုးသားဓားပြကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သော အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက် အများစုမှ ချမ်းသာရာရခဲ့ပါသည်။

ဤအထူးခြားဆုံး ပုံဝတ္ထုတွင် ကရုဏာတရား ကြီးမားသော မာလိန်မျူးအနေဖြင့် ၎င်း၏ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးသည် ၎င်းအတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများအတွက်သော်လည်းကောင်း အကုသိုလ်ကံအကျိုးပေးများရှိသည့် အခြေအနေနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပါသည်။ လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုချင်း၏တန်ဖိုးကို အလေးအပေါ့ချိန်ဆရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေမည့်အရာကို နောက်ဆုံးတွင် ၎င်းက ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်တွင် ခိုးသားဓားပြကိုသတ်ဖြတ်ရန် ပင်ကိုအားဖြင့် မကောင်းသော၊ မှန်ကန်တရားမျှတမှုမရှိသော၊ ဥပဒေနှင့်မညီသောလုပ်ရပ်ဖြစ်သောကြောင့် ဤကိစ္စသည် IHL တွင်ပါရှိသော အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူဖြင့် မျှော်မှန်းခြင်းသည် တိကျသော ချိန်ခွင်လျှာညီစေရန် ချိန်ညှိယူ၍ရသော လုပ်ရပ်မျိုးမဟုတ်ပါ။ တကယ်တမ်းဆိုပါက တချိန်တည်း မှာပင် ခိုးသားဓားပြကို တရားဝင်ပစ်မှတ်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်ကြောင်း မှတ်ယူရပါမည်။ ထို့အပြင် မာလိန်မှူးသည် အခြားလူအသက်ငါးရာကို အကာအကွယ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ချက်ထားသောကြောင့်သာ ခိုးသားဓားပြကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များမှ လွတ်မြောက်ရန် မျှော်မှန်းမထားခဲ့သည့်အချက်ကို သတိပြုရန်အရေးကြီးပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မာလိန်မျူးသည် ထိုအကုသိုလ်ကံကို အနည်းအကျဉ်းမှအပ နောက်ဆုံးတွင် အမှန်တကယ် အကောင်အထည်မဖော်ခဲ့သည့်တိုင် ၎င်း၏လုပ်ဆောင်ချက်နှင့်အတူ တွဲပါလာမည့် အကုသိုလ်ကံကိုခံယူရန် ဆန္ဒရှိခဲ့ပါသည်။ အချို့သောအခြေအနေများတွင် လုပ်ဆောင်ချက်များအားလုံး (သို့မဟုတ် ဘာမျှမလုပ်ခြင်းများ)ကမှားယွင်းသော သို့မဟုတ် ကံမကောင်းသောအကျိုးဆက်များကို ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လူတစ်ယောက်သည် ယေဘုယျဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျှော့ချရန် လိုအပ်နိုင်သည့် ထိုလုပ်ဆောင်ချက်ကိုအဆုံးအဖြတ်ပေးရန် ချင့်ချိန်နိုင်စွမ်းအချို့ လိုအပ်နေဆဲ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ကရုဏာတရားကြီးမားသော သင်္ဘောမာလိန်မျူးပုံဝတ္ထု၏ အရေးပါမှုကို အလွန်အကျံ ခဲ့ထွင်ရန် သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော နည်းလမ်းများ (skilful means) နှင့် ထိုသုတ်၏

ကျန်အကျယ်တဝင့် ရေးသားဖော်ပြချက်များမှ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာကို ထုတ်နုတ်ရန် မဟုတ်သည်မှာ အရေးကြီးပါသည်။

သို့သော်လည်း ဤပုံဝတ္ထုသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ပစ်မှတ်ထားခြင်းဆုံးဖြတ်ချက်များကို အခက်အခဲဖြစ်စေမည့် အနေအထားတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရောက်ရှိနေသော မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် ကျင့်ဝတ်သီလနှင့်ဆိုင်သော မှတ်ကျောက်စံနှုန်းတစ်ခုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အတော်များများအနေဖြင့် လောကီရေးနှင့်ဆိုင်သော သတိပဋ္ဌာန်အားထုတ်မှုကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုအစီအစဉ်များအား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ အသုံးပြုမှုသည် အဓိကကျသော ဘာသာရေးအဆုံးအမများနှင့် ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာ အဆုံးအမများကို ချန်လှပ်ထားနိုင်သည်ကို စိုးရိမ်နိုင်ကြပြီး အချို့သော ကိုယ်ကျင့်သီလကို အထူးပြုလေ့လာသူတို့က သတိပဋ္ဌာန်အားထုတ်မှုကို ၎င်း၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ မူလအရင်းအမြစ်များမှ သီးခြားခွဲထုတ်ရန်မဖြစ်နိုင်ဟု ဆန့်ကျင်ဘက်ကန့်ကွက်မှုကို ဖော်ပြကြပါသည်။ ဤရှုထောင့်အမြင်တွင် လောကီဆိုင်ရာ သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှု လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းသည် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများ၏ လွတ်လပ်သောကြားနေမှုအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အန်ဒရီစ်ရှမစ်တ် - Andreas Schmidt (2016, 451) က 'စိုးရိမ်စရာ ကိစ္စရပ်တစ်စုံမှာ MBI (သတိပဋ္ဌာန်အခြေခံသော ကြားဝင်ခြင်း)တွင် သီးခြားလောကအမြင် သို့မဟုတ် ဘဝနေနည်းကို တရားမဝင် အများသိစေရန် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းပါဝင်မှု ရှိ/မရှိကဲ့သို့သော မေးခွန်းနှင့်သက်ဆိုင်သည်'ကို မှန်ကန်သည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ ဤသို့ စိုးရိမ်သော်လည်း ဖြစ်စဉ်အများစုတွင် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လောကီရေးသက်သက် သတိပဋ္ဌာန်ပွားများခြင်းလေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုကို အသုံးချခြင်းသည် လွတ်လပ်သော ကြားနေမှုနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် သဟဇာတဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ရှုမစ်တ်က ယူဆပါသည်။ ၎င်း၏အပိုင်းအတွက် အာမိရှိဂျား - Amishi Jha ဤသို့ ဆိုပါသည် -

> ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ဆောင်နေသည်မှာ အဆင်ပြေကြောင်းကို အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ လက်ခံအောင်ပြောရခြင်းထက် ပင်တဝွန်တွင် ဗိုလ်ချုပ်များကို ပြောရခြင်းက ပိုမိုလွယ်ကူခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်၏ သုတေသနအပေါ် ဒေါသအကြီးဆုံး အမျက်ချောင်းချောင်းဖြင့် တုံ့ပြန်မှုကို စစ်တပ်ထက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များထံမှ ရခဲ့ပါသည်။ ဤအချက်က ကျွန်ုပ်ကို အံ့အားသင့်စေပါသည်။ (Jha in Senauke and Gates 2014)

အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ လောကီဆိုင်ရာ သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှုအား လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းကို အသုံးပြုမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် နိုင်ငံအစိုးရစစ်တပ်နှင့် အခြားသော လောကီအဖွဲ့အစည်းများထက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းထံမှ လာပုံပေါ်ကြောင်းကို ဤအချက်က ဖော်ပြနေပါသည်။

ရှင်းလင်းစွာဆိုရလျှင် ဤစာတမ်း၌ ကျွန်ုပ်၏ရည်ရွယ်ချက်သည် သိပ္ပံနည်းကျသုံးသပ်ထားသော လောကီဆိုင်ရာ သတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှု အလေ့အထများအား အသုံးပြုမှုကို IHL အားလိုက်နာစေရေးကို တိုးချဲ့ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူများအတွက် တင်ပြရန်မဟုတ်ပါ။

ဤရည်ရွယ်ချက်အတွက် ယင်းအားအသုံးပြုခြင်းကို ကျွန်ုပ်က အားမပေးခြင်းလည်း မဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်၏ အဓိကထောက်ပြသည့်အချက်မှာ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များက ယင်းကို အသုံးပြုခြင်း၏ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စစ်တပ်တွင် လောကီဆိုင်ရာသတိပဋ္ဌာန်ပွားများမှုကို လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ယနေ့အထိ စုဆောင်းရရှိထားသော အထောက်အထားများ အရ ဗုဒ္ဓဘာသာကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုအလေ့အကျင့်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်နှင့်ပြီးသားတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား IHL အရ ၎င်းတို့၏တာဝန်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာထိန်းသိမ်းနိုင်ရန်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရန် အမှန်တကယ်အထောက်အကူပေးနိုင်ကြောင်းကို အခိုင်အမာဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုသုံးသပ်စစ်ဆေးခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍ

ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် လိုက်နာကျင့်သုံးသူများသည် ထုံးစံအတိုင်း ပစ္စုပ္ပန်၌ ပေါ်လာသမျှသော အာရုံများကို စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် တစ်ခုတည်းကို အာရုံစူးစိုက်ခြင်းအင်္ဂါရပ်အခြေခံ နှစ်မျိုးလုံးပါဝင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုပုံစံများကို ကျင့်သုံးပါသည်။ ဇင်အတွက် ထူးခြားမှုဖြစ်သည့် တစ်ခုတည်းကိုအာရုံစိုက်ခြင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုပုံစံတစ်ခုကို ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းဟု သိကြပါသည်။ (ကိုးအန်းလေ့လာမှု သို့မဟုတ် ကျင့်သုံးမှုဟုလည်း သိကြပါသည်) ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို သုံးသပ်စစ်ဆေးခြင်းကို အထူးသဖြင့် ရင်းဇန်း (Rinzan) (တရုတ်ဘာသာဖြင့် လင်းကျီ - Linji)တို့က ကျင့်သုံးကြပြီး စိုးတိုးဇင်ဂိုဏ်းကလည်း အထိုက်အလျောက်အသုံးပြုပါသည်။ ဤကျင့်စဉ်သည် အနောက်တိုင်းတွင်ကျင့်သုံးသော Zen ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် ကြီးမားစွာလွှမ်းမိုးသည့် ဟရဒ - ယစုတနိ (Harada – Yasutani) မျိုးရိုးအဆက်အနွယ်တွင် အထူးသဖြင့် လူသိများထင်ရှားပါသည်။

ကျွန်ုပ်၏ဆရာ ရိုရှိစာရားဘန်ဒါ (Roshi Sarah Bender) ရှင်းပြသကဲ့သို့ တရုတ်ပြည်တွင် မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာ ဆရာတို့က ၎င်းတို့၏ သင်ကြားမှုနည်းလမ်းများကို ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရှာဖွေတွေ့ရှိသည့် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားနှင့်ဆိုင်သော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်းတို့နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ကိုက်ညီအောင် ပြုလုပ်ခဲ့မှုကြောင့် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ဆန်းစစ်မှုသည် တရုတ်ပြည်တွင် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ပါသည် -

> ထိုပါဠိကျမ်းဂန်များသည် တရုတ်တို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းမဟုတ်ဘဲ အစပိုင်းတွင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ပြဿနာများ ရှိခဲ့ပါသည် . . . . ။ အိန္ဒိယမှ တရုတ်ပြည်သို့နှင့် တရုတ်ပြည်မှ ဂျပန်နှင့် အရှေ့တောင်အာရှသို့ ခုနှစ်ပျံကျော်လွှားခြင်း တစ်ခုချင်းစီတွင် ကိုးအန်းများက အထူးသဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုမှုပြဿနာများကို ရံဖန်ရံခါ ညွှန်ပြကြပါသည်။ ကိုးအန်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်း ယခုရှိခဲ့သည့်အတိုင်း အဆင့်ဆင့်ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်း အကြောင်းများထဲမှ တစ်ခုမှာ သင်သည် သင်စကားပြောဆိုနေသူများ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာဗဟုသုတပေါ် အားကိုးအားထားပြုနိုင်ခြင်း မရှိသောကြောင့်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဘာသာစကားသည် အခက်အခဲဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ခရစ်နှစ် စီအီး ၇၀၀ မှ ၉၀၀ အထိ ကိုးအန်းဆရာဦးရေ ကြီးမားစွာပါဝင်သော အသုတ်သည် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသော နည်းလမ်းများအဖြစ် လူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်

အတွေ့အကြုံဆီသို့ တိုက်ရိုက်သွားခဲ့သည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်မြင်ယူဆပါသည်။[၂၂]

ဂျပန်ဝေါဟာရဖြစ်သော 'ကိုးအန်း(Kōan)' သည် တရုတ်ဝေါဟာရဖြစ်သော 'ဝွန်းအန်း(gong'an)' မှ လာခြင်းဖြစ်ပြီး တရားရုံးအမှုတွင်ဟု ဆိုသကဲ့သို့ 'အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောအမှု' ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပါသည်။ ရှေးကဖြစ်ခဲ့သော ဥပဒေရေးရာအမှုကိစ္စများသည် စီရင်ထုံးများကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည့်နည်းတူ အတော်များများတွင် ကိုးအန်းများသည် အစောပိုင်းကာလ ဇင်ဆရာများ ချမှတ်ခဲ့သော 'ရှေးထုံးများ'၏ မှတ်တမ်း ဖြစ်ပါသည်။

ကိုးအန်းတစ်ခုစီသည် ဇင်ဆရာများက စာသင်သားများကို အချို့သောစကားလုံးဖြင့် ဖော်ပြ၍မရနိုင်သော ပြောပြ၍မရနိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို သင်ယူဆည်းပူးနိုင်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ရန် အသုံးပြုသော ပုံတိုပတ်စလေးများကို အသားပေးပါသည်။ ထိုပုံတို ပတ်စလေးများသည် စာသင်သားများအား ခဲန်းရှော (kenshō) ကို တွေ့ကြုံရန် ရှေ့ဆောင်နိုင်ပါသည်။ ပီတာဟာဗေးက ခဲန်းရှောကို ဤသို့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည် -

> လူတစ်ယောက်၏ ပင်ကိုစင်ကြယ်မှု အတွင်းသန္တာန်သဘာဝတွင် ပျော်ရွှင်စရာ ချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်စုံသော အသိတရားဝင်လာခြင်းသည် လောကအပေါ် ထိုသူ၏အမြင်ကို ရုတ်တရက် ပြန်လည်စိစစ်နေခြင်းတွင် တိုက်ရိုက်သိမြင်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အားလုံး ထင်ရှားစွာ ပေါ်လာပါသည်။ တစ်ခုချင်းစီသည် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ထိန်းသိမ်းထားသော်လည်း တသီးတခြားဖြစ်တည်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်သည်ဖြစ်သောကြောင့် ကမ္ဘဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူအပါအဝင် အခြားအရာအားလုံးနှင့် တညီတညွတ်တည်းရှိနေပါသည်။ ပြုသူနှင့် အပြုခံရသူဟူသော ကတ္တား၊ ကံ ကွဲပြားမှုကိုကျော်လွန်ကာ စကားလုံးဖြင့် ဖော်ပြ၍ မရနိုင်သော ပင်ကိုအတိုင်းရှိသည့် ပကတိအရှိတရားရှိပါသည်။ ပင်ကိုပကတိအရှိတရားသည် ပြောင်းလဲနေပြီး လောကအတွင်း အမြဲတည်ရှိပါသည်။ (Harvey 2013 , 369)

အနောက်တိုင်း လူသိများသော ယဉ်ကျေးမှုတွင် ထင်ရှားသော ကိုးအန်းတစ်ခုမှာ 'လက်တစ်ဘက်တည်း တီးသည့်လက်ခုပ်သံကား အဘယ်နည်း' ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ကိုးအန်းများကို မကြာခဏဆိုသလို အမေးပုစ္ဆာစကားထာများ သို့မဟုတ် ပဟေဠိများအဖြစ် ဖော်ပြလေ့ရှိသော်လည်း ယင်းတို့ကို ယုတ္တိဗေဒသဘောအရ ဖြေရှင်းရန်မဟုတ်ပေ။ အတိအကျဆိုရလျှင် စာသင်သားသည် ၎င်းတို့၏ အာရုံကို ကိုးအန်းအပေါ် စူးစိုက်ထားရန်နှင့် စိတ်က ယင်းကို 'ဖြေရှင်းခြင်း'အတွက် ဘာသာ စကားဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများနှင့် ယုတ္တိဗေဒဆိုင်ရာနည်းလမ်းများအား စွန့်ခွာလိုက်သည့်အခါ မည်သို့ဖြစ်ပေါ်သည်ကို လေ့လာရန်ဆိုလိုပါသည်။ ရိုရှိဂယ်ရီစ်ခ် (Roshi Gerry Wick) ရှင်းပြသကဲ့သို့ 'ကိုးအန်းကို ထိုးထွင်းသိမြင်ရန်အတွက် စာသင်သားသည် ပုံရိပ်များ၊ ယုံကြည်မှုများနှင့် ခန့်မှန်းတတ်သောသဘောများကို လွှတ်ချရပေမည်'။ (၂၀၀၅,၅) စာသင်သားများသည် ကိုးအန်းအကြောင်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်နေရမည်ဖြစ်သော်လည်း ကမ္ဘဋ္ဌာန်းအားထုတ်နေစဉ် အတွင်းနှင့် နေ့စဉ်ဘဝအတွင်း ယင်းကို ယုတ္တဗေဒကျကျ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာနေခြင်းမှ ထိုးထွင်းသိမြင်သည့် ဉာဏ် ထွက်ပေါ်လာမည်မဟုတ်ပေ။

အကောင်းဆုံး ကိုးအန်း(၁၇၀၀)ခန့်ပါဝင်သည့် မှတ်တမ်းအပြည့်အစုံသည် ရာစုနှစ်များစွာကို ဖြတ်သန်းပြီး အကြောင်းအရာများစွာ လွှမ်းခြုံပါဝင်ပါသည်။ အနည်းဆုံး

အပေါ်ယံတွင် အတော်များများသည် လက်ဘက်ရည်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ကိုယ့်သပိတ်ကိုယ်ဆေးခြင်း ကဲ့သို့သော နေ့စဉ်ကိစ္စများအကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ အခြားကိုးအန်းများသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခနှင့် ပိုမိုသက်ဆိုင်ပုံရပါသည်။ ဥပမာ - ကိုးအန်းတစ်ခုက ကျင့်သုံးသူအား 'မြစ်ကို ဖြတ်သန်း၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ရပ်ပါ'ဟု ပန်ကြားပါသည်။ များသောအားဖြင့် ဤပုံဝတ္ထုများတွင် ဇင်ဆရာတစ်ဦး နှင့် ရဟန်းတစ်ပါးတို့အကြား စကားပြောဆိုဆွေးနွေးမှု ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းမှာ ဂျိုရှူး၏ မူ (Joshu's Mu) ဟူသော ကိုးအန်းကို စာသင်သားများ ပထမဆုံးကြုံတွေ့ရသည့် ကိုးအန်းနှင့်အတူ ကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည် -

> 'ဒီမှာခင်ဗျာ' ရဟန်းတစ်ပါးက ဆရာဂျိုရှူးကို မေးပါသည်။ 'ခွေးတစ်ကောင်မှာ ဗုဒ္ဓသဘာဝ ရှိပါသလား။' ဂျိုရှူးက 'ဟုတ်ကဲ့၊ ရှိပါတယ်'ဟု ပြန်ဖြေခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ရဟန်းက 'ငင်းတွင်ရှိသောကြောင့် ထိုသဘာဝသည် အရေပြားဟူသော ထိုအိတ်အတွင်း မည်သို့ ဝင်ရောက်သွားသနည်း' ဟုဆိုသည်။ 'သိလျက်နှင့် တမင်စော်ကားခဲ့ခြင်းကြောင့်' ဟု ဂျိုရှူးက ပြောသည်။ နောက်ထပ် အခါတစ်ပါးတွင် ရဟန်းတစ်ပါးက ဂျိုရှူးကို ' ခွေးတစ်ကောင်မှာ ဗုဒ္ဓသဘာဝ ရှိပါသလား'ဟု မေးခဲ့ပါသည်။ ဂျိုရှူးက 'မရှိပါ'ဟု ပြောခဲ့ပါသည်။ [ဂျပန်ဘာသာဖြင့် - Mu!] ထို့နောက် ရဟန်းက 'သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးတွင် ဗုဒ္ဓသဘာဝရှိသည်။ ဤခွေးမှာ ဘာကြောင့် ဗုဒ္ဓသဘာဝ မရှိသနည်း'ဟု ဆိုပါသည်။[၂၇] ဂျိုရှူးက 'ငင်း၏ ကံအကျိုးပေးနှင့်ဆိုင်သော အသိဉာဏ်ဦးနှောက် ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်' ဟု ပြောခဲ့ပါသည်။ (The Book of Equanimity, Case 18) (Wick 2005, 57)

ဆန့်ကျင်ဘက် ဝိရောဓိသဘော ထင်ရှားနေသော်လည်း ဂျိုရှူးက ရဟန်းတစ်ပါးချင်းအား ငင်းတို့ ကြားလိုသည်ကို ပြောခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိုးအန်းနှင့် လုပ်ကိုင်နေစဉ် မကြာခဏပင် ဆရာများက စာသင်သားများကို ဟွာတို (huato) သို့မဟုတ် ဤကိစ္စရပ်တစ်ခုလုံးကို အကျဉ်းချုပ်ထားသော စကားစုအတိုဖြစ်သည့် ကိုးအန်း၏ 'ဦးခေါင်း' ပေါ်တွင် အာရုံပြုခိုင်းပါလိမ့်မည်။ ဤဥပမာတွင် ဂျိုရှူး၏ 'ဟုတ်ကဲ့၊ ရှိပါတယ်' ဆိုသည်မှာ မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်နည်း။ ငင်း၏ 'မူ' ဆိုသည်မှာ မည်သည့်အဓိပ္ပါယ်နည်း။

ရိုရှိဘန်ဒါ (Roshi Bender) က ဤသို့ ဖော်ပြပါသည် -

> ကိုးအန်း အမျိုးအစားများစွာ ရှိပါသည်။ ငင်းတို့အနက် အချို့သည် 'ဒီဟာ ဘာလဲ'၊ ' ငါက ဘာလဲ'၊ 'ဒီမှာ အပေးအယူ သဘောတူညီမှုက ဘာလဲ'ဟူသော အခြေခံကျသည့် သဘာဝပေါ်တွင်သာ ပိုမိုအာရုံစိုက်ပါသည်။ ရိုရှိဘာနီးဂလပ်စ်မင်း (Roshi Bernie Glassman) ပြောသည့် အခြေခံကျသာ ကိုးအန်းမှာ - ငင်းတို့အားလုံးသည် 'ဒီမှာ အပေးအယူ သဘောတူညီမှုက ဘာလဲ' သာ ဖြစ်ပါသည်။[၂၇]

သို့သော် ကိုးအန်း၏ ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွင် ပါဝင်သော အကြောင်းအရာသည် စာသင်သားက ယင်းနှင့်အလုပ်လုပ်ပုံ နည်းလမ်းလောက် သေချာပေါက် အရေးမကြီးပေ။ ကျွမ်းကျင်သောဆရာသည် ငင်းတို့၏ စာသင်သားကို ငင်းတို့၏ ကျင့်သုံးမှုတွင် ထိုနေရာ၌ ငင်းတို့ အများဆုံး ငြိကပ်နေပုံရသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီး ခလုပ်ကန်သင်းပြဿနာများနှင့် အထိရောက်ဆုံး နပန်းလုံးနိုင်ရန် အထောက်အကူပြုမည့်

ကိုးအန်းကို ရွေးချယ်ပါလိမ့်မည်။

အနည်းဆုံး ကနဦးတွင် ဤကျင့်သုံးမှုသည် ကျင့်သုံးသူထံမှ 'ကြီးမားသော သံသယ' ကို နှိုက်ယူရန် ရည်ရွယ်ကြောင်း ရိုရှိဂျိမ်းစ်ဖို့ဒ် (Roshi James Fored) က ရှင်းပြပါသည် - ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်တိုင်အပေါ် သံသယကို လှည့်ပြောင်းထားခြင်း၊ ပေါ် လာသမျှအတွေးတစ်ခုချင်းကို မေးခွန်းထုတ်ခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ 'သင်ထင်သလို အရာအားလုံးကို မယုံကြည်ပါနှင့်'ဟူသော အချက်ကို ပြသရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤနေရာ၌ 'သင်ထင်သည့် မည်သည့်အရာကိုမဆို မယုံကြည်ပါနှင့်' ဟု ဆိုခြင်းက ပို၍ပင် အခြေခံကျပါသည်။ (2018, 92) ရိုရှိဘန်ဒါ (Roshi Bender) က မှတ်ချက်ပြုသည်မှာ ကိုးအန်းကျင့်စဉ်သည် -

> ဝိရောဓိသဘောများကို ဆုပ်ကိုင်ပြီး လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် တစ်ဘက် သို့မဟုတ် အခြားဘက်ပေါ် မကျရောက်ခြင်း၊ ရပ်တည်ချက်တစ်ခုကို ဆုပ်ကိုင်မထားသည့် အနေအထားကို သင်ယူဆည်းပူးခြင်း . . . . ကျင့်သုံးမှုတစ်ခုလုံးကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့် အခြေခံကိုးအန်းလမ်းစဉ်တစ်ခုမှာ 'အနှောင်အဖွဲ့ကင်းခြင်းဖြင့် ပညာနှင့် ကရုဏာယှဉ်သော စိတ်နှလုံး ပေါ် ထွက်လာသည်'ဖြစ်ပါသည်။[၂၅]

ဤသို့သောနည်းဖြင့် ဝိရောဓိများကို ဆုပ်ကိုင်ရန် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းအား ကျင့်သုံးသူတို့၏အစွမ်းကို မကြာသေးမီကပင် စိတ်ပညာကုသမှုဆိုင်ရာနယ်ပယ်မှ ယင်းကို ကုသမှုပိုင်း ဆိုင်ရာတွင် အသုံးတည့်မည့် အလားအလာတချို့ရှိနိုင်ကြောင်းယုံကြည်သူ လားစ်ဒီဒရစ်ခ် ဆန် - Lars Didrilesen(2018) ကဲ့သို့သော သုတေသီများက အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ စိတ်လူမှု အခက်အခဲပြဿနာ အတော်များများသည် အကူအညီမရသော တစ်ဦးတည်း စကားပြောမှု၊ ရှိနေသော အခြေအနေကို အကျပ်ရိုက်မှုအဖြစ် အဆင့်အတန်းသတ်မှတ်ခြင်းနှင့်။ သို့မဟုတ် ဟန်ဆောင်ကာ ကန့်သတ်ဘောင်ခတ်ခြင်းတို့နှင့်အတူ တွဲပါလာပါသည်။ သမ္မာရင့်ကျင့်သုံးသူတို့က ဇင်နှင့် ကိုးအန်းကျင့်သုံးမှုတို့ကို စိတ်ပညာကုထုံးပုံစံအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်သတိပေးသော်လည်း ထိုကျင့်သုံးမှု၏ အခြေခံသဘောတရားတချို့သည် အထောက်အကူမဖြစ်သော စဉ်းစားတွေးတောမှု ပုံစံများကို အမှန်တကယ်ဖြတ်တောက်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် မှန်ကန်သည့် အခြေအနေများအောက်တွင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုဆန်းစစ်ခြင်းသည် ကုသမှုပေးသူများအား ၎င်းတို့၏ လူနာများကိုကုသနိုင်ရန် အခြားနည်းလမ်း ပေးနိုင်ပါသည်။

Kōan ကျင့်စဉ်၏ အဓိကအချက်ကို စာသင်သားအား ခဲနဲးရှောသို့ သွားရာလမ်းအဖြစ် ဝိရောဓိကို လက်ခံယုံကြည်စေရေးတွင် အထောက်အကူပေးခြင်းအဖြစ် ရံဖန်ရံခါတင်ပြထားသော်လည်း ဤအချက်သည် ကျင့်စဉ်တစ်ခုလုံး အလုံးစုံမဟုတ်ပါ။ အတိအကျဆိုရလျှင် စာသင်သားသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မှုအတွင်း အတွေ့အကြုံ နှင့် ထိုလမ်းကြောင်းတလျှောက် ကောက်သင်းကောက် စုဆောင်းထားသော မည်သည့် ထိုးထွင်း သိမြင်မှုများကိုမဆို ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝအတွင်းသို့ ပေါင်းစပ်နိုင်စွမ်းလည်း ရှိရပါမည်။ 'ကိုးအန်း၏ တန်ဖိုးအပြည့်အဝမှာ ဤကျင့်စဉ်အား ဘဝနှင့်တသားတည်းကျအောင် နေထိုင်ပုံကိုတွေ့မြင်သိရှိရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ကျွန်ုပ်အနေဖြင့် သိပ်အစွမ်းကုန် အသားမပေးနိုင်ပါ။ ကိုးအန်းနည်းလမ်းကို နားလည်လိုပါက အတိမ်းအစောင်းမခံပါ' ဟု ရိုရှိဖို့ဒ်က ဖော်ပြထားပါသည်။ (2018,117) သို့သော်

တစ်ဘက် သို့မဟုတ် အခြားဘက်ပေါ်သို့ကျရောက်မသွားဘဲ ဝိရောဓိကိုဆုပ်ကိုင်ထားသော ဤကျင့်စဉ်သည် စစ်ပွဲ၏ မသေချာမရေရာမှု မျက်နှာစာတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များ (အထူးသဖြင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဆုံးဖြတ်ချက်များ) ကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ပြုလုပ်ရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ ပြင်ဆင်ရာ၌ အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသလား။

လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကာလတွင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

ဘူရှိဒို - Bushidō ('စစ်သူရဲကောင်းနည်းလမ်းများ'ဟု တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်သည်)သည် ဂျပန်ပဒေသရာဇ် ခေတ်ကာလအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးခဲ့သော စစ်သည်တော်ကျင့်ဝတ်ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်း၏ သြဇာကြီးသော အခြေခံကျကျလေ့လာထားသည့် Bushido: The Soul of Japan (ဘူရှိဒို - ဂျပန်၏ စိတ်ဝိညာဉ်) ဟူသော ကျမ်းစာတွင် အီနာဇို နိတိဘေး - Inazo Nitobe (1908) က ဗုဒ္ဓဘာသာ - အထူးသဖြင့် ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာကို ဘူရှိဒို၏ အခြေခံဇာစ်မြစ်များထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ဆေးဆဲန်း ဖူအဲအိုခ (Seisen Fueoka) က ၎င်း၏ အဖွင့်နိဒါန်းကျမ်း ဖြစ်သော A Zen Primer (ဇင် အခြေခံဖတ်စာ) တွင် ဤသို့ ဖော်ပြခဲ့ပါသည် -

ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဘူရှိဒိုတန်ခိုးထွားခဲ့သည့်ကာလဖြစ်သော ကမာကူရခေတ် (၁၁၈၅-၁၃၃၃) အစပိုင်းတွင် ဂျပန်နိုင်ငံအတွင်းသို့ စတင်ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ဇင်၏ ရိုးရှင်းပြီး တိုက်ရိုက်ဦးတည်သော အဆုံးအမတရားများက ဆာမူရိုင်းစည်းကမ်း၏ ဖြောင့်မတ်ပြီး ပြတ်သားသော စိတ်ဓာတ်နှင့် ထပ်တူကျခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အသက်ရှင်ခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်းတို့နှင့်ပတ်သက်သော ဇင်အဆုံးအမမှာ အလွန်ရှင်းလင်းပြီး အနုစိတ်ပါသည်။ ဆာမူရိုင်းသည် အသက်ရှင်ခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်းကြားအစပ်တွင် ရပ်တည်နေသောကြောင့် ဤအဆုံးအမသည် ၎င်းတို့၏ လေ့ကျင့်ရေးအတွက် အလွန် သင့်လျော်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ဇင်ကို အလွန်လျင်မြန်စွာ လေးစားမြတ်နိုးဦးထိပ်ထားကာ ယုံကြည်ခဲ့ကြပါသည်။ (Seisen in Victoria 2006, 99-100)

ဇင်၏သမိုင်းနှင့် ၎င်း၏ ဘူရှိဒို(Bushido)နှင့် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှု အထောက်အထားတို့ကို ထောက်ဆလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြားလမ်းကြောင်းများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၎င်းတွင် စစ်ပွဲနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့အပေါ် မတူကွဲပြားသောချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းရှိနိုင်သည်မှာ အံ့သြဖွယ်မရှိပေ။

သို့သော် များမကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သော အိုလက်ဂ်ဘဲန်းနက်ရှ် - Oleg Benesh(2014) ၏ ဘူရှိဒိုနှင့် ပတ်သက်သည့် လေ့လာမှုက ဂျပန်သမိုင်းတွင် ဇင်နှင့် ဘူရှိဒိုတို့အကြား ဆက်စပ်မှု၏ အင်အားကို သံသယရှိစေပါသည်။ ဇင်နှင့် ဘူရှိဒိုတို့အကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု၏ တိကျသောအဖြစ်အပျက်ကို ကိုယ်စားပြုခြင်းထက် ဘဲန်းနက်ရှ်က ဆယ့်ကိုးရာစုအနှောင်းပိုင်းနှင့် နှစ်ဆယ်ရာစုအစောပိုင်းကာလတို့အတွင်း ထိုအကြောင်းအရာအပေါ် အများစုရေးသားခဲ့ချက်များမှာ ချဲ့ကားထားခြင်း သို့မဟုတ် အချက်အလက် အထောက်အထားပေါ် အခြေမခံဘဲတီထွင်ဖန်တီးထားခြင်းဟု ဆိုပါသည်။ ဇင်နှင့် ဘူရှိဒိုကို ချိတ်ဆက်ပေးသော တကယ့်အထောက်အထားတို့မှာ မခိုင်မာပါ။ သို့သော် ၁၈၀၀ပြည့်နှစ်များ၏ အလယ်ပိုင်းမှ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးဆုံးချိန်အထိ ဂျပန်ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်များ - အထူးသဖြင့် ဇင်ဂိုဏ်းမှခေါင်းဆောင်

များသည် ကမာကူရခေတ်အတွင်း ဇင်က ဘူရှိဒိုအပေါ် (နှင့် ဘူရှိဒိုက ဇင်အပေါ်) ဩဇာလွှမ်းမိုးခြင်းယူဆချက်ကို တွင်ကျယ်လာအောင်မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ မျိုးချစ်စိတ်ကို ပြသရန် စိတ်အားထက်သန်ခဲ့ကြပါသည်။ (Benesch 2014, 135-140) သို့ရာတွင် ဇင်၏ ဂျပန်ကိုယ်ခံပညာ ဖွံ့ဖြိုးမှုအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုက အမှန်မဟုတ်သည့် လံကြုပ်ဖြစ်သည့်တိုင် ဇင်လေ့ကျင့်မှု၏ 'ထိရောက်မှု'ကို သေခြင်းတရားအား ကြောက်ရွံ့မှုကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်နှင့် မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲတွင် ၎င်းတို့၏ စစ်ဆင်ရေးဆိုင်ရာ ပြောင်မြောက်သည့်စွမ်းရည်ကို ပိုမိုတိုးချဲ့ရန် စစ်သည်များအား အထောက်အကူပြုသည့်နည်းလမ်းအဖြစ် ဘရိုင်ယန်ဗစ်တိုးရီးယား - Brian Victoria (2006) က ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ဇင်ဂိုဏ်းများက ဂျပန်တို့၏ စစ်ပွဲကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတွင် အထောက်အကူပေးခဲ့ပုံကို ၎င်း၏ဆန်းစစ်ဝေဖန်မှုတွင် မှတ်သားဖွယ်ရာ ကောင်းစွာ မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။

ယင်း၏လုပ်နိုင်စွမ်းကို မကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ရွေးချယ်လာနိုင်သော်လည်း စနစ်တကျ မှန်ကန်စွာ ကျင့်သုံးမည်ဆိုလျှင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ဆန်းစစ်ခြင်းအပါအဝင် ဇင်ကျင့်စဉ်သည် စစ်သည်တစ်ဦးကို စစ်ပွဲဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများအား ထိန်းသိမ်းလိုက်နာရန်လည်း ပြင်ဆင်ပေးနိုင်ပါသည်။ ရိုရှိဘဲန်ဒါ ပြောသည့်အတိုင်း '၎င်းတို့သည် တကယ့်လူသားဆန်ပုံနည်းလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း တစ်စုံတစ်ဦးအား လူသားဆန်မှုအနုပညာကို ကျင့်သုံးစေချင်ပါသလား'။ ဟုတ်ကဲ့၊ ကျင့်သုံးစေချင်ပါတယ်။[၂၆] ကိုးအန်းကျင့်စဉ်က ဇင်စာသင်သားများအား 'တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခု' ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဆင်ခြင်ခြင်း နည်းလမ်းများ၏ ကန့်သတ်ချက်ဘောင်များကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် ဝိရောဓိများကို စဉ်းစားဆင်ခြင်စေပြီး ယင်းက စာသင်သားအား 'နှစ်ခုစလုံး' ဟု ပြဿနာတစ်ခုကို နားလည်ခြင်းနည်းလမ်းများအား ၎င်းတို့ လက်ခံယုံကြည်သည့်အခါ မည်သည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို သိမြင်စေပါသည်။ (Didriksen 2018, 403-404) 'နှစ်ခုစလုံး' ဟူသော စဉ်းစားတွေးတောခြင်း နည်းလမ်းများကို ဤစဉ်းစားဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းက စာသင်သားအား ကမ္ဘာနှံးအားထုတ်နေချိန်မဟုတ်သည့်တိုင် ဒွိဟဖြစ်မှုကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ဆုပ်ကိုင်ထားနိုင်စေပါသည်။ မည်သည့်နည်းလမ်းများနှင့်မဆို မလွဲနိုင်သော်လည်း တိုက်ပွဲတွင် မသေချာမရေရာသော အခြေအနေများနှင့် ကြုံတွေ့ရသည့် ဇင်ကျင့်သုံးသူများသည် ထိုလေ့ကျင့်မှုကို ရမထားသူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပိုမိုကြီးမားသော အမြော်အမြင်ချင့်ချိန်မှုနှင့် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိနိုင်ပါသည်။

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများတွင် မသေချာမရေရာမှုကို လက်ခံနိုင်ရန်နှင့် ဘက်လိုက်မှုသို့မဟုတ်ကိုယ်တိုင်ရာဖွေသင်ယူတတ်မြောက်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော စဉ်းစားတွေးတောမှုများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ဇင်ကျင့်သုံးသူများဖြစ်သည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား အထောက်အကူပြုနိုင်သော ကိုးအန်းကျင့်သုံးမှု ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းလမ်းများကို ကျွန်ုပ်လေ့လာရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေရန်အတွက် - အထူးသဖြင့် IHL ကို ပိုမိုလေးစားလိုက်နာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တပ်မှမထွက်မီ ရှေ့တန်းတာဝန်ချခံရပြီး ဇင်ကမ္ဘာနှံးအားထုတ်မှုကို ကျင့်သုံးသော အမေရိကန်လေတပ်အရာရှိဟောင်း သုံးဦးပါအဖွဲ့၏ အမြင်များကို စုံစမ်းကြည့်ခဲ့ပါသည်။ အောက်ပါအချက်များသည် အထက်၌ဆွေးနွေးခဲ့သော သီအိုရီအယူအဆက လက်တွေ့ဘဝ အတွေ့အကြုံကဲ့သို့ အသုံးမဝင်တော့ပုံကိုပြသရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို

ဆန်းစစ်မှုအား ကျင့်သုံးထားသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အတွေ့အကြုံများကိုမျှဝေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ သိပ္ပံနည်းကျသုံးသပ်ချက်တစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုရန် မရည်ရွယ်ပါ။

ဤမေးမြန်းမှုတွင်ပါဝင်သူ သုံးဦးလုံးက ၎င်းတို့ရှေ့တန်းမထွက်မီ ဇာဇဲန် (Zazen)ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် ကိုးအန်းကို စတင်လိုက်စားခြင်းသည် အထောက်အကူဖြစ်ကြောင်း သဘောတူကြပါသည်။ အရာရှိဟောင်းနှစ်ဦးက ဤသို့ရှင်းပြခဲ့ပါသည် -

> ကိုးအန်းအလုပ်အတွက် . . . အဓိပ္ပါယ်မရှိသောမေးခွန်းတစ်ခုကို ထိုင်စဉ်းစားပြီး ထိုမေးခွန်းထဲတွင် အမှန်တရားကိုရှာဖွေရန် ကြိုးစားခြင်း - ဒါသည် စစ်ပွဲ၊ ဟုတ်ပါသလား။ အဓိပ္ပါယ်မရှိသည့် တစ်စုံတစ်ခုနှင့် ထိုင်နေသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြင့် သွားနေခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းမှတဆင့် ဆန်းစစ်ရန်ကြိုးစားကာ ထိုမေးခွန်းအတွက် သီအိုရီအယူအဆသက်သက်ဖြစ်ပြီး လက်တွေ့နှင့်မသက်ဆိုင်သော၊ မိမိကိုယ်ကို အရှိန်အဝါကြီးမားစေသောအဖြေကို ရှာမတွေ့နိုင်သည်မှာ - သီအိုရီသဘောတရားအားဖြင့် စစ်ပွဲ၏ 'ကိုးအန်း'တွင် ထိုင်နေသူ တစ်စုံတစ်ဦးအား အကူအညီပေးနိုင်သည့်အချက်လည်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။[၂၇]

> ဝိရောဓိဇုန်အတွင်း သင်ရောက်သွားသည့်အခါ သင် စိတ်ကူးအများအပြား ရပါမည်။ ရင်ဆိုင်နေရသည့် ဝိရောဓိပမာဏပေါ်မူတည်ပြီး ထိုစိတ်ကူးများ အလွန်လျင်မြန်စွာ ပျောက်ကွယ်သွားပါလိမ့်မည်။ . . . . သင် ရှေ့ဆက်သွားလျှင် အသိဉာဏ်ဆိုင်ရာနှင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာများစွာ နည်းပါးသည့် ဇရဲသို့ ရောက်သွားပါမည် - ကောင်းပြီ၊ ကိုးအန်းအလုပ်ခွင်မှ ကြိုဆိုပါသည်။[၂၈]

မဖြစ်နိုင်သောမေးခွန်းတစ်ခုနှင့်အတူ - အကြိမ်ကြိမ်ထပ်ခါထပ်ခါ - ထိုင်ခြင်းသည် မသေချာမရေရာမှု သို့မဟုတ် အဓိပ္ပါယ်ကင်းမဲ့မှုကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် အခွင့်သာတိုင်း တစ်ကိုယ်ရေ စစ်ကစားသည့်လေ့ကျင့်ခန်းအလား စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ပေးရန် နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ သို့သော်လည်း ထိုအဖွဲ့တွင် ပါဝင်သူအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက ဇင်ကို တိုက်ပွဲဇုန်နယ်မြေတစ်ခုတွင် အမှန်တကယ်ထမ်းဆောင်နေခြင်းအတွက် စိတ်ပိုင်းအရအပြည့်အဝ ပြင်ဆင်ပေးနိုင်သည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းမပြုရန် သတိပေးတားမြစ်ခဲ့ပါသည် -

> အလွန်လက်တွေ့ကျသော တစ်ဦးချင်းအဆင့် ဇင်ကျင့်စဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ကောင်းကွက်မှာ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျင့်သုံးမှုတချို့ထက် ယင်းသည် ပုံမှန်လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် ပုံစံဖြင့် ပိုမိုမြုပ်နှံထားရန် တိမ်းညွတ်တတ်သောကြောင့် ယင်းသည် - ပြင်းထန်လှသော စိတ်ဖိစီးမှုအတွင်း လျှော့ကျလမ်းရန် ကိုယ်ကာယအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုအားဖြင့်လည်းကောင်း သင်မည်မျှ ကျန်းမာကြံခိုင်သနည်းဟူသောမေးခွန်းကို အဖြေထုတ်ရန်နှင့် ဆင်တူပါသည်။ သို့သော်လည်း ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျန်းမာကြံခိုင်ဆုံးသူပင်ဖြစ်နေပါစေ၊ သင့်ကို တိုက်ပွဲ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲအတွက် အသင့်ပြင်ဆင်မပေးပါ။ လာမာတစ်ဦး သို့မဟုတ် ရိုရှိတစ်ဦးပင် ဖြစ်နေပါစေ၊ သင့်ကို စစ်ပွဲအတွက် ပင်ကိုဗီဇအားဖြင့် အသင့်ပြင်ဆင်မပေးပါ။[၂၉]

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကျန်းမာကြံ့ခိုင်မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းမှာ ဆီလျော်ပါသည်။ ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုဆန်းစစ်မှုသည် လူတစ်ဦးအတွက် တစ်ရက်သင်တန်းအစီအစဉ်ဖြင့် သင်ယူတတ်မြောက်နိုင်သော ကျင့်စဉ်မျိုးမဟုတ်ပါ။ ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ဆရာတစ်ဆူဖြစ်ရန် တစ်သက်လုံး လုပ်ဆောင်ရသည့်ကျင့်စဉ်ဖြစ်ပါသည်။ ပိုမိုလေ့ကျင့်လေလေ ပိုမို 'ကျန်းမာကြံ့ခိုင်' လေလေ ဖြစ်ပါသည်။

တပ်ဖြန့်ချထားစဉ် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်မှုကို စတင်လိုက်စားခြင်းသည် အထောက်အကူဖြစ်/မဖြစ်အပေါ် ထိုအဖွဲ့၏အမြင်များသည် ပိုမိုရှုပ်ထွေးပါသည်။ ယေဘုယျအမြင်မှာ စစ်ပွဲသို့မသွားမီ ပုံမှန်ကိုးအန်းကျင့်စဉ်ကို စတင်ခဲ့ခြင်းမရှိလျှင် တပ်ဖြန့်ချထားမှုအတွင်း စတင်လိုက်စားရန် အကောင်းဆုံးဖြစ်တန်စွမ်း မရှိပါ။[၂၂] အရာရှိဟောင်းတစ်ဦးက ဆိုသည့်အတိုင်း

> ပဋိပက္ခဇုန်နယ်မြေအတွင်းသို့ သွားခြင်းဖြင့် သင်သည် သင်၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းကို ယုံကြည်မှုရှိရန်လိုအပ်ပြီး အချို့သောအရာများအား သင်လုပ်နိုင်သည်ကို သင်သိရန် လိုအပ်ပါ သည်။ ထို့ကြောင့် လေ့ကျင့်ရေးသည် ပဓာန ဖြစ်ပါသည်။ ဘက်လိုက်ခြင်းများကို ဖယ်ရှားရန် သင့်တွင် 'လူသစ်၏စိတ်'ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ကိုးအန်းအလုပ်သည် လူသစ်၏ စိတ်နှင့်ပတ်သက်ပါသည်။ မိမိကိုယ်ကိုယုံကြည်မှု . . . . နှင့် လူသစ်၏စိတ်တို့အကြား ပင်ကိုဝိရောဓိရှိပါသည်။ အကောင်းဆုံးစစ်သည်တော်က ထိုနှစ်ခုကို ရောနှောနိုင်ခြေ ရှိနိုင်ပါ သည် - ဆာမူရိုင်း သင်သိပါသည်။ သို့သော် သင်က ယင်းကိုပြုလုပ်ရန် ကြိုးစားပြီး သင့်တွင် ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ယခင်အတွေ့အကြုံမရှိသည့်အခါ ယင်းသည် စိတ်ကူးကောင်း တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ် မထင်ပါ။[၃၀]

တစ်စုံတစ်ဦး၌ ပုံမှန်ကိုးအန်းကျင့်စဉ်ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်လျှင် မသေချာမရေရာမှုကို ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် တစ်စုံတစ်ဦး၏စွမ်းရည်ကို ပို၍ဖွံ့ဖြိုးစေရန် အလွန်ကြီးမားစွာ အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပုံရသော်လည်း တိုက်ပွဲဇုန်နယ်မြေအတွင်း မည်သည့်ကိုးအန်းကို ယူရမည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အလွန်သတိထားရပါမည်။ အရာရှိဟောင်းတစ်ဦး၏ အတွေ့အကြုံက ထုတ်ဖော်ပြသည့်အတိုင်း -

> ကိုးအန်းအလုပ်စခန်းအရ သင်လုပ်နေသော ကိုးအန်းအမျိုးအစားအစဉ်သည် အရေးကြီးကောင်း ကြီးနိုင်ပါသည်။ အဝေးတစ်နေရာတွင် ကိုးအန်းတစ်ခုကို ကျွန်ုပ် တက်တက်ကြွကြွလုပ်နေခဲ့ပြီး [မြစ်ကိုဖြတ်ပြီး တိုက်ခိုက်ခြင်းကို ရပ်ပါ] ယင်းမှာ အလွန်ထူးဆန်းနေခဲ့ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် - ကျွန်ုပ်ရဲဘော်များ၏ သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်နေသူများ၏ အကျိုးအတွက် သေချာပေါက်မဟုတ်ပေ - အထူးသဖြင့် ထိုကိုးအန်းနှင့် ကျွန်ုပ်ရှိနေသည့်နေရာတို့ကြောင့် ထိုကိုးအန်းထက်ပိုပြီး မည်သည့် ကိုးအန်းမဆို ကျွန်ုပ်အတွက် ပိုမိုရှင်းလင်းသော အတွေ့အကြုံရှိစေလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ် မထင်ပါ။ . . . ကျွန်ုပ်မသွားမီ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အလွန်စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော စိတ်ကူးအချို့ ကျွန်ုပ်တွင် ရှိခဲ့ပါသည်။ 'ဟုတ်ပြီ၊ ကောင်းလိုက်လေခြင်း။ မြစ်ကိုဖြတ်ပြီး တိုက်ခိုက်တာ ငါ ရပ်ထားလိုက်မယ်။ မြစ်ကိုဖြတ်ပြီး တိုက်ခိုက်ပြီးတဲ့နောက် ငါရှင်းလင်းလိုက်မယ်။' . . . .

အနည်းဆုံး ကျွန်ုပ်တို့၏ အစဉ်အလာအတွင်းရှိ အချို့သော ကနဦးကိုးအန်းများနှင့် သင်သည် အန္တရာယ်လမ်းတွင်ရှိနေပြီး သင်လုပ်ရန်လိုသည့်အရာကို လုပ်နေခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် - 'အရေးကြီးဆုံးအရာက ဘာလဲ၊ အရေးကြီးဆုံးလူက ဘယ်သူလဲ။ အခိုက်အတန့်တစ်ခုမှာ အကောင်းဆုံးလုပ်ဆောင်မှုက ဘာလဲ။'... စသည့် သင့်ဦးခေါင်းထဲရှိ အမှိုက်သရိုက်အားလုံးကို - သွားကြပါစေ - လွှတ်ချပစ်ခြင်းအယူအဆအကြားတူညီမှုကို ကျွန်ုပ် သေချာစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ဘာဖြစ်သွားခဲ့သနည်းဆိုလျှင် ကျွန်ုပ်အိမ်ရောက်သည့်အခါ ကျွန်ုပ် ဒေါသထွက်နေခဲ့ပြီး တချိန်လုံးဒေါသထွက်နေခဲ့ပါသည်။ ... ကျွန်ုပ် မှတ်မိသည်မှာ နောက်ဆုံး ကျွန်ုပ်အရုပ်ကြိုးပြတ်ဖြစ်သွားပြီး ကိုးအန်းအလုပ်ကို အမှန်တကယ်တုံ့ပြန်၍ မရတော့ပါ။ သို့သော် ရိုရှိုကို ဖုန်းဆက်ပြီး 'ခင်ဗျား ကျွန်တော့်ကို ကူညီမှရမယ် - ကျွန်တော် ဒေါသထွက်နေတာ ရပ်လို့မရတော့ဘူး'ဟု ကျွန်ုပ်ပြောခဲ့ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ စကားပြောခဲ့စဉ် ကတည်းက ဆိုလျှင် လအတော်ကြာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းက ကျွန်ုပ်ကို 'ဘယ် ကိုးအန်းကို လုပ်နေတာလဲ' ဟုမေးပါသည်။ ကျွန်ုပ်မှတ်မိသည်မှာ ကျွန်ုပ်က ၎င်းကို ပြောပြလိုက်သည့်အခါ ဖုန်းအခြားတစ်ဘက်မှာ ခေတ္တခဏအသံတိတ်သွားပါသည်။ ၎င်း (ပါးစပ်မဖွင့်မီမှာပင်) စကားမစမီမှာပင် ဘာဖြစ်ခဲ့သည်ကို ကျွန်ုပ်သဘောပေါက်သွားပါသည်။ ၎င်းက 'ပထမဆုံး ရပ်လိုက်ပါ၊ မင်း ကျော်လွန်သွားခဲ့ပြီးပြီ၊ ဒုတိယ မင်းအဲဒါကို လွှတ်ချဖို့လိုတယ်၊ ... မင်း အဲဒါကို သွားခွင့်ပေးဖို့လိုတယ်' ... ဟု ပြောပါသည်။ အဲဒါသည် (အနည်းဆုံးတော့ ကျွန်ုပ်အတွက်) အီရတ်ကို ယူသွားရမည့်အရာ မဟုတ်ချေ။ အိမ်အပြန် အကူးအပြောင်းသည် အတော့်ကို ပိုမို ခက်ခဲသောကြောင့်တည်း။ ဖြစ်နိုင်သည်မှာ ကျွန်ုပ်က ကိုးအန်းအလုပ်ကို အတွေ့အကြုံမရှိ၍ ဖြစ်မည်။ ကျွန်ုပ်က ကိုးအန်းကို လုပ်ဆောင်နေသော နေရာထက် ကိုးအန်းက ကျွန်ုပ်ကို လုပ်ဆောင်ပေးနေသောနေရာကို ကျွန်ုပ်သိလိုက်ရပါသည်။[၃၅]

ကိုးအန်းသင်ရိုးဖြင့် စာသင်သားတစ်ဦးကို လမ်းညွှန်ပေးရာတွင် ဆရာ၏အခန်းကဏ္ဍကို အလုံအလောက်အလေးမထားနိုင်ပေ။ အလှမ်းကွာဝေးမှု (အထူးသဖြင့် အချိန်ဇုန်ပြောင်းလဲမှုရှိလျှင်) သို့မဟုတ် အလုပ်ချိန်နာရီရှည်ကြာမှုကြောင့် ရှေ့တန်းအပို့ခံထားရသော ဇင်စာသင်သားသည် ၎င်းတို့၏ဆရာနှင့် ပုံမှန်တိုင်ပင်နိုင်စွမ်းမရှိသော်လည်း ဆက်လက်လေ့ကျင့်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ကျင့်သုံးမှု၏ ခိုင်မာအားကောင်းမှုသည် မိမိ၏ဆရာနှင့် ပုံမှန်ဆွေးနွေးမှုပေါ်မူတည်နေသောကြောင့် အထောက်အကူမပြုသောစိတ်အခြေအနေများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်း ကာကွယ်စောင့်ရှောက်နိုင်ရန် ဤနည်းလမ်းသည် မသင့်တော်ပေ။ ကိုးအန်းသင်ရိုးသည် ဆရာများနှင့် စာသင်သားများ အတူနေထိုင်ကြပြီး မကြာခဏ ဆရာနှင့် တပည့်တစ်ဦးချင်း သင်ကြားပေးမှုများရှိသည့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် မူလဘူတအားဖြင့်ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပါသည်။ ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းအပါအဝင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော မည်သည့်ကျင့်သုံးမှုမဆိုတွင် အတွေ့အကြုံတစ်ခုအတွက် မိမိကိုယ်ကို ဖွင့်ပေးထားခြင်းပါဝင်ပြီး အထူးသဖြင့် ထိုအတွေ့အကြုံကိုလုပ်ဆောင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ၎င်းတို့ကို ကူညီပေးရန် လုံလောက်သော အထောက်အကူပြုဖွဲ့စည်းမှုမရှိသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခသည် စာသင်သား အတွက် ထိုသို့လုပ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာမဟုတ်ချေ။ အရာရှိဟောင်းနောက်တစ်ဦးက မှတ်ချက်ပြုသည့်အတိုင်း -

စိတ်ပညာရှုထောင့်မှ ထိုအခိုက်အတန့်တွင် သင်သည် ပိုင်းကန့်ခွဲခြားရန် လိုပါသည်။

> အကယ်၍ သင်သည် ထိုင်နေပြီး ဤအရာများပေါ်လာသည်ကို ခွင့်ပြုထားကာ ပေါ်လာသောအရာမှန်သမျှကို စီမံခန့်ခွဲရန် သင့်တွင် လက်ခံသိမ်းဆည်းစရာမရှိလျှင် ယင်းသည် တကယ့်ကိုအန္တရာယ်ရှိလိမ့်မည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်ပါသည်။ သင့်တွင် တကယ့် ဆရာကောင်း သို့မဟုတ် တကယ့်ရိုရှိကောင်း သို့မဟုတ် တိုက်ပွဲစိတ်ဖိစီးမှုကို ကုသပေးသည့် တကယ့်ဆေးခန်းကောင်းမရှိလျှင် ဤနေရာ၌ ပိုင်းကန့်ခွဲခြားခြင်းသည် - သင့်စိတ်က လုပ်နေရမည့်အရာ - သင့် အကာအကွယ်ဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း တိုက်ပွဲမဖြစ်မီနှင့် တိုက်ပွဲဖြစ်ပြီးနောက်တို့သည် - (ကိုးအန်းကျင့်စဉ်) အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပါသည်။ တိုက်ပွဲအခိုက်အတန့်အတွင်းတွင် ယင်းသည် အမှန်တကယ် အန္တရာယ်သိပ်များသည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်ပါသည်။[၃၂]

ထို့ကြောင့် ကိုးအန်းမိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်စစ်ဆေးခြင်းသည် ခက်ခဲသော သို့မဟုတ် ဝေခွဲရခက်သော အခြေအနေများတွင် အများဆုံးလိုအပ်သောအမြင်အချို့ကို ပေးနိုင်သော်လည်း ဤကျင့်စဉ်၏ အဓိကတန်ဖိုးမှာ တိုက်ပွဲဇုန်နယ်မြေတွင် သေချာပေါက်အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်စေခြင်းထက် တစ်စုံတစ်ဦးကို စစ်မြေပြင်၌တပ်ဖြန့်ချထားခြင်းအတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်စေရန် အထောက်အကူပေးခြင်း ဖြစ်ပုံရပါသည်။ အကယ်၍ စစ်မြေပြင်၌ တပ်ဖြန့်ချထားစဉ် စာသင်သားက ကိုးအန်းအလုပ်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန်ဆန္ဒရှိလျှင် ထိုပတ်ဝန်းကျင်တွင် ၎င်းတို့အတွက် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် အလားအလာရှိသောကာလမတိုင်မီ ၎င်းတို့၏ဆရာနှင့်အတူ ကိုးအန်းတစ်ခုကို သဘောတူရန် ၎င်းတို့အတွက် နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန်ဆင်ခြင်မြော်တွေးပုံရသည့်အပြင် စာသင်သားအတွက် စစ်မြေပြင် တပ်ဖြန့်ချထားသည့်ကာလတလျှောက်လုံးနှင့် တပ်ဖြန့်ချထားမှုပြီးဆုံးသည့်နောက် ချက်ခြင်း ဆိုသလို ၎င်းတို့၏ဆရာနှင့် ပုံမှန်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရန် ဖြစ်ပုံရပါသည်။

ကျင့်ဝတ်နှင့်ဆိုင်သော ကျောက်ဆူးကဲ့သို့ သီလများ

ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ ချည်နှောင်ထိန်းချုပ်ထားမှုမရှိဘဲ ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည် ဆန်းစစ်ခြင်း အပါအဝင် ဇင်ဖို့ဖြိုးခဲ့သည့် 'စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းများ'ကို အသုံးပြုရန် ဖြစ်နိုင်သည့်အပြင် တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား သေခြင်းတရားကိုကြောက်ရွံ့ခြင်းမှ အကာအကွယ် ပေးရန်သာ ၎င်းတို့ကိုအသုံးပြုခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေရန် ၎င်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးခြင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် ဂျပန်တွင် ဇင်ဝိဏ်းအဖွဲ့အစည်းများက ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် ဧကရာဇ်နှင့် စစ်ပွဲကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုအား အထောက်အကူပြုရန် ၎င်းတို့၏အဆုံးအမများကို လိုက်လျောညီထွေညှိယူထားသည့် ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ဇင်နှင့်အတူရှိခဲ့သည့် ကိစ္စရပ်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်သည်များအား ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ် သီလများကို ဆုပ်ကိုင်ကျင့်သုံးရန် တိုက်တွန်းအားပေးမှုကိုအသုံးပြုခြင်းထက် ကိစ္စရပ်များစွာတွင် ဇင်သင်ကြားပြသသူများနှင့် ဇင်အကျော်အမော်ဆရာကြီးများက နိုင်ငံတော်ကို သစ္စာစောင့်သိခြင်းသည် စစ်သည်တစ်ဦးအဖို့ ဆန္ဒပြင်းပြနိုင်သည့် အမြင့်မားဆုံးသော 'အကျင့်ကောင်း' အဖြစ် အားပေးမြှင့်တင်ခဲ့ပါသည်။ (Victoria 2006 , 95 -129)

ဇင်ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် များစွာသောအဆုံးအမတရားတို့သည် 'ပရမတ္ထ' (ဂျပန်ဘာသာ - ရိ)နှင့် '

သမုတိ' (ဂျပန်ဘာသာ - ဂျ)ဟူသော သစ္စာတရား၏ ရှုထောင့်နှစ်ခုကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ယင်းတို့သည် 'သုညတ္တ'နှင့် 'ပုံစံအသွင်' အသိသညာအယူအဆတို့နှင့် အသီးသီးဆက်စပ်ပါသည်။ ဆရာကြီး ဆယ်ခိတို ခိဆဲန်း (Master Sekito Kisen)၏ 'သမုတိသစ္စာနှင့် ပရမတ္ထသစ္စာတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ'(ဂျပန်ဘာသာ - ဆန်းဒိုးခိုင်း)အပေါ် ရှင်းလင်းချက်တွင် စိုးတိုးဘုန်းတော်ကြီး ဒိုးမျော့ဘုရိန်က ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် သမုတိသစ္စာတို့အကြား ဆက်သွယ်မှုကို ကူညီရှင်းပြထားပါသည် -

> ကျွန်ုပ်တို့ဘဝများ၏ ပရမတ္ထသဘောနှင့် သမုတိသဘော ရှုထောင့်တို့သည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု လွန်စွာတသီးတခြားဖြစ်နေသကဲ့သို့ မကြာခဏခံစားရနိုင်ပါသည်။ စည်းလုံးညီညွတ်ခြင်း၊ တသီးတခြားမခွဲခြားခြင်း၊ အရာရာသူ့သဘောသူဆောင်ခြင်း ဟူသည့် ပရမတ္ထသဘောတရားကို ကျွန်ုပ်တို့အာရုံပြုသည့်အခါ သမုတိသဘောမှာ မှေးမှိန်သွားပုံရပြီး ပင်ကိုလက္ခဏာ၊ ခွဲခြားခြင်း၊ လုပ်ဆောင်ချက်၊ လောကီအောင်မြင်မှု၊ ပဋိပက္ခ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခဟူသည့် သမုတိသဘောတရားဝင်လာသည့်အခါ ပရမတ္ထကဏ္ဍ ပျောက်ကွယ်သွားပုံရပါသည်။ သို့သော်လည်း အမှန်စင်စစ်တွင် အရာရာသည် ပရမတ္ထသဘောနှင့် သမုတိသဘောတို့ နှစ်မျိုးလုံးတပြိုင်တည်း တည်ရှိနေပြီး ဤသဘောတရားနှစ်ခုသည် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု နှောင့်ယှက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဟန့်တားခြင်း လုံးဝမရှိပါ။ အခိုက်အတန့်တစ်ခုတွင် ထိုရှုထောင့်နှစ်ခုအနက် တစ်ခုခုက ကျွန်ုပ်တို့၏ အတွေ့အကြုံတွင် ပိုပြီးအဓိကကျကောင်းကျနိုင်သော်လည်း ထိုနှစ်ခုတွင် တစ်ခုက ရှေ့တန်းရောက်ပြီး အဓိကကျနေသည့်အခါ နှစ်ခုလုံးသည် လုပ်ဆောင်ရန် ရပ်နားခြင်း မရှိသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ သိသင့်ပါသည်။ (Burk 2018)

ဇင်လေ့ကျင့်မှုအတွင်း စာသင်သားတစ်ဦးအတွက် ပရမတ္ထရှုထောင့်တွင် 'ကပ်ငြိ'လာပြီး လောကကို ငြင်းပယ်ခြင်း သို့မဟုတ် လောကကို သမုတိသဘောဖြင့် ဆက်လက်မရှုမြင်တော့ခြင်း ရံဖန်ရံခါ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဆန်းဒိုးခိုင်း၏ စတုတ္ထမြောက်ဂါထာတွင် ဆဲခိတိုက 'တစ်စုံတစ်ရာကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်း(ဆိုလိုသည်မှာ သစ္စာတရားကို သမုတိရှုထောင့်သက်သက်မှ ရှုမြင်ခြင်း)သည် သေချာပေါက် ယုံမှားခြင်း မောဟ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုနည်းတူပင် [ဆိုလိုသည်မှာ သစ္စာတရားကို ပရမတ္ထရှုထောင့်သက်သက်မှ ရှုမြင်ခြင်း]သည်လည်း အသိဉာဏ်အလင်းရခြင်း မဟုတ်သေးပါဟု ဆိုကာ ဤအချက်ကို သတိပေးထားပါသည်။ (Sekito in Burk 2018)

တစ်ခါတစ်ရံ ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းသည် လူတစ်ယောက်အား ကိုယ်ကျင့်သီလ အဆုံးအမတရားများကို ကျော်လွန်သောနည်းဖြင့် သစ္စာတရား၏ ပရမတ္ထ ရှုထောင့်ကို တွေ့ကြုံ (သို့မဟုတ် ကပ်ငြိ)နိုင်စေသောကြောင့် ဇင်ကိုလေ့လာသော တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်တစ်ဦးအတွက် ဤကျင့်စဉ်ကို အားမထုတ်မီနှင့် စတင်အားထုတ်နေစဉ်အတွင်း အခြေခံ သီလကောင်းရန် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးပါသည်။ကျွန်ုပ်၏ အဓိကလေ့လာသည့်အဖွဲ့တွင်ပါဝင်သူ တစ်ဦး သတိပေးထားသည့်အတိုင်း ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအား လုပ်ဆောင်နေသည့်အခါ ကိုယ်ကျင့်သီလများကို လုံခြုံအောင်ထိန်းသိမ်းရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည် -

> အထူးသဖြင့် ကိုးအန်းအလုပ်အကြောင်းကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြည့်သည့်အခါ

ဤအကျင့်သည် ဇင်ရှိ အခြားသောမည်သည့်ကျင့်သုံးမှုရှုထောင့်နှင့်မဆို ဆင်တူသည်ဟု ကျွန်ုပ်ထင်မြင်ယူဆပါသည်။ အကယ်၍ . . . သင်သည် ဒုန်တွဲမှု မရှိခြင်း၏ အာရုံခံစားမှုအမှားအချို့ဖြင့် သင့်ကိုယ်သင် အကာအကွယ်ပေးရန် ကြိုးပမ်းနေလျှင် . . . 'ကောင်းပြီ၊ နာကျင်ခံစားရတဲ့သူမရှိတာကြောင့် တကယ့်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ကျွန်ုပ်နာကျင်ခံစားရအောင် မလုပ်နိုင်ပါဘူး၊ သင် ဒါကိုလုပ်နေတာ 'မှားနေပြီ'။ ရိုရှိ အကျယ်တဝင့်ပြောမည့်အရာများအနက် တစ်ခုမှာ အားထုတ်သူ တစ်ဦးအတွက် အန္တရာယ်အများဆုံးအချိန်များထဲမှ တစ်ခုမှာ 'အားလုံး အဆင်ပြေပါသည်'ဟု ခံစားသောကြောင့် ၎င်းတို့တွင် တကယ့်ကို ကောင်းမွန်၊ ခိုင်မာ၊ နက်ရှိုင်းသည့် ပွင့်လင်းမှု သို့မဟုတ် ခဲနဲးရှေ့ကို ရရှိခဲ့ချိန်ဖြစ်ပါသည်။ . . . အကယ်၍ သင်သည် ဆာမူရိုင်းတစ်ဦးဖြစ်မည် သို့မဟုတ် သင်သည် စစ်သည်တစ်ဦးဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ထိုနေ့ကို ဖြတ်သန်းရန် အထောက်အကူပြုသည့် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်မှုအတိုင်းအတာအချို့ကို ကျွန်ုပ် အသေအချာတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ . . . သင်သည် ပရမတ္ထတွင် ငြိကပ်မနေလျှင် . . . ယင်းက သင့်အား ကြီးမားသောအမြင်ရှင်းလင်းမှုကို ပေးပါမည်။ ယင်းက သင့်ကို အခိုက်အတန့်တစ်ခုတွင် မည်သူအရေးကြီးဆုံး၊ မည်သည့်အရာအရေးကြီးဆုံးကို ကိုင်တွယ်နိုင်သူတစ်ဦးအဖြစ် သင့်လမ်းတွင်တွေ့ကြုံရမည့် အဓိပ္ပါယ်မဲ့မှုများ နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးနှင့်အတူ အသင့်ပြင်ဆင်ပေးပါမည်။ ထို့ကြောင့် ဇင်ကျင့်စဉ် သို့မဟုတ် ကိုးအန်းအလုပ်သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေအပေါ် တိုက်ရိုက် သက်ရောက်မှု ကြီးကြီးမားမားရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ် သေချာပေါက်မမြင်ပါ။ သို့သော် မစ်ရှင်တာဝန်တစ်ခုကိုဝင်ရောက်ပြီး ထိုတာဝန်ကို သင်လုပ်ရမည်ထက် ပိုမိုထိခိုက်နာကျင်စေမှု တစ်စုံတစ်ရာမဖြစ်စေဘဲ ပြီးစီးအောင်မြင်စေရန် ကြိုးစားနေသူအဖြစ် . . . အကယ်၍ သင်သည် ထိုတာဝန်ကို မှန်မှန်ကန်ကန် လုပ်ဆောင်နေလျှင် ဇင်သည် ထိုကိစ္စအတွက် ကြီးမားစွာ အထောက်အကူဖြစ်နိုင်သည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်ပါသည်။ . . . ဇင်အတွက် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေမှာ အထူးသဖြင့် . . . အမှားအယွင်းဖြစ်သွားရန်အတွက် ကြီးမားသောအန္တရာယ်လည်း ရှိသည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်ပါသည်။[၃၃]

ဥပမာအားဖြင့် ၎င်းကိုယ်တိုင် မားသမားတစ်ဦးဖြစ်သော ဇင်အကျော်အမော်ဆရာကြီး တာကူအန်ဆိုဟို - Takun Soho(1573–1645)က ဆာမူရိုင်းတစ်ဦးအတွက် ၎င်း၏လမ်းညွှန်ချက်များကို တစ်ချိန်က ရေးပေးခဲ့သည်မှာ -

မြောက်ကိုင်ထားတဲ့ဓားမှာ သူ့ရဲ့ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒမရှိပါဘူး။ အားလုံးက ဗလာသုညသဘောပါပဲ။ အဲဒါဟာ လျှပ်စီးတစ်ပြက်ပါ။ ခုတ်ပိုင်းခံရတော့မည့်သူဟာလည်း ဓားကိုင်ထားသူလို . . . သုညတပါပဲ။ သင်မြောက်တင်လိုက်တဲ့ဓားနှင့်အတူ သင့်စိတ်ကိုမရပ်တန့်လိုက်ပါနှင့်။ သင်လုပ်နေတဲ့အရာကို မေ့ထားပြီးတော့ ရန်သူကိုခုတ်လိုက်ပါ။ သင့်ရဲစိတ်ကို သင့်ရှေ့ကလူအပေါ်မှာ မထားပါနှင့်။ အဲဒါတွေအားလုံးဟာ သုညတပါ။ ဒါပေမယ့် သင့်စိတ်ဟာ သုညတထဲမှာ ပိတ်မိနေတယ်ဆိုတာကို သတိပြုပါ။ (Takuan in Aitken 1948, 5)။

သုညတထဲတွင် ပိတ်မိနေခြင်းအပေါ် ဆရာကြီးတာကုအန်း၏ သတိပေးစကားဆိုသော်လည်း ဤစာပိုဒ်ကို ဇင်ကျင့်စဉ်၏ 'မှားယွင်းသွားခြင်း'၏ ဥပမာတစ်ခုအဖြစ် မြင်နိုင်ပါသည်။ ရိုရှိ

ရောဘတ် အိုက်ခဲန်း (Roshi Robert Aitken) ရှင်းပြသကဲ့သို့ သုညတနေရာ သို့မဟုတ် ပရမတ္ထရူထောင့်မှဆိုလျှင် သေခြင်းဟု ခေါ်ဆိုရမည့်အရာ မရှိပါ (ထို့ကြောင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း မရှိပါ) ဆိုသည့်အချက်မှာ ဆရာကြီးတာကုအန်း မှန်ပါသည်။ သို့သော်လည်း နေ့စဉ်လောကရူထောင့်အသွင်မှ သတ်ဖြတ်ခြင်း၏အကျိုးဆက်များသည် အလွန်အစစ်အမှန်ဖြစ်သောကြောင့် ကျင့်ကြံအားထုတ်သူများသည် ပရမတ္ထသက်သက်ရှထောင့်ကို မယူသင့်ကြောင်း အကြံပြုခြင်းဖြင့် ၎င်းက တာကုအန်း၏ အမှားကိုထောက်ပြပါသည် -

> တကယ်လို့ ဓားဆိုတာမရှိဘူးဆိုလျှင်၊ ဓားကိုလွှဲခုတ်လိုက်ခြင်းမရှိဘူးဆိုလျှင်၊ ခေါင်းဖြတ်ခြင်း မရှိဘူးဆိုလျှင် သွေးတွေက ဘာတွေလဲ။ ကျန်ရစ်သူမုဆိုးမနှင့် ကလေးများ၏ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်းတွေက ဘာတွေလဲ။ ပရမတ္ထဘက်က ရပ်တည်ခြင်းဟာ သူ့ချည်းသက်သက်ဆိုလျှင် လူသားရဲ့အသေးစိတ်သဘောတွေကို လုံးဝချန်ထားခဲ့ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအပါအဝင် အဆုံးအမဒေသနာတွေဟာ အသုံးပြုဖို့ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒါတွေက ၎င်းတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်သက်ရှိဖြစ်လာမယ်ဆိုလျှင် ၎င်းတို့က ကျွန်ုပ်တို့ကို အသုံးချမှာဖြစ်တဲ့အတွက် သတိထားပါ။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၍ ကြည်လင်ပြတ်သားပြီး သုညတသဘောဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဟာ အလုံးစုံငြိမ်းချမ်းမှုကို အနက်ရှိုင်းဆုံးသိမြင်ခြင်းမှာ မိမိရဲ့တွေ့ကြုံမှုအတွက် ကျွန်ုပ်တို့ပေးတဲ့ တူညီတဲ့အမည်နာမ ဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော်လာခြင်းနဲ့ သွားခြင်းဆိုတဲ့ သမုတိလောကသံသရာမှာ ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ကြုံနေရတဲ့ အထက်သို့ တက်လာခြင်းနဲ့ အောက်သို့ မြုပ်သွားခြင်းတို့ဟာ တူညီတဲ့ပင်လယ်ဝဲဩဃ ဖြစ်ပါတယ်။ ရေမျက်နှာပြင်မှ ရေပြင်၏အနက်ကို ခွဲမထုတ်နိုင်သလို ရေပြင်၏အနက်မှ ရေမျက်နှာပြင်ကို ခွဲမထုတ်နိုင်ပေ။ အလွန်မြင့်မားသော စိတ်အခြေအနေဖြင့် ပြုသည့်တိုင် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဆင်းရဲဒုက္ခမှ သီးခြားခွဲထုတ်၍ မရနိုင်ပါ။ (Aitken 1984, 17–18)

သတင်းအချက်အလက် များလွန်းခြင်းကိုသာမက သတ်ဖြတ်ခြင်းအတွက် မနှစ်သက်ခြင်း ဒေါသကိုပါ ကျော်လွှားနိုင်သော အဘက်ဘက်မှပြီးပြည့်စုံပြီး ကြောက်ရွံ့မှုကင်းသည့် စစ်သည်တစ်ယောက်ကို မွေးထုတ်ခြင်းထက် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအား ကျင့်သုံးသူ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအတွက် ကိုယ်ကျင့်သီလများတွင် အသေးစိတ် စွဲမြဲအောင်ရိုက်သွင်းရန် လွန်စွာအရေးကြီးကြောင်းကို ရိုရှိဘဲန်ဒါ (Roshi Bender) က ရှင်းပြပါသည် -

> သင်သည် တစ်စုံတစ်ဦးကို ကိုယ်ကျင့်သီလများကြောင့် အလွန်နက်ရှိုင်းစွာ စွန်းထင်းသည့်အပြင် - မဖြစ်နိုင်သည့်မေးခွန်းများကို ရင်ဆိုင်ပြီး လေ့ကျင့်ခြင်းကြောင့် - ချက်ချင်းနက်ရှိုင်းသော တည်ကြည်မှု သမာဓိအတွင်းမှ ထွက်လာစေလိုသော ဆန္ဒရှိပါသည်။ ကိုးအန်းကျင့်စဉ်က ထိုသို့ဖြစ်စေသည်ဟု ကျွန်ုပ် ထင်မြင်ယူဆပါသည်။[၃၅]

ဤနည်းတူပင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု မည်သည့်ကျင့်စဉ်မဆိုအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလကို လေ့လာသင်ယူခြင်းနှင့် ပေါင်းစပ်ယှဉ်တွဲခြင်းဖြင့်ကျင့်သုံးရန် အလွန်ပင်အရေးကြီးသည်ဟု ကျွန်ုပ် တင်ပြလိုပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်းဤသို့သောကျင့်စဉ်များကိုကျင့်သုံးနေသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အပြုအမူလုပ်ဆောင်ချက်ကို ပဲ့ပြင်ထိန်းကျောင်းလမ်းညွှန်ပေးရန် ပထမဆုံးသော ကိုယ်ကျင့်

သီလက အထူးသဖြင့်အရေးပါလာပါသည်။ ရိုရှိအိုက်ခဲန်း ရှင်းပြသကဲ့သို့ -

> ပထမဆုံးသီလသည် 'မသတ်ရ'ဟု ဆိုလိုသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ သို့သော် ဤသီလက လူမှုရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုကိုလည်း ဖော်ပြပါသည် - 'အသက်ရှင်မှုကို ကျွန်ုပ်တို့ အားပေးကြပါစို့'။ ထို့အပြင် ဤသီလသည် 'သတ်ဖြတ်ရန်စိတ်ကူးမရှိ'ဟူသော စိတ်နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်သီလများအား အသိပေးသည့်အခါ ဇင်ဆရာများ အသုံးပြုသော အခြေခံသဘောတရား သုံးခုဖြစ်သည့် - မူရင်းအဓိပ္ပါယ်၊ ကရုဏာတရားနှင့် အခြေခံလိုအပ်ချက် . . . တို့ ရှိပါသည်။ (Aitken 1984, 16)

သီလတစ်ခု၏ ကိုယ်ကျင့်အဓိပ္ပါယ်၊ ကရုဏာတရားနှင့် အခြေခံလိုအပ်ချက်ဆိုသော အခြေခံသဘောတရားများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် အချင်းချင်းအပြန်အလှန် ကျားကန်ပေးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးသည် အသက်မသတ်ခြင်းဖြင့် အသက်ရှင်မှုကို အားပေးရန်နှင့် သတ်ဖြတ်သည့်အတွေးမရှိသော စိတ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန်ကူညီပေးပါသည်။

သို့သော်လည်း ကရုဏာအခြေခံသဘောတရား (ဥပမာ - ကိုယ့်အသက်အပါအဝင် အသက်ရှင်သန်မှုကို အားပေးရန်)သည် မူရင်းအဓိပ္ပါယ် (ဥပမာ - သတ်ဖြတ်ခြင်းအား ပညတ်ချက်)နှင့် ဝိရောဓိဖြစ်လာသည့်အခါ မည်သည်ကို ပြုလုပ်ရမည်နည်း။ ပထမသီလအား ဤသို့ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို တကယ့်ပြင်ပလောကအတွင်းတွင်ရှိနေသော ခွဲခြားဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲသည့်ကိစ္စများတွင်အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အားထုတ်ကျင့်သုံးသူတစ်ဦးက အခြားသူများ၏ အသက်များကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန် သို့မဟုတ် အကာအကွယ်ပေးရန် အသက်တစ်ချောင်းကိုသတ်ဖြတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း တစ်စုံတစ်ဦးသည် အသက်တစ်ချောင်းကိုသတ်ဖြတ်ရန် လိုအပ်သည်ဟုယူဆသည့်တိုင် - လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများတွင် စစ်သည်တစ်ဦးအပါအဝင် - 'အသက်ကို အလေးမထားခြင်း' ကို မည်သည့်အခါမျှ လျှော့မတွက်သင့်ပါ။ (Roshi George Burch in Emery 2007) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အတော်များများအနေဖြင့် စစ်မှုထမ်းခြင်းကို လုံးဝရှောင်ကြဉ်ရန် ကြိုးပမ်းနိုင်သော်လည်း မိမိသဘောဆန္ဒအလျောက်သော်လည်းကောင်း စစ်မှုမထမ်းမနေရ ဥပဒေကြောင့် သော်လည်းကောင်း စစ်တပ်တွင်းသို့ အများအပြားဝင်ရောက်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သလို ဆက်လက်၍လည်း ဝင်ရောက်နေကြပေလိမ့်မည်။ ယင်းသို့သောကိစ္စများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအနေဖြင့် အသက်ရှင်သန်ရေးကို အထောက်အကူပေးရန်နှင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် - အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများတွင် ထိန်းသိမ်းရန်မဖြစ်နိုင်သော အဓိဋ္ဌာန်တစ်ခုဖြစ်လိမ့်မည်ဆိုသည့်အသိဖြင့် ၎င်းတို့၏ အဓိဋ္ဌာန်ဆီမည်သို့စဉ်ဆက်မပြတ် ပြန်လှည့်ရမည်ဆိုသည်ကို လေ့လာရပါမည်။ ဤဝိရောဓိကို အကြောင်းရှာရန် သို့မဟုတ် ပြေလည်စေရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပထမကိုယ်ကျင့်သီလကိုထိန်းသိမ်းခြင်းအားကျင့်သုံးမှုက ကိုးအန်းတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နှိုင်းယှဉ်ပညာရှင်များ၏ အကျိုးကျေးဇူးများနှင့် ပတ်သက်၍ ရရှိထားသော အထောက်အထားများအရ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ သိမြင်တတ်သော ဘက်လိုက်မှုများနှင့် ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ပိုမိုကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်နိုင်စေသည့် နည်းလမ်းဖြင့် မရေမရာ အခြေအနေများအား ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ကိုင်တွယ်လုပ်ဆောင်မှုတို့ကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုရာတွင် ယင်းက အထောက်အကူပြုနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤဆောင်းပါးသည် ဤအကြောင်းအရာတွင် အပေါ်ယံမျှလောက်သာ ဝင်ရောက်ဆွေးနွေးထားပြီး ဤသီးခြားကျင့်သုံးမှုက အမှန်တကယ် ခိုင်မာသော အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ရန် နောက်ထပ် သုတေသနများက ပိုပြီးကောင်းမွန်ထင်ရှားသော လက်တွေ့မျက်မြင်ကိုအခြေခံသည့် အချက်အလက်များ ပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းသည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းကို IHL နှင့်အညီ အားထားလောက်အောင် မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည့်တိုင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက်ပင်လျှင် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်ခြင်းအား တစ်ခုတည်းသော လေးစားလိုက်နာစရာ ကျင့်စဉ်အဖြစ် အားပေးမြှင့်တင်မှု မပြုခြင်းမှာ နှိုင်းနှိုင်းချိန်ချိန် မြော်မြင်ရာ ရောက်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းသည် အချိန်တိုသင်တန်း တစ်ခုအတွင်း သင်ကြားပေး၍ ရနိုင်သော ကျင့်စဉ်မဟုတ်ဘဲ စစ်မြေပြင်မထွက်မီ နာရီအနည်းငယ်ကြာ လေ့ကျင့်၍ ရနိုင်သည့် ကျင့်စဉ်မဟုတ်သည့်အပြင် ပဋိပက္ခဇုန်နယ်မြေအတွင်း ပထမဆုံးအကြိမ်အတွက် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအား စတင်လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် အမြော်အမြင် မရှိရာ ကျပါလိမ့်မည်။ ထို့အပြင် ကိုးအန်း သင်ရိုးဖြင့် စာသင်သားတစ်ဦး၏ တိုးတက်မှုသည် ထိုစာသင်သားက ၎င်း၏ ဆရာသမားနှင့် ပုံမှန်ဆွေးနွေးမှုရှိခြင်းအပေါ် အတိုင်းအတာကြီးမားစွာ တည်မှီနေရာ စစ်မြေပြင်၌ တာဝန်ချထားစဉ်အတွင်း ယင်းကို ပုံမှန်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ နောက်ဆုံး အချက်အနေဖြင့် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းကို ၎င်း၏ ကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အခြေခံရင်းမြစ်များမှ ခွဲထုတ်ခြင်း မပြုသင့်ပေ။ ခိုင်မာသော သီလအခြေခံမရှိဘဲ ကျင့်ကြံအားထုတ်သူတွင် သစ္စာတရား၏ ပရမတ္ထရှုထောင့်အား တွေ့သိမြင် နားလည်ထားခြင်းဟူသော ခဲနဲ့ရှော ရှိနေလျှင် ၎င်းတို့သည် ထိုအတွေ့အကြုံအား IHL လိုက်နာခြင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိနိုင်မည့် သီးခြားကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် အသားကျမှုအတွင်းသို့ ပေါင်းစပ်ပေးနိုင်စွမ်းမရှိ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သို့ရာတွင် စစ်ပွဲသို့မသွားမီ ၎င်းတို့၏ ကိုးအန်းကျင့်စဉ်ကို ဖွံ့ဖြိုးလာအောင်ဖော်ဆောင်နေသော စစ်တပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံအားထုတ်သူများအတွက် စစ်မြေပြင်အား ၎င်း၏နားလည်သဘောပေါက်မှုအတွင်း ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို ထိုကျင့်စဉ်က ကူညီပေးနိုင်သည့်အပြင် လုပ်ဆောင်မှု တစ်ခုအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်မချမီ တချိန်တည်းတွင် စိတ်အတွင်းရှိ အမြင်အမျိုးမျိုးကို ဆုပ်ကိုင်ထားရန် ယင်းက ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့သော လုပ်နိုင်စွမ်းက စစ်ပွဲ၏ မသေချာမရေရာမှုနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည့်အခါ၌ပင် ပိုမိုကြောင်းကျိုးဆီလျော်သော

ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်နိုင်ရန် ၎င်းတို့ကို အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြောင်းတင်ပြရာ၌ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သုံးသပ်ရေးသားနိုင်ရန် ကူညီပေးခဲ့ကြသူအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤစာတမ်းပါ အကြောင်းအရာများကို စုစုစည်းစည်း အစီအစဉ်တကျဖြစ်စေရန် ကျွန်ုပ် လုပ်နိုင်စွမ်းမရှိသည်များကို ကူညီပေးသူများစွာရှိရာ ၎င်းတို့အကူအညီမပါဘဲ ဤစာတမ်းကို ကျွန်ုပ် စီစဉ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်၏ဆရာ ရိုရှိ (Roshi)ဖြစ်သူ ဆာရားဘဲန်းဒါး (Sarah Bender)အား ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကိုပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းအပေါ် နှင့် စစ်ဘက်လုပ်ငန်းအတွက် ယင်းအား သီးခြားအသုံးချမှုများအပေါ် ၎င်း၏ထင်မြင်ချက်များကို ရှာဖွေရန် ကျွန်ုပ်အား ခွင့်ပြုခဲ့ခြင်းအတွက် အထူးကျေးဇူးတင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်၏အပေါင်းအဖော် ဇင်ကျင့်ကြံအားထုတ်သူများနှင့် အမေရိကန်လေတပ်အရာရှိဟောင်းများဖြစ်ကြသော အင်ဒရူးဂဲလ်ဘရေသ် (Andrew Galbraith)၊ စတူးဝပ်လွိုက် (Stuart Lloyd)နှင့် အယ်ရင်းဝုဒ်ဆိုက် (Erinn Woodside) တို့ကိုလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု၊ ကိုးအန်း မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် စစ်ဘက်တာဝန်ချထားမှုတို့အပေါ် အဓိကအာရုံစိုက်အဖွဲ့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ကျွန်ုပ်၏ မေးခွန်းများကို ဖြေကြားပေးခြင်းအတွက် ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်၏စာမူကြမ်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာလေ့လာသင်ကြားရေးရှုထောင့်မှ လေ့လာသုံးသပ်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် တန်ဖိုးရှိသောအကြံပြုချက်များပေးခဲ့ကြသော ပါမောက္ခများဖြစ်ကြသည့် ကိတ်ခရော့စ်ဘီ (Kate Crosby)နှင့် ပီတာဟာဗေး (Peter Harvey)၊ ပါရဂူများဖြစ်ကြသော အယ်လစ်ဇဘက်ဟားရစ် (Elizabeth Harris)၊ ခရစ္စတီးနား အေခီလ်ဘီ (Christina A. Kilby)နှင့် စတက်ဖနီယာထရာဗဂ်နင် (Stefania Travagini)တို့အားလည်း များစွာ ကျေးဇူးတင်ပါသည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် လောရင်ထရူး (Lauren Trew)အား ကျွန်ုပ် ဤစာတမ်းကိုရေးနေစဉ် ကျွန်ုပ်တို့၏ တရားဓမ္မဆွေးနွေးပြောဆိုမှုများ၊ သင်၏ စာမူစစ်ဆေးတည်းဖြတ်ပြုပြင်ပေးမှုများအပြင် သင့်သည်းခံမှုနှင့် မေတ္တာတရားတို့အတွက် ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. ဤစာတမ်း၌ပါဝင်သောအမြင်များသည် ကျွန်ုပ်၏ကိုယ်ပိုင်အစွမ်းဖြင့် ဖော်ပြထားသည့် အမြင်များဖြစ်ပြီး ကျွန်ုပ်၏အဖွဲ့အစည်း၏ အမြင်များကို ထင်ဟပ်ထားခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဗြိတိသျှကြက်ခြေနီအသင်းသည် ကူညီထောက်ပံ့ပေးသူများ၊ စေတနာလုပ်အားရှင်များနှင့် ကိုးကွယ်ရာဘာသာအားလုံး၏ အကျိုးကျေးဇူးခံစားရသူများ သို့မဟုတ် မခံစားရသူတို့အား ကြိုဆိုလျက်ရှိသော ဘာသာရေးအရ ဘက်လိုက်မှုမရှိဘဲ ကြားနေသော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၂. ဥပမာ Solis (2010, 3 6) ကို ကြည့်ပါ။

၃. ဤဆောင်းပါးတွင် ကျွန်ုပ်အသုံးပြုထားသည့် 'ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေ'ဟူသော စကားရပ်ကို ၎င်းတို့သည် ပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ပတ်သက်မှုအဖြစ် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှု လုပ်ဆောင်ချက်အပေါ် လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်သည့် IHL ၏ အခွဲတွင်ရှိသော အခြေခံမူများ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းများ၏ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကိုဖော်ပြရန် ဝီလျံဘုသ်ဘီ (Willian Boothby)ကဲ့သို့ ပုံစံတူဖြင့် သုံးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၄ တရုတ်ပြည်တွင် ဆယ်ရာစုကာလ စနစ်တကျ ကိုးအန်းလေ့လာမှု။ (Wick 2005,1) ရှေးဟောင်း ကိုးအန်းပေါင်း အကြမ်းဖျဉ်းအားဖြင့် (၁,၇၀၀)ခန့်ရှိပြီး ၎င်းတို့အနက် (၅၀၀-၆၀၀)ကို ယနေ့ထိ ဆက်လက်အသုံးပြုနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ (Schumaker and Woerner 1986, 182) ဤကိုးအန်းများအနက် အချို့ကို ကဗျာစုစာစုပုံစံဖြင့် စုစည်း ခဲ့ပါသည်။ (နှစ်ဆယ်ရာစုတွင်ရေးသားခဲ့သော) the Blue Cliff Record (အပြာရောင်ချောက်ကမ်းပါးမှတ်တမ်း)၊ (ဆယ့်သုံးရာစုတွင်ရေးသားခဲ့သော) the Gateless Gate (ဝင်ပေါက်မရှိသောဝင်ပေါက်)၊ (ဆယ့်သုံးရာစုတွင်ရေးသားခဲ့သော) the Book of Equanimity (ဥပေက္ခာအကြောင်းကျမ်းစာ)၊ (ဆယ့်လေးရာစုတွင်ရေးသားခဲ့သော) TransmissionofLight(အလင်းထုတ်လွှတ်ခြင်း)နှင့်(ဆယ့်ခုနစ်ရာစုတွင်ရေးသားခဲ့သော) Entangling Vines (ရှုပ်ထွေးနေသောနွယ်ပင်များ)တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ပုံစံတကျ ကိုးအန်းလေ့လာမှုပါဝင်သော ချန်။ဇင်မျိုးဆက်တို့တွင် မတူကွဲပြားသည့် မျိုးဆက်များက မတူကွဲပြားသော အစီအစဉ်အတွဲများ သို့မဟုတ် 'သင်ရိုး'ကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြပြီး သီခြားကိုးအန်းများ သို့မဟုတ် ကိုးအန်းအတွဲများကို စတင်ကျင့်ကြံခြင်းအတွက် အချို့သော ဇင်အဖွဲ့များက ထိုရှေးဟောင်း ကိုးအန်းကဗျာများအပြင် မကြာသေးမီက ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သော ကိုးအန်းတို့ကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

၅. အခြေခံစည်းမျဉ်းထက်ပိုပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားသော IHL တွင် အခြေခံမူတစ်ခုကို ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ခက်ခဲသောဖိအား ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံများက ယင်းအား လက်ခံမှုအတွက် အထောက်အထားကို စစ်တပ်လက်စွဲ အမြောက်အများနှင့် ICRC ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ (CIHL) လေ့လာမှု၏ စည်းမျဉ်း(၇)တို့တွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ (Henckaerts and Doswald – Beck 2005, 25-29) အလားတူ လေကြောင်းနှင့် ဒုံးလက်နက်စစ်ပွဲဆိုင်ရာ HPCR (လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခသုတေသနဆိုင်ရာ ဟားဗတ်အစီအစဉ်) လက်စွဲအတွက် စည်းမျဉ်း(၁၀)ကို မူကြမ်းရေးဆွဲခဲ့သော ကျွမ်းကျင်သူများက ထိုအခြေခံစည်းမျဉ်းကို လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံကျသော မူသဘောတရားဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူကြပါသည်။ (Harvard Program on Humanitarian Policy and Conflict Research 2010, 83-86)

၆. နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် ၂ (နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ) - AP II(for NIACs) တွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းထုတ်ဖော်ထားသော

ခွဲခြားခြင်းမူသည် အခြေခံစည်းမျဉ်းတွင်ဖော်ပြထားသော မူလောက် အားမကောင်းပေ။

သို့ရာတွင် ICRC ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL (CIHL) လေ့လာမှုက နိုင်ငံတကာအရေးအခင်း မဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ဤအခြေခံစည်းမျဉ်း၏ အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်မှု အတွက် လက်ခံယုံကြည်စေသော ကိစ္စရပ်တစ်ခုကို တင်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာအရေး အခင်း မဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ (NIAC)အတွင်း ဤစည်းမျဉ်းအား နိုင်ငံများ လက်ခံမှု အထောက်အထားအဖြစ် စာရေးသူများက စစ်ရေးဆိုင်ရာလက်စွဲများ၊ အချို့သော သမားရိုးကျ လက်နက်များဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (NIAC နှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သော) ၏ပြင်ဆင်ချက် သဘောတူစာချုပ် ၂ နှင့် ၃ တို့တွင် ထိုစည်းမျဉ်းကို လက်ခံချမှတ်ခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေတို့ကို ကိုးကားထားပါသည်။ (Henckaerts and Doswald–Beck 2005, 25-28) လေကြောင်းနှင့် ဒုံးလက်နက်စစ်ပွဲဆိုင်ရာ HPCR လက်စွဲ (2010, 83) က ဤအမြင်ကို အတည်ပြုခိုင်မာစေပါသည်။

၇. ဥပမာ - ကန်နစ်ဇာရို - Cannizzaro (2014, 335)၊ ခို့လ်ဘ် - Kolb နှင့် ဟိုက်ဒီ - Hyde (2008, 136)၊ ဆိုလစ်စ် - Solis (2010, 273)၊ ဘုသ်ဘီ - Boothby (2012, 170)၊ ဟဲန်ခွါတ်စ်နှင့် ဒို့စ်ဝါးလ်ဒ် -ဘက်ခ် Henckaerts and Doswald – Beck (2005, 46) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၈. ဆိုလိုသည်မှာ နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပိုဒ် ၅၇(၂)(ဂ)

၉. နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် ၁ (API) အပိုဒ် ၄၈ နှင့် ၅၇(၂)(က)(၁)။ HPCR ကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့က ဤသို့ရှင်းလင်းတင်ပြထားပါသည် - 'ပစ်မှတ်တစ်ခုသည် တရားဝင် ပစ်မှတ်ဖြစ်ပြီး တိတိကျကျအကာအကွယ်ပေးခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူးမရရှိကြောင်း သေချာအောင်အတည်ပြုလုပ်ဆောင်မှုကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန်၊ ကွပ်ကဲမှုအဆင့်ဆင့်သည် လိုသလိုအသုံးပြုနိုင်သော (ထောက်လှမ်းရေး၊ ကင်းထောက်ခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်စနစ် များကဲ့သို့သော) နည်းပညာဆိုင်ရာ အရင်းအနှီးများအားလုံးကို အသုံးပြုရပါမည်။ ဤအရင်းအနှီးများကို ရနိုင်သမျှ သင့်လျော်သောအတိုင်းအတာအထိ ၎င်းတို့ကို အသုံးပြုခြင်းသည် အလုံးစုံလေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုအခြေအနေတွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာအရ ကြောင်းကျိုး ခိုင်လုံပါသည်'။ (လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခ သုတေသန ဟားဗတ်အစီအစဉ် ၂၀၁၀, ၁၂၆)

၁၀. ဤအချက်ကို အပိုဒ် ၅၇ (၂)(က)(၃) ဖြင့် ထပ်မံညွှန်ပြထားပါသည်။

၁၁. ဤအချက်ကို အပိုဒ် ၅၇(၂)(က)(၃) ဖြင့် ညွှန်ပြထားပါသည်။

၁၂. ဤအချက်ကို အပိုဒ် ၅၇(၂)(က)(၂) ဖြင့် ညွှန်ပြထားပါသည်။

၁၃. အပိုဒ် ၅၇(၂)(က)(၂)။ HPCR ကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့က ဤသို့ရှင်းပြပါသည် - ဥပမာအားဖြင့် တိုက်ခိုက်သူတစ်ဦးသည် ပစ်မှတ်ကိုထိမှန်ရန် ပိုမိုကြီးမားသော တိကျမှု သို့မဟုတ်

ပေါက်ကွဲအား ပိုမိုနည်းပါးသော လက်နက်ကိုရွေးချယ်လျှင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို နည်းပါးစေနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ထိုရွေးချယ်မှုသည် စစ်ရေးအရ ဖြစ်နိုင်သည်ဟုယူဆပါက ထိုလက်နက်မျိုးကို ရွေးချယ်ရပါမည် . . . . . ထိုနည်းတူစွာ တိုက်ခိုက်မည့် ရွာထောင့်သည် ပစ်မှတ်သို့မရောက်မီ သို့မဟုတ် ပစ်မှတ်ကို ကျော်လွန်ပြီး မြေပြင်သို့ ဗုံးကျနိုင်မည့်နေရာကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပမာ - ပစ်မှတ်၏အနောက်ဘက်တွင်တည်ရှိသော အဆောက်အဦးကို မထိခိုက်အောင် မြောက်ဘက် သို့မဟုတ် တောင်ဘက်မှတိုက်ခိုက်ရန် အကြံပြုနိုင်ပါသည်'။ (လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် ပဋိပက္ခသုတေသနဟားဗတ် အစီအစဉ် ၂၀၁၀၊ ၁၂၇)

၁၄. ဥပမာအားဖြင့် အစ္စရေးတွင် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကိုဆန့်ကျင်သည့် ပြည်သူ့ကော်မတီနှင့် အစ္စရေးအစိုးရ (၂၀၀၆, ၅၁၂ - ၅၁၃)နှင့် ဂျာမန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရရှေ့နေ (2010, 69) ကို ကြည့်ပါ။ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုကို ခွင့်ပြုရန် 'မသင့်တော်သော' ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားမှုအတွက် အမေရိကန်ကာကွယ်ရေးဌာန (2015, 54)) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။ မတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော စစ်ရေးဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် ဘိတ်ဆိုရိခ်ကျေးရွာကောင်စီနှင့် အစ္စရေးအစိုးရ - Beit Sourik Village Council v. the Government of Israel (2004, 27) ကို ကြည့်ပါ။

၁၅. သံတမန်ညီလာခံအလုပ်အဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူက - အချို့သောဝေါဟာရများ (မူကြမ်း အပိုဒ် (၅၀) တွင် (နောက်ပိုင်းတွင် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (API) အပိုဒ်(၅၇) ဖြစ်လာသည်)) သည် အထူးသဖြင့် 'ဖြစ်နိုင်သော' ဟူသော ဝေါဟာရနှင့် ' သင့်တော်သော'ဟူသော ဝေါဟာရတို့ကြားတွင် ပြဿနာများကို ဖြစ်စေပါသည် . . . - ဟု ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အချို့ဝေါဟာရများသည် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များ (AP) အား ညှိနှိုင်းသည့်ကာလတွင် 'ဖြစ်နိုင်သော'ဟူသည့် ဝေါဟာရအား နားလည်မှုကို အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ဖြစ်ခဲ့ကြပါသည်။ အလုပ်အဖွဲ့က ရွေးချယ်ခဲ့သည့် 'ဖြစ်နိုင်သော'ကို အစီရင်ခံစာတင်သွင်းသူက လက်တွေ့ကျသော သို့မဟုတ် လက်တွေ့ကျကျဖြစ်နိုင်သော အဓိပ္ပါယ်နားလည်ပါသည်။ 'သင့်တော်သော' အသုံးအနှုန်းသည် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မကျဟု ကိုယ်စားလှယ်အများအပြားအား ရိုက်ခတ်သွားခဲ့ပါသည်။

၁၆. နိုဝဲလ်ထရူး (Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံအားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့ (06 July 2019)

၁၇. ဤဖြစ်စဉ်တွင် လွယ်ကူစေရန်အတွက် နေတိုး(NATO) ပစ်မှတ်ထားခြင်း မူသဘောတရား သည် (အနောက်) နိုင်ငံအတော်များများ၏ လုပ်ငန်းစဉ်များကို လွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်နေသော ကြောင့် ဤမူသဘောတရားကို ကျွန်ုပ်က ရည်ညွှန်းကိုးကားပါသည်။ သို့သော်လည်း အခြားနိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ IHL ပစ်မှတ်ထားခြင်းဥပဒေတာဝန်များကို မတူညီသော ပုံစံဖြင့် အသုံးပြုကောင်း ပြုနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို မှတ်ယူထားရန် အရေးကြီးပါသည်။

၁၈. 'စစ်ပွဲ၏ မသေချာမရေရာမှု' (Fog of war - စစ်ပွဲမြူဆိုင်းမှု) စကားရပ်ကို

ၾကားအသုံးမပြုခဲ့သော်လည်း ဤတင်စားမှု၏ မူလအစမှာ ဆယ့်ကိုးရာစု ပရပ်ရှားလူမျိုး မဟာဗျူဟာမြောက်အတွေးအခေါ်ပညာရှင် ကားလ် ဖွန် ကလောက်စ်ဗစ်စ် (Carl Von Clausewitz) ဟု အများ ယုံကြည်လက်ခံထားကြပါသည်။ ၎င်းက ပြောခဲ့သည်မှာ 'စစ်ပွဲသည် မသေချာမရေရာမှုနယ်ပယ်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် လုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အခြေခံအကြောင်းရင်း လေးပုံသုံးပုံသည် အနည်းနှင့်အများ မြူပိတ်ဖုံးထားသကဲ့သို့ မသေချာမရေရာမှုပေါ် အခြေခံနေပါသည်။ အတိမ်းအစောင်းမခံသော ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းရှိသည့် ဆင်ခြင်တုံတရားအတွက် အမှန်တရားကို အနှံ့ခံရန် ကျွမ်းကျင်သော လျှို့ဝှက်စုံစမ်းထောက်လှမ်းမှုကို လိုအပ်ပါသည် (1976, 101)

၁၉. ဥပမာ - ကာတာ - Carter နှင့် မော့တ်လော့ခ် - Mortlock (2019)နှင့် စတန်လေ - Stanley နှင့် ဂျဟ - Jha (2009) ကို ကြည့်ပါ။

၂၀. MBSR သည် 'သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ်ကိုအခြေခံသော စိတ်ဖိစီးမှုလျှော့ချခြင်း' ဖြစ်ပါသည်။ ဤကျင့်စဉ်သည် ဆေးကုသမှုနောက်ခံတွင်အသုံးပြုသော လောကီဆိုင်ရာ သမထနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။

၂၁. မဟာကရုဏာရှင် မာလိန်မျူးပုံဝတ္ထုအပေါ် ပိုမိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းချက်နှင့် မဟာယာန ကိုယ်ကျင့်သီလများတွင် ဥပါယကုသလကို ပဓာနကျသောသီလများအဖြစ် အချို့သော အခြေအနေများ၌ မည်သို့တွေ့မြင်နိုင်ပုံအား Harvey (2000, 134-138) ကို ကြည့်ပါ။

၂၂။ ဘဲန်ဒါ (Bender)၊ ဆာရား (Sarah)၊ ၂၀၁၉။ နိုဝဲလ်ထရူးက တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဇူလိုင် ၀၇

၂၃။ 'ဗုဒ္ဓသဘာဝသည် ယခုတည်ရှိနေသည့်စကြာဝဠာတစ်ခုလုံးတွင် ပျံ့နှံ့နေသည်' ဆိုသည့် ဤအချက်က အရှေ့အာရှမဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဓိကသက်ဝင်ယုံကြည်မှု ဖြစ်ပါသည်။

၂၄. ဘဲန်ဒါ (Bender)၊ ဆာရား (Sarah)၊ ၂၀၁၉။ နိုဝဲလ်ထရူးက တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဇူလိုင် ၀၇

၂၅. ဘဲန်ဒါ (Bender)၊ ဆာရား (Sarah)၊ ၂၀၁၉။ နိုဝဲလ်ထရူးက တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဇူလိုင် ၀၇

၂၆. ဘဲန်ဒါ (Bender)၊ ဆာရား (Sarah)၊ ၂၀၁၉။ နိုဝဲလ်ထရူးက တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဇူလိုင် ၀၇

၂၇. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံအားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၂၈. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ

အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၂၉. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၃၀. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၃၁. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၃၂. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၃၃. နိုဝဲလ်ထရူး(Noel Trew)က တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့သော အမေရိကန်လေတပ်မှ ဇင်ကျင့်ကြံ အားထုတ်သူများပါဝင်သည့် အဓိကလေ့လာသူအဖွဲ့(06 July 2019)

၃၄. ဘဲန်ဒါ (Bender)၊ ဆာရား (Sarah)၊ ၂၀၁၉။ နိုဝဲလ်ထရူးက တွေ့ဆုံမေးမြန်းသည်။ ဇူလိုင် ၀၇

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Noel MaurerTrew http://orcid.org/0000-0002-2261-8341

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Aitken,R.1984.The Mind of Clover: Essays in Zen Buddhist Ethics.NewYork:NorthPoint Press.

Austin, J. 1999. Zen and the Brain: Toward an Understanding of Meditation and Consciousness.Cambridge:MITPress.

Beit Sourik Village Council v. the Government of Israel. 2004. HCJ 2056/04. Israeli High Court of Justice.

Benesch, O. 2014. Inventing the Way of the Samurai. Oxford: Oxford University Press.

Boothby, W. 2012. The Law of Targeting. Oxford: Oxford University Press.

Braboszcz, C., S. Hahusseau, and A. Delorme. 2010. "Meditation and Neuroscience: From Basic Research to Clinical Practice." In Handbook of Integrative Clinical Psychology: Perspectives, Practices and Research, edited by R. Carlstedt, 1910–1929. New York: Springer.

Burk, D. "Sekito Kisen's Sandokai: The Identity of Relative and Absolute– Part 1." 27 September 2018. https://zenstudiespodcast.com/sandokai-1/

Cannizzaro, E. 2014. "Proportionality in the Law of Armed Conflict." In The Oxford HandbookofInternational Law in Armed Conflict, edited by P. Gaeta and A. Clapham. Oxford: Oxford University Press.

Carter, A., and J. Tobias Mortlock. 2019. Mindfulness in the Military: Improving Mental Fitness in the UK Armed Forces Using Next Generation Team Mindfulness Training. Brighton: Institute of Employment Studies.

Desbordes, G., T. Gard, E. A. Hoge, B. K. Hölzel, C. Kerr, S. W. Lazar, A. Olendzk and D. R. Vago. 2015. "Moving beyond Mindfulness: Defining Equanimity as an Outcome Measure in Meditation and Contemplative Research." Mindfulness 6: 356–372. doi: 10.1007/s12671-013-0269-8.

Didriksen, L. 2018. "A Paradox of Koan Study and Why Psychology Should Take Note." Human Arenas 1 (4): 396–408. doi:10.1007/s42087-018-0036-4.

Elliott, L., and E. Redden. 2012. "Reducing Workload: A Multisensory Approach." In Designing Soldier Systems: Current Issues in Human Factors, edited by P. Savage Knepshield, J. Martin, J. Lockett and L. Allender, 69–96. New York: Ashgate.

Emery, E. "A Place to Find Peace." The Denver Post. 29 October 2007. https://www.denverpost.com/2007/10/29/a-place-to-find-peace/

Ford, J. 2018. Introduction to Zen Koans: Learning the Language of Dragons. Somerville: Wisdom.

German Federal Prosecutor. 2010. Investigation against Col Klein and Sgt W. on Suspicion of a Criminal Offense under the International Crimes Code and Other Offenses.

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Harvey, P. 2013. An Introduction to Buddhism: Teachings History and Practices. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.

Harvard Program on Humanitarian Policy and Conflict Research. 2010. Commentary on the HPCR Manual on International Law Applicable to Air and Missle Warfare. Cambridge.

Henckaerts, J.-M., and L. Doswald-Beck. 2005. Customary International Humanitarian Law- Rules. Vol. 1. Cambridge: Cambridge University Press.

HumanRights Watch. 2008. Troops in Contact: Airstrikes and Civilian Deaths in

Afghanistan.

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. 2000. "Final Report to the Prosecutor by the Committee Esatblished to Review the NATO Bombing Campaign against the Federal Republic of Yugoslavia." The Hague.

Johnson, T., and C. Wald. "The Military Should Teach AI to Watch Drone Footage." Wired. 26 November2017. https://www.wired.com/story/the-military-should-teach ai-to-watch-drone-footage/

Kahneman, D., S. P. Slovic, and A. Tversky. 1982. Judgement under Uncertainty: Heuristics and Biases. Cambridge: Cambridge University Press.

Keown, D. 2004. A Dictionary of Buddhism. Oxford: Oxford University Press.

Kolb, R., and R. Hyde. 2008. An Introduction to the International Law of Armed Conflicts. Portland: Hart.

Lance, B. J., and K. McDowell. 2012. "Future Soldier-System Design Concepts: Brain Computer Interaction Technologies." In Designing Soldier Systems: Current Issues in HumanFactors, edited by P. Savage-Knepshield, J. Martin, J. Lockett and L. Allender, 249–274. New York: Ashgate.

NATO. 2016. Allied Joint Doctrine for Joint Targeting. No. AJP-3.9. Nato Standardization Office.

Nitobe, I. 1908. Bushido: The Soul of Japan. 13th ed.

Pilloud, C. 1987. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. Edited by C. Swinarski, Y. Sandoz and B. Zimmerman. Leiden: Martinus Nijhoff.

Public Committee against Torture in Israel v. Government of Israel. 2006. Government of Israel. HCJ 769/02. Israeli High Court of Justice.

Purser, R. 2014. "The Militarization of Mindfulness." Inquiring Mind 30 (2). https://www.inquiringmind.com/article/3002_17_purser-the-militarization-of-mindfulness/

Schmidt, A. 2016. "The Ethics and Politics of Mindfulness-based Interventions." J Med Ethics 42 (7): 450–454. doi:10.1136/medethics-2015-102942.

Schumaker, S., and G. Woerner. 1986. The Rider Encyclopedia of Eastern Philosophy and Religion: Buddhism, Hinduism, Taoism, Zen. London and Melbourne: Rider Books.

Senauke, A., and B. Gates. 2014. "Interview with Neuroscientist Amishi Jha: Mental Armor." Inquiring Mind 30 (2). https://www.inquiringmind.com/article/3002_18_w_jah-interview-with-neuroscientist-amishi-jha-mental-armor/

Shanker, T., and M. Richtel. "In New Military, Data Overload Can Be Deadly." The New York Times, 16 January 2011.

Solis, G. 2010. The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War. New York: Cambridge University Press.

Stanley, E., and A. Jha. 2009. "Mind Fitness: Improving Operational Effectiveness and Building Warrior Resilience." Joint Forces Quarterly 55: 145–151.

Stanley, E., J. Schaldach, A. Kiyonaga, and A. Jha. 2011. "Mindfulness-Based Mind Fitness Training: A Case Study of a High-Stress Predeployment Military Cohort." Cognitive and Behavioral Practice 18 (4): 566–576. doi:10.1016/j.cbpra.2010.08.002.

Stone, M. 2014. "Abusing the Buddha: How the U.S. Army and Google Co-opt Mindfulness." Salon, March 18. https://www.salon.com/2014/03/17/abusing_the_buddha_how_the_u_s_army_and_google_co_opt_mindfulness/

Tatz, M., trans. 1994. The Skill in Means (Upayakausalya) Sutra. Delhi: Motilal Banarsidass.

Terry, F., and B. McQuinn. 2018. Roots of Restraint in War. Geneva: ICRC.

Trew, N. 2017. Dead Letter Law Arising from Strategic Choices: The Difficulty of Achieving Accountability for the Jus in Bello Rules on Proportionality and Precautions in Attack. Exeter: University of Exeter. https://ore.exeter.ac.uk/repository/handle/10871/ 33168

US Department of Government Defense. 2016. Law of War Manual (2016 Update). Washington, D.C.

USDepartmentofDefense. "Investigation Report of the Airstrike on the Médecins sans Frontières/Doctors Without Borders Trauma Center in Kunduz, Afghanistan." 3 October 2015.

Victoria, B. D. 2006. Zen at War. Lanham: Rowman & Littlefield.

Von Clausewitz, C. 1976. On War. Translated by M. Howard and P. Paret. Princeton: Princeton University Press.

Whittemore, L. 2016. "Proportionality Decision Making in Targeting: Heuristics, Cognitive Biases and the Law." Harvard National Security Journal 3: 577–636.

Wick, G. S., trans. 2005. The Book of Equanimity. Sommerville: Wisdom.

Yu, R. 2016. "Stress Potentiates Decision Biases: A Stress Induced Deliberation-to Intuition Model." Neurobiology of Stress 3: 83–95.

Zanesco,A.,E.Denkova,S.Rogers,W.MacNultyandA.Jha.2019."Mindfulness Training as Cognitive Training in High-Demand Cohorts: An Initial Study in Elite Military Servicememebers." Progress in Brain Research 244: 323–354.

ICRC

ဝိုင်းရံစစ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို တားမြစ်ချက် - အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားတို့ပေါင်းဆုံခြင်း

Nishara Mendis

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဝိုင်းရံထားခြင်းနှင့် အဝိုင်းခံထားရသောလူထုအား အစာရေစာ ငတ်ပြတ်မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းသည် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်း သက်တမ်းအတိုင်းရှိခဲ့သော စစ်ပွဲနည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။ ဝိုင်းရံခြင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)အရ အထင်အရှား တားမြစ်ထားခြင်း မရှိသော်လည်း စစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အရပ်သားများအား အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်းကို ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များနှင့် ၁၉၇၇ ခုနှစ် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်တို့က စတင်တားမြစ်ထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ထိုကိစ္စအပေါ် IHL ၏ လက်ရှိလမ်းညွှန်ချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်တရားက ပါဝင်ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိနှင့် ပိုမိုတိုးမြှင့်ပေးနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများနှင့် ဒဿနအတွေးအခေါ်တို့က မိမိကိုယ်ကို သို့မဟုတ် အခြားသူများကို ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသည့် လုပ်ရပ်များအား ရှောင်ရှားရမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် 'ထိခိုက်မှုမရှိရေး'(အဟိංသ) အခြေခံမူသည် စစ်ပွဲအတွင်းမှာပင် အကျိုးဝင် သက်ဆိုင်ကြောင်းတို့ကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ဘုရားလောင်း ဘဝဖြစ်စဉ်များပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဝင်လာဇာတကဇာတ်တော် ပုံဝတ္ထုများနှင့် အခြားသောရုပ်ပုံများက မှားယွင်းသောလုပ်ရပ်နှင့် ယင်း၏ကံ အကျိုးဆက်များကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ဇာတကပုံဝတ္ထုနှစ်ခုဖြစ်သော ဘုရားလောင်း မဟောသဓအသုံးပြုသည့် ဝိုင်းရံနှိုင်ခြေအလားအလာနှင့် ထိုနည်းဗျူဟာကို ရှောင်လွှဲနိုင်ရန် ဖော်ပြထားသော ဥမမဂ္ဂဇာတ်တော်(အမှတ်၅၄၆)နှင့် သုပ္ပဝါသနှင့် သားဖြစ်သူ ရဟန္တာ (အသိဉာဏ်အလင်းရသော သူတော်စင်) ရှင်သီဝလိ လောင်းလျာတို့၏ အတိတ်ဘဝတွင် ဝိုင်းရံစစ်ကို အမှန်တကယ်အသုံးပြုခဲ့ခြင်းအပေါ်

DOI: 10.4324/9781003439820- 14
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်မှုပေးသော အသာတရူပဇာတ်တော် (အမှတ် ၁၀၀)တို့ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်ထားပါသည်။ ထိုဇာတ်ကြောင်းပြန် ပုံပြင်များသည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိမှုကိုသာမက စေတနာရည်ရွယ်ချက် အယူအဆပေါ် အခြေခံပြီး စိတ်ဝိညာဉ်ဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုအတွက် စိတ်ဓာတ်ရေးရာ မျှော်လင့်ချက်ကိုပါ ပေးသောကြောင့် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူဘောင် အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း IHL အား ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် သင်ကြားပေးခြင်းများအတွက်အသုံးဝင် ပါသည်။

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအကြား ပေါင်းဆုံခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာတစ်ခုလုံးအနေဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများ၏ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရမှုကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန်နှင့် စစ်ပွဲကာလအတွင်း 'ရန်သူများ'အပါအဝင် သက်ရှိအားလုံးအပေါ် ကရုဏာတရား ပိုမိုထားခြင်းကို ဦးတည်သည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် အသိအမှတ်ပြုလက်ခံကြပါသည်။ အဟိသအယူအဆ သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာမှု သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာအနာတရမဖြစ်စေခြင်းနှင့် သူ့အသက်မသတ်ခြင်းဟူသော ပထမဆုံးသီလသိက္ခာပုဒ်ကို စစ်ပွဲအတွင်းအကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့နှင့် ပေါင်းစပ်၍ မရနိုင်ပါ။ ဓမ္မပဒတွင်လည်း အခြားသူများအပေါ် အကြမ်းဖက်ခြင်းမပြုရန်နှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အားမပေးရန် သတိပေးချက်အား ဂါထာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့်-

---

အန္တိမရည်မှန်းချက်သည် ထောင်ထဲတွင် ဗီလိန်လူကြမ်းထည့်ထားခြင်းမဟုတ်သော်လည်း အစာရေစာ ငတ်ပြတ်မှုဖြစ်စေခြင်းသည် ကျင့်ဝတ်နီတိအရ အလွန် နှိမ်ဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသောကြောင့် မစဉ်းစားနိုင်လောက်အောင် ဖြစ်စေပါသည်။ (Alex de Waal 2019)

> ဓမ္မပဒဂါထာ ၁၂၉၊ သတ္တဝါတိုင်းသည် အင်အားသုံးတိုက်ခိုက်ခြင်းကို ကြောက်ရွံ့စိုးရိမ်ကြသည်။ သေခြင်းတရားသည် သတ္တဝါတိုင်း ကြောက်သော အရာဖြစ်သည်။ အခြားသူများကို မိမိကိုယ်နှင့် တန်းတူထားပြီး သတ်ဖြတ်ခြင်း သေစေခြင်းတို့ကို မပြုရ။
>
> ဓမ္မပဒဂါထာ ၄၀၅၊ ကြောက်တတ်သော သတ္တဝါများနှင့် မကြောက်တတ်သော ရဟန္တာ[၁]များ အားလုံးတို့အပေါ် အင်အားသုံးနှိပ်စက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပြီး မိမိကိုယ်တိုင်လည်း သတ်ဖြတ်ခြင်းကို မပြု၊ အခြားသူများကို သတ်ဖြတ်စေခြင်းလည်း မပြုသူကို ငြဟ္မဏ (မြင့်မြတ်သူ)ဟု ခေါ်ဆိုသည်။[၂]

ဂါထာအမှတ် ၄၀၅ သည် လူဝတ်ကြောင်များထက် ဘိက္ခူရဟန်းနှင့် ဘိက္ခူနီမတို့၏အပြုအမူကို အထူးပြုဟောကြားထားသော်လည်း[၃] ဓမ္မပဒဂါထာများသည် အားလုံးနှင့် ယေဘုယျသက်ဆိုင်သည့် အတွက် လူဝတ်ကြောင်များအတွက် သတိပေးချက်အဖြစ်လည်း ယူဆနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင်

ငြိမ်းချမ်းနေသည်ဖြစ်စေ၊ စစ်ပွဲဖြစ်နေသည်ဖြစ်စေ မထိခိုက်စေခြင်း အခြေခံမူအပြောင်းအလဲ မရှိခြင်းသည် မည်သည့်အခြေအနေအတွက်မဆို အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့အား ကျင့်သုံးနိုင်ခြင်းအပေါ် တားမြစ်ချက်များကို ခြွင်းချက်များ သို့မဟုတ် သက်ညှာခွင့်များရှိသည့် အခြေအနေများအဖြစ် အရေးပေါ်အခြေအနေများ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကို အသုံးပြုနိုင်သည်ဟု တိတိကျကျသတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။

ထိခိုက်နစ်နာမှုကိုရှောင်ကြဉ်ရန် ဤအားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောလမ်းညွှန်ချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် စစ်ပွဲကာလအတွက် သက်ဆိုင်မှုမရှိသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းစဉ်အတွင်းသာ သက်ဆိုင်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သည်ဟု အချို့ကဆိုနိုင်ပါသည်။[၇] ဤအချက်ကိုလည်း ငြင်းချက်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအရ စစ်ပွဲအား စတင်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသောကြောင့် ဤအဆုံးအမသည် 'ကျူးကျော်သော ရာဇဝတ်မှု'အား တားမြစ်ချက်အပြင် အင်အားသုံးခြင်းအား စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ထိန်းကျောင်းသည့် လက်ရှိကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်မူဘောင်နှင့် ကိုက်ညီနေပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မိမိကိုယ်ကို ခုခံကာကွယ် ခြင်းအား လုံးဝတားမြစ်ချက်လည်းမရှိသည့်အပြင် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ခုခံမှုအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကန့်သတ်ချက်များသည် မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ခုခံမှုနှင့် ပတ်သက်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင် သို့မဟုတ် လက်ရှိ အင်အားအသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်သည့် ဥပဒေ ယုစ်အက်ဒ်ဘဲလမ်း (jusad bellum)စည်းမျဉ်းများအပြင် အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်လည်း အလားတူသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

လက်ရှိဖြစ်နေသော စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ယုစ်အင်ဘဲလို -jus in bello (စစ်ပွဲတွင်းဥပဒေများ) သို့မဟုတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (ဤမှနောင်တွင် IHL) စည်းမျဉ်းများမှာ အရေးပါလာပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်စေခြင်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဆန့်ကျင်နေသော်လည်း ပဋိပက္ခဖြစ်နေဆဲအချိန်တွင် ဥပမာ- အရပ်သား ဆက်စပ်သေဆုံးခြင်းများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် လိုအပ်ချက်ပေါ်ပေါက်လာသည်ကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်းယူဆနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် - လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၏ စစ်သည်တစ်ဦး သို့မဟုတ် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးတစ်ဦး အဖြစ် အရပ်သား ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများနှင့် အကြံပေးများအတွက်လည်း- သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်နစ်နာမှု ဖြစ်စေခြင်း၏ ကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် ကံအကျိုးဆက်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်စုံတစ်ရာပြောရန်ရှိလာပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် IHL အကြား ပေါင်းဆုံခြင်းသည် နှစ်ခုစလုံးတွင် အခြေခံအဖြစ်ပါဝင်သော အဓိက တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် လုပ်ရပ်ရွေးချယ်မှုတို့အပေါ် အဓိကအာရုံစိုက်ခြင်းအတွက် အရေးပါလာနိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်မှာ အခြေအတင်ဆွေးနွေးသည့်အခါ နည်းလမ်းနှင့် ဥပဒေကြောင်းအတိုင်း လိုက်လွန်းသကဲ့သို့ ဖြစ်လာပါသည်။ ဤလေ့လာမှုသည် IHL တွင် သီးခြားကိစ္စရပ်ဖြစ်သော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း ဝိုင်းရံခြင်းအပေါ် အဓိကအာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာက မည်သို့ အထောက်အကူပြုနိုင်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန်များအထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဝိုင်းရံသည့်အခြေအနေများနှင့်သက်ဆိုင်သော ဇာတကပုံဝတ္ထုများသည် လက်ရှိ IHL ၏ အဓိကအယူအဆများကို မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ

ရင်းတို့က အထောက်အကူပေးသည်ဆိုသည့်အချက်နှင့် ခက်ခဲသောအခြေအနေတွင် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်တို့ကို ဟန်ချက်ညီစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလက မည်သို့ပါဝင်ထောက်ကူနိုင်သည်ကို သိရှိနိုင်စေရန် စူးစမ်းရှာဖွေလေ့လာထားပါသည်။

ဝိုင်းရံစစ်၊ ပိတ်ဆို့ခြင်းနှင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်းတို့ကို သမိုင်းရှုထောင့်ဖြင့် မိတ်ဆက်တင်ပြခြင်း

ယနေ့ခေတ်အခါတွင် 'ဝိုင်းရံခြင်း' (siege)နှင့် 'အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်း' (starvation) ဟူသောအသုံးအနှုန်းတို့သည် ကျူးကျော်လာသောစစ်တပ်တို့၏ ကာလကြာရှည်တိုက်ခိုက်မှုကို ရင်ဆိုင်နေကြရသော ကျောက်မြို့ရိုးနောက်ကွယ်မှ နိုင်ငံသားများနှင့်အတူ ရှေးခေတ်နှင့် အလယ်ခေတ် စစ်ပွဲ၏ပုံရိပ်တို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးသည့်အလား ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် လက်ရှိပဋိပက္ခများ၏သတင်းအစီရင်ခံချက်များတွင် အလားတူကိစ္စများကို ကွန်ပ်တို့ကြားရနိုင်သောကြောင့် ဤနည်းလမ်းများသည် မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲမှ လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားခြင်းမဟုတ်ပါ။ ယီမင်၊ ဆီးရီးယားနှင့် တောင်ဆူဒန်တို့တွင် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော နိုင်ငံတကာအရေးအခင်း မဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် နိုင်ငံတကာဖြစ်လာသော ပဋိပက္ခများအတွင်း မကြာသေးမီကနှင့် ဆက်လက်၍ပေါ်ပေါက်နေသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖြစ်ဆိုးများက သက်ဆိုင်ရာ IHL အား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် ခိုင်မာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်ချက်ရှိကြောင်း ပြသနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအား တားမြစ်ချက်နှင့်ဆက်စပ်၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့သည့် မျက်မှောက်ခေတ် IHL ရှိ အခြေခံမူများနှင့် တာဝန်များအရ ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် ပိတ်ဆို့ခြင်းတို့အား ဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်မှုကို ဆွေးနွေးရန်လိုအပ်ချက်ရှိပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)ကို ကိုယ်စားပြုသည့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ရှင်းလင်းချက်အရ 'ဝိုင်းရံခြင်း'အား 'ရန်သူတည်ရှိသည့်နေရာကို ဝိုင်းထားခြင်း၊ ၎င်းတို့လက်နက်ချအညံ့ခံမှုဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အတွင်းထဲရှိ ၎င်းတို့ကို မည်သည့်အဆက်အသွယ်မဆို မရှိစေရန် ဖြတ်တောက်ခြင်း'ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။[၆]

ဝိုင်းရံခြင်း (siege)နှင့်ဆက်စပ်သည့်အသုံးအနှုန်းမှာ 'ပိတ်ဆို့ခြင်း' (blockade) ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ရေကြောင်းကုန်သွယ်ရေး သို့မဟုတ် ထိုနိုင်ငံ၏ ကမ်းရိုးတန်းပြည်နယ်တစ်ခုအား ဖြတ်တောက်ခြင်းပါဝင်သည်ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။[၇] ၎င်း၏ ပင်ကိုသဘာဝအရ ပိတ်ဆို့ခြင်းနည်းဗျူဟာသည် IHL ၏အရေးပါသော ခွဲခြားခြင်းအခြေခံမူ (ဆိုလိုသည်မှာ တရားဝင်ပစ်မှတ်များ နှင့် တရားမဝင်ပစ်မှတ်များအကြားခွဲခြားခြင်း)ကို ကျင့်သုံးရန် ထုံးစံအတိုင်း ပျက်ကွက်လေ့ရှိပါသည်။ ပိတ်ဆို့ခြင်းသည် အစာရေစာနှင့် ဆေးဝါးတို့အပြင် လောင်စာဆီနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာအထောက်အပံ့များရရှိခြင်းအား ကာကွယ်တားဆီးခြင်း စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များအပေါ်တွင်ပါ အကျိုးသက်ရောက်လေ့ရှိသောကြောင့် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် ဤနည်းဗျူဟာကို အသုံးပြုသူတို့သည် စစ်ရေးဆိုင်ရာအထောက်အပံ့နှင့် အရပ်သားအထောက်အပံ့များကို ခွဲခြားရန်လိုအပ်ပါ

မည်။ ပိတ်ဆို့ခြင်းသည် ပင်ကိုသဘာဝအရ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိသော်လည်း နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက မည်မျှဖြစ်မြောက်ရန်ခွင့်ပြုနိုင်သည်ဆိုသည့် ကန့်သတ်ချက်များအပေါ် မူတည်ပေသည်။ ဆန်ရီမိုလက်စွဲအရ အရပ်သားများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းသည် တစ်ခုတည်းသောရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်လျှင် ပိတ်ဆို့မှုကိုတားမြစ်ပါသည်။[၈] ထို့အပြင် ပိတ်ဆို့မှုစတင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့အတွက် အချိုးအစားညီမျှခြင်း အခြေခံမူကို ကျင့်သုံး ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် မြေပြင်ပေါ်နှင့် ပင်လယ်ပြင်တွင် နှစ်ခုလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများ၏ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့်အကြောင်းအရာတွင် အရပ်သားလူထုအတွက် အစားအစာ၊ ရေနှင့် ဆေးဝါးများကို ဆက်လက်ရရှိနေသည့်အပြင် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားဆန်မှုတို့ ဟန်ချက်ညီနေခြင်းကြောင့် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် ပိတ်ဆို့ခြင်းကို IHL ၏မူဘောင်အတွင်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ငြင်းချက်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

'အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်း'ဟူသည့် အသုံးအနှုန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး IHL ကျွမ်းကျင်သူများက- 'အစာရေစာ ငတ်ပြတ်ခြင်း' အသုံးအနှုန်းသည် 'လူအများကို ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးစေရန် ဆိုလိုသည်မှာ စားနပ်ရိက္ခာအလွန်အမင်းနှင့် အထွေထွေရှားပါးမှုခံစားရစေသည့် လုပ်ဆောင်မှု' ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုကြောင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည်။[၉] ၎င်းတို့က ထပ်မံ၍ 'ယင်းကို စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် သုံးရန်မှာ လူထုကိုအငတ်ဘေးခံစားရစေရန် အထူးသဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့ပစ္စည်းအရင်းအမြစ်များကို ပိတ်ပင်ခြင်းအားဖြင့် (ဖြည့်စွက်အသားပေးဖော်ပြချက်) ယင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိလုပ်ဆောင်ရပေမည်ဟု ရှင်းပြပါသည်။[၁၀]

သိမ်းပိုက်ထားသော သို့မဟုတ် ကိုလိုနီလက်အောက်ခံပြုထားသောနယ်မြေများတွင် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို နိုင်ငံရေးအရဖိနှိပ်မှုနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ်အသုံးပြုခဲ့ပြီး စစ်ပွဲကာလအတွင်းဝိုင်းရံခြင်းအခြေအနေနှင့် ကျိန်းသေဆက်စပ်မှုမရှိချေ။ (de Waal 2017) ၁၉၃၂ မှ ၁၉၃၄ ကာလအတွင်း ယခုခေါ်ဆိုသည့် ယူကရိန်း၏ စတာလင်အငတ်ဘေး (Wolny 2017၊ Graziosi၊ Hajda နှင့် Hryn 2013 တို့ကိုကြည့်ပါ)ကဲ့သို့ ၁၈၄၀ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်း အိုင်ယာလန်၌ (Kelly 2012, Coogan 2013 ကိုကြည့်ပါ) 'ဂေါ်တာမော' - Gorta Mor (အိုင်းရစ်ဘာသာစကားဖြင့် 'မဟာအငတ်ဘေး')၊ 'ဟိုလိုဒိုမော' - Holodomor ယူကရိန်းဘာသာစကားဖြင့် 'အငတ်ထားသတ်ဖြတ်ခြင်း'၊ ၁၉၄၃ ခုနှစ် ဘင်္ဂလားအငတ်ဘေး (Mukerjee 2018 ကိုကြည့်ပါ)တို့ကို 'နိုင်ငံရေးအငတ်ဘေးများ'အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော မြေများနှင့် ရရှိနိုင်သောစားနပ်ရိက္ခာတို့ကို အင်ပါယာနှင့်ဆိုင်သော သို့မဟုတ် သိမ်းပိုက်ထားသော နိုင်ငံများထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်ရန် လူထုများအား ၎င်းတို့ကိုမရရှိစေရေး ပိတ်ပင်ရန် နိုင်ငံရေးအရ ပြုလုပ်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ တိုက်ရိုက်အကျိုးရလဒ်ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤဆောင်းပါးသည် ဤသို့သော ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုမျိုးများအပေါ် အာရုံစိုက်မည်မဟုတ်ဘဲ ဝိုင်းရံစဉ် သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့ခြင်းနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုနည်းဗျူဟာများအား အသုံးပြုခြင်းအပေါ် အဓိကအာရုံစိုက်သွားမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်းနည်းဗျူဟာများသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း ရန်သူအဝိုင်းခံထားရသောမြို့ကြီးများရှိ အရပ်သားများ၏ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှု၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ နာဇီတို့၏အငတ်ဘေးအစီအမံသည် သိမ်းပိုက်ထားသောနယ်မြေများ

အထူးသဖြင့် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ (Gerhard 2015) တွင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည့် အရပ်သားများနှင့် စစ်သုံ့ပန်းများအပေါ် အစီအစဉ်ချထားခဲ့သော အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းနည်းဗျူဟာဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ၌ မြို့ကြီးတစ်မြို့ကို ဝိုင်းထားခြင်းဖြင့် လူထုအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများအရ အတိအလင်းတားမြစ်ထားခြင်းမရှိပါ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ်နှင့် အခြားသူများ အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှုအမိန့်အမှု (High Command Case) တွင် အမေရိကန်စစ်ပြီးကာလစစ်ကော်မရှင်သည် ဝိုင်းရံထားခြင်းနှင့် 'ထောက်ပံ့ရေးရင်းမြစ် တိုင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း' သည် ထိုအချိန်က စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများအရ တရားမဝင်မဟုတ်သောကြောင့် ဂျာမန်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဗီးလ်ဒ်မာရှယ် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ် (Field marshall Wilhelm von Leeb) ကို ၁၉၄၁ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှ ၁၉၄၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအတွင်း ရှုရှားအရပ်သား အနည်းဆုံးသန်းတစ်ဝက်ကို အစာရေစာငတ်ပြတ် သေစေခဲ့သော လီနင်ဂရက်အား ဝိုင်းထားရာတွင် ၎င်း၏အခန်းကဏ္ဍအတွက် အပြစ်မရှိကြောင်း တရားသေလွှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။[၃၁] ဤဆုံးဖြတ်ချက်က ဤသို့ ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြခဲ့ပါသည် -

> အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုဖြင့် ယင်းကို (လီနင်ဂရက်လူထုကို) လျော့နည်းသွားစေရန် ကြိုးပမ်းမှုအား လျော်ကန်သင့်မြတ်မှု ရှိ/မရှိ မေးခွန်းထုတ်စရာမရှိပါ။ . . . ကျွန်ုပ်တို့က ထိုဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သည့်ဆန္ဒ ရှိကောင်းရှိနိုင်သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိသည့်အတိုင်း စီမံဆောင်ရွက်ရပေမည်။ ထို့ကြောင့် ဤစွဲချက်အပေါ် ဥပဒေနှင့်ငြိစွန်းမှုမရှိဟု ကျွန်ုပ်တို့ယူဆပါသည်။[၃၂]

လီနင်ဂရက်တွင် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုအတိုင်းအတာကို မိုက်ကယ်ဝေါ်ဇာ (Michael Walzer) က 'ဟမ်းဘုတ်၊ ဒရက်စ်ဒိန်း၊ တိုကျို၊ ဟီရိုရှီးမားနှင့် နာဂါဆာကီတို့တွင် မီးဟုန်းဟုန်းတောက်မှုအတွင်း သေဆုံးခဲ့ရသောဦးရေထက် လီနင်ဂရက်ကိုဝိုင်းရံထားမှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ရသော အရပ်သားဦးရေက ပိုမိုများပြားကြောင်း' ကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် အလေးပေးဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ (Walzer 2015, 160) ထို့ကြောင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းသည် မီးလောင်ဗုံးကြဲခြင်းနှင့် နျူးကလီးယားလက်နက်များအားအသုံးပြုခြင်းကဲ့သို့ မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲ၏ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာကြီးမားသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အားအောင်နိုင်ခဲ့သော မဟာမိတ်တပ်များသည်ပင် ရန်သူအရပ်သားများအပေါ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေသည့်နည်းဗျူဟာများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်က ဂျပန်အားပိတ်ဆို့မှုကို 'အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုစစ်ဆင်ရေး' (Operation Starvation) ဟု လျှို့ဝှက်အမည်ပေးခဲ့ပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လောင်စာဆီတင်သွင်းမှုကိုတားဆီးရန် ဆိပ်ကမ်းများအတွင်းသို့မိုင်းများချသည့် ကောင်းကင်မိုင်းဗုံး တိုက်ပွဲ အစီအစဉ်ဖြင့် ယင်းကိုလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ (Mason 2002) စာရင်းအင်းအချက်အလက်များကွဲလွဲနေသည့်အပြင် လပေါင်းများစွာမကြာမီ ဂျပန်တို့ ခြွင်းချက်မရှိလက်နက်ချခဲ့သောကြောင့် ဤပိတ်ဆို့မှုကိုအကြောင်းပြု၍ ဂျပန်အရပ်သားများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုနှင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုအတိုင်းအတာ မည်မျှဆိုသည်မှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိချေ။

ယိမင်တွင် စစ်ပွဲအတွင်းဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသည့် များပြားလှသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကျပ်အတည်းများ၊ တောင်ဆူဒန်တွင်အသုံးပြုခဲ့သော အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်း၊ ဆီးရီးယားနှင့် မကြာသေးမီက အီရတ်တွင် အစ္စလာမ်မစ် နိုင်ငံတော်တပ်ဖွဲများနှင့်

ပဋိပက္ခတို့တွင် မြို့ကြီးများအားဝိုင်းရံခြင်းနည်းလမ်းများ အသုံးပြုခြင်းတို့ကို လေ့လာကြည့်လျှင် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို စစ်ပွဲ၏ နည်းဗျူဟာများအဖြစ်အသုံးပြုခြင်းသည် နောက်ထပ်တိုးလာနေပုံရှိပါသည်။ (Todman 2017; de Waal 2009; Ferguson 2018) အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့များသည် ဆိုးဝါးသောအခြေအနေများတွင်ရှိနေကြသော အရပ်သားများကို အကူအညီအထောက်အပံ့ အလုံအလောက်ပေးရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့ကဏ္ဍများနှင့်ရုန်းကန်နေရစဉ် ပညာရှင်များနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများသည် ပညာရှင်အဆင့်တွင် ဤနည်းလမ်းများ၏တရားဝင်မှုနှင့် နပန်းလုံးနေကြပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဆီးရီးယားရှိအခြေအနေအပေါ် အလေးထားအာရုံစိုက်ပြီး ဝိုင်းရံစစ်အတွင်း အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေမှုကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် တရားစွဲဆိုနိုင်ခြင်းရှိ/မရှိကို စူးစမ်းပါဝါက ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပါသည်။ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် အသက်ရှင်သန်မှုအတွက် အခြားလိုအပ်သောအခြေအနေများကို သေစေလိုသောစေတနာဖြင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပိတ်ပင်ခြင်းသည် IHL အား ကြီးလေးသောချိုးဖောက်မှုများအရ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိသတ်ဖြတ်ခြင်းသဘောသက်ရောက်လိမ့်မည်ဟု ၎င်းက ကောက်ချက်ချပါသည်။ (Power 2016 / Mikos Skuza 2018 ကိုလည်း ကြည့်ပါ) စစ်ပွဲ၏နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းသည် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုနှင့်နှိုင်းယှဉ်သင့်သည့် 'အငတ်ဘေးရက်စက်မှုအသစ်'အဖြစ် ဒီဝါးလ် (De Waal)က ဆက်လက်၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ (de Waal 2018)

အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့များက ယီမင်နိုင်ငံသားအမြောက်အများသည် အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်းအပြင် ယင်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော ရောဂါများကိုခံစားနေကြရပြီး စစ်ပွဲအတွင်း သို့မဟုတ် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း သေဆုံးခဲ့သည့်ဦးရေထက် သိသိသာသာပိုမိုများပြားကြောင်း အစီရင်ခံတင်ပြထားခြင်းနှင့်အတူ ယီမင်တွင်လည်း အခြေအနေမှာ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီသည် ယီမင်နိုင်ငံအတွင်း ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အချို့သောအဖွဲ့များနှင့်ပတ်သက်၍ အထူးသဖြင့် အယ်လ်ဟိဒိုင်းဒါး (al-Hoedaida)၏ ပင်လယ်နီဆိပ်ကမ်းအား သက်ရောက်မှုရှိသည့် လက်နက် ကုန်သွယ်မှုပိတ်ပင်ခြင်းကို အတည်ပြုခဲ့ပြီး သက်တမ်းတိုးပေးခဲ့ပါသည်။[၃၃] ဤလက်နက်ကုန်သွယ်မှုပိတ်ပင်ခြင်းသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီနှင့် စားနပ်ရိက္ခာထောက်ပံ့မှုတို့အပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိစေရဟု ၎င်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ယီမင် အရပ်သားများထံသို့ အဓိကကျသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာစားနပ်ရိက္ခာအကူအညီရောက်ရှိနိုင်ရန်အတွက် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များသည် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ စတော့ဟုမ်းသဘောတူညီချက်တွင် သဘောတူခဲ့သည့်အတိုင်း ဟိုဒိုင်းဒါးမှ ၎င်းတို့၏ တပ်ဖွဲ့များကို ပြောင်းရွှေ့ချထားရန် သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။[၃၄] ဟိုဒိုင်းဒါးသဘောတူညီချက် အထောက်အကူပြုကုသမဂ္ဂ မစ်ရှင်(UNMHA) သည် ထိုစဉ်ကတည်းက ဤကိစ္စကိုလုပ်ဆောင်နေခဲ့ပြီး လုံခြုံရေးကောင်စီသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၅၃၄ ကို ချမှတ်ပြီး UNMHA အား အပ်နှင်းထားသည့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ကို ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့အထိ သက်တမ်းတိုးပေးခဲ့ပါသည်။ ယီမင်ပဋိပက္ခတွင် ဆော်ဒီအာရေးဘီးယား (အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နှင့် ယူနိုက်တက်ကင်းဒမ်းတို့မှ ထောက်ခံမှု ဖြင့်)နှင့် စွပ်စွဲချက်အရ အီရန်တို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် နိုင်ငံအတွင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကျပ်အတည်းနှင့်

အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုတို့ကို ရင်ဆိုင်နေရသော အရပ်သားများ၏ လိုအပ်ချက်များအပေါ် ကံဆိုးစွာ လွှမ်းမိုးသွားခဲ့ပြီး စွပ်စွဲချက်အရ ထိုပြဿနာကို ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက တုံ့ပြန်ရန် နှုတ်ဆိတ်နေခဲ့ပါသည်။ ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (WFP) မှသိရသရွေ့ တစ်လလျှင် လူဆယ်သန်းကျော်ကို ကျွေးမွေးနေသည့် စားနပ်ရိက္ခာအကူအညီ ယီမင်သို့ ထောက်ပံ့ပေးနေသော်လည်း ဤအကူအညီဖြန့်ဝေမှုသည် အထိခိုက်မခံပျက်စီးလွယ်သော လုပ်နည်းစနစ်ယန္တရား တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။[၁၅] ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာနှင့် နိုဝင်ဘာတို့တွင် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီနှင့် ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ်တို့က ယီမင်တွင် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု၏ အန္တရာယ်များနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကြေငြာချက်ထပ်မံထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။[၁၆]

ဆီးရီးယားပဋိပက္ခ၏အခြေအနေတွင် 'တိုက်ပွဲနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေက တားမြစ်ထားကြောင်း ပြန်လည်သတိရစေခြင်းဖြင့် 'ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် 'လူနေထူထပ်သည့်ဒေသများအား ဝိုင်းရံထားမှု'အားလုံးကို ချက်ချင်းရုပ်သိမ်းပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ပြီး 'ပါဝင်သည့်အဖွဲ့အားလုံးတို့က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကူအညီပေးပို့ခြင်းကို ခွင့်ပြုရန် . . . ထို့အပြင် နေရပ်မှထွက်ခွာရန်ဆန္ဒရှိသော အရပ်သားများအားလုံးကို အဟန့်အတားမရှိ လုံခြုံဘေးကင်းစွာ အမြန်ဘေးကင်းရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းမှုကို ထောက်ကူပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။[၁၇] တဖန် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် 'လူနေထူထပ်သော ဒေသများအား ဝိုင်းရံထားခြင်းအပါအဝင် တိုက်ပွဲနည်းလမ်းအဖြစ် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကိုအသုံးပြုခြင်း . . . 'နှင့်ပတ်သက်ပြီး IHL အရ ပါဝင်သော အဖွဲ့များ၏ ဥပဒေဆိုင်ရာတာဝန်ကို ပြန်လည်သတိရစေရန် အသိပေးခဲ့ပါသည်။[၁၈] ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အဖွဲ့ဝင်(၁၅)ဦးပါ လုံခြုံရေးကောင်စီက ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်စပ်သော စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အရေးပါသောဆုံးဖြတ်ချက်ကို တညီတညွတ်တည်း ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။[၁၉] ဤဆုံးဖြတ်ချက် ၂၄၁၇ (၂၀၁၈)သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် ပဋိပက္ခကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံမှုတို့အကြား ဆက်စပ်မှုနှင့် ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးဘေး၏ ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ကို ဇောင်းပေးထားသည့်အပြင် စစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို အသုံးပြုမှုနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သွားရောက်ခွင့်အား ဥပဒေမဲ့ငြင်းဆန်ခြင်းတို့ကို IHL အား ချိုးဖောက်မှုများအဖြစ် 'ပြင်းပြင်းထန်ထန်ရှုတ်ချခဲ့ပါသည်'။[၂၀] ထိုဆုံးဖြတ်ချက်စာပိုဒ် ၁၀ တွင် 'ကာကွယ်တားဆီးသောအစီအမံများကို ခိုင်မာအားကောင်းစေရန်အမြင်ဖြင့်' သာမက 'တာဝန်ခံမှုကို သေချာစေရန်' စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်းကို အသုံးပြုမှုအတွက် တာဝန်ရှိသူများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်နှင့် အရေးယူရန် လုံခြုံရေးကောင်စီက နိုင်ငံများကို 'အပြင်းအထန်တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်' ဟု ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

ကုလသမဂ္ဂစားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO)က ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၄၁၇ ကို ထောက်ခံရာတွင်လည်း ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းကြောင့် ထိခိုက်ခံစားနေရသူဦးရေမှာ ပြီးခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်တွင် လျော့ကျသွားခဲ့သော်လည်း မကြာသေးမီနှစ်များတွင် ပြန်လည် မြင့်တက်လာနေသည်ဟု ဖြည့်စွက်ခြင်းဖြင့် မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။ 'ဤအနေအထား ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားခြင်း၏ အဓိကမောင်းနှင်သူ'အဖြစ် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။[၂၁] FAO နှင့် WFP တို့က ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီထံ မကြာသေးမီက ပူးတွဲအစီရင်ခံစာ

တစ်ခုတွင် နိုင်ငံ (၁၆)နိုင်ငံအတွက် စားနပ်ရိက္ခာမဖူလုံမှုသည် လောလောဆယ်တွင် အဓိကပြဿနာဖြစ်နေကြောင်း အကြောင်းကြားခဲ့ပါသည်။ ထိုနိုင်ငံများမှာ အာဖဂန်နစ္စတန်၊ ဘူရွန်ဒီ၊ ဗဟိုအာဖရိကသမ္မတနိုင်ငံ၊ ဂီနီ-ဘစ်ဆော၊ ဟေတီ၊ အီရတ်၊ ဆီးရီးယား ဒုက္ခသည်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လက်ဘနွန်၊ လိုက်ဘေးရီးယား၊ မာလီ၊ ဆိုမာလီယာ၊ တောင်ဆူဒန်၊ ဆူဒန်၊ ဆီးရီးယန်းအာရပ်သမ္မတနိုင်ငံ၊ ယူကရိန်း၊ ယီမင်နှင့် ချဒ်ရေကန်ချိုင့်ဝှမ်း နယ်နိမိတ်တို့ ဖြစ်ပါသည်။[၂၂] ဤစာရင်းမှတွေ့မြင်နိုင်သည့်အတိုင်း အများစုသည် ဆက်လက် ဖြစ်ပွား နေသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်ခံစားနေကြရပါသည်။ လက်ရှိ အချိန်တွင် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့အာရှနိုင်ငံများမှာ ဤစာရင်းတွင် မပါဝင်ပါ။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာ အမွေအနှစ် ကြွယ်ဝသောနေရာဖြစ်သည့် တောင်ပိုင်းဗဟိုအာရှ မူဆလင်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်သော အာဖဂန်နစ္စတန်ပါဝင်ပါသည်။

အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို IHL ၏ တားမြစ်ချက်

အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ခလေ့ထုံးတမ်း များနှင့် ဆန့်ကျင်နေသောလုပ်ရပ်အဖြစ် တဖြည်းဖြည်းချင်းအသိအမှတ်ပြု လက်ခံလာခဲ့သည်မှာ လွန်ခဲ့သောနှစ်(၁၀၀)အတွင်းသာ ရှိပါသေးသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် IHL စာချုပ်စာတမ်းများ၏ အစောပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သော လီဘာကိုဓဥပဒေ (Lieber Code)က စစ်ပွဲနည်းလမ်းအဖြစ် အစာ ရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ စင်စစ် ၁၈၆၃ ခုနှစ် လီဘာကိုဓ ဥပဒေ၏အပိုဒ် ၁၈ တွင် ဤသို့ပင်ဖော်ပြထားပါသည် -

> ဝိုင်းရံထားသောဒေသ၏ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးတစ်ဦးသည် ၎င်းသို့လှောင်ထားသည့်ပစ္စည်း များကို သုံးစွဲသူဦးရေလျော့နည်းစေရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို နှင်ထုတ်သည့် အခါ အမြန်လက်နက်ချစေရန် ၎င်းတို့ကိုပြန်လာစေရန်မောင်းသွင်းခြင်းမှာ အစွန်းရောက် အစီအမံဖြစ်သော်လည်း ယင်းသည် ဥပဒေနှင့်ညီသည်။

ဤအချက်သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုဖြစ်စေနိုင်သည့် မဟာဗျူဟာများကို ကံဆိုးသည်ဟုမှတ်ယူနိုင်သော်လည်း ယင်းသည် ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိဟု သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုပါသည်။[၂၃] သို့သော်လည်း ထိုမဟာဗျူဟာများကို လျှော့ပေါ့ပေးခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်းအတွက်ဆွေးနွေးရာတွင် အချို့အစားညီမျှရေးအခြေခံမူကို ကျင့်သုံးရမည် ဖြစ်ကြောင်းမှတ်သားသင့်ပေသည်။ စင်စစ်မျက်မှောက်ခေတ် IHL သည် အရပ်သားများ အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်းအား တားမြစ်ချက်ကို သဘောတူစာချုပ်နှင့် ခလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတို့တွင် အတိအလင်းသတ်မှတ်ရန်အထိ အချို့အစားညီမျှရေးအားကျင့်သုံးမှုသက်သက်ထက် ပိုပါသည်။

စစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကိုတားမြစ်ခြင်းအား ထောက်ခံရာတွင် ပထမဦးဆုံးစာချုပ်စာတမ်းမှာ ပထမကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့်နောက် တာဝန်ရှိမှုဆိုင်ရာကော်မရှင်၏ ၁၉၁၉ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာ၌ 'အရပ်သားများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ် စေခြင်း'ကို စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ခလေ့ထုံးတမ်းများအားချိုးဖောက်မှုအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီး ထို့အပြင် တရားရုံးများတွင် တရားစွဲဆိုသင့်သည့် ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်မှတ်ယူရန် အကြံပြုခဲ့သည့် အချိန်ကဖြစ်ကြောင်း

ကိုးကားပြနိုင်ပါသည်။[၄၄] သို့သော် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ၂၅ ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက် (၄)တွင် ရှိပြီးဖြစ်သော ပြဋ္ဌာန်းချက်အချို့ပေါ်ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သည့် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီ ချက်များအရ IHL တွင် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို ထင်ထင်ရှားရှား တားမြစ်ခဲ့သည်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးအခြေအနေတွင်သာဖြစ်ပါသည်။ အရပ်သားများအား ပြုမူ ဆက်ဆံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်(၄)တွင် ဝိုင်းရံခြင်းကို ၎င်း ကိုယ်တိုင်က သေသေချာချာတားမြစ်ခြင်းမပြုခဲ့သော်လည်း ယင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ပါးသက်သာစေနိုင်သည့်အစီအမံများကိုသာ သတ်မှတ်ပေးခဲ့ပါသည်။ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)၏ အပိုဒ်၅၄(၁)တွင် စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေ ခြင်းကို အတိအလင်းတားမြစ်ခဲ့ပြီး နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက် (၂)၏ အပိုဒ် ၁၄တွင် အပိုဒ် ၅၄(၂)၏ 'စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အရပ်သားများကို အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်သည်' ဟူသော စာသားများပါဝင်ပါသည်။

. . . နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂)၏ အပိုဒ် ၁၄တွင် ထပ်မံဖော်ပြသည်မှာ (နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၁)၏ အပိုဒ် ၅၄(၂) ၏ စာသားအတိုင်း) -

> ထို့ကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာ၊ စားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်မှုအတွက် စိုက်ပျိုးရေးဒေသများ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ၊ မွေးမြူရေးတိရစ္ဆာန်များ၊ သောက်သုံးရေထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းနှင့် သောက်သုံးရေပေးဝေခြင်း၊ ဆည်မြောင်းသွယ်တန်းခြင်းလုပ်ငန်းများကဲ့သို့ အရပ်သား လူထုအသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို ထိုရည်ရွယ်ချက် အလို့ငှာ တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြု၍မရအောင် လုပ်ခြင်းတို့ကို တားမြစ်သည်။

၁၉၈၇ ခုနှစ် ICRC ၏ ရှင်းလင်းချက်က ဤအပိုဒ်သည် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁)၏ အပိုဒ် ၅၄ကို လွယ်ကူရိုးရှင်းသောပုံစံပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း အထူးတလည်ဖော်ပြခဲ့ပါ သည်။[၄၆] ယင်းက ဤပြဋ္ဌာန်းချက်၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ 'ယင်းသို့သောအခြေအနေအား (အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်းအား) ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကို တားမြစ်ရန်နှင့် အရပ်သားများ၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေး ဝမ်းစာဖူလုံမှုနည်းလမ်းများကို အရှည်သဖြင့်ထိန်းသိမ်းထားရန်ဖြစ် ကြောင်း ကိုလည်း ရှင်းပြထားပါသည်။[၄၇] ဤရှင်းလင်းချက်က အရပ်သားများအား အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်းအသုံးပြုမှုအပေါ်တားမြစ်ချက်သည် ရုပ်သိမ်း၍မရသောစည်းမျဉ်း (non-derogable rule) (အလွန်အရေးကြီးသော စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသည့်အတွက်) ဖြစ်ကြောင်း ဆိုလိုသည်မှာ ထိုစည်းမျဉ်းအတွက် ခြွင်းချက်မရှိနိုင်ကြောင်း ကိုလည်း ရှင်းပြထားပါသည်။[၄၈] အရပ်သားလူထုအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ်စေ ခြင်းကို အမြဲတစေတားမြစ်ထားပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား သီးသန့်တိုက်ရိုက်ဦးတည်လျှင် စစ်ရေးနည်းလမ်းများအဖြစ် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် ပိတ်ဆို့ခြင်း နှစ်ခုလုံးကိုအသုံးပြုခြင်းသည် တရားဝင်နေဆဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။[၄၉] ဝိုင်းရံခြင်း သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို တိုက်ရိုက်ဦးတည်သည့်အခါ အရပ်သားများအပေါ် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှု၏ မတော်တဆသက်ရောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာဖြစ်ပွားနိုင်ပြီး ယင်းကို IHL အား ချိုးဖောက်ခြင်းဟု မှတ်ယူ၍မရပါ။ အရပ်သားများအတွက် လူသားချင်း

စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ICRC ၏ ရှင်းလင်းချက်က 'ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုများ သို့မဟုတ် ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းပေးပို့ခြင်းများကို ငြင်းဆန်နိုင်ခြေသည် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် မဟုတ်သောကြောင့် ယင်းသို့သောငြင်းဆန်မှုများသည် ထူးခြားသော ကိစ္စရပ်အဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖြည့်စွက်ဖော်ပြထားပါသည်။[၃၁]

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ICRC လေ့လာချက်အရ ဓလေ့ထုံးတမ်းစည်းမျဉ်း[၃၃]သည် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ နှစ်ခုလုံးအတွက် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေတွင် စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အရပ်သားလူထုအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအသုံးပြုမှုကို တားမြစ်ထားကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။[၃၂] ထို့ကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းနည်းဗျူဟာများသည် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် အကျုံးမဝင်သောကြောင့် မည်သည့်ပဋိပက္ခပုံစံမျိုးတွင်မဆို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအရ တားမြစ်ထားခြင်းမရှိပါ။

အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းနည်းဗျူဟာများ အသုံးပြုခြင်းအတွက် တစ်ဦးချင်းတာဝန်ရှိမှုနှင့် ကွပ်ကဲမှုတာဝန်ရှိမှုတို့အရ ၁၉၉၈ ခုနှစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC)၏ စတက်ကျူဥပဒေ၏ မူလအုပိုဒ် ၈(၂)(ခ)(၂၅)တွင် 'စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိအသုံးပြုခြင်း'သည် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင်သာ စစ်ရာဇဝတ်မှုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှု မမြောက်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားကြောင်းကို မှတ်သားနိုင်ပါသည်။[၃၄] ယင်းကို ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ချက်ဖြင့် အပြောင်းအလဲပြုလုပ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွက်လည်း အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါ သည်။[၃၅] လောလောဆယ်တွင် ဤသဘောတူညီချက်ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော နိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံသာ (အန်ဒိုရာ၊ ခရိုအေးရှား၊ နယ်သာလင်၊ နယူးဇီလန်နှင့် နော်ဝေး) ရှိသော်လည်း ဤအချက်သည် နှိုင်းယှဉ်စရာအငြင်းပွားစရာမရှိသော ပြင်ဆင်ချက်ဖြစ်သောကြောင့် မကြာမီ အခြားနိုင်ငံများပါ ပါဝင်လာနိုင်ခြေရှိပါသည်။ ဤ သီးခြားချိုးဖောက်မှုအမျိုးအစားနှင့် ပတ်သက်၍ ICC တွင် တရားစွဲဆိုမှုမရှိသေးပေ။ သို့သော်လည်း ခရိုအေးရှားပြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ခရိုအေးရှား ဇဒါးခရိုင်တရားရုံး၏ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုက နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂)၏ အုပိုဒ် ၁၄ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားထားသော အစိုးရ ရှေ့နေနှင့် ပယ်ရစ်စစ်နှင့် အခြားသူများအမှု ဥပမာရှိပါသည်။[၃၆]

ပညာရှင်တို့ပြန်မှုများအရ စစ်ရေးမဟာဗျူဟာရှုထောင့်မှ တင်းကျပ်သော IHL စံနှုန်းအား ဆန်းစစ်ဝေဖန်မှုများရှိပါသည်။ ယိုရမ်ဒင်းစတိုင်း (Yoram Dinstein)က ဝိုင်းရံခြင်းသည် တန်ဖိုးရှိသောစစ်နည်းဗျူဟာဖြစ်သော်လည်း ယင်းကို ဥပဒေနှင့်အညီဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များ၏ တားမြစ်ချက်များကိုဝေဖန်ခဲ့ပါသည်။ (Dinstein 1991, 150–151) ရှောင်ဝပ်တ်စ် (Sean Watts)က ဒင်းစတိုင်းနှင့် လောလောဆယ် IHL သည် 'ဝိုင်းရံစစ်ဆင်ရေးများကို ရှေးမူအတိုင်း စိတ်ကူးလုပ်ဆောင်ခြင်းအဖြစ် အကြီးအကျယ် ဘောင်ခတ်ထားသည်' အတိုင်းအတာအထိ သဘောတူညီပါသည်။ (Watts 2014,

20) သို့သော် ဝပ်တစ်သည် ဒင်းစတိုင်းလောက် IHL မူဘောင်အား ဝေဖန်ခြင်းမရှိသည့် အပြင် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုတို့ ဟန်ချက်ညီမှုအတွက် ခွင့်ပြုပေးသည့် မူဘောင် (အထူးသဖြင့် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)အရ) ပိုမို လူသားဆန်စေရန် ပိုင်းရံထားစဉ်အတွင်း အရပ်သားများအား ဘေးလွတ်ရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်းကို တိုက်တွန်းအားပေးမှုတစ်ရပ် ပေါ်ထွက်လာပုံရကြောင်း ၎င်းက မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ် ချက်သမ် ဟောက်စ် (Chatham House)အသေးစိတ် ရှင်းလင်းပွဲတွင် အီမန်ရွူအဲလချီအာရ ဂီးလ်လာ့ဒ် (Emanuela– Chiara Gillard)က IHL ကို လိုက်နာလျှင် ပိုင်းရံခြင်း၏စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များအောင်မြင်မှုကို အချိန်ဆွဲရွှေ့ဆိုင်းထားနိုင်ကြောင်း မှတ်ချက်ပေးသည့်အပြင် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သောအဖွဲ့များသည် အရပ်သားများအပြင် ဒဏ်ရာရသူများနှင့် နာမကျန်းဖြစ်သူများကို ဘေးလွတ်ရာသို့ရွှေ့ပြောင်းပေးရန် သဘောတူညီ ချက်များ ချုပ်ဆိုရန် ကြိုးပမ်းသင့်သည်ဟု ၎င်းက ကောက်ချက်ချပါသည်။ (Grillard 2019) ဂီးလ်လာ့ဒ်က နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၁)၏ အပိုဒ် ၅၄တွင် ပါဝင်သော စံနှုန်းကို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းက အရပ်သားများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာငတ်ပြတ် စေခြင်းကိုသာ တားမြစ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး အချိုးအစားညီမျှခြင်း အခြေခံမူနှင့် အကျိုးဝင်သက်ဆိုင် သောအခြေအနေများတွင် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းသည် ပိုင်းရံခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မဟုတ်သော်လည်း ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ပြီး မတော်တဆဖြစ်ပေါ်ခြင်းဟု အကြံပြုထား ပါသည်။ ဂလိုရီယာ ဂက်ဂီအိုလီ (Gloria Gaggioli)၏ ပညာရှင်ဘလော့ဂ်ပို့စ်တစ်ခုတွင်လည်း ပိုင်းရံမှုများအားလုံးကို လုံးဝတားမြစ်ခြင်းထက် မတော်တဆအစာရေစာငတ်ပြတ်စေမှုများကို ဖြစ်စေသော ပိုင်းရံမှုများအားကန့်သတ်မှုအတွက် IHL ၏ အချိုးအစားညီမျှခြင်း အခြေခံမူကို ကျင့်သုံးရမည်လားဟု မေးခွန်းထုတ်ထားပါသည်။ (Gaggioli 2019) အမေရိကန်နိုင်ငံခြားရေး ဌာနတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှုကိစ္စရပ်များအတွက် ယခင်ဒုတိယအမေရိကန်သံအမတ်ကြီးဖြစ်သူ ဘက်သ်ဗန်ရှ်ခ် (Beth Van Schaack)က ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးတစ်ဦးအတွက် အောင်မြင်ပြီး ဥပဒေနှင့်ညီသည့်ပိုင်းရံခြင်းကိုဆောင်ရွက်ရန် အခက်အခဲကို ထောက်ခံပြောဆိုသော်လည်း အရပ်သားများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိအစာရေစာငတ်ပြတ်စေသည့်ပြုမူလုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် ထောက်ခံထားပါသည်။ (Van Schaack 2016) ထို့ကြောင့် လက်တွေ့တွင် ပိုင်းရံခြင်းသည် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအပေါ် IHL တားမြစ်ချက်ကို ချိုးဖောက်မှုမရှိသည်ထက် မကြာခဏချိုးဖောက်နိုင်သောကြောင့် ပိုင်းရံစစ်ပွဲကို အလုံးစုံ တားမြစ်ချက် ထားသင့်/မသင့် သို့မဟုတ် အပိုင်းခံထားရသောနေရာများသို့ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကူအညီပေးခြင်းဖြင့် ပိုင်းရံမှုများကို တရားဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိကဲ့သို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြချက်များအပေါ် ပညာရပ်ဆိုင်ရာအခြေအတင်ဆွေးနွေးမှုအချို့ ရှိနေပုံပေါ်ပါသည်။

လက်ရှိ IHL စံနှုန်းသည် ပိုင်းရံခြင်းနှင့် အစာရေစာငတ်ပြတ်ခြင်းကိုချဉ်းကပ်ရန် နည်းလမ်း၏ တစ်ခုတည်းသောအစီအမံဖြစ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ ယီမင် (၂၀၁၆ မှ ၂၀၁၈ ထိ) နှင့် ဆူဒန် (၂၀၁၄ မှ ၂၀၁၆ထိ)တို့နှင့်သက်ဆိုင်သော ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့အတွက် ယခင် IHL ကျွမ်းကျင်သူ ရူဝမ်သီကာ ဂူနာရတ်နေ (Ruwanthika Gunaratne)က အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုဖြစ်စေရာတွင်ပါဝင်သော

လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ သီးခြားသတ်မှတ်ချက် စံနှုန်းများ ရှိသင့်သော်လည်း IHL သတ်မှတ်အဆင့်သို့ မရောက်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့အပြင် 'လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကူအညီများ ပေးပို့ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းအား နှောက်ယှက် ဟန့်တားမှုများကို စစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေမှုကို IHL စံနှုန်းနှင့် မသက်ဆိုင်သည့် လွတ်လပ်သော သီးသန့်စံနှုန်းအဖြစ် ရှုမြင်သော ဖြစ်ရပ်နမူနာများ ကုလသမဂ္ဂ၏ အရေးယူမှုစနစ်တွင် ရှိသည်ဟု မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ (Gunaratne 2018, 2019) နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက် (၂)၏ အပိုဒ် ၁၄အပေါ် ရှင်းလင်းချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ICRC ကျွမ်းကျင်သူများ၏ ရပ်တည်ချက်အရ တရားဝင်မှုသည် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုအခြေအနေအား တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်သည့် တစ်ခုတည်းသောအစီအမံမဟုတ်ကြောင်း ဂရုပြုမိပါသည် -

> သတိပြုသင့်ပါသည်။ အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို တရားဝင်ဥပဒေအရ တားမြစ်ချက် အားမလိုက်နာခဲ့သည့်တိုင် ယင်းမည်သို့ပေါ် ပေါက်လာပုံ (သဘာဝဘေးအန္တရာယ် သို့မဟုတ် လူပယောဂကြောင့်)နှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ယနေ့ခေတ်တွင် ယင်းသည် လက်ခံနိုင်သော ဖြစ်စဉ် မဟုတ်တော့ချေ။ အများပြည်သူ၏အယူအဆနှင့် အများပြည်သူ၏ အမှားအမှန်ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သည့်အသိစိတ်တို့က အစိုးရများအား ၎င်းတို့၏ တာဝန်ယူမှုများကို ရင်ဆိုင်ရန် တိုးပြီး ဖိအားပေးခဲ့ကြသည့်အပြင် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအား ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းပြဿနာ အတိုင်းအတာအရကြည့်လျှင် လုံလောက်မှုမရှိသော်လည်း ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုများကို စီစဉ်လုပ်ဆောင်ရန် လှုံ့ဆော်ခဲ့ကြပါသည်။[၃၆]

အထက်ပါအချက်များက စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ်ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်းများကြောင့်ဖြစ်စေသော အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုဖြစ်ရပ်အား တုံ့ပြန်ရာတွင် အသိစိတ်၏အခန်းကဏ္ဍကို အသားပေးဖော်ပြထားပါသည်။ ICRC ကျွမ်းကျင်သူများ၏ရပ်တည်ချက်ကလည်း မာတန်စာပိုဒ်ငယ် (Martens Clause)၏ဖော်ပြချက်ကို ပြန်လည်ထောက်ပြသည်မှာ ဥပဒေတွင် ဟာကွက်များ ရှိနေသော်လည်း အများပြည်သူ၏ အမှားအမှန်ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သည့်အသိစိတ်ဖြင့် ပြည်သူများကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအခြေခံမူဖြင့် အကာအကွယ်ပေးရပါမည်။[၃၇] ဤလုပ်ဆောင်မှုဟာကွက်နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို တုံ့ပြန်ရန်တို့အတွက် ကိုးကွယ်ရာဘာသာအထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အရေးပါသောအထောက်အကူပေးမှုကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းတို့ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဇာတကပုံဝတ္ထုများ

ဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာနှင့် အတွေးအခေါ်ဒဿနတို့က ခက်ခဲသောအခြေအနေများတွင် ဘဝ၏ ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ပြည်သူတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုပါသည်။ တစ်စုံတစ်ဦး၏ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် အကျိုးဆက်တို့ရှိသောကြောင့် တစ်စုံတစ်ဦးအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် အရေးယူလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့တွင် 'ကျွမ်းကျင်လိမ္မာပါးနပ်မှု'ကို ပြသရပါမည်။ ဤနေရာတွင် ကုသလ(ကုသိုလ်)နှင့် အကုသလ(အကုသိုလ်) ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆများ

အရေးပါလာပါသည်။[၃၈] ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အနှစ်သာရသည် ခမ္မပဒဂါထာအမှတ် ၁၈၃ တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဤသို့စင်စစ်ဖြစ်ပါသည် - မကောင်းမှုကို မလုပ်ရန်၊ 'ကောင်းမှုကုသိုလ်' (ကုသလ၊ ဥပသမ္ပဒါ)ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန်၊ မိမိ၏စိတ်ကို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေရန်၊ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓတို့၏ အဆုံးအမတရားဖြစ်ပါသည်။[၃၉]

ဗုဒ္ဓဘာသာအရ အကုသိုလ်ဖြစ်သောအလုပ်များသည် အကုသိုလ်မူလစေတသိက် သုံးခုဖြစ်သော လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟကို အခြေပြုပါသည်။ ကုသိုလ်အလုပ်များသည် ဤစေတသိက်သုံးခုနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောတရားတို့အပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ ဝိုင်းရံစစ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ရန် သို့မဟုတ် မတိုက်ခိုက်ရန်ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အကုသိုလ်ကံကိုရှောင်ကြဉ်ပြီး ကုသလ သို့မဟုတ် ကုသိုလ်စိတ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို ဆွေးနွေးရန် အသုံးဝင်နိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ဇာတကပုံဝတ္ထုများသည် အတိတ်ဘဝများနှင့် ကံ(လုပ်ဆောင်မှု)၏အကျိုးတို့ကို ဖော်ပြပြီး ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးဝိပါက်များကို အထင်အရှား ရှင်းပြသောကြောင့် ကျင့်ဝတ်နီတိဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန် လွန်စွာသင့်တော်ပါသည်။ ဇာတကပုံဝတ္ထုများသည် လက်တွေ့အခြေအနေများ၌ကျင့်သုံးခြင်းမှတဆင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလကိုသတ်မှတ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေပါသည်။ ဤအခြေအနေများကို ဗုဒ္ဓ၏အတိတ်ဘဝများမှ ဖြစ်ရပ်များအဖြစ်ဖော်ပြပြီး တစ်ခါတစ်ရံ သမိုင်းတွင်ထင်ရှားရှိခဲ့သော အခြားသူများ၏ အတိတ်ဘဝများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤပုံဝတ္ထုများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားအား ကျင့်သုံးမှုကိုသင်ကြားပေးရာ၌ 'ဖြစ်စဉ်လေ့လာမှုနည်းလမ်း' (case study approach) တစ်ခုရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အတိတ်တွင် ဇာတ်အိမ်တည်ပြီး ထိုဇာတ်လမ်းအများစုသည် ပိုမို ကျယ်ပြန့်သော အခြေအနေများရှိ လူနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားထားသောကြောင့် ထိုဇာတ်လမ်းများက သီးခြားအခြေအနေဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များကျင့်သုံးရသည့် ဝိနည်းထက်ကျော်လွန်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘဝအမြင်ကို ကျွန်ုပ်တို့အား မကြာခဏပြသပေးပါသည်။ ထို့အပြင် ပီတာဟာဗေး (Peter Harvey)မှတ်ချက်ပြုခဲ့သည့်အတိုင်း 'ဘဝသံသရာအယူအဆက အခြားသက်ရှိသတ္တဝါများအပေါ် စာနာမှုနှင့် အလေးဂရုပြုမှုကို ထောက်ကူပေးသောဘဝနှင့် ပတ်သက်သည့် ရှုထောင့်ကိုလည်း ပေးပါသည်။ သံသရာတွင် သက်ရှိ သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် ဘဝသံသရာတစ်ခုတည်း၏ အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်ကြပါသည်။' (Harvey 2000, 29)

ဇာတကဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများကို မတူညီသည့်အချိန်ကာလများနှင့် နေရာဌာနများအလိုက် ဇာတ်အိမ်တည်ထားပါသည်။ ပုံဝတ္ထုများတွင် 'ပစ္စုပ္ပန်' သည် လက်ရှိဖြစ်ရပ် သို့မဟုတ် ပြဿနာအချို့ကို အတိတ်ကအလားတူဖြစ်ရပ်အပေါ် ထင်ဟပ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓက တုံ့ပြန်သော ရဟန်းတို့နေထိုင်ရာကျောင်း (များသောအားဖြင့် ဇေတဝန်နှင့် သာဝတ္ထိပြည်) ဖြစ်ပါသည်။ ' အတိတ်' သို့မဟုတ် ဘဝဟောင်းပုံဝတ္ထုများသည် အတိတ်ကာလဘုရင်၊ မြို့၊ နိုင်ငံတို့ကို ရည်ညွှန်းပြီး များသောအားဖြင့် ဗာရာဏသီ သို့မဟုတ် ကာသိတိုင်းဘုရင် ဗြဟ္မဒတ္တကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ (R0y 1996) ယင်းကို ရဟန်းတို့၏ကျောင်းများနှင့် လောကီနေရာများ နှစ်ခုလုံးပါဝင်သော ဤပုံဝတ္ထုများ၏ ဇာတ်အိမ်တည်ဆောက်ပုံနှင့် အချိန်ကာလအားဖြင့် ဝေးကွာမှုသည် မည်သည့်ခေတ်ကာလတွင်မဆို လူဝတ်ကြောင်များအတွက် မည်သည့်သင့်တော်သော လောကီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ၊ သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာအခြေအနေမဆို ဤပုံဝတ္ထုများ

တွင် ဇာတ်ကြောင်းပြန်ဟောကြားသည့် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာအခြေခံမူများကို ကျင့်သုံးခွင့်ရစေသည့်အချက်ကို ဆွေးနွေးနိုင်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာအစဉ်အလာတွင် ရဟန်းဝိနည်းစည်းမျဉ်းများဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့် ပတ်သက်ပြီး အော်စကာဖွန်ဟီနူဘာ (Oskar Von Hinuber)၏ လေ့လာချက်များကို ဂရုပြုရန် သက်ဆိုင်ပါသည် -

> . . . ဝိနယသိက္ခာပုဒ်များသည် ကိုယ်တွေ့အတွေ့အကြုံမှ ဆင်းသက်လာပြီး အနာဂတ်ကာလတွင် အချို့သောအပြုအမူပုံစံများအား ရှောင်ကြဉ်ရန် လက်တွေ့လိုအပ်ချက်ပေါ်အခြေခံပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တချိန်တည်းတွင် ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တစ်ခုကို ပညတ်ခြင်းသည် အမြဲတစေ တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူ၏ မှားယွင်းသောအပြုအမူကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ (Von Hinuber 1995, 22)

ဤလက်တွေ့ကျသောရှုထောင့်သည် မှားယွင်းသောအပြုအမူကို အနာဂတ်ကာလတွင် ထပ်တလဲလဲမဖြစ်စေရန် ကာကွယ်တားဆီးသည့်အမြင်ဖြင့် တုံ့ပြန်ရာ၌ ဖန်တီးထားသော IHL နှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူညီပါသည်။ ဝိနည်းစည်းကမ်းများ၊ ကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် အပြုအမူများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရဟန်းတော်များနှင့် လူဝတ်ကြောင်များအား သင်ကြားပေးရာ၌အသုံးပြုသော ဗုဒ္ဓဝင်ဇာတ်တော်များ၏အရေးပါမှုသည် ဝိနည်းစည်းမျဉ်းများ၊ ကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် မျှော်လင့်ထားသောအပြုအမူများကို လိုက်နာမှုမရှိသောအခြေအနေများနှင့် ပေါ်ထွက်လာသော ရလဒ်အကျိုးဆက်များကိုဖော်ပြမှု မကြာခဏရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအကျိုးဆက်များသည် သံဃာ့ဥပဒေ၊ (လောကီဆိုင်ရာ) 'နိုင်ငံတွင်း အခြေခိုင်နေပြီးဖြစ်သည့် ဥပဒေ' ကျင့်သုံးမှုသို့မဟုတ် 'ကံနှင့်ဆိုင်သော နိယာမ'၏ လုပ်ဆောင်မှုတို့အောက်ရှိ စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအရ ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ပါသည်။

ဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုများသည် သံဃာ့လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအရ သို့မဟုတ် 'နိုင်ငံတွင်း အခြေခိုင်နေပြီးဖြစ်သည့်ဥပဒေ'အရ ပြစ်ဒဏ်ပေးမှုဖြစ်နိုင်ခြေထက် ကံအကျိုးဆက်များကို မကြာခဏ အလေးထားဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။ သို့သော် ပုံဝတ္ထုများတွင်သရုပ်ဖော်သည့်အခါ ကိုယ်ကျင့်သီလစံနှုန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းမှုပြုလုပ်သည့် 'နိုင်ငံတွင်း အခြေခိုင်နေပြီးဖြစ်သည့်ဥပဒေ'၏ ဖြစ်နိုင်ခြေကို ချန်လှပ်ထားခြင်းမရှိပါ။ လက်ရှိပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေခြင်း၊ လက်ရှိတည်ဆဲမူဘောင်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနှင့် ဖြစ်ရပ်များနှင့် အပြုအမူအသစ်များအား တုံ့ပြန်ခြင်းတို့သည် IHL က စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသောလက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းအသစ်များအား တုံ့ပြန် လုပ်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းသည့်နေရာတွင် လုပ်ငန်းစဉ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့အကြား ဆက်သွယ်မှုကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှာဖွေတွေ့ရှိသည်ဟုဆိုလိုပါသည်။ ဤနေရာတွင် လက်ရှိတည်ဆဲဥပဒေနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ကမ္မနိယာမတို့အကြားတွင် ၎င်းတို့၏ တူညီသောလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့သည် ဥပဒေနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုတို့တွင် ပေါင်းဆုံမှုများကို အားကောင်းစေရန် အတူတကွပူးပေါင်းလာနိုင်ပါသည်။ ယခုသာဓကများအဖြစ် သီးသန့် ဇာတ်တော်များဘက် လှည့်ပါရစေ။ (အချို့ပုံဝတ္ထုများတွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် ပြုမူ

လုပ်ဆောင်မှုကိုလေ့လာသော အဓိကမဟုတ်သည့် သာမန်ဇာတ်ကောင် သို့မဟုတ် ပုံဝတ္ထုထဲတွင် အမူအကျင့်ပြောင်းလဲလာသည့် ဆိုးသောဇာတ်ကောင် ဖြစ်သော်လည်း) ဇာတကဇာတ်တော်တွင် ဘုရားအလောင်းတော်သည် များသောအားဖြင့် ဘုရားဖြစ်ရန်အတွက် ပါရမီဖြည့်ကျင့်ရာလမ်းတွင် ၎င်းအတွက် ပြီးပြည့်စုံရမည့် အထူးသဖြင့် သူတော်ကောင်းတရားကိုပြသရာ၌ သူရဲကောင်း သို့မဟုတ် အဓိကဇာတ်ဆောင်ဖြစ်ပါသည်။

ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော် (အမှတ်၅၄၆)

ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော် (မဟော်သဓဇာတ်တော်ဟုလည်းသိကြသည်)တင် ဝိုင်းရံမှုအား အသေးစိတ်ကျကျ ဖော်ပြမှုသည် လူသိများသည့် ပုံဝတ္ထုဖြစ်ပြီး သူရဲကောင်း၏ဉာဏ်ပညာအသုံးပြုဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းကို နမူနာပေးထားပါသည်။ ဤဇာတ်တော်တွင် ပဉ္စာလတိုင်းဘုရင် ဆူလနီဗြဟ္မဒတ္တနှင့် မဟာမိတ်မင်းသား (၁၀၁)ပါးတို့က မိထိလာပြည်အား ဝိုင်းရံပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဇာတ်တော်၏ အဓိကသူရဲကောင်းမှာ မိထိလာပြည့်ရှင်ဝိဒေဟမင်းကြီး၏ အကြံပေးအမတ်ချုပ် ဘုရားအလောင်းတော် မဟော်သဓဖြစ်ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်၌ အလွန်အင်အားကြီးမားသော စစ်တပ်က မိထိလာကို 'အရပ်မျက်နှာအားလုံးတွင် ကြယ်များဝန်းရံနေသကဲ့သို့' ဘက်အားလုံးတွင် ဝိုင်းရံထားခြင်း အဖြစ်ဖော်ပြပါသည်။[၄၀]

ဤသို့ဆိုးဝါးလှသောအခြေအနေတွင် မဟော်သဓသည် မြို့သူမြို့သားများအား 'အကြီးအကျယ်သောက်စား၊ သီဆို၊ ကခုန်၊ မြူးတူးပျော်ပါးစေပြီး အော်ဟစ်၊ ဩဘာပေး၊ လက်ဖျောက်တီးကြရန် ပြောဆိုခြင်းဖြင့် တုံ့ပြန်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။[၄၁] ထိုအခါ ဝိုင်းရံထားသော စစ်တပ်များသည် မြို့တွင်းသို့မဝင်နိုင်ဘဲ မြို့တော်အတွင်း၌ အစာရေစာဖူလုံသည်ထက် ပိုမိုနေသောကြောင့် အထင်အရှားပျော်ရွှင်မြူးတူးမှုဟု အထင်ရောက်စေပါသည်။ မဟော်သဓသည် ဝိုင်းရံမှုအတွက် ပြင်ဆင်ရာတွင် ဆန်ရေစပါးနှင့် ထင်းတို့ကိုသိုလှောင်ရန် ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် ကျွမ်းကျင်သောလှည့်စားမှုများကို အသုံးပြုပြီး သူလျှိုများအပြင် သတင်းမှားများဖြင့် ၎င်း၏မြို့တော်ကို ဝိုင်းရံထားသူများက မြို့တွင်း၌ သိုလှောင်ထားသော စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ထင်းများ အလျှံပယ်များပြားလွန်းသောကြောင့် လူထုအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့ အလွယ်တကူ အောင်မြင်မှုမရနိုင်ကြောင်းကို ယုံကြည်လာစေပြီး ဤနည်းအားဖြင့် ၎င်းတို့၏အစီအစဉ်ကို စွန့်လွှတ်ရန် ၎င်းတို့ကို လှုံ့ဆော်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မဟော်သဓက မြို့တော်အတွင်း အလွန်နက်သောရေကန်များနှင့် ရေတွင်းများရှိသည်ဆိုသည့် သတင်းမှားများကို အသုံးပြုသောအခါ မြို့တော်သို့ ရေပေးဝေမှုကို ဖြတ်တောက်ရန် အစီအစဉ်သည်ပင်လျှင် အားနည်းသွားခဲ့ပါသည်။

နောက်ဆုံးတွင် စူဋ္ဌနီဗြဟ္မဒတ္တမင်း၏ အကြံပေး ကေဝဋ္ဋဗြဟ္မဏက မိထိလာကိုအနိုင်ရရန် စစ်တပ်များဖြင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲမည့်အစား အကြံပေး သို့မဟုတ် ပညာရှိနှစ်ဦးဖြစ်သော မဟော်သဓနှင့် ကေဝဋ္ဋဗြဟ္မဏတို့ ဓမ္မယုဒ္ဓ('ဓမ္မစစ်ပွဲ'၊ 'တရားမျှတမှုစစ်ပွဲ')ဆင်နွှဲရန် အကြံပြုပါသည်။ မျှော်လင့်ထားသည့်အတိုင်းပင် ဘုရားအလောင်းဆိုလိုသည်မှာ မဟော်သဓက ဗြဟ္မဏကိုအနိုင်ရခဲ့ပြီး တိုင်းပြည်ကို စစ်ပွဲအစား ဉာဏ်ပညာနှလုံးရည်ဖြင့် ကာကွယ်ခဲ့ပါသည်။ အေတီ အရိယာရတ်နေ (A.T. Ariyaratne)ထောက်ပြသကဲ့သို့ ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်သည်

မဟော်သဓာပညာရှိက စူဠနီမင်းအား ဝိဒေဟမင်းကိုယ်စား စစ်ပွဲဆင်နွှဲခဲ့ပြီး သွေးထွက်သံယိုမရှိဘဲ စစ်ပွဲအောင်နိုင်ခဲ့ပုံကို ဖော်ပြထားပါသည်။ (Ariyaratne 2003, 11) ဤနည်းလမ်းကို အမှန်တကယ် အကြမ်းဖက်သောစစ်ပွဲမဆင်နွှဲဘဲ တရားဓမ္မဖြင့် အောင်နိုင်ခြင်းဟုလည်း ယေဘုယျရည်ညွှန်းခဲ့ကြပါသည်။

ကာလကြာရှည် ဝိုင်းရံထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခက်အခဲအပေါ် အကြောက်တရားသည် ဤဇာတ်တော် ဤအစိတ်အပိုင်းအတွက် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာဖြစ်သော်လည်း ဝိုင်းရံစစ်ကိုယ်တိုင်အား အထူးတလည် ဝေဖန်ခြင်းမရှိပါ။ ဤဝိုင်းရံမှုကို ရှောင်ရှားခြင်းတွင် မဟော်သဓာ၏ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုကို အသားပေးထားပါသည်။ ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်တွင် ဝိုင်းရံစစ်ကို အဘယ်ကြောင့် မဝေဖန်ပါသနည်း။ ဇာတ်တော်ကို ဖတ်ရှုသူ သို့မဟုတ် နားထောင်သူသည် ဇာတ်တော်တွင် ပါဝင်သော မြို့တော်နှင့် အဝိုင်းခံလူထုကို ကာကွယ်သူ၏ ရှုထောင့်အမြင်မှ ဇာတ်လမ်းအတွင်း ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် စတင်ပြီး ဝိုင်းရံထားသည့် အခြေအနေတွင် တိုက်ခိုက်သူ၏ ရှုထောင့်အမြင်မဟုတ်ပေ။ အကယ်၍ဇာတ်လမ်းသည် ဒေသတစ်ခုနှင့် ထိုဒေသ၏ လူထုကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း အမြင်ဘက်မှဆိုလျှင် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် အစာရေစာ ဝင်ပြတ်စေခြင်းနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်း၏ တရားဝင်မှု သို့မဟုတ် ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီမှု အပေါ်မှတ်ချက်ပေးရန် လိုအပ်လာမည် မဟုတ်ချေ။

ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် အစာရေစာ ဝင်ပြတ်စေခြင်း နည်းဗျူဟာများကို သမိုင်းကြောင်းအရ ရှေးခေတ်အိန္ဒိယတွင် အသုံးပြုခဲ့ပြီး စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သော ဟိန္ဒူဘာသာရေးကျင့်ဝတ်များက တားမြစ်ခဲ့ခြင်းမရှိပေ။ ကောင်ရှစ်ခ်ရွိုင်း (Kaushik Roy) က 'ဝေဒနှင့် အိန္ဒိယကဗျာလင်္ကာရှည်များတွင် ဝိုင်းရံစစ်၏စစ်ရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များအား ဆွေးနွေးမှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိခဲ့ပါ' ဟု ထောက်ပြထားပါသည်။ (Roy 2012, 38) ရွိုင်းက စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုသည် ခိုင်မာနေပြီဖြစ်သော အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေသများနှင့် စည်းမျဉ်းများကြောင့် ဝိုင်းရံစစ်၏သေဆုံးမှုကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် လုံလောက်သော စိတ်အားထက်သန်မှုရှိသည့်နေရာ၌သာ ဖွံ့ဖြိုးလာပြီး ၎င်းဖော်ပြသကဲ့သို့ ဟိန္ဒူဘာသာ၏ သက္ကတယဉ်ကျေးမှုကိုဖြန့်ချိသူ 'အာရိယန်တို့'သည် မူလက ကျေးလက်နေသူများဖြစ်ကြပြီး မြို့ပြဖြစ်လာသော ရန်သူလူထုများအား စစ်ပွဲတွင် ယင်းသို့သော ကန့်သတ်ချက်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်အတွက် စိတ်အားထက်သန်မှု သိပ်မရှိကြကြောင်း ရည်ညွှန်းခြင်းဖြင့် ဤသုံးသပ်ချက်ကို ရှင်းပြထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ လက်ခံနိုင်လောက်သော စစ်မဟာဗျူဟာများအား အခိုင်အမာညွှန်ပြမှုပေးသည့် ကောက်တီလျ (Kautilya)၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဘီစီသုံးရာစုကျမ်းစာဖြစ်သော အာသသ္ထတ္တရ (Arthaśāstra) စာအုပ်အမှတ်(၁၃) အခန်း(၄)တွင် 'ခံတပ်တစ်ခုအား သိမ်းပိုက်ရန် မဟာဗျူဟာမြောက် နည်းလမ်းများ'ကို အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ ခံတပ်တစ်ခုအား သိမ်းပိုက်ရန် နည်းလမ်းငါးခုအဖြစ် လျှို့ဝှက်ကြံစည်ခြင်း၊ သူလျှိုများ၊ ရန်သူ့ဘက်တော်သားများအား ကိုယ့်ဘက်ပါအောင်စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်း၊ ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့ကို ပြဆိုထားပါသည်။

ဝိုင်းရံခြင်း စစ်ဆင်ရေးများကို ရန်သူဘုရင် အင်အားချိနဲ့သည့် အခြေအနေတွင်နှင့်

ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး နိမ့်ပါးလာသောအခါတွင် စတင်သင့်ပါသည်။ ကောက်တီလျက အထူးသဖြင့် '(ရန်သူအား)လျော့နည်းစေခြင်းက ဝိုင်းရံခြင်းမတိုင်မီ ဖြစ်ရမည်။ . . . အောင်နိုင်သူ၏အားထုတ်မှုကို ပြည်သူကခုခံသည့်အခါ ထို့နောက်တွင် အောင်နိုင်သူသည် ၎င်းတို့၏သိုလှောင်ရုံများ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများနှင့် စပါးကျီများအပြင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများကို ဖျက်ဆီးနိုင်ကြောင်း' ဖော်ပြပါသည်။[၄၂] စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များနှင့် ကြီးထွားဆဲ ကောက်ပဲသီးနှံပင်များအား ဖျက်ဆီးခြင်းဖြင့် ထိုနိုင်ငံအတွင်း ထိုနိုင်ငံ၏ ပြည်သူများအား အရေးကြီးသည့် အရာများမရအောင် ပိတ်ပင်သည့် ရလဒ်ပေါ်ထွက်နိုင်ပြီး စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေမှုကို ယေဘုယျအသုံးပြုမှုအတွက် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ကြောင်း စာအုပ်(၁၃) တွင် နောက်ထပ်အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။

ဤနည်းလမ်းများသည် ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တွင် စူဠနီဗြဟ္မဒတ်မင်းကို ကေဝဋ္ဋပုဏ္ဏားက ပေးသောအကြံနှင့် အလားတူပါသည်။ ကေဝဋ္ဋပုဏ္ဏား၏ စရိုက်လက္ခဏာမှာ ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှုမရှိသူ၊ ပြက်ရယ်ပြုစရာ လှောင်ပြောင်စရာလည်းဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏ တန်ခိုးအရှိန်အဝါအား ပိုင်ဆိုင်သူနှင့် မနာလိုသူ ဗုဒ္ဓ၏ဝမ်းကွဲညီ ဒေဝဒတ်၏ အတိတ်ဘဝတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အာသဿ္မတ္တရတွင် ဖော်ပြထားသော ဤနည်းဗျူဟာများသည် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအား အသုံးပြုခြင်းကို ထောက်ခံအားပေးသော ထိုးစစ်နည်းဗျူဟာများအားလုံးဖြစ်ပြီး ဝိုင်းထားသောစစ်တပ်များကို လမ်းကြောင်းလွှဲရန် သူလျှိုများနှင့် သတင်းမှားများ အသုံးပြုပြီး ပြည်သူကိုအကာအကွယ်ပေးသော မဟော်သဓာ၏ ခံစစ်နည်းဗျူဟာများနှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ပါသည်။ ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်၌ ဘုရားလောင်းကို စစ်ရေးအခြေအနေတွင် ခုခံသူတစ်ဦးအဖြစ်ထားရှိပြီး ထိုနည်းအားဖြင့် မိထိလာပြည်သူများနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စာဖတ်သူများ သို့မဟုတ် နားထောင်သူများအား စာနာမှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေလျက် ဝိုင်းရံစစ်အားအသုံးပြုခြင်းကို မသိမသာဝေဖန်ထားပါသည်။

အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုအနုပညာတွင် ဝိုင်းရံစစ်ပွဲကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဘီစီသုံးရာစုတွင် ဧကရာဇ်အသောကမင်းလက်ထက်က တည်ဆောက်ခဲ့သော ဆန်ချီစေတီတော်ပေါ်တွင် လွန်စွာအနုစိတ်ဖော်ကျူးထားသော ရုပ်ကြွတစ်ခုရှိပါသည်။ ဤရုပ်ကြွသည် ဘီစီငါးရာစုအတွင်းဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်တစ်ခုဖြစ်သော မလ္လတိုင်းသားတို့က ၎င်းတို့၏မြို့တော်ကုသိနဂရကို ဝိုင်းထားသောစစ်တပ်များအား ဆန့်ကျင်ကာ ခုခံကာကွယ်ခြင်းကိုပြသပါသည်။ ဤဝိုင်းရံခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုရင့်နိုင်ငံများက ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်မွေတော်များအတွက် အငြင်းပွားမှုအခြေအနေတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်တွင် ဖော်ပြသည့်အတိုင်း ဒဏ္ဍာရီအရ ဗုဒ္ဓသည် ကုသိနာရုံ (ကုသိနာဂရ)၌ မဟာပရိနိဗ္ဗာန် (နောက်ဆုံး နိဗ္ဗာန်မျက်မှောက်ပြုသည့် သေဆုံးခြင်း) စျန်ဝင်ကာ မလ္လမင်းတို့က ဗုဒ္ဓ၏စျာပနကို ကျင်းပခဲ့ကြပါသည်။ အခြားသော ဓာတ်တော်တောင်းခံသူ ခုနစ်ပြည်ထောင်မင်းတို့က ကုသိနဂရနှင့် စစ်ခင်းရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေခဲ့သောအခါ ဆန်ချီရုပ်ကြွတွင် ပုံဖော်ထားသော ဗုဒ္ဓ၏ ဓာတ်တော်မွေတော်များကို ရလိုမှုဖြင့် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားခဲ့သော်လည်း မှတ်တမ်းအရ ဒရောန (Drona)ဗြဟ္မဏက ဗုဒ္ဓကိုယ်တော်တိုင် ပေးခဲ့ဖူးသည့် အကြံပေးမှုမျိုးကို ထင်ဟပ်ပြီး ဘုရင့်နိုင်ငံအားလုံးအကြား အကြမ်းမဖက်ဘဲ

ဗုဒ္ဓ၏ဓာတ်တော်များကို အညီအမျှ ငြိမ်းချမ်းစွာခွဲဝေယူကြရန် အောင်မြင်စွာ အဆိုပြုခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ (Singh 2017, 260,261)

ဆန်ခ်ျစေတီတော်တွင် ပုံဖော်ထားသောဤဇာတ်လမ်းမှ အခိုင်အမာပြဆိုသော စစ်ပွဲတွင်းစည်းမျဉ်းများယုစ်အင်ဘဲလို(jusinbello)နှင့်ပတ်သက်၍ စစ်ရေးနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဝိုင်းရံခြင်း သို့မဟုတ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို တိတိကျကျတားမြစ်ချက်မရှိသည်မှာ ပဋိပက္ခ၏အစောပိုင်းအဆင့်တွင် အငြင်းပွားမှုများအား ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းခြင်းဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများကို အသုံးချခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲကို ရှောင်လွှဲခြင်း ဖြစ်ပုံရသောကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဆန်ခ်ျတွင် သရုပ်ဖော်ထားသော ဤပုံဝတ္ထုကို အသုံးပြုခြင်းသည် ၎င်း၏ ခေတ်အတွင်း ဓာတ်တော်များကို အများသူငါ ကိုးကွယ်မှုအတွက် အရပ်ရပ်သို့ ပျံ့နှံ့စေရန် ငြိမ်းချမ်းသော လွှဲပြောင်းပေးမှုအတွက် အသောကမင်း၏ ရပ်တည်ချက်ကို ထောက်ခံမှုအဖြစ် ယေဘုယျတွေ့မြင်နိုင်ပေသည်။[၄၃] ယင်းကဓာတ်တော်များအတွက် ယခင်က စစ်ပွဲဖြစ်ခဲ့သော ဘုရင့်နိုင်ငံများနှင့် ဝိုင်းရံစစ်၏အကျိုးဆက်ဖြစ်လာနိုင်သည့် ဆင်းရဲဒုက္ခကိုလည်း ထပ်လောင်းအမှတ်ရစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ပွဲတွင်း လိုက်နာရန် စည်းမျဉ်းများ (ယုစ်အင်ဘဲလို - jus in bello)အခြေအနေတွင် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအား တားမြစ်ချက်ကို ထောက်ခံသည့် ပိုမိုတိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည့် ဇာတကဇာတ်တော် သို့မဟုတ် အခြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာပုံဝတ္ထုတစ်ခုခုရှိမရှိ တွေ့မြင်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အသာတရူပဇာတ်တော် (အမှတ်၁၀၀)[၄၄]

ဝိုင်းရံစစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်း၏ ကျင့်ဝတ်များအား ပိုမိုပြောဆိုသော ဆွေးနွေးမှုကို အသာတရူပဇာတ်တော်တွင် တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤဇာတ်တော်သည် ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်ထက် IHL နှင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အခြေခံမူများနှင့် စည်းမျဉ်းများကို ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဇာစ်မြစ်ကိုပေးပါသည်။ အသာတရူပဇာတ်တော်သည် အရေးပါပြီး လွန်စွာအလေးအမြတ်ထားသော ဗုဒ္ဓ၏သာဝက အရှင်သီဝလိဖွားတော်မူခဲ့ပုံကို ရှင်းပြထားပြီး ဤသို့ရှင်းပြခြင်းဖြင့် စစ်ခေါင်းဆောင်များနှင့် ၎င်းတို့၏အကြံပေးများ၏ဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများနှင့် ကံအကျိုးဆက်များနှင့်ပတ်သက်သော ရှုထောင့်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာပုံဝတ္ထုတစ်ခုကို ဖြည်းဆည်းပေးပါသည်။

ဤဇာတ်လမ်းသည် ဗုဒ္ဓလက်ထက်တော်ကာလအတွင်း ကောလိယမင်း၏ သမီးဖြစ်သူ သုပ္ပဝါသ၏ မွေးဖွားအံ့ဖြစ်သောသားတော်လေးနှင့် စတင်ပါသည်။ ၎င်းသည် ခုနစ်နှစ်ကြာ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခဲ့ရပြီး မီးဖွားရန်အချိန် ခုနစ်ရက်ကြာကာ ထိုကာလအတွင်း ၎င်းက ၎င်း၏ခင်ပွန်းကို ဗုဒ္ဓထံသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏ မချိတင်ကဲခံစားရသည့် ဝေဒနာအကြောင်းကို လျှောက်ထားစေကာ ဗုဒ္ဓ၏ကောင်းချီးပေးမှုကို တောင်းခံစေခဲ့ပါသည်။ ကျန်းမာသောကလေးကို မွေးဖွားခဲ့ပြီး ထိုကလေးသည် မွေးဖွားပြီး ခုနစ်ရက်အကြာတွင် အရှင်သာရိပုတြာအား မိခင်၏ဝမ်းကြာတိုက်အတွင်း ခုနစ်နှစ်ကြာ ၎င်းခံစားခဲ့ရသော

ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျှော်ကာထားခဲ့ပါသည်။ နောက်ပိုင်းဘဝတွင် အရှင်သီဝလိသည် သူတော်စင်ရဟန္တာတစ်ပါးဖြစ်လာခဲ့ပြီး ဉာဏ်ပညာနှင့် ဘုန်းကံအကြီးမားဆုံးသူအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသော်လည်း ၎င်း၏မွေးဖွားမှုအခက်အခဲ (ဝမ်းကြောတိုက်အတွင်း မွေးလမ်းကြောင်းပိတ်နေခြင်း)[၅]မှာ ၎င်း၏ သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့၏ ဆွေးနွေးစရာကိစ္စ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ ဆွေးနွေးကြသည်ကို အခြားရဟန်းများက ဗုဒ္ဓထံသို့လျှောက်ထားခဲ့ရာ ဗုဒ္ဓက အရှင်သီဝလိနှင့် သုပ္ပဝါသတို့၏ အတိတ်ဘဝဇာတ်လမ်းကို ပြန်ပြောင်းပြောပြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။

ဤအတိတ်ဘဝဇာတ်လမ်းတွင် ဗုဒ္ဓသည် ကောသလမင်း၏ ကျူးကျော်မှုအတွင်း သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသည့် ဗာရဏသီမြို့တော်၏ ကွယ်လွန်သွားခဲ့သောဘုရင်ဖြစ်ပြီး သုပ္ပဝါသသည် ဗာရဏသီမင်း၏ မိဖုရားဖြစ်ကာ သီဝလိသည် သူမ၏သား တိုင်းပြည်ပြင်ပရောက် မင်းသားငယ်ဖြစ်ပါသည်။ မင်းသားငယ်သည် ၎င်း၏စစ်တပ်နှင့်အတူ ပြန်လာပြီး စခန်းချကာ ကောသလမင်းကို လက်နက်ချအညံ့ခံမည်လော သို့တည်းမဟုတ် စစ်ခင်းမည်လောဟု သဝဏ်လွှာပေးပို့ခဲ့ရာ ကောသလမင်းက စစ်တိုက်ရန် အဆင်သင့်ရှိကြောင်း အကြောင်းပြန်ခဲ့ပါသည်။ မင်းသား၏မိခင်က စစ်ခင်းမည့်အစား မြို့တော်ကိုဝိုင်းရံထားရန် အကြံပြုပါသည်။ သူမ၏အဆိုပြုချက်မှာ မြို့တော်ကိုဝိုင်းရံထားပြီး အစားအစာ၊ ရေနှင့် ထင်းအရန်ထားရှိသည်များ ကုန်စင်ပြတ်လတ်သွားသည်အထိ စောင့်ဆိုင်းနေခြင်းဖြင့် ပြည်သူအများ အစာရေစာငတ်ပြတ်ပြီး စစ်ခင်းစရာမလိုဘဲ မြို့ကိုသိမ်းယူနိုင်မည်ဟုဖြစ်ပါသည်။ မင်းသားသည် ၎င်း၏မယ်တော်ပေးသောအကြံကို လိုက်နာကာ ခုနစ်ရက်အဝိုင်းခံထားရခြင်း ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ပြီးသည့်နောက် ဗာရာဏသီပြည်သူတို့က သိမ်းပိုက်ထားသော စစ်နိုင်ကောသလမင်းကို ခေါင်းဖြတ်ကွပ်မျက်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီး မြို့တော်တံခါးများကို ဖွင့်ပေးခဲ့ရာ မင်းသားသည် ၎င်း၏ဘုရင့်နိုင်ငံကို ပြန်လည်ရရှိပါသည်။ မြို့တော်၏ လူအများ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်စေခဲ့သည့် ဝိုင်းရံခြင်းအား အကြံပေးခြင်းနှင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ကိုယ်စီပြုမိသည့်အတွက် သုပ္ပဝါသနှင့် သီဝလိတို့သည် ၎င်းတို့၏ အနာဂတ်ဘဝတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤဇာတ်တော်ပုံဝတ္ထုတွင် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော အခြေခံသဘောတရားများစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်သူများသည် 'ရန်သူ' မဟုတ်သော်လည်း မင်းသား၏ ပြည်သူများဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်မှာ အရေးပါသလော သို့မဟုတ် မသက်ဆိုင်သလော။ ဤအချက်က အစာရေစာငတ်ပြတ်မှု၏ သက်ရောက်မှုသည် မိမိနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံသားများအပေါ် ကျရောက်သည့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကိစ္စကို အသေအချာဖော်ပြထားသောကြောင့် ယင်းသည် ယီမင်၊ ဆီးရီးယားနှင့် တောင်ဆူဒန်တို့ရှိ အခြေအနေများနှင့် ပိုမိုနီးစပ်ပါသည်။ ဗာရာဏသီနှင့် ကောသလတို့အကြား ပဋိပက္ခသည် အမှန်တကယ် နိုင်ငံတကာရှုထောင့်ဖြစ်ပြီး ယီမင်နှင့် ဆီးရီးယားတို့တွင် ပဋိပက္ခများ၏ နိုင်ငံတကာပါဝင်လာမှုမှာ ရှင်းလင်းပါသည်။

ဗာရာဏသီမင်းသား၏ ရှေ့မှောက်တွင် ရွေးချယ်စရာများမှာ (၁)စစ်ပွဲတွင် ၎င်းကိုယ်တိုင်နှင့် ၎င်း၏စစ်သည်များ၏ အသက်များကို အန္တရာယ်အဖြစ်ခံ စွန့်စားရန်၊ (၂)

ၾင်း၏မိခင်ပေးသည့်အကြံကို လိုက်နာပြီး မြို့နေပြည်သူများအပေါ် ဖိအားပေးရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။ စစ်တပ်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး၏ ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်မှာ မြို့ကြီး၊ မြို့ သို့မဟုတ် နယ်မြေတစ်ခုအား ထိန်းချုပ်မှုကို ရရှိရန်ဖြစ်လျှင် စစ်ရေးမဟာဗျူဟာတွင် မိမိစစ်သည်များ အထိအခိုက်အကျအဆုံး အနည်းဆုံးဖြင့် ရည်မှန်းချက်ရရှိရန် မည်သို့လုပ်ဆောင်မည်ဆိုသည့်နည်းလမ်း ပါဝင်ရပါမည်။ ရှောင်ဝတ်စ် မှတ်ချက်ပြုသကဲ့သို့ -

> သမိုင်းတလျှောက် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများသည် မြို့ပြဒေသများအတွင်းသို့ ချီတက်ရန် ငြင်းဆန်ခဲ့ကြပြီး ယင်းအစားဝိုင်းပတ်ထားခြင်း နည်းလမ်းဖြင့် ရန်သူ၏ ခုခံမှုကိုလျော့ကျသွားစေရန် သို့မဟုတ် လက်နက်ချအညံ့ခံမှုကို တွန်းအားပေးရန် ဝိုင်းရံခြင်းသည် အံ့သြဖွယ်ရာမဟုတ်ချေ။ အရေအတွက်အရလည်းကောင်း၊ နည်းပညာအရလည်းကောင်း သာလွန်သော တပ်ဖွဲ့များအတွက်ပင်လျှင် ဝိုင်းရံခြင်းသည် နည်းဗျူဟာအရနှင့် မဟာဗျူဟာအရ အကျပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ ဝိုင်းရံစစ်ဆင်ရေးများသည် မြို့ပြတိုက်ပွဲနှင့်အတူတွဲ၍ဖြစ်ပေါ်သော တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့ အထိအခိုက်အကျအဆုံးမြင့်မားမှုကို ရှောင်ကြဉ်ရန် မကြာခဏ လိုအပ်ပါသည်။ . . . (Watts 2014, emphasis added)

IHL ကို စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုတို့ကို ဟန်ချက်ညီစေရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြလေ့ရှိကြပါသည်။စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်သည် ဝိုင်းရံစစ်အား စစ်ပွဲကိုရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် စစ်သည်များ၏အသက်များကိုကယ်တင်နိုင်ရန် မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် နည်းဗျူဟာအဖြစ် ထောက်ခံသော်လည်း IHL တွင် 'လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု' အယူအဆသည် အရပ်သားဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် သေဆုံးမှုဖြစ်စေခြင်းထက် စစ်သည်များ၏ အသက်ကိုကယ်တင်ရန်ဟူသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အကျိုးဝင်ခြင်းမရှိပါ။ မျက်မှောက်ခေတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေသည် ယင်းသို့သောအခြေအနေတွင် စစ်သည်များ၏အသက်ထက် အရပ်သားများ၏အသက်အား အကာအကွယ်ပေးရေးကို ဦးစားပေးပုံရှိသည်ဖြစ်ရာ ယင်းသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရသူများအတွက် အကျပ်ရိုက်စေပါသည်။

ဇာတ်တော်များတွင်ပါရှိသော တရားမျှတမှု အယူအဆများကို ဆန်းစစ်ပြီး ခွန်ခွန်ရွိုင်း (Kum Kum Roy)က ၎င်းတို့သည် ရှေးရိုးရာပုံပြင်များသက်သက်ထက် ပိုသည့်အပြင် အကျိုးစီးပွားများ ဆန့်ကျင်နေသော လက်ရှိရှုပ်ထွေးသည့် ကိစ္စရပ်များကိုပါ မကြာခဏ တင်ပြထားသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ကို ထပ်လောင်းအသိပေးထားပါသည်။ (Roy 1996, 27) ဤအချက်က မင်းသားငယ်ရင်ဆိုင်ရသော ရွေးချယ်မှုတွင် သိသာထင်ရှားပါသည်။ ၎င်း၏စစ်သည်များသာမက အဝိုင်းခံထားရသောမြို့တော်အတွင်းရှိ ၎င်း၏နိုင်ငံသားများပါ ထိခိုက်သေဆုံးမှုများရလဒ်ဖြစ်နိုင်သည့် သွေးထွက်သံယိုများကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းရှောင်ရှားခြင်းတွင် ဝိုင်းရံထားစဉ်အတွင်း အရပ်သားများကို သာသက်ရောက်စေမည့် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်း နည်းဗျူဟာများကို ယင်းအစားအသုံးပြုရန် ၎င်းကရွေးချယ်ပါသည်။ မင်းသားသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ရွေးချယ်မှုကို ပြုလုပ်ခြင်းရှိမရှိ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားအရ စစ်ပွဲတွင်ယင်းကဲ့သို့

မှန်ကန်သည့်ရွေးချယ်မှုမရှိ - မတူညီသော နည်းလမ်းများနှင့် မတူညီသော ကံအကျိုးဆက်များကိုသာ လိုက်ဖက်ညီစေရန် ဖြစ်သည်ဟု အဖြေပေးကောင်းပေးနိုင်ပါသည်။

အသာတရူပဇာတ်တော်သည် ကာလအားဖြင့်တိုတောင်းသော ခုနစ်ရက်ဝိုင်းရံထားခြင်းကို အလေးထားဖော်ပြပါသည်။ အလွန်ရှုပ်ထွေးသော အခြေအနေ၊ ရေရှည်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် ဤပုံဝတ္ထုကို အသုံးပြုနိုင် ကျင့်သုံးနိုင်မည်လား။ 'ကာလတာရှည်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခများ'အဖြစ် မကြာခဏရည်ညွှန်းလေ့ရှိသည့် - နှစ်များစွာကြာ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် ကျွန်ုပ်တို့ အကျွမ်းတဝင်ရှိကြပါသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် ဇာတကပုံဝတ္ထုနှင့် IHL နှစ်ခုလုံးတွင် အလေးထားဖော်ပြသည့် ပိတ်မိနေသောပြည်သူများ၏ အဆုံးစွန်ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်သောကြောင့် ဝိုင်းရံခြင်း (သို့မဟုတ် ပိတ်ဆို့ခြင်း သို့မဟုတ် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများပင်) ၏ ကာလအတိုင်းအတာသည် IHL အရလည်းကောင်း၊ တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ဖွဲ့များ၏ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် ၎င်းတို့၏အကြံပေးများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းအား အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းအရလည်းကောင်း ပြဿနာမရှိသည့်အချက်ကို ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။

သိသာထင်ရှားစွာ မင်းသား၏တိုင်းသူပြည်သားများဖြစ်ကြသော ပိတ်မိနေသူတို့အပေါ် စာနာမှုကို ဖွံ့ဖြိုးလာအောင်တည်ဆောက်ယူရာတွင် ဤပုံဝတ္ထုသည် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပါဝင်နေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် 'ရန်သူ'မဟုတ်သော်လည်း အုပ်စိုးသူမင်းနှစ်ပါးအကြား ကြားညပ်သူများသာဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုပြည်သူတို့က မြို့ကိုထိန်းချုပ်ထားသော ကောသလမင်းအား ကွပ်မျက်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ မင်းသားအတွက် တံခါးများကို ဖွင့်ပေးရန် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အားထည့်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် အချက်မှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပါသည်။ ၎င်းတို့သည်လည်း ၎င်းတို့၏ ကိုယ်တိုင်ခံစားရသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခ သို့မဟုတ် အခြားလူသားတစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်ရန်ဟူသော မကောင်းမှုနှစ်ခုတို့အကြား ရွေးချယ်ရသည့် ခက်ခက်ခဲခဲအခြေအနေတွင် ပိတ်မိနေခဲ့ကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလအရ သတ်ဖြတ်ခြင်းအတွက် မှန်ကန်မှုတကြောင်း အကြောင်းပြ၍မရပေ။ ဤဇာတ်တော်သည် ထိုပြည်သူတို့အပေါ် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နှုတ်ဆိတ်နေပြီး အကြံပြုထားသော လိုအပ်ချက်ဆိုသည့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု အကြောင်းပြချက်ရှိသော်လည်း သေချာပေါက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျိုးကြောင်းပြချက် မဟုတ်ချေ။

ဤပုံဝတ္ထုသည် အရှင်သီဝလိနှင့် သုပ္ပဝါသာတို့၏အတိတ်ဘဝများနှင့် ၎င်းတို့၏ လက်ရှိဘဝတွင် ၎င်းတို့ခံစားရသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကိုသာ အဓိကအလေးထားသောကြောင့် ဤဇာတ်တော်သည် ၎င်းတို့၏ရွေးချယ်မှုအတွက် ကံအကျိုးဆက်များကို ပြောဆိုထားခြင်းမရှိချေ။

အမိန့်ပေးကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် အကြံပေးတို့၏တာဝန်များ

အရှင်သီဝလိအလောင်းအလျာဖြစ်သော မင်းသားနှင့် သုပ္ပဝါသာအလောင်းအလျာဖြစ်သော

မိဖုရားတို့ နှစ်ဦးလုံးကို သီလကြောင်းအရ အရေးပါသည့် အပြစ်တင်ခြင်းရှိသောကြောင့် အသာတရူပဇာတ်တော်အား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ စိစစ်လေ့လာရန် အထူးသဖြင့် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပေသည်။ ဝမ်းကြောတိုက်အတွင်း ကလေးငယ်သီဝလိ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖော်ပြသည့် တစ်ကြောင်းတည်းသော ဝါကျတိုနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် ခက်ခက်ခဲခဲနှင့် လက်တွေ့တွင်မဖြစ်နိုင်သော ကာလကြာရှည်ကိုယ်ဝန်ဆောင်ရခြင်းနှင့် မီးဖွားခြင်းဝေဒနာများအား မချိမဆန့်ခံစားရသည့် သုပ္ပဝါသာ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကိုဖော်ပြထားသော စာသားပမာဏ အတိုင်းအတာအရ အရေးပါမှုအတန်ငယ် ပိုမိုပေးထားပုံ ပေါ်ပါသည်။[၄၆] သို့သော်လည်း အရှင်သီဝလိ၏ သားအိမ်အတွင်း 'မီးနေခြင်း'သည် ပြည်သူအများကိုဝိုင်းထားသော လှုပ်ရှားသွားလာမှုအား ကန့်သတ်မှုနှင့်နီးကပ်စွာ လိုက်ဖက်မှုရှိပါသည်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် မီးဖွားခြင်းဝေဒနာနှစ်ခုလုံးနှင့် သန္ဓေသား၏ ဖွားမြင်ရန် ရုန်းကန်မှု အတွေ့အကြုံအား ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့အပြင် အဝိုင်းခံခဲ့ရသော ပြည်သူတို့၏ ကြောက်ရွံ့မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကိုလည်း ဇာတ်တော်က ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားပါသည်။ ကူရာကယ်ရာမဲ့နေသောမိခင်နှင့် သန္ဓေသားတို့၏ ဤသီးသန့်ပုံရိပ်များထက် မည်သည်ကို ပို၍ပြန်လည်အမှတ်ရနိုင်ပါသနည်း။ ဤပုံဝတ္ထုတွင် အရှင်သီဝလိ၏ ခက်ခဲသောဖွားမြင်မှုကို သိကြသော ရဟန်းတော်တို့က 'မိခင်နှင့် ကလေးတို့၏ ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခဝေဒနာ အလွန်တရာ ကြီးမားခဲ့ပေအံ့။ အဘယ်ကံကြောင့် ၎င်းတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခဝေဒနာဖြစ်ရပါသနည်း' ဟု မေးခွန်းထုတ်ပါသည်။ (Chalmers 1895)

> အသာတရူပဇာတ်တော်နှင့် ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်နှစ်ခုလုံးတွင် ဘုရင်များနှင့် မင်းသားများ၏ အကြံပေးများအား အထင်ကရ ပြဆိုထားခြင်းကိုလည်း ဂရုပြုနိုင်ပါသည်။ ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော် အတိတ်ဘဝဇာတ်လမ်းတွင် စူဠနီပြဟ္မဒတ်မင်းကို ပညာရှိတလထာဒေဝီမိဖုရားနှင့် ကေဝဋ္ဋပြဟ္မဏတို့က အကြံပေးပါသည်။ ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော်တွင် တလထာဒေဝီမိဖုရားအား တရားရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၌ ၎င်း၏ ဉာဏ်ပညာကြီးကျယ်မှုကို ဖော်ပြသော စာပိုဒ်ပင် ရှိပါသည်။ အကြံဉာဏ်ကောင်းသည် အဖိုးတန်ပြီး တန်ဖိုးရှိသည့်အကူအညီဖြစ်သော်လည်း အကြံပေးတစ်ဦးအဖြစ် အုပ်စိုးသူသို့မဟုတ် စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးအား သီလ သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့်တရားစံနှုန်းများကို ချိုးဖောက်စေသောအခါ မှားယွင်းသောလုပ်ဆောင်မှုအတွက် ကံနှင့်ဆိုင်သော တာဝန်ရှိကြောင်းကို ဤဇာတ်တော်နှစ်ခုလုံးက ရှင်းလင်းစွာပြဆိုထားပါသည်။ ထုံးစံအတိုင်း အရပ်သားအကြံပေးများကို သာမန်ပြည်သူများက မျက်မှောက်ခေတ် IHL ကို ချိုးဖောက်သူများအဖြစ် မမြင်သော်လည်း (စစ်တပ်အရာရှိများနှင့် စစ်သည်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင်) အသာတရူပဇာတ်တော် ပုံဝတ္ထုက စစ်ရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ရာတွင် 'ဖြစ်ရပ်များနောက်ကွယ်'၌ ရှိနေသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အလေးထားဖော်ပြပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ IHL သည် စစ်မှုထမ်းများသာမက အရပ်သားအမှုထမ်းများကိုပါ လွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်ပြီး IHL ကို ချိုးဖောက်မှုများကြောင့် အကျိုးဆက်ဖြစ်သည့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာစွဲဆိုချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး စွပ်စွဲခံရသူ၏ ကျား/မ ဖြစ်မှုသည် အရေးမပါချေ။

အသာတရူပဇာတ်တော်တွင် ဝိုင်းရံမှုဇာတ်လမ်းသည် လုံးဝနီးပါးမဖြစ်နိုင်လောက်အောင် တိုတောင်းလွန်းလှသော အချိန်ကာလအားဖြင့် ခုနစ်ရက်မျှသာ ဖော်ပြထားသော်လည်း

ဤကံနှင့်ဆိုင်သော အကျိုးဆက်များကား အရှင်သီဝလိမှာ မိခင်ဝမ်းကြောတိုက်အတွင်း၌ ဖွားမြင်ရန် ခုနစ်ရက်ကြာခဲ့ပြီး သုပ္ပဝါသာ၏ ခုနစ်နှစ်ကြာကိုယ်ဝန် ဆောင်မှုနှင့်အတူ မဖြစ်နိုင်လောက်အောင် ရှည်လျားလှပေသည်။ 'ခုနှစ်များ' ၏ ဤပုံစံသည် ကံနှင့်ဆိုင်သော တာဝန်အားဖြင့် အတိုင်းအတာတစ်ခုကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်မည်လားဟု စူးစမ်းရှာဖွေနိုင်ပါသည်။ မိခင်ပေးသောအကြံကို လိုက်နာပြီး စဉ်းစားတွေးတောမှု အနည်းအကျဉ်းမျှဖြင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည့် မင်းသားသည် နောက်ကျဖွားမြင်ခြင်းကိုခံစားရသော်လည်း ဤလုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းအား သေသေချာချာ စဉ်းစားတွေးတောခြင်းဖြင့် ဤလုပ်ဆောင်မှုကို အကြံပေးသူ မိဖုရားထက် အချိန်ပိုမိုတိုတောင်းစွာနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခဝေဒနာ အနည်းအကျဉ်း ခံစားရပါသည်။[၄၇]

၁၉၉၈ ခုနှစ် အိုင်စီစီ (ICC)စတက်ကျူဥပဒေအပိုဒ် ၂၅(၃)က-၀အရ ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုကို တစ်ဦးတည်းဖြစ်စေ၊ ပူးတွဲ၍ဖြစ်စေ တစ်ဦးချင်းက အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ကျူးလွန်လျှင် တစ်ဦးချင်း ရာဇဝတ်ကြောင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှု ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည် - 'ယင်းသို့သော ရာဇဝတ်မှုအား ကျူးလွန်ခြင်းကို အမိန့်ပေးလျှင်၊ တောင်းဆိုလျှင် သို့မဟုတ် တိုက်တွန်းလျှင်သော်လည်းကောင်း'၊ 'ထိုသို့ ကျူးလွန်ခြင်းအတွက် နည်းလမ်းများပေးခြင်း အပါအဝင် ထိုသို့ကျူးလွန်ခြင်းတွင် သို့မဟုတ် ထိုသို့ကျူးလွန်ခြင်းကို ကြိုးပမ်းရာတွင် အထောက်အကူပြုလျှင်၊ အားပေးကူညီလျှင် သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြင့်ဖြစ်စေ ကူညီလျှင်သော်လည်းကောင်း'၊ သို့မဟုတ် 'တူညီသော ဘုံရည်မှန်းချက်ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေသော လူတစ်စုက ယင်းသို့သော ရာဇဝတ်မှုကို ကျူးလွန်ခြင်းတွင် သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခြင်းကို ကြိုးပမ်းရာတွင် အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုခုဖြင့် ပါဝင်လျှင်သော်လည်းကောင်း'။ တွေ့မြင်နိုင်သည့်အတိုင်း ဤအချက်က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သည့် ရာဇဝတ်မှုအား ဆောင်ရွက်ရန် အမိန့်ပေးသူကိုသာမက အရပ်သားအကြံပေးများပါဝင်နိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ရာတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများကိုပါ ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားပါသည်။

IHL ချိုးဖောက်မှုများ (စစ်ရာဇဝတ်မှုများ)မဟုတ်သည့် ဥပမာတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ[၄၈]ဖြစ်သည့် ၂၀၁၀-၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အိုင်ဗရီကို့စ်၌ ရွေးကောက်ပွဲလွန်ကာလ အကြမ်းဖက်မှုအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟုစွပ်စွဲထားသော လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ၏သီးခြားစွဲချက်လေးခုအပေါ် သွယ်ဝိုက်ကျူးလွန်သူ ပူးတွဲတရားခံတစ်ဦးအဖြစ် ဆိုင်မွန်ဂဘဂ်ဘို (Simone Gbagbo)အတွက် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင်ထုတ်ခဲ့သော ဖမ်းဝရမ်းမှာ ဤနေရာတွင် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသောအမှု ဖြစ်ပါသည်။[၄၉] မစ္စစ်ဂဘဂ်ဘို (Mrs Gbagbo)သည် အိုင်ဗရီကို့စ်သမ္မတဟောင်း လောရင့်ဂဘဂ်ဘို၏ ဇနီးဖြစ်ပြီး အိုင်စီစီရှေ့နေက ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ မစ္စစ်ဂဘဂ်ဘိုအပါအဝင် မစ္စတာဂဘဂ်ဘိုနှင့် ၎င်း၏အတွင်းပိုင်း အဝန်းအဝိုင်းက ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခဲ့သော စွပ်စွဲထားသည့် ရာဇဝတ်မှုများအား ကျူးလွန်စေသည့် အစီအမံ၏ အထောက်အထား လုံလုံလောက်လောက် ရှိသည်ဟုဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကိုဆန့်ကျင်၍ ပြစ်မှုများကိုစီစဉ်ရန်နှင့် ဆောင်ရွက်ရန်အကြံပေးကြသော အနီးကပ်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များ၊ အကြံပေးများနှင့် မိသားစုဝင်များသည်ပင်လျှင် အိုင်စီစီတွင် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တာဝန်ရှိနိုင်ပါသည်။ ပြည်တွင်းတရားရုံးများသည် ၎င်းတို့၏ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွင်

ဤစံနှုန်းကိုလိုက်နာရန်လည်း ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ ဆိုင်မွန်ဂဘဂ်ဘိုကို အိုင်စီစီထံ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခြင်း မပြုခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် အိုင်ဗရီကို့စ်၏ ပြည်တွင်းတရားရုံးများတွင် လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ၎င်းအား ထောင်ဒဏ်နှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် ၎င်း၏နိုင်ငံအတွင်း ထောင်ဒဏ်နှစ် ၂၀ အနက် သုံးနှစ်ကျခံခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အထွေထွေ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်အရ ၎င်းအား နောက်ဆုံး၌ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခဲ့ပါသည်။ စစ်ပွဲကာလအတွင်း အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုကို စီစဉ်သည့် အသာတရူပဇာတ်တော်နှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော လက်တွေ့ဘဝဖြစ်ရပ်ရှိခဲ့လျှင် အလားတူအခြေအနေ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပြီး စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးများအတွက် အရပ်သားအကြံပေးများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံး၌ဖြစ်စေ ပြည်တွင်းတရားရုံးများ၌ဖြစ်စေ စစ်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိနိုင်ပါသည်။

စစ်သည်များနှင့် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများသည် ပြည်သူအများအစာရေစာရရှိစေရေးအတွက် အကာအကွယ်ပေးရန် ကိုယ်ကျင့်တရားအရလည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရလည်းကောင်း တာဝန်ရှိသည်ဆိုသည့်အချက်ကို ဂရုပြုသင့်ပါသည်။ အသုံးဝင်သည့်သာဓကမှာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ ၁၉၄၉ ခုနှစ် တပ်မတော်အက်ဥပဒေအမှတ် ၁၇၊ ပုဒ်မ ၂၃(၁) ဖြစ်ပါသည်။ ဤဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်အရ သီရိလင်္ကာပြည်သူများအား သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ထဲမှ အစိတ်အပိုင်းအများအပြားတို့အား 'အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အစားအသောက်၊ ရေနှင့် လောင်စာ . . . ထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းကို နှောက်ယှက်ဟန့်တားခြင်းဖြင့် 'ပိတ်ပင်ရန် မည်သည့်လုပ်ဆောင်မှု သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုမဆို သီရိလင်္ကာသမ္မတကတွေ့ရှိလျှင် '၎င်းသည် လူထု၏ အသက်ရှင်ရပ်တည်မှုအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ထောက်ပံ့မှုများနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားရေးအတွက် လိုအပ်သည်ဟု ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သောကြောင့် စစ်ရေးမဟုတ်သည့် သဘောသဘာဝရှိသည့် ယင်းသို့သောတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် 'လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအားလုံး သို့မဟုတ် မည်သည့်တပ်ဖွဲ့ဝင်ကိုမဆို အမိန့်ပေးနိုင်ပါသည်။ (ဖြည့်စွက်ထားသည့် အလေးထားမှု) ဤပြဋ္ဌာန်းချက်သည် ငြိမ်းချမ်းစဉ်ကာလနှင့် စစ်ကာလအခြေအနေများနှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်ပါသည်။

သီရိလင်္ကာနိုင်ငံကဲ့သို့ အများစု ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဖြစ်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတွင် အမှန်တကယ်စစ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းအပေါ် အရပ်သားများအတွက် အစားအစာနှင့် ရေ ရိက္ခာဖြည့်တင်းရေးနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဘာသာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ သဘောထားများ၏ လွှမ်းမိုးမှုရှိမရှိနှင့် ပတ်သက်ပြီး လေ့လာမှု အတော်များများ သို့မဟုတ် အဓိက တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများကို အတွဲလိုက်ဆောင်ရွက်မည်ဆိုလျှင် ဤဆောင်းပါး၌ တင်ပြထားသော ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုအတွက် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော နောက်ဆက်တွဲလေ့လာမှု ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သီရိလင်္ကာစစ်တပ်အရာရှိ အများအပြားနှင့် စာရေးသူတို့ စကားပြောဆိုမှုများမှရရှိသော အထောက်အထားများအရ အားလုံးအတွက် အစားအစာနှင့် ရေထောက်ပံ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလသည် အပြုသဘောဆောင်သော အခန်းကဏ္ဍ အမှန်တကယ်ရှိခဲ့ကြောင်း အထူးသဖြင့်သီရိလင်္ကာနိုင်ငံတွင် နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာ ပြည်တွင်းစစ်၏ နောက်ဆက်တွဲကာလအတွင်း ၂၀၀၉ ခုနှစ် မေလအတွင်းနှင့်

နောက်ပိုင်းသည် စစ်တပ်က နေရပ်စွန့်ခွာရွှေ့ပြောင်းသည့် လူထုများအတွက် စားနပ်ရိက္ခာ၊ ရေနှင့် အမိုးအကာများကို ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည့်ကာလဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ဂေါ်ဒွန်ဗိုက်စ် (Gordon Weiss)နှင့် အေအာရ်ရှရီစကန္ဒာရာဂျာ (A.R. Sriskanda Rajah)တို့ကဲ့သို့သောသူများ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အမြင်များက ၎င်းတို့၏နေအိမ်များမှ အခြားနေရာတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခဲ့ပြီးနောက် စစ်ပွဲ၏ နောက်ဆုံးအဆင့်များအတွင်း ဗန်နီဒေသရှိ တောကြီးမျက်မည်းများသို့ ဆုတ်ခွာသွားသော တမီအီလမ် လွတ်မြောက်ရေးကျားအဖွဲ့ (အယ်လ်တီတီအီး) ကေဒါများနှင့်အတူ လိုက်ပါသွားခဲ့ကြသည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သော အရပ်သားလူထုများ၏ အရေအတွက်ကို သိရိက်ာအစိုးရက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ လျှော့ပေါ့ခန့်မှန်းခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ (Sriskanda Rajah 2017,123,128; weiss 2011) လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးသည့်ပမာဏကို လျှော့ချရန်နှင့် သိရိလင်္ကာလက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များက ဝိုင်းထားသော အရပ်သားနှင့် စစ်သည် လူထုနှစ်ရပ်ပေါင်းတို့အား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို နည်းဗျူဟာတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သည်ဟု ၎င်းတို့က စွပ်စွဲပါသည်။[၁၁]

နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာ သိရိလင်္ကာ ပဋိပက္ခအတွင်း ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ပညာရေးအပါအဝင် အခမဲ့အများပြည်သူဝန်ဆောင်မှုများကို အယ်လ်တီတီအီး အချိန်အတော်ကြာ ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများဖြစ်သည့် မြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့ပိုင်းပြည်နယ်များအပါအဝင် နိုင်ငံအစိတ်အပိုင်းအားလုံးသို့ သိရိလင်္ကာအစိုးရက ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတစ်ခု၏ အဆုံးသတ်စစ်ပွဲများဖြစ်ပွားနေသော တောကြီးမျက်မည်းအတွင်း အရပ်သားလူသားဒိုင်းများထံ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် ဆေးဝါးများ ထောက်ပံ့ဖြည့်ဆည်းပေးပို့ခြင်းနှင့် လုပ်ဆောင်ရသည့် နည်းလမ်းသည် အဆင့်အများအပြားတွင် အလွန်ကြီးမားသော စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဆိုသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ဤအခြေအနေတွင် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် အကြံပေးများသည် ၎င်းတို့၏ ဘုရင့်နိုင်ငံနှင့် ၎င်းတို့၏ပြည်သူများကို ပြန်လည်ရရှိရေး အနိုင်ရရန်နှင့် တချိန်တည်းမှာပင် ၎င်းတို့၏စစ်သည်များနှင့် အရပ်သားများ၏ အသက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားနေရသည့် ဗာရဏာသီမင်းသားနှင့် ၎င်း၏မိခင် (သီဝလိနှင့် သုပ္ပဝါသတို့၏ ယခင်ဘဝများ)တို့ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကျပ်အတည်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် အကျပ်ရိုက်မှုကို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံနေကြရပါသည်။

အသာတရူပဇာတ်တော်ကို စစ်တပ်အရာရှိများ သို့မဟုတ် IHL ကို လေ့လာဆည်းပူးသင်ယူနေကြသော အရပ်သားများအား တင်ပြရန်နှင့် သိရိလင်္ကာတွင် စစ်ပွဲ၏ နောက်ဆုံးအဆင့်များ အတွင်းကဲ့သို့ စားနပ်ရိက္ခာနှင့် သန့်ရှင်းသောရေမရရှိသော နယ်မြေတစ်ခု၌ အရပ်သားများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ကန့်သတ်ထားသည့်အခြေအနေတွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားဆန်မှုတို့ကို ဟန်ချက်ညီစေခြင်းတွင်ပါဝင်သည့် ခက်ခဲသောနည်းဗျူဟာဆိုင်ရာနှင့် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ ရွေးချယ်မှုများကို ဆွေးနွေးရန် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းပေလိမ့်မည်။ စစ်ပွဲကာလအတွင်း လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ကံအကျိုးဆက်များကို ဆွေးနွေးခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အရာရှိများအတွက် ၎င်းတို့၏ စေတနာရည်ရွယ်ချက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ မကောင်းသောကံ အကျိုးရလဒ်များမှ ဤဘဝတွင် သို့မဟုတ် နောင်လာမည့်ဘဝတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်လိမ့်မည်ဟု ၎င်းတို့ခံစားရလျှင်

စိတ်သောကဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခဆင်းရဲရောက်စေသည့် ရည်ရွယ်ချက် စေတနာသည် ကံအကျိုးပေး၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ကြောင်းကို အလေးပေးရန် အရေးကြီးသည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းသည် (ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေတွင်ကဲ့သို့) ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ဓမ္မပဒ၏ ဂါထာ ၄၁၄ (ငြဟ္မဏဝဂ္ဂရှိ သီဝလိထ္ထေရဝတ္ထု)နှင့်ဆက်စပ်ပြီး သီဝလိဇာတ်လမ်းအား ဖော်ပြထားပုံကို ပြန်လည်အမှတ်ရစေရန်မှာ စိတ်ပညာရှုထောင့်အရ အသုံးဝင်နိုင်ပေသည်။ ဤဇာတ်တော်က သီဝလိသည် 'ငင်း၏ခေါင်းကို ရိပ်ပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက်' ရဟန္တာဖြစ်သွားခဲ့ပြီး ငင်းသည် အစာရေစာနှင့် သီတင်းသုံးရန် အမိုးအကာလာဘ်လာဘ အလှူများကို ရရှိခြင်းတွင် အားလုံးသော ရဟန်းများအကြား အထင်ရှားဆုံး ဧတဒဂ်ဟု ဖော်ပြပါသည်။ ဂါထာ ၄၁၄ တွင် သီဝလိနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓက ဤသို့ ဟောကြားပါသည် -

> အန္တရာယ်များသော (ကိလေသာများဖြင့်ပြည့်လျှံနေသော) ဤနှစ်အိုင်ကို (ကိလေသာဖြင့် ပြည့်နေသော) ဤခက်ခဲသောလမ်းကို၊ ဘဝ(သံသရာ)ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာကို၊ (မောဟ) အမှောင်ထုကို၊ အဆင့်လေးခုရှိသော ရေအလျှင်ကို ဖြတ်ကူးပြီး ဟိုမှာဘက်ကမ်း (နိဗ္ဗာန်) ကို ရောက်ပြီးသော၊ အေးချမ်းမှုနှင့် ဝိပဿနာကိုလေ့ကျင့်သော၊ တဏှာနှင့် သံသယမှ ကင်းသော၊ မည်သည့်အရာပေါ်တွင်မှ ငြိကပ်ခြင်းမရှိသော ပြည့်စုံ ကောင်းမြတ်သော ငြိမ်းချမ်းမှုတွင် နေသောသူကို ငြဟ္မဏဟု ငါခေါ်သည်။[၁၂]

ယခင်ဘဝဟောင်းတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော ရွေးချယ်မှုများအတွက် ရှင်သီဝလိသည် ငင်း၏ အစောပိုင်း ဘဝသက်တမ်းအတွင်း မိခင်၏ဝမ်းကြောတိုက်တွင် ဒုက္ခခံရခြင်းဟူသော ကံအကျိုးဆက်ကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသော်လည်း တနည်းအားဖြင့် ကျန်ဘဝသက်တမ်းခရီးတလျှောက်၌ အောင်မြင်ခဲ့ပြီး နောက်ဆုံးအရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက် ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ငင်း၏ ဘဝသည်ကံကောင်းပြီး ကောင်းချီးမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ရှင်သီဝလိဘဝဇာတ်ကြောင်းတစ်ခုလုံး၏ စိတ်ဓာတ်ရေးရာသက်ရောက်မှုကို (IHL အရ) အလွန်တင်းကြပ်သော ကျင့်ဝတ်စံနှုန်းအခင်းအကျင်း (အတွက် အသုံးပြုခဲ့ခြင်း) အဖြစ် တွေ့မြင်နိုင်ပြီး တချိန်တည်းတွင် နောက်ဆုံး၌ သံသရာမှလွတ်မြောက်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုလိုသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် မျှော်လင့်ချက်ကိုလည်းပေးပါသည်။

နိဂုံး

ဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တော် (အမှတ် ၅၄၆)သည် ဘုရားလောင်းမဟော်သဓာ အသုံးပြုခဲ့သည့် ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာရှိသော ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် ထိုနည်းဗျူဟာကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ဖော်ပြထားသော်လည်း အသာတရူပဇာတ်တော် (အမှတ် ၁၀၀)သည် ဝိုင်းရံစစ်အား လက်တွေ့အသုံးပြုမှုနှင့်အတူ တွဲပါလာသော အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းအပေါ် ကံအကျိုးဆက်ပုံစံဖြင့် မကောင်းသော တန်ပြန်ရိုက်ခတ်မှုများနှင့်အတူ မကောင်းသော စိတ်အခြေအနေပေါ် အခြေခံသည့် အကုသိုလ်လုပ်ရပ်အဖြစ် ပိုမိုရှင်းလင်းသော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ချက် သဘောထား ရှိပါသည်။ ဤဇာတ်တော်တွင် သုပ္ပဝါသာသည် အတိတ်ဘဝတွင် ငင်း၏သားတော် ရှင်သီဝလိအလောင်းတော်အား ဝိုင်းရံစစ်ပွဲဆင်နွှဲရန်

ၵင်းပေးခဲ့သော အကြံဉာဏ်အတွက် ကံအကျိုးဆက်များကို ရင်ဆိုင်ရသကဲ့သို့ အလားတူစွာ ရှင်သီဝလိအလောင်းတော်သည် ထိုအကြံဉာဏ်အတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ ကံအကျိုးဆက်များကို ရင်ဆိုင်ရပါသည်။ ရဟန္တာအရှင်သီဝလိသည် ၵင်း၏အတိတ်ဘဝတွင် ၵင်း၏မြို့တော်ကို လုယူသိမ်းပိုက်ခဲ့သောသူများလက်မှ ပြန်လည်ရရှိရန် ကြိုးပမ်းနေသော မတရားအသိမ်းပိုက်ခံရသည့် မင်းသားတစ်ပါးဖြစ်ခဲ့ပြီး အဝိုင်းခံခဲ့ရသော လူထုသည် ၵင်း၏ပြည်သူများဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ လူတို့သည် သူတပါးဆင်းရဲဒုက္ခရောက်အောင် ၵင်းတို့ပြုလုပ်မှုအတွက် တစ်ဦးချင်းတာဝန်ရှိကြောင်းနှင့် ထိုကံအတွက် အကျိုးဆက်ကို ၵင်းတို့ကိုယ်တိုင် ခံစားရမည်ဖြစ်ကြောင်း IHL အား ချိုးဖောက်မှုများအတွက် မျက်မှောက်ခေတ် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ဥပဒေတွင် တစ်ဦးချင်း တာဝန်ရှိမှု အခြေခံမူနှင့် ပတ်သက်မှုများတွင် နှိုင်းယှဉ်ချက်များရှိကြောင်းကို ဤပုံဝတ္ထုက ပြသနေပါသည်။ အသာတရူပဇာတ်သည် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှုရလဒ်ဖြစ်စေသော ဝိုင်းရံစစ်ပွဲအား အလုံးစုံတားမြစ်ချက်ကို အခိုင်အမာထောက်ခံသည့်အပြင် ယင်းသို့ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် အကျိုးဆက်များ ရင်ဆိုင်ရမည့် မဟာဗျူဟာမျိုးကို အရပ်သားအကြံပေးများ အကြံပြုသည့် သို့မဟုတ် ထောက်ခံသည့် အတိုင်းအတာအထိအပါအဝင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တစ်ဦးချင်းတာဝန်ရှိမှုနှင့် ကွပ်ကဲရေးတာဝန်ရှိမှုကို အားပေးထောက်ခံကြောင်းကို တင်ပြနိုင်ပါသည်။

အသာတရူပဇာတ်တော်ကဲ့သို့ ဘာသာရေးဆိုင်ရာပုံဝတ္ထုများကို မျှဝေခြင်းမှတဆင့် ဝိုင်းရံစစ်ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အရပ်သားများအား ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်းအတွက် ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုကို အလေးထားဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ခွန်ခွန်ရွှိုင်း (Kum Kum Roy)ဖော်ပြသကဲ့သို့ 'ဇာတ်တော်များသည် အသိပညာပေးရန်ဖြစ်ပါသည် - ၵင်းတို့ကို ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များအတွက်သာ သီးသန့်ထိန်းသိမ်းထားခြင်းအဖြစ် မှတ်ယူခြင်းမပြုရပါ'။ (Roy 1996,23) ဤပုံဝတ္ထုများသည် 'လူသိများထင်ရှားသော အစဉ်အလာစကားများ စုစည်းရာဇာစ်မြစ်' မှ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားတော်နှင့် လောကီနှုတ်ပြောစကား အစဉ်အလာများ နှစ်ခုလုံးတွင် ထိုပုံဝတ္ထုများကို တနည်းအားဖြင့် အသုံးပြုခဲ့သောကြောင့် ထိုပုံဝတ္ထုများသည် 'ဇာတ်ကြောင်းပြန်အခြေအနေမျိုးစုံအတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာနိုင်သည့်နည်းတူ ယင်းတို့အတွင်းမှ ပျောက်ကွယ်သွားနိုင်ကြောင်း Roy က ဖြည့်စွက်ပြောဆိုထားပါသည်။ (Roy 1996,37)

ဤဇာတ်ကြောင်းပြန်များတွင် ဖော်ပြထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားများကို အရပ်သားများနှင့် စစ်တပ်နှစ်ခုလုံးအတွက် အလေ့အထကောင်းများ ခိုင်မာအားကောင်းစေရန်နှင့် IHL ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးရန် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်မှုနှင့်အတူ တွဲဖက်၍ တင်ပြပေးနိုင်မည်လား၊ သင်ကြားပေးနိုင်မည်လား။ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံရှိသည့် နိုင်ငံများအတွက် IHL အား အသိပညာဖြန့်ဝေခြင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဘာသာရေးကျမ်းစာများနှင့် စာပေများအပြင် ယဉ်ကျေးမှု အလေ့အထများကိုပါ ရည်ညွှန်းကိုးကားမှု ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ခိုင်ခိုင်မာမာ အကြောင်းပြချက်ရှိပါသည်။ ဤကွင်းဆက်များကို ပြုလုပ်ခြင်း အထူးသဖြင့် ၵင်းတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များ၏ ကံအကျိုးဆက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အလေ့အထများကို ကျင့်သုံးနေကြသော စစ်သည်များ၊ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများနှင့် စစ်ဘက်အကြံပေးများ၏ အလွန်လက်တွေ့ကျသည့် အလေးထားမှုကို

ဤနေရာ၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းသည် IHL စည်းမျဉ်းများနှင့် အခြေခံမူများအားအသုံးပြုမှုကို ခိုင်မာအားကောင်းစေနိုင်သည့်အချက်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲအတွင်း အခြားသက်ရှိသတ္တဝါများအား ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် ကင်းလွတ်ခွင့်မပေးပါ။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလသည် စစ်ပွဲအတွင်း အတတ်နိုင်ဆုံး ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါးသက်သာစေရန်နှင့် အကြမ်းဖက်မှုသံသရာ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှ ရပ်တန့်စေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း အစာရေစာ ငတ်ပြတ်မှုကိုဖြစ်စေသော လုပ်ဆောင်မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းနှင့် အရပ်သားများအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီပေးခြင်းတို့သည် ယင်းသို့သော ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များ၏ သာဓကများဖြစ်ပါသည်။

IHL နှင့်ပတ်သက်သည့် ဆွေးနွေးမှုများ၏ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာတွင် အသာတရုပဇာတ်တော်ကို အသုံးပြုခြင်းသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ မေးခွန်းအတော်များများကို ဖြစ်စေပါသည်။ ပထမဦးစွာဝိုင်းရံခြင်းနှင့် ပိတ်ဆို့ခြင်း - အထူးသဖြင့် အရပ်သားလူထုအတွက် အစုလိုက်အပြိုလိုက် အစာရေစာငတ်ပြတ်မှု၊ ရေ၊ ဆေးဝါးနှင့် သန့်ရှင်းရေးကင်းမဲ့မှုရလဒ်ဖြစ်စေသော (မတော်တဆဖြစ်သည့်တိုင်) စစ်မဟာဗျူဟာများနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကို လုံးဝတားမြစ်ခြင်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေအား နောက်ထပ်၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုရန် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလအတွက် အခန်းကဏ္ဍ ရှိနိုင်ပါသလား၊

ဒုတိယအချက်မှာ နိုင်ငံတကာပါဝင်သော သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ယင်းသို့သော နည်းလမ်းများကို ချမှတ်သော စစ်ဘက် သို့မဟုတ် အရပ်သား ဆုံးဖြတ်ချက် ပြုလုပ်သူများအတွက် တစ်ဦးချင်း ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုအတွက် ပညာရှင်ဆန်ဆန် အထောက်အကူပေးနိုင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလကို အသုံးပြုသင့်ပါသလား။ တစ်ဦးချင်းရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိမှုကို သတ်မှတ်ခြင်းမရှိဘဲ ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ အပြစ်ပေးမှုကို ဤနည်းလမ်းဖြင့်ရှောင်လွှဲသည့်တိုင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအနေဖြင့် မိမိလုပ်ဆောင်မှုများ၏ကံအကျိုးဆက်များမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ဆိုသည်အား နားလည်ကြကြောင်းကိုလည်း ဂရုပြုသင့်ပါသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် တစ်ကိုယ်ရေတာဝန်ရှိမှုအား ဆွေးနွေးခြင်းသည် အဟန့်အတားဖြစ်စေသော သက်ရောက်မှုရှိနိုင်ပြီး နောင်အနာဂတ် ချိုးဖောက်မှုများကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆွေးနွေးမှုသည် အာရုဒေဿအတွင်းနှင့် အာရုကိုကျော်လွန်၍ အပြုသဘော ဆွေးနွေးမှုများအပေါ် တုံ့ပြန်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့်အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလသည် IHL အရ စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် ဝိုင်းရံခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် တွန်းအားပင် ပေးနိုင်ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး တရားသူကြီးများ (အထူးသဖြင့် သီရိလင်္ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးထားမှုများနှင့် အခြေခံမူများကို ၎င်း၏စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်များတွင် အသုံးပြုသော တရားသူကြီး ဝီးရာမန်ထရီ - Weeramantry) က ဘာသာရေးကို ရည်ညွှန်းကိုးကား

အကြောင်းပြခြင်းအား ၎င်း၏ဆန်းစစ်လေ့လာမှုတွင် ကာရိုလင်းအီဗန် (Carolyn Evan) ၏ သုံးသပ်ချက်အတိုင်း 'အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားဥပဒေစနစ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသော တည်ဆဲစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များကို အထောက်အပံ့ပြုနိုင်သော နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဘာသာရေးကိုအသုံးပြုရန်' ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ (Evans 2005, 18) သို့ရာတွင် အီဗန်စ်မှန်ကန်စွာ မှတ်ချက်ပေးသည့်အတိုင်းလည်း ယင်းကဲ့သို့ဘာသာရေးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ ဇာစ်မြစ်တစ်ခုအဖြစ် အသိအမှတ်မပြုသောကြောင့် ဘာသာရေးက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ စံနှုန်းများနှင့်ဆန့်ကျင်သောနေရာများတွင် ဘာသာရေးကို မှီငြမ်းကိုးကားမှုများအဖြစ် အသုံးပြုရန် မသင့်တော်ချေ။ အီဗန်စ်က ဘာသာရေးကို အသုံးပြုခြင်းသည် ဘာသာရေးကျမ်းစာများရှိ အခြားသော ကောက်နှုတ်ချက်စာသားများသည် မျက်မှောက်ခေတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအား ချိုးဖောက်မှုကို အားပေးခြင်းရှိနိုင်သည့် နေရာများတွင် အသွားနှစ်ဘက်ပါသော ဓားဖြစ်နိုင်သည်ဟုလည်း သတိပေးထားပါသည်။[၁၃] သို့ရာတွင် ဤသို့ အသွားနှစ်ဘက်ရှိသောဓား၏ သဘာဝမျိုးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများအတွက် အကြောင်းမဟုတ်ဆိုသည့်အချက်နှင့် အထူးသဖြင့် အသာတရူပဇာတ်တွင် ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ ဝိုင်းရံစစ်နှင့် အရပ်သားများအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်မရှိဟု ငြင်းချက်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ မကောင်းမှုအကုသိုလ်ကံပြုခြင်းအတွက် အကျိုးဆက်များကိုပြသည့် ဤသီခြားပုံဝတ္ထုနှင့်အတူ ပေါင်းစပ်ထားသော 'ထိခိုက်နစ်နာအောင်မလုပ်ရ'ဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလသည် IHL အသိပညာပြန့်ပွားရေးနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းအတွက်အပြင် ဤနယ်ပယ်တွင် ဤဥပဒေအား နောက်ထပ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်ပါ အသုံးဝင်ပေသည်။

မှတ်စုများ

၁. အရဟတ္တ(ရဟန္တာ)သည် ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမတရားတော်ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ရရှိသူအတွက် ပေးသောအသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် သစ္စာတရားကို ကိုယ်တိုင်ထပ်မံသိမြင်တွေ့ရှိပြီး အခြားသူများကိုကူညီရန် သင်ကြားပြသပေးပါသည်။

၂. ဗုဒ္ဓ ဓမ္မ ပညာရေးအသင်း အင်ကော်ပိုရိတ် (Buddha Dharma Education Associaton Inc.,) ၏ဘာသာပြန်။ အွန်လိုင်းတွင့် https://www. buddhanet.net/ ၌ ရနိုင်ပါသည်။

၃. ဂါထာ ၁၂၉ သည် ဒဏ္ဍာဝဂ်တွင်ပါရှိပြီး ဤဂါထာနှင့်အတူ အဋ္ဌကထာဖွင့်ဆိုချက်က ဇေတဝန်ကျောင်းတော်တွင် အခြားရဟန်းတစ်စုကိုရိုက်နှက်ခဲ့သည့် ဘိက္ခူ(ရဟန်း) တစ်စုကို ဗုဒ္ဓက အပြစ်ဖော်ပြဆုံးမသောအဖြစ်အပျက်ကို ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ဆုံးမပြီးနောက် ရဟန်းများက အခြားရဟန်းများအား ရိုက်နှက်ခြင်းကို တားမြစ်သည့်ဝိနည်းဥပဒေသကို ပညတ်ခဲ့ပါသည်။ ဂါထာ ၄၀၅ သည် ဗြဟ္မဏဝဂ်တွင်ပါဝင်ပြီး လူဝတ်ကြောင်တစ်ဦးက ရဟန်းတစ်ပါးကို နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းကြောင့် အပြင်းအထန်ရိုက်နှက်ခဲ့သော်လည်း လက်တုံ့ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် ဒေါသကိုပြသခြင်းမရှိသည့် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်မှ ဘိက္ခူ(ရဟန်း)

တစ်ပါး၏ဇာတ်လမ်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဤရဟန်းသည် ရဟန္တာတစ်ပါး၏ ဂုဏ်အရည်အချင်းများကို ပြသခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။

၄. ဤအချက်နှင့်ပတ်သက်ပြီး နောက်ထပ်ဆွေးနွေးချက်ကို ပါမောက္ခ အာသန္တတီလာခါရတ်နေ (Prof Asanga Tilakaratne)ရေးသားသော ဤစာအုပ်ပါဆောင်းပါးတွင် ကြည့်ပါ။

၅. ဤအယူအဆ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အမျိုးသားမူဝါဒ၏အသုံးချခံနည်းလမ်းတစ်ခု အဖြစ် ရန်လိုသောစစ်ပွဲကို ကန့်ကွက်ရှုတ်ချထားသော ၁၉၁၉ ခုနှစ် နိုင်ငံပေါင်းချုပ် အသင်းကြီး၏ပဋိညာဉ် (The Covenant of the League of Nations)၏ အပိုဒ် ၁၀ နှင့် ၁၉၂၈ ခုနှစ် ကဲလော့ဘရိုင်ယန်စာချုပ် (The Kellogg-Briand Pact)တို့ကို နောက်ထပ်ကြည့်ပါ။ ရန်လိုကျူးကျော်စစ်ပွဲရာဇဝတ်မှု (crime of aggression)အတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ တစ်ဦးချင်းရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုကို နုရင်ဘွဲ့ရှိ နိုင်ငံတကာစစ်ခုံရုံးတွင် ယင်း၏ အပိုဒ် ၆(ခ)တွင် ပထမဦးစွာ ထည့်သွင်းခဲ့ပြီး တိုကျိုရှိ နိုင်ငံတကာစစ်ခုံရုံးအတွက် ပဋိညာဉ် အပိုဒ် ၅(က)တွင် ထပ်မံထည့်သွင်းထားပါသည်။ နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး စတက်ကျူဥပဒေ (၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်) အတွက် ရန်လိုကျူးကျော်စစ်ပွဲရာဇဝတ်မှုကို ပြင်ဆင်ချက် အပိုဒ် ၈ဘစ်(၁) (ဘ (၁))က အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပေးထားပါသည်။

၆. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at. 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကို ဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏ အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၇။

၇. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at. 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကို ဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏ အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၇။ ရေကြောင်းပိတ်ဆို့မှုအတွက် ၁၉၉၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၂ ရက်နေ့ ပင်လယ်ပြင်တွင်ဖြစ်ပွားသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် အကျိုးဝင်သက်ဆိုင်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆန်ရီမိုးလက်စွဲ (San Remo Manual) အပိုဒ် ၁၀၂ ကို ဆက်လက်၍ကြည့်ပါ။ ဝေဟင်ပိတ်ဆို့မှုအတွက် ၂၀၀၉ ခုနှစ် မေလ ၁၅ ရက်နေ့ လေကြောင်းနှင့် ဒုံးလက်နက်စစ်ပွဲနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့် သက်ဆိုင်သောလက်စွဲ အပိုဒ် ၁၅၇(က) ကို ကြည့်ပါ။

၈. ၁၉၉၄ ခုနှစ် ဇွန်လ ၁၂ ရက်နေ့ ပင်လယ်ပြင်တွင်ဖြစ်ပွားသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် အကျိုးဝင်သက်ဆိုင်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆန်ရီမိုးလက်စွဲ

အပိုဒ် ၁၀၂ ကို ကြည့်ပါ -

'ပိတ်ဆို့မှုကြေငြာချက် သို့မဟုတ် ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို (က) အရပ်သားလူထုအား အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေရန် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏အသက်ရှင်ရပ်တည်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော အခြားအရာများအား ၎င်းတို့မရရှိစေရေးငြင်းပယ်ရန် သက်သက်ရည်ရွယ်ချက်ရှိလျှင် သို့မဟုတ် (ခ) အရပ်သားလူထုကိုထိခိုက်ပျက်စီးစေလျှင် သို့မဟုတ် ထိုပိတ်ဆို့ခြင်းမျှော်မှန်းထားသော ခိုင်မာပြီး တိုက်ရိုက်စစ်ရေးအသာစီးရမှုနှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံဖြစ်နိုင်ကြောင်း မျှော်လင့်နိုင်လျှင် တားမြစ်သည်။'

၉. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၇။

၁၀. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကို ဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၁) အပိုဒ် ၅၄၊ အရပ်သားလူထု၏အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၂၀၈၉။

၁၁. အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ် - The United States of America v. Wilhelm von Leeb 12 LRTWC 1 at 59 (1948) အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှု (high Command Case)အမှုကို ကြည့်ပါ။ ကုလသမဂ္ဂစစ်ရာဇဝတ်မှုကော်မရှင်၊ စစ်ရာဇဝတ်ကောင်များကို စွဲဆိုသောအမှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေအစီရင်ခံစာအတွဲ ၁၂၊ ဂျာမန်အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှုတရားစီရင်ရေးမှ အမှုတွဲအမှတ် ၇၂ တွင်လည်း ရနိုင်ပါသည်။ အွန်လိုင်းတွင် https://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/Law-Reports_Vol-12.pdf ၌ ရနိုင်ပါသည်။

၁၂. အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ် - The United States of America v. Wilhelm von Leeb 12 LRTWC 1 at 59 (1948) အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှု (high Command Case)အမှုကို ကြည့်ပါ။ ကုလသမဂ္ဂစစ်ရာဇဝတ်မှုကော်မရှင်၊ စစ်ရာဇဝတ်ကောင်များကို စွဲဆိုသောအမှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေအစီရင်ခံစာအတွဲ ၁၂၊ ဂျာမန်အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှုတရားစီရင်ရေးမှ အမှုတွဲအမှတ် ၇၂ တွင်လည်း ရနိုင်ပါသည်။ အွန်လိုင်းတွင် https://www.loc.gov/rr/frd/Military_Law/pdf/Law-Reports_Vol-12.pdf ၌ ရနိုင်ပါသည်။

၁၃. ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့ လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၁၄၀။ အမျိုးသားအဆင့်ဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို အားပေးထောက်ခံခြင်း၊

နိုင်ငံရေးအသွင်ကူးပြောင်းမှုအား အပြည့်အဝနှင့် အချိန်ကိုက် အကောင်အထည်ဖော်မှု လိုအပ်ချက်ကို ထပ်လောင်းအတည်ပြုခြင်းနှင့် ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ် အခန်း(၇)အောက်ရှိ ဒဏ်ခတ်အရေးယူခြင်းများစနစ်တည်ထောင်ခြင်း S/RES / 2140 (2014) 2020 ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၅ ရက်နေ့ လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၅၁၁ ကို ကြည့်ပါ။ ယီမင်နိုင်ငံအပေါ် လုံခြုံရေးကောင်စီ ဆုံးဖြတ်ချက် ၂၁၄၀ (၂၀၁၄) ဖြင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့အထိ ချမှတ်ထားသောအရေးယူမှုများကို သက်တမ်းတိုးခြင်းနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများ အဖွဲ့အား အပ်နှင်းထားသည့်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့်ကို ၂၀၂၁ ခုနှစ် မတ်လ ၂၈ ရက်နေ့အထိ တိုးမြှင့်ခြင်း၊ S/RES/2511(2020) နှင့် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇူလိုင်လ ၁၄ ရက်နေ့ လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၅၃၄၊ ဟိုဒိုင်းဒါးသဘောတူညီချက် (Hodeidah Agreement) (UNMHA) ကို အထောက်အကူပြုရန် ကုသမဂ္ဂကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား အပ်နှင်းထားသည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့် (mandate)ကို ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၅ ရက်နေ့အထိ တိုးမြှင့်ခြင်း။ S/RES/ 2534 (2020)

၁၄. ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်၊ 'ယီမင်နိုင်ငံ၌ ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များက ဟိုဒိုင်းဒါးဆိပ်ကမ်းမှ တပ်ဖွဲ့များ ပြန်လည်တပ်ဖြန့်ချထားမှုအတွက် လက်ခံခဲ့ပြီးဖြစ်သည်ဟု အထူးသံတမန်က လုံခြုံရေးကောင်စီသို့ ပြောဆို' ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၅ ရက်နေ့၊ ၈၅၁၂ ကြိမ်မြောက်အစည်းအဝေး၊ SC/ 13780။ https://www.un.org/press/en/2019/sc13780.doc.htm

၁၅. 'သန်းနှင့်ချီ အစာရေစာငတ်ပြတ်နေသောကြောင့် အကူအညီထိန်းချုပ်မှုအပေါ် ယီမင်နိုင်ငံ၏ ဟူသီများနှင့် ကမ္ဘာ့စားနပ်ရိက္ခာအစီအစဉ် (WFP)တို့ အငြင်းပွား' ၂၀၁၉ ခုနှစ် ဇွန်လ ၄ ရက်နေ့ကို ကြည့်ပါ။ https://www.reuters.com/article/us-yemen-security-wfp/yemenshouthis-and-wfp-dispute-aid-control-as-millions-starve-idUSKCN1T51YO

၁၆. ကုလသမဂ္ဂ 'ယီမင်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်၍ လုံခြုံရေးကောင်စီသတင်းထုတ်ပြန်ချက်' ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၇ ရက်နေ့၊ https://osesgy.unmissions.org/security-council-press-statement-yemen-1 ကုလသမဂ္ဂ 'ယီမင်နိုင်ငံနှင့်ပတ်သက်၍ အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ ထုတ်ပြန်ချက်' ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့၊ https://osesgy.unmissions.org/statement-secretary-general-%E2%80%93-yemen

၁၇. ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် လုံခြုံရေးကောင်စီက ၎င်း၏ ၇၁၁၆ ကြိမ်မြောက်အစည်းအဝေးတွင်ချမှတ်ခဲ့သော လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၁၃၉ (၂၀၁၄)။ S/RES/2139 (2014)

၁၈. ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် လုံခြုံရေးကောင်စီက ၎င်း၏ ၇၅၉၅ ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးတွင်ချမှတ်ခဲ့သော လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၂၅၈ (၂၀၁၅)။ S/RES/2258 (2015)

၁၉. ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် လုံခြုံရေးကောင်စီက ၎င်း၏ ၈၂၆၇ ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးတွင်ချမှတ်ခဲ့သော လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၄၁၇ (၂၀၁၈)။ S/RES/2417 (2018)

၂၀. အထက်ပါအတိုင်း၊ လုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက် ၂၄၁၇ (၂၀၁၈)၊ စာပိုဒ် ၅ နှင့် ၆။

၂၁. အက်ဖ်အေအို/ဒဗလျူအက်ဖ်ပီ (၂၀၁၈)၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ ၂၄ ရက်နေ့၊ ရောမ၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနှင့် ပဋိပက္ခအပေါ် ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီဆုံးဖြတ်ချက်ကို စားနပ်ရိက္ခာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO) ကြိုဆို။ http://www.fao.org/news/story/en/item/1135838/icode/

၂၂. အက်ဖ်အေအို/ဒဗလျူအက်ဖ်ပီ (၂၀၁၈)၊ 'ပဋိပက္ခအခြေအနေများနှင့် နိုင်ငံများတွင် စားနပ်ရိက္ခာဖူလုံရေးကို စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း - ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီအတွက် အက်ဖ်အေအို/ဒဗလျူအက်ဖ်ပီ ပူးတွဲတင်ပြချက်၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ၊ ထုတ်ဝေမှုအမှတ် ၃' http://www.fao.org/3/I8386EN/i8386en.pdf

၂၃. လီဘာကိုဓဥပဒေမှ ဤစာပိုဒ်များကို အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှုအမှုတွင်လည်း ကိုးကားထားကြောင်းကို သတိပြုပါ။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ် - The United States of America v. Wilhelm von Leeb 12 LRTWC 1 at 59 (1948) အထက်ပါမှတ်စု (၁၁)နှင့် (၁၂)ကို ကြည့်ပါ။

၂၄. ပါရီငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၁၉၁၉-၁၉၂၀)၊ စစ်ပွဲဖန်တီးသူများ၏တာဝန်ရှိမှုနှင့် ပတ်သက်သည့်ကော်မရှင်နှင့် ပြစ်ဒဏ်များအားအခိုင်အမာဖြစ်စေခြင်း - စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများအား ချိုးဖောက်ခြင်း၊ https://archive.org/stream/violationoflawsc00pariuoft/violationoflawsc00pariuoft_djvu.txt

၂၅. ယေဘုယျ 'လူသားဆန်စွာပြုမူဆက်ဆံခြင်း - humane treatment' စံနှုန်းသည် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်(၄)၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ် ၃ နှင့် ၂၇ တို့တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြောင်းသတိပြုပါ။ လူသားဆန်စွာပြုမူဆက်ဆံခြင်းစံနှုန်းကိုချိုးဖောက်မှုဖြစ်စေမည့် စားနပ်ရိက္ခာ သို့မဟုတ် အခြားသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကူအညီများအား ငြင်းပယ်မှုများပြားလာခြင်းတွင် ယင်းစံနှုန်းကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

၂၆. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၂။

၂၇. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ

၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏အသက်ရှင်သန်ရေး အတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၁။

၂၈. နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာတာဝန်များနှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့်အကြောင်းအရာ တွင် ဤအချက်သည် မည်သည့်အခြေအနေအောက်တွင်မဆို ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ခြင်းမပြုနိုင်သော စည်းမျဉ်း သို့မဟုတ် အခွင့်အရေး သို့မဟုတ် ထိုစည်းမျဉ်းအား အသုံးချမှုအတွက် ခွင်းချက်မရှိခြင်းကို ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်းကိုရည်ညွှန်းသည့် အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ In the context of a state's legal obligations, this is a term that refers to a rule or right that cannot be limited or suspended under any circumstance, or where no exception to the application of the rule can be applied.

၂၉. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၅။

၃၀. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းချက် စာပိုဒ် ၄၇၉၅။

၃၁. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့်ရှင်းလင်းချက် စာပိုဒ် ၂၈၀၈။

၃၂. https://ihl-databases.icrc.org/customaryihl/eng/docs/v1_cha_chapter17_rule53#Fn_5496F01F_00014 ကို ကြည့်ပါ။

၃၃. နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (အိုင်စီစီ) စတက်ကျူဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၈(၂)(ခ)(၂၅) 'ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်အရ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများကို တမင်သက်သက် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဟန့်တားခြင်းအပါအဝင် အရပ်သားများအား ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်သန်မှုအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို ၎င်းတို့မရရှိစေရန် ပိတ်ပင်ခြင်းဖြင့် စစ်ရေးနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အသုံးပြုခြင်း'။

၃၄. နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး ရောမစတတ်ကျူဥပဒေပြင်ဆင်ချက် အပိုဒ် ၈၊ အရပ်သား များအား အစာရေစာငတ်ပြတ်စေခြင်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိအသုံးပြုခြင်း၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်

ဒီဇင်ဘာလ ၆ ရက်၊ C.N.394.2020TREATIES-XVIII.10.g., https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2020/CN.394.2020-Eng.pdf

၃၅. အစိုးရရှေ့နေနှင့် ပယ်ရစ်စစ်နှင့် အခြားသူများ၊ ဇာဒါးခရိုင်တရားရုံး၊ ခရိုအေးရှား (ဟရ်ဗတ်စ်ခါ)၊ အမှုအမှတ် ကေ ၇၄/၉၆၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၄ ရက်၊ http://www.internationalcrimesdatabase.org/Case/1053 တွင် ရနိုင်ပါသည်။ ပယ်ရစ်စစ် (Perisic)နှင့် အခြားသူများအမှုတွင် 'ဤသို့လုပ်ဆောင်ရန် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်မရှိဘဲ အနည်းဆုံးအရပ်သား ၃၀ သေဆုံးစေခဲ့ပြီး စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ အလွန်အရေးပါသော အဆောက်အအုံများနှင့် အရာဝတ္ထုများအပါအဝင် မြို့၏အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းများကို ပျက်စီးမှုဖြစ်စေခဲ့သော' ဇာဒါးမြို့ကိုဝိုင်းထားမှုအတွက် တရားရုံးက ယူဂိုဆလပ်ပြည်သူ့တပ်မတော် (ဂျေအင်နအေ)မှ အရာရှိ ၁၉ ဦးကို မျက်ကွယ်တွင် စီရင်ချက်ချခဲ့ပါသည်။

အိုင်စီအာရ်စီ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေအချက်အလက်သိုမှီးသိမ်းဆည်းမှု (ဒေတာဘေ့စ်)၊ 'ဓလေ့ထုံးတမ်းစည်းမျဉ်း ၅၃၊ စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သည့်နည်းလမ်းအဖြစ် အရပ်သားလူထုအား အစာရေစာငတ်ပြတ်အောင်လုပ်ခြင်းကို တားမြစ်သည်'ကို အသေးစိတ်ဆက်၍ကြည့်ပါ။ https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_cha_chapter17_rule53#Fn_5496F01F_00014

၃၆. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (Pilloud et at . 1987) ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ ရက်နေ့ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကိုဖြည့်စွက်သော ၁၉၇၇ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်များနှင့်ပတ်သက်သည့် ရှင်းလင်းချက် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) အပိုဒ် ၁၄၊ အရပ်သားလူထု၏ အသက်ရှင်သန်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ စာပိုဒ် ၄၇၉၉။

၃၇. 'မာတန်စာပိုဒ်ငယ်'သည် မြေပြင်စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ၁၈၉၉ ခုနှစ် ဟိဂ်သဘောတူညီချက်(၂)၏ နိဒါန်းတွင် မူရင်းဖော်ပြထားသော အသုံးအနှုန်း ကိုရည်ညွှန်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် IHL စာချုပ်စာတမ်းများနှင့် သဘောတူညီချက်ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်-

'စစ်ပွဲဆိုင်ရာဥပဒေ၏ ပိုမိုပြည့်စုံသော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို ထုတ်ပြန်သည်အထိ စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့ချမှတ်ထားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများတွင် ပါဝင်ခြင်းမရှိသည့်ကိစ္စရပ်များတွင် လူထုနှင့် စစ်တိုက်နေသူများအနေဖြင့် ယဉ်ကျေးသောနိုင်ငံများအကြား အခြေခိုင်နေပြီဖြစ်သော အသုံးပြုမှုများမှလည်းကောင်း၊ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် အများပြည်သူ၏ အမှားအမှန်ပိုင်းခြားနိုင်သော အသိစိတ်၏ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များမှလည်းကောင်း ပေါ်ထွက်လာသောရလဒ်အဖြစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပါ မူများ၏ အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့် လွှမ်းမိုးထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ဆက်လက်ရှိနေကြောင်း ကြေငြာခွင့်ကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်ပါသည်။'

၁၈၉၉ ခုနှစ် ဟိဂ် ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံတွင် ရုရှားကိုယ်စားလှယ် ဖီယိုဒို ဖီယိုဒိုရိုဗစ်ချ် မာတန် - Fyodor Fyodorovich Martens (၁၈၄၅-၁၉၀၉)၏ ကြေငြာချက်ကို အထက်ပါ စာပိုဒ်အား မူကြမ်းရေးဆွဲရန်အသုံးပြုခဲ့ပြီးနောက် ယင်းကို ၎င်း၏အမည်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၃၈. ဘိက္ခူ သစ်ချ်နှက်တူ၊ 'ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလစံနှုန်းများအဖြစ် ကုသလနှင့် အကုသလ' (Kusala and Akusala as Criteria of BuddhistEthics), http://www.buddhivihara.org/kusala-and-akusala-as-criteria-of-buddhist-ethics/ ကို ကြည့်ပါ။ ပရီမာသီရိ (၁၉၇၆)၊ ပုညနှင့် ကုသလအယူအဆများကို ဆွေးနွေးခြင်း (discussing the concepts of punna andkusala)နှင့် ဟာဗေး (၂၀၁၀) တို့ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၃၉. ယင်းသည် (ဗုဒ္ဓဝဂ်တွင်ပါဝင်သော) အာနန္ဒတ္ထေရ-ပဟဝတ္ထု၏ သုံးဂါထာမှ ပထမဆုံး ဂါထာဖြစ်ပါသည်။ 'အခြေခံသင်ကြားပို့ချမှုအဆုံးအမများကား အဘယ်နည်း၊ ယင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓအားလုံးက ဟောပြဆုံးမတော်မူသည့် သင်ကြားပို့ချမှုအဆုံးအမများနှင့် တူမတူ' ဟူသည့် အာနန္ဒာမထေရ်၏ အမေးကို ဗုဒ္ဓက ပြန်လည်ဖြေကြားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပီတာဟာဗေးက 'ကုသိုလ်ကောင်းမှုအား ကောင်းသောကံ အကျိုးပေးရလဒ်များကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သော လုပ်ဆောင်မှု၏ စွမ်းအားဖြစ်သည့် ပုညဟု ဘာသာပြန်လေ့ရှိကြပါသည်။ ကုသလဟူသည် ပြုလိုက်သောအမှုကိုယ်တိုင်နှင့် ပြုလုပ်ရန်စေ့ဆော်ပေးသည့် အရင်းခံအကြောင်းတရားများ၏ ကောင်းခြင်းနှင့် ပညာရှိခြင်း သဘောသဘာဝတို့နှင့် ပတ်သက်ပါသည်'ဟု ထောက်ပြခဲ့သောကြောင့် ၎င်း၏မှတ်ချက်သည် ဤနေရာတွင် ထည့်သွင်းရန် အသုံးဝင်ပါသည်။

၄၀. E. B. Cowell and W. H. D. Rouse, 1907, translation, The Jātaka, Vol. VI, first published by Cambridge University Press in 1895, http://www.sacred-texts.com/bud/j6/j6012.htm

၄၁. E. B. Cowell and W. H. D. Rouse, 1907, translation, The Jātaka, Vol. VI, first published by Cambridge University Press in 1895, http://www.sacred-texts.com/bud/j6/j6012.htm

၄၂. ကောက်တိလျ (Kautilya)၊ အာစာသျှတ္ထရ (Arthashastra)၊ အခန်း (၄)တွင် 'ခံတပ်ကို သိမ်းရန် မဟာဗျူဟာနည်းလမ်းများ' ('ခံတပ်ကို ဝိုင်းရံခြင်းနှင့် စီးနင်းတိုက်ခိုက်ခြင်း စစ်ဆင်ရေး')၊ စာအုပ်(၁၃)

၄၃. ဗုဒ္ဓဓာတ်တော်များကို ခွဲဝေပေးခြင်းအား ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးရှုထောင့်များနှင့် ချိတ်ဆက်နေသည့် အသောကာဝဒါနနှင့် မဟာဝံသလာဇာတ်ကြောင်းပြန်ထားသည်များကို ကိုးကားထားသည့် စထရွန်း - Strong (၁၉၈၉) ၏ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာချက်ကို ဆက်၍ ကြည့်ပါ။

၄၄. အယာတာရူပဇာတကကဲ့သို့ ကျမ်းစာအချို့ကိုလည်း ရည်ညွှန်းကိုးကားခဲ့ပါသည် (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၊ဂျာယာဝါဒီနပူရတက္ကသိုလ်မှတဆင့် ရနိုင်သောဆင်ဟာလဘာသာပြန်ကို ကြည့်ပါ။ https://www.sjp.ac.lk/buddhism/download-buddhist-555-jathaka-katha-freepdf/ တွင် ရနိုင်ပါသည်။) ထို့အပြင် ဇာတကပုံဝတ္ထုအမှတ် ၉၉ ကဲ့သို့ ပေါင်းချုပ် အချို့ကိုလည်း ရည်ညွှန်းကိုးကားခဲ့ပါသည်။ (Obeyesekera 2014 ကို ကြည့်ပါ။) သို့သော် ဤဆောင်းပါးတွင်ရည်ညွှန်းကိုးကားရန် ကျွန်ုပ်ရွေးချယ်သော အဓိကကျမ်းစာများနှင့် ပေါင်းချုပ်များသည် စာလုံးပေါင်းများနှင့် နံပါတ်စဉ်များကို ရည်ညွှန်းကိုးကားထားပုံရသည့် အတွက် အမှားအယွင်းများဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၄၅. Obeyesekera (2014, 393)

၄၆. အမျိုးသားအား မှားယွင်းသောအကြံပေးသည့် အမျိုးသမီးကို အလားတူ သတိပေးဆိုဆုံးမမှု သည် သမ္မာကျမ်းစာထဲမှ ဧဝ၏ ဇာတ်လမ်းဖြစ်ပါသည်။ အာဒံအား ဉာဏ်ပညာသစ်ပင်၏ အသီးကို စားရန် အကြံပေးခြင်းကြောင့် ဧဝကို ဂျူဒီယို-ခရစ်ယာန် ဘုရားသခင်က အပြစ်ပေးပါသည်။ 'ငါသည် သင့်၏ ဝမ်းနည်းမှုနှင့် မီးဖွားရမှုတို့ကို အဆပေါင်းများစွာ တိုးပွားစေမည်။ ဝမ်းနည်းမှုဖြင့် သင်သည် မီးဖွားရလိမ့်မည်။' (Genesis 3:16-King James Version)

မှားယွင်းသောအကြံပေးမိသည့် ကံ၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်းနှင့် မီးဖွားခြင်းဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားရသော်လည်း (အမျိုးသားကိုအကြောင်းပြုကာ) အာဒံ၏ အပြစ်ဒဏ်ခံရမှုသည် အသက်ရှင်သန်ရန် ပင်ပန်းကြီးစွာ အလုပ်လုပ်ရခြင်း ('အလုပ်ကြမ်း') ဖြစ်ပါသည်။ ဤဇာတ်လမ်းသည် ယခင်ဘဝတွင် ၎င်း၏သားကို မှားယွင်းသော အကြံပေးမိသည့်အတွက် ခက်ခဲသည့်မီးဖွားခြင်းပုံစံဖြင့် ကံအကျိုးပေးအဖြစ် အပြစ်ပေးခံခဲ့ရသော သုပ္ပဝါသာနှင့် ဆင်တူပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာပုံဝတ္ထုများတွင် ကာလရှည်ကြာစွာကိုယ်ဝန်ဆောင်ရသည့်အကိုးအကားအတွက် တာတဲလ်မန်း - Tatelman (၁၉၉၆)ကို ဆက်၍ ကြည့်ပါ။ ၎င်း၏သုတေသနကျမ်းတွင် ယသော်ဓရာ (ဗုဒ္ဓ၏ဇနီး)၏ မူလဇာတ်ကြောင်းတွင် ယသော်ဓရာ၏ 'ခြောက်နှစ်ကြာ ကိုယ်ဝန်လွယ်ထားရခြင်း'နှင့် အခြားသောဆင်းရဲဒုက္ခများကိုဖြည့်စွက်ထားပုံရသည့် နီပေါ ဗုဒ္ဓဘာသာဇာတ်ကြောင်းပြန်တစ်ခုကို တာတဲလ်မန်းက ဆွေးနွေးထားပါသည်။

၄၇. ကံအကျိုးပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အခြားအဋ္ဌကထာ ဖွင့်ဆိုချက်များလည်း ရှိသေးကြောင်း သတိပြုပါ။ မှတ်သားသင့်သည်။ (ဗုဒ္ဓဃောသ)၏ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာတွင် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်-

'ကျေးတောသားတစ်ဦးသည် ပျားသလက်ကို အသပြာတစ်ထောင်ဖြင့် ဝယ်ယူလာကာ (ဝိပဿီ) မြတ်စွာဘုရားကို ကပ်လှူ၏။ ၎င်း၏ ပြီးခဲ့သောဘဝတွင် ၎င်းသည် ဗာရာဏသီမင်းအဖြစ် မြို့တော်ကြီးတစ်ခုကို ခုနစ်နှစ်နှင့် ခုနစ်လကြာဝိုင်းရံထားပါသည်။ ၎င်းသည် အဓိကမြို့တံခါးကြီးလေးခုကို ပိတ်ဆို့ထားပြီး မြို့တံခါးငယ်များကို

ဖွင့်ထားကြောင်း သိရှိထားသော ၎င်း၏မယ်တော်က ထိုမြို့တံခါးငယ်များကိုပိတ်ရန်နှင့် မြို့တော်ကို လုံးဝပိတ်ဆို့ရန် ၎င်းထံသို့ သတင်းစကားပေးပို့ခဲ့ပါသည်။ ဘုရင်က ထိုအတိုင်း လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ခုနှစ်ရက်မြောက်သောနေ့တွင် အဝိုင်းခံထားရသော မြို့သူမြို့သားများသည် ၎င်းတို့၏ဘုရင်ကိုသတ်ပြီး ဘုရင့်နိုင်ငံကို ကျူးကျော်သူထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးပါသည်။ ရှင်သီဝလိသည် ၎င်း၏ ယခင်ဘဝတွင် ဘုရင်အဖြစ် ဤမြို့တော်ကို ဝိုင်းထားခဲ့သောကြောင့် ၎င်းသည် ငရဲကျပြီး ၎င်းသည် မြို့တံခါးငယ်များကို ပိတ်ခဲ့သောကြောင့် ၎င်းသည် မိခင်၏ဝမ်းကြောတိုက်အတွင်း ခုနစ်နှစ်၊ ခုနစ်လနှင့် ခုနစ်ရက် နေခဲ့ရပါသည်။ ၎င်းသည် ကျေးတောသားအဖြစ် ဝိပဿီ၊မြတ်စွာဘုရားကို ပျားသလက် လျှဒါန်းခဲ့သောကြောင့် ၎င်းသည် ဂုဏ်သတင်းနှင့် အလေးအမြတ်ပြုခံရမှုတို့ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ (103-104)ဘာလင်ဂိမ်း၊ အီး. ဒဗလျူ ၁၉၂၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်များ၊ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌာကထာမှ ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ပါသည်။ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်ပုံနှိပ်တိုက်၊ http://www.columbia.edu/cu/lweb/digital/collections/cul/texts/ldpd_6072311_001/ldpd_6072311_001.pdf

'ရှင်သီဝလိသည် မိခင်၏ဝမ်းကြောတိုက်အတွင်းတွင် ခုနစ်နှစ်၊ ခုနစ်လနှင့် ခုနစ်ရက် နေခဲ့ရသည်မှာ အခြားအကြောင်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ ၎င်း၏ယခင်ဘဝတွင် တစ်ခုသောမြို့ကို ပိတ်ဆို့ကာမြို့သူမြို့သားများအား အစာရေစာငတ်မွတ်အောင် ပြုခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။'(၃၃)

၄၈. 'ငြိမ်းချမ်းသည့်ကာလ'အတွင်း လူထုအား အစာရေစာ ငတ်ပြတ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းသည်လည်း လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုဟု မှတ်ယူနိုင်ကြောင်းကို သတိပြုရပါမည်။ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော အိုင်စီစီစတက်ကျူပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်မရှိသောကြောင့် မည်သည့် အရပ်သားလူထုကိုမဆို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သို့မဟုတ် စနစ်တကျ တိုက်ရိုက်ဦးတည် တိုက်ခိုက်ခြင်းသည် ယင်း၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုအောက်တွင် ကျရောက်နေပြီး အသီးသီး အကျုံးဝင်ပါသည် -

အပိုဒ် ၇(၁)(ခ) - 'အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ခြင်း' (၇(၂)(ခ)တွင် ဖွင့်ဆိုထားသည့်အတိုင်း 'အသက်ရှင်သန်မှု အခြေအနေများအား ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဒုက္ခပေးခြင်း၊ အခြားအခြေအနေများအနက် စားနပ်ရိက္ခာနှင့်ဆေးဝါး ရရှိမှုကို ပိတ်ပင်ခြင်း၊ လူထုအစိတ်အပိုင်းအား ဖျက်ဆီးမှုပြုရန် တွက်ချက်ထားခြင်း'၊

အပိုဒ် ၇(၁)(၌) - 'ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိဖြင့် ကြီးမားသောဆင်းရဲဒုက္ခ သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်ကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဒဏ်ရာအနာတရ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ကိုယ်ကာယကျန်းမာရေးကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်ဖြစ်စေသော အလားတူစရိုက်လက္ခဏာရှိသည့် အခြား လူမဆန်သော လုပ်ရပ်များ'။

၄၉. အစိုးရရှေ့နေနှင့် ဆိုင်မွန်ဂဘဂ်ဘို - Prosecutor v. Simone Gbagbo,

https://www.icc-cpi.int/cdi/simone-gbagbo.

၅၀. တမီလ်အီလမ် လွတ်မြောက်ရေးကျားအဖွဲ့သည် အထူးသဖြင့် အသေခံတိုက်ခိုက်ခြင်းများကို အသုံးပြုခြင်း၊ အရပ်သားများအား ပစ်မှတ်ထားခြင်း၊ လူမျိုးတုံးသုတ်သင်ခြင်း၊ နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်များနှင့် ဝေဖန်ရေးသမားများအား လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ကလေးစစ်သားများအသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းကိုလည်း ခံထားရသည့် ခွဲထွက်ရေး လက်နက်ကိုင်အုပ်စုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း နှစ်ဘက်လုံးအပေါ် စစ်ရာဇဝတ်မှုစွပ်စွဲချက်များ ပြုလုပ်ခဲ့ကြခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ထိုစွပ်စွဲချက်များကို တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်သည့် ပြည်တွင်းရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာ စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများနှင့် ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်မှုများသည် အရေအတွက် အနည်းငယ်သာရှိပါသည်။

၅၁. ဗိုက်စ် (Weiss) သည် စစ်ပွဲ၏ နောက်ဆုံးလများအတွင်း သီရိလင်္ကာနိုင်ငံရှိ ကုလသမဂ္ဂပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူဖြစ်ပါသည်။

၅၂. ဒေါ်မြတင်၏ ဘာသာပြန်၊ ၁၉၈၆ခုနှစ်၊ ဓမ္မပဒ - လင်္ကာများနှင့် ပုံဝတ္ထုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံ တိပိဋကအသင်း၊ ရန်ကုန်၊
https://www.tipitaka.net/tipitaka/dhp/verseload.php?verse=414.

၅၃. အီဗန်စ် - Evans (၂၀၀၅၊ ၂၀) က အမ်ခတ်ဒူရီ - M. Khadduri - ၁၉၅၅ ၏ 'ဂျီဟဒ်ပြုလုပ်သူများအား ရန်သူမြို့ကြီးများကိုဝိုင်းထားရန်' နှင့် ရေအရင်းအမြစ်များကို ညစ်ညမ်းစေရန် ခွင့်ပြုသည်ဟူသော အစ္စလာမ်ဥပဒေပါ စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ကိုးကားဖော်ပြပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤဆောင်းပါးနှင့် ပတ်သက်၍ တန်ဖိုးရှိသော မှတ်ချက်များအတွက်လည်းကောင်း၊ တည်းဖြတ်ပေးခြင်းအတွက်လည်းကောင်း ပီတာဟာဗေး၊ ကိတ်ခရော့စ်ဘီ၊ နိုဝဲလ်ထရူးနှင့် အင်ဒရူးဘာတဲလ်စ်စမစ်တို့ကို စာရေးသူအနေဖြင့် အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

အမှုတွဲဥပဒေ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် ဗီးလ်ဟဲလ်မ်ဖွန်လိဘ် အဆင့်မြင့်ကွပ်ကဲမှု အမှုတွဲ - The United States of America v. Wilhelm von Leeb High Command Case. 12 LRTWC 1 at 59 (1948).

အစိုးရရှေ့နေနှင့် ဆိုင်မွန်ဂဘဂ်ဘို - TheProsecutor v. SimoneGbagbo, ICC-02/11-01/12. https://www.icc-cpi.int/cdi/ simone-gbagbo

အစိုးရရှေ့နေနှင့် ပယ်ရစ်စစ်နှင့် အခြားသူများ၊ ဇာဒါးခရိုင်တရားရုံး၊ ခရိုအေးရှား (ဟရဗတ်စ်ခါ) - The Prosecutor v Perisic and others, District Court in Zadar, Croatia (Hrvatska), case number K. 74/96, 24 April 1997. http://www.internationalcrimesdatabase.org/ Case/1053

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်

Ariyaratne, A. T. 2003. "Buddhism and International Humanitarian Law." Sri Lanka Journal of International Law 15: 11–16.

Chalmers, R., trans. 1895. The Jātaka. Vol. I. Cambridge: Cambridge University Press. https://www.sacred-texts.com/bud/j1/j1103.htm

Coogan, T. P. 2013. The Famine Plot: England's Role in Ireland's Greatest Tragedy. New York: St. Martin's.

Cowell, E. B., and W. H. D. Rouse, trans. 1907. The Jātaka. Vol. VI. Cambridge: Cambridge University Press. https://www.sacred-texts.com/bud/j6/j6012.htm

de Waal, A. 2017. "Counter-Humanitarianism and the Return of Famine as a Weapon of War." London Review of Books 39 (12): 9–12. A more complete version is available online: https://sites.tufts.edu/reinventingpeace/files/2017/06/ Operation Starvation-extended-20170616.pdf

de Waal, A. 2018. Mass Starvation: The History and Future of Famine. Cambridge: Polity.

de Waal, A. 2019. "Mass Starvation Is a Crime- It's Time We Treated It that Way." Boston Review, January 14. http://bostonreview.net/global-justice/alex-de-waal-mass-star vation-crime%E2%80%94its-time-we-treated-it-way (this is an adapted version of the Seventh Annual Overseas Development Institute lecture, given in London on 6 December 2018)

Dinstein, Y. 1991. "Siege Warfare and the Starvation of Civilians." In Humanitarian Law of Armed Conflict: Challenges Ahead: Essays in Honour of Frits Kalshoven, edited by A. J. M. Delissen and G. J. Tanja, 145–152. Leiden: Martinus Nijhoff.

Evans, C. 2005. "TheDouble-EdgedSword: Religious Influences on International Humanitarian Law." Melbourne Journal of International Law 6 (1): 1–32.

Ferguson, J. 2018. "Is Intentional Starvation the Future of War?" The New Yorker, July 11. https://www.newyorker.com/news/news-desk/is-yemen-intentional-starvation the-future-of-war

Gaggioli, G. 2019. "Joint Blog Series on International Law and Armed Conflict: Are

Sieges Prohibited under Contemporary IHL?" EJIL:Talk!, January 30. https://www. ejiltalk.org/joint-blog-series-on-international-law-and-armed-conflict-are-sieges prohibited-under-contemporary-ihl/

Gerhard, G. 2015. Nazi Hunger Politics: A History of Food in the Third Reich. Lanham: Rowman and Littlefield.

Gillard, E.-C. 2019. "Sieges, the Law and Protecting Civilians." Chatham House Briefing 27 (June). https://www.chathamhouse.org/2019/06/sieges-law-and-protecting-civilians-0/iii-rules-international-humanitarian-law-particularly

Graziosi, A., L. A. Hajda, and H. Hryn, eds. 2013. After the Holodomor: The Enduring Impact of the Great Famine on Ukraine. Cambridge: Harvard University Press for the Ukrainian Research Institute.

Gunaratne, R. 2018. "Advocating for a Separate Designation Criterion on Starvation." Just Security, June 6. https://www.justsecurity.org/57480/advocating-separate-des ignation-criterion-starvation/

Gunaratne, R. 2019. "Humanitarian Assistance and Security Council Sanctions: Different Approaches to International Humanitarian Law." EJIL:Talk!, April 11. https://www.ejiltalk.org/humanitarian-assistance-a nd-security-council-sanctions different-approaches-to-international-humanitarian-law/

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Harvey, P. 2010. "An Analysis of Factors Related to the Kusala/akusala Quality of Actions in the Pāli Tradition." Journal of the International Association of Buddhist Studies 33 (1–2): 175–209.

Kelly, J. 2012. The Graves are Walking: The History of the Great Irish Famine. New York: Picador.

Mason, G. A. 2002. Operation Starvation. Report no. AU/AWC/2002-02. Maxwell Air Force Base: Air University, Air War College. https://apps.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/ a420650.pdf

Mikos-Skuza, E. 2018. "Siege Warfare in the 21 St Century from the Perspective of International Humanitarian Law." Wroclaw Review of Law, Administration and Economics 8 (2): 319–330. doi:10.1515/wrlae-2018-0050.

Mukerjee, M. 2018. Churchill's Secret War: The British Empire and the Ravaging of India during World War II. New Delhi: Penguin Random House India.

Obeyesekera, R., ed. 2014. The Revered Book of Five Hundred and Fifty Jātaka Stories, Volume I. Colombo: Gunasena.

Pilloud, C., Y. Sandoz, C. Swinarski, and B. Zimmermann. 1987. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. Geneva: International Committee of the Red Cross.

Power, S. R. 2016. "Starvation by Siege: Applying the Law of Armed Conflict in Syria." Amsterdam Law Forum 8 (2): 1–22. doi:10.37974/ALF.282.

Premasiri, P. D. 1976. "Interpretation of Two Principle Ethical Terms in Early Buddhism." Sri Lanka Journal of the Humanities 2 (1): 63–74.

Roy, K. 1996. "Justice in the Jātakas." Social Scientist 24 (4/6): 23–40. doi:10.2307/3517789.

Roy, K. 2012. Hinduism and the Ethics of Warfare in South Asia: From Antiquity to the Present. Cambridge: Cambridge University Press.

Singh, U. 2017. Political Violence in Ancient India. Cambridge: Harvard University Press.

Sriskanda Rajah, A. R. 2017. Government and Politics in Sri Lanka: Biopolitics and Security. Routledge Studies in South Asian Politics. Vol. 11. London and New York: Taylor & Francis.

Strong, J. S. 1989. The Legend of King Aśoka: A Study and Translation of the Aśokāvadāna. New Delhi: Motilal Banarsidass.

Tatelman, J. 1996. The Trials of Yashodharā: A Critical Edition, Annotated Translation and Study of Bhadrakalpāvadāna II–V, Part I: Text. Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy, Wolfson College, University of Oxford. https://www.acade mia.edu/20955477/The_trials_of_Yasodhara_a_critical_edition_annotated_transla tion_and_study_of_Bhadrakalpavadana_II_V

Todman, W. 2017. "The Resurgence of Siege Warfare." Georgetown University, Center for Contemporary Arab Studies' Newsmagazine, Fall/Winter. https://issuu.com/geor getownsfs/docs/ccasnewsfw2017_final_issue

Van Schaack, B. 2016. "Siege Warfare and the Starvation of Civilians as a Weapon of War and War Crime." Just Security. https://www.justsecurity.org/29157/siege-war fare-starvation-civilians-war-crime/

von Hinüber, O. 1995. "Buddhist Law according to the Theravada-Vinaya: A Survey of Theory and Practice." Journal of the International Association of Buddhist Studies 18 (1): 7–45.

Walzer, M. 2015. Just and Unjust Wars: A Moral Argument with Historical Illustrations. Fifth ed. New York: Basic Books.

Watts, S. 2014. Under Siege: International Humanitarian Law and Security Council Practice concerning Urban Siege Operation. Harvard Law School Brookings Project on Law and Security: Counterterrorism and Humanitarian Engagement Project. http://blogs.harvard.edu/cheproject/files/2013/10/CHE-Project-IHL-and-SC Practice-concerning-Urban-Siege-Operations.pdf

Weiss, G. 2011. The Cage: The Fight for Sri Lanka and the Last Days of the Tamil Tigers. Sydney: Pan Macmillan Australia.

Wolny, P. 2017. Holodomor: The Ukrainian Famine-Genocide Bearing Witness: Genocide and Ethnic Cleansing. New York: Rosen Young Adult.

အပိုင်း (၃)

ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေခြင်းနှင့် လက်တွေ့တန်ဖိုးများ

ICRC

‘အမုန်းတရားမှလွတ်မြောက်ခြင်း’- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) ၏ လုပ်ဆောင်မှုကို ပြည့်စုံစေရန်ဖြည့်စွက်ပေးရာတွင် သည်းခံခြင်း(ခန္တီ)၏ အခန်းကဏ္ဍ

Alex Wakefield

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

ဤဆောင်းပါးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အရည်အသွေးဖြစ်သော ခန္တီကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ ခန္တီကို သည်းခံခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်း သို့မဟုတ် ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းဟု ဘာသာပြန်ဆိုပြီး ၎င်းတွင် လက်တုံ့မပြန်ခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းအယူအဆများ ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေကျမ်းဂန်များမှပေးသော အသိပညာများအရ အမျက်ဒေါသနှင့် အမုန်းတရားတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် ခန္တီ (သည်းခံခြင်း) သည် စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် လက်စားချေခြင်း၏ စေ့ဆော်မှုကြောင့် ဥပဒေမဲ့လက်တုံ့ပြန်မှုများနှင့် အခြားသော ရက်စက်မှုများမှ ကာကွယ်တားဆီးပေးသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၏ အစီအမံများအား အထောက်အကူပြုနိုင်ပါမည်။ IHL ကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့် ယေဘုယျလူသားဆန်မှုကို အလေးအနက်ထားပါသည်။ ဒေါသကိုယ်တိုင်အတွက် အတ္တမဟုတ်သော(အနတ္တ) အား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းကို ခန္တီအတွက် အခြေခံအဖြစ်ကျင့်သုံးသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဇာတ်ကြောင်းပြန် ပုံဝတ္ထုများနှင့် စာပေကျမ်းဂန်များမှ ထုတ်နုတ်ခြင်းဖြင့် ခန္တီကို ပဋိပက္ခများအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ အထူးသဖြင့် သင့်တော်သည်ဟု ယူဆကြောင်းကို ဤဆောင်းပါးတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ခန္တီသည် ပဋိပက္ခအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများ၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ချက်ချင်းလက်ငင်း တုံ့ပြန်မှုများအား ဖြေရှင်းပေးသောကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို ရုတ်ခြည်းသက်သာစေပြီး နောက်ထပ်၍ ဆင်းရဲဒုက္ခ ပိုမိုအရှိန်မြင့် ကျယ်ပြန့်မလာစေရန် ကာကွယ်တားဆီးပေးပါသည်။

DOI: 10.4324/9781003439820- 16
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ဤဆောင်းပါးတွင် ဗြဟ္မဝိဟာရတရား အထူးသဖြင့် မေတ္တာတရားသည် ခန္တီ၏ အရည်အသွေးကို လက်တွေ့ကျကျ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေနိုင်ကြောင်းကို အကြံပြုထားပါသည်။ သတိဦးစီးသော သတိပဋ္ဌာန်အားထုတ်ခြင်းများကို လောကီရေးရာနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အခြေအနေများတွင် အသုံးချနေသကဲ့သို့ သည်းခံမှုတရား ရင့်သန်စေသော မေတ္တာတရားထားခြင်းကို IHL အား ပိုမိုလေးစားလိုက်နာလာစေသည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ၏ လုပ်ငန်းများနှင့်အတူ ပူးတွဲလျက် အသုံးချနိုင်ပါသည်။

နိဒါန်း

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ပြင်းထန်သော စစ်ဆန့်ကျင်ရေး ရပ်တည်ချက်ရှိသည်ဟု မကြာခဏ အသိမှတ်ပြုခံရသော်လည်း စစ်ပွဲသည် လူပေါင်းများစွာအတွက် ရှင်သန်နေသော အတွေ့အကြုံဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာက ငြင်းပယ်ရန်လည်း မကြိုးပမ်းချေ။ ပဋိပက္ခသည် ဘဝ၏ ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော အချက်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကို အဆုံးသတ်စေရေးအတွက် ဆက်လက် ငြင်းခုံနေခြင်းဖြင့် တန်ဖိုးရှိသောအချိန်နှင့် ရင်းမြစ်များကို အချည်းနှီးဖြစ်စေနိုင်ပြီး ယင်း၏အကျိုးဆက်များအား နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ကြိုးပမ်းမှုများက ပိုမိုအလုပ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ပါသည်။ ဤအချက်သည် စစ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျှော့ချရန် - ဆိုးရွားသော 'လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကျိုးဆက်များ'ကို ကန့်သတ်ရန် ရည်ရွယ်သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) ၏ရပ်တည်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ (Melzer 2016, 17) ထို့ကြောင့် IHL ၏ ဥပဒေများသည် ဆင်းရဲဒုက္ခများ အထူးသဖြင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလုပ်ဆောင်မှု၏ ရလဒ်ဖြစ်သည့် ဆင်းရဲဒုက္ခအား မည်သို့မည်ပုံ လျော့ပါးသက်သာစေနိုင်မည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများနှင့် အခြေခံတူညီမှုကို ရှာဖွေပါသည်။

ထိုသို့သော အဆုံးအမတစ်ခုမှာ ပါဠိဘာသာဖြင့် ခန္တီ (khanti)ဖြစ်ပြီး သက္ကတဘာသာဖြင့် ခစန္တီ (ksānti) ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူအဆ သည်းခံခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်းနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း - လူအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေးတွင် ဒေါသ၊ နာကြည်းမှုနှင့် ခါးသီးသော ခံစားချက်များအား နှင်ထုတ်နိုင်စွမ်းအပြင် နားလည်လက်ခံခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းအရည်အသွေးကို ပျိုးထောင်နိုင်စွမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ခန္တီကို သုစရိုက်နှင့်ယှဉ်တွဲနေသော ပါရမီတစ်ပါး သို့မဟုတ် ပြီးပြည့်စုံမှုတစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း (ဗောဓိ ၁၉၇၈ ကိုကြည့်ပါ)၊ သီလကျင့်သုံးမှုလမ်းစဉ်၏ ပင်မရှုထောင့်အဖြစ်လည်းကောင်း ကာလကြာရှည်စွာ မှတ်ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ထူးခြားချက်မှာ မိမိသည်'အခြားတပါးသောသူများနှင့် အတွင်းကျကျ အပြန်အလှန်မှီခိုအားထားနေရသည်'ကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဂျိမ်းစ်ဝိုက်တ်ဟီးလ် (James Whitehill)က ဤအချက်ကို ပါရမီအား 'လူ့အသိုင်းအဝိုင်းအတွင်းသို့ အဆင့်ပေါင်းများစွာတွင် ကာယကံ၊ ဝစီကံနှင့် မနောကံအရ သိမ်မွေ့သောနည်းလမ်းဖြင့် အပြန်အလှန်ဝိုင်းပတ်နေခြင်းကို သေချာပေါက် စီးဆင်းဝင်ရောက်စေခြင်းဟု ဖော်ပြပါသည်။

(Whitehill 2000, 26) ထို့ကြောင့် ဤကျင့်သုံးမှုများသည် တစ်ဦးချင်းအဆင့်တွင်ရော ပိုမိုကြီးမားသော လူဘောင်လောက လူသားမျိုးနွယ်အတွက်ပါ နှစ်ခုလုံးတွင် အလုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာခန္တီ အယူအဆနှင့် IHL ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံတို့အကြား အဆက်အစပ်ရှိသောကွင်းဆက်များကို ဖော်ထုတ်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဗုဒ္ဓဘာသာ သူတော်ကောင်းတရား၏ ထူးခြားသည့် အရည်အသွေးကို စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုလုံးက စစ်ပွဲကာလများတွင် ဘေးဒုက္ခအန္တရာယ်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းအသစ်များကို သိမြင်တွေ့ရှိနိုင်ပါမည်။

ဤစာတမ်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ခန္တီအယူအဆနှင့် IHL ၏ အခြေခံမူများအကြား သီအိုရီသဘောတရားအရ ကွင်းဆက်များကို စူးစမ်းလေ့လာ ဖော်ထုတ်သွားမည်ဖြစ်ပြီး IHL ၏ အခြေခံမူများအား ခန္တီ၏ အထောက်အကူပြုမှုအတွက် အချို့သောကျင့်သုံးမှုများကို အဆိုပြုသွားပါမည်။ IHL ၏ နောက်ကွယ်ရှိ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့်အကြောင်းအရာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေကျမ်းဂန်ဆိုင်ရာ အစဉ်အလာတွင် ခန္တီအား နားလည်သဘောပေါက်ထားပုံတို့ကို စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်မှုနှင့်စတင်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်တွင် ဒေါသ၏ မဆီလျော်/မကောင်းသော အရည်အသွေးကို တုံ့ပြန်မှုအဖြစ် အဓိကအားဖြင့် သုစရိုက်တရား၏ အခန်းကဏ္ဍကို စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်ပါမည်။ နောက်ဆုံးတွင် IHL ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာအတွင်း အသုံးပြုမှုအလားအလာအတွက် သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကို ထိန်းချုပ်အသုံးချမှုနည်းလမ်းအဖြစ် ဗြဟ္မဝိဟာရ (နှင့် အထူးသဖြင့်မေတ္တာ) ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာနည်းလမ်းလေ့ခုဖြင့် ခန္တီကို ပျိုးထောင်ပွားများနိုင်ရန်အတွက် လက်တွေ့အသုံးချမှုကို အကြံပြုပါမည်။

ခန္တီနှင့် IHL ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာမူဘောင်

ခန္တီသူတော်ကောင်းတရားတွင် ကြံ့ကြံ့ခံသည်းခံခြင်း၊ စိတ်ရှည်ခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ယင်းသည် သူတော်ကောင်း စရိုက်လက္ခဏာဖြစ်သော ပါရမီခြောက်ပါး သို့မဟုတ် ဆယ်ပါးထဲမှ တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဂျိမ်းစ်ဘွိုက်တ်ဟီးလ်ကိုးကားခဲ့သည့်အတိုင်း မိမိတစ်ဦးတည်း ကိုယ်တိုင်အတွက်သာမက ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လူထုအတွက်လည်း ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ အားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုများကို သရုပ်ဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Whitehill 2000, 26) ပါရမီတစ်ပါးအဖြစ် ခန္တီသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလကျင့်သုံးမှု၏ ဗဟိုအချက်အချာတွင် ၎င်း၏ အဓိကအနေအထားကို သက်သေပြပါသည်။

ထေရဝါဒပါဠိကျမ်းဂန် အဘိဓမ္မာပိဋကအပိုင်း၏ ပထမကျမ်းစာအုပ်ဖြစ်သော ဓမ္မသင်္ဂဏီ (အပိုင်း ၁၃၄၁) ၌ ဤပါရမီကို 'ကြာမြင့်စွာဒုက္ခခံခြင်း၊ အလျှော့ပေးခြင်း၊ မောက်မာရိုင်းစိုင်းမှုနှင့် မပြေပြစ်မှုကင်းခြင်း၊ စိတ်နှလုံး၏ မိမိကိုမိမိ အားရကျေနပ်မှု(အားရကျေနပ်ခြင်း အာရုံခံစားမှု၊ အတ္တမာနတ)'ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ဤနေရာတွင် နောက်ဆုံးစကားသုံးလုံးသည် အမျက်ထွက်ခြင်း၊ မုန်းတီးခြင်းနှင့် မနှစ်မြို့ခြင်းတို့အကျုံးဝင်သည့် ဒေါသ(ပါဠို) ၏ အနက်တူစကား၏ တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် အဓိပ္ပာယ်ဖြစ်ကြောင်း ကယ်ရိုလိုင်း အေအက်ဖ ရိုင်းစ် ဒေးဗစ် (Caroline A.F. Rhys Davids) က မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ (Rhys Davids 1974,

324) ဒေါသသည် မိမိကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် အခြားသူတို့အတွက် ဆင်းရဲ(ပါဠိဘာသာဖြင့် ဒုက္ခ)ကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသောကြောင့် ယင်းကို အကုသလမူလ လုပ်ဆောင်မှုသုံးပါးထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု အကျဉ်းချုံးအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည်။ (Harvey 2000, 48) ဆန့်ကျင်ဖက်အနေဖြင့် ခန္တီသည် မုန်းတီးမှုမဟုတ်သော။ ဒေါသမဟုတ်သော ယင်းရလဒ်များမှလွတ်ကင်းသော ကျင့်သုံးသူအား ယင်းသို့သော ဆင်းရဲဒုက္ခများမှ ကင်းဝေးသည့်အခြေအနေဆီသို့ ဦးတည်သွားစေသော ကောင်းမှုကုသိုလ် လုပ်ရပ်များတွင် ပါဝင်ဖြည့်ဆည်း ထောက်ကူပေးပါသည်။ (Harvey 2000, 48)

လူဘဝ၏ အခြေခံကျသော အသိအမှတ်ပြုမှုသည် ကျွန်ုပ်တို့အတူတကွ ဖြတ်သန်းရသော သံသရာခရီးအပေါ် အခြေခံထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလအဆုံးအမများတွင်တွေ့ရသော သဘောထားဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင် ဤအချက်ကို ဤသို့ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခဲ့ပါသည် -

> ရဟန်းတို့၊ ရှည်လျားလှသောသံသရာတွင် ဆွေမျိုးတော်စပ်ဖူးသော မိခင် . . . ဖခင် . . . အကို . . . အမ . . . ညီမ . . . သား . . . သမီး . . . တို့ကို ရှာဖွေရန် မလွယ်ကူချေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။ ရဟန်းတို့၊ သံသရာ၏အစကိုပင် မသိနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည် . . . . (SN 15. 14–19)

လူသား၏ သာမန်လူသားဆန်မှုအား အလားတူနားလည်ခြင်းသည် IHL အား ၎င်း၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ မူဘောင်ကို အခြေခိုင်ခွင့်နှင့် ထိန်းသိမ်းခွင့်ရစေပါသည်။ IHL ၏ အချို့သောမူများဖြစ်သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့ ဟန်ချက်ညီမှု၊ ခွဲခြားမှု၊ အချိုးအစားညီမျှမှု၊ ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှု၊ လူသားချင်းစာနာသော ပြုမူဆက်ဆံမှုနှင့် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများအား တားမြစ်မှုတို့ကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှု အနည်းဆုံး ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ (ICRC 2014) ၎င်းတို့သည် မည်သူ့ကို ပစ်မှတ်ထားနိုင်သည် သို့မဟုတ် မည်သူ့ကို ပစ်မှတ်မထားနိုင်၊ စစ်သံ့ပန်းများအား လူသားချင်း စာနာသော ပြုမူဆက်ဆံမှုနှင့် ဒဏ်ရာရသူများအား လိုအပ်ချက်တစ်ခုတည်းပေါ် အခြေခံပြီး မည်သို့မည်ပုံမခွဲခြားဘဲ အကူအညီပေးမှုကို စီမံခန့်ခွဲရန်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် လွှမ်းမိုးပါသည်။ အကာအကွယ်ပေးထားသူများအား ဒဏ်ခတ်သည့်လုပ်ရပ်များနှင့် တိကျသော စစ်ရေးရည်ရွယ်ချက်အား ပြည့်မီစေခြင်းမရှိသောလုပ်ရပ်များကို တားမြစ်ပြီး IHL စည်းမျဉ်းများအား လိုက်နာစောင့်ထိန်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အပြန်အလှန် လေးစားလိုက်နာသော ယဉ်ကျေးမှုကို အားပေးပါသည်။

လက်စားမခြေခြင်း သို့မဟုတ် လက်တုံ့မပြန်ခြင်းသည် အခြေခံအားဖြင့် ဒေါသကို တုံ့ပြန်မှုနှင့်ပတ်သက်ပါသည်။ ပဋိပက္ခတွင်(ဥပမာ - လိုသည်ထက်ပိုသော ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်စေ သောကြောင့် တားမြစ်ထားသည့် လက်နက်များကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့်) မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကြောင့် ဒေါသဖြစ်စေသည့် မှားယွင်းနေသောအဖွဲ့များက ဒဏ်ခတ်ခံရခြင်းကို ရွေးစရာ အဖြစ် ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ ဤတုံ့ပြန်မှုကို စစ်မှုထမ်းများအတွက် တခါတရံ ကန့်သတ်မထားချေ။ သားကိုဆုံးရှုံးခဲ့ရသော ဖခင်သည် ၎င်း၏သားကိုသတ်ဖြတ်ခဲ့သည့် စစ်မှုထမ်း သို့မဟုတ် ကျူးလွန်သူနှင့် တွဲဖက်လုပ်ဆောင်သူများအား ကလဲ့စားချေရန် ကြိုးပမ်းနိုင်ပါသည်။

IHL သည် အချို့အချက်များတွင် ဤဒဏ်ခတ်ခံရမှုသံသရာကို ဖြေဖျောက်ပေးမှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည် - ၎င်းသည် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေး နှင့် အတိအလင်းမသက်ဆိုင်သော်လည်း ရက်စက်မှုများ သို့မဟုတ် သို့မဟုတ် IHL ကို ချိုးဖောက်မှုများ ပျံ့နှံ့မှုသည် တစ်ဘက်၏ ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုကို ထပ်မံဖြစ်စေပြီး ပဋိပက္ခကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး ကြာရှည်စေပါသည်။ (Muñoz-Rojas and Frésard 2004, 8)။ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကမြင်သည့် ဒေါသ၏လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တူညီပါသည်။ အမုန်းတရားအတွက် သေချာပေါက်အမုန်းတရားကို ပြန်လည်ရရှိရန် လွယ်ကူပါသည်။ ဆာလီဘီကင်းက ဤသို့ မှတ်ချက်ပြုပါသည် -

> ကမ္မနိယာမအရ အကြမ်းဖက်မှုက နောက်ထပ်အကြမ်းဖက်မှုကိုသာ မွေးဖွားပေးပါသည်။ ကြမ်းတမ်းသောလုပ်ရပ်များသည် ကံမျိုးစေ့များကို စိုက်ပျိုးခြင်းဖြစ်ရာ မူလထိုးနှက်မှုကို ခံစားရသူထံမှ အကြမ်းဖက် လက်တုံ့ပြန်မှု အသီးအပွင့်ကို အကျိုးခံစားရပါမည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် ယနေ့ အနိုင်ရနိုင်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ထိုရှုံးနိမ့်ခဲ့သူ၏ လက်စားချေခြင်းကို ခံစားရမည်သာ။ (King 2013, 633)

ဤအသိတရားကို ဓမ္မပဒလာဂါထာက အကောင်းဆုံး အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားပါသည်။

'ဤလောကတွင် အမုန်းကို အမုန်းဖြင့် အဆုံးမသတ်နိုင်။ အမုန်းမှ လွတ်မြောက်ခြင်းဖြင့်သာ ၎င်းတို့ အဆုံးသတ်နိုင်သည်။ ဤသည်မှာ ထာဝရအမှန်တရား ဖြစ်ပါသည်'။ (Dhp.5) ဒေါသ သို့မဟုတ် အမုန်းကို အရင်းခံသော ကလဲ့စားခြေခြင်းသည် ဆက်တိုက်ကံဆိုးမှု အလားအလာဟူသော အသိဖြင့် ၎င်း၏ အကျိုးဆက်များကို အားနည်းသွားစေရန် လက်တွေ့ကျသည့် နည်းလမ်းများကို ချမှတ်နိုင်ပါသည်။ ချိုးဖောက်မှု သံသရာကိုမြင့်တက်စေသည့် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအခြေအနေနှင့် ပတ်သက်၍ အသေအချာ မှတ်ချက်ပြုခြင်းမရှိသော်လည်း IHL ၏ အချို့သော စည်းမျဉ်းများသည် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များက ကျူးလွန်နိုင်သော အထူးသဖြင့် အရပ်သားလူထုကို ရည်ရွယ်သည့် ပါးကိုက်နားကိုက် ရက်စက်မှုများကို လျှော့ချနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-IHL သည် ကြီးမားသော လူထုအတွင်း အကြောက်တရားဖြစ်ပေါ်စေရန်နှင့် လက်တုံ့ပြန်သောနည်းလမ်းဖြင့် အရပ်သားများအား တိုက်ခိုက်မှုများဖြစ်ပေါ်စေရန် အဓိကရည်ရွယ်သော စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ (Melzer 2016, 86)

ဒေါသနှင့် ယင်းကို တုံ့ပြန်မှုအဖြစ် ခန္ဓိတို့အား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ပိုမိုနီးကပ်စွာစူးစမ်းလေ့လာမှုကို အောက်တွင်ပေးထားမည်ဖြစ်သော်လည်း ဤသူတော်ကောင်းတရားသည် IHL နှင့် နီးကပ်စွာပေါင်းစည်းနေပုံကိုသတ်မှတ်ရန် ဤအဆင့်တွင် လုံလောက်ပါသည်။ ဒေါသကို ဆက်လက်ရှိနေခွင့်ပေးခြင်းသည် ဥပဒေမဲ့ ဒဏ်ခတ်မှု လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပြီး နောက်ထပ်ဥပဒေမဲ့ ဒဏ်ခတ်မှုလုပ်ရပ်များကို တုံ့ပြန်စေရန် လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။ ထိုလက်စားချေတုံ့ပြန်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန် သည်းခံမှု၊ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် ဇွဲတို့ကို ပျိုးထောင်ခြင်း လိုအပ်ပါသည်။ နောက်ထပ်အနာဂတ်တွင်ရော လတ်တလောလက်ရှိကာလတွင်ပါ ဒေါသမည်သို့ပေါ်လာမည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် နှံ့စပ်မှုရှိသော ရှုထောင့်အမြင်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာက ခန္ဓိတရားကို ဖြည့်ဆည်းခြင်းအဖြစ် မျှော်မှန်းသည့် အခန်းကဏ္ဍာဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် စစ်မက်အတွင်း ယင်းသို့သော သည်းခံမှုအား တည်ဆောက်ခြင်း၏ သီးခြား အခြေအနေများအကြောင်းကို စကားအနည်းငယ်ပြောရပါမည်။ နေ့စဉ်ဘဝတွင် ကြုံတွေ့ရသော အခက်အခဲများထက် ပဋိပက္ခအတွင်း ကြုံတွေ့ရသော ဆင်းရဲဒုက္ခများမှာ အဆမတန်သာလွန်လာသည်ဖြစ်သောကြောင့် ခန္တီ၏သဘောသဘာဝကိုလည်း ဤမြင့်မားလာသော လိုအပ်ချက်များကို ရင်ဆိုင်တုံ့ပြန်နိုင်ရန်အတွက် ထိုသို့လိုက်၍ ပြောင်းလဲရပါမည်။ တပြိုင်တည်းမှာပင် ပဋိပက္ခ ဆက်ရှိနေဆဲ သို့မဟုတ် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးကင်းမဲ့မှု အန္တရာယ်များ ရှိနေဆဲတွင် ၎င်းသည် ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာရှိသော လုပ်ငန်းစဉ် ဟုတ်မဟုတ် ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များ (အရပ်သား သို့မဟုတ် အခြားသူများ)အား ခွင့်လွှတ်ခြင်းသဘောထားကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ အားပေးတိုက်တွန်းရန် သင့်တော်မည်နည်းဟု မေးခွန်းထုတ်ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် သူတော်ကောင်းတရားမွေးမြူခြင်းသည် တရားမျှတမှုအား ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်းများမှ လုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း၊ ခန္တီ၏ လက္ခဏာသွင်ပြင်အဖြစ် 'ခွင့်လွှတ်ခြင်း'တွင် စစ်အတွင်းကျူးလွန်ခဲ့သော ရာဇဝတ်မှုများကို လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီးပြောရန် အနည်းအကျဉ်းမျှသာရှိကြောင်းကို သတိပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဒဏ်ခတ်ခံရမှု အစီအမံအဖြစ် မကြာခဏမြင်လေ့ရှိသော်လည်း တရားမျှတမှုရရှိခြင်းကို အလားတူရာဇဝတ်မှုများ ထပ်မံဖြစ်ပွားခြင်းမှ တားဆီးကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် သိသာထင်ရှားစွာ သက်ဆိုင်နေခြင်းအဖြစ် ရှုမြင်ရပါမည်။ ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းနှင့် ခန္တီ၏သည်းခံခြင်းတို့ကို စစ်အတွင်း နှစ်ဖက်ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်းနှင့် တူညီသည်ဟု တန်းတူမထားသင့်ပါ။ ပြန်လည်သင့်မြတ်ခြင်း သည် 'မိတ်ဆွေအဖြစ် အခင်အမင်မပျက် ပြန်ဖြစ်ခြင်းအစား . . . ယုံကြည်မှုပြန်လည် တည်ဆောက်ခြင်းကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ခြင်း' ဖြစ်သည်ဟု သာနစ်စာရိဘိက္ခု (Thānissaro Bhikkhu 2011) က စဉ်းစားဆင်ခြင် သုံးသပ်ပါသည်။ ခန္တီအား ကျင့်သုံးခြင်းကို ယင်းသို့သော ပြန်လည်သင့်မြတ်မှုမဖြစ်နိုင်သည့် အခြေအနေများတွင် မကြာခဏ မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ ထို့ကြောင့် ပြန်လည် သင့်မြတ်ခြင်းသည် ခန္တီလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ခု မဖြစ်စေရသကဲ့သို့ ယင်း၏ အဓိကအလေးထားစရာကိစ္စပင် မဖြစ်စေရပါ။ ထို့အပြင် ပြန်လည်သင့်မြတ်မှုသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခပြီးသည့်နောက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် IHL ၏ တရားဝင်လုပ်ပိုင်ခွင့် ပြင်ပတွင် ကျရောက်နေပါသည်။

ထိုနည်းတူစွာ စစ်အတွင်း၌ ခန္တီအား လက်တွေ့အသုံးချခြင်းကို လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်း အယူအဆမှလည်း ခွဲခွဲခြားခြား ပြုလုပ်ရပါမည်။ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းများသည် ရာဇဝတ်ကြောင်းအရ တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏နောက်ဆက်တွဲပြစ်ဒဏ်များကို ထိရောက်စွာ ပယ်ဖျက်သည့်နေရာတွင် လုပ်ဆောင်သော ဥပဒေပြဆုံးဖြတ်ချက်များဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2017) ဤအချက်သည် အနည်းဆုံးစစ်မက် တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် အလျင်အမြန်ဖြေရှင်းချက်မဟုတ်သော်လည်း ဆီလျော်သော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အကြောင်းတရားများစွာ ရှိပါသည်။ (ICRC 2017)သို့သော်တဖန် စစ်ကာလလွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းများ အသုံးပြုခြင်း၏ နောက်ကွယ်မှ ရည်ရွယ်ချက်အကြောင်းရင်းများကို ထည့်သွင်းမစဉ်စားဘဲ စစ်ကာလ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးခြင်းအား ခွင့်လွှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် သည်းခံခြင်းကိုရရှိထားပြီးဖြစ် ကြောင်း 'သက်သေ'အဖြစ် အသုံးမပြုရပေ။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ခန္တီကို နားလည်သဘောပေါက်ပုံ

သည် ရာဇဝတ်မှုများကို ပြစ်ဒဏ်မှလွတ်ငြိမ်းစေခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ဆောင်ရန် မရှိသလောက်နည်းပါးပြီး ပါဝင်ပတ်သက်သူတိုင်း သို့မဟုတ် အားလုံးကို ထိုရာဇဝတ်မှု၏ အကျိုးဆက်များ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသောအန္တရာယ်များအား ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ များစွာပိုမိုလုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

သူတော်ကောင်းတရားဖြစ်သော ခန္တီနှင့် IHL ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အလေးထားမှု အတော်များများတွင် တထပ်တည်းဖြစ်နေသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမနှင့် ကျင့်သုံးမှုတို့တွင် ထိုသူတော်ကောင်းတရား၏ အစဉ်အလာအရလုပ်ဆောင်ပုံကို ကျွန်ုပ်တို့တွေးထင်ထားသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ဤအချက်ကို ယခုအသေးစိတ်ဖော်ပြ ရှင်းလင်းနိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်တွင် ခန္တီ၏ အခန်းကဏ္ဍ

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ တရားတော်များအားလုံးနှင့် အလားတူ ခန္တီကို ဆင်းရဲဒုက္ခ အဆုံးသတ်မှု ရရှိစေသည့်နည်းလမ်းအဖြစ် မျှော်မှန်းထားပါသည်။ သို့သော် ခန္တီ၏အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုတိကျစွာ ဆိုရလျှင် ယင်းသည် ဒေါသနှင့် မုန်းတီးမှုတို့၏ အကုသိုလ်အရည်အသွေးအား တုံ့ပြန်မှုတစ်ခုအဖြစ် အရှင်းလင်းဆုံးအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေကျမ်းဂန်များတွင် ထပ်တလဲလဲ တွေ့သော အယူအဆမှာ နောက်ပိုင်းတွင် အခြေအနေပိုဆိုးလာစေရန် ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ် လာသည့် အန္တရာယ်ဖြစ်ပါသည်။ ပါဠိနိကာယ်ကျမ်းများတွင် ဒေါသကယူဆောင်လာသည့် အထူးသဖြင့် ပျက်စီးမှုအကျိုးရလဒ်များနှင့် ထိုဒေါသကိုပယ်ဖျောက်ရန် လိုအပ်ချက်တို့ကို မကြာခဏ အထူးအလေးထားဖော်ပြလေ့ရှိရာ သံယုတ်နိကာယ်တွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ -

ဒေါသကိုပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် နှစ်ခြိုက်စွာအိပ်ပျော်သည်၊

ဒေါသကိုပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် သောကမဖြစ်၊

ဒေါသကိုပယ်သတ်ခြင်းသည် . . .

ၛင်း၏ အဆိပ်လူးသောအမြစ်နှင့် ပျားရည်ဆမ်းသောထိပ်ဖျားနှင့်အတူ၊

ယင်းသည် မြင့်မြတ်သောသူတော်စင်တို့ ချီးမွမ်းသော ပယ်သတ်ခြင်းဖြစ်သည် . . . ။(SN.11.21)

ဒေါသနှင့် ခန္တီ ထိုနှစ်ခုအား တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ထားခြင်းဖြင့် ဒေါသ(ကောဓ)ကြောင့် ဖြစ်စေနိုင်သည့် ပျက်စီးမှုများကို အလေးပေးဖော်ပြရုံသာမက ဒေါသကို ထိန်းချုပ်ခြင်းဖြင့် ဒေါသကင်းသော သည်းခံခြင်းအဖြစ် ခန္တီ၏ တန်ဖိုးကို ပြန်လည်၍ မီးမောင်းထိုးပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဒေါသနှင့် ကောဓအား နားလည်သဘောပေါက်မှုအတွင်း ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ကိုယ်ကျင့်သီလမူဘောင်ကို ဤနေရာ၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထိုက်ပါသည်။

ကောင်းမှုနှင့် မကောင်းမှု (ကုသိုလ်/အကုသိုလ်)အမူအကျင့်များ

ဒေါသ(သက်တတွင်ဒဝီသ) ဆိုလိုသည်မှာ အမုန်းတရား သို့မဟုတ် မနှစ်သက်ခြင်းသည် ယုံမှားခြင်း - မောဟနှင့်အလိုကြီးမှု - လောဘတို့နှင့် တွဲဖက်၍ အကုသိုလ်မူလရင်းမြစ် သုံးခုအနက် တစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ (e.g. AN 3.69) ၎င်းတို့ကို အခြားသော ကိလေသာအားလုံးတို့၏ မူလဇာစ်မြစ်အဖြစ် မှတ်ယူသောကြောင့် အသိတရားနိုးကြားလာစေရန် ဦးတည်သော ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ အဓိကကျော်လွှားရမည့်ပြဿနာဖြစ်ပါသည်။ ဤမူလဇာစ်မြစ်များသည် 'နိုးကြားသတိမရှိသော စိတ်လက္ခဏာရှိသည့် မိုက်မဲသောစိတ်အခြေအနေ အားလုံးနှင့် ဘဝသံသရာတွင် ဉာဏ်အလင်းမရသေးသော ပုထုဇဉ်တို့အား ချည်နှောင်ထားသည့် အခြေခံများကို ပုံဖော်ထားပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် ထိုကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်မှုကို ရှာဖွေကြပါသည်။ (Crosby and Skilton 1998, xxxvii) ထိုမူလဇာစ်မြစ်သုံးခုထဲမှ တစ်ခု သို့မဟုတ် အများတို့မပေါ်ပေါက်လာပြီး မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်/သို့မဟုတ် တပါးသူတို့အပေါ် ချက်ချင်း သို့မဟုတ် နောက်ပိုင်း တစ်စုံတစ်ဦး၏ ကံနှင့်ဆိုင်သော အနာဂတ်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်စေသည့် လုပ်ဆောင်မှုကို 'မကောင်းမှု' ဟု မှတ်ယူပါသည်။ (Harvey 2000, 48)ယင်းမှာ ၎င်းတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလမူဘောင်အတွင်း ကျင့်သုံးသူအတွက် မုချခံစားရမည့် အကျိုးဆက်ဟု သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုပါသည်။ 'လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခုကို အကောင်းအဆိုးဆုံးဖြတ်နိုင်မည့် အဓိကအချက်မှာ' ပြုလုပ်သူ၏ စိတ်သဘောထားမှာပဓာနကျပြီး အထူးသဖြင့် ထိုလုပ်ဆောင်မှု၏ နောက်ကွယ်ရှိ စေတနာရည်ရွယ်ချက်ဖြစ်ကြောင်း ခရစ္စတိုဖာဂိုဝမ်စ်က အလေးထားဖော်ပြပါသည်။ (Gowans 2013, 435) ကောင်းမှုနှင့် မကောင်းမှုအကြား ခွဲခြားခြင်းကို တစ်ဦးချင်းအဆင့်တွင်ထက် ရလဒ်ပေါ်ထွက်လာသည့်လုပ်ဆောင်မှု၌ စိတ်နှင့်ဆိုင်သောအဆင့်တွင် သတ်မှတ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ လူတစ်ယောက်အား 'အမှန်တကယ် ဆိုးယုတ်ခြင်း' အဖြစ် မည်သို့မျှမှတ်ယူနိုင်ခြင်း မရှိဟု ဆိုလိုပါသည်။ မည်သူ့ကိုမျှ မွေးရာပါ ပင်ကိုယ်ဗီဇအရ သို့မဟုတ် ပြုပြင်မရနိုင်လောက်အောင် ယုတ်မာဆိုးသွမ်းသူဟု မမြင်နိုင်သော်လည်း မကောင်းသော အကုသိုလ်မူလဇာတ်မြစ်တစ်ခု သို့မဟုတ် အများကြောင့်လုပ်ဆောင်နေခြင်းအဖြစ် မြင်နိုင်ပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် နိကာယ်တရားတော်များ၌ ရာဇဝတ်မှုများကိုသာ ကျူးလွန်ခဲ့ပြီး ဗုဒ္ဓနှင့် ၎င်း၏အဆုံးအမတရားတော်များကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနာကြားခြင်းဖြင့် နောက်ပိုင်းတွင် ပြောင်းလဲသွားသူ အများအပြားကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းတို့ထဲမှ အကျော်ကြားဆုံးမှာ တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် ဆက်တိုက်သတ်သော လူသတ်သမား အင်္ဂုလိမာလသည် ခက်ထန်သည့် ရာဇဝတ်သား ဘဝမှ သံဃာတော်တစ်ပါးအဖြစ် ပြောင်းလဲရုံသာမက ဉာဏ်အလင်းရသည်အထိ တိုးတက်မှုကို ပြသခဲ့ကာ သံသရာစက်ဝန်းကို ရပ်တန့်နိုင်သူ ဖြစ်လာပါသည်။ ယင်းမှာ ဗုဒ္ဓစေ့ဆော်သည့်စိတ်နှင့် အမူအကျင့်၏ အခြေခံကျသော ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်မှုကြောင့် ဖြစ်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (MN.86) ဤနေရာတွင် ဆုံးဖြတ်ရန်မှာ လူကိုမဟုတ်ဘဲ ထိုသူ၏ ကိလေသာပြဋ္ဌာန်းနေသော အတွေးအခေါ်များနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများ၏ အကျိုးဆက်များကိုသာ ဆုံးဖြတ်ရပါမည်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် လောဘ၊ ဒေါသနှင့် မောဟ အဓိကဇာစ်မြစ်သုံးပါးတို့ လွှမ်းမိုးထားသော ယင်းသို့ အမှားပြုလုပ်မှု၊ မကောင်းမှု အကုသိုလ်လုပ်ဆောင်မှုများ၏အစကို ဗုဒ္ဓဘာသာက အခြေခံအားဖြင့် ရှုမြင်ပါမည်။ သို့ဖြစ်ရာ မူလဇာစ်မြစ်များကို အားနည်းစေနိုင်ပြီး ဖျက်ဆီးနိုင်သည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကြောင့် ခန္ဓီ၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါ

သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကျင့်သုံးသူအား ၎င်း၏လုပ်ဆောင်မှုများတွင် စစ်မှန်သော အပြောင်းအလဲအတွက် အလားအလာကို လမ်းဖွင့်ပေးပါသည်။

အားအကောင်းဆုံး တွေ့မြင်ထားသော ဆိုးယုတ်ခြင်း အယူအဆရှိသည့် ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ထိုသို့မရှိသော ယဉ်ကျေးမှုများအကြား ခြားနားမှုသည် ခွင့်လွှတ်ခြင်းကိစ္စဆီသို့ ရောက်ရှိသွားကြောင်း မာတင်ဆောက်သ်ဝိုးလ်ဒ် (Martin Southwold) ကဆိုပါသည်။ (Southwold 2003, 430)'လူယုတ်မာ'နှင့် 'အကုသိုလ်လုပ်ရပ်'တို့အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုကို အခိုင်အမာပြသခြင်းအားဖြင့် ခန္တီသူတော်ကောင်းတရား လက်ကိုင်ထားရန်အတွက် လက်ကျသော အသိပညာကို လမ်းဖွင့်ပေးပါသည်။ ယင်းကို ကျူးလွန်သူ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်း မဟုတ်သောကြောင့် မကောင်းသော အပြုအမူဖြစ်စေသည့် အကြောင်းရင်းကို ဆွဲဆောင်ခြင်းဖြင့် ယင်းသို့သော သည်းခံမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အင်္ဂလိမာလသည် အကုသိုလ်လုပ်ဆောင်မှုများမှ ကုသိုလ်လုပ်ဆောင်မှုများသို့ ပြောင်းလဲရန် ရွေးချယ်ခြင်းဖြင့် အဆိုးဆုံးလူဘောင်အဖွဲ့အစည်းမှ အကောင်းဆုံး လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းသို့ ရောက်ရှိသွားပါသည်။ IHL သည် ကမ္ဘာတဝန်းပျံ့နှံ့ခြင်းနှင့် ခန္တီတရား၏ အကျိုးကျေးဇူးများသည် အားလုံးအတွက်ဖြစ်ရမည်ဟု ကောင်းစွာ သိရှိထားသည့် အကြောင်းအရာတို့ တူညီမှုရှိခြင်းကြောင့် ဤသဘောထားသည် IHL ကျင့်သုံးမှုနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။

ဒေါသကိုတုံ့ပြန်သည့် ခန္တီ

ခန္တီကို ဒေါသ သို့မဟုတ် ခါးသီးသော ခံစားချက်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောအဖြစ် ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာတို့တွင် မကြာခဏ အသေးစိတ် ရှင်းပြထားပါသည်။ ထို့ကြောင့်ခန္တီ၏ ဤအခန်းကဏ္ဍကို အမြင့်မားဆုံး အကျိုးပြုနိုင်သည့် အရည်အသွေးတစ်ခုအဖြစ် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည် -

> သည်းခံခြင်း၊ ခံနိုင်ရည်သည် အမြင့်မားဆုံး ခြိုးခြံသောအကျင့်ဖြစ်ပါသည်။ (Dhp. 184)

> လူတစ်ယောက်၏ အမြင့်မားဆုံးပန်းတိုင်တို့တွင် သည်းခံခြင်းထက် ပိုကောင်းသည့် အရာကို မတွေ့ရချေ။ (SN.11.4)

ဒေါသနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ခန္တီကို ကျင့်သုံးရာ လမ်ကြောင်းတွင် အရိုးစွဲနေသော သူတော်ကောင်းတရားအဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။ သို့သော် ဤနေရာတွင် ထိုဂုဏ်သိက္ခာကြီးမြင့်စေသောသည်းခံခြင်းသည် ယေဘုယျနှင့် ကောင်းမြတ်သော အရည်အသွေးအဖြစ် IHL ၏ အလုပ်ကို ပြီးပြည့်စုံစေခြင်းတွင် လက်တွေ့ကျသော တန်ဖိုးထားမှုကို အနည်းအကျဉ်းသာ အထောက်အကူပေးနိုင်သည်ဟု အငြင်းပွားနိုင်ပေသည်။ စစ်ပွဲသည် ယင်းတွင်ပါဝင်နေသော အဖွဲ့တို့၏ သည်းခံမှု၊ အောင့်အည်းထိန်းချုပ်မှုနှင့် ခွင့်လွှတ်မှုတို့ကို အဆုံးစွန်အထိ မုချစမ်းသပ်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့သော အကြမ်းဖက်သည့် အခြေအနေများ၌ ခန္တီ၏တန်ဖိုးကို အမှန်အားဖြင့် စာပေကျမ်းဂန်များမှတဆင့် စူးစမ်းလေ့လာထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ခန္တီဝါဒီဇာတ်တော်(အမှတ် ၃၁၃) 'သည်းခံမှုကို ဖွင့်ဟဝန်ခံသူ' ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းတွင်

ဘုရားလောင်းအား ကာသိတိုင်းဘုရင်၏ဒေါသကို ရင်ဆိုင်တွေ့ကြုံရသူ ပညာရှိရသေ့အဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ (Horner 1957, 43-49)ဘုရားလောင်းရသေ့ သီတင်းသုံးနေထိုင်သော ဥယျာဉ်အတွင်း၌ ဘုရင်ကြီးအိပ်မောကျနေစဉ် မောင်းမမိသံများသည် အခွင့်ရခိုက် ရသေ့ကြီးထံ ချဉ်းကပ်ပြီး တရားဟောပေးရန် တောင်းဆိုကြကာ တရားကို အာရုံစိုက်နာယူကြပါသည်။ ဘုရင်ကြီးနိုးလာသောအခါ ၎င်းအားဖျော်ဖြေသူများကို ၎င်းထံမှ ဘုရားလောင်းရသေ့က ခိုးယူခဲ့သည်ဟု ဒေါသထွက်ပြီး အဘယ်တရားကို ဟောကြားဆုံးမနေသနည်း ဟု ဘုရားလောင်း ရသေ့ကို မေးပါသည် -'ငါသည် သည်းခံခြင်းတရား(ခန္တီ)ကို ဟောကြားဆုံးမပါ၏။' ယင်းမှာ '. . . ရင့်သီးရိုင်စိုင်း၊ ကြမ်းတမ်း၍ အသရေဖျက်သူများအပေါ် ဒေါသမထွက်ခြင်းသာဖြစ်သည်။' (Shaw 2006, 110) ယင်းကိုဆန့်ကျင်လျက် ဒေါသကို နမူနာပြခြင်းဖြင့် ဒေါသထွက်နေသော ဘုရင်ကြီးသည် ၎င်း၏လက်ပါးစေ ပါးကွက်သားတို့ကို ဘုရားလောင်းရသေ့အား ဆူးချွန်နှင့် ရိုက်ခြင်း၊ ခြေလက်တို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် မျက်နှာကို ရုပ်ပျက်ဆင်းပျက်ဖျက်ဆီးခြင်းတို့ဖြင့် တဆင့်ပြီးတဆင့် အနာတရဖြစ်စေရန် အမိန့်ပေးစေခိုင်းပါသည်။ ဒဏ်ရာတစ်ခုရစေပြီးတိုင်း ဘုရားလောင်း ဟောကြား ဆုံးမသောတရားကို ဘုရင်ကြီးသည် အာဃာတဖြင့် ထပ်မံ၍ မေးမြန်းရာ ငါ၏တရားသည် အပေါ်ယံအရေပြား၌သာ မဟုတ်ဘဲ ငါ့နှလုံးသား၏ အနက်ရှိုင်းဆုံးနေရာ၌ အမြစ်တွယ်ခိုင်မာနေသည့် ခန္တီတရား' ဟူ၍သာ အမြဲတစေတုံ့ပြန်ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။ (Shaw 2006, 111)

ဤဇာတ်တော်တွင် ခန္တီ၏အဓိပ္ပာယ်သည် မယုံနိုင်လောက်သည့် နာကျင်မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရင်ဆိုင်ရသည့်အခါတွင် တိကျသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စိတ်ရှည်သည်းခံခြင်းနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'ထိုကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ ကိုယ်အင်္ဂါ ဖြတ်တောက်ဖျက်ဆီးခံရခြင်းသည်. . . ဘုရားအလောင်းတော်အား ၎င်းဟောကြားဆုံးမသည့် သည်းခံခြင်းတရားသည် အပေါ်ယံ သို့မဟုတ် မရိုးမသား မမှန်မကန်မဟုတ် -၎င်း၏ခြေလက်၊ နား၊ နှာခေါင်းတို့၌ တည်နေသည် မဟုတ်ဘဲ နှလုံးသားထဲတွင် နက်နဲခိုင်မြဲနေခြင်းကို ကျွမ်းကျင်လိမ္မာစွာ အသုံးချခွင့်ရခြင်းဖြစ်သည်' ဟု အန်ဒရူးစခစ်လ်တန်က မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ (Skilton 2002, 121)

ထိုကြမ်းတမ်းသော နိမိတ်ပုံသည် ဤနေရာတွင် ခန္တီအား နက်ရှိုင်းစွာ စွဲခိုင်နေသော အရေးကြီးသည့် အမြင်ကျယ်သောတရားအဖြစ် အလေးအနက်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ သည်းခံခြင်း အစစ်သည် ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းဖြစ်ပြီး ဒေါသကို အောင်မြင်စွာ ပယ်သတ်ပြီးသူများတွင် ခန္တီကို အလွယ်တကူ မဖျက်ဆီးဟု နားလည်ထားပါသည်။ အမုန်းတရားနှင့် အမျက်ဒေါသတို့က ထိုဘုရင်အား မှားယွင်းစွာလုပ်ဆောင်ရန် ပထမနေရာတွင်စေ့ဆော်ပေးသည့်အချက်ကို စာပေကျမ်းဂန်၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းပြုသော်လည်း ဘုရားလောင်းသည် ရှင်ဘုရင်အား အမျက်ဒေါသကို မပေးချေ။ ထို့ကြောင့် စိန်ခေါ်မှုအစစ်သည် မတော်မတရားပြုသူထံသို့ ဦးတည်ရှေးရှုခြင်း မရှိဘဲ ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုကို လှုံ့ဆော်သည့် အမျက်ဒေါသထံသို့ ဦးတည်ရှေးရှုပါသည်။

စာရေးသူသန္တိဒေဝ(Śāntideva)က ၎င်း၏ဗောဓိကာရိယာဝတ္တာရ(Bodhicaryāvatāra)တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခ အထူးသဖြင့် အခြားသူများ၏ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရလဒ်အဖြစ် ခံစားရသောဆင်းရဲဒုက္ခကို ကြုံကြိုခံရာတွင် သည်းခံနိုင်မှုအတွက် ခန္တီ၏အစွမ်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ခြင်းဖြင့် ဤတူညီသောအချက်ကို ဖော်ပြပါသည်။ (Edelglass 2009, 390)

ဤနေရာတွင် မတော်မတရားပြုသူ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုကို ၎င်းတို့အား မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်စေသည့် အမျက်ဒေါသမှ တသီးတခြား ခွဲထားသည့် ထိုသူ ရရှိထားသော အဆုံးသတ် ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ပိုင်းခြားစိစစ်မှုအား အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ယင်းကို စစ်ဆေးပါသည် -တုတ် သို့မဟုတ် အခြားလက်နက်ကဲ့သို့သော အဓိကအကြောင်းရင်းနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ယင်းကို လှုံ့ဆော်သူအား ကျွန်ုပ်က အမျက်ဒေါသထားလာမည်ဆိုလျှင် ထိုသူသည်လည်း အမုန်းတရား၏ စေ့ဆော်ခြင်းကိုခံရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အမုန်းတရားကိုမုန်းတီးခြင်းက ပို၍ကောင်းပါသည်။ (Bca. VI.41)

သို့ဖြစ်ရာ မလိုမုန်းထားမှုကို လူပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် တိုက်ရိုက်ဦးမတည်သင့်ပေ။ ထိုသူတို့ ပြုမူနေခြင်းများသည် ၎င်းတို့၏ ကိလေသာများအတွက် ယာဉ်များကဲ့သို့ဖြင့်တို့ လုပ်ဆောင် နေခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ သန္တိဒေဝက တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပဋိပက္ခဖြစ်နေစဉ်အတွင်း၌ပင် ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်နေသော ဘုံရန်သူကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် မတော်မတရားပြုသူနှင့် မတော်မတရား အပြုခံရသူ နှစ်ဘက်စလုံးအတွင်းရှိ အမုန်းတရား၏ အကြောင်းရင်းဇာစ်မြစ်ကို ထောက်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် စာရေးသူသည် ဤနေရာ၌ ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုအား ၎င်း၏ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနည်းငယ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ယင်းသည် မတော်မတရားပြုသူကို လှုံ့ဆော်သည့် အမှီအခိုကင်းသော အခြားအခြေအနေများအဖြစ် ရန်လို တိုက်ခိုက်သည့်လုပ်ရပ် (ဤနေရာတွင် တုတ်ဖြင့်ရိုက်ခြင်း)ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် အမြင်ကျဉ်း နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ သန္တိဒေဝက ဤအချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြပါသည် -

> လူတစ်ဦးသည် 'ငါဒေါသထွက်သင့်တယ်'ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးသည့်နောက် ဆန္ဒအလျောက် ဒေါသ မဖြစ်သကဲ့သို့ 'ငါရုတ်တရက် ဒေါသထွက်နေပြီ'ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ နောက်တွင် ရုတ်တရက် ဒေါသမထွက်ချေ။
>
> မည်သည့်အရာမဆို အမှီအခိုကင်းစွာ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းမရှိသည်နှင့် တချိန်တည်းမှာပင် အကျင့်သီလဖောက်ဖျက်မှုများနှင့် ယုတ်မာကောက်ကျစ်သည့် လုပ်ဆောင်မှုမျိုးစုံတို့သည် ၎င်းတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးသည့် အခြေခံအကြောင်းများ၏ အစွမ်းကြောင့်အားလုံး ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Bca.Vi.24-25)

ထို့ကြောင့် အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်မှုကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းသည် လူတစ်ယောက်၏ အမျက်ဒေါသကို ထိုလူပုဂ္ဂိုလ်များမှ တသီးတခြား ခွဲထုတ်လာနိုင်ပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် ခန္တီ၏ အရည်အသွေးများဖြစ်သော သည်းခံခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ကို ပျိုးထောင်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူလာပါသည်။ ထိုသူတော်ကောင်းတရားကို IHL အတွင်း အောင်မြင်စွာ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်းအတွက် ယင်းတို့အား လိုအပ်ပုံကို အောက်တွင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

ခန္တီဝါဒီဇာတ်တော်ကို ပြန်ဆက်ရလျှင် ဘုရားအလောင်းတော်၏ သန့်စင်သော စိတ်ဓာတ်သည် ဘုရင်၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသောကြောင့် စိတ်ရှည်သည်းခံခြင်း၏ စွမ်းရည်ကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ခြင်းအဖြစ် မီးမောင်းထိုးပြထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ဒုက္ခနှင့်ရင်ဆိုင်ရာ၌ ဤသို့ ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်မှုအား ဖော်ပြချက်သည် စာပေကျမ်းဂန်များတွင် နေရာ အနှံ့အပြား ခိုင်မာသောအထောက်အထားဖြစ်ပါသည်။ ကကစူပမာသုတ္တန်တွင် ဗုဒ္ဓက-

'ရဟန်းတို့ ခိုးသားဓားပြတို့က သင်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများအား တစ်ခုပြီးတစ်ခု လက်ကိုင်နှစ်ဖက်ရှိသော လွှဖြင့်ရက်စက်စွာ ဖြတ်တောက်နေသည့်တိုင် ထိုသူတို့အပေါ် အမုန်းစိတ်ပေါ် ပေါက်သော ရဟန်းသည် ငါ၏အဆုံးအမကို လိုက်နာသည်မမည်'ဟူ၍ ဆိုပါသည်။ (MN.I.129) ဤနေရာတွင် အစွမ်းထက်သည့်နိမိတ်ပုံအား ခန္ဓိကျင့်သုံးမှုကို အားဖြည့်ပေးသည့် ကြံ့ကြံ့ခံခြင်းနှင့် တုန့်လှုပ်မှုကင်းခြင်းအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ IHL နှင့် ခန္ဓိသည်းခံခြင်း၏ အကျိုးဝင်သက်ဆိုင်မှုနှင့်ဆက်စပ်၍ ယင်းကဲ့သို့ပြင်းထန်သော ဖြစ်ရပ်များ အတွင်း၌ပင် ဤစိတ်အခြေအနေဖြစ်နိုင်ကြောင်း ခိုင်မာသောဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှုနှင့် သူတော်ကောင်းတရားက ကျင့်သုံးသူအတွက် ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သည့် ရေရှည်တန်ဖိုးတို့သည် ခိုင်မာသော အထောက်အထားဖြစ်ကြောင်းကို ဤနေရာ၌ အဖိုးတန်မှတ်သားစရာဖြစ်ပါသည်။ ထပ်မံ၍ ယင်းသည် ထိုသို့သောရာဇဝတ်မှုများအတွက် ဥပဒေအရ တရားမျှတမှုနှင့် တသီးတခြားဖြစ်သည်ကို မှတ်သားသင့်ပါသည်။ တကယ်တမ်းတွင် ခန္ဓိသည် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးသက်သာ စေခြင်းနှင့် နောက်ထပ်ဆင်းရဲဒုက္ခများအား ဖန်တီးခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းအတွက် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ အမျက်ဒေါသကိုပြန့်ပွားခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကိုဖြစ်စေနိုင်ပြီး အမုန်းတရားသည် လက်ရှိအခိုက်အတန့်တွင် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဒုက္ခပေးနိုင်သည်ထက် များစွာပိုမိုကြီးမားပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ခန္ဓိကို အနာကျင်ဆုံးသော အခြေအနေများတွင်ပင်လျှင် စိတ်၏ကြံ့ခိုင်မှုကိုထိန်းသိမ်းပြီး ဒုက္ခကိုထပ်မတိုးစေရန် ကာကွယ်တားဆီးပေးသည့် အစွမ်းထက်သောကျင့်သုံးမှုအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။

အတ္တမရှိခြင်း (အနတ္တ)

အတ္တမရှိခြင်း အယူအဆ(ပါဠိ- အနတ္တ၊ သက္ကတ- အနတ်မန်) - အရာရာကိုမြဲခြင်း၊ အဓိကပဓာနကျသည့် အတ္တ သို့မဟုတ် အတ္တ၏ ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဟူ၍ မှတ်ယူရန် မသင့်တော်ခြင်း - ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ခန္ဓိကို လက်တွေ့ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် မည်သို့အသုံးပြုနိုင်ပုံကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာကိုလည်း ပေးပါသည်။ အတ္တမရှိခြင်းသည် 'သမားရိုးကျ ခိုင်လုံခြင်း'ကို ကျော်လွန်ပြီး မည်သည့်အရာမှ အစဉ်မတည်မြဲနိုင်၊ မပြောင်းလဲသောအတ္တ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးမရှိဟု ဖော်ပြပါသည်။ (Bodhi and Ñānamoli 1995, 28)အစဉ်အလာအရ လူတစ်ယောက်ဟု ဖော်ပြနိုင်သည့်အရာမှာ -စင်စစ်အားဖြင့် ခန္ဓာအစုအဝေးဖွဲ့စည်းမှုဖြစ်ပြီး- စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖြစ်စဉ်တို့၏ အပေါင်းအစုတို့က'အတ္တ' ၏ ရုပ်ပုံကို အတူတကွ ဖန်တီးပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏အတွင်း သို့မဟုတ် သီးခြားလွတ်လပ်စွာတည်ရှိနေသော အတ္တဟု ထင်မြင်ယူဆချက်သည်ပင် ကိုယ်အားဖြင့် မှန်ကန်ကြောင်း ကျိုးကြောင်းပြချက်မရှိသည်ကို ထိုခန္ဓာအစုအဝေးက ဖော်ပြနေပါသည်။

အခြေခံကျသော'အတ္တ'အယူအဆများတွင် ကြာရှည်စွာ ပိတ်မိလာခြင်းက 'ငါ ရှိတယ်' ဟူသော ပိုမိုနက်ရှိုင်းသည့် မရေရာသောခံစားမှုနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး အတ္တ-ဗဟိုပြုမှု၊ မိမိကို အခြားသူများမှ တသီးတခြားခွဲခြားပေးသည့် သို့မဟုတ် ခြားနားသောအရေးပါမှုအဆင့်များပေါ်တွင် အခြားသူများကို ရှုမြင်ပေးသည့်အတ္တကိုဖြစ်ပေါ် လာစေပါသည်။ ထိုအစား အစဉ်အလာ အတ္တပါဝင်

သော ခန္ဓာအစုအဝေးကို 'သင့်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာမဟုတ်'ဟု ကောင်းစွာမှတ်ယူပြီးနောက်မှသာ ပျော်ရွှင်မှုကို တသမတ်တည်းရရှိသည်ဟု ဗုဒ္ဓက အတိအလင်းဟောကြားခဲ့ပါသည်။ (MN.I.140-141)ဤအနတ္တဒေသနာသည် 'ငါတို့ကို၊ သူတို့ကို' ဟူသောစိတ်ဓာတ်ကို သုတ်သင်ဖယ်ရှားပြီး ယင်းတို့အစား လူသားမျိုးနွယ်တစ်ခုလုံးအတွင်း အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သောပေါ်လွင်မှုကို စစ်ဆေးရန် နည်းလမ်းတစ်ခုကို အဆိုပြုပါသည်။ ဤနေရာတွင် ခွင့်လွှတ်ခြင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆအတွက် အရေးကြီးသော အခြေခံလုပ်ငန်းကိုပေးပြီး ယင်းသည် မိမိနှင့် သူတစ်ပါးတို့အကြား အခြေခံကျသော ကွဲပြားခြားနားမှုများကိုရှုမြင်ရန် ငြင်းဆိုမှုမှလာသောနေရာဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကိုရရှိပုံအတွက် နည်းလမ်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဗောဓိကာယာဝတာရ (Bodhicaryāvatāra)တွင် အတ္တမရှိခြင်းကိစ္စကို သန္တိဒေဝ၏ ခန္ဓိပါရမီဖြည့်ကျင့်မှု ဆွေးနွေးချက်အားထောက်ခံရန် အလားတူပုံစံဖြင့် အသုံးပြုထားပါသည်။ စာရေးသူသည် လူကိုငင်းတို့၏ ဒေါသမှတသီးတခြားခွဲခြားထားကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သော်လည်း စာရေးသူက ကျွန်ုပ်တို့ဒေါသ၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားဖြစ်သည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့တွေးထင်ထားသော လူ၏အနှစ်သာရအား ကျွန်ုပ်တို့မှားယွင်းစွာထင်မြင်ထားသည်ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာခြင်းဖြင့် ပို၍ပင် အတွင်းကျကျလေ့လာထားပါသည်။ သန္တိဒေဝက ဤသို့ရှင်းပြပါသည် - 'အမျက်ဒေါသနှင့် အလားတူတို့ကြောင့် ပြင်းထန်သောဆင်းရဲဒုက္ခကိုခံစားရသည့်တိုင် အမျက်ဒေါသနှင့် အလားတူတို့ကို ဦးတည်ရှေးရှုသည့်ဒေါသကို ငါမခံစား။ ငါသည် အဘယ်ကြောင့် သတ္တဝါကို ဒေါသဖြစ်ရမည်နည်း။ ၎င်းတို့တွင်လည်း ဒေါသအတွက် ၎င်းတို့၏ အကြောင်းရင်းများရှိပေလိမ့်မည်'။ (Bca.VI.22)

ဤအချက်ကို ငါးရာစု အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသ၏ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂပါဠိကျမ်းစာတွင် ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပြီး ၎င်းက အမျက်ဒေါသအား 'ဓာတ်သဘောဖွဲ့စည်းမှုအခြေခံအတွင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်း' ဖြင့် ချဉ်းကပ်ခြင်းနည်းလမ်းကို အကြံပေးကာ ကျင့်သုံးသူအား အခြားသူအပေါ်တွင် အမျက်ဒေါသဖြစ်ရမည့်အရာနှင့် တည်နေရာကို ကြိုးစားရှာဖွေရန် ပြောပါသည်။ 'သင် သူ့ကို စိတ်ဆိုးသောအခါ သင် ဘာကိုစိတ်ဆိုးတာပါလဲ။ ဦးခေါင်းရှိ ဆံပင်များကို သင် စိတ်ဆိုးတာလား သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်ရှိ အမွှေးအမျှင်တို့ကိုလား။ . . . သူသည် သဘာဝအခြေခံဓာတ်သဘောများထဲတွင် ထိုအဖြေကိုရရန် ကြိုးစားပါက သူ့ဒေါသ၏တည်နေရာခြေကုပ်ကို တွေ့မည်မဟုတ်ချေ. . . ။' (Vism.IS.38)

ဤနားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့်အတူ လူတစ်ဦးသည် အခြားတစ်ဦးပေါ်တွင် အမုန်းတရား၏ တိကျသောအရာကို ကြိုးစားရှာဖွေမရသောကြောင့် အမျက်ဒေါသ၏ ဆုပ်ကိုင်ရခက်သော သဘောသဘာဝကို ထိုသူ သဘောပေါက်လာပါသည်။ အတ္တ-အနှစ် ကင်းမဲ့ခြင်းကိုပြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်ကိုအခြေခံ၍ ကြောင်ကျိုးဆင်ခြင်ခြင်းသည် လူတစ်ဦးကို ထိုသူ့ဒေါသ၏ အထည်ကိုယ်မရှိမှုနှင့် ထိုနည်းအားဖြင့် အမျက်ဒေါသကိုယ်နှိုက်၏ အနှစ်မဲ့မှုကို စဉ်းစားဆင်ခြင်မိစေပါသည်။ သန္တိဒေဝက မကောင်းသောလုပ်ဆောင်မှုများ၏အကြောင်းရင်းများအဖြစ် ထိုကိလေသာများ၏နေရာတွင် သည်းခံခြင်းတရားအား ဆောင်ကြဉ်းခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ကို ပြန်လည်၍ ဒေါသဖြစ်လာစေခြင်းထက် ၎င်းတို့အားဖန်တီးသူကို စာနာသနားသည့် နည်းလမ်းအဖြစ် ခန္ဓိသူတော်ကောင်းတရားကို အကြံပြုတိုက်တွန်းခြင်းဖြင့် ဤအချက်ကို အသေးစိတ်ရှင်းပြ

ပါသည်။ ခရော့စ်ဘီ(Crosby)နှင့် စခီလ်တန် (Skilton) (1998, 46)တို့ကလည်း ဤအချက်ကို အောက်ပါအတိုင်း အကျဉ်းချုံးတင်ပြထားပါသည် -

> 'လူနှင့် အရာဝတ္ထုတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများအား အခြားသောအခြေအနေများ၏အဆက် အသွယ်ဖြင့် သတ်မှတ်မည်ဆိုလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အကျိုးဆက်အတွက် လူတစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် အရာဝတ္ထုတစ်ခုချင်းကို မည်သို့အပြစ်တင်နိုင်မည်နည်း။ ထိုအချက်အရ အမျက်ဒေါသသည် မည်သို့ကျိုးကြောင်းဆီလျော် မှန်ကန်နိုင်မည်နည်း။'

အမေးဖြစ်သည့် လူပုဂ္ဂိုလ်ကို ၎င်းတို့ယူဆောင်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခမှ တသီးတခြားခွဲထုတ်ခြင်းဖြင့် ခန္ဓိသည်များစွာ ပို၍လက်တွေ့ယထာဘူတကျသောအကြံပြုချက် ဖြစ်လာပါသည်။ အမှန်အားဖြင့် ဗောဓိကာယာဝတာရက စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်ထွန်းနိုင်သော ပိုမိုတိုက်ရိုက်ကျသည့် ဥပမာကိုပေးပါသည် -

> 'ယင်းတို့ကဲ့သို့ ထိုဆင်းရဲဒုက္ခများကို ဖန်တီးသူဖြစ်သောကြောင့် အမုန်းတရားကို ရန်သူအဖြစ်သဘောပေါက်သွားပြီး မလျှော့တမ်းဆက်တိုက်နှိမ်နင်းနေသူသည် ဤလောကနှင့် နောင်တွင်ပါ ပျော်ရွှင်မှုသုခကို ရရှိပါမည်။' (Bca.VI.6)

ဤကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုကြောင့် ဆန့်ကျင်ဖက်အခြမ်းကို 'ရန်သူ'အဖြစ် မြင်စေရန် အားပေးထားခြင်းခံရသော စစ်သည်များရှိသည်ကို ထပ်လောင်းသတိပေးထားသော်လည်း ဤနေရာတွင် ဂါထာက အမုန်းတရားပေါ် ပေါက်လာခြင်းကို ပြေငြိမ်းသွားစေရန်အတွက် ယင်းအစား အမုန်းတရားကိုယ်နှိုက်အား အစစ်အမှန်ရန်သူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုသင့်ကြောင်း အကြံပြုတိုက်တွန်းပါသည်။ ခန္ဓိ၏ သဘောသဘာဝဖြစ်သော သည်းခံခြင်း၊ ကြံ့ကြံ့ခံခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ရယူသည့် နည်းဟန်ပုံစံ ယင်းတို့အားလုံးပါဝင်ပြီး သူတော်ကောင်းတရားပျိုးထောင်ပွားများမှုကို အခိုင်အမာထူထောင်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခအတွင်းပိတ်မိနေသူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကိုလျော့နည်းစေနိုင်ပြီး လက်တုံ့မပြန်သည့်စိတ်ဓာတ်ကို စတင်အားပေးတိုက်တွန်းပါသည်။

IHL အတွင်း ခန္ဓိတရားကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း

IHLချိုးဖောက်မှုများအထူးသဖြင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများအား ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် အပြစ်ပေးခြင်းအတွက် IHL က ဥပဒေမူဘောင်တစ်ခုကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးပါသည်။ (ICRC 2002) သို့သော်လည်း ဥပဒေအရ တရားမျှတမှုကိုရှာဖွေသည့်အခါ ဖြစ်စဉ်များစွာ ကျန်ရှိနေဦးမည်ဖြစ်ပြီး တရားမျှတမှုကိုရရှိခဲ့သည့်တိုင် မကျေနပ်မှုများ ကျန်ရှိနေပါဦးမည်။ ဥပဒေစကားရပ်အသုံးအနှုန်း၌ တရားမျှတမှုသည် ပဋိပက္ခတွင် လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် နာကျင်မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို အစားထိုးရန် မကြုံစဖူးရှားပါးလှပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဤဖြစ်စဉ်အများအပြားတွင် စစ်ပွဲ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေနိုင်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်အခါ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ပြိုကွဲသွားသောမိသားစုများနှင့် ပျံ့နှံ့နေသောစိတ်ဒဏ်ရာများကို ပြန်လည်ကောင်းမွန်စေရေး ကုစားပေးရန် များစွာအလှမ်းကွာဝေးနေသည်ကို သွားနိုင်ရန်သာရှိပါသည်။

ခန္ဓိသည် အနာဂတ်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏သရုပ်သကန်ကို ရှောင်ရှားရန်အမြင်နှင့်အတူ ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်အတန့်၌ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးသက်သာစေပါသည်။ အမျက်ဒေါသ၏ သရုပ်သကန်ကို ယင်း၏နဂိုမူလ ပင်ကိုယ်ဆန့်ကျင်မှုမှတဆင့်လည်းကောင်း၊ ထိုအမျက်ဒေါသဖြစ်စေသည့်အရာအား ယင်း၏စူးစမ်းသော ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာချက်ကိုလည်းကောင်း ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်ခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များ၏ အပြန်အလှန်မှီခိုမှု သို့မဟုတ် ဘုံသက်ဆိုင်သည့် လူသားချင်းစာနာမှုကို အလေးထားခြင်းဖြင့် ဥပဒေနှင့် မညီသော လက်တုံ့ပြန်အကြမ်းဖက်ခြင်းကို အားမပေးခြင်းဖြင့် ခန္ဓိသည် IHL ကို ပြည့်စုံစေရန် ဖြည့်စွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ စစ်ပွဲကာလအခြေအနေတွင် ဤသည်းခံခြင်း၏ အရည်အသွေးကို ပါဠိနိကာယ်ကျမ်းများ၌ မကြာခဏထပ်မံဖော်ပြပါသည်။ သံယုတ်နိကာယ်ကို ပြန်ကြည့်ပါက အသူရာနှင့် ၎င်း၏စစ်ပွဲ၌အနိုင်ရသော နတ်တို့၏အရှင်သခင် သိကြားမင်းက အသူရာတို့ခေါင်းဆောင် ဝေပစိတ္တိအား ဖမ်းဆီးခဲ့သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ကြားသိရပါသည်။ (SN.11.4) အောင်နိုင်သူပြုသမျှ နုရမည်ဖြစ်သော်လည်း အကျဉ်းသားသည် ဒေါသတကြီးဖြင့် ၎င်းတို့ကို အသရေဖျက်လုပ်ကြံပြောဆိုသည်ကို သိကြားမင်းသည် တုံ့ပြန်ခြင်းမရှိဘဲ ကရုဏာဖြင့် သည်းခံလေသည်။ အကြောင်းရင်းကိုမေးသောအခါ ၎င်း၏ ခန္ဓိကျင့်သုံးမှုအတွက် ဤအကြောင်းပြချက်ကို ပေးပါသည်-

> ဒေါသဖြစ်နေသူကို ဒေါသနှင့်ပြန်လည်တုံ့ပြန်သူအတွက် အရာရာပိုမိုဆိုးရွားသွားစေပါမည်။ ဒေါသဖြစ်နေသူကို ဒေါသနှင့်ပြန်လည်မတုံ့ပြန်ခြင်းက နိုင်ရန်ခက်ခဲသည့်စစ်ပွဲကို အနိုင်ရသူဖြစ်သည်။
>
> ၎င်းက သူကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်ကောင်းကျိုးအတွက် ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ရန်သူဒေါသဖြစ်နေကြောင်းသိသောအခါ ၎င်း၏ငြိမ်းချမ်းမှုကို သတိတရားဖြင့် ထိန်းသိမ်းပါသည်။ (SN.11.4)

ဤတွေးခေါ်နိုင်စွမ်းဖြင့် ခန္ဓိကို ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သောအဖွဲ့များအားလုံးအတွက် အရာရောက်သော အကျိုးကျေးဇူးများကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်ရန်ဟု နားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။ ဤအချက်က ခွင့်လွှတ်ခြင်းကို ခန္ဓိ၏အရည်အသွေးအဖြစ်လည်း ညွှန်ပြပါသည်။ ဤနေရာတွင် ခွင့်လွှတ်ခြင်းကို အခြားသူဆီသို့ဦးတည်သည့် တစ်စုံတစ်ဦး၏ အပျက်သဘောဆောင်သည့် မကောင်းသော စိတ်ခံစားမှုများကို သတိတရားဖြင့်သွားခွင့်ပေးလိုက်ခြင်းဟု ကျွန်ုပ်တို့နားလည်နိုင်ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ဦးသည် အမှားပြုမူကြောင့် ဒုက္ခရောက်နေသည့်တိုင် ၎င်းသည် နောက်ပိုင်းတွင် မကြည်မလင်ဖြစ်နေသောစိတ်ကို ရှောင်ကြဉ်နိုင်ပေမည်။ ခန္ဓိ၏ ဤလက္ခဏာသည် နာကျင်မှုနှင့် အရှက်တကွဲဖြစ်မှုတို့အား ခိုအောင်းလက်သင့်ခံခြင်းကို ဖယ်ရှားပေးသည့်အပြင် ဒေါသကို သုတ်သင်ဖယ်ရှားခြင်းသည် စစ်တပ်တွင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အရပ်သားအခြေအနေတွင်ဖြစ်စေ လက်တုံ့ပြန်သည့်လုပ်ရပ်များဖြင့် တရားမျှတမှုအား ဖောက်ပြန်သောပုံစံဖြစ်အောင်ကြိုးပမ်းရန် ဆွဲဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဖယ်ရှားပေးပါသည်။ ခန္ဓိသည် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖွဲ့၏ ချိုးဖောက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ရသည့်တိုင် ခွင့်လွှတ်ခြင်း အရည်အသွေးကို အားပေးခြင်းဖြင့် လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းများမှတဆင့် (အောက်တွင် ကြည့်ပါ) IHL အား ထိန်းသိမ်းခြင်းကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ တစ်ဘက်၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု

ဥပဒေအား ချိုးဖောက်ခြင်းသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်တာဝန်များမှ အခြားဘက်ကို လွှတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးခြင်း မဟုတ်ချေ။ (Melzer 2016, 17) အလားတူ သန္ဓိဒေဝ၏ မှတ်ချက်အတိုင်း ခန္ဓိသည် ပစ်မှတ်ထားသော သိမြင်ထားသည့် မတရားဖိနှိပ်ခံရသော ဒုက္ခရောက်သူတို့ လက်တုံ့ပြန်သော လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တွန်းအားကိုနည်းပါးစေပြီး အမျက်ဒေါသကို တစ်ဦးချင်းစီမှ သီးခြားခွဲထုတ်ခြင်းဖြင့် နည်းလမ်းတစ်ရပ် သတ်မှတ်ပေးပါသည်။

လက်စားချေခြင်းသည် ခွင့်လွှတ်ခြင်းကို အားမပေးသည့်အခါ ဒေါသနှင့် ကောင်းကို ခွင့်ပြုခြင်း၏ သဘာဝရလဒ်ဖြစ်သည်ဟု နားလည်ထားပါသည်။ ယင်း၏အကျိုးဆက်များအပေါ် သတိပေးချက်များကို စာပေကျမ်းဂန်များ၌ အခိုင်အမာသက်သေပြနေပါသည်။ ဝိနည်းမဟာဝဂ္ဂတွင် ပြိုင်ဘက်ပြဟ္မဒတ်မင်း၏လက်အတွင်း ၎င်း၏မိဘများသေဆုံးမှုကို မျက်မြင်ဖြစ်သော မင်းသားဒီဃာယု၏ ဇာတ်လမ်းကိုတွေ့ရှိရပါသည်။ (Mv10.2.3–20, Thānissaro Bhikkhu 2013) ဤရာဇဝတ်မှုအား လက်စားချေရန် ကနဦး၌ အစီအစဉ်ချထားသော်လည်း 'လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကို လက်တုံ့ပြန်ခြင်းဖြင့် မဖြေရှင်းနိုင်၊ လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကို လက်တုံ့မပြန်ခြင်းဖြင့်သာ ဖြေရှင်းနိုင်သည်' ဟူသော ၎င်း၏သားကိုပြောခဲ့သော ဘုရင်ကြီး၏ မှတ်သားစရာ နောက်ဆုံးစကားဖြင့် ထိုဇာတ်ကြောင်း၏ ကိုယ်ကျင့်သိလက္ခကို ဆွဲဆောင်ထားပါသည်။ မင်းသားဒီဃာယု၏ဇာတ်လမ်းသည် လက်တုံ့ပြန်ခြင်းကိုဖြစ်စေသည့် အမျက်ဒေါသကို ချုပ်တည်းခြင်းဖြင့် ကလဲ့စားချေခြင်းအား ရှောင်ကြဉ်နိုင်ပုံ သာဓကဖြစ်ပါသည်။ သည်းခံခြင်းအပေါ် ၎င်းဖခင်၏ ခီးကျူးစကားကို ပြန်ပြောင်းသတိရခြင်းသည် ငယ်ရွယ်နုပျိုသောမင်းသားအား ၎င်း၏ အမျက်ဒေါသကိုသုတ်သင်ရန် အားပေးပြီး ၎င်း၏လက်စားချေလိုသည့်ဆန္ဒကို ရှောင်နိုင်သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော ကံအကျိုးဆက်များဖြစ်စေမည့် လုပ်ရပ်တစ်ခုကို ကျူးလွန်ခြင်းမှ လွတ်မြောက်သွားပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ထိုဇာတ်လမ်းသည် အမျက်ဒေါသလုပ်ရပ်များ၏ ထပ်တလဲလဲဖြစ်သော သဘာဝနှင့် စုပုံလာသောသဘာဝတို့ကို ရှင်းလင်းစေပြီး အမျက်ဒေါသကို လျှော့ချခြင်းဖြင့်သာ ကလဲ့စားချေသည့်ဖြစ်ရပ် တသီတတန်းကို ရပ်တန့်စေနိုင်ကြောင်း ရှင်းလင်းစေပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုသံသရာကို အဆုံးသတ်စေလိုသည့်ဆန္ဒသည် ပါဝင်သူအားလုံးကို အကျိုးရှိစေပါသည်။ ယင်းအား ခန္ဓိကိုကျင့်သုံးခြင်း၊ သည်းခံခြင်း၊ ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်းနှင့် အဆုံးစွန်ခွင့်လွှတ်ခြင်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြင့်သာ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ထိုသူတော်ကောင်းတရားသည် ယင်းသို့သော အကြမ်းဖက်မှုအခြေအနေများအတွင်း အကျိုးကျေးဇူးများရှိသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ယင်းသို့သော အခြေအနေများအောက်တွင် သည်းခံခြင်းကို မည်ကဲ့သို့အားပေးနိုင်ပုံမှာ အခြားကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ခန္ဓိကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းအတွက် လက်တွေ့နည်းလမ်းတစ်ခုပေးရန် ပြဟ္မဝိဟာရဟုသိကြသော အရည်အချင်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကို ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ပြဟ္မဝိဟာရတရား

ပြဟ္မဝိဟာရတရားတွင် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း(မေတ္တာ)၊ စာနာသနားခြင်း(ကရုဏာ)၊ အကျိုးလိုလားဝမ်းမြောက်ခြင်း (မုဒိတာ)နှင့် တုန်လှုပ်မှုကင်းခြင်း(ဥပေက္ခာ)တရားများ ပါဝင်ပါသည်။ 'ပြဟ္မ

ဝိဟာရ'အသုံးအနှုန်း၏ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပါယ်မှာ 'ငြဟ္မာများကဲ့သို့နေခြင်း' သို့မဟုတ် 'ငြဟ္မာများကဲ့သို့ ပြုမူခြင်း သို့မဟုတ် နေထိုင်ခြင်း' ဖြစ်ရာ ငြဟ္မာကြီးများနှင့်ယှဉ်သော ငြဟ္မာ့ပြည်၏ စိတ်အခြေအနေကို ထင်ရှားစေပါသည်။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂကျမ်းတွင် အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသက ငြဟ္မဝိဟာရနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်း၏ကျမ်းဦးအခန်းကို အမုန်းတရား(ဒေါသ)၏အန္တရာယ်များအား တုံ့ပြန်ရာတွင် သည်းခံခြင်း၏အကျိုးကျေးဇူးများကိုအမွှမ်းတင်ထားသည့် နိကာယ်တို့မှ အဆိုအမိန့်အစုဖြင့် အစပြု ထားပါသည်။ (Vism.IX.2ff) ထို့ကြောင့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ကျင့်သုံးမှုများကို အထူးသဖြင့် မကောင်းသောစိတ်အခြေအနေများကို ဖြေဖျောက်ပေးမှုများအဖြစ် မြင်နိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ ထိုပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် ၎င်းတို့က ဒေါသနှင့် တိုက်ရိုက်ဆန့်ကျင်နေကြောင်း ထပ်မံဖော်ပြထားသည့် ခန္တီတရားအား ပိုမိုကြီးမားသောမူဘောင်တစ်ခုဖြစ်စေရန် ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။

အခြေခံကျသော ကျင့်သုံးမှုမှာ မေတ္တာဖြစ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် 'ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း' အဓိပ္ပါယ်သည် ရင်းနှီးဖော်ရွေခြင်း၊ နက်ရှိုင်းသော စိတ်ကောင်းစေတနာရှိခြင်းနှင့် ဂရုစိုက်အလေးထားခြင်းတို့ပါဝင်သည့် ပါဠိစကားလုံး၏ လေးနက်မှုအဆင့်သို့မရောက်ရှိချေ။ မေတ္တာသည် အစွမ်းထက်သောကျင့်သုံးမှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အပေါ်နှင့် အခြားသူများအပေါ်ထားရှိသည့် လူတစ်ယောက်၏ စိတ်အခြေအနေကို ကြီးမားစွာပြောင်းလဲစေနိုင်ပါသည်။ မေတ္တာသည် အမျက်ဒေါသပေါ်အခြေမခံဘဲ အခြားသူများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ပုံဖော်ပေးသောကြောင့် ခန္တီကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် အဆုံးစွန်အားဖြင့် အခြေခံကျသည့် ပို့ဆောင်ပေးသောအရာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ အီဒဲလ်ဂလာ့စ် (Edelglass) က အထူးသဖြင့် အမျက်ဒေါသ ကိလေသာလျော့ပါးသက်သာစေရန် မေတ္တာကို အသုံးပြုကြောင်း၊ ထိုနည်းအားဖြင့် မေတ္တာသည် သည်းခံခြင်းတရား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပွားများမှုအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်သောနည်းလမ်းဖြစ်လာပြီး ယင်းကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအဖြစ် ထောက်ပြပါသည်။ (Edelglass 2009, 391)

ကရဏာတရားသည် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်းကပေးသော အခြေခံကို အားကောင်းစေပါမည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ဤငြဟ္မဝိဟာရကို ပို၍အခြေခံကျသော ကိစ္စရပ်အဖြစ်ပင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အများကျူးလွန်သူတစ်ဦးအတွက် ၎င်းတို့ပျော်ရွှင်နေဆဲဖြစ်သည့်တိုင် သို့မဟုတ် တန်ပြန်ရိုက်ခတ်မှုအကျိုးဆက်မှ လွတ်မြောက်နေသည့်တိုင် မည်သို့ကရဏာဖြစ်ပေါ်စေသင့်ကြောင်းကို အရှင်ဗုဒ္ဓဃောသက 'ထိုသူသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏ ကရဏာနှင့် ထိုက်တန်ပါသည်။ ယင်းသို့သော အတိဒုက္ခရောက်မှုမရှိသည့်တိုင် ထိုသူသည် မည်သည့်ကိစ္စ၌မဆို အလားတူလုပ်ဆောင်သည်ဖြစ်သောကြောင့် "စင်စစ်တွင် ထိုသူသည် ပျော်ရွှင်မည်မဟုတ်ပေ။" အကြောင်းမှာ ထိုသူသည် (ဖြစ်လာနေသော) သံသရာလည်ခြင်း၏ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကင်းလွတ်ခွင့်မရသည့်အတွက်ဖြစ်သည်' ဟု ဖော်ပြထားသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ (Vism.IX.81)

ထိုစကားအရ မကောင်းမှုပြုသူသည် ယခုချက်ချင်းပြန်လည်ခံစားရသည့် မကောင်းကျိုးမရှိသေးသော်လည်း အနာဂတ်တွင် ဒုက္ခနှင့်ရင်ဆိုင်ရမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ (ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်အရ သူ၏မကောင်းမှုအတွက် မကောင်းသောအကျိုးကို ပြန်လည်ခံစားရမည်မှာ အသေအချာပင် ဖြစ်ပါသည်။) ထိုရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ကရဏာတရားသည် ကျွန်ုပ်တို့ ဝေမျှခံစားသည့် လူသားချင်းစာနာမှုတွင် အရင်းအနှီးတစ်ခုကို သာဓကပြခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤလောကတွင် မည်သူမဆို ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရင်ဆိုင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့သည် တုံ့ပြန်ရာတွင် ကရဏာနှင့်

ထိုက်တန်ပါသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓယောသမှတ်ချက်ပြုသည့်အတိုင်း လူတိုင်းကဲ့သို့ပင် မကောင်းမှုပြုသူသည် အခြေခံကျသော သစ္စာတရားတစ်ခုအဖြစ် အသစ်တဖန်ပြန်လည် မွေးဖွားခြင်းနှင့်အတူ သံသရာတွင် ဆက်လက်ရှင်သန် လည်ပတ်နေရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခမှ မလွတ်မြောက်ချေ။ ထိုနည်းတူစွာ ၎င်းတို့အများစုမှာ ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းသံသရာမှ မလွတ်မြောက်သည့်အချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ကရုဏာထားခြင်းမှာ သဘာဝကျပါသည်။

ကရုဏာတရားဖြင့် ကိုယ်ချင်းစာခြင်းသည် သူတစ်ပါး၏ တိုးတက်ကြီးပွားကောင်းစားခြင်းအပေါ်တွင် ပျော်ရွှင်မှုကို ဖြစ်စေသောကြောင့် အကျိုးလိုလားဝမ်းမြောက်ခြင်း (မုဒိတာ)သည် ကရုဏာနှင့်နီးကပ်စွာ ဆက်စပ်နေပါသည်။ အကြင်သူသည် သူတစ်ပါး၏ အောင်မြင်မှုများနှင့် ပျော်ရွှင်မှုများအပေါ် စိတ်ချမ်းသာပီတိဖြစ်သည့်အခါ (အမျက်ဒေါသပွားစေသည့်) မနာလိုခြင်းသို့မဟုတ် မကျေမချမ်းဖြစ်ခြင်းများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပါသည်။ သန္တိဒေဝက ထိုမနာလိုမုန်းတီးခြင်းများသည် ကျင့်သုံးသူအား 'အကျိုးလိုလားဝမ်းမြောက်ခြင်း (မုဒိတာ)ခံစားချက်မှလှည့်စားနှောင့်ယှက်သည့် လက္ခဏာများဖြစ်ပြီး 'အစွန်းရောက် မလိုလားအပ်သော အရာများရောက်ရှိလာသည့်တိုင်' မိမိ၏ကျင့်သုံးမှုကို လမ်းမလွဲစေရဟု အကြံပြုပါသည်။ (Bca.VI.9) မကောင်းမှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည့် အခြေအနေမှာပင် မုဒိတာတရားကို ဆက်လက်တည်ရှိစေခြင်းသည် မိမိအပေါ်ကျူးလွန်သည့် ၎င်းတို့၏ မကောင်းမှုများကိုအမှတ်မထားဘဲ သူတပါးအပေါ် အကောင်းမြင်စိတ်ကိုထားရှိစေပါသည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရတရားများ အားလုံးနှင့်အတူ ကျင့်သုံးသူအတွက် ဤကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ကျင့်သုံးမှုများမှတဆင့် ခံနိုင်ရည်ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်ပြီး ထူးခြားသော ခံစားမှုစွမ်းအားကို သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုကြောင်း မှတ်သားသင့်ပါသည်။

ဥပေက္ခာတရားသည် ဤတလောကလုံးနှင့် သီးခြားသက်ဆိုင်သည့် မေတ္တာ၏တန်ဖိုးကို အသေးစိတ် ဖော်ပြရှင်းလင်းပြီး ပေါင်းစည်းပေးပါသည်။ ဉာဏပုဏ္ဏိက (Nyanaponika)မထေရ်က ဤသို့ရှင်းပြပါသည် -

> ထိုးထွင်းသိမြင်သည့်ဉာဏ်တွင် အရင်းခံသည့် မတုန်မလှုပ်စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း (ဥပေက္ခာ)သည် အခြားမြင့်မြတ်သော အခြေအနေသုံးခုအတွက် စွမ်းရည်ကိုလမ်းညွှန်ပေးပြီး ထိန်းချုပ် ပေးပါသည်။ ယင်းသည် ၎င်းတို့အား ၎င်းတို့ယူရမည့်လမ်းကြောင်းကို ထောက်ပြပြီး ဤလမ်းကြောင်းအတိုင်း လိုက်နာသည်ကိုတွေ့မြင်ကာ . . . ယင်းသည် သည်းခံခြင်းဟူသော ကြီးမြတ်သည့် သူတော်ကောင်းတရားနှင့်အတူ မေတ္တာ (ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း) အရည်အသွေးကို ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ (Nyanaponika Thera 1998, 23)။

စင်စစ်အားဖြင့် ဥပေက္ခာဆိုသည်မှာ အမျက်ဒေါသသည် အမှားလုပ်သူနှင့်အတူ စတင်ပေါ်ပေါက်ခြင်းမဟုတ်၊ အမှားလုပ်သူသည် အမျက်ဒေါသ၏ အဓိကအကြောင်းရင်းဆိုသည်ထက် ထိုလုပ်ဆောင်မှုအတွက် ပို့ဆောင်ပေးသည့်အရာထက် ပိုမိုကြောင်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့်အခါ ယုတ္တိတန်သောကောက်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဥပေက္ခာသည် ကျွန်ုပ်တို့အားလုံးကို ဗုဒ္ဓဘာသာတက္ကဗေဒ (အရှိတရားဖြစ်တည်မှုကို လေ့လာခြင်း)၏ အလယ်ဗဟိုအချက်အချာဖြစ်သော

ရှုပ်ထွေးသည့် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုတွင် အသုံးတော်ခံနေသူ သရုပ်ဆောင်များအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ ယင်းသို့ လူသားမျိုးနွယ်သည် ဤကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုကွန်ယက်တွင် အတူတကွ နှောင်ဖွဲ့မိနေကြသောကြောင့် အမျက်ဒေါသအား တစ်ဦး၏အယူအဆနှင့် အခြားတစ်ဦး၏အယူအဆတို့ ဆက်သွယ်ခြင်းတွင် အသုံးမဝင်ပေ။ ဥပေက္ခာသည် လူသားများ၏ လူအချင်းချင်းဆက်ဆံရေးအပေါ် ထင်မြင်သုံးသပ်ချက်တစ်ခုမျှထက် ပိုမိုပြီး အမျက်ဒေါသကဲ့သို့ မကောင်းသောအခြေအနေများ၏နောက်ကွယ်ရှိ ယေဘုယျကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်သော လေ့ကျင့်ပေးမှုအတွင်းသို့ရောက်ရှိသော ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကိုပေးပါသည်။ ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဗောဓိကာယာဝတာရ (Bodhicaryāvatāra)၏ လူအချင်းချင်းဆက်ဆံရေးများအပေါ် ပေးသည့် သုံးသပ်ချက်ထံ ပြန်သွားပါမည်။ သန္တိဒေဝက စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်မှာ -'အရာရာသည် တစ်စုံတစ်ရာပေါ်တွင် အမှီသဟဲပြုနေသည်။ အသီးသီးက အမှီသဟဲပြုနေရသောအရာသည်ပင်လျှင် အမှီအခိုကင်းသည့် လွတ်လပ်မှုမရှိချေ။ မျက်လှည့်ပွဲအလားသဘာဝဖြစ်စဉ်များက လှုပ်ရှားမှုကို မစတင်သောကြောင့် အကြင်သူသည် မည်သည်ကို ဒေါသဖြစ်ရမည်နည်း . . . ။' (Bca.IV.31) ခန္တီသူတော်ကောင်းတရားသည် ဗြဟ္မဝိဟာရနှင့် တိုက်ရိုက်ချိတ်ဆက်နေနိုင်ပါသည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရတရားသည် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်းနှင့် စတင်သောကြောင့် -အမျက်ဒေါသကိုတုံ့ပြန်ရာတွင် သည်းခံခြင်းတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကိုအားပေးရန် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်သော ကျင့်သုံးမှုများဖြစ်လာပါသည်။

IHL အတွင်းရှိ မေတ္တာတရား

IHL အား ထိရောက်သော အသိပညာဖြန့်ဝေမှုသည် ယင်းဥပဒေ၏ စည်းမျဉ်းများနှင့် ရည်ရွယ်ချက်တို့အား ကမ္ဘာ့ပြည်သူများထံ အသိပေးသည့် ပညာပေးအစီအစဉ်များပေါ်တွင် မူတည်သည်။ IHL အကြောင်းကို ဤသို့ကောင်းစွာသိရှိခြင်းသည် '(IHL အား) အလေးထားလေးစားသည့် အနေအထား'တစ်ခုကို ဆက်လက်တည်ရှိစေပါသည်။ (ICRC 2003) ဤအစီအစဉ်များသည် ယင်းကိုလိုက်နာရန်အတွက် အဆုံးစွန်အားဖြင့် အဓိကတာဝန်ရှိရမည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များ၏ လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးခြင်းတွင် ဤဥပဒေအားလေ့လာမှုကို ထည့်သွင်းရန် မကြာခဏ လုပ်ဆောင်ပါသည်။ သို့သော် နိုင်ငံများအကြား အစိုးရအာဏာပိုင်များက IHL ၏ သီးခြားဥပဒေများအပါအဝင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို အရပ်သားလူထုကကောင်းစွာ နားလည်စေရန်ကိုလည်း လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ အရပ်သားလူထုနှင့် စစ်တပ်လူထုများ IHL နှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိခြင်းသည် ထိုဥပဒေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်သိရှိ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် အလေးထားလေးစားခြင်းတို့အတွက် အထောက်အကူပြုပါသည်။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကို သာမန်နိုင်ငံသားများအဖြစ် မလွဲမသွေစုဆောင်းရသည့် အခြေအနေများတွင် ထိုပဋိပက္ခအတွင်း တက်ကြွစွာပါဝင်သူများအကြား IHL အားသိရှိမှု တိုးများလာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် တိုက်ရိုက်အကျိုးဆက်များရှိပါသည်။ ခန္တီမှတဆင့် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်းနှင့် မေတ္တာ၏ လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ပံ့ပိုးမှုအတိုင်း ခွင့်လွှတ်ခြင်းနှင့် လက်တုံ့မပြန်ခြင်းကျင့်သုံးမှုကို ယင်းသို့သောအစီအစဉ်များအတွင်း ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းပေးနိုင်ပြီး ထိုသို့ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်းသည် ယင်း၏အကျိုးကျေးဇူးများကို ဘာသာရေးအစဉ်အလာအားလုံး၏ လောကီပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လောကီမဟုတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် လမ်းဖွင့်ပေးထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပဋိပက္ခအတွင်း၌

မေတ္တာတရားသည် IHL အား သိရှိနားလည် သဘောပေါက်ခြင်းကို အဆင့်မြှင့်တင်ရန် ပို၍ပင်အရေးပါလာပြီး ဒုက္ခကိုလျော့နည်းစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့်နည်းလမ်းများသည် ပို၍ပင် ဆီလျော်လာပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ချစ်ခင်ကြင်နာမှု မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာကို ကျင့်သုံးခဲ့သကဲ့သို့ သည်းခံခြင်းဒေသနာ၏ အကြောင်းရင်းများကို အဆိုပြုခြင်း၊ ယင်းက မည်သည့်အတွက်ကြောင့်၊ မည်သို့လုပ်ဆောင်သည်ကို ထင်ထင်ရှားရှား ပြသခြင်းသည် စစ်ပွဲအတွင်း နာကျင်မှုဝေဒနာဒုက္ခများအတွက် အလားအလာများကို လျော့နည်းစေခြင်းတွင် IHL ကို အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။

IHL ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သူအဖြစ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)သည်ပဋိပက္ခကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများကို အကူအညီပေးခြင်းနှင့်အတူ IHL အကြောင်းကို ပိုမိုသိရှိလာကြစေရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုကိုမြှင့်တင်ရန် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ (ICRC 2009ç 6) ၎င်း၏လုပ်ငန်းကို နည်းလမ်းလေးခုဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါသည်။ ယင်းတို့မှာ အကာအကွယ်ပေးခြင်းနည်းလမ်း (လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအောက်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားနေရသူများ၏ အသက်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာ နှစ်ခုလုံးကို အကာအကွယ်ပေးရန်)၊ အထောက်အပံ့ပေးခြင်းနည်းလမ်း (လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အကျိုးဆက်များကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းမှတဆင့် ဒုက္ခရောက်သူများကို အကူအညီ ပေးခြင်း)၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနည်းလမ်း (လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ကယ်ဆယ်ရေး ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း)၊ ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနည်းလမ်း (IHL နှင့်အခြားသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူများအား အများပိုမိုသိရှိလာစေရန်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု) တို့ ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2009, 14-16) ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနည်းလမ်းသည် 'လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ဆိုးရွားစွာထိခိုက်ခံစားရနိုင်သူများ၏ အသက်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားမှုဖြစ်ပေါ်စေသော ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကို အားပေးမြှင့်တင်ရန်' လုပ်ဆောင်ပါသည်။ (ICRC 2009, 16) ဤနည်းလမ်းတွင် ပဋိပက္ခအောက်၌ ဘဝရှင်သန်နေထိုင်နေသူများ၏ကံကြမ္မာအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော ဩဇာလွှမ်းမိုးသည့်အဖွဲ့များက IHL အား ပိုမိုသိရှိလာစေရေး မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပြန်ကြားဆက်သွယ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါမည်။ ဤနေရာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းနှင့် ခန္ဓိတရားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင်ပါဝင်သည့် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှုအား ရှင်းလင်းဖယ်ရှားခြင်းမျိုးဖြင့် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း (မေတ္တာတရား) ကျင့်သုံးမှုကို ပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းခြင်းသည် သည်းခံခြင်းနှင့် ခွင့်လွှတ်ခြင်း၏တန်ဖိုးများကို အလားတူ လေးစားရန် အားပေးနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် မကြာခဏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေအား နောက်ထပ်ချိုးဖောက်မှုများအတွက်တောင်းဆိုသော ကျိုးကြောင်းပြရှင်းလင်းချက်များကို လှုံ့ဆော်သည့် မတရားဖိနှိပ်မှု၏ စိတ်ခံစားမှုနှင့်ဆိုင်သော ပူပန်သောကဖြစ်ပါသည်။ (Muñoz-Rojas and Frésard 2004, 8-10) မေတ္တာတရားသည် ကျင့်သုံးသူအား အတားအဆီးမဲ့သော အမျက်ဒေါသကို ဘာအတွက်ဖြစ်ကြောင်းတွေ့မြင်စေရန် လမ်းညွှန်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအား ချိုးဖောက်သည့် ဒဏ်ခတ်ခံရသောလုပ်ရပ်များအတွက် ကျိုးကြောင်းပြချက်များမရှိကြောင်း IHL ၏သတင်းစကားကို ပြန်လည်အလေးထားဖော်ပြခြင်းဖြင့် လက်စားချေလိုသောစေ့ဆော်မှုကို ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းပေးပါသည်။ မေတ္တာနှင့် ခန္ဓိမှတဆင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို လျော့နည်းစေခြင်းဖြင့် အနာဂတ်ကာလဆင်းရဲဒုက္ခ၏သရုပ်သကန်ကို

ရှောင်ရှားနိုင်ပါသည်။ ယင်းသည် ပဋိပက္ခ၏ အခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် ခွင့်လွှတ်ခြင်းယဉ်ကျေးမှုကို အားပေးသည့် ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းပေါင်းစုံ၏ အစိတ်အပိုင်းကို အလွယ်တကူ ဖွဲ့စည်းပုံဖော်နိုင်ပါသည်။

စစ်ပွဲသည် စိတ်ဒဏ်ရာနှင့် အကြီးအကျယ် ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု နှစ်ခုလုံးကိုဖြစ်စေသော်လည်း ထိုလွန်ကဲ ဆုံးသောအခြေအနေများ၌ပင်လျှင် သည်းခံခြင်းအား ပျိုးထောင်မှုသည် ဖြစ်နိုင် ပါမည်လောဟု ဗုဒ္ဓဘာသာက မေးခွန်းမထုတ်ပါ။ ကကစူပမသုတ်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ခန္တီကို မယိမ်းမယိုင်ခိုင်မာပြီး အရာရောက်သောအကျိုး ကျေးဇူးများရှိခြင်းတရားအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။ ခန္တီကို စစ်ပွဲအတွင်း ပစ်ပယ်ထားရန် မဟုတ်ချေ။ တကယ်တမ်း၌ သည်းခံခြင်း၏ တန်ဖိုးကို လိုအပ်သည့်အခါ စာပေကျမ်းဂန်များသည် အဆီလျော်ဆုံးသာဓကများအဖြစ် စစ်ပွဲကိုအသုံးပြုပါသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းဖြင့်ရရှိသည့် ပစ္စုပ္ပန်အခိုက်အတန့်အတွက် ခန္တီ၏ အကျိုးဆက်များသည် တာရှည်ခံသော အမျက်ဒေါသကို သုတ်သင်ဖယ်ရှားခြင်းနှင့် မပြတ်ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခ သံသရာကို ရပ်တန့်အဆုံးသတ်ခြင်းတွင် အခွင့်မရွေး ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာကို IHL ၏ ပညာပေးအစီအစဉ်များနှင့်အတူ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် လက်ရှိဖြစ်ပွားလျက်ရှိသော အရေးအခင်းများနှင့် ရေရှည်အစီအစဉ် နှစ်ခုလုံးအတွက် အလားအလာရှိသည့် အသုံးချမှုကို ပေးစွမ်းပါသည်။ (2012, 354) အက်ပဲလ်ဘီ - Appleby (2012, 354) က ဤသို့ လေ့လာထားပါသည်။ 'ပဋိပက္ခ ကာကွယ်တားဆီးခြင်း၊ ပဋိပက္ခဖြေရှင်းခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှု အလွန်ကာလ လူမှုဘဝ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းတို့ လွှမ်းခြုံပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းမှု တည်ဆောက်ခြင်းသည် ရေရှည်အမြင်အရ လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ကိုးကွယ်ရာဘာသာများ၊ ကျင့်သားရနေသည့် အတွေးအခေါ်များနှင့် အခွင့်ကာလရှည်လျားစွာ ချမှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် တာဝန်များသည် ဤအကျိုးပြုလုပ်ငန်းအတွက် ထူးခြားပြီး အရေးပါသော ရင်းမြစ်များကို ဆောင်ကြဉ်းပေးပါသည်။'

ဤနေရာတွင် လက်ရှိဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော ပဋိပက္ခကိုသာမက ထိုပဋိပက္ခ၏ အဆုံးသတ်ကာလကို ကျော်လွန်၍ IHL ကျင့်သုံးသူတို့၏လုပ်ငန်းအား လွှမ်းမိုးရန်နှင့် အကူအညီပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများအတွက် အလားအလာကို ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်ရပါသည်။ ဤအယူအဆများသည် စိတ်ကူးစိတ်သန်းသက်သက်မျှသာမဟုတ်ဘဲ ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါး သက်သာမှုအတွက်ဖန်တီးခဲ့သည့် မြင့်မားသောလက်တွေ့နည်းလမ်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာက ပစ္စုပ္ပန်ကိုပြောင်းလဲခြင်းသည် အနာဂတ်ကို ပြောင်းလဲစေလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားပါသည်။ IHL အားအသုံးချမှုတွင် မေတ္တာတရားဖြင့် ခန္တီကျင့်သုံးမှုကို ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခပုံ့နှံ့မှုကို အကြီးအကျယ်လျော့နည်းစေနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ကိုးကွယ်မှုဘာသာအယူဝါဒနှင့် လူကျင့်ဝတ်နှင့်ဆိုင်သော စနစ်တစ်ခုအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အကြမ်းဖက်ခြင်း၌ မည်သည့်ကောင်းကွက်ကိုမျှ မမြင်ကြောင်းဆိုသည်မှာ မှန်ကန်ပါသည်။

သို့သော်စစ်ပွဲကို အပြောင်းအလဲမရှိ ဆန့်ကျင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူသိများ ထင်ရှားသော အမြင်သည် ယင်းသို့သော အခြေအနေများအတွင်း ၎င်း၏တန်ဖိုးနှင့် ပတ်သက်သည့် မည်သို့သော အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည့် ဆွေးနွေးမှုများကိုမဆို မကြာခဏပိတ်သိမ်းလေ့ရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲကာလအတွင်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာစနစ်များ၏ ပြီးပြည့်စုံမှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး အထောက်အကူပြုမည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်တရားကို ကျွန်ုပ်တို့ထူထောင်မည်ဆိုလျှင် ဤဖြစ်နိုင်ခြေနှင့်ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးမှုများကို လိုအပ်နေပါဦးမည်။

စစ်ပွဲကာလအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများ၏ သက်ရောက်မှုကို နည်းပါးစေရေးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားသည် IHL ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အခြေခံမူများနှင့် အပြန်အလှန် လိုက်လျောညီထွေရှိမှုကို ပြသနေပါသည်။ ခန္ဓိသူတော်ကောင်းတရားကို အဆုံးစွန်ဒုက္ခနှင့် ရင်ဆိုင်နေရချိန်တွင် ရှင်းလင်းတိကျစွာ အကျိုးကျေးဇူးပြုမှုအဖြစ် ပါဠိကျမ်းဂန်၊ အဋ္ဌာကထာစာပေများက မကြာခဏဆိုသလို အလေးအနက်ထားဖော်ပြလေ့ရှိရာ ဗုဒ္ဓဘာသာဋီကာဆရာများသည် ပဋိပက္ခ၏ အရှိတရားများနှင့် လုံးထွေးနေခြင်းကို ပြသနေပါသည်။ အမျက်ဒေါသ၏ အကျိုးဆက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် ဤသူတော်ကောင်းတရားကို အတွေ့ပဓာနဝါဒ၊ ကြောင်းကျိုး ဆက်နွယ်မှုအား ဖွင့်ချခြင်းတို့ကို လက်မခံသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မည်သည့်လုပ်ဆောင်မှုများသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှု သို့မဟုတ် အခြားနည်းဖြစ်ကြောင်း အခိုင်အမာသက်သေထူသည့် ပိုမိုကြီးမားသော ကိုယ်ကျင့်တရားမူဘောင်တို့က ထောက်ကူပေးပါသည်။ ခန္ဓိ၊ သည်းခံခြင်း၊ ခွင့်လွှတ်ခြင်း စိတ်ရှည်အောင့်အည်း ထိန်းချုပ်ခြင်းတို့ အခြေခိုင်နေခြင်းသည် အမျက်ဒေါသ၏ မကောင်းသော အရည်အသွေးများနှင့် သိသာစွာ ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓိသည် ငုပ်နေသောအမျက်ဒေါသကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းဖြင့် ဥပဒေနှင့်မညီသော ဒဏ်ခတ်ခံရမည့်လုပ်ရပ်များကို အချိုးကျရောနှောသည့်နေရာ၌ လက်တုံ့မပြန်သော ဝန်းကျင်ဖြစ်လာစေရန် အားပေးခြင်းတွင် IHL ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာကို ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ပါသည်။

အမုန်းတရားနှင့် အမျက်ဒေါသတို့ကို ဖြေဖျောက်မှုအဖြစ် မေတ္တာတရားအား ဗုဒ္ဓဘာသာအဆိုပြုချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း၊ အခြားသော ဗြဟ္မဝိဟာရတရားတို့၏ အထောက်အကူ၊ ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း မေတ္တာဘာဝနာကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်းတို့ဖြင့် ခန္ဓိ၏ စွမ်းအားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနိုင်ကြောင်း ဤစာတမ်းကအဆိုပြုခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါတွင် သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်သုံးမှုကို အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်ရှိ စာသင်ကျောင်းများ၊ တက္ကသိုလ်များကဲ့သို့သော လောကီနယ်ပယ်များတွင် အကျိုးရှိကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ယင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးများကို ပဋိပက္ခ၏ သက်ရောက်မှု နည်းပါးစေရန်အတွက် စစ်တပ်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအထိ ချဲ့ထွင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း မေတ္တာတရားကို ဤဝန်းကျင်များတွင် စွမ်းဆောင်ရည်အလားအလာရှိသော နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနည်းပါးလျက် ရှိနေပါသေးသည်။ 'အကြင်နာတရားပြည့်ဝခြင်း'ဟု အချို့က ခေါ်ဆိုခဲ့ကြသည့် (Brahm 2016) တရားသည် သတိတရားပြည့်ဝခြင်းအတွက် ပြီးပြည့်စုံစေသည့် ဖြည့်ဖက်ကောင်းဖြစ်ပါသည်။ အမျက်ဒေါသကို ချိုးနှိမ်ခြင်းတွင် ၎င်းအား သည်းခံခြင်းတရားကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည်

စစ်ပွဲကာလအတွက် ၎င်းတွင်ရှိနိုင်သည့် အားသာချက်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဤနယ်ပယ်တွင် နောက်ထပ်သုတေသနပြုခြင်းသည် IHL ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာအတွက် လက်တွေ့ကျသောတန်ဖိုးကို ထူထောင်ရာတွင် အသုံးဝင်သော သက်သေပြမှု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

AN အင်္ဂုတ္တရနိကာယ *Aṅguttara Nikāya*, Bodhi(2012) translation, cited by nipāta and sutta.

Bca ဗောဓိကာယာဝတာရ *Bodhicaryāvatāra*, Crosby and Skilton (1998) translation, cited by chapter and verse number.

DhE ဓမ္မပဒ *Dhammapada*, Roebuck (2010) translation, cited by verse number.

MN မဇ္ဈိမ နိကာယ *Majjhima Nikāya*, Bodhi and Ñānamoli (1995) translation, cited by sutta number or volume and page number of Pali Text Society Pali edition.

SN သံယုတ္တ နိကာယ *Samyutta Nikāya*, Bodhi (2000) translation, cited by sa□yutta and sutta number.

Vism ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ *Visuddhimagga*, Ñānamoli (1991) translation, cited by chapter and section number.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Alex Wakefield http://orcid.org/0000-0002-8052-4554

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Appleby, R. S. 2012. “Religion, Violence and the Right to Peace.” In Religion and Human Rights, edited by J. Witte Jr. and C. M. Green, 346–359. New York: Oxford University Press.

Bodhi, B., trans. 2000. The Connected Discourses of the Buddha: A Translation of the

Sam _ yutta Nikāya. Boston: Wisdom.

Bodhi, B., trans. 2012. The Numerical Discourses of the Buddha: A Translation of the Anguttara Nikāya. Boston: Wisdom.

Bodhi, B. 1978. "ATreatise on the Pāramīs." Translated from the Cariyāpit _ aka Commentary. In The Discourse on the All-embracing New of Views: The Brahmajāla Sutta and Its Commentaries, edited by B.

Bodhi, 254–330. Kandy: Buddhist Publication Society. Bodhi, B., and B. Ñān _ amoli, trans. 1995. The Middle Length Discourses of the Buddha: A Translation of the Majjhima Nikāya. Boston: Wisdom.

Brahm, A. 2016. Kindfulness. Boston: Wisdom.

Crosby, K., and A. Skilton, trans. 1998. Śāntideva: The Bodhicaryāvatāra. Oxford and New York: Oxford University Press.

Edelglass, W. 2009. "The Bodhisattva Path: Śāntideva's Bodhicaryāvatāra." In Buddhist Philosophy: Essential Readings, edited by W. Edelglass and J. A. Garfield, 388–399. Oxford and New York: Oxford University Press.

Gowans, C. W.2013."Ethical Thought in Indian Buddhism." In A Companion to Buddhist Philosophy, edited by S. M. Emmanuel, 429–451. Oxford: Wiley-Blackwell.

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

Horner, I. B. 1957. Ten Jātaka Stories, Each Illustrating One of the Ten Pāramitā with Pali Text. London: Luzac.

ICRC. 2002. Implementing International Humanitarian Law: From Law to Action. ICRC. https://www.icrc.org/en/document/implementing-international-humanitarian-law law-action

ICRC. 2003. The Obligation to Disseminate International Humanitarian Law. ICRC. https://www.icrc.org/en/document/obligation-disseminate-international humanitarian-law-factsheet

ICRC. 2009. The ICRC: Its Mission and Work. Geneva: ICRC.

ICRC. 2014. What is international humanitarian law? ICRC. https://www.icrc.org/en/document/what-international-humanitarian-law

ICRC. 2017. Amnesties and International Humanitarian Law: Purpose and Scope. ICRC. https://www.icrc.org/en/document/amnesties-and-ihl-purpose-and-scope

King, S. B. 2013. "War and Peace in Buddhist Philosophy." In A Companion to Buddhist Philosophy, edited by S. M. Emmanuel, 631–650. Oxford: Wiley-Blackwell.

Melzer, N. 2016. International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction. Geneva: ICRC.

Muñoz-Rojas, D., and J. Frésard. 2004. The Roots of Behaviour in War: Understanding

and Preventing IHL Violations. Geneva: ICRC.

Ñān _ amoli, B., trans. 1991. The Path of Purification (Visuddhimagga). Kandy: Buddhist Publication Society.

Nyanaponika Thera. 1998. The Four Sublime States: Contemplations on Love, Compassion, Sympathetic Joy, and Equanimity. Kandy: Buddhist Publication Society. https://www.accesstoinsight.org/lib/authors/nyanaponika/wheel006.html

Rhys Davids, C. A. F., trans. 1974 (2012 reprint). A Buddhist Manual of Psychological Ethics. 3rd ed. Bristol: Pali Text Society.

Roebuck, V., trans. 2010. The Dhammapada. London: Penguin Books.

Shaw, S., trans. 2006. The Jātakas: Birth Stories of the Bodhisatta. New Delhi and New York: Penguin Books.

Skilton, A. 2002. "An Early Mahāyāna Transformation of the Story of Ks _ āntivādin-'The Teacher of Forbearance'." Buddhist Studies Review 19 (2): 115–136.

Southwold, M. 2003. "Buddhism and Evil." In Philosophy of Religion: An Anthology, edited by C. Taliaferro and P. Griffiths, 424–431. Hoboken: Blackwell.

Thānissaro Bhikkhu. 2011. "Reconciliation, Right & Wrong." Access to Insight (BCBS Edition). https://www.accesstoinsight.org/lib/authors/thanissaro/reconciliation.html

Thānissaro Bhikkhu, trans. 2013. "Dighavu-kumara Vatthu: The Story of Prince Dighavu." Mv 10.2.3-20. Access to Insight (BCBS Edition). https://www.accesstoin sight.org/tipitaka/vin/mv/mv.10.02.03-20.than.html

Whitehill, J. 2000. "Buddhism and the Virtues." In Contemporary Buddhist Ethics, edited by D. Keown, 17–36. Richmond: Curzon Press.

ICRC

စစ်ပွဲတွင် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် အပြစ်မဲ့တရား - ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးသြဝါဒစကားများအရ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေပါ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအယူအဆ

Bhagya Samarakoon

ဆောင်းပါးအနှစ်ချုပ်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ (IHL) တွင် စစ်ပွဲအတွင်း ပိတ်မိနေသော အရပ်သားများအား ဆက်စပ်ထိခိုက်မှုကို အချိုးအစားညီမျှခြင်း စည်းမျဉ်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားပါသည်။ ဤအခန်း၏ ပထမပိုင်းတွင် ဤတိုးလာနေသော အငြင်းပွားစရာ နယ်ပယ်သည် တိကျသောဖြစ်စဉ်တွင် စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး၏ အမြင်များ၊ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် စိတ်ကောင်းစေတနာတို့အပေါ် မည်သို့ တည်မှီနေသည်ကို ရှင်းပြထားပါသည်။ ဤခွဲခြားရခက်သော နယ်ပယ်တွင် မည်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများက စိတ်ကိုလမ်းညွှန်ပေးနိုင်ကြောင်း သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်းတွင် 'မမှေ့မလျော့ခြင်း သတိတရား'ဟူသော အပွမာဒတရား၏ အရည်အချင်းမှာ အရေးကြီးပါသည်။ ဗုဒ္ဓသည် ဤအပွမာဒတရားကို ၎င်း၏တရား ဒေသနာများ (သုတ္တန်များ)တွင် ကြိမ်ဖန်များစွာ ရည်ညွှန်းဟောကြားထားပြီး အရေးကြီးဆုံးအဖြစ် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မမူခင် နောက်ဆုံးသြဝါဒ စကားများတွင် ယင်းကို ထည့်သွင်းဟောကြားခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယပိုင်းသည် အပွမာဒဟူသော စကားလုံးဖြင့် ဗုဒ္ဓက မည်သည်ကိုဆိုလိုကြောင်း စူးစမ်းရှာဖွေထားပြီး စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ရာ၌ ဤအပွမာဒ အယူအဆတွင် အသုံးဝင်သော ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ရှုထောင့်ရှိကြောင်းကို တင်ပြဆွေးနွေးထားပါသည်။ တတိယပိုင်းတွင် နိဂြောဓရဟန်းတော်ဟောကြားသည့် အပွမာဒဝဂ်တရားတော်ကို နာယူခဲ့သော ဧကရာဇ်ဘုရင် အသောကအကြောင်းကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ၎င်း၏ အမိန့်ပြန်တမ်းကျောက်စာ အများအပြားတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဧကရာဇ်အသောက၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် အောင်နိုင်မှုတို့နှင့် ပတ်သက်သည့်ပုံစံတွင် ပြောင်းလဲမှုက ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများကို

DOI: 10.4324/9781003439820-17
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

သာသနာ့ဘောင် ရဟန်းတော်တို့မျှသာမဟုတ်ဘဲ လူဝတ်ကြောင်တို့ကပါ လက်တွေ့ကျကျ ကျင့်သုံးနိုင်သည်ကို သက်သေထူနေပါသည်။ စတုတ္ထပိုင်းတွင် စစ်ပွဲများ၌ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏စိတ်ကို အပြစမာဒတရားက မည်သို့လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည်ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာထားပြီး ဤအတွက် တရားဒေသနာများ (ရည်ရွယ်ချက်စေတနာကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်)နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာပွားများမှု (ယင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုကူညီရန်)ကို ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်း အဆိုပြုထား ပါသည်။

နိဒါန်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ(IHL)သည် စစ်မက် တိုက်ခိုက်မှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်းကို စည်းမျဉ်းသတ်မှတ် ထိန်းကျောင်းရာတွင် ကြီးမားသောတိုးတက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း IHL အား အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ၎င်း၏ အကောင်းဆုံးစံနှုန်းများကို စစ်မှန်သောကတိကဝတ်သန္နိဋ္ဌာန်မရှိဘဲ အပြည့်အဝအောင်မြင်မှု ရမည်မဟုတ်ပါ။ ဤအချက်က IHL သည် မိမိနိုင်ငံနှင့် မသက်ဆိုင်သော ပြင်ပဥပဒေတစ်ခုမဟုတ်ဘဲ လူသားချင်းစာနာမှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေသည့် ယင်း၏ အဓိကမူများကို ပြည်တွင်းရှိ ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတရားများတွင်လည်း တွေ့ရှိရကြောင်းကို အခိုင်အမာ သက်သေထူရန် လိုအပ်လာပါသည်။ ဤကျယ်ပြန့်သော ရည်ရွယ်ချက်အမြင်ဖြင့် ဤအခန်းတွင် ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမတရားတော်များက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများကြားတွင် IHL အား ပိုမိုကြီးမားစွာ လိုက်နာမှုကို မည်သို့သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်ကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းဖြင့် IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့အကြား ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုတစ်ခုကို တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ ဤဆောင်းပါးကို အပိုင်းလေးပိုင်းဖြင့် တင်ပြထားပါသည်။ ပထမပိုင်းတွင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ ယင်း၏အငြင်းပွားဖွယ်ရာ သဘောသဘာဝနှင့် IHL ရှုထောင့်မှ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ကိစ္စရပ်တို့ကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် အပြစမာဒအယူအဆဖြစ်သည့် 'မမေ့မလျော့ သတိတရားနှင့်ပြည့်စုံခြင်း'နှင့် ဤအပြစမာဒတရားက အရပ်သားများအား ဆက်စပ်ထိခိုက်မှု အလားအလာရှိသည့် ဖြစ်စဉ်များတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းကို မည်သို့လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ကြောင်း ဆွေးနွေးထားပါသည်။ တတိယပိုင်းတွင် စစ်ပွဲကာလအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အပြုသဘောဆောင်သော သက်ရောက်မှုများကို နိဂြောဓရဟန်း သို့မဟုတ် သာမဏေဟောကြားသည့် ထင်ရှားသော အပြစမာဒဝဂ်တရားတော်ကို နာကြားခဲ့ရသော ဧကရာဇ်အသောက၏ ပြောင်းလဲမှုနှင့်ဆက်စပ်ပြီး ဆွေးနွေးထားသည့်အပြင် စတုတ္ထပိုင်းတွင် မျက်မှောက်ခေတ်၌ တရားဒေသနာများ ဟောကြားခြင်းနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းများဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တို့က စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအပေါ် သြဇာလွှမ်းမိုးရာတွင် ပါဝင်နိုင်သည့် အခန်းကဏ္ဍ မည်သို့ရှိသည်ကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ ဤပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုသည် သီရိလင်္ကာတွင်ကျင့်သုံးသည့်အတိုင်း ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများပေါ် အခြေခံထားပါသည်။

ဤဆောင်းပါး၏ ကျယ်ပြန့်သော ရည်ရွယ်ချက်မှာ စစ်ပွဲအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းစေရန် တိကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆ သို့မဟုတ် အဆုံးအမတစ်ခုအား မည်သို့ အနက်အဓိပ္ပါယ် ကောက်ယူနိုင်သည်ကို ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုတွင် အချို့သော ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေသော်လည်း သေချာပေါက် တွေ့ရှိရသည့်အချက်မှာ ဤဘာသာရပ်နှစ်ခုလုံးသည် ကွဲပြားခြားနားသော်ငြားလည်း မတူညီသော ရှုထောင့်မှ လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိကြသောကြောင့် ယင်းတို့သည် အချို့တွေးခေါ်မှုအဆင့်နှင့် ပတ်သက်၍ အယူအဆချင်း ကိုက်ညီနိုင်ပါသည်။

ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု

အယူအဆ

ဤကဏ္ဍတွင် IHL ၌ တိုးပွားလာနေသော အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အယူအဆတစ်ခုဖြစ်သည့် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို ကျွန်ုပ်ဦးစွာ ရှင်းပြရပါမည်။ IHL တွင် အသုံးပြုသော အသုံးအနှုန်းအား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်တွင် 'ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု' ကို အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည် -

> တရားဝင်စစ်ရေး ပစ်မှတ်ကို တိုက်ခိုက်ရာတွင် ယင်းသို့သော ထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ ဆုံးရှုံးမှု သို့မဟုတ် အနာတရဖြစ်မှုတို့ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် သို့မဟုတ် နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် လိုအပ်သော ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှုများ အားလုံးကို ပြုလုပ်ထားသော်လည်း အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများအပေါ် ဖြစ်စေသည့် မတော်တဆထိခိုက်ပျက်စီးမှု၊ ဆုံးရှုံးမှု သို့မဟုတ် အနာတရဖြစ်မှု။ (ICRC 2009, 5)

စစ်ပွဲတွင်း လိုက်နာရမည့်စည်းမျဉ်း (ယုစ်အင်ဘဲလို)တွင် အချိုးအစားညီမျှမှု စည်းမျဉ်းသည် ဆက်စပ်ထိခိုက် ပျက်စီးမှုကို ဟန့်တားပေးပါသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်တစ်ခုအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုအတွက် မျှော်လင့်ထားသော အရပ်သားသေဆုံးမှုများ၊ အရပ်သားများ ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်မှုများနှင့် အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများ ထိခိုက်ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုသည် ထိုတိုက်ခိုက်မှုမှ ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသော စစ်ရေးအသာစီးရမှုအကျိုးအမြတ်နှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံမဖြစ်စေရဟု သတ်မှတ်ထားသည်မှာ IHL ၏ မူတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2009, 11) ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၁)(AP 1) အား လက်ခံမှုကို အဓိကဦးဆောင်ခဲ့သည့် သံတမန်ညီလာခံ၌ နိုင်ငံအတော်များများက အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူသည် မတော်တဆ အရပ်သား အသက်ဆုံးရှုံးရခြင်းကို အချို့ဖြစ်စဉ်များတွင် မှန်ကန်တရားမျှတနိုင်ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သောကြောင့် အဆိုပါမူတွင် အရပ်သားလူထုကို အကာအကွယ်ပေးမှုအတွက် အန္တရာယ်တစ်ခုပါဝင်နေကြောင်း စိုးရိမ်မှုကို ဖော်ပြခဲ့ကြသော်လည်း အလုပ်ဖြစ်နိုင်သည့် အခြားရွေးချယ်စရာဖြေရှင်းနည်းမရှိ၍ ခွင့်ပြုပေးခဲ့ကြပါသည်။ (ICRC 2005,46-47)

နောက်ဆက်တွဲ (၁) - AP 1 က အချိုးအစားညီမျှခြင်း စည်းမျဉ်းကို စနစ်တကျ စုစည်းပေါင်းရုံးထားပါသည်။ ယင်းက မည်သူမဆို ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားသော ခိုင်မာသည့် တိုက်ရိုက်စစ်ရေး အသာစီးရမှု အကျိုးအမြတ်နှင့် နှိုင်းစာလျှင် အလွန်အကျွံဖြစ်မည့် မတော်တဆ အရပ်သား အသက်ဆုံးရှုံးမှု၊ အရပ်သားများ ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်မှု၊ အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများ ထိခိုက်ပျက်စီးမှု သို့မဟုတ် ယင်းတို့အားလုံး ပေါင်းစပ်ပါဝင်မှုဖြစ်စေရန် မျှော်လင့်နိုင်သော မည်သည့်တိုက်ခိုက်မှုကိုမဆို ပြုလုပ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ (အပိုဒ် ၅၁ (၅)(ခ)) ယင်းဆက်စပ်လျက် AP 1 ၏ အပိုဒ် ၅၇ က မည်သည့်ဖြစ်ရပ်တွင်မဆို မတော်တဆ အရပ်သားများ ဆုံးရှုံးမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်နှင့် နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဖြစ်နိုင်သည့် ကြိုတင်သတိထားကာကွယ်မှုများ အားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း လုပ်နည်းလုပ်ဟန်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ (ICRC 1977) နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၂)တွင် အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြခြင်းမရှိပေ။ (AP II) သို့ရာတွင် AP II ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၌ ၎င်းသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအခြေခံမူတွင် ရှိရင်းစွဲဖြစ်သည်ကို အတိအလင်းဖော်ပြခဲ့ကြောင်း ငြင်းချက်ထုတ်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2005, 48) ယင်းမှအပ မကြာသေးမီက ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသော စာချုပ်ဥပဒေ (ဥပမာ- သမားရိုးကျ လက်နက်များဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်၏ ပြင်ဆင်ထားသော သဘောတူစာချုပ်(၂)) နှင့် စစ်တပ်လက်စွဲများ (ဥပမာ -ကနေဒါ၊ ခရိုအေးရှား၊ ဂျာမနီ၊ တောင်အာဖရိကတို့၏) ကလည်း နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် ဤမူ၏ အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်မှုကို ထပ်လောင်းဖော်ပြထားပါသည်။ (ICRC 2005, 48)

နောက်ထပ်၍ ICRC ၏ IHL ဓလေ့ထုံးတမ်းလေ့လာမှု၏ စည်းမျဉ်း ၁၄ က နောက်ဆက်တွဲ (၁) - API အပိုဒ် ၅၁(၅)(ခ)၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်တို့နှင့် အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သော IHL ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၏အခြေအနေကို ထင်ဟပ်ကြောင်း အခိုင်အမာအတည်ပြုထားပါသည်။ (ICRC 2005, 46) IHL ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေသည် စာချုပ်ဥပဒေမှ အမှီအခိုကင်းကာ သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့် အဖွဲ့အားလုံးအပေါ် စည်းနှောင်ထားသောကြောင့် (အားလုံးက မဖြစ်မနေ လိုက်နာရသောကြောင့်) ဤအချက်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ ဤစည်းမျဉ်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း သဘောသဘာဝကို နိုင်ငံတကာခုံရုံးအမျိုးမျိုး၏ ဥပဒေစနစ်အချို့တွင်လည်း ဖော်ပြထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အာဂျင်တီးနားနိုင်ငံတော် အယူခံတရားရုံး၏ အာဏာသိမ်း စစ်အစိုးရအမှု ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့် ယူဂိုဆလားဗီးယားအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTY)၏ မားတစ်ချ် (Martic)အမှုတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ နောက်အမှုတွင် မားတစ်ချ်အား အခြားအမှုများထဲတွင် ရွာများကို အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဖျက်ဆီးမှုနှင့် အရပ်သားများကို တိုက်ခိုက်မှုများအတွက် စွဲချက်တင်ခဲ့ပါသည်။ ဤဥပမာတွင် အမှုစစ်တရားရုံးက ခွဲခြားခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကဲ့သို့သော အယူအဆမျိုးနှင့်ဆက်စပ်၍ အချိုးအစားမညီမျှသော တိုက်ခိုက်မှုများသည် တရားမျှတမှုနှင့်ကန့်မှုမရှိနိုင်ကြောင်းကို အလေးအနက်ထားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

(ICTY 2007, 29, 35)

'နျူကလီးယား လက်နက်များဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နျူကလီးယား လက်နက်များအား အသုံးပြုမှု၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး (ICJ 1996 a)၏ ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် တရားရုံး၏ သဘောထားမှာ နျူကလီးယားလက်နက်များဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှု သို့မဟုတ် နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုမှု၏ တရားဝင်မှုကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အချိုးအစားညီမျှခြင်း အယူအဆကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားဆင်ခြင်ပါသည်။ တရားသူကြီးဝီးရမန်ထရီ - Weeramantry (ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြောင်းကိုလည်း ရေးသားခဲ့သူ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံဖွား ဥပဒေပညာရှင် ခရစ္စတိုဖာ ဂရီဂေါ်ရီ ဝီးရမန်ထရီ - Christopher Gregory Weeramantry 1926–2017)၏ အခြားသူများနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသည့် သဘောထားအမြင်မှာ နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုမှု သို့မဟုတ် နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုခြိမ်းခြောက်မှုသည် မည်သည့်အခြေအနေများတွင်မဆို မည်သို့မျှတရားမဝင်ဘဲ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သည်ဟူသော အဆိုပြုချက်ပေါ်တွင် အခြေခံပါသည်။ (ICJ 1996, 433) ဤသဘောထားသည် ဤအခြေအနေကိုလွှမ်းမိုးသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ၏ အခြေခံမူများကိုလည်းကောင်း၊ စစ်ပွဲ၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် ယထာဘူတကျသောအမြင်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေကို ရှေးဦးအစမှလည်းကောင်း၊ ထို့အပြင် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ အသိတရား၏ လမ်းညွှန်စေစားချက်နှင့်အညီ ၎င်းတို့ကို (နျူကလီးယားလက်နက်များကို) ထိန်းချုပ်ရန် လိုအပ်ချက်ကိုလည်းကောင်း ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပါသည်။ တရားသူကြီးဝီးရမန်ထရီ၏ သဘောထားသည် ကမ္ဘာအနှံ့ အားလုံးသေဆုံးမှုအန္တရာယ် မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ 'သင့်ရဲ့ လူသားချင်းစာနာမှုကို မမေ့မလျော့သတိရပြီး ကျန်တာကို မေ့ထားလိုက်ပါ' ဟူသော ရပ်ဆဲလ-အိုင်စတိုင်း မူဝါဒကြေငြာစာတမ်း (Russell-Einstein Manifesto)ပါ မေတ္တာရပ်ခံချက်ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်ဖြင့် အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ (ICJ 1996 b, 554)

သို့ရာတွင် အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်း ဥပဒေ ဖြစ်မဖြစ်ကို အချို့သောပညာရှင်များက ဆွေးနွေးငြင်းခုံနေကြသောကြောင့် နောက်ဆက်တွဲ(၁) - AP I အား အတည်ပြုလက်မှတ် ရေးထိုးမထားသောနိုင်ငံများအပေါ် ယင်း၏သက်ရောက်မှုမှာ မသေချာပေ။

အငြင်းပွားဖွယ်ရာများနှင့် စံနှုန်းအသစ်များ

ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအယူအဆကို IHL တွင် စိတ်ရှုပ်ဖွယ်ရာ ဇဝေဇဝါအဖြစ်ဆုံးနှင့် ယထာဘူတမကျဆုံးသော အယူအဆအဖြစ် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ (Sloane 2015,301–302) ဤဆောင်းပါးတွင် အဓိကအချက်သုံးချက်ကြောင့် ဤနယ်ပယ်နှင့်သက်ဆိုင်စေရန် ပြုလုပ်ပေးနိုင်ခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။ ပထမအချက်မှာ IHL က အချိုးအစားညီမျှခြင်း စည်းမျဉ်းအား လက်တွေ့အသုံးချမှုတွင် လမ်းညွှန်များကိုပေးထားသော်လည်း မလုံလောက်မှုအချို့ ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲများတွင် မထင်မှတ်ထားသော ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများက ရှုပ်ထွေးမှုများကို ပေါင်းထည့်ပေးပါသည်။ တတိယအချက်မှာ အပြစ်မဲ့သော အသက်များအား ဆက်စပ်ထိခိုက် ပျက်စီးမှုဟုဆိုခြင်းကို ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ရှုထောင့်အရ လက်ခံနိုင်ဖွယ်မရှိခြင်းသည် မူလအစကတည်းက နဂိုရှိရင်းစွဲကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည်။

ပထမအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် 'လက်တွေ့ကျသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး' စံနှုန်းကို အဓိကထား စတင်ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ထိုအယူအဆတွင် စွဲမြဲစွာအမြစ်တွယ်နေသော ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ကျမှုကို ကျွမ်းကျင်သူများကို လျှော့ချရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်မှာ သိသာထင်ရှားပါသည်။ ဤစံနှုန်းသည် 'ယူဂိုဆလားဗီးယားပြည်ထောင်စုသမ္မတနိုင်ငံအား နေတိုး၏ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်ဖွဲ့စည်းထားသောကော်မတီက တရားလို ရှေ့နေထံ တင်သွင်းသော နောက်ဆုံးတင်ပြချက်'တွင်များစွာ ပါလာဟန်ရှိပါသည်။ (ICTY 2000,15) အဖြူအမဲသဲကွဲသော ကိစ္စရပ်များတွင် မတော်တဆဆုံးရှုံးမှုကိုလက်ခံနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ ဆုံးဖြတ်ရန် အလွန်လွယ်ကူမည်ဖြစ်သော်လည်း ဖြစ်ရပ်အများစုမှာ အဖြူအမဲမသဲကွဲပေ။ ဘက်ပေါင်းစုံ ထည့်တွက်ရမည့်ပြဿနာတွင် ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်း (ဖြစ်ရပ်မတိုင်မီ အမှန်တကယ် ရလဒ်များထက် ခန့်မှန်းချက်များပေါ်အခြေခံသော)နှင့် ဖိအားအောက်တွင် ပြုလုပ်ရသည့် အချိုးမညီသော မှန်းဆချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့ထပ်မံပေါင်းထည့်ရသည့်အခါ လက်ခံနိုင်သောဆုံးရှုံးမှုအား ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းသည် မလွယ်ကူချေ။ (Sloone 2015, 312) ထို့အပြင် အထက်ဖော်ပြပါ နောက်ဆုံးတင်ပြချက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း 'မတူညီသော အယူဝါဒဆိုင်ရာ နောက်ခံများနှင့် တိုက်ပွဲအတွေ့အကြုံ သို့မဟုတ် နိုင်ငံစစ်တပ်သမိုင်းများ၏ ကွဲပြားခြားနားသော အတိုင်းအတာများရှိကြသည့် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများသည် နည်းလမ်းတစ်ခုထက်မကရှိသော အဆုံးအဖြတ်အတွက် အမြဲတစေသဘောတူညီမှုရှိကြမည် မဟုတ်ပေ'။ (Fenrick 2009,279) ဤပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှုကို လျော့နည်းသွားစေရန် စတင်ကျင့်သုံးသည့် ကျိုးကြောင်းဆီလျော် ယုတ္တိတန်မှုစံနှုန်းကိုယ်၌က ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်မကျသည့် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှု အချို့ပေါ် မူတည်နေသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွမ်းကျင်သူများသည်ပင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအတွက် တိကျသောအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သို့မဟုတ် အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအတွက် ပမာဏနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောမတူနိုင်ကြပေ။ အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူနှင့် ပတ်သက်၍ ကိုဘက်တွင် ကျင်းပခဲ့သော ၂၀၁၆ ခုနှစ် နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများ အစည်းအဝေး၌ မည်သည့် အချိန်တွင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုသည် ခိုင်မာပြီး တိုက်ရိုက်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် မည်သည့်အခြေအနေများတွင် ထိခိုက်ပျက်စီးမှုသည် အလွန်အကျွံဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ကြောင်းတို့နှင့်ပတ်သက်ပြီး အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများရှိနေသည်ကို သဘောတူညီခဲ့ကြပါသည်။ တန်ပြန်ရိုက်ခတ်ခြင်း အကျိုးဆက်များနှင့် ကြိုတင်စီစဉ်ထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိပစ်မှတ်ထားခြင်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် လက်ရှိစစ်ဆင်ရေးအတွင်း အခွင့်အလမ်းအဖြစ်ပေါ်ထွက်လာသော ပစ်မှတ်ထားခြင်းဖြစ်စဉ်များအား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ခြင်းတို့တွင်လည်း အခက်အခဲများရှိပါသည်။ (ICRC 2016, 224) တန်ပြန်ရိုက်ခတ်ခြင်း သက်ရောက်မှုများသည် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် တိုက်ရိုက်နှင့် ချက်ခြင်းဖြစ်ပေါ်စေသော အကျိုးဆက်များ မဟုတ်သော်လည်း မည်သို့ဆိုစေ ထိုတိုက်ခိုက်မှု၏ ရလဒ်ဖြစ်ပါသည်။ ရန်သူတပ်ဖွဲ့ကို

သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း လေကြောင်းခရီးတပ် လေယာဉ်ဆီသို့ ပစ်မှတ်များကို ဖြတ်သန်းသွားသောအခါကဲ့သို့သော ပစ်မှတ်တစ်ခုကို ကြိုတင် မျှော်မှန်းထားခြင်း မရှိခဲ့သည့်အခါ ကြိုတင် စီစဉ်ထားသည့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ လက်ရှိစစ်ဆင်ရေးအတွင်း အခွင့်အလမ်းအဖြစ်ပေါ်ထွက်လာသော ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပွားပါသည်။ ထိုနည်းလမ်းအားဖြင့် ပစ်မှတ်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ စိစစ်ခြင်းအတွက် အခွင့်အလမ်းမှာ အကန့်အသတ် ဖြစ်သွားပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ပစ်မှတ်ကို ကြိုတင်မျှော်မှန်းထားပြီး ပိုမိုရှည်ကြာသော အချိန်အတွင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာစိစစ်ထားသော သတင်းအချက်အလက်များရှိသည့်အခါတွင် ကြိုတင်စီစဉ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ပစ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပွားပါသည်။ (Schmitt 2009, 3; Roorda 2015, 158)

ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် မျက်မှောက်ခေတ်စစ်ပွဲ၏ စစ်မျက်နှာအပြောင်းအလဲသည် အရပ်သားဆုံးရှုံးမှုများ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေကို ပိုပြီးတိုးလာစေပါသည်။ ဤတွင် သေချာပေါက်ပါဝင်နေသည့် အဓိကအချက်မှာ စစ်ပွဲသည် 'ထုံးတမ်းစဉ်လာဖြစ်သော စစ်မြေပြင်များ' မှ လူနေထူထပ်သော မြို့ပြဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်၏ အရေးပါမှုကို အပြည့်အဝနားလည်နိုင်ရန် မကြာခင်က ဆီးရီးယားရှိ ပဋိပက္ခကို ကြည့်ရန်သာ လိုပါသည်။ အခြားအကြောင်းတစ်ခုမှာ ဖြစ်ရပ်အများစုတွင် အစိုးရမဟုတ်သော စစ်တိုက်နေသည့်အဖွဲ့များက ပြောက်ကျားတိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် လူသားဒိုင်း အသုံးပြုခြင်းကဲ့သို့သော နည်းဗျူဟာများကို ရွေးချယ်အသုံးပြုကြပြီး ထိုနည်းဗျူဟာအားလုံးက စစ်ပွဲ၏ အလယ်တွင် ပိတ်မိနေသည့် အရပ်သားလူထုကို ပိုမိုထိခိုက်လွယ် ဘေးဖြစ်လွယ်စေသည့် ရလဒ်နှင့်အတူ နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ (NIACs) နှင့် အခြားသော ပြည်တွင်းလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ (နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများထက်ပို၍) ပျံ့နှံ့လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2017)

တတိယအချက်အနေဖြင့် အရပ်သားများသေဆုံးမှု၊ ဒဏ်ရာအနာတရဖြစ်မှုနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများကို ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအဖြစ်ပင် သတ်မှတ်ရန် တရားမျှတ ဆီလျော်မှု ရှိမရှိဆိုသည့်ပြဿနာ ဖြစ်ပါသည်။ IHL တွင်လည်း အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများအား သိသိသာသာ အကာအကွယ်ပေးထားပြီး အထူးသဖြင့် ခွဲခြားခြင်းမူဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုတွင် အရပ်သားများနှင့် အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများကို လုံးဝ တိုက်ရိုက်ပစ်မှတ်မထားနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ (ICRC 2005, 3) ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိနေသော်လည်း ယင်းကို ကိုယ်ကျင့်တရားအရ လက်မခံနိုင် သို့မဟုတ် မှန်ကန်တရားမျှတမှုမရှိသည်နှင့် တချိန်တည်းမှာပင် လက်တွေ့အပိုင်းတွင် ယင်းကို လက်ခံနိုင်သည်ဟု တိုတိုတုတ်တုတ် ဖြေနိုင်ပါမည်။

အချိုးအစားညီမျှခြင်းစည်းမျဉ်းအား လက်တွေ့အသုံးချမှုကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် ၎င်းကရလဒ်နှစ်မျိုးထွက်နိုင်သည့် အဖြေကို မပေးနိုင်သောကြောင့် ခဲယဉ်းပါသည်။ ချွတ်ယွင်းနိုင်ပြီး ပစ်မှတ်သို့မရောက်မီအချိန်၏ ၅% တွင် ပြင်းထန်စွာ ပေါက်ကွဲနိုင်သည့် လက်နက်တစ်ခုကို ပစ်ရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် စစ်သည်တစ်ဦး၏ ဥပမာသည် ထိုသို့ ပစ်ခတ်မှုကြောင့် အရပ်သား အမြောက်အများ သေဆုံးနိုင်ကြောင်း ဤအခြေအနေကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။

ဤနေရာတွင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု ပမာဏမြင့်မားနိုင်သည့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ နည်းပါးပါသည်။ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုပမာဏ နည်းပါးသည့် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ မြင့်မားသည့် ဆန့်ကျင်ဘက် အခြေအနေကိုလည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။ (Sloane 2015, 314)

ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု အယူအဆအား အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ရှုထောင့်များ ရှိလင့်ကစား ဤဆောင်းပါးတွင် ဤအငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် မကြိုးပမ်းပါ။ ယင်းအစား ဤအယူအဆတွင် စွဲမြဲခိုင်မာနေသော ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှုကို ဤဆောင်းပါး၌ စစ်ဆေးသုံးသပ်ပါမည်။ အချိုးအစားညီမျှခြင်း စည်းမျဉ်းကို လက်တွေ့အသုံးချမှုတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ရာ၌ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှု အခြေခံရှိသည့်အချက်ကို မငြင်းနိုင်ပေ။ ထို့အပြင် ဖြစ်ရပ်အတော်များများတွင် အချိုးအစားညီမျှမှုသည် ဆုံးဖြတ်ချက်တန်ဖိုးတစ်ခု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤအချက်ကို ရည်ညွှန်းထားသည့် နောက်ဆက်တွဲ(၁) - AP I အား ရှင်းလင်းချက်တွင် ဤသို့ ဖော်ပြထားပါသည် -

> ဤစည်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုရမည့် သူများအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်နှင့် လူးသာလွန့်သာရှိစေသည့် အသိအမှတ်ပြုမှုထားရှိရန် လိုအပ်ပုံပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဤစည်းမျဉ်းများ၏ ထိရောက်မှုသည် စစ်တိုက်နေသော နိုင်ငံများ၏ စိတ်ကောင်းစေတနာရှိမှုနှင့် လူသားချင်းစာနာမှု ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာလိုသော ဆန္ဒတို့အပေါ် များစွာတည်မှီနေပါသည်။ (ICRC 1987, 589, ထပ်ပေါင်းထည့်ထားသည့် အလေးထားမှု)

ဤလူးသာလွန့်သာရှိမှုကို လိုအပ်သော်လည်း အမှန်အားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ပြတ်ပြတ်သားသားမရှိသော အပိုင်းအခြားတစ်ခုအဖြစ် ၎င်းကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပြီး ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု (IHL တွင် အကြောင်းခိုင်လုံသော)သည် လုံးဝလက်ခံနိုင်စရာမရှိသော ‘အကြောင်းမဲ့ဖျက်ဆီးမှု’ လွယ်ကူစွာ ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း တစ်ပြန်တစ်လှည့် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ပါသည်။ ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု အယူအဆ ကိုယ်တိုင်က အငြင်းပွားစရာဖြစ်သော်လည်း ပို၍သံသယဖြစ်ဖွယ်မှာ ထိုအယူအဆတွင် ရှိရင်းစွဲ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှုက ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုကို ရည်ရွယ်ချက် လှည့်စားမှုဖြင့် ‘အကြောင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးမှု’ တိုးလာနေခြင်းအတွက် နည်းပေးလမ်းပြ ပြုလုပ်ပေးပါသည်။ (Bica 2007)

အကြောင်းမဲ့ဖျက်ဆီးမှုကို IHL တွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်မူဖြင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်ခြင်းမရှိသော အကြမ်းဖက်မှုအဖြစ် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့သော အကြမ်းဖက်မှုကို ဆက်စပ်ထိခိုက် ပျက်စီးမှုအဖြစ် ပုံမှားရိုက်ရန်ကြိုးစားခြင်းဖြင့် မှန်ကန်တရားမျှတကြောင်းပြသရန် စစ်တိုက်နေသောနိုင်ငံများက ကြိုးပမ်းသည့်ဖြစ်ရပ်များ ရှိခဲ့ပါသည်။ (Bica 2007) ဤသို့ အငြင်းပွားစရာများနှင့် ထူပြောလျက်ရှိသော နယ်ပယ်တွင် မည်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းတွင် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်မည် ဆိုသည်ကို စူးစမ်းလေ့လာရန် လိုအပ်ချက်ရှိနေပါသည်။

အပွမာဒ-သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း

အပွမာဒအယူအဆ

အပွမာဒအယူအဆကို စူးစမ်းလေ့လာမှုက ဤတရားသည် အစောပိုင်းကာလ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် တသားတည်းဖြစ်သော အတွေးအခေါ်ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကို ဖော်ပြနေပါသည်။ဤအပွမာဒဟူသော ဝေါဟာရကို သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊ တာဝန်သိတတ်ခြင်း၊ ဂရုစိုက်ခြင်း၊ မိမိဘာသာ အားရကျေနပ်မှုရှိခြင်းနှင့် ရံဖန်ရံခါတွင် မမေ့မလျော့ခြင်းဟု အမျိုးမျိုး ဘာသာပြန်ဆိုခဲ့ကြပြီး (Glossology s.v. appamāda) ဘိက္ခုဗောဓိက ၎င်း၏သံယုတ္တနိကာယ်ဘာသာပြန်တွင် ယင်းကို'လုံ့လဝီရိယ' ဟု ပြန်ဆိုထားပါသည်။ (Bodhi 2000, 77, 179) ဤကွဲပြားခြားနားသော အသုံးအနှုန်းများက အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားတွင် အတိအကျ တူညီသော ဝေါဟာရကို ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ခက်ခဲသည့်အချက်ကို အလေးအနက် ပြသနေပါသည်။ ဘာသာပြန်တွင် တစ်စုံတစ်ရာ ပျောက်ဆုံးနေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ လေ့လာသုပညာရှင် အဲရ်နက်စ်ထ် ရှတိုင်းခဲလ်နယ်ရ် (Ernst Steinkellner)က ဤအယူအဆကို ဂျာမန်ဘာသာဖြင့် 'ဗာ့ခ်ဇားမာ ဇောဂါ' (wachsame sorge)'ဂရုတစိုက် စောင့်ကြည့်ခြင်း။ နိုးကြားသတိဝီရိယရှိသော ဂရုစိုက်ခြင်း' ဟု ဘာသာပြန်ဆိုပါသည်။ (Batchelor 2005, 8 တွင်ကိုးကားသည်) ဤဝေါဟာရကို အပိုင်းလိုက်ခွဲခြားသည့်အခါ 'အ + (ပ်)ပ + မာဒ'ဟု ရပါသည်။ ရှေ့ဆက်ပုဒ် 'အ' သည် အရည်အသွေးမရှိခြင်းကို ဖော်ပြသည့် အပျက်သဘောဆောင်သော လက္ခဏာဖြစ်ပါသည်။ ('(ပ်)ပမာဒ'၏ ရှေ့တွင် အပျက်သဘောဆောင်သော 'အ'ကိုထည့်လိုက်သည့်အခါ 'ပမာဒ'၏ အရည်အချင်းမရှိကြောင်း ယင်းက ဖော်ပြပါသည်။) အရင်းခံဇာစ်မြစ် စကားလုံးသည် 'ယစ်မူးမေ့လျော့ခြင်း'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော'မက်ဒ်'(mad)ဖြစ်ပါသည်။ ဆက်စပ်သော စကားလုံးအချို့မှာ 'မတ္တ'(matta) (ရူးသွပ်စေသော၊ ယစ်မူးစေသော)နှင့် 'မဇ္ဇ'(majja) (ယစ်မူးခြင်း)တို့ ဖြစ်ပါသည်။ 'ပ' သည် လုပ်ဆောင်မှုကို လွန်ကဲစွာ အစွန်းရောက်သည်အထိ လုပ်ဆောင်သည်ဟု ဖော်ပြသော ရှေ့ဆက်ပုဒ်ဖြစ်ပါသည်။ (Jayarava 2009) ထို့ကြောင့် ပမဇ္ဇသည် 'မူးယစ်သောက်စားခြင်း' မျှသာမက ၎င်းသည် ပြစ်မှုငယ်များကို ကျူးလွန်ပြီး အခြားသူများအတွက် အန္တရာယ်ဇာစ်မြစ်ဖြစ်သည့် အတိုင်းအတာအထိ'ဘာမှမမြင်အောင် အလွန်အကွဲ မူးယစ်သောက်စားခြင်း'လည်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထို့နောက် အပွမာဒသည် ဤပမဇ္ဇ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီး အဆိပ်ရှိသောမွေ့ သို့မဟုတ် ဆာလောင်နေသောကျားနှင့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တွေ့ရသည့်အခါ ထိုသူတွင်ရှိနိုင်သည့် ဂရုတစိုက်ဖြင့် သတိထား စောင့်ကြည့်မှုအဖြစ် နောက်ထပ်၍ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။ (Jayarava 2009) ဤဥပမာသည် အထူးသဖြင့်မိမိနှင့် အခြားသူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ မပြုလုပ်မီ အချိန်တိုင်းတွင် လူတစ်ဦးအနေဖြင့် ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်နေသည့် သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို ၎င်းက ပြသနေသောကြောင့် ထူးခြားပါသည်။ စကားအရာ တင်စားချက်အရ 'အန္တရာယ်ရှိသောသားရဲ' သည် လူတစ်ဦး၏ စိတ်ကို ကြည်လင်မှုမရှိအောင် ပိတ်ဖုံးစေနိုင်သည့် တဏှာရာဂ၊ ဥပါဒါန်အစွဲအလမ်း၊ အမုန်းတရား၊ ကြည်လင်ပြတ်သားမှုမရှိခြင်း၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကင်းမဲ့ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။

အပွမာဒ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။

သို့သော် ဤဆောင်းပါး၏ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာတွင် အပွမာဒကို အဘယ့်ကြောင့်ထည့်သွင်းစဉ်းစားပါသနည်း။ အခြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတစ်ခုခု အဘယ့်ကြောင့်မဟုတ်သနည်း။ အပွမာဒတရား၏ အရည်အသွေးသည် ပါဠိကျမ်းဂန်များ၌ ယင်းကို ထပ်တလဲလဲ ရည်ညွှန်းသည့်အတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့၏နေ့စဉ် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ကျွမ်းကျင်မှုဆိုသည်မှာ ရှင်းပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပွမာဒသုတ် (SN 3, 17, Thānissaro bhikkhu 2013)တွင် ပသေနဒီမင်းက ယခုဘဝနှင့် နောက်ဘဝနှစ်ခုလုံးတွင် အကျိုးကျေးဇူးကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်သော အရည်အချင်းတစ်ခုခုရှိမရှိ ဗုဒ္ဓအားမေးမြန်းခဲ့ပုံကို ဇာတ်ကြောင်းပြန်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓက ဤတစ်ခုသော အရည်အချင်းသည် အပွမာဒဖြစ်ပြီး ဆင်ခြေရာသည် အခြားတိရစ္ဆာန်များအားလုံးတို့၏ ခြေရာကို လွှမ်းခြုံနိုင်သကဲ့သို့ အပွမာဒတရားသည် အရည်အချင်းများ အားလုံးထဲတွင်ပါဝင်ကာ အထွတ်အထိပ်ဖြစ်ကြောင်း မိန့်ကြားခြင်းဖြင့် ဖြေကြားခဲ့ပါသည်။ (Batchelor 2005,9)

ဓမ္မပဒ (v.21)၊ အပွမာဒဝဂ်ဟုခေါ်သော အခန်းတွင် သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် သေခြင်းကင်းရာသို့ သွားသောလမ်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည် -

> တည်တံ့သည့် ထကြွလုံ့လ၊ စည်းကမ်းနှင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှုဖြင့် ပညာရှိယောက်ျားသည် ၎င်းအတွက် ရေကြီးရေလျှံမှုမရှိသော ကျွန်းတစ်ခု ပြုလုပ်ထားပါသည်။ [အဆင့်ပိုမိုမြင့်မားသော ကျွန်းပေါ်သို့ လိုချင်တပ်မက်မှုဆန္ဒ (ကာမ)၊ မှားယွင်းသော ယုံကြည်မှုများ (ဒိဋ္ဌိ)၊ ဖြစ်တည်မှုအတွက် တဏှာ (ဘဝ)နှင့် မောဟ(အဝိဇ္ဇာ)ဟူသော အာရုံရေလွှမ်းမိုးမှုများကြောင့် ရေကြီးရေလျှံမဖြစ်နိုင်ချေ။] (ဓမ္မပ v.25, နာရဒမထေရ်၏ ဘာသာပြန် 1954, 27)

နိဂြောဓရုဟန်းတော်သည် ဧကရာဇ်မင်းကြီး အသောကအား အပွမာဒဝဂ်ကို ဟောကြားခဲ့ပြီး ဤအယူအဆသည် နောက်ပိုင်းတွင် ဆွေးနွေးမည့်အတိုင်း ၎င်းအပေါ် နက်ရှိုင်းသော ခံစားချက်ရစေရန် ပြုလုပ်ခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။ ထို့အပြင် သံယုတ္တနိကာယ်တွင် အပွမာဒဝဂ် (SN. 45.139–148) သာမက အခြားသောအပွမာဒနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြန့်ကြဲနေသည့် သုတ်အများအပြား ပါဝင်ပါသည်။ (SN.1.36; 3.17–18; 12.22; 20.1–2; 35.97; 35.134; 46.31; 48.56; 55.40)

ပိဋကတ်တော်တွင် အရှည်လျားဆုံး သုတ်ဖြစ်သော်လည်း မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်တွင် ဤအပွမာဒ အရည်အချင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြမထားဘဲ တချိန်တည်းတွင် ဗုဒ္ဓ၏ ဘဝနောက်ဆုံးသုံးလကို လွှမ်းခြုံဖော်ပြထားပြီး ဤသုတ်၌ နောက်ထပ်၍ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးဩဝါဒစကားများကို မှတ်တမ်းတင်ရာထားတွင် ဗုဒ္ဓက ဤအပွမာဒအယူအဆကို ဟောကြားခဲ့သည့် ရည်ရွယ်ချက်အား ဤသို့အလေးအနက် ဖော်ပြထားပါသည် -

ဟန္ဒဒါနိဘိက္ခဝေအာမန္တယာမိဝေါ

ဝယဓမ္မာသင်ခ်ါရာ အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထ။

ရဟန်းတို့၊ နာယူကျင့်သုံးကြလော့၊ ငါသင်တို့အား ဟောကြားသည်။ သခ်ါရတရား အားလုံးသည် ပျက်စီးရသည်ချည်း ဖြစ်လေသည်။ သတိတရားဖြင့် ပြည့်စုံကြစေလော့။

(Mahāparinibbānna Sutta v. 324, DN 16, 6.8 (DN.II.156), translation by Sister Vajira and F. Story 1998)(မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ သီလရှင် ဝဇီရ၏ ဘာသာပြန်)

၄၅နှစ်နီးပါး အတွေ့အကြုံရှိသော ဆရာတစ်ဆူ ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓသည် ဖြစ်အံ့သော ၎င်း၏ ဘဝအဆုံးသတ်ကို သိရှိသတိပြုမိခဲ့ပြီး ၎င်း၏ နောက်ဆုံးဩဝါဒ မှာစကားများတွင် ပါဝင်စေရန် ၎င်းဟောကြားခဲ့သည်များ အားလုံးကို အလုံးစုံခြုံငုံမိသော တစ်ပေါင်းတစ်စည်းဖြစ်သည့် အယူအဆတစ်ခုကို ရှာဖွေခဲ့လိမ့်မည်ဟု ဘက်ချလာ(Batchelor)က သုံးသပ်ပါသည်။(Batchelor 2005, 9) ထို့နောက် အဓိပ္ပါယ်ပြည့်ဝပြီး အရေးပါလှသော အပ္ပမာဒတရားကို နာရဒမထေရ်က ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အနှစ်သာရအဖြစ် အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ (Narada Thera 1954, 24)

အပ္ပမာဒတရားသည် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းဟူသော အရည်အချင်းနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေသောကြောင့် မိမိတို့သည် မိမိတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ထိုလုပ်ဆောင်မှုများ၏ အကျိုးဆက်တို့အပေါ်တွင် သတိတရား ပွားများရန်အတွက် ပြုစုပျိုးထောင်နိုင်မည့် သက်ဆိုင်မှု အရှိဆုံးသော အရည်အချင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည် -

အကြင်သူသည် စက္ခုပသာဒကို ထိန်းသိမ်းခြင်း(သံဝရ)နှင့် နေထိုင်နေလျှင် စိတ်သည် မျက်စိဖြင့် မြင်နိုင်သော ရူပါရုံတို့တွင် ညစ်ညမ်းခြင်းမဖြစ်ချေ။ စိတ်သည် ညစ်ညမ်းခြင်း မဖြစ်လျှင် ပျော်ရွှင်မှု ပေါက်ဖွားလာပါသည်။ ပျော်ရွှင်မှုဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ပီတိပေါက်ဖွားလာပါသည်။ စိတ်ကိုပီတိက မြှင့်တင်ပေးသောအခါ ရုပ်ခန္ဓာသည် ငြိမ်သက်အေးချမ်းလာပါသည်။ ရုပ်ခန္ဓာတွင် ငြိမ်သက်အေးချမ်းသွားသူသည် ပျော်ရွှင်မှုကို ခံစားရပါသည်။ ပျော်ရွှင်နေသောသူ၏ စိတ်သည် စူးစိုက်မှုရှိလာပါသည်။ စိတ်သည် စူးစိုက်မှုရှိလာသောအခါ ရုပ်နာမ်သဘာဝဖြစ်စဉ်တို့ သိသာထင်ရှားပေါ်လွင်လာကာ [ဓမ္မာနံပါတုဘဝါ] ထိုသူကို 'ဝီရိယနှင့် နေထိုင်နေသောသူ' ဟု လက်ခံထားပါသည်။ (Jayarava 2009)

ဤဆောင်းပါးတစ်ခုလုံး၌ ထိန်းသိမ်းထားသည့်အတိုင်း ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှု အယူအဆနှင့် သက်ဆိုင်သည့်ကိစ္စသည် အချို့အစားညီမျှခြင်းစည်းမျဉ်းကို အသုံးချသူများအတွက် ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်ထားပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ရာ၌ အာရုံခံအင်္ဂါများနှင့် စိတ်ကို ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းခြင်းအား လိုအပ်ပြီး အရည်အချင်းတစ်ခုအဖြစ် အပ္ပမာဒတရားသည် တစ်ဦးချင်းသောလူတို့ကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ကောင်းမှုကုသိုလ် (ကောင်းသောကံ) အတွက် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည့်အပြင် ဆင်းရဲဒုက္ခလျှော့ချပေးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများနှစ်ဘက်လုံးကို အကျိုးကျေးဇူးရှိစေနိုင်ပါသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် စိတ်ကို ထိန်းချုပ်ခြင်းသည် အဓိကကျသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ တက္ကဗေဒသဘောတရား (ရုပ်လွန်ပညာ)ရှိ စဉ်းစားတွေးတောမှုဖြစ်စဉ်အား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ သရုပ်ခွဲလေ့လာခြင်းသည် သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ ဇယား(၁) တွင်ပြထားသည့်အတိုင်း စိတ်အခြေခံအကြောင်းရင်း စုစုပေါင်း ၅၂ပါး(စေတသိက်)ရှိပြီး၊ ၎င်းတို့သည် ပုံစံအမျိုးမျိုးပေါင်းစပ်မှုများဖြင့် သိစိတ်ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းတွင် ဦးဆောင်နိုင်ပါသည်။ ဤစေတသိက်များအနက် ခုနစ်ပါးသည် သိစိတ်အားလုံးနှင့် ယှဉ်တွဲသောကြောင့် 'သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ' ('အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သော စေတသိက်များ' သို့မဟုတ် 'ပဓာနကျသော အခြေခံ စေတသိက်များ') ဟုခေါ်ဆိုပါသည်။ ထို့နောက် စေတသိက်နောက်ထပ် ခြောက်ပါးသည် သိစိတ်တွင် အစဉ်အမြဲ ယှဉ်တွဲခြင်းမရှိသောကြောင့် ထိုခြောက်ပါးကို 'ပကိဏ္ဏကစေတသိက်' ('သီးခြားဖြစ်သော စေတသိက်များ') ဟုခေါ်ဆိုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ကုသိုလ်စိတ် သို့မဟုတ် အကုသိုလ်စိတ်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်နိုင်ပြီး ၎င်းတို့ရှိခြင်းသည် သိစိတ်၏ စွမ်းပကားကို ပြင်းထန်စေပါသည်။ နောက်တစ်အုပ်စုမှာ အကုသိုလ်စိတ် အခြေခံအကြောင်းရင်း ၁၄ပါးဖြစ်ပြီး ဤစေတသိက်တို့က အထက်၌ပြဆိုခဲ့သော (သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ စေတသိက်များနှင့် ပကိဏ္ဏကစေတသိက်များ) စေတသိက် ၁၃ပါးတို့နှင့် ယှဉ်တွဲကာ ပုံစံအမျိုးမျိုး ပေါင်းစပ်မှုများဖြင့် ပုံ(၁)တွင်ပြထားသည့်အတိုင်း အကုသိုလ်စိတ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ (Baptist 2008, 2-5)။

ထို့နောက်နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော သို့မဟုတ် ကုသိုလ်စိတ်အခြေခံ အကြောင်းရင်း သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက် ၁၉ ပါးနှင့် နောက်ထပ်နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော သို့မဟုတ် ကုသိုလ်စိတ်အခြေခံ အကြောင်းရင်း သောဘဏစေတသိက် ခြောက်ပါးတို့ရှိပါသည်။ ဤစေတသိက် ၁၉ ပါးလုံးသည် နှစ်သက်ဖွယ် သို့မဟုတ် ကုသိုလ်စိတ် (သောဘဏစိတ်) ဖြစ်ပေါ်ရန် ရှိရပါသည်။ ပုံ(၂)တွင် ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်နိုင်သည့်အတိုင်း ဤသောဘဏ ကုသိုလ်စေတသိက် ၂၅ ပါး (သေချာပေါက်ရှိရမည့် ကုသိုလ်စေတသိက် ၁၉ ပါးနှင့်အတူ) သည် ရှေ့တွင်ပြဆိုခဲ့သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်နှင့် ပကိဏ်းစေတသိက် ('အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော စေတသိက်များ' နှင့် 'သီးခြားဖြစ်သော စေတသိက်များ') ၁၃ ပါးနှင့်အတူ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ပေါင်းစပ်သည့်အခါ ၎င်းတို့သည် ကုသိုလ်စိတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပါသည်။ (Baptist 2008 2-5)

ဤပိုင်းခြားစိတ်ဖြာသရုပ်ခွဲမှုက အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန်လိုအပ်သော စေတသိက်များ၏ အရေအတွက်ထက် နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသည့်သော ဘဝစိတ်ဖြစ်ပေါ်ရန် စေတသိက်များကို ပို၍လိုအပ်ကြောင်းပြသသည်ကို ဂရုပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ ယင်း၏လိုအပ်သော ပါဝင်ပတ်သက်မှုက ကောင်းသောအရာ သို့မဟုတ် ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုလုပ်ခြင်းသည် ပိုမိုခက်ခဲပြီး ပိုမိုအားထုတ်ကြိုးပမ်းမှုကို လိုအပ်လိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး စင်စစ်အားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ် ပေါ်ပေါက်ရန်အတွက် ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်။

အပွမာဒကို 'သတိရှိခြင်း' အဖြစ်လည်းကောင်း၊ မနသိကာရ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ဝီရိယစသည်တို့နှင့်ဆက်စပ်နေသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရည်အချင်းတစ်ခုအဖြစ်လည်းကောင်း ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်၊ နားလည်နိုင်သော်လည်း ဇယား(၁)တွင်ပေးထားသော စေတသိက (စိတ်အခြေခံအကြောင်းရင်း ၅၂ ပါး) စာရင်းတွင် မပါဝင်ပါ။ ထို့ကြောင့် အပွမာဒကို

စေတသိက်များအား သတိတရားနှင့် ပြည့်စုံစေခြင်းဖြင့် လူတစ်ဦး၏ စိတ်ကို ထိန်းချုပ်ရန် ဂရုတစိုက် ပြုစုပျိုးထောင်ရမည့် အရည်အချင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အပွမာဒကို သီးခြားစိတ် အခြေအနေတစ်ခုထက်ပို၍ သတိအား နှိုးဆွပေးရန် ကြိုးစားနိုင်သည့် အရည်အချင်းအဖြစ် အကောင်းဆုံး တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ (Lomas 2015) အပွမာဒတရား၏အဓိကအရေးပါမှုသည် အပွမာဒတရားက သတိပဋ္ဌာန်ပွားများကျင့်သုံးမှု (ဝိပဿနာအကျင့်)အတွက် ကိုယ်ကျင့်သီလရှုထောင့်အား စတင်မိတ်ဆက်ပေးသည့်အချက်ကို ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ လူတစ်ဦးသည် ဖြစ်ပျက်နေသည့်အရာကို သတိပြုမိရုံသာမဟုတ် (ဆိုလိုသည်မှာ သတိ)၊ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် အကျင့်သိက္ခာတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် အတိအလင်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ (Lomas 2015) သို့ဖြစ်ရာ အပွမာဒ (သတိတရားရှိခြင်း)၏ အရည်အချင်းသည် အကုသိုလ်စိတ် ပေါ်ပေါက်ခြင်းမှ လူတစ်ဦး၏ သိစိတ်ကို အားသွန်ခွန်စိုက် တားဆီးကာကွယ် စောင့်ကြပ်ပေးခြင်းတွင် အခရာဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဇယား (၁)၊ ထေရဝါဒအဘိဓမ္မာတွင်ပြဆိုသော စိတ်အခြေခံအကြောင်းရင်း (စေတသိက်) ၅၂ ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ (၇) ပါး (အဓိကများ သို့မဟုတ် အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သည်များ)	(၁) ဖဿ - အာရုံနှင့်စိတ်ကို ဆက်သွယ်ပေးသော စေတသိက် (၂) ဝေဒနာ- ခံစားချက် (၃) သညာ - အာရုံကို မှတ်သားခြင်း (၄) စေတနာ - စေတနာ (၅) ဧကဂ္ဂတာ- အာရုံတစ်ခုတည်း၌ထားခြင်း (၆) ဇီဝိတိန္ဒြိယ- နာမ်အသက် (၇) မနသိကာရ - အာရုံပြုခြင်း
ပကိဏ္ဏက စေတသိက် (၆) ပါး (သီးခြားများ)	(၁) ဝိတက် - အာရုံကိုဦးစွာယူသော စေတသိက် (၂) ဝိစာရ - အာရုံကိုသုံးသပ်သော စေတသိက် (၃) အဓိမောက္ခ - ဆုံးဖြတ်ခြင်း (၄) ဝီရိယ - အားထုတ်ခြင်း (၅) ပီတိ - ကျေနပ်နှစ်သက်ခြင်း (၆) ဆန္ဒ - လုပ်လိုသောဆန္ဒ သို့မဟုတ် လုပ်ရန်ရည်ရွယ်ခြင်း

အကုသိုလ်စေတသိက် (၁၄) ပါး

(၁) မောဟ - မကြည်လင်သော၊ အမှန်မမြင်သောသဘော
(၂) အဟိရိက - မိမိကိုယ်ကိုသီလအားဖြင့် လေးစားမှုမရှိခြင်း
(၃) အနောတ္တပ္ပ-လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ရလဒ်ကို ဂရုစိုက်မှုမရှိခြင်း
(၄) ဥဒ္ဓစ္စ- ပျံ့လွင့်ခြင်း
(၅) လောဘ - လိုချင်တပ်မက်ခြင်း
(၆) ဒိဋ္ဌ - မှားယွင်းသောအယူ
(၇) မာန - မာန
(၈) ဒေါသ - မုန်းတီးခြင်း
(၉) ကြသာ - မနာလိုခြင်း
(၁၀) ထိန - ပျင်းရိခြင်း
(၁၁) မိဒ္ဓ - ထိုင်းမှိုင်းခြင်း
(၁၂) မစ္ဆရိယ - အတွန်ကြီးခြင်း
(၁၃) ဝိစိကိစ္ဆာ- သံသယဖြစ်ခြင်း
(၁၄) ကုက္ကုစ္စ - ပူပန်ခြင်း

သောဘဏစေတသိက် (၁၉) ပါး
ပဓာနကျသော နှစ်သက်ဖွယ် (ကုသိုလ်စေတသိက်)

(၁) သဒ္ဓါ - ယုံကြည်ခြင်း
(၂) သတိ - သတိ
(၃) ဟီရိ - မိမိကိုယ်ကိုလေးစားခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာရှိခြင်း
(၄) ဩတ္တပ္ပ - ပြုလုပ်သောအလုပ်၏ အကျိုးဆက်ကို သတိထားခြင်း
(၅) အလောဘ - လိုခြင်တပ်မက်မှုမရှိခြင်း
(၆) အဒေါသ - မုန်းတီးမှု မရှိခြင်း၊ ချစ်ခြင်း
(၇) တတြမဇ္ဈတ္တာ - စိတ်၏မျှတခြင်း အတွဲလိုက် (၆) မျိုး
(၈) ကာယပဿဒ္ဓိ - စေတသိက်တို့၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း
(၉) စိတ္တာပဿဒ္ဓိ- စိတ်၏ ငြိမ်းချမ်းခြင်း
(၁၀) ကာယလဟုတာ - စေတသိက်တို့၏ ပေါ့ပါးခြင်း
(၁၁) စိတ္တလဟုတာ - စိတ်၏ပေါ့ပါးခြင်း
(၁၂) ကာယမုဒုတာ - စေတသိက်တို့၏ နူးညံ့ခြင်း

(၁၃) စိတ္တမုဒုတာ - စိတ်၏နူးညံ့ခြင်း
(၁၄) ကာယကမ္မညတာ - စေတသိက်တို့၏ ကြံ့ခိုင်ခြင်း
(၁၅) စိတ္တကမ္မညတာ - စိတ်၏ကြံ့ခိုင်ခြင်း
(၁၆) ကာယပါဂုညတာ - စေတသိက်တို့၏ ကျွမ်းကျင်ခြင်း
(၁၇) စိတ္တပါဂုတညတာ - စိတ်၏ ကျွမ်းကျင်ခြင်း
(၁၈) ကာယုဇုကတာ - စေတသိက်တို့၏ ဖြောင့်မတ်ခြင်း
(၁၉) စိတ္တုဇုကတာ - စိတ်၏ဖြောင့်မတ်ခြင်း

နောက်ထပ် နှစ်သက်ဖွယ် သောဘဏ္ဍစေတသိက် (၆) ပါး ဝိရတီစေတသိက် (၃) ပါး

(၁) သမ္မာဝါစာ - မှန်သောစကား
(၂) သမ္မာကမ္မန္တ - မှန်သောအလုပ်
(၃) သမ္မာအာဇီဝ - မှန်သော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း

အပ္ပမညာ (၂) ပါး
(၄) ကရုဏာ - သနားကြင်နာခြင်း
(၅) မုဒိတာ - ချီးကျူးစိတ်ဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း
(၆) ပညာ- ပညာ

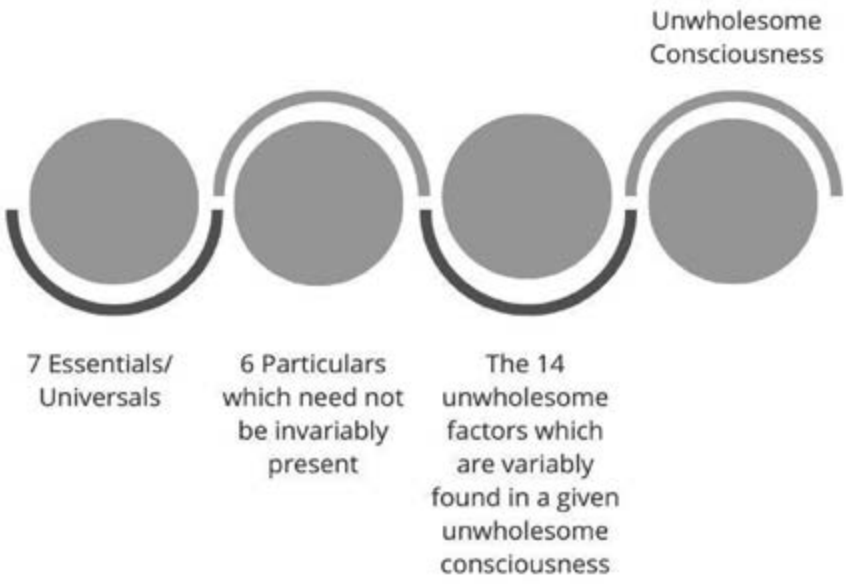

(သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ပါး + မဖြစ်မနေပါဝင်ရန်မလိုသော
ပကိဏ်းစေတသက်(၆)ပါး + အကုသိုလ်စေသိက်(၁၄) ပါး + အကုသိုလ်စိတ်)

ပုံ (၁)၊ အကုသိုလ်စိတ်တစ်ခု၌ ပါဝင်သော စေတသိက်များကို စုပေါင်းပြခြင်း

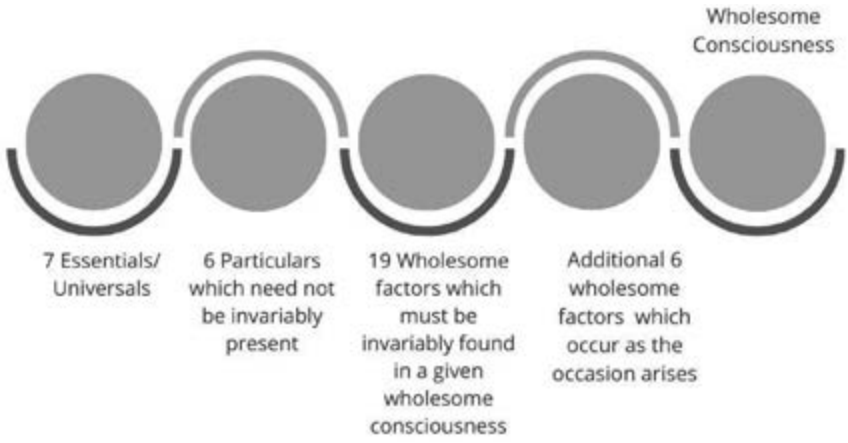

(သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် (၇) ပါး + အမြဲတမ်းယှဉ်စရာမလိုသော
ပကိဏ်းစေတသက်(၆)ပါး + ကုသိုလ်စိတ်များနှင့် အမြဲယှဉ်တွဲသော
သောဘဏသာဓာရဏစေတသိက်(၁၉)ပါး၊ အချိန်အခါသင့်လျှင် ပေါ်လာတတ်သော
နောက်ထပ် စေတသိက် ၆ ပါး +
ကုသိုလ်စိတ်)

ပုံ (၂)၊ ကုသိုလ်စိတ်တစ်ခု၌ ပါသော စေတသိက်များကို စုပေါင်းခြင်း

ဧကရာဇ်မင်းကြီးအသောက- ဝိသေသလက္ခဏာကိုလေ့လာခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ပြောင်းလဲမှု (ပြောင်းလဲသွားသော ရည်ရွယ်ချက်စေတနာ)

အသောက (ဘီစီသုံးရာစုအလယ်ပိုင်း)သည် ၎င်း၏နိုင်ငံရေးအမြင် ရှုထောင့် အတော်များများအပေါ် လွှမ်းမိုးခဲ့သော ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်း၏ အမှတ်အသား ချန်ထားခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မင်းများထဲမှ တစ်ပါးဖြစ်သည်ကို မည်သူမျှ ငြင်းဆိုမည်မဟုတ်ပေ။ အသောကမင်းသည်- ဓမ္မဒူတခေါ် - သာသနာပြုအဖွဲ့များကို အစွန်အဖျားဒေသများနှင့် တိုင်းနိုင်ငံများသို့ စေလွှတ်ခဲ့ကြောင်း ၎င်းရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာများတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး တချိန်တည်းတွင် သီရိလင်္ကာ သမိုင်းမှတ်တမ်းများ၌ အသောကမင်းသည် ၎င်း၏သားတော် မဟိန္ဒမထေရ်ကို သီရိလင်္ကာကျွန်းသို့ ထိုသို့သာသနာပြုအဖြစ် စေလွှတ်ခဲ့ပုံကို ပြန်ပြောင်းပြောပြထားပါသည်။ (Guruge 1993, 157-160)

အချို့ပညာရှင်များက အိမ်နီးချင်းဒေသများတွင် ဗုဒ္ဓသာသာ - သို့မဟုတ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောသဘောဖြင့် အနည်းဆုံးတရားဓမ္မထွန်းကားပြန့်ပွားစေရန် ဤကြိုးပမ်းမှုများတွင် သိမ်မွေ့သော နိုင်ငံရေးပုံစံရှိခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ ဤအချက်သည် အထူးသဖြင့် သီရိလင်္ကာတွင် အဆက်အစပ်ရှိပုံရသည်မှာ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ ထပ်မံ၍ အသောကမင်းသည် ၎င်း၏မိတ်ဆွေဖြစ်သော သီရိလင်္ကာဘုရင်တိဿထံသို့ မောရိယမင်းမြောက်တန်ဆာကိုလည်းပေးပို့ခဲ့ပြီး မောရိယထုံးတမ်းစဉ်လာအရ ဒုတိယအကြိမ် နန်းတက်ပွဲပြုလုပ်ရန်နှင့် ၎င်းကိုယ်တိုင်ပြုလုပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာကိုလက်ခံယုံကြည်စေရန် ဖိတ်ကြားခြင်းပြုခဲ့ပါသည်။ (Guruge 1993, 407) အိမ်နီးချင်းကျွန်းနိုင်ငံ၏ အုပ်စိုးသူမင်းကို အင်အားကြီးသော မောရိယဧကရာဇ်မင်းက ဤပုံစံဖြင့် ညွှန်ကြားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို အလေးအနက်ထား ဆန်းစစ်မည်ဆိုလျှင် တရားဓမ္မပြန့်ပွားစေရန် အသောကမင်း၏ ကြိုးပမ်းမှုများတွင် နိုင်ငံရေးပုံစံရှိခဲ့သည်ဆိုသော အထက်ပါအမြင်သည် သေချာပေါက် ပြီးပြည့်စုံခြင်းမဟုတ်သော်လည်း တစ်စုံတစ်ရာမှန်ကန်သည်ဟု သဘောတူကြ ပေလိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် အသောကမင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သော ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်းသည် အသောကမင်း၏ ဝိသေသလက္ခဏာနှင့် လောကအမြင်ပေါ်တွင် ရှိခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကိုလည်း ပြသနေပါသည်။ အစောပိုင်းက ၎င်းသည် ဒေသများကို အောင်နိုင်ရန် စစ်တပ်များ စေလွှတ်ခဲ့သည့်နေရာတွင် ယခုအခါ ၎င်းသည် သာသနာပြုအဖွဲ့များကို စေလွှတ်နေပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ဖြင့် အောင်နိုင်ခြင်းတည်းဟူသော ၎င်း၏ ယခင်မူဝါဒကို လိုက်နာခြင်းအစား နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းတွင် ၎င်းသည် တရားဓမ္မဖြင့် အောင်နိုင်ခြင်း (ဓမ္မဝိဇယ) မူဝါဒသို့ ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ (Guruge 1993, 490-491) အသောကသည် အိမ်နီးချင်းအုပ်စိုးသူမင်းများအပေါ် ယင်းသို့သော အကြမ်းမဖက်နည်းလမ်းများဖြင့် လွှမ်းမိုးနိုင်သော အနေအထားသို့ ရောက်လာခဲ့ခြင်းမှာ အစောပိုင်းက ၎င်းဆင်နွှဲခဲ့သော ကြောက်မက်ဖွယ်ရာစစ်ပွဲများနှင့် ထိုစစ်ပွဲများပေါ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော ၎င်း၏ ကြမ်းတမ်းရက်စက်သော ဂုဏ်သတင်းတို့ကြောင့်ဟု ငြင်းချက်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် စစ်ပွဲများကို လုံးဝကာကွယ်တားဆီးသင့်သည်ဟူသောအမြင်ကို တင်ပြခြင်းမပြုသော်လည်း ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် အတိုင်းအတာအချို့အထိရှိသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း

အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို နည်းနိုင်သမျှအနည်းဆုံး ဖြစ်စေသင့်ပါသည်။ ဤအချက်က ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အား ကျွန်ုပ်တို့၏ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုတွင် အသောကကို အရေးပါသောသူ ဖြစ်စေပါသည်။

စစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားတော်များ၏ သက်ရောက်မှုကို ဆန်းစစ်ရာတွင် ဧကရာဇ်မင်းကြီးအသောက၏ ပြောင်းလဲမှုနှင့် ၎င်း၏လောကအမြင်အပေါ် ထိုပြောင်းလဲမှု၏သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပုံကို လေ့လာနိုင်ပါသည်။ မဟာဝံသ (v. 189)ကျမ်းအရ ၎င်း၏ ဆိုးယုတ်သော လုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့် အသောကကို အစောပိုင်း ကစဏ္ဍာသောက 'ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသော အသောက'ဟု ခေါ်ခဲ့ကြပါသည်။ (Guruge 1993,74) အခြားသောဇာစ်မြစ်များက ထီးနန်းဆက်ခံမှုအတွက် ၎င်း၏ စစ်ပွဲများတွင် ဝမ်းကွဲညီအစ်ကို (၉၉)ယောက်ကိုသတ်ဖြတ်သည့် ညီအစ်ကိုချင်းသတ်ဖြတ်မှုအတွက် ဤဝိသေသပုဒ်ကို ၎င်းအားအပ်နှင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ရှင်းပြထားပါသည်။ (Guruge 1993, 78-81) မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာဇာစ်မြစ်များ (ဒီဗျာဝဒါန၊ တရုတ်နှင့် တိဘက်ဗုဒ္ဓဘာသာဇာစ်မြစ်များ) တွင် အသောကအား သရုပ်ဖော်ပြသမှုနှင့် သီရိလင်္ကာ၏ ပါဠိဇာစ်မြစ်များတွင် ဖော်ပြထားမှုတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားမှုတစ်ခုရှိကြောင်း အာနန္ဒာ ဂုရုဂျ် (Anada Guruge)က ညွှန်ပြထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကရုဏာနှင့် ပညာကို မုချပေါ်လွင်ထင်ရှားစေရန်အလို့ငှာ မြောက်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ဇာစ်မြစ်များတွင် အသောကမင်းကို ၎င်း၏ဆိုးယုတ်သော လုပ်ဆောင်မှုအများအပြားကို အသေးစိတ်ပြန်ပြောပြထားပြီး အကြင်နာမဲ့သူနှင့် ရက်စက်သူအဖြစ် ပုံဖော်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဂုရုဂျ် (Guruge)အပါအဝင် ပညာရှင်အများအပြား ငြင်းချက်ထုတ်သည့်အတိုင်း ဤအဖြစ်အပျက်များသည် (သဘာဝလွန်တန်ဆာဆင်မှုများစွာနှင့်) ဖြစ်တန်ရာမရှိသောကြောင့် လွန်စွာမယုံနိုင်စရာဖြစ်ပါသည်။ (Guruge 1993, 81-87) ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် ပါဠိဇာစ်မြစ်များတွင် အသောကသည် နိမ့်ကျသောလုပ်ဆောင်မှုများကို ကျူးလွန်ခဲ့သော်လည်း အမှန်နှင့် အမှားကို သိနိုင်စွမ်းရှိသူတစ်ဦးအဖြစ်လည်း သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သီရိလင်္ကာသမိုင်းမှတ်တမ်းဖြစ်သော ဒီပဝံသကျမ်းတွင် အသောကသည် ၎င်းထီးနန်းတက်ပြီး နောက်ပိုင်းနှစ်များကို ယုံကြည်ကိုးကွယ်ရာဘာသာတွင် သစ္စာတရားကို ကြိုးစားရှာဖွေနေသော နှစ်များအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ တရားဓမ္မကို ရှာဖွေရန် အသောကမင်းသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်အများအပြားကို နန်းတော်သို့ပင့်ဖိတ်ပြီး ၎င်းတို့ကို မေးခွန်းများထုတ်ခဲ့ပါသည်။ သမန္တပါသာဒိကာ၏အဆိုအရ အသောကမင်း ဤသို့ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းသည် အန္တောသာရ (စိတ်အတွင်းအနှစ်သာရ)နှင့်ပြည့်စုံသူကို ရှာဖွေခြင်းလည်းဖြစ်ပါသည်။ (Guruge 1993, 99) ဤကာလတွင် အသောကမင်းသည် နိဂြောဓရဟန်းနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး အသောကမင်းကို ၎င်းကပြောင်းလဲပေးခဲ့ရာတွင် နည်းဟန်ပုံစံကို ဖော်ပြထားသည့် မူကွဲနှစ်ခုရှိပါသည်။ ပထမမူကွဲတွင် အပွမာဒဝဂ်၊ သတိတရားနှင့်ပတ်သက်သောအခန်းအား ဟောကြားသည့်တရားကို နာယူပြီးနောက် ယင်းနေ့မှာပင် အသောကမင်းသည် ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃာ့အရိပ်တွင် ခိုလှုံကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ခဲ့ကြောင်း ရှင်းပြထားပါသည် -

> မင်းကြီး၏ သိလိုစိတ်ပြင်းပြသည့်စကားများကိုကြားပြီး အဂ်ိကိုးပါးရှိသော တရားဒေသနာတော်အား နားလည်တတ်ကျွမ်းမှုအရာတွင် ကောင်းစွာနောက်ကျေနေသော နိဂြောဓသည်

မြတ်နိုးအပ်သော အဖိုးထိုက် အဖိုးတန် ပဋ္ဌကတ်သုံးပုံအပေါ် သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် သတိတရားနှင့်ပတ်သက်၍ အကောင်းဆုံးသော အကျယ်တဝင့်ဟောကြားချက် ဖြစ်သည့် 'သတိတရားသည် မသေရာဖြစ်သော အမတ (နိဗ္ဗာန်)သို့ ဦးတည်ရာလမ်းဖြစ်သည်။ သတိကင်းမဲ့ခြင်းသည် သေခြင်းတရားသို့ ဦးတည်သော လမ်းဖြစ်သည်။

သတိရှိသူသည် ဘယ်တော့မှမသေ၊ သတိကင်းမဲ့သူသည် သေသူနှင့်မခြား။' ဆိုသည်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ပါသည်။

(ဒီပဝံသ Dipavamsa VI 52-53, Guruge 1993, 101 တွင် ကိုးကားသည်။)

ဒုတိယမူကွဲတွင် ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် နိဂြောဓကို သာမဏေငယ်တစ်ပါးအဖြစ်ပုံဖော်ထားပြီး မင်းကြီးက နန်းတော်ပြူတင်းမှလှမ်းမြင်သောအခါ သာမဏေ၏ ငြိမ်သက်သောအမူအယာအား ကျေနပ်နှစ်သက်ကြည်ညိုပြီး ဆွမ်းလှူဒါန်းရန် နန်းတော်သို့ပင့်ဖိတ်ခဲ့ပါသည်။

ဆွမ်းစားအပြီးတွင် မင်းကြီးက 'သင်၏ဆရာ သင့်ကိုဟောကြားသော တရားတစ်ခုခုကို သင်သိပါသလား'ဟု မေးခဲ့ပါသည်။

'မင်းကြီး၊ တရားဒေသနာတစ်ခုမှ ငါသိထားပါသည်။' (သမန္တာပါသာဒိကာ Samantapāsādikā, Guruge 1993 104 တွင် ကိုးကား)

ထို့နောက် ဤမူကွဲတွင် နိဂြောဓသာမဏေက ဓမ္မပဒ၏ အပ္ပမာဒဝဂ်ကို အသေးစိတ်ဟောကြားခဲ့ပုံနှင့် နိဂြောဓ၏အပြုအမူ အပြောအဆို နေထိုင်ပုံနှင့် အကျင့်သီလတို့ကို ကျေနပ်နှစ်သက်ကြည်ညိုသွားသော အသောကအား ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်အချိန်ယူကာ ပိုမိုဟောကြားပေးနိုင်သည့် အခြားထေရ်ကြီးဝါကြီး ရဟန်းတော်များနှင့် မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပုံတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ မဟာဝံသတွင်လည်း (vv. 71 – 72) ထိုနေ့တစ်ရက်တည်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦးအဖြစ် ဘုရင်ကြီး၏ပြောင်းလဲမှုကို ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။ (Guruge 1993, 102)

ဒေါက်တာဂုရုဂျ် (Dr. Guruge)က ရံဖန်ရံခါတွင် ဤရှေ့နောက်မညီသော ဝိရောဓိ အချက်များကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် မည်သည်က အမှန်တရားနှင့် ပိုမိုနီးစပ်ပြီး ပိုမိုဖြစ်နိုင်ခြေရှိကြောင်းကို ပထမဦးစွာ အချို့ဇာစ်မြစ်များက အသောကသည် လုံးဝ ဆိုးယုတ်သူ မဟုတ်ဟု ပုံဖော်ထားသောအချက်နှင့် ဒုတိယအချက်မှာ သာမဏေငယ်လေး တစ်ပါးက ဟောကြားသော တရားတစ်ပုဒ်ကို နာယူခြင်းအားဖြင့် တစ်နေ့တည်းမှာပင် ၎င်းသည်မယုံနိုင်လောက်အောင် အံ့သြစရာပြောင်းလဲသွားခဲ့ခြင်းမဟုတ်ကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ ဂုရုဂျ်က 'ငယ်ရွယ်နုနယ်သေးသော သာမဏေငယ်တစ်ပါးအနေဖြင့် သိနိုင်လောက်ဆုံးသော ကျမ်းစာမှာ ဓမ္မပဒဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းရွတ်ဆိုခဲ့သောဂါထာမှာ တရားဒေသနာတစ်ပုဒ်မှ ၎င်းသိသမျှအားလုံးဖြစ်သည်ဟူသော နိဂြောဓ၏စကားကို အသေအချာ နားလည်နိုင်ပါသည်' ဟု ရေးသားထားပါသည်။ (Guruge 1993, 105-108)

ဤအချက်သည် ယခုခေတ်စစ်တပ်များတွင်တွေ့ရမည့် သာမန်တစ်ဦးချင်း - လုံးဝ ဆိုးယုတ်သည်လည်းမဟုတ်၊ စင်ကြယ်သောသူတော်စင်လည်းမဟုတ်၊ ဤနှစ်ခုကြားတွင်ရှိသူ တစ်ဦးနှင့်အများဆုံးတူသည့် ရိုးရိုးသာမန်လူများအပေါ်တွင်ရှိခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အကျိုး သက်ရောက်မှုကို ယင်းကပြသနေသောကြောင့် ဤဆောင်းပါးခ်ဳဒ်တင်ပြသောရည်ရွယ်ချက် အားဖြည့်စွမ်းမှုအတွက် တကယ့်ကိုအရေးကြီးပါသည်။ ဒုတိယမြောက်နှင့် ပိုပြီးအရေးကြီးသော အချက်မှာ အသောကမင်းသည် တစ်နေ့အတွင်းမှာပင် ဗုဒ္ဓဘာသာအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း အမှန်နှင့် အမှားကို သိမြင်သတိထားမိမှု ပိုမိုအားကောင်းလာခြင်းမှစတင်ကာ တဖြည်းဖြည်းတိုးတက်လာသည့် ဖြစ်စဉ် ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ယင်းက ပြသနေပြီး အဆိုပါရှုထောင့်ကို ၎င်း၏ အဓိန့်ပြန်တမ်းများနှင့် ကဗျည်းကျောက်စာများ၏ အကြောင်းအရာတွင် ပါဝင်သည့် အပွမာဒ၏ အရည်အချင်းအတွက် ဝိသေသလက္ခဏာ လေ့လာမှုတစ်ခုအဖြစ် ယခု ဆန်းစစ်သွားပါမည်။ အသောကမင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမ တရားတော်များ သက်ရောက်မှုကို အခြားသော သမိုင်းကြောင်းဆိုင်ရာ ဇာစ်မြစ်များထက် ဤကျောက်စာများတွင် ၎င်းဖော်ပြခဲ့သည်များမှတဆင့် ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာရန် အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ဤကျောက်စာများက ၎င်းသည် မည်သို့သောသူဖြစ်ခဲ့သည် သို့မဟုတ် ရည်ရွယ်ချက်ကြီးမားခဲ့သည်ကို ၎င်းကိုယ်ပိုင် စကားလုံးများတွင် ပြသနေသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ (၎င်း၏ကျောက်စာများတွင် အသောက မင်းက ၎င်း၏ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကိုယ်ပိုင်ပြောင်းလဲမှုသည် ကလင်္ဂစစ်ပွဲအတွင်း ၎င်းမျက်မြင်ကြုံ တွေ့ခဲ့ရသော အစုလိုက်အပြုံလိုက်လူသတ်ခြင်း အဓိကအကြောင်းကြောင့်ဟု ဖော်ပြထားသည်ကို မှတ်သားသင့်ပါသည်။)

အသောကကျောက်စာများတွင်ဖော်ပြထားသော အပွမာဒ

နိဂြောဓရဟန်းက ဧကရာဇ်မင်းကြီးကို ပထမဆုံးဟောကြားခဲ့သော တရားဒေသနာ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့် အရည်အချင်းဖြစ်သော အပွမာဒသည် ဧကရာဇ်မင်းကြီး၏စရိုက်တွင် သိသိသာသာအပြောင်း အလဲ ဖြစ်စေခဲ့သည်ဟု ခိုင်လုံစွာမဖော်ပြနိုင်ပေ။ ပိုမို၍ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည်မှာ ဧကရာဇ်မင်းကြီးနှင့် စတင်ပတ်သက်ခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များ၏ တရားအဆုံးအမများ ပေါင်းစပ်ခြင်းသည် ၎င်း၏စရိုက်ကိုပြောင်းလဲရာတွင် အခရာဖြစ်နိုင်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်း၏ကျောက်စာများ တွင် သတိတရားနှင့်အလားတူသောအတွေးအခေါ်များ မကြာခဏပေါ်လာခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓ တရားတော်၏ ဤသီခြားဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆက အသောကအပေါ် နက်ရှိုင်းသောခံစားမှုကို ဖြစ်စေခဲ့ကြောင်း ငြင်းချက်ထုတ်နိုင်ပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အသောကသည် ၎င်း၏ပထမဆုံးသော အဓိကကျောက်စာ အဓိန္ဓပြန်တမ်း၌ နန်းတော်စားဖိုဆောင်များတွင် အစားအသောက်အလို့ငှာ သတ်ဖြတ်သည့် တိရစ္ဆာန်အရေအတွက်အား လျှော့ချခဲ့ပုံကိုလည်းကောင်း၊ အာဟာရ ရည်ရွယ်ချက်အတွက် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ပြုလုပ်ခဲ့သည့်တိုင် အသောကသည် ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော လုပ်ဆောင်မှုကံများ၏ အကျိုးဆက်များကို အလေးဂရုပြုခဲ့ပြီး သတ္တဝါတို့အား သတ်ဖြတ်ခြင်းအပေါ် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ဟန့်တားခဲ့ပုံကို သိသာထင်ရှားစေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ပြန်ပြောင်းပြောပြထားပါသည်။ နဝမမြောက် အဓိက

ကျောက်စာအမိန့်ပြန်တမ်းတွင်လည်း သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းအပ်သည့် အပြုအမူကို ထောက်ခံပြောဆိုထားပါသည်။ ၎င်း၏စတုတ္ထမြောက် အဓိကကျောက်စာအမိန့်ပြန်တမ်း၌ သတိတရားတွင် စွဲခိုင်နစ်မြုပ်သည့်အတွေးအခေါ်ကို ဤသို့ ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည် - အကြင်သူသည် မိမိ၏ရည်ရွယ်ချက်စေတနာများကို အမြဲတစေသတိပြုစောင့်ကြည့် ရမည်ဖြစ်ပြီး မကောင်းသောအတွေးများကို တားဆီးကာကွယ်ဟန့်တားရန် မအောင်မြင် သည့် အခါမျိုးတွင် ကျေနပ်အားရခြင်းမရှိစေရဘဲ ထပ်ခါထပ်ခါအကြိမ်ကြိမ်ကြိုးပမ်း ရပါမည်။ အလားတူ သဘောပင် ပစ္စုမမြောက် အဓိကကျောက်စာအမိန့်ပြန်တမ်းတွင် ကောင်းမှုကုသိုလ် ပြုလုပ်ခြင်းသည် ခက်ခဲ ကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန်သည် အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန်ထက် များစွာ ပိုပြီး ဝီရိယစိုက်အားထုတ်ရပုံကို အစောပိုင်းဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤကျောက်စာက ထိုထင်မြင်ချက်ကို ပြတ်ပြတ်သားသား အမိအရဖမ်းဆုပ်ထားပါသည်။

နောက်ထပ်၍ တိုသာလီ (Tosali)/ သာမာပ (Samapa)ပြည်နယ်များမှ အရာရှိများနှင့် မြို့တော်တရားသူကြီးများအတွက် ပထမဆုံးသော သီးခြားအမိန့်ပြန်တမ်း (ဒေါင်လီ - Dhauli နှင့် ယောင်ဂါဒါ - Jaugada ၌ရှိသည်)တွင် ဤသို့ဖော်ပြထားပါသည် -

> သင်သည် သက်ရှိသတ္တဝါထောင်ပေါင်းများစွာကို တာဝန်ယူနေရသူဖြစ်သည်။ သင်သည် လူတို့၏ချစ်ခြင်းမေတ္တာကို ရသင့်သည်။ လူအားလုံးသည် ငါ၏သားသမီးများဖြစ်သည်. . . အားလုံးအပေါ် သာတူညီမျှမခွဲခြားဘဲ ဆက်ဆံခြင်းကိုကျင့်သုံးရန် သင်ကြိုးစားအားထုတ် သင့်သည်။ သို့သော် ဤအကျင့်ကို မနာလိုဝန်တိုစိတ်၊ ဒေါသထွက်လွယ်ခြင်း၊ ခက်ထန် ကြမ်းတမ်းခြင်း၊ မဆင်မခြင်ပြုခြင်း၊ ခေါင်းမာခြင်း၊ အလုပ်မလုပ် ပျင်းရိနေခြင်း သို့မဟုတ် ပျင်းရိပေါ့ဆခြင်းဟူသော ဤအပြစ်အနာအဆာများအနက် တစ်ခုခုရှိနေသောသူသည် ကျင့်သုံးခြင်းမပြုနိုင်။ သင်သည် ယင်းသို့သော အပြစ်အနာအဆာများမှရှောင်ရှားနိုင်ရန် ဆန္ဒရှိသင့်သည်။ ဤအရာအားလုံး၏အရင်းအမြစ်မှာ ဒေါသစိတ်ပင်ဖြစ်ပြီး သင့်အလုပ်တွင် မဆင်မခြင်ကမူးရူးထိုးမလုပ်ရန်ပင် . . . (Thapar 1961, 257)

ဤကျောက်စာသည် အုပ်စိုးသူမင်းများနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများအား အကုသိုလ် အတွေးများမှ ကင်းဝေးစေရန် ဆိုဆုံးမပေးသောကြောင့် အရေးကြီးပါသည်။ အကုသိုလ်အတွေးများမှ ကင်းဝေးစေရန် ကြိုးပမ်းတားဆီးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်းသည် စစ်တိုက်နေသူများအား ဒေါသ၊ ခေါင်းမာခြင်းနှင့် မုန်းတီးခြင်းကဲ့သို့ အကုသိုလ်အကြောင်းရင်းစေ့ဆော်မှုများမှ ပေါ်ထွက် လာသော အလောတကြီး အလျင်စလိုဆုံးဖြတ်ချက်များပြုလုပ်ခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးရန် အတွက် အရေးပါမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆများကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်း

အပွမာဒတရားက ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းကို မည်သို့လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ပါသနည်း။

ဤအပိုင်းတွင် အချို့အစားညီမျှမှုကို လက်တွေအသုံးချရာ၌ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ကျခြင်းက ပြသနေသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုနှင့် ဂရုတစိုက်ရှိမှုတို့ကို လမ်းကြောင်းတည်ပေးခြင်းအားဖြင့်

စစ်ပွဲကာလအတွင်းတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို အပွမာဒတရားက မည်သည့်ပုံစံဖြင့် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ ဆန်းစစ်ပါမည်။ လက်တွေ့တွင် အကြောင်းမဲ့ တမင်သက်သက်အလေးမမူဂရုမစိုက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဒေါသ၊ မုန်းတီးမှု၊ မလိုမုန်းထားမှု သို့မဟုတ် လက်စားချေလက်တုံ့ပြန်မှုကဲ့သို့ မကောင်းသော စိတ်အခြေအနေများကြောင့် လည်းကောင်း အချို့အစားညီမျှမှု အယူအဆကို စစ်တိုက်နေသူများက အလွန်လွယ်ကူစွာ အလွဲသုံးစားပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

အချို့အစားညီမျှမှုအား အသုံးချခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို လမ်းညွှန်ပေးရန် ဥပဒေရေးရာနယ်ပယ်၌ ယခုထိပါဝင်ခဲ့သော စံနှုန်းများမှာ စိတ်ကောင်းစေတနာအတွက် လိုအပ်ချက်၊ လူသားချင်းစာနာမှု သတ်မှတ်ချက်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်လိုသောဆန္ဒနှင့် 'လက်တွေ့ကျသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူး' စံနှုန်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤစံနှုန်းများသည် မပြတ်မသားဖြစ်နိုင်သော်လည်း ယခုအချိန်တွင် ယင်းတို့သည် လက်ခံနိုင်ဖွယ် အကောင်းဆုံး စံနှုန်းများဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်များက သဘောတူကြပါသည်။ (Sloane 2015, 318)

ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များအား လိုက်နာမှုသည် ကျေနပ်ဖွယ်မရှိဘဲ ဥပဒေများကို မထေမဲ့မြင်ပြုသော အခြေအနေများတွင် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင် လုပ်ဆောင်မှုများအား သတိတရားရှေ့သွားရှိအောင် အားပေးခြင်းအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အလွန် စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော အင်အားတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သလားဆိုသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့လည်း စိတ်ဝင်စားပါသည်။ ဦးစွာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် စိတ်ကောင်းစေတနာဆိုသည်မှာ ဘာကိုဆိုလိုသနည်းဟု မေးခွန်းထုတ်နိုင်ပါသည်။ စစ်တိုက်နေသူများတွင် စိတ်ကောင်းစေတနာသည် အချို့အစားညီမျှခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ခက်ခဲသော အမေးပုစ္ဆာများအားဆုံးဖြတ်ရာ၌ အရေးပါသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားတော်များအား အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြရာတွင် အပွမာဒ၏ အရည်အချင်းအပေါ် အလေးထားမှုကို ထောက်ဆလျှင်လည်းကောင်း အပွမာဒအယူအဆအား ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် စိတ်ကောင်းစေတနာကို အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရာ၌ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ အပွမာဒတရားဟူသည် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်များအား သိရှိသတိပြုခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်ရပြီး ထိုစေတနာ ရည်ရွယ်ချက်များသည် ဆိုးသလား သို့မဟုတ် ကောင်းသလား သို့တည်းမဟုတ် မိမိက ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်စေနိုင်သောနည်းဖြင့် စဉ်းစားတွေးတောနေသလားဆိုသည်ကို ဆွေးနွေးအငြင်းပွားနိုင်ပါသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ 'လူသားချင်းစာနာမှု သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ'နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်စေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့မည်သို့မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည်နည်းဆိုသည့်အချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဖြစ်ရပ်တွင် လက်ခံနိုင်သောကျင့်ဝတ်စံနှုန်းနှင့် ညီညွတ်စေရန် မလုပ်မနေလုပ်ရခြင်းသည် အတွင်းသန္တာန်ဆိုင်ရာကိစ္စ (ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ တရားတော်အား မိမိ၏ကိုယ်ပိုင် နားလည်သဘောပေါက်မှုမှ ပေါ်ထွက်လာခြင်းနှင့် ထိုအဆုံးအမတရားတော်များအား လိုက်နာရန်လိုအပ်ခြင်း)နှင့် လူမှုအသိုက်အဝန်းဆိုင်ရာကိစ္စ နှစ်ခုလုံး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ဤနေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် လူဝတ်ကြောင်တို့အပေါ်

ၵင်းတို့အသုံးပြုသည့် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှာ အရေးကြီးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များက စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေသူအား ၵင်းအနေဖြင့် မည်သို့ပြုမူ လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဆိုသော နည်းလမ်းပုံစံကို အကြံပြုသည့်အခါ ဤအကြံပြုချက်သည် အများနှင့်သက်ဆိုင်သော ထင်မြင်ချက်ဖြစ်လာပြီး သိသိသာသာ အလေးဂရုပြုခြင်းကို ခံရပါသည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးအရ ကွပ်ကဲမှုအဆင့်များ နှစ်ခုလုံးတွင် လူသားချင်းစာနာမှု သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအား ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ဆန့်ကျင်ချိုးဖောက်ကာ လုပ်ဆောင်သော စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်သူများသည် ၵင်းတို့အတွက် နိုင်ငံရေးအရလည်း ဆိုးရွားသော အကျိုးဆက်များ ဖြစ်စေနိုင်သည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို လိုက်နာရပါလိမ့်မည်။

တတိယအချက်မှာ လက်တွေ့ကျသော စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးစံနှုန်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့အတွက် မည်သို့သက်ဆိုင်သည်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့ကျမှုသည် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဥပဒေရေးရာနယ်ပယ် နှစ်ခုလုံးတွင် လက်ခံနိုင်ပြီး မကြာခဏအသုံးပြုလေ့ရှိသော စံသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည့်တိုင် ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘက်လိုက်မှုလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ Sloane က 'ပထမနှစ် ဥပဒေကျောင်းသားတိုင်း သင်ယူရသကဲ့သို့ လက်တွေ့ကျသောသူ၏ အထူးရလဒ်ရရှိရန်အတွက် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် သီးခြား ဥပဒေနည်းလမ်းကထုတ်သော မေးခွန်းများ၏ အရေအတွက်နှင့် အမျိုးအစားသည် အလွန်များပြားသည့်အပြင် အဖြေများထက် ထိုမေးခွန်းများကို ထပ်မံပြောဆိုခြင်းသဘော ရှိသည်'ဟု ရေးသားထားပါသည်။ (Sloane 2015, 318) ဤစံနှုန်းအရ ကွပ်ကဲသူတစ်ဦးကို စိတ်ကောင်းစေတနာနှင့် လုပ်ဆောင်ရန်အပြင် အကြောင်းပြချက်အတွင်း ဆင်ခြင်တုံတရားရှိသော နည်းဟန်ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရာတွင်လည်း မိမိ၏စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်အပေါ် ထားရှိသော သတိတရားသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူအား စိတ်တည်တည်ငြိမ်ငြိမ်ဖြင့် စဉ်းစားရန်၊ မကောင်းသောအတွေးများ၏ ဒုက္ခပေးမှုကင်းဝေးစေရန်နှင့် ပေးထားသော အခြေအနေများတွင် ထိုအခြေအနေနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို တတ်နိုင်သမျှသေချာအောင် လေ့လာစိစစ်ရန် ထိန်းကျောင်းပေးပါလိမ့်မည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ as if (အကယ်၍သာ) သီအိုရီဟုခေါ်သော သီအိုရီအသစ်တစ်ခုကို ဂရုပြုရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ဤသီအိုရီအရ စစ်ဘက်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးသည် အကယ်၍သာ အန္တရာယ်ရှိသည့် အရပ်သားများသည် ၵင်း၏သက်ဆိုင်သောနိုင်ငံ/အဖွဲ့ဘက်မှဖြစ်မည်ဆိုလျှင် ဆက်စပ်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုအား လက်ခံနိုင်သောအဆင့်များကို ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပါသည်။ (Sloane 2015, 232-331) လူမျိုးစုနှစ်ခုနှင့်သက်ဆိုင်သော စစ်တိုက်နေသူနှစ်ဘက်အကြား ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် ဥပမာ သီရိလင်္ကာအစိုးရနှင့် တမီးလ်လွတ်မြောက်ရေးကျားအဖွဲ့ (LTTE)တို့အကြား ပြည်တွင်းစစ်တွင် ဆင်ဟားလိစ်အများစုဖြစ်သည့် သီရိလင်္ကာစစ်တပ်သည် တမီးလ်အရပ်သားများကို ဆင်ဟားလိစ်အရပ်သားများကဲ့သို့ပင် တန်းတူဆက်ဆံရပေလိမ့်မည်။ သီရိလင်္ကာတွင် ဤတာဝန်မှာ လူမျိုးစုနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ နိုင်ငံသားအားလုံးအတွက် တာဝန်ရှိသည်ဖြစ်သောကြောင့် မည်သည့်ကိစ္စတွင်မဆို အစိုးရနှင့်သက်ဆိုင်ပါသည်။

Sloan က ဤသီအိုရီတွင် တန်ဖိုးရှိသော်လည်း မည်သည့်စစ်တပ်ကမျှ ဤပုံစံဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိ သို့မဟုတ် ဤသို့လုပ်ဆောင်ရန်

ဆန္ဒပြင်းပြမှုပင်မရှိဟု ရေးသားထားပါသည်။ (sloane 2015, 326) သို့သော် သေချာသည်မှာ ဤသီအိုရီသည် IHL ၏ မြင့်မားသောစံနှုန်းများနှင့်လည်းကောင်း၊ ကရဏီယမေတ္တသုတ်တွင် ဟောကြားဆုံးမခဲ့သည့် မေတ္တာကဲ့သို့သော (ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း -'မိခင်တစ်ယောက်က ၎င်း၏ တစ်ဦးတည်းသောကလေးကို ၎င်း၏အသက်နှင့်ပင်ရင်းပြီး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးသကဲ့သို့ သက်ရှိအားလုံးအပေါ် အကန့်အသတ်မဲ့ အတိုင်းမသိမေတ္တာတရား ပြုစုပျိုးထောင်ပေးခြင်း') ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်နှင့်လည်းကောင်း ကိုက်ညီပေသည်။ (ကရဏီယမေတ္တသုတ် - Karaniyamettā Sutta, ဝိယဒဿီမထေရ် ဘာသာပြန် translation Piyadassi Thera 1999)

ဤဆောင်းပါးတွင် အပွမာဒတရားသည် ပြုစုပျိုးထောင်ပွားများခဲ့လျှင် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှု လျော့ပါးစေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို မည်သို့လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သည်ကို ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် အပွမာဒ၏အရေးပါပုံကို ယခုခေတ် (စီအီး) သုံးရာစုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒဿနအတွေးအခေါ်ပညာရှင် နာဂဇုနက အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ နာဂဇုနသည် ၎င်း၏ ရတနာဝလိတွင် ဘုရင်ကို ဟောကြားရာ၌ အမြဲတမ်း (နိုဘြ) သတိထားခြင်း (အပရမတ္တ)ဟုအဓိပ္ပါယ်ရသော နိုဘြပရမတ္တ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းကို အသုံးပြုကာ ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများအတွက် လိုအပ်ချက်အဖြစ် သတိတရား (အပွမာဒ၊ သင်္ကရိုက်တွင် အပရာမာဒ)ကို ရည်ညွှန်းထားပါသည် -

> စစ်တပ်ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးအဖြစ် စိတ်ထားမြင့်မြတ်သော၊ သံယောဇဉ်ငြိတွယ်မှုကင်းသော၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသော၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော၊ ယုံကြည်အားထားရသော၊ အမြဲတာဝန်ကျေပွန်သတိရှိပြီး တရားဓမ္မအား လိုက်နာကျင့်သုံးသူတစ်ဦးကို ခန့်အပ်ပါ။ (translation by Tamas Agocs, in Harvey 2018, chapter 4, v.12)

သို့ရာတွင် အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓ၏လမ်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့်စိတ်ကို လေ့ကျင့်ခြင်းထက် ပြင်းထန်သောစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုအပေါ် ပိုမိုအာရုံစိုက်ရန် လိုအပ်သည်ကို မငြင်းသာသော စစ်သည်များတွင် ဤအရည်အချင်းကို မည်သို့ပျိုးထောင်နိုင်မည်နည်းဟု မေးစရာကျန်နေပါသေးသည်။ ဤအတွက် စစ်ပွဲမတိုင်မီ၊ စစ်ပွဲအတွင်းနှင့် စစ်ပွဲအပြီး၌ စစ်တပ်နှင့် ၎င်းတို့၏ အပြန်အလှန်ဆက်ဆံမှုများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များပါဝင်နေသည့် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍကို နားလည်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ စိတ်ကူးစိတ်သန်းထက်မြက်စေသော ဗုဒ္ဓဘာသာနည်းလမ်းအရ စဉ်းစားတွေးခေါ်ရာတွင် တရားဒေသနာတော်များနှင့် တရားရှုမှတ်အားထုတ်ခြင်း၏တန်ဖိုးကို ဆန်းစစ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ

စစ်ပွဲကာလအတွင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တို့သည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍ၌ ပါဝင်နေပါသည်။ အချို့က ရဟန်းတော်များသည် လူသူကင်းဝေးရာတွင် တစ်ကိုယ်ရေတစ်သီးတစ်ခြားဘဝကို ဦးတည်သင့်ပြီး စစ်သည်များနှင့် မဆက်စပ် မပတ်သက်သင့်ကြောင်း ယုံကြည်သောကြောင့် ဤအချက်ကို ရံဖန်ရံခါ 'မူမမှန်မှု'ဟု ယူဆကြသော်လည်း တချိန်တည်းတွင် အခြားသူများက စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်နေသူများကို အကြံပေးခြင်းနှင့် လမ်းညွှန်ခြင်းတို့၌

ရဟန်းတော်များတွင် တက်ကြွသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန်အရည်အချင်းရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ (Kent 2008, 77,105) ၎င်းတို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မနှင့် သံဃာ့အရိပ်တွင် ခိုလှုံကိုးကွယ်ရန် အစစ်အမှန်ကြိုးပမ်းကြသူများ (ဆိုလိုသည်မှာ လက်တွေ့ကျင့်သုံးသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ)အား အကြံပေးရန်နှင့် လမ်းညွှန်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များအတွက် သေချာပေါက် တာဝန်ရှိပါသည်။ (Kent 2008, 121–122) ခံယူမည့် ရပ်တည်ချက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ရဟန်းတော်များသည် တိုက်ခိုက်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအပေါ် သြဇာလွှမ်းမိုးရမည်ဖြစ်ပြီး ဆက်လက်၍ သြဇာလွှမ်းမိုးပေမည်။ မလိုလားအပ်သော အကြမ်းဖက်မှုကို လျော့နည်းစေခြင်းအပြင် တည်ငြိမ်မှုနှင့် စစ်သည်၏ စိတ်တွင်းရှိ ရည်ရွယ်ချက်ကို ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန် မြှင့်တင်ပေးခြင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို လျှော့ချရန် ကြီးမားသော အလားအလာ ရှိပေသည်။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်၏ လက်ထဲတွင် အခြားသူများအား ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သည့် သေစေနိုင်သော လက်နက်ရှိသောကြောင့် ပဋိပက္ခအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး၏ စိတ်သည် အေးဆေးတည်ငြိမ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုလက်နက်ကို သတိလက်လွတ် အသုံးမပြုရပေ။ (Kent 2008, 129-134)

ဤဆောင်းပါး၏ ဤအပိုင်းပါ ကောက်ချက်ချမှုအများစုသည် ဒယ်နီယယ်ကင့်နှ်တ် (Daniel Kent)၏ Shelter for you, Nirvana for our Sons: Buddist Belief and Practice in the Sri Lankan Army - (သင့်အတွက်နားခိုရာ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏သားများအတွက်နိဗ္ဗာန် - သီရိလင်္ကာစစ်တပ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာယုံကြည်မှုနှင့် ကျင့်သုံးမှု) ဟူသော သီရိလင်္ကာတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လက်တွေ့သုတေသနပေါ် အခြေခံပါသည်။ ဤသုတေသနကို ၂၀၀၉ ခုနှစ် ပြည်တွင်းစစ်မပြီးဆုံးမီ (၂)နှစ်၂၀၀၄ မှ ၂၀၀၇ ခုနှစ်များအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များနှင့် စစ်သည်များကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ (Kent 2008)

ဗုဒ္ဓဘာသာတရား ဟောကြားခြင်းအစဉ်အလာ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဘာသာရေး သမိုင်းဆရာများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို လေ့လာသော ပညာရှင်များက မကြာခဏ လျှော့တွက်ခဲ့ကြပါ သည်။ (Deegale 1997, 429)သော တရားဒေသနာများ၏ တန်ဖိုးကို နားလည်ရန်မှာ ထိုတရားများကို 'သင်ကြားပြသ သွန်သင်ဆုံးမခြင်းသဘော ဟောပြောခြင်းထက် ရည်ရွယ်သော အကျိုးသက်ရောက်မှု ပေါ်ထွက်လာစေရန် အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်သည့် လုပ်ဆောင်မှုများအဖြစ်' ကြည့်မည်ဆိုလျှင် ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်။ (Kent 2008, 93 - အလေးပေးဖော်ပြချက်ပေါင်းထည့်ထား) သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်များဟောကြားခြင်း၏ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သောအပိုင်းသည် ရှုထောင့်သုံးခုပေါ် မူတည်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မူရင်းဟောကြားသူ သို့မဟုတ် အလေးအမြတ်ထားသော တရားစကားများ၏ဇာစ်မြစ် - ဆိုလိုသည်မှာ ဗုဒ္ဓနှင့် ၎င်းအားကြည်ညိုလေးစားရိုသေကိုင်းရှိုင်းမှု၊ ဒုတိယအချက်မှာ တရားဒေသနာသည် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ် အထိမ်းအမှတ် သက်တ ဖြစ်လာနေသည့် အလေးအမြတ်ပြုသောအရာ ဖြစ်လာပုံနည်းလမ်း၊ တတိယအချက်မှာ တရားတော်များကို အာဂုံဆောင်နေသော ဘာသာရေးကျွမ်းကျင်သူ၏ သြဇာညောင်းမှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ (Kent 2008, 79) ဤအချက်သုံးခုအနက် ပထမဆုံးတစ်ချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင် အပွဓာဒတရားသည်

မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန်တွင်တွေ့ရသော လူသိများထင်ရှားသည့် ဗုဒ္ဓ၏နောက်ဆုံးစကားများတွင် ထိုအယူအဆကို အလေးထားဖော်ပြသောကြောင့် အပွမာဒက ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အားလုံးကို ရိုးစင်းစွာ ထူးထူးခြားခြား ဆွဲဆောင်မှုရှိပါလိမ့်မည်။ (အထက်တွင်ကြည့်ပါ) ဤသုတ္တန်ကို ဖတ်ရှုသော မည်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဆို ကြီးမြတ်သောဆရာ၏ သေဆုံးမှုကြောင့် မလှုပ်ရှားနိုင်အောင် စိတ်ထိခိုက် ခံစားကြရမည်ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓ၏အနီးတွင်ရှိနေသော ရဟန်းသံဃာများအား ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးမှာကြားသည့် ဩဝါဒက နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းခံစားမှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ တရားတော်များတွင် ပြန်ပြောင်းပြောပြခြင်းနှင့် ပုံပြင်ဇာတ်လမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းသည် လူဝတ်ကြောင်များအား ၎င်းတို့အပေါ် ခံစားမှုလည်း ပိုတိုးစေပါသည်။ (Kent 2008, 91-125) ဘာသာရေးကျွမ်းကျင်သူများ၏ ဩဇာတိက္ကမနှင့်ပတ်သက်၍ တရားဟောကြားသော ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်တို့၏ ပုံပန်းအသွင်အပြင်၊ အမူအယာနှင့် အကျင့်သီလတို့သည် လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ရိုသေလေးစားမှုကိုရရှိရေးတွင် တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍ ပါဝင်နေမည်ဖြစ်ကြောင်းကို သတိပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ (Kent 2008, 115) အစောပိုင်းက ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ယင်းသည် ဧကရာဇ်အသောကမင်းကြီးက နိဂြောဓရဟန်းကို အလွန်ကြည်ညိုသွားခဲ့သော အကြောင်းတရားများအနက် တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ဤအချက်သုံးချက်အပြင် စံနမူနာထားလောက်သောတရားတွင် ကာလိနနှင့် ဥစ္စိတ (အချိန်ကိုက်ဖြစ်ခြင်းနှင့် ဆီလျော်ခြင်း)တို့ ဖြစ်ရပါမည်။ (Kent 2008 , 95) စစ်မြေပြင်၌ မသေချာမရေရာမှုအလယ်တွင် အရေးတကြီးလိုအပ်ချက်မှာ နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဘဲ စိတ်တည်ငြိမ်မှုနှင့် အကာအကွယ်ပေးမှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်မြေပြင်သို့ သွားကြရတော့မည့်သူများအတွက် ဟောကြားရမည့်တရား၏ အကြောင်းအရာသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှုထောင့်နှစ်ခုစလုံးကို ကြည့်သင့်သော်လည်း လောကုတ္တရာထက် လောကီကို ပို၍ အဓိကထားသင့်ပါသည်။ နိဗ္ဗာန်ရရှိရေးမှာ ရေရှည်ပန်းတိုင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းကြောင်းပေါ်တွင် တိုးတက်မှုဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် ဖြည်းဖြည်းခြင်းဖြစ်စဉ်ဖြစ်ပြီး ထို့အတွက်ကြောင့်ပင် ဤဘဝနှင့် သက်ဆိုင်သော သာမန်အကြောင်းအရာများကို ဟောကြားခြင်းသည်လည်း တရားဟောရာတွင် အရေးကြီးပါသည်။ (Kent 2008, 80-81, 126)

တရားတော်များ၏ တန်ဖိုးကို လေ့လာပြီးသည့်နောက် ဤတရားတော်များမှတဆင့် စစ်သည်တစ်ဦးတွင် အပွမာဒတရား (သို့) မမေ့မလျော့ခြင်းသတိတရားကို မည်သို့တိကျစွာ ဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်ပါသနည်း။ ယခုဆွေးနွေးမည့်အတိုင်း ရည်ရွယ်ချက်စေတနာကို ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် ဤအချက်ကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။

နုရင်ဘတ် (Nuremberg)ရှိ နိုင်ငံတကာစစ်ခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်က 'အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်သော ရာဇဝတ်မှုများကို လူတို့က ကျူးလွန်ခြင်းဖြစ်ပြီး စိတ်ဖြင့် ကျူးလွန်ခြင်းမဟုတ်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ (United Nations 2005, 374) ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ထိုရာဇဝတ်မှုများသည် လူတို့၏ စိတ်များအတွင်း စတင်သည်ဟု ပြောဆိုခြင်းဖြင့် ဤအချက်ကို ချဲ့ထွင်နိုင်ပါသည်။ အလားတူ ဒယ်နီယယ်ကင့်နှ်တ် (Daniel Kent)က စစ်သည်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး တရားတော်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ၎င်း၏လေ့လာမှုတွင် ရဟန်းတော်မဒုလုဝဲ သောဘိတ မထေရ် (Maduluwawe Sobhita Thero)၏ ရှင်းလင်းချက်ကို

ဤသို့ ကိုးကား ထားပါသည် -

> 'ဗုဒ္ဓဘာသာရပ်တည်ချက်အရ စစ်ပွဲအားလုံးကို လူတို့၏စိတ်နှလုံးများအတွင်း တိုက်ခိုက်ကြပါသည်. . . လောဘ၊ဒေါသနှင့်မောဟမရှိသောနေရာ၌ပဋိပက္ခများမရှိပေ။ စစ်ပွဲတစ်ပွဲ၏အစစ်အမှန် အရှိတရားသည် မည်မျှကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းနိုင်သည် ဖြစ်စေ ကိစ္စမရှိချေ။ စစ်ပွဲတိုင်း၌ ဤအကုသိုလ်မူလအရင်းခံများအနက် တစ်ပါးသည် ယင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Kent 2008, 10)

တစ်စုံတစ်ဦးသည် အမျက်ဒေါသ၊ မုန်းတီးမှုနှင့် လက်စားချေမှုတို့ကဲ့သို့သော မကောင်းသော စိတ်ခံစားချက်များနှင့် စစ်ပွဲတွင် ဝရုန်းသုန်းကားပါဝင်ဆင်နွှဲသည့်အခါ မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ ဖြစ်စေကြောင်းကို စစ်ပွဲတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခြင်းကို မှန်ကန်ကြောင်း အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် ရှင်းပြသူများပင် မည်သူကမျှငြင်းပယ်မည်မဟုတ်ပါ။ ရဟန်းတော် အရှင်ဓမ္မလင်္ကာရ (Van. Dhammalankara)မိန့်ကြားသည့်အတိုင်း 'အုပ်စုနှစ်ခုကြား စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေသော စစ်မြေပြင်တွင် နှစ်ဖက်စလုံးမှလူများ သေဆုံးကြသည်။ သို့သော်လည်း အပြစ်မဲ့သော တမီးလ်များ၊ မူဆလင်များ သို့မဟုတ် ဆင်ဟာလီများအား သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ လျစ်လျူရှုခွင့်မလွှတ်နိုင်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ၎င်းတို့အား ယင်းသို့သောအရာများကို လုံးဝ မလုပ်ကြရန်ပြောပါသည်' ဟူသောစကားကိုလည်း ကင့်န်တ်က ကိုးကားထားပါသည်။ (Kent 2008, 131)

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသီအိုရီသဘောတရားနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုတို့ကြားတွင် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲမှုအတိုင်းအတာအချို့ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာသည် သီအိုရီသဘောတရားအရအားလုံးအပေါ် အကြမ်းမဖက်ရေးနှင့် ချစ်ခင်ကြင်နာမေတ္တာထားရေးကို ဟောကြားပါသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် စစ်သည်များကိုဟောကြားရသည့်အခါ ရဟန်းတော်တို့သည် စစ်ပွဲ၏အစစ်အမှန်အရှိတရားကိုအသိအမှတ်ပြုရန် အခြေအနေ၏ တောင်းဆိုမှုအရ သင့်လျော်သလို ဟောကြားရပါသည်။ ဤရှုထောင့်များကို အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်စေရန် ညှိနှိုင်းရသည့် ခက်ခဲသောအလုပ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များသည် စိတ်အညစ်အကြေးမရှိဘဲ တိုက်ခိုက်နေသည့် တစ်ကိုယ်ကောင်းမဆန် ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သော စစ်သည်အနေဖြင့် ၎င်းကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများကို အန္တရာယ်မှကာကွယ်ရန်အတွက် တိုက်ခိုက်ရန်လိုအပ်ခြင်းကြောင့်သာဖြစ်ပြီး အမျက်ဒေါသ သို့မဟုတ် လက်စားချေရေး ခံစားချက်များကြောင့် မဟုတ်ဟူသော 'ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု'တွင် 'အကောင်းဆုံးစံနမူနာပြ' ကို ဟောကြားပါသည်။ (Kent 2008, 73) စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသောအချက်မှာ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုတို့အကြား ဟန်ချက်ညီမှုပေါ် အခြေခံသော IHL ၏ အကောင်းဆုံးစံနှုန်းသည် အလားတူနေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ IHL က မျှော်မှန်းသည်မှာ စစ်သည်တစ်ဦးသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်အရ လိုအပ်သည့် အတိုင်းအတာအထိသာ တိုက်ခိုက်ခြင်းနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စဉ်းစားဆင်ခြင်မှုကို အမြဲတမ်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤအချက်သည် ဤအယူအဆနှစ်ခုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာတွင် ကျိန်းသေဆုံနိုင်သည့်နေရာဖြစ်ပါသည်။

လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များသည် စစ်သည်များအား တရားဓမ္မဟောကြားသည့်အခါ စစ်ပွဲသည် မှန်ကန်တရားမျှတခြင်း ရှိမရှိမှာ ၎င်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။ အဓိကအာရုံစိုက်သည်မှာ လူတစ်ဦး၏လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ကံတစ်ခုချင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ (Kent 2008, 134) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရဟန်းတော်များနှင့် စစ်သည်အများစုတို့က စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ရသည့်အခါ မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံအချို့ကို သေချာပေါက်ဖြစ်စေကြောင်း ယုံကြည်ကြပြီး ထိုအကြောင်းကြောင့် ရဟန်းတော်များသည် မလိုလားအပ်သော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံ အကျိုးဆက်တို့ကို လျော့နည်းသွားစေရန် ၎င်းတို့၏ တရားဓမ္မဟောကြားခြင်းနှင့် တရားဒေသနာများမှတဆင့် ပိုမိုကြီးမားသောအပိုင်းအတွက် အားထုတ်မှုပြုလုပ်ပါကြသည်။ အကုသိုလ်စိတ်ခံစားချက်များ သို့မဟုတ် အတွေးများဖြင့် ညစ်ပြုံးနေသောစိတ်ဖြင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းမဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာကို ပြောင်းလဲခြင်းဖြင့် ယင်းကိုပြုလုပ်ပါသည်။ (Kent 2008, 59) ဤအချက်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်ရွယ်ချက်စေတနာများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဂရုစိုက်သတိထားသည့် အပွမာဒ၏ အရည်အချင်းနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသည်။ မကောင်းသော အကုသိုလ် ရည်ရွယ်ချက်စေတနာများသည် 'ဆာလောင်သောကျား'နှင့် 'အဆိပ်ရှိသောမြွေ' ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့က အခြားသူများအပေါ် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင်ထိခိုက်မှုဖြစ်စေသည့် မကောင်းသောအကုသိုလ်ကံကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်း - စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ပေးခြင်း

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးမှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အကျွမ်းတဝင်ရှိသည့် ကျင့်သုံးမှုတစ်ခုအဖြစ် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများမှ လူများ၏ နားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့် အပြုအမူတို့ကို ပုံသွင်းရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခု ရှိပါသည်။ ဟောကြားသော တရားများအပြင် သတိထားရှုမှတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်းအား ရည်ရွယ်ချက်စေတနာကို ပြောင်းလဲရာတွင် ဟောတရားများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာကို ပြည့်စုံအောင် ဖြည့်စွက်ပေးသည့် စိတ်ကိုလေ့ကျင့်ပေးသော နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် သတိထားရှုမှတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကျင့်စဉ်ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနိုင်သော သတိတရား၏ပုံစံများ သို့မဟုတ် အဆင့်များကို သုံးမျိုး သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ သတိ သို့မဟုတ် ပြန်လည်အမှတ်ရသည့်စိတ် လွှမ်းခြုံသော သတိပြုမိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် မိမိ၏ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်အခိုက်အတန့်ကို သတိပြုခြင်း သို့မဟုတ် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်အတွေးများ၊ ခံစားချက်များနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများအပေါ် သတိရှိနေခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ သတိ၏ ဒုတိယအဆင့်မှာ အပွမာဒဖြစ်ပါသည်။ အပွမာဒသည် ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့်ဆိုင်သော ဂရုစိုက်မှုစိတ် လွှမ်းခြုံပို့နှံသည့် သတိတရားဖြစ်ပါသည်။ သတိ၏တတိယအဆင့်မှာ သမ္မဇည သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်မှု အာရုံလွှမ်းမိုးပို့နှံသော သတိတရားဖြစ်ပါသည်။ ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ကို စိတ်ဝင်စားစေသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်းစံနှုန်းကို

ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေသည့် အပွမာဒ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် ယင်းတို့ထဲမှ ဒုတိယဆင့်ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတရားတော်များအရ အပွမာဒတရား (ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ ဂရုစိုက်မှုနှင့်ပြည့်စုံနေသော သတိတရား) ကို သတိထားရှုမှတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကျင့်စဉ်များဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေနိုင်ပါသည်။ (Lomas 2015) သတိထားရှုမှတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းဖြင့် အပွမာဒ၏အရည်အချင်းကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အားထုတ်သူသည် လက်ရှိဖြစ်ပျက်နေသည်များအား သတိပြုမိရုံသက်သက်မျှထက်ကျော်လွန်၍ သွားရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် အကျင့်သိက္ခာတို့နှင့်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များနှင့် ဆက်စပ်ရပါမည်။

ထို့ကြောင့် အပွမာဒ၏အရည်အချင်းကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် သတိထားရှုမှတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကိုလေ့ကျင့်ခြင်းသည် မိမိ၏အတွေးများ၊ ခံစားမှုများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ရိုးရိုးစင်းစင်းသတိပြုမိခြင်းထက် ကျော်လွန်သွားရမည်ဖြစ်ပြီး မိမိ၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် ကိုယ်ကျင့်သီလအရ ကြောင်းကျိုးခိုင်လုံခြင်း ရှိ မရှိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထင်ဟပ်ပေးနိုင်ရပါမည်။ ယင်းသို့လေ့ကျင့်ပေးခြင်းမှ ကောင်းသောရည်ရွယ်ချက်စေတနာတွင် အရင်းခံသည့် ကောင်းသောကံတွင် သတိတရားအပြည့်အဝပါဝင်သော အပြုအမူဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်များ ပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ (Lomas 2015)

သုတေသနက သတိတရားကိုအခြေခံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သည့်လေ့ကျင့်မှုသည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှု၊ ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု၊ သတိရှိသောအာရုံပြုမှု၊ စိတ်ခံစားမှုနှင့် ကောင်းကျိုးချမ်းသာသုခတို့ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်ခြင်းများတွင် အကျိုးရလဒ်များရှိကြောင်း လက်တွေ့မျက်မြင်ကိုအခြေခံသော အချက်အလက်များနှင့် အတူတကွ ထင်ရှားစေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ပညာရှင်များ၏အဆိုအရ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုတွင် အဓိကအစိတ်အပိုင်းလေးခုပါဝင်ပြီး ၎င်းတို့မှာ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ အထိမခံတုံ့ပြန်နိုင်မှု၊ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်၊ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ စေ့ဆော်မှုနှင့် သန္နိဋ္ဌာန်ရှိမှုတို့အပြင် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာစရိုက်လက္ခဏာနှင့် အရည်အချင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ပထမဆုံးအစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာအထိမခံတုံ့ပြန်မှုကို ၎င်းတို့၏လုပ်ဆောင်မှုများ (ဘာမျှမလုပ်ဘဲနေခြင်းများ)နှင့် ၎င်းတို့အပြုအမူက အခြားသူများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသည့်အလားအလာများနှင့်ပတ်သက်၍ လူတစ်ဦးတွင်ရှိသော သတိပြုမိခြင်း ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပါသည်။ (shapiro, Jazaieri, and Goldin 2012, 2) ထို့ကြောင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်သည် သတိတရား သို့မဟုတ် အပွမာဒပေါ်တွင် တည်ရှိနေပါသည်။ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာသန္နိဋ္ဌာန်တို့ပြုလုပ်ရန်နှင့် ယင်းတို့ကြောင့် မိမိ၏ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ စရိုက်လက္ခဏာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် ပထမအဆင့်မှာ နိုးကြားသတိရှိခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းသည် စိတ်ကိုကြည်လင်ပြတ်သားစွာ စဉ်းစားတွေးတောခြင်း၊ အရေးပေါ်အခြေအနေများတွင် ကြည်လင်စေခြင်းနှင့် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်ဖြစ်သော ရည်ရွယ်ချက်စေတနာများကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သတိပြုမိခြင်းနှင့်အတူ တုံ့ပြန်ခြင်းတို့ကို အထောက် အကူပြုလိမ့်မည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အသိုင်းအဝိုင်းများမှ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းတို့ကို လမ်းညွှန်ရန်နှင့်

အပွမာဒ၏အရည်အချင်းကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့အား လက်တွေ့လေ့ကျင့်မှုပေးရန် ဤကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းကို အောင်မြင်စွာ အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် စစ်ပွဲတွင် မလိုလားအပ်သောဆင်းရဲဒုက္ခများကို အချိန်တိုင်းတွင် လုံးဝကာကွယ်တားဆီးပေးနိုင်မည်ဟု တွေးထင်ခြင်းသည် စိတ်ကူးယဉ်ဆန်လွန်းခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း အထက်၌ရှင်းလင်းစွာ ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ရံဖန်ရံခါ ဥပဒေများသည် သြဇာလွှမ်းမိုးမှုကို အသုံးပြုရန် ပျက်ကွက်သော (မအောင်မြင်သော) ဖြစ်ရပ်များတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများက အားကောင်းသောချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုကို အသုံးပြုနိုင်သည်ဖြစ်ရာ ယင်းမှာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ပထမဦးစွာ ဤအချက်မှာ ကိုးကွယ်ရာဘာသာတရားသည် လူတို့၏နှလုံးသားများနှင့် နီးစပ်ပြီး ၎င်းတို့၏ သဒ္ဓါတရား၊ ယုံကြည်မှုစနစ်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အစဉ်အလာတို့ကို ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာပေါ်တွင် တစ်စုံတစ်ရာ အခြေခံထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်စုံတစ်ခုသည် အထူးသဖြင့် ဥပဒေနှင့်မဆန့်ကျင်ဟု မိမိကထင်ထားသည့်နေရာတွင်ပင် မိမိ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆုံးအမများက ယင်းကိုတားမြစ်ထားပါက ထိုလုပ်ဆောင်မှုနှင့်တွဲလျက်ရှိသော ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခံရခြင်းက စစ်တိုက်သူများအား ယင်းကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ဟန့်တားလိမ့်မည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ဥပဒေအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းမှ လွတ်မြောက်ရန် မျှော်လင့်သည့်တိုင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် မိမိ၏ရည်ရွယ်ချက် စေတနာများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ကံအကျိုးရလဒ်များမှ လွတ်မြောက်ခြင်းမရှိဟု ယုံကြည်ထားပါသည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် ကျွန်ုပ်သည် အပွမာဒ - သတိရှိခြင်း၏ အရည်အချင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓ လက်ထက်တော်အခါနှင့် ဧကရာဇ်မင်းကြီးအသောက၏ စရိုက်လက္ခဏာပြောင်းလဲခြင်းနှစ်ခုလုံးတွင် အခြေခံကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမအဖြစ် ယင်း၏အရေးပါမှုကို ပြသခြင်းဖြင့် အဓိက အာရုံစိုက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ တွေးတောမှုဖြစ်စဉ်များ၏ အစိတ်အပိုင်းများအား အဘိဓမ္မာနည်းဖြင့် သရုပ်ခွဲမှုကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ကုသိုလ်စိတ် အတွေးဖြစ်စဉ်များသည် စင်စစ်တွင် ပိုမိုအားထုတ်မှုနှင့် ပိုမိုများပြားသော စိတ်အခြေခံစေ့ဆော်မှုအကြောင်းတရားဖြစ်သည့် စေတသိက်များ လိုအပ်သည်ကို ကျွန်ုပ်ရှင်းလင်းစွာ ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ မကောင်းသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်များနှင့် မကောင်းသော အကျိုးဆက်များလုပ်ဆောင်ရန်မှာ ကောင်းသောအရာများထက် ပိုမိုလွယ်ကူပါသည်။ ယင်းက မကောင်းသော စေတနာရည်ရွယ်ချက်များ ဖြစ်ပေါ်မလာစေရေးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင် အပွမာဒကို အထူးသဖြင့် အရေးပါစေပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများတွင်လည်းကောင်း၊ လူကျင့်ဝတ်ကို သွေဖည်သော ပေါ့ပေါ့တန်တန် လုပ်ဆောင်မှုကို ဆန့်ကျင်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာတွင်လည်းကောင်း အပွမာဒ၏ အခြေခံသဘောသဘာဝကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များတွင် အပွမာဒတရား၏ အရေးပါမှုအတွက် ထိုစဉ်က ကျွန်ုပ်တင်ပြ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များ ဟောကြားသော

တရားများမှတဆင့် ထိုတရားများကို ထိရောက်မှုရှိစေမည့် အခြေခံ အကြောင်းလေးချက်အား ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများမှ စစ်တိုက်နေသူများတွင် အပွမာဒတရားကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေနိုင်ကြောင်း ကျွန်ုပ်အဆိုပြု တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေခံအကြောင်း လေးချက်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များနှင့် ၎င်းတို့ဟောကြားသော တရားများအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများက ထားရှိသော ကြည်ညိုလေးစားမှု ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် သတိတရားအပေါ် ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုမှတ် အားထုတ်မှုသည် ထိုဟောကြားသော တရားများတွင်ပါဝင်သည့် ကိုယ်ကျင့်သီလဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများအရ လုပ်ဆောင်ရန် စစ်သည်များနှင့် ကွပ်ကဲသူတပ်မှူးများ၏ စိတ်များကို လေ့ကျင့်ပေးခြင်းဖြင့် အပွမာဒကို ပိုမိုတိုးတက် ကောင်းမွန်စေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်တိုက်နေသူများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်း၌ အပွမာဒ အရည်အချင်းရှိခြင်းသည် အချိုးအစားညီမျှခြင်း IHL စည်းမျဉ်းတွင် နဂိုရှိရင်းစွဲဖြစ်သော ဓမ္မဓိဌာန်မကျသည့် ပဂ္ဂလဓိဌာန် ဘက်လိုက်မှုနှင့် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော ကွာဟချက်ကို အချို့အတိုင်းအတာတစ်ရပ်အထိ အထိုက်အလျောက် ဖြည့်ပေးနိုင်ပြီး ပဋိပက္ခအတွင်း အရပ်သားများ၏ မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့နည်းစေသည့် ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာရှိနိုင်ပါသည်။ ယင်းအပပမာဒတရားသည် အဆင့်အားလုံးတွင် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် ပြုလုပ်သူများအား အချိုးအစားညီမျှခြင်းကို ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆန်းစစ်မှုများပြုလုပ်စေခြင်းဖြင့် အကြောင်းမဲ့သက်သက် တမင်တကာ ဖျက်ဆီးခြင်းပြဿနာကို လျော့နည်းသွားစေပါမည်။ အပွမာဒကို ဗုဒ္ဓဘာသာနောက်ခံမှ လက်တွေ့ကျသော ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးတစ်ဦးတွင်ရှိရန် မျှော်လင့်နိုင်သည့် အရည်အချင်းတစ်ခုအဖြစ် နားလည်နိုင်သောကြောင့် ယင်းအပွမာဒသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေအနေအတွင်း လက်တွေ့ကျသော ကွပ်ကဲသူ တပ်မှူးတစ်ဦးတွင် ပါဝင်အပ်သည့် သဘောသဘာဝကို ဆန်းစစ်ရာ၌ တရားသူကြီးများကိုလည်း အထောက်အကူ ပေးနိုင်ပါမည်။ ဤသည်မှာ ယင်းသို့သော အခြေအနေတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူများကို အသုံးပြုခဲ့သည်မှာ ပထမဆုံးအကြိမ်မဟုတ်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ဈေးကလီးယားလက်နက်များဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် အသုံးပြုခြင်း၏ တရားဝင်မှုအပေါ် အကဲဖြတ်ချက် သဘောထားအမြင်နှင့် ၎င်း၏ အားလုံးနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသော အမြင်တွင် တရားသူကြီး ဝီးရာမန်ထရီက ဈေးကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းကို ဆန့်ကျင်သော ငြင်းချက်ထုတ်ရန် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူ သဘောတရားများကို အသုံးပြုပါသည်။ ဤသဘောထားအမြင်က ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စစ်ဆန့်ကျင်ရေး အစဉ်အလာသည် မည်သို့သော အခြေအနေများအောက်တွင်မဆို အဖျက်စွမ်းအားရှိသောလက်နက်များ - အနည်းဆုံး အချိုးအစား ညီမျှခြင်းမူနှင့် ခွဲခြားခြင်းမူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း လုံးဝမရှိဘဲ ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်သည့် ဈေးကလီးယားဗုံးကဲ့သို့သော လက်နက်ကို ၎င်း၏ ခွင့်ပြုချက်မပေးနိုင်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤဆောင်းပါးကို ပြန်လည်ပြင်ဆင် တည်းဖြတ်ရာတွင် ဝေဖန်အကြံပြုချက်များနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များပေးခဲ့ကြသော Prof. Kate Crosby, Andrew Bartles-Smith, Dr Noel Trew

နှင့် Daniel Ratheiser တို့ကို ကျေးဇူးတင်စွာ အသိအမှတ်ပြု မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ် ဒဿနဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများနှင့် လမ်းညွှန်မှုပေးခဲ့သော Prof Asanga Tilakartne ကိုလည်း စာရေးသူ အနေဖြင့်ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC) က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်

Baptist, E. 2008. Abhidhamma for the Beginner. Colombo: Buddhist Cultural Centre.

Batchelor, S. 2005. "The Buddha's Last Word: Care." Insight Journal Spring: 8–11. https://www.buddhistinquiry.org/article/the-buddhas-last-word-care/

Bica, C. 2007. "Collateral Damage: A Military Euphemism for Murder." ZNET. https:// zcomm.org/znetarticle/collateral-damage-a-military-euphemism-for-murder-by camillo-mac-bica/

Bodhi, B. 2000. The Connected Discourses of the Buddha (A New Translation of the Samyutta Nikaya). Vol. 1. Boston: Wisdom.

Deegalle, M. 1997. "Reconsidering Buddhist Preaching: Bana Tradition in Sri Lanka." In Recent Researches in Buddhist Studies: Essays in Honour of Y. Karunadasa, edited by B. K. L. Dhammajoti, A. Tilakaratne, and K. Abhayawansa, 427–453. Colombo: Y. Karunadasa Felicitation Committee.

Fenrick, W. 2009. "Applying IHL Targeting Rules to Practical Situations: Proportionality and Military Objectives." Windsor Yearbook of Access to Justice 27 (2): 271–283. doi:10.22329/wyaj.v27i2.4535.

Glossology. "Appamāda." https://obo.genaud.net/backmatter/glossology/ glossology/ appamada.htm

Guruge, A. W. 1993. Aśoka, the Righteous: A Definitive Biography. Colombo: Central Cultural Fund.

Harvey, P., ed. 2018. Common Buddhist Text: Guidance and Insight from the Buddha. Ayutthaya: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press. http://www.icdv.net/ pdf/cbt_final_dec29%202015.pdf

ICRC. 1977. "Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I)." Accessed June 8 1977, entered into force 7 December 1978. 1125 UNTS 3. https:// ihl-databases.icrc.org/ihl/INTRO/470

ICRC. 1987. Commentary on the Additional Protocols of 8 June 1977 to the Geneva Conventions of 12 August 1949. Edited by Y. Sandoz, C. Swinarski and B. Zimmermann. Geneva: Martinus Nijhoff.

ICRC. 2005. Customary International Humanitarian Law. Volume I: Rules. Editedby J. Henckaerts and L. Doswald-Beck. Cambridge: Cambridge University Press. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/customary-international humanitarian-law-i-icrc-eng.pdf

ICRC. 2009. "Exploring Humanitarian Law: Glossary." https://www.icrc.org/en/doc/what-we-do/building-respect-ihl/education-outreach/ehl/ehl-other-language versions/ehl-english-glossary.pdf

ICRC. 2016. "International Expert Meeting Report: The Principle of Proportionality." https://www.icrc.org/en/document/international-expert-meeting-report-principle proportionality

ICRC. 2017. "War in Cities: What Is at Stake?" https://www.icrc.org/en/document/war cities-what-stake-0

International Court of Justice (ICJ). 1996a. "Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion of 8 July 1996." https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095 19960708-ADV-01-00-EN.pdf

International Court of Justice (ICJ). 1996b. "Advisory Opinion of the International Court of Justice on the Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, 8 July 1996 (Dissenting Opinion of Judge Weeramantry)." https://www.icj-cij.org/public/files/ case-related/95/095-19960708-ADV-01-12-EN.pdf

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY). 2000. "Final Report to the Prosecutor by the Committee Established to Review the NATO Bombing Campaign against the Federal Republic of Yugoslavia." International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia/United Nations International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia.
https://www.icty.org/en/press/final-report-prosecutor committee-established-review-nato-bombing-campaign-against-federal

International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia (ICTY). 2007. "Prosecutor V. Milan Martić." International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia/ United Nations International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. https://www.icty. org/en/case/martic

Jayarava, D. 2009. "The Last Words of the Buddha." Jayarava.org. http://www.jayarava. org/buddhas-last-words.html

Kent, D. 2008. Shelter for You, Nirvana for Our Sons: Buddhist Belief and Practice in the Sri Lankan Army. PhD diss., University of Virginia. https://thecarthaginiansolution.files.
wordpress.com/2011/08/buddhist-belief-practise-in-sl-army.pdf

Lomas, T. 2015. "Nourishment from the Roots: Engaging with the Buddhist Foundations of Mindfulness." In Mindfulness in Positive Psychology: The Science of Meditation and Wellbeing, edited by I. Ivtzan and T. Lomas, 265–279. London: Routledge.

Narada Thera. 1954. Dhammapada with Translation, Explanatory Texts and Notes. Reprint ed. Taiwan: Buddha Educational Foundation. https://archive.org/stream/ DhammapadaWithNotes/Dhammapada%20with%20notes_djvu.txt

Piyadassi Thera, trans. 1999. "Karan _ īyamettā Sutta, Sutta-nipāta 1.8." Access to Insight. https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/kn/snp/snp.1.08.piya.html

Roorda, M. 2015. "NATO's Targeting Process: Ensuring Human Control Over (and Lawful Use of) 'Autonomous' Weapons." In Autonomous Systems: Issues for Defence Policymakers, edited by A. Williams and P. Scharre, 152–168. Norfolk: Headquarters Supreme Allied Commander Transformation.

Schmitt, M. 2009. "Targeting and International Humanitarian Law in Afghanistan." International Law Studies 85: 307–339. https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/view content.cgi?article=1126&context=ils

Shapiro, S. L., H. Jazaieri, and P. Goldin. 2012. "Mindfulness-based Stress Reduction Effects on Moral Reasoning and Decision Making." The Journal of Positive Psychology 1: 1–12. https://www.researchgate.net/publication/233421440_Mindfulness based_stress_reduction_effects_on_moral_reasoning_and_decision_making

Sister Vajira and F. Story 1998. "Mahāparinibbānna Sutta: Last Days of the Buddha (DN 16)." Access to Insight (BCBS Edition). https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/dn/ dn.16.1-6.vaji.html

Sloane, R. 2015. "Puzzles of Proportion and the Reasonable Military Commander: Reflections on the Law, Ethics and Geopolitics of Proportionality." Harvard National Security Journal 6: 299–343. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm? abstract_id=2613413

Thapar, R. 1961. Aśoka and the Decline of the Mauryas. New York: Oxford University Press.

Thanissaro Bhikkhu, trans. 2013. "Appamāda Sutta: Heedfulness (SN 3.17)." Access to Insight (BCBS Edition). https://www.accesstoinsight.org/tipitaka/sn/sn03/sn03.017. than.html

United Nations. 2005. "Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nuremberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal with Commentaries (1950)." https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/7_1_1950

ICRC

အကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်းလက်ဆောင် -အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေအရ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာမူဘောင်

Christina A.Kilby

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ဤဆောင်းပါးတွင် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း အကြမ်းဖက်မှု၊အထိတ်တလန့်ဖြစ်မှု သို့မဟုတ် နေရပ်စွန့်ခွာရမှုများကို ခံနိုင်စွမ်းမရှိ အန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်သူ လူထုများအား အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာမူဘောင်တစ်ခုအဖြစ် အဘယဒါန ('အကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်းလက်ဆောင်')ကို ကျွန်ုပ် တင်ပြထားပါသည်။ အဘယဒါနသည် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဟိန္ဒူခေါင်းဆောင် မိုဟန္ဒတ်စ်ဂန္ဓီ လှုံ့ဆော်ခဲ့သော ရှေးဟောင်းအိန္ဒယလူ့ကျင့်ဝတ်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက ကြုံတောင့်ကြုံခဲမှီငြမ်းကိုးကားခြင်း ပြုခဲ့သော်လည်း (ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ၁၉၉၉ခုနှစ်ထုတ် 'အကြောက်တရားမှ လွတ်မြောက်ရေး' အက်ဆေးတွင် ၎င်း၏ အဘယဒါနအား ဖော်ကျူးမှုသည် သတိပြုမိလောက်အောင် ထင်ရှားသည့် ခြွင်းချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်) အဘယဒါနသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာ၌လည်း နက်ရှိုင်းစွာ အမြစ်တွယ်နေပြီး အဘယဒါနသည် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုပါဝင်သည့် လူ့အဖွဲ့အစည်းများက ၎င်းတို့၏တာဝန်နှင့် ၎င်းတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအား ရှုမြင်သည့် နည်းလမ်းပြောင်းလဲခြင်းအတွက် ပဓာနကျသော စွမ်းရည်များကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ၌ ထည့်သွင်းထားသော အကာအကွယ်ပေးခြင်း အခြေခံမူကို နည်းလမ်းများစွာဖြင့် ဖြည့်စွက်ပေးရာတွင်လည်းကောင်း၊ ခိုင်မာအားကောင်းစေရာတွင်လည်းကောင်း အဘယဒါနသည် အကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူကို ပေးစွမ်းကြောင်း ကျွန်ုပ်တင်ပြ ဆွေးနွေးထားပါသည်။

DOI: 10.4324/9781003439820-18
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ရှေးဂန္ထဝင်ကျမ်းလာအကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်းလက်ဆောင်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)၏အုတ်မြစ်ဖြစ်သော အကာအကွယ်ပေးခြင်း အခြေခံမူသည် အဘယဒါနအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွင် ရှေးကတည်းကအမြစ်တွယ်လျက် ရှိပါသည်။ အဘယဒါနကို ဂန္ထဝင် ဟိန္ဒူဘာသာ၊ ဂျိန်းဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းများတွင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူ မရှိသောသူများနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို မခံနိုင်သော ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်သူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှု လက်ဆောင်အဖြစ် နားလည်ထားပါသည်။ အကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်း လက်ဆောင်ကြောင့် သက်သာရာရသွားသော အကြောက်တရားသည် အထူးသဖြင့် မိမိ၏အသက်အတွက် ကြောက်ရွံ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒုက္ခသည်များအား အကာအကွယ်ပေးမှုကို တိုးချဲ့ပေးခြင်းနှင့် အသားစားရန်အတွက် မွေးမြူထားသော တိရစ္ဆာန်များအား ကံတရားအရ သနားညှာတာမှုပေးခြင်းတို့သည် ဤထုံးတမ်းစဉ်လာများက မှီငြမ်းကိုးကားသော အဘယဒါန၏ ယေဘုယျဥပမာများ ဖြစ်ပါသည်။[၃] 'အကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်း လက်ဆောင်' အဖြစ် အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုလေ့ရှိသော်လည်း အဘယာဒါနကို 'အကာအကွယ်ပေးခြင်း လက်ဆောင်'၊ 'လုံခြုံမှုလက်ဆောင်' သို့မဟုတ် 'ယုံကြည်မှုလက်ဆောင်' ဟုလည်း မှန်ကန်စွာ ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။[၄] ဤလက်ဆောင်အား စေတနာသဒ္ဓါတရားကို ဖော်ပြရန်နှင့် အကြောက်တရားကို မောင်းထုတ်ရန် အပြင်ဘက်သို့ မျက်နှာမူထားသော လက်ဖဝါးတော်နှင့်တကွ လက်တော်ကို မြှောက်ထားတော်မူပုံဖြစ်သည့် အဘယမုဒြာဖြင့် သင်္ကေတပြုပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမ တရားဒေသနာတော်များသည် ဘဝ၏ မူလအခြေခံဖြစ်သော ဘေးမကင်းခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်ကဲ့ လျှပ်ပါးသက်သာစေရန် ရည်ရွယ်သည့် (ဘာသာပြန်လေ့ရှိသကဲ့သို့) 'ဆင်းရဲဒုက္ခ'မျှကိုသာ မဆိုလိုဘဲ 'မလုံခြုံခြင်း' ကိုလည်း ဆိုလိုနိုင်သည့် ဒုက္ခကိုကျော်လွှားရန်အတွက် လမ်းစဉ်ကိုပေးသောကြောင့် ရံဖန်ရံခါ ဗုဒ္ဓကို အထွတ်အမြတ်ထားသော ဘာသာရေး ပန်းချီအနုပညာတွင် အဘယမုဒြာဖြင့် သရုပ်ဖော်ရေးဆွဲပါသည်။(Crosby 2014, 17)

ဗုဒ္ဓဘာသာသည် သရုပ်ခွဲစိတ်ပညာတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်း ကြွယ်ဝသောကြောင့် အကြောက်တရားနည်းတူ ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ မောဟနှင့် မဆင်မခြင်ပြုလုပ်နိုင်သော မုန်းတီးမှုတို့ကိုပါ သိရှိနားလည် သဘောပေါက်ခြင်းအား ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် အလေးအနက်ထားပါသည်။ IHL သည် သေလောက်သော အကြောက်တရားဖြစ်စေသည့် ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရမှုများအတွက် အလေးထားစိုးရိမ်မှုကို ဝေမျှထားပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့်အတူ ပါရှိလာသော ဘေးအန္တရာယ်သက်သက်အပြင် အန္တရာယ်ကို ကြောက်လန့်ခြင်းမှ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်းမရှိသူများ (သို့မဟုတ် ဆက်လက်မပါဝင်တော့သူများ) ကို သက်သာရာရစေရန် ရည်ရွယ်သော သဘောတူထားသည့် အကာအကွယ်ပေးမှု စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် IHL တစ်ခုလုံးကို ကောက်ချက်ချ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြည်ခြေနီကော်မတီ၏ IHL ဓလေ့ထုံးတမ်းလေ့လာမှု၏ စည်းမျဉ်း(၂)က 'အရပ်သားလူထုကြားတွင် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုပျံ့နှံ့စေရန် အဓိက ရည်ရွယ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်များ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ' ကို တားမြစ်ထားပါသည်။[၅] ဤဓလေ့ထုံးတမ်းစည်းမျဉ်းတွင် စစ်ပွဲကာလအတွင်း အရပ်သားများ၏ စိတ်ရောကိုယ်ပါ ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရခြင်းကို လျှော့ချရာ၌ IHL ၏

အခန်းကဏ္ဍကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်ရပါသည်။ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုနှင့် သေလောက်သော အကြောက်တရားတို့သည် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အနာတရ သို့မဟုတ် အားအင်ကုန်ခန်းစေသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရေရှည်ကျန်ရှိနေစေနိုင်သည့် စိတ်ဒဏ်ရာကို ဖြစ်စေပါသည်။ တိုက်ခိုက်မှုများ၌ အချို့အစားညီမျှမှုအား အကဲဖြတ်သုံးသပ်ခြင်းများတွင် အရပ်သားများ၏ စိတ်ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုအား ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများကို အခြေခံသင့်သည်ဟုပင် နောက်ထပ်မကြာသေးမီက အိုင်စီအာရ်စီ လေ့လာမှုက အကြံပြုထားပါသည်။ (Gillard 2018, 32–33)

ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် အကြောက်တရားကင်းမဲ့ခြင်းတို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများသည် IHL အား အသုံးချမှုများကို စစ်ပွဲကာလ ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရမှုများ၏ စိတ်ပညာရှုထောင့်များအထိ ချဲ့ထွင်နိုင်ပါသည်။ IHL သည် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်မဟုတ်သည့် လူထုအားစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အာမခံချက်အား ပုံစံများစွာပေးရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည် -အဓိကအားဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုများအတွင်း ၎င်းတို့ကို ပစ်မှတ်ထားမည် မဟုတ်ကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့၏မြေ၊ စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးကုသခွင့်၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံနှင့် ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်သန်မှုအတွက် မရှိမဖြစ်သော အခြားရင်းမြစ်များကို စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်အရ ခွင့်ပြုသလောက် အကာအကွယ်ပေးရမည်ဟူသော အာမခံချက်များဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2005)[၄] တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်မဟုတ်သူများသည် ပဋိပက္ခကာလအတွင်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို လေးစားလိုက်နာမည်ဆိုသောအချက်ကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်သောအခါ စစ်ပွဲ၏ စိတ်ဒဏ်ရာကို လျော့နည်းသက်သာသွားစေရုံသာမက စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှုများ ပြတ်တောက်ပျက်စီးမှု နည်းပါးသည့်နည်းတူ လူများနေရပ်စွန့်ခွာရမှု အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖြစ်ပွားပါမည်။[၅]

သို့သော်လည်း အိန္ဒိယဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာတွင် အကြောက်တရား ကင်းမဲ့ခြင်း လက်ဆောင်သည် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုကို ပေးသည့် လက်ဆောင်သာမက လူမှုနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုကိုပေးသည့် လက်ဆောင်လည်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးပါသည်- သတ္တဝါများ ရှင်သန်နိုင်ပြီး သေလောက်သော အန္တရာယ်ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းမှ လွတ်ကင်းကာ ကြီးပွားတိုးတက်နိုင်ခြင်းဖြင့် ယင်းသည် အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် စိတ်ချလုံခြုံမှု အခြေအနေများကို ပေးသည့် လက်ဆောင်ဖြစ်ပါသည်။[၆] 'အစားအစာ၊ ဒိန်ခဲများ၊ ပျားရည်၊ အကာအကွယ်(= အကြောက်တရားကင်းမှု)၊ နွားမများ၊ မြေ၊ ရွှေ၊ မြင်းများနှင့် ဆင်များ' စသော'အမြတ်ဆုံး အလျှဒါနလက်ဆောင်(၉)မျိုး'ကို စာရင်းပြုထားသော ဟိန္ဒူသံခိပ်တို့၌ အဘယဒါန၏ ခိုင်မာသော သွင်ပြင်လက္ခဏာကို ရှင်းလင်းထင်ရှားစေပါသည်။ (Hibbets 1999, 441) အကြောက်တရားကင်းခြင်းသည် လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သော အထည်ကိုယ်ဒြပ်ရှိ ဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ စာရင်းတို့၌ မကြာခဏ ပေါ်လာသောကြောင့် အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို စိတ်ချလုံခြုံမှု၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အာရုံခံစားမှု အဖြစ်သာမက ကြက်ခြေနီ ရွှက်ဖျင်တဲ့ သို့မဟုတ် နေထိုင်ခွင့်ပါမစ်ကဲ့သို့ လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သော ဘေးကင်းလုံခြုံမှု အခြေအနေများကို ပေးအပ်သည့် လက်ဆောင်အဖြစ်လည်း ရိုးရှင်းစွာ နားလည်ထားသည့် အချက်အား ကျွန်ုပ်တို့ကို သတိရနေစေရန် ထပ်လောင်းသတိပေးနေပါသည်။ သူတစ်ပါး၏ စိတ်ချလုံခြုံမှု ခံစားချက်ကို ပျိုးထောင်ပေးရန်မှာ အမြဲတစေမဖြစ်နိုင်သော်လည်း

သူတစ်ပါး၏ လုံခြုံရေးအတွက် အခြေအနေများကို ပျိုးထောင်ပေးရန်မှာ လုံးဝဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လူသား၏ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များ၏ ယှက်နွယ်မှုအား အခိုင်အမာ သိမြင်နားလည်သဘောပေါက်မှုကို လွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်စေရန် အဘယဒါနနှင့် IHL တို့သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် ဖြည့်ဖက်ပြုလျက်ရှိကြပါသည်။

'လက်ဆောင်'ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း - လူသားချင်းစာနာမှု၊ ကမ္မနှင့် အာဏာကို ထိန်းသိမ်းချုပ်တည်းမှု

အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်သည် ဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်လွယ်သူများအတွက် ၎င်းတို့၏ အသက်များကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ အကြောက်တရားကို သက်သာရာရစေရန် လုံခြုံစိတ်ချရသော အခြေအနေများကို ဖန်တီးပေးသော ကျင့်သုံးမှု ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် အဘယဒါနသည် ဤအခြေအနေများ ဖန်တီးပေးရန် အာဏာရှိသည့်နေရာများတွင် ရှိနေသူများအား အများဆုံး တိုက်ရိုက် ပြောဆိုသည့်အချက်ကို ယင်းက လိုက်နာပါသည်။ အစိုးရခေါင်းဆောင်များနှင့် စစ်မှုထမ်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ကောင်းကျိုး သို့မဟုတ် ဆိုးကျိုးအတွက် လူပေါင်းများစွာ၏ စုပေါင်းထားသော အတွေ့အကြုံကို ပုံဖော်ပေးရာ စစ်ပွဲကာလများအတွင်း အဘယဒါနကျင့်ဝတ်သည် အစိုးရခေါင်းဆောင်များနှင့် စစ်မှုထမ်းများနှင့် မြင့်မြင့်မားမား သက်ဆိုင်နေပါသည်။ မနုကျယ်ဓမ္မသတ်များကဲ့သို့သော ဟိန္ဒူရှေးဟောင်းဂန္ထဝင်ကျမ်းများတွင် မည်သူ့အားရှင်စေ၊ မည်သူ့အားသေစေဟု ဆုံးဖြတ်ရန် အာဏာကို ရှင်ဘုရင်၏ ရာထူးနေရာလုပ်ပိုင်ခွင့်က ရှင်ဘုရင်ကို ပေးထားသောကြောင့် အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်ကို ရှင်ဘုရင်များအား အပ်နှင်းထားသော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာဆိုင်ရာ တာဝန်တစ်ခုအဖြစ် သဘောထားပြုမူပါသည်။ ဤဟိန္ဒူကျမ်းများနှင့် ယင်းတို့အပေါ် အခြေခံထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာများသည် တရားမျှတမှုကန်သော သို့မဟုတ် တရားဓမ္မနှင့်ညီသော မင်းကို ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအတွက် ၎င်းထံသို့ ရောက်လာသူများအား အကာအကွယ်ပေးသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အလွန်အကျွံ သို့မဟုတ် အချိုးအစား မညီမျှသော အကြမ်းဖက်မှုမှ ရှောင်ကြဉ်သူအဖြစ်လည်းကောင်း (IHL ၏ အချိုးအစားညီမျှခြင်းမူအတွက် အရေးပါသော နည်းလမ်းများတွင် အပြန်အလှန် ဆက်နွယ်နေသော လက္ခဏာတစ်ခု) မျှော်မှန်းပါသည်။

အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်သည် ဘုရင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံအစိုးရက စိတ်ကူးပေါက်ရာ ကျင့်သုံးနိုင်သော အထိခိုက်မခံနိုင်သည့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဖြစ်ကြောင်းကို သွယ်ဝိုက်ညွှန်းဆိုရန် တရားမျှတမှုကန်သော မင်းကပေးသည့် 'လက်ဆောင်' အဖြစ် အကာအကွယ်ပေးခြင်းအား ရှေးရိုးပုံစံ ဘောင်ခတ်ထားခြင်းကို နားလည်မှု မလွဲသင့်ပေ။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်သည် အကာအကွယ်မရှိသူများအား လူသားချင်းစာနာမှုအတွက် အဓိကကျသော မူလအခြေခံဖြစ်ပါသည်။ မာ့စ်လို(Maslow)၏လူသိများသော ဘုံဆင့်လိုအပ်ချက်များ(၁၉၄၃) က ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် မသေချာမရေရာမှု မလုံခြုံမှုတို့ ကြီးမားပြင်းထန်သောအခါ ၎င်းတို့သည် လူသားများအဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့၏အမှန်တရားရှာဖွေမှုနှင့် မိမိ၏ စွမ်းရည်ဖြည့်ဆည်းမှု ဖြစ်စဉ်ကို

တားဆီးထားကြောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အသက်မွေးဆုံးရှုံးမည်ကို ကြောက်ရွံ့သောအခါတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ လူစွမ်းရည်မြင့်မားမှုကို ထင်ဟပ်စေသော ရုပ်ပိုင်း၊ အသိဉာဏ်ပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ ပို၍ မြင့်မြတ်သော ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များနောက် မလိုက်နိုင်မီ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆက်လက်ရှင်သန်ရေးအတွက် အခြေခံအကျဆုံး အခြေအနေများကို ရှာဖွေရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ အား တွန်းအားပေးထားပါသည်။ အကာအကွယ်ပေးခြင်း 'လက်ဆောင်'သည် အကြမ်းဖက်မှုကို အထူးတလည် ခံနိုင်စွမ်းမရှိသော အန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်သူများအား ၎င်းတို့အတွက် လူသားချင်းစာနာမှုကို ပြန်လည်ရရှိစေနိုင်ပါသည် -ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအခေါ်တွင် လွတ်လပ်မှုများနှင့် အကျိုးတရားများနှင့်အတူ ဘဝ၏ ပိုမိုပြည့်ဝသော အတွေ့အကြုံဖြင့် ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် ထိတ်လန့်ခြင်းမှပြောင်းလဲခြင်းသည် တန်ဖိုးရှိသောလူသား မွေးဖွားမှု၏ ထူးခြားသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာကို ဖော်ပြပါသည်။ ခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများ၏ အသက်နှင့်လူသားချင်းစာနာမှုကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်မှာ ဘုရင်၏ တာဝန်ဖြစ်ပါသည်။ IHL ကလည်း ၎င်း၏ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းအတွက် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်နှင့် ဟန်ချက်ညီစေပြီး လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူကို တောင်းဆိုပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ အခြေအနေများသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ကိုယ်ပိုင်အတိတ်ကံ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် ရွေ့လျားမှုစတင်တွင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းတရားများ၏ ရလဒ်များဖြစ်သည်ဟု သွန်သင်ထားသည့်ကံနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာတော်သည် ခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးရန် ခေါင်းဆောင်များကို ၎င်းတို့၏တာဝန်မှ လွတ်ငြိမ်းခွင့် မပေးချေ။ တပါးသူတို့အား ဒုက္ခပေးသောသူများကို ခွင့်လွှတ်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် ၎င်းတို့တောင့်ခံရသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခများအား ရှင်းပြရန် ကံသဘောတရားကို သေချာပေါက် အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာက ဤကံတရားအား နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းကို စောဒကတက်ထားပါသည်။ ပထမဦးစွာ မူရင်းပါဠိကျမ်းဂန်တွင် ဗုဒ္ဓသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ လက်ရှိအခြေအနေများကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ ကံတရား၏ အချို့သော ကန့်သတ်ချက်များကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ တွေ့ကြုံခံစားရမှုအားလုံးသည် အတိတ်ကံကြောင့်ဖြစ်သည်၊ တွေ့ကြုံခံစားရမှုအားလုံးသည် ဘုရားသခင်၏ ဖန်ဆင်းမှုကြောင့်ဖြစ်သည်နှင့် တွေ့ကြုံခံစားရမှုအားလုံးသည် အကြောင်းတိုက်ဆိုင်မှု သက်သက်ကြောင့်ဖြစ်သည်ဟူသော အပြဋ္ဌာန်းခံဝါဒ၏ သီအိုရီသဘောတရားသုံးခုကို ဗုဒ္ဓက ဆန်းစစ်ဝေဖန်ထားပါသည်။ (Harvey 2007, 57) ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် မလုံခြုံမှုတို့၏ အကြောင်းတရားများကို ကံတရားကြောင့်ဟု အတိအကျမှတ်ယူ၍ မရနိုင်ပေ။ ထို့အပြင် 'သီးခြားလုပ်ဆောင်မှုတစ်ခု၏ ကံအကျိုးဆက်ရလဒ်များကို အမှန်စင်စစ် အမျိုးမျိုးတွေ့မြင်ရသည် ဖြစ်သောကြောင့် အတိတ်ကံသည် ပုံသေအကျိုးရလဒ်တစ်ခုကို စက်ဖြင့် ထုတ်လုပ်သည့် နည်းလမ်းကဲ့သို့ တရားသေ အဆုံးအဖြတ်ပေးခြင်းမဟုတ်ပေ'။ (Harvey 2007, 59) ဗုဒ္ဓသွန်သင်ပြသထားသည့်အတိုင်း ကံတရား၏ ရှုပ်ထွေးမှုသည် ကြံဆ၍မရနိုင်ပေ။ (Harvey 2007, 60)

အတိတ်ကံကို တစ်စုံတစ်ဦး၏ ယခုလက်ရှိပစ္စုပ္ပန် ဆင်းရဲဒုက္ခအတွက် အကြောင်းတရားအဖြစ် နားလည်နိုင်သည့်တိုင် ချမ်းသာသုခ သို့မဟုတ် ဆင်းရဲဒုက္ခ

ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် လက်ငင်းအခြေအနေများကို ပေးနိုင်သော အာဏာရှိသူများ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာတာဝန်ကို ဤအတိတ်ကံက မဖယ်ရှားနိုင်ပေ။ မဟာယာနအစဉ်အလာတွင် တိဘက်အဋ္ဌကထာဆရာတစ်ဦးက ထိုရှင်းလင်းဖော်ပြသော ကံစွမ်းအားကို ၎င်းက ငြင်းချက်ထုတ်သည့်အခါ အောက်ပါအတိုင်း စောဒကတက်ပါသည် -

> မည်သည့် လောကနိယာမ၌မဆိုနှင့် လောကနိယာမတိုင်းတွင် လူတို့အပေါ် အစုအပေါင်းလိုက်ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုချင်းအလိုက်ဖြစ်စေ နှစ်နည်းလုံးဖြင့် ကျရောက်သည့် အကောင်းနှင့် အဆိုးတို့သည် စင်စစ်အားဖြင့် ဝေမျှပိုင်ဆိုင်သည့် သို့မဟုတ် မပိုင်ဆိုင်သည့် ထိုကောင်းကံဆိုးကံတို့၏ ဖြစ်ထွန်းမှု အသီးအပွင့်များ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း သမားရိုးကျပြောရလျှင် မည်သည့်နေရာ၌မဆို ဗုဒ္ဓ၏ အဆုံးအမသာသနာ၏ ရောင်ဝါထွန်းလင်းမှုနှင့် မှေးမှိန်မှုသည်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ သက်ဆိုင်ရာပျော်ရွှင်မှု သို့မဟုတ် စိတ်ဒုက္ခရောက်မှုတို့သည်လည်းကောင်း ထိုတိုင်းပြည်၏ဘုရင်များနှင့် မှူးမတ်ဝန်ကြီးများ၏ ဝစီကံပြောစကားနှင့် ကာယကံအလုပ်တို့၏အကျိုးဆက်အဖြစ် အားလုံး အစဉ်လိုက်ဖြစ်ပွားပါသည်။ ထို့ကြောင့် [. . .] တိုင်းသူပြည်သားတို့အပေါ် ကျရောက်သော ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပျော်ရွှင်ခြင်းနှင့် စိတ်ဆင်းရဲခြင်းတို့သည်လည်းကောင်း ထိုနေရာ၏ ဩဇာအာဏာရှိသော အုပ်စိုးသူများ၏ နောက်ဆက်တွဲအကျိုးဆက်အဖြစ် အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုကိစ္စရပ်မျိုး မဖြစ်သောနေရာဟူ၍ မရှိပေ။ (Sumpa Khenpo 2001, 471)

အာဏာသည် ကျင့်ဝတ်သိက္ခာဆိုင်ရာ တာဝန်နှင့်အတူ လာသောကြောင့် မိမိ၏ တိုင်းသူပြည်သားတို့ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ရမှုများတွင် မိမိကိုယ်တိုင်၏ အပြစ်မကင်းမှုကို နားလည်ရန် ပျက်ကွက်သော ဘုရင်သည် အကြောင်းနှင့်အကျိုးကို မှန်မှန်ကန်ကန် နားလည်ခြင်း မရှိပေ။

'လက်ဆောင်'(ဒါန)အဖြစ် အကြောက်တရားကင်းခြင်းအား ရှေးရိုးပုံစံ သိရှိနားလည် သဘောပေါက်ခြင်းသည် ကိုယ်ကျိုးအတ္တအတွက် မဟုတ်ဘဲ အများအတွက် ရည်ရွယ်သောအရာအဖြစ် ထိုအကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပြတ်ပြတ်သားသား နေရာပေးထားသည်မှာ အရေးပါလှပါသည်။ ကွန်ပ်၏အမြင်အရ ဒဏ်ခတ်မခံရခြင်း သို့မဟုတ် သူတစ်ပါးတို့အပေါ် ၎င်းတို့ လုပ်ဆောင်မှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို အလေးမထားခြင်း အဓိပ္ပာယ်နှင့် အကြောက်တရားမရှိ လုပ်ဆောင်ရန် အုပ်စိုးသူများအတွက် ကျိုးကြောင်းပြချက်တစ်ခုအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများတွင် အဘယဒါနကို မည့်သည့်နေရာတွင်မျှ အသုံးပြုထားခြင်းမရှိပေ။[၇] အကြောက်တရားကင်းခြင်းသည် အာဏာပါဝါမရှိသူများအတွက် လက်ဆောင်တစ်ခုအဖြစ် အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ပါသည်။ အာဏာရှိသူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာသည် ကရုဏာ၊ ပညာနှင့် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းခြင်း သံဝရတရားတို့တွင် လေ့ကျင့်ခြင်းကို လမ်းညွှန်မှုပေးပါသည်။[၈]

ကိုယ်ကျိုးအတ္တဘက်သို့ ပြောင်းလိုက်သောအခါ အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်ကို ပေးကမ်းမှုလက်ဆောင်(ဒါန)တစ်ခုအဖြစ်သာ ဘောင်ခတ်ထားခြင်း

မဟုတ်ဘဲ လက်နက်တစ်ခု - မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်အတ္တနှင့် အလိုကြီးမှု လောဘကို ရင်ဆိုင်ရန် လက်နက်တစ်ခုအဖြစ်ပါ ဘောင်ခတ်ထားပါသည်။ ပေးကမ်းခြင်း (ဒါန)သည် 'မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကို လှုံ့ဆော်ပေးသော မူလအကြောင်းရင်း ဇာစ်မြစ်သုံးပါးအနက် ပထမဆုံးအကြောင်းတရားဖြစ်သော အလိုကြီးခြင်း(လောဘ)ကို ရင်ဆိုင်ရန် အကောင်းဆုံး လက်နက်ဖြစ်သောကြောင့်' အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပေးခြင်းသည် အုပ်စိုးသူများအတွက် ထုံးစံအတိုင်း အလွန်အရေးကြီးသော တာဝန်တစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ (De Silva 1995, para 2) ထို့အပြင် 'ဒေဝတာသံယုတ်တွင် ပေးကမ်းခြင်း(ဒါန)ကို စစ်ပွဲနှင့် တန်းတူထားပါသည်။ [. . .]တစ်စုံတစ်ဦးသည် လောဘဟူသော အကုသိုလ်တပ်ဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်ရပါသည်။ (De Silva 1995, para 3) ဤခွဲထွင်ထားသော စစ်ပွဲဥပမာတွင် အုပ်စိုးသူများသည် ၎င်းတို့၏ လက်နက်အဖြစ် အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်ကိုအသုံးပြုလျက် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လောဘကို တိုက်ခိုက်ရပါမည်။ အကာအကွယ်ပေးမှုအား ကျင့်သုံးခြင်းကို စစ်ပွဲတစ်ပွဲနှင့် ပုံခိုင်းခြင်းအားဖြင့် ဒေဝတာသံယုတ်တွင် ဘုရင်တစ်ပါး၏ အကြောက်တရားကင်းမှုကိုပေးခြင်းသည် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် ၎င်း၏ စွမ်းရည်နှင့် တန်းတူအညီအမျှ (သို့မဟုတ် ယင်းထက် ပိုမိုကြီးမားခြင်း)ဖြစ်သင့်သည်ဟူသော အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုကို ဖော်ပြထားပါသည်။ အာဇာအတွက် မိမိ၏ကိုယ်ပိုင်အလိုလောဘကို ဆန့်ကျင်တိုက်ခိုက်ရသော စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်ခြင်းအားဖြင့် ဘုရင်သည် မိမိ၏ တိုင်းသူပြည်သားများအား အခြိမ်းခြောက်ဆုံးသော ရန်သူဖြစ်သည့် မိမိကိုယ်တိုင်ကို အောင်နိုင်လေ၏။ (Hibbets 1999) ဥပသကာသီလများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သုတ္တန်က သတ္တဝါများ ကြောက်ရွံ့နိုင်သည့် အန္တရာယ်အများအပြားကို တစ်ခုချင်း စာရင်းလုပ် ရေတွက်သည့်အခါ ဘုရင်များသည် ထိုစာရင်းတွင် ပထမဆုံးဖြစ်နေပါသည် - 'ဘုရားလောင်းသည် ဘုရင်များ၊ ခြင်သေ့များ၊ ကျားများ၊ ဝံပုလွေများ၊ ရေကြီးခြင်းများ၊ မီးလောင်ခြင်းများ သို့မဟုတ် ခိုးသားဓားပြများကို ကြောက်လန့်နေကြသည့် အသိရှိသော သတ္တဝါများအား မြင်တွေ့ပီး ၎င်းတို့အားကယ်တင်လျှင် ယင်းကို အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပေးခြင်းဟု ခေါ်ဆိုပါသည်'။ (Shih 1991, 107) စရိယာပိဋကက အဋ္ဌကထာတွင် အလားတူစာရင်း၏ ရှေ့၌ ဘုရင်များကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရှိရပါသည် -ဘုရင်များ၊ ခိုးသားများ၊ မီး၊ ရေ၊ ရန်သူများ၊ ခြင်သေ့များ၊ ကျားများ၊ အခြားသော သားရဲကြီးများ၊ နဂါးများ၊ ဘီလူးများ၊ မကောင်းဆိုးဝါးများ၊ မှင်စာများစသည်တို့ကြောင့် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှု ဖြစ်လာကြသောအခါ အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပေးခြင်းသည် ထိုသူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Dhammapala 1978, para. 10) အဘယဒါနသည် အကာအကွယ်ပေးသူ ကင်းမဲ့နေသူများကို အကာအကွယ်ပေးပါသည်။ သို့သော် အဘယဒါနသည် အုပ်စိုးသူက အခြားသူတို့အား မတော်မတရား ပြုခြင်းထက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးခြင်းဖြစ်သည်ကို သေချာစေခြင်းဖြင့် အကာအကွယ်ပေးသူကိုလည်း ဖန်တီးပေးပါသည်။

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်တာဝန်အဖြစ် ဘေးကင်းလုံခြုံမှု

အကြောက်တရားကင်းခြင်းသည် အကျပ်အတည်းကာလများ သို့မဟုတ် စစ်ပွဲကာလများအတွက် ရည်ရွယ်သော လက်ဆောင်(ဒါန)မျှသာမက ယင်းသည် 'ဘုရင်များက ၎င်းတို့၏ တိုင်းသူပြည်သားများ လုံခြုံစွာဖြင့် နေထိုင်နိုင်ရန် ၎င်းတို့က သေချာစေသည့်အခါ

ပေးသည့်လက်ဆောင်'လည်း ဖြစ်ပါသည်။ (Hibbets 1999, 441; emphasis mine) အထူးသဖြင့် ဘုရင်သည် ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများအား ကိုယ်လက်အင်္ဂါဖြတ်တောက်ခြင်း၊ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခြင်း၊ ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးခြင်း၊ ရိုက်နှက်ခြင်း၊ ခိုးဝှက်ခြင်းနှင့် အရှက်ရခြင်းတို့ကို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရပါမည်။ (Heim 2004, 122) တစ်နိုင်ငံချင်းက ၎င်း၏ ပြည်တွင်းရှိလူထုကို စစ်မှန်သည့် လုံခြုံမှုကို ပေးခဲ့မည်ဆိုလျှင် မည်သူမျှ အကာအကွယ်ပေးသူ ကင်းမဲ့မည်မဟုတ်ဆိုသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ထည့်သွင်း စဉ်းစားသည့်အခါ လုံခြုံမှုနှင့် အကြောက်တရားကင်းမှုတို့အကြား ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ယုတ္တိတန်သော ဆက်နွယ်မှုမှာ ပေါ်လွင်ထင်ရှားပါသည်။ ပြည်သူများ၏ လုံခြုံမှုကို ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်ပေးခြင်းဖြင့် အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပေးသောဘုရင်သည် အခြားတစ်နေရာရာတွင် အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်ကို ရှာဖွေကြရမည့် အသစ်အသစ်သော ခံနိုင်ရည်အားနည်းသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူ လူထုများကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖန်တီးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါသည်။ ကာကွယ်တားဆီးပေးသော လက်ဆောင်အဖြစ် လုံခြုံမှုပေးသော လက်ဆောင်အပေါ် ဤအလေးထားမှုသည် အကျပ်အတည်းကို တုံ့ပြန်မှုမျှသာမက နေရပ်စွန့်ခွာရမှုနှင့် ပတ်သက်၍ IHL ၏ သဘောထားအမြင်နှင့် ကောင်းစွာ ကိုက်ညီပါသည်။ ICRC ၏ IHL ဓလေ့ထုံးတမ်း လေ့လာမှုအရ ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သောအဖွဲ့များသည် နေရပ်စွန့်ခွာရသူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ရှိပြီး (စည်းမျဉ်း ၁၃၁) ထိုနေရပ်စွန့်ခွာမှုကို ထိုလူထု၏ လုံခြုံရေး သို့မဟုတ် အရေးကြီးသော စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအရ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်လာသည့်အခါမှလွဲ၍ ပထမနေရာရှိလူများကို မူလနေရာမှ ဖယ်ရှားခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရန် တာဝန်ရှိပါသည်။ (စည်းမျဉ်း ၁၂၉) အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်သည် လုံခြုံမှုက လိုအပ်သည့် -ပြဿနာကို တုံ့ပြန်ရာတွင် အကာအကွယ်ပေးခြင်းသာမက စစ်မက်တိုက်ခိုက်ခြင်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများမှ ခံနိုင်ရည်နည်းသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူများကို ပိုမိုယေဘုယျကျစွာ အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန်အတွက်ချုပ်တည်းကာ ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ကြုံတင်သတိထား ကာကွယ်မှုတို့အား ဖြစ်ပေါ်စေရန် ဖန်တီးသော ပျိုးထောင်မှုတို့အတွက် ခိုင်မာသောအမြင်ကို ပေးပါသည်။

မနုကျယ်ဓမ္မသတ်များတွင် (၄. ၂၃၂) 'အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို အပ်နှင်းသူသည် (အပြန်အလှန်အဖြစ်) အချုပ်အခြာ အာဏာကိုရရှိသည်'ဟု ရေးသားထားပါသည်။ (Hibbets 1999, 442) အစဉ်အလာအားဖြင့် အုပ်စိုးသူ၏အုပ်ချုပ်ရန် အခွင့်အာဏာသည် လူထုအား အကြောက်တရားကင်းမှုကို ၎င်း၏ပေးစွမ်းနိုင်ခြင်းမှ လိုက်နာဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ အကြောက်တရားကင်းခြင်း၊ မကြောက်ရွံ့ခြင်းသည် အုပ်ချုပ်မှုအတွက် မရှိမဖြစ်ရှိရမည့် လိုအပ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ Hibbets ရှင်းပြထားသည့်အတိုင်း 'ပြည်သူများအား အကာအကွယ်ပေးမှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သူ မည်သူမဆိုသည် အုပ်ချုပ်ရန် အခွင့်ရှိပါသည် . . . - ဘုရင်၏ အဓိက လုပ်ငန်းတာဝန်များအနက် တစ်ခုမှာ ၎င်း၏ တိုင်းသူပြည်သားများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သောကြောင့် စင်စစ်အားဖြင့် ၎င်း၏ လုံခြုံမှုပေးခြင်း 'လက်ဆောင်' က၎င်းအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်'။ (၄၄၂) အကာအကွယ်ပေးခြင်းအား လက်တွေ့ကျင့်သုံးခြင်းသည် အရှိန်အဝါကြီးမားသော

အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောအရာ ဖြစ်ပါသည်။[၉] လူယဉ်ကျေးမှု၏ မူလအစများအကြောင်း ဇာတ်ကြောင်းပြန် ပြောပြသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ပြထားသော အဂ္ဂညသုတ္တန်တွင်(ဒီဃနိကာယ, သုတ္တ ၂၇၊အတွဲ၃၊၉၂-၉၃) စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ နှိုင်းယှဉ်မှုတစ်ခုကို တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုကျမ်းက ခိုးမှုကို အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းအားဖြင့် စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံမှုကို သေချာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်အတွက် ပြည်သူက ရွေးချယ်တင်မြောက်သူအဖြစ် ပထမဆုံး ဘုရင်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ထို့နောက် နိုင်ငံတစ်ခု၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် အတွက်သော်လည်းကောင်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏လူထုအတွက် လုံခြုံမှုပေးရန် ၎င်း၏ တာဝန်များကို ပျက်ကွက်ခဲ့သည့်အခါ တရားမျှတကြောင်းပြသော ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုအတွက်သော်လည်းကောင်း အဘယဒါနကို မူဘောင်တစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ယာယီအားဖြင့် ပေးအပ်ခဲ့ရပြီးဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည့် နိုင်ငံ့နယ်စပ်များအတွင်း အစိုးရက ခံနိုင်ရည် အားနည်းသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူများအား အကြောက်တရားကင်းခြင်းကိုပေးရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။ မျက်မှောက်ခေတ် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်စဉ်များတွင် အကြောက်တရားကင်းမှု ပြဋ္ဌာန်းချက်ကို ရံဖန်ရံခါ တောင်းဆိုရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ အသက်များအတွက် ကြောက်လန့်နေသူများကို ငြင်းပယ်ခဲ့သည့်အခါ၌ပင်လျှင် ယင်းကို လက်မလွှတ်တမ်း အသုံးချရပါမည်။

သို့သော်လည်း အဘယဒါနဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်းစာပေအဖွင့်များထဲတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဖော်ကျူးဖျောင်ဖျခြင်းသည် ပြဿနာဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ယင်းသည် သီးခြားလူအုပ်စုတစ်ခုကို နိုင်ငံမဲ့ဖြစ်စေပြီး အခြားတစ်နေရာရာတွင် အကာအကွယ်ပေးမှုကို ၎င်းတို့အား ရှာစေခြင်းဖြင့် ထိုအုပ်စုအပေါ်တွင်သာ အချုပ်အခြာအာဏာကို စွန့်လွှတ်ရန် ခေါင်းဆောင် သို့မဟုတ် အစိုးရအတွက် စောဒကတက် အကြောင်းပြချက် ပေးစေနိုင်ပါသည်။ ခံနိုင်ရည်နည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ ကောင်းကျိုးကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို လုံခြုံမှုဆိုင်ရာ လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သော အခြေအနေများနှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော်လည်း အဘယဒါနသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နိုင်ငံတစ်ခုကို ထိုနိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် နယ်မြေတလွှား သိရှိထားသည့်အပြင် လူများကို ထည့်သွင်းရန် လုံဝမဖြစ်မနေ တောင်းဆိုခြင်း (ထိုကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူစရာ သေချာပေါက်ရှိသော်လည်း) မရှိပေ။ ဤကွာဟချက်ကို ဖြည့်ရန် လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူများသည် လူနည်းစုအုပ်စုများအတွက် အကာအကွယ်ပေးခွင့်ကို အထောက်အကူပြုနိုင်သော အခြားဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတော်များနှင့် ကျင့်သုံးမှုများကို မှီငြမ်းကိုးကားရမည်ဖြစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း လူမျိုးစု၊ နိုင်ငံရေးအယူအဆ၊ ကိုးကွယ်မှုတို့ ကွဲပြားသော်လည်း ငြိမ်းချမ်းစွာ ယှဉ်တွဲနေနိုင်သည့် ဗဟုဝါဒ၏ အောင်မြင်မှုများကို ပြသရပါမည်။

အဘယဒါနကို နိုင်ငံအချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ဤချိတ်ဆက်မှုတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် နောက်ထပ်အခက်အခဲတစ်ခုမှာ နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ (IACs) နှင့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်း မဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ (NIACs) အကြား IHL

တွင် ခွဲခြားမှု ဖြစ်ပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများတွင် အစိုးရများမဟုတ်သောအုပ်စုများနှင့် ၎င်းတို့ကိုယ် ၎င်းတို့ အစိုးရများအဖြစ် အခိုင်အမာဆိုမထားသော အုပ်စုများ ပို၍ပို၍ ပါဝင်လာပါသည်။ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်ဘုရင် သို့မဟုတ် နိုင်ငံ၏ တာဝန်များအပေါ် အဓိကထား အာရှိစိုက်သည့် အဘယဒါနအား ရှေးရိုးအစဉ်အလာ စာပေပုံစံ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းဖြင့် အစိုးရမဟုတ်သည့်အပြင် အတိအကျ သတ်မှတ်ထားသော သီခြားနယ်မြေတစ်ခုခု သို့မဟုတ် လူထုအပေါ် အချုပ်အခြာအာဏာကို အခိုင်အမာ တောင်းဆိုခြင်းမရှိသော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တစ်ခုကို လွယ်ကူစွာ ဆွဲဆောင်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာတွင် အဘယဒါနသည် ဘုရင်များသာမက လူအဖွဲ့အစည်းအတွင်း အဆင့်တိုင်းတွင် လူတိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော နယ်ပယ်လည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် အဘယဒါန၏အခြားသော ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာနှင့် ကံတရားဆိုင်ရာ အလွန်အရေးကြီးသော အချက်များသည် ထိုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် သက်ဆိုင်နေဆဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာနှင့် ကျင့်သုံးမှုအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သော အဘယဒါန

ဒါနပါရမီနှင့်ပတ်သက်၍ ပေးကမ်းခြင်းလက်ဆောင်ဒါနများအား -'ရုပ်ဝတ္ထုများကိုပေးကမ်းခြင်း (အာမိသဒါန)၊ အကြောက်တရားကင်းမှု (ဘေးကင်းမှု)ကို ပေးကမ်းခြင်း (အဘယဒါန)နှင့် တရားဓမ္မကိုပေးကမ်းခြင်း(ဓမ္မဒါန)ဟူ၍ သုံးမျိုးသုံးစားခွဲရာ၌ဗုဒ္ဓဘာသာအဋ္ဌကထာကျမ်းများတွင် အဘယဒါနကို ထုံးစံအတိုင်းဆွေးနွေးထားပါသည်။ (Dhammapala 1978, para.2) ဗုဒ္ဓဘာသာ အဋ္ဌကထာကျမ်းများတွင် အများဆုံးဆွေးနွေးထားသည်မှာ တရားဓမ္မ ပေးကမ်းခြင်းများနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ ပေးကမ်းခြင်းများ၊ အခြားသူများအတွက် မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံသော အဆုံးစွန်ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။[၁၀] ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်းကို လူဝတ်ကြောင် အသိုင်းအဝိုင်း၏ တာဝန်အဖြစ် နားလည်ထားပြီး တရားဓမ္မ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်းကို ရဟန်းသံဃာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ တာဝန်အဖြစ် နားလည်ထားပါသည်။ ထိုသို့ဆိုလျှင် အကြောက်တရားကင်းခြင်း (ဘေးကင်းခြင်း) လက်ဆောင်ကို မည်သူက ပေးကမ်းလှူဒါန်းပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် ထိုပေးကမ်းခြင်း လက်ဆောင်(ဒါန)က မည်သို့လုပ်ဆောင်ပါသနည်း။

ဟိန္ဒူဇာစ်မြစ် ကျမ်းစာများသည် အဓိကအားဖြင့် ဘုရင့်အရိုက်အရာ၏ အကြောင်းအရာတွင် အဘယဒါနကို ဆွေးနွေးထားသော်လည်း ထိုရင်းမြစ်ကျမ်းစာများသည် သက်ရှိသတ္တဝါများအား အန္တရာယ်ပြုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစည်းကမ်းကို တာဝန်ယူကတိပြုသူ ယောဂီများအတွက်နည်းတူ အချို့သော တိရစ္ဆာန်များနှင့် အင်းဆက်ပိုးမွှားများ၏ အသက်များကို အနည်းဆုံး အကာအကွယ် ပေးနိုင်သော သာမန် လူဝတ်ကြောင်များအတွက်လည်း အဘယဒါနကျင့်သုံးမှုကို တိုးချဲ့ထားပါသည်။ (Hibbets 1999, 442) ဘုရင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ကျော်လွန်လျက် ခြိုးခြံသော အကျင့်ရှိသူများနှင့် လူဝတ်ကြောင်များအထိ အဘယဒါနကို ချဲ့ထွင်ခြင်းသည် မည်သို့သော အာဏာဆက်နွယ်မှု အတွင်း၌မဆို အကြောက်တရားကင်းခြင်း

လက်ဆောင်ကို ဆက်စပ်ပြထားပါသည်။ အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်သည် မိမိတိုင်းသူပြည်သားများ၏ သေရေးရှင်ရေးအပေါ် ဩဇာအာဏာစွဲကိုင်ထားသည့် အုပ်စိုးသူများအတွက် သို့မဟုတ် အသေးငယ်ဆုံးသော သက်ရှိသတ္တဝါများ၏ ကံကြမ္မာအပေါ်တွင်သာ ဩဇာအာဏာရှိသည့် သာမန်လူများအတွက် မိမိ၌ရှိသော အကြမ်းဖက်သည့် အလားအလာကို ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းခြင်းအား ကျင့်သုံးမှု ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရင်၏ အခန်းကဏ္ဍကို ကျော်လွန်လျက် ဟိန္ဒူဘာသာ၏ အဘယဒါနအား ချဲ့ထွင်မှုပြီးသည့်နောက် ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများက အဘယဒါနကို အထက်လွှာ လူမလိုင် သို့မဟုတ် ဩဇာအာဏာအရှိန်အဝါရှိသူအတွက်သာမက လူတိုင်းအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြပါသည်။ လူသိများသော တိဗက် အဋ္ဌကထာဆရာတစ်ဦးဖြစ်သည့် ပက်ထရူလ် ရင်ပိုချီ (Patrul Rinpoche)က အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင်ကို အောက်ပါအတိုင်းမှတ်ချက်ပေးထားပါသည် -

> အခက်အခဲဖြစ်နေသူများကို ကူညီရန် သင်တတ်နိုင်သည့် အရာမှန်သမျှကို အမှန်တကယ်ပြုလုပ်ပေးခြင်း။ ယင်းတွင် ဥပမာအားဖြင့် ဘေးကင်းလုံခြုံသည့် နေရာမရှိသောသူများအတွက် ခိုလှုံရာပေးခြင်း၊ အကာအကွယ် ပေးသူမရှိဘဲ ကင်းမဲ့နေသူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အခြားအပေါင်းအဖော်မရှိသော သူများနှင့် အတူရှိနေပေးခြင်းတို့ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းက အထူးသဖြင့် သင့်တွင် ထိုကဲ့သို့ပြုလုပ်ရန် အခွင့်အာဏာရှိသောနေရာတိုင်းတွင် အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် ငါးဖမ်းခြင်းတို့ကို တားမြစ်ခြင်း၊ သတ်စားရန် သားသတ်ရုံသို့သွားရာလမ်းတွင် သိုးကိုပြန်ဝယ်ခြင်း၊ သေအံ့ဆဲဆဲငါး၊ တီကောင်များ၊ ယင်ကောင်များနှင့် အခြားသော သတ္တဝါများ၏အသက်ကို ကယ်တင်ခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်မှုများကို ရည်ညွှန်းပါ သည်။ (Patrul 1998, 238)

အဘယဒါနကိုဖြစ်စေသည့် ပက်ထရူးလ်၏ လုပ်ဆောင်မှုစာရင်းအကျဉ်းချုပ်ထဲတွင် နိုင်ငံရေးအရ အကာအကွယ်ပေးမှု၊ လူမှုရေးအထောက်အကူနှင့် သွေးစည်းညီညွတ်မှုပေးခြင်း၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် အန္တရာယ်ရှိသောကျင့်သုံးမှုများတွင် ကြားဝင်ဆောင်ရွက်ရန် စီးပွားရေးအင်အားအသုံးပြုခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ ဤဖော်ပြချက်တွင် လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဩဇာအာဏာအရှိန်အဝါ ကွဲပြားခြားနားသော အဆင့်ရှိသူများ တာဝန်မယူနိုင်သော လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများပါဝင်ပါသည်။

မူရင်းပါဠိကျမ်းဂန်တွင် အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို လက်ဆောင်ပေးခြင်းအား ကျင့်သုံးမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ၏အခြေခံအကျဆုံးနှင့် နေရာတကာတိုင်း၌တွေ့ရသော အမှတ်အသားများဖြစ်သည့် သူ့အသက်မသတ်ခြင်း၊ ပိုင်ရှင်မပေးသော ပစ္စည်းဥစ္စာကို မယူခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာမကျင့်ခြင်း၊ လိမ်ညာမပြောဆိုခြင်းနှင့် မေ့လျော့ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော မူးယစ်သေစာများကို မသုံးဆောင် မမှီဝဲခြင်းဟူသော ငါးပါးသီလကို စောင့်ထိန်းခြင်းနှင့် တန်းတူထားပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာအဋ္ဌကထာဆရာတစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြထားပါသည် -

> ရှေးခေတ်ကာလကတည်းက အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ အမြတ်တနိုးထိန်းသိမ်းထားသော အမြတ်ဆုံးပေးကမ်းခြင်းငါးမျိုးကို အဂုံတွန်နိကာယ်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

> [. . .] ဤအမြတ်ဆုံးဒါနတို့တွင် ငါးပါးသီလကို အတိအကျစောင့်ထိန်းခြင်း ပါဝင်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့စောင့်ထိန်းခြင်းအားဖြင့် မိမိကသတ္တဝါအားလုံးတို့အား အကြောက်တရားကင်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်းမေတ္တာနှင့် စေတနာသဒ္ဓါတရားတို့ကို ပေးအပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လူသားတစ်ဦးသည် ၎င်း၏အပြုအမူဖြင့် အခြားသူတို့အား လုံခြုံမှုနှင့် အကြောက်တရားမှ လွတ်မြောက်မှုတို့ကို ပေးအပ်နိုင်ပါက ၎င်းသည် လူသားမျိုးနွယ် အတွက်သာမက သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးအတွက်လည်း မိမိပေးစွမ်းနိုင်သော အမြင့်ဆုံး ဒါနပုံစံ ဖြစ်ပါသည်။ (De Silva 1995, para 10)

အလားတူ မဟာယာနထုံးတမ်းစဉ်လာမှ ဥပါသကာသီလများနှင့်ပတ်သက်သည့် သုတ္တန်သည် အဘယဒါနကို ငါးပါးသီလနှင့်တန်းတူထားခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဟု ခေါ်ဆိုကြသူအားလုံးအတွက် ကျင့်ဝတ်နှင့်အတူ အကြောက်တရားကင်းခြင်း လက်ဆောင်ကို ငါးပါးသီလနှင့်တန်းတူထားပါသည်။ အဘယဒါနသည် ပထမဆုံးသီလ (သူ့အသက်မသတ်ခြင်း) နှင့် အနီးစပ်ဆုံးတူညီသော်လည်း ဤသုတ္တန်သည် ဤစာတမ်း၏နောက်အပိုင်းတွင် သတ်မှတ်ထား သကဲ့သို့ ငါးပါးသီလတစ်ခုချင်းကို အကြောက်တရား ကင်းခြင်း၏ သီးခြားအမျိုးအစားအဖြစ် နားလည်ထားပါသည်။ ယင်းသုတ္တန်က အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည် -

> ချစ်သား၊ ပေးကမ်းခြင်းဒါနတို့တွင် အဘယဒါနသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟာဒါနငါးမျိုးတို့ဟူသည် သတ္တဝါတို့အား ငါးပါးသော ကြောက်ရွံ့ခြင်းတို့မှ ကင်းဝေးစေသော ငါးပါးသောသီလတို့ပင်တည်းဟု ငါဘုရားမိန့်တော်မူထား၏။ ထိုဒါန ငါးမျိုးတို့သည် လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် လွယ်ကူ၏။ အကြောင်းကား ထိုငါးမျိုးတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ ကင်းလွတ်စေခြင်းကြောင့်သာမက မည်သည့်အဖိုးအခမျှ မကုန်ကျသောကြောင့်လည်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ထိုဒါနငါးပါးတို့သည် ကျင့်သုံးသော သူများအား အတိုင်းအဆမရှိသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာ မင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် သူတော်ကောင်း တရားတို့ကို အကျိုးခံစားရစေ၏။ (Shih 1991, 151)

ထိုသုတ္တန်ဒေသနာတော်က 'ရတနာသုံးပါးကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ထားပြီးသူသည် သတ္တဝါတို့ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးသင့်သည်ဟုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းက အကြောက်တရားကင်းခြင်းကို ပေးနိုင်လျှင် ၎င်းသည် ဥပါသကာသီလများနှင့် ပြိုင်ဘက်ကင်းသော အလုံးစုံ ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းကိုပင် ရရှိပါမည်'။ (Shih 1991, 107) ဤကျမ်းတွင် အကြောက်တရားကင်းခြင်း - အဘယဒါနသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ကျင့်စဉ်ဖြစ်ပါသည်။ အဘယဒါနနှင့် ကင်းသော ခိုလှုံရာ၊ သီလနှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုဟူ၍ မရှိပေ။

ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းအလှူနှင့် ဓမ္မဒါနအလှူတို့ကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများ၌ လူသိမများသော်လည်း သို့မဟုတ် မကြာခဏ ဆွေးနွေးခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန)ကို ထေရဝါဒနှင့် မဟာယာနမူရင်း ကျမ်းဂန်နှစ်မျိုးလုံးမှ ပိဋကတ်ဆိုင်ရာ ဇာစ်မြစ်များဖြင့် ဒါနသုံးမျိုးအနက် အရေးအကြီးဆုံးအဖြစ် - ဓမ္မဒါနထက် ပို၍ပင်အရေးကြီးသည်ဟု တင်ပြထားပါသည်။

ၵင်းတို့၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဘဝအတွက် အခြေခံကျသော အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့်

လုံခြုံမှုတို့မရှိဘဲ သတ္တဝါတို့သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကြီးပွားတိုးတက်မှု ဒါနလက်ဆောင် သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကြီးပွားတိုးတက်မှုဒါန လက်ဆောင်ကို လွတ်လပ်စွာ မရရှိခဲ့။ အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန)သည် အခြားသော ဒါနလက်ဆောင်နှစ်မျိုးကို ခိုင်မာစေပြီး ထောက်ကူပေးပါသည်။ လက်ခံရရှိသူ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အကြောက်တရားကင်းခြင်းသည် အသက်ကိုပေးလှူသော ဒါနလက်ဆောင်ဖြစ်ပြီး ပေးသူအလှူရှင်အတွက် အဘယဒါနသည် ပြီးပြည့်စုံသော လွတ်မြောက်မှု လမ်းစဉ်၏ အခြေခံဖြစ်ပါသည်။

အဘယဒါနသည် ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာအတွင်း မြင့်မားသော အခွင့်ထူးခံနေရာတစ်ခုကို ဆုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ဤဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူသည် နိုင်ငံရေးဩဇာအာဏာရှိသူများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့် အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်နိုင်သော်လည်း အချိန်တိုင်းနှင့် အခြေအနေတိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ အားလုံးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာလက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုနှင့် ကိုယ်ပိုင် လက္ခဏာအတွက် အလွန်အခြေခံကျပါသည်။ ဤအချက်က မည်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အစိုးရအရာရှိ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အရပ်သားမဆို ၎င်းတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအား ကျင့်သုံးမှုကို လက်လွတ်စရာမလိုဘဲ ပဋိပက္ခကာလများနှင့် အခက်အခဲကာလများတွင်ပင် ခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်း ကျင့်သုံးမှုကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

IHL အတွက် အဘယဒါနအား အသုံးချခြင်းများ

IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာတို့၏ အပြန်အလှန်အလေးထားစရာကိစ္စများမှာ အများအပြားရှိပါသည်။ IHL ၏ အခြေခံအုတ်မြစ်သည် စစ်ပွဲကာလအတွင်း တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်မဟုတ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး အကာအကွယ်ပေးမှုအခြေခံမူသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ဆက်ခံရရှိထားသည့်အတိုင်း အဘယဒါန၏ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလတွင် နက်ရှိုင်းစွာရှိနေပါသည်။ IHL နှင့် အဘယဒါနအစဉ်အလာနှစ်ခုလုံးသည် တာဝန်နှင့် ပတ်သက်သည့် IHL ၏ အသုံးအနှုန်းဖြင့်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဒါနလက်ဆောင်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာ၏ အသုံးအနှုန်းဖြင့်ဖြစ်စေ အကြမ်းဖက်မှုအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့်အတူ ပါဝင်သောတာဝန်များကို အလေးပေးပါသည်။ ကိစ္စရပ်နှစ်မျိုးလုံးတွင် အထက်အဆင့်ဆင့် သို့မဟုတ် အောက်ခြေအနိမ့်ပိုင်း၌ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျင့်သုံးရန် အခွင့် အာဏာသည် ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်းလုပ်ဆောင်မှုကို ပြဌာန်းခြင်းဖြင့် ခံနိုင်ရည် အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများကို အကာအကွယ်ပေးရန် အချိုးညီသော တာဝန်နှင့်အတူ လာပါသည်။ IHL နှင့် အဘယဒါနနှစ်မျိုးလုံးသည် အကြမ်းဖက်မှုအသုံးပြုခြင်းကို အလွန်အကျွံ မဖြစ်အောင် ထိန်းရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် အယူအဆများကို ဖော်ကျူးဖျောင်းဖျထားပါသည်။

IHL နှင့် အဘယဒါန ထုံးတမ်းစဉ်လာတို့သည် အကာအကွယ်ပေးခြင်းအတွက် ဆက်စပ်လွှမ်းခြုံနေသော မူဘောင်ကို မျှဝေထားသောကြောင့် ဤမူဘောင်ပါဝင်သော

သီးခြားကျင့်သုံးမှုများတွင် ထိုနှစ်ခုတို့အကြား တူညီမှုများစွာရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာသည် IHL အား အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုနှင့် အသုံးချမှုအတွက် အသုံးဝင်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်သော ခံနိုင်ရည်အားနည်းသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်မှုကို အမျိုးအစားခွဲခြားပေးပါသည်။ ဥပါသကာသီလဆိုင်ရာသုတ္တန်က ငါးပါးသီလ၏တစ်ခုချင်းသည် ကြောက်ရွံ့မှု၏ သီးခြားအမျိုးအစား သို့မဟုတ် ခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်မှုနှင့်တူညီသည့် ကိစ္စရပ်ဖြစ်ပြီး အိုင်စီအာရ်စီ၏လေ့လာမှုက ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း IHL ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းစည်းမျဉ်းများထဲမှ အများအပြားက ဤခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်မှုအမျိုးအစားများနှင့် ဆက်စပ်ပြပါသည်။

- ပထမဆုံးသီလ (သူ့အသက်မသတ်ခြင်း)သည် သေစေလောက်သော အကြမ်းဖက်မှုကို ခံနိုင်စွမ်းမရှိသူများအား အကာအကွယ်ပေးမှု လက်ဆောင်ဒါနဖြစ်ပြီး 'အသက်ကို အကြမ်းဖက်မှု'အား တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်းစဉ်၊ 'စစ်ပွဲနည်းလမ်းအဖြစ် အစာရေစာ ငတ်ပြတ်စေခြင်း'အား တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၅၃၊ 'လူသားဒိုင်းများအသုံးပြုမှု'အား တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၉၇တို့နှင့် အဆင်သင့်ဆက်စပ်နေပါသည်။[၁၁]

- ဒုတိယသီလ (ပိုင်ရှင်မပေးသည့်ဥစ္စာကို မယူခြင်း)သည် ခိုးမှုနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်မှုဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများအား ခံနိုင်စွမ်းမရှိသူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပြီး ဤသီလသည် သိမ်းပိုက်ထားသောနယ်မြေတွင် 'အလွန်အရေးကြီးသည့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်အရ ထိုပစ္စည်းများကို ဖျက်ဆီးခြင်း သို့မဟုတ် သိမ်းဆည်းခြင်းပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည့်အခါမှလွဲ၍ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပစ္စည်းများကို အလေးထားလေးစားရမည်ဖြစ်ပြီး သိမ်းဆည်းခြင်းမပြုနိုင်'ဟု ပြဋ္ဌာန်း ထားသောစည်းမျဉ်း၅၁နှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။ ဤသီလသည် 'လုယက်တိုက်ခိုက်ခြင်း' ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၅၂၊ 'ကျွန်အဖြစ်စေခိုင်းခြင်းနှင့် ကျွန်ကုန် ကူးခြင်း' ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၉၄၊ 'အဓမ္မအလုပ်စေခိုင်းမှု'ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၉၅ တို့နှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။

- တတိယသီလ (ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်းစွာမကျင့်ခြင်း)သည် လူသားတို့၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖိုမလက္ခဏာများနှင့် မိသားစုဆက်ဆံရေးများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ခံနိုင်ရည်အားနည်းမှုများကို အကြမ်းဖက်သော ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသီလသည် 'အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းနှင့် အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများ' ကို တားမြစ်သည့် စည်းမျဉ်း၉၃၊ 'လွတ်လပ်ခွင့် ပိတ်ပင်ခြင်းခံရသည့် အမျိုးသမီးများအတွက် နေရာထိုင်ခင်း'နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း၁၀၉၊ 'အမျိုးသမီးများအား သီးခြားအကာအကွယ်ပေးမှု၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အကူအညီလိုအပ်ချက်များ'နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း၁၃၄တို့နှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။ 'မိသားစုဘဝကို အလေးထားရေး'နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း၁၀၅ နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းဖြင့် ကလေးသူငယ်များ၏ သီးခြားအန္တရာယ်ဖြစ်လွယ်မှုများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုများအပေါ် ၎င်းတို့၏မှီခိုမှုကိုလည်း ဤသီလက ဖြေရှင်းပေးနိုင်ပါသည်။ '၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်မှုပိတ်ပင်ခံရသည့် ကလေးသူငယ်များကို မိသားစုများအလိုက်နေနိုင်ရန် ပေးထားသောနေရာထိုင်ခင်းများမှလွဲ၍ အရွယ်ရောက်ပြီးသူ လူကြီးများထားရာနေရာမှ

သီးခြားနေရာများတွင်ထားရှိရမည်'ဟု ဖော်ပြထားသောစည်းမျဉ်း၁၂၀၊ 'နေရပ် စွန့်ခွာရသည့်ကိစ္စတွင် [. . .] တစ်မိသားစုထဲမှ မိသားစုဝင်များအား သီးခြားခွဲမထားရ' ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်စည်းမျဉ်း၁၃၁၊ ကလေးသူငယ်များအား ပိုမိုယေဘုယျကျစွာ 'အထူးအလေးထားပြီး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရေး' နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း၁၃၅တို့နှင့်ဆက်စပ်နေပါသည်။

- စတုတ္ထသီလ (မုသားစကားမပြောကြားခြင်း)သည် မဟုတ်မမှန်သော သို့မဟုတ် ပျက်စီးစေလိုသောစကား၏ ပြင်းထန်သောအကျိုးဆက်များအား ခံနိုင်စွမ်းမရှိသော သူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ သဘောတူစာချုပ်များ၊ သဘောတူညီချက်များနှင့် ဝါဒဖြန့်မှုတို့သည် စစ်ပွဲဆင်နွှဲရန် အဓိကဖြစ်သောကြောင့် ဤသီလတွင် အထူးသဖြင့် IHL အတွက် ခိုင်မာသောပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိပါသည်။ ဤသီလသည် 'အရပ်သားလူထုအကြား အထိတ်တလန့်ဖြစ်စေရန် အဓိကရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်သည့် အကြမ်းဖက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ'ကို တားမြစ်သည့် စည်းမျဉ်း၂၊ 'အရှင်မထားဟု အမိန့်ပေးခြင်းများ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းများ'ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၄၆တို့နှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။ဤသီလသည်'ထိုသဘောတူညီချက်ကို အမှီပြုပြီး ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူအား ရုတ်တရက် တိုက်ခိုက်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုရပ်ဆိုင်းသည့် သဘောတူညီချက် ရယူမှု'ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၆၄နှင့် ' သစ္စာမဲ့မှု'ကို တားမြစ်သည့် စည်းမျဉ်း၆၅အပြင် တိုက်ခိုက်မှုရပ်ဆိုင်းသည့် အလံဖြူ သို့မဟုတ် ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီအမှတ်အသားများကဲ့သို့သော အမှတ်အသားများအား လျော်ကန်စွာ အသုံးပြုခြင်းအတွက် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသောစည်းမျဉ်းများနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေပါသည်။ (ICRC 2005, Rule 58-63)

- ပဉ္စမမြောက်သီလ (စိတ်ကိုမကြည်မလင်ဖြစ်စေသော အရက်သေစာကဲ့သို့ မူးယစ်စေသော အရာများကို မမှီဝဲမသုံးဆောင်ခြင်း)သည် ICRC လေ့လာမှု၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်းများနှင့်ဆက်စပ်ရန် ပိုမိုရှင်းလင်းသော ဖန်တီးနိုင်စွမ်းကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာထုံးတမ်းစဉ်လာတွင် ထိုပဉ္စမ သီလကို စိတ်ကြည်လင်မှုမရှိခြင်းနှင့် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်း ဆုံးရှုံးမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော ထိခိုက် နစ်နာမှုကို လျော့ပါးသက်သာစေရန် ပံ့ဖော်ထားပါသည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ခွဲခြားမှုနှင့် အသိတရား ကြည်လင်ပြတ်သားမှုတို့ကို အလေးပေးသော စည်းမျဉ်းများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများ အများအပြားရှိပါသည်။ 'အရပ်သားများနှင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအကြား ခွဲခြားခြင်းမူ'နှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်း၁၊ 'အရပ်ဘက် အဆောက်အအုံများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာရည်မှန်းချက်များအကြား ခွဲခြားခြင်းမူ'နှင့် သက်ဆိုင်သည့်စည်းမျဉ်း၇နှင့် 'ခွဲခြားခြင်းမရှိဘဲ မဆင်မခြင် သိမ်းကျုံး တိုက်ခိုက်ခြင်းများ' ကို တားမြစ်သည့်စည်းမျဉ်း၁၁၊ ယင်းတို့အားလုံးသည် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းပြတ်သားမှုအတွက် IHL ၏အခြေခံဖြစ်သော အရပ်သားနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ပစ်မှတ်များအကြား အလွန်အရေးပါသော ခွဲခြားမှုများဖြစ်သည့် သေချာစေရန် အသေးစိတ် စစ်ဆေးခြင်း၊ ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် အတည်ပြုခြင်းများကို ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ စစ်ဘက်နှင့် အရပ်သားပစ်မှတ်များအကြား ရှင်းလင်းစွာ

> ခွဲခြားနိုင်စွမ်းကို ဆုံးရှုံးမှုသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအား အလွန်ကြီးမားသော ထိခိုက်နစ်နာမှု အန္တရာယ်ကိုဖြစ်စေသောကြောင့် မြေမြှုပ်မိုင်းများ (စည်းမျဉ်း ၈၁-၈၃)နှင့် 'ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ သိမ်းကျုံးထိခိုက်စေသည့် သဘောသဘာဝရှိသော လက်နက်များ' (စည်းမျဉ်း ၇၁)အား အသုံးပြုခြင်းကို ကန့်သတ်ထားသော စည်းမျဉ်းများသည်လည်း ဤပဥ္စမသီလနှင့်သက်ဆိုင်နိုင်ပါသည်။ ဆန်းစစ်လေ့လာအကဲဖြတ်ခြင်းတွင် ရှင်းလင်းပြတ်သားသည့် တင်းကျပ်သောစံနှုန်းမရှိပါက လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သူများသည် IHL ၏အခြားသောအပိုင်းကဏ္ဍများအား အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်းတို့၏လုပ်နိုင်စွမ်းများကို အကြီးအကျယ်ကန့်သတ်မှု ပြုလုပ်ကြပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု၏အခြေခံဖြစ်သော ငါးပါးသီလသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဆင်းရဲဒုက္ခပုံစံမျိုးစုံမှ မလွတ်မြောက်နိုင်မှုကို အသားပေးထားခြင်းဖြင့် အခြေခံအကြောက်တရား အမျိုးအစားငါးပါးနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို ခံနိုင်ရည်မရှိသော ဘေးဖြစ်လွယ်မှုတို့ဖြင့် IHL ၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများကို အထောက်အကူပြု ဘောင်ခတ် ပေးထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဇာစ်မြစ်များကလည်း IHL ၏အလေးထားစရာများအား လူ့လောကကို ကျော်လွန်ကာ လူသားနှင့်မသက်ဆိုင်သောလောကအထိ ဆက်နွယ်အကျုံးဝင်စေ ပါသည်။ IHL အတွက် အထူးအကာအကွယ်ပေးမှု လိုအပ်နေခြင်းအဖြစ် ဖော်ထုတ် သတ်မှတ်ထားသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူလူထုထဲမှ ခံနိုင်ရည်မရှိသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူ အုပ်စုများတွင် သတင်းသမားများ၊ နေရပ်စွန့်ခွာရသူများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ မသန်စွမ်းသူများနှင့် အိုမင်းမစွမ်းချည့်နဲ့သူများ၊ ဒဏ်ရာရသူများ၊ ဖျားနာသူများ၊ သဘော်ပျက်ရာတွင်ပါဝင်သူများနှင့် ဖမ်းဆီးခံရသည့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၊ ဆေးဝန်ထမ်းများနှင့် ဘာသာရေးဝန်ထမ်းများအပြင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာလုပ်သားများ ပါဝင်ပါသည်။ (ICRC 2005, chapters I, II and V) ဤအုပ်စုများတွင် ပါဝင်သူအားလုံးတို့သည် စစ်ပွဲကာလအတွင်း တိုက်ခိုက်မှုတွင် မပါဝင်သူများဖြစ်ကြသော်လည်း ၎င်းတို့၏အသက်များအတွက် သဘာဝကျစွာ ကြောက်ရွံ့နေနိုင်ပါသည်။ အဘယဒါန ထုံးတမ်းစဉ်လာ၏ ရှေးဂန္ထဝင်ကျမ်းများက ဤအုပ်စုတစ်ခုချင်းကို အမည်တပ်၍ ဖော်ပြမထားသော်လည်း ၎င်းတို့သည် အကာအကွယ်ပေးမှု မရှိသူများအတွက်လည်းကောင်း၊ (IHL အရ အထူးသဖြင့် အကာအကွယ် ပေးမထားသော) လူမဟုတ်သည့် တိရစ္ဆာန်များအတွက်လည်းကောင်း၊ ထို့အပြင် (စည်းမျဉ်း ၄၃-၄၅ တို့တွင်တွေ့မြင်ရသည့်အတိုင်း IHL အရ အစီအမံအချို့ဖြင့် အကာအကွယ်ပေးထားသော) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အတွက်လည်းကောင်း အလေးအနက်ထား စိုးရိမ်ပူပန်မှုပါဝင်ပါသည်။

နိဂုံး

အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန)သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေတွင် လုံခြုံမှု၊ အချုပ်အခြာအာဏာ၊ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ကိုယ်ကျင့်တရားတို့အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ကိုင်တွယ်ရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာမူဘောင်ကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်း ပေးပါသည်။ အကြောက်တရား ကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန)၏ အမြတ်ဆုံးအကျိုးတရား

မဟာကုသိုလ်တစ်ခုမှာ IHLကဲ့သို့ ထိုအဘယဒါန၏ အောင်မြင်သော အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် ဘုရင်များ သို့မဟုတ် နိုင်ငံအစိုးရများအပေါ် မူတည်သည့်နည်းတူ ရဟန်းသံဃာများနှင့် လူဝတ်ကြောင်ပြည်သူတို့အပေါ်တွင်ပါ မူတည်သည်ဆိုသည့်အချက်ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံအစိုးရများ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များသည် ပိုမို၍ အာဏာရှိသောကြောင့် လူသားတို့၏ ချမ်းသာသုခအတွက် ပိုမို၍တာဝန်ရှိသော်လည်း ငါးပါးသီလအား ဖော်ပြမှုအဖြစ် အဘယဒါနသည် အယုတ်အမြတ်၊ ရဟန်းရှင် လူဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အဖွဲ့ဝင်တိုင်း အကျုံးဝင်ပါသည်။ အဘယဒါနသည် အဆိုးဆုံး ကာလများအတွင်းမှာပင် လူအဖွဲ့အစည်းဝင်တိုင်းက သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ခံနိုင်ရည်အားနည်းသော ဘေးဖြစ်လွယ်သူများအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှုနည်းတူ တာဝန်ယူသောအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော လုပ်ဆောင်မှုတို့ဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ကာကွယ်တားဆီးမှုတို့ပါဝင်သော မျက်မှောက်ခေတ် လူသားလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာ အမြောက်အများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. ဒုက္ခသည်ပြန်လည်နေရာချထားရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေးကျင့်ဝတ်အတွက် အဘယဒါနကို အသုံးချမှုအတွက် Kilby (2019) ကိုကြည့်ပါ။

၂. ဤမူကွဲဘာသာပြန်များကို အကြံပေးခြင်းအတွက် အမည်မဖော်လိုသော ဝေဖန်သုံးသပ်ပေးသူကို ကျွန်ုပ်ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

၃. ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့မှု ပျံ့နှံ့စေခြင်းအား တားမြစ်ချက်သည် အရပ်သားလူထုအား အကြမ်းဖက်ခြင်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်ကြောင်းကို မှတ်သားထားသင့်ပါသည်။ တိုက်ပွဲတွင် ပါဝင်တိုက်ခိုက်ဆဲဖြစ်သော ရန်သူ့တပ်ဖွဲ့များအား ခြိမ်းခြောက်သည့် သို့မဟုတ် စိတ်မာတ်ကျဆင်းစေသည့် နည်းဗျူဟာများကို အသုံးပြုခြင်းသည် IHL အရ ဥပဒေနှင့်ညီပါသည်။ ထိုတားမြစ်ချက်သည် ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့မှုပျံ့နှံ့စေရန် အဓိကရည်ရွယ်သူ၏ အကြမ်းဖက်မှုလုပ်ရပ်များ သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုသာ လွှမ်းခြုံအကျုံးဝင်စေပါသည်။ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအား တိုက်ရိုက်ဦးတည် တိုက်ခိုက်မှုများသည် အနီးရှိ အရပ်သားများအတွက် ထိတ်လန့်ကြောက်လန့်မှု ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ယင်းကဲ့သို့သော ထိတ်လန့်ကြောက်လန့်မှုသည် တိုက်ခိုက်မှု၏ တရားဝင် အဓိကရည်ရွယ်ချက်၏ အဆွယ်အပွား (ဆိုလိုသည်မှာ စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း)ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ဥပဒေနှင့်မညီဟု မှတ်ယူခြင်းမရှိပေ။

၄. အိုင်စီအာရ်စီ ဓလေ့ထုံးတမ်းIHL လေ့လာမှု (၂၀၀၅) စည်းမျဉ်းများ ၁၁၊ ၂၃၊ ၂၄၊ ၂၈၊ ၃၅၊ ၃၈၊ ၄၀၊ ၄၄၊ ၅၃ နှင့် ၅၄တွင် ဤပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အဓိကကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားပါသည်။ (ICRC Customary IHL Study (2005), Rules 11, 23, 24, 28, 35, 38, 40, 44, 53, and 54)

၅. လူတို့နေရပ်စွန့်ခွာရမှုတွင် အကြောက်တရား၏ အခန်းကဏ္ဍကို ၁၉၅၁ ခုနှစ် ဒုက္ခသည် သဘောတူညီချက်တွင် ကောင်းစွာထင်ဟပ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်၌ ဒုက္ခသည်များကို နှိပ်စက်ညှင်းပန်းမှုအား 'အခြေအမြစ်ရှိသော ကြောက်ရွံ့မှု'ကြောင့် နိုင်ငံသားဖြစ်သည့် သို့မဟုတ် နေထိုင်နေသည့် ၎င်းတို့၏နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးကြသူများအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ (၁၉၅၁ ခုနှစ် ဒုက္ခသည်များ၏ အဆင့်အတန်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂသဘောတူညီချက် - အခန်း ၁၊ အပိုဒ် ၁. က၂ - United Nations Convention Relation to the Status of Refugees, 1951; Chapter One, Article 1.A2) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဒုက္ခသည်ဥပဒေသည် IHL မှ သီးခြားဖြစ်သော ဥပဒေတစ်ခုဖြစ်ကြောင်းကို

၆. Kilby (2019) တွင် ဤအကြောင်းအရာကို မိမိယခင်ကစူးစမ်းလေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

၇. အကြောက်တရား ကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန)သည် သာလွန်ထူးကဲသည့် သိမြင်သဘောပေါက်ခြင်းပါဝင်သော ဗုဒ္ဓ၏ အကြောက်တရားကင်းခြင်းဖြင့် အေးချမ်းစွာ နေရခြင်းတည်းဟူသော ဝေသာရဇ္ဇလေးပါးနှင့် ခြားနားပါသည်။ သို့သော် စရိယာပိဋကအဋ္ဌကထာတွင် အကြောက်တရားကင်းခြင်းလက်ဆောင် (အဘယဒါန) နှင့် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ အကြောက်တရားကင်းခြင်း ဝေသာရဇ္ဇလေးပါးတို့သည် 'အကြောက်တရားမရှိခြင်းနှင့် အကြောက်တရားကင်းခြင်းကိုပေးသူ' နှစ်မျိုးလုံးဖြစ်သော ဘုရားလောင်း၏တန်ခိုးအရာနှင့် သုစရိုက်အရာတို့တွင် တစ်ထပ်တည်းတူညီပါသည်။

၈. ဤစာအုပ်ပါ အပွမာဒအပေါ် အက်စ်အမ်အမ်ပီ ဗာဂ္ဂရာစာမာရာကွန်း (S.M.M.P. Bhagya Samarakoon)၏ ပါဝင်မှုကို ကြည့်ပါ။

၉. နိုင်ငံတော် အချုပ်အခြာအာဏာသည် ပြည်တွင်းရှိလူထုကို အကာအကွယ်ပေးရန် တာဝန်ပေါ်တွင် မူတည်သင့်သည်ဟူသော မျက်မှောက်ခေတ် အငြင်းပွားချက်အတွက် ဒိန်အက်တယ်လ် - Deng et al. (2010) ကိုကြည့်ပါ။

၁၀. ဤဒါနလက်ဆောင်နှစ်မျိုးအကြား ဆက်စပ်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ ရေးကိုအိုးနုမ (Reiko Ohnuma)၏ ဆွေးနွေးချက်ကို ကြည့်ပါ။ (1998, 323-359)

၁၁. စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် ဤစည်းမျဉ်းသည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်ရာ၌ တိုက်ရိုက်ပါဝင်နေသူများနှင့် မသက်ဆိုင်ပေ။

ကြေငြာချက်

ဤစာတမ်းကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ(ICRC)မှ အထောက်အပံ့ပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Crosby, K. 2014. Theravada Buddhism: Continuity, Diversity, Identity. Oxford: Blackwell Wiley.

De Silva, L. 1995. "Giving in the Pali Canon." In Dana, the Practice of Giving, Selected Essays, edited by B. Bodhi. Published by Access to Insight. https://www.accesstoin sight.org/lib/authors/various/wheel367.html

Deng, F. M., S. Kimaro, G. Lyons, D. Rothchild, and I. W. Zartman. 2010. Sovereignty as Responsibility: Conflict Management in Africa. Washington, DC: Brookings Institution Press.

Dhammapāla, Ā. 1978 [n.d.]. Cariyāpit _ aka At _ t _ hakathā. Translated by Bhikkhu Bodhi in the Discourse on the All-Embracing Net of Views: The Brahmajāla Sutta and Its Commentaries, pp. 254–330. Kandy: Buddhist Publication Society. Extracts (pp. 289-96 and 322-23) in Dana: The Practice of Giving selected essays edited by Bhikkhu Bodhi. https://www.accesstoinsight.org/lib/authors/various/wheel367. html#perfect

Gillard, E. 2018. "Proportionality in the Conduct of Hostilities: The Incidental Harm Side of the Assessment." Research paper published by Chatham House: The Royal Institute of International Affairs. https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/ publications/research/2018-12-10-proportionality-conduct-hostilities-incidental harm-gillard-final.pdf#page=33

Harvey, P. 2007. "'Freedom of the Will' in the Light of Theravāda Buddhist Teachings." Journal of Buddhist Ethics 14: 35–98.

Heim, M. 2004. Theories of the Gift in South Asia: Hindu, Buddhist, and Jain Reflections on Dāna. New York: Routledge. Hibbets, M. 1999. "Saving Them from Yourself: An Inquiry into the South Asian Gift of Fearlessness." Journal of Religious Ethics 27 (3): 435–462.

ICRC. 2005. "IHL Database: Customary IHL." https://ihl-databases.icrc.org/customary ihl/eng/docs/v1_rul

Kilby, C. 2019. "The Global Refugee Crisis and the Gift of Fearlessness." Journal of Buddhist Ethics 26: 307–327.

Maslow, A. H. 1943. "A Theory of Human Motivation." Psychological Review 50 (4): 370–396.

Ohnuma, R. 1998. "The Gift of the Body and the Gift of Dharma." History of Religions 37 (4): 323–359.

Patrul Rinpoché (dpal sprul O rgyan 'jigs med chos kyi dbang po). 1998 [19th c. original]. Words of My Perfect Teacher. Translated by the Padmakara Translation Group. Boston: Shambala.

Shih, H. (translator). 1991. Upāsakaśīlasūtra (The Sutra on Upāsaka Precepts). Berkeley: Bukkhyo Dendo Kyokai.

SumpaKhenpo(sumpamkhanpoyeshesdpal ‘byor). 2001 [18th c. original]. “paN+Di Ta Sum Pa Ye Shes Dpal ‘Byor Mchog Gi Spyod Tshul Brjod Pa Sgra ‘Dzin Bcud Len (Expressing the Conduct of the Supreme Pandita Sumpa Yeshé Penjor: Alchemy for the Ear).” Buddhist Digital Resource Center work ID W25006, 15–776. Beijing: Tibetan Civilization Publishing House of China (krung go’i bod kyi shes rig dpe skrun khang).

United Nations. 1951 Convention Relating to the Status of Refugees. Chapter One, Article 1.A.2.

ICRC

အမြဲတမ်းမရှိသောအတ္တ(အနတ္တ)နှင့် တရားအားထုတ်မှုလေ့ကျင့်ခြင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ဒေသနာတော်ဖြင့် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု၏အကြောင်းရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း

Charya Samarakoon

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (CRSV)သည် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်နှစ်မျိုးလုံးနှင့် အရပ်သားများအတွက် ယင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများရှိသော်လည်း ယင်းသည်စစ်ပွဲ၏ လက်တွေ့အရှိတရားအဖြစ် ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ပြတ်ပြတ်သားသား ပြစ်တင်ရှုတ်ချထားပြီး IHL တွင် ဤပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် တိကျသော အစီအမံများရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများအား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုတေသန ပြုထားခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပျံ့နှံ့ခြင်း၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများ ပါဝင်နေပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ဤအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများကို ၎င်းတို့က IHL နှင့် ကိုက်ညီသည့်နေရာကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများက CRSV ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေ အလားအလာကို နည်းပါးသွားအောင် မည်သို့ လျှော့ချနိုင်ပုံကို အဆိုပြုခြင်းဖြင့် ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ တရားအားထုတ်ခြင်းနှင့်အတူ အနတ္တလက္ခဏာသုတ်တွင် အသေးစိတ်ရှင်းပြထားသည့် အတိုင်း အခြေခံသဘော သဘာဝဖြစ်သော အတ္တ၏ အမြဲတမ်းမရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ

DOI: 10.4324/9781003439820-19
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

အဆုံးအဖြတ်များကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအား ပိုမိုဆိုးရွားစေသည့် အဆိပ်အတောက်ဖြစ်သော ကျားမ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ သဘောထားခံယူချက်ကို ပယ်ဖျောက်စေခြင်းနှင့် အခြားသူများအပေါ် ကရုဏာကြီးမားသော အပြုအမူကိုအားပေးသည့် လက်တွေ့ကျသောနည်းလမ်းဖြစ်သည် ဆိုသည့်အချက်ကို အဆိုပြုထားပါသည်။ မကြာသေးမီက ဦးနှောက်နှင့် အာရုံကြောဆိုင်ရာသုတေသန၏ တွေ့ရှိချက်အထောက်အထားအရ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားထိုင်ခြင်းအလေ့အကျင့်များသည် လူသားများတွင်အဖြစ်များသော 'အတ္တ'ဗဟိုပြုအမြင်ကို နည်းပါးစေပြီး ကရုဏာထားနိုင်စွမ်း/ရှင်သန်နိုးကြားတက်ကြွသောစာနာမှုနှင့် အခြားသူများ၏ လွှမ်းမိုးမှုဖိအားများအား ခံနိုင်ရည်ရှိမှုတို့ကို တိုးပွားလာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအဖတရားတော်များအား ရှင်းလင်းပြသခြင်း၏ အထောက်အကူဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားအားထုတ်မှုတွင် လေ့ကျင့်ပေးခြင်းသည် CRSV ၏ အန္တရာယ်ကို လက်ရှိတွင် ပိုမိုဆိုးရွားစေသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် တစ်ဦးချင်း သဘောထားများကို သိသိသာသာ လျော့ကျစေနိုင်ပါသည်။

နိဒါန်း

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) အကြားဆက်သွယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဤလေ့လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် အရေးပါသော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများမှ စိစစ်ရွေးနှုတ်ကိုးကားခြင်းဖြင့် ဘာသာရေး အုပ်စုတစ်ခု၏တန်ဖိုးများနှင့် ကိုက်ညီကြောင်း ပြသခြင်းဖြင့် IHL တန်ဖိုးများကို တရားဝင်ဖြစ်စေခြင်းမဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း IHL တန်ဖိုးများဖွဲ့စည်းပါဝင်သည့် ဥပဒေ၏ အခြေခံမူများအား ချမှတ်ခြင်းသည် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ သို့မဟုတ် ဥပဒေသိပ္ပံပညာတွင်ပါဝင်သည့်တိုင် ဤတန်ဖိုးများအား စွဲမြဲစေခြင်းတွင် ပထမအဆင့်သာဖြစ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့သတိပြုရပါမည်။ (Mack and Pejic 2020)။ ထို့ကြောင့် ဤဆောင်းပါးသည် ဤဖော်ထုတ်မှုများအနေဖြင့် စာရွက်ပေါ်တွင် စကားလုံးများအဖြစ်သာ မကျန်ရှိကြောင်းကို သေချာစေရန်လိုအပ်ပြီး ဥပဒေနှင့် ယင်းအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအကြား ကွာဟချက်ကို ပေါင်းကူးပေးရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ ဤကွာဟချက်ကို ပေါင်းကူးပေးခြင်းသည် လူအဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုတွင် ကျင့်သုံးမှုတစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုသို့သော အသွင်ကူးပြောင်းမှုသည်သာလျှင် ရှင်သန်နေသော ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခြေအနေတစ်ခုအတွင်း ဖြစ်ပွားနိုင်ပါသည်။ (Fernando 1997)။ ဤအနေအထားကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)၏ စစ်ပွဲအတွင်း ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများ (Roots of Restraint in War) လေ့လာမှု၏ တွေ့ရှိချက်များက ထောက်ခံထားပြီး ယင်းကအောက်ပါအတိုင်း ကောက်ချက်ချထားပါသည် -

> ဥပဒေအပေါ်တွင်သာ အထူးသီးသန့် အာရုံစူးစိုက်မှုသည် ဥပဒေနှင့် ထိုဥပဒေကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော တန်ဖိုးများ၏ ပေါင်းစပ်မှုကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးနေသော အပြုအမူတွင် မထိရောက်ပါ။ ဥပဒေကို ပြည်တွင်းစံနှုန်းများနှင့်

> တန်ဖိုးများတို့နှင့်ချိတ်ဆက်ခြင်းသည် ယင်းကို ပိုမိုကြီးမားသော ဆွဲအား ဖြစ်စေပါသည်။ စံနှုန်းများသတ်မှတ်ရာတွင် ဥပဒေ၏အခန်းကဏ္ဍာသည် အခရာ ဖြစ်သော်လည်း လူဘောင်အတွင်း ဝင်ဆံ့စေခြင်းဖြင့် ယင်းကကိုယ်စားပြုသော ထိုတန်ဖိုးများကို ခံယူပွားများရန် တစ်ဦးချင်းကိုအားပေးခြင်းသည် ချုပ်တည်းထိန်းသိမ်းမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းအား ပို၍တာရှည်ခံစေသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2018, 9)

ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (CRSV)သည် သမိုင်းကြောင်းအရရှိခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အစွန်းရောက်ဇာစ်မြစ်တစ်ခုအဖြစ် ကျန်ရှိနေပါသည်။ ထိုသို့သောပဋိပက္ခတွင် အာဏာနှင့် လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှုတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်များသည် အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများနှစ်ဘက်လုံးကို ထိခိုက်လွယ်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံဖြင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် မကြာခဏပြသလေ့ရှိပါသည်။ ကျူးလွန်သူ သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ အမှန်တကယ် ကျား/မ ဖြစ်မှုကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ ဖိုသဘာဝ၏ စရိုက်လက္ခဏာသည် ကျူးလွန်သူအဖြစ်နှင့် မသဘာဝ၏ ပင်ကိုယ်စရိုက်သည် ကျူးလွန်ခံရသူအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ ကျား/မ လိင်အမျိုးအစားနှစ်ခုပုံသေသတ်မှတ်ခြင်းသည် CRSV ၏ အဖြစ်မှန်အရှိတရားများကို နားလည်ရန်နှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လုံလောက်မှုမရှိပါ။ အဓမ္မကျင့်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူ အမျိုးသားအား 'မိန်းမဆန်သော အမျိုးသား'အဖြစ် လျှော့ချခြင်းဖြင့် ၎င်း၏လူမှုအဆင့်အတန်းကို 'နိမ့်ကျ' စေနိုင်ပါသည်။ မျိုးပွားနိုင်စွမ်းကို ဖယ်ရှားရန်အပြင် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ယောကျ်ားဇီဇ သို့မဟုတ် ယောကျ်ားပီသမှုကို ဖယ်ရှားရန် ပဋိပက္ခတွင် အမျိုးသားအင်္ဂါများကို သင်းကွပ်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ (Sivakumaran 2007, 253)

မကြာသေးမီအထိ CRSV အစိတ်အပိုင်းအများစုကို မှတ်တမ်းမတင်ခဲ့သောကြောင့် အရေးယူ အပြစ်ပေးခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ၁၈၆၃ ခုနှစ် လီဘာကိုဥပဒေ (Lieber Code)မှသည် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ၁၉၇၇ ခုနှစ် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များအထိ IHL နှင့်သက်ဆိုင်သော ဥပဒေစာချုပ်စာတမ်းများသည် CRSV ကို အလေးထားခဲ့ကြပါသည်။ (Lyth 2001, 4) ထို့အပြင် ICRC သည် CRSV ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ စည်းမျဉ်းမြောက်များစွာကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေ၏ စည်းမျဉ်း ၉၃ နှင့် ၉၄ တို့သည် အဓမ္မကျင့်မှုနှင့် လိင်ကျွန်ပြုခြင်းကဲ့သို့ အခြားသော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကို တားမြစ်ထားပါသည်။ ထို့အပြင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသည့် အမျိုးသမီးများ၏ အထူးသီးသန့်အကာအကွယ်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အကူအညီ အထောက်အပံ့ လိုအပ်ချက်များကို အလေးထားလေးစားရမည်ဟု စည်းမျဉ်း ၁၃၄ တွင်ဖော်ပြထားသည်နှင့် တပြိုင်နက်တည်းတွင် စည်းမျဉ်း ၁၅၆ သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ (ICRC 2005) ၁၉၉၃ ခုနှစ် ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTY)နှင့် ၁၉၉၄ ခုနှစ် ရဝမ်ဒါနိုင်ငံအတွက် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး (ICTR) တို့၏ စတက်ကျူးဥပဒေများကဲ့သို့ ဤအထူးခုံရုံးများ၏ ဥပဒေစနစ်သည် CRSV ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခက်အခဲကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

(ICRC 2005, 326-327) ၎င်းတို့သည် CRSV ၏ ပုံစံအမျိုးမျိုးကို အသိအမှတ်ပြုမှု ပေးခဲ့ကြပြီး တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ စီရင်ထုံးတစ်ခုကို အခိုင်အမာသက်သေထူခဲ့ပါသည်။

ခြုံငုံကြည့်သော် ကာကွယ်တားဆီးမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုအတွက် လိုအပ်ချက်အား အသိအမှတ်ပြုမှု တိုးပွားလာနေပါသည်။ သို့သော်လည်း IHL ၏ အစီအမံအများအပြားသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုမှ အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် တာဝန်ခံမှုကို သေချာစေခြင်းတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏အမြင့်ဆုံး စွမ်းဆောင်မှုကို ရရှိခဲ့ခြင်းမရှိသည့် ပုံပေါ်ပါသည်။ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှု နည်းလမ်းတွင် အတားအဆီးများကို ဖယ်ရှားရန် လိုအပ်ကြောင်း ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဤသီခြားဦးတည်ရာ လမ်းကြောင်းကို နိုင်ငံတကာဥပဒေပညာရှင်များက 'ရည်ရွယ်ချက်အစစ်အမှန်ထက် အပေါ်ယံပုံစံပေါ်အခြေခံ၍ သုံးသပ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း' (a triumph of form over substance)ဟု ခေါ်ဆိုခဲ့ကြပါသည်။ (Gardam and Jarvis 2001, 29) ထို့အပြင် CRSV နှင့်ပတ်သက်၍ အလေးမထား ဂရုမစိုက်သော သဘောထားအမြင်များ၊ စိုးရိမ်ဖွယ်ရာ အရေးကြီးပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ပွားနေသော CRSV ဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပွားသည့်နေရာတွင် မတော်မတရားပြုကျင့်မှုများအား စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့်အတူ တရားစွဲဆိုထားသည့် ခုံရုံးများနှင့် အခြားသောပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများက ထည့်မတွက်ခြင်းနှင့်ငြင်းပယ်ခြင်းတို့သည်(ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများနှင့်အတူ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် သီရိလင်္ကာနှစ်နိုင်ငံလုံး၏ အမှုကိစ္စများတွင် ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်ရသည့်အတိုင်း) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် IHL ၏စည်းမျဉ်းများအား အကောင်အထည်ဖော်မှုတွင် အဓိကအဟန့်အတားဖြစ်နေပါသည်။

နောက်ထပ် အဓိက အဟန့်အတားတစ်ခုမှာ CRSV နှင့် ဆက်စပ်နေသော အမည်းစက်ဖြစ်ပြီး CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများက ရှေ့ထွက်လာပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများကို ဆန့်ကျင်ကာ သက်သေခံပေးရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ဆက်စပ်သော ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းနှင့် သက်သေအထောက်အထားများရရှိရေးတွင် ကပ်လျက်ပါလာသော အခက်အခဲများကြောင့် တရားရေးဆိုင်ရာနှင့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများက စွဲချက်တင်ခြင်းနှင့်အတူ စုံစမ်းစစ်ဆေးနေသည့် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော ပြစ်မှုများသည် ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအဖြစ်မှန်ကိုဝန်ခံရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေခြင်းကို ပြသနေပါသည်။

ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းသည် (ဘဲန်ရှုဖ် ၂၀၁၄ - Benshoof 2014) ၎င်း၏အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများထက် IHL ၏စည်းမျဉ်းများကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ အဝန်းအဝိုင်းအတွင်း ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့်သာ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများက တာဝန်ခံသောသဘောထားရှိလာစေရန် ဆန္ဒရှိမှုကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။ (အိုက်ဇင်ဘရုခ် - Eisenbruch 2018b) ဤသို့လုပ်ဆောင်ခြင်း၏အဓိပ္ပါယ်မှာ IHL တန်ဖိုးများနှင့် ထိုလူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ ရှိရင်းစွဲ တန်ဖိုးစနစ်များအကြား တူညီမှုများကို ထောက်ပြရန်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတရားဒေသနာများနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာများနှင့် IHL တို့ မည်သည့်နေရာတွင်

ကိုက်ညီသည်ကို သတ်မှတ်ရန်နှင့် CRSV ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နေရာတွင် IHL အစီအမံများနှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများကိုဖော်ထုတ်ရန် ရည်ရွယ်သော ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုသာဖြစ်ပါသည်။ ပုံသေဖြစ်သော ကျား၊ မ နှစ်ခုခွဲခြားမှုကို တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် အခြားသူများနှင့် မိမိအတွက်ပါ ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါးစေခြင်း၏ အရေးပါမှုကို ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်လာစေရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများအား မည်ကဲ့သို့ အသုံးချနိုင်ကြောင်း ဤဆောင်းပါးက နောက်ထပ်အဆိုပြုထားပါသည်။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ထိရောက်သော စစ်ရေးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေစဉ် ယင်းသို့သော တရားဒေသနာများအား နားလည်သဘောပေါက်မှု ပိုမိုမြင့်မားလာစေရန်နှင့် သူတစ်ပါး အကျိုးသယ်ပိုးလိုမှု၊ နိုးကြားရှင်သန်သော ကရုဏာနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိမှုတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် တရားထိုင်ခြင်းကို ကျင့်သုံးနိုင်ကြောင်း ဤဆောင်းပါးက နောက်ထပ်အကြံပြုထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဆက်စပ်သော အကြောင်းအရာအတွင်း သက်ဆိုင်ရာဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် တရားထိုင်ခြင်းနည်းလမ်းများကို ပေါင်းစပ်လေ့ကျင့်ခြင်းသည် CRSV ဖြစ်နိုင်ခြေကို လျှော့ချရန် ယဉ်ကျေးမှုအရ စွဲခိုင်နေသောတန်ဖိုးများကို ထိန်းချုပ်အသုံးချသည့်နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဤသုတေသနသည် CRSV နှင့်ပတ်သက်၍ ဓလေ့ထုံးတမ်းအပြင် သဘောတူညီချက်ကို အခြေခံသည့် IHL စည်းမျဉ်းများပေါ် ဗဟိုပြုထားပြီး လက်ရှိဥပဒေ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအား သမိုင်းကြောင်းအရ သုံးသပ်ချက် အကျဉ်းချုပ်ပါဝင်ပါသည်။ ဤသုတေသနသည် CRSV ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် IHL အစီအမံများကိုတင်ပြရန် နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (အိုင်စီစီ)နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခဆိုင်ရာ အထူးခုံရုံးများ၏ စတက်ကျူဥပဒေများနှင့် ဥပဒေသိပ္ပံပညာတို့ကိုလည်း ရည်ညွှန်းပါသည်။

CRSV ကို ကျူးလွန်သောသူများသည် လုံးဝတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များမျှသာ မဟုတ်ကြောင်းနှင့် CRSV ကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ် သူများကလည်း ကျူးလွန်သည့် သို့မဟုတ် မသိကျိုးကျွံပြုကာ လက်ခံသည့်ဖြစ်ရပ်များ အများအပြားရှိကြောင်း ဤနေရာတွင် မှတ်သားထား ရပါမည်။ သို့သော်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်အုပ်စု၏ အရပ်သားများအပေါ် အကြမ်းဖက်ရန် သို့မဟုတ် အရှက်ရစေရန်ရည်ရွယ်ချက်မှသည် သယံဇာတရင်းမြစ်များနှင့် နယ်မြေကိုထိန်းချုပ်ရန်၊ သတင်းအချက်အလက်ရရှိရန် သို့မဟုတ် လူမျိုးတုံးသုတ်သင်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်ခြင်း သက်ရောက်မှုအထိလွှမ်းခြုံသည့် CRSV ကိုဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းအမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ရန် ၎င်းတို့၏ ရာထူးအာဏာနှင့် ၎င်းတို့၏တာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့ခြင်း အနေအထားတို့ကိုလည်း အခွင့်ကောင်းယူနိုင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များက ကျူးလွန်ခြင်းအဖြစ် CRSV ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူ သဘောတရားများနှင့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများကို အဓိကအလေးထားတင်ပြပါမည်။

IHL တွင် CRSV ကို တဖြည်းဖြည်းအသိအမှတ်ပြုမှု

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးပြီးကတည်းက ထိုကာလတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခပေါင်း (၂၅၀) ကျော်ရှိခဲ့ပါသည်။ (Pettersson and Wallensteen 2015) ကာလရှည်ကြာသည့် ပြင်းထန်မှုနည်းပါးသော စစ်ပွဲများတွင် အကြမ်းဖက်သောပဋိပက္ခသည် အိမ်နှင့် မိသားစုအတွင်းသို့ ကျူးကျော်ချဉ်းနင်း ဝင်ရောက်သည့်ပုံစံဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏အဆင့်များကို ပြင်းထန်လာစေပါသည်။ (Manchanda 2001)

လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို IHL အား 'ကြီးလေးသောချိုးဖောက်မှု' ဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်း အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမရှိသကဲ့သို့ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လိုက်နာရမည့် အနိမ့်ဆုံး အကာအကွယ်ပေးမှုများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက် အပိုဒ် (၃) အောက်တွင် တိတိကျကျ ဖော်ပြမထားပါ။ အဓမ္မကျင့်မှုအား ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုဟု မှတ်ယူရန်အတွက် ယင်းကို 'ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် လူမဆန်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခြင်း' သို့တည်းမဟုတ် 'ရည်ရွယ်ချက်ရှိစွာ ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ကျန်းမာရေးကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် အနာတရဖြစ်စေခြင်း' ရာဇဝတ်မှုများအတွင်း ပါဝင်ခြင်းအဖြစ် အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရပါမည်။ သို့သော် ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားတွင် ပဋိပက္ခအစောပိုင်း၌ 'ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ကြီးမားသော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ကျန်းမာရေးကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် အနာတရဖြစ်စေခြင်း'ဖြင့် ယင်းသည် ၁၉၄၉ ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များအား ကြီးလေးသော ချိုးဖောက်မှုတွင် ပါဝင်ကြောင်း ICRC က ကြေညာခဲ့ရာ အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်းသာမက အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် အခြားမည်သည့် တိုက်ခိုက်မှုမဆိုလည်း လွှမ်းခြုံပါဝင်သည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ (Gardam and Jarvis 2001, 29) စစ်ပွဲကာလအတွင်း အရပ်သားများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီချက် အပိုဒ် ၂၇ (စတုတ္ထဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် - GC IV)၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၁) (နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်-၁ - AP II)၏ အပိုဒ် ၇၅ (၂) နှင့် ၇၆၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၂) (နောက်ဆက်တွဲစာချုပ်-၂ - AP II) ၏ အပိုဒ် ၄(၂)(ဇ) တို့သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု ပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားပါသည်။ ICRC ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေလေ့လာမှု စည်းမျဉ်း ၉၃ နှင့် ၉၄ တို့သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု အချို့ပုံစံများကို စစ်ရာဇဝတ်မှုအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ (ICRC 2005) နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဥပဒေ၏ ကိစ္စတစ်ရပ်အဖြစ် ယခင်ယူဂိုဆလားဗီးယားအတွက်နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်ခုံရုံး ၁၉၉၃ နှင့် ၁၉၉၄ (ICTY1993နှင့် ICTY 1994) တို့၏ စတက်ကျူဥပဒေများသည် အဓမ္မပြုကျင့်မှုကို လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် အတိအလင်းအသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ (Lyth 2001)

ဤနိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ထားရှိသည့် အာရုံစူးစိုက်မှုသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုအား မမြင်ရခြင်းကို အဆုံးသတ်ရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ IHL စံနှုန်းများအား အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူမှုတွင်

အရေးပါသော တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုအသစ်များ ဖြစ်ပေါ်စေရန် ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ဤအထူးခုံရုံးများ၏ အစဉ်အလာတန်ဖိုးကို လုံခြုံရေးကောင်စီ အစီအမံများကဲ့သို့ ၎င်းတို့၏ မူလဇာစ်မြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို့အပြင် ၎င်းတို့၏ ပထဝီနယ်ပယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံးဖြင့် ကန့်သတ်ထားသော်လည်း ဤပဏာမခြေလှမ်းများ၏စံအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော သက်ရောက်မှုမှာ များစွာပိုမိုကျယ်ပြန့်ပါသည်။ (Lyth 2001)

သမိုင်းကြောင်းအရ IHL တွင် အမျိုးသမီးများကို အရပ်သားများ၏ ယေဘုယျ အမျိုးအစားအောက်တွင် ထည့်သွင်းထားခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် အမျိုးသမီးများ၏ ကွဲပြားခြားနားသော အတွေ့အကြုံကို အရေးမကြီးသောအရာအဖြစ် ထားရှိခဲ့ပါသည်။ လီဘာကိုဥပဒေ (Lieber Code)ကဲ့သို့သော အစောပိုင်းဥပဒေရေးရာနှင့် တရားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ ဟိဂ်သဘောတူညီချက်များနှင့် နူရင်ဘာ့ဂ် (Nuremberg)နှင့် အရှေ့ဖျား (Far East)တွင် နိုင်ငံတကာစစ်ခုံရုံးသည် CRSV ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာ၌ ရည်ညွှန်းကိုးကားမှုကို အကန့်အသတ် ပြုလုပ်ထားပါသည်။ (Lyth 2001) ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ICRC သည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် မည်သို့ထိခိုက်မှုရှိသည်ကို ဆန်းစစ်ရန် လေ့လာမှုတစ်ခုကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာမှု၏တွေ့ရှိချက်များသည် CRSV ကိုတိုက်ဖျက်ရာတွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များအားလုံးအတွက် လမ်းညွှန်များအဖြစ် ဖြည့်ဆည်းပေးပါသည်။ (Suk and Skjelsbak 2010; Gardam and Jarvis 2001) သို့ရာတွင် သိပ်မကြာသေးမီကပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနအရ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ၏ အခြေအနေတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုပုံစံမျိုးစုံရှိနေကြောင်းနှင့် အမျိုးသမီးများသာလျှင် CRSV ၏ သားကောင်များမဟုတ်ကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ အမျိုးသားများနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ၌ အများတကာနှင့်မတူသည့် လူနည်းစုများတွင်ပါဝင်သူများသည်လည်း CRSV ၏သားကောင်များ မကြာခဏဖြစ်တတ်ပြီး ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ၏ အဖြစ်မှန်များအား အသိအမှတ်ပြုမှုမရှိခြင်းအပေါ် အခြေခံ၍ ဤအသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများကို ဖော်ထုတ်ရန် အတားအဆီးများ ထပ်ရှိနေပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် တင်ပြထားသည့် ရပ်တည်ချက်ဖြစ်သော သတိကပ်တရားထိုင်သော လေ့ကျင့်မှုဖြင့် သိမြင်နားလည်မှုနှင့် ကရုဏာကို ပျိုးထောင်ခြင်းသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လူအုပ်စုအမျိုးမျိုးအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ဤပုံစံများအားလုံးကို လွှမ်းခြုံနိုင်လောက်သည်အထိ လုံလောက်စွာ ကျယ်ပြန့်ပါသည်။

ကမ္ဘောဒီးယား၊ သီရိလင်္ကာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် ပဋိပက္ခနှင့်ဆက်နွယ်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများ CRSV နှင့် IHL တန်ဖိုးများအား ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ပေါင်းစည်းမှုအတွက်လိုအပ်ချက်

ဥပဒေသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ လောကအားရှုမြင်ပုံကို တည်ဆောက်ရာတွင် အားကောင်းသော အခန်းကဏ္ဍရှိပြီး CRSV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အနေအထားကို သိသိသာသာ

တိုးတက်စေခဲ့သော်လည်း အသိအမှတ်ပြုရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်ခြင်းနှင့် ယင်းကိုအကြောင်းပြု၍ ဖြေရှင်းရန် တွန့်ဆုတ်ခြင်းတို့သည် ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းနှင့် လူမှုရေးအရ ဖယ်ကြဉ်ခံရခြင်း၏ ဥပ်လျှိုးနေသော အခြေခံအကြောင်းရင်းများဖြစ်ပြီး လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ တွေ့ကြုံရသည့် အခက်အခဲ အများအပြားသည် IHL ၏ တရားဥပဒေဆိုင်ရာ အကာအကွယ်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် အတားအဆီးတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဤကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းသည် CRSV ၏ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများတွင် မကြာခဏဆိုသလို ကျူးလွန်ခံရမှုများကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန်အတွက် တိတ်ဆိတ်မှုကို ဖြိုခွင်းရန်နှင့် သက်သေခံချက်ပေးရန် ခက်ခဲတုံ့ဆိုင်းဖြစ်နေတတ်သည့် ရလဒ်ကိုဖြစ်စေပါသည်။ ထို့အပြင် သို့မဟုတ် တရားလိုရှေ့နေများက သက်သေမရှိခြင်းကြောင့် CRSV ကို တရားစွဲဆိုရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေသည့် ရလဒ်ကိုဖြစ်စေပြီး CRSV ကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် တရားစွဲဆိုရန် နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသာမက ၎င်းတို့အား သမားရိုးကျနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL ၏ထိရောက်မှုကို မေးခွန်းထုတ်စေပါသည်။ (Ministry for Foreign Affairs Sweden 2007; Goodley 2019)

ပြည်တွင်းအသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု ခုံရုံးများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ အတွေ့အကြုံများသည် CRSV အပေါ် အထင်အမြင်သေး နှိမ့်ချသော သဘောထားကို ထင်ဟပ်နေပါသည်။ မကြာသေးမီ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အထိ ကမ္ဘောဒီးယားတွင် ခမာနီတပ်ဖွဲ့ဝင်များ ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း သို့မဟုတ် တရားသဖြင့် ဖြစ်စေခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ (Carmichael 2019; Eisenbruch 2018b) အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုလုပ်ငန်းစဉ်များကိုဆောင်ရွက်ရန် တည်ထောင်ခဲ့သည့် ကမ္ဘောဒီးယားတရားရုံးများရှိ အထူးအာဏာပေးထားသော တရားသူကြီးအခန်းများ (ECCC) သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာပြစ်မှုများကို ပြန်လည်အစကောက်ပြီး အပြည့်အဝစုံးစားဆင်ခြင်းအတွက် အပြောင်းအလဲမရှိ တသမတ်တည်း ခုခံခဲ့ကြပါသည်။ (Carmichael 2019; Extraordi-nary Chambers in the Courts of Cambodia 2012) သီရိလင်္ကာတွင် ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း CRSV အား တသမတ်တည်း အပြင်းအထန်စွပ်စွဲချက်များရှိသော်လည်း (လူ့အခွင့်အရေးမဟာမင်းကြီးရုံး ၂၀၁၅ - Office of the High Commissioner for Human Rights 2015; Fonseka 2015) အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများသည် ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းရန် မအောင်မမြင်ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ ရရှိခဲ့သောသင်ခန်းစာများနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ကော်မရှင် အစီရင်ခံစာတို့သည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု (de Mel 2013) စွပ်စွဲချက်များကို လုံလောက်စွာ စူးစမ်းလေ့လာမှုမပြုခဲ့ခြင်းနှင့် သီရိလင်္ကာအစိုးရက ပြည်သူကို ကတိကဝတ်ပြုထားသော်လည်း CRSV မှ အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ အစိတ်အပိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာရာဇဝတ်မှုများ၏ သားကောင်ဖြစ်ရခြင်းနှင့် တွဲပါလာသည့် အမည်းစက်ကိုအကြောင်းပြု၍ မိမိကိုယ်တိုင်ဆန္ဒအလျောက် သက်သေခံရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေခြင်း၊ အထူးသဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုရာဇဝတ်မှုများကို စုံစမ်း စစ်ဆေးရန်နှင့် တရားစွဲဆိုရန် နိုင်ငံရေးဆန္ဒကင်းမဲ့ခြင်း (International Crimes Evidence Project 2014; Fonseka and Woodworth 2016) အပြင် စော်ကားခံခဲ့ရသူများနှင့် သက်သေများအား အဆက်မပြတ် ခြိမ်းခြောက်မှုတို့ကြောင့် အဆိုပါကတိကဝတ်များကို

လိုက်နာသည့် အခြားသော အသွင်ကူးပြောင်းရေးဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုလုပ်ငန်းစဉ်များသည်လည်း မအောင်မမြင် ဖြစ်ခဲ့ရပါသည်။ (Fonseka and Schulz 2018) များမကြာသေးမီက ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၇ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာအမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးများအပေါ် CRSV ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပွားမှုပုံစံကို ကုလသမဂ္ဂကအစီရင်ခံခဲ့ပြီး တာဝန်ခံမှုနှင့် ထပ်မံဖြစ်ပွားမှုမရှိရေး သေချာစေရန် အနည်းအကျဉ်းသာလုပ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ (ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အတွင်းရေးမှူးချုပ်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ်ရုံး ၂၀၂၁ - Office of the Special Representative of the Secretary-General on Sexual Violence in Conflict 2021) အထက်ပါဖြစ်ရပ်များအားလုံးသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ခဲ့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများ ပါဝင်နေသော သာဓကများ ဖြစ်ပါသည်။

ဤအခြေအနေတွင် ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမ၏ ဇာတ်ဝတ္ထုကိုဆင်ခြင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် သင့်လျော်ပါသည်။ ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမသည် ဗုဒ္ဓ၏လက်ဝဲတော်ရံ တပည့်ထေရီမတစ်ပါးအဖြစ် ဗုဒ္ဓကများစွာ ချီးကျူးသာဓုခေါ်ခဲ့ရသူဖြစ်ပါသည်။ ထေရီမ အဓမ္မပြုကျင့်ခံရသောအခါ သူမ၏ဆန္ဒလည်းမပါသောကြောင့် သူမသည် ကာမဂုဏ်အာရုံကို ပယ်ပြီးဖြစ်၍ ဝိနည်းလည်းမကျူးပေါက်ခဲ့ကြောင်း ဗုဒ္ဓက မိန့်တော်မူပါသည်။ (Vinaya III.35, cf. Dhammapada commentary II. 47-52) ထေရီမကို အပြစ်မတင်ပါ တနည်း ထေရီမအပေါ် အမည်းစက်မထင်ခဲ့ပါ။

နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းဥပဒေနှင့်ဆက်စပ်သော နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်မှုဥပဒေအမိန့်များအပါအဝင် IHL အစီအမံအများအပြားရှိနေသော်လည်း နိုင်ငံတကာ သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းခုံရုံးများတွင် CRSV ကို ထိရောက်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း မရှိပါ။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဘီလျံထက်ဝက်ကျော်ရှိသော်လည်း မကြာသေးမီဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ပြင်းထန်သော ပဋိပက္ခများကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းအဖွဲ့အများအပြား တစ်စစီပြိုကွဲခဲ့ပြီး ယခုတိုင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အကြား ဆက်စပ်မှုကိုလေ့လာရန် စနစ်ကျနသော အာရုံစူးစိုက်မှုမရှိသေးပါ။ ထို့အပြင် အထက်ပါ ဥပမာများက ရှင်းလင်းစွာပြသထားသကဲ့သို့ CRSV ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများက ကျူးလွန်ခဲ့ကြပြီး တစ်ခါတစ်ရံတွင် လူပြိန်းနှင့် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း နှစ်ခုလုံးကပင် မသိကျိုးကွံပြုခဲ့ကြပါသည်။ (Lei 2019; Eisenbruch 2018a) ဤအခြေအနေတွင် CRSV ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများအား မည်သို့အသုံးပြုနိုင်မည်ကို ကျွန်ုပ်တို့ မေးနိုင်ပါသည် - ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် အဘယ်ကြောင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းကို ကျူးလွန်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သင့်သနည်း။ ဤမေးခွန်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် CRSV ၏ သားကောင်များသည် အမျိုးသားရော အမျိုးသမီးပါ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ မှတ်သားထားရပါလိမ့်မည်။

ကျား၊ မဖြစ်မှုနှင့်သက်ဆိုင်သော အတ္တမဟုတ်မှု (အနတ္တ)အပေါ် အဆုံးအမများနှင့် အတွေးအခေါ်ပြောင်းလဲမှု

ဤမေးခွန်းကိုဖြေရန် ပါဠိကျမ်းဂန်လာဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားဒေသနာတော်များကိုကြည့်ရန် ကျွန်ုပ်တို့ ယခုပြန်လှည့်ပါမည်။ CRSV နှင့်ပတ်သက်၍ IHL ၏ရပ်တည်ချက်နှင့် အထူးသဖြင့် ကိုက်ညီသော ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်များမှာ ကရုဏာနှင့် သိမြင်နားလည်မှုတို့ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများအရ လူသား၏လုပ်ဆောင်မှုများကို အခြေခံကျသော မူသဘောတရားနှစ်ခုဖြစ်သည့် စာနာသနားမှု (ကရုဏာ)နှင့် ဉာဏ်ပညာ/သိမြင်နားလည်မှု (ပညာ)တို့က လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ၎င်းတို့သည် ဘုရားလောင်း၏ ဘဝဖြစ်စဉ်ကို လမ်းညွှန်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ သိမြင်နားလည်ခြင်းရှုထောင့်နှင့် ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသော အဆုံးအမသည် 'အတ္တမရှိခြင်း' အနတ္တဒေသနာတော်ဖြစ်ပြီး အနတ္တလက္ခဏာသုတ် (SN 22.59)တွင် အသေးစိတ်ရှင်းပြထားသကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့တွင် အဓိကအားဖြင့် အခွန့်ရှည်စွာ တည်တံ့နေသော ဖြစ်တည်မှုပုံသေမရှိဟူသော အယူအဆ ဖြစ်ပါသည်။[၅] အနတ္တဒေသနာတော်ကို ထိုးထွင်းသိမြင်နားလည်ခြင်းသည် CRSV သို့ ဦးတည်စေသော အာဏာနှင့် ဘေးဖြစ်လွယ်မှုတို့ကို ဖန်တီးသည့် အန္တရာယ်ရှိသော ကျား/မ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ တိုက်ဆိုင်စိစစ်ခြင်းတွင် အထောက်အကူပြုပါသည်။

ထေရီဂါထာနှင့် ဘိက္ခုနီသံယုတ်ကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျမ်းစာများအား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများပါဝင်သည့် အနတ္တဒေသနာတော်သည် ကျား/မ ဖြစ်မှုအပေါ် မည်သို့ပတ်သက်နေပုံကို ဤအနေအထားက ခိုင်မာစေရန် အားဖြည့်ပေးပါသည်။

အနတ္တလက္ခဏာသုတ် သို့မဟုတ် 'အတ္တမဟုတ်သော ဝိသေသအပေါ် အကျယ်တဝင့်ဟောပြောချက်'သည် ဗုဒ္ဓ၏ ဒုတိယမြောက် အကျယ်တဝင့်ဟောကြားသည့် တရားတော်အဖြစ် အစဉ်အလာအားဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ 'အတ္တမဟုတ်ခြင်း - အမြဲမရှိသောအတ္တ သို့မဟုတ် ယင်းသို့ယူဆသောအရာတွင် ပါဝင်သည့် မည်သည့်အရာမဆို' သည် ဖြစ်တည်မှု၏ ဝိသေသလက္ခဏာသုံးပါးထဲမှ တစ်ပါးဖြစ်ပြီး အခြားနှစ်ပါးမှာ မမြဲခြင်း (အနိစ္စ)နှင့် အလိုမပြည့်ခြင်း (ဒုက္ခ)တို့ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုံးပါးသည် အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်နေပြီး တစ်ခုကို အခြားနှစ်ခုမှ သီးခြားခွဲထုတ်၍မရနိုင်ပေ။ အရာရာတိုင်းသည် အတ္တမဟုတ်ခြင်း (အနတ္တ)ဆိုသည်မှာ သက်ရှိ သို့မဟုတ် သက်မဲ့ မည်သည့်အရာတွင်မဆို တည်မြဲသော၊ မပြောင်းလဲသောအရာမရှိဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အနတ္တလက္ခဏာသုတ်သည် ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ စိတ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး သို့မဟုတ် 'အပေါင်းအစု' ပါဝင်နေမှုအဖြစ် သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး၏ ဖွဲ့စည်းထားမှုကို အသေးစိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားပါသည်။ ခန္ဓာငါးပါးလုံးကို မမြဲခြင်း၊ အလိုသို့မလိုက်ခြင်းနှင့် သက်ရှိသတ္တဝါတွင် ခိုင်မြဲသော အတ္တအနှစ်သာရတစ်ခု၏ ပုံစံမရှိနိုင်ခြင်းတို့အဖြစ် ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

အနတ္တလက္ခဏဒေသနာသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းအဖွဲ့အများအပြားတွင် ယဉ်ကျေးမှုအရအရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အတော်များများက

ၵင်းကိုု နက်နက်နဲနဲ နားလည်ခြင်း မရှိကြချေ။ ဤသည်မှာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ၵင်း၏ နားလည်ရန် ခက်ခဲသည့် ရှုပ်ထွေးမှုကြောင့်သာမက လောကကြီးတွင် ဖန်တီးတည်ဆောက်မှုများကို လူအတော်များများက မှီခိုအားထားစရာများအဖြစ် ရှုမြင်ထားကာ ထိုအခြေအနေကိုစွန့်လွှတ်ရန် ဆန္ဒမရှိခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့သည် လူမှုစီးပွားအဆင့်အတန်း၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် အရေးကြီးသည့် ကျား/မ လိင်ခွဲခြားမှုဆိုင်ရာ ဖန်တီးဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားရှုမှတ်ခြင်း အလေ့အကျင့်သည် စိတ်၏စွမ်းအားနှင့် စိတ်အတွင်းသဏ္ဌာန် တည်ငြိမ်မှုကို မြှင့်တင်ပေးပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ယင်းသည် အနတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သိမ်မွေ့သော အဆုံးအမတရားများတွင် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို လွယ်ကူစေရန် အထောက်ကူပြုသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားများတွင် ယင်းကိုကြာရှည်ထိန်းသိမ်းခဲ့ပါသည်။ (Harvey 1997; Kaszniak 2010; Goodman 2013, 561)

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုအများစု၏ အရင်းခံအကြောင်းတရားတွင် အာဏာနှင့် ဘေးဖြစ်လွယ်မှုအား ကျား/မ လိင်ခွဲခြားသော လူမှုယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဖန်တီးတည်ဆောက်မှုများဖြစ်ပါသည်။ (Sivakumaran 2007) စွမ်းရည်နှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံစိတ်ချရမှု အယူအဆများသည် ဖိုသဘာဝ တည်ဆောက်ခြင်းအတွက် အဓိက မဏ္ဍိုင် ဖြစ်လေ့ရှိပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် ဘေးဖြစ်လွယ်မှုနှင့် လက်အောက်ခံ အယူအဆများက မသဘာဝတည်ဆောက်မှုကို မကြာခဏ သရုပ်ဖော်ပါသည်။ ဖိုသဘာဝနှင့်ဆက်စပ်သော စွမ်းရည်တည်ဆောက်မှုကို ဖျက်ဆီးရန်အလို့ငှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို အမျိုးသားများအပေါ် ကျူးလွန်ကြပါသည်။ ပိတ်ဆီးထားသော အမျိုးသားခန္ဓာကိုယ် တည်ဆောက်ထားခြင်းအား ထိုးဖောက်ခြင်းသည် ကျူးလွန်ခံရသူ၏ ယောကျ်ားပီသသော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအား ဆုံးရှုံးမှုအမြင်ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် ကျူးလွန်ခံရသူသည် 'အမှန်အကန်' သို့မဟုတ် 'အစစ်အမှန်' ယောကျ်ားတစ်ဦးမဟုတ်ကြောင်း အမြင်ဖြစ်စေခြင်းနှင့် ကျူးလွန်ခံရသူအမျိုးသားအား ကျား/မ လိင်ခွဲခြားမှုဆိုင်ရာအရ ပြုသမျှနုရသော အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို အကြောင်းတရားအဖြစ် မှတ်ယူခြင်းဖြင့် ကျား/မ ဖြစ်တည်မှုစံနှုန်းများကို အမြစ်မှလှန်၍ ဖြိုလဲဖျက်ဆီးပစ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ရှင်သန်ကျန်ရစ်သူများထံမှထွက်ဆိုချက်သည် ဤမိန်းမဆန်မှုဖြစ်စဉ်များ၏ တည်ရှိမှုကို အတည်ပြုပေးပါသည်။ (International Crimes Database 2016)

အမျိုးသား ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအား ဤလျှော့ချမှုနှင့် အလားတူသော အမျိုးသား ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာအပေါ် တိုက်ခိုက်မှုများသည် အမျိုးသမီးများအား ၵင်းတို့သက်ဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်းရှိ အမျိုးသားများ၏ လက်အောက်ခံနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအဖြစ် ရှုမြင်ကြပြီး ၵင်းတို့၏ အမျိုးသမီးများအား အကာအကွယ်ပေးရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ကြသည့် အခြားအုပ်စု၏ အမျိုးသားများအပေါ် အနိုင်ယူအောင်ပွဲခံမှုကို ပြသရန် ၵင်းတို့အပေါ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုကို ကျူးလွန်ကြပါသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးဂုဏ်သိက္ခာနှင့်အတူ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ 'စင်ကြယ်မှု'နှင့် ချိတ်ဆက်လျက်ရှိသော အမျိုးသားကြီးစိုးမှုအယူအဆများကို 'အခြား'အုပ်စုမှ အမျိုးသမီးများအား အရှက်တကွဲဖြစ်စေရန်နှင့် ထိန်းချုပ်ရန်အတွက် ၵင်းတို့အပေါ် ကျူးလွန်သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန် အသုံးပြုလေ့ရှိကြပါသည်။ (United Nations 2009) ထို့အပြင် မိန်းမပီသမှုနှင့် ဒွန်တွဲလျက်ရှိသော လက်အောက်ခံအဖြစ်

နာခံမှုနှင့် ပြုသမျှနုမှုဟူသော တည်ဆောက်မှုများသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူကသာမက ၎င်းတို့၏ဘက်တော်သား တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များကပါ ကျူးလွန်သည့် CRSV ရလဒ်အဖြစ် အမျိုသမီးများအား လိင်အသုံးချခံပစ္စည်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရုဝမ်ဒါလူမျိုးတို့၏ အင်ဆင်ဇီ (intsinzi) ကျင့်သုံးမှုဓလေ့သည် စစ်တပ်အား ၎င်းတို့၏အောင်ပွဲကို ခရီးကျူးဂုဏ်ပြုရန်အတွက် မိန်းကလေးငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများက ၎င်းတို့ကိုယ်၎င်းတို့ မဖြစ်မနေပေးအပ်ကြရပါသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ် ပြည်တွင်းစစ်အတွင်း ယင်းကိုလိုက်နာရန် ငြင်းဆိုခဲ့သူ အမျိုးသမီးများသည် ဖြုတ်ချခံရသောအစိုးရနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည်ဟု စွပ်စွဲခံရပြီး သေဒဏ်နှင့် ခြိမ်းခြောက်ခံခဲ့ရပါသည်။ (Dijkema 2001)

ဤအဆိပ်အတောက် ဖန်တီးတည်ဆောက်မှုများသည် အမျိုးသားများရော အမျိုးသမီးများပါ နှစ်ဘက်လုံးကို ထိခိုက်နစ်နာစေသော အန္တရာယ်ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အား တိုက်ဆိုင်စိစစ်ခြင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာ အနတ္တဒေသနာနှင့် တရားရှုမှတ်ခြင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျင့်သုံးမှုတို့ဖြင့် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ပါသည်။ ကျူးလွန်သူ၏ 'အတ္တ'ပုံရိပ်နှင့်အတူ ချည်နှောင်ခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အရှိန်အဝါရှိသကဲ့သို့ 'ငါ' ပုံရိပ်ကို အထင်ကြီးအောင် ပြသခြင်းဟူသည့် ဖျက်ဆီးတတ်သော ကျား/မ လိင်ဖြစ်တည်မှု အယူအဆများသည် ဤသိသာထင်ရှားသော အားကြီးသည့် 'အတ္တ'၏ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်စေသော သဘာဝတရားဖြစ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့်အတူ ပျောက်သွားပါလိမ့်မည်။ စင်စစ်တွင် ခွန်အားအတွက် အစားထိုးရန်နှင့် ခွန်အားအယူအစွဲမှားအား စိတ်ဆန္ဒရိုင်းကို အလိုဖြည့်ရန်ကြိုးပမ်းမှုဌ အမှန်တကယ် ထိခိုက်ပျက်စီးလွယ်သော အတ္တအယူအဆက လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ထောက်ကူပေးနိုင်ပါသည်။ 'အခြား'အုပ်စု၏ အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ နှစ်ဘက်လုံးအား လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုသည် တဏှာကြောင့်ကို အတ္တဟု ထင်ယောင်ထင်မှားအာရုံ ဖြစ်စေပြီး၊ အခြားအုပ်စု၊ နိုင်ငံ၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ကျား/မ လိင်ကွဲပြားမှုတို့ကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုမူတွင် မိမိကိုယ်တိုင်အပြင် မိမိ၏အနီးဆုံးအသိုင်းအဝိုင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းရရှိပါသည်။ (Bergsmo and Buis 2019) ဤ 'အတ္တ'အား မည်သို့ တည်ဆောက်ထားပုံကိုပြသရန် ပုံသေဖြစ်သော၊ အခြေခံကျသည့် သဘောသဘာဝအဖြစ် အတ္တအား မည်သည့်ကိုယ်စားပြုမှုမဆို ၎င်းသည် ကျား/မ လိင်ကွဲပြားမှု၊ လူမျိုး၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့အပေါ် အခြေခံခြင်း ရှိ/မရှိမှာ လှည့်ဖြားတတ်သော ယုံကြည်မှုသာဖြစ်ကြောင်းကို တရားရှုမှတ်ခြင်းက လှစ်ဟပြသနေပါသည်။ (Engler 2003, 95) တစ်ဦးချင်းစီတွင် ပုံသေအတွင်းသန္ဓာန်အနှစ်သာရမရှိခြင်းနှင့် အတ္တ၏ ကျား/မ လိင်ခွဲခြားသောအမြင်များသည် စိတ်ကူးသက်သက် မှတ်ယူမှုသာဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်မှာ စင်စစ်အားဖြင့် အနတ္တဒေသနာ၏ကြောင်းကျိုးဆက်စပ်ဆင်ခြင်၍ရသောအချက်ဖြစ်ပါသည်။ (Dharmasiri 1997, 152) အနတ္တဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် အမျိုးသမီးဝါဒီ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှု၏ အထောက်အကူနှင့် အထူးသဖြင့် ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ အန္တရာယ်ရှိသော ကျား/မ ဖြစ်မှု လိင်ခွဲခြားသော ဖန်တီးဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများ ပပျောက်စေရေးအတွက် အားကောင်းသော နည်းလမ်းတစ်ခုကို ပေးပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အမျိုးသမီးဝါဒနှစ်ခုစလုံးအတွက် စဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်းနှင့် သိမြင်ခြင်းဆိုင်ရာ သမားရိုးကျပုံစံများသည် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ဇာစ်မြစ် (Gross 1993, 153)ဖြစ်သော်လည်း

ပိုမိုကောင်းမွန်ရေးအတွက် ယင်းတို့ကို ပြောင်းလဲနိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် အနတ္တဒေသနာသည် ကျား/မ လိင်ကွဲပြားဖြစ်တည်မှုနှင့်သက်ဆိုင်ပုံကို ဗုဒ္ဓဘာသာ ဥပမာများပေးထားသည့် ထေရီဂါထာနှင့် ဘိက္ခုနီသံယုတ်[၃]ကဲ့သို့ အမျိုးသမီးများအတွက် မှတ်ယူထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းစာများအား ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုက ထိုကျား/မ လိင်ခွဲခြားသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများသည် အဓိက ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာများအတွက် လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်နေကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာပြသနေပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ ထေရီဂါထာနှင့် ဘိက္ခုနီသံယုတ်နှစ်ခုလုံးတွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် မာရ်နတ်၏ မေးခွန်းထုတ်မှုကို သောမာထေရီ၏ တုံ့ပြန်ဖြေဆိုမှု ဖြစ်ပါသည်။ မာရ်နတ်သည် ဗုဒ္ဓကို သဗ္ဗညုတဉာဏ် အလင်းရရှိခြင်းမှ တားဆီးရန် ၎င်း၏ကြိုးပမ်းမှုအတွက် အများဆုံးသိကြပြီး သံသရာလည်ပတ်မှုအတွင်း သွေးဆောင်ဖြားယောင်းခြင်းနှင့် သေဆုံးခြင်းကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ အောက်ဖော်ပြပါ စာပိုဒ်တွင် သောမာထေရီအား အရဟတ္တဖိုလ်ရရှိရန် သူမ၏စွမ်းရည်တွင် သူမ၏ ယုံကြည်မှုကို လျော့ပါးစေခြင်းဖြင့် ၎င်း၏သွေးဆောင်ဖြားယောင်းမှုအတွင်းထားရှိရန် မာရ်နတ်က မျှော်လင့်ထားပါသည် -

မာရ်နတ် - (က ပြောသည်)

အရဟတ္တဖိုလ်သည် ရရှိရန်အလွန်ခက်ခဲပြီး

ဗုဒ္ဓအစရှိသော ပညာရှိတို့သာ ရောက်နိုင်သည့်နေရာဖြစ်ပြီး၊

လက်နှစ်လုံးမျှလောက်သော ပညာဖြင့်

အမျိုးသမီးတွေ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရနိုင်ပါဘူး။

သောမာထေရီ- (က ပြောသည်)

ဟယ် မာရ်နတ်၊ စိတ်သည် ကောင်းစွာတည်ကြည်သည်ရှိသော်

အမျိုးသမီးဟူသောအဖြစ်သည် ငါတို့ကိုမတားဆီးနိုင်၊

အရဟတ္တဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်ရှိသော်

ဓမ္မကို မှန်ကန်စွာမြင်နိုင်ပါသည်။

မိန်းမဖြစ်စေ၊ ယောကျ်ားဖြစ်စေ၊

ထိုသို့စွမ်းနိုင်ပါက၊

အရာအားလုံးအတွက် သင့်တော်စွမ်းနိုင်ပါသည်[၄]ဟု မာရ်နတ်ကို
ဖြေကြားတော်မူခဲ့သည် (Bodhi 1997)

'ယောက်ျား'နှင့် 'မိန်းမ'ကဲ့သို့သော အသုံးအနှုန်းများအား ဒေသိယ သမားရိုးကျစကားပုံစံများ (ဇနပဒနိရုတ္တိ)အဖြစ် သတ်မှတ်သင့်ကြောင်းအမြင်ကို သီရိလင်္ကာတွင် (ငါးရာစု) အရှင်မဟာဗုဒ္ဓယောသမထေရ်၏ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဒေသနာနှင့် ဝိပဿနာလက်စွဲကျမ်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားပါသည်။ (commentary on XVII.24) (Ñāṇ _ amoli Thera 2011, 538–539) (Ñāṇamoli Thera 2011, 538-539) ယင်းကဲ့သို့သောအတွေးများကို စိတ်ဝင်စားသောသူတစ်စုံတစ်ဦးသာ တဏှာ၊ မာနနှင့် ဆန္ဒတို့၏ သားကောင်ဖြစ်မည့်အကြောင်းကြောင့် 'အတ္တ'အဖြစ် လူအများယူဆကြသည့်အရာသည် တစ်ခါတစ်ရံ သိမြင်မှုနှင့် တစ်ခါတရံရရှိသည့် အချို့သော ဝိပဿနာရှုမှတ်မှု အခြေအနေများမည်သို့မည်ပုံဖြစ်သည်ကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာသည့် ပေါတ္ထပါဒသုတ် (DN.I.185-195, 195-201) က 'လောက၏ရာထူးစည်းစိမ်များ၊ လောက၏အသုံးအနှုန်းဖော်ပြချက်များ၊ လောက၏ပြောပုံဆိုပုံနည်းလမ်းများ၊ လောက၏ဖော်ပြမှုများ'၏ လှည့်ဖြားခြင်းကိုလည်းကောင်း သို့မဟုတ် ယင်းတို့ကို သံယောဇဉ်ငြိတွယ်လာခြင်းကိုလည်းကောင်း သတိပေးပါသည်။ (Dharmasir 1997, 151)။[၅]

ကျား/မ လိင်ကွဲပြားမှု နှစ်ခုကိုကျော်လွန် လူပ်ရှားရန်[၆]ဤကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်နယ်ပယ်တွင် ပိုမို နေရာရလာပါသည်။ CRSV ကို ကာကွယ်တားဆီးခြင်းနှင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းဆီသို့ ရှေးရှုသည့် မကြာသေးမီကချဉ်းကပ်မှုများသည် ကျား/မ တန်းတူညီမျှမှုမှ ကျား/မ ပါဝင်မှုဆီသို့ ရွှေ့ပြောင်းခြင်း၏ အရေးပါမှုကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ ကျား/မ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများအားလုံး ပိုင်ဆိုင်ထားသူများ ကွဲပြားခြားနားစွာ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာမဟုတ်သော ကျား/မ အခြေပြုအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် ဤကြိုးပမ်းမှုတွင် အရေးကြီးပါသည်။ (Dolan 2014)

အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အပြည့်အဝ သာတူညီမျှရှိပြီး ကျား/မရေးရာနှင့်ပတ်သက်၍ ရိုးရိုးရှင်းရှင်းနေရာတွင် ပါဝင်နိုင်သော ဘာသာတစ်ခုဖြစ်စေသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွင်း ထုံးတမ်းစဉ်လာနှင့် ထိခိုက်နစ်နာစေသည့် အန္တရာယ်ရှိသော ကျား/မ လိင်ခွဲခြားသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်မှုများကို အားကောင်းစေသည့် အဆုံးအမများနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာများ များစွာရှိပါသည်။ သို့သော် ဤအဆုံးအမများနှင့် ထုံးတမ်းစဉ်လာများအား ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံတန်ဖိုးများနှင့် အမြင်တို့နှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်အတွက် အချိန်နှင့် နေရာပေါ် အမှီအခိုကင်းသည့် လွတ်လပ်သောဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဓိကအခြေခံ မူသဘောတရားဖြစ်သည့် အနတ္တဒေသနာတော်ကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ (Gross 1993; 3; Wachs 2003, 271; Collett 2006, 60)

တရားထိုင်ခြင်းများနှင့် သက်ရောက်သောပြောင်းလဲမှု

အခက်အခဲမှာ အနတ္တသည် အလွယ်တကူနားလည်သဘောပေါက်မှုရရန်အတွက် ခဲယဉ်းသော

သိသိသာသာရှုပ်ထွေးပီးသိမ်မွေ့သောဒဿနအတွေ့အခေါ်ဆိုင်ရာဒေသနာတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားရှုမှတ်ခြင်း အလေ့အကျင့်သည် ယင်းအား အတွင်းကျကျ ထိုးထွင်းသိမြင်မှုများကို ပိုမိုကောင်းမွန်စေပါသည်။ တရားရှုမှတ်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မိမိကိုယ်ကို ပြောင်းလဲရေးအတွက် အဓိကနည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယင်းကဲ့သို့ နည်းလမ်းဖြင့် တစ်ဦးချင်းစီတိုင်းက ၎င်း၏ အခြေခံမူသဘောတရားများကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများသည် အလေးပေးဖော်ပြပါသည်။ တရားရှုမှတ်သော အလေ့အကျင့်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခအား တုံ့ပြန်သည့် ကရုဏာကိုတိုးပွားစေပြီး ရန်လိုမှုကို လျော့ကျစေပါသည်။ (Harvey 1997, 354; Kaszniak 2010) ဤဆက်စပ်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာရန် ဤဆောင်းပါးသည် ဦးနှောက်နှင့် အာရုံကြောသိပ္ပံပညာတွင် မကြာသေးမီက သုတေသနတွေ့ရှိချက်များနှင့် ဤအနေအထားကို လက်တွေ့အထောက်အထားနှင့်အတူ ထောက်ခံခြင်းနှင့် လက်တွေ့ပြခြင်းတို့ဖြင့် ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါမည်။ (Condon et al. 2013) တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအကြား တရားရှုမှတ်သော လေ့ကျင့်မှုကို အားပေးရန် လက်တွေ့ကျသော အစီအမံများအား သေချာအောင် လေ့လာစိစစ်ရန်အတွက် တရားထိုင်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ သုတေသနများကိုလည်း ကျွန်ုပ် ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားထိုင်ရှုမှတ်ခြင်း အမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ (Harvey 1997) ဝိပဿနာသို့မဟုတ် 'သမထ' တရားထိုင်ခြင်းသည် 'ငါ၊ငါ့ကို၊ငါ့ဥစ္စာ'ဟူသော ပုံစံထက် ဖြစ်ပျက်နေမှုများ၏ သင်ခ်ါရပုံစံများကို အရှိအတိုင်း ရှုမြင်ခြင်းနှင့် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် စိတ်၏ ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များကို သတိကပ်ကာ သိရှိသတိပြုမှုကို အလေးထားပါသည်။ ဤသည်မှာ မိမိ၏ အတ္တပုံရိပ်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည့် သဘာဝအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို ပိုတိုးစေခြင်းဖြင့် အတ္တမဟုတ်ခြင်း(အနတ္တ)တွင် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုကို အထူးသဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေသည့် လေ့ကျင့်မှုပုံစံဖြစ်ပါသည်။[2] သို့ရာတွင် ခံစားမှုကင်းသည့် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲကင်းသောဖြစ်စဉ်များ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များကို သင်ခ်ါရအပေါင်းအစုအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းအားဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် အခြားသူများအတွက် ဂရုစိုက်မှုနှင့် အလေးထား စိုးရိမ်မှုတို့မလျော့ပါးစေရန်အတွက် ဤတရားထိုင်ခြင်းပုံစံကို ဂရုတစိုက်သတိထား ကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခြားသော တရားထိုင်ခြင်းများဖြင့် ၎င်းကို အကောင်းဆုံး ပြည့်စုံစေရန် ဖြည့်စွက်ပေးပါသည်။ အခြားသူများကို သာမက မိမိကိုယ်တိုင်(နှင့် မိမိအသိုင်းအဝိုင်း)ကိုပါ တည်မြဲသော အတ္တကင်းမဲ့ခြင်းအဖြစ် ရှုမြင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ သို့မဟုတ်ပါက အခြားသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ စိုးရိမ်သောကများသည် မိမိနှင့်မိမိ၏ စိုးရိမ်သောကများလောက် အဓိကမကျဟုလည်းကောင်း၊ ထို့အပြင် အခြားသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများသည် အရေးမကြီး သို့မဟုတ် စင်စစ်အားဖြင့် တကယ်တမ်းမရှိဟုလည်းကောင်း ဆိုလိုရာရောက်ပြီး အနတ္တကို နားလည်မှုလွဲမှားနိုင်ပါသည်။ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ဤအငြင်းပွားမှု၏ မဟာယာနပုံစံတစ်ခုကို စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဆွေးနွေးပွဲ အချို့တွင် အကြမ်းဖက်မှုအတွက် မှန်ကန်တရားမျှတကြောင်း ပြသရန် အမှန်တကယ် အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ (Jerryson and Juergensmeyer 2010, 20) ထို့ကြောင့် အနတ္တနှင့်ပတ်သက်သည့် အဆုံးအမများနှင့် တရားထိုင်ခြင်းတို့၏ အကျိုးရလဒ်ကို သေချာစေရန် မည်သူတွင်ပေါ် ပေါက်သည်နှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့နည်းစေရေးကိုသာ ဂရုဓမ္မပြုရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကောင်းစွာပြုစုပျိုးထောင်ထားသော အနတ္တတွင် ဝိပဿနာရှုမှတ်သော ထိုးထွင်းသိမြင်မှုသည် ပိုမိုကြီးမားသော သတိရှိမှုနှင့် ငါ-ဗဟိုပြုစိတ်နည်းပါးခြင်းမှ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စာနာစိတ်တို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန် အသိသတိ ကျယ်ပြန့်မှုကို ဖြစ်ခွင့်ရစေပါသည်။ (Harvey 1997) မိမိအတ္တနှင့် အခြားသူအကြား တည်ဆောက်ထားသော အတားအဆီးများကို ဖျက်သိမ်းရာတွင် အတ္တမဟုတ်ခြင်း(အနတ္တ)လက္ခဏာအား ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းသည် စာနာမှုထက်ပိုကာ အခြားသူများအတွက် ကရုဏာတရား ဖြစ်ထွန်းမှုကို ထောက်ကူပေးပါသည်။

သမထဟုခေါ်သော တရားထိုင်ခြင်းမျိုးသည် ဝင်သက်လေ၊ထွက်သက်လေတို့၏ ဖြစ်စဉ်(အာနာပါန)ကဲ့သို့သော အရာပေါ်တွင် သို့မဟုတ် ဘုရား၊တရားနှင့် သံဃာဂုဏ်တော်များပေါ်တွင် အာရုံစူးစိုက်ရှုမှတ်ခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်သက်မှု၊ တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်မှုနှင့် အတွင်းအား သမာဓိကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေပါသည်။ တရားဓမ္မရွတ်ဖတ် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းသည်လည်း ငြိမ်သက်မှုနှင့် သမာဓိကို ဖွံ့ဖြိုးစေပြီး တရားထိုင်သော အရည်အသွေးရှိနိုင်ပါသည်။ စင်စစ် သမထသည် လူတစ်ယောက်အား ပိုမိုတည်ငြိမ်ကာ မိမိကိုယ် မိမိယုံကြည်မှုပိုရှိပြီး ခံနိုင်ရည်ရှိအောင် ကူညီပေးသည့်အပြင် ဒေါသကဲ့သို့သော အန္တရာယ်ရှိသည့် စိတ်အခြေအနေများ၏ ထိန်းချုပ်နိုင်ခြေကို နည်းပါးစေရန် ကူညီပေးပါသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးသည် ပုံသေတသမတ် မိမိကိုယ်ကိုအနှစ်မရှိဟု အသိအမှတ်ပြုထားသော်လည်း လူတစ်ယောက်အား ပို၍ သဟဇာတရှိရန်နှင့် 'မိမိကိုယ်မိမိ'စောင့်ရှောက်ခြင်းကို တည်ဆောက်ရန် ဤသမထက ကူညီပေးပါသည်။

ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း (မေတ္တာ)နှင့် သနားခြင်း(ကရုဏာ)တို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် အမျိုးမျိုးသော လူအားလုံးနှင့် အခြားသတ္တဝါများအပေါ် ဖြန့်ကြက်ထားသော ဤအရည်အသွေးများအပေါ် ငြိမ်သက်သော အာရုံစူးစိုက်မှုကို ဖွံ့ဖြိုးစေသော သီးခြား သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်းအမျိုးအစားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ မေတ္တာနှင့် ကရုဏာအပေါ် ရှုမှတ်ဆင်ခြင်သည့် ဘဝနာသည် ကျင့်သုံးသူများကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး မျှဝေခံစားနေရပြီး လွတ်မြောက်ရန် တန်းတူဆန္ဒရှိသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခများအား တရားသဘောဆင်ခြင်ရန် ကူညီပေးသည့်အပြင် လူတစ်ယောက်၏ စိုးရိမ်သောက သံသရာစက်ဝန်းကို ကျယ်လာစေရန်ကူညီပေးပါသည်။ (Rubin 2003, 399; Mendis 1978, 9; Harvey 1997)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သက်ဆိုင်သော အဓိက အပိုင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရှောင်ကြဉ်ရန်ကြိုးပမ်းသကဲ့သို့ မိမိအပေါ် မလုပ်စေလိုသည့်အရာကို အခြားသူတစ်ဦးအပေါ် ဒုက္ခမပေးသင့်ဆိုသော ယင်း၏ ကိုယ်ကျင့် သီလဆိုင်ရာ အခြေခံမူ သဘောတရား ဖြစ်ပါသည်။ (Harvey 2000, 33-34) ယင်းအပြင် နောက်ထပ်၍ ကမ္မနိယာမ၏ အခြေခံမူသဘောတရားသည် မိမိက အခြားသူများအပေါ် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဆင်းရဲဒုက္ခပေးခဲ့လျှင် မိမိထံသို့ အနာဂတ် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဆောင်ကြဉ်းလာမည့် မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Harvey 2000, 14-16) ဤရှုထောင့်နှစ်ခုစလုံးသည် မည်သူကိုမဆို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ စော်ကားရန်မည်သည့် ရုတ်တရက်ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမဆန္ဒကိုမဆို ဆန့်ကျင်ရန် အလွန်စပ်ဆိုင်ပါသည်။

အစဉ်အလာ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားထိုင်ခြင်း၏ ထိရောက်မှုကို အာရုံကြောသိပ္ပံနှင့် စိတ်ပညာတွင် လက်တွေ့မျက်မြင်သုတေသနက ထောက်ခံနေပါသည်။ ဤနယ်ပယ်များရှိ လေ့လာမှု အများအပြားက အချို့သော တရားထိုင်မှုပုံစံများသည် အများအကျိုး သယ်ပိုးလိုသည့် ပရဟိတ အပြုအမူများကို မြှင့်တင်ပေးပြီး ရန်လိုမှုကို လျော့နည်းစေကြောင်း ပြသခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ တရားထိုင်ခြင်းသည် တရားထိုင်သူများအား အတ္တဗဟိုပြုအမြင်မှ 'တစ်ကိုယ် ကောင်းမဆန်သော' အမြင်သို့ခွာခြင်းနှင့် စိတ်ခံစားမှုနှင့်ဆိုင်သော တုံ့ပြန်မှုများကို လိုက်လျောညီထွေစေခြင်းတို့ဖြင့် ယင်းကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။ (ဃခု ၂၀၁၂)

ဆင်းရဲဒုက္ခကို တုံ့ပြန်သည့် အချို့သော တရားထိုင်မှုပုံစံများသည် စာနာမှုကိုကျော်လွန်ကာ ရှင်သန်နိုးကြားသော ကရုဏာကို ပြုစုပျိုးထောင်သွားစေပါသည်။ အခြားသူများ၏ဆင်းရဲဒုက္ခအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နိုင်စွမ်းနှင့် မျှဝေခံစားနိုင်စွမ်း ရှိရုံသာမက အခြားသူ၏ဆင်းရဲဒုက္ခ သက်သာစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အရာကိုလည်း မေးမြန်းရန်လိုအပ်ပါသည်။ (Rubin 2003, 409; Singer and Bolz 2013, 466) လေ့လာမှုများစွာအရ အခြားသူများ၏ဆင်းရဲဒုက္ခကို ဇီဝကမ္မပိုင်းဆိုင်ရာ စိတ်ခံစားမှုနှင့် သက်ဆိုင်သော အလွန်အကျူး တုံ့ပြန်မှုသည် အပျက်သဘောဆောင်သော ခံစားမှုများမှ မိမိကိုယ်ကို ကာကွယ်ရန် စွန့်ခွာသော အပြုအမူကို ဖြစ်စေသည့် အခြားသူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါ် မနှစ်မြို့နှင့် အတ္တဗဟိုပြု စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုဖြစ်သော ဒုက္ခကို မျှဝေခံစားသည့်စာနာမှုကို ဖြစ်စေနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ (Klimecki 2012, 9) လက်တွေ့ကျသော သံလိုက်ဓာတ်သုံး ပုံရိပ်ဖော်စက် (fMRI) ကို အသုံးပြုထားသော အာရုံကြောသိပ္ပံပညာတွင် လေ့လာမှုများက တရားထိုင်သူများနှင့် တရားမထိုင်သူများအကြား အခြားသူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို တုံ့ပြန်ရာတွင် ကွဲပြားခြားနားမှုများကို ပြသပါသည်။ တရားမထိုင်သူများတွင် ယင်းသည် ကူညီပေးသော အပြုအမူများကို လျော့ပါးသွားစေနိုင်သည့် လွန်စွာ မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာ အတွေ့အကြုံဖြစ်ကြောင်း သတင်းပေးပို့သည့် နာကျင်မှုဝေဒနာ ခံစားမှုအာရုံကြောစနစ်အတွက် စာနာမှုကို လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့ပါသည်။ တရားထိုင်သူများတွင် အခြားသူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခသည် ကရုဏာနှင့် ဆက်စပ်သော အာရုံကြောစနစ်များအား လှုံ့ဆော်မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ၎င်းတို့သည် ပိုမိုအပြုသဘောဆောင်သော စိတ်ခံစားမှုများနှင့် အခြားသူများ၏ ဆင်းရဲဒုကခကိုလျော့ပါးသက်သာစေရန် အများအကျိုးသယ်ပိုးလိုသော ပရဟိတအပြုအမူများတွင် ပါဝင်လိုစိတ်ရှိကြောင်းကို သတင်းပို့ခဲ့ကြပါသည်။ (Singer and Bolz 2013, 530-536)

တရားထိုင်ခြင်းတွင် ရက်အနည်းငယ် အလေ့အကျင့်သည်ပင် မိမိနှင့်မသိသူများအပေါ် ကိုယ်ကျိုးမငဲ့သော အပြုအမူများကို တိုးပွားစေခဲ့ပြီး ကိုယ်ချင်းစာတရားဖြင့် တုံ့ပြန်မှုသည် ဝါရင့်တရားထိုင်သူများသာ ခံစားနိုင်သောအရာ မဟုတ်ကြောင်းကို သုတေသီများက ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ (Singer and Bolz 2013, 530-536)

တရားထိုင်ခြင်းသည် ရန်လိုမှုကို လျော့ချပေးသည့်အပြင် လူမှုရေးဖိအားများကို ရင်ဆိုင်ရသည့်အခါ၌ပင် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခအားကရုဏာနှင့် တုန့်ပြန်မှုများကို တိုးပွားစေပါသည်။ (Condon et al.2013, 21-27) ဤသည်မှာ CRSV

ကိုကျူးလွန်ခြင်းနှင့် သို့မဟုတ် မသိကျိုးကျွံပြုခြင်းအားဖြင့် အုပ်စုဖိအားအရ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် အုပ်စု၏ စံနှုန်းများကို လိုက်နာရန် ရင်ဆိုင်ရနိုင်ကြောင်း အထူးသဖြင့် သိသိသာသာ တွေ့ရှိမှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ စစ်သည်များအပေါ် လွှမ်းမိုးသည့် ဇာစ်မြစ်များအား နားလည်သဘောပေါက်စေရန်နှင့် တိုက်ခိုက်ရေးသမားများအား လူမှုဆက်ဆံရေး၌ သွတ်သွင်းထားသည့် (အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခု၏ စံနှုန်းများနှင့် စည်းမျဉ်းများကို လူတို့က လက်ခံချမှတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်) သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသော IHL ၏ အခြေခံမူများနှင့် စံနှုန်းများကို လေးစားလိုက်နာစေရန် ICRC က ပြုလုပ်ခဲ့သော ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများအား လေ့လာမှုသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအပေါ် လွှမ်းမိုးသည့် အဓိကအကြောင်းရင်း ဖြစ်ပါသည်။ (ICRC 2018)

ဤတွေ့ရှိချက်များအရ တရားထိုင်ခြင်းသည် အထူးသဖြင့် မေတ္တာနှင့် ကရုဏာကို ပြုစုပျိုးထောင်ပွားများသော ထိုပုံစံများသည် ပဓါနကျသော အတ္တအမြဲမရှိခြင်း အပေါ် တွင်လည်းကောင်း၊ အခြားသက်ရှိများနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ နက်ရှိုင်းသော ဆက်ဆံရေး အပေါ် တွင်လည်းကောင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမနှင့် လိုက်ဖက်ညီသော အတ္တဗဟိုပြုသည့် သံယောဇဉ်တွယ်တာမှုကို ဆန့်ကျင်ပြီး လူတစ်ဦး၏ စာနာမှုများကို ကျယ်ပြန့်လာစေသည့် လက်တွေ့ကျပြီး ထိရောက်သော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပုံသေ 'အတ္တ'အဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့ ယူဆထားသော ဤခန္ဓာကိုယ်-စိတ် အပိုင်းများ၏ အတ္တမဟုတ်ခြင်းကို ရှုမြင်ခြင်းနှင့် အကြင်နာမေတ္တာနှင့် ကရုဏာတို့ ဖွံ့ဖြိုးစည်ပင်လာခြင်းတို့သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် လျော့နည်းစေရန် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ရလဒ်ဖြစ်နိုင်သော ဆင်းရဲဒုက္ခအပေါ် မေတ္တာကရုဏာကြီးမားသော တုံ့ပြန်မှုကို တိုးပွားလာစေရန် အတူတကွ လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကို လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း မသင့်တော် မလျော်ကန်သော အစွန်းရောက် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို ကာကွယ်တားဆီးရန် ရည်ရွယ်သောကြောင့် ဤသည်မှာ CRSV ကို ကာကွယ်တားဆီးရန်နှင့် ဖြေရှင်းရန် IHL အစီအမံများ၏ ရည်ရွယ်ချက်ချက်များနှင့် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်ပါသည်။

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ တရားထိုင်သောလေ့ကျင့်မှုအပေါ် စစ်ဘက်သုတေသန

တရားထိုင်ခြင်းသည် သမိုင်းကြောင်းအရ အထူးသဖြင့် ဆာမူရိုင်းကဲ့သို့သော စစ်သည်တော်ထုံးတမ်းဓလေ့အချို့၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ မသက်ဆိုင်သော တွေးများကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တားဆီးထားခြင်းအားဖြင့် တရားထိုင်ခြင်းသည် သမာဓိနှင့် အာရုံစူးစိုက်မှုကို တိုးတက်စေလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ကြပါသည်။ အချို့သော တရားထိုင်ခြင်းပုံစံများကို ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း အများအပြားတွင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှု၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် လက်ရှိ အသုံးပြုလျက်ရှိပါသည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ကာကွယ်ရေးဌာနသည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ကာလရှည်ကြာ

စိတ်ဖိစီးမှုဒဏ် ခံရသည့်ကာလအတွင်း အရုပ်ကြိုးပြတ် ခြေကုန်လက်ပမ်းကျခြင်း သို့မဟုတ် ဆိုးဆိုးရွားရွား ပြုမူခြင်းတို့မှ (တင်းမာမှု သို့မဟုတ် စိုးရိမ်ပူပန်မှုမှ သက်သာရာရစေရန်အလို့ငှာ ထိန်းချုပ်မှုလွတ်သွားသောရန်လိုမှု သို့မဟုတ် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစိတ်လိုက်မာန်ပါလုပ်ဆောင်မှုတို့ကို လွှတ်ပေးလိုက်ခြင်း) ကာကွယ်တားဆီးခြင်းဖြင့် ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ ကြုံတွေ့ရသော စိတ်ဖိစီးမှုအား လျော့ချရန်နှင့် ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် ဉာဏ်ပညာရှိစွာ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် တရားထိုင်ခြင်းကို ထိရောက်စွာအသုံးပြုပါသည်။ (Johnson et al. 2014; Barnes et al. 2016) တရားထိုင်ခြင်းကို စိတ်ဒဏ်ရာလွန် စိတ်ဖိစီးမှုရောဂါခံစားနေရသော အမေရိကန် စစ်မှုထမ်းဟောင်းများအကြားတွင်လည်း တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုပါသည်။ တရားထိုင်သော အလေ့အကျင့်သည် စိတ်ဒဏ်ရာလွန် စိတ်ဖိစီးမှုရောဂါရှိသော စစ်မှုထမ်းဟောင်းများကြားတွင် မိမိနှင့် တစ်ဘက်သားအပေါ် ကရုဏာတရား မြှင့်တင်ပေးကြောင်း များစွာသော လေ့လာမှုများက ပြသနေပါသည်။ (Kearney et al. 2014)

အချို့သော တရားထိုင်မှု ပုံစံများသည် ရေရှည် စိတ်ဖိစီးမှု လျော့ချရာတွင် ထိရောက်မှုရှိကြောင်း အိန္ဒိယစစ်တပ်၏ ရာထူးအဆင့်များအားလုံးမှ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကြားတွင် ပြုလုပ်ခဲ့သော လေ့လာမှုတစ်ခုက အခိုင်အမာ သက်သေထူခဲ့ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုအတွက် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များကို ကမူးရှူးထိုးသွေးရူးသွေးတမ်းနှင့် ဒေါသတကြီး ရမ်းကားနေသော စစ်သည်များ၏ မကြာခဏအမှုများ ဖြစ်ပွားသည့် သောင်းကျန်းမှုထူပြောပြီး ခက်ခဲသော ဒေသများ(အာသံ၊ ဂျမူးနှင့် ကက်ရှ်မီးယား)မှ ဆွဲထုတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာမှုသည် စိတ်ဖိစီးမှုအပေါ် ဇီဝကမ္မပိုင်းနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ နံနက်ခင်း ပုံမှန် လေ့ကျင့်ခန်းတွင် တရားထိုင်သော လေ့ကျင့်မှုအား ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်းကို အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ (Cheema and Grewal 2013, 27) ဘရာဇီးတပ်ထိန်း(စစ်ပုလိပ်)တပ်ဖွဲ့တွင် သမထကျင့်စဉ် (မန္တာန်အပေါ် သမာဓိရအောင် အာရုံ စူးစိုက်ခြင်း) အစီအစဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် စစ်မှုထမ်းများကြားတွင် ပိုမိုစိတ်အပန်းပြေခြင်း၊ နိုင်ငံနှင့်အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ပိုမိုလေးစားသမှုရှိခြင်း၊ စည်းကမ်းပိုင်းအရ အရေးယူမှုများတွင် လျော့နည်းခြင်းနှင့် အရာရှိများ၏ အခြားသော ရပ်ရွာလူထု အသိုင်းအဝိုင်း အဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဆက်ဆံရေး ပိုမိုးတိုးတက် ကောင်းမွန်ခြင်းတို့ကို ပြသခဲ့ပါသည်။ (Roset and Schuler 1990)

သုတေသနက တရားထိုင် လေ့ကျင့်မှု အချိန်တိုလေးအတွင်းမှာပင် ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော သိမြင်မှု ဖြစ်စဉ်များ (ရှုပ်ထွေးသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖြစ်စဉ်များနှင့် သိမြင်နိုင်စွမ်းများကို အသုံးပြု၍ ပန်းတိုင်ကိုဦးတည်သည့် အပြုအမူများ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း) တွင် ခွဲမရအောင် ဒွန်တွဲနေသော အပြောင်းအလဲတစ်ခုမျှမပါဘဲ ရန်လိုမှုကို သိသိသာသာ လျော့ချနိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ (DeSteno et al. 2018) ထို့ကြောင့် စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် တရားထိုင်သော လေ့ကျင့်မှုကို အသုံးပြုခြင်းသည် သိမြင်မှုစွမ်းအားနှင့် ကာယစွမ်းအားကို ကြီးကြီးမားမားလိုအပ်သော အလုပ်တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ရန် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များ၏ စွမ်းရည်ကို မထိခိုက်စေသကဲ့သို့ ၎င်းတို့သည် အချိန်ကြာမြင့်စွာ တရားထိုင်ရန်လည်း လိုအပ်မည်မဟုတ်ပေ။ သို့သော် တရားထိုင်သော လေ့ကျင့်မှုသည်

ဤအကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တသမတ်တည်း ထိန်းသိမ်းထားကြောင်း သေချာစေရန်အတွက် ပုံမှန် ပါဝင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအကြား တရားထိုင်သော အလေ့အကျင့်ကို စတင်ကျင့်သုံးခြင်းသည် စိန်ခေါ်မှု အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်သည်ကို သက်သေပြနိုင်ပါသည်။ အပေါ်ယံအားဖြင့် တရားထိုင်ခြင်းကို စစ်ဓလေ့၏ သဘာဝကျသော အစိတ်အပိုင်းဟု မြင်မည်မဟုတ်ပါ။ တရားထိုင်ခြင်း၏ သဘောသဘာဝသည် အာရုံစူးစိုက်ပြီး ရည်ရွယ်ချက်ရှိသော စူးစိုက်နှစ်မြှုပ်ထားမှုကိုလည်း လိုအပ်ပါသည်။ တာဝန်အရ မဖြစ်မနေ ပါဝင်မှု ပြုလုပ်ရခြင်းသက်သက်သည် တရားထိုင်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းခြင်း မမည်ပါ။ (Johnson et al. 2014) တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များသည် အာရုံစူးစိုက် ထမ်းဆောင်မှုအရ တရားထိုင်ခြင်း၏ သက်သေအကျိုးကျေးဇူးများအပေါ် အခြေခံပြီး ဆာမူရိုင်းကဲ့သို့သော တရားထိုင်ခြင်းကို အသုံးပြုခဲ့သည့် လက်ရွေးစင် စစ်ရေးယဉ်ကျေးမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပုံဖော်ခြင်းဖြင့် ယုံကြည် လက်ခံစေရပါမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် တရားထိုင်ခြင်းအား ယဉ်ကျေးမှုအရ အကျွမ်းတဝင်ရှိမှုသည် (Maquet 1975, 555) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးမှုအတွင်းသို့ တရားထိုင်သော အလေ့အကျင့်ကို ထည့်သွင်း ပေါင်းစပ်လိုက်သောအခါ အားသာချက်နှင့် အားနည်းချက် နှစ်ခုစလုံး ရှိပါသည်။ တရားထိုင်ခြင်းကို ဘာသာရေးကျင့်သုံးမှု အလေ့အထအဖြစ် ယဉ်ကျေးမှုအရ အကျွမ်းတဝင်ရှိမှုနှင့် လေးစားမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအား တရားထိုင်ခြင်းတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသည့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းကို ပိုမိုလွတ်လပ် ပွင့်လင်းစေပါမည်။ သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူဝတ်ကြောင်အချို့က တရားထိုင်ခြင်းကို အမြင့်မားဆုံးသော သတိတရားနှင့် အာရုံစိုက် နှစ်မြှုပ်မှုတို့နှင့် ပါဝင်ကျင့်သုံးမှုထက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထုံးတမ်းစဉ်လာ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုမျှသာဖြစ်သည်ဟု ယူဆလေ့ရှိကြပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများရှိ စစ်မှုထမ်းများအကြား တရားထိုင်ခြင်းအစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ ဤအချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် အထက်တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သည့်အတိုင်း ဟန်ချက်ညီသောနည်းနှင့် ပါဝင်စေရန်အပြင် အခြားသူများအား လေးစားမှုကို ယုတ်လျော့မှုမရှိစေရန် အတွေ့မဟုတ်ခြင်း(အနတ္တ)နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားထိုင်ခြင်းများကို ဂရုတစိုက် သတိထား ကိုင်တွယ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။[၉]

နိဂုံး

၁၉၉၀ပြည့်နှစ် အစောပိုင်းကာလများကတည်းက IHL အား အနက်အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုချက်များတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် CRSV အား ချိုးဖောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် ပိုမိုကြီးမားသော အသိအမှတ်ပြုမှုကို ဖြစ်စေခဲ့သော်လည်း ကြုံတင်ကာကွယ်တားဆီးမှု၊ အသိအမှတ်ပြုမှုနှင့် တာဝန်ယူ တာဝန်ခံမှုပိုင်းဆိုင်ရာ ပြဿနာများ သိသိသာသာ ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်ကြောင်း ဤဆောင်းပါးတွင် အစီရင်ခံခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ CRSV အား အသုံးပြုခြင်း၏ နောက်ကွယ်တွင်

မည်ကဲ့သို့ ထိခိုက်နစ်နာစေသော အန္တရာယ်ရှိသည့် အခြေခံကျသော ကျား/မ လိင်ခွဲခြားမှု အယူအဆများ မကြာခဏရှိနေလေ့ရှိကြောင်းကို ကျွန်ုပ်ဆန်းစစ်လေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤအယူအဆများသည်လည်း ရှက်ကြောက်မှု၊ သတင်းပေး ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းမရှိမှုနှင့် ညှဉ်းဆဲသော ပစ်ဒဏ်ပေးမှုနှုန်းများတွင် အခြေခံပါသည်။ အုပ်စုယဉ်ကျေးမှု (group culture) နှင့် ဖိအားများသည် အဆိုပါ ဖြစ်ပွားမှုအား ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့နောက်ထပ် သတိပြုမိခဲ့ပါသည်။

ဤပြဿနာများအား မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်ကို အဆိုပြုရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဇာစ်မြစ်နှစ်ခုထံသို့ ကျွန်ုပ်လှည့်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အန္တရာယ်ရှိသော ကျား။မခွဲခြားမှုအခြေခံ အကြောင်းရင်းကို အားနည်းစေသည့် အနတ္တဒေသနာတော်၊ အတ္တမဟုတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ပုံသေဖြစ်သော တစ်ဦးချင်း စရိုက်လက္ခဏာမရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယမှာ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များရော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအကြားတွင်ပါ အသိသတိနှင့် ကရုဏာတရားတို့ကို ဖန်တီးနိုင်ရန်သာမက သက်တူရွယ်တူ တန်းတူများ၏ အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော ဖိအားကို ပိုမိုခုခံနိုင်သူများဖြစ်စေရန် လေးလေးနက်နက်ဖြင့် တရားရှုမှတ်ပွားများခြင်းကို လေ့ကျင့်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သိမြင်မှုနှင့် စိတ်ပညာဆိုင်ရာ လေ့လာမှုများအရ ခဏတာ တရားထိုင်ပြီးနောက်မှာပင် တရားထိုင်သူများအကြား ပိုမိုကြီးမားသော အများအကျိုးလိုလားသည့် ပရဟိတစိတ်နှင့် ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းသော တည်ကြည်သည့်သိက္ခာ သမာဓိတို့ကို ရရှိကြောင်း ခိုင်မာစေခဲ့ပါသည်။ အချိန်တိုတိုနှင့်ပင် စီမံရလွယ်ကူသော တရားထိုင်ခြင်း၏ ထိရောက်မှုမှာ ယခင်က စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားမှုအပိုင်းတွင် သတိမမူမိခဲ့သော တရားထိုင်သည့် အလေ့အကျင့်သည် အရေးပါသော စစ်ရေးလေ့ကျင့်သင်ကြားမှု ဖြစ်လာနိုင်ပြီး ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့နည်းသွားစေရန် သိသိသာသာ ပါဝင်အကျိုးပြုနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများတွင် တရားထိုင်ခြင်းကို အမြဲတန်ဖိုးထား ကျင့်သုံးနေသောကြောင့် (Maquet 1975) ယင်းအချက်က ပိုမိုရှုပ်ထွေးပြီး ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုနည်းပါး သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒနှင့် အစဉ်အလာများအပြင် ၎င်းတို့၏ IHL နှင့် သက်ဆိုင်သော သွယ်ဝိုက်ပါဝင် ပတ်သက်မှုများ၏ ထူးခြားမှုအား စစ်မှန်သည့် သိမြင်နားလည် သဘောပေါက်မှုကို ပိုမိုနီးကပ်စွာ ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်မည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသိုင်းအဝိုင်းများမှတဆင့် ထိရောက်သည့် ကနဦးစမှတ် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ထေရဝါဒနှင့် မဟာယာန ဗုဒ္ဓဘာသာနှစ်ခုလုံးသည် တရားထိုင်သော အလေ့အကျင့်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှု၏ ဗဟိုချက်တွင်ထားရှိပြီး မျက်မှောက်ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဆက်စပ်သည့် အကြောင်းအရာ အများအပြားတွင် ရွှတ်ဖတ်သရဏ္ဏာယ်ခြင်းကဲ့သို့သော အနည်းဆုံး ရိုးရိုးရှင်းရှင်းပုံစံများဖြင့် လူဝတ်ကြောင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် သာသနာ့နွယ်ဝင်ဖြစ်စေ လူတိုင်းက ယင်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ပါဝင် ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။ (Goodman 2013, 55)သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အသိုင်းအဝိုင်းများအကြားတွင် တရားထိုင်ခြင်းကို အသုံးပြုမှုမှာ စိတ်ရောကိုယ်ပါ နှစ်မြှုပ်ကျင့်သုံးနေသူများ သို့မဟုတ် ရိုးရာကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများ၏ အစိတ်အပိုင်းငယ်တစ်ခုအဖြစ် ထူးခြားသော အခါသမယများတွင် တစ်ကြိမ်အားထုတ်သူများစသဖြင့် တပြေးညီ တစ်ပုံစံတည်းမရှိချေ။ ဤဆောင်းပါးသည် CRSV

ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် IHL အစီအမံများအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဆောင်ရွက်ချက်များကို အခြေခံအကျဆုံး ပါဝင်အကျိုးပြုမည့် သက်ဆိုင်ရာ တရားဒေသနာအယူအဆ၏ ရှင်းလင်းချက်များနှင့် ထောက်ခံထားသော တရားထိုင်ခြင်းကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အပြုအမူအား သိမြင်တွေးခေါ်မှုဆိုင်ရာ စိတ်ခံစားမှု အပြောင်းအလဲဖြင့် လွှမ်းမိုးခြင်းအားဖြင့် ပဋိပက္ခအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးစေရန် နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် အောင်မြင်စွာအသုံးချနိုင်ကြောင်း အကြံပြုထားပါသည်။ သို့ရာတွင် CRSV ကိုတိုက်ဖျက်ရာတွင် မည်သည့် 'တရားထိုင်ခြင်း' အမျိုးအစား(များ)က ထိရောက်ကြောင်းနှင့် လက်တွေ့ပေါ် အခြေခံသော သုတေသန၏ သာဓကများဖြင့် မည်သည့် 'တရားထိုင်ခြင်း' အမျိုးအစား(များ) အားလေ့လာခဲ့ကြောင်းတို့ကို ပိုမိုသတိပြု အာရုံစိုက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် မေတ္တာဘာဝနာ ပွားများမှုကျင့်စဉ်သည် ငြိမ်သက်ခြင်း၊ကြင်နာခြင်းနှင့် ကရုဏာတို့အပြင် ကျား။ မခွဲခြားမှုအပါအဝင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသော ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာ သဘောသဘာဝကို သိမြင်နားလည် သဘောပေါက်စေသည့် အထူးသဖြင့် ဝိပဿနာ ဘာဝနာပွားများမှုကျင့်စဉ်တွင် အလေးပေးထားသော သတိပဋ္ဌာန်ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် အထူးသဖြင့် အဆိုပြုထားပါသည်။ ဖော်ပြခဲ့သော ဘာဝနာအားထုတ်မှုနှစ်မျိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်းသည် ယင်းတို့ကို ကျင့်သုံးနေသူများ၏ သိမြင်နားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့် စိတ်ခံစားမှုတို့တွင် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲ ရလဒ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါလိမ့်မည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီတွင် ထိုကဲ့သို့သော သိမြင်တွေးခေါ်မှုနှင့် စိတ်ခံစားမှု သဘောထား အပြောင်းအလဲများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးနိုင်ရန် တရားထိုင်ခြင်း၏ စွမ်းရည်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားဒေသနာနှင့် ကျင့်သုံးမှုအပြင် အာရုံကြောသိပ္ပံပညာတွင် မကြာသေးမီက ပြုလုပ်ခဲ့သော သုတေသနမှ ပေါ်ထွက်လာသည့် လက်တွေ့ ထောက်အထားများကို ကောက်ချက်ချခြင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. Anattalakkhana Sutta, Samyutta Nikāya 22.59.သုတ္တံပိဋကတ်ပါဠိတော်၏ အနတ္တလက္ခဏသုတ်၊ သံယုတ်နိကယ်။ ဘာသာပြန်အတွက် နာနာမောလိထေရ် Nanamoli Thera (2010) ကိုကြည့်ပါ။

၂. ထေရီဂါထာ၏ ဘာသာပြန်အတွက် Thanissaro Bhikkhu (2005) ကိုကြည့်ပါ၊ ဘိက္ခုနီသံယုတ္တ၏ ဘာသာပြန်အတွက် https://www.acccesstoinsight.org/tipitaka/sn/index.html#sn5 ကို ကြည့်ပါ။

၃. သောမသုတ်၊ ဘိက္ခုနီသံယုတ် Somā Suta, Bhikkhuni-samyutta SN 5.2 (Bodhi 1997) ကိုကြည့်ပါ၊ အသေးစိတ်ဆွေးနွေးချက်အတွက် ထေရီဂါထာ (Thanissaro Bhikkhu 2005) နှင့် Harvey 2000, 357-361 ကိုကြည့်ပါ။

၄. သောမသုတ်၊ ဘိက္ခုနီသံယုတ် Somā Suta, Bhikkhuni-samyutta SN 5.2 (Bodhi 1997) ကိုကြည့်ပါ။ ထေရီဂါထာ၊ ၆၀၊၆၂ Thanissaro Bhikkhu 2005 ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၅. DN.I.202, Dharmasiri (1997) ဓမ္မသီရိတွင် ဆွေးနွေးချက်အတိုင်း။

၆. ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အစဉ်အလာအားဖြင့် (၁) ယောက်ျား (၂) မိန်းမ (၃) ကျား/မနှစ်မျိုးလုံးနှင့် (၄)ကျား/မနှစ်မျိုးလုံးမဟုတ်ဟူသည့် လိင်လေးမျိုးကို လက်ခံထားကြောင်း မှတ်သားသင့်ပါသည်။ (Harvey 2000,411-417)

၇. Asanga Tilakaratne နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးစာအဆက်အသွယ် 28 November 2019

၈. မေတ္တာနှင့်ကရုဏာ မျက်မှောက်ခေတ် ဆွေးနွေးချက်အတွက် ဗုဒ္ဓရက္ခိတ၊ နာနာမောလိထေရ်၊ ဉာဏပုဏ္ဏိကထေရ် Buddharakkhita (1989), Ñānamoli Thera (1994), Nyana-ponika Thera (1994)နှင့်သုဇီဝ Sujiva (1991)(၁၉၉၁) တို့ကို ကြည့်ပါ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အခန်း The Visuddhimagga, in Chapter IX (Ñānamoli Thera 2011, 288–319)တွင်သမထကျင့်စဉ်အဖြစ် မေတ္တာနှင့်ကရုဏာအပေါ် ဘာဝနာပွားများခြင်းကျင့်စဉ်များအား အမျိုးအစား ခွဲခြားဖော်ပြထားပါသည်။

၉. စစ်တပ်အတွင်းဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ယှဉ်တွဲလေ့ကျင့်ပေးသည့် ကာလတစ်လျှောက် တရားထိုင်ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် ယင်း၏ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အကျိုးကျေးဇူးများအတွက် ဤစာအုပ်မှ Noel Trew ၏ ဆောင်းပါးကိုကြည့်ပါ။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤဆောင်းပါးကို စိစစ်တည်းဖြတ်ရာတွင် Prof. Kate Crosby, Prof. Peter Harvey နှင့် Dr Noel Trew တို့ပေးသော မှတ်ချက်များနှင့် အကူအညီများကို ကျေးဇူးတင်စွာ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များအပေါ် အမြင်များနှင့် လမ်းညွှန်မှုပေးခြင်းအတွက် Prof. Asanga Tilakaratne နှင့် ဤဆောင်းပါး၏ IHL ရှုထောင့်များအပေါ် လမ်းညွှန်မှုပေးခြင်းအတွက် Bhavani Fonseka နှင့် Zuleyka Piniella Mencia တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကိုအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Charya Samarakoon http://orcid.org/0000-0003-3078-1082

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Barnes, V. A., A. Monto, J. J. Williams, and J. L. Rigg. 2016. "Impact of Transcendental Meditation on Psychotropic Medication Use among Active Duty Military Service Members with Anxiety and PTSD." Military Medicine 181 (1): 56–63. doi:10.7205/MILMED-D-14-00333.

Benshoof, J. 2014. "The Other Red Line: The Use of Rape as an Unlawful Tactic of Warfare." Global Policy 5 (2): 146–158. doi:10.1111/1758-5899.12140.

Bergsmo, M., and E. J. Buis, eds. 2019. Philosophical Foundations of International Criminal Law: Foundational Concepts. Brussels: Torkel Opsahl Academic Epublisher.

Bodhi, B., trans. 1997. "Soma Sutta: Soma (SN 5.2)." Access to Insight (BCBS Edition). 13 June 2010. http://www.accesstoinsight.org/tipitaka/sn/sn05/sn05.002.bodh.html

Buddharakkhita, A. 1989. Mettā: The Philosophy and Practice of Universal Love. Access to Insight (BCBS Edition). 30 November 2013. http://www.accesstoinsight.org//lib/ authors/buddharakkhita/wheel365.html

Carmichael, R. 2019. "Cambodia, War Crimes and Sexual Violence." International Bar Association. 1 October 2014. https://www.robertcarmichael.net/Robert_Carmichael/Articles/Entries/2014/10/1_Cambodia%2C_war_crimes_and_sexual_ violence.html

Cheema, C. S. S., and C. D. S. Grewal. 2013. "Meditation for Stress Reduction in Indian Army– An Experimental Study." IOSR Journal of Business and Management 10 (2): 27–37. doi:10.9790/487X-1022737.

Collett, A. 2006. "Buddhism and Gender: Reframing and Refocusing the Debate". Journal of Feminist Studies in Religion 22 (2): 56–84. doi:10.2979/FSR.2006.22.2.55.

Condon, P., G. Desbordes, W. Miller, and D. Desteno. 2013. "Meditation Increases Compassionate Response to Suffering." Psychological Science 24 (10): 2125–2127. doi:10.1177/0956797613485603.

de Mel, N. 2013. The Promise of the LLRC: Women's Testimony and Justice in Post-War Sri Lanka. Colombo: International Centre for Ethnic Studies. http://www.ices.lk/wp content/uploads/2013/11/the-Promise-of-the-LLRC.pdf

DeSteno, D., D. Lim, F. Duong, and P. Condon. 2018. "Meditation Inhibits Aggressive Responses to Provocations." Mindfulness 9 (4): 1117–1122. doi:10.1007/s12671-017 0847-2.

Dharmasiri, G. 1997. "Buddhism as the Greatest Ally of Feminism." In Recent Researches in Buddhist Studies: Essays in Honour of Y. Karunadasa, edited by K. L. Dhammajoti, A. Tilakaratne, and K. Abhayawansa, 138–172. Colombo: Y. Karunadasa Felicitation Committee.

Dijkema, C. 2001. "Why Study Gender and Conflict Together?" Irénées: A Website of Resources for Peace. http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-801_en.html

Dolan, C. 2014. "Letting Go of the Gender Binary: Charting New Pathways for Humanitarian Interventions on Gender-based Violence." International Review of the Red Cross 96 (894): 485–501. doi:10.1017/S1816383115000120.

Eisenbruch, M. 2018a. "The Cultural Epigenesis of Gender-Based Violence in Cambodia: Local and Buddhist Perspectives." Culture, Medicine and Psychiatry 42: 315–349. doi:10.1007/s11013-017-9563-6.

Eisenbruch, M. 2018b. "Violence against Women in Cambodia: Towards a Culturally Responsive Theory of Change." Culture, Medicine and Psychiatry 42: 350–370. doi:10.1007/s11013-017-9564-5.

Engler, J. 2003. "Being Somebody and Being Nobody: A Re-examination of the Understanding of Self in Psychoanalysis and Buddhism." In Psychoanalysis and Buddhism: An Unfolding Dialogue, edited by J. D. Safran, 35–100. New York: Simon & Schuster.

Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia. 2012. "Press Release by the Trial Chamber regarding Sexual Violence Crimes." Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia. 5 June 2012. https://www.eccc.gov.kh/en/articles/press-release-trial chamber-regarding-sexual-violence-crimes

Fernando, B. 1997. "Harmonizing Asia's Cultural Values and Human Rights: The Validity of the Approach– Sri Lankan Experience." FOCUS, September 1997. https://www. hurights.or.jp/archives/focus/section2/1997/09/harmonizing-asias-cultural-values and-human-rights-the-validity-of-the-approach—sri-lankan-experience.html

Fonseka, B. 2015. Transitional Justice in Sri Lanka and Ways Forward. Colombo: Centre for Policy Alternatives. https://www.cpalanka.org/transitional-justice-in-sri-lanka and-ways-forward/

Fonseka, B., and E. Schulz. 2018. "Gender and Transformative Justice in Sri Lanka." LSE Women, Peace and Security Working Paper Series. http://www.lse.ac.uk/women peace-security/assets/documents/2018/WPS18Fonseka.pdf

Fonseka, B., and A. Woodworth. 2016. Accountability and Reparations for Victims of Conflict Related Sexual Violence in Sri Lanka. Colombo: Centre for Policy Alternatives. https://www.cpalanka.org/wp-content/uploads/2016/07/CSV-paper June-2016.pdf

Gardam, J. G., and M. J. Jarvis. 2001. Women, Armed Conflict and International Law. The Hague: Kluwer Law International.

Goodley, H. 2019. "Ignoring Male Victims of Sexual Violence in Conflict is Short-sighted and Wrong." Chatham House. Last modified 10 January 2019. https://www.chatham house.org/expert/comment/ignoring-male-victims-sexual-violence-conflict-short sighted-and-wrong

Goodman, C. 2013. "Buddhist Meditation Theory and Practice." In A Companion to Buddhist Philosophy, edited by S. M. Emmanuel, 555–571. Hoboken: John Wiley & Sons.

Gross, R. M. 1993. Buddhism after Patriarchy: A Feminist History, Analysis, and Reconstruction of Buddhism. Delhi: Sri Satguru.

Harvey, P. 1997. "Psychological Aspects of Theravāda Buddhist Meditation Training: Cultivating and I-less Self." In Recent Researches in Buddhist Studies: Essays in Honour of Y. Karunadasa, edited by K. L. Dhammajoti, A. Tilakaratne, and K. Abhayawansa, amended version, 341–365. Colombo: Y. Karunadasa Felicitation Committee. https://sunderland.academia.edu/PeterHarvey

Harvey, P. 2000. An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values and Issues. Cambridge: Cambridge University Press.

ICRC. 2005. Customary International Humanitarian Law, Volume I: Rules. Edited by J. M. Henckaerts and L. Doswald-Beck. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/doc/ assets/files/other/customary-international-humanitarian-law-i-icrc-eng.pdf

ICRC. 2018. The Roots of Restraint in War. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publication/4352-roots-restraint-war

International Crimes Database. 2016. Gender Jurisprudence for Gender Crimes? International Crimes Database. The Hague: T.M.C. Asser Instituut. http://www.inter nationalcrimesdatabase.org/upload/documents/20160701T104109-ICD%20Brief% 2020%20-%20Ruiz.pdf

International Crimes Evidence Project. 2014. Island of Impunity? Investigation into International Crimes in the Final Stages of the Sri Lankan Civil War. Sydney: Public Interest Advocacy Centre. https://piac.asn.au/2014/02/12/island-of-impunity/

Jerryson, M., and M. Juergensmeyer. 2010. Buddhist Warfare. NewYork: Oxford University Press.

Johnson, D., N. J. Thom, E. A. Stanley, L. Haase, A. N. Simmons, P.-A. B. Shih, W. K. Thompson, et al. 2014. "Modifying Resilience Mechanisms in At-Risk Individuals: A Controlled Study of Mindfulness Training in Marines Preparing for Deployment." American Journal of Psychiatry 171 (8): 844–853. doi:10.1176/appi. ajp.2014.13040502.

Kaszniak, A. 2010. "Empathy and Compassion in Buddhism and Neuroscience." Public Broadcasting Service. 17 March 2010. https://www.pbs.org/thebuddha/blog/2010/Mar/17/empathy-and-compassion-buddhism-and-neuroscience-a/

Kearney, D. J., C. McManus, C. A. Malte, M. E. Martinez, B. Felleman, and T. L. Simpson. 2014. "Loving-Kindness Meditation and the Broaden-and-Build Theory of Positive Emotions amongVeteranswithPosttraumatic Stress Disorder." Medical Care 52 (12): 32–38. doi:10.1097/MLR.0000000000000221.

Klimecki, O. 2012. "Training the compassionate and the empathic brain." PhD diss., University of Zurich.

Lei, Z. 2019. "Buddhist Nationalism as Social Movement in Political Transition: MaBaTha Movement in Myanmar." International Relations and Diplomacy 7 (2): 66–75.

Lyth, A. 2001. "The Development of the Legal Protection against Sexual Violence in Armed Conflicts– Advantages and Disadvantages." Kvinna till Kvinna Foundation, December 2001.

Mack, M., and J. Pejic. 2020. Increasing Respect for International Humanitarian Law in Non-international Armed Conflicts. Geneva: ICRC. https://www.icrc.org/en/publica tion/0923-increasing-respect-international-humanitarian-law-non-international armed-conflicts

Manchanda, R. 2001. "Where are the Womenin South Asian Conflicts?" In Women, War and Peace in South Asia: Beyond Victimhood to Agency, edited by R. Manchanda, 10–38. Michigan: Sage.

Maquet, J. 1975. "Meditation in Contemporary Sri Lanka: Idea and Practice." Journal of Transpersonal Psychology 7 (2): 182–196.

Mendis, K. N. G. 1978. The Second Discourse of the Buddha on the No-Self Characteristic. Kandy: Buddhist Publication Society. Ministry for Foreign Affairs Sweden. 2007. International Expert Meeting: 'Gender Perspectives on International Humanitarian Law'. Stockholm:

Ministry for Foreign Affairs Sweden. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/ihl_and_gender.pdf

Ñān _ amoli Thera, trans. 1994. The Practice of Loving-kindness (Metta). Access to Insight (BCBS Edition). 30 November 2013. http://accesstoinsight.org/lib/authors/nanamoli/ wheel007.html

Ñān _ amoli Thera, trans. 2010. "Anatta-lakkhana Sutta: The Discourse on the Not-self Characteristic." Access to Insight (BCBS Edition). 13 June 2010. https://www.acces stoinsight.org/tipitaka/sn/sn22/sn22.059.nymo.html

Ñān _ amoli Thera, trans. 2011. The Path of Purification: Visuddhimagga. Kandy: Buddhist Publication Society. http://www.accesstoinsight.org/lib/authors/nanamoli/ PathofPurification2011.pdf

Nyanaponika Thera, 1994. "The Four Sublime States: Contemplations on Love, Compassion, Sympathetic Joy and Equanimity." Access to Insight (BCBS Edition).30 November 2013. http://accesstoinsight.org/lib/authors/nyanaponika/wheel006. html

Office of the High Commissioner for Human Rights. 2015. "Report of the OHCHR InvestigationonSri Lanka." Human Rights Council. https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session30/Documents/A-HRC-30-2_en.doc

Office of the Special Representative of the Secretary-General on Sexual Violence in

Conflict. 2021. Myanmar. Information Based on the Report of the Secretary-General to the Security Council (S/2021/312). Issued on 30 March 2021. https://www.un.org/ sexualviolenceinconflict/countries/myanmar/

Pettersson, T., and P. Wallensteen. 2015. "Armed Conflicts, 1946–2014." Journal of Peace Research 52 (4): 536–550. doi:10.1177/0022343315595927.

Roset, J. L., and M. Schuler. 1990. "Implementing the Transcendental Meditation Programme in the Brazilian Military Police Forces: A Case Study." In International Meditation Society, Rio de Janeiro, Brazil, in Conjunction with Committee of Ayurvedic Medicine, edited by M. C. Dillbeck, 4073–4076. Brasilia: Secretary of Medical Services, Ministry of Social Welfare.

Rubin, J. 2003. "A Well-Lived Life: Psychoanalytic and Buddhist Contributions." In Psychoanalysis and Buddhism: An Unfolding Dialogue, edited by J. D. Safran, 387–427. New York: Simon & Schuster.

Singer, T., and M. Bolz. 2013. Compassion: Bridging Practice and Science. Leipzig: Max Planck Society.

Sivakumaran, S. 2007. "Sexual Violence against Men in Armed Conflict." European Journal of International Law 18 (2): 253–276. doi:10.1093/ejil/chm013.

Sujiva, V. 1991. Loving-kindness Meditation: Meditation on Loving Kindness and Other Sublime States. BuddhaNet eBooks. http://www.buddhanet.net/pdf_file/allmetta. pdf

Suk, C., and I. Skjelsbæk. 2010. "Sexual Violence in Armed Conflicts." PRIO Policy Brief. Vol. 1. Oslo: Peace Research Institute Oslo.

Thanissaro Bhikkhu, trans. 2005. "Therigatha: Verses of the Elder Nuns."Edited by Access to Insight. Access to Insight (BCBS Edition). 30 November 2013. http://www.accesstoinsight. org/tipitaka/kn/thig/index.html

United Nations. 2009. 15 Years of the United Nations Special Rapporteur on Violence Against Women (1994-2009)– A Critical Review. https://www.ohchr.org/Documents/ Issues/Women/15YearReviewofVAWMandate.pdf

Wachs, M. 2003. "Buddhism and Women." In Pranamalekha, Essays in Honour of Ven. Dr. Madagama, edited by V. Wimalajothi, V. M. Pemananda, V. U. Ananda, and S. Nanayakkara, 259–277. London: London Buddhist Vihara.

Wood, E. J. 2014. "Conflict-related Sexual Violence and the Policy Implications of Recent Research." International Review of the Red Cross 96 (894): 457–478. doi:10.1017/S1816383115000077.

ICRC

ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူသဘောတရားများက စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများနှင့် သက်ဆိုင်သော IHL တန်ဖိုးများအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ

Ven Kosgama Muditha, Ven Koralegama Gnanawasa and
Ven Kirindiwela Pagngnawansa

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း စစ်ပွဲပေါ်ပေါက်ခြင်းသည် မလွဲမရှောင်နိုင်လောက်အောင် ဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး IHL က စစ်ပွဲလုပ်ဆောင်မှုကို ဖြစ်နိုင်သ၍ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအရ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညစ်ညူးမှု ကိလေသာတို့သည် ပဋိပက္ခ၏အရင်းခံအကြောင်းတရားများဖြစ်သောကြောင့် တရားဓမ္မရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ထိထိရောက်ရောက် လျှော့ချနိုင်ရန် ကိလေသာများကို သတိပြုမိခြင်းမှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဤလေ့လာမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းလိုက်နာမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ကို တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော ခွဲခြားမှုများမရှိဘဲ ပဋိပက္ခအတွင်းပိတ်မိနေသူများအား လူသားဆန်ဆန်ပြုမူဆက်ဆံမှုကို သေချာစေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများအား အသုံးပြုခြင်းကိုစစ်ဆေးရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဝေပစိတ္တသုတ်တွင် ဤသို့ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သော အကောင်းဆုံး စိတ်အရည်အသွေးတို့ကို ဖော်ပြထားပြီး ကျွန်ုပ်တို့က ထိုအရည်အသွေးများ၏ လက်တွေ့ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို မဟာစတ္တာရီသက သုတ်တွင်ရှင်းပြသည့်အတိုင်း ထောက်ပြ ထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ အကြောင်းပြ ဆွေးနွေးချက်မှာ စစ်ပွဲအတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) နှင့် ပတ်သက်ပြီး အထူးသဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်တို့အစပြုထားသော လက်တွေ့လမ်းကြောင်းအရ စိတ်ကိုပျိုးထောင်ခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ကို ဖြစ်စေသည်ဆိုသည့် အချက်ဖြစ်ပါသည်။

DOI: 10.4324/9781003439820-20
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

နိဒါန်း

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ၏ ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်သည် ညစ်ညူးမှု ကိလေသာအားလုံးကို အမြစ်ပြတ်သုတ်သင်ပြီး အသိဉာဏ်ပွင့်လင်းမှု ဗောဓိဉာဏ်ရရှိရေး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စစ်ပွဲကို လုံးဝ ထောက်ခံအားပေးခြင်း မရှိပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အကြမ်းမဖက်ရေးနှင့် စစ်ပွဲ၏ အကြောင်းရင်းတို့ကို အမြစ်ပြတ် သုတ်သင်ရေး ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားတော့မည်ဆိုလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် နှုတ်ဆိတ်နေရန် အကြောင်းမရှိပါ။ အခြားတစ်ဘက်တွင် လူတို့က ၎င်းတို့သည် ရန်လိုစိတ်ကင်းကင်း၊ အကြမ်းဖက်မှုကင်းကင်း၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုကင်းကင်း၊ စိတ်ယုတ်မာကင်းကင်း ရှင်သန်နေထိုင်ကြပြီး ရန်လိုတိုက်ခိုက်ခြင်းကင်းသူများဟု တွေးကောင်းတွေးနိုင်သော်လည်း လက်တွေ့တွင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှလွဲ၍ ဤသို့ မဖြစ်နိုင်ပါ။ လူအများစုသည်'မုန်းတီးမှု၊ ထိခိုက်နာကျင်မှု၊ ရန်လိုမှု သို့မဟုတ် မစ္ဆရိယစိတ်တို့ မရှိသည့်အပြင် မလိုမုန်းထားမှုမရှိဘဲ နေထိုင်ရန်' ဆန္ဒရှိကြသော်လည်း မအောင်မြင်ကြဘဲ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်တို့နှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်သော ပြဿနာများမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ကြချေ။ (အဝေရာ အဒဏ္ဍာ အသပတ္တာ အဗျာပဇ္ဈာဝိဟရေမု အဝေရိနော) (D.II.276) ထို့ကြောင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း၌ စစ်ပွဲပေါ်ပေါက်ခြင်းသည် မလွဲမရှောင်သာလောက်နီးပါး ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ကိလေသာတရားတို့သည် ပဋိပက္ခများ၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သောကြောင့် စစ်ပွဲအတွင်း နာကျင်မှုကို လျော့နည်းစေရန် တရားမမှန်နှင့် ကိလေသာတို့၏ သဘောသဘာဝများကို သတိမူကြရန် အထူးလိုအပ်လှပေသည်။

ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်လေးခု၏ ဘုံပြဋ္ဌာန်းချက်အပိုဒ်(၃)၌ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း -

> လက်နက်ချသည့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် နာမကျန်းဖြစ်ခြင်း၊ ဒဏ်ရာရခြင်း၊ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းအကျဉ်းချခံရခြင်း သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် 'တိုက်ပွဲဝင်နိုင်ခြင်း မရှိသူများ' အပါအဝင် တိုက်ပွဲများတွင် တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ခြင်းမရှိသူများအား အခြေအနေ အားလုံးတွင် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှု၊ လိင်၊ မွေးဖွားမှုဇာတိ သို့မဟုတ် ဓနဥစ္စာ သို့မဟုတ် အခြားသော အလားတူ မည်သည့် သတ်မှတ်ချက်ပေါ်မဆို အခြေခံသော ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိစေဘဲ လူသားချင်းစာနာစွာ ကရုဏာထားပြုမူ ဆက်ဆံရပါမည်။[၁]

ဗုဒ္ဓဘာသာအရ ယင်းသို့သော ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားမှုများကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် ကိလေသာတို့၏ အကျိုးရလဒ်အဖြစ် ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စစ်ပွဲတွင် အမုန်းကိလေသာ (ဒေါသ) သည် အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်နေစဉ် စစ်ပွဲဖြစ်လာခဲ့သောအခါတွင် ကိလေသာက သာမန်ကိုယ်ကျင့်တရားကို လွှမ်းမိုးအနိုင်ယူသွားသောကြောင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) ချိုးဖောက်မှုများကို တစ်ပြန်တစ်လှည့် ဖန်တီးခြင်းအားဖြင့် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်မဟုတ်သူများအပေါ် လူသားဆန်ဆန် ပြုမူဆက်ဆံမှုကင်းမဲ့ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။ ကိလေသာအပေါ် အသိသတိရှိနေခြင်းသည် ပြဿနာဖြစ်စေသော အတွေးအခေါ်နှင့် အပြုအမူတို့အတွက် ဖြေဖျောက်မှုကို ပေးနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်နေသူ တစ်စုံတစ်ဦးသည်

ကိလေသာများအား မည်သို့ ကိုင်တွယ်သင့်သည်ကို အလေးထားသတိပြုလိုလျှင် IHL ကို စစ်မြေပြင်နှင့် စစ်ပွဲအပြီးတို့တွင် ကျင့်သုံးရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေပါသည်။ ငုပ်နေသော ကိလေသာများကို သတိထားခြင်းသည် အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်သည့် ဆန္ဒ နှင့်အတူ မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့အပေါ် အာရုံစိုက်မှု လိုအပ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုဆန္ဒက လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ခု၏ နောက်ကွယ်ရှိ အားလုံးသော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စေ့ဆော်မှုကို ပေးသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ရဟန်းတို့၊ 'ဆန္ဒ(စေတနာ)ကို ကံ(လုပ်ဆောင်မှု)ဟု ငါဘုရားဟော၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်သည် စေတနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကာယကံ၊ ဝစီကံ သို့မဟုတ် မနောကံတို့မှတဆင့် အမှုကိစ္စကို လုပ်ဆောင်၏'။ (A.III.415)ဗုဒ္ဓဘာသာသည် စိတ်(စေတနာ)သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေရေးကို အမြဲဦးတည်သည်ဟုဆိုရာ၌ စိတ်ကို လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ကိလေသာတို့ဖြင့် မညစ်နွမ်းစေရေးကို သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မည်သည့်အရာပေါ်မဆို မိမိစိတ်အား အသုံးချပုံသည် အောက်ဖော်ပြပါ စိတ်အခြေအနေ၊ ထို့နောက် လုပ်ရပ်နှင့် ၎င်းတို့၏အကျိုးရလဒ်တို့အပေါ်တွင် အဓိက အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိပါသည် -

> နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့သည် စိတ်(မနော)လျှင် ရှေ့သွားရှိကုန်၏။ စိတ်လျှင် အကြီးအမှူးရှိကုန်၏။ စိတ်ဖြင့်ပြီးကုန်၏။ ပြစ်မှားလိုသောစိတ်ဖြင့် အကယ်၍ ပြောဆိုမူသော်လည်းကောင်း၊ ပြုလုပ်မူသော်လည်းကောင်း၊ ကြံစည်မူသော်လည်းကောင်း ထို (ပြောဆိုမှု၊ ပြုလုပ်မှု၊ ကြံစည်မှု) ကြောင့် လှည်းဘီးသည် လှည်းကိုဆွဲသော နွားခြေရာနောက်သို့ အစဉ်လိုက်ဘိသကဲ့သို့ ထိုသူသို့ ဆင်းရဲသည် အစဉ်လိုက်လေ၏။ (Dhp.1)

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့၏ ပန်းတိုင်များအကြား ဆင်းရဲဒုက္ခ နည်းပါးစေရေးတွင် တူညီမှုရှိသည်သာမက ယင်းဥပဒေအား ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ဆန့်ကျင်ချိုးဖောက်မှုတွင် တစ်စုံတစ်ဦးကို လုပ်ဆောင်စေနိုင်သော စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ညစ်နွမ်းမှု ကိလေသာများကို ဗုဒ္ဓဘာသာက နိုးနိုးကြားကြား သတိရှိသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ အခြေအနေသစ်နှင့် တစတစ သဟဇာတဖြစ်လာခြင်းကြောင့် ယင်းသည် ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း ဆန့်ကျင်ချိုးဖောက်မှုများကို တန်ပြန်ရန် အသိသတိ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နည်းလမ်းများကို ပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမကို လက်တွေ့ကျသောပုံစံဖြင့် ကျင့်သုံးခြင်းသည် IHL အား ဖောက်ဖျက်မှုများကို နည်းနိုင်သမျှ အနည်းဆုံးဖြစ်စေမည့် အထိရောက်ဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဤလေ့လာမှုသည် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်နေသူများအနေဖြင့် မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်မှ ထုတ်နှုတ်ထားသော နည်းလမ်းသုံးသွယ်ဖြစ်သည့် ကြည်လင်ရှင်းလင်းသောအမြင်၊ မဆုတ်မနစ်သောလုံ့လနှင့် သတိရှိမှုတို့ကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ ကိုယ်တိုင်စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှတဆင့် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိဘဲ လူသားဆန်ဆန် ပြုမူဆက်ဆံမှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမ၏ အသုံးတည့်မှုကို ထောက်ပြရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုကို ချဲ့ထွင်ရန် ခိုင်လုံသောကျမ်းကိုးများကို ပါဠိကျမ်းရင်းမှ

ကျွန်ုပ်တို့ ထုတ်နုတ်ပြသွားပါမည်။ ကျမ်းကိုးအတွက် မူလကျမ်းရင်းများမှာ သုတ္တနိပါတ်မှ ကလဟဝိဝါဒသုတ်နှင့် ဝါသေဋ္ဌသုတ်၊ သံယုတ်နိကာယ်မှ ဝေဗစိတ္တိသုတ်၊မဇ္ဈိမနိကာယ်မှ မဟာစတ္တာရီသကသုတ်နှင့် မခုရသုတ်၊ ဒီဃနိကာယ်မှ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်နှင့် အဂ်ုတ္တိုရ်နိကာယ် သောတာနုဂတသုတ်တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ IHL နှင့် သက်ဆိုင်သော ဆက်စပ်သည့် အကြောင်းအရာ အမျိုးအစားနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများကို ဤကျမ်းများမှ ကျွန်ုပ်တို့ ကောက်နုတ်ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပြီး IHL အား လေးစားမှု ပိုတိုးလာစေရန်အတွက် လက်တွေ့ကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာ နည်းလမ်းနှင့် မိတ်ဆက်ပေးရန် ထိုအဆုံးအမများပေါ်တွင် အခြေခံ တည်ဆောက်သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကလဟဝိဝါဒသုတ်တွင် ဖော်ပြသကဲ့သို့ တပ်မက်နှစ်သက်ဖွယ်ရာ(ဝီယ)ဟု ထင်မြင်ယူဆသောအရာများကို လိုချင်မှု အာသာဆန္ဒသည် အလုံးစုံသော အငြင်းအခုံဖြစ်မှုတို့၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းဖြစ်ပြီး လောဘနှင့် ဒေါသသို့သော ကိလေသာတို့သည် စစ်ပွဲ၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ (Sn.863) စိတ်အတွင်း ဤကိလေသာတို့ ပေါ်ပေါက်လာသောအခါ ၎င်းတို့သည် ခိုက်ရန်များနှင့် အငြင်းပွားမှုများကိုဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားစေပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများအတွင်း အာရုံစူးစိုက်မှု သမာဓိသည် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ မိမိ၏ကိလေသာများကို သတိပြုမိခြင်းသည် အငြင်းပွားမှုများမှ မိမိအား လွတ်မြောက်ရန် မည်သို့ ရှေ့ဆောင်နိုင်ပုံကို ကလဟဝိဝါဒသုတ်က သင်ကြားပေးသော်လည်း ဤနေရာတွင် ပြဿနာမှာ စစ်မြေပြင်တွင် အပါအဝင် စစ်ပွဲအခြေအနေအတွင်း ဤကိလေသာများကို မိမိအနေဖြင့် မည်သို့မည်ပုံ သတိပြုရမည်ဆိုသည့်ကိစ္စ ဖြစ်ပါသည်။

ဝေဗစိတ္တိသုတ်တွင် သိကြားမင်း၏ ငြိမ်သက်သောသည်းခံမှု

စစ်သုံ့ပန်းများအပေါ် သင့်လျော်သော ပြုမူဆက်ဆံမှုကို ရှင်းပြနိုင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရှေးအကျဆုံး ဇာစ်မြစ်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သော ဝေဗစိတ္တိသုတ်ကို တစ်ပြန်တစ်လှည့် အသုံးချနိုင်ပါသည်။ ထိုသုတ်အရ အခါတစ်ပါးတွင် နတ်များ နှင့် အသူရာ ခေါ် နတ်ဘီလူး သို့မဟုတ် နတ်မိစ္ဆာတို့အကြား စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ ဝေဗစိတ္တိသည် အသူရာနတ်မင်းကြီး ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအစမှာပင် ၎င်း၏ အသူရာစစ်သည်များအား စစ်ပွဲတွင် ၎င်းတို့ အနိုင်ရပါက နတ်တို့ သနင်း သိကြားမင်းကို နှောင်ကြိုးတည်းချည်နှောင်ကာ အသူရာတို့၏ မြို့တော်သို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်လာရန် အမိန့်ပေးထားခဲ့ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ သိကြားမင်းကလည်း သူ၏ နတ်စစ်သည်များအား ၎င်းတို့အနိုင်ရပါက ဝေဗစိတ္တိကို ဖမ်းဆီးပြီး နတ်သဘင်အစည်းအဝေးခန်းမသို့ ပြန်လည်ခေါ်ဆောင်လာရန် အမိန့်ပေးထားခဲ့ပါသည်။

ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးလုံး၏ ဤတူညီသော ကြိုတင်အစီအမံသည် စစ်ပွဲ၏ အန္တိမရည်မှန်းချက်ဖြစ်သော မိမိ၏ တစ်ဘက်ရန်သူကို အနိုင်ယူရန်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တပ်ဖွဲ့၏ နောက်လိုက်နောက်ပါ အခြွေအရံများကို အချိုးအစား မညီမျှသော ထိခိုက်မှုမရှိစေဘဲ ပြဿနာတစ်ခု (သို့) ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်၊ မည်သည့်ခေါင်းဆောင်ကမျှ အခြားသူများကို သတ်ဖြတ်ရန် သို့မဟုတ် တစ်ဘက်ရန်သူ၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များကို အမြဲတမ်းအကျဉ်းချထားရန် ဆန္ဒ

မရှိခဲ့ဆိုသည့် အခြေခံမူအပေါ် ၎င်းတို့၏ လေးစားသမှုကို ပြသခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ထိုသုတ်အရ စစ်ပွဲတွင် နတ်များက အနိုင်ရခဲ့ပြီး အသူရာတို့ စစ်ရှုံးခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နတ်များသည် ၎င်းတို့ကို ပေးထားသည့်အမိန့်အတိုင်း ဝေပစိတ္တိကို နတ်သဘင်အစည်းအဝေးခန်းမသို့ ခေါ်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ သိကြားမင်းက နတ်သဘင်ခန်းမကို ဝင်နေစဉ်နှင့် ထွက်နေစဉ်တို့တွင် ဝေပစိတ္တိသည် ၎င်းကို ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားလုံးများဖြင့် ရိုင်းပြစော်ကားခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူတစ်ဦး၏ စိတ်နေစိတ်ထား ဥပမာတစ်ရပ်အဖြစ် ယခုအခါ ဝေပစိတ္တိသည် စစ်ပွဲတွင် တက်တက်ကြွကြွ ဆက်လက်ပါဝင်သူမဟုတ်တော့သည့်အပြင် စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရ ရှုပ်ထွေးနေခဲ့ပြီး စိတ်တိုဒေါသထွက်သောပုံစံဖြင့် ပြုမူနေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်မှာ နတ်တို့ဘုရင်သိကြားမင်း၏ ဝေပစိတ္တိအပေါ် အပြုအမူကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်စစ် နမူနာတစ်ခုအဖြစ် ဖမ်းဆီးရမိသူအား မည်သို့ပြုမူဆက်ဆံရမည်ဆိုသည်ကို ကျွန်ုပ်တို့အား လေ့လာခွင့်ရစေပါသည်။ ၎င်းအား ဆွေးနေသော်လည်း သိကြားမင်းသည် ဝေပစိတ္တိကို တုံ့ပြန်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းကို တစ်စုံတစ်ရာအရေးယူခြင်း မပြုလုပ်ခဲ့ခဈ။ ဤအခြင်းအရာက မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ကို အားပေးထောက်ခံပုံနှင့် IHL ကို လိုက်နာနိုင်ရန် ထိုသူတော်ကောင်းတရားများ တသွေမတိမ်း လိုအပ်ကြောင်းကိုပြသနေပါသည်။

ဤဇာတ်လမ်းတွင် အဆင့်တစ်ခု၌ သိကြားမင်း၏ ရထားထိန်း မာတလိက သိကြားမင်းကို မေးခွန်းသုံးခု သို့မဟုတ် အကြံပြုချက်သုံးခု ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ပထမဦးစွာ မာတလိက သိကြားမင်းအား ဝေပစိတ္တိ၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော စကားလုံးများကို သည်းခံခြင်းသည် အကြောက်တရားကြောင့်လော သို့မဟုတ် အားနည်းချက်ကြောင့်လောဟု မေးခဲ့ပါသည်။ သိကြားမင်းက 'ငါဝေပစိတ္တိကို သည်းခံခြင်းမှာ အကြောက်တရားကြောင့်လည်းမဟုတ်၊ အားနည်းချက်ကြောင့်လည်း မဟုတ်။ ငါလို ပညာရှိတစ်ယောက်က သူလိုပညာမဲ့ (ဗာလ) တစ်ယောက်နှင့် ဘယ်လိုလုပ်ပြီး စကားစစ်ထိုးရန် သင့်မလဲ'ဟု ပြန်ဖြေခဲ့ပါသည်။ (S.I.221) စစ်ပွဲတွင်သာမက စစ်ပွဲပြီးသည့်နောက်တွင်လည်း မဖြစ်မနေကျင့်သုံးရမည့် အရေးပါသော စိတ်အရည်အသွေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် သည်းခံခြင်းကို သိကြားမင်းက ပြသခဲ့ပါသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စစ်ပွဲ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပဋိပက္ခဖြစ်စေသော ပြဿနာများကိုဖြေရှင်းရန်အတွက်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် သည်းခံခြင်းသည် အထိရောက်ဆုံး နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အကျဉ်းသား၏ ဆဲရေးတိုင်းထွာမှုများအပေါ် ဒေါသနှင့် အငြိုးအာဃာတထားသော တုံ့ပြန်မှုသည် ထိုက်ထိုက်တန်တန် မည်သည့်တန်ဖိုးမျှ မရှိခဈ။

မာတလိ၏ ဒုတိယအကြံပြုချက်မှာ ဝေပစိတ္တိကဲ့သို့သောသူများကို အပြစ်မပေးလျှင် ထိုအလားတူအပြစ်မျိုးကို ၎င်းတို့သည် ထပ်တလဲလဲ ကျူးလွန်နေဦးမည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။ သိကြားမင်း၏အဖြေမှာ 'ထိုကဲ့သို့သော ပညာမဲ့မိုက်မဲသူကို ရပ်တန့်စေရန် တစ်ခုတည်းသောနည်းလမ်းမှာ သူတပါးအမျက်ဒေါသကို အသိအမှတ်ပြုသော်လည်း မိမိကိုယ်ကို သတိရှိနေစေပြီး စိတ်လှုပ်ရှားမှုမရှိခြင်းဖြစ်သည်' ဆိုသောအချက်ဖြစ်ပါသည်။

(သတော ဥပသမ္မာတီတိ) (S.I.222) ထို့ကြောင့် ဤနေရာတွင် သည်းခံခြင်း၊ သတိရှိခြင်းနှင့် စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်းတို့အပေါ် အာရုံစူးစိုက်သမာဓိထားမှုအား မဖြစ်မနေကျင့်သုံးရမည်ဆိုသည့်အချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့သိမြင်ရပါသည်။ စစ်မက် တိုက်ခိုက်မှု (တိုက်ပွဲများ)အလယ်တွင် တစ်စုံတစ်ဦးသည် သတိပဌာန်နှင့် စိတ်တည်ငြိမ်မှုကို မည်သို့ ကျင့်သုံးနိုင်မည်နည်းဟူသော မေးခွန်းကို အောက်တွင် ကျွန်ုပ်တို့ ပြန်အစကောက်ကြပါမည်။

မာတလိ၏ တတိယအကြံပြုချက်မှာ အကယ်၍သည်းခံသူကို ထိုပညာမဲ့မိုက်မဲသူက အကြောက်တရားကြောင့်ဟုအထင်မှားလျှင် တစ်စုံတစ်ဦးနောက်ကိုလိုက်သည့် နွားကဲ့သို့ ၎င်းသည် ကျွန်ုပ်တို့နောက်ကို ယခုထက်ပိုမိုခက်ခဲသည့်တိုင် လိုက်နေလိမ့်ဦးမည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ သိကြားမင်းက အောက်ပါအတိုင်း သုံးဂါထာဖြင့် လိမ္မာပါးနပ်စွာ ပြန်လည်ဖြေကြားလိုက်ပါသည်

> ‘ဤသူကား ငါ့အားကြောက်၍သည်းခံသည်’ဟု အကယ်၍ မှတ်ထင်သည်ဖြစ်စေ၊ မမှတ်ထင်သည်ဖြစ်စေ အကျိုးအားဖြင့် မိမိကောင်းဖို့သာ ဖြစ်သည်။ သည်းခံခြင်းထက်ပို၍ ကောင်းသောတရားသည်မရှိ။
>
> လူတစ်ယောက်သည် ခွန်အားရှိသူဖြစ်သော်လည်း မိမိထက်ခွန်အားနည်းသူကို သည်းခံ၏။ ထိုသည်းခံခြင်းကို မြတ်သောသည်းခံခြင်းဟုဆို၏။ ခွန်အားနည်းသူသည် အမြဲသည်းခံနေရ၏။
>
> လူမိုက်၏အားဆိုသော အားသည်ရှိ၏။ ထိုလူမိုက်၏အားသည် အားအစစ်မဟုတ်ဟု ပညာရှိတို့ ဆိုကြ၏။ မည်သူတစ်ဦးကမျှ အားရှိလျက် တရားစောင့်သူတစ်ဦးကို ပြစ်တင်ပြောဆိုခြင်းမပြုနိုင်။ (S.I.322)

ဤအကြောင်းအရာကို IHL နှင့် နှိုင်းယှဉ်သောအခါ အထူးသဖြင့် စစ်သုံ့ပန်းများအား ပြုမူဆက်ဆံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် တတိယဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်တွင်၂ စစ်ရှုံးသည့် ရန်သူအပေါ် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ မည်သို့ပြုမူဆက်ဆံသင့်ကြောင်း သိကြားမင်း၏ဖြေကြားချက်က သရုပ်ဖော်ထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ တစ်စုံတစ်ဦးသည် စစ်ပွဲအတွင်း၌ အရှည်သဖြင့် သည်းခံခြင်းကို ကျင့်သုံးသည့်အခါ မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှုနှင့် စည်းကမ်းရှိမှုတို့ကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ထိန်းကျောင်းနိုင်သည့်အပြင် မိမိ၏ လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် ပိုမိုလွယ်ကူစွာ တာဝန်ယူနိုင်ပါသည်။

ဤသုတ်၏ အဓိကအတွေးအခေါ်ကို နောက်ထပ်ဂါထာနှစ်ပုဒ်ဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည် -

> အကြင်သူသည် အမျက်ထွက်သူကို ပြန်၍အမျက်ထွက်၏။ ထိုသူ အားသာလျှင် ထိုအမျက်ထွက်မှုကြောင့် ပိုမိုယုတ်မာ၏။ အမျက်ထွက်သူကို ပြန်၍အမျက်မထွက်သူသည် အောင်နိုင်ခဲသော စစ်ပွဲကို အောင်နိုင်၏။

အကြင်သူသည် သူတစ်ပါးအမျက်ထွက်သည်ကိုသိပြီး၍ သတိနှင့်ပြည့်စုံလျက် ငြိမ်းအေး၏။ ထိုသို့ငြိမ်းအေးသူသည် မိမိ/သူတစ်ပါး အကျိုးစီးပွားကို ကျင့်သည်မည်၏။ (S.I.322-323)

ဤနေရာတွင် သိကြားမင်း၏အမြင်သည် စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် အထူးသဖြင့် စစ်သုံ့ပန်းများအား လူသားဆန်ဆန် ပြုမူဆက်ဆံခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်သည့် ကျယ်ပြန့်သော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် အခြေခံမူသဘောတရားများကို ထင်ဟပ်နေပါသည် -

(၁) ရန်သူ၏ အမျက်ဒေါသအား သိရှိသတိပြုမိသည့်အချိန်တိုင် မိမိ၏ ငြိမ်းချမ်းမှုကို သတိရှိရှိထိန်းသိမ်းရန် အရေးကြီးခြင်း - သတိတရားနှင့် စိတ်ကြည်လင်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြေအနေဆိုင်ရာ အသိသတိရှိမှု (သတိနှင့် သတိသမ္ဗဇ္ဈ)

(၂) အဆုံးစွန်သည်းခံခြင်းသည် အားနည်းသူတို့အပေါ်၌ သည်းခံခြင်းကို ပြသနေပါသည် - ကြံ့ကြံ့ခံသည်းခံခြင်းသည် အမြင့်ဆုံးသော ခြိုးခြံခြင်းကျင့်စဉ်ဖြစ်ကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း (ခန္တီ ပရမံ တပေါ တိတိက္ခာ)

(၃) စိတ်တည်ငြိမ်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း၏ အရေးပါမှု (ဥပသမ္မတိ) - အမျက်ဒေါသထွက်ခြင်းကို အမျက်ဒေါသမထွက်ခြင်း (မေတ္တာ)ဖြင့် ဖြေဖျောက်သည်။ (Dhp.5)

သတိပဋ္ဌာန်နှင့် အသိသတိ၏ အရေးပါမှု

သတိသမ္ဗဇ္ဈ - 'သတိတရားရှိမှု'နှင့် 'အသိသတိရှိမှု' (သတိနှင့် သမ္ဗဇ္ဈ) အတွဲ သို့မဟုတ် 'အခြေအနေဆိုင်ရာအသိသတိရှိမှု'သည် အခြေအနေတစ်ခုတွင် နိုးထလာစေရန် လိုအပ်သော စိတ်အခြေအနေကိုဖော်ပြနေပါသည်။ 'သည်းခံခြင်း' ခန္တီသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရှေးရှုသော အဓိကအရည်အသွေးဖြစ်ပါသည်။ ဥပသမ္မတိ 'ပဋိပက္ခများမှ လွတ်မြောက်ရန်' သို့မဟုတ် 'ငြိမ်းအေးစေရန်'သည် အခြားသူများနှင့် အေးအေးချမ်းချမ်းကရုဏာတရားနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ အတူတကွ ယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးအတွက် စံထားလောက်သောနည်းလမ်းဖြစ်ပါသည်။

မဟာသတိပဋ္ဌာန်သုတ်အရ အခြေအနေဆိုင်ရာ အသိသတိရှိမှု - ဆိုလိုသည်မှာ မိမိ၏ ကိုယ်နှုတ်လုပ်ဆောင်မှုများနှင့် ၎င်းတို့၏ အခြေအနေအား ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အသိသတိရှိမှု - သည် လူသားတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများအားလုံးတွင် ရှိနေသင့်ပါသည်။ (D.II.83) အဂ်္ဂတ္တိရ်နိကာယ်လာ သတိသမ္ဗဇ္ဈသုတ်တွင် အလားတူအကြောင်းအရာအပေါ် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ရှုထောင့်တစ်ခုကို ဤသို့ပေးထားပါသည်-

အခက်အရွက်ပျက်စီးသော သစ်ပင်အား အပွေး၊ အကာ၊ အခေါက်၊ အနှစ်တို့သည် ပြည့်စုံခြင်းသို့ မရောက်။ ထို့အတူ သတိသမ္ဗဇ္ဈပျက်စီးသူအား ဟိရိညြတပ္ပသည် ပျက်စီး၏။

ဟိရိသြတပ္ပပျက်စီးသူအား ကွန္ဒြေစောင့်ထိန်းမှုသည် ပျက်စီး၏။ ကွန္ဒြေစောင့်ထိန်းမှု ပျက်စီးသူအား သီလသည် ပျက်စီး၏။ (A.IV.336)

ဤအခြေအနေက သတိသမ္ဗဇ္ဈင်၊ သတိတရားရှိမှုနှင့် အခြေအနေဆိုင်ရာ အသိသတိရှိမှုသည် အခြေခံကျပြီး ငုပ်နေသည့် အောင်မြင်သောလုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေခြင်း၏ အပိုင်းများ အများအပြားနှင့် ၎င်းတို့မပါဘဲ လုပ်ဆောင်နေခြင်းသည် ပြဿနာများနှင့် ကျရှုံးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာရှင်းပြထားပါသည်။ သတိသမ္ဗဇ္ဈင်ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော အတွေးသည် အကျိုးကျေးဇူးများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးသော မှန်ကန်စွာ တွေးတောကြံစည်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ သတိသမ္ဗဇ္ဈင်ဉာဏ်နှင့် မယှဉ်သောအတွေးသည် ပြဿနာများနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို ဆောင်ကြဉ်းပေးကာ မှားယွင်းသော ကြံစည်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။ သတိမပါဘဲ ပြောဆိုခြင်းသည် ရံဖန်ရံခါ မရိုးသားမှုပါဝင်နေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြောဆိုသည့် သို့မဟုတ် ဆွေးနွေးသည့်အရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သတိသမ္ဗဇ္ဈင်ဖြင့် ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် သတိသည် စိတ်အတွင်း တည်ကြည်မှုသမာဓိကို ညွှန်းဆိုပြီး သမ္ဗဇ္ဈင်သည် သမာဓိကို ထိန်းသိမ်းရာတွင် ပုံစံလေးမျိုးဖြင့် ကူညီပေးပုံကို မဇ္ဈိနိကာယ် အဋ္ဌကထာ (Ps.I.252) တွင် ဖော်ပြသည့်အတိုင်း - ရည်ရွယ်ချက်နှင့်ဆိုင်သော အကျိုးရှိသည်ကိုသာ ပိုင်းခြားယူတတ်သော သာတ္ထကသမ္ဗဇ္ဈင်၊ သင့်တော်သည်ကိုသာ ပိုင်းခြားယူတတ်သော သပ္ပါယသမ္ဗဇ္ဈင်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုခုအတွင်း မိမိဘာဝနာစိတ်ကိုကျက်စားစေသော ဂေါစရသမ္ဗဇ္ဈင်နှင့် သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းစသည်တို့၏ တရားသဘောကို တွေဝေမှုမရှိဘဲ သိခြင်း အသမ္မောဟသမ္ဗဇ္ဈင်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

စစ်ပွဲအတွင်း အခြေအနေနှင့်ဆိုင်သော အသိသတိရှိမှု သမ္ဗဇ္ဈင်ကို လက်တွေ့ကျကျ ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည် - ၎င်းမှာ ပဋိပက္ခ၏ရည်ရွယ်ချက်ကို အမှတ်ရခြင်းဖြစ်ပြီး အတိအကျ ပြောရလျှင် အကြောင်းမဲ့ ထိခိုက်နာကျင်ပြီး ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုမရှိရန်သာမက ရန်သူကို နှိမ်နင်းအနိုင်ယူခြင်းဖြင့် ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် ဖြစ်ပါသည် - ဆောင်ရွက် သည့် အစီအမံသည် သဘောပေါက်နားလည်မှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်ရပါမည်။ ထို့ပြင် ၎င်းသည် ထင်ယောင်ထင်မှားအယူအဆများဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခြင်းမရှိဘဲ IHL ၏ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် သဘောချင်းကိုက်ညီရပါမည်။ ၎င်းအပြင် စိတ်အတွင်းသန္တာန်၌ ပဋိပက္ခမဖြစ်ဘဲ လုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် အဓိကစိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရည်အချင်းဖြစ်သည့် သတိသမ္ဗဇ္ဈင်သည် စစ်ပွဲအတွင်း ပါဝင်နေသူများအား လူသားချင်းစာနာထောက်ထားသောပြုမူဆက်ဆံမှုကို သေချာစေရန်အတွက် လိုအပ်သောအဆုံးစွန်သည်းခံခြင်းနှင့် စိတ်တည်ငြိမ်အေးချမ်းခြင်းတို့ အပေါ် အာရုံစိုက်ရန် ယင်းကိုကျင့်သုံးနေသူများအား ဦးဆောင်လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။

မြင့်မြတ်သောမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်နှင့်သက်ဆိုင်သော အင်္ဂါရပ်များ

စစ်ပွဲအတွင်း မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ဤအရည်အသွေးများအား မည်သို့ကျင့်သုံးနိုင်ပုံကို ယခုပင် စူးစမ်းစစ်ဆေးကြပါစို့။ မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းစဉ်ပေါ်တွင် အောင်မြင်မှု ရစေသည့် အဓိကဂုဏ်ရည်များအားလုံးတို့၏ အနှစ်ချုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကိစ္စတွင် သတိရှိမှုနှင့်

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ် (အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂ)၊ သတ္တမမြောက်အင်္ဂါရုပ်ဖြစ်သည့် မှန်ကန်စွာ သတိရှိမှု၊ သမ္မာသတိအကြားဆက်စပ်မှုကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ရပါသည်။ မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် မှန်ကန်စွာသတိရှိမှုသည် ပစ္စည်းဥစ္စာတိုးပွားရေးနှင့် သံသရာမှလွတ်မြောက်ရေး နှစ်ခုစလုံးအတွက်လိုအပ်သော အင်္ဂါရှစ်ပါးထဲမှ နောက်ထပ်သုံးပါးဖြစ်သည့် မှန်ကန်စွာ တွေးတောကြံစည်မှု (သမ္မာသင်္ကပ္ပ)၊ မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှု (သမ္မဝါစာ)နှင့် မှန်ကန်စွာလုပ်ဆောင်မှု (သမ္မာကမ္မန္တ)တို့နှင့် နီးကပ်စွာအတူယှဉ်တွဲလျက်ရှိသည်ကို ယင်း၏နေရာက ပြသနေပါသည်။ မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်သည် သံသရာမှလွတ်မြောက်ရေးကို ရှေးရှုရုံသာမက ယေဘုယျအားဖြင့် ဘဝအောင်မြင်မှုအတွက်လည်း အရေးကြီးကြောင်း ယင်းအားကျင့်သုံးခြင်း နည်းလမ်းနှစ်သွယ်ကို ဖော်ပြထားသည့် မဟာစတ္တာရီသကသုတ် (M.117)မှ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းစွာနားလည်စေပါသည် -

(၁) အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းမှု၏အဖို့ဖြစ်သော ခန္ဓာဟူသော အကျိုးကို ပေးတတ်သောလမ်းစဉ် (သာသဝါပုညာဘာဂိယာဥပဓိဝေပက္ကာ)။(

(၂) အပြစ်ကင်းသော အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော လောကကို လွန်မြောက်သော လောကုတ္တရာမည်၍ အရိယာမဂ်၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောလမ်းစဉ် (အရိယာ အနာသဝါလောကုတ္တရာ မဂ္ဂင်္ဂါ) (M.III.71)

ထိုသုတ်သည် ပထမနည်းလမ်းက သာမန်လူ၊ ဆိုလိုသည်မှာ 'လောကသား' (ပုထုဇဉ်) တို့၏ဘဝများကိုပင် မည်သို့ပို့မိုတိုးတက်စေပုံကိုပြသကာ မဂ်လမ်းစဉ်၏ ဒုတိယအဆင့်မှာ မြင့်မြတ်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် သူတော်စင်များနှင့်သက်ဆိုင်ကြောင်းကို ပြသခြင်းဖြင့် မဂ်၏ ပထမအင်္ဂါငါးပါးကို စူးစမ်းစစ်ဆေးထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤလက်ရှိဘဏ္ဍာ၏ ပို့မိုတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ကျင့်သုံးနိုင်သည့် သတိပဋ္ဌာန်နည်းလမ်းကို အာရုံစိုက်ရမည်ဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲအတွင်း မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းအတွက် ယင်းကို မည်သို့အသုံးချနိုင်သည်ကို အာရုံစိုက်ရပါမည်။

မဟာစတ္တာရီသကသုတ်၌ ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း မှန်ကန်စွာသိမြင်မှု (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)သည် လမ်းမှားနှင့် လမ်းမှန်ကို ခွဲခြားနားလည်နိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ မှန်ကန်စွာ အားထုတ်ခြင်း (သမ္မာဝါယမ)သည် လမ်းမှားကိုရှောင်ကွင်း၍ လမ်းမှန်ရောက်အောင် အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မှန်ကန်စွာအောက်မေ့ခြင်း (သမ္မာသတိ)သည် လမ်းမှားကို စွန့်ခွာကာ လမ်းမှန်သို့ သတိဖြင့်ဝင်ရောက်ပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဤအင်္ဂါရုပ် သုံးပါးအစိတ်အပိုင်းများသည် အခြားအင်္ဂါရုပ်အစိတ်အပိုင်းများအားလုံးကို ခြုံငုံမိ စေပါသည်။ (M.III.72) တနည်းအားဖြင့် ဤသုတ်က ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ၎င်းမှာ လောကီပန်းတိုင် သို့မဟုတ် လောကုတ္တရာပန်းတိုင်တစ်ခုခုသို့ ဆိုက်ရောက်ရန်အတွက် အခြားသော မဂ်အင်္ဂါများနှင့်ဆက်စပ်နေသော သာမန်လုပ်နည်းစနစ်ဖြစ်ပါသည်။ထို့ကြောင့် မဟာစတ္တာရီသကသုတ်တွင် ဤလမ်းစဉ်၏ အခြားသောမဂ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကို လေ့ကျင့် ပျိုးထောင်နိုင်ရန်အတွက် မှန်ကန်စွာသိမြင်မှု (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)၊ မှန်ကန်စွာ အားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယာမ) နှင့် မှန်ကန်စွာအောက်မေ့မှု (သမ္မာသတိ)တို့အကြား အချင်းချင်းခွဲခြားမရသည့် အဆက်အစပ်ကို

ဖော်ပြထားပါသည်။

ယခု ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤလုပ်နည်းစနစ်ကို အခြားသော မဂ်အဂ်ါများ၊ ဆိုလိုသည်မှာ မှန်ကန်စွာကြံစည်မှု (သမ္မာသင်္ကပ္ပ)၊ မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှု (သမ္မာဝါစာ)၊ မှန်ကန်စွာပြုလုပ်မှု (သမ္မာကမ္မန္တ)နှင့် မှန်ကန်စွာအသက်မွေးမှု (သမ္မာအာဇီဝ)တို့နှင့်တွဲဖက်၍ IHL အား လိုက်နာရန် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး၏ အတွေးအမြင်သဘောထားအတွင်း မည်သို့အသုံးချနိုင်သည်ကို အာရုံစိုက်လေ့လာကြပါမည်။

သင်္ကပ္ပ (စေတနာရည်ရွယ်ချက် သို့မဟုတ် တွေးတောမှု)သည် ဝိတက္က (တွေးတောမှု)နှင့် အဓိပ္ပါယ်ဆင်တူပါသည်။ ဝိတက္ကသည် အဘိဓမ္မာတွင် စိတ်အခြေခံအကြောင်းတရားများ (စေတသိက်)အောက်၌လာသည့် စိတ်အချို့နှင့်ရောပြွမ်း၍ယှဉ်သည့် ပကိဏ်းစေတသိက် ခြောက်မျိုးအနက် တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကံနှင့်ဆိုင်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် သို့မဟုတ် အဗျာကတ တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အဗျာကတဆိုသည်မှာ စိတ်၊ စေတသိက်တို့သည် ကံ၏အကျိုးကြောင့် သာလျှင် ဖြစ်သောစိတ် (ဝိပါက်စိတ်)သို့မဟုတ် ကံ၏အကျိုးသက်ရောက်မှုများကြောင့်မဟုတ်ဘဲ ပြုကာမျှသာဖြစ်သော စိတ်၏အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သည့် ကြိယာစိတ် ဥပမာ - ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏စိတ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ကံနှင့်ဆိုင်သော အကုသိုလ်ဝိတက်သုံးမျိုးရှိရာ - ကာမနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (ကာမဝိတက်)၊ မုန်းတီးမှုနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (ဗျာပါဒဝိတက်)နှင့် ရက်စက်မှုနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (ဝိဟိံသဝိတက်)တို့ဖြစ်ပါသည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် ကာမမှထွက်မြောက်မှု (စွန့်လွှတ်မှု)နှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (နေက္ခမ္မဝိတက်)၊ အမုန်းတရားကင်းမဲ့ခြင်းနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (အဗျာပါဒဝိတက်)၊ မထိခိုက်စေမှုနှင့်စပ်သော ကြံစည်ခြင်း (အဝိဟိံသဝိတက်) တို့သည် ကံနှင့်ဆိုင်သော ကုသိုလ်ဝိတက်များဖြစ်ကြပါသည်။ (S.II.151-152; M.III.72) ရှေ့ဝိတက်သုံးခုသည် 'မကောင်းသောကြံစည်မှု'ဖြစ်ပြီး နောက်သုံးခုမှာ မဂ်အဂ်ါရှစ်ပါး၏ ဒုတိယမြောက်ဖြစ်သော 'မှန်ကန်စွာကြံစည်မှု' ဆိုလိုသည်မှာ သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြစ်ပါသည်။

ယခု ကျွန်ုပ်တို့သည် စစ်ပွဲအတွင်း ဤကွဲပြားခြားနားသော စေတနာရည်ရွယ်ချက် ဝိတက်အမျိုးအစားများအား အသုံးချမှုကို စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်ကြရပါမည်။ ကာမနှင့်စပ်သော တွေးတောကြံစည်မှုတွင် လှပသော ရုပ်ရည်ရူပကာယ၊ ချို့မြိန်သာယာသော အသံစသည်တို့ကဲ့သို့သော ကာမဂုဏ်အာရုံသာယာမှုတို့ကို တွေးတောခြင်းနှင့် ခံစားခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ယင်းသည် လောဘနှင့်အတူ ယှဉ်တွဲပါသည်။ အပြန်အားဖြင့် စွန့်လွှတ်မှု သို့မဟုတ် ကာမမှလွတ်မြောက်လိုသော ကြံစည်မှု (နေက္ခမ္မဝိတက်)သည် လောဘကို ပယ်သတ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စစ်ပွဲကိုယ်၌က လောဘ၊ ဒေါသပေါ်အခြေခံသောကြောင့် စစ်ပွဲတွင်ရှိသူတစ်ဦးထံမှ လောဘကို ပယ်သတ်ရန် မျှော်လင့်၍ မရနိုင်ပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာမဲ့သည့် ကာမဂုဏ်အာရုံခံစားမှုကို လက်သင့်မခံပါ။ အကြောင်းမှာ ၎င်း၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် ခိုးမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် အခြားသောမသမာမှုများ ဖြစ်လာနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအခြေအနေသို့ ကူးပြောင်းသည့်အခါ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများကို လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှုကဲ့သို့ မလျော်ကန်သော ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှုနှင့် လူမဆန်သောပြုမူဆက်ဆံမှု မည်သည့်ပုံစံမဆိုမှ အကာအကွယ်ပေးမည်ဆိုလျှင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် ကာမဂုဏ်နှင့်ဆိုင်သော

အတွေးများကို ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာနှင့် သတိတရားရှိစွာ ကိုယ်တွယ်နိုင်ရပါမည်။ ထို့ပြင် မှန်ကန်စွာကြံစည်မှုသည် စစ်ကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအား ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကယ်တင်ရန် တွေးတောကြံစည်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောကြောင့် အကာအကွယ်ပေးမှုအတွက် IHL ၏ တန်ဖိုးများကို တိုက်ရိုက်လမ်းညွှန်နိုင်ပါသည်။

ဗျာပါဒသည် သူတစ်ပါးအား အနာတရဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ဝိဟိံသသည် သူတစ်ပါးအား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း သို့မဟုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်း ဖြစ်စေနိုင်သည့် စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်ကို ဆိုလိုပါသည်။ ဤအတွေးနှစ်ခုကို အမုန်းတရားက လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်သည် မည်သည့်နည်းဖြင့်မဆို သတ်ဖြတ်ရန် သို့မဟုတ် ထိခိုက်နာကျင်စေရန် ကြံစည် သို့မဟုတ် စီစဉ်သည့်အခါ ယင်းကို ဝိဟိံသဝိတက်ဟုခေါ်ပါသည်။ အခြားတစ်ဘက်တွင် အဝိဟိံသဆိုသည်မှာ စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ထိခိုက်နာကျင်မှုကို ရှောင်ကြဉ်ရန်ဆန္ဒ၊ ဆိုလိုသည်မှာ ကရုဏာ သို့မဟုတ် သနားကြင်နာမှုဟု ဆိုလိုပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကို အကြမ်းမဖက်လုပ်ရပ်မဖြစ်စေရန် ရှေ့ဆောင်ပေးသောအတွေးမှာ အဝိဟိံသဝိတက်ဖြစ်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း၌ အခြားသူများကို လက်နက်များဖြင့် အနိုင်ယူခြင်းသည် ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည့်အခါ မုန်းတီးသော သို့မဟုတ် ရက်စက်သော အတွေးများကို အပြီးတိုင်အမြစ်ဖြုတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ဘဲ ၎င်းတို့နေရာတွင် အမုန်းတရားမဟုတ်သော မေတ္တာနှင့် ကရုဏာတို့ဖြင့် အစားထိုးရပါမည်။ သို့သော်လည်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုကို နည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးစေသောအတွေးများဖြစ်သည့် အဝိဟိံသဝိတက်နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးသဖြင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအပေါ် လက်တွေ့အကျဆုံးအာရုံစိုက်နိုင်ပါသည်။ အဝိဟိံသဝိတက်ကို ဤပုံစံဖြင့် IHL ချိုးဖောက်မှုများလက္ခဏာရှိသည့် မလိုလားအပ်သော အကြမ်းဖက်မှုနှင့် လူမဆန်သောပြုမူဆက်ဆံမှုတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ရန် အထက်ဖော်ပြပါ နည်းလမ်းအား အသုံးချနိုင်ပါသည်။ ယင်းကိုလုပ်ဆောင်ရန်မှာ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦး၏ အတွေးအမြင်သဘောထားသည် IHL အခြေခံမူများပေါ်တွင် အာရုံစိုက်ရပါမည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်း၏ မှန်ကန်စွာသိမြင်မှု (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) -အပြင် ဆွေးနွေးခဲ့သကဲ့သို့ သတိရှိသော (သမ္မာသတိ) စေတနာရည်ရွယ်ချက်နှင့်အတူ ၎င်းသည် မှန်ကန်စွာလုံ့လစိုက်ထုတ်မှု (သမ္မာဝါယမ)ကို ပြုလုပ်ရပါမည်။ မကြာခဏ ကျင့်သုံးမှုနှင့်အတူ ၎င်းသည် IHL ကို ပိုမို ကောင်းမွန်စွာလိုက်နာနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှုထံ တစ်ဆင့်တက်ခြင်းဖြင့် အခြားသူများနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံရာတွင် စကားပြောဆိုမှုဆိုင်ရာစည်းကမ်း၏ အခန်းကဏ္ဍကို ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်အမြင်အမျိုးမျိုးမှ ကျွန်ုပ်တို့ ကောက်နုတ်အာရုံစိုက်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓ၏ နောက်ဆုံးသိက္ခာပုဒ်အဖြစ် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား၏ ရထားထိန်းဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဆန္နမထေရ်အား ဝိုင်းပယ် (ဗြဟ္မဒဏ်) ထားရန် ပညတ်မိန့်ထုတ်ပြီး မထေရ်အား ဆုံးမသွန်သင်ရန် ရဟန်းများအားလုံးကို မထေရ်နှင့် အဖော်ပြုခြင်းမှ တားမြစ်ခဲ့ပါသည်။ (D.II.151)ဆန္နမထေရ်သည် ဗြဟ္မဒဏ်ထားခြင်းခံရသည့် သတင်းရသောအခါ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် သတိလစ်မေ့မြောသွားခဲ့ပြီး အဋ္ဌကထာတွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မထေရ်သည် နောက်ဆုံးတွင် ရဟန္တာဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ (Dhp-a.II.112) ဤအဖြစ်အပျက်သည် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အမူအကျင့်ကို ပြုပြင်ရန်

စကား၏အကျိုးသက်ရောက်မှု - သို့မဟုတ် အဓိပ္ပါယ်ရှိသောတိတ်ဆိတ်မှုကို ပြသနေပါသည်။ ဝါစာသုတ်အရ အင်္ဂါ(၅)ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောစကားသည် ကောင်းစွာဆိုအပ်သော စကားမည်၏။ ယင်းတို့မှာ - အခါကာလအားလျော်စွာ၊ မှန်ကန်သောစကား၊ သိမ်မွေ့သောစကား၊ အကျိုးစီးပွားနှင့်စပ်သောစကားကို မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်ပါသည်။ (A.III.243–244; cf. M.I.395)

မင်္ဂလမ်းစဉ်၏ တတိယအင်္ဂါရပ်အနေဖြင့် မှန်ကန်စွာပြောဆိုခြင်းသည် လိမ်ညာပြောခြင်း (မုသာဝါဒ)၊ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်း (ပိသုဏဝါစာ)၊ ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်း (ဖရုသဝါစာ) နှင့် သိမ်ဖျင်းသောစကားကိုပြောဆိုခြင်း (သမ္ဖပ္ပလာပ)တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို ရိုးရိုးစင်းစင်း ဆိုလိုပါသည်။ ထို့အပြင် မှန်ကန်စွာကြံစည်မှုသည် မှန်ကန်သောစကားကိုဖော်ပြခြင်း၏ အခြေခံဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းသည် အလောဘ၊ အဒေါသ သို့မဟုတ် အမောဟ ကဲ့သို့သော မှန်ကန်သောအတွေးများ (ဝိတက္က)ကို ဖြစ်စေသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား လူသားဆန်ဆန်ပြုမူဆက်ဆံရေးကိစ္စတွင် ၎င်းတို့သည် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်မှု၊ သောကပရိဒေဝ၊ ဒေါသ၊ စိတ်ပျက်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသောမကောင်းသည့် စိတ်လှုပ်ရှားမှုများကိုခံစားနေရပြီး သာဓကအားဖြင့် ဝေပစိတ္တိကဲ့သို့လည်း ပြုမူနိုင်သောကြောင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် ထိုသူတို့၏ စိတ်အခြေအနေကို သတိပြုရမည်ဖြစ်ပြီး စာနာရပါမည်။ (ဒုက္ခဲသေတိ ပရာဇိတော Dhp.201=S.I.189) မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှုကို ကျင့်သုံးရာ၌ ဖမ်းဆီးရမိသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့နှင့်ဆက်ဆံသူတို့သည် ပြောဆိုမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းသောအမြင် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး တည်ငြိမ်သောစကားလုံးများနှင့်ပြောဆိုရန် အားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယမ) ပြုလုပ်ရပါမည်။ ၎င်းတို့၏ စကားလုံးများကို သတိရှိမှု (သမ္မာသတိနှင့်အတူ) ဖြင့် ဖော်ပြရပါမည်။ ဤသည်မှာ စစ်ပွဲအပြီးတွင် တစ်စုံတစ်ဦးသည် မှန်ကန်စွာပြောဆိုမှုနှင့်အတူ သာမန်လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ကို မည်သို့အသုံးချနိုင်ပုံ ဥပမာဖြစ်ပါသည်။

စတုတ္ထအင်္ဂါရပ်ဖြစ်သော မှန်ကန်သည့် ကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်မှု (သမ္မာကမ္မန္တ) သည် ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာအပြုအမူသုံးခုဖြစ်သော -သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာခိုးခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းနှင့် သူတစ်ပါးသားမယားကို ကျူးလွန်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုရပ်တည်ပါသည်။ စစ်ပွဲအတွင်း သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်မှာ ခက်ခဲပါသည် သို့မဟုတ် မဖြစ်နိုင်ချေ။ သို့သော်လည်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအား စော်ကားခြင်း၊ ဆိုလိုသည်မှာ ၎င်းတို့ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများကိုခိုးယူခြင်း သို့မဟုတ် အဓမ္မကျင့်ခြင်းနှင့် အခြားသောလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုပုံစံများအား ကျူးလွန်ခြင်းသည် လက်ခံနိုင်စရာမရှိပါ။ မှန်ကန်သောကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့သည် ရှင်းလင်းသောအမြင် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ)၊ အားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယမ)နှင့် သတိ (သမ္မာသတိ) စသော အစိတ်အပိုင်းသုံးခုပါ နည်းလမ်းကို ထပ်မံအသုံးချနိုင်ပါသည်။

ဤမင်္ဂလမ်းစဉ်၏ ပဉ္စမအင်္ဂါရပ်ဖြစ်သော မှန်ကန်စွာအသက်မွေးခြင်း (သမ္မာအာဇီဝ)သည် လက်နက်များ၊ မူးယစ်ဆေးဝါးများနှင့် အဆိပ်တို့ကို ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း၊

လူကုန်ကူးခြင်း၊ သားသတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် လှည့်ဖြားခြင်း၊ သစ္စာဖောက်ခြင်း၊ ရှေ့ဖြစ်ဟောခြင်း၊ အတိုးကြီးစား၍ ငွေချေးခြင်းစသည်တို့ အပါအဝင်ဖြစ်သည့် အလုပ်များကဲ့သို့သော ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်ခြင်းမရှိသည့် အလုပ်အကိုင်များမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

> စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် လက်နက်များရောင်းဝယ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို မုချ မမျှော်လင့်နိုင်သော်လည်း ဥပမာအားဖြင့် ဓာတုနှင့် ဇီဝလက်နက်များ၊ မြေမြှုပ်မိုင်းများနှင့် အမြင်အာရုံကို ထိခိုက်စေသော လေဆာလက်နက်များအားအသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်သည့် IHL သဘောတူညီချက်များနှင့်အညီ မလိုလားအပ်သောဆင်းရဲဒုက္ခ သို့မဟုတ် အလွန်အမင်းဒဏ်ရာရရှိခြင်းတို့ကိုဖြစ်စေသော လက်နက်များအားအသုံးပြုခြင်းနှင့် အမြောက်အများသိုလှောင်ခြင်းအပေါ် တားမြစ်ခြင်းကို ၎င်းက ပဲ့တင်ပြန်စေပါသည်။[၃]

ယေဘုယျအားဖြင့် မှန်ကန်သောရည်ရွယ်ချက် (သမ္မာသင်္ကပ္ပ) ပုံစံဖြင့်ဆန္ဒ/ရည်ရွယ်ချက် (စေတနာ)သည် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လုပ်ဆောင်မှု (ကံ)၏ မည်သည့်ပုံစံကိုမဆို အခြေခံသောကြောင့် မဂ်လမ်းစဉ်၏အင်္ဂါရုပ်အားလုံးကို ညှိနှိုင်းပေးသူအဖြစ် အဓိက အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေပါသည်။

လူတို့အား တန်းတူညီမျှပြုမူဆက်ဆံခြင်း

လူမျိုးရေးဝါဒ၊ အသားအရောင်ခွဲခြားမှု သို့မဟုတ် မျိုးနွယ်စုများအကြား ခွဲခြားမှုစသည်တို့ပေါ် အခြေခံသည့် မည်သို့သောဆိုးကျိုးဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားမှုပုံစံမျိုးကိုမဆို ဖယ်ရှားခြင်းအပေါ် တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာစဉ်းစားတွေးတောဆင်ခြင်မှုများကို သတိပြုအာရုံစိုက်ရန် ယခုသည် သင့်လျော်သောအချိန်အခါ ဖြစ်ပါသည်။ မြစ်ချောင်းများသည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာအတွင်းသို့ စီးဝင်ကြသည်ဟူသော ဥပမာဖြင့်သရုပ်ဖော်ထားသည့် ပဟာရဒသုတ်၌ ဖော်ပြထား သကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် အမျိုးဇာတ် သို့မဟုတ် လူမျိုးပေါ် တွင်အခြေခံသော မည်သည့် ခွဲခြားမှုမျိုးအတွက်မဆို နေရာမရှိပါ။ မြစ်ကြီးများသည် မဟာသမုဒ္ဒရာထဲသို့ စီးဝင်ရောက်ရှိသောအခါ ၎င်းတို့၏ ရှေးကအမည်နာမဂုဏ်တို့ မပါဝင်တော့ဘဲ မဟာသမုဒ္ဒရာဟု ရိုးစင်းစွာခေါ်ဆိုရသကဲ့သို့ အလားတူစွာ လူတို့တွင်လည်း သာသနာ့ဘောင်ဝင်ရောက်၍ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်း၌ ရှင်ရဟန်းဖြစ်လာသောအခါ လူဘဝတွင်ရှိခဲ့သော လူမှုလူတန်းစားဆိုင်ရာ ကျောထောက်နောက်ခံများသည် သက်ဆိုင်မှုမရှိတော့ပါ။ (A.IV.201) အလားတူအယူအဆကို မဓုရသုတ်တွင် ဗုဒ္ဓမိန့်မြွက်သောစကားဟု မှတ်တမ်းတင်ထားရာ'စင်စစ်အားဖြင့် ဤအမျိုးဇာတ်လေးပါးတို့သည် တူမျှကြပါကုန်၏ (သမသမာ)။ ဤအရာ၌ ဤအမျိုးလေးပါးတို့၏ ခြားနားခြင်း တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ ငါဘုရားမမြင်။'ဟု ဆိုထားပါသည်။ (M.II.87) ဤဗုဒ္ဓစကားတော်ကို အလေးအမြတ်ပြုကာ ဥပေက္ခာ၊ စိတ်တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှုနှင့် သည်းခံမှုတို့ကို ကျင့်ကြံပွားများခြင်းသည် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသောခွဲခြားမှုများကို ဖိနှိပ်ခြင်းတွင် ဖြစ်နိုင်သည့်ဖြေရှင်းမှု ဖြစ်ပါသည်။ ဝါသေဋ္ဌသုတ်သည် (Sn.594-656) ဇီဝဗေဒဆိုင်ရာ (Jayatilleke 2006, 72)နှင့် အုပ်စု၊ အလွှာ၊ အတန်းအစားခွဲခြားခြင်းဆွေးနွေးချက်တို့ကို အသုံးပြုပြီး နည်းလမ်းနှစ်မျိုးဖြင့်

ဥပေက္ခာကို ဆွေးနွေးထားပါသည်။ အပင်များနှင့် တိရစ္ဆာန်များအကြားတွင် ကွဲပြားခြားနားသော မျိုးစိတ်ပေါင်းများစွာရှိသော်လည်း လူသားတို့မှာ ဆံပင်၊ အသားအရောင်နှင့် ဦးခေါင်းပုံစံ စသော သွင်ပြင်လက္ခဏာတို့၌ လေ့လာတွေ့ရှိနိုင်သော အရေးမပါသည့်အသေးအဖွဲ ကွဲပြားခြားနားချက်တို့ရှိသော်လည်း မျိုးစိတ်တစ်မျိုးတည်းဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ (SD.607) လူသားတို့အကြား ကွဲပြားခြားနားချက်များသည် ခိုင်မာနေသောဓလေ့ထုံးစံ၊ လူမှုရေးစံနှုန်းနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်လက်ခံထားသော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထတို့၏ လွှမ်းမိုးမှုဖြစ်ပြီး အသက်မွေးမှုအလုပ်အကိုင်ပေါ် မူတည်နေသည့်အပြင် အမျိုးဇာတ် မဟုတ်ချေ။ (Sn.612-620)

IHL အရ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များသည် လူမျိုးစု သို့မဟုတ် လူမှုရေးအဆင့်အတန်း၊ အရှိန်အဝါ၊ အရေးပါမှု အဆင့်ဆင့်ပေါ်အခြေခံပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား စိတ်ဝမ်းကွဲစေသောနည်းလမ်းဖြင့် ဆက်ဆံရန် မည်သည့်အခြေခံမျှမရှိဆိုသည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ရပါမည်။ စင်စစ် ဤအခြေအနေတွင် ၎င်းတို့ကို မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်ပါ မှန်ကန်စွာကြံစည်မှုနှင့်ဆက်စပ်နေနိုင်သည့် ဥပေက္ခာတရား၊ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်းနှင့် သည်းခံခြင်းကဲ့သို့သော ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာအခြေခံမူများနှင့်အညီ ပြုမူဆက်ဆံရပါမည်။ ထို့အပြင် သတိရှိမှု (သမ္မာသတိ)ကို ထိန်းသိမ်းပေးသော အားထုတ်မှု (သမ္မာဝါယမ)နှင့် တည်ကြည်မှု သမာဓိနှင့်တကွဖြစ်သော မှန်ကန်ရှင်းလင်းစွာသိမြင်မှု (သမ္မာဒိဋ္ဌ)တို့သည် မဟာစတ္တာရီကသုတ်မှယူဆောင်ခဲ့သော ကျွန်ုပ်တို့အကြံပြုခဲ့သည့် သာမန်လုပ်နည်းလုပ်ဟန်ကိုအသုံးချသည့် လက်တွေ့ကျသောနည်းလမ်း ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

မြင့်မြတ်သော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်ကိုအခြေခံပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား လူသားဆန်ဆန် ပြုမူဆက်ဆံခြင်းအတွက် ကျွန်ုပ်တို့အဆိုပြုခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်ုပ်တို့၏ဆွေးနွေးမှုသည် ယခုအခါ ဆုံးခန်းတိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်ပါသည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည့်စုံလုံလောက်မှုမရှိသော အသိပညာဗဟုသုတ သို့မဟုတ် နားလည်သဘောပေါက်မှုတို့က IHL ချိုးဖောက်မှုများ၏ အဓိကအကြောင်းရင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။ မကြာခဏလေ့ကျင့်မှုပြုလုပ်ခြင်းမရှိလျှင် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် မဖြစ်နိုင်ပေ။ အကယ်၍ သင်ကြားပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ကျင့်သုံးမှုတို့ ပြီးပြည့်စုံလျှင် စစ်ရာဇဝတ်မှုများ ရပ်စဲသွားမည်ဖြစ်ပြီး ဤဗုဒ္ဓဘာသာချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းသည် IHL လေ့ကျင့်မှုကို ထပ်လောင်းအားဖြည့်ပေးခြင်း၏ ဖြစ်နိုင်ခြေကို ဆက်လက် ထိန်းပေးပါလိမ့်မည်။

ဤရည်ရွယ်ချက်အလို့ငှာ စစ်ပွဲအခြေအနေတွင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ အတွေးအမြင်သဘောထားထဲ၌ IHL ကို စွဲမြဲစွာစူးနစ်စိမ့်ဝင်နေစေရန် ဤဆောင်းပါးအစတွင် ကျွန်ုပ်တို့သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ကြည်လင်ပြတ်သားသောအမြင်၊ ဇွဲလုံ့လနှင့် သတိရှိခြင်း အစိတ်အပိုင်းသုံးခုပါနည်းလမ်းကို အစိတ်အပိုင်းလေးခုပါ ဓမ္မကျင့်စဉ်ဖြင့်၊ ဆိုလိုသည်မှာ သောတာနုဂတသုတ်တွင် ဖော်ပြထားသည့် နာကြားခြင်း၊ ရွတ်ဆိုခြင်း၊ စိတ်ဖြင့် စူးစမ်းစစ်ဆေးခြင်းနှင့် ရှင်းလင်းစွာသိမြင်ခြင်းဖြင့် နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းတို့ဖြင့် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။

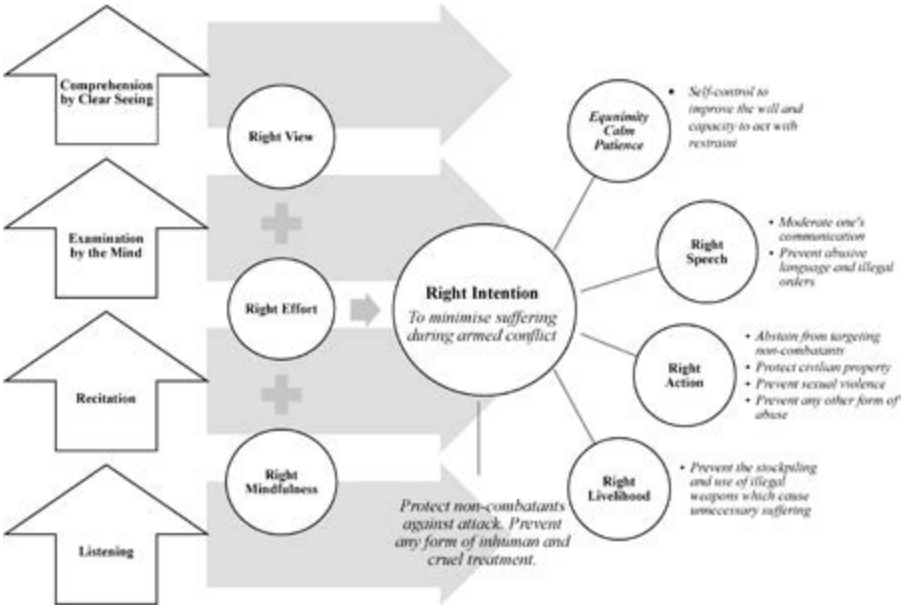

ပုံ(၁)၊ စစ်ပွဲအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)၏ တန်ဖိုးများအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှု

(တဿ တေ ဓမ္မာ သောတာနုဂတာ ဟောန္တိ ဝစသာ ပရိစိတာ မနသာနုပေက္ခိတာ ဒိဋ္ဌိယာ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓါ) (A.II.185) ဤအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တစ်ဦးအတွက် မဂ္ဂင်လမ်းစဉ်၏ အဂၤါလေးရပ်ဖြစ်သော - မှန်ကန်စွာကြံစည်ခြင်း၊ မှန်ကန်စွာပြောဆိုခြင်း၊ မှန်ကန်စွာကာယကံမြောက်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် မှန်ကန်စွာအသက်မွေးခြင်း - တို့အပြင် အထက်တွင်ဆွေးနွေးခဲ့သော ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် IHL ၏ သီးခြားလက္ခဏာများကိုပါ လိုက်နာရန် အထူးသဖြင့်အရေးကြီးပါသည်။ အလွယ်တကူ အကောင်အထည်ဖော်မှုအတွက် အထက်ပါအချက်အားလုံးကိုပြန်လည်ပေါင်းရုံးကာ ပုံ(၁)တွင် စစ်ပွဲအတွင်း IHL တန်ဖိုးများအား လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုကိုရှေးရှုသည့် ဤဗုဒ္ဓဘာသာချဉ်းကပ်ပုံနည်းလမ်းကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။

အဆုံးသတ်ရလျှင် စစ်ပွဲအတွင်း၌ စစ်ပွဲကိုဦးတည်စေပြီး IHL ချိုးဖောက်မှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေနိုင်သော ပြဿနာရှိသည့် ကိလေသာတို့အကြောင်းကို သုတ္တန်ကျမ်းများနှင့် အဘိဓမ္မာကျမ်းလာ ကိလေသာများနှင့် ၎င်းတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်တရားများအား သရုပ်ခွဲလေ့လာမှုတို့အပေါ်မှ ထုတ်နုတ်ခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ ကနဦးဆွေးနွေးခဲ့ကြပါသည်။ လက်တွေ့တွင် IHL အား ထိန်းသိမ်းလိုက်နာမှု ပိုတိုးလာစေရန် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလမ်းစဉ်အား အသုံးချမှုသို့မသွားမီ စစ်ပွဲအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခနည်းနိုင်သမျှနည်းစေရန် လိုအပ်သော စိတ်အရည်အသွေးကိုလည်း ကျွန်ုပ်တို့ စူးစမ်းစစ်ဆေးခဲ့ကြပါသည်။

ဤအဂၤါရပ်များကို စိတ်တွင်စွဲမှတ်လျက် IHL နှင့် အထူးသဖြင့်

တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ စစ်ပွဲအတွင်း မိမိကိုယ်ကိုထိန်းချုပ်မှု၊ စည်းကမ်းရှိမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုတို့ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် - ကြည်လင်ပြတ်သားသောအမြင်၊ ဇွဲလုံ့လနှင့် သတိရှိခြင်း - အစိတ်အပိုင်းသုံးခုပါနည်းလမ်းအား အသုံးချမှုကို အကြံပြုထားပါသည်။ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့သည့်အရာများအားလုံးဖြစ်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အရည်အချင်းများအား ပျိုးထောင်မှုသို့ ဦးတည်စေပါသည်။ အနည်းဆုံးတော့ စစ်ပွဲအတွင်းမျှသာမဟုတ်၊ ဤလောကရှိ အရေးအရာကိစ္စရပ်တို့၏အခြေအနေကို ကျွန်ုပ်တို့၏ စိတ်အခြေအနေများက ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ပေးနေသောကြောင့် စိတ် (စိတ္တ)ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် ပဓာနကျပါသည်။ (S.I.39)

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

A. Anguttara-nikāya; as translated by Bhikkhu Bodhi, The Numerical Discourses of the Buddha: A Translation of the Anguttara Nikāya, Bristol: Pali Text Society, 2012.

D. Dīgha-nikāya; as translated by Maurice Walshe, The Long Discourses of the Buddha, Massachusetts: Wisdom, 1995.

Dhp. Dhammapada; our translations are based on that by Valerie J. Roebuck, The Dhammapada, London: Penguin, 2010.

Dhp-a. Dhammapada atthakathā commentary on Dhp., as translated by E. W.Burlingame, Buddhist Legends, 3 vols., Harvard Oriental Series, HarvardUniversity Press, 1921; repr. London, PTS, 1995.

M. Majjhima-nikāya; as translated by Ñānamoli Bhikkhu and Bhikkhu Bodhi,The Middle Length Discourses of the Buddha, Boston: Wisdom, 1995.

Ps. Papañcasūdanī; commentary on M. (untranslated).

S. Samyutta-nikāya; as translated by Bhikkhu Bodhi, The Connected Discoursesof the Buddha: A Translation of the Samyutta Nikāya, Boston: Wisdom, 2000.

Sn. Suttanipāta, translated by K. R. Norman, The Group of Discourses (SuttaNipāta), 2nd ed., Oxford: Pali Text Society, 2001.

A., D., M. နှင့် **S.** တို့ကိုကိုးကားချက်များသည် Pali Text Society မူ၏ အတွဲနံပါတ်နှင့် စာမျက်နှာနံပါတ်များဖြစ်ပြီး **DhE.** နှင့် **Sn.,** ကိုးကားချက်များသည် ဂါထာအမှတ်များဖြစ်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ၊ စစ်သုံ့ပန်းများအား ပြုမူဆက်ဆံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီချက်(၃)၊ ဂျီနီဗာ၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၁၂ရက်။ နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ https://ihl-databases.icrc.org/ihl/WebART/375-590006.

၂. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ၊ စစ်သုံ့ပန်းများအား ပြုမူဆက်ဆံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော သဘောတူညီချက်(၃)၊ ဂျီနီဗာ၊ ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ၊ ၁၂ရက်။ နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ https://ihl-databases.icrc.org/ihl/WebART/375-590006.

၃. ပိုမိုအသေးစိတ်အချက်အလက်များကို ကြည့်ရှုရန် - https://www.icrc.org/en/war-and-law/weapons/conventional-weapons.

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်

Jayatilleke, N. 2006. Dhamma Man and Law. Dehiwala: Buddhist Cultural Center.

အပိုင်း (၄)

ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သမိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များ

ICRC

ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးများနှင့် စစ်ပွဲတွင် ကန့်သတ်ချက်များ - နေ့စဉ်စစ်သည်တော်များအပေါ် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာဘုရင့်တော်ဝင်လုပ်ဆောင်မှုများ၏ ဩဇာကျဆင်းလာခြင်း

Michael W. Charney

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

အရပ်သားများနှင့် အခြားသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည် မဟုတ်သူများအပေါ် ပြုမူဆက်ဆံခြင်းဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းများသည် အနောက်တိုင်းဇာစ်မြစ်များ အထူးသဖြင့် ဥရောပအသိအမြင်အတွေးအခေါ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုမှ ပေါက်ဖွားလာသော ပိုမိုတိုးပွား ကျယ်ပြန့်လာသည့် စာနာမှုစက်ဝိုင်းများဟု ယေဘုယျမှတ်ယူလေ့ရှိကြပြီး နှစ်ဆယ်ရာစုတွင် နိုင်ငံတကာပါဝင်သော အကောင်အထည်ဖော်မှုကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းသို့သောကန့်သတ်ချက်များကို အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းများစွာကလည်း အထူးသဖြင့် ဌာနေအမေရိကန်များအကြားတွင် ဆက်လက်လုပ်ဆောင် သို့မဟုတ် အားပေးခဲ့ကြပါသည်။ ယခုဆောင်းပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံ ကိစ္စရပ်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များအား မြန်မာဘုရင့်နန်းတော်ကသတ်မှတ်ထားသည့် နည်းလမ်းများကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ဤကန့်သတ်ချက်များသည် အနောက်နိုင်ငံများ၏ သတ်မှတ်ချက်မဟုတ်သော်လည်း မြန်မာ-ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံများအတွင်း လုံးလုံးလျားလျားထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း စစ်ပွဲများတွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် ယင်းတို့က ရှိရင်းစွဲ သိသာမြင်သာသော ဌာနေစံနမူနာတစ်ခုကိုပေးသည်ဟု ငြင်းချက်ထုတ်ကြပါသည်။ ဤစံနမူနာအား မေ့လျော့သွားခဲ့သည့်အကြောင်းရင်းကိုလည်း ဤဆောင်းပါးက ရှင်းပြထားပါသည်။ ဘုရင်ကိုဖယ်ရှားခြင်းနှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ပြိုကွဲသွားခြင်းနှင့်အတူ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဒေသခံဌာနေတိုင်းရင်းသားအုပ်ချုပ်မှုအဆုံးသတ်ခြင်းသည် အရေးပါသော အတန်အသင့်ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများကို ဖျက်သိမ်းဖယ်ရှားခဲ့ပြီး ၁၈၈၅ ခုနှစ်မှစတင်ကာ

DOI: 10.4324/9781003439820-22
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေးလုပ်ဆောင်မှု၏ အကြမ်းဖက်မှုသည် စစ်ပွဲအတွင်း ကန့်သတ်ချက်များရှိနိုင်သည်ဟူသော အတွေးအခေါ် အယူအဆကို မြန်မာ့လူမှုရေးမှတ်ဉာဏ်မှ ဖျောက်ဖျက်ပစ်ခဲ့ပါသည်။

နိဒါန်း

အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော ကမ္ဘာအပေါ် ခေတ်သစ်သမိုင်းလေ့လာမှုအရ ကျွန်ုပ်တို့၏ ခေတ်မီပညာရပ်များကို အနောက်တိုင်းအသိပညာစနစ်များ၏ အခြေခံပေါ်တွင် ပုံဖော်ခဲ့ကြောင်း စွဲကိုင်ထားပါသည်။ စင်စစ် ဥရောပသည် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုပေါ်ထွန်းရေးအတွက် တစ်ခုတည်းသောဗဟိုချက်အဖြစ် ၎င်းအတွက် တစ်ပန်းသာသော နေရာတစ်ခုကို ထုဆစ်ဖန်တီးထားပါသည်။ လက်ရှိအချိန်ထိတိုင် ဥရောပထူးခြားမှုဝါဒတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာယုံကြည်မှုသည် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမှသည် လူ့အခွင့်အရေး သီအိုရီအယူအဆတိုင်အောင် နယ်ပယ်များစွာတွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုရှိနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အနောက်တိုင်းမဟုတ်သော ခေတ်သစ်အတွေးအခေါ်၏ အနည်းငယ်မျှသာ ဥပမာများကို နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အခြေအတင်ငြင်းခုန်မှုများဆီသို့ဆွဲခေါ်ရန် လုံလောက်သော တောင့်တင်းခိုင်မာမှုရှိနေသည်ဟု ရှုမြင်ပါသည်။ ဒီပက်ရှ် ချက်ခရာဘာတီ (Dipesh Chakrabarty) ၏ ဥရောပအား ပြည်နယ်ပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုမှုအပြီး ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော်ကြာသည့်တိုင် ဤဘက်လိုက်မှုများသည် ပုံ့နှံ့နေဆဲဖြစ်ပါသည်။ (Chakrabarty 2008) သို့သော်လည်း ဥရောပအသိအမြင်အတွေးအခေါ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်သောဖြစ်စဉ်များသည် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် တစ်ချိန်တည်းတွင် အခြားနေရာများ၌လည်း ဖြစ်ပွားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အခြားသောအနောက်တိုင်းမဟုတ်သည့် နိုင်ငံများကဲ့သို့ ဥရောပအသိအမြင်အတွေးအခေါ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်ရာ၌ အသုံးဝင်နိုင်ဖွယ်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၏ ဌာနေဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဆယ့်ရှစ်ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရကြောင်းပြသခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (Charney 2006)

ဤနေရာတွင် စစ်ပွဲအတွင်း တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအပေါ် ဆက်ဆံပုံကဲ့သို့သော အရာများအပေါ် ထူးထူးခြားခြား နားလည်ခြင်းနှင့်အတူယင်းကို စီစဉ်ပေးမည်ဟူသော အတွေးအခေါ်တွင် ဥရောပထူးခြားမှုများကို ကျွန်ုပ်တို့ ငြင်းပယ်သင့်သည်ဟု အကြံပြုချက်ပေးရန်မရှိသော်လည်း ဤသည်တို့ကို ထူးထူးခြားခြား ပြိုင်ဘက်ကင်းသော ဥရောပအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းထက် ကန့်သတ်စစ်ပွဲမူ ဝါဒသဘောတရားနှင့် အရပ်သားများနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအား အကြမ်းဖက်မှု ကျင့်သုံးခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဌာနေဇာစ်မြစ်များရှာဖွေခြင်းတွင် တန်ဖိုးရှိကြောင်းကို စောဒကတက် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

လက်ရှိစာရေးသူ၏ ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံစီရင်စုအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ၎င်း၏ အမြဲတမ်းစစ်တပ်အပေါ် မကြာသေးမီကသုတေသနပြုချက်အရ သမိုင်းမှတ်တမ်းများတွင်

အကြီးအကျယ်ဖော်ထုတ်မှုနှင့် နန်းတော်အခင်းအကျင်း ဖော်ပြထားမှုများမှတဆင့် သာမန်အားဖြင့် နားလည်ထားသည့် ပိုမိုကြီးမားသောလုပ်ဆောင်မှုများ တွင် ကျေးရွာသားများနှင့် ကျေးရွာများ၏ တိုက်ခိုက်ရေးနည်းလမ်းများ၏အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ဖော်ပြထားခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ (Charney 2017, 2020) သို့သော် အပေါ်ယံရွေ့မှုန်ကြဲ ဟန်ဆောင်ထားသည့် အမိန့်ပေးမှုနှင့် အမိန့်နာခံသောစစ်သည်စစ်သား၏ အောက်တွင် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးတင်းမာမှုတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင် နန်းတော်၊ ၎င်း၏စစ်ဗိုလ်ချုပ်များနှင့် မှူးမတ်ဝန်ကြီးများသည် မေတ္တာကရုဏာထားအုပ်စိုးမှု၊ ဗုဒ္ဓဘာသာစံတန်ဖိုးများအပြင် အားလုံးသဟဇာတညီညွတ်မှုတမှု အခိုင်အမာထူထောင်မှုအပေါ် ကြိုတင်ခန့်မှန်းသော ဘုရင့်စိတ်ကူးနှင့်အညီ စစ်ပွဲနှင့် အုပ်ချုပ်ရေး ကန့်သတ်ချက်များကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့် ထိန်းကျောင်းရန်ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ဒေသခံတပ်မှူးများနှင့် ကျေးရွာစစ်သည်တော်များသည် ၎င်းတို့အား အပ်နှင်းထားသောရည်ရွယ်ချက်များကိုရရှိရန် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အားထားခြင်းဖြင့် အားနည်းသောအုပ်ချုပ်ရေးအဆောက်အအုံများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြပါသည်။ စင်စစ် ရွာသူရွာသားများသည် အဓမ္မပြုကျင့်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါဆုံးရှုံးခြင်း၊ သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ကျွန်အဖြစ်ရောင်းစားခြင်းတို့ကို ခံခဲ့ကြရပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများနှင့် တပ်မှူးများသည် ဤလုပ်ဆောင်မှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ကွပ်မျက်ခြင်းကိုပင် ခံခဲ့ကြရပါသည်။ သို့သော် ဗြိတိသျှကိုလိုနီသိမ်းပိုက်အောင်မြင်မှုနှင့်အတူ အစိုးရအပြောင်းအလဲ၏ အကြီးအကျယ်သက်ရောက်မှုကြောင့် ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဤအဆုံးသတ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်း အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ အထူးသဖြင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် (၁၇၅၁-၁၈၈၅) ၏ နောက်ဆုံးရာစုနှစ်တွင် ဗမာများ (လွှမ်းမိုးသောလူမျိုးစုအုပ်စု)သည် အကြမ်းဖက်မှုကန့်သတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်မူဝါဒသဘောတရားများကို အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။

ဤလက်ရှိဆောင်းပါးသည် အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် မြန်မာဘုရင့်နန်းတော်က သတ်မှတ်ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များအပြင် ဘုရင်ကိုဖယ်ရှားခြင်းနှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ် ပြိုကွဲမှုတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုနှင့်အတူ ၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ဒေသခံဌာနေတိုင်းရင်းသား အုပ်စိုးမှု အဆုံးသတ်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့ခြင်းကို ဆန်းစစ်ထားပါသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်များသည် အရေးပါသောအတန်အသင့်ဩဇာ လွှမ်းမိုးမှုများကို ဖယ်ရှားခဲ့ကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ပေါ်လာသောအရာမှာ စစ်ပွဲနှင့် အကြမ်းဖက်မှုကို စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းထိန်းကျောင်းမှုနည်းပါးသော ကိုလိုနီချဉ်းကပ်မှုနှင့် ဌာနေဒေသခံတို့၏ စစ်ပွဲများတွင်ကျေးလက်ဒေသတိုက်ပွဲ၏ပိုမိုကြမ်းတမ်းသောဓလေ့ထုံးစံများကိုနောက်ကြောင်းပြန် အသက်သွင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အနောက်တိုင်း၏ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ချက် မဟုတ်သော်လည်း မြန်မာ-ဗုဒ္ဓဘာသာ သမိုင်းကြောင်း အတွေ့အကြုံအတွင်း လုံးလုံးလျားလျားပေါ်ထွက်ခဲ့သော စစ်ပွဲတွင် အကြမ်းဖက်မှုကို ကန့်သတ်ခြင်းအတွက် တည်ဆဲစံနမူနာပုံစံ တစ်ခုရှိကြောင်းကို ငြင်းချက်ထုတ် နိုင်ပါသည်။ ကံမကောင်းအကြောင်းမလှစွာပင် ၁၈၈၅ ခုနှစ်မှစတင်ခဲ့သည့် သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေးလုပ်ဆောင်မှု၏ အကြမ်းဖက်မှုသည် ဤအကြောင်းကို

မြန်မာ့လူမှုရေးမှတ်ဉာဏ်မှ ဖျောက်ဖျက်ပစ်ခဲ့ပါသည်။

ကျေးလက်စစ်ပွဲတွင် ကန့်သတ်ချက်များကင်းမဲ့ခြင်း

မြန်မာစစ်တပ်များသည် အရွယ်အစား မည်မျှကြီးမားသည်ဖြစ်စေ ကိစ္စမရှိ၊ ၎င်းတို့၏ အရေအတွက်အများစုသည် လက်နက်ကိုင် ကျေးလက်ဒေသခံများ၏ အစုအဝေးအဖြစ်ကျန်ရှိနေခဲ့ပါသည်။ စစ်ကာလအတွက် အစောဆုံး ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထသည် စစ်ပွဲအတွက် ဒေသန္တရလက်နက်များ ကိုင်ဆောင်ထားသော အဖွဲ့လိုက်လာမည့် ရွာသူရွာသားများကို ဆင့်ခေါ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

အထင်ကရဖြစ်သော ဒွတ္တဘောင်မင်း (ခရစ်မပေါ်မီ ဘီစီအီး ငါးရာစုတွင် အုပ်စိုးခဲ့သည်ဆိုသော)သည် ဆယ်ပြု၊ ရာပြု၊ ထောင်ပြုစစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုအရ ၎င်းတို့၏ လူဦးရေအရွယ်အစားပေါ်အခြေခံ၍ မတူညီသောမြို့များ (ခရိုင်များ)အား ခွဲတမ်းများသတ်မှတ်ခြင်းကို စတင်မိတ်ဆက်ပေးခဲ့ပြီး၊ ဤတူညီသောအတန်းအစားခွဲခြားမှုစနစ်ကို ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်း (ဆယ့်တစ်ရာစုမှ ဆယ့်သုံးရာစုအထိ) ဆယ့်သုံးရာစုတွင် ပြန်လည်တွက်ချက်ထားသည့် ခွဲတမ်းအသစ်နှင့်အတူ ထားရှိခဲ့ကြောင်း မြန်မာ့တော်ဝင်အမိန့်ပြန်တမ်းများက အခိုင်အမာဆိုခဲ့ပါသည်။ ဤစစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုသည် အမြဲတမ်းစစ်တပ်နှင့်အတူ အနည်းငယ်သာ လုပ်ဆောင်ရန်ရှိခဲ့သော်လည်း ဤအခြေခံစနစ်သည် စစ်ကာလအတွင်း မင်းဆက်အဆုံးအထိ စီရင်စုအလိုက် စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုများအတွက် ဆက်လက်ထားရှိခဲ့ပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရင့်တော်ဝင်စစ်တပ်မှ စစ်သည်တော်အများစုသည် ပထမတွင် သေချာပေါက်ကျေးလက်ဒေသခံများဖြစ်ကြပါသည်။ တိုက်ပွဲများအတွက် ၎င်းတို့ကို စုစည်းကြသောအခါ ၎င်းတို့သည် ကျေးလက်ဒေသခံများအဖြစ် လာရောက်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီကာလနောက်ပိုင်းအထိ စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုများအတွက် ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သည့် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးမှုစနစ် ပါဝင်ခြင်းမရှိသော ဘုရင့်တော်ဝင်စစ်တပ်တွင် ၎င်းတို့သည် ကျေးလက်ဒေသခံများအဖြစ်ရှိနေခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်မြေပြင်သို့ သွားရောက်ခဲ့သည့်အခါ ကျေးလက်ဒေသခံများအဖြစ် ၎င်းတို့က တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။ အချို့သောကိစ္စရပ်များတွင် ၎င်းတို့ကို စစ်မြေပြင်သို့ သွားရာလမ်းခရီး၌ စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုများအဖြစ် ခေါ်ဆောင်သွားခြင်းသာဖြစ်ပါသည်။ ရလဒ်အဖြစ် လက်နက်ကိုင် ကျေးလက်ဒေသခံများသည် မြန်မာနိုင်ငံကျေးလက်ဒေသတွင် ၎င်းတို့ကို အကြမ်းဖက်မှုဆီသို့ ဦးတည်သွားစေသည့် ကျေးလက်အခြေချနေထိုင်သော ကျေးရွာများအကြား သယံဇာတများ အပေါ် ယှဉ်ပြိုင်မှုပြုသည့်အခါတိုင်း ဒေသန္တရအဆင့်တွင် ဆင်နွှဲသည့် စစ်ပွဲပုံစံမျိုးကို ရန်သူထံသို့ ယူဆောင်ခဲ့ပြီး ထိုပုံစံမျိုးဖြင့် ရန်သူကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။ (Charney 2017)

၁၈ ရာစုနှောင်းပိုင်းနှင့် ၁၉ ရာစုတို့တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံရေးဗဟိုချက်သည် ကာလများစွာ အားနည်းခဲ့ပြီး ဤအားနည်းသော သို့မဟုတ် မင်းဆက်ပြတ်သောကာလများအတွင်း လုံးဝနိုင်ငံရေးပြိုလဲမှုဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများသည် စိစစ်မှုအတွက် လက်လှမ်းမီလာခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့သော ဘုရင့်အာဏာစက် ကျဆင်းသည့် ကိစ္စရပ်များတွင်

ၵင်းတို့က အချင်းချင်းစာရင်းရှင်းလင်းမှု ပဋိပက္ခ၏ ကျယ်ပြန့်သော အထောက်အထားများကို ပေးသော်လည်း အဆိုပါကာလများအားလုံးသည် အမှန်တကယ်တိုက်ပွဲများနှင့်ပတ်သက်၍ အချက်အလက်အများအပြားကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ဤလူများထဲတွင် အလောင်းဘုရား (အုပ်စိုးနှစ် ၁၇၅၂-၁၇၆၀) ကဲ့သို့သော ကျေးလက်ခေါင်းဆောင်မျိုးကို ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့မြင်ကောင်းတွေ့မြင်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ ၵင်းထီးနန်းအာဏာမရမီက ၵင်းသည်ရွာတစ်ရွာ၏ ရွာသူကြီးတစ်ဦးမျှသာဖြစ်ပြီး ၵင်း၏ဆွေမျိုးမိတ်သင်္ဂဟများအား ခေါင်းဆောင်ရာတွင် ကျေးလက်ဒေသမှ လက်ရုံးရည်နှင့်ပြည့်စုံသူတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော်ငြားလည်း ကျေးလက်ဒေသ ပဋိပက္ခနယ်ခံအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသော သက်သေအထောက်အထားကို ကျွန်ုပ်တို့ ရှာဖွေတွေ့ရှိသော်လည်း ပါဝင်သူများကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်လေ့လာသူများ၏ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည်များအတွက် ယင်းကို ယုံကြည်လောက်သော အကြောင်းပြချက်ဖြစ်စေမည့် ရှင်းလင်းသောဖော်ပြချက်များ ကင်းမဲ့နေပါသည်။ သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေးလုပ်ဆောင်မှုများ (၁၈၈၆-၁၈၈၉)ဟုခေါ်သည့် ဗြိတိသျှသောင်းကျန်းသူ နှိမ်နင်းရေးလှုပ်ရှားမှုတွင်သူပုန်များကို ယေဘုယျအားဖြင့် သူခိုးဓားပြများ သို့မဟုတ် လွတ်လပ်သောမင်းညီမင်းသားများအဖြစ် ဥရောပအစီရင်ခံစာများ (Ghosh 2000) ၌ ပုံဖော်ခဲ့ကြပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် ၁၉၂၀ ခုနှစ်များမတိုင်မီက မြန်မာ့အစီရင်ခံစာများတွင် သူပုန်များကို ဘုရင့်နန်းတော်၌ အမြဲတွေ့နေရသူများ သို့မဟုတ်- ကိုလိုနီခေတ်နှောင်းပိုင်းကာလနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် ဗမာသမိုင်းသုတေသီတို့က အမျိုးသားရေးဝါဒီများအဖြစ် ရှုမြင်ကြပါသည်။ ယင်းကဲ့သို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများသည်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဆက်လက်ရှိနေသော ကျေးလက်စစ်သည်တော်ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ကို ကိုလိုနီခေတ်နှင့် ထိုကာလနောက်ပိုင်းရောက်သည့်တိုင် ကောင်းစွာဖုံးကွယ်ထားခဲ့ကြပါသည်။

ဤစစ်ပွဲမျိုးအတွက် အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် အခြေခံအကြောင်းရင်းနှစ်ချက် ရှိပါသည်။ ပထမတစ်ချက်မှာ မြေပြင်ရှိ လူဦးရေအချိုးနည်းပါးနေခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ယင်းကြောင့် ကျေးလက်ဒေသစစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုများအပေါ် အများအပြားမှီခိုနေရခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် မည်သည့်နေရာတွင်မျှ လုံလောက်သောလူဦးရေသိပ်သည်းမှုမရှိဘဲ နည်းပါးနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အားနည်းသောသယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံကြောင့် အခက်အခဲစိန်ခေါ်မှုဖြစ်နေသော အလှမ်းဝေးသည့် နိုင်ငံဗဟိုအချက်အခြာသည် ကျေးလက်ဒေသသားများအား စစ်ပညာလေ့ကျင့်သင်ကြားပေးနိုင်သော ဗဟိုမှချုပ်ကိုင်သည့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းကိုစီမံရာ၌ အခက်အခဲဖြစ်စေပါသည်။ စစ်ပွဲပြီးသည့်နောက် ရွာသားများသည် ၵင်းတို့၏ဌာနေများသို့ ပြန်လာခဲ့ကြာသောအခါ အတွေ့အကြုံနှင့် စစ်ပွဲတွင် သိမ်းယူရရှိသည့် ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ယူဆောင်လာခဲ့ကြသည့်အပြင် ထို့နောက်တွင် ဒေသတွင်း ကျေးလက်ဒဏ္ဍာရီများနှင့် ဘုရင့်နန်းတော်စာတော်မှတ်များမသိသည့် ပါးစပ်ရာဇဝင်များကို ထည့်သွင်းခဲ့ကြပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအားနည်းသောအခါ သွယ်ဝိုက်သော သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်သောကာလအပေါ်တွင် သို့မဟုတ် ပုံမှန်လမ်းကြောင်းများမှတစ်ဆင့် အစိုးရထံမှ ဆိုးရွားသောဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုကို မျှော်လင့်ထားသည့်အခါ ဒေသတွင်း ကတောက်ကဆဖြစ်မှုများအပေါ် အချင်းချင်းစာရင်းရှင်းလင်းရန် ဆွဲဆောင်မှုတစ်ချို့ ရှိခဲ့ပုံရပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားအစိုးရပြိုလဲပြီး မြေနိမ့်ဒေသကျေးလက်နေပြည်သူများ အပြည့်အဝ မြင်နိုင်လာခဲ့သောအခါ ၎င်းတို့၏တိုက်ပွဲပုံစံသည် ဘုရင့်နန်းတော်မှတ်တမ်းများတွင်တွေ့ရသည့် စစ်ပွဲဖော်ပြချက်များနှင့် အလွန်ကွဲပြားခြားနားသည့်အသွင် ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ အရေးကြီးသည်မှာ အစောပိုင်းကိုလိုနီကာလသုံးသပ်ချက်တွင်ကဲ့သို့ အနှောင်းပိုင်း မြန်မာဘုရင့်နန်းတော်က ကျေးလက်ဒေသတိုက်ပွဲနည်းလမ်းကို အကြမ်းစားဖြစ်သည်ဟုယူဆခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ အကြမ်းဖက်မှု၊ မည်သူက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်ဖြစ်ပြီး မည်သူက တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်ဆိုသည့် အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ၎င်း၌ ကင်းမဲ့မှု၊ စစ်ပွဲ၏စည်းမျဉ်းများကင်းမဲ့မှု၊ ဖမ်းဆီးရမိသူများအပေါ် ၎င်း၏ပြုမူဆက်ဆံမှု၊ သေဆုံးသူအား ကိုယ်လက်အင်္ဂါဖြတ်တောက်မှုနှင့် လုယက်ဖျက်ဆီးမှုများကို မှတ်သားခဲ့ပါသည်။ ကုန်းဘောင်နန်းဆက်အလယ်နှင့် နောက်ပိုင်းတိုင်အောင် အားလုံးသဟဇာတ ညီညွတ်မှုတမူ အစီအမံတစ်ခုအဖြစ် စနစ်တကျရှိခြင်းကို တွေ့မြင်ခဲ့ရသည့် ကျေးလက်စစ်ပွဲများသည်လည်း လက်ခံနိုင်ဖွယ်မရှိဘဲ ပရမ်းပတာဖြစ်နေခဲ့ပါသည်။ ဤမနှစ်သက်မှုသည် မင်းဆက်၏အစောပိုင်းနှစ်များတွင် စစ်သည်တော်အထက်တန်းလွှာများ အဆင့်မြင့်လာခြင်း၊ ထိုအထက်တန်းလွှာများအပေါ် ရှေးရိုးထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့် ကျွမ်းကျင်သော စစ်သားပီသသည့် စစ်သည်စစ်သား - အမြဲတမ်းစစ်တပ်ပေါ် ထွန်းလာမှုတို့၏ အကျိုးဆက်ဖြစ်ပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ ရှေးရိုးစွဲအတွေးအခေါ်ကို အတင်းအကျပ်လိုက်နာစေရာ၌ အကျိုးစီးပွားသည် ရဟန်းဘဝ သာသနာ့ဘောင်နှင့် ရိုးရာဓလေ့ကျင့်သုံးမှုတွင် တိုက်ရိုက်ဦးတည်နေပြီး ဥပမာ - ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် (အုပ်စိုးနှစ် ၁၇၈၂-၁၈၁၉) ရှမ်းစီရင်စုဒေသများတွင် ကြက်များကို ယဇ်ပူဇော်ခြင်းကဲ့သို့ ထင်ရှားသောကိုယ်ကျင့်သိလဖောက်ဖျက်မှုများကို တားမြစ်ခြင်းပါဝင်ပါသည်။ သို့သော် ထိုမတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗမာနှင့် အခြားသောကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ ဘုရင်များသည်လည်း သေရည်ကို မိမိတို့အောင်နိုင်ခဲ့သော စစ်ရှုံးရန်သူ၏ ဦးခေါင်းခွံခွက်များတွင်ထည့်ကာ သောက်သုံးခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏စစ်သည်စစ်သားများ စစ်မြေပြင်စစ်ပွဲဆီ အဝေးရောက်နေချိန်တွင် စစ်သည်စစ်သားတို့၏ ဇနီးမယားများနှင့် မှောက်မှားကျူးလွန်ခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏စစ်သည်တော်များအား ရန်သူဦးခေါင်းများကိုယူဆောင်လာရန်တိုက်တွန်းခဲ့သည့်အပြင် သွေးသောက်ရဲဘော်စိတ်ကို မွေးမြူပေးရန် သွေးသောက်ခြင်းသည် မူမမှန်သောဆက်ဆံရေးကို ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း လိုအပ်သောအခါလူသားစားခြင်းကိုပင် အပြစ်မယူလျစ်လျူရှုခဲ့ကြပါသည်။ စစ်သည်စစ်သားများအကြား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း၊ လုယက်ဖျက်ဆီးခြင်း၊ ခိုးယူခြင်းနှင့် အခြားသောအကြမ်းဖက်မှုနှင့် ကိုယ်ကျိုးရှာလုပ်ရပ်များကို အပြစ်မယူလျစ်လျူရှုပေးခဲ့ပါသည်။ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုမှာ လွန်စွာအဖြစ်များခဲ့ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် (၁၇၅၂-၁၈၈၅)၏ အစောပိုင်းနှစ်များမတိုင်မီက မင်းနေပြည်တော်ဇုန်နယ်မြေအတွင်း မြန်မာ့လူနေမှုဘဝ၏ အခြားသောနေရာဒေသများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စစ်ပွဲအတွင်း ကန့်သတ်ချက်အနည်းအကျဉ်း ရှိခဲ့ပုံ ပေါ်ပါသည်။

ကျေးလက်ဒေသအုပ်ချုပ်ရေးတွင် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ကန့်သက်ချက်များ

ဆယ့်ကိုးရာစုအစောပိုင်းတွင် မြန်မာဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏နယ်နိမိတ်များသည် ပထဝီဝင်အရ ကိုလိုနီမြန်မာနိုင်ငံနှင့် လွတ်လပ်သောမြန်မာနိုင်ငံတို့ လွှမ်းခြုံပါဝင်မှုကို အကြမ်းဖျဉ်းထည့်သွင်းရန် ဆွဲဆန့်ထားခဲ့ပြီး ယင်းတို့ကို ရှေးဦးဗျူရိုကရေစီ၊ ရှေးဦးအမျိုးသားယဉ်ကျေးမှုနှင့် အချိန်နှင့်အမျှ ကြီးထွားလာခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာရှေးရိုးစွဲအတွေးအခေါ်အား မျှဝေသည့် ခံစားမှုတို့က တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် အတူတကွထိန်းထားခဲ့ပါသည်။[၂] သို့သော် ဘုရင့်တော်ဝင်နိုင်ငံတော်စိတ်ကူးသည်လည်း အခြေခံကျပါသည်။ ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးထဲတွင် ဘုရင်မင်းမြတ်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် သဟဇာတညီညွတ်မှုတမှုကို ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပြီး ရဟန်းတော်များ ကုသိုလ်အမျှပေးနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ တရားထူးအတွက် မဂ်လမ်းကို ဆက်လက်လျှောက်လှမ်းနိုင်ရန် သံဃာကို ထောက်ပံ့ပေးခဲ့ပါသည်။ အလယ်ပိုင်း စီရင်စုဒေသများတွင် တွေ့မြင်နိုင်သည့်အရာထဲမှ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏နယ်မြေ၊ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် သာယာဝပြောမှုတို့က ဤပုံရိပ်ကို ရေရှည်ခံစေရန် ထိန်းထားခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတော်၏ ဗဟိုချက်မဖြစ်သော ဘုရင့်နန်းတော်၏တိုက်ရိုက်လက်လှမ်းမီမှုအတွင်းရှိ ထိုနေရာများတွင် နိုင်ငံတော်သည် နက်ရှိုင်းစွာအမြစ်တွယ်လာခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဘုရင့်နန်းတော်သည် ဥပဒေများကို အတင်းအကျပ်လိုက်နာစေရန် သို့မဟုတ် အခွန်အတုပ်များကိုကောက်ခံရန် အာဏာအရှိန်အဝါကို မှီခိုအားထားခြင်း မပြုတော့ပါ။ စပါးသီးနှံထုတ်လုပ်မှုကို အဓိကအာရုံစိုက်လုပ်ကိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်သောနေရာ ဂျိမ်းစ်စကွတ် (James Scoot)အခေါ် 'စပါးစိုက်ပျိုးရာအစိုးရဒေသ' (padi state)ဖြစ်သည့် လွယ်လင့်တကူအုပ်ချုပ်နိုင်သောမြေ 'အစိုးရအာဏာစက်သက်ရောက်ရာနေရာ' (state space)အဖြစ် ဤနေရာ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ (Scott 2009, 13) ဘုရင့်နန်းတော်သည် ဤနေရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအရ စီစစ်မှုကို ပိုမို၍ အနီးကပ်ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ဤနေရာသည် နိုင်ငံ၏ ဓနဥစ္စာချမ်းသာကြွယ်ဝမှုကို အဓိကအာရုံစိုက်ခဲ့သည့်နေရာ ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတွင် ဘုရင့်ထောက်ခံအားပေးမှုအောက်ရှိ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းအများစု၊ ဘုရင့်ကျေးကျွန် အဓိကလက်အောက်ခံများနှင့် ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏ အကြွယ်ဝဆုံးသော စိုက်ပျိုးရေးဒေသများပါဝင်ပါသည်။

သို့သော် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်လှမ်းမီရောက်ရှိမှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်သည် ၁၉ ရာစုအစောပိုင်းတွင်ပင် အစွန်အဖျားစီရင်စုဒေသများ၌ အားနည်းပြီး တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နေခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်နေပြည်တော်၏ အနီးဆုံး စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဘဝ၏ ပြင်ပဖြစ်သော ကုန်းမြင့်တောင်တန်းဒေသများနှင့် ရွှံ့နွံများနှင့် စိမ့်ဒေသများဖြင့်ဖုံးလွှမ်းသော အစိုးရအာဏာစက် မသက်ရောက်သောနေရာများသည် အုပ်ချုပ်ရန်ခက်ခဲသောနေရာများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဒေသများသို့ စေလွှတ်ခြင်းခံရသော ဗဟိုမှ အရာရှိများသည် ဒေသခံလူထုများအနေဖြင့် ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးကို ဘုရင့်နေပြည်တော်နှင့် ပိုမိုနီးစပ်သူများက လက်ခံသကဲ့သို့ လွယ်ကူစွာလက်မခံကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အစိုးရအာဏာစက်သက်ရောက်ရာနေရာများတွင် နန်းတော်သို့ လူသိများသော တင်ပြမှုကို သေချာအောင်လုပ်ဆောင်သည့် တစ်ခုနှင့် တစ်ခု ထပ်နေသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ၏ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးမှုများသည် အစိုးရအာဏာစက် မသက်ရောက်သောနေရာများတွင် လုံးဝနီးပါးမရှိခဲ့ချေ။ အဆိုပါဒေသများရှိ ကျေးရွာများသည်

မြေနိမ့်ပိုင်းဒေသများရှိ ကျေးရွာများကဲ့သို့ သီးခြားမြေလွတ်များနှင့် အဆက်အစပ်မရှိသည့်အပြင် ၎င်းတို့ကို အမြဲတမ်းအခြေချနေထိုင်သည့် ကျေးရွာများအဖြစ်ထက် ယာယီကုန်သွယ်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းခြင်းနှင့် စိုက်ပျိုးရေး လုပ်ငန်းတူလူအုပ်စုများအဖြစ် ပိုမိုရှုမြင်ခဲ့ကြပါသည်။ အစိုးရ၏ တောင်းဆိုမှုများ ကြီးမားလွန်းလာခဲ့ပါက ဒေသဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက အင်အားမသုံးခဲ့လျှင် ထိုကျေးရွာများသည် အစိုးရလက်လှမ်းမမီသည့် ပိုမိုဝေးလံရာသို့ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့ကြပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုထိန်းသိမ်းရေး ရဲလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မာတင်သောမတ်စ် (Martin Thomas) လေ့လာခဲ့သည့်အတိုင်း ' အတင်းအကျပ် မလျော်ဩဇာသုံးသော တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုထိန်းသိမ်းရေး ရဲလုပ်ငန်း (coercive policing) . . . သည် ကိုလိုနီခေတ်နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ လက်လှမ်းမီမှု အကန့်အသတ်ကိုပြသည့် အားကောင်းသောညွှန်းကိန်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ (Thomas 2012, 75) အလှမ်းဝေးကွာသော ဘုရင့်နန်းတော်နှင့် စစ်သည်များ၏ ကျောထောက်နောက်ခံ မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားများဖြင့်သာ ထောက်ကူပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး မြန်မာအရာရှိများသည် ဘုရင့်နန်းတော်မှလာသောအခွင့်အာဏာထက် စစ်သည်များ၏ အင်အားအပေါ် မကြာခဏ မှီခိုအားထားလေ့ရှိကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် ယင်းသို့သောအရာရှိများသည် ဘုရင့်စည်းရုံးလှုံ့ဆော်များအတွက်၊ စစ်သည်များအတွက် ဆိုသော်လည်း အထူးသဖြင့် အခွန်ဘဏ္ဍာအတွက် ၎င်းတို့၏ တောင်းဆိုမှုများအား စည်းကြပ်မှုပြုရာ၌ မကြာခဏအညှာတာကင်းမဲ့လေ့ရှိပါသည်။ အောက်မြန်မာပြည်ရှိ အခြေအနေကို ကန်းနင်း (Canning)ဖော်ပြထားသကဲ့သို့-

> ဖော်ပြချက်တိုင်း၌ (ဟံသာဝတီ၏ဘုရင်ခံ) ဝန်ကြီးများနှင့် နောက်လိုက်များ၏ ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အာဏာသုံးတောင်းဆိုမှုများကို ပြည်သူတို့ ခံစားနေရပါသည်။ ဖိတ်ခေါ်မခံရသော ဤသို့ ပစ္စည်းဥစ္စာများအား အကြမ်းဖက်သိမ်းဆည်းမှုစနစ်သည် ဗမာအစိုးရ၏သဘောသဘာဝတွင် ၎င်း၏ မည်သည့်အရာရှိကိုမျှ လစာမပေးခြင်းနှင့် အခြားတစ်ဘက်မှကြည့်လျှင် အစိုးရဌာနတွင် အဆင့်မြင့်သူထံမှ အတိအကျတောင်းဆိုခြင်းအပြင် ၎င်းတို့ကတဖန် ၎င်းတို့၏ လက်အောက်တွင် ရှိနေသူများထံမှ ပမာဏအများအပြားကို ပြည်နယ်ဘုရင်ခံ သို့မဟုတ် စီရင်စု၏အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲမှသည် အနိမ့်ဆုံးစာရေးအထိ အစိုးရထံတွင် အမှုထမ်းသူအားလုံးက နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ၎င်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော အခြေအနေ၏ အကျပ်အတည်းအခက်အခဲအတွက် အာဏာ သို့မဟုတ် အခွင့်အလမ်းရှိသည့်အခါတိုင်း မခွဲမခြား အဓမ္မယူငင်ရန် ခွင့်ပြုထားခြင်းဟူသော အစိုးရ၏ဆင်ခြေကို တွေ့ရှိရပါသည်။ (IOR F/4/310, 29 November 1809, 64)

သို့သော်လည်း ဝေးကွာလွန်းခဲ့ပြီဖြစ်သော ထိုအကြမ်းဖက်မှုသက်သေအထောက်အထားသည် ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူး၏ တရားဝင်ဖြစ်မှုကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်စွမ်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများစီစဉ်ရန်၊ သင်္ဘောများတည်ဆောက်ရန်၊ စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်မှုများအား အုပ်စုများဖွဲ့စည်းရန်အစရှိသည်တို့အတွက် ဒေသတွင်းရင်းမြစ်များအား အသုံးပြုခြင်းနှင့်အတူ အခွန်တော်များ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ သို့မဟုတ် အလုပ်ကြမ်းအတွက် ရွာသားများအား

စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှုများပြုလုပ်ရန် အတင်းအဓမ္မခိုင်းစေမည့်အခြေအနေတစ်ရပ်ကိုဖန်တီးခြင်းတို့အတွက် တပ်မျှူးများကို စွဲချက်တင်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းသည် အထူးသဖြင့် ဘုရင့်တော်ဝင်စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများအတွက် ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများအတွင်း ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အလားတူပင် ထုံးစံအတိုင်း တပ်မျှူးသည် အထူးသဖြင့် မင်းနေပြည်တော်တွင် ၎င်း၏အဖွဲ့သားနောက်လိုက်နောက်ပါများနှင့် မိသားစုများသည် အရွယ်အစားအားဖြင့် များပြားလျှင် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား ဇိမ်ခံပစ္စည်းများကိုပေးထားလျှင် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်လိုအပ်ချက်များကိုလည်း တစ်ခါတရံ ပိုလျှံနေစေရန် ဖြည့်တင်းထားပါလိမ့်မည်။ ယင်းသည် ဤအခါသမယများတွင် ဖြစ်ခဲ့ပြီး ထိုအရာများသည် ဒေသတွင်းတောင့်ခံနိုင်မှုထက်များစွာကျော်လွန်သွားပုံရှိပြီး နိုင်ငံရေးပြိုင်ဘက်များ သို့မဟုတ် ရွာသားများကိုယ်တိုင်က သို့မဟုတ် နန်းတော်သို့ ပြန်လည်တင်ပြခြင်း သို့မဟုတ် နန်းတော်အတွက် ပိုမိုဆိုးရွားသော ဒေသတွင်းသူပုန်ထမှုဆီသို့ဦးတည်သွားစေခြင်းက ၎င်းအား အာရုံစိုက်မှုကိုလည်း ရယူနိုင်ပါလိမ့်မည်။ 'ကျယ်ပြန့်သောအင်အား'များနှင့်အတူ ထားဝယ်သို့သွားရန် ၁၈၀၉ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဘုရင့်အတွင်းဝန် (ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး)ကို မုတ္တမ (မာတဘန်)သို့ စေလွှတ်ပြီးနောက် နန်းတော်က အလေးထားလာခဲ့သည့်အခါ အထူးစစ်ချီတပ်တစ်ခုအတွက် ရင်းမြစ်များစုဆောင်းပြီးနောက် ထိုင်း (ယိုးဒယား)အား တိုက်ခိုက်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်မှာ ဥပမာကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (Anonymous 1962, 149; Koenig 1990, 155) ဘုရင့်နန်းတော်မှ ရှုမြင်ခဲ့သည်မှာ အတွင်းဝန်သည် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့တောင်ပိုင်းသို့ တပ်ဖွဲ့ဝင်များတိုးမြှင့်ရန်နှင့် တပ်တော်တစ်ခုတည်ဆောက်ရန် စေလွှတ်ခြင်းခံရသော ဘုရင့်တော်ဝင်စစ်တပ်၏တပ်မျှူးတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက်တွင် ထိုင်း (ယိုးဒယား)ကို တိုက်ခိုက်ကာ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏ နယ်စပ်ဒေသများကို လုံခြုံစိတ်ချစေပြီး စစ်ပွဲတွင် သိမ်းယူရရှိသည့် ပစ္စည်းများကိုလည်း ဘုရင့်နန်းတော်သို့ ဆက်သမည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ အတွင်းဝန်သည် ဤအခန်းကဏ္ဍကို အသုံးတော်ခံရန် ဟန်ဆောင်လှုပ်ရှားပြခဲ့ပုံရပါသည်။

သို့သော်လည်း ၎င်းအားခန့်အပ်ခဲ့သည့် စီရင်စုနယ်မြေတွင်အခြေခံကာ အတွင်းဝန်သည် ၎င်းအားထောက်ခံရန် လူအင်အားနှင့် ဓနအင်အားစုဆောင်းရယူခြင်းဖြင့် ၎င်း၏နိုင်ငံရေးအင်အားမြှင့်တင်ခြင်းကို ဦးစားပေးခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူး၏ အဓိက အခြေခံသဘောတရားသည် ဘုရင့်စည်းမျဉ်းဥပဒေသနှင့် လူအဖွဲ့အစည်းအကြား သဟဇာတဖြစ်မှုနှင့် သဘောကွဲလွဲမှုဖြစ်သည့် အကြမ်းဖက်မှုများစွာကို မကြာခဏ သယ်ဆောင်လာလေ့ရှိခြင်းဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့်ကလေးများကို အဓိကတိုက်ရိုက်ဦးတည်နေခဲ့ပါသည်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော စစ်ပွဲအတွက် အမျိုးသားများ စစ်မှုထမ်းဆင့်ခေါ်ခံရပြီးနောက် ကျေးရွာတွင် ကျန်ရစ်ခဲ့သော အမျိုးသမီးများသည် အဓိကဖြစ်သောကြောင့် အခမဲ့အဓမ္မလုပ်အား ပေးဆင့်ခေါ်ခြင်းများနှင့် အခွန်အကောက်စည်းကြပ်သည့် တောင်းဆိုမှုများကို အမျိုးသမီးများက အများဆုံးတာဝန်ယူထမ်းဆောင်ခဲ့ရပါသည်။ အတွင်းဝန်၏ အရာရှိများက ကျေးရွာသူအမျိုးသမီးများကို မုဒိန်းကျင့်ခြင်းဖြင့် အပြစ်ပေးခဲ့ကြသည့်အပြင် ၎င်းတို့ အခွန်မဆောင်နိုင်သောအခါ ၎င်းတို့၏ကလေးများကို ကျွန်အဖြစ်ရောင်းချခဲ့ကြပါသည်။ ဆန့်ကျင်သောအခါ အတွင်းဝန်သည် ကျေးရွာသားများကိုသတ်ရန် လက်မနှေးခဲ့ချေ။ ဤကာလ ဆယ့်ကိုးရာစုအစောပိုင်းက ဤတရားဝင် အပြုအမူမျိုးသည် အစွန်အဖျားစီရင်စုဒေသများတွင်

အဖြစ်များခဲ့ပါသည်။ အစွန်အဖျားဒေသများဆီသို့ တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် စေလွှတ်ခြင်းခံရသော ဗဟိုမှ ခန့်အပ်ခံရသူများသည် ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်များ အောင်မြင်စေရန် လက်ဖျားခါလောက်သော အကြမ်းဖက်မှုလက်ရာများတွင် ပါဝင်ရန်ကို လက်တွေ့အကျိုးဖြစ်စေသောနည်းလမ်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ အစိုးရအာဏာစက် မသက်ရောက်သောနေရာသည် အစိုးရအာဏာစက် သက်ရောက်ရာနေရာ အဖြစ်သို့ မကူးပြောင်းသေးသည့်အတွက် စီရင်စုဒေသသည် ဗဟိုနှင့် နန်းတော်ဇုန်နယ်မြေပြင်ပတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်မှုအရ အားနည်းကျန်ရှိနေခဲ့သော်လည်း ဤသည်မှာ ၎င်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းဆိုင်ရာ အားနည်းချက်အတွက် လက်ငင်းအဖြေတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

ပို၍အရေးကြီးသည်မှာ အကြမ်းဖက်မှုကို ဘုရင်ကခွင့်မပြုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ၁၈၀၉ ခုနှစ်မှ ဥပမာတွင် အတွင်းဝန်သည် လူများစွာကို သေဆုံးစေခဲ့သောကြောင့် ယင်းအတွက် နန်းတော်၏အာရုံစိုက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရပါသည်။ ဘုရင်သည် ချက်ခြင်းကြားဝင်ခဲ့ပြီး အတွင်းဝန်ဖမ်းဆီးထားသော အကျဉ်းသားများအားလုံးကို လွှတ်ပေးရန်နှင့် အတွင်းဝန်သည် အဘယ့်ကြောင့် ကွပ်မျက်မှုပေါင်း မြောက်များစွာလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုစတင်ပြုလုပ်ရန် အမိန့်ပေးခဲ့ပါသည်။ အတွင်းဝန်၏ အကြမ်းဖက်မှုသည် ရှင်ဘုရင်၏ဆန္ဒမဟုတ်ဘဲ ဘုရင်ကိုအာခံခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဘုရင့်နားတော်သို့ မရောက်သေးသမျှကာလပတ်လုံး အဝေးရောက်အရာရှိများနှင့် တပ်မှူးများသည် ဘုရင့်ရည်ရွယ်ချက်အတွက် အကြမ်းဖက်နည်းလမ်းများကို အမှန်တကယ်အားကိုးအားထားပြုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့သည် ဤခေတ်အခါက ရှင်ဘုရင်ချမှတ်ထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလဥပဒေဓမ္မသတ်စည်းမျဉ်းပေါ် အခြေခံသည့် ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူး၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအခြေခံမူများကို ဖောက်ဖျက်သောအခါ ၎င်းတို့သည် နန်းတော်၏ပြင်းထန်သော ပြစ်ဒဏ်ပေးမှု အန္တရာယ်ရှိခဲ့ပါသည်။

တော်ဝင်သမိုင်းမှတ်တမ်းများဖြစ်သည့် ထိုနန်းတွင်းမှတ်တမ်းမှဖျောက်ဖျက်ပစ်သည့် ဤဖောက်ဖျက်မှုများကို အဓိကမဟုတ်သောစာပေများ[၃]တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားသော်လည်း အတော်များများသည် ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူး၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးတွင် ရှင်ဘုရင်အုပ်ချုပ်သောလောကဌ ဗုဒ္ဓဘာသာဥပဒေအရ ဘုရင့်အရာရှိများနှင့် မင်းမှုထမ်းများသည် အဓမ္မပြုကျင့်မှု သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ဦးအား သတ်ဖြတ်မှုတွင်ပါဝင်ရန် ၎င်းတို့၏စွဲချက်တင်တရားစွဲဆိုခြင်းကို ခွင့်မပြုရချေ။ ယင်းသို့လုပ်ဆောင်မှုများသည် ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးအတွက် ပြင်းထန်သော အနှောင့်အယှက်များကို ဆောင်ကြဉ်းပေးခဲ့ပြီး အားကောင်းမှုထက် အားနည်းမှု၏ လက္ခဏာများနှင့် ကောင်းမြတ်ခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် ညံ့ဖျင်းသောအုပ်စိုးမှုလက္ခဏာဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသို့သော နိုင်ငံတော်အား အကြည်ညိုပျက်စေသည့်လုပ်ရပ်များတွင် ပါဝင်သူများကို ၎င်းတို့၏ အကျင့်ပျက်ယုတ်မာသောအပြုအမူအတွက် သေဒဏ်ပင် ချမှတ်အပြစ်ပေးခဲ့ပါသည်။

စစ်ပွဲတွင်ကန့်သတ်ချက်များအပေါ် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားစိတ်ကူးစိတ်သန်းအတွေးအခေါ် များ၏ အစနှင့် အဆုံး

ကုန်းဘောင်မင်းဆက်မတိုင်မီနှင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်အတွင်းမှာပင်လျှင် စစ်တပ်၏ လူအင်အားဖွဲ့စည်းမှုသည် ပုဂံခေတ်နှင့်အစောပိုင်းက လူအင်အားအတိုင်း အားလုံးအတွက် တူညီသောပုံစံကို လိုက်ခဲ့ပါသည်။ ဤနည်းလမ်းသည် လူထုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးအတွက် သွေးသားတော်စပ်မှု (သွေးသောက်ခလေ့ သို့မဟုတ် သွေးသောက်)၊ အမျိုးဇာတိတူနှင့် အလုပ်အကိုင်သီးသန့်ဖြစ်မှု (မျိုးရိုးဇာတိအလိုက် ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော အလုပ်အကိုင်အပါအဝင်)တို့ကို အလေးပေးခဲ့ပါသည်။ လွတ်လပ်သောပြည်သူများသည် စစ်ပွဲအတွက် ယာယီစစ်စည်းရုံးခံခဲ့ရချိန်နှင့် ၎င်းတို့လက်နက်ကိုင်ဖြစ်လာခဲ့ချိန်မှအပ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသူများဖြစ်သည့် လယ်သမားများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အလားတူ စစ်သုံပန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိ ကျေးရွာအသိုင်းအဝိုင်းသစ်များတွင် ဘုရင့်အလုပ်အကျွေးအဖြစ် ထည့်ထားပြီး ၎င်းတို့ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးနေခြင်းမရှိသောအခါ သီးခြားလက်နက်အမျိုးအစားအလိုက် မားခုတ်လုံထိုး သို့မဟုတ် မြင်းစီး သို့မဟုတ် နှစ်ခုလုံးတွင် ၎င်းတို့၏ကျွမ်းကျင်မှုများကို ထက်မြက်အောင်လေ့ကျင့်ရင်း ၎င်းတို့၏အချိန်ကို အသုံးချခဲ့ကြပါသည်။ အစောပိုင်းခေတ်သစ်ကာလတစ်လျှောက်မှ မြန်မာ့ဇာစ်မြစ်များက ဆယ့်ရှစ်ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် လူအင်အားဖွဲ့စည်းပုံအတွက် ဤနည်းလမ်းသည် မပြောင်းလဲခဲ့ကြောင်း ကောင်းစွာပြသနေပါသည်။ စစ်တပ်ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုတစ်လျှောက် နည်းပညာဆိုင်ရာအပြောင်းအလဲအတွက် အလွန်အရေးပါသောအဟန့်အတားတစ်ခုကိုလည်း ယင်းက ဖန်တီးခဲ့ပြီး အလွန်များပြားသောစမ်းသပ်လေ့လာမှုကို မဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ဆယ့်ငါးရာစုတွင် မည်ကာမတ္တတရုတ်သေနတ်များနှင့် ဆယ့်ခြောက်ရာစုတွင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပေါ်တူဂီသေနတ်အမြောက်များနှင့် စတင်မိတ်ဆက်ခဲ့ခြင်းသည် အခြားနေရာများစွာတွင်ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာ့စစ်ပွဲတွင် သို့မဟုတ် ကြည်းတပ် (သို့မဟုတ် ရေတပ်) တွင် လုံးလုံးလျားလျားပြောင်းလဲပစ်ခြင်း တော်လှန်မှုတစ်ခုကို ဆောင်ကြဉ်းခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

ကြီးမားသောအပြောင်းအလဲသည် ၁၇၆၀ ခုနှစ်များအတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ထို့နောက်တွင် မင်းဆက်၏လက်ကျန်ကာလတစ်လျှောက်လုံး အရှိန်အဟုန်ကို ဆက်ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာစစ်တပ်သည် နည်းပညာအသစ်၊ စစ်နည်းဗျူဟာများ၊ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့်အလားသဏ္ဌာန်တူသော စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်မှုများကို ပုံမှန်စောင့်ကြည့်ကာ အမြဲတမ်း သို့မဟုတ် ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော စစ်တပ်တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့ပြီး ပုံမှန်အခြေခံပေါ်တွင် ပြောင်းလဲခဲ့ပါသည်။ ဆယ့်ရှစ်ရာစုနှောင်းပိုင်းတွင် စစ်တပ်အပြောင်းအလဲအတွက် အဓိကတွန်းအားမှာ နည်းပညာဆိုင်ရာ တီထွင်ဖန်တီးမှုမဟုတ်သော်လည်း တရုတ်ချင်မင်းက ပထမနှင့် ထို့နောက် ပြိတိသျှတို့၏ နယ်မြေနှင့် သြဇာချဲ့ထွင်ပြိုင်ဆိုင်မှု၏ ခြောက်လှန့်မှုနှင့် အောင်နိုင်မှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဤနယ်မြေသြဇာအာဏာချဲ့ထွင်သော ပြိုင်ဘက်နှစ်ဦးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နယ်စပ်ဒေသများအား ဖောက်ဖျက်ခြင်းမှ ၎င်းတို့ကို ဟန့်တားရန်ရှေးရှုသည့် မြန်မာနန်းတော်၏ စစ်တပ်တည်ထောင်မှုကို ဘုရင့်နေပြည်တော် အနီးတစ်ဝိုက်တွင်

အမြဲတမ်းနှင့် အဆင်သင့်ရှိနေသော စစ်တပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖန်တီးမှုလိုအပ်နေခြင်းဖြင့် လမ်းကြောင်းပြောင်းလဲသွားစေရန် မြန်မာနန်းတော်ကို တွန်းအားပေးခဲ့ပါသည်။ မသေချာမရေရာသောနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးအခြေအနေတွင် ဘုရင့်နိုင်ငံတော်အား တည်ငြိမ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုပေးရန် လိုအပ်သောအစီအမံတစ်ခုအဖြစ် ထိုအချိန်ကနားလည်ခဲ့ပြီး ပြုလုပ်ခဲ့သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ စစ်တပ်ကို ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသူ အရန်တပ်သားလူစုလူဝေးမှ ဘုရင့်နေပြည်တော်တွင်စုစည်းထားသော ပုံသေတပ်ရင်းများပါဝင်သည့် အမြဲတမ်းစစ်တပ် အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲရန်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဤဆုံးဖြတ်ချက်တွင် တပ်ဖွဲ့များအတွင်း စစ်သည်များ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ကွပ်ကဲမှုတည်ဆောက်ပုံ၊ ၎င်းတို့တိုက်ပွဲဝင်ပုံနည်းလမ်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား လက်နက်တပ်ဆင်ပုံနည်းလမ်းတို့ကို ပြောင်းလဲခြင်းမပြုရန် ကနဦးပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် တစ်ခုတည်းသောပြောင်းလဲမှုမှာ စီရင်စုဒေသများရှိ နယ်မြေများပေါ်တွင် တန်းပြည့်စစ်မှုထမ်းအဖြစ်မှ ထွက်ခွင့်ပြုထားပြီး တပ်စွဲထားမည့်အစား ၎င်းတို့ကို နေပြည်တော်အနီးတစ်ဝိုက်တွင် စစ်ပွဲအတွက် အမြဲတမ်းအဆင်သင့်ဖြစ်နေစေရေးအတွက် ထားရှိရန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤတစ်ခုတည်းသောပြောင်းလဲမှုသည် သေးငယ်သော အပြောင်းအလဲများနှင့်အတူ ပင်ကိုအားဖြင့်ဖြစ်နိုင်သော စစ်တပ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ပြုလုပ်နိုင်သည့် စစ်တပ်တစ်ခုကို ဖန်တီးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ပေါ်ပေါက်လာသော အမြဲတမ်းစစ်တပ်ကို အမှုထမ်း သို့မဟုတ် ဘုရင့်အမှုတော်ထမ်းများ သို့မဟုတ် ကျေးကျွန်များ၏အဆင့်များမှစ၍ ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ နည်းစနစ်အရ ၎င်းတို့သည် အချို့သောလက်နက်အမျိုးအစားများ သို့မဟုတ် တိုက်ပွဲများတွင် အထူးကျွမ်းကျင်သည့် မျိုးရိုးအလိုက်ဘုရင့်ကျေးကျွန်များဖြစ်ကြပြီး ဘုရင့်အမှုတော် ထမ်းရန်အတွက် ဆင့်ခေါ်သည်အထိ စောင့်ဆိုင်းနေသော အမှုထမ်းအုပ်စု အမျိုးမျိုးကိုထားရှိသည့် အထူးကျေးရွာများတွင် နေထိုင်ကြသူများဖြစ်ပါသည်။ အမြဲတမ်း စစ်တပ်အား ဖန်တီးမှု၏ရလဒ်များစွာထဲမှတစ်ခုမှာ အမှုထမ်းများသည် ကျေးလက်ဒေသမှ အသစ် ဆင်းသက်လာသော အထက်လွှာအဖြစ်ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်ပါ သည်။ ၎င်းတို့၏ အဆင့်အတန်းမှာ အမှုထမ်းအဆင့်အတန်းဖြစ်သော်လည်း အမြဲတမ်းစစ်တပ်စစ်သည်များသည် နိုင်ငံပိုင်မြေများပေါ်တွင် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ဆိုင်မှုကို အခိုင်အမာပြောဆိုကာ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် ကုန်သွယ်ခြင်းနှင့် အခြားအလုပ်တို့ဖြင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုကိုရရှိရန် ယင်းတို့ကို အသုံးချခဲ့ပါသည်။

ဤနေရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် ပိုမိုအရေးကြီးသည်မှာ ဤစစ်သည်များသည် ၎င်းတို့၏ကျေးရွာများနှင့် ဘုရင့်နေပြည်တော်ရှိ ၎င်းတို့၏ အလုပ်များအကြား ပုံမှန်လှည့်ပတ်သွားလာနေခဲ့ကြပါသည်။ ဆယ့်ရှစ်ရာစုနှောင်းပိုင်းမှစတင်ကာ အမြဲတမ်းစစ်တပ်တွင် အမှုထမ်းများသည် ဘုရင့်နေပြည်တော်နှင့် ကျေးလက်ဒေသများရှိ ၎င်းတို့ကိုထားရှိသည့် ကျေးရွာများအကြား ၎င်းတို့၏အချိန်ကို နေပြည်တော်တွင် တစ်ကြိမ်လျှင် တာဝန်ချိန် ၁၀%နှင့် ကျေးရွာတွင်ရှိနေခြင်းကို အခြား ၉၀% ဟူ၍ခွဲထားပါသည်။ ဘုရင့်နေပြည်တော်နှင့် နန်းတော်တို့တွင် အလုပ်တာဝန်ချထားခြင်းသည် နန်းတော်နှင့် ယင်း၏အထက်တန်းလွှာများ၊ အဓိကကျသော သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် သင်္ကေတများ၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာယဉ်ကျေးမှုအား အမြဲမပြတ်ထိတွေ့နေခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။ အမှုထမ်းတပ်၏ မတူသော ၁၀%ဖြင့် နှစ်စဉ်တာဝန်လဲပေးသည့် ဤလှည့်ပတ်မှုသည် ဤထိတွေ့မှုက

ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပုံမှန်ဖြစ်ပြီး ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို အားဖြည့်ပေးခြင်းရှိခဲ့ကြောင်း အဓိပ္ပါယ်သက်ရောက်ပါသည်။ အချိန်ကြာလာသောအခါ ဗဟိုမှယဉ်ကျေးမှုသည် ဤကျေးရွာများ၏ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်လာခဲ့ပြီး၊ ဤအမှုထမ်းများသည် ကျေးလက်ဒေသ၏ အသစ်ဆင်းသက်လာသော အထက်လွှာဖြစ်လာသောကြောင့် ဤယဉ်ကျေးမှုသည် ကျေးလက်လူအဖွဲ့အစည်း၏ 'မြင့်မားသော' ယဉ်ကျေးမှုဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ ယင်းတွင် စစ်တပ်နှင့် အရာရှိများက လေးစားလိုက်နာရမည့်စစ်ပွဲတွင် ကန့်သတ်ချက်များရှိသည်ဆိုသော မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူး၏ မူဝါဒသဘောတရားထည့်သွင်းပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ အမှုထမ်းများသည် ယခုအခါ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ကို စိတ်ကူးတစ်ခုအဖြစ် ယေဘုယျသဘော အနေဖြင့်ရော ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏အဓိကစီရင်စုဒေသများတွင် မြေပြင်ပေါ်လက်တွေ့အားဖြင့်ပါ မြို့စောင့်တပ်ချ ကာကွယ်ထားခဲ့ပါသည်။ စစ်ပွဲအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များကို ယခုအခါစစ်တပ်ကရော ဘုရင်ကပါ ခိုင်မာစေရန် အားဖြည့်ပေးခဲ့ပါသည်။

လူမှုရေးအရ သဟဇာတညီညွတ်မှုတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းသောနိုင်ငံတော်ဆက်ဆံရေးများကို ထိန်းသိမ်းထားသည့် ခိုင်မာအားကောင်းပြီး တက်ကြွသော ကိုယ်ကျင့်တရားစနစ်များရှိသည့် အနောက်ကမ္ဘာမဟုတ်သော အခြားအစိတ်အပိုင်းများစွာတွင်ကဲ့သို့ ၎င်းတို့အား အရှည်တည်တံ့ စေသည့် ထုံးတမ်းဓလေ့များကို ကိုလိုနီအောင်နိုင်မှုက ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း မန္တလေးသို့ဆန်တက်ကာ ၎င်းတို့ဆန်တက်ခဲ့စဉ် မြစ်ကမ်းများပေါ်ရှိ အီတာလျံတို့တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ခံတပ်သုံးခုကို အမြောက်များဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ပြီး ၁၈၈၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် ရက်သတ္တသုံးပတ်အတွင်း သီပေါမင်းအား လက်နက်ချအညံ့ခံစေရန် အလုံးစုံဖိအားပေးခဲ့ပါသည်။ သီပေါမင်းသည် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ကို လက်နက်ချရန်အမိန့်ပေးခဲ့ပြီး အများအပြားမှာ လက်နက်မချကြဘဲ နေပြည်တော်မှ ထွက်ပြေးခဲ့ကြသော်လည်း အမြဲတမ်းစစ်တပ်သည် လက်တွေ့အားဖြင့် အပြီးတိုင် ပြိုကွဲသွားခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယလက်အောက်ခံအဖြစ် တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ပြီး သီပေါမင်းကို ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့သည် သီပေါမင်း နေရာကို မြေနိမ့်ဒေသရှိ (ကုန်းမြင့်တောင်တန်းဒေသတွင် စော်ဘွားများ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သော်လည်း) အခြားဒေသခံတိုင်းရင်းသားအုပ်စိုးသူနှင့် အစားမထိုးခဲ့ချေ။ အမြဲတမ်းစစ်တပ် ပြိုကွဲပျက်စီးသွားခဲ့သောကြောင့် ဗြိတိသျှတို့အားခုခံမှုသည် ကျေးလက်စစ်ပွဲ၏ ကာလရှည်ကြာ အသုံးပြုသောနည်းလမ်းများဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် ကျေးရွာသားများလွှမ်းမိုးသော ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု မရှိသည့် အာဏာဖီဆန်မှုပုံစံဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်တော်ဝင် စိတ်ကူးမှာ ရုတ်ခြည်းမှေးမှိန်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ပထမတွင် နန်းတော်အတွင်း မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ယင်းနောက် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ပေါ်ထွက်လာခြင်းမှတဆင့် ကိုလိုနီခေတ်မတိုင်မီကပေါ်ပေါက်ခဲ့သော စစ်ပွဲနှင့် ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအနေဖြင့် စုစည်းပေါင်းရုံး ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များကို ပယ်ဖျက်ခံခဲ့ရပါသည်။ ရှင်ဘုရင်ကိုဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ကို ဆုံးရှုံးခြင်းသည် နှစ်ခုလုံးက သရုပ်ဖော်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အခန်းကဏ္ဍအပြင် စစ်ပွဲအတွင်း အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ၎င်းတို့ထားရှိသည့် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိုဆုံးရှုံးခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ် သက်ရောက်ပါသည်။ ယင်းမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာလွှမ်းမိုးမှုကို ပထမဦးစွာ ရဟန်းတော်များထံသို့သာ အဆင့်လျှော့ချခဲ့ပြီး ထို့နောက် စစ်တပ်အဖွဲ့အစည်းပြင်ပတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဖွဲ့အစည်းများ

ကိုလည်း ထားရန်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

စစ်ပွဲတွင် အကန့်အသတ်များရှိကြောင်းနှင့် လက်နက်မဲ့အရပ်သားများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမှာ မှားယွင်းသည်ဆိုသည့်အတွေးအခေါ်ကို နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအတွက် အားထုတ်ရာ၌ စစ်တပ်သည် အကန့်အသတ်မဲ့စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ဆင်နွှဲနိုင်သည်ဟူသော ကိုလိုနီအတွေးအခေါ်ဖြင့် အစားထိုးခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်က ကိုလိုနီတပ်ဖွဲ့များသည် အနောက်တိုင်းဖအတွေ့အကြုံနှင့် အနောက်တိုင်းအချိန်ဇယားပေါ်အခြေခံသည့် အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ပိုမို အားနည်းသောကန့်သတ်ချက်များကို ခွင့်ပြုခဲ့ပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှု အဆောက်အအုံနှင့် လူမျိုးရေးဆိုင်ရာ ဟောပြောချက်များတွင်လည်း မြန်မာများကို ဥရောပသားများထက် နိမ့်ကျသည်ဟု သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ချမ်းသာသုခသည် ဥရောပတိုက်သားပြိုင်ဘက်များ၏ ချမ်းသာသုခထက် အလေးထားမှုနည်းနေခြင်းဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စစ်တပ်သည် သောင်းကျန်းမှုနှိမ်နင်းရေးလုပ်ဆောင်မှုနှင့် နောက်ပိုင်း ကိုလိုနီနယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးတော်လှန်မှုများအတွင်း သောင်းကျန်းမှုတန်ပြန်စစ်ဆင်ရေးများတွင် ဗမာများအပေါ် အကန့်အသတ်မဲ့စစ်ပွဲကို ပြန်လည်စတင်ခဲ့ပါသည်။ ဤပဋိပက္ခများတွင် ကျေးရွာများအဝိုင်းခံရပြီးပြာကျသည်အထိမီးရှို့ဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊ မြန်မာများခေါင်းဖြတ်ခံရခြင်းနှင့် အကျဉ်းသားများကွပ်မျက်ခံရခြင်းများရှိခဲ့ပါသည်။ ပိုဆိုးသည်မှာ ရန်သူအားထောက်ခံသည်သို့မဟုတ် ရိက္ခာထောက်ပံ့ပေးသည်ဟုယုံကြည်ပါက သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ အပေါင်းအဖော်ရွာသားများ၏ ယင်းသို့သောအပြုအမူများကို သတင်းမပို့ဟု သံသယရှိပါကလည်း အရပ်သားများကို အပြစ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လူတိုင်း၏ ကိုယ်ပိုင်ပိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ရွာများကို မီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်းသည် ထိုကိုလိုနီစစ်တပ်၏လက်မတွန့်ဘဲ တာဝန်အရဆောင်ရွက်သည့် ပုံမှန်အစီအမံဖြစ်ပါသည်။[၄]

ယခုအခါမရှိတော့ပြီဖြစ်သော အမြဲတမ်းစစ်တပ်၏ ပြင်ပမှလာခဲ့သော ကျေးရွာသားများကို ဒေသခံတိုင်းရင်းသားခုခံမှုအဖြစ် ချန်ထားရစ်ခဲ့ပြီး ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏ အစွန်အဖျားအစိတ်အပိုင်းများရှိ ကျေးလက်ဒေသများတွင် အမြဲတမ်းလေ့ကျင့်ခဲ့သောကြောင့် စစ်ပွဲကျင့်သားရနေသူများ(ဗဟိုအစိုးရ၏ အနီးကပ်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အလှမ်းဝေးသောနယ်မြေများ) နှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ်ကို မူဝါဒသဘောတရားထည့်သွင်းထားခဲ့သော စစ်ပွဲအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များသည် သက်သေအထောက်အထား မရှိတော့ပါ။ ဗမာများ၏ ဖြစ်စဉ်များအပါအဝင် ဖြစ်စဉ်များအားလုံး၌ လက်နက်ကိုင်ဓါးပြများ သို့မဟုတ် တောပုန်းဓါးပြများအဖြစ် ဗြိတိသျှတို့က တံဆိပ်ကပ်ထားခြင်းခံရသူများဖြစ်သည့် ဗြိတိသျှတို့ကို တိုက်ခိုက်သော ကျေးရွာအဖွဲ့များကလည်း ရွာများကိုမီးရှို့ဖျက်ဆီးခြင်း၊ အဖိုးတန်ပစ္စည်းများနှင့် အမျိုးသမီးများကို လှည်းပေါ်မှဆွဲချခြင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများအား အကြမ်းဖက်သိမ်းဆည်းခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏အကျဉ်းသားများကို ကားစင်တင်သတ်ဖြတ်ခြင်းတို့ရှိခဲ့ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ဗြိတိသျှတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများကိုလည်း ကိုယ်လက်အင်္ဂါများဖြတ်တောက်ခဲ့ပါသည်။ ပဋိပက္ခအတွင်း ဗမာအဖွဲ့တစ်ခု၏ အပြုအမူတစ်ခုကို ချားလ်စ်ခရော့သ်ဝိတ် (Charles Crosthwaite) က အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်-

ကျေးရွာများမှ ငွေကြေးနှင့် စားနပ်ရိက္ခာအပြင် အမျိုးသမီးများကိုတောင်းဆိုခဲ့ပြီး

> ပေးရန်ငြင်းဆန်သူများကို ရက်ရက်စက်စက်အပြစ်ပေးခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုများကို သိမ်းဆည်းခြင်း၊ ၎င်းတို့၏ကျေးရွာများကို မီးရှို့ခြင်း၊ ၎င်းတို့၏အမျိုးသမီးများကို အသရေဖျက်အရှက်ခွဲခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ကျွဲနွားတိရိစ္ဆာန်များကို ရာနှင့်ချီ၍ မောင်းထုတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ အထူးရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ထိုတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို တစ်နည်းနည်းဖြင့် အကူအညီပေးနေသူများ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့ကိုဖမ်း၍မရနိုင်သောအခါ ၎င်းတို့၏ဖခင်များ သို့မဟုတ် ညီအစ်ကိုများကိုဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ဗြိတိသျှတို့ကိုကူညီခဲ့သူတစ်ဦးနှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်သူ သုံးဦးကို စခန်းရှေ့တွင် ကားစင်တင်၍ အဆုံးစီရင်ရန်အမိန့်ပေးခဲ့စဉ်အခါက ရာဇ္ဆန့်နှင့်အတူရှိနေခဲ့သော ၎င်း၏နောက်လိုက်များထဲမှတစ်ဦးက သက်သေထွက်ဆိုချက် ပေးခဲ့ပါသည်။ 'သူတို့ကို ကားစင်တင်ပြီးတဲ့နောက် ခန္ဓာကိုယ်တွေကို ငါမြင်ခဲ့တယ်။ သူတို့ကို အရှင်လတ်လတ်ကားစင်တင်ပြီးတဲ့နောက် ပစ်သတ်ခဲ့တာပါ၊ သူတို့ရဲ့နှလုံးတွေ ပြတ်သတ်ပွင့်ထွက်ကုန်ပါတယ်' ဟု ၎င်းက ပြောပါသည်။ (Crosthwaite 1912, 111)

ဤစစ်ပွဲတွင် နှစ်ဘက်စလုံးက အရပ်သားများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့ကြသည့် ရာဇဝတ်မှုများက စစ်ပွဲအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်မဟုတ်သူများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု တို့အား လက်ခံထားသည့် လူမှုမှတ်တမ်းမှ ဖယ်ရှားဖျောက်ဖျက်ပစ်ခဲ့ကြပါသည်။ နော့သင်မ်တန်မှ ပါလီမန်အဖွဲ့ဝင် မစ္စတာလာဘူးခ်ီးယား (Mr. Labouchere) က ရှစ်လမျှသာရှိသော လုပ်ဆောင်မှုအတွင်း ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လူများစုအောက်လွှတ်တော်၌ အောက်ပါ အတိုင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်-

> ထိုနိုင်ငံတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ဆောင်မှုသည် ထိုပြည်သူများအပေါ် အနိုင်ယူရန် အလားအလာရှိသကဲ့သို့ မဟုတ်ပါ။ ၎င်းတို့အားသတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ရွာများအား မီးရှို့ခြင်းဖြင့် နေထိုင်သူများကိုအပြစ်ပေးရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ စစ်သည်များအား တစ်ရွာမှ တစ်ရွာသို့ စေလွှတ်ခဲ့သော်လည်း ယင်း၏အကျိုးဆက်အဖြစ် ယခုအခါ ထိုတိုင်းပြည်သည် နယ်ခံဓါးပြများ၏အစိတ်အပိုင်းအပေါ် လူထု၏ပစ္စည်းဥစ္စာများကို အကြမ်းဖက်သိမ်းဆည်းရန် တံခါးဖွင့်ပေးထားသကဲ့သို့ဖြစ်နေပါသည်။ (အောက်လွှတ်တော်ကြားနာပွဲများ - House of Commons Debates 1886 August 30)

ဤပဋိပက္ခမှစတင်၍ ဗြိတိသျှနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူထုများအကြား တစ်ဘက်နှင့် တစ်ဘက် ရက်ရက်စက်စက် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြပါသည်။[၅]

နိဂုံး

ဤဆောင်းပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘုရင့်နန်းတော်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် စစ်ပွဲနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် ယင်းသည် ဆယ့်ရှစ်ရာစုအလယ်ပိုင်းမှ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထို့နောက်ပိုင်းတွင် ယင်းကို အမြဲတမ်းစစ်တပ်၏ အဆင့်များအတွင်း ဖြည်းဖြည်းချင်း စိမ့်ဝင်အောင်

သွတ်သွင်းပေးခဲ့ကြောင်းတို့ကို တင်ပြထားပါသည်။ တဖြည်းဖြည်းချင်း စစ်ပွဲ (နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး) အတွင်း အကန့်သတ်မဲ့အကြမ်းဖက်မှုကို မူအရကန့်သတ်ခဲ့သည့်အပြင် - နန်းတော်သို့မဟုတ် စစ်တပ်က သိရှိခဲ့သည့်အခါ - လက်တွေ့အားဖြင့်လည်း ကန့်သတ်ခဲ့ပါသည်။ ဘုရင့်တော်ဝင်စိတ်ကူးတလျှောက်လုံးတွင် ဤကျင့်ဝတ်ကို သီအိုရီသဘောတရားအရ အာဏာသက်ဝင်စေခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏အစွန်အဖျား သာမန်လောကဘ္ဝ နန်းတော်၏ လက်တွေ့မြင်ကွင်းကိုကျော်လွန်သည့် ပြင်ပအစွန်အဖျားစီရင်စုဒေသများတွင် ကုန်းဘောင်ခေတ်အုပ်ချုပ်သူအရာရှိများသည် ရွာသူရွာသားများထံမှ ရင်းမြစ်ပစ္စည်းများအား ယူငင်ကြောင်းစွပ်စွဲချက်များနှင့်အတူ အစိုးရအာဏာစက် မသက်ရောက်သည့်နေရာများတွင် ဤကျင့်ဝတ်ကို လက်တွေ့အားဖြင့် ချိုးဖောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ကျေးရွာများကို မီးရှို့ခြင်းမှသည် အဓမ္မကျင့်မှု၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုနှင့် ကွပ်မျက်မှုအထိ အမျိုးမျိုးသော အကန့်အသတ်မရှိသည့် အံ့မခန်းဖွယ်ရာ အကြမ်းဖက်မှုသည် မိသားစုများ၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ကလေးသူငယ်များ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများနှင့် အလားတူလူငယ်များကို ပစ်မှတ်ထားခဲ့ပါသည်။

ထိုသို့သော ကျင့်ဝတ်ဖောက်ဖျက်မှုများကို နန်းတော်က ကြားသိသောအခါ ကျူးလွန်သူများကို ၎င်းတို့၏ ရာထူးအဆင့် သို့မဟုတ် ဤအကြမ်းဖက်မှုတွင်ပါဝင်သည့် ရည်ရွယ်ချက်နှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ ရာထူးနှင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာများကို ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ အကျဉ်းချခြင်းနှင့် အသက်ဆုံးရှုံးခြင်းအထိပင် အပြစ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ရှင်ဘုရင်၏နယ်ပယ်တွင် စစ်ပွဲ၏ အမည်နာမထဲတွင် လုပ်နိုင်သည့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိခဲ့ပါသည်။

၁၈၈၅ ခုနှစ်တွင် ရှင်ဘုရင်အားဖြုတ်ချခြင်းနှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ်၏ ပြိုလဲမှုတို့နှင့်အတူ စစ်ပွဲနှင့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ဤမြန်မာ့ကျင့်ဝတ်များကို ဖျောက်ဖျက်ဖယ်ရှားခဲ့ပါသည်။ အကန့်အသတ်မရှိသော ကျေးလက်စစ်ပွဲ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာအား သက်ဝင်ယုံကြည်မှုနှင့် တော်ဝင်အတွေ့အကြုံတို့၏ လွှမ်းမိုးမှုနည်းပါးသော ဒေသန္တရစစ်ပွဲ - ထို့နောက် ကျေးရွာရှိ ဗမာများအတွက် နည်းလမ်းကို ဆက်လက်သတ်မှတ်ခဲ့ပါသည်။ ရလဒ်အဖြစ် ဗြိတိသျှတို့မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သော အကန့်အသတ်မဲ့ ကိုလိုနီစစ်ပွဲက တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြည့်ပေးခဲ့သည့် ကျေးလက်ပဋိပက္ခသည် နောက်ပိုင်းတွင် အကန့်အသတ်မရှိသော စစ်ပွဲပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ခုမှာ ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများနှင့် ကျေးလက်ဒေသဖြစ်ပြီး၊ အခြားတစ်ခုမှာ ကိုလိုနီနှင့် တိုင်းတစ်ပါးဖြစ်သည့် ဤမတူကွဲပြားသော ဓလေ့ထုံးစံနှစ်ခုသည် စစ်ခင်းသင့် မခင်းသင့်နှင့်ပတ်သက်သည့် ရှိရင်းစွဲအမွေကို လွှမ်းမိုးခဲ့ပါလိမ့်မည်။ ကိုလိုနီနယ်မှနှာနှင့် ကျေးလက်တောရွာစစ်ပွဲပုံစံများကို ရုပ်ဆိုင်းခြင်းအပြင် ကုန်းဘောင်ခေတ်အလယ်ပိုင်းနှင့် နှောင်းပိုင်းတို့တွင် ၎င်းတို့ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲခဲ့သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် နန်းတွင်းတော်ဝင်ဓလေ့ထုံးစံများကို ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်ပွဲအတွင်း ကန့်သတ်ချက်များကို နားလည်သဘောပေါက်စေသည့် ကိုလိုနီလွှမ်းမိုးမှုဖယ်ရှားခြင်းနည်းလမ်းကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. အစောပိုင်း မျက်မှောက်ခေတ်ပြင်သစ်နိုင်ငံတွင် နှိုင်းယှဉ်နိုင်သော အလားအလာတစ်ခု အတွက် အေးလိယက်စ် (၁၉၈၂) - Elias (1982) ကို ကြည့်ပါ။ မတူညီသောအမြင်အတွက် ကာရိုးလ် (၂၀၀၆) - Carroll(2006) ကို ကြည့်ပါ။

၂. လီဘာမင်းန် (၂၀၀၃၊ ၁၉၈၄)နှင့် ကိုးအင်းနစ် (၁၉၉၀) - Koenig (1990) ကို ကြည့်ပါ။

၃. အစောပိုင်းခေတ်သစ်မြန်မာနိုင်ငံမှ အမျိုးမျိုးသော ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းမြောက်များစွာကို အစွန်အဖျားဒေသများမှ မြန်မာဘာသာနှင့် လူနည်းစုတိုင်းရင်းသားဘာသာစကားများဖြင့် မူရင်းအတိုင်း မပျက်စီးအောင်ထိန်းသိမ်းထားပြီး ယင်းတို့က ပြည်တွင်းသမိုင်းများနှင့် အချက်အလက်များကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ ဤလက်ရေးစာမူများထဲမှအချို့သည် ဘုရားများ၏သမိုင်းများနှင့်သက်ဆိုင်သော်လည်း အခြားသောလက်ရေးမူများသည် ဒေသတွင်း ဒဏ္ဍာရီများ၊ စာပေ၊ ဒေသခံမိသားစုမျိုးရိုးအဆက်အနွယ်များ စသည်ဖြင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ အခြားအရေးကြီးသောဒေသတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရင်းမြစ်များမှာ အခွန်ဘဏ္ဍာစုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ၊ သူကြီးများ၏ နန်းတော်သို့အစီရင်ခံတင်ပြချက်များဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုရင်းမြစ်တစ်ချို့ကို ထရေဂါ (Trager)နှင့် ကိုးအင်းနစ် (Koenig) (1979)တွင် ဘာသာပြန်ဖြင့် ကူးယူထားပါသည်။ ဤရင်းမြစ်မျိုးပေါင်းများစွာကို ဘုရင့်တော်ဝင်စာကြည့်တိုက်တွင် စုဆောင်းထားသော်လည်း နောက်ထပ်များစွာကို ဒေသတွင်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း စာကြည့်တိုက်များနှင့် တသီးပုဂ္ဂလ ကိုယ်ပိုင်စုဆောင်းမှုများတွင် ထိန်းသိမ်းထားရှိခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်ထိ ၎င်းတို့၏ ရှင်သန်မှုကို ရှင်းပြရန် အထောက်အကူပေးလျက်ရှိပါသည်။

၄. ဥပမာ -စတ်တန်ခိုးလ်ဒ်ဖီးလ်ဒ် ဒေသတွင်းသမိုင်းသုတေသနအဖွဲ့မော်ကွန်းတိုက် (Sutton Coldfield Local HistoryResearch Group Archive) ဗိုလ်မှူး ရစ်ချတ်ဟိုလီချေး (၁၈၅၀-၁၉၁၄) - Major Richard Holeche (1850-1914) ၏ အထက်မြန်မာပြည်အား ကိုယ်တွေ့သတိရအောက်မေ့ခြင်း ၁၈၈၆-၇ (Personal Recollections of the Upper Burmah Campaign 1886-7) ပါ ဖော်ပြချက်များအပါအဝင် ထိုလုပ်ဆောင်မှု၏ အချက်အလက်များစွာဖြင့် ယင်းကို ထောက်ခံထားပါသည်။ https://sclhrg.org.uk/research/transcriptions/2182-personal-recollections-of-the-upper-burmahcampaign-1886-7-by-majorrichard-holbeche-1850-1914.html.

၅. တိုက်ခိုက်ခံရသောကျေးရွာများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများ 'အားလုံး'ကို သတ်ဖြတ်ခြင်းပါဝင်သော ၁၈၉၁ ခုနှစ်တွင် တောင်ပေါ်သားများအားတိုက်ခိုက်ခြင်း သာဓကကို ကြည့်ပါ။ (Watson 1967, 8)

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Michael W.Charney http://orcid.org/0000-0002-3910-155X

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Anonymous. 1962. "Wung-gyi-hmu-gyi-mya Akyaung." Journal of the Burma Research Society 45 (2): 147–162.

Carroll, S. 2006. Blood and Violence in Early Modern France. Oxford: Oxford University Press.

Chakrabarty, D. 2008. Provincializing Europe: Postcolonial Thought and Historical Difference. Princeton: Princeton University Press.

Charney, M. 2006. Powerful Learning. Buddhist Literati and the Throne in Burma's Last Dynasty, 1752–1885. Ann Arbor: University of Michigan Centre for Southeast Asian Studies.

Charney, M. 2017. "Armed Rural Folk: Elements of Pre-colonial Warfare in the Artistic Representations and Written Accounts of the Pacification Campaign (1886-1889) in Burma." In Warring Societies of Pre-colonial Southeast Asia: Local Cultures of Conflict within a Regional Context, edited by M. Charney and K. Wellen, 155–181. Copenhagen: NIAS.

Charney, M. 2020. "Both Benevolent and Brutal: The Two Sides of Provincial Violence in Early Modern Burma." In A Global History of Early Modern Violence, edited by C. Erica, M. H. Erica, and P. H. Wilson, 37–51. Manchester: Manchester University Press.

Crosthwaite, C. 1912. The Pacification of Burma. London: Edward Arnold.

Elias, N. 1982. The Civilizing Process Vol. 2. State Formation and Civilization. Oxford: Blackwell.

Ghosh, P. 2000. Brave Men of the Hills: Resistance and Rebellion in Burma, 1825-1932. London: C. Hurst.

Holbeche, R. "Personal Recollections of the Upper Burmah Campaign 1886-7 by Major Richard Holbeche (1850-1914)." Sutton Coldfield Local History Research Group Archive. https://sclhrg.org.uk/research/transcriptions/2182-personal-recollections-of the-upper-burmah-campaign-1886-7-by-major-richard-holbeche-1850-1914.html

"House of Commons Debates Hansard." 1886. 308: cc797–873. August, 30. IOR [India Office Records]. Board of Control Records 1784-1858 [F Series]. London: British Library, Asia and Africa Collection.

Koenig, W. 1990. The Burmese Polity, 1752-1819: Politics, Administration, and Social Organization in the Early Konbaung Period. Ann Arbor: University of Michigan Center for South & Southeast Asian Studies.

Lieberman, V. 1984. Burmese Administrative Cycles: Anarchy and Conquest, C. 1580 1760. Princeton: Princeton University Press.

Lieberman, V. 2003. Strange Parallels, Volume 1: Integration of the Mainland Southeast Asia in Global Context, C. 800–1830. Cambridge: Cambridge University Press.

Scott, J. 2009. The Art of Not Being Governed: An Anarchist History of Upland Southeast Asia. New Haven: Yale University Press.

Thomas, M. 2012. Violence and Colonial Order: Police, Workers and Protest in European Colonial Empires, 1918-1940. Cambridge: Cambridge University Press.

Trager, F., and W. Koenig. 1979. Burmese Sit-tans 1764-1826: Records of Rural Life and Administration. With the Assistance of Daw Yi Yi. Tucson: University of Arizona Press.

Watson, J. 1967. Military Operations in Burma, 1890-1892, edited by B. R. Pearn. Ithaca: Cornell University Southeast Asia Program.

ICRC

ယေဘုယျလူသားဆန်မှုနှင့် ခွဲခြားမှုအကြား - တောင်ကိုးရီးယားစစ်တပ်၏ ချို့ဂျိုဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းကြီးလက်စွဲနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် ၎င်း၏သက်ဆိုင်မှု

Hyein Lee

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ချို့ဂျိုဂိုဏ်း (K.Chogyechong or Jogyejong 曹溪宗) သည် Kukkun Pobyo chip (လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွက် အခြေခံကျသာ ဗုဒ္ဓဘာသာတရားတော်များ - Essential Buddhist Teachings for the Armed Forces 國軍法要集, ဤမှစ၍နောင်တွင် EBTAF ဟု ခေါ်ဆိုပါမည်)ဟုခေါ်သည့် စာအုပ်ငယ်ကိုပြုစုခဲ့ပြီး စစ်တပ်နှင့်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားကျောင်းများတွင် ဖြန့်ဝေခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းများအတွက် ဤလက်စွဲသည် ၎င်းတို့ကို ဒေသနာတော်မူသဘောတရားနှင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်နှင့် လမ်းညွှန်ချက်နှစ်မျိုးလုံးအပြင် စစ်မှုထမ်းဘုန်းကြီးများအတွက် အသုဘအခမ်းအနားများကဲ့သို့သော အရေးကြီးသည့် ထုံးတမ်းစဉ်လာများကိုဆောင်ရွက်ရန် ဆုတောင်းပတ္ထနာပြုခြင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓဘာသာရှေးရိုးကျမ်းစာများနှင့် အဆုံးအမတို့အပေါ်မှ ထုတ်နုတ်ဆွဲယူ ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပါသည်။ တချိန်တည်းမှာပင် EBTAF တွင် အချို့ထူးခြားသော ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ အကိုးအကားများနှင့် အတွေးအခေါ်များပါဝင်လျက် ကိုးရီးယားအမျိုးသားရေးဝါဒ၏ အခြေခံသဘောတရားများနှင့် ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ ဤဆက်စပ်အကြောင်းအရာတွင် ဤဆောင်းပါးက (၁) EBTAF ၌ အကြံပြုထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်တို့၏ စံနမူနာပြ လက္ခဏာများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL) အား လေးစားလိုက်နာမှု၊ (၂) ယေဘုယျ လူသားဆန်မှုကို ထိန်းသိမ်းရန် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်တို့၏ ဘာသာရေးရည်မှန်းချက်များနှင့် ၎င်းတို့၏အစိုးရနှင့် နိုင်းနွယ်မှုတွင် ရှိရင်းစွဲ ခွဲခြားမှုတို့အကြား လက်စွဲစာအုပ်ငယ်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ပဋိပက္ခဖြစ်နေသော တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် (၃) ကွဲပြားချက်အား ဖြေရှင်းရန် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းခြင်းတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပါသည်။ EBATF သည်

DOI: 10.4324/9781003439820-23
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

IHL အခြေခံမူများနှင့်ကိုက်ညီသော်လည်း တစ်ချိန်တည်းတွင် ယင်း၏ တချို့အစိတ်အပိုင်းများသည် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာရည်မှန်းချက်များနှင့် နိုင်ငံ၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များအကြား အားပြိုင်မှုကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြနေပါသည်။ EBATF တွင် IHL ကို အတိအလင်းဖော်ပြမထားသော်လည်း ကိုးရီးယားစစ်တပ် ဘာသာရေး ဝန်ထမ်းအလုပ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တန်ဖိုးများကို အပြန်အလှန်ဖြည့်ဖက်ပြုခြင်းအပေါ် စွဲမြဲခိုင်မာနေသော ပညာပေးမှုအတွက် အလားအလာရှိပါသည်။

နိဒါန်း

ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ချို့ကို့ကိုးကားချသည် Kanwha Sŏn (Ch. kanhua chan 看話禪)နှင့် Hwadu (Hwadu 話頭)တို့ကဲ့သို့ တရားအားထုတ်ခြင်းအလေ့အကျင့်ပေါ် အဓိကထားသော ကိုးရီးယားဇင်ကိုးကားဖြစ်ပါသည်။ ထိုကိုးကား၏ဇာစ်မြစ်အား သမိုင်းတွင် များစွာ နောက်ကြောင်းပြန် ခြေရာကောက်နိုင်သော်လည်း ချို့ကို့ကိုးကား၏ လက်ရှိပုံစံကို ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် သန်းခေါင်စာရင်းအရ ထိုကိုးကားသည် ဘုရားကျောင်း ၃၁၈၅ ကျောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီး ၁၃၃၂ ပါးနှင့် ကိုးကွယ်သူ ၁၂,၀၀၀,၀၀၀ (ဆယ့်နှစ်သန်း)ရှိသည့် တောင်ကိုးရီးယားတွင် အကြီးဆုံးနှင့် ဩဇာတိက္ကမအရှိဆုံး ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုးကားဖြစ်ပါသည်။ (ယဉ်ကျေးမှု၊ အားကစားနှင့် ခရီးသွားဝန်ကြီးဌာန (문화체육관광부 2018, 101) လူမှုရေးထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတွင် ယင်းအား စိတ်ဝင်စားမှုတိုးပွားလာမှုနှင့်အတူ လောလောဆယ် ထိုကိုးကားသည် တောင်ကိုးရီးယားအမျိုးသားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် စစ်တပ်ဝန်ထမ်းဘုန်းတော်ကြီးတာဝန်ထမ်းဆောင်ရာ၌ ပါဝင်သည့် ဘာသာရေးဂိုးကားလေးဂိုးကား[၃] တို့တွင် တစ်ဂိုးကားအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။

အမေရိကန် ပရိုတက်စတင့် စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအမှုထမ်းခြင်း၏ လှုံ့ဆော်မှုကြောင့် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၌ စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအဖွဲ့အစည်းကို ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ကိုရီးယားစစ်ပွဲအတွင်း (၁၉၅၀-၁၉၅၃) ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ၁၉၅၀ ခုနှစ်များက တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံသားများအကြား အရေးပါဆုံး ကိုးကွယ်ရာဘာသာဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ခရစ်ယာန်ဘာသာကိုထောက်ခံသော ဆင်ဂ်မန်ရီး (Syngman Rhee) အစိုးရ (၁၉၄၈-၁၉၆၀)ကာလအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီးများကို စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအမှုထမ်းရန် တရားဝင်တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းမရှိခဲ့ချေ။ (Kang 2017)

ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုနီးပါးကြာ ကြဉ်ထားမှုကာလ ပြီးသည့်နောက် တောင်ကိုးရီးယားအစိုးရက နောက်ဆုံးတွင် ချို့ကို့ကိုးကားကို စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအမှုထမ်း တရားဝင်အဖွဲ့ဝင် ဖြစ်လာစေရန် တတိယဘာသာရေးဂိုးကားအဖြစ် ၁၉၆၈ ခုနှစ်တွင် အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပါသည်။ (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအယ်ဒီတာဘုတ်အဖွဲ့ - Editorial Board of Buddhist Chaplaincy 불교군종사편찬위원회 2008, 16) တစ်နှစ်ထဲမှာပင် စစ်တပ်ဘုန်းကြီးသင်တန်းကိုရော စစ်တပ်၏ ခြေလျင်သင်တန်းကျောင်းတွင်

ရက်သတ္တဆယ်ပတ်ကြာ စစ်သင်တန်းကိုပါ တက်ရောက်ပြီးစီးခဲ့သော စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီး ငါးဦးတို့ကို တပ်နေရာချတာဝန်ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုငါးဦးထဲမှ သုံးဦးကို ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲကာလ (၁၉၅၄-၁၉၇၅)အတွင်း ဗီယက်နမ်နိုင်ငံသို့ စေလွှတ်ခဲ့ပါသည်။ (Kim and Park 2020, 4)

ထိုစဉ်ကတည်းက ချိုကျိုဂိုဏ်းတွင် စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများအရေအတွက်သည် ၁၉၇၀ တွင် ဘုန်းကြီးကျောင်း ၁၀ ကျောင်း၊ ၁၉၉၀ တွင် ၁၇၀၊ ထို့နောက် ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ၄၁၆ ကျောင်းအထိ သိသိသာသာတိုးပွားလာခဲ့ပါသည်။ တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ၌ စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများသည် စစ်တပ်စခန်းများနှင့် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်ကြပါသည်။ စစ်မှုထမ်းများ အဆင်ပြေစေရန်အတွက် စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများသည် တပ်စခန်းများအတွင်း သို့မဟုတ် တပ်စခန်းများနှင့် နီးနီးကပ်ကပ်တွင် တည်ရှိကြပါသည်။ အားလပ်မှုပေါ်မူတည်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာစစ်တပ်ဘုန်းကြီးတစ်ပါးသည် တပ်စခန်းအတွင်း၌ နေထိုင်နိုင်ပါသည် သို့မဟုတ် စနေ၊ တနင်္ဂနွေနေ့များတွင် ဘုရားကျောင်းများ အကြား လှည့်လည်သွားလာနိုင်ပါသည်။ စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများတွင် ဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းများမှာ တရားဓမ္မဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးစံများကို ပြုလုပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးစံများတွင် သေဆုံးသွားသော စစ်သည်များအတွက် အသုဘအခမ်းအနားများ ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ပီဆောင်းဆာ (Pisung Sa) ဘုရားကျောင်းသည် တောင်ကိုရီးယားနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှု၊ အတိအကျပြောရသော် အာလ်ချီ လွတ်လပ်မှုထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သူ (Ulchi Freedom Guardian) အတွက် အခမ်းအနားများ ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီး အယ်ဒီတာဘုတ် အဖွဲ့ - Editorial Board of Buddhist Chaplaincy 불교군종사편찬위원회 2008, 395)

စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများနှင့် စစ်တပ်ဝန်ထမ်းဘုန်းကြီးတို့အတွက် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံအတွက် လိုအပ်ချက်ကို ၁၉၉၀ ခုနှစ်များတွင် ချိုကျိုဂိုဏ်း၌ ထက်ထက်သန်သန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီး (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီး အယ်ဒီတာဘုတ်အဖွဲ့ - Editorial Board of Buddhist Chaplaincy 불교군종사편찬위원회 2018, 42) ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ ချိုကျိုဂိုဏ်း၏ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်ဘုန်းကြီးအသင်း (K. Taehan pulgyo chogyejong kunjong t'ŭkpyŏlkyogu; Ch. dahan fojiao caoxizong junzong tebie jiaoqu 大韓佛教曹溪宗軍宗特別教區) ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ အသင်းဝင်ဘုန်းကြီးသည် ရွေးချယ်ထားသော ဆန္ဒပြင်းပြသည့် စစ်မှုထမ်းများနှင့် စစ်စခန်းများနှင့်အတူပူးပေါင်းလျက် ဆောင်ရွက်နေသော ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၏ တာဝန်ခံဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းအမ်း (Joong-ang) သံဃာ့တက္ကသိုလ်ှနှင့် ဒေါင်းဂုခ် (Donggguk) တက္ကသိုလ်ှ နှစ်ခုတို့၏ အကူအညီနှင့်အတူ အသင်းဝင်ဘုန်းကြီးသည် ရည်ရွယ်ချက်ကြီးမားသော စစ်တပ်ဝန်ထမ်းဘုန်းကြီးများအား ပညာပေးခြင်းအတွက်လည်း တာဝန်ရှိသူဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တပ်ဘုန်းကြီး အမှုထမ်းခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သော ဖတ်ရှုစရာများနှင့် စာအုပ်ငယ်များကို ထုတ်ဝေသူဖြစ်ပါသည်။

စစ်တပ်ဘုန်းကြီး အမှုထမ်းခြင်းသည် လုံးဝအရပ်သား သို့မဟုတ် အရပ်သားတစ်ပိုင်းဖြစ်သည့် နိုင်ငံအချို့နှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲသည်မှာ တောင်ကိုးရီးယားတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ညွှန်ကြားချက်အရ ဤအမှုထမ်းခြင်းကို ထိန်းသိမ်းထားခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ချိုဂျိုဂိုဏ်းတွင် ဘုန်းကြီးများအဖြစ် ၎င်းတို့၏အဆင့်အတန်းကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားလျက် တစ်ချိန်တည်းတွင် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခံရသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရဟန်းများနှင့် ရဟန်းမများ[၆]သည် စစ်မှုထမ်းများဖြစ်ကြပါသည်။ စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများသည် အသင်းဝင်ဘုန်းကြီးတို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေကြပြီး ၎င်းတို့ထဲမှ အချို့သည် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ခွင့်ပြုချက်နှင့်အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဒကာများထံမှ လှူဒါန်းမှုများဖြင့် ပြီးပြည့်စုံခဲ့ကြသည့်တိုင် တူညီသောပုံစံဖြင့် စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများသည် အခြေခံအားဖြင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဌာနများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ဤစာတမ်းအတွက် အခြေခံဇာစ်မြစ်မှာ ခွပ်ခွန်းပိုးဗျာ ချစ်ပ် (၁၉၉၇ ခုနှစ်က စစ်တပ်အသင်းဝင်ရုံးကထုတ်ဝေသော စစ်တပ်အတွက် အခြေခံဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများ၊ EBTAF စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဘုန်းတော်ကြီးအသင်း ရုံး၊ ၁၉၉၇ - Essential Buddhist Teachings for the Armed Foreces, EBTAF, Office of Military Ordinariate, 1997) တောင်ကိုးရီးယားရှိ စစ်တပ်ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားကျောင်းများတွင် ဖြန့်ဝေခဲ့သည့် စာအုပ်ငယ် ဖြစ်ပါသည်။ EBTAF သည် ၎င်းတို့၏တိုင်းပြည်အတွက် ၎င်းတို့ အမှုထမ်းဆောင်နေစဉ်အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာတရားဓမ္မအဆုံးအမများကိုလိုက်နာရန် ဆန္ဒရှိသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းများအတွက် လမ်းညွှန်စာအုပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဤလမ်းညွှန်စာအုပ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်ဘုန်းကြီးအသင်းရုံးကပြုစုပြီး တောင်ကိုးရီးယား၏အမျိုးသားကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးအုပ်ရေ ၁,၀၀၀ ကို ပုံနှိပ်ခဲ့ပါသည်။[၇] ထိုအချိန်ကတည်းက EBTAF သည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်ငါးခုအတွင်း ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်မှုများကို များစွာပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် နောက်ဆုံးထုတ်မှလွဲ၍ စာအုပ်ငယ်အဟောင်းအားလုံးတို့သည် ကွဲပြားခြားနားသောအာဘော်များ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပါဝင်သည့် စာမျက်နှာလေးရာကျော်ရှည်သည့် စာအုပ်များဖြစ်ပါသည်။ ယင်းတို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓလေ့ထုံးစံများ၊ အဓိကအဆုံးအမတရားဓမ္မများ၊ စစ်မှုထမ်းများအတွက် ဆီလျော် အံကိုက်သော တွေးခေါ်မှုစိတ်နေသဘောထားနှင့် စည်းကမ်းများအပြင် မိမိနိုင်ငံအတွက် မှန်ကန်သော သဘောထားများ ပါဝင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးဌ၌ ၁၉၉၇၊ ၂၀၀၀၊ ၂၀၁၀ နှင့် ၂၀၁၈ တို့မှ EBTAF မူကွဲများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာထားပါသည်။

ဤစာအုပ်ငယ်တွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာဝါဒနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့အကြား အားပြိုင်မှုကို စွဲမြဲခိုင်မာစေပါသည်။ ဘုန်းကြီးများက ရေးသားပြုစုပြီး နိုင်ငံတော်အစိုးရကခွင့်ပြုထားခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက် လမ်းညွှန်အဖြစ် ယေဘုယျလူသားချင်းစာနာမှုနှင့် မျိုးချစ်စိတ် နှစ်ခုတို့သည် မလွဲသာမရှောင်သာ ဓားသွားနှစ်ဘက်အလား အတူတကွ ယှဉ်တွဲတည်ရှိနေကြပါသည်။ ဤအားပြိုင်မှုသည် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာမှုတို့အား ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများအကြား ဟန်ချက်ညီမှုပေါ်တွင် အခြေခံသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (ဤမှစ၍နောင်တွင် IHL)အတွက် ယထာဘူတပညာဆိုင်ရာအခြေခံနှင့် အလားတူပြီး

စစ်ပွဲတွင်အသုံးပြုသည့် လက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ကန့်သတ်မှုများ ပြုလုပ်ထားပါသည်။ (Melzer 2019, 17, 18) ထို့ကြောင့် ဤနှစ်ခုအား နှိုင်းယှဉ်ထားသော ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုသည် ၎င်းတို့၏ စွမ်းရည်နှင့် အပြန်အလှန် ဖြည့်ဖက်ဖြစ်မှုတို့ကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်ပါသည်။[၈]

ဤလေ့လာမှုသည် ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အောက်ဖော်ပြပါ မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုထားပါသည် - (၁) EBTAF တွင် အလေးထားဖော်ပြသည်မှာ မည်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမမျိုးဖြစ်သနည်း။ (၂) EBTAF တွင် IHL နှင့် ချိန်ညှိမှုကို ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများက ထောက်ခံအားပေးပါသလား။ (၃) EBTAF တွင် အတူတကွကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မျိုးချစ်စိတ်တို့၏ အပေါ်ယံအမြင်အားဖြင့် ညှို့ဖွယ်ရာသော လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးထားမှုများသည် မည်သို့ရှိပါသနည်း။ (၄) EBTAF သည် ကျမ်းစာ၌ပါသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လက်တွေ့အရှိတရား ဗုဒ္ဓဘာသာတို့အကြား ကွာဟချက်ကို မည်သို့ထင်ဟပ်ဖော်ပြပြီး ပြေလည်အောင်ညှိပေးပါသနည်း။ (၅) လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းများ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုတို့အား နားလည်သဘောပေါက်မှုအရ EBTAF တွင် မည်သည့်ပါဝင် ပတ်သက်မှုများရှိပါသနည်း။ ဤမေးခွန်းများကို ဖြေဆိုခြင်းဖြင့် ဤလေ့လာမှုသည် တောင်ကိုးရီးယားရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်၏ရှင်သန်မှုဘဝများထဲတွင် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ခွဲခြားခြင်းတို့အား မည်သို့အတူတကွထားရှိပြီး အတည်ပြုထားသည်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာ ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ ရှင်သန်နေသော လက်တွေ့အရှိတရားအား နားလည် သဘောပေါက်ရေး၌ ပါဝင်ကူညီပေးရန် ကြိုးပမ်းပါသည်။ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဤသုတေသနသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအမှုထမ်းခြင်းနှင့် IHL ကို ကျင့်သုံးသူများအကြား နောက်ထပ်ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတို့ကို ဖွင့်လှစ်ပေးနိုင်လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မျှော်လင့်ပါသည်။

EBTAF ကို ခြုံငုံသုံးသပ်ခြင်း

EBTAF သည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအခြေအနေများ၌ တိုက်ပွဲကြုံတင်ပြင်ဆင်မှုမှသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နေ့စဉ်ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထအထိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး၏ဘဝအား ရှုထောင့်အမြင်အမျိုးမျိုးမှ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်များအတွက် လက်စွဲဖြစ်ပါသည်။ မာတိကာတွင် ကိုးရီးယားနှင့် ရှေးဟောင်းတရုတ်ဘာသာတို့ဖြင့် ရေးသားထားသော မဟာယာနနှင့် အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များ နှစ်ခုလုံးမှ ကျမ်းရင်းဆိုင်ရာစာပေသီကုံးဖွဲ့နွဲ့မှုများ ပါဝင်ပါသည်။ ကျမ်းရင်းလာမဟုတ်သော အစိတ်အပိုင်းတို့ကို မျက်မှောက်ခေတ်ကိုရီးယားဘာသာဖြင့်သာ ပေးထားပြီး ၎င်းတို့၌ ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်သည်တို့အတွက် အံဝင်ခွင်ကျပြုစုထားသော နေ့စဉ်ဘဝအတွက် ကျမ်းစာအစိတ်အပိုင်းတို့၏ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များနှင့် ဘာသာပြန်ဆိုချက်များ သို့မဟုတ် လမ်းညွှန်များ ပါဝင်ပါသည်။

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည့် EBTAF တွင် အခန်း ၁၀ ခန်းနှင့် စာမျက်နှာ ၇၀၀ ကျော်ပါဝင်ပြီး ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ထုတ် မူကွဲ၌ အခန်းခြောက်ခန်းနှင့် စုစုပေါင်းစာမျက်နှာ ၄၈၀ ပါဝင်ကာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်ထုတ် မူကွဲ၌ အခန်းခြောက်ခန်းနှင့် စုစုပေါင်းစာမျက်နှာ ၄၃၈ ခု ပါဝင်ပါသည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှ နောက်ဆုံးပြင်ဆင်ချက်တွင် အခန်းသုံးခန်းနှင့် စုစုပေါင်းစာမျက်နှာ ၉၅ ခုပါဝင်ပါသည်။ ဘုန်းကြီးအသင်းတွင် ပညာရေးဆိုင်ရာညွှန်ကြားရေးမှူး၏ အဆိုအရ နောက်ဆုံးထုတ် EBTAF အား ဖြည့်စွက်ရန် နောက်ထပ်စာအုပ် သုံးအုပ်ဖြစ်သည့် - စစ်မြေပြင်များတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဓလေ့ထုံးစံများစုစည်းမှု၊ လူငယ်စစ်သည်များအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာသုတ္တန်များ၊ ဓလေ့ထုံးစံများနှင့် ဆုတောင်းသူများအတွက်လက်စွဲ - တို့ကို စီစဉ်ထားပါသည်။[၉] ၂၀၁၈ ခုနှစ်မတိုင်မီက ပြင်ဆင်ချက်အများအပြားရှိသော်လည်း လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်များစွာအတွင်း EBTAF ၏ မာတိကာများမှာ အရေးမပါသော ဖွဲ့စည်းမှုအပြောင်းအလဲများမှလွဲ၍ အတူတူပင်ဖြစ်ပါသည်။ EBTAF ၏ မူကွဲလေးခု၏ အခန်းများစာရင်းကို ဇယား(၁)ဖြင့် ပေးထားပါသည်။

ဇယား၁၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့အတွက် အခြေခံကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများ (EBTAF) ၏ မူကွဲလေးမျိုး၏ မာတိကာများ

၁၉၉၇	၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာအခမ်းအနားများ ၂။ နေ့စဉ်ဘဝအတွက် လမ်းညွှန်များ ၃။ရဟန်းတော်များအတွက် ဆုတောင်းများ ၄။ အားလုံးအတွက် ဆုတောင်းများ ၅။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ကျင့်ဝတ်ထုံးတမ်းလောကဝတ်များ ၆။ ရိုးရာဓလေ့များ ၇။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများ ၈။ ရွတ်ဆိုပူဇော်မှုအတွက် သုတ္တန်များ ၉။ ဗုဒ္ဓဘာသာ စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းများ၏ စစ်ဆင်ရေးစည်းကမ်း ၁၀။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဓမ္မတေးများ
၂၀၀၀	၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာအခမ်းအနားများ ၂။ ဆုတောင်းများ ၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများ ၄။ ရွတ်ဆိုပူဇော်မှုအတွက် သုတ္တန်များ ၅။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုအတွက် လမ်းညွှန်များ ၆။ ဗုဒ္ဓဘာသာဓမ္မတေးများ

၂၀၁၀	၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာအခမ်းအနားများ ၂။ ဆုတောင်းများ ၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများ ၄။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စတင်မိတ်ဆက်ခြင်း
၂၀၁၈	၁။ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခမ်းအနားများ ၂။ ရွှတ်ဆိုပူဇော်မှုအတွက် သုတ္တန်များ ၃။ ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံအသိပညာ

၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်နှင့် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် မူကွဲများတွင် ၁၉၉၇ ခုနှစ် မူကွဲပါ အခန်း(၃) နှင့် အခန်း(၉)တို့ကို ဖယ်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။ ဤမူကွဲနှစ်မျိုး၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံနှင့် မာတိကာသည် အခန်း(၄)၏ ခေါင်းစဉ်တွင် အပြောင်းအလဲများရှိသော်လည်း ကြီးကြီးမားမား ခြားနားမှုမရှိပေ။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် မူကွဲတွင် ရွှတ်ဖတ်မှုများအတွက် သုတ္တန်များနှင့် အခြေခံကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များကို 'ဗုဒ္ဓဘာသာကို စတင်မိတ်ဆက်ခြင်း' ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် အတူတကွအသေးစိတ်ရှင်းပြချက်နှင့်အတူ ထားရှိပါသည်။

အခန်း(၁)ရှိ မာတိကာများအကြား- ဗုဒ္ဓဘာသာအခမ်းအနားများ၊ သေဆုံးသူတို့အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဓလေ့ထုံးစံတို့မှာ မှတ်သားစရာကောင်းပါသည်။ ၎င်း၏အခန်းခွဲများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသီလယူခြင်းအတွက်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဥပုသ်သီလစောင့်ထိန်းခြင်းနေ့များ (Skt.ဥပဝသထ၊Ch.bua布薩)အတွက် အခမ်းအနားများကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ဆုတောင်းခြင်းအခန်းတွင် အမှုထမ်းစဉ်အတွင်း သည်းခံမှုနှင့် မဆုတ်မနစ်သော ဇွဲလုံ့လဝီရိယအတွက် ဆုတောင်းခြင်းများ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိအတွက် ဆုတောင်းခြင်းများ၊ သင်တန်းပေးလေ့ကျင့်နေသောစစ်သည်များအတွက် ဆုတောင်းခြင်းများ၊ စစ်ဆင်ရေးမဆောင်ရွက်မီ ဆုတောင်းခြင်းများနှင့် စစ်လေယာဉ်များမစေလွှတ်မီ ဆုတောင်းခြင်းများအပါအဝင် စစ်တပ်ကလိုအပ်နိုင်သည့် မတူကွဲပြားသောဆုတောင်းခြင်းများကို စာဖတ်သူများ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

အခန်း(၃)နှင့် အခန်း(၄)တို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များနှင့် အဓိကသုတ္တန်များကို မာတိကာအား ရှေးမူတရုတ်နှင့် ကိုးရီးယားဘာသာတို့ဖြင့် ရှင်းပြချက်များနှင့်အတူ မိတ်ဆက်ထားပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အခန်းခွဲများတွင် ကြာပန်းသုတ္တန် (Skt. သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဍရိကသုတ် Ch. miaofa lianhua jing 妙法蓮華經) ပန်းကုံးသုတ္တန် (Skt. အဝတ်ံသကသုတ် Ch. dafangguang fohuayan jing 大方廣佛華嚴經) နှင့် စိန်သုတ္တန် (Skt. ဝဇ်ရဆေဒကပညာပါရမီမိတ္တသုတ် Ch. jingang banruo bolumomi jing 金剛般若波羅蜜經) တို့ကဲ့သို့သော အဓိကမဟာယနဗုဒ္ဓဘာသာသုတ္တန်များကို မိတ်ဆက်ပေးထားပါသည်။

လူကြီးမိဘများအား မေတ္တာထားလေးစားမှုသုတ္တန် (Sūtra of Filial Piety) (Ch. fumu enzhong jing 父母恩重經) ကဲ့သို့သော အစစ်အမှန်ဟု ဒွိဟဖြစ်ဖွယ်ကျမ်းစာများလည်း အခန်း (၄)၌ ပါဝင်ပါသည်။ အခန်း(၅) ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များတွင် နေ့စဉ်ဘဝ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာအား ကျင့်သုံးမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လက်တွေ့ကျသော လမ်းညွှန်ချက်များကို စာဖတ်သူတို့ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ စာဖတ်သူတို့ကို အခြေခံဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားကျောင်းသို့ ဝင်ရောက်ရန်နှင့် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကိုလူဒါန်းရန် မှန်ကန်သောနည်းလမ်းအပါအဝင် လုပ်ဆောင်မှုစည်းမျဉ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပေးထားပါသည်။

အခန်း(၆) - ဗုဒ္ဓဘာသာဓမ္မတေးသီချင်းများတွင် ဓမ္မတေး(၂၉)ပုဒ်နှင့် ဂီတစာရွက်တွင် ဂီတသင်္ကေတအပြည့်နှင့် သီချင်းစာသားတို့နှင့်အတူ တောင်ကိုးရီးယားနိုင်ငံ အမျိုးသားသီချင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဓမ္မတေးများ၏အဓိကတေးသွားတွင် ဓမ္မစည်တော်များတီးမှုတ်ခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်သည်အသစ်များကို ကြိုဆိုခြင်းတေးသွားများ ပါဝင်ပါသည်။ ဓမ္မတေးလေးပုဒ်သည် သေဆုံးမှုနှင့် အသုဘအခမ်းအနားတို့နှင့် ဆက်စပ်နေကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ စံနမူနာပြလက္ခဏာနှင့် ၎င်းတို့၏ IHL အား လိုက်နာမှု

EBTAF ၏ မူကွဲများအားလုံးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား ၎င်းတို့၏ အမှုထမ်းနေစဉ်ကာလအတွင်း စိတ်ကိုတည်ငြိမ်အောင်ထားရန်နှင့် ကရုဏာထားရန် တိုက်တွန်းထားပါသည်။ EBTAF တွင် ဆုတောင်းခြင်းနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမ တရားတော်များသည် စစ်စခန်းများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုမှတဆင့် ၎င်းတို့အား ကောင်းမွန်သော စိတ်နေသဘောထားများ အထူးသဖြင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း၊ ကရုဏာတရားနှင့် တစ်ကိုယ်ကောင်းဆန်မှုမရှိခြင်းတို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် နှစ်သက်လိုလားအပ်သော ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးလက္ခဏာများ ပျိုးထောင်ရေးကိုကူညီပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ တစ်ပါးသူများ၏ပျော်ရွှင်မှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု၊ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှု၊ ဘာသာတရားကိုင်းရှိုင်းမှုနှင့် ကမ္ဘာငြိမ်းချမ်းရေးတို့ကိုလည်း မကြာခဏဆွေးနွေးလေ့ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရစိတ်လေးပါး (Skt. အပ္ပမာဏ၊ Ch. si wuliang xin 四無量心) ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်နှင့် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို အောက်ပါအတိုင်း မိတ်ဆက်ပေးထားပြီး အပြည့်အစုံ ရှင်းပြထားပါသည် -

> ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများသည် မိမိအတွက်နည်းတူ အခြားသူများအတွက် ကောင်းကျိုးဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်သုံးမှုအား အဆုံးစွန် ပြီးပြည့်စုံမှုဆီသို့ ရောက်ရှိရန် လူတစ်ဦးတွင် အခြားသူများနှင့်ပတ်သက်ဆက်နွယ်မှုရှိခြင်းအပေါ် အလွန် အလေးထားပါသည်။ လူတစ်ဦးသည် အောက်ဖော်ပြပါ ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါးနှင့်အတူ

အခြားသူများနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံရပါမည် -

၁။ ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း မေတ္တာတရား - Cha muryangshim (ချစ်ခြင်း-ကြင်နာခြင်း၊ Skt. မေတ္တာ၊ Ch. ci wuliang xin 慈無量心) ချစ်ခင်ခြင်း၊ ကြင်နာခြင်းသည် လူတိုင်းကို အကျိုးပြုလိုသော စိတ်စေတနာနှင့် နွေးနွေးထွေးထွေးပြုမူဆက်ဆံခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂။ ကရုဏာတရား - Pi muryang shim (ကြင်နာသနားခြင်း၊ Skt. ကရုဏာ၊ Ch. bei wuliang xin 悲無量心) - ကရုဏာတရားဟူသည် တစ်စုံတစ်ဦး၏ အခက်အခဲဆင်းရဲများကို မိမိ၏ကိုယ်ပိုင် အခက်အခဲဆင်းရဲအဖြစ်ခံယူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစိတ်သည် ကျွန်ုပ်တို့အား ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားနေရသော သက်ရှိသတ္တဝါများအပေါ် ကရုဏာတရားကို ခံစားစေပါသည်။

၃။ မုဒိတာ - Hŭi muryang shim (ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ Skt. မုဒိတာ၊ Ch. xi wuliang xin 喜無量心) ဤစိတ်ထားသည် ကျွန်ုပ်တို့အား အခြားသူများအတွက် မနာလိုဝန်တိုမှုအလျဉ်းမရှိဘဲ ပျော်ရွှင်မှုရှိစေရန် ကူညီပါသည်။

၄။ ဥပေက္ခာ - Sa muryang shim (လျစ်လျူရှုခြင်း၊ Skt. ဥပေက္ခာ၊ Ch.she wuliang xin 捨無量心) လျစ်လျူရှုခြင်းနှင့်အတူ ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သူ့ကိုမဆို မိတ်ဆွေ သို့မဟုတ် ရန်သူဟု မခွဲခြား။ ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သည့်အရာနှင့်မျှ တွယ်တာငြိကပ်ခြင်းမရှိ သို့မဟုတ် စွဲလမ်းခြင်းမရှိဘဲ မျှတပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာသည်- chabi- နူးညံ့နွေးထွေးခြင်းဟု အဆုံးစွန်ဆိုကြပါသည်။ (Ch: cibei 慈悲) နူးညံ့နွေးထွေးမှုဟူသည် အမှန်စင်စစ်ပြဟ္မဝိဟာရလေးပါးတွင် အထက်၌ရှင်းပြခဲ့သော ပထမနှင့် ဒုတိယစိတ်များဖြစ်သည့် မေတ္တာနှင့် ကရုဏာတို့၏ အပေါင်းအစုဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် chabi သည် မိမိကိုယ်နှင့်ယှဉ်ထားပြီး အခြားသူများအား နူးညံ့မှုနှင့် နွေးထွေးမှုတို့နှင့်အတူ ပြုမူ ဆက်ဆံသည့် စိတ်နေသဘောထားကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ (EBTAF 2010, 302-303)

ရန်သူနှင့် မိတ်ဆွေအကြား ခွဲခြားမှုကို ယင်းက ဆန့်ကျင်အငြင်းပွားထားသောကြောင့် EBTAF တွင် ဥပေက္ခာအား အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူသည့်နည်းလမ်းမှာ မှတ်သားဖွယ်ရာဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြဟ္မဝိဟာရလေးပါးဖြင့် ခိုးကျူးထားသော သူတော်ကောင်းတရားတို့ကို EBTAF တွင် အပြည့်အဝရည်ညွှန်းကိုးကားပြီး ဘာသာပြန်ဆို ထားသည့် ပုပ္ပဥယျာနသုတ်[၁၀] (ပန်းကုံးသုတ္တန်) ပါ ကိုယ်ကျင့်သီလဆယ်ပါးနည်းလမ်းဖြင့် ထပ်မံ၍ ထင်ရှားစေပါသည်။ အထက်ပါ ဥပေက္ခာအား အနက်အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူခြင်းကဲ့သို့ အောက်ဖော်ပြပါ တွယ်တာကပ်ငြိမှုမရှိခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောစာပိုဒ်သည် ယင်း၏ ဥပေက္ခာစိတ်ထားနှင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းအပေါ် ယင်း၏ အလေးထားမှုတွင် IHL ၏ အဓိက ပင်ကိုအရည်အချင်းများနှင့်အတူ ပဲ့တင်ပြန်စေပါသည် -

ဘုရားလောင်းတို့၏ တွယ်တာမှုသံယောဇဉ်ကင်းခြင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ မည်သို့ခေါ်သနည်း။[၁၁]

ဤလောက၏ ညစ်ညမ်းမှုသည် ဘုရားလောင်းတို့တွင် အမုန်းတရားဒေါသကို နှိုးဆွခြင်းမရှိ။ . . .

ဤသည်မှာ ဘုရားလောင်းတို့သည် အရာရာတိုင်းကို ဗုဒ္ဓဓမ္မအဖြစ် ရှုမြင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ အရာရာတိုင်းသည် ဖြူစင်သည်ချည်းလည်း မဟုတ်၊ မည်းညစ်သည်ချည်းလည်း မဟုတ်။ လင်းသည်ချည်းလည်း မဟုတ်၊ မှောင်သည်ချည်းလည်း မဟုတ်။ သစ္စာချည်းလည်း မဟုတ်၊ မုသားချည်းလည်း မဟုတ်။ သက်သာချောမွေ့နေသည်ချည်းလည်း မဟုတ်၊ ရုန်းကန်နေရသည်ချည်းလည်း မဟုတ်။ အမှန်ချည်းလည်း မဟုတ်၊ အမှားချည်းလည်း မဟုတ်ပေ။

ဘုရားအလောင်းတို့သည် ငါဟူ၍လည်း စွဲယူသောဒိဋ္ဌိမရှိ။ ငါဉစ္စာဟူ၍လည်း စွဲယူသော တဏှာမရှိ။ ဖြစ်တည်ပျက်ခဏတာလေးမျှဖြင့် တည်ရှိနေသောကမ္ဘာလောကတွင်ဖြစ်စေ၊ မိမိ၏ ကိုယ်ကာယတွင်မူလည်းဖြစ်စေ၊ ဓမ္မအပေါ်မှာပင်ဖြစ်စေ၊ အတွေးအပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ ဆန္ဒအပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ သမာဓိအပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ ဈာန်အပေါ်မှာဖြစ်စေ၊ ဘုရားအလောင်းတို့သည် တပ်မက်ခြင်းကို မထားကြပေ။

ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် အရာအားလုံးအပေါ် အတ္တဇီဝမဟုတ်ဟုသိမြင်၍ သတ္တဝါအားလုံး လွတ်မြောက်ရေးအတွက်သာ ကြီးစွာသော မဟာကရုဏာကို ပွားများထားရှိကြလေ၏။ . . . ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် ၎င်းတို့၏ အပြုအမူများကြောင့်လည်း ညစ်နွမ်းမသွားပေ။ . . . ဘုရားအလောင်းတော်တို့သည် လူ့လောကတွင် ရှင်သန်တည်နေကြသော်လည်း လောကီလူ့ဘုံကို ကျော်လွန်တော်မူကြလေ၏။ ဤဆိုအပ်ပြီးသမျှသည်ကား ဘုရားအလောင်းတော်များ၏ မတပ်မက်ခြင်း ကျင့်စဉ်ပေတည်း။ (EBTAF 2000, 314–315)

ဤသို့ကောင်းစွာတည်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအရည်အသွေးများဖြစ်သည့် ကရုဏာ၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ဥပေက္ခာတရားတို့သည် ဗြဟ္မဝိဟာရစိတ်လေးပါးနှင့် EBTAF တွင် ဖော်ပြထားသော တွယ်တာတပ်မက်မှုသံယောဇဉ်ကင်းသည့် ဘုရားအလောင်းတို့၏ကျင့်စဉ်များတွင် ရောင်ပြန်ဟပ်နေ ပါသည်။ ဤဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ပြင်းပြသောဆန္ဒများကို EBTAF ပါ မကြာခဏရွတ်ဆိုလေ့အရှိဆုံး ဆုတောင်းများထဲမှ တစ်ခုအတွင်းသို့ လမ်းကြောင်းဖော်ပေးပါသည်။ ဤဆုတောင်းတွင် စစ်သည်များအား အမှုထမ်းစဉ်အတွင်း ကရုဏာ၊ မေတ္တာနှင့် မခွဲမခြားတသားတည်း စိတ်ထားရှိနေစေရန် တိုက်တွန်းအားပေးပါသည်။

ဆုတောင်းခြင်း နှစ်[၁၂]

ငါသည် အံ့ချီးဖွယ်ရာ ဆရာအစစ်အမှန်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓအား ရိုသေလေးမြတ်စွာ ရှိခိုးပါ၏။

. . .

ငါ့တာဝန်နှင့် ငါ့အနီးဝန်းကျင်ရှိ လူတိုင်းကို ကျေးဇူးသိတတ်ရန် ဆန္ဒရှိပါ၏။

ငါ၏ပျော်ရွှင်မှုထက် အခြားသူများ၏ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်မှုအတွက် ငါဆုတောင်းပေးအံ့။

ငါသည် ငါ့မိသားစု၊ ငါ့ရဲဘော်ရဲဘက်များနှင့် သက်ရှိခပ်သိမ်းတို့၏ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့မှုအတွက် သတ္တဝါခပ်သိမ်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းမှုကို မေတ္တာဖြင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသူ ဖြစ်ရပါလို၏။

ငါ၏တပ်ဖွဲ့ဝင်စစ်သည်တော်အားလုံး လုံခြုံဘေးကင်းကြပါစေ၊ မိသားစုတို့အကြား သဟဇာတ ညီညွတ်မှုရှိကြပါစေ။

ကမ္ဘာလောကကြီးတစ်ခုလုံး ဖြူစင်သန့်ရှင်းသော ဘုံဌာနဖြစ်စေရန်အတွက် ငါသည် ငြိမ်းချမ်းမှုသို့ တက်လှမ်းရာ၌ လှေကားတစ်ထစ် ဖြစ်ရပါလို၏။ (EBTAF2018, 20-21)

အထက်ပါ ဆုတောင်းလက်ာတွင် တွေ့ရှိရသောတန်ဖိုးများသည် IHL ၏ အဓိကလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အလေးထားမှုများနှင့် ကိုက်ညီနေပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် IHL အရ 'ရန်သူလက်တွင်း ကျရောက်သွားသူ အားလုံးသည် ၎င်းတို့၏ရာထူးအဆင့်အတန်းနှင့် ယခင်ထမ်းဆောင်ခဲ့သောတာဝန် သို့မဟုတ် လုပ်ဆောင်ခဲ့မှုများနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုတို့ပေါ်အခြေခံသည့် မည်သို့သော ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသည့် ခွဲခြားမှုမျှမပါရှိဘဲ လူသားဆန်သော ပြုမူဆက်ဆံမှုကို ရထိုက်ခွင့်ရှိပါသည်'။ (Melzer 2019, 20)[၃၇]ထို့ကြောင့် IHL ၌ ခွဲခြားမှုမရှိသောလိုအပ်ချက်အရသာ ဦးစားပေးရမည့် ပြုမူဆက်ဆံမှုကို ဆောဘက်ဆိုင်ရာစောင့်ရှောက်မှုနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကယ်ဆယ်ရေးတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောပြဌာန်းချက်တွင် သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားပါသည်။[၃၄]

IHL သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း သေဆုံးသွားသူ၏ ဂုဏ်သိက္ခာအပါအဝင် လူဂုဏ်သိက္ခာကိုလည်း ထိန်းသိမ်းပေးထားပါသည်။ ယင်းသည် သေဆုံးသူများနှင့်ပတ်သက်၍ လုပ်ဆောင်ရမည့်တာဝန်များကို သတ်မှတ်ပေးသည့်အပြင် သေဆုံးသူများ၏ ရုပ်ကြွင်းများအား လေးစားသမှုရှိကြောင်းကိုသေချာစေရန်နှင့် ၎င်းတို့အား ကိုယ်လက်အင်္ဂါဖြတ်တောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ထံမှပစ္စည်းများကို လုယက်ယူငင်ခြင်း သို့မဟုတ် လုယက် တိုက်ခိုက်ခြင်းတို့ မလုပ်စေရေးအတွက် ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များသည် ဖြစ်နိုင်သော အစီအမံများအားလုံးကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ (Melzer 2019, 159-160)။[၃၅]EBTAF သည် ဤအကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်ကို အနီးကပ်အလေးထားအာရုံစိုက်သည့်အပြင် စစ်မှုထမ်းစဉ်အတွင်း သေဆုံးသွားသူများအတွက် ဓလေ့ထုံးစံများ၏အရေးပါမှုကို အလေးအနက်ထားပါသည်။ ယင်း၏နိဒါန်းတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွက် ဓလေ့ထုံးစံများ၏အရေးပါမှုကို အတိအလင်းပြဌာန်းသတ်မှတ်ထားပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အခန်း(၁)၌ အသုဘအခမ်းအနားများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပြည့်အစုံပြဌာန်းထားသော ဖော်ပြချက်အများအပြားပါရှိပြီး နောက်ထပ် ဆုတောင်းခြင်းနှင့် ဓမ္မဂါထာများရွတ်ပွားခြင်းတို့မှာ အခန်း(၂)နှင့် (၆)တို့တွင် ပါရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် EBTAF ပါ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအဓမ္မများ၏တန်ဖိုးများသည် သေဆုံးသွားသူများ၏ ရုပ်အလောင်းများကို လေးစားသမှုနှင့် ကြင်နာသမှုတို့ဖြင့်ပြုမူရန်အပြင် IHL နှင့်အညီ လိုက်နာရန် စစ်သည်များအား လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။

အချုပ်ဆိုရသော် EBTAF တွင် ကရုဏာတရား၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ဥပေက္ခာတရားတို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများသည် စစ်ရေးအခြေအနေများအတွင်း ဆင်းရဲဒုက္ခလျော့ပါးသက်သာစေရေးအတွက် နှစ်ခွဖြစ်ပါသည်။

ပထမအချက်မှာ ယင်းတန်ဖိုးများသည် ပါဝင်နေသောစစ်မှုထမ်းများအား အလွန်အမင်း ဆိုးဆိုးရွားရွား စိတ်ခံစားမှုများမှ သက်သာစေနိုင်ပြီး ၎င်းတို့၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ခံစားမှုဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးကို အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ ယင်းတန်ဖိုးများက IHL အားလိုက်နာစေရန် ၎င်းတို့ကိုအထောက်အကူပေးပါသည်။

EBTAF တွင် ဝိရောဓိဖြစ်နေသော တန်ဖိုးများ

စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများ နှစ်ခုလုံးကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားသော စာအုပ်ငယ်အဖြစ် EBTAF တွင် ထပ်တိုး ရှုထောင့်တစ်ခုဖြစ်သည့်- အမျိုးသားရေးဝါဒဖြစ်ပါသည်။ အခန်းခွဲများစွာက မျိုးချစ်စိတ်နှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အသုံးအနှုန်းများကို ထိုတူညီသောစာပိုဒ်တွင် အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲထားရှိပြီး ၎င်းတို့၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု စိတ်ကူး သို့မဟုတ် ယင်းသို့သော ထိုနှစ်ခုရောစပ်ခြင်း သိမြင်မှုကွဲလွဲမှုအား အသိအမှတ်ပြုမှု ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာအဖြစ် ဤစာအုပ်ငယ်ပါ ဆုတောင်းသည် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သော အငွေ့အသက်နှင့်အတူ အခြားသူများအား ကြီးမားသောစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကရုဏာထားမှုကို မကြာခဏ ပြသလေ့ရှိပါသည်။

အောက်ပါဆုတောင်းသည် ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နေသော၊ နာမကျန်းဖြစ်နေသောနှင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ် ခြေကုန်လက်ပမ်းကျနေသော စစ်သည်များအတွက် စိုးရိမ်သောကများကို ဖော်ပြနေပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် 'အမိမြေ' နှင့်သက်ဆိုင်သော ခံစားမှုကို ဖိတ်ခေါ်နေသည့် စာပိုဒ်တလျှောက်တွင် မျိုးချစ်စိတ်ရှိသော သဘောထားခံယူချက်များကို အထင်အရှား မြင်နိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ စစ်ရေးလှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှုများအား သမိုင်းကြောင်းအရ တရားဝင်မှုကို ဖြည့်စွက်ပေါင်းထည့်ရန်နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏သမိုင်းတွင် အလွန်ရှေးကျသော ဝိသေသလက္ခဏာတစ်ခုကိုလည်း ထုတ်သုံးပါသည်။ ဆီလ်လာ (Silla) ခေတ်လယ်ပိုင်းမှ ထင်ရှားသောရဟန်းတော် ဝန်း၇မ်း - Won'gwang 圓光 (555-38)သည် ၎င်း၏ဘုရင်အား ထောက်ခံရန်အတွက် ကွန်ဖြူးရှပ်သူတော်ကောင်းတရားများကို အကျင့်သိက္ခာနှင့်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆများနှင့်အတူပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ငါးပါးသီလသိက္ခာပုဒ်များကို ပြောင်းလဲပညတ်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ခဲ့ကြပါသည်။ (Yi 2014, 3)

၎င်းကို ဆီဆော့ခ်အိုကျဲ (လောကီပဉ္စသီလ) - sesok o kye 世俗五戒 (five worldly precepts) အမည်ရ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကြောင့် လူသိများပါသည်။ ထိုငါးပါးသီလမှာ - sagun ich'ung 事君以忠 (ဘုရင်မင်းမြတ်အား

သစ္စာရှိစွာအမှုတော်ထမ်းခြင်း)၊ sach'in ihyo 事親以孝 (ရိုသေလေးစားစိတ်ဖြင့် မိဘတို့ကို လုပ်ကျွေးပြုစုခြင်း)၊ kyou isin 交友以信 (လူတိုင်းကို ယုံကြည်မှုနှင့် ရင်းနှီးခင်မင်ခြင်း)၊ imjŏn mut'oe 臨戰無退 (စစ်မြေပြင်မှ နောက်မဆုတ်ခြင်း)နှင့် salsaeng yut'aek 殺生有擇 (ချင့်ချိန်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း)တို့ ဖြစ်ပါသည်။[၁၆] ၎င်း၏ လောကီငါးပါးသီလကို ကိုးရိုးယားရှိ နိုင်ငံတော်အစိုးရနှင့် ကိုးရိုးယားဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သံဃာတော်များတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရကို စစ်ရေးစစ်ရာစွမ်းဆောင်မှုများ၌ပင် အထောက်အကူပေးသည့် ရှည်လျားသောသမိုင်းကြောင်းရှိသည်ကိုအကြံပြုနေသည့် ဖွဲ့စည်းမှုအခြေခိုင်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ပေါင်းဆုံခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဟောပြောချက်များတွင် မကြာခဏဆိုသလို ကိုးကားဖော်ပြလေ့ရှိပါသည်။[၁၇]

အရှေ့အာရှတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ ယင်းကဲ့သို့အတူတကွပေါင်းဆုံခြင်းအား နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ (J.gokoku bukkyō; K. hoguk pulgyo; ဤမှနောင်တွင် SPB ဟုသုံးပါမည်)[၁၈]အဖြစ် မေဂျီ (Meiji)ခေတ် (၁၈၆၈-၁၉၁၂) အတွင်း ဂျပန်လူမျိုးဗုဒ္ဓဘာသာအထူးပြုလေ့လာသူပညာရှင်များက ဘောင်ခတ်ခဲ့ပါသည်။ (Jorgensen 1997, 209-210) အဲဒတိုရှိအို - Eda Toshio (၁၈၉၈-၁၉၅၇)ကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အသိပညာရှင်များသည် ကိုးရိုးယားအား ဂျပန်တို့၏ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှု (၁၉၁၀-၁၉၄၅)အတွင်း ကိုးရိုးယားဗုဒ္ဓဘာသာကိုဖော်ပြရန် ဂိုးခိုခုဘွတ်ခယော (Gokoku Bukkyō) အကျယ်တဝင့်ရေးသားချက်များကို အသုံးချခဲ့ပါသည်။ (Eda 1977, 155–169; Kamada 1987)

ဆင်ဂ်မန်ရီး (Syngman Rhee)နှင့် ပတ်ချုံဟီး (Park Chunghee) (၁၉၄၈-၁၉၇၉) တို့၏ အာဏာရှင်ဆန်သောအစိုးရစနစ်များ၏ သဘောတရားများနှင့်ကိုက်ညီသော အယူအဆအဖြစ် ယင်းသည် အရေးပါမှုကို ပိုမိုတိုးပွားစေခဲ့သည့်အပြင် (Mohan2006; Sorensen2008) ၁၉၇၀ ခုနှစ်များတွင် ယင်းကိုနယ်ပယ်ပေါင်းစုံမှကိုးရိုးယားပညာရှင်တို့က သဘောတူလက်ခံခဲ့ကြပါသည်။ (Kim 2007, 10) ထို့ကြောင့် သံဃာများ၏ စစ်ရေးစစ်ရာပါဝင်မှုအပေါ် ဝေါဟာရ၏ စွပ်စွဲထားသောရပ်တည်ချက်အတွက် ဤအယူအဆကို မကြာခဏဆိုသလို မှတ်ယူထားပါသည်။အောက်ဖော်ပြပါ ဆုတောင်းတွင် ဝန်းဂွမ်း၏ သီလနှင့်အတူ SPB အယူအဆပေါ် ပေါက်လာပါသည်။

စစ်ဆင်ရေးများမလုပ်ဆောင်မီ ဆုတောင်း

> အို၊ ကရုဏာတရားဖြင့် သတ္တဝါများကို လမ်းမှန်ညွှန်ပြသည့် ချစ်စွာသော မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်တို့၏ နေထိုင်ရာအမိမြေတည်ရှိနေမှုနှင့် တပည့်တော်တို့၏ ခက်ခဲသောလေ့ကျင့်မှုများကြောင့် တပည့်တော်တို့၏ နေထိုင်ရာအမိမြေ၌ ငြိမ်းချမ်းမှု တည်ရှိနေခြင်းကြောင့်သာ တပည့်တော်တို့ ရှင်သန်တည်ရှိနေရကြောင်းကို နားလည်စေရန် တပည့်တော်တို့ကို ဖေးမကူညီတော်မူပါ။
>
> . . . ပိတ်ဖုံးဆီးတားမှုမရှိသော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အလွန်ထွန်းလင်းတောက်ပသည့် ဉာဏ်အလင်းကြောင့် အရာအားလုံးအောင်မြင်ပြီးမြောက်စေရန် တပည့်တော်တို့ကိုယ်တိုင်

ကြိုးစားခြင်းဖြင့် ကျော်လွှားခွင့်ပြုပါ။ 'စစ်မြေပြင်တွင် နောက်မဆုတ်နှင့်' ဟူသော အရှင်မြတ်ဝန်းဂွမ်း၏ သွန်သင်ချက်သည် နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော စိတ်ဓာတ်၏ခွန်အားဖြင့် ရဲဘော်ရဲဘက်တိုင်း၏ နှလုံးသား၌ ရှင်သန်ခွင့်ပြုပါ။

. . . အို၊ အတိုင်းအဆမရှိသည့် သနားခြင်းကရုဏာနှင့် ပညာအလင်းအတွက် လမ်းစဉ်ကိုပြသပေးတော်မူသော ချစ်စွာသော မြတ်စွာဘုရား၊ တပည့်တော်တို့၏ စစ်သည်တော်များ၊ တပည့်တော်တို့နောက်တွင်ချန်ထားရစ်ခဲ့ရသော မိဘများနှင့် မွေးချင်းညီအကို မောင်နှမများအပေါ် မဟာကရုဏာ ဖြန့်ကျက်တော်မူပါ။ တပည့်တော်တို့၏ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံ အသက်စတေးမှုများအား တန်ဖိုးရှိအောင် စောင့်ရှောက်ပေးတော်မူပါ။ လေ့ကျင့်မှုအတွင်း နာမကျန်းဖြစ်ခဲ့ရသော တပည့်တော်တို့၏ နောက်ပါစစ်သည်တော်များကို ကုသပေးတော်မူပါ။ အောင်ပွဲသံများကို တပည့်တော်တို့ ကြားခွင့်ရစေရန် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်နေသူများနှင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ် ခြေကုန်လက်ပမ်းကျနေသူများအား ရဲစွမ်းသတ္တိကို ပေးသနားတော်မူပါ။ (EBTAF 2000, 152)

ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ ကွဲပြားခြားနားသည့် ကိုးကားချက်များနှင့် အတွေးအခေါ်များအပြင် EBTAF တွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဝိရောဓိဖြစ်နေသောတန်ဖိုးများအား ထင်ဟပ်ဖော်ပြထားသည့် အခြားသောစကားအလင်္ကာအမျိုးမျိုးကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသောဆုတောင်းထဲတွင် 'ကျွန်ုပ်တို့၏' စကားလုံး ထပ်တလဲလဲပါဝင်နေမှုသည် 'ငင်းတို့ကို' ထဲမှ 'ကျွန်ုပ်တို့ကို'အား ဝေါဟာရအရ တသီးတခြားခွဲခြားထားပါ သည်။ အပွမာဏာ (ဗြဟ္မဝိဟာရ) တရားလေးပါးနှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ် ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းအားဖြင့် စစ်သည်များအား ရန်သူ၊ မိတ်ဆွေမခွဲခြားရန်နှင့် ထိုသို့ခွဲခြားခြင်းအစား ရန်သူနှင့်မိတ်ဆွေနှစ်ဘက်လုံးကိုမေတ္တာထားရန် တိုက်တွန်းထားသည်ဖြစ်ရာ ဤစကားအလင်္ကာပုံစံသည် အထူးသဖြင့် ဇဝေဇဝါ ရှုပ်ထွေးမှုဖြစ်စေပါသည်။ တချိန်တည်းတွင် ဤဆုတောင်း၌ စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုကို ပြည်သူများအား နတ်ဆိုးပူးနေသည့် အတိအကျသတ်မှတ်မထားသော ရန်သူများ၏အန္တရာယ်မှ အကာအကွယ်ပေးမှုပေါ် အဓိကအာရုံစိုက်ထားသည့် ကာကွယ်မှုအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။

စစ်လေယာဉ်များမစေလွှတ်မီ ဆုတောင်း

အို - ချစ်စွာသော မြတ်စွာဘုရား၊ တောင်ကိုးရီးယားဝေဟင်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူဖြစ်သည့် ကျွန်ုပ်တို့ လေတပ်(၀၀၀)သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်မှန်းချက်တာဝန်ကို မကြာမီလုပ်ဆောင်ရန်ရှိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ အမိနိုင်ငံရှိသည်ဖြစ်သောကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝေဟင်တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပြည်သူများ အခြေတည်ရာဖြစ်သည့် လှပသောတောင်တန်းများ၊ မြစ်ချောင်းများကို အပေါ်မှ ငုံ့ကြည့်လျက် ဌက်များသဖွယ် ကျွန်ုပ်တို့ ပျံသန်းနိုင်ကြပါသည်။ အောင်မြင်ခြင်းအတွက် ကျွန်ုပ်တို့ကို လမ်းညွှန်တော်မူပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ အသက်ပေးကာကွယ်ရမည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ သာယာလှပသောနိုင်ငံကို ရန်သူများအား မတရားလုယူခွင့်ပြုမည်မဟုတ်သောကြောင့်

> စတုလောကပါလ နတ်မင်းကြီးလေးပါး၏ ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ခွန်အားတို့ကို တပည့်တော်တို့အား ပေးသနားတော်မူပါ။
>
> . . . အို အဆုံးမရှိသောရောင်ခြည်တော်ကို ဆောင်တော်မူပေသော မြတ်စွာဘုရား၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ အလွန်လေးနက်ထက်သန်သော ဆုတောင်းကို ဖြေကြားပေးတော်မူပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ကို မာန်မာနမမောက်ကြွားပါစေလင့် သို့မဟုတ် မေ့လျော့ပေါ့ဆ၍ မနေပါစေလင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့ချစ်သောအမိမြေသို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ ရဲဘော်ရဲဘက်များနှင့်အတူ ပြန်လာခွင့် ပြုတော်မူပါ။ (EBTAF 2000, 154)

သို့ရာတွင် ရန်သူများနှင့်ပတ်သက်၍ အခြားဖော်ပြမှုတွင် အပွမာဏတရားလေးပါးဌ အလေးအနက်ထားသော ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ထိုကောက်နုတ်ချက်ပါ ခံစားချက်တို့အကြား ခြားနားချက်သည် ပိုမိုထင်ရှားလာပါသည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်ထုတ် EBTAF မူကွဲသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ မကောင်းမှုပြုရန်ဆန္ဒကို သွေးဆောင်ဖြားယောင်းခြင်းနှင့် သံသရာကို ကိုယ်စားပြု ပုံဖော်ထားသည့် နတ်ဆိုးဖြစ်သောမာရ်နတ်ကို ရည်ညွှန်းဖွဲ့ဆိုထားသည့် စစ်မြေပြင်ဓမ္မတေးဖြင့် အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ အခန်း (၆)၏ အဆုံးပိုင်းလောက်တွင် တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံတော် သီချင်းနှင့်အတူ ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည့် ဓမ္မတေးသီချင်းတစ်ပုဒ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည် -

> နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်များအတွက် သီချင်း
>
> ဒုက္ခရောက်နေသောနိုင်ငံကို အတူပေါင်းစည်းခဲ့ကြသည့် ဆီလာ၏တစ်ခုတည်းသော ဗုဒ္ဓဘာသာကို စံနမူနာထား လိုက်နာခြင်းဖြင့် ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခြင်းအလံတော်ကို မိုးယံတွင် မြင့်မြင့်မားမားလွှင့်ထူမည်။ ချီတက်ကြစို့။ အနီရောင်မကောင်းဆိုးဝါး စစ်သည်များကို ချေမှုန်းကြစို့။ ငါတို့သည် မာရ်နတ်ကို အနိုင်ယူချေမှုန်းမည့် စွမ်းအားကြီးမား စစ်သည်များဖြစ်သည်။
>
> လိုအပ်နေသောနိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခဲ့သည့် ကိုလျောခေတ် (高麗, 918–1391)မှ နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာစံနမူနာကို လိုက်နာခြင်းဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သော အလံတော်ကို လွှင့်ထူမည်။ (EBTAF 2000, 436)

ဤကောက်နုတ်ချက်တွင် မာရ်နတ်နှင့် ရန်သူအား ယှဉ်တွဲခိုင်းနှိုင်းမှုကို တန်းတူဖော်ပြထားပါသည်။ နိုင်ငံပြန်လည်ပေါင်းစည်းမှု၏ အကောင်းဆုံးစံနမူနာနှင့်အတူ ကွန်မြူနစ်ဝါဒ၏သင်္ကေတ အနီရောင်ကို ရည်ညွှန်းသည့် သီချင်းစာသားများသည် မြောက်ကိုရီးယားစစ်တပ်ကို မာရ်နတ်နှင့် ယှဉ်ထားပုံပေါ်ပါသည်။ ဒဏ္ဍာရီလာနတ်ဆိုးဖြစ်သည့် မာရ်နတ်ကို စစ်မက်ပြုခြင်းအား ထောက်ချင့်လျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မဟုတ်သည့်အဖွဲ့များ သို့မဟုတ် လူမှုရေးအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အခြားအဖွဲ့များအား[၃၉] အစိုးရကခွင့်ပြုသည့် အကြမ်းဖက်မှုကို တရားမျှတကြောင်း အကြောင်းပြ သည့်အခါ ယင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများတွင် အသုံးပြုသည့် ယေဘုယျလုပ်နည်းစနစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ တနည်းအားဖြင့် EBTAF ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ

အင်္ဂေ့အသက်နှင့်ဆန့်ကျင်နေသည့် သတ်မှတ်ထားသော 'အခြားအဖွဲ့များ'အပေါ် မုန်းတီးမှုကို ဤဓမ္မတေးသီချင်းက အကြံပြုထားပါသည်။ ထိုသို့မဟုတ်လျှင် အပွမာဏတရား လေးပါးအားဖြင့် လူအားလုံးကိုတန်းတူထားရမည်ဟူသောစကားနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီးသာ ဆန့်ကျင်နေပေတော့မည်။ လူဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့စေသည့် လူမဆန်မှုတွင် မာရ်နတ်အား တင်စားမှုကို မကြာခဏအသုံးပြုလေ့ရှိခြင်းကြောင့် ဤတေးသီချင်းသည် ယေဘုယျ လူသားချင်း စာနာမှုအခြေခံမူများနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါသည်။ ထို့အပြင် SPB ၏ အယူအဆသည် ပြန်လည် ပေါ်ထွက်လာပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ဘောင်ခတ်ပေးပါသည်။ ထိုတေးသီချင်းသည် အတိတ်သမိုင်းဖြစ်ရပ်များနှင့်အတူ၊ ထို့အပြင် SPB တွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြထားသည့် ပိုမိုကြီးမားသောသုတ္တန်များနှင့်အတူ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ လက်ရှိစစ်ရေးဆိုင်ရာ ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများနှင့် ယှဉ်တွဲဆက်စပ်နေသည့်နည်းလမ်းသည်လည်း မှတ်သားဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်၊ အမျိုးသားရေးနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာတန်ဖိုးများကို အတူပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် EBTAF တွင် ဆန့်ကျင်ဘက်ဝိရောဓိဖြစ်နေသော သတင်းစကားများပါဝင်ပြီး ဤတေးသီချင်းများ နှင့်ပတ်သက်၍ အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာရှင်းလင်းချက်ကို ပေးထားခြင်းမရှိချေ။

အချုပ်အားဖြင့် အမျိုးသားရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော အသုံးအနှုန်းများနှင့်အတူတွဲဖက်၍ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အယူအဆများကိုထားရှိသည့် EBTAF မှ ဘာသာပြန်ဆိုထားသော အထက်ပါအစိတ်အပိုင်းများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များက ယင်းသို့သောစာသားများကို မည်သို့မည်ပုံ နားလည်သဘော ပေါက်ကြပြီး ၎င်းတို့တိုက်တွန်းပြောဆိုသည့် သိမြင်ခြင်းနှင့်ဆိုင်သော သဘောထားကွဲလွဲမှုကို မည်သို့မည်ပုံ စီမံခန့်ခွဲကြသနည်းဟူသော မေးခွန်းကိုသာ တောင်းခံနေပါသည်။

ဟာကွက်ကိုပိတ်ပေးသည့် စာပိုဒ်

သို့သော်လည်း အခြားနေရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ခိုင်မာစွာအမြစ်တွယ်နေသော နိုင်ငံတော်အပေါ် သစ္စာရှိမှုတို့အကြား ကွာခြားချက်ကို EBTAF က ဝန်ခံအသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်ထုတ် မူကွဲတွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း စစ်ပွဲနှင့် အသက်များ သေဆုံးခြင်းအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာအမြင်ခေါင်းစဉ်ကို စာမျက်နှာ (၁၀)ခုကျော်ဖြင့် အသေးစိတ် ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် ဤဆွေးနွေးမှုသည် စစ်ပွဲများတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်မှုအပေါ် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ရှုထောင့်အမြင်အား စာပေကျမ်းဂန်ဇာစ်မြစ်ကိုလိုက်ခြင်းဖြင့် စတင်ထားပါသည်။ EBTAF တွင် စစ်ပွဲအပေါ် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ရပ်တည်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ရန်ဘက် နှစ်ဘက်တို့အကြား အကြမ်းဖက်မှုကိုဆန့်ကျင်သော မြတ်ဗုဒ္ဓက ပြေလည်မှုရအောင် ဖျန်ဖြေပေးသည့် အခိုင်အမာသာဓကများနှင့်အတူ အသေးစိတ်ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည့် အင်္ဂုတ္တရနိကာယ (Skt. Ekottaragama; Ch. zengyi ehan jing 增一阿含經) ကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 555–557) ဘိက္ခု (ရဟန်း)များအား စစ်စခန်းများသို့

သွားရောက်လည်ပတ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထိုစစ်စခန်းများတွင် နှစ်ညထက်ပို၍ တည်းခိုနေထိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားရာနေရာများအား ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်သွားရောက်ခြင်းတို့ကို တားမြစ်ထားကြောင်းပြသရန် ဓမ္မဂုတ္တကဝိနယ (Ch. sifen lü 四分律) မှ အကိုးအကားများကိုလည်း တင်ပြထားပါသည်။ ကျမ်းဂန်အကိုးအကားမြောက်မြားစွာနှင့်အတူ EBTAF တွင် မှတ်ချက်ပြုသုံးသပ်ထားပါသည်။ 'သကျမုနိဘုရားရှင်သည် စစ်ပွဲအား သဘောကျနှစ်သက်ခြင်းမရှိကြောင်းနှင့် အသက်တစ်ချောင်း၏တန်ဖိုးကို အရေးကြီးဆုံး အတတ်နိုင်ဆုံးဦးစားပေးရန် အခိုင်အမာဆုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ သူ့အသက်သတ်ခြင်းကို ပထမသီလသိက္ခာပုဒ်နေရာတွင်ထားရှိခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲအပေါ် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ရှုထောင့်အမြင်ကို ပြသနေပါသည်။ စစ်ပွဲသည် လူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်းနှင့် တန်းတူဖြစ်သည်ဆိုသော အတွေးအခေါ်နှင့်အညီ အစောပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာကာလများတွင် စစ်ပွဲကို ကိုယ်ကျင့်သီလ ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်မှုအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်'။ (EBTAF 1997, 557) အနှစ်ချုပ်ရလျှင် ဤအခန်းငယ်၏ ပထမစာပိုဒ်အချို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဦးတည်သည့် ဘာသာတရားဖြစ်ကြောင်း အလေးအနက်ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤစာပိုဒ်က စစ်ပွဲအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အမြင်သည် အချိန်ကာလ ကြာညောင်းလာသည်နှင့်အမျှ ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ယှဉ်ပြိုင်ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် ရှေ့ဆက်ထားပါသည်။ ၎င်းက ကြီးမြတ်သောသမားတော်သုတ္တန် (Skt. ဘေသဇ္ဇဂုရုသုတ္တန်၊ Ch. yaoshi rulai benyuan jing 藥師如來本願經)[၂၀]ပါ ခုခံစစ်ပွဲနှင့် ပြည်တွင်းဆူပူသောင်းကျန်းမှုကိစ္စရပ်တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် ကြောင်းကျိုးဆီလျော်တရားမျှတသည်ဆိုသည့် အချက်ကို ကိုးကားထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 559) ဓမ္မ သို့မဟုတ် သတ္တဝါများကို အကာအကွယ်ပေးသည့် ကိစ္စရပ်များတွင် စစ်ပွဲကိုအပြစ်မယူ လျစ်လျူရှုကြောင်း ငြင်းချက်ထုတ်ရန် နိဗ္ဗာနသုတ္တန်ဒေသနာ (Skt. မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန်၊ Ch. daban niepan jing 大般涅槃經)[၂၁]နှင့် ယောဂကျင့်သုံးမှုအဆင့်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့်ကျမ်း (Skt. ယောဂစာရဘူမိသုတ္တန်၊ Ch. yujia shi di lun 瑜伽師地論)[၂၂] တို့ကိုလည်း ကိုးကားထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 559-560) 'စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်ခြင်းသည် ကရုဏာတရားအားဖန်တီးယူသော ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထဖြစ်နိုင်သည်'ဟု ဤအခန်းငယ်တွင် ကောက်ချက်ချထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 558-559) EBTAF က အချို့ကိစ္စရပ်များ၌စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်ခြင်းသည်ဗုဒ္ဓဘာသာတွင်ရှိသည့်အခြေခံအုဋ္ဌမြစ်ဖြစ်သော အခြေခံမူသဘောတရားများနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ထောက်ခံအားပေးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ခိုင်မာစွဲမြဲနေသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအရည်အသွေးများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့အကြား အားပြိုင်မှုကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် ကြိုးစားထားပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ပွဲတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော ဤအခန်းငယ်သည် ကိုရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာတွင်ပါရှိသည့် သူ့အသက်သတ်ခြင်းနှင့် စစ်ပွဲပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးပါသည်။ ဤအခန်း၌ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဝန်းဂွမ်းရဟန်းတော်၏ ကိုယ်ကျင့်သီလသိက္ခာပုဒ်များအပေါ် ရပ်တည်ချက်ကို အလေးထားဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် ဤအခန်း၌ ဝန်းဂွမ်းရဟန်း၏ ခေတ်ပြိုင် အွီဂျော့ခ် (Uijok) ရဟန်းတော်၏ ကောင်းစွာလက်ခံထားသော ပြဟ္မတရားကွန်ရက် (Skt. ပြဟ္မဇာလသုတ်၊

Ch. fan wang jing 梵網經) အဖွင့်အဋ္ဌကထာတွင် စစ်သည်တော်များအတွက် စစ်ပွဲအတွင်း သတ်ဖြတ်ခြင်းကိစ္စများကိုလည်း အကျယ်တဝင့်ဖော်ပြထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 560)[၂၇] ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်းမှ ထင်ရှားလေးစားခံရသည့် ရဟန်းတော်နှစ်ပါးအကြောင်းကို စတင်မိတ်ဆက်ခြင်းနှင့်အတူ EBTAF သည် ဝန်းဂွမ်းရဟန်းတော်၏ 'လောကီနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငါးပါးသီလ'ကို အခိုင်အမာအတည်ပြုခြင်းနှင့်အတူ အဆုံးသတ်ထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 562)

EBTAF တွင် ဝန်းဂွမ်းရဟန်းတော်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ်များအတွက်ရော အရပ်သားများအတွက်ပါ ကိုယ်ကျင့်သီလကျင့်ဝတ်များသတ်မှတ်ပေးသည့် SPB ၏ ဘိုးဘေးအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ (EBTAF 1997, 561-562) စစ်ရေးရည်ရွယ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ရန် ထိုသီလသိက္ခာပုဒ်များ ဤကိစ္စရပ်တွင် သူ့အသက်မသတ်ရန် ပထမသီလသိက္ခာပုဒ်အား ပြောင်းလဲခြင်းအဖြစ် ၎င်း၏ 'ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း' ကို ကိုးကားထားပါသည်။ ၎င်း၏ လောကီနှင့်သက်ဆိုင်သော သီလသိက္ခာပုဒ်များကို ပညတ်ရန် ယင်းသို့သော သမားရိုးကျနည်းလမ်းသည် စံအဖြစ်သတ်မှတ်ထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် လက်တွေ့တွင်ကျင့်သုံးနေသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စစ်မှန်သော အရှိတရားအကြား ကွာဟချက်ကို နီးကပ်သွားစေရန် ၎င်းတို့ကို EBTAF ၏ အတိအကျဖော်ပြပုံ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် EBTAF တွင် မှတ်သားဖွယ်ရာမှာ စာပိုဒ်တစ်ခုလုံးတွင်ပါရှိသည့် 'ချင့်ချိန် ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း' ဟူသော လောကီနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သီလသိက္ခာပုဒ်၏ အခြေအနေအတိအကျအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်နိုင်သည်ကို ၎င်းက ကိုးကားထားပါသည်။

> ဝန်းဂွမ်းရဟန်းတော်က ဤသို့ဖြေဆိုခဲ့ပါသည်။ 'ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဘုရားအလောင်း သီလသိက္ခာဆယ်ပါးရှိသော်လည်း သင်သည် မင်းဖြစ်နေသောကြောင့် သင့်အနေဖြင့် ၎င်းတို့ကို စောင့်ထိန်းရန် ခက်ခဲနိုင်မည်ကို ငါ စိုးရိမ်၏။
>
> . . . ယင်း (ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း)သည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ဖြူစင်အောင် ဥပုသ်သီလစောင့်ထိန်းရသောရက် ခြောက်ရက်တွင် သို့မဟုတ် နွေဦးနှင့် နွေလများတွင် သတ်ဖြတ်ခြင်းမမည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ မှန်ကန်သောအချိန်ကို ရွေးချယ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် မြင်းများ၊ ကျွဲနွားတိရစ္ဆာန်၊ ကြက်ဌက်များ သို့မဟုတ် ခွေးများကဲ့သို့သော အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန်များကို သတ်ဖြတ်ခြင်းမဟုတ်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ တစ်လုပ်စာပြုလုပ်ရန် မကြီးမားသော သက်ရှိဇီဝရုပ်များသည် သတ်ခြင်းမမည်။ မှန်ကန်သည့်သက်ရှိများကို ရွေးချယ်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် လုံးဝလိုအပ်မှုကို ကျော်လွန်ခြင်းသည် သတ်ခြင်းမမည်စေရပါ။ ဤသည်တို့မှာ လောကီလူဘောင်အတွက် ပြဋ္ဌာန်းချက်ပညတ်တော်များ ဖြစ်ပါသည်'။ (Ilyon, Memorabilia of the Three Kingdoms (三國遺事), v.4_342b 1–11)[၂၈]

ဆမ်ဂုခ်ယူစာ - Samguk yusa 三國遺事 (ဘုရင့်နိုင်ငံသုံးခု၏ မှတ်တမ်း- Memorabilia of the Three Kingdoms)မှ 'ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း' အတွက် ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့်အကြောင်းအရာက ဤသီလသိက္ခာပုဒ်နှင့် သံယာ၏ စစ်ရေးဆိုင်ရာ

ပါဝင်မှုအတွက် မည်သည့်တရားမျှတကြောင်းအကြောင်းပြချက်မဆိုနှင့်ပတ်သက် ၍ ယုတ္တိတန်သော အထောက်အထားမဲ့ ခုန်ပျံကျော်လွှားကောက်ချက်ချမှုရှိနေကြောင်းကို ရှင်းလင်း စေပါသည်။ လောကီနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သီလသိက္ခာပုဒ်များသည် စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုအလိုက် ထောက်ခံချက်ဆိုသည်ထက် သာမန်လူဝတ်ကြောင်ဘဝတွင် ဘုရားအလောင်း သီလ သိက္ခာပုဒ်များကို စောင့်ထိန်းရာ၌ အခက်အခဲမရှိစေရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုဖြစ်သည်ကို မူရင်း ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့်အကြောင်းအရာက ပြသနေပါသည်။ ၎င်း၏ မူရင်းဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုမရှိသောကြောင့် သတ်ဖြတ်ခြင်းကို မှန်ကန် တရားမျှတကြောင်းပြသရန် 'ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သတ်ဖြတ်ခြင်း' စကားရပ်အား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပါယ်ကောက်လွဲခဲ့ကြသော်လည်း ၎င်း၏ အဓိကအနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ ' လုံးဝလိုအပ်သည်ထက်ကျော်လွန်၍ သတ်ဖြတ်မှုမရှိစေရ' ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းသည် IHL နှင့် ကိုက်ညီနေပါသည်။

နိဂုံး - ယေဘုယျလူသားဆန်မှုနှင့် ခွဲခြားမှုအကြား

ယေဘုယျလူသားဆန်မှု - သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာကိစ္စရပ်တွင် ယေဘုယျအာရုံခံစားနိုင်ခြင်း - နှင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းကို IHL နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမတရားတော်များ နှစ်ခုလုံးတွင် အလေးအနက်ထားပါသည်။ အခြေခိုင်နေသော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့ နှစ်ခုတွင် ထပ်နေသည့် ယုံကြည်မှု ထောက်တိုင်ကြီးများသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများတွင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကို လမ်းညွှန်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့ နှစ်ခုလုံးသည် စစ်မှုထမ်းများအား ၎င်းတို့၏ 'ရန်သူများ'သည် မတူကွဲပြားသော လူမျိုးနှင့် အခြားသော ဆက်သွယ်ပေါင်းစည်းမှုတို့နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စင်စစ်တွင် ၎င်းတို့နှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိကြောင်း ရှုမြင်ရန် လမ်းညွှန်ပေးခြင်းဖြင့် မလိုလားအပ်သောထိခိုက်မှုများမှ ကာကွယ်တားဆီးရေးနှင့် စစ်မှုထမ်းများကြုံနေရသည့် အန္တရာယ်အခက်အခဲများ အခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးတို့အတွက် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ လူကိုလူဟု မြင်သောအမြင်သည် ခါးသီးသောနာကျင်မှုများကို တားဆီးပေးနိုင်သော်လည်း လူအချင်းချင်း ခွဲခြားမှုမရှိစေဘဲ စိတ်အတွေးတွင် တူညီသောအမြင်ဖြင့် ပေါင်းစုသိမြင်ရမည်ဟုဆိုရာ အသေးစိပ် ခွဲခြားသိမြင်ဉာဏ်လည်း လိုအပ်နေပေသေးသည်။ ယင်းတန်ဖိုးများသည် အမှန်စင်စစ် EBTAF ၏ အရိပ်လက္ခဏာဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၎င်း၏ခွဲခြားမှုမရှိသော အမြင်သဘောထားအရ ကွာဟနေသောအယူအဆများကို အတူတကွရောနှောအသုံးပြုခြင်းသည် နောက်ထပ် ပိုင်းခြား စိတ်ဖြာလေ့လာမှုကို လိုအပ်စေပါသည်။

စစ်ပွဲအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာရပ်တည်ချက်သည် ပြည့်စုံခိုင်လုံသောအပြီးသတ် မဟုတ်ချေ။ ဤသို့ရှင်းလင်းမှုမရှိသည့် မတူကွဲပြားသော ယဉ်ကျေးမှု၊ နိုင်ငံရေးစနစ်များနှင့် မတူညီသောနိုင်ငံများ၏သမိုင်းမှတ်တမ်းများဖြင့် အစိတ်အပိုင်းများစွာ ဆက်စပ်ပါဝင်နေသော ရှုပ်ထွေးမှုသည် စစ်ရေးလုပ်ဆောင်မှုနှင့် ထိုလုပ်ဆောင်မှု၏ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာတို့တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာပါဝင်ပတ်သက်မှုနောက်ကွယ်ရှိ အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် စဉ်းစားတွေးခေါ်ခြင်း၏

ဆက်စပ်အခြေအနေပေါ်မူတည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက်များကို ထွက်ပေါ်စေပါသည်။ အတိအကျဆိုရလျှင် ဤကိစ္စအပေါ် ဆွေးနွေးမှုနည်းပါးသောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်မှုထမ်းဘုန်းတော်ကြီးများသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအခြေခံမူများနှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒတို့အကြား အယူအဆပိုင်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းမှုမရှိခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ သို့မဟုတ် အစိုးရကခွင့်ပြုသော အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ရပ်တည်ချက်သဘောထားကို စစ်မှုထမ်းများထံမှ မေးခွန်းများမေးမြန်းခံရဖွယ်ရှိပါသည်။ ဤသို့ပြတ်ပြတ်သားသားနှင့် အတိအလင်းဆွေးနွေးမှုနည်းပါးခြင်းသည် EBTAF ၏ အဂ်ါရပ်များဖြစ်သော ယေဘုယျလူသားဆန်မှုနှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒတို့၏ ရောထွေးမှုနှင့် ၎င်းတို့အား ရောနှောထားသောဖြစ်စဉ်များကိုလည်း ရှင်းချက်ထုတ်ထားပါသည်။ ဤနေရာ၌ ဒဿနဆိုင်ရာမေးခွန်းမှာ တစ်စုံတစ်ဦးသည် နိုင်ငံဟုဆိုရာတွင် ထိုနိုင်ငံ၏ ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော တန်ဖိုးများနှင့် နိုင်ငံရေးဦးတည်ချက်သဘောထားတို့ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ဝန်ထမ်းအဖြစ် မိမိ၏တာဝန်ကို သစ္စာရှိစွာထမ်းဆောင်နေစဉ် အားလုံးအပေါ် လုံးဝမခွဲခြားဘဲ အစဉ်တသားတည်း သဘောထားနိုင်၊ မထားနိုင်ဆိုသည့်အချက် ဖြစ်ပါသည်။[၂၁]

IHL သည် သတ်ဖြတ်ခြင်းသက်သက်ကိုတားမြစ်ရန် မကြိုးပမ်းသောကြောင့် ဤအချက်မှာ IHL အတွက် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းကို ပိုမိုမြင့်မားသောအဆင့်၌ ထားရှိသည့်အပြင် စာပေအရ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း၌ပင်လျှင် တစ်စုံတစ်ဦး၏ရန်သူကို မိမိကိုယ်တိုင်ကဲ့သို့ အလားတူထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုနှင့်အတူ ပြုမူဆက်ဆံရန်လိုအပ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအတွက် ယင်းမှာ ပို၍အခက်အခဲရှိပါသည်။ ထို့အပြင် EBTAF ကိစ္စရပ်တွင် ရန်သူကို ဗုဒ္ဓဘာသာတွင် မူလကိုယ်စားပြုသည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘာသာရေးခရီး၌ ကျော်လွှားရမည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အတွင်းသန္ဓာန်အားနည်းချက်များဖြစ်သည့် ဒဏ္ဍာရီလာ ဆိုးယုတ်မှုကိုကိုယ်စားပြုသော မာရ်နတ်နှင့် တန်းတူသတ်မှတ်ခြင်းဖြင့် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် သို့မဟုတ် အမျိုးသားရေးစရိုက်လက္ခဏာနှင့် တိုက်ခိုက်လိုသောစိတ်ဆန္ဒတို့ နှစ်ခုလုံးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ရန်သူအပေါ် လူမဆန်သည့် အခြားနည်းလမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းကို မကြာခဏ မှီငြမ်းကိုးကားလေ့ရှိပါသည်။

EBTAF တွင် တင်ပြထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာသူတော်ကောင်းတရားအမျှားအပြားသည် IHL နှင့် ထပ်တူကျသည့်အပြင် IHL ကို အထောက်အကူဖြစ်နေသည့်တိုင် သို့သော်လည်း EBTAF တွင် IHL ကို တိုက်ရိုက်ရည်ညွှန်းမှု မရှိချေ။ ချူဂျီဂိုဏ်း သို့မဟုတ် ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုးရီးယားစစ်တပ်ဘုန်းတော်ကြီးအမှုထမ်းနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)တို့အကြား EBTAF တွင်ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တပ် ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ ရည်မှန်းချက်အတွက် သင်ရိုးညွှန်တမ်းကို ပြင်ဆင်ရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သော လုပ်ငန်းတချို့သည် နောင်အနာဂတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအတွက် ကြီးမားသောအကျိုးကျေးဇူး ဖြစ်ထွန်းနိုင်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် IHL နှင့် စာပေကျမ်းဂန်လာ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့၏ သဟဇာတဖြစ်မှုကို ဆန်းစစ်ရန် အရေးကြီးသည်မှာ သံသယဖြစ်ဖွယ်မရှိသော်လည်း EBTAF ကို ပုံဖော်ခဲ့သူများအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ၏ ရှင်သန်နေသော လက်တွေ့ဘဝအရှိတရားနှင့်

ၾကားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သီးခြားယဉ်ကျေးမှုသမိုင်းတို့က ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL တို့နှစ်ခု ဆုံနိုင်မည့်နယ်ပယ်များကို ရှာဖွေသည့်အခါ ဒေသတစ်ခု၏ အခြေအနေတိကျမှုကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ကြောင်း အကြံပြုထားပါသည်။ ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ကွဲပြားခြားနားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗဟုဝါဒများ၏ လက်တွေ့အစစ်အမှန် အရှိတရားများကို အပြည့်အဝနားလည်နိုင်ရန် အတွက်လည်းကောင်း၊ အချို့သော အဓိကကျသည့်အခြေခံမူသဘောတရားများကို ၎င်းတို့ တတ်နိုင်သည့်အတိုင်းအတာ ဝေမျှနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း လက်တွေ့မျက်မြင်ကို အခြေခံသော အချက်အလက်များနှင့်အတူ နောက်ထပ်သုတေသနရှိသင့်ပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. ရည်ညွှန်းဖော်ပြရာတွင် ကိုရီးယားဘာသာကို ရိုမန်အက္ခရာဖြင့် ဖော်ပြရာတွင်မက်ခ်ကျူန်-ရိုင်းချောင်းဝါ (McCune-Reischauer)စနစ်ကို လိုက်နာပြီး တရုတ်အက္ခရာများကို ရိုမန်အက္ခရာဖြင့်ဖော်ပြရာတွင် ပင်းယင် (Pinyin) စနစ်ကို အသုံးပြုထားပါသည်။ K. သည် ကိုရီးယားဝေါဟာရ ဖြစ်ပါသည်။ Ch. သည် တရုတ်ဝေါဟာရဖြစ်ပါသည်။ Skt. သက္ကတဝေါဟာရဖြစ်ပါသည်။ J. သည် ဂျပန်ဝေါဟာရဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ပါရှိသော ကိုရီးယားစကားလုံးများအားလုံးကို တရုတ်သင်္ကေတများဖြင့် ရေးသားနိုင်သော ကြောင့် ရိုမန်အက္ခရာများဖြင့်သာဖော်ပြထားပြီး ထိုရိုမန်အက္ခရာများ နောက်တွင် ယင်းဝေါဟာရ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်နှင့် တရုတ်အက္ခရာများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

၂. ကိုရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ ချိုကျိုဂိုဏ်းအတွက် ပညာရေးဗဟိုဌာနမှ ချိုကျိုဂိုဏ်းသမိုင်းအမည်ရှိ စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ (Education Centre for the Chogye Order of Korean Buddhism 대한불교조계종교육원 2001) အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ထိုဂိုဏ်းကို အတိုချုပ် မိတ်ဆက်နိဒါန်းအတွက် ဘတ်စ်ဝဲလ် - Buswell နှင့် လိုပက်ဇ် - Lopez (2014, 185)ကို ကြည့်ပါ။ မျက်မှောက်ခေတ် ကိုးရီးယား ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသမိုင်းအတွက် ပတ်ခ် - Park (2014) ကို ကြည့်ပါ။ ချိုကျိုဂိုဏ်း၏ ခေတ်ပြိုင်သာသနာ့ဘောင်ရပ်နီးဘဝကျင့်သုံးမှု အလေ့အထများကို ဘတ်စ်ဝဲလ် - Buswell (1992)တွင် ကြည့်ပါ။

၃. အခြားဘာသာရေးဂိုဏ်းသုံးဂိုဏ်းမှာ ပရိုတက်စတင့်အသင်းတော် (Protestant Church)၊ ကက်သလစ်အသင်းတော် (Catholic Church)နှင့် ဝန်း (Won) ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဝန်းဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကို ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ထိုဂိုဏ်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဘာသာရေးအသစ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ပုံစံတစ်ခု အဖြစ် အခြေအတင်ငြင်းခုံမှုများရှိနေပါသည်။ ထိုဂိုဏ်းသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ် ဘုန်းကြီးအမှုထမ်းခြင်း၌ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

၄. ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ချိုကျိုဂိုဏ်းကတည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များနှင့် ရဟန်းမများအတွက် အဆင့်မြင့်ပညာရေးတက္ကသိုလ်

၅. ချိုဂျိုဂိုဏ်းကတည်ထောင်ခဲ့ပြီး ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂလိကတက္ကသိုလ်။ ဂျွန်းအန်း (Joongang) သံဃာ့တက္ကသိုလ်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အားဖြင့် သာသနာ့ဘောင်မဝင်သည့် အများပြည်သူအတွက်လည်းယင်းကို ဖွင့်လှစ်ထားပါသည်။ ချိုဂျိုဂိုဏ်းသည် ဆန္ဒပြင်းပြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းဘုန်းကြီးများအတွက် စစ်မှုထမ်းဘုန်းကြီးများအား ကျောင်းလခ လွတ်ငြိမ်းခွင့်ပေးခြင်းဖြင့် လူသစ်စုဆောင်းပါသည်။

၆. ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ရဟန်းမကို စစ်မှုထမ်းဘုန်းကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထိုဘုန်းကြီးစစ်မှုထမ်းအသင်း၏ မကြာသေးမီကထုတ်ဝေခဲ့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်မှုထမ်းရဟန်းတော်များ၏နှစ်(၅၀)သမိုင်းစာစောင်တွင် အမျိုးသမီး စစ်မှုထမ်းရဟန်းလေးပါးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပါဝင်ပါသည်။

၇. ဗုဒ္ဓဘာသာစစ်တပ်ဘုန်းကြီးအသင်း၏ တရားဝင်စာမျက်နှာကိုကြည့်ပါ။ www.gunindra.com.

၈. ကျွန်ုပ်၏သုတေသနနှင့်သက်ဆိုင်သော IHL စာအုပ်စာတမ်းများနှင့် ပတ်သက်၍ အကြံပြုချက်များအတွက် Noel Trew အား ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိပါသည်။

၉. http://www.hyunbulnews.com/news/articleView.html?idxno=294124

၁၀. ပန်းကုံးသုတ္တန် - Flower Garland Sutra (Skt. အဝဋ်ံသကသုတ် - Avatam _ saka Sūtra; Ch. hua yan jing 華嚴經) တိပိဋကကိုးရီးယား - Tripit _ aka Koreana K0079; K0080; K1262. https://kabc.dongguk.edu/

၁၁. EBTAF တွင်ပါရှိသော ဤစာပိုဒ်၏ကိုးရီးယားဘာသာပြန်သည် မူရင်းဖြစ်သော Tripitaka Koreana မှ ကွဲပြားခြားနားး၍ ဒေါင်းဂုခ် (Dongguk)တက္ကသိုလ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေဘာသာပြန်မှုအတွက် ထိုတက္ကသိုလ်၏ ကိုးရီးယားတိပိဋက (Tripit _ aka Koreana)၏ စံတစ်ခုမှ မဆိုစလောက် သွေဖည်ကွဲလွဲနေပါသည်။ ဤစာပိုဒ်အတွက် မူရင်းတရုတ်ဘာသာကို ပေးထားခြင်းမရှိပါ။ တချို့နေရာများတွင် EBTAF သည် တိတိကျကျ ရင်း၏ မူလကျမ်းရင်းဇာစ်မြစ်အတွက် စာစုစာရင်း သတင်းအချက်အလက်အတိအကျကို ချန်လှပ်ထားပါသည်။ ပန်းကုံးသုတ် (Flower Garland Sutra) ၏ မူကွဲသုံးခုအား နှိုင်းယှဉ်မှုပေါ်အခြေခံပြီး အထက်တွင်ဖော်ပြပေးခဲ့သော ဘာသာပြန်ဆိုချက်သည် ဗုဒ္ဓဘဒြမထေရ် (359-429 CE)က ရှေးဟောင်းတရုတ်ဘာသာသို့ ကနဦး ဘာသာပြန်ဆိုထားသော ကျမ်းအတွဲပေါင်း ၆၀နှင့် အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်ကြောင်း သက်သေဖြစ် ခဲ့ပါသည်။

၁၂. EBTAF နှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသနမှတ်တမ်းမှတ်ရာမရှိသောကြောင့် EBTAF ၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်အပိုင်းများကို ဖြစ်နိုင်သောမူကွဲများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှု မရှိဘဲ စာရေးသူကဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၁၃. ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၁ မှ ၄၊ ဘုံပြဌာန်းချက်အပိုဒ် ၃(၁)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၈၇ နှင့် ၈၈။

၁၄. ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၂၊ အပိုဒ် ၁၂၊ နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပိုဒ် ၁၀၊ ICRC ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL လေ့လာမှု၊ စည်းမျဉ်း ၅၅။

၁၅. ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၁၊ အပိုဒ် ၁၅၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၂၊ အပိုဒ် ၁၈၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက် ၄၊ အပိုဒ် ၁၆၊ နောက်ဆက်တွဲ ၁၊ အပိုဒ် ၃၄(၁)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၁၁၃၊ မဲလ်ဇာ - Melzer (2019)မှ ရွတ်ဆိုချက်။

၁၆. လောကီနှင့်သက်ဆိုင်သော ငါးပါးသီလအား မတူညီသောဘာသာပြန်ဆိုမှုများအတွက် ယင်မ် - Yim (2014) ကို ကြည့်ပါ။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဆိုင်ရာ ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားခြင်းများအတွက် အင်မ် - Im (2012)၊ လီး - Lee (1990) နှင့် ယီ - Yi (2014) တို့ကို ကြည့်ပါ။

၁၇. 'ဘုန်းတော်ကြီး (ဝန်းဂွမ်း)အား အလေးအမြတ်ထား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် တွဲဖက်ထားသော အဓိကဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တပ်ဘုရားကျောင်းတော်ကြီးကို အမည်ပေးခဲ့ခြင်းသည် မတော်တဆတိုက်ဆိုင်မှု မဟုတ်ချေ' ဟု တီခိုနော့ဗ် (Tikhonov) က မှတ်ချက်ပြုပါသည်။ (Tikhonov 2015, 15–16)

၁၈. လွန်ခဲ့သောဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ဤအသုံးအနှုန်းနှင့် ထိုတွဲဖက်လျက်ရှိသော အတွေးအခေါ်သည် ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဝိသေသလက္ခဏာများအားပြန်လည်ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်း ဗုဒ္ဓဘာသာပညာရပ်ဆိုင်ရာလေ့လာမှု၏ဦးတည်ရာနှင့်အတူ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်မှုကို တွေ့ကြုံခဲ့ရပြီး ဖြစ်ပါသည်။ (Kim 2013, 2014; Mohan 2006; Pak 2010; Shim 1989; Sorensen 2008) သို့သော် ပညာရှင်များအကြားလက်ခံမှုလျော့နည်းသွားသော်လည်း SPB ၏ကလောင်စွမ်းသည် ၎င်းတို့အကြားတွင် ပုံ့နှံ့နေဆဲဖြစ်ပြီး တောင်ကိုးရီးယားပြည်သူတို့၏ဘာသာရေးပိုင်းဆိုင်ရာအတွေ့အကြုံကို ဆက်လက်ပုံသွင်းပေးနေပါသည်။ ခေတ်သစ်အကြိုနှင့် ခေတ်သစ်ကာလအရ အရှေ့အာရှတွင် SPB ၏မူဝါဒသဘောတရားနှင့် ကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများအတွက် ဒါအိုးရု- Daoru (2012) ကို ကြည့်ပါ။

၁၉. မာရ်နတ်ကို ဆန့်ကျင်ဖော်ပြရေးသားချက်ကို ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများတွင် မကြာခဏ တွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ၏ကိစ္စအတွက် ဆီနီဗီရတ်နဲ - Seneviratne (1999)၊ ဘာသိုလိုမြူးဇ် - Bartholomeusz (2002)နှင့် ဖရိုင်းဒဲန်လွန်း - Frydenlund (2013) ကို ကြည့်ပါ။ ထိုင်းနိုင်ငံအတွက် နီလ်ဆင် - Nilsen (2013)၊ တမ်ဘီယာ - Tambiah (1992)နှင့် ဂျဲရီဆန် - Jerryson (2010, 2011, 2013) ကို ကြည့်ပါ။ မဟာယာနနိုင်ငံများအတွက်ကဲ့သို့ အတ္တမရှိခြင်း သို့မဟုတ် လူကျင့်ဝတ်နှင့်ဆိုင်သော အဘိညာဉ် - ဘုရားလောင်းတို့ကျင့်သုံးသော ကြောင်းကျိုးဆင်ခြင်မှုကို ကျော်လွန်သည့် စံသတ်မှတ်ထားသော ကိုယ်ကျင့်သီလ (normative ethics)များကဲ့သို့သော

အယူအဆများကို တရားသောစစ်ပွဲအတွေးအခေါ်များအဖြစ် အသုံးပြုပါသည်။ ဂျပန်ကိစ္စရပ်အတွက် အော်ရယ်ဘက်ခ် - Auerback (2013)၊ ကလိုင်း - Kleine (2006) နှင့် ဗစ်တိုးရီးယား - Victoria (2003, 2006)ကို ကြည့်ပါ။ တရုတ်အတွက် ယု - Yu (2005, 2010, 2013) ကို ကြည့်ပါ။ တောင်ကိုရီးယားကိစ္စတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အကာအကွယ်ပေးသောနိုင်ငံအပေါ် အကျယ်တဝင့်ရေးသားချက်များသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် အငြင်းပွားမှုများတွင် အလွှမ်းမိုးဆုံးဖြစ်ပါသည်။

၂၀. ကြီးမြတ်သောသမားတော်သုတ္တန် (Skt. ဘေသဇ္ဇသုတ္တန်၊ Ch. yaoshi rulai benyuan jing 藥師如來本願經) တိပိဋကက ကိုးရီးယား (Tripitaka Koreana K0176)။ https://kabc.dongguk.edu/

၂၁. အခန်းဆက်အပိုင်း(၃)၊ အခန်း(၂)တွင် အမြဲထာဝရတည်သော ခန္ဓာ၊ နိဗ္ဗာနသုတ္တန် (Skt. မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တန်၊ Ch. Daban niepan jing 大般涅槃經)။ တိုင်းရှိုးတိပိဋကက 0374_12.0383b၊ 0384b။ http://21dzk.l.u-tokyo.ac.jp/SAT/ddb-sat2.php

၂၂. အခန်းဆက်အပိုင်း(၄၁)တွင်ယောဂကျင့်စဉ်အတွက်အဆင့်များနှင့်ပတ်သက်သောစာတမ်း (Skt. ယောဂါစာရ ဘူမိသုတ္တန်၊ Ch. yujia shidi lun 瑜伽師地論)၊ တိုင်းရှိုးတိပိဋကက 1579_30.0517b။ http://21dzk.l.u-tokyo.ac.jp/SAT/ddb-sat2.php

၂၃. ပိုဆာလ်ဂျဲဘွန်ဆို (Posalgyebon so) (ဘုရားအလောင်းတော်၏သီလ ကျင့်စဉ်များကို ရှင်းလင်းဖွင့်ဆိုသောအဋ္ဌကထာ)။ ဟန်ဂုခ်ပူလ်ဂျိုချွန်ဆို (Hanguk pulgyo chonso) (ကိုးရီးယားဗုဒ္ဓဘာသာစုစည်းမှု) H0036။ https://kabc.dongguk.edu/

၂၄. ကျွန်ုပ်၏ဘာသာပြန်ဆိုမှုများအတွက် ဟ (Ha)နှင့် မင့်တ်ဇ် (Mintz)(2006) ကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ သို့သော် တစ်စုံတစ်ရာအမှားရှိခဲ့လျှင် ကျွန်တော်၏ အမှားသာဖြစ်ပါကြောင်း။

၂၅. ကြားခံ ကြားနေခြင်း (Agent neutrality) သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယ်ကျင့်သီလပိုင်းတွင် မကြာခဏငြင်းခုံရသောအကြောင်းအရာဖြစ်ပါသည်။ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာတွင် သတ်ဖြတ်မှုလုပ်ရပ်အား လုပ်နေခိုက်တွင် မကောင်းသောစိတ်ခံစားမှုများ၏ အခြေခံသဘောတရားမရှိခြင်းမှာ မဖြစ်နိုင်ဟု ယူဆပါသည်။ (Gethin 2004)

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ကျွန်ုပ်၏ ပထမစာမူကြမ်းအပေါ် တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော မှတ်ချက်များပေးခဲ့ခြင်းအတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL အစီအစဉ်တွင်ပါဝင်ကြသည့် ဂျူရီလူကြီးများ၊ ပါဝင်သူများနှင့် အယ်ဒီတာဘုတ်အဖွဲ့ဝင်များကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Hyein Lee http://orcid.org/0000-0003-0859-2189

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Auerback, M. 2013. "A Closer Look at Zen at War: The Battlefield Chaplaincy of Shaku Soen in the Russo-Japanese War (1904-1905)." In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by V. Tikhonov and T. Brekke, 152–171. New York: Routledge.

Bartholomeusz, T. J. 2002. In Defense of Dharma: Just-War Ideology in Buddhist Sri Lanka. London and New York: Routledge Curzon.

Buswell, R. E. 1992. The Zen Monastic Experience: Buddhist Practice in Contemporary Korea. Princeton: Princeton University Press.

Buswell, R. E., and D. S. Lopez. 2014. The Princeton Dictionary of Buddhism. Princeton: Princeton University Press.

Daoru, W., 魏道儒, ed. 2012. Fojiao Huguo Sixiang Yu Shijian 佛教護國思想與實踐 (State-Protecting Buddhism as a Doctrine and Practice). Beijing: Shehui Kexue Wenxian Chubanshe.

Eda, T., 江田俊雄 1977. Chōsen Bukkyōshi No Kenkyū 朝鮮佛教史の研究 (Research on the History of Chosŏn Buddhism). Tokyo: Kokusho kankōkai.

Editorial Board of Buddhist Chaplaincy. 불교군종사편찬위원회 2008. Pulgyo kunjong sa: Kunsŭng 40 nyŏnsa 불교군종사군승 40 년사 (40-year History of the Buddhist Chaplain Service). Seoul: Buddhist Military Ordinariate of the Chogye Order of Korean Buddhism.

Editorial Board of Buddhist Chaplaincy. 불교군종사편찬위원회 2018.Pulgyo Kunjong Sa: Kunsŭng 50 NyŏnSa 불교군종사군승 50 년사 (50-year History of the Buddhist Chaplain Service). Seoul: Buddhist Military Ordinariate of the Chogye Order of Korean Buddhism.

Education Centre for the Chogye Order of Korean Buddhism. 대한불교조계종교육원 2001. Chogyejong Sa 조계종사 (History of the Chogye Order). Seoul: Chogyejong Press.

Frydenlund, I. 2013. "Canonical Ambiguity and Differential Practices: Buddhism and Militarism in Contemporary Sri Lanka." In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by V. Tikhonov and T. Brekke, 95–119. New York: Routledge.

Gethin, R. 2004. "Can Killing a Living Being Ever Be an Act of Compassion?" Journal

of Buddhist Ethics 11: 162–202.

Ha, T.-H., and G. Mintz, trans. 2006. Samguk Yusa: Legends and History of the Three Kingdoms of Ancient Korea. Seoul: Yonsei University Press.

Im, D., 임동주. 2012. Silla pulkyo yunli sasang yŏn'gu 신라불교윤리사상연구 (Study on Ethics of Silla Buddhism). PhD dissertation, Dongguk University.

Jerryson, M. 2010. "Militarizing Buddhism: Violence in Southern Thailand." In Buddhist Warfare, edited by M. K. Jerrison and M. Juergensmeyer, 179–209. New York: Oxford University Press.

Jerryson, M. 2011. Buddhist Fury. New York: Oxford University Press.

Jerryson, M. 2013. "A Path to Militant Buddhism: Thai Buddhist Monks as Representations." In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by V. Tikhonov and T. Brekke, 75–94. New York: Routledge.

Jorgensen, J. 1997. "Korean Buddhist Historiography-Lessons from past to the Future." Pulgo yŏn'gu 14: 219–237.

Kamada, S., 1987. 鎌田茂雄 Chōsen Bukkyōshi 朝鮮佛教史 (History of Chosŏn Buddhism). Tokyo: Tōkyō Daigaku Shuppankai.

Kang, I., 강인철 2017. Chong'gyo Wa Kundae 종교와군대 (Religion and Military). Seoul: Hyŏnsil Munhwa.

Kim, J., 2013. Kugwang ŭi pulgyogwan kwa ch'igukch'aek (Kings' Perspectives on Buddhism and Their Statecraft). Seoul: Han'guk Haksul Chŏngbo.

Kim, K., and C. Park. 2020. "Married Monastics and Military Life: Contradictions and Conflicted Identities within South Korea's Buddhist Chaplaincy System." Religions 262: 1–9.

Kim, S. 2007. "The Identity of Korean Buddhism within the Context of East Asian Buddhism." In Korean Buddhism in East Asian Perspectives, edited by Geumgang Center for Buddhist Studies, 23–44. Seoul: Jimoondang.

Kim, S., 김상용 2014. "Han'guk pulgyo ŭi pop'yŏnsŏng kwa t'ŭksusŏng 한국불교의보편성과특수성 (Universalities and Particularities in Korean Buddhism)." Pulgyo Yŏn'gu 40: 155–191.

Kleine, C. 2006. "Evil Monks with Good Intentions? Remarks on Buddhist Monastic Violence and Its Doctrinal Background." In Buddhism and Violence, edited by M. Zimmermann, 65–98. Lumbini: Lumbini International Research Institute.

Lee, J., 이종학 1990. "Wŏn'gwang pŏpsa wa sesok ogye e taehan shin koch'al 원광법사와세속오계에대한신고찰 (ANewStudyonWŏn'gwangandhis Five Worldly Precepts)." The Journal of Silla Culture 7: 145–168.

Melzer, N. 2019. International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction. Geneva: International Committee of the Red Cross.

Ministry of Culture, Sports and Tourism. 문화체육관광부 2018. 2018 Nyŏn han'guk

ŭi chong'gyo hyŏnhwang 2018 년한국의종교현황 (The Current State of South Korean Religions in 2018). Seoul: Ministry of Culture, Sports and Tourism.

Mohan, P. N. 2006. "Beyond the Nation-Protecting Paradigm: Recent Trends in the Historical Studies of Korean Buddhism." The Review of Korean Studies 9 (1): 49–68.

Nilsen, M. 2013. "Military Temples and Saffron-Robed Soldiers: Legitimacy and the Securing of Buddhism in Southern Thailand." In Buddhism and Violence: Militarism andBuddhisminModernAsia,edited byV. TikhonovandT.Brekke, 37–53. NewYork: Routledge.

Office of Military Ordinariate. 1997. Kukkun Pŏbyo Chip 국군법요집 (Essential Buddhist Teachings for the Armed Forces). Later revised in 2000, 2010 and 2018. Seoul: Ministry of National Defense.

Pak, C., 2010. 박재현 "Chosn Chŏn'gi Pulgyogye Ŭi InyŏmChŏkPyŏnhwa Kwajŏng Yŏn'gu: Ŭisŭngbyŏng Ŭl Chungsim Ŭro 조선전기불교계의이념적변화과정연구: 의승병을중심으로 (A Study on the Ideological Change Process in Choson Buddhism: Focusing on Monk Armies Raised in the Cause of Justice)." Pulgyohak Yŏn'gu 26: 329–358.

Park, P. 2014. "Buddhism in Modern Korea." In The Wiley Blackwell Companion to East and Inner Asian Buddhism, edited by M. Poceski, 466–484. Oxford: Wiley Blackwell.

Seneviratne, H. L. 1999. The Work of Kings: The New Buddhism in Sri Lanka. Chicago: University of Chicago Press.

Shim, J. 1989. "On the General Characteristics of Korean Buddhism– Is Korean Buddhism Syncretic?" Seoul Journal of Korean Studies 2: 147–157.

Sorensen, H. 2008. "Protecting the Nation': Korean Buddhism under the Rule of Park Chung Hee (1961–79)." In Korea: The Past and the Present, edited by S. Pares and J. Hoare, 191–204. Kent: Global Oriental.

Tambiah, S. J. 1992. Buddhism Betrayed? Religion, Politics, and Violence in Sri Lanka. Chicago: University of Chicago Press.

Tikhonov, V. 2015. "Militarized Masculinity with Buddhist Characteristics: Buddhist Chaplains and Their Role in the South Korean Army." The Review of Korean Studies 18: 7–33.

Victoria, B. D. 2003. Zen War Stories. London: Routledge Curzon.

Victoria, B. D. 2006. Zen at War. Washington: Rowman and Littlefield.

Yi, C., 이자랑. 2014. "Sesok ogye ŭi salsaeng yut'aek kye wa Won'gwang ŭi kyeyul kwan. 세속오계의살생유택계와원광의계율관 (The Precept of Discriminative Killing from Principle of Five Codes for the Secular World and the Perspectives of Wŏn'gwang on Precepts)." Han'guk sasangsa hak 46: 1–27.

Yim, S., 임승택 2014. "Sesok ogye ŭi paegyŏng kwa gŭn'gŏ 세속오계의배경과근거

(A Study on the Rationale of the Five Wordly Precepts).” Tong ashia pulgyo munhwa 18: 93–96.

Yu, X. 2005. Buddhism, War, and Nationalism: Chinese Monks in the Struggle against Japanese Aggression, 1931-1945. New York: Routledge.

Yu, X. 2010. “Buddhists in China during the Korean War (1951-1953).” In Buddhist Warfare, edited by M. K. Jerrison and M. Juergensmeyer, 131–156. New York: Oxford University Press.

Yu, X. 2013. “Buddhism and the Justification of War with Focus on Chinese Buddhist History.” In Buddhism and Violence: Militarism and Buddhism in Modern Asia, edited by V. Tikhonov and T. Brekke, 194–208. New York: Routledge.

ICRC

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေနှင့် နိချိရန်း (Nichiren)ဗုဒ္ဓဘာသာ

Daiki Kinoshita

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ဤစာတမ်းသည် သီးခြား မဟာယာနကိုယ်ကျင့်သီလ အတိအကျပြောရသော် ကျိယီ - Zhiyi (၅၃၆-၅၉၇)၊ နိချိရန်း - Nichiren (၁၂၂၂-၁၂၈၂)နှင့် စိုးခဂတ်ကိုင်း - Sōka Gakkai (၁၉၃၀-)တို့၏ ကြာပန်းသုတ္တန် (Lotus Sūtra)အား အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူချက်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)၏ အဓိကအခြေခံမူများနှင့် ဆက်စပ်နိုင်ပုံကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ အဓိကအယူဝါဒ သဘောတရားသုံးခု (ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဘဝ၏ကွဲပြားမှုနှင့် ဘဝ၏အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်မှု)သည် IHL အခြေခံမူတချို့နှင့် ထပ်တူညီကြောင်းကိုလည်း ဤစာတမ်းတွင် အကဲဖြတ်ထားပြီး ဆွေးနွေးထားပါသည်။ ထို့နောက် ဤစာတမ်းကယနေ့ခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းများသည် IHL အား ထောက်ခံအားပေးသူများဖြစ်လာနိုင်ပုံကို ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာ လေ့လာထားသည့်အပြင် စောခဂတ်ကိုင်းသည် နျူးကလီးယားလက်နက်များ အသုံးပြုခြင်း၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုအရ IHL နှင့် သဘောထားကိုက်ညီပုံ - နှင့် ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်ပုံကို အထူးသဖြင့် ကြည့်ရှုလေ့လာပါသည်။

နိဒါန်း

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စိုးခကယောအိခုဂတ်ကိုင်း - Sōka Kyōiku Gakkai 創価教育学会 (တန်ဖိုးဖန်တီးခြင်းပညာရေးအသင်း - Society for Value-Creating Education) အဖြစ် တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် စိုးခဂတ်ကိုင်း - Sōka Gakkai အမည်သို့ ပြောင်းလဲခဲ့သည့် စိုးခဂတ်ကိုင်း - Sōka Gakkai (တန်ဖိုးဖန်တီးမှုအသင်း - Value-Creation Society)က စွဲကိုင်ထားသောအဆုံးအမများသည် သကျမုနိဗုဒ္ဓမှ ဆင်းသက်လာသော ဗုဒ္ဓဘာသာလူသားဝါဒ အစဉ်အလာတွင် ပါဝင်ပါသည်။[3] အထူးသဖြင့် မှတ်သားဖွယ်အကောင်းဆုံးမှာ စိုးခဂတ်ကိုင်းသည် ကြာပန်းသုတ္တန် (Skr: သဒ္ဓမ္မပုဏ္ဍရိကသုတ်၊ Ch: Miaofa lianhua jing 妙法蓮華經; Jp: Myōhō-

DOI: 10.4324/9781003439820-24
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

renge-kyō [T09n0262])တွင် အဆိုပြုထားသော အယူဝါဒသဘောတရားပေါ် အခြေခံပါသည်။ ကြာပန်းသုတ္တန်၏အဆုံးအမများကို အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် ဂျပန်ရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေပညာရှင်များနှင့် ဆရာများ အထူးသဖြင့် တရုတ်တွင် ကျိယီ - Zhiyi 智顗 (538-597)[၂]နှင့် ဂျပန်တွင် နိချိရန်း - Nichiren (1222-1282)[၃]တို့က လက်ဆင့်ကမ်းပျံ့နှံ့စေခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့ပါသည်။ ကျိယီ၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာလေ့လာမှုက ၎င်းသိမြင်ခဲ့သည့် ထိုသုတ္တန်၏ ပထမပိုင်းနှင့် လူသားအားလုံးသည် ဘုရားဖြစ်နိုင်သော အလားအလာနှင့်အတူ မွေးဖွားလာကြသည်ဟူသော ရှုထောင့်အမြင်သစ်အရ နက်နက်နဲနဲလေ့လာထားသည့် ဒုတိယပိုင်းတို့အကြား နက်နဲထင်ရှားသော ကွဲပြားခြားနားမှုကို အဆုံးအမများနှင့် စာပေကျမ်းဂန်များ (panjiao 判教)အား ၎င်း၏အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းနှင့်အတူ ကြာပန်းသုတ္တန်၏ မြင့်မြတ်သာလွန်ကောင်းမွန်မှုကို အတည်ပြုပေးခဲ့ပါသည်။

ဂျပန်နိုင်ငံတွင် ကမာကူရခေတ် (1192-1333)အတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး နိချိရန်း (Nichiren)သည် ကြာပန်းသုတ္တန်ကိုအခြေခံသည့် ယင်းသုတ္တန်၏ခေါင်းစဉ်ကို "နာမု-မယောဟိုး-ရန်း-ဂဲ-ကယော (Namu-myōhō-renge-kyō 南無妙法蓮華経)"[၄] ပုံသေနည်းလမ်းအပြင် ဂိုဟွန်းဇွန်း (Gohonzon)[၅]တွင် ၎င်း၏ကိုယ်စားပြုအလားတူ ပုံစံရွတ်ဆိုခြင်းအပါအဝင် ကျင့်စဉ်ပုံစံသစ်တစ်ခုကိုအဆိုပြုခဲ့ပါသည်။

နိချိရန်း၏ သွန်သင်ဆုံးမမှုကို လိုက်နာခြင်းအပြင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေခြင်းဖြင့်လည်း ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာအား လေးစားမှုအပေါ် ဗဟိုပြုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပညာရေးတို့ကို မြှင့်တင်ပေးသော ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စိုးခဂတ်ကိုင်းကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ ၎င်းသည် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းနိုင်ငံပေါင်း ၁၉၂ နိုင်ငံနှင့် နယ်မြေများတွင် ရောက်ရှိနေပြီ ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာတမ်းတွင် ကဏ္ဍသုံးခုပါဝင်ပါသည်။ ပထမပိုင်းသည် အစိုးရ၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် နိချိရန်းနှင့် စိုးခဂတ်ကိုင်းတို့၏အမြင်များနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး၊ ဒုတိယပိုင်းသည် IHL အပေါ် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏အမြင်များကို ရှင်းပြထားကာ နောက်ဆုံးပိုင်းသည် ချူးကလီးယား လက်နက်များအသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ရန် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

အစိုးရ၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စစ်ပွဲအပေါ် နိချိရန်းနှင့် စိုးခဂတ်ကိုင်းတို့၏အမြင်

နိချိရန်းကို ၁၂၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၊ယခု ချိဘ (Chiba) စီရင်စုရှိ ပင်လယ်ကမ်းခြေ ရွာငယ်ဇနပုဒ်လေးတစ်ခုတွင် မွေးဖွားခဲ့ပြီး၊ အသက် ၆၁ နှစ်အရွယ် ၁၂၈၂ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၃ ရက်နေ့တွင် ၉၆ ပါးသောရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ဘဝတစ်လျှောက်လုံးတွင် နိချိရန်းသည် သာမန်ပြည်သူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကြောင့် သဘောထားပြောင်းလဲခဲ့ပြီး ပိုမိုငြိမ်းချမ်းသော လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အတွက် ဆွေးနွေးမှုကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှုတွင် ပါဝင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ လူသိအများဆုံးသော ကျမ်းသည် 'ကမ္ဘာမြေ၏ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် မှန်ကန်သော အဆုံးအမတည်ထောင်ခြင်း (On

Establishing the Correct Teaching for the Peace of the Land)"(Risshō Ankokuron 立正安国論)' ဖြစ်ပြီး အိမ်ရှင်နှင့် ဧည့်သည်ကြား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးမှုပုံစံဖြင့်ရေးသားခဲ့ပြီး ခေတ်ပြိုင်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့အား ငြိမ်းချမ်းရေးကို ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမည့်ဘဝကိုလေးစားသည့် ဒဿနအတွေးအခေါ်ပေးရန် ရည်ရွယ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကျမ်းတွင် နိခိုရန်းက 'သင်၏ကိုယ်ရေးကိုယ်တာလုံခြုံရေးကို သင်ဂရုစိုက်လျှင် ကမ္ဘာမြေ၏ အရပ်လေးမျက်နှာတလျှောက်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားပြီး တည်ငြိမ်အေးချမ်းအောင် ရှေးဦးစွာဆုတောင်းသင့်ပါသည်။ သင်မလုပ်သင့်ဘူးလား'ဟု ရေးသားခဲ့ပါသည်။ (Sōka Gakkai 1999, 24)

နိခိုရန်းသည် စည်းရုံးဆွဲဆောင်မှုနှင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုကို အမြဲတမ်း အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် သုတ္တန်များတွင် ဟောကြားသွန်သင်ဆုံးမတော်မူခဲ့သည့်အတိုင်း သက္ကမုနိဗုဒ္ဓ၏ မူလရည်ရွယ်ချက်ကို ဆွေးနွေးရန်နှင့် ရှင်းလင်းရန် ဂိုဏ်းကွဲများမှ ယုံကြည်မှုခိုင်မာသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် အခြေအတင်ဆွေးနွေးပွဲများကို မကြာခဏ ခေါ်ယူလေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ဤအကြောင်းကြောင့် နိခိုရန်းကို ထူးထူးခြားခြား ရိုးသားပွင့်လင်းစွာ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာပြောသူအဖြစ် အများက ရှုမြင်ခဲ့ကြပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းကို တည်ငြိမ်စေရန်နှင့် ခံနိုင်ရည်နည်းပါးသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူများကို ကယ်တင်ရန်အစား ကံကိုယုံသည့်ဝါဒနှင့် မှီခိုမှုခံစားချက်ကိုအားပေးသည်ဟု ၎င်းကရှုမြင်သည့် အကျင့်ပျက် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းခွဲများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းခြင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ထိုကာလ ဂျပန်အစိုးရကို ၎င်းက အပြစ်မြင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ ရိုးသားပွင့်လင်းစွာ ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာပြောဆိုမှုသည် အခြားဂိုဏ်းများနှင့် အစိုးရအာဏာပိုင်များထံမှ ဆက်တိုက်ဖိနှိပ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

နိခိုရန်းသည် လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်မှုများ၊ ခြိုခိုချောင်းမြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ၊ နောက်ထပ် မောင်းထုတ်ခံရခြင်းနှင့် အဆုံးစွန်အားဖြင့် ကွပ်မျက်ရန်ကြိုးပမ်းမှုကိုပင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါသည်။ ယင်းသို့သော ဥပမာတစ်ခုမှာ ၁၂၆၄ ခုနှစ်၊ နိဝင်ဘာလတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ကိုမတ်ဆုဘာရ (Komatsubara) ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုဖြစ်ပါသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်ကို၎င်းက အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြခဲ့ပါသည် -အရေအတွက် ထောင်နှင့် သို့မဟုတ် သောင်းနှင့်ချီသော 'နဲမ်ဘုဆု (Nembutsu) ယုံကြည်သူများ[6]နှင့် ၎င်းတို့ကိုထောက်ခံသူများသည် (Sōka Gakkai 1999, 81) နိခိုရန်းနှင့် ၎င်းနှင့်အတူပါလာသူ အမျိုးသားဆယ်ဦးကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး သတ်ဖြတ်ရန်ကြိုးစားခဲ့ကြရာတွင် သုံးဦး သို့မဟုတ် လေးဦးကသာ လုံးဝခုခံနိုင်စွမ်း ရှိခဲ့ပါသည်။ (Sōka Gakkai 1999, 81) ယင်းသို့သောအခြေအနေတွင်ပင် နိခိုရန်းနှင့် ၎င်း၏တပည့်များသည် အကြမ်းဖက်မှုကို အားကိုးအားထားပြုရန် တွန့်ဆုတ်နေခဲ့ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်ထိလက်ရောက်တိုက်ခိုက်သူများကို တိုက်ခိုက်ရန် လုံလောက်သောလက်နက်တပ်ဆင်ထားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ 'သတ္တဝါတို့၏ ပထမဆုံး တန်ဖိုးသည် အသက်မှလွဲ၍ အခြားမရှိ၊ သူတပါးအသက်ကိုသတ်သောသူသည် ငရဲ၊ ဆာလောင်နေသော ပြိတ္တာများနှင့် တိရိစ္ဆာန်များဟူသောမကောင်းသည့်လမ်းသုံးသွယ်သို့ကျရောက်ရန် သေချာကြောင်း (Sōka Gakkai 1999, 460) နိခိုရန်း၏ယုံကြည်မှုကို ယင်းသဘောထားက ထင်ဟပ်နေပါသည်။ နိခိုရန်းသည် လူဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် အကြမ်းမဖက်မှုတွင် ခိုင်မာစွာယုံကြည်ခဲ့သောကြောင့် ကိုမတ်ဆုဘာရ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကဲ့သို့သော အချို့ ပြင်းထန်သောအခြေအနေများတွင် ၎င်းနှင့်

၎င်း၏တပည့်များသည် ရွေးချယ်စရာမရှိခဲ့သော်လည်း ၎င်းတို့ကို၎င်းတို့ ကာကွယ်ရန်အင်အားကို အနည်းဆုံးအဆင့် အသုံးပြုခဲ့ရပါသည်။ စင်စစ် နောက်ဆုံးတွင် ၎င်းကိုယ်၎င်းကာကွယ်ရန် တပည့်တစ်ဦးက ၎င်းကိုပေးသော ဓားတစ်လက်ကို လက်ခံခဲ့ပါသည်။ (Sōka Gakkai, 1999, 451) သို့သော်လည်း နိခိုရန်း၏အလေးထားမှုမှာ ၎င်းနှင့် ၎င်း၏တပည့်များ လက်နက်စွဲကိုင်ရန်ထက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကို အမြဲတစေရှောင်ရှားရန်နှင့် စည်းရုံးဆွဲဆောင်စကားပြောဆိုမှုနှင့် ဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ကြောင်း မတ်ဆုအိုခါ (Matsuoka) 松岡 (2014, 84–85)က ထောက်ပြထားပါသည်။ နိခိုရန်း၏ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် ရန်လိုသောပတ်ဝန်းကျင်များမှ လွတ်မြောက်ရန်ဖြစ်သောကြောင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှု၌ဆက်ရှိနေစဉ် ၎င်းကိုယ်၎င်း အကြမ်းမဖက်သောနည်းဖြင့် ကာကွယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

နိခိုရန်း၏ အကြမ်းမဖက်သော အတွေးအခေါ်ဒဿနသည် ဆုနဲဆဘူရိုး (Tsunesaburō)၊ မာကိဂူချီ (Makiguchi)နှင့် ဂျိုဆေးတိုဒါ (Josei Toda)တို့၏ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စိုးခဂတ်ကိုင်းအား တည်ထောင်မှုနှင့်အတူ ခေတ်သစ်ကမ္ဘာတွင် အသုံးချမှုကို တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ ပထမဆုံးဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် မာကိဂူချီနှင့်အတူ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို အဓိကထားသည့် ဆရာများအဖွဲ့အဖြစ် စတင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် နိခိုရန်းဗုဒ္ဓဘာသာကိုအခြေခံသည့် တစ်ဦးချင်းစီ၏ အတွင်းသန္တာန်ပြောင်းလဲမှုအလေ့အကျင့်မှတဆင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်မှုကို မြှုပ်နှံထားသည့် လှုပ်ရှားမှုများအသွင်ဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးခဲ့ပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း မာကိဂူချီနှင့် တိုဒါတို့သည် ၎င်းတို့၏ ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်များကို စွန့်လွှတ်ရန် ဂျပန်စစ်ဝါဒီအစိုးရ၏ ဖိအားပေးမှုကို ခုခံခဲ့ကြပါသည်။ အစိုးရသည် ထိုအချိန်က အာရှတွင် ၎င်း၏ကျူးကျော်စစ်ပွဲများကို အမွှမ်းတင်ကာ မထောက်ခံသည့် သဘောထားကွဲလွဲဆန့်ကျင်မှု ပုံစံများအားလုံးကို ဖိနှိပ်ရန် ဧကရာဇ်မင်းမြတ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုထုတ်ဖော်သည့် နိုင်ငံတော် ရှင်တို (Shintō)ဘာသာကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။ ၁၉၄၃ ခုနှစ်တွင် မာကိဂူချီနှင့် တိုဒါတို့သည် စစ်ပွဲကို ကူညီသော အစိုးရအား ဆန့်ကျင်ခြင်းကြောင့် 'အတွေးအခေါ် ရာဇဝတ်သားများ (thought criminals)'အဖြစ် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြီး အကျဉ်းချခံခဲ့ရကာ မာကိဂူချီမှာ ထောင်ထဲတွင် သေဆုံးခဲ့ရပါသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပြီးဆုံးသောအခါ တိုက်ပွဲဝင် စစ်သည်ဟောင်းများ၊ စစ်ပွဲကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများနှင့် အဏုမြူဗုံးဒဏ်မှ အသက်ရှင်ကျန် လွတ်မြောက်လာသူများသည် စိုးခဂတ်ကိုင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ ဤပြည်သူများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်များကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ စစ်ပွဲကာလ အတွေ့အကြုံများ၏ နာကျင်မှုနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ကျော်လွှားခဲ့ကြပါသည်။

စိုးခဂတ်ကိုင်း ပဋိညာဉ်စာတမ်း၏ အပိုဒ်(၅)တွင် ဒေသတွင်း ယဉ်ကျေးမှုများနှင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများအပြင် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်တို့ကို လေးစားမည်ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုချင်းသည် ထိုနိုင်ငံ သို့မဟုတ် ထိုနယ်မြေတွင် ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော ဥပဒေများနှင့် စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ၎င်း၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင်များအား တာဝန်သိနိုင်ငံသားများအဖြစ် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းကို ပါဝင်ကူညီရန်တိုက်တွန်းပါမည်။ (Sōka Gakkai, 1995) နိုင်ငံသား

ကောင်းတစ်ယောက်ဆိုသည်မှာ ခေတ်မီနိုင်ငံတော်၏ တရားဥပဒေစနစ်အရ နေထိုင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စိုးခဂတ်ကိုင်းအဖွဲ့ဝင်များသည် အသက်ရှင်သန်မှု၏ ဂုဏ်သိက္ခာအား လေးစားခြင်း နိယာမကို လက်ခံဖက်တွယ်ထားကြသည့်တိုင် စစ်မှုမထမ်းမနေရဥပဒေအရ စစ်မှုထမ်းရသော နိုင်ငံများတွင် နေထိုင်သူများသည် စစ်တပ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး အရေးပေါ် အခြေအနေတွင် တပ်ဖြန့်တာဝန်ချထားခြင်းခံရနိုင်သည်မှာ ပြောစရာမလိုချေ။ စစ်မှုထမ်းရန် ငြင်းဆိုခွင့်ရှိသော နိုင်ငံများတွင် နေထိုင်သူများအား စစ်မှုထမ်းခြင်းကို တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် ငြင်းဆိုနိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေအပေါ် စိုးခဂတ်ကိုင်း (Sōka Gakkai)၏ အမြင်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (ဤမှစ၍နောင်တွင် IHL ဟု သုံးပါမည်)၊ ယင်း၏အဓိက စာချုပ်များဖြစ်သည့် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်များနှင့် ၎င်းတို့၏ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်များသည် 'စစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသည့် လက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံ နည်းလမ်းများ'ကို ကန့်သတ်ရန်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ၏ အဆင့်များ အားလုံးတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအား လူသားဆန်စွာ ပြုမူဆက်ဆံမှုကို သေချာစေရန်အတွက် အနိမ့်ဆုံးစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ရန် ကြိုးပမ်းပါသည် (ICRC 2014)။[ဇ] IHL သည် လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်တို့ကို ဟန်ချက်ညီစေပြီး တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် အရပ်သားများအကြား၊ အရပ်ဘက်အဆောက်အအုံများနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအကြား၊ အချိုးအစားညီမျှမှုနှင့် ကြိုတင်သတိထား ကာကွယ်မှုတို့အကြား ခွဲခြားမှုပေါ်မူတည်ကာ ထိုသို့ခွဲခြားခြင်း နည်းလမ်းအားဖြင့် အလွန်အကျွံနှင့် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို တားဆီးကာကွယ်ပေးပါသည်။ (ICRC n.d.a)

ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်အရ လူတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘဝတန်ဖိုးပေါ် အခြေခံကာ လေးစားသမှုနှင့် ပြုမူဆက်ဆံခံရရန် ထိုက်တန်ပြီး (လူဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်းသည်လည်း IHL ၏ အရေးကြီးသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်) တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအား ၎င်းတို့သည် 'အရပ်သားများ' သို့မဟုတ် 'တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များ' ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းကို ထည့်သွင်းမစဉ်းစားဘဲ ကရုဏာတရားကို ပြသသင့်ပါသည်။ နိခိုရန်း၏ နားလည်သဘောပေါက်မှုတွင် ကရုဏာတရားသည် 'မိခင်တစ်ဦးက ၎င်း၏ ကလေးငယ်အတွက် ခံစားရသည့် သနားကြင်နာမှုနှင့် ကရုဏာကဲ့သို့' ဖြစ်ပြီး 'နိခိုရန်းနှင့် ၎င်း၏ နောက်လိုက်များ၏ သနားကြင်နာမှုနှင့် ကရုဏာ'သည် ထိုနည်းနှင့်နှင့် ဖြစ်ပါသည်။ (Sōka Gakkai 2004, 43) ထို့ကြောင့် ကရုဏာသည် တစ်ဦးချင်းနှင့်ဝေးကွာသော အရာမဟုတ်သကဲ့သို့ ၎င်းသည် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများ၏ဘဝကိုယ်စီ၏ မွေးရာပါဂုဏ်သိက္ခာအား အလေးအနက်ထားသည့် လေးစားမှုနှင့် မည်သည့်ထိခိုက်မှု သို့မဟုတ် ဒဏ်ရာဒဏ်ချက်ကိုမဆို

ခံစားရခြင်းထက် တန်ဖိုးထားသောဂုဏ်သိက္ခာကို မြင်လိုသောဆန္ဒတို့တွင် အမြစ်တွယ်နေပါသည်။ 'သတ္တဝါအားလုံးခံစားရသော ဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးစုံ - ယင်းတို့အားလုံးသည် ရှေးကဘုရားများကဲ့သို့ လာခြင်းကောင်းသော တထာဂတဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည့် (မြတ်ဗုဒ္ဓ၏)တစ်ကိုယ်တည်း ဆင်းရဲဒုက္ခများဖြစ်သည်'ဟုဆိုထားသော နိဗ္ဗာနသုတ် (Skr: မဟာယာန မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊ Ch: 大般涅槃經 [T12n0374]) ကို ရည်ညွှန်းကိုးကားပြီး နိချိရန်းက 'သတ္တဝါ အားလုံးခံစားရသော ဆင်းရဲဒုက္ခမျိုးစုံသည် နိချိရန်း၏ကိုယ်ပိုင်ဆင်းရဲဒုက္ခများဖြစ်သည်'ဟု အလေးအနက်ဆိုခဲ့ပါသည်။ (Sōka Gakkai 2004, 138) ထို့ကြောင့် ကရုဏာဆိုသည်မှာ အခြားသူများ၏ဆင်းရဲဒုက္ခကို မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆင်းရဲဒုက္ခကဲ့သို့ ခံစားခြင်းဖြစ်ပြီး မိမိနှင့် အခြားသူများ၏ ဆက်နွယ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။

ထိုနည်းတူ စိုးခဂတ်ကိုင်းသည် ကရုဏာကို အခြားသူများနှင့် - ဘဝအားလုံးနှင့်အတူ - အပြန်အလှန် ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်မှုနှင့် ကြီးပွားတိုးတက်မှုအတွက် လိုလားသောစိတ်ဆန္ဒမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် သွေးစည်းမှု ခံစားချက်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူပါသည်။ (စိုးခဂတ်ကိုင်းလေ့လာမှုဌာန - Sōka Gakkai Study Department 2017, 159) စိုးခဂတ်ကိုင်းသည် ကရုဏာကို ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နှလုံးသားဗဟိုချက်နှင့် မူလဘူတတွင်ထားရှိရှုမြင်ပြီး အထူးသဖြင့် အတိုင်းမသိ ကရုဏာ၊ အသိပညာနှင့် ရဲရင့်ခြင်း ဝိသေသလက္ခဏာရှိသည့် ဘုရားလောင်းဘဝ၊ မြင့်မြတ်သော စိတ်ဝိဉာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လူသားဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘဝအခြေအနေတို့ကို အသေးစိတ် ရှင်းပြထားသော ကြာပန်းသုတ်တွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထုတ်ဖော်ထားသည့်အတိုင်း ကရုဏာသည် ကျား/မ၊ လူမျိုး၊ လူမှုအဆင့်အတန်း သို့မဟုတ် ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးအစွမ်းအစဖြင့် ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ လူတိုင်းလူတိုင်း တစ်ဦးချင်းစီတွင်ရှိသည့် မွေးရာပါဗီဇဖြစ်ပါသည်။ ကြာပန်းသုတ်တွင် 'ဤပြိုင်ဘက်ကင်းသော ရတနာအစုအဝေးပန်းခိုင်သည် မရှာဖွေရဘဲ ကျွန်ုပ်တို့ထံမှောက်သို့ ရောက်လာခဲ့သည်'ဟု ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။ (Watson 2009, 124) ရတနာအစုအဝေးသည် ဘုရားအဖြစ်ကိုရသော လောကပါဝင်နေသည့် ဘဝကိုယ်တိုင်ဖြစ်ပြီး 'ကြာပန်းသုတ္တန်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘဝရတနာကို အလေးနက်ဆုံးသိမြင်စေပြီး အသိအမှတ်ပြုစေကြောင်း ဤစာပိုဒ်က ဖော်ပြထားပါသည်။ (Ikeda et al. 2003, 37) စိုးခဂတ်ကိုင်းအရ ကြာပန်းသုတ်တွင် ရှင်းလင်းဟောကြားထားသော ရတနာမျော်စင်[၉]ကို နိချိရန်းက အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်-

> ဤသာသနာတော်၏ နောက်ဆုံးနေ့တွင် ကြာပန်းသုတ္တန်ကို လက်ခံယုံကြည်သော အမျိုးသားများ၊ အမျိုးသမီးများမှလွဲ၍ ရတနာမျော်စင်မတည်ရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြား လေးစားခံရသည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် နှိမ့်ချသည်ဖြစ်စေ၊ မြင့်သည်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် နိမ့်သည်ဖြစ်စေ နမ်-မယောဟို-ရဲန်ဂဲ-ကယော (Nam-myoho-renge-kyo) ကို ရွတ်ဆိုသူများသည် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ရတနာမျော်စင်ဖြစ်ပြီး ထို့အတူပင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်သည် ဘုရားရတနာများ ဖြစ်ကြပါသည်ဟု ယင်းက ဆက်လက်ဖော်ပြထားပါသည်။ (Sōka Gakkai 1999, 299)

အကာအကွယ်ပေးမှု၏အခြေခံမူများနှင့် အသက်ရှင်သန်မှုဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ

အရပ်သားများ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဝန်ထမ်းများကဲ့သို့သော တိုက်ပွဲတွင် မပါဝင်သူများအား အကာအကွယ်ပေးရန် IHL က တောင်းဆိုထားပါသည်။ (ICRC n.d.b) IHL သည် ဒဏ်ရာရသူများ၊ သင်္ဘောပျက်ရာတွင်ပါဝင်သူများ၊ ဖျားနာနေသော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် စစ်သုံ့ပန်းများကိုလည်း ကာကွယ်ပေးပါသည်။ (ICRC 1988) ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် IHL အခြေခံမူတွင် ရှိရင်းစွဲဖြစ်သော အကာအကွယ်ပေးမှုသည် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် IHL နှစ်ခုစလုံးအတွက် အဓိကဖြစ်သည့် အသက်ရှင်သန်မှုဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်းဖြစ်ပါ သည်။

အသက်ရှင်သန်မှုဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်း ဒဿနကျင့်စဉ်ကို ဘုရားလောင်းဘဝတွင် ဆန်းစစ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာတွင် ဘုရားလောင်းသည် မိမိနှင့် တစ်ပါးသူတို့အတွက် ဉာဏ်အလင်းကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေနေသော သက်ရှိတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရားလောင်းသည် စာပေအရ ဉာဏ်အလင်းရရန်နှင့် ကိုယ်ကျိုးမဲ့ အမျှားအကျိုးကို ဦးစားပေးသော ကျင့်သုံးမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒပြင်းပြသော သက်ရှိတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ (စိုးခဂတ်ကိုင်းလေ့လာမှုဌာန - Sōka Gakkai Study Department 2017, 319)

အသက်ရှင်သန်မှုဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လေးစားခြင်းသည် ဘုရားလောင်းဘဝရှင်သန်မှုနည်းလမ်း၏ ဗဟိုအချက်အချာမဏ္ဍိုင်တွင် တည်ရှိနေပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ ကြာပန်းသုတ်၏ အခန်း (၂၀)တွင် ဖော်ပြထားသည့် မည်သည့်အခါမျှ မတရားသဖြင့် ချိုးနှိမ်ကဲ့ရဲ့ခြင်း မရှိသော ဘုရားလောင်း (Skr: သဒါပါရိဘူတ Sadāparibhūta; Ch: Chang buqing pusa 常不輕菩薩: Jp: Jōkufyō Bosatsu) ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းနှင့်တွေ့ဆုံသော လူတိုင်းကို ရိုသေကျိုးနွံစွာ ဦးညွတ်တတ်သူဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏မွေးရာပါ ဗုဒ္ဓသဘာဝကို အလေးထား ချီးမွမ်းတတ်သူ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဤကျင့်သုံးမှုသည် တုံ့ပြန်မှုအဖြစ် အကြမ်းဖက်မှုနှင့် ဆဲရေးခြင်းများပြန်လာရန် တွန်းပို့ပေးသော်လည်း ၎င်းသည် မည်သည့်အခါမျှ မည်သူ့ကိုမဆို မတရားသဖြင့် ချိုးနှိမ်ခြင်း မပြုပါ။ ၎င်းအား နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းသူများအတွင်း ကောင်းကျိုးအတွက် စွမ်းပကားကို ဂုဏ်ပြုခြင်းဖြင့် ၎င်းသည် ရိုးရှင်းစွာ နောက်ဆုတ်မည်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏ကျင့်သုံးမှုကို အဖန်တလဲလဲ ပြုလုပ်ပါလိမ့်မည်။ အချိန်ကြာသောအခါ ဤလုပ်ဆောင်မှုများ၏ ရလဒ်အဖြစ် ဘုရားလောင်းသည် မည်သည့်အခါမျှ မတရားသဖြင့် ချိုးနှိမ်မှုမပြုခြင်း၏ လူသားချင်းစာနာမှုမှာ ထွန်းတောက်လာခဲ့ပြီး ၎င်းအား အထင်အမြင်သေးသူ စက်ဆုပ်ရွံရှာသူများသည် ၎င်း၏ တပည့်များဖြစ် လာခဲ့ကြကာ ဤအကြောင်းကြောင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ဘုရားအဖြစ်ကိုရရှိရန် လမ်းကြောင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။

လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူများက အကြမ်းမဖက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရွေးချယ်ရန် အကြံပြုပါလိမ့်မည်။ သို့သော်လည်း ယင်းသို့သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ဖြစ်မလာသောအခါနှင့် ထွက်ပေါက်မရှိသော အခြေအနေ ရောက်ရှိခဲ့သောအခါ ၎င်းတို့သည် ဆင်းရဲဒုက္ခအနည်းဆုံးနှင့် စစ်ပွဲကို အစောဆုံး အဆုံးသတ်နိုင်ခြင်းတို့ ပါဝင်သည့် ရလဒ်တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာရန်အတွက် ကြိုးပမ်းရှာဖွေပါလိမ့်မည်။ စိုးခဂတ်ကိုင်းကို နမူနာယူ၍ ဤအသိပညာသည် ဆွေးနွေးပြောဆိုမှုတွင် ပါဝင်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ခြင်း

နည်းလမ်းများကို အဆိုပြုခြင်းကဲ့သို့သော အကြမ်းမဖက်သည့် ဖြေရှင်းမှုဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးကို မြှင့်တင်သော လုပ်ဆောင်မှုကို ဦးဆောင်ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းရှိ စိုးခဂတ်ကိုင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဓိကလုပ်ဆောင်မှုသည် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်မှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် နေသော ပညာရေးဆိုင်ရာ ပြပွဲများ၊ နှီးနှောဖလှယ်ပွဲများနှင့် ဟောပြောသူနှင့် အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးသည့် ဟောပြောပွဲများမှတစ်ဆင့် သတိမူနားလည်သဘောပေါက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဥပမာတစ်ခုမှာ စိုးခဂတ်ကိုင်း အင်တာနေရှင်နယ် ယူအက်စ်အေ (နောင်တွင် SGI-USA ဟုသုံးပါမည်) ၏ အောင်မြင်ကျော်ကြားသော ဟောပြောသူစီးရီး ငြိမ်းချမ်းရေးယဉ်ကျေးမှုဖြစ်ပြီး ထိုစီးရီးတွင် ဟောပြောသူများသည် ပရိသတ်ကိုဟောကြားရုံသာမက ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လူငယ်များအား လုပ်ပိုင်ခွင့်အတွက်ကူညီပေးရန် လူငယ်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် အတူ တက်ကြွစွာဆွေးနွေးမှုတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်ပါသည်။

ထို့အပြင် ထပ်မံ၍ ဘုရားလောင်း၏စံနမူနာနှင့် ဘဝဂုဏ်သိက္ခာ၏အဓိကတန်ဖိုးတို့ပေါ်အခြေခံပြီး စိုးခဂတ်ကိုင်းအဖွဲ့ဝင်များသည် ရုပ်ပိုင်း သို့မဟုတ် စိတ်ပိုင်းမကျန်းမာမှုကို ခံစားရနိုင်သော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်ဟောင်းများအား ကူညီပေးရန်လည်း ကတိကဝတ်ပြုပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် SGI-USA သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်ဟောင်းများအတွက် အတွေ့အကြုံများဝေမျှနိုင်ရန်နှင့် အချင်းချင်း ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်အတွက် ၎င်း၏ ဖလော်ရီဒါသဘာဝနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဗဟိုဌာန (Florida Nature and Culture Center) တွင် အထူးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများကို ကျင်းပခဲ့ပါသည်။[၁၀] စိုးခဂတ်ကိုင်းအဖွဲ့ဝင်များသည် အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် အရပ်သားများ၊ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာနှင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများကဲ့သို့သော ခံနိုင်ရည်နည်းပါးသည့် ဘေးဖြစ်လွယ်သူများကိုရော ပဋိပက္ခတွင်ပါဝင်ခြင်းအား ရပ်စဲခဲ့ပြီးဖြစ်သော စစ်မှုထမ်းများ၊ ဒဏ်ရာရသူများ၊ သင်္ဘောပျက်ရာတွင် ပါဝင်သူများနှင့် ဖျားနာနေသောတိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များနှင့် စစ်သံ့ပန်းများကိုပါကယ်တင်ရန် တောင်းဆိုသည့် စည်းမျဉ်းများအားလိုက်နာရန် အရေးကြီးသည်ကိုယုံကြည်ကြောင်းမှာ ပြောစရာမလိုချေ။

ဘဝ၏ပြောင်းလဲတတ်မှု

ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁)၏ အပိုဒ်(၃၅)တွင် ‘လိုသည်ထက် ပိုသော ဒဏ်ရာအနာတရ သို့မဟုတ် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေသည့် သဘာဝရှိသော လက်နက်များ၊ ပစ်လွှတ်ရသောကျည်ဖူးများနှင့် ပစ္စည်းများအပြင် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံ နည်းလမ်းများအား အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်သည်’ဟု တစိတ်တဒေသအားဖြင့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ ((ICRC n.d.c)

နိခ္ခိရန်းဗုဒ္ဓဘာသာသည် ဘဝ၏ပြောင်းလဲမှုနှင့် ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောမူများပေါ် အခြေခံသော အပိုဒ်(၃၅)၏ အတွေးအခေါ်များကို ထောက်ခံပါသည်။ ဘဝ၏ပြောင်းလဲမှုဟူသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ ဘဝအခြေအနေမှာ အခိုက်အတန့်တစ်ခုမှ အခိုက်အတန့်တစ်ခုသို့ သာမကဘဲ ရေရှည်တွင်ပါ ပြောင်းလဲသည်ကို ဆိုလိုပါသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ရန်လိုသောအမူအကျင့်နှင့် အကြမ်းဖက်သော အမူအကျင့်အထုံပါသူတစ်ဦးသည် ဤယိမ်းယိုင်မှုကို အကြမ်းမဖက်မှုတွင် ပြင်းပြသောယုံကြည်မှုတစ်ခုအဖြစ်နှင့် စစ်ပွဲဆန့်ကျင်မှု ရပ်တည်ချက်ကို လက်ခံမှုသို့ ပြောင်းလဲသွားသည့် အတွေ့အကြုံတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။[၁၁] လူတစ်ယောက်၏ ဘဝသက်တမ်း ပိုမိုရှည်ကြာလေလေ ၎င်းတို့၏ကံကြမ္မာကို ပြောင်းလဲရန် အခွင့်အရေးများ ပိုလေလေ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်းစီ အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးဖြစ်သည့် ၎င်းတို့၏ အသက်ရှင်သန်ခွင့်ကို ငြင်းပယ်ခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကိုဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ အဖျက်တစ်ခုစီကမ်းနှင့် ယင်းတို့ကြောင့် ပြောင်းလဲခြင်းအတွက် အခွင့်အရေးကို ငြင်းပယ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျိယီ (Zhiyi) ၏အဆိုအရ ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဤအလားအလာကို ဘုံဆယ်ပါး (Skr: ဒသဒတ္ထဝါ/ဒတ္တာ၊ dasa dhātavah_; Ch: shijie十界; Jp: Jikkai)၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူအဆတွင် ရှင်းပြထားပါသည်။ ဘုံဆယ်ပါးသည် အခိုက်အတန့်တစ်ခုစီတွင် သက်ရှိအသီးသီးအတွင်း တန်းတူမွေးရာပါဘဝ၏အခြေအနေ (၁၀)ခု ဖြစ်ပါသည်။ အခိုက်အတန့်တစ်ခုချင်းတွင် ဘဝသည် ဘုံဆယ်ပါးမှ တစ်ပါးအဖြစ် ထင်ရှားပေါ်လွင်ပါသည်။ ကျိယီက ၎င်း၏မဟာသမာဓိနှင့် ထိုးထွင်းသိမြင်မှု (The Great Concentration and Insight) (Ch: Mohe zhiguan 摩訶止觀) တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း 'ဘဝသည် ဘုံဆယ်ပါးတွင် တစ်ပါး သို့မဟုတ် နောက်တစ်ပါးတွင် ပုံသေတည်မြဲနေခြင်းမဟုတ်ပါ။ သို့သော် ငရဲဘုံမှ ဘုရားအဖြစ် အခြေအနေအထိ ထိုဆယ်ပါးထဲမှ တစ်ပါးပါးကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေပါသည်။ (Sōka Gakkai 2002, 416, 417) အစဉ်လိုက်အားဖြင့် ဤဘုံများသည် (၁) ငရဲ၊ (၂) ဆာလောင်နေသောပြိတ္တာများ၊ (၃) တိရစ္ဆာန်များ (တိရစ္ဆာန်)၊ (၄) အသူရာ (ဒေါသ)၊ (၅) လူသားများ၊ (၆) အထက်နတ်ဗြဟ္မာများ၊ (၇) သာဝကများ။ အသံနာကြားသူများ (ဆည်းပူးခြင်း)၊ (၈) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါများ/အကြောင်းတရားသတိပြုမိသူများ (အသိတရားဝင်သဘောပေါက်ခြင်း)၊ (၉) ဘုရားလောင်းများနှင့် (၁၀) ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်များဟူ၍ ဘုံဆယ်ပါးဖြစ်ပါသည်။ (စိုးခဂတ်ကိုင်းလေ့လာမှုဌာန - Sōka Gakkai Study Department 2017, 152–153)[၁၂]

ဤဘုံအသီးသီးသည် ကိုယ်စီတစ်ခုချင်းအတွင်းတွင် အားလုံးသော(၁၀)ပါးအတွက် အလားအလာကို ပိုင်ဆိုင်ပါသည်။ အပါယ်လေးဘုံ မကောင်းသောလမ်းလေးသွယ် (ငရဲ၊ ဆာလောင်သောပြိတ္တာများ၊ တိရစ္ဆာန်များနှင့် အသူရကာယ်)ဟုလည်းသိကြသော ပိုမိုနိမ့်ကျသော ဘုံများတွင်ရောက်နေသူများဖြစ်သည့်တိုင် လူတို့၏ဘဝသည် ရွေ့လျားပြီး ပြောင်းလဲနေသောကြောင့် ကရုဏာနှင့် မဂ်ဉာဏ်အလင်းရသော ဘုရားလောင်းနှင့် ဘုရားအဖြစ်ကိုရသည့်ဘုံများတွင် ရှိနေသူများကဲ့သို့ ဖြစ်ရန်အလားအလာကို ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ဘဝ၏ ပြောင်းလဲမှု ဥပမာတစ်ခုကို ကြာပန်းသုတ္တန်၏ အခန်း(၁၂)တွင် မဟာအကုသိုလ် ရှင်ဒေဝဒတ်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်စဉ်များကို မရေမတွက်နိုင်သော အသခ္ချေကပ်ကမ္ဘာတိုင်အောင် ကျင့်ကြံအားထုတ်ပြီးနောက် ဘုရားအဖြစ်ကိုရနိုင်လိမ့်မည်ဟူသော ဗျာဒိတ်တော်ကို နောက်ဆုံးတွင် ရရှိကြောင်းဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။

ယင်းကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် လိုသည်ထက်ပိုသော အနာတရ ဖြစ်မှုနှင့် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုများကို တားမြစ်ခြင်းဖြင့် အပိုဒ်(၃၅)သည် သေဆုံးမှုအရေအတွက်ကို လျှော့ချရန်ရည်ရွယ်ပြီး စစ်ပွဲအတွင်းရောက်နေကြသောအဖွဲ့များ

အားလုံး ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန်၊ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စည်းကမ်းထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ရန်နှင့် ပိုမို မြင့်မားသော ဘဝအခြေအနေကိုရရှိရန် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲရန်အတွက် အခွင့်အလမ်း များကို သေချာစေရန် ယင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုကျင့်သုံးခြင်းသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း လုပ်ဆောင်မှုများမှလာသည့် ၎င်းတို့၏ မကောင်းသောအကုသိုလ် ကံများအား ပြောင်းလဲရန် ၎င်းတို့ကို ထောက်ကူပေးပါသည်။

ဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို နင်းခြေပြီး လူသားများကို သတ်ဖြတ်ခြင်းသည် အောင်မြင်သူများဖြစ်စေ၊ ရှုံးနိမ့်သူများဖြစ်စေ၊ ရန်သူများ သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းမဟာမိတ် ပြုထားသူများဖြစ်စေ ၎င်းတို့သည် အားလုံးမကောင်းသော အကုသိုလ်ကံကို စုဆောင်းသူများဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် မကောင်းသော အကုသိုလ်ကံနှင့် သေဆုံးသည့်အခါ ၎င်းတို့သည် သေဆုံးပြီးနောက် ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရပါမည်။ Ikeda ကြာပန်းသုတ်၏ အသိပညာဆွေးနွေးမှု (The Wisdom of the Lotus Sutra: A Discussion) တွင် ဤသို့ ဖော်ပြထားပါသည်-

> လူပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှုသည် အသက်ရှင်နေစဉ် တစ်စုံတစ်ဦး၏ ဘဝရေစီးကြောင်း၏ အဓိက ဝိသေသလက္ခဏာဖြစ်သော်လည်း သေဆုံးပြီးသည့်နောက် တစ်စုံတစ်ဦး၏ ဘဝရေစီးကြောင်းသည် မလှုပ်မယှက်ငြိမ်သက်သွားပါသည်။ ထိုရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့သေဆုံးပြီးသည့်နောက် ကျွန်ုပ်တို့၏ဘဝအခြေအနေကို ကျွန်ုပ်တို့ လွတ်လပ်စွာ ပြောင်းလဲနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့အသက်ရှင်နေစဉ် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဖုံးနေသော ယိမ်းယိုင်မှုမှာ ငရဲဘုံဖြစ်သည့်တိုင် အခြားလူများနှင့်ဆက်သွယ်မှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုတို့ကြောင့် အထက်နတ်ပြည်၊ လူဘုံအစရှိသဖြင့် မတူညီသောဘုံအမျိုးမျိုးကို တွေ့ကြုံခံစားရနိုင်ပါသည်။ သို့သော် သေဆုံးခြင်း၏ အခြေအနေတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြင်ပလှုံ့ဆော်မှုနှင့်အတူ အထိအတွေ့ကို ဆုံးရှုံးသွားပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဘဝများ၏ ငုပ်နေသောအခြေအနေသို့ နဂိုအတိုင်းပြန်လည် ရောက်ရှိသွားပါသည်။ (Ikeda et al. 2002, 270)

လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများအားလုံးအတွက် ၎င်းတို့သေဆုံးပြီးနောက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ပြောင်းလဲရန် ခက်ခဲပါလိမ့်မည်ဟု ဤရေးသားချက်ကအကြံပြုထားပါသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဤဘဝတစ်သက်တာသည် တစ်စုံတစ်ဦးအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်မှ ဩဇာ လွှမ်းမိုးမှုများနှင့်အတူ ၎င်းတို့၏ဘဝအခြေအနေများတွင် ဖြစ်နိုင်သောအပြောင်းအလဲများကို တွေ့ကြုံခံစားရမည့်အချိန်ကာလဖြစ်ပါသည်။ ဤဗုဒ္ဓဘာသာဒဿနအတွေးအခေါ် - မပြောင်းလဲသောထာဝရဘဝ - ကို သင်ယူဆည်းပူးခြင်းနှင့် ကျင့်သုံးခြင်းသည် စစ်ပွဲတွင် ပါဝင်သူများအား ၎င်းတို့၏အပြုအမူအပေါ် အလေးအနက်စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် အထောက်အကူ ပြုပါသည်။ အလွန်အမင်းအနာတရဖြစ်မှု သို့မဟုတ် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုအား ဖြစ်စေခြင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် ၎င်းတို့သည် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများကို ပြောင်းလဲနိုင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ပါဝင်ပတ်သက်သည့်အဖွဲ့များအားလုံးအတွက် အပြုသဘောဆောင်သည့် ကောင်းသောပြောင်းလဲမှုအား ကြုံရန်ဖြစ်နိုင်ခြေကို သေချာစေပါသည်။ ထို့ကြောင့် မပြောင်းလဲ သော ထာဝရဘဝ အယူအဆ ပျံ့နှံ့နေသောကြောင့် IHL ၏ စံနမူနာပြ အကောင်းဆုံးများကို

ထင်ဟပ်သည့် ရန်သူများ၏သေဆုံးမှုများကို အနည်းဆုံးဖြစ်စေသင့်ပြီး စစ်ပွဲတွင်ပါဝင်သည့် အဖွဲ့များအားလုံးကို အသက်ရှင်သန်ရန် ခွင့်ပြုသင့်ပြီး ပြောင်းလဲရန်အခွင့်အရေးရှိသင့်ကြောင်း လူအများ သိရှိနားလည်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘဝ၏အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု

ပန်းကုံးသုတ္တန် (Skr: အဝတ်ံသကသုတ်၊ Ch: Huayan jing 華嚴經; Jp: Kegon Kyō [T9n0278]) သည် စကြာဝဠာ၏ ဖြစ်စဉ်အားလုံး အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေပုံကိုပြသသည့် စကြာဝဠာနှင့် ဆိုင်သောအမြင်ကို ပေးပါသည်။ ယင်းသည် လူသားများနှင့် သဘာဝတရားများအပါအဝင် အပြန်အလှန် မှီခိုဆက်နွယ်မှုဖြင့် စကြာဝဠာအတွင်းရှိ အရာခပ်သိမ်း၏ အတူယှဉ်တွဲတည်ရှိမှုကို သင်ကြားပေးသည့် အမှီသဟဲပြုသော မူလအစပြုမှု အယူအဆ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်) (Skr: pratītya-samutpāda; Ch: yuanqi 緣起) ကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ကြာပန်းသုတ်အပါအဝင် အခြားကျမ်းစာများတွင်လည်း အလားတူ အဆုံးအမ ပါရှိပါသည်။

ဘဝနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ တသားတည်းဖြစ်မှု (Ch: yizheng bu'er 依正不二; Jp: eshō-funi)[၃၃]ကို ကြာပန်းသုတ်၏ အဆုံးအမ တရားတော်အခြေခံပေါ်တွင် ကျိယီက ဖော်ထုတ်ထားသည့် 'ဘဝ၏ အခိုက်အတန့်တစ်ခုတွင် သုံးထောင်သော ဘုံလောကများ' (Ch: yinian sanqian 一念三千; Jp: ichinen sanzen)၏ သီအိုရီသဘောတရားဆိုင်ရာ မူဘောင်အတွင်း ရှင်းလင်းပြထားပါသည်။ ဤအယူအဆသည် ဘဝ၏ သဘာဝနှင့် ဖြစ်စဉ်များကို ဆက်စပ်လွှမ်းခြုံကာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရှင်းပြပေးပါသည်။

နိချိရန်းက ဤအယူအဆကို အောက်ပါအတိုင်းရှင်းပြထားပါသည် -'သာဓကပြရလျှင် ပတ်ဝန်းကျင်သည် အရိပ်နှင့်တူပြီး ဘဝသည် ခန္ဓာကိုယ်နှင့် တူပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်မရှိဘဲ အရိပ်မတည်ရှိနိုင်၊ ဘဝမရှိဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်မရှိနိုင်။ ထိုနည်းတူ ဘဝကို ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်က ပုံဖော်ပေးပါသည်'။ (Sōka Gakkai 1999, 644) ဘဝသည် 'ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘဝ (subjective life)' (Ch: zhengbao 正報; Jp: shōhō) ကိုရည်ညွှန်းပြီး၊ ၎င်း၏ ပတ်ဝန်းကျင်သည် ၎င်းကိုဝိုင်းရံထားသော 'ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်လောက (objective world)' (Ch: yibao 依報;Jp: ehō) ကို ဆိုလိုပါသည်။ ဘဝကို ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်က ထောက်ကူပေးထားသည့်တိုင် လူသားများသည် သဘာဝတရား၏အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်သင့်ပါသည်။

အလားတူပင် IHL သည်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား အကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ အရေးကြီးမှုကို အလေးအနက်ထားပါသည်။ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ ၁၉၇၇ ခုနှစ် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁)၊ အပိုဒ်(၃၅)တွင် 'သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေရှည် ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်ပျက်စီးမှု ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် မျှော်လင့်နိုင်သော စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများ သို့မဟုတ် လက်နက်များအား

အသုံးပြုခြင်းကို တားမြစ်သည်' ဟု တစိတ်တဒေသအားဖြင့် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ အလားတူပင် အပိုဒ်(၅၅)တွင် '(၈) စစ်ပွဲအတွင်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေရှည် ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်ပျက်စီးခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန် လုပ်ဆောင်ရမည်' ဖြစ်ပြီး 'လက်စားချေ လက်တုံ့ပြန်ခြင်း နည်းလမ်းဖြင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အား တိုက်ခိုက်မှုများကို တားမြစ်သည်'ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ (ICRC n.d.c).

ဤတားမြစ်ချက်သည် နိဗ္ဗိရန်းတွင် ဘဝနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တို့ တသားတည်း ဖြစ်မှုအယူအဆနှင့် ပြိုင်တူဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်အား တသီးတခြားခွဲခြားခြင်းမရှိပါ။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီတို့၏ ဘဝများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ 'ဤဘဝတွင် ဘုရားအဖြစ်ကိုရရှိခြင်း' (Jp: Isshō jōbutsu shō一生成仏抄) စာအုပ်တွင် နိဗ္ဗိရန်း ရေးသားထားသကဲ့သို့ - 'သတ္တဝါတို့၏ စိတ်များ မစင်ကြယ်လျှင် ၎င်းတို့၏ နယ်မြေသည်လည်း မစင်ကြယ်၊ သို့သော် ၎င်းတို့၏စိတ်များ စင်ကြယ်ပါက ၎င်းတို့၏ နယ်မြေသည်လည်း အလားတူ စင်ကြယ်ပါ သည်။ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အတွင်း စင်ကြယ်မှု သို့မဟုတ် မစင်ကြယ်မှုဟူ၍ နယ်မြေနှစ်ခု မရှိပါ။ ကွာခြားချက်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏စိတ်များ၏ အကောင်း သို့မဟုတ် အဆိုးတွင် လုံးဝဥဿုံမူတည်ပါသည်'။ (Sōka Gakkai 1999, 4) ဤသည်မှာ ဘဝနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ တသားတည်းဖြစ်မှု အယူအဆအား သရုပ်ဖော်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

IHL နှင့် စိုးခဂတ်ကိုင်း - ချူးကလီးယားလက်နက်များနှင့် စစ်နည်းဗျူဟာများအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ

အစောပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဘဝ၏ပြောင်းလဲတတ်ခြင်းနှင့် ဘဝ၏အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုတို့နှင့် သက်ဆိုင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူများသည် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကိုဖြစ်စေပြီး သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖျက်ဆီးသောစစ်ပွဲတွင် အသုံးပြုသည့် လက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံနည်းလမ်းများအားတားမြစ်သည့် အပိုဒ်(၃၅)နှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤဆောင်းပါးသည် တားမြစ်ထားသော လက်နက်များနှင့် နည်းလမ်းများတွင် ချူးကလီးယားလက်နက်များ အသုံးပြုမှု ပါဝင်ခြင်းရှိမရှိကို အတိအလင်း ဖော်ပြမထားသောကြောင့် ပညာရှင်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြား ကွဲပြားခြားနားသော အဓိပ္ပါယ်ကောက်ယူမှုများကို ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။

ချူးကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုမှုသည် အခြေအနေပေါ်မူတည်၍ တရားဝင်ဖြစ်နိုင်သည်ဟု အချို့က ငြင်းချက်ထုတ်ခဲ့ကြပါသည်။ ၁၈၆၈ ခုနှစ်၊ စိန့်ပီတာစဘာ့ခ်ကြေညာစာတမ်း (Saint Petersburg Declaration)၏ ပထမဆုံး တရားဝင်သဘောတူညီချက်တွင် စစ်ပွဲအတွင်း လူမဆန်သော လက်နက်များအား တားမြစ်ခြင်းကို တောင်းဆိုခဲ့ကြပြီး မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေနိုင်သည့် လက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းကို အော်ပါအတိုင်း တားမြစ်ခဲ့ပါသည်-

> ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း- . . . စစ်ပွဲအတွင်း နိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြီးမြောက်အောင်ကြိုးပမ်းရမည့် တစ်ခုတည်းသောတရားဝင် ရည်မှန်းချက်မှာ ရန်သူ၏စစ်တပ်ဖွဲ့များကို အားနည်းချိနဲ့စေရန် ဖြစ်ပါသည်၊ ဤရည်ရွယ်ချက်အတွက် လူအရေအတွက်ဖြစ်နိုင်သမျှအများဆုံးကို မသန်မစွမ်းဖြစ်သွားစေရန် လုံလောက်ပါသည်၊ မသန်မစွမ်းဖြစ်သွားသူများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများကို အချည်းနှီး ပိုမိုဆိုးရွားစေမည့် သို့မဟုတ် ၎င်းတို့အား မုချသေဆုံးစေမည့် လက်နက်များကိုအသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဤရည်ရွယ်ချက်ကို ကျော်လွန်သွားလိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့သောလက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေများနှင့် ဆန့်ကျင်နေလိမ့်မည်။ (ICRC n.d.d)

စစ်ပွဲတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအား အခိုင်အမာအတည်ပြုရန် လိုအပ်ကြောင်းကို ကြေညာချက်ရေးသားသူများက တွေ့မြင်ခဲ့သောကြောင့် ဤကြေညာချက်သည် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် မျက်မှောက်ခေတ် IHL အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ကိုလည်း ပုံဖော်ပေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း စိန့်ပီတာစဘာ့ဂ် ကြေညာစာတမ်းတွင် လက်နက်များအားလုံးကို အတိအလင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုထားခြင်း မရှိသောကြောင့် နိုင်ငံများအား ရန်သူနိုင်ငံ၏ 'စစ်တပ်ဖွဲ့များကို အားနည်းချိနဲ့စေရန်' နျူကလီးယားလက်နက်များ အသုံးပြုခြင်းမှ ကာကွယ်တားဆီးထားခြင်း မရှိပါ။

ဤတားမြစ်ချက်များအား ယင်းကဲ့သို့ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများသည် နျူကလီးယားလက်နက်များ တဟုန်ထိုး တိုးပွားလာခြင်းကို စိတ်ကူးပေါက်သလို အားပေးနိုင်ပြီး ဘဝ၏ဂုဏ် သိက္ခာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်တို့ကို အကာအကွယ်ပေးမှုအား လေးစားမှုနှင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်စေပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံးက ထုတ်ပြန်ခဲ့သော နျူကလီးယား လက်နက်များဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း သို့မဟုတ် ယင်းလက်နက်များ အသုံးပြုခြင်းအပေါ် ၁၉၉၆ ခုနှစ် အကြံပေးသဘောထားအမြင်နှင့်ပတ်သက်၍ အလားတူအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။

ယင်းက အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖော်ပြထားပါသည် -

> နျူကလီးယားလက်နက်များဖြင့်ခြိမ်းခြောက်မှုသို့မဟုတ်ယင်းလက်နက်များအသုံးပြုမှုသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခနှင့် သက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအထူးသဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ၏ အခြေခံမူများနှင့် စည်းမျဉ်းများနှင့် ကိုက်ညီရမည့်အပြင် နျူကလီးယားလက်နက်များအရေးအထူးတလည် ရည်ရွယ်ကိုင်တွယ်သည့် နိုင်ငံတကာစာချုပ်များနှင့် အခြားသော ကတိများအရ တိတိကျကျ သတ်မှတ်ထားသော သီးခြား တာဝန်ဝတ္တရားများနှင့်ပါ ကိုက်ညီရပါမည်။ (ICJ 1996, 266)

အကြံပေးသဘောထားအမြင်၌ နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းသည် မည်သည့် အခြေအနေများအောက်တွင်မဆို တရားမဝင်ဟု ဤဥပဒေက လုံလောက်စွာ ရှင်းလင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိကြောင်း ညွှန်ပြခဲ့ပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မာယားမ - Mayama (2014) က ရည်ညွှန်းထားသောနိုင်ငံသည် ဖြစ်တည်မှု သဘောတရားဆိုင်ရာ ခြိမ်းခြောက်မှုအောက်တွင် ရှိနေသည့်အခါ သို့မဟုတ် နျူကလီးယားတိုက်ခိုက်မှုကို ခံခဲ့ရပြီး ထိုနည်းတူတုံ့ပြန်ရန်

လိုအပ်ကောင်း လိုအပ်နိုင်သည့်အခါ နျူကလီးယားလက်နက်အသုံးပြုမှုသည် တရားဝင်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထောက်ပြထားပါသည်။[၁၅]

နောက်ထပ်ငြင်းချက်မှာ IHL က မည်သည့်အခြေအနေတွင်မဆို နျူကလီးယားလက်နက်များ အသုံးပြုမှုကို တားမြစ်ပိတ်ပင်ထားပြီး ထိုသို့တားမြစ်ပိတ်ပင်ခြင်းကို စိုးခဂတ်ကိုင်းကလည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကျင့်ဝတ်များ (ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ဘဝ၏ပြောင်းလဲတတ်ခြင်းနှင့် ဘဝ၏အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှု) ပေါ်အခြေခံကာ ထောက်ခံထားပါသည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ ဟီရိုရှီးမားနှင့် နာဂါဆာကီတို့အား အနုမြူဗုံးကြဲချမှုများကြောင့် ရလဒ်အဖြစ် မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ခံစားခဲ့ရပါသည်။ အဆိုပါမြို့နှစ်မြို့ရှိ စုစုပေါင်းသေဆုံးသူ ခန့်မှန်းဦးရေမှာ ၁၉၉,၀၀၀ (အနုမြူမော်ကွန်းတိုက် - Atomic Archive n.d.) ဖြစ်ပြီး အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများနှင့် ၎င်းတို့၏ သားသမီးအဆက်အနွယ်များသည် သွေးကင်ဆာ၊ စိတ်ဒဏ်ရာနှင့် လူမှုရေးအရ မျက်နှာငယ်ရမှုများအပါအဝင် နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များကို ခံစားနေရဆဲဖြစ်ပါသည်။ အိုကွန်နော - O'Connor (2014-147) က ဤသို့ ရေးသားထားပါသည်-

> နျူကလီးယားလက်နက်များ၏ ရေရှည်အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အသက်ရှင်ကျန်ရစ်သူများ၏ ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ကင်ဆာဖြင့်သေဆုံးမှုအန္တရာယ်မှာ သိသိသာသာတိုးလာသည်ဟုလည်း ဆိုလိုပါသည်။ မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုအပေါ် ထိုစည်းမျဉ်း၏ အချိန်ရှုထောင့်သည် မည်ကဲ့သို့ ချက်ခြင်းဆိုသလိုပေါ်လာခြင်းမရှိပုံကို နားလည် သဘောပေါက်ရန် နောက်ထပ်ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာလေ့လာမှု လိုအပ်ပါသည်။ ဓာတ်ရောင်ခြည် သင့်မှုမှ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် မူလအားဖြင့်ပေါ်လွင်စေမည့် ဝိသေသလက္ခဏာများအရ မလိုလားအပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုစည်းမျဉ်းကို အသုံးချရာတွင် ဤပြဿနာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်ဆိုသည့်အချက်မှာ အခိုင်အမာပြောဆိုရန် သင့်လျော်သည်ဟု ၎င်းက ဆိုပါသည်။

ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့အား အသုံးပြုမှုနောက်ကွယ်ရှိ အကြောင်းရင်း သို့မဟုတ် လျော်ကန်ကြောင်းအကြောင်းပြချက်တို့နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ နျူကလီးယားလက်နက်များ ပေါက်ကွဲစေခြင်းသည် ကြီးမားလှသောကပ်ဘေး ဖြစ်မည့်အပြင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အသက်ရှင်သန်မှု ဘဝအားလုံး၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို လုံးဝအန္တရာယ်ရှိစေပါလိမ့်မည်။ ယင်းသည် ရေရှည်တွင်လည်း ဒုက္ခရောက်သူများကို ထိခိုက်စေပါလိမ့်မည်။ ကျွန်ုပ်၏အမြင်အရ နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းသည် အရပ်သားများရော တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအတွက်ပါ မလိုလားအပ်သော အလွန်အမင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ဖြစ်စေမည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းတို့အား အသုံးပြုခြင်းကို လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်ဟု ဆင်ခြေမပေးနိုင်ပါ။

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံက နျူကလီးယားလက်နက်များအား တားမြစ်ပိတ်ပင်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) (နောက်ပိုင်းတွင် TPNW ဟုသုံးပါမည်)ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန်အတွက် သံတမန်ညီလာခံတစ်ရပ် ကျင်းပရန် မော်ကွန်းတွင်မည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို

ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ယင်းစာချုပ်ကို ယခုရေးသားနေချိန်အထိ နိုင်ငံပေါင်း (၆၆)နိုင်ငံက အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီးဖြစ်ကာ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၂၁ ရက်နေ့တွင် အာဏာသက်ဝင်ခဲ့ပါသည်။ TPNW ၏နိဒါန်း၌ အခြားသောနိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများအပြင် တစ်သီးပုဂ္ဂလများအကြား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများက နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုမှု၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို အာရုံစိုက်လာစေခြင်းဖြင့် နျူကလီးယားလက်နက်များ လုံးဝပပျောက်ရေးတောင်းဆိုမှုတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည့် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။

ထိုသဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ်(၈)၊ စာပိုဒ်(၅)တွင် အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများအား 'အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အစည်းအဝေးများနှင့် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် ညီလာခံများသို့ လေ့လာသူများအဖြစ် တက်ရောက်ရန် ဖိတ်ကြားရမည်'ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။ (UN 2017) TPNW ကို နျူကလီးယားလက်နက်များ ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံက သဘောတူလက်ခံခြင်း မရှိသေးသော်လည်း စစ်ပွဲကာလများအတွင်း သို့မဟုတ် စစ်ပွဲမရှိသည့်ကာလများတွင် နျူကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းကို နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းက လက်ခံမည်၊ လက်မခံမည်နှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ စကားပြောဆို ဆွေးနွေးမှုတစ်ရပ်ကို ယင်းက ဖြစ်မြောက်စေခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဘဝ၏ ဂုဏ်သိက္ခာ၏ အရေးပါမှုကို အားပေးထောက်ခံသည့် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုအဖြစ် နျူကလီးယားလက်နက်များ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုအပေါ် နိုင်ငံတကာညီလာခံများတွင် စိုးခဂတ်ကိုင်းသည်လည်းပါဝင်ခဲ့ပြီး အခြားသော ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် စိတ်တူကိုယ်တူ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းကာ နျူကလီးယားလက်နက်များ ပပျောက်ရေးကိုဦးတည်သည့် အောက်ခြေအဆင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှား လုပ်ဆောင်မှုများတွင် တစိုက်မတ်မတ်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်ပေါင်း (၄၀)ခန့်ကြာ ၎င်းသည် နျူကလီးယားလက်နက်များဖျက်သိမ်းရေးကို တောင်းဆိုသည့် ဆွေးနွေးပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ ပြပွဲများပြသခြင်းတို့ကိုပြုလုပ်ခဲ့ပြီး (Sōka Gakkai International 2018)၊ ၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ ဧပြီလတွင် စိုးခဂတ်ကိုင်းသည် ဝါရှင်တန်ဒီစီရှိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးအင်စတီကျု - United States Institute for Peace (USIP) တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် နျူကလီးယားလက်နက်များ၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မကြုံစဖူး ဘာသာပေါင်းစုံ စုဝေးမှုတစ်ခုကိုလည်း စီစဉ်ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ (Tullo 2014)

အစောပိုင်း ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ တိုဒါ (Toda) သည် နျူကလီးယားလက်နက်များ ဖျက်သိမ်းရေးကို တောင်းဆိုသည့် ကြေငြာစာတမ်းတစ်ခုကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ ဤသည်မှာ နျူကလီးယားလက်နက်များအား ကမ္ဘာပေါ်မှဖယ်ရှားရန် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ လှုပ်ရှားမှုလုပ်ငန်းများ၏ စမှတ်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် စိုးခဂတ်ကိုင်း၏ တတိယမြောက်ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာသော

ဒိုင်းဆကုအီခဒ (Daisaku Ikeda)သည် နျူကလီးယားလက်နက်များဖျက်သိမ်းရေးအတွက် အဖွဲ့၏လှုပ်ရှားမှုကို ဆက်လက်ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး ၁၉၈၃ ခုနှစ်ကတည်းကစတင်ကာ ၎င်း၏နှစ်စဉ်ငြိမ်းချမ်းရေးအဆိုပြုချက်များတွင် ထိုကြေငြာစာတမ်းကို အစဉ်တစိုက် ရည်ညွှန်းကိုးကားခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေးအဆိုပြုချက်တွင် အီခဒသည် နျူကလီးယားလက်နက်များအားအသုံးပြုမည့် မည်သူမဆို အတွင်းဖျက်ဆီးသောသဘာဝကို ' လူယောင်ဆောင်သော မကောင်းဆိုးဝါး၊ မိစ္ဆာကောင်၊ ဘီလူး'အဖြစ် ဖော်ပြထားသည့် တိုဒ၏ ကြေငြာစာတမ်းအပေါ် မှတ်ချက်ပေးခဲ့ပါသည်။ (Ikeda 2007)

အီခဒက ဤသို့ ဖော်ပြထားပါသည် -

> လူသန်းပေါင်းများစွာကို တပြိုင်နက်သေဆုံးစေနိုင်သော နျူကလီးယားလက်နက်များကို အသုံးပြုမည့်သူများသည် ဤရောဂါဗေဒ၏ အဆိုးဝါးဆုံးသော ရောဂါလက္ခဏာများကို ပြသနေပါသည်။ ၎င်းတို့သည် ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၏ အာရုံခံစားမှုအလုံးစုံကို ဆုံးရှုံးသွားခဲ့ပြီး၊ ၎င်းတို့၏ အတွင်းစိတ်ဝိညာဉ်ဆိုးများ၏ သားကောင်အဖြစ်သို့ ကျရောက်သွားခဲ့ကြပါသည်။ (Ikeda 2007)

အီခဒ (၂၀၀၇)၏အဆိုအရ

> ဗုဒ္ဓဘာသာသည် 'အဆိပ်သုံးပါး' . . . ကဲ့သို့သော လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အပြုအမူများဖြစ်ပေါ်စေသည့် အရင်းခံဖျက်ဆီးတတ်သော စေ့ဆော်မှုများကို အမျိုးအစားခွဲခြား သတ်မှတ်ထားပါသည်။ 'ဒေါသနယ်ပယ်'ကို ဤအင်အားစုများအား အခြားသူများထံသို့ အပြင်ပန်းအားဖြင့် ဦးတည်သွားစေခဲ့ခြင်းများ၏ ဘဝအခြေအနေ အဖြစ် စိတ်ကူးကြည့်နိုင်ပါသည်။

နိချိရန်း၏ အောက်ပါစကားများသည် ဒေါသနယ်ပယ်ကို ကောင်းစွာဖော်ပြနေပါသည်-

> အသူရာ(ဒေါသ)နယ်ပယ်၌ ရှိနေသူတစ်ဦး၏စိတ်သည် အခိုက်အတန့်တိုင်းတွင် သူတစ်ပါးထက် သာလွန်လိုသောဆန္ဒရှိနေပြီး သူတစ်ပါးထက်နိမ့်ကျခြင်းကို မခံနိုင်ဖြစ်လျက် ၎င်းသည် သိမ်ငယ်နေကာ သူတစ်ပါးကိုအထင်အမြင်သေးပြီး မိမိကိုယ်ကို မြှောက်ပင့်နေပါသည်။ (Sōka Gakkai 2006, 197)

ဒေါသနယ်ပယ်ထဲတွင်ရှိနေသောအခါ ကျွန်ုပ်တို့သည် အခြားသူများနှင့် အကျပ်ရိုက်စေသော နှိုင်းယှဉ်မှုများတွင် အမြဲတမ်းပါဝင်နေပြီး အခြားသူများထက် ပိုကောင်းစေရန် အမြဲတမ်း ကြိုးပမ်း နေပါသည်။ ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်မှု ရလဒ်များသည် ကျွန်ုပ်တို့ကို လောကကြီးအား အမှန်အကန် သိမြင်ခြင်းမှ တားဆီးထားပါသည်၊ အနည်းငယ် စိတ်ဆိုးအမျက်ထွက်စေရန် ဆွပေးမှုတွင် အခြားသူများနှင့်အတူ ဦးချိုများကို မလှုပ်နိုင်အောင် ချုပ်ထားခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ပဋိပက္ခအတွင်းသို့ အလွယ်တကူ သက်ဆင်းသွားကြပါသည်။ ယင်းသို့သော ဒေါသ၏ စိုးမိုးချယ်လှယ်မှုအောက်တွင် လူတို့သည် မစဉ်းစားတတ်အောင် ကြီးမားသောအကြမ်းဖက်မှုနှင့် သွေးထွက်သံယိုမှု လုပ်ရပ်များကို ကျူးလွန်နိုင်ကြပါသည်။

တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ စိတ်အခြေအနေနှင့် စိတ်နှလုံးသည် မကောင်းမှုလမ်းကြောင်း (၃)ခုအတွင်း၌ ရှိနေသောအခါ ၎င်းတို့သည် ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်နိုင်စွမ်း မရှိတော့ချေ။ ထိုကဲ့သို့ ဒေါသထွက်နေသော အခြေအနေတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကို မိမိ၏အတ္တက လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့သော တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် နျူကလီးယားလက်နက်များကဲ့သို့သော အဖျက်စွမ်းအားကြီးမားသော လက်နက်များကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် အခြားသူများကို သတ်ဖြတ်ရန် ဝန်လေးတွန့်ဆုတ်နေလိမ့်မည်မဟုတ်ဆိုသည်မှာ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

လူသားများအဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သည့်သတ္တဝါများကို သတ်ဖြတ်နိုင်ပြီး မည်သည်တို့ကို မသတ်ဖြတ်ရသနည်းဟု သကျမုနိမြတ်စွာဘုရားအား တစ်ခါက မေးလျှောက်ခဲ့ပါသည်။ 'သတ်ချင်သည့်ဆန္ဒကို ပယ်သတ်မည်ဆိုလျှင်' လုံလောက်ပါပြီဟု ဘုရားရှင်က ပြန်လည်ဖြေကြားပါသည်။ အီခဲဒ (1991)သည် ဟားဗတ်တက္ကသိုလ်တွင် ပို့ချခဲ့သည့် 'ပျော့ပြောင်းသော စွမ်းအားခေတ်နှင့် အတွင်းအဇ္ဈတ္တသန္တာန်တက်ကြွသောအတွေးအခေါ်ဒဿန (The Age of Soft Power and Inner-Motivated Philosophy)'ဟူသော ၎င်း၏ပို့ချချက်တွင် ဤသို့ မှတ်ချက်ပြုထားပါသည်-

> ဘဝ၏ မွန်မြတ်သန့်စင်မှုအား လေးစားခြင်း အတွေးအခေါ်တွင် ဖော်ပြထားသော သဟဇာတညီညွတ်မှုတသည့် ဆက်ဆံရေးမျိုးကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေရာ၌ ပဋိပက္ခနှင့် ရန်လိုမှုတို့ ငြင်းမရနိုင်အောင်တည်ရှိနေသည့် - ပဋိပက္ခ၊ မည်သည့်သတ္တဝါများအားသတ်ဖြတ်ခြင်းကို လက်ခံနိုင်သည်နှင့် မည်သည်တို့အားသတ်ဖြတ်ခြင်းကို လက်မခံနိုင်ဆိုသည့် ဤကိစ္စ၌ ကျွန်ုပ်တို့သည် ထူးခြားသောအဆင့်အား ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် မကန့်သတ်ရဟု မြတ်စွာဘုရား (သကျမုနိဗုဒ္ဓ)က ကျွန်ုပ်တို့ကို ဟောကြားဆုံးမတော်မူပါသည်။ 'သတ်လိုသော စိတ်ဆန္ဒကို ပယ်သတ်ရန်' အမှန်တကယ်ဖြစ်နိုင်သည့် နက်နဲသောအဆင့်တစ်ခုကို ကျွန်ုပ်တို့ကြိုးပမ်းရှာဖွေရပါမည်။ ဤသည်မှာ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော အသိတရားကို ကျော်လွန်ခြင်းမျှသာဖြစ်ပါသည်၊ မိမိကိုယ်ကိုနှင့် အခြားသူများအကြား ခြားနားချက်များကို ကျော်လွန်၍ သနားကြင်နာမှုကရုဏာ အခြေအနေကို ၎င်းက ရည်ညွှန်းပါသည်၊ ၎င်းသည် လူခပ်သိမ်းတို့၏ ပဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဘဝများ၏ နက်ရှိုင်းမှုအတွင်းရှိက်ခတ်သည့် ကရုဏာစွမ်းအားကို ရည်ညွှန်းပါသည်၊ ဤနေရာတွင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီနှင့် အားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်သော ဘဝတို့ကို ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။

၂၀၀၉ခုနှစ်တွင် နျူကလီးယားလက်နက်များ ဖျက်သိမ်းရေးဆီသို့ ရှေးရှုသည့် ခြေလှမ်းများ အဆိုပြုချက်တွင် အီခဲဒ (၂၀၀၉) က ဤစိန်ခေါ်မှုသည် လူသားတို့၏စိတ်များကို ပြောင်းလဲခြင်း တစ်ခုလည်းဖြစ်ကြောင်း ဤသို့ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ရှင်းလင်းပြောကြားခဲ့ပါသည်-

> နျူကလီးယားအထိတ်တလန့်ဖြစ်မှုခေတ်ကို ကျွန်ုပ်တို့နောက်တွင်ထားမည်ဆိုလျှင် 'ရန်သူ' အစစ်အမှန်ကို တွန်းလှန်ရန် ကြိုးစားရုန်းကန်ရပါမည်။ ထိုရန်သူသည် နျူကလီးယားလက်နက်များသက်သက်မဟုတ်သကဲ့သို့ ယင်းတို့ကိုပိုင်ဆိုင်သော သို့မဟုတ် ဖွံ့ဖြိုးစေသော နိုင်ငံများလည်းမဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ ရင်ဆိုင်ရမည့် တကယ့်ရန်သူအစစ်သည်

ဏ္ဍကလီးယား လက်နက်များကို မှန်ကန်မှုတကြောင်း ရှင်းလင်းချက်ထုတ်သည့် ၎င်းတို့ကို ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ခုအဖြစ် သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရည်မှန်းချက်များပြည့်မြောက်ရေးတွင် အဟန့်အတားတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သောအခါ အခြားသူများကို အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းရန် အဆင်သင့်ဆိုသော စဉ်းစားတွေးခေါ်ပုံနည်းလမ်းများဖြစ်ပါသည်။

အခြားရေးသားမှုတွင် အီခဲဒ (၂၀၀၇)က အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းပြထားပါသည်-

> ယင်းမှာ ဏ္ဍကလီးယားလက်နက်များအား အသုံးပြုမှုကို လက်သင့်ခံမည့် ဤစိတ် အခြေအနေ ဖြစ်ပါသည်၊ မီးလောင်ဗုံးများတွင် သုံးသည့် နပမ်း (napalm) သို့မဟုတ် မကြာသေးမီက လျော့နည်းကုန်ခမ်းလာသည့် ယူရေနီယံနှင့် အဆင့်ဆင့်ပေါက်ကွဲစေသော ပြွတ်ခဲဗုံးများကဲ့သို့သော ဆိုးဆိုးရွားရွား ရက်စက်သော လက်နက်များအား အသုံးပြုခြင်းကို ထောက်ခံအားပေးမည့်သူများ၏စိတ်သဘောထားတွင် ယင်းကိုတူညီစွာ တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့သော ဘဝအခြေအနေမျိုးတွင် လူတို့သည် အကျိုးအပြစ်မမြင်ဘဲ ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများက ကြောက်မက်ဖွယ် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်စေရုံသာမက လူဘဝ၏ တန်ဖိုးကိုယ်တိုင်ကိုလည်း ပျက်စီးစေပါသည်။ လူဂုဏ်သိက္ခာအတွက် ကျွန်ုပ်တို့သည် သောင်းကျန်းသော ဒေါသနယ်ပယ်၏ ထုံထိုင်းစေသော လူဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့စေမှုကို မည်သည့်အခါမျှ အရှုံးမပေးရပါ။

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် အီခဲဒ၏အဆိုအရ ဗုဒ္ဓဘာသာအား ကျင့်သုံးမှုသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်း အဆင့်ပေါ်တွင် ၎င်းတို့၏အတွက်ကို ဗဟိုပြုသောသူများ လိုက်နာစေရန် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟဟူသော 'အဆိပ်သုံးပါး'၏ လွှမ်းမိုးမှုကို တဖြည်းဖြည်းလျော့ပါးစေပြီး ဘုရားဖြစ်စေသော ကရုဏာ၊ သတ္တိနှင့် အသိဉာဏ်ပညာအရည်အသွေးများကို ဆောင်ကြဉ်းပေးပါသည်။

နိဂုံး

IHL နှင့် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာမှ အရင်းခံသော အခြေခံမူများအကြား တူညီမှုများရှိပါသည်၊ ဤဆောင်းပါးတွင် ကျိယီ၊ နိချိရန်းနှင့် စိုးခဂတ်ကိုင်းတို့၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများတွင် တွေ့ရှိခဲ့ရသည့် ကြာပန်းသုတ်တွင်ရှင်းပြထားသော ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ပြောင်းလဲမှုနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုအခြေခံမူများသည် IHL နှင့်အပြိုင်ဖြစ်ပုံကို ဤဆောင်းပါးတွင် အထူးသဖြင့် ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် အကာအကွယ်ပေးရေးအခြေခံမူသည် ဏ္ဍကလီးယားလက်နက်များအပါအဝင် လက်နက်များအားကန့်သတ်ချက်အထိ အကျုံးဝင်ပါသည်။

ပိုမို၍ တိတိကျကျဆိုရလျှင် ကြာပန်းသုတ်တွင်ဖော်ပြထားသော ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာသည် ကျိယီ၏အမြင်ပေါ်အခြေခံသည့် ဘဝ၏ဂုဏ်သိက္ခာ၊ ပြောင်းလဲမှုနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုများကို ထောက်၍ အရပ်သားအသက်ကို အကာအကွယ်ပေးရန်တောင်းဆိုသည့် စစ်ပွဲတွင်အသုံးပြုသောလက်နက်များနှင့် စစ်ပွဲတိုက်ခိုက်ပုံ နည်းလမ်းများအား ကန့်သတ်မှုပေါ်ဗဟိုပြုသည့် နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁)၏ အပိုဒ်(၃၅)နှင့်ဆက်စပ်နေသည့် ဂျီနီဗာ

သဘောတူညီချက်များ၏ ၁၉၇၇ ခုနှစ် နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက်(၁)၊ အပိုဒ်(၅၁)နှင့် အနှစ်သာရအားဖြင့် ထပ်တူကျသည့်ပုံပေါ်ပါသည်။

TPNW ကို လက်ခံမှုနှင့်အတူ ရှုမြင်သကဲ့သို့ အငြင်းပွားဖွယ်ရာပြဿနာများကို ငြိမ်းချမ်းသောဆုံးဖြတ်ချက်များအတွက် ၎င်းကထောက်ခံအားပေးသောကြောင့် နိုင်ငံများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တသီးပုဂ္ဂလများအကြား ဆွေးနွေးစကားပြောဆိုမှုသည် အရေးကြီးပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက နျူကလီးယားလက်နက်များကို မလိုအပ်တော့ကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့အများအပြားတည်ရှိမှုသည် လူသားမျိုးနွယ်အတွက်ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်ကြောင်း အများဆန္ဒကြီးထွားလာသောကြောင့် 'လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခတွင် နျူကလီးယားလက်နက်များကို IHL ၏ အခြေခံမူများနှင့် စည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ အသုံးပြုနိုင်ရန်မှာ အလွန်အလွန် သံသယဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်' ဆိုသည့်အချက်မှာ အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ (ICRC 2022, 1481).

နိခိုရန်းဗုဒ္ဓဘာသာသည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းတို့၏ ဘဝများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တန်ဖိုးထားသည့်အပြင် တစ်ဦးချင်းတွင် ပြောင်းလဲရန် အလားအလာရှိကြောင်း စွဲကိုင်ထားပြီး၊ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့၏ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပြောင်းလဲမှုပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိပါသည်။ ဤအတွေးအခေါ် ဒဿနဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုနှင့်အပြိုင် IHL သည် စစ်ပွဲကြောင့် ထိခိုက်ခံစားရသူအားလုံးတွင် ၎င်းတို့၏အခြေခံကျသော အသက်ရှင်သန်ခွင့် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားခဲ့ရုံသာမက ၎င်းတို့သည် တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်ဟောင်းများ သို့မဟုတ် ခံနိုင်ရည်နည်းပါးသောဘေးဖြစ်လွယ်သူများကို ၎င်းတို့၏ဘဝဂုဏ်သိက္ခာအတွက်လည်း အကာအကွယ်ပေးပြီး အလေးထားလေးစားကြောင်းကို သေချာအောင်ပါဝင်လုပ်ဆောင်ရန် အလွန်အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍရှိပါသည်။

မှတ်စုများ

၁. စိုးခဂတ်ကိုင်းအပေါ် မကြာသေးမီက ပညာရပ်လေ့လာမှုတွင် မက်ထရောက်စ် - Matraux (1996)၊ ဖစ်စ်ခါ နီးလ်ဆန် - Fisker-Nielsen (2012) နှင့် မက်လပ်ဖ်လင် - McLaughlin (2018)တို့ ပါဝင်ပါသည်။

၂. ကျိယီ - Zhiyi နှင့် ကြာပန်းသုတ်၏အစောပိုင်း တီယန်တိုင်း - Tiantai အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များအကြောင်း ပိုမိုသိရှိနိုင်စေရန် ဥပမာအားဖြင့် ဇစ်ပိုရင်န် - Ziporyn (2016) ကိုကြည့်ပါ။

၃. နိခိုရန်း - Nichiren အကြောင်းကို ဥပမာ - ဆာတိုး -Satō 佐藤 (2003, 69190)ကို ကြည့်ပါ။

၄. 'ကြာပန်းသုတ္တန်၏ ဓမ္မဂုဏ်တော်'ဟု ဘာသာပြန်လေ့ရှိသော ပုံသေနည်းတွင် မိမိ၏ ဗုဒ္ဓသဘာဝကို လက်ခံယုံကြည်ရန်နှင့် ပြရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုမှု ပါဝင်ပါသည်။

၅. ဂိုဟွန်ဇွန် - Gohonzon(‘ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှု’)သည် ဘုရားအဖြစ်၏ ဘဝအခြေအနေကို သိရှိစေခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အထောက်အကူပြုခြင်းကို ရည်ရွယ်သည့် တရုတ်နှင့် သက္ကတအက္ခရာများပါဝင်သော ရှေးစာခွေဖြစ်ပါသည်။

၆. အမီဒ - Amida ၏ နာမည်အား ရွတ်ဆိုမှုကို ကျင့်သုံးသည့် အထူးသဖြင့် သန့်စင်သော မြေဂိုဏ်းများရှိ (Pure Land schools) နောက်လိုက်များ (နဲမ်ဘုဆု - nembutsu ၏)။

၇. ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းနှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီ ဂျပန်နိုင်ငံတွင်ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှု ဥပဒေအား ချိုးဖောက်သူများကို ‘အတွေးအခေါ်ရာဇဝတ်ကောင်များ’ ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။

၈. တစ်ကမ္ဘာလုံးက လက်ခံအတည်ပြုထားသော ၁၉၄၉ ခုနှစ်၊ ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်လေးခု (GC I, II, III and IV) သည် IHL ၏အဓိကစာချုပ်များဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတကာအရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ၁၉၇၇ ခုနှစ်၊ နောက်ဆက်တွဲ သဘောတူညီချက် (၁)နှင့် (၂) (AP I and AP II)အပြင် နောက်ထပ် သိသာထင်ရှားသော အမှတ်အသား (ခရစ္စတယ်နီ - the red crystal)နှင့်သက်ဆိုင်သော ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက် (၃) (AP III)တို့ဖြင့် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များကို ဖြည့်စွက်ခဲ့ပါသည်။

၉. ဝပ်တ်ဆန် - Watson (2009၄ 209-220) ကို ကြည့်ပါ။

၁၀. ဥပမာအားဖြင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်မှ ၁၃ ရက်အထိ ဖလော်ရီဒါသဘာဝနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဗဟိုဌာနတွင်ကျင်းပသည့် ၎င်း၏ဆဋ္ဌမအကြိမ်မြောက် စစ်မှုထမ်းဟောင်းများ။တန်းပြည့်စစ်မှုထမ်းတာဝန်ညီလာခံသို့ SGI-USA အဖွဲ့ဝင် (၁၆၅) ဦး တတ်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို https://www.worldtribu ne.org/ 2017/11/carrying-mission-kosen-rufu/တွင် ရရှိနိုင်ပါသည်။

၁၁. အသောကမင်းကြီး၏ ကျော်ကြားသော ဇာတ်လမ်းကလည်း ၎င်း၏ ဘဝကို ပြောင်းလဲရန် ဗုဒ္ဓဘာသာက ၎င်းအား လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့သည်ဟု ညွှန်ပြထားပါသည်။ ၎င်း၏ ဇာတ်လမ်းသည် ဆိုးယုတ်သော လုပ်ရပ်များ၏ ဘဝတစ်ခုအတွင်း ကောင်းမွန်သော အလားအလာကို သရုပ်ဖော်ထားပါသည်။ အိန္ဒိယအုပ်စိုးသူ အသောကမင်း (304-232 BCE)သည် မောရိယ အင်ပါယာ၏ အကြင်နာကင်းမဲ့သော ဘုရင်ဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲအမြောက်အများကို ဆင်နွှဲခဲ့ပါသည်။ ခရစ်တော်မပေါ်မီ ဘီစီအီး ၂၆၁ ခုနှစ်ဝန်းကျင်တွင် ကလင်္ဂတိုင်းကို စစ်ခင်းခဲ့ပြီး အောင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ စစ်ပွဲတွင် လူပေါင်းတစ်သိန်းသေဆုံးခဲ့ပြီး အခြားလူပေါင်း တစ်သိန်းငါးသောင်း ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးခံခဲ့ရပါသည်။ ဤစစ်ပွဲ၏ထိတ်လန့်ကြောက်မက်ဖွယ်ရာအနိဋ္ဌာရုံနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည့်အရာများက ၎င်းအားအလွန်အမင်း စိတ်ဆင်းရဲစေခဲ့ပြီး ၎င်း၏ရက်စက်မှုအတွက် နောင်တရခဲ့သည့်အပြင် နောက်ထပ် မည်သည့်အခါမျှ စစ်မခင်းရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏နိုင်ငံကို ၎င်းစတင်မအုပ်ချုပ်မီ ချက်ချင်းဆိုသလိုဂင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများကို

လေ့လာဆည်းပူးခဲ့သော်လည်း ၎င်းသည် ထိုအဆုံးအမကို နှလုံးသားဆီသို့ ချက်ခြင်းဆိုသလို မဆောင်ကြဉ်းခဲ့ပေ။ နန်းတက်ပြီးနောက် ဆယ်နှစ်ကြာမှ သကျမုနိမြတ်စွာဘုရား သဗ္ဗညုတဉာဏ်အလင်း တရားထူးရရှိခဲ့သောနေရာသို့ သွားရောက်ဖူးမျှော်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာနိယာမတရားတော်များကို ရှာဖွေခြင်းဖြင့် အထွတ်အမြတ်ထားရာတဝိုက် ၎င်း၏ လှည့်လည်သွားလာမှုကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်း၏ ထီးနန်းစိုးစံပြီးနောက် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ရေတွင်းများ တည်ဆောက်ခြင်း၊ သစ်ပင်များစိုက်ပျိုးခြင်း၊ လူသားများနှင့် တိရိစ္ဆာန်များအား ကုသမှုပေးရန် ဆေးရုံများဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းများကို အားပေးခြင်းနှင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်းအား သတိပေးခြင်းကဲ့သို့သော အမိန့်ပြန်တမ်းများကို ရေးထွင်းထားသည့် ကျောက်စာတိုင်များ စိုက်ထူခဲ့ပါသည်။ သာပါ - Thapar (1997, 255) ကို ကြည့်ပါ။

၁၂. မိုဟီကျိဂွမ်း - Mohe zhiguan ၏ဘာသာပြန်နှင့် အကျယ်ဖွင့်ဆိုချက်အတွက် ဆွမ်းဆွန် - Swanson (2017) ကို ကြည့်ပါ။

၁၃. ထို့အပြင် ဘဝနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်တို့၏ နှစ်ခုမဟုတ် တသားတည်းဖြစ်မှု၊ ဘဝနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်သည် မတူညီသော ဖြစ်စဉ်နှစ်ခု ဖြစ်ပုံပေါ်သော်လည်း အနှစ်သာရအားဖြင့် နှစ်ခုမဟုတ် တသားတည်းဖြစ်သည့် အခြေခံမူ၊ ၎င်းတို့သည် တစ်ခုတည်းသော အမှန်တရား၏ ပေါင်းစပ်ထားသော အဆင့်နှစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဂျပန်ဘာသာ အသုံးအနှုန်းဖြင့် အယ်ရှိုး-ဖုနိ (eshō-funi)၊ အယ်ရှိုး (eshō) သည် အသက်/ဘဝ သို့မဟုတ် သက်ရှိဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရှိသည့် ရှိုးဟိုး (shōhō)နှင့် ၎င်း၏ ပတ်ဝန်းကျင် အယ်ဟိုး (ehō)တို့ကို ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဖူနိ (Funi)သည် 'နှစ်ခုမဟုတ်'ဟု အဓိပ္ပါယ်ရပြီး တစ်သားတည်းဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် နှစ်ခုမဟုတ်ခြင်းကို ညွှန်ပြပါသည်။ ၎င်းသည် နိန်-ဖုနိ (nini-funi) ၏အတိုကောက်ဖြစ်ပြီး '(ဖြစ်စဉ်တွင်) နှစ်ခုဖြစ်သော်လည်း (အနှစ်သာရအားဖြင့်) နှစ်ခုမဟုတ်'ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ရှိုးဟိုး (shōhō)နှင့် အယ်ဟိုး (ehō)၏ ဟိုး (Hō)သည် ဆုလာဘ် သို့မဟုတ် အကျိုးဆက်ဖြစ်ပါသည်။ 'ဘဝ'တွင် ၎င်း၏အတိတ်လုပ်ဆောင်မှုများ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တွေ့ကြုံခံစားရသည့် မိမိဟူသော ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်းနှင့် '၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်'သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီတို့၏ ကံအကျိုးပေးဆုလာဘ်များက တွေ့ရှိသည့်ထုတ်ဖော်ပြသမှုတွင်ပါရှိသည့် ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော နယ်ပယ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ၎င်းက ညွှန်ပြပါသည်။ သက်ရှိအသီးသီးတွင် ၎င်း၏ကိုယ်ပိုင်ပတ်ဝန်းကျင်ရှိကြပါသည်။ မိမိကိုယ်တိုင်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်သည် တစ်ဦးတစ်ယောက်၏အရေးပါသောအစိတ်အပိုင်းနှစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့် ကံ၏အကျိုးဆက်သည် မိမိနှင့် မိမိ၏ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ စိုးခဂတ်ကိုင်း (2002, 477-478) ကိုကြည့်ပါ။

၁၄. နိရှိမူရ - Nishimura 西村 (2004) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC)က ကူညီပေးပါသည်။

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Atomic Archive.n.d. The Atomic Bombings of Hiroshima and Nagasaki. SanDiego: AJ Software & Multimedia. http://www.atomicarchive.com/Docs/MED/med_chp10.shtml

Fisker-Nielsen, A. M. 2012. Religion and Politics in Contemporary Japan: Soka Gakkai Youth and Komeito. London: Routledge.

ICJ (International Court of Justice). 1996. Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion of 8 July 1996. The Hague: International Court of Justice. https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01 00-EN.pdf

ICRC (International Committee of the Red Cross). 1988. Protection of the Wounded, Sick and Shipwrecked. Geneva: International Committee of the Red Cross. https://www.icrc.org/en/doc/resources/documents/misc/57jmjs.htm

ICRC (International Committee of the Red Cross). 2014. What is International Humanitarian Law. Geneva: International Committee of the Red Cross. https://www.icrc.org/en/doc/assets/files/other/what_is_ihl.pdf

ICRC (International Committee of the Red Cross). 2022. "The ICRC's Legal and Policy Position on Nuclear Weapons." International Review of the Red Cross 104 (919): 1477–1499. doi:10.1017/S1816383122000248.

ICRC (International Committee of the Red Cross). n.d.a. Fundamental Principles of IHL. Geneva: International Committee of the Red Cross. https://casebook.icrc.org/glos sary/fundamental-principles-ihl

ICRC (International Committee of the Red Cross). n.d.b. Protection of the Civilian Population. Geneva: International Committee of the Red Cross. https://ihl-databases.icrc.org/ihl/WebART/470-750065

ICRC(InternationalCommitteeoftheRedCross).n.d.c.BasicRules.Geneva:International Committee of the Red Cross.https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=0DF4B935977689E8C12563CD0051DAE4

ICRC(International Committee of the Red Cross).n.d.d. Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of Explosive Projectiles Under 400 Grammes Weight. Saint Petersburg, 29 November/11 December 1868. Geneva: International Committee of the Red Cross.

https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=568842C2B90F4A29C12563CD0051547C

Ikeda, D.1991. The Age of "Soft Power" and Inner-Motivated Philosophy. Tokyo: Sōka Gakkai. https://www.daisakuikeda.org/sub/resources/works/lect/lect-01.html

Ikeda, D.2007. Restoring the Human Connection: The First Step to Global Peace. Tokyo: Sōka Gakkai.https://www.daisakuikeda.org/assets/files/pp2007.pdf

Ikeda,D.2009. Nuclear Abolition Proposal 2009. Tokyo: Sōka Gakkai. https://www.daisakuikeda.org/assets/files/disarm_p2009.pdf

Ikeda,D.,K.Saito,T.Endo,and H.Suda.2000. The Wisdom of the Lotus Sutra: A Discussion. 2 vols.Santa Monica: World Tribune.

Ikeda,D.,K.Saito,T.Endo,and H.Suda.2002. The Wisdom of the Lotus Sutra: A Discussion. 4 vols. Santa Monica: World Tribune.

Matsuoka, M.松岡幹夫. 2014. Heiwa wo tsukuru shukyo: Nichiren buppoto Soka Gakkai 平和をつくる宗教 : 日蓮仏法と創価学会 [Religion to Create Peace: Nichiren Buddhism and Soka Gakkai]. Tokyo: Daisanbunmeisha.

Mayama, A. 2014. "Legality of the Use of Nuclear Weapons and the 2011 Resolution 1 of the Red Cross Movement's Council of Delegates: 'Working towards the Elimination of Nuclear Weapons'." The Journal of Humanitarian Studies 3: 6–18.

McLaughlin, L.2018. Soka Gakkai's Human Revolution: The Rise of a Mimetic Nation in Modern Japan. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Metraux, D. A. 1996. "The Soka Gakkai: Buddhism and the Creation of a Harmonious and Peaceful Society." In Engaged Buddhism: Buddhist Liberation Movements in Asia, edited by C. S. Queen and S. B. King, 365–400. Albany: SUNY Press.

Nishimura, Y.西村弓. 2004. "Buryoku hunso ho no riko kakuho: Sogo shugi to hukkyu 武力紛争法の履行確保: 相互主義と復仇 [Ensuring Implementation of Law of Armed Conflict: Reciprocity and Reprisal]." In Buryoku hunso no kokusai ho 武力紛争の国際法 [International Law of Armed Conflict], edited by M.Shinya 村瀬信也 and M.Akira 真山全, 685–707. Tokyo:Toshindo.

O'Connor, S. 2014. "Nuclear Weapons and the Unnecessary Suffering Rule." In Nuclear Weapons Under International Law, edited by G. Nystuen, S. Casey-Maslen, and A. G. Bersagel, 128–147. Cambridge: Cambridge University Press.

Satō, H.佐藤弘夫. 2003. Nichiren:Ware Nihon no hashira to naran日蓮:われ日本の柱とならむ [IWill Be the Pillar of Japan].Kyoto: Mineruva Shobō.

Sōka Gakkai.1995. Soka GakkaiCharter. Tokyo:Sōka Gakkai.https://www.sokaglobal.org/resources/sgi-charter.html

Sōka Gakkai.1999. The Writings of Nichiren Daishonin, Volume I. Tokyo:Sōka Gakkai.

Sōka Gakkai.2002. The Soka Gakkai Dictionary of Buddhism. Tokyo:Sōka Gakkai.

Sōka Gakkai.2004. The Writings of Nichiren Daishonin. Tokyo:Sōka Gakkai.

Sōka Gakkai.2006. The Writings of Nichiren Daishonin,VolumeII. Tokyo:Sōka Gakkai.

Sōka Gakkai International. 2018. People's Decade for Nuclear Abolition II. https://people sdecade2.wixsite.com/nuclear-abolition sdecade2.wixsite.com/nuclear-abolition

Sōka Gakkai Study Department. 2017. Kyōgaku yōgo shu 教学用語 [Glossary of Buddhist Terminology]. Tokyo: Seikyo Shimbun.

Swanson,P.2017. Clear Serenity,Quiet Insight:T'ien-T'ai Chih-I's Mo-Ho Chih-Kuan. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Thapar, R.1997. Aśoka and the Decline of the Mauryas. Oxford: Oxford University Press.

Tullo, M.2014. "Interfaith Leaders Jointly Call to Abolish Nuclear Arms." Inter Press Service, April25.https://www.ipsnews.net/2014/04/interfaith-leaders-jointly-call-abolish-nuclear-arms/

UN (United Nations).2017. "Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons." A/CONF.229/2017/8, July,7.https://undocs.org/Home/Mobile?FinalSymbol=A%2FCONF.229%2F2017%2F8

Watson, B.,ed.2009. The Lotus Sutra and Its Opening and Closing Sutras. Tokyo:Sōka Gakkai.

Ziporyn, B.A.2016. Emptiness and Omnipresence: An Essential Introduction to Tiantai Buddhism. Bloomington: Indiana University Press.

ICRC

လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအတွင်း လူမှုရေးတွင် ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် မူအရဖြစ်သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှု

Ha Vinh Tho, Edith Favoreu, Noel Maurer Trew

ဆောင်းပါးအကျဉ်းချုပ်

ဤစာတမ်းတွင် အထူးသဖြင့် ကွယ်လွန်သူ တစ်ခ်နှက်ဟန်း (Thich Nhat Hanh) ၏ လက်တွေ့ကျင့်သုံးမှုတွင် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသကဲ့သို့ လူမှုရေးတွင် ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာလှုပ်ရှားမှုနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု၏ မူလက လက်ခံချမှတ်ခဲ့သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း၊ ကြားနေခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းဟူသော အဓိက အခြေခံမူများအကြား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်နွယ်မှုများကို ကျွန်ုပ်တို့ အလေးပေး ဖော်ပြပါမည်။ ဘေးဒုက္ခကယ်ဆယ်ရေးတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှုနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သူများနှင့်အတူ ကုလသမဂ္ဂ၏ အေဂျင်စီများအကြား အမြဲတမ်းကော်မတီနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအရေး ညှိနှိုင်းရေးရုံးတို့၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် အလုပ်လုပ်နေသော အေဂျင်စီများက အသုံးပြုသည့် ဤအခြေခံမူများသည်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုကို ကြားနေသော၊ ခွဲခြားမှုမရှိသော၊ လွတ်လပ်သော ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို ကျောထောက်နောက်ခံ ပြုထားပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် သာမန်စာတမ်းတစ်စောင်သာ ဖြစ်သော်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခအခြေအနေတွင် မတူညီသော ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများအကြား ဆွေးနွေးစကားပြောဆိုမှုများ ထွက်ပေါ်လာစေရန်နှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ဖန်တီးရန် အသုံးဝင်သော ပါဝင်အကျိုးပြုမှုဟု ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါသည်။

ဤလောကၦ် ရန်တို့သည် ရန်တုံ့မူခြင်းအားဖြင့် ဘယ်သောအခါမှ မငြိမ်းကုန်၊

ရန်တုံ့မမူသဖြင့်သာလျှင် ရန်တို့သည် ငြိမ်းကုန်၏၊

DOI: 10.4324/9781003439820-25
This chapter has been made available under a CC-BY-NC-ND 4.0 license.

ဤသို့ရန်တုံ့မမူသဖြင့် ရန်ငြိမ်းခြင်းသည် အမြဲမှန်ကန်သော နိယာမတည်း။

ဓမ္မပဒ၊အတွဲ၅ (နာရဒမထေရ် ၁၉၇၈)

နိဒါန်း

မျက်မှောက်ခေတ် လူမှုရေးတွင်ပါဝင်သောဗုဒ္ဓဘာသာ- Socially Engaged Buddhism(SEB) နှင့် ယင်းကို တည်ထောင်သူ ဗီယက်နမ် ဇင်ဆရာ တစ်ခ်နှက်ဟန်း - Thich Nhat Hanh(၁၉၂၆-၂၀၂၂) တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ခေတ်၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများအား တုံ့ပြန်ခြင်းနှင့် လိုအပ်ချက်များအား ပြည့်ဝစေခြင်းတို့ကို အလေးထားပါသည်။ (ပလမ် ကျေးရွာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း - Plum Village Monastery n.d.a)ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲ၏ အတွေ့အကြုံမှ ပုံးကြဲချခြင်းများနှင့် စစ်ပွဲ၏ ဝရုန်းသုန်းကား အခြေအနေများအောက်တွင် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားနေရသူများကို အကူအညီပေးရန် ဆန္ဒဖြင့် တစ်ခ်နှက်ဟန်း၏ပုံစံ ဗုဒ္ဓဘာသာ တက်ကြွလှုပ်ရှားမှု ပေါက်ဖွားခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်ကတည်းကစ၍ ဤလူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာလှုပ်ရှားမှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီတို့နှင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်း၏ အကျိုးအတွက် အတွင်းစိတ်သန္ဓာန်အား ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းတွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့ပါသည်။ SBE သည် ၎င်းကို 'လှုပ်ရှားမှုအသစ်' ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူခြင်းမရှိကြောင်းကို စိတ်တွင်စွဲမှတ်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ တကယ်တမ်းတွင် SBE သည် ယင်း၏အဆုံးအမများကို အစောပိုင်းကာလ ဗုဒ္ဓဘာသာ တရားဒေသနာတော်များအား ပြန်လည်ဖော်ထုတ်မှုအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။ စင်စစ်တွင်'လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ (Engaged Buddhism) သည် မူလဗုဒ္ဓဘာသာသာလျှင် ဖြစ်ပါသည်'ဟုတစ်ခ်နှက်ဟန်းက အခိုင်အမာဆိုပါသည်။ (Nhat Hanh in Malkin 2003) တစ်ခ်နှက်ဟန်း နားလည်ထားသကဲ့သို့ ဤလှုပ်ရှားမှုက ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မ (ဘုရားတရားတော်များ)သည် သီးခြား နေရာဒေသနှင့် ခေတ်ကာလတစ်ခု၏ သမိုင်း၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး တို့နှင့် သက်ဆိုင်သောဂင်း၏ 'ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုနည်းလမ်းများ' (ဥပါယကုသလ)အား အလိုက်သင့်ပြောင်းလဲရန် အမြဲတစေ ပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်ရှိကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ကျွန်ုပ်တို့သည် SEB ၏အဓိကတန်ဖိုးထားမှုများနှင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများအကြား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်နွယ်မှုကို အတွေးအခေါ် ဒဿနဆိုင်ရာ ရှုထောင့်မှ စဉ်းစားဆင်ခြင်သုံးသပ်ပါမည်။ ထိုသို့ သုံးသပ်ခြင်းဖြင့် တစ်ခုချင်းစီကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသည့် စံနှုန်းများ၏ ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်းပျံ့နှံ့မှုကို အားကောင်းလာစေရန် ကျွန်ုပ်တို့ မျှော်လင့်ပါသည်။

မျက်မှောက်ခေတ် SEB -ကျွန်ုပ်တို့ခေတ်၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ပြည့်ဝစေခြင်း

နှစ်ဆယ်ရာစု အလယ်ပိုင်းတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု မရှိသေးသော်လည်း သိသာထင်ရှားသော

လှုပ်ရှားမှုတစ်ခုကို ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်းနှင့် ကြင်နာသနားခြင်း (ဗြဟ္မဝိဟာရ တရားလေးပါး သို့မဟုတ် မြင့်မြတ်သော နေထိုင်ခြင်းမှ မေတ္တာနှင့် ကရုဏာအဖြစ် သိကြပါသည်)ရှေးဟောင်း အဆုံးအမ တရားတော်များကို ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အခြေအနေတွင် ထားရှိရန်နှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ရန်အတွက်'မတူညီသော ဂိုဏ်းများအကြား ညီညွတ်မှုရှိစေသော' ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခဲ့ပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ်၏ လိုအပ်ချက်များ ပြည့်ဝစေရန်နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရည်ရွယ်သည့် ဤလှုပ်ရှားမှုကို 'လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ - Socially Engaged Buddhism' သို့မဟုတ် ပါဝင်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာ - Engaged Buddhism' (SEB) ဟုခေါ်ပါသည်။ SEB လှုပ်ရှားမှုသည် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာ (ဆိုလိုသည်မှာ ဈာန်/ဇင် ဗုဒ္ဓဘာသာ) တွင် ပထမဆုံး ပေါ်ထွက်လာခဲ့ပြီး ယင်းကို သတ္တဝါများအားလုံး၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများ လျော့ပါးသက်သာစေရန် ကြိုးစားအားထုတ်သော စံနမူနာပြ ဘုရားလောင်း မျက်မှောက်ခေတ်ဖော်ပြမှုအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်သော်လည်း ပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများအားလုံး နီးပါးမှ ဆရာများစွာ ပါဝင်ခဲ့ကြပါသည်။[၁] ၎င်းတို့၏ တူညီသော ဘုံရည်ရွယ်ချက်သည် လူသားအားလုံး၏ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများကို လျော့ပါးသက်သာစေရန်အလို့ငှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အဆုံးအမ ဗဟိုအချက်အချာတွင်ရှိသည့် ပညာနှင့်ကရုဏာကို 'ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှု နည်းလမ်းများ' (ဥပါယကုသလ)အဖြစ် ပြောင်းလဲရန် ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ဆယ်ရာစုတွင် လူမှုရေးပြဿနာများကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူများကို ကျင့်သုံးရန် အစောပိုင်းကာလ ကြိုးပမ်းမှုများက SEB ကို လွှမ်းမိုးခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယတွင် ဒေါက်တာဘီအာရ်အမ်ဘေဒကာ -Dr B. R. Ambedkar (1891–1956)၏ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်သစ်ဝါဒလှုပ်ရှားမှုသည် SEB ၏ ထင်ရှားသော ရှေ့ဆောင်ဖြစ်ပြီး ထိုလှုပ်ရှားမှုသည် အထူးသဖြင့် ဒလစ် - Dalit (ယခင် 'ထိတွေ့၍မရနိုင်သော') ခေါ် ဟိန္ဒူအမျိုးဇာတ်လေးခုတွင် မပါဝင်သည့် အနိမ့်ဆုံး လူတန်းစားများအတွက် လူမှုရေးတန်းတူညီမျှမှုကို ရပ်တည်ကာကွယ်ပေးခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် တရုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး တိုင်းဇူ Taixu 太虛 (1890-1947)က ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့သော လူသားဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ (Humanistic Buddhism)သည်တိုင်ဝမ်သားများ ပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ အတိအကျပြောရလျှင် ဘုန်းတော်ကြီးများဖြစ်သည့် ဆင်ယွန်း - Hsing Yun 星雲 - (b. 1927)၊ ရှဲန်းဂ်ယဲန်း - Sheng Yen 聖嚴 (1931–2009) နှင့် ဝေချူး - Wei Chueh 惟覺- (1928–2016) အပြင် သီလရှင် ချဲန်းဂ်ယဲန်း - Cheng Yen 證嚴 (b. 1937)တို့၏ 'လောကပါလ နတ်မင်းကြီးလေးပါး'ဟု ခေါ်ဆိုသည့် နောက်ဆုံး လုပ်ဆောင်မှုအတွက် ဥာဏ်ကွန့်မြူးမှုတစ်ခုအဖြစ် ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့ပါသည်။(Sharkey 2017) ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ၁၉၃၀ပြည့်နှစ်များနှင့် ၁၉၄၀ပြည့်နှစ်များအတွင်း တိုင်းဇူ၏ ရဲန်းကျိယန် ဖိုကျိယောင်း renjian fojiao (人間佛教,ဆိုလိုသည်မှာ'ဤလောကအတွက်ဗုဒ္ဓဘာသာ')အတွေးအခေါ်ကို ဗီယက်နမ်ဇင်ဆရာကြီး တစ်ခ်နှက်ဟန်း၏ အဆုံးအမများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို တစ်ပြန်တစ်လှည့်လှုံ့ဆော်မည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားများက ကောင်းစွာလက်ခံခဲ့ပါသည်။ (DeVido 2009, 435–439; Gleig 2021) ငယ်ရွယ်သော တစ်ခ်နှက်ဟန်းတွင် ထို့နောက်ပိုင်း အထူးသဖြင့်

အရှေ့တောင်အာရှ၌ ရှင်သန်နိုးကြားလာခဲ့သော လူသားဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ၏ တရုတ်လူပ်ရှားမှုအား နောက်ထပ် အဓိက ထောက်ခံအားပေးသူ ဘုန်းတော်ကြီး ယဲန်းပေး Yen Pei (1917-1996) နှင့် အလွန်နီးကပ်စွာ တုံ့ပြန်ရန် အခွင့်အလမ်းရှိခဲ့သည့်အချက်မှာ လူသိများထင်ရှားပါသည်။[4]နှက်ဟန်းကို SEB အား တည်ထောင်သူဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ယူဆထားပြီး ဤဂိုဏ်းဂဏစွဲမရှိသူနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအရေး တက်ကြွလူပ်ရှား သူကိုဖော်ပြရန် 'လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ'အသုံးအနှုန်းကို ပထမဆုံး အသုံးပြုရန် ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ (Plum Village Monastery n.d.a) ကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်းနီလူပ်ရှားမှုအား တည်ထောင်သူ တက်ကြွသော ဟင်နရီဒူးနန့် (Henri Dunant) နှင့် အလားတူ စိတ်ဓာတ်ဖြင့် တစ်ခ်နှက်ဟန်းအား စစ်ပွဲကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားနေရမှုကို တုံ့ပြန်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်မှုဆီသို့ စေ့ဆော်ပေးခဲ့ပါသည်

-

> လူတွေအပေါ် ဗုံးတွေစတင်ကျလာတဲ့အခါ တချိန်လုံး တရားထိုင်ခန်းမထဲမှာ သင် နေနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ တရားထိုင်ခြင်းဟာ သင့်ခန္ဓာကိုယ်နှင့် သင့်စိတ်ခံစားချက်များကိုသာမက သင့်ပတ်ပတ်လည် တစ်ခုလုံး ဘာတွေဖြစ်နေတယ်ဆိုတာကို သတိပြုနေခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ဗီယက်နမ်မှာ ကျွန်ုပ်ကိုရင်ဘဝရှိစဉ်တုန်းက ကျွန်ုပ်တို့ရဟန်းပျိုတွေဟာ စစ်ပွဲကြောင့်ဖြစ်တဲ့ ဆင်းရဲဒုက္ခတွေကို ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့ရပြီး လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအတွင်းသို့ ကျွန်ုပ်တို့ ယူဆောင်လာနိုင်ခဲ့တဲ့ အဲဒီနည်းလမ်းနဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ကျင့်သုံးဖို့ အင်မတန် စိတ်အားထက်သန်ခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒါဟာ မလွယ်ကူခဲ့ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ပါဝင်ပတ်သက်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာကို တိုက်ရိုက်တန်းပေးဖို့ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာက ခွင့်မပြုခဲ့တာကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်တိုင်ပဲ အဲဒါကို လုပ်ခဲ့ကြရပါတယ်။ အဲဒါဟာ ပါဝင်ပတ်သက်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာရဲ့ အဦးအစပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ (Nhat Hanh in Malkin 2003)

၁၉၆၄ခုနှစ် ဗီယက်နမ်-အမေရိကန်စစ်ပွဲအတွင်း စစ်ပွဲကြောင့်သာမက အမျိုးမျိုးသော ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှုများကြောင့် တိုင်းပြည်ကို ဆိုးဆိုးရွားရွား ဒုက္ခရောက်စေခဲ့ပါသည်။ (ယနေ့ခေတ် 'ရှုပ်ထွေးသော အရေးပေါ် အခြေအနေများ'ကဲ့သို့ ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်) ပြည်သူများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းမပေးနိုင်ခြင်းနှင့် ကိစ္စရပ် အများစုတွင် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို မရရှိခြင်းစသည့် ဤပိုဆိုးစေသော အခက်အခဲ အကျပ်အတည်းများကြောင့် တစ်တိုင်းပြည်လုံးရှိ ပြည်သူများအား ထိခိုက်စေခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်တွင် သီလရှင်ဆရာကြီး ချန်ခွန်း - Chan Khong (b.1938)နှင့် ၎င်း၏ဆရာ တစ်ခ်နှက်ဟန်းတို့သည် စေတနာဝန်ထမ်းတစ်စုနှင့်အတူ အခြေခံလူတန်းစားများ ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် လူငယ်နှင့် လူမှုရေးလုပ်ငန်း သင်တန်းကျောင်း (School of Youth Social Service)ကို တည်ထောင်ခဲ့ပါသည်။ စေတနာဝန်ထမ်း (၁၀,၀၀၀) နီးပါးနှင့်အတူ နိုင်ငံရေးအရကြားနေသော ဤလူရှားမှုသည် အကြမ်းမဖက်ခြင်းနှင့် ကရုဏာတရားကြီးမားသော လုပ်ဆောင်မှု၏ ဗုဒ္ဓဘာသာ အခြေခံမူများပေါ် အခြေခံခဲ့ပါသည်။ (Valente 2016) ထို့အပြင် စစ်ပွဲကြောင့် ကြေမွစုတ်ပြတ်သွားသော တိုင်းပြည်တွင် အပြုသဘော ပါဝင်အကျိုးပြုမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ရန် အလိုရှိသူ ငယ်ရွယ်သော ရဟန်းများ၊ သီလရှင်များနှင့် လူဝတ်ကြောင်များအား အထောက်အကူပြုရန် ၁၉၆၀ခုနှစ်များ၏ အစောပိုင်းကာလတွင်

လူအချင်းချင်းယှက်နွယ်မှုဂိုဏ်း (Order of Inter being)ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ (Eppsteiner 1998) ရေလွှမ်းမိုးမှုပြီးသည့်နောက် ထိုဂိုဏ်း၏ အစောပိုင်း ကြားဝင်ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုအား သီလရှင်ဆရာကြီး ချန်ခွန်းက ဤသို့ ပြန်ပြောင်းပြောပြခဲ့ပါသည် -

> စေတနာ့ဝန်ထမ်း ကယ်ဆယ်ရေးလုပ်သားများက အကူအညီပေးရန် လာခဲ့ကြသည့် ရေဘေးသင့် သူများသည် သေလုဆဲဆဲ - အစာငတ်ခြင်း၊ ခိုက်ခိုက်တုန်ခြင်းနှင့် အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်ခြင်းတို့ ဖြစ်နေခဲ့ကြပြီး သို့မဟုတ် ၎င်းတို့သည် သေဆုံး၊ ဖောယောင်ပုပ်ပွပြီး ပျက်စီးနေခဲ့ကြပါသည်။ စေတနာ့ဝန်ထမ်းများ ကိုယ်တိုင်လည်း အန္တရာယ်ကျရောက်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် အပြန်အလှန်ပစ်ခတ်မှုအတွင်း အချိန်မရွေး သေဆုံးနိုင်ကြောင်းကို သိခဲ့ကြပါသည်။ (Miller 2017 တွင် ကိုးကားသည်)

ဝေးလံခေါင်သီ၍ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသော ဒေသများသို့ ခရီးသွားရောက်ခြင်းဖြင့်၎င်းတို့သည် ဆန်များ၊ ပဲများ၊ အဝတ်အထည်များ၊မီးဖိုချောင်သုံးပစ္စည်းများနှင့် ဆေးဝါးပစ္စည်းများ ဝေငှပေးခြင်းကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ဤကယ်ဆယ်ရေး ပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့ခြင်းဖြင့်၎င်းတို့သည် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ စိတ်တည်ငြိမ်မှုနှင့် အကူအညီပေးခြင်း နည်းလမ်းတစ်ခုကို ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။ (Miller 2017)

အခြားသူများ၏ ဘဝများ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ၎င်း၏ နောက်လိုက်များကို ထိုလှုပ်ရှားမှုက လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့စဉ်အတွင်း တချိန်တည်းမှာပင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာကို အဆင့်သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ဝေဖန်ချက်တစ်ချို့ကို လက်ခံအသိအမှတ်ပြုရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ရှေ့ရိုးဆန်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အချို့က ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် သံသရာအရှုပ်အထွေးပြဿနာများ (ဆိုလိုသည်မှာ မွေးဖွားခြင်း၊ သေဆုံးခြင်း၊ ပြန်လည်မွေးဖွားခြင်းလောက)အား ကပ်ငြိတွယ်တာ တပ်မက်မှုကင်းသော စိတ်သဘောထားကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန်ဟု ငြင်းချက်ထုတ်ကြောင်းနှင့် SEB သည် ၎င်း၏ နောက်လိုက်များကို သံသရာတွင် ကပ်ငြိနေစေရန် လှုံ့ဆော်နေကြောင်း ဒေသနာတော်ရှုထောင့်မှ ဆာလီကင်း (Sallie King) က အခိုင်အမာ ပြောဆိုပါသည်။ ဆက်စပ်မှုအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ဂိုဏ်းများစွာတွင် ရဟန်းတော်များအား လှူဒါန်းခြင်း (ဆိုလိုသည်မှာ ဒါန) သည် - အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် စင်ကြယ်လေလေ ကောင်းလေလေ -လူဝတ်ကြောင်များအတွက် ချီးမွမ်းထိုက်သောလုပ်ရပ်အဖြစ် ယင်းကို ရှုမြင်ပါသည်။ လောကီရေးရာများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေခြင်း (သို့မဟုတ် ကပ်ငြိနေခြင်း) အားဖြင့် SEB ရှိ တက်ကြွသော ရဟန်းတော်များသည် ဒေသခံလူဝတ်ကြောင်များအား ၎င်းတို့၏ ဒါနမှတဆင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အမြောက်အများကဲ့သို့ အမြတ်ထွက်ရန်ကို ခွင့်မပြုဆိုသည့် အကြောက်တရားတစ်ခု ရှိပါသည်။ (King 2009, 7–8)

ဤဝေဖန်မှုများသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အတွေးအခေါ်ဒဿန၏ အရေးပါသော ရှုထောင့်ဖြစ်သည့် အမှန်တရား နှစ်ဆင့်အကြား၊ နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ သို့မဟုတ် သမားရိုးကျအမှန်တရား(သမုတိသစ္စာ)နှင့် အဆုံးစွန်ဖြစ်သော အန္တိမ အမှန်တရား(ပရမတ္ထသစ္စာ) တို့အကြား ခွဲခြားမှုကို သတိမမူမိဘဲ မျက်စိလျှမ်းသွားပုံရပါသည်။ ပရမတ္ထသစ္စာနယ်ပယ်တွင် ဉာဏ်အလင်းသည်သာ ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများအား အမှန်တကယ်

ကျော်လွှား လွန်မြောက်နိုင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ကျင့်ကြံအားထုတ်မှုကို အာရုံစိုက်သင့်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ပရမတ္ထသစ္စာနယ်ပယ်တါင် ထိုရည်ရွယ်ချက်သည် နိုးကြားတက်ကြွသော ကရုဏာအား ကျင့်သုံးမှုမှတစ်ဆင့် မိမိနှင့် တစ်ပါးသူတို့အတွက် ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်မှုကို ခွဲ့ထွင်ရန်နှင့် မိမိနှင့် တစ်ပါးသူတို့အတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို လျော့ပါး သက်သာစေရန် ဖြစ်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာလမ်းကြောင်း၏ ဤရှုထောင့်နှစ်ခုသည် (ပရမတ္ထသစ္စာနှင့် ဆက်စပ်နေသော) ပညာနှင့် (ပရမတ္ထသစ္စာနှင့်ဆက်စပ်နေသော) ကရုဏာတို့ နှစ်ခုမဟုတ်ဘဲ တစ်သားတည်းဖြစ်ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေပါသည်။

ထို့အပြင် လောက၏ အခက်အခဲပြဿနာများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသည် အမြဲတမ်း ပါဝင်ပတ်သက်နေကြောင်း တစ်ခ်နှက်ဟန်းက ငြင်းချက်ထုတ်ထားပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် 'တစ်ပါးတည်း သီတင်းသုံးသော ဗုဒ္ဓများ'၏ ဖြစ်နိုင်ခြေအလားအလာကို ခွင့်ပြုထားသော်လည်း ယင်းသည် သမိုင်းကြောင်း၌ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် မလျှောက်ခဲ့သောလမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ဉာဏ်အလင်းရကာဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် သိဒတထဂေါတမဘုရားရှင်သည် ဗောဓိပင်အောက်တွင် နေခဲ့ခြင်းမဟုတ်ဟု ၎င်းက အခိုင်အမာပြောဆိုထားပါသည်။ တကယ်တမ်းတွင် ဘုရားရှင်သည် သာသနာ့နွယ်ဝင်များကိုရော လူဝတ်ကြောင်များကိုပါ သွန်သင်ဆုံးမ သင်ကြားပြသရန် ပြန်လာခဲ့ပါသည်။ (King 2009, 9) စင်စစ် ဆာဗိုဒယ ရှရမဒန လှုပ်ရှားမှု (Sarvodaya Shramadana Movement) ကို တည်ထောင်သူ အေတီ အရိယာရတ္တနေ (A.T. Ariyaratana) က ကိုလိုနီခေတ်တိုင်သည်အထိ ဗုဒ္ဓဘာသာ ရဟန်းတော်များသည် ဆေးပညာ၊ ပညာရေးနှင့် အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး ကဲ့သို့သော လောကီရေးရာများတွင် အလွန်ကြီးမားသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိခဲ့လိမ့်မည်ဟု အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်။ ကိုလိုနီအစိုးရများသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင် အနောက်တိုင်း အဖွဲ့အစည်းများကို မျက်နှာသာပေး ဘက်လိုက်ကာ ရဟန်းသံဃာများကို လောကီအဝန်းအဝိုင်း၏ပြင်ပသို့ တွန်းထုတ်ခဲ့ပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များကို အသစ်(ခေတ်ပေါ်)တစ်ခု ဆန်းသစ်တီထွင်ခြင်းထက် လူအဖွဲ့အစည်းရှိ ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ ကို ရိုးရှင်းစွာ ပြန်လည်တောင်းယူခြင်းအဖြစ် ၎င်းက မှတ်ယူပါသည်။ (King 2009, 10)

လူအသက်များကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊ လူသားများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခများ လျော့ပါးသက်သာစေခြင်းတို့ အားလုံးသည် SEB (နှင့် စင်စစ် ပိုမိုယေဘုယျကျဆိုရလျှင် ဗုဒ္ဓဘာသာ) ၏ သမိုင်းကြောင်းအရ အချက်အခြာ နှလုံးသည်းပွတ်တွင်ရှိသောကြောင့် ဤအဓိကဆိုလိုရင်း အာဘော်များသည် ကျွန်ုပ်တို့အား အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ (IHL)နှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့်အတူ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ၏ တစ်နေရာတည်း၌ ပေါင်းဆုံမှုများကို စူးစမ်းလေ့လာရန်အတွက် စမှတ်ကို ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ် ပေးပါသည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအခြေခံမူများနှင့် ၎င်းတို့၏ IHL နှင့် ပတ်သက်ဆက်စပ်မှု

လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ မူလအစဇာစ်မြစ်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု (RC/RC)၏ အခြေခံမူများတွင် သန္ဓေတည်ပါသည်။ ၁၉၆၅ခုနှစ်တွင် အကြိမ်(၂၀)မြောက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီညီလာခံ၌ ၎င်းတို့၏ လက်ရှိပုံစံဖြင့် ပထမဆုံးထုတ်ဖော် ကြေညာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ဤကြက်ခြေနီလခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု၏ ရည်မှန်းချက်နှင့် ရာစုနှစ်တစ်ခုပိုစောသည့် ၎င်း၏ မူလအစကတည်းက ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ပုံနည်းလမ်းများအား စနစ်တကျ စီစဉ်စုစည်းမှု ဖြစ်စေရန် စဉ်းစားခြင်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ထို့နောက် ၁၉၉၁ခုနှစ်တွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားခြင်း၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ကြားနေခြင်း အခြေခံမူများကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းများက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်သည့် နိုင်ငံတကာ ကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ဆောင်မှုများအား ညှိနှိုင်းပေးရန် တည်ထောင်ခဲ့သော အသစ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် အေဂျင်စီအချင်းချင်း အမြဲတမ်းကော်မတီ Inter-Agency Standing Committee (IASC)၏ လုပ်ငန်းကို လမ်းညွှန်ရန် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ(UNGA) ဆုံးဖြတ်ချက်၄၆/ ၁၈၂[၃] ဖြင့် အတည်ပြုလက်ခံခဲ့ပါသည်။ ၂၀၀၄ခုနှစ်တွင် UNGA ဆုံးဖြတ်ချက်၅၈/ ၁၁၄[၄]ဖြင့် လွတ်လပ်ခြင်း အခြေခံမူကို ဤစာရင်း၌ ဖြည့်စွက်ထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။ ဤအခြေခံမူများသည် မြေပြင်တွင် လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်နေသည့်အဖွဲ့များ၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများကို ညှိနှိုင်းပေးရန် အထောက်အကူပေးသည့် ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး (OCHA)၏ လုပ်ငန်းကိုလည်း လမ်းညွှန်ပေးပါသည်။

ထိုစဉ်ကတည်းကစ၍ ဤလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများသည် 'ကြားနေသော၊ ခွဲခြားမှုမရှိသောနှင့် လွတ်လပ်သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှု (Neutral, Impartial and Independent Humanitarian Action)' သို့မဟုတ်'နီးဟာ (NIIHA)' ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို ကျောထောက်နောက်ခံ ပြုခဲ့ပါသည်။ IASC ၏ ကမကထပြု ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော အေဂျင်စီများအားလုံးသည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ကြက်ခြေနီ၊ လခြမ်းနီ (RC/RC) အဖွဲ့အစည်းဖြစ်စေ၊ အစိုးရအချင်းချင်းအဖွဲ့အစည်း (IGO)ဖြစ်စေ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း (NGO) ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုကို အခြေခံသော အဖွဲ့အစည်း (FBO)ဖြစ်စေ၊ တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အကျိုးတူလုပ်ငန်းစု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့်သော် လည်းကောင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ဤအခြေခံမူများ၏ လမ်းညွှန်မှုကို သဘောတူညီခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤအထဲတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့တစ်ခုအဖြစ် အထူးတလည် ရည်ရွယ်တည်ထောင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သော ဆုချီ(Tzu Chi) ဖောင်ဒေးရှင်း ပါဝင်ပါသည်။

ဤလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများသည် ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီ

(RC/RC) နှင့် NGO ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း[၃]များ၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများ၏ ပြင်ပတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုကို လမ်းညွှန်ပေးသည့် စေတနာ့ဝန်ထမ်း ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတို့၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်း ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့ပြီး ယင်းကို အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ IASC နှင့်နီးနွယ်မှု၊ ဆက်သွယ်ပတ်သက်မှုနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ သဘောတူလက်ခံနိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် နီးဟာ (NIIHA) ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍတစ်လျှောက်တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုနေသော နောက်ထပ် စေတနာ့ဝန်ထမ်းကျင့်ဝတ်တစ်ခုဖြစ်သည့် အရည်အသွေးနှင့် တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ အဓိကဗဟိုအချက်အချာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စံချိန်စံညွှန်း၏ အစိတ်အပိုင်းကိုလည်း ပုံဖော်ပေးပါသည်။ (CHS Alliance, Groupe URD and the Sphere Project 2014, 8)

ဤလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများသည် IHL ၏ တရားဝင်အစိတ်အပိုင်း မဟုတ်ချေ။ သို့သော် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ၎င်းတို့၏ ဝန်ထမ်းများလုံခြုံရေးနှင့် ထိခိုက်ခံစားရသော လူထုများထံ ၎င်းတို့၏ သွားရောက်ခွင့်ကိုထိန်းသိမ်းထားခြင်းဖြင့် IHL အရ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရန် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအား ကူညီပေးခြင်းအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်နေမှုအဖြစ် ၎င်းတို့ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ[၆]အတွင်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များကို ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးဖြင့် တိုက်ခိုက်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးထားပြီး နိုင်ငံတကာနှင့် နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ နှစ်ခုလုံးအတွင်း ၎င်းတို့ကို ၎င်းတို့၏ ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ[၇]နှင့်/သို့မဟုတ် အရပ်သား အဆင့်အတန်း[၈]ကြောင့် အကာအကွယ် ပေးထားပါသည်။ သို့သော်လည်း ဤအကာအကွယ်ပေးမှုများမှ အကျိုးကျေးဇူးရရှိခံစားရန် 'စစ်မက် တိုက်ခိုက်မှုများတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခြင်း'မပြုရ[၉] သို့မဟုတ် (ဆေးတပ်ဖွဲ့ကိစ္စရပ်များတွင်) ၎င်းတို့သည် '၎င်းတို့၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်နှင့် မသက်ဆိုင်သည့် ရန်သူကို ထိခိုက်စေသောလုပ်ရပ်များကို ကျူးလွန်ခြင်း'မပြုနိုင်။[၁၀] ထို့ကြောင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးသည် စစ်ရေးစစ်ရာများတွင် ကြားနေခြင်းကို တိတိကျကျ လိုက်နာစောင့်ထိန်းနိုင်စွမ်းပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။

IHL သည် (အလွန်အရေးကြီးသော စစ်ရေးဆိုင်ရာလိုအပ်ချက် အကြောင်းရင်းများကြောင့် ကန့်သတ်ချက်များ ထားရှိသည့် နေရာမှအပ) လိုအပ်နေသော အရပ်သားများထံသို့ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကယ်ဆယ်ရေး အကူအညီများကို ခွင့်ပြုပေးရန်နှင့် အဆင်ပြေချောမွေ့စေရေး ကူညီပေးရန် ပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။[၁၁] အရပ်သားလူထု၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များအား ဖြည့်ဆည်းပေးမှုကို သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ရန်မှာ အဓိက အားဖြင့် နိုင်ငံအစိုးရ၏ တာဝန် ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံအစိုးရက ယင်းကဲ့သို့သော အကူအညီပေးရန် ဆန္ဒမရှိလျှင် သို့မဟုတ် ပေးနိုင်စွမ်းမရှိလျှင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များအတွက် သွားရောက်ခွင့်ရရှိရေးသည် အလွန်အမင်း

အရေးကြီးလာပါသည်။ (Schwendimann 2011, 997) ၎င်းတို့၏ အပိုင်းအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များသည် 'ဂင်းတို့၏ တာဝန်များကို မကျော်လွန်စေဘဲ'[၁၂] ဂင်းတို့၏ကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်းများကို' ခွဲခြားမှုမရှိသော ဝိသေသလက္ခဏာ' ရှိရပါမည်။[၁၃] ထို့ကြောင့် (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော်က ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေများတွင်)ဂင်းတို့၏ သွားရောက်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်အတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များသည် ကြားနေခြင်းနှင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း အခြေခံမူများကို ထိန်းသိမ်းထားရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ တရားဝင်သဘောအရ IHL ကို လိုက်နာရန် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများအား အထောက်အကူပေးရာတွင် ပါဝင်နေသည့် အခြေခံမူများ၏ အခန်းကဏ္ဍအပြင် ဤအခြေခံမူများကို ထိန်းသိမ်းလိုက်နာခြင်းသည် အထူးသဖြင့် တစ်ဖွဲ့ထက်ပိုသော ပဋိပက္ခတွင် ပါဝင်သည့်အဖွဲ့များနှင့်အတူ လုပ်ကိုင်နေကြသောအခါ ပိုမိုအလွတ်သဘောဆန်သော နည်းလမ်းဖြင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန် ၎င်းတို့အား ကူညီပေးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အုပ်စုများ (NSAGs)နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အဖွဲ့များ၏ လွတ်လပ်မှု (စစ်မှန်သောလွတ်လပ်မှုနှင့် သိမြင်နားလည်ထားသောလွတ်လပ်မှု နှစ်ခုလုံး)သည် အထူးသဖြင့် အရေးကြီးလာပြီး သီးခြား NSAG ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ နယ်မြေများတွင် ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း ရှိမရှိကို ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါသည်။ (Geneva Call 2016)

ထို့ကြောင့် SEB လှုပ်ရှားမှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သူများအပါအဝင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော အဖွဲ့အစည်းများသည် IHL က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများအပေါ် ပေးအပ်ထားသည့် အကာအကွယ်ပေးမှုများနှင့် ရရှိခွင့်များမှ အကျိုးကျေးဇူးခံစားရန် ဆန္ဒရှိလျှင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို စောင့်ထိန်းလိုက်နာသင့်သည်မှာ ရှင်းပါသည်။ စိတ်ထဲတွင် ယင်းနှင့်အတူအဓိက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့်ကိုက်ညီပြီး ညီတူညီမျှအရေးကြီးသည့် SEB အား သက်ဝင်ယုံကြည်မှုသည် သီးခြား SEB အုပ်စုများအတွက် လက်တွေ့ကျင့်သုံးရန် ကွဲပြားခြားနားနိုင်သည့် သို့မဟုတ် ခက်ခဲနိုင်သည့်နေရာတွင် နောက်ထပ် စူးစမ်းလေ့လာရန် အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

SEB ၏ အဓိကတန်ဖိုးထားမှုများနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဝါဒ

ဗုဒ္ဓဘာသာ စာပေကျမ်းဂန်များကို လေးလေးနက်နက် လေ့လာသောအခါ ဂင်းတို့သည် အပျက်သဘောဆောင်သော အပြုအမူများကို နယ်နိမိတ်များ သတ်မှတ်ထားခြင်းသာမဟုတ်ကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်သဘောပေါက် လာပါသည်။ ဂင်းတို့သည် အပြုသဘောဆောင်သော သဘောထားများ သို့မဟုတ် အရစ္စတိုတယ်လ် အတွေးအခေါ်၏ အာရုံခံစားမှုတွင် 'သူတော်ကောင်းတရားများ' ပွားများမှုကိုလည်း မြှင့်တင်ပေးပါသည်။ အလားတူ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ

အခြေခံမူများသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည့် အဖွဲ့များအား IHL အရ ၎င်းတို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို လိုက်နာရေး အကူအညီပေးရန် လက်တွေ့ကျသောလမ်းညွှန်များကို ကိုယ်စားပြုသည့်အပြင် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရန်နှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများနှင့် အခြားသော အရေးပေါ် အခြေအနေများအတွက် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုများကို လမ်းညွှန်ပေးရန် ကူညီပေးသည့် အပြုသဘောဆောင်သော တန်ဖိုးထားမှုများကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။

မဟာယာနဓလေ့ထုံးစံတွင် ဤဗုဒ္ဓဘာသာ သုစရိုက်သီလကျင့်ဝတ်ရှုထောင့်သည် အိန္ဒိယဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ရွှေခတ်ဟုမှတ်ယူနိုင်သည့် ခေတ်ဖြစ်သော ခရစ်နှစ် ၈အီး ငါးရာစုမှ ဆယ့်နှစ်ရာစုအတွင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံမြောက်ပိုင်း နာလန္ဒာတက္ကသိုလ်တွင် အကြီးအကျယ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို တောင့်ခံခဲ့ပါသည်။ ဤကာလ၏ အကျော်ကြားဆုံးသော ကျမ်းသည် သျှံတိဒေဝ - Shantideva (c. 685–c. 763) ၏ ဘုရားလောင်းလမ်းစဉ်- The Way of the Bodhisattva (Bodhicaryāvatāra) ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) အပါအဝင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အဖွဲ့အများစု၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ခွင့်နှင့်အတူ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဆက်စပ်မှုတစ်ခုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် အခန်း(၃)မှ ဂါထာအချို့ကို ကျွန်ုပ်တို့ ကိုးကားလိုပါသည်။

ဂါထာ ၈။
လောက၌ ဖျားနာသောသူအပေါင်းတို့အတွက်
အနာရောဂါငြိမ်းသည့်တိုင်အောင်
သူတို့အတွက် ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင်
ဆရာဝန်၊သူနာပြု၊ဆေးဝါး ဖြစ်ပါရစေ။

ဂါထာ ၉။
အစာရေစာများ မိုးအဖြစ်လျှံကာကျလျက်
ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်း ဘေးဆိုးများကို ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် ဖယ်ရှားနိုင်ပါစေ။
ရှားပါးမှု၊ လိုချင်တက်မက်မှုဖြင့် ပြည့်နှက်နေတဲ့ကမ္ဘာမှာ
ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် အစားအသောက်အဖြစ် ပေါ်လာပါရစေ။. . .

ဂါထာ ၁၀။
အကာအကွယ်မဲ့သူတွေအတွက် ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် အစောင့်အရှောက်ဖြစ်ပါစေ၊
ခရီးသွားများအတွက် လမ်းပြဖြစ်ပါစေ။
ရေပြင်ကို ကျော်ဖြတ်လိုသူများအတွက်
ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင် လှေ၊ဖောင်၊တံတား ဖြစ်ပါစေ။

(သျှံတိဒေဝ-Shantideva 2011, 48–49)

ဤဂါထာသုံးပုဒ်သည် ဘုရားလောင်းလမ်းစဉ်အား လမ်းညွှန်နေသော အခြေခံမူဖြစ်သည့် နက်နဲသောကရုဏာ၏ ခံစားချက်ကို ပေးပါသည်။ သျှံတိဒေဝ၏ ဤဂါထာများကို

လုပ်ဆောင်မှုအား တိုက်ရိုက်တောင်းဆိုမှုထက် တင်စားမှုတစ်ခုအဖြစ် အချို့က ယူဆကြပါသည်။ သို့သော်လည်း လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအတွက် ၎င်းသည် အခြားလောကီ သူတော်ကောင်းတရားများအား ရိုးရှင်းသော ကဗျာဆန်ဆန် ဖော်ပြချက် တစ်ခုမဟုတ်သော်လည်း ၎င်းတို့၏ ဘဝများကို လုပ်ဆောင်ပုံနှင့် ဤလောကနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံပုံအပေါ် လမ်းညွှန်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

အလားတူ မျက်မှောက်ခေတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒသည် မြင့်မြတ်သော တန်ဖိုးထားမှုများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အကျိုးသက်ရောက်မှုပေးသည့် နည်းလမ်းကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု၏ အခြေခံမူများအား ၎င်း၏ ရှင်းလင်းချက်တွင် ICRC ဥပဒေပညာရှင် ယွန်ပစ်တေး - Jean Pictet (1914-2002) က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒကို အောက်ပါအသုံးအနှုန်းများဖြင့် ဖွင့်ဆိုခဲ့ပါသည် -

> လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒသည် လူသားမျိုးစိတ်၏ ပျော်ရွှင်မှုကို ဦးတည်သည့် အယူဝါဒ တစ်ခုဖြစ်ပါသည် သို့မဟုတ် ပိုမိုနှစ်သက်မည်ဆိုလျှင် ကမ္ဘာနှင့်အဝှမ်းပျံ့နှံ့မှု အခြေခံပေါ်တွင် လူသားမျိုးနွယ်ကို ဦးတည်ရှေးရှုသည့် လူသားချင်းစာနာမှုသဘောထား ဖြစ်ပါသည်။
>
> ခေတ်သစ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒသည် ပေးကမ်းစွန့်ကြဲမှု ဒါနနှင့် တရားမျှတမှု၏ ခေတ်ရှေ့ပြေးပြီး ယုတ္တိတန်သော ပုံစံတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။
>
> ထိုဝါဒသည် တဒင်္ဂ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို တိုက်ဖျက်ရန်နှင့် သီးခြား တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီတို့ကို ကူညီခြင်းအတွက်သာ တိုက်ရိုက်ဦးတည်ခြင်း မဟုတ်ဘဲယင်းတွင် လူအမြောက်အများအတွက် ပျော်ရွှင်မှုကို အကြီးမားဆုံး ဖြစ်နိုင်သော အတိုင်းအတာ ရရှိစေရန် ပုံဖော်ထားသည့် ပိုမို၍ အပြုသဘောဆောင်သော ရည်မှန်းချက်များလည်း ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဝါဒသည် ကုသပေးရုံသာမက ကာလကြာရှည်ကပင် မကောင်းမှုများကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခကို တားဆီးကာကွယ်ရန်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကြက်ခြေနီသည် ဤချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်း၏ ရှင်သန်နေသော ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ (Pictet 1979, 13)

အမှန်ပင် ပစ်တေးသည် ကြက်ခြေနီရှုထောင့်မှ ရေးသားခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာမူများသည် ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု၏ အခြေခံမူများတွင် အရင်းခံအခြေတည်ခဲ့ပြီး ထိုမူများပေါ်အခြေခံသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ စိတ်ဓာတ်နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏လေ့လာချက်များသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုအတွက် မည်သည့်နည်းနှင့်မဆို အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီလှုပ်ရှားမှု၏ အခြေခံမူ(၇) ချက်ထက် လူသားချင်းစာနာမှု၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း၊ ကြားနေခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းဟူသော အဓိကကျသည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူလေးချက်ကို ဘာသာရေး ယုံကြည်မှု အခြေခံသော အဖွဲ့အစည်းများ(FBOs) အပါအဝင် အဖွဲ့အစည်းများ၏

ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အတိုင်းအတာအတွက် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများအတွင်း လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တံ့ပြန်မှုများတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍအဖြစ် ကျွန်ုပ်တို့၏ စူးစမ်းလေ့လာမှုကို ကန့်သတ်ထားမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေခံမူလေးရပ်သည် SEB ကိုယ်ကျင့်တရားများနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် ကိုက်ညီသည့် စံနှုန်းများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများအား ထင်ဟပ်ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ ၎င်းတို့သည် 'တင်သွင်းလာသော အနောက်တိုင်း စံနှုန်းများ'မျှသာမဟုတ်ဘဲ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအခြေအနေများနှင့် အခြားသော အရေးပေါ် အခြေအနေများအတွင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးခြင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ တန်ဖိုးများ ပါဝင်စေရန် နည်းလမ်းတစ်ခုကို တင်ပြခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

လူသားချင်းစာနာမှု အခြေခံမူနှင့် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ၊ ပထမသီလတို့၏ တူညီမှုများ

လိုရင်းတိုရှင်းဖြစ်သော်လည်း လုပ်ဆောင်မှုအတွက် အားကောင်းသော စေ့ဆော်မှုကို ဖော်ပြသည့် လူသားချင်းစာနာမှု အခြေခံမူအား OCHA ၏ ဖော်ထုတ်မှုနှင့်အတူ ကျွန်ုပ်တို့၏ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာမှုကို စတင်ရန် အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ပါသည် -

> လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို တွေ့သည့်နေရာတိုင်းတွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရပါမည်။ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အသက်နှင့် ကျန်းမာရေးကို အကာအကွယ်ပေးရန်နှင့် လူသားများအား လေးစားမှုကို သေချာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ (United Nations 2012).

ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီနှင့် အင်နှ်ဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် တူညီသော အခြေခံမူကို ဖော်ပြလေ့ရှိသော စကားလုံးသည် အနည်းငယ် ပိုရှည်သော်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှု၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို လျော့ချရန်ဖြစ်ကြောင်း တူညီစွာ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည် -

> **လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အရေးပါသောအရာသည် ပထမဆုံးဖြစ်သည်။** လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအကူအညီကို ရယူရန်နှင့် ယင်းကို ကမ်းလှမ်းရန် အခွင့် အရေးသည် နိုင်ငံအားလုံး၏ နိုင်ငံသားများအားလုံးက ခံစားရမည့် အခြေခံကျသော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် လိုအပ်သည့်နေရာတိုင်းတွင် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီများပေးရန် ကျွန်ုပ်တို့၏ တာဝန်ဝတ္တရားကို ကျွန်ုပ်တို့ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံထားပါသည်။ . . . သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကို ကျွန်ုပ်တို့၏ တံ့ပြန်မှု၏အဓိက လှုံ့ဆော်မှုမှာ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖိစီးမှုဒဏ်ကို အနည်းဆုံး ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်သူများအကြားတွင် လူသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့ပါးသက်သာစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ . . . (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ

ကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်း နီအသင်းများဖက်ဒရေးရှင်းနှင့် အိုင်စီအာရ်စီ ၁၉၉၄ - International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the ICRC 1994)

မှန်ပါသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခပြဿနာသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမတွင် အဓိကဖြစ်ပါသည်။ အစဉ်အလာအရ မြတ်ဗုဒ္ဓက 'အတိတ်မှာရော ပစ္စုပ္ပန်မှာပါ ဆင်းရဲခြင်းနှင့် ဆင်းရဲခြင်းချုပ်ရာ (နိဗ္ဗာန်)ကို ငါဘုရားထုတ်ဖော်ပြောဆိုတယ် ဟု ဟောတော်မူခဲ့ပါသည်။'[၁၄] ထို့အပြင် ဘုရားဖြစ်ပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သော ပထမဆုံးတရားဖြစ်သော ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ဂိုဏ်းများ အားလုံးအတွက် ဘုံတူညီသော အခြေခံပုံစံဖြစ်သည့် မြင့်မြတ်သော သစ္စာလေးပါးကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက အသေးစိတ်ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။[၁၅] ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခြေခံကျသော ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်သည် ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့ပါးသက်သာစေရန် ဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်မှာ ဤဒေသနာတော်အဆုံးအမမှ လာသည်မှာ ထင်ရှားပါသည်။ ဤရည်ရွယ်ချက်ကို စိတ်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အဆင့်တစ်ခုတွင် ထိုးထွင်းသိမြင်မှု မဂ်ဉာဏ်ကို ရှေးရှုသည့် ပြင်းပြသောဆန္ဒအဖြစ် နားလည်နိုင်သော်လည်း ၎င်းရည်ရွယ်ချက်သည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ ကာလများတွင်ပင် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ လောကီရှုထောင့်များနှင့်လည်း အကျုံးဝင်သက်ဆိုင်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် SEB ၏ တန်ဖိုးထားမှုများနှင့် ကျင့်သုံးမှုများသည် လူသားမျိုးနွယ်၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူနှင့် အပြည့်အဝ သဟဇာတဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ယုံကြည်ပါသည်။

ပထမဆုံးသော သစ္စာနှစ်ပါးဖြစ်သည့် - (၁) ဆင်းရဲခြင်း (ဒုက္ခ)သစ္စာနှင့် (၂) ဆင်းရဲခြင်း၏ မူလအကြောင်း (သမုဒယ)သစ္စာတို့က မိမိ မည်သို့ဖြစ်စေချင်သည်ထက် ဖြစ်နေသည့်အတိုင်း အမှန်တကယ်လက်တွေ့ဘဝကိုဖော်ပြကြောင်း တစ်စုံတစ်ဦးက စောဒကပင် တက်နိုင်ပါသည်။ မိမိက အခြားနည်းဖြစ်စေလိုသည့်ဆန္ဒရှိနိုင်သည့်တိုင် စစ်ပွဲများနှင့် ပဋိပက္ခများသည် လူသားအခြေအနေ၏ အမှန်တကယ်လက်တွေ့ဘဝဖြစ်ကြောင်း အလားတူစွာ IHL က အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ တတိယသစ္စာနှင့် စတုတ္ထသစ္စာဖြစ်သည့် -(၃) ဆင်းရဲဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း (နိရောဓ)နှင့် (၄) ဆင်းရဲဒုက္ခတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာကို ရှေးရှုသည့်လမ်း (မဂ္ဂ)တို့သည် မိမိကိုယ်တိုင်ခံစားနေရသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပြောင်းလဲစေရန်နှင့် ပျောက်ကင်းစေရန်အပြင် အခြားသူများကိုလည်းအလားတူ စွမ်းဆောင်နိုင်စေရန် နည်းလမ်းကိုပြသပြီး ဆင်းရဲဒုက္ခကို လျော့နည်းစေရန်နှင့် သက်သာစေရန် ရည်ရွယ်သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တံ့ပြန်မှုများနှင့် အခြေခံမူများတို့နှင့် လက်တွေ့ကျသောသက်ဆိုင်မှုရှိသည်ကို ပြသပါသည်။

မြင့်မြတ်သော စိတ်အခြေအနေလေးခု (ဗြဟ္မဝိဟာရတရားလေးပါး)ဖြစ်သည့် ချစ်ခင်ကြင်နာခြင်း(မေတ္တာ)၊ ကြင်နာသနားခြင်း (ကရုဏာ)၊ ထပ်တူထပ်မျှခံစားပျော်ရွှင်ခြင်း (မုဒိတာ) နှင့် တုန်လှုပ်မှုကင်းခြင်း (ဥပေက္ခာ)တို့ကို မြတ်ဗုဒ္ဓက ဟောကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် သတ္တဝါများအပေါ် မှန်ကန်သော သို့မဟုတ် အကောင်းဆုံး စံနမူနာပြပြုမူပုံနည်းလမ်း ဖြစ်သောကြောင့် ဤစိတ်သဘောထားလေးခုတို့ကို အကောင်းဆုံး သို့မဟုတ် အမြင့်မြတ်ဆုံးဟု ဆိုပါသည်။ (ပါဠိ သတ္တေသု သမ ပဋိပတ္တိ - Pali sattesu samma patipatti) ထို့အပြင် 'အတိုင်းမသိလေးပါး' (ဗြဟ္မဝိဟာရတရားများ)ဟု သိကြသော

ထိုတရားများကို ပြုစုပျိုးထောင်ပေးလေ့ရှိသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ သူတော်ကောင်းတရားလေးပါးနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းထိုင်ခြင်း အလေ့အကျင့်များသည် လူမှုရေးဆိုင်ရာဆက်သွယ်မှုမှ ပေါ်ပေါက်လာသော အခြေအနေများ အားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အဖြေများကိုပေးပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တင်းမာမှုကို ဖယ်ရှားပေးသည့် ကြီးမြတ်သူများ၊ လူမှုရေးပဋိပက္ခတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆောင်ရွက်သူများနှင့် အသက်ရှင်ဖြစ်တည်မှုအတွက် လှုပ်ရှားရုန်းကန်ရာတွင် ခံစားခဲ့ရသော ဒဏ်ရာများကို ကုသပေးသည့် ကြီးမြတ်သူများဖြစ်ကြပါသည်။ ၎င်းတို့သည် လူမှုရေး ဆူးငြောင့် ခလုတ်များကို ညှိရန်၊ သဟဇာတရှိသောအသိုင်းအဝိုင်းများကို တည်ဆောက်ရန်၊ အိပ်ပျော်နေသော စိတ်သဘောထားကြီးမှုကို နိုးထစေရန်၊ ပျော်ရွှင်မှုနှင့် မျှော်လင့်ချက်တို့ကို ပြန်လည် ရှင်သန်စေရန်နှင့် အတ္တစွဲဝါဒ၏အင်အားများကိုဆန့်ကျင်သည့် လူသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု ညီရင်းအစ်ကိုစိတ်ဓာတ်ကိုမြှင့်တင်ပေးရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ၎င်းတို့ကို လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူ၏ အဓိကကျသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဖော်ထုတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင် နိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ပထမဆုံး ကိုယ်ကျင့်သီလသည် 'ကျွန်ုပ်သည် သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန် အဓိဌာန်ပြုပါသည်' ဟူ၍ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် သက်ရှိအားလုံးနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆက်နွယ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုလက်ခံထားပြီး မည်သည့် သက်ရှိကိုမဆို အန္တရာယ်ပြုခြင်းသည် မိမိကိုယ်ကို ထိခိုက်နစ်နာစေကြောင်း နားလည်သဘောပေါက်ထားပါသည်။

ဆူလတ်ခ် ဆီဗာရတ်ခ်ဆာ (၁၉၃၃ ခုနှစ်ဖွား) - Sulak Sivaraksa (b.1933)၏အဆိုအရ မြတ်ဗုဒ္ဓဟောကြားခဲ့သောပထမဆုံးသီလသည် -'ကျွန်ုပ်တို့ ကိုယ်ကို အခြားသူများနှင့် တန်းတူ သတ်မှတ်လျှင် ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သည့်အခါမျှ သတ်ဖြတ်ခြင်း သို့မဟုတ် သတ်ဖြတ်စေခြင်းကို မပြုနိုင်'။ (Sivaraksa 1992) ဤသည်မှာ ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာနယ်ပယ်တွင် အသုံးပြုခဲ့သည့် ပထမဆုံးသီလအား ခေတ်မီပြောင်းလဲဖော်ထုတ်မှုတစ်ခုဖြစ်ပါသည် -

> အသက်ကိုတန်ဖိုးထားခြင်းဟူသည် - အသက်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆင်းရဲဒုက္ခကို သိရှိသတိပြုမိခြင်းဖြင့် အရာအားလုံး၏ အချင်းချင်း ဆက်နွယ် ပတ်သက် အမှီသဟဲပြုမှုနှင့် ကရုဏာတရားကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်း၊ လူများ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ အပင်များနှင့် တွင်းထွက်ပစ္စည်းတို့၏ ရှင်သန်မှုများကို အကာအကွယ်ပေးရန် သင်ယူဆည်းပူးခြင်း နည်းလမ်းများကို ကျွန်ုပ်ကတိပြုပါသည်။ ကျွန်ုပ်၏ အယူအဆတွင် သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်၏ဘဝနေထိုင်မှုနည်းလမ်းတွင် သူ့အသက်ကို သတ်ဖြတ်ခြင်း မပြုရန်၊ အခြားသူများကို သတ်ဖြတ်ခွင့်မပြုရန်နှင့် ဤလောကတွင် မည်သည့်သတ်ဖြတ်ခြင်း လုပ်ရပ်ကိုမဆို ထောက်ခံခြင်းမပြုရန် ကျွန်ုပ်ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။ ထိခိုက်စေသော လုပ်ဆောင်မှုများသည် ဒေါသ၊ အကြောက်တရား၊ လောဘနှင့် သည်းမခံမှု၊ တစ်ပြန် တစ်လှည့်အားဖြင့် ဒုန်တွဲမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော သဘောထားတို့မှ ပေါ်ပေါက်လာ ကြောင်းကို တွေ့မြင်ခြင်းအားဖြင့် ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင်တွင်နှင့် ဤကမ္ဘာလောကတွင် အကြမ်းဖက်မှု၊ တယူသန်မှုနှင့် တရားသေဝါဒစွဲတို့အားပြောင်းလဲရန် အမြင်များကို ပွင့်လင်းမှု၊ မခွဲမခြားဆက်ဆံမှုနှင့် မကပ်ငြိမှုတို့ကို ကျွန်ုပ်ပြုစုပျိုးထောင်ပါမည်။ (ပလမ် ကျေးရွာဘုန်းကြီးကျောင်း - Plum Village Monastery n.d.b)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အများစုသည် သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဖြစ်သော ပထမဆုံးသီလအားအာရုံစိုက်မှုကို နားလည်သဘောပေါက်မည်ဖြစ်သော်လည်း လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူတွင်ဖော်ပြထားသော စေ့ဆော်မှုနှင့်တူညီသော အတွေးအခေါ်တစ်ခုဖြစ်သည့် SEB တွင် 'အသက်ကိုတန်ဖိုးထားခြင်း'အယူအဆက ကရုဏာကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန်နှင့် အခြားသူများ၏အသက်များကို အကာအကွယ်ပေးရန် အပြုသဘောဆောင်သော တာဝန်တစ်ခုကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ထိုနှစ်ခုအကြား အဓိကခြားနားချက်သည် ဗုဒ္ဓဘာသာအဆုံးအမများတွင် တိရစ္ဆာန်များကဲ့သို့သော လူသားမဟုတ်သော ဘဝပုံစံများပါဝင်မည့် 'အားလုံးသောသက်ရှိသတ္တဝါများ' ကို အကာအကွယ်ပေးရန် ဟောကြားပြောဆိုနေစဉ်အတွင်း လူသားမျိုးနွယ်အား တမူထူးခြားသောမျိုးစိတ်အဖြစ် အလေးထားသည့် လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူကို မြင့်တက်စေခဲ့သည့် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံ ဖြစ်ပါသည်။ ဤအခြေခံမူအား အစဉ်အလာဖော်ထုတ်မှုကို မေတ္တာသုတ်တွင် ဤသို့ဖော်ပြထားပါသည် -

> သတ္တဝါတိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ပျော်ရွှင်လုံခြုံဘေးကင်းပါစေ၊ နှလုံးသားမှာ ပျော်ရွှင်မှုတွေနှင့် ပြည့်နေပါစေ၊ သတ္တဝါအားလုံး လုံခြုံငြိမ်းချမ်းပါစေ၊ နုနယ်သော၊ သန်မာသော၊ ရှည်သော၊ တိုသော၊ ကြီးသော၊ ငယ်သော၊ မမြင်နိုင်သော၊ မြင်နိုင်သော၊ နီးသော၊ ဝေးသော၊ မွေးဖွားပြီးသော၊ မမွေးဖွားရသေးသောပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး ငြိမ်သက်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံစွာ နေထိုင်နိုင်ကြပါစေ။ (နှက်ဟန်း ၂၀၁၇ - Nhat Hanh 2017)

ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူနှင့် အသောကဘုရင်၏အမိန့်ပြန်တမ်းနှင့် စိတ်တည်ငြိမ်မှု (ဥပေက္ခာ) တို့နှင့် ကိုက်ညီခြင်း

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုနောက်ကွယ်ရှိ စေ့ဆော်မှုကို လူသားချင်းစာနာမှုအခြေခံမူက မြဲမြံစေသည်နှင့် တပြိုင်တည်းတွင် အခြားသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုအား မည်သို့မည်ပုံလုပ်ဆောင်ရမည်ကို စီစဉ်ပေးထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူသည် အခြားသူများကို အကူအညီပေးရမည့်နည်းလမ်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤမူသည် 'လိင်၊ လူမျိုး၊ နိုင်ငံသား၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ၊ နိုင်ငံရေးအမြင်များ သို့မဟုတ် အခြားအလားတူသတ်မှတ်ချက်များပေါ် အခြေခံသည့် ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော မည်သည့်ခွဲခြားမှုမဆို မပါရှိဘဲ' နှစ်ဘက်လုံး၏ ဒဏ်ရာရသူများကို ကုသပေးရန် နိုင်ငံများအတွက် IHL အရ ပြဋ္ဌာန်းချက်တွင် အရင်းခံပါသည်။[၁၆] အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုကို ဤအခြေခံမူ၏ OCHA စကားရပ်ဖြစ်သည့် - 'လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုကို နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး၊ ကျား/မ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှု၊ အဆင့်အတန်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအမြင်များပေါ် အခြေခံသည့် ခွဲခြားမှုများမပြုလုပ်ဘဲ အရေးတကြီးအဖြစ်ဆုံး ဒုက္ခရောက်မှုကိစ္စရပ်များကို ဦးစားပေးခြင်းဖြင့် လိုအပ်ချက်တစ်ခုတည်းပေါ် အခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်ရပါမည်'နှင့်အတူ စတင်ရပါမည်။ (United Nations 2012)

လူသားချင်း စာနာထောက်ထားသူများက မည်သူ့ကို ကူညီရန်နှင့် ထိုကူညီရမည့်သူများအား ကြည့်ရှုမည့် အစီအစဉ်ကို ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေရန် အသုံးပြုနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော အခြေခံများမှာ ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်မှု၏ လိုအပ်ချက်နှင့် အဆောတလျင် အရေးတကြီးဖြစ်မှုတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီနှင့် အင်န်ဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းသည် ဤအခြေခံမူကို ချဲ့ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်-

> လက်ခံရရှိသူ၏လူမျိုး၊ ဘာသာအယူဝါဒယုံကြည်မှု သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားတို့ကို ထည့်သွင်း မစဉ်းစားသည့်အပြင် မည်သည့်ဆိုးကျိုးဖြစ်စေသော ခွဲခြားမှုမျိုးမဆိုမပါရှိဘဲ အကူအညီကို ပေးပါသည်။ အကူအညီအထောက်အပံ့ဦးစားပေးမှုများကို လိုအပ်ချက် တစ်ခုတည်းပေါ် အခြေခံတွက်ချက်ထားပါသည်။ . . . လူသားများ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရမှုကို တွေ့ရှိသည့်နေရာတိုင်းတွင် လျော့ပါးသက်သာစေရပါမည်။ အသက် (ဘဝ) သည် တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအလား တန်ဖိုးကြီးမားလှသည့် အခြားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ အကူအညီ အထောက်အပံ့ပေးမှုသည် ၎င်းက လျော့ပါးစေရန်ကြိုးပမ်းသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏အတိုင်းအတာကို ထင်ဟပ်ပါလိမ့်မည်။ . . . (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the ICRC 1994)

ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းအခြေခံမူ၏ ဤမူကွဲသည် လူသား၏ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရမှုကို တုံ့ပြန်မှုတစ်ခုနှင့် အတူ ဖြည့်ဆည်းပေးရန်လိုအပ်သည့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အလွန်အရေးပါသော အရာကို ထပ်မံဖော်ပြပါသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည်မှာ 'အသက် (ဘဝ)သည် တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအလား တန်ဖိုးကြီးသော အခြားတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း' ၎င်းက အခိုင်အမာဆိုပါသည်။ ဤတန်ဖိုးရှိသော အယူအဆသဘောထားသည် နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး၊ ကျား/မ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်ချက်၊ အဆင့်အတန်း၊ နိုင်ငံရေးအမြင်များ သို့မဟုတ် ငါ့မိတ်ဆွေ/ငါ့ရန်သူကဲ့သို့သော တိုက်ရိုက်မသက်ဆိုင်သည့် အပယ်ကကိစ္စများအပေါ် အခြေမခံဘဲ လိုအပ်ချက်တစ်ခုတည်းနှင့် ပတ်သက်၍ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီပေးခြင်းအတွက် ၎င်းသည် အဘယ့်ကြောင့် အလွန်အရေးကြီးရသည့်အကြောင်းကို ရှင်းပြရန် အထောက်အကူပြုပါသည်။

ဘီစီအီး ၂၆၈ မှ ၂၃၂ အထိ အိန္ဒိယတိုက်ငယ်၏ အများစုကို အုပ်စိုးခဲ့သော မောရိယမင်းဆက်၏ဧကရာဇ် အသောကသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဥပဒေနယ်ပယ်တွင် ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုယ်ကျင့်သီလများနှင့် တန်ဖိုးများ၏ ပထမဆုံးနှင့် အထင်ကြီးစရာ အကောင်းဆုံး သာဓကကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ (Rattini 2019) အရပ်သား အများအပြားအပါအဝင် လူပေါင်းတစ်သိန်းကျော်သေဆုံးခဲ့ပြီး လူပေါင်းတစ်သိန်းခွဲကျော် နိုင်ငံမှ နှင်ထုတ်ခံရသည့် အကျိုးဆက်ရှိခဲ့သည်ဆိုသော ကလိင်္ဂတိုင်းနှင့် စစ်ပွဲအတွင်း အစုလိုက်အပြုံလိုက် သတ်ဖြတ်မှုများ၏ နောက်ပိုင်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ၎င်း၏အပြည့်အဝ ပြောင်းလဲခြင်းဖြစ်လာခဲ့ကြောင်း ၎င်းက ဆိုပါသည်။ 'စစ်ရှုံးသောတိုင်းပြည်တစ်ခုကို အနိုင်ရသည့်အခါ သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ သေအံ့ဆဲဆဲဖြစ်ခြင်းနှင့် တိုင်းပြည်မှနှင်ထုတ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းက ၎င်းကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း နာကျင်ခံစားစေခဲ့သည်' ဟု အသောကမင်းက

ရေးသားခဲ့ပါသည်။ (ရတ်တီနီ ၂၀၁၉ တွင် ကိုးကားခဲ့ပါသည် - quoted in Rattini 2019)။

ၚင်း၏ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ကူးပြောင်းပြီးနောက် အသောကမင်းသည် ၚင်း၏ကျော်ကြားသော အသောကအဓိန္ဓပြန်တမ်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာမှဆင်းသက်လာသော ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့်သက်ဆိုင်သော အခြေခံမူများအား စုစည်းမှုတစ်ခုကို တရားဝင်ဖြစ်စေခဲ့ပါသည်။ (Rattini 2019) ဤအဓိန္ဓ ပြန်တမ်းများသည် ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မနှင့်အညီ နိုင်ငံနှင့် အစိုးရကို စည်းရုံးစုစည်းရန်လှုံ့ဆော်နိုင်သော ကြိုးပမ်းမှုတစ်ခုကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ဤသည်မှာ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးမှုးများထံ လိပ်မူထားသော ကလိင်္ကော်စာမှ ကောက်နှုတ်ချက်အတိုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည် -

> လူတိုင်းဟာ ငါ့ရဲ့သားသမီးတွေပဲ၊ ငါ့ရဲ့သားသမီးတွေအတွက် ငါ့ရဲ့လိုအင်ဆန္ဒက ဒီဘဝမှာရော နောက်ဘဝမှာပါ သူတို့ရဲ့ ချမ်းသာသုခနဲ့ ပျော်ရွှင်မှုကို ငါအလိုရှိတယ်။ အဲဒါဟာ လူခပ်သိမ်းတို့အတွက် ငါဖြစ်စေချင်တဲ့ဆန္ဒပဲ . . . တရားဥပဒေကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ လိုက်နာနေဆဲမှာပဲ လူတစ်ချို့ဟာ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံနေရတယ်၊ ကြမ်းတမ်းရက်စက်စွာ ပြုမူဆက်ဆံခံရတဲ့အပြင် အကြောင်းမဲ့အသတ်တောင် ခံနေကြရတယ်၊ လူမြောက်များစွာ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားနေကြရတယ်။ ဒါ့ကြောင့် သင့်ရည်ရွယ်ချက်ဟာ ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ လုပ်ဆောင်ဖို့ ဖြစ်သင့်တယ်။ အဲဒီအရာ (မခွဲခြားဘဲ လုပ်ဆောင်ခြင်း) မဖြစ်ပေါ်တာဟာ ဣသာမစ္ဆရိယ၊ ဒေါသ၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှု၊ မုန်းတီးမှု၊ လျစ်လျူရှုမှု၊ ပျင်းရိမှု ဒါမှမဟုတ် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုစတဲ့ ဒီလိုအရာတွေကြောင့် ဖြစ်တယ်။ (Rattini 2019)

အသောက၏ အဓိန္ဓပြန်တမ်း(၁၄)ချက်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာလောကအတွင်း ရေရှည်အခိုင်အမာ လွှမ်းမိုးမှုရှိခဲ့သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းစည်းမျဉ်းများအဖြစ် နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အသောက၏ထီးနန်းစိုးစံမှုသည် နောက်ပိုင်းတွင် ကောင်းမွန်သောအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားမျှတမှု၏ ဗုဒ္ဓဘာသာအတွေးအမြင်များအပေါ် အလွန်လေးနက်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသမိုင်း၏ ဤအစောပိုင်းအဆင့်မှာပင် အခြားသူများအား မခွဲမခြားတပြေးညီပြုမူဆက်ဆံခြင်း၏အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုသည့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ စံနမူနာကို ခွဲခြားမှုဖြစ်စေနိုင်သော စရိုက်လက္ခဏာများကိုရှောင်ရှားသည့် အကြောက်တရား သို့မဟုတ် မျက်နှာသာပေးခြင်းတို့မရှိဘဲ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤသို့အောင်မြင်နိုင်ရန် ဗုဒ္ဓဘာသာစာပေတွင် စိတ်၏အဆိပ်အတောက်အဖြစ်သိရှိထားသော မောဟ၊ လောဘနှင့် ဒေါသတို့ကို မိမိသည် ကျော်လွှားလွန်မြောက်ရန်နှင့် ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အတူ ‘မတုန်မလှုပ်စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း’ သာမက ‘ပါဝင်ခြင်း’ သို့မဟုတ် ‘ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း’ဟုလည်း အဓိပ္ပါယ်ရသည့် ဥပေက္ခာဟူသော ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေခံမူသည် အားလုံးသောလူခပ်သိမ်းကို တန်းတူတပြေးညီ ပြုမူဆက်ဆံရန် လက်တွေ့ကျင့်သုံးသူများကို ဖိတ်ခေါ်နေပါသည်။ အသင် (Asaṅga)[၃၇]၏ အလိုအရ အားလုံးသောသတ္တဝါခပ်သိမ်းကို အတိတ်ဘဝအချို့တွင် ကျွန်ုပ်တို့၏မိခင်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ဆင်ခြင်သင့်သည်ဖြစ်ရာ ထိုအကြောင်းကြောင့် သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့အား ကျွန်ုပ်တို့၏မိခင်ရင်းကို ပြုမူဆက်ဆံသည့်နည်းလမ်းအတိုင်း ပြုမူ ဆက်ဆံသင့်ပါသည်။ (Wangyal 2002) ဤအချက်သည် မိတ်ဆွေများနှင့် ရန်သူများကို တန်းတူရည်တူသဘောထားသည့် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမှုအတွက်

အခြေခံအဖြစ် အသုံးဝင်ပါသည်။ တစ်ခ်နက်ဟန်းသည် ဗီယက်နမ်-အမေရိကန်စစ်ပွဲ၏ အမေရိကန်စစ်မှုထမ်းဟောင်းများနှင့်အတူလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် ဤနားလည်သဘောပေါက်မှုကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ ကင်း (King) က ဤကဲ့သို့ ပြန်ပြောင်းပြောပြပါသည် -

> ဗီယက်နမ်လူမျိုးတစ်ဦးက အမေရိကန်စစ်မှုထမ်းဟောင်းများအတွက် ဒဏ်ရာဒဏ်ချက် ကုစားမှု ဆိတ်ငြိမ်ရိပ်သာများ ကမ်းလှမ်းပေးသင့်သည်ဆိုခြင်းမှာ ထူးဆန်းပုံရနိုင်သော်လည်း ယင်းသည် ဆင်းရဲဒုက္ခကိုကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပုံနည်းလမ်းနှင့်ပတ်သက်သည့် နှက်ဟန်း၏သွန်သင်ဆုံးမမှုနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ . . . . စစ်ပွဲမှ အကြီးအကျယ် စိတ်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သော စစ်ပြန် ဗွီကလောက်ဒ် သောမတ်စ် (VClaud Thomas) က ဆိတ်ငြိမ်ရိပ်သာတစ်ခုတွင် နှက်ဟန်းကို ၎င်း ပထမဆုံးမမျှော်လင့်ဘဲဆုံတွေ့ခဲ့ချိန်က ၎င်း၏ထိတ်လန့်မှုကို ပြောပြပါသည်။ ၎င်းက ဗီယက်နမ်လူမျိုးများကို ရန်သူအဖြစ်မှ လွဲ၍ အခြားမည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ၎င်း လုံးဝမသိခဲ့ကြောင်း ပြောပြပါသည်။ နှက်ဟန်းကို မြင်ပြီးနောက် နှက်ဟန်းသည် ၎င်း၏ရန်သူမဟုတ်ကြောင်းကို ၎င်းရုတ်ခြည်း နားလည်သဘောပေါက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် ၎င်းသည် စတင်ငိုကြွေးပါတော့သည်။ (King 2009, 82))

ဥပေက္ခာသည် အခြေအနေတိုင်းတွင် မတုန်လှုပ်ခြင်းကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းဟု ဆိုလိုသော်လည်း ၎င်းသည် လူတိုင်းအပေါ် တူညီသော သဘောထားတစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းဟုလည်း ဆိုလိုပါသည်။ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမအရ မည်သည့်လူသားများမဆို အကြား၌ အခြေခံကျသော ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိချေ။ လူတစ်ဦးချင်းစီတိုင်းကို တန်ဖိုးထားသည်ဖြစ်သောကြောင့် တရားမျှတမှုနှင့်အတူ ၎င်းတို့ကို မျှတစွာ ဆက်ဆံသင့်ပါသည်။ ထို့အပြင် မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာအလိုအရ လူတိုင်းကိုတန်းတူညီမျှ ဆက်ဆံသင့်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ လူအားလုံးတွင် 'မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ သဘာဝ' ဆိုလိုသည်မှာ တရားထူးတရားမြတ်ဉာဏ်အလင်းရသူဖြစ်လာရန် စွမ်းရည်ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသား၊ လူမျိုး၊ ကျား/မ၊ ဘာသာရေးယုံကြည်မှု၊ အဆင့်အတန်း သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအမြင်များကဲ့သို့သော စံသတ်မှတ်ချက်များသည် သက်ဆိုင်မှုမရှိပါ။

ကြားနေခြင်းအခြေခံမူနှင့် လူမှုရေးပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ SEB မှ ထင်ဟပ်မှုပုံရိပ်များ

ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း၏ ကြောင်းကျိုးဆက်စပ် ဆင်ခြင်၍ရသောအချက်သည် ကြားနေခြင်းအခြေခံမူဖြစ်ပါသည်။

အခြေခံမူနှစ်ခုစလုံးသည် သီးခြားအရည်အချင်းများကို တပ်မက်ငြိတွယ်မှုမရှိသည့် အဆင့်တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းသော်လည်း ကြားနေခြင်းအခြေခံမူက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့များသည် (၁) စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများ/ပဋိပက္ခ (ဆိုလိုသည်မှာ စစ်ရေးဆိုင်ရာကြားနေမှု)နှင့် (၂) လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို

ကန့်သတ်နိုင်သည့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာများ (ဆိုလိုသည်မှာ နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး၊ အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာကြားနေမှု)ကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်သည်ကို အထူးသဖြင့်ဖော်ပြပါသည်။ ဤအခြေခံမူ၏ OCHA ဖော်ထုတ်မှုမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်ပါသည် -

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့်အဖွဲ့များသည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ဘက်လိုက်ခြင်းမပြုရပါ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေး သို့မဟုတ် အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာသဘောသဘာဝ၏ အငြင်းပွားမှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းမပြုရပါ။ (United Nations 2012)

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များအတွက် ပေးဆပ်ရခြင်းကို ဆက်လက်ခွင့်ပြုရန်၊ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း ၎င်းတို့၏ရည်ရွယ်ချက်များကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရန်သည် တိုက်ပွဲ၏ပြင်ပတွင် ၎င်းတို့ လုံးလုံးလျားလျား ဆက်လက်ကျန်ရှိနေစေရန်ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ကြားနေခြင်းအခြေခံမူသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များအနေဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း ၎င်းတို့အား အကာအကွယ်ပေးမှု သို့မဟုတ် ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် မည်သို့သော ရန်လိုသည့်အပြုအမူတွင်မဆို ပါဝင်ပတ်သက်လိမ့်မည်မဟုတ်ကြောင်း အတည်ပြုချက်ကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ဗီယက်နမ်-အမေရိကန်စစ်ပွဲအတွင်း SEB လှုပ်ရှားမှုနှင့်ဆက်နွယ်နေသူများသည် ကြားနေခြင်းကို မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုခဲ့သည့် ခိုင်မာသောသာဓကတစ်ခုအဖြစ် ကင်း (King) က အခိုင်အမာဆိုထားပါသည်-

> ၎င်းတို့၏ တောက်ပသော ရွှေဝါရောင်သင်္ကန်းများကို ဆင်မြန်းထားပြီး မြင်သာထင်သာရှိစေရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာအလံများကို ကိုင်ဆောင်ထားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းကြီးများနှင့် သီလရှင်များသည် စစ်ပွဲပါဝင်တိုက်ခိုက်ရန် နှစ်ဖက်စစ်တပ်များစောင့်ဆိုင်းနေစဉ် ကျေးရွာများအတွင်းသို့ဝင်ရောက်ပြီး ရွာသားများကို စစ်ပွဲပြင်ပသို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့ကြပါသည်။ အခြားအချိန်များတွင် သာသနာ့ဘောင်မှ ရဟန်းသံဃာများသည် များပြားလှသော တစ်ဦးချင်းအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ၌ နှစ်ဘက်လုံးထံ ချဉ်းကပ်ခြင်းနှင့် ကျေးရွာမှအလှမ်းဝေးရာတွင် နယ်နိမိတ်များအား နောက်ပြန်ဆုတ်စေရန် ၎င်းတို့ကို စည်းရုံးသိမ်းသွင်းခြင်းဖြင့် ကျေးရွာများ၏အပြင်ဘက်တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး နယ်နိမိတ်များသတ်မှတ်ခြင်းကို ကူညီပေးခဲ့ကြပါသည်။ (King 2009, 80)

ဤဖော်ပြချက်သည်လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခအတွင်း အန္တရာယ်ရှိရာ အရပ်ကိုစွန့်ခွာထွက်ပြေးလာသူ အရပ်သားများကို အကာအကွယ်ပေးရာတွင် ၎င်းတို့၏ တည်ရှိမှုနှင့် ရည်ရွယ်ချက်များကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များအား သတိပြုမိစေရန် သိသာထင်ရှားသော အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခုကို အသုံးပြုခြင်းနည်းလမ်း အပါအဝင် ICRC ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေပါသည်။ IHL စာချုပ်များအရ ကြက်ခြေနီအမှတ်အသားနှင့်မတူသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအလံများကို အသိအမှတ်မပြုပါ။ သို့သော်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာအလံများအား အသုံးပြုခြင်းသည် ဤထူးခြားသောအခြေအနေတွင် သီလရှင်များနှင့် ဘုန်းကြီးများသည် တိုက်ခိုက်မှုအတွင်း၌

ပါဝင်ခြင်းမရှိခဲ့ကြောင်းကို တိုက်ပွဲဝင်စစ်သည်များထံ အလွတ်သဘောအချက်ပြခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ စစ်မြေပြင်တစ်ဝိုက် အတားအဆီး နည်းနိုင်သမျှနည်းနည်းနှင့် လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်ရန်နှင့် ထိခိုက်ခံစားရသော လူထုများထံသို့ သွားရောက်နိုင်ရန် နှစ်ဘက်လုံးမှအဖွဲ့များ၏ စွမ်းရည်ကို ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားခြင်းသည် စစ်ရေးစစ်ရာများတွင် အစစ်အမှန်နှင့် သိမြင်မှု နှစ်ခုလုံးဖြစ် သည့် ၎င်းတို့၏ ကြားနေမှုဖြစ်ပါသည်။

မဟာယာနအစဉ်အလာမှလာသော SEB အဖွဲ့များအတွက် အရေးကြီးသော ကျမ်းဂန်ဆိုင်ရာမှတ်ကျောက်တစ်ခုမှာ ဝိမလကိတ္တိ(ဝိမလကရတိ) နိဒေသ သုတ္တန် (Vimalakirti Nirdesa Sutra) ဖြစ်ပါသည်။ ဤသုတ်သည် ခရစ်သက္ကရာဇ် စီအီး ပထမရာစုခေတ်က ဖြစ်ပုံရပြီး မြတ်ဗုဒ္ဓကိုယ်တိုင်ပြီးလျှင် ဒုတိယဟုပင် ဆိုလောက်သည့် ဘုရားလောင်းများစွာကို ကျော်လွန်သည့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်တစ်ခုကို ရရှိထားခဲ့ပြီးဖြစ်သကဲ့သို့ ကျန်းဂန်တွင် ဖော်ပြထားသော ဝိမလကိတ္တ(ဝိမလကရတိ)၏ ဇာတ်လမ်းကို ပြန်ပြောင်းဟောကြားထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

သို့ရာတွင် ဝိမလကိတ္တိအား ပိုမိုမှတ်သားဖွယ် ဖြစ်စေသည်မှာ ၎င်းသည် ရဟန်းတစ်ပါးအဖြစ်ထက် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော အိမ်ထောင်သည်တစ်ဦးဖြစ်သည့် လူဝတ်ကြောင်တစ်ဦးအဖြစ် တရားဓမ္မတွင် ပြီးပြည့်စုံခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ (Watson 1997)

ဤကျမ်းစာသည် တိုင်းဇူ (Taixu) (Goodell 2008, 105–106)မှ ဆင်ယန်း (Hsing Yan)နှင့် ရှုန်ယန်း (Sheng Yen)အထိ ရဲန်ကျန်း ဖိုကျောင်း (Renjian Fojiao) (လူသားဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ)အား တရုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ မြို့တင်သူများအတွက် အရေးပါသော အကိုးအကားတစ်ခုဖြစ်ပြီး စင်စစ်အားဖြင့် အရှေ့အာရှရှိ လူသားဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနှင့် အနောက်တိုင်းရှိ လူမှုရေးတွင်ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ SEB အကြား ဘုံတူညီသော မှတ်ကျောက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

'ပညာမဲ့ခြင်းကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ဖြစ်စေသည်'ဟူသော ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်ရေးသားမှုတွင် တစ်ခ်နှက်ဟန်း က ဗုဒ္ဓလမ်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဝိမလကိတ္တိသုတ္တန်မှ ဂါထာတစ်ချို့ကို ကိုးကားဖော်ပြထားပါသည်။ ဤဂါထာများသည် လူမှုရေးတွင် ပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ SEB အဖွဲ့များအနေဖြင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာကြားနေမှုကိုမည်သို့ ချဉ်းကပ်နိုင်ပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ဆက်စပ်မှုတစ်ချို့ ရှိနိုင်ပါသည် -

စစ်ပွဲကာလ၌
သင်ကိုယ်တိုင်တွင် ကရုဏာ ပြည့်ဝသော စိတ်နှလုံးကို မွေးမြူပါ။
သက်ရှိသတ္တဝါများကို ကူညီပါ။
ဒေါသအမျက်ချောင်းချောင်းထွက်သော စစ်ပွဲရှိသည့်နေရာတိုင်းတွင် တိုက်ခိုက်ချင်စိတ်ကို စွန့်လွှတ်ပါ။
သင်၏အစွမ်းရှိသမျှအားလုံးကို သုံးပါ။
နှစ်ဖက်စလုံး၏ အင်အားကို တန်းတူထားရန်
ပဋိပက္ခအတွင်းသို့ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရန် ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်ပါ။ (Nhat Hanh 1987, 95)[၁၈]

ထို့အပြင် အကြမ်းဖက်မှုသည် အဆိုးအကောင်း ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ ဒွန်တွဲသည့် သဘောတရား (ဒွတ္တဝါဒ) ဆိုလိုသည်မှာ 'ကျွန်ုပ်တို့ကတစ်ဘက် နှင့် ၎င်းတို့ကတစ်ဘက်'တွေးခေါ်စဉ်းစားခြင်း နည်းလမ်းများမှ ထွက်ပေါ်လာမှုတစ်ခု ဖြစ်သောကြောင့် အကြမ်းမဖက်ခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ သဘောသဘာဝနှင့် လိုအပ်သော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သင့်ပါသည်။ သို့သော် ကျွန်ုပ်တို့ အမှန်တကယ် သတိရှိနေသောအခါ ဖြစ်စဉ်အားလုံးသည် အပြန်အလှန် မှီခိုခြင်းနှင့် အဆုံးမရှိ ယှက်နွယ်နေကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ သိမြင်နားလည်သဘောပေါက်ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ အထူးသဖြင့် လူမှုရေးတွင် ပါဝင်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ SEB ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော ထိုအစဉ်အလာများတွင် သီးခြားတစ်ခုအဖြစ် ယင်းသို့သော အရာမရှိပါ။ ဤကမ္ဘာလောက၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းမျှ အခြားအရာအားလုံးနှင့်ကင်း၍ သီးခြား မတည်ရှိနိုင်သောကြောင့် သီးခြား ရည်မှန်းချက်၊ ဖြစ်ရပ် သို့မဟုတ် အတွေ့အကြုံအဖြစ် ယင်းသို့သောအရာ မရှိပါ။ ယင်းအစား သီးခြားရပ်တည်မှုနှင့်တူသော အရာတိုင်းသည် အခြားအရာအားလုံးအပေါ် မှီခိုနေပြီး အခြားအရာများအားလုံးနှင့် ယှက်နွယ်နေပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် မည်သည့် ပဋိပက္ခမျိုးတွင်မဆို ဘက်လိုက်ခြင်းသည် အမြဲတစေ အခြေခံအားဖြင့် အပြန်အလှန် မှီခိုနေကြသော အမှန်တရား လက်တွေ့ဘဝ ရှုထောင့်များအကြား ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် အသိပညာကင်းမဲ့သော စိတ်အခြေအနေ၏ အကျိုးဆက် ဖြစ်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဘက်အနေဖြင့် လူအချင်းချင်း ယှက်နွယ်မှုဂိုဏ်း(Order of Inter being)နှင့် အခြားပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့များသည် အကြမ်းမဖက်ခြင်း၏ ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများနှင့် လူဘောင်အဖွဲ့အစည်းအား ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးကို အထောက်အကူပြုရန် အထူးသဖြင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခကာလများအတွင်း အသုံးချနိုင်သည့် အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုမှုအား အသိအမှတ်ပြုမှုကို မျက်မှောက်ခေတ် ဥပမာတစ်ခုအဖြစ် ခိုင်ခိုင်မာမာ ရပ်တည်ပါသည်။

စစ်မက် တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းအပြင် ကြားနေခြင်း အခြေခံမူသည် နိုင်ငံရေး၊ လူမျိုးရေး၊ ဘာသာရေးသို့မဟုတ် အတွေးအမြင် သဘောတရားဆိုင်ရာ သဘာဝ၏ အငြင်းပွားမှုများတွင် ပါဝင်လာခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များအားတာဝန် သက်ရောက်စေပါသည်။

ဤမူသည် တိုင်းပြည်တစ်ခု၏ လူထုတစ်ရပ်လုံး၏ ယုံကြည်မှုကို ရရှိရန်နှင့် နယ်မြေတစ်ခု သို့မဟုတ် အခြေအနေတစ်ခု၏ တာဝန်ခံ မည်သူဆိုသည်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် ၎င်းတို့အား အထောက်အကူပြုပါသည်။ အချို့သော အင်န်ဂျီအိုများ - အထူးသဖြင့် သီးသန့် နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအကြောင်းတရားများနှင့် နှီးနွယ်ဆက်စပ်သည့်အဖွဲ့များ - သည် ဤအခြေခံမူကို ပိုမို လွတ်လပ်စွာ အသုံးပြုနိုင်သော်လည်း ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီအဖွဲ့အစည်းများသည် ဤတာဝန်ကို တိတိကျကျစောင့်ရှောက်ရပါသည်။ ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်း၌ ဤပြောင်းလဲတတ်မှုသည် ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီနှင့် အင်န်ဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် ဤအခြေခံမူအား မည်သို့မည်ပုံ ထုတ်ဖော်ထားသည်ကို ထင်ဟပ်နေပါသည် -

အကူအညီသည် နောက်ထပ်သီးခြားနိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေး ရပ်တည်ချက်တစ်ခုကို အသုံးပြုမည် မဟုတ်ပါ။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီကို တစ်ဦးချင်းများ၊မိသားစုများနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းများ၏ လိုအပ်ချက်အရ ပေးအပ်ပါမည်။ သီးခြားနိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးအမြင်များကို ထောက်ခံအားပေးရန် အစိုးရမဟုတ်သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခွင့်အရေး ဖြစ်သော်ငြားလည်း အကူအညီအထောက်အပံ့သည် လက်ခံသူများ၏ ထိုအမြင်များအား လိုက်နာမှုအပေါ်တွင် တည်မှီလိမ့်မည် မဟုတ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့အတည်ပြုပါသည်။ အကူအညီအထောက်အပံ့ပေးခြင်း သို့မဟုတ် ဖြန့်ဝေပေးခြင်း ကတိကို သီးခြား နိုင်ငံရေးသို့မဟုတ် ဘာသာရေးအယူဝါဒတစ်ခုအား လက်ခံယုံကြည်ခြင်း သို့မဟုတ် လက်ခံခြင်းနှင့် ချည်နှောင်မည်မဟုတ်ပါ။ (United Nations 2012)

ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းသည် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများ၏ အပြင်ဘက်ရှိ ဘေးဒုက္ခကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် စစ်ဘက်နယ်ပယ်တွင် ကြားနေမှုကို ဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။ အထက်ပါစာပိုဒ်တွင် အသုံးပြုထားသည့် စကားအသုံးအနှုန်းသည် ကြားနေခြင်းနှင့် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ တစ်ထပ်တည်း ကျအောင် ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့်အဖွဲ့များအား ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများသည် သီးခြားနိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် ဘာသာရေး အကြောင်းတရားတစ်ခုကို တိုးတက်စေရန် ပံ့ဖော်ထားသည်ဆိုသော ထင်မြင်ချက်ခံစားမှုပေးခြင်းကို ရှောင်ရှားရန် တိုက်တွန်းနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ အမှန်စင်စစ် ကားရိတာ့စ်(Caritas) နှင့် အစ္စလာမ်ကယ်ဆယ်ရေး (Islamic Relief) ကဲ့သို့သော ဘာသာရေး ယုံကြည်မှုအခြေခံအဖွဲ့အစည်း(FBOs)အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် ဤအခြေခံမူကို လိုက်နာရန် သဘောတူခဲ့ကြပါသည်။[၁၉]ဤမူသည် SEB အဖွဲ့များအတွက် ပြဿနာ ဖြစ်မလာနိုင်ကြောင်းကို အကြောင်းပြရန် ၎င်းက ခိုင်ခိုင်မာမာ ရပ်တည်နေပါသည်။

စင်စစ်တွင် SEB ၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှု အခြေခံအဖြစ် အသုံးချနိုင်သော တစ်ခ်နှက်ဟန်းဖော်ထုတ်ခဲ့သည့် သတိပဋ္ဌာန် လေ့ကျင့်မှု ဆယ့်လေးပါးတို့အကြား လေ့ကျင့်မှုများစွာသည် တယူသန်မဆန်သော လောကအမြင်အား ထိန်းသိမ်းခြင်း၏ အရေးပါမှုကို အလေးပေးပြီး ပဋိပက္ခကာလများတွင် ဘက်လိုက်ခြင်းမပြုရန် လိုအပ်ချက်ကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော ပထမအချက်ကို ကျွန်ုပ်တို့အလေးထား အာရုံစိုက်ပါသည် -

ပထမဆုံး သတိပဋ္ဌာန်လေ့ကျင့်မှု - ရိုးသားပွင့်လင်းမှု

တယူသန်စွဲလန်းမှုနှင့် သည်းမခံနိုင်မှုတို့က ဖန်တီးသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို သိရှိနားလည်ထားသည့် ကျွန်ုပ်တို့သည် မည်သည့်အယူဝါဒ၊သီအိုရီအယူအဆ သို့မဟုတ် အတွေးအမြင်နှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ဝတ္ထုရားအရဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များပင် ရုပ်တုကိုးကွယ်ခြင်းမပြုရန် ကျွန်ုပ်တို့ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည်

> နားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့် ကရုဏာတရားတို့ကို နက်ရိုင်းစွာကြည့်ရှုရန်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် သင်ယူဆည်းပူးရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့အား အထောက်အကူပြုသည့် လမ်းညွှန်ပေးသော နည်းလမ်းအဖြစ် ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများကို ရှုမြင်ရန် ကတိပြုပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တိုက်ခိုက်ရန်၊ သတ်ဖြတ်ရန် သို့မဟုတ် သေဆုံးစေရန် အားပေးသည့် အယူဝါဒများ မဟုတ်ပါ။ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့်ရှိနေသော တယူသန်ဝါဒသည် ဆန့်ကျင်ဘက်နှစ်ခု ဒွန်တွဲနေသော သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော ပုံစံဖြင့် သိမြင်လက်ခံသောအရာများကို ဖြစ်စေကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ နားလည်ထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်နှင့် ဤကမ္ဘာလောကတွင် တယူသန်ဝါဒနှင့် အကြမ်းဖက်မှုတို့ကို ပြောင်းလဲနိုင်ရန်အတွက် အရာရာတိုင်းကို ရိုးသားပွင့်လင်းမှုနှင့် အပြန်အလှန် ယှက်နွှယ်မှုအား ထိုးထွင်းသိမြင်မှုတို့ဖြင့် ကြည့်ရှုရန် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် လေ့ကျင့်ယူရပါမည်။ (Nhat Hanh 2012) [ထပ်ဖြည့်ထားသော အလေးထားဖော်ပြမှု - emphasis added]

ကြားနေခြင်း အခြေခံမူနှင့် ဤသတိပဋ္ဌာန် လေ့ကျင့်မှုများအကြားတွင် သိသာထင်ရှားသော တူညီမှုတစ်ခု ရှိပါသည်။ ဤသတိပဋ္ဌာန်လေ့ကျင့်မှုများသည် ကျွန်ုပ်တို့ခေတ်တွင် အသုံးချသည့်အနေဖြင့် ရှေးဟောင်းတန်ဖိုးများကို အခြေခံ အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန်လည်ဖော်ထုတ်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။ ကိစ္စရပ်နှစ်ခုလုံးတွင် ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့ပါးသက်သာစေရန် တာဝန်အဖြစ် ရှုမြင်သည့် ပိုမိုမြင့်မားသော ကောင်းကျိုးသည် နိုင်ငံရေး၊ အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေး၊ အတွေးအခေါ်နှင့်ဆိုင်သော သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ နှီးနွယ်မှုကဲ့သို့သော အထူးသဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ခြင်းသဘောအား သစ္စာရှိခြင်းကို အစားထိုးပါသည်။

ဆုချီ (Tzu Chi)ဖောင်ဒေးရှင်းသည် နိုင်ငံရေးအရ ကြားနေမှုကို ထိန်းသိမ်းထားရန် အတိအလင်း အခိုင်အမာ ပြောဆိုထားသော တိုင်းဇူ၏ ရဲန်ကျန်းဖိုကျောင်းကို အခြေခံထားသော ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအခြေခံအဖွဲ့အစည်း (FBO)၏ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်မြောက်ကိုရီးယား (King 2009, 6)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလအတွင်းယင်းကို ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုထားပါသည်။ (The Economist 2008) ဆုချီ (Hsing 2017, 188–192)နှင့် အခြားတိုင်ဝမ်လူသားဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့၊ဖိုဂွမ်ရှန်း - Fo Guang Shan (Johnson 2017)တို့သည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နိုင်သော တိုင်ဝမ်အဖွဲ့အစည်း အနည်းငယ်ထဲမှ နှစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းတို့သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီကို စိန်ခေါ်မှုပြုနိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ တက်ကြွလှုပ်ရှားခြင်း မရှိသောကြောင့် အာဏာပိုင်များက ၎င်းတို့၏ ရှိနေမှုကို သည်းခံနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏ဂုဏ်သတင်းသည် ပြည်ပ၌ ကြားနေခြင်း ဆိုသော်လည်း ဆုချီနှင့် ဖိုဂွမ်ရှန်းသည် တိုင်ဝမ်နိုင်ငံအတွင်းတွင်ပို၍ နိုင်ငံရေးအရ တတ်ကြွပုံပေါ်သည်ကို သတိပြုသင့်ပါသည်။[၂၀]

ပိုမိုခိုင်မာသော လူမှုရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုရှိပြီး ထိုသို့ရှိခြင်းကြောင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ/ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုအတွက် ထောက်ခံရန် ကြိုးစားသောအခါ တိတိကျကျကြားနေရန် အခက်အခဲရှိသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်ကြောင်း

လူမှုရေးတွင်ပါဝင်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ၏ နိုင်ငံတကာကွန်ရက်အဖွဲ့ဝင် အချို့ကဲ့သို့သော လူမှုရေးတွင်ပါဝင်သည့် အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အစည်းများ သေချာပေါက် ရှိပါသည်။ ဤအဖွဲ့များသည် ဖိနှိပ်မှုကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများနှင့် ဖယ်ကြဉ်ခံထားရသူများကို ပိုမို ယေဘုယျဆန်စွာ အထောက်အကူပေးနိုင်ရန် လိုအပ်သည့်အတိုင်း နိုင်ငံရေးအရ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

SEB သည် ဘုံတူညီသော အုပ်ချုပ်မှုနှင့်အတူ တရားဝင်နည်းလမ်းတကျ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသော လှုပ်ရှားမှုတစ်ခု မဟုတ်သည့်အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာလောကအတွင်းရှိ မတူကွဲပြားသော အဖွဲ့အစည်းအများအပြားကို ၎င်း၏ အခြေခံဖြစ်သော မူများက လှုံ့ဆော်ပေးပါသည်။ ၎င်းတို့အားလုံးသည် စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းမှ သေချာပေါက် ရှောင်ကြဉ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အဖွဲ့အစည်းအချို့သည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် ကြားနေခြင်းကို တိတိကျကျ လိုက်နာကြပြီး အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများသည် ပိုမိုတက်ကြွ လှုပ်ရှားသူ နည်းလမ်းကို လုပ်ဆောင်ကြပါသည်။

လက်တွေ့ကိစ္စရပ်အဖြစ် နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်တွင်ကြားနေခြင်းကိုတိတိကျကျလိုက်နာသော အဖွဲ့အစည်းများသည် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခရှိသည့် နေရာတွင် ထိုနယ်မြေတစ်ခုလုံးကို ဖြတ်ကျော်၍ ထိခိုက်ခံစားရသော လူထုထံသို့ သွားရောက်ခွင့် သေချာစေရေးတွင် အခက်အခဲများ ပိုမိုနည်းပါးနိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် IHL က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သူများအား စစ်ရေးနယ်ပယ်၌ အကြွင်းမဲ့ ကြားနေခြင်းကို ထိန်းသိမ်းထားရန် ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသော်လည်း ထိုဥပဒေက ထိုလုပ်ဆောင်သူများအား ၎င်းတို့၏ အကာအကွယ်ပေးမှုအတွက် စည်းကမ်းချက်တစ်ခုအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ ကြားနေခြင်းကို လိုက်နာရန် သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိကြောင်း စိတ်တွင် မှတ်သားထားရန် အရေးကြီးပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးအရကြားနေခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များကို တိတိကျကျဖြစ်စေ သို့မဟုတ် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအနေဖြင့်ဖြစ်စေ လိုက်နာသော SEB အကူအညီပေးရေး အဖွဲ့များသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒနှင့် စင်စစ်အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဝါဒ၏ တရားဝင် ဖော်ပြချက်များကို တန်းတူညီမျှ ကိုယ်စားပြုပါသည်။

လွတ်လပ်ခြင်းအခြေခံမူနှင့် SEB မှ နောက်ထပ်သုံးသပ်ဆင်ခြင်ထင်ဟပ်မှုများ

လမ်းညွှန်ပေးသော အခြေခံမူတစ်ခုအဖြစ် 'လွတ်လပ်ခြင်း' ကိုအမြဲတမ်း လက်ခံယုံကြည်ရန် သက်ရှိအားလုံး၏ အခြေခံကျသော အပြန်အလှန် အမှီသဟဲ ပြုမူကို အလေးထားသည့် အစဉ်အလာတစ်ခုအတွက် ထူးခြားမှုကို အပေါ်ယံအားဖြင့် ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှု၏ ဆက်စပ်စဉ်းစားရမည့် အကြောင်းအရာတွင် ဤအခြေခံမူ၏ တိကျသောဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို နားလည်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

အမျိုးသားကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီအသင်းများသည် လူသားချင်း

စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်တွင် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများ၏ အရန်အင်အားများဖြစ်သောကြောင့် ထိုအခြေခံမူအား မူရင်းဖော်ထုတ်မှုသည် ဤအဖွဲ့အစည်းများအတွက် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အချိန်တိုင်းတွင် အခြားသော အခြေခံမူများနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်လွတ်လပ်ခွင့်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားရန် လိုအပ်ချက်ကို အလေးပေးဖော်ပြထားပါသည်။ (ဥပမာ - လူမျိုးစုတစ်ခုတည်းကိုသာ အကူအညီပေးရန် အစိုးရထံမှ တောင်းဆိုမှုသည် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း အခြေခံမူကို ချိုးဖောက်ရာရောက်မည်ဖြစ်သောကြောင့် အမျိုးသားကြက်ခြေနီအသင်းသည် ထိုတောင်းဆိုမှုကို လိုက်နာရန် မည်သည့်အခါမျှ တာဝန်မရှိစေရပါ။) လွတ်လပ်ခြင်း အခြေခံမူကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ အလုပ်တွင် အစိုးရထံမှဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အခြားသော အဖွဲ့ထံမှဖြစ်စေလာသည့် တရားလွန် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှု တစ်ခုခုကို ပါဝင်ထည့်သွင်းရန် ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာပင် အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူခြင်းလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။ ဤပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နားလည်သဘောပေါက်မှုကို ဤအခြေခံမူအား OCHA ၏ အောက်ပါ စကားရပ် အသုံးအနှုန်းဖြင့် ဆွဲဆောင်သိမ်းဆည်းထားပါသည် -

> လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ စစ်ရေး သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် နယ်ပယ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့်လုပ်ဆောင်သူကမဆို ချုပ်ကိုင်ထားနိုင်သည့် အခြားသော ရည်ရွယ်ချက်များမှ ကင်းလွတ်ကာ ကိုယ်ပိုင်လုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိရပါမည်။ (United Nations 2012)

ကြက်ခြေနီ/လခြမ်းနီနှင့် အင်နက်ဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် အသုံးပြုသော စကားရပ်က လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များသည် အကူအညီ အထောက်အပံ့ပေးပုံနှင့် ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြုလုပ်ရန် လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖြစ်သင့်သည်ဟူသော ဤအတွေးအခေါ်အား ထပ်လောင်းအတည်ပြုထားပါသည်။ ထို့အပြင် ဖုံးကွယ်ထားသော ရည်ရွယ်ချက်များကို အသုံးချနိုင်သည့် နည်းလမ်းဖြင့် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံးကို ထိန်းကျောင်းရန် ကြိုးစားနိုင်သည့် အလားအလာရှိသော လုပ်ဆောင်သူများစာရင်းတွင် အလှူရှင်များလည်း အထူးသဖြင့် ပါဝင်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့သည် အစိုးရ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ၏ အသုံးချခံများအဖြစ် မလုပ်ဆောင်မိစေရန် ကြိုးပမ်း ကြရပါမည်။ . . .

ကျွန်ုပ်တို့သည် သိလျက်ဖြင့် - သို့မဟုတ် ပေါ့ပေါ့ဆဆဖြင့်- ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဝန်ထမ်းများအားဖြစ်စေ အစိုးရများ သို့မဟုတ် အခြားသော အဖွဲ့အစည်းများအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်သက်သက်ထက် အခြားရည်ရွယ်ချက်များအတွက် အသုံးချနိုင်သော နိုင်ငံရေး၊စစ်ရေး သို့မဟုတ် စီးပွားရေးတို့အရ အကဲဆတ်သော သဘောသဘာဝ ရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များ စုဆောင်းရန် အသုံးပြုခြင်းကို လုံးဝခွင့်ပြုမည် မဟုတ်ပါ။ သို့မဟုတ် ကျွန်ုပ်တို့သည် အလှူရှင်အစိုးရများ၏နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ၏

အသုံးချခံများအဖြစ် လုံးဝလုပ်ဆောင်မည် မဟုတ်ပါ။ ကျွန်ုပ်တို့ လက်ခံရရှိသည့် အထောက်အပံ့ကို လိုအပ်ချက်များအား တုံ့ပြန်ကူညီရန် ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးပြုပါမည်။ ထို့အပြင် ဤအထောက်အပံ့သည် အလှူရှင်၏ ပစ္စည်းပိုလျှံမှုများကို စွန့်ပစ်ရန် လိုအပ်ချက်ကြောင့် တိုက်တွန်းလှုံဆော်ခြင်း သို့မဟုတ် သီးခြားအလှူရှင်တစ်ဦးတစ်ဖွဲ့၏ နိုင်ငံရေးအမြင်ထုတ်မှုကြောင့် တိုက်တွန်းလှုံ့ဆော်ခြင်း မဖြစ်စေရပါ။ . . . . ကျွန်ုပ်တို့၏ လွတ်လပ်မှုကို ကာကွယ်ရန် ကျွန်ုပ်တို့သည် တစ်ခုတည်းသော ရန်ပုံငွေရင်းမြစ်အပေါ် မှီခိုမှုကို ရှောင်ရှားရန်ကြိုးပမ်းပါမည်။ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်းနီအသင်းများ ဖက်ဒရေးရှင်းနှင့် အိုင်စီအာရ်စီ ၁၉၉၄ခုနှစ် - International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the ICRC 1994)

ဤလွတ်လပ်ခြင်းအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော တစ်ခ်နှက်ဟန်း၏ ဒဿမ မြောက်သတိပဋ္ဌာန်လေ့ကျင့်မှုတွင် ထပ်ဖတ်နေပါသည် -

ဒဿမမြောက်သတိပဋ္ဌာန်လေ့ကျင့်မှု - သံဃာကို အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ခြင်း

သံဃာ၏ အနှစ်သာရနှင့် ရည်ရွယ်ချက်သည် သိမြင်နားလည်သဘောပေါက်မှုနှင့် ကရုဏာကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်သည် ဟူသောအသိဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ အသိုင်းအဝိုင်းကို နိုင်ငံရေး အသုံးချခံအဖြစ် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအာဏာ သို့မဟုတ် အကျိုးအမြတ် သို့မဟုတ် ပြောင်းလဲရန်အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းကို အသုံးမပြုရန် ဆုံးဖြတ်ထားပါသည်။ စိတ်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ အဖွဲ့ဝင်များအဖြစ် မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဖိနှိပ်မှုနှင့် မတရားမှုကို ပြတ်ပြတ်သားသား ဆန့်ကျင် ရပ်တည်သင့်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပဋိပက္ခတွင် ဘက်လိုက်ခြင်း မရှိဘဲ အခြေအနေကို ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းသင့်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အပြန်အလှန်ဆက်နွယ်မှီခိုမှု၏ မျက်လုံးများနှင့်ကြည့်ရှုခြင်းကို သင်ယူဆည်းပူးရန်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်နှင့် အခြားသူများကို သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်းရှိ ကလာပ်စည်းများအဖြစ် ရှုမြင်ရန် သန္နိဋ္ဌာန်ပြုပါသည်။

သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ စစ်မှန်သော ကလာပ်စည်းတစ်ခုအဖြစ် သတိတရား၊ သမာဓိနှင့် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်နှင့် အသိုင်းအဝိုင်းတစ်ခုလုံးအား ဖွံ့ဖြိုးရင့်သန်စေရန် ထိုးထွင်းသိမြင်မှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့တစ်ဦးချင်းစီသည် တစ်ချိန်တည်းတွင် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းရှိ ကလာပ်စည်းတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် စုပေါင်းနှိုးကြားခြင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်အတွက် ညီရင်းအကိုဘဝနှင့် မောင်ရင်းနှမစိတ်ဓာတ်တို့ကို တက်ကြွစွာတည်ဆောက်မည်ဖြစ်ပြီး မြစ်တစ်စင်းကဲ့သို့ စီးဆင်းကာ နားလည်ခြင်း၊ ချစ်ခြင်းမေတ္တာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာများမှ ဖောက်ထွက်ခြင်း ဟူသည့် စစ်မှန်သော စွမ်းအားသုံးပါးကို ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ကျင့်ကြံ အားထုတ်ပါမည်။ (Nhat Hanh 2012)

သံဃာအား အသုံးချခံပစ္စည်းအဖြစ် ပြုလုပ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ပေးရန် နှက်ဟန်းထံမှ ဤတိကျသော သင်ကြားပြသမှုအပြင် ရှထောင့်အမြင် သဘောထားများအား ကပ်ငြိတွယ်တာမှု မရှိခြင်းဆီသို့ ရှေးရှုသော ယေဘုယျကျသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အထုံဗီဇ ပင်ကိုသဘောကို မည်သည့်ရာထူးမဆို ပြင်ပမှ လုပ်ဆောင်သူတို့၏ သဘောဆန္ဒအား ကပ်ငြိတွယ်တာမှု မရှိခြင်းကို အားပေးခြင်းအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။

လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ SEB အဖွဲ့များအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ လက်တွေ့တန်ဖိုး

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ လက်တွေ့အသုံးဝင်ပုံနှင့် ယေဘုယျအားဖြင့် SEB နှင့် ထိုအခြေခံမူများ၏ လိုက်လျောညီထွေရှိမှုအပေါ် SEB အဖွဲ့များ၏ ရှုမြင်ပုံကို ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်သဘောပေါက်စေရန် စာရေးသူတို့သည် လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ နိုင်ငံတကာကွန်ရက် (INEB) ၏ အတွင်းရေးမှူးဖြစ်သူ ဆွန်ဘွန်း ချွန်ပရမ်ပရီး (Somboon Chungprampree) ထံသို့ အခြေခံမူတစ်ခုချင်းအပေါ် ၎င်း၏ အတွေးအမြင်များကို သိရှိနိုင်ရန် ချဉ်းကပ်ခဲ့ပါသည်။[၂၅] ၎င်း၏ တုံ့ပြန်မှုသည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အချက်အတော်များများနှင့် ဆင်တူပါသည်။ INEB သည် လူသားချင်းစာနာမှု အခြေခံမူကို အဓိကကျသော မူလ အခြေခံအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ အလားတူပင် ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းကို ခပ်သိမ်းသော အခြေအနေအားလုံးတွင် အကြွင်းမဲ့ လိုက်နာရမည့် အခြေခံမူအဖြစ် မှတ်ယူပါသည်။

သို့သော် ချွန်ပရမ်ပရီးသည် ကြားနေခြင်းနှင့်လွတ်လပ်ခြင်း အခြေခံမူများနှင့် ပတ်သက်၍ INEB မသိမသာ ကွဲပြားသော ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းကို ယူကြောင်း ညွှန်ပြပါသည်။ ၎င်းက ဤအခြေခံမူများအား အသုံးချမှုကို ထိုအချိန်တွင် ပျံ့နှံ့နေပြီး တစ်ဘက်ကဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အခြား တစ်ဘက်ကဖြစ်စေ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်/သို့မဟုတ် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများကို အတည်ပြု ထိန်းသိမ်းထားသော သီးခြားအခြေအနေများအပေါ် မူတည်ခြင်းအဖြစ် ရှုမြင်ပါသည်။ အခြားသော ယုံကြည် ကိုးကွယ်မှု အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများ (FBOs) နှင့် အင်နှက်ဂျီအိုများကဲ့သို့ပင် အချို့သော SEB အဖွဲ့များသည် ထောက်ခံအားပေးမှုနှင့် ဆန္ဒပြမှုတွင် ပါဝင်ရန်နှင့် လိုအပ်သလို အဖိနှိပ်ခံရသူများကို ထောက်ကူရန်အတွက် ဘက်လိုက်ရန် အခွင့်အရေးရှိပါသည်။ သို့သော်လည်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အသိစိတ်ဖြင့် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် လက်တွေ့ကျလျှင် ဥပမာအားဖြင့် ဖျန်ဖြေမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်ပတ်သက်လျှင် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် ကြားနေခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်းတို့ကို ပိုမို၍ တိတိကျကျ လိုက်နာနိုင်ပါသည်။ အချို့ SEB အဖွဲ့များသည် အခြားအဖွဲ့များထက် ကြားနေခြင်းနှင့် လွတ်လပ်ခြင်း အခြေခံမူများအား ပိုမို လွတ်လပ်သော နားလည်သဘောပေါက်မှုကို လက်ခံအတည်ပြုနိုင်သော်လည်း မည်သည့် SEB အဖွဲ့ကမျှ စစ်မက်တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်မှုမရှိသည်ကို အမြဲ အတည်ပြု/ထောက်ခံကြောင်း ဆိုရပါမည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် SEB တန်ဖိုးများအကြား တူညီမှုအား ကျွန်ုပ်တို့၏ ကိုယ်ပိုင်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုနှင့် ပေါင်းစပ်ထားသော ချွန်ပရမ်ပရီး၏

မှတ်ချက်များသည် SEB သို့မဟုတ် အခြားသော ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့များအတွက် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို လူသိရှင်ကြားလက်ခံရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုနည်းလမ်းများတွင်၎င်းတို့ကို အသုံးချရန် စိန်ခေါ်မှုမဖြစ်သင့်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည့်အခါ ဤအခြေခံမူများကို လိုက်နာခြင်းသည် တစ်ပြန်တစ်လှည့်အနေဖြင့် IHL အရအခို့သော အကာအကွယ်ပေးမှုများနှင့် လွယ်ကူချောမောစေမှုများအတွက် ဘောင်ဝင်အခွင့်ရစေရန် ယင်းသို့သော အဖွဲ့များကို ကူညီနိုင်ပါသည်။

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကဏ္ဍအတွင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများနှင့် နီးဟား (NIIHA) ချဉ်းကပ်မှု နည်းလမ်းကို ပိုမိုအားပေးမြှင့်တင်သူများသည် ၎င်းတို့၏ အစိတ်အပိုင်းအတွက် အနောက်နိုင်ငံမဟုတ်သော ဘာသာရေးများနှင့် အစဉ်အလာများတွင် အခို့သော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ တန်ဖိုးများကို နားလည်ပုံအား ပိုမိုကောင်းမွန်သော နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းမှ အကျိုးကျေးဇူး ရရှိနိုင်ပါသည်။ ဤလေ့လာမှုသည် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများအား လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များကရော အာဏာပိုင်များကပါ တူညီစွာ ကျင့်သုံးရာတွင် ၎င်းတို့ကို နေရာမရွေးအကြွင်းမဲ့ ပိုမိုလက်ခံနိုင်စေရန်အတွက် မတူကွဲပြားမှုများ အတူဒွန်တွဲမှုကို လက်ခံသော ဗဟုဝါဒအား နားလည်မှုကို အားပေးမြှင့်တင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဆိုသည့် အချက်မှာ ကျွန်ုပ်တို့မျှော်လင့်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် ၎င်းတို့သည် SEB ၏ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများနှင့် မြင့်မားစွာ ဆက်စပ်မှုရှိကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့ လက်ခံနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့နှစ်ခုစလုံးသည် လူတို့အား စေတနာနှင့် စေတနာ၊ စေတနာများနှင့် လုပ်ဆောင်မှုများကို ချိန်ညှိရန် ရှေ့ဆောင်နေသော လုပ်ဆောင်မှု၏ ကျင့်ဝတ်တစ်ခုနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် လက်တွေ့ကျသောနည်းလမ်းများသည် ထိုအခြေခံမူများက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုကို ချဉ်းကပ်သည့် SEB အဖွဲ့များ၏ ချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်းနှင့်အညီလည်း အားပေးထောက်ခံမြှင့်တင်ပေးပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ ပြသခဲ့သည့်အတိုင်း လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ တိကျသောဖော်ထုတ်မှုများနှင့် SEB ဗုဒ္ဓဘာသာ အဆုံးအမများအကြား တထပ်တည်းကျမှုအချို့ပင် ရှိကြပါသည်။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် အခြေခံဗုဒ္ဓဘာသာ တန်ဖိုးများ၏ အသိပညာပြန့်ပွားခြင်းနှင့် ပို၍ နက်ရှိုင်းခြင်းအပြင် သတိပဋ္ဌာန်နှင့် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကျင့်စဉ်ကို အထောက်အကူပေးခြင်းသည် ပညာရှင်ဆန်သော သို့မဟုတ် ရိုးရာဓလေ့ နည်းလမ်းတစ်ခုတည်းသာ မဟုတ်ဘဲ လူမှုရေးအရ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု၏ အခြေခံတစ်ခုအဖြစ်ပါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် လူထုများအတွင်း IHL အား

နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းနှင့် လိုက်နာမှုကို အားပေးမြှင့်တင်ရန် အထောက်အကူ ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် ယင်းသို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာတန်ဖိုးများကို ပြန့်ပွားစေခြင်းသည် ဗုဒ္ဓဘာသာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်သားများ၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိအမှတ်ပြုထားသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို အားပေး ထောက်ခံထိန်းသိမ်းထားရန် ၎င်းတို့ကိုအထောက်အကူပေးခြင်းဖြင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေ အနေများတွင် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အခြေခံအဖွဲ့အစည်းများ (FBOs)များကို အထောက်အကူ ဖြစ်စေပါလိမ့်မည်။

SEB ၏ ဘုရားလောင်းရည်မှန်းချက်များကိုအကျဉ်းချုပ်ထားသော သျှံတိဒေဝ (Shantideva)ထံမှ အောက်ပါ အကိုးအကားနှင့် ကျွန်ုပ်တို့အဆုံးသတ်လိုက်ပါသည် -

အလုံးစုံသော သတ္တဝါအပေါင်း လွတ်မြောက်လိုသောဆန္ဒဖြင့်
ဉာဏ်အလင်းပြည့်စုံသည်အထိ
ဘုရား၊တရား၊သံဃာကို
အမြဲကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ပါမည်။
ဉာဏ်ပညာနှင့် ကရုဏာတရားတို့ဖြင့် စိတ်ထက်သန်သော
ယနေ့မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်မှောက်၌ ငါသည်
အသက်ရှိသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်
နိုးကြားမှုအပြည့်ရှိသောစိတ်ကို ထားပါသည်။
ကောင်းကင်တည်ရှိနေသမျှ ကာလပါတ်လုံး
သက်ရှိသတ္တဝါများ ကျန်ရှိနေသမျှ ကာလပါတ်လုံး
လောက၏ ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ပယ်ရှားပေးရန်
ငါသည်လည်း တည်ရှိနေပါစေ။ (Shantideva in HH The Dalai Lama 2012, 115–116)

မှတ်စုများ

၁. သာဓကအနေဖြင့် ထေရဝါဒ၊ မဟာယာန၊ ဝဇြရယာနနှင့် ဂိုဏ်းဂဏစွဲကင်းသော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အခက်အလက်များတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ (Engaged Buddhism)၏ အစိတ်အပိုင်းများကို ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်သော အခြေခိုင်နေပြီဖြစ်သည့် မည်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းများနှင့် နိုင်ငံများမကိုဆို ကျော်လွန်ရန် ပါဝင်ပတ်သက်သော ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော လှုပ်ရှားမှုကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်သူ King (2009, 1) ကိုကြည့်ပါ။ SEB လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်သော ထင်ရှားသူတစ်ဦးချင်းများထဲ၌ လူမှုရေးတွင်ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ နိုင်ငံတကာကွန်ရက်အား တည်ထောင်သူ ထိုင်းနိုင်ငံမှ ဆူလတ်ခ် ဆီဝရက်ခ်ဆာ - Sulak Sivaraksa (သမ္မာအာဇီဝဖောင်ဒေးရှင်း - The Right Livelihood Foundation n.d)၊ 'ဓမ္မခရီး - Dhammayietra' (ခမာ-ဗုဒ္ဓဘာသာ ပညာရေးဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး စီမံကိန်း -Khmer-Buddhist

Edu-cational Assistance Project n.d.) ဟု သိကြသော ငြိမ်းချမ်းရေး ဘုရားဖူးခရီး အတော်များများကိုဦးဆောင်ခဲ့သူ ကမ္ဘာဒီးယားနိုင်ငံမှ မဟာဂေါစနန္ဒ - Maha Ghosananda ၊ တိုင်ဝမ်နိုင်ငံမှ ဆူချီ (Tzu Chi) တည်ထောင်သူ ချဲန်းယဲန်း - Cheng Yen (Tzu Chi 2014)နှင့် သီရိလင်္ကာတွင် ဆာဗိုဒါယ(Sarvodaya) ကို တည်ထောင်သူ ဒေါက်တာ အဟန်ဂမာ့ဂ် ကျူဒေါ အရိယာရတန - Dr. Ahangamage Tudor Ariyaratana (Sarvodaya n.d.) တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် အခြားသူများထဲတွင် ဘာနီးဂလပ်စ်မင်းန် (ဇင် ငြိမ်းချမ်းရေး ဖော်ဆောင်သူများ) - Bernie Glassman (Zen Peacemakers n.d.) နှင့် ဂျွန်ဟာလီဖက်စ် (ဥပါယ တကကသိုလ်နှင့် ဇင် ဗဟိုဌာန) - John Halifax (Upaya Institude and Zen Center n.d.) ကဲ့သို့သော အနောက်နိုင်ငံများမှ ဓမ္မဆရာများ ပါဝင်ပါသည်။

၂. ရန်ပေး(Yen Pei)သည် ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်းနှင့် စင်ကာပူတို့တွင် လူသားဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ (Humanistic Buddhism) နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏ ခရီးသွားများနှင့် ဟောပြောပို့ချမှုများအပေါ် လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ရေးသားထားပြီး ၎င်း၏ ကိုယ်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိ (Yen Pei 演培 1989,300–301)တွင် ရဟန်းငယ်တစ်ခ်နှက်ဟန်းနှင့် ၎င်း၏ဆုံစည်းမှုကို အမှတ်တရဖော်ပြထားပါသည်။ ချီးယား Chia (2020, 91) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၃. ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံဆုံးဖြတ်ချက်၄၆/၁၈၂ သည် အေဂျင်စီအချင်းချင်း အမြဲတမ်းကော်မတီ (IASC) အတွင်း လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသော လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်သည့် အဖွဲ့များအားလုံးအတွက် အဓိကအခြေခံမူများအဖြစ် လူသားချင်းစာနာမှု၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်းနှင့် ကြားနေခြင်း အခြေခံမူများကို အခိုင်အမာချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ (United Nations 1991)

၄. ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ(UNGA) ဆုံးဖြတ်ချက်၅၈/ ၁၁၄ သည် လွတ်လပ်ခြင်းကို ထပ်ပေါင်းထည့်သွင်းခဲ့ပါသည်။

၅. အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီနှင့် လခြမ်းနီအသင်းများ ဖက်ဒရေးရှင်းနှင့် အိုင်စီအာရ်စီ(၁၉၉၄)ကိုကြည့်ပါ။ ဤကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းတွင် ပါဝင် လက်မှတ်ရေးထိုး ထားသူများ စာရင်းအပြည့်အစုံကို အောက်ပါ ဝက်ဘ်ဆိုက်တွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ https://media.ifrc.org/ifrc/who-we-are/the-movement/code-of-conduct/signatories-to-the-code-of-conduct/

၆. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၇၁(၂)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၃၁ (ICRC n.d.)

၇. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၁၅၊ နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် ၉၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၂၅ (ICRC n.d.)

၈. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၄၈၊ နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် ၁၃(၁)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL

စည်းမျဉ်း ၁ (ICRC n.d.)

၉. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၅၁(၃)၊ နောက်ဆက်တွဲ(၂) အပိုဒ် ၁၃(၃)၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၅ (ICRC n.d.)

၁၀. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၁၃(၁) (ICRC n.d.) ၊

၁၁. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၇၀၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၅၅နှင့် ၅၆ (ICRC n.d.)၊

၁၂. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၇၁(၄) (ICRC n.d.) ၊

၁၃. နောက်ဆက်တွဲ(၁) အပိုဒ် ၇၀၊ ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL စည်းမျဉ်း ၅၅ ICRC n.d.)၊ (နီကာရာဂွာနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု ၁၉၈၆၊ စာပိုဒ် ၂၃၉ ၂၄၅ - Nicaragua v United States 1986, paras 239 245)

၁၄. သံယုတ်နိကာယ် ၂၂ ၈၆ - SN XXII 86 (သုဇတု ၂၀၁၈ - Sujatu 2018)

၁၅. သံယုတ်နိကာယ် - SN LVI 11 (ဗောဓိ ၂၀၀၀ -Bodhi 2000)

၁၆. ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်(၁) အပိုဒ် ၁၂ (ICRC n.d.)

၁၇. အသင်္ဃ(Asanga) သည် လေးရာစု ဗုဒ္ဓဘာသာဆရာတစ်ဆူနှင့်ဒဿနပညာရှင်ဖြစ်ပြီး ၎င်း၏အဖေတူအမေကွဲ/အမေတူအဖေကွဲညီအစ်ကိုဖြစ်သူ ဝသုဘန္ဓု(Vasubandhu) နှင့်အတူတကွ ယောဂစာရ မဟာယာနဗုဒ္ဓဘာသာဂိုဏ်းကို တည်ထောင်သူများထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်ပါသည်။

၁၈. ဝိမလကီတ္တိ(ဝိမလကီရတိ)သုတ္တန် (Vimalakīrti Sutra) မှ တူညီသော ဂါထာများ၏ နောက်ထပ်ပေါင်းထည့်ထားသော ဘာသာပြန်များအတွက် ဝပ်ဆန် - Watson (1997, 101) ၏ အခန်း (၈) ကိုလည်း ကြည့်ပါ။

၁၉. ကဲရစ်တပ်စ်အင်တာနေရှင်နယ် (Caritas International)သည် ကြက်ခြေနီနှင့် အင်နှီဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို မူလ ကမကထပြုသူများထဲမှ တစ်ဖွဲ့ဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုနေ့ (World Humanitarian Day)အတွက် ကြားနေခြင်းအပါအဝင် မကြာသေးမီက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာအခြေခံမူများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဘလော့ဂ်ကို အွန်လိုင်းတွင် ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ (Caritas 2020)အစ္စလာမ်မစ် ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့ (Islamic Relief) သည် ကြက်ခြေနီနှင့် အင်နှီဂျီအို ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းကို ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးသည့် အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်ပြီး ဤအခြေခံမူများကို ဖောက်ဖျက်ခဲ့သည့်အပြုအမူအတွက် ယုံမှတ်အပ်နှံထားသော အုပ်ထိန်းရေးအဖွဲ့ကို ထုတ်ပစ်ပြီးနောက် ကြားနေခြင်းအပေါ် ၎င်း၏ကတိကဝတ်ကို မကြာသေးမီက ထပ်လောင်းအတည်ပြုခဲ့ပါသည်။ (Islamic Relief 2020)

၂၀. တိုင်ဝမ်အစိုးရနှင့် နိုင်ငံရေးအား အဆိုပါအဖွဲ့များ၏ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုအပေါ် ဝေဖန်ဆန်းစစ်သော ပိုင်းခြားစိတ်ဖြာလေ့လာမှုကို ပိုမို ယေဘုယျကျစွာ သိရှိနိုင်ရန် လာလီဘတ်တဲ့(၂၀၀၄) - Laliberté (2004) ကို ကြည့်ပါ။

၂၁။ ဆွန်ဘွန်း ချွန်ပရမ်ပရီး (Somboon Chungprampree)၊အင်နှဒရူး ဘာတဲလ်စ် စမစ်၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှု၊ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၃၀ရက်

ကြေငြာချက်

ဤဆောင်းပါးကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မတီ (ICRC) ကကူညီပေးပါသည်။

ORCID

Noel Maurer Trew http://orcid.org/0000-0002-2261-8341

အတိုကောက်ကျမ်းညွှန်းစကားလုံးများ

API Additional Protocol I to the Geneva Conventions of 1949 and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts, 8 June 1977 (accessed from ICRC n.d.) နိုင်ငံတကာပါဝင်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ၁၉၄၉ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၁)၊ ၁၉၇၇ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ရက် (အိုင်စီအာရ်စီထံမှ ရရှိခဲ့သည်)

APII Additional Protocol II to the Geneva Conventions of 1949 and relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts, 8 June 1977 (accessed from ICRC n.d.) နိုင်ငံတကာ အရေးအခင်းမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခကြောင့် ဒုက္ခရောက်သူများအား အကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ၁၉၄၉ခုနှစ် ဂျီနီဗာသဘောတူညီချက်များ၏ နောက်ဆက်တွဲသဘောတူညီချက်(၂)၊ ၁၉၇၇ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ရက် (အိုင်စီအာရ်စီထံမှ ရရှိခဲ့သည်)

CIHL ICRC Study on Customary IHL (accessed from ICRC n.d.) ဓလေ့ထုံးတမ်း IHL အပေါ် အိုင်စီအာရ်စီ လေ့လာမှု

FBO faith-based organization ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အခြေခံအဖွဲ့အစည်း

GCI Geneva Convention I for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field. Geneva, 12 August 1949 (accessed

from ICRC n.d.) မြေပြင်တွင် လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များရှိ ဒဏ်ရာရသူများနှင့် နာမကျန်းသူများ၏ အခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ဂျီနီဗာ သဘောတူညီချက်(၁)၊ ၁၉၄၉ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၁၂ရက် (အိုင်စီအာရ်စီထံမှ ရရှိခဲ့သည်)

IASC UN Interagency Standing Committee ကုလသမဂ္ဂအေဂျင်စီအချင်းချင်း အမြဲတမ်းကော်မီတီ

ICRC International Committee of the Red Cross အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီကော်မီတီ

IGO inter-governmental organisation အစိုးရအချင်းချင်းနှင့်ဆိုင်သောအဖွဲ့အစည်း

IHL international humanitarian law အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ

INEB International Network of Engaged Buddhists ပါဝင်ပတ်သက်သောဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ နိုင်ငံတကာ ကွန်ရက်

NGO non-governmental organisation အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်း

NIIHA neutral, impartial and independent approach to humanitarian action လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုအတွက် ကြားနေသော၊ ခွဲခြားမှုမရှိသော၊ လွတ်လပ်သောချဉ်းကပ်မှုနည်းလမ်း

NSAG non-state armed group အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အုပ်စု

OCHA UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs ကုလသမဂ္ဂလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဆိုင်ရာအရေး ညှိနှိုင်းရေးရုံး

RC/RC International Red Cross and Red Crescent Movement အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီနှင့်လခြမ်းနီ လှုပ်ရှားမှု

SEB Socially Engaged Buddhism လူမှုရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာ

SN Sam _ yukta Nikāya သံယုတ်နိကာယ်

ရည်ညွှန်းကိုးကားချက်များ

Bodhi, B., trans. 2000. "Setting in Motion the Wheel of the Dhamma Sam _ yutta Nikāya." Sutta Central. https://suttacentral.net/sn56.11/en/bodhi

Caritas. 2020. Neutrality, impartiality and independence. https://www.caritas.lu/en/car itas-news/actualites/neutrality-impartiality-and-independence

Chia, J. M. 2020. Monks in Motion: Buddhism and Modernity Across the South China Sea. Oxford: Oxford University Press.

CHS Alliance, Groupe URD and the Sphere Project. 2014. Core Humanitarian Standard on Quality and Accountability. https://corehumanitarianstandard.org/files/files/Core %20Humanitarian%20Standard%20-%20English.pdf

DeVido, E. 2009. "The Influence of Chinese Master Taixu." Journal of Global Buddhism 10: 413–458.

Eppsteiner, F. 1998. "Editor's Introduction." In Interbeing: Fourteen Guidelines for Engaged Buddhism, edited by T. Nhat Hanh, vii. Berkeley: Parallax. https://orderofin terbeing.org/about/our-history/

Geneva Call. 2016. "In Their Words: Perceptions of Armed Non-State Actors on Humanitarian Action." https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/WHS_Perception-of-armed-non-State-actors-on-humanitarian-action.pdf

Gleig, A. 2021. "Engaged Buddhism." Oxford Research Encyclopedia of Religion. doi:10.1093/acrefore/9780199340378.001.0001/acrefore-9780199340378-e-755.

Goodell, E. 2008. "Taixu's Youth and Years of Romantic Idealism, 1890–1914." Chung Hwa Buddhist Journal 21: 77–121.

HH The Dalai Lama. 2012. From Here to Enlightenment: An Introduction to Tsong-Kha Pa's Classic Text the Great Treatise of the Stages of the Path to Enlightenment. Boston: Snow Lion.

Hsing, Y. 2017. "Social Entrepreneurialism and Social Media in Post–developmental State." In Taiwan and China: Fitful Embrace, edited by L. Dittmer, 175–193. Oakland: University of California Press.

ICRC. n.d. ICRC databases on international humanitarian law. https://www.icrc.org/en/ icrc-databases-international-humanitarian-law

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies and the ICRC. 1994. Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and Non-Governmental Organizations inDisaster Relief. https://media.ifrc.org/ifrc/who-we-are /the-movement/code-of-conduct/

Islamic Relief. 2020. Islamic Relief Worldwide strongly condemns anti-semitic posts and removes trustee. 24 July. https://www.islamic-relief.org.uk/islamic-relief-worldwide strongly-condemns-anti-semitic-posts-and-removes-trustee/

Johnson, I. 2017. "Is a Buddhist Group Changing China? Or is China Changing It?" New York Times, 24 June. https://www.nytimes.com/2017/06/24/world/asia/china buddhism-fo-guang-shan.html

Khmer-Buddhist Educational Assistance Project. n.d. Venerable Preah Maha Ghosananda. http://www.keap-net.org/about-venerable-maha-ghosananda.html

King, S. B. 2009. Socially Engaged Buddhism. Honolulu: University of Hawai‘i Press.

Laliberté, A. 2004. The Politics of Buddhist Organizations in Taiwan, 1989-2003: Safeguard the Faith, Build a Pure Land, Help the Poor. Oxford: Routledge.

Malkin, J. 2003. “An Interview with Thich Nhat Hanh.” Lion’s Roar, July 1. https:// www. lionsroar.com/in-engaged-buddhism-peace-begins-with-you/

Miller, A. 2017. “The Life and Teachings of Sister Chan Khong.” Lion’s Roar, May 8. https://www.lionsroar.com/path-of-peace-the-life-and-teachings-of-sister-chan khong-may-2012/

Narada Thera, trans. 1978. The Twin Verses (Yamaka Vagga) of the Dhammapada. Kuala Lumpur: Buddhist Missionary Society.

Nhat Hanh, T. 1987. The Miracle of Mindfulness: An Introduction to the Practice of Meditation. Translated by M. Ho. Boston: Beacon.

Nhat Hanh, T. 2012. “The Fourteen Mindfulness Trainings.” Plum Village Monastery. https://plumvillage.org/mindfulness-practice/the-14-mindfulness-trainings/

Nhat Hanh, T. 2017. “Discourse on Love.” Plum Village Monastery. https:// plumvillage. org/sutra/discourse-on-love/

Nicaragua v United States. 1986. “1986 ICJ 14.” International Court of Justice, June 27.

Pictet, J. 1979. The Fundamental Principles of the Red Cross: Commentary. Geneva: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. https://www. ifrc.org/PageFiles/40669/Pictet%20Commentary.pdf

Plum Village Monastery. n.d.a. The Life Story of Thich Nhat Hanh. https://plumvillage. org/about/thich-nhat-hanh/biography/

Plum Village Monastery. n.d.b. The Five Mindfulness Trainings. https://plumvillage. org/ mindfulness-practice/the-5-mindfulness-trainings/

Rattini, K. B. 2019. “‘Who Was Ashoka?‘ The Most Influential Figures of Ancient History.” National Geographic, April 1. https://www.nationalgeographic.com/ culture/people/ reference/ashoka/

Sarvodaya. n.d. Founder. https://www.sarvodaya.org/founder

Schwendimann, F. 2011. “The Legal Framework of Humanitarian Access in Armed Conflict.” International Review of the Red Cross 93 (884): 993–1008. doi:10.1017/ S1816383112000434.

Shantideva. 2011. The Way of the Bodhisattva. Translated by Padmakara Translation Group. Boulder:

Shambala. Sharkey, G. 2017. ”Buddhism in a New Key: The Roots and Growth of Engaged Buddhism.” Rangjung Yeshe Institute Symposium. Kathmandu. https:// www.ryi.org/ f iles/documents/symposium/SharkeyRYI2017Symposium.pdf

Sivaraksa, S. 1992. “The First Precept.” Tricycle, Summer. https://tricycle.org/ magazine/ f irst-precept/

Sujatu, B., trans. 2018. "With Anurādha." Sutta Central. https://suttacentral.net/sn22.86/ en/sujato

The Economist. 2008. "Help with a Bow." 29 May. https://www.economist.com/asia/2008/05/29/help-with-a-bow

The Right Livelihood Foundation. n.d. Sulak Sivaraksa. https://www.rightlivelihoodaward.org/laureates/sulak-sivaraksa

Tzu Chi. 2014. Biography of Dharma Master Cheng Yen. https://www.tzuchi.org.tw/en/index.php?option=com_content&view=article&id=159&Itemid=198&lang=en

United Nations. 1991. "Strengthening of the Coordination of Humanitarian Emergency Assistance of the United Nations." UNGA Res 46/182, New York. http://www.oas. org/dil/Res_46-182_UN_eng.pdf

United Nations. 2004. "Strengthening of the Coordination of Emergency Humanitarian Assistance of the United Nations." UNGA Res 58/114, New York. https://www.ifrc. org/docs/idrl/I577EN.pdf

United Nations. 2012. "OCHA on Message: Humanitarian Principles." Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. https://www.unocha.org/sites/dms/Documents/OOM-humanitarianprinciples_eng_June12.pdf

Upaya Institute and Zen Center. n.d. Roshi Joan Halifax. https://www.upaya.org/about/roshi/

Valente, M. 2016. "Mindfulness in Times of War: The School of Youth for Social Service." Leadership for Sustainability, 2 February. https://eccemarco.wordpress.com/2016/ 02/02/mindfulness-in-times-of-war-the-school-of-youth-for-social-service/

Wangyal, G. 2002. The Door of Liberation: Essential Teachings of the Tibetan Buddhist Tradition. 2nd ed. Somerville: Wisdom.

Watson, B., trans. 1997. Vimalakirti Sutra. New York: Columbia University Press.

Yen Pei. 1989. Yige Fanyu Seng de Zibai. Taipei: Zhengwen.

Zen Peacemakers. n.d. Bernie Glassman, Zen Master. https://zenpeacemakers.org/ber nie-glassman/